

והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע ומצדיקי הרבים מוכנים לעולם ועד

# ספר הזהר

## מנקד

שחבר התנא האלקי  
רבי שמעון בר יוחאי זי"ע

כרך תשיעי

זהר חדש חלק א'

פרשת בראשית — פרשת בלק

דף ג' ע"א — דף סט ע"א

ללומדים בשנה אחת א' אב — כה אב

ללומדים בשלש שנים שנה שלישית יא ניסן — א' תמוז

נסדר, נערך והוגה מחדש, בנקוד ופיסוק מלא,  
עם מראה מקומות, בחלוק קטעים לפי הענינים,  
באותיות גדולות ומאירות עינים.

עם באור בלשון הקדש

כל הזכויות שמורות  
לרבי שמעון בר יוחאי זי"ע  
מותר להעתיק לשם שמים  
ומצוה גדולה לעשות זאת

בראשית

(דף ג ע"א)

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִכָּאן  
מִשְׁמַע, דְּעַקְרָן קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְהַנִּי  
נְטִיעָן, וְשְׁתִּיל לֹון. דְּכְתִיב יְהִי.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר אֹר שְׁכָבָר הָיָה, תַּנּוּן. דְּכְתִיב  
וַיְהִי אֹר. וְהָיָה לֹא כְתִיב, אֲלֹא וַיְהִי.

כַּד אֶסְתַּפַּל קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּאֵינוּן דְרִין  
דְרִשְׁיַעֲיָא, דְלֹא יִתְחַזֵּן לְהַהוּא נְהוּרָא,  
גְּנִיז לִיה. הָדָא הוּא דְכְתִיב (איוב לח טו) וַיִּמְנַע  
מִרְשָׁעִים אֹרְס. וּלְמֵאן גְּנִיז לִיה. לְצַדִּיקָא  
דְוִקָא, כְּמָא דְכְתִיב (תהלים צו יא) אֹר זְרוּעַ לְצַדִּיק  
וּלְיִשְׂרָי לֵב שְׁמַחָה. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר,  
הָדָא הוּא דְכְתִיב (ישעיהו מא ב) מִי הָעִיר מִמְזַרְחָה.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב, מֵאִי רָאָה.  
אָמַר רַבִּי חֲזִיָא כְּדָקָא אֲמַרְן, חֲמָא  
בְּעוּבְדֵיהוֹן דְרִשְׁיַעֲיָא, וּגְנִיז לִיה. רַבִּי אַבָּא  
אָמַר, וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב, לְגַנּוּ  
אוֹתוֹ. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב, דְלֹא  
אֶשְׁתַּכַּח בֵּיה רִיתְחָא. כְּתִיב הֲכָא כִּי טוֹב,  
וּכְתִיב הָתָם (במדבר כד א) כִּי טוֹב בְּעֵינַי ה' לְבָרְךָ  
אֶת יִשְׂרָאֵל. וְסִיפִיָה דְקָרָא אוֹכַח, דְכְתִיב,  
וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֲשֶׁף. וּבְגִין  
כֶּף לֹא אֶשְׁתַּכַּח בֵּיה רִיתְחָא, וְאַף עַל גַּב  
דְּשְׁתִּיף לֹון קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא כְּחָדָא.

הָא חֲזִי, נְהִירוֹ עֲלָאָה לְמַהוּי נְהִיר הָאִי אֹר.  
וּמַהְהוּא נְהִירוֹ חִידוֹ לְכֻלָּא בֵּיה. וְהוּא  
יְמִינָא לְאַתְעֻטְרָא גְלוּפִי גְלוּפִין בְּהַדְיָה. וְהָא  
אַתְמָר, דְכְתִיב (תהלים לא כ) מָה רַב טוֹבְךָ אֲשֶׁר  
צִפְנָתָ לִירְאִיךָ, דָּא אֹר קְדַמָּאָה, דְגְּנִיז קוּדְשָׁא  
בְרִיךְ הוּא לְצַדִּיקָא, לְאֵינוּן דְחֲלִי חֲטָאָה  
כְּדָקָא מְרָן. וַיְהִי עֶרֶב, מִסְטָרָא דְחֲשֶׁף. וַיְהִי  
בֹקֶר, מִסְטָרָא דְאֹר. וּמַגּוֹ דְאֵינוּן דְמִשְׁתַּתְּפִין  
כְּחָדָא, כְּתִיב יוֹם אֶחָד.

פְּרֻשַׁת בְּרָאשִׁית

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר (בראשית א ג),  
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִכָּאן מִשְׁמַע  
שְׁעַקְר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת  
הַנְּטִיעוֹת הַלְלוּ וְשִׁתְּל אוֹתָן,  
שְׁכָתוּב יְהִי.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הָאֹר שְׁכָבָר הָיָה  
שְׁנִינוּ. מִשְׁמַע שְׁכָתוּב וַיְהִי אֹר.  
וְהָיָה לֹא כְתוּב, אֲלֹא וַיְהִי.

וּכְשֶׁהֲתַכְרַב הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא  
בְּאוֹתָם הַדּוֹרוֹת שֶׁל הַרְשָׁעִים שֶׁלֹא  
רְאוּיִים לְאוֹתוֹ הָאֹר, גְּנִז אוֹתוֹ. זְהוּ  
שְׁכָתוּב (איוב לח טו) וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים  
אוֹרְס, וּלְמִי גְנִז אוֹתוֹ? דְּוִקָא  
לְצַדִּיקִים, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (תהלים צו יא)  
אֹר זְרַע לְצַדִּיק וּלְיִשְׂרָי לֵב שְׁמַחָה.  
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר, זְהוּ שְׁכָתוּב  
(ישעיהו מא ב) מִי הָעִיר מִמְזַרְחָה.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב  
(בראשית א ד), מָה רָאָה? אָמַר רַבִּי  
חֲזִיָא, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, רָאָה אֶת מַעֲשֵׂי  
הַרְשָׁעִים וּגְנִז אוֹתוֹ. רַבִּי אַבָּא אָמַר,  
וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב, לְגַנּוּ  
אוֹתוֹ. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי  
טוֹב, שֶׁלֹא נִמְצָא בוֹ רִגְזוֹ. כְּתוּב כָּאֵן  
כִּי טוֹב, וּכְתוּב שֵׁם (במדבר כד א) כִּי  
טוֹב בְּעֵינַי ה' לְבָרְךָ אֶת יִשְׂרָאֵל,  
וְסוּף הַכְּתוּב מוֹכִיחַ, שְׁכָתוּב (בראשית  
א ד) וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין  
הַחֲשֶׁף, וּמִשּׁוּם כֶּף לֹא נִמְצָא בוֹ  
רִגְזוֹ, וְאַף עַל גַּב שֶׁשְׁתַּף אוֹתָם  
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַחַד.

כַּא וְרָאָה, הָאֹר הַעֲלִיּוֹן שִׁיָּהִיָה  
הָאֹר הַזֶּה מְאִיר, וּמֵאוֹתוֹ הָאֹר  
שֶׁמַּחַת הַפֶּל בּוֹ, וְהוּא הַיְמִין  
לְהַתְעַטֵּר חֲקוּקֵי הַחֲקִיקוֹת עִמּוֹ,  
וְהָרִי נִתְבָּאָר, שְׁכָתוּב (תהלים לב ג) מָה  
רַב טוֹבְךָ אֲשֶׁר צִפְנָתָ לִירְאִיךָ, זְהוּ  
הָאֹר הָרֵאשׁוֹן שֶׁגְּנִז הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ  
הוּא לְצַדִּיקִים לְאוֹתָם יְרָאֵי הַחֲטָא,  
כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. וַיְהִי עֶרֶב, מִצַּד  
הַחֲשֶׁף. וַיְהִי בֹקֶר, מִצַּד הָאֹר.  
וּמֵתוּף שֶׁהֵם מִשְׁתַּתְּפִים יַחַד, כְּתוּב  
יוֹם אֶחָד.

ר' יהודה אָמר, מאי טעמא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא פְּתִיב, וְיִהְיֶה עֶרֶב וְיִהְיֶה בִקְרָה. לְמַנְדַע, דְּהָא לִית יוֹמָא בְּלֹא לִילְיָא, וְלִית לִילְיָא בְּלֹא יוֹמָא, וְלֹא אֲתִיְהִיב לְאַפְרָשָׁא.

אָמר רבי יוסי, הוּא יוֹם דְּנִפְק אֹר קְדַמָּאָה, אֲתַפְּשֵׁט בְּפוּלְהוּ יוֹמֵי, דְּכִתִּיב יוֹם בְּפוּלְהוּ. אָמר רבי אֶלְעָזָר, מִמַּשְׁמַע דְּכִתִּיב בְּפוּלְהוּ בִקְרָה, וְלֹאוּ בִקְרָה אֶלָּא מִסְטָרָא דְאֹר קְדַמָּאָה. רבי שְׁמַעוֹן אָמר, יוֹמָא קְדַמָּאָה אָזִיל עִם פּוּלְהוּ, וּפּוּלְהוּ בְּגִין לְאַחַזְזָא דְלֹאוּ בְּהוּ פִירוּדָא, וְכֹלָא חַד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר, אֲתַפְּשֵׁטוּתָא דְהָאֵי אֹר לְתַתָּא. וְאַלִין אֵינּוֹן מְלֹאכְיָא דְאַתְבְּרִיאוּ בְיוֹמָא קְדַמָּאָה, דְאִית לוֹן קִיּוּמָא לְאַתְקִיּוּמָא בְּסִטְרָא זְמִינָא.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר. אֶת, לְאַכְלָלָא אֲסַפְקִלְרִיָא דְלֹא נִהְרָא, עִם אֲסַפְקִלְרִיָא דְנִהְרָא, דְאַתְמַר בִּיהּ כִּי טוֹב. אָמר רבי אֶלְעָזָר, אֶת, לְאַכְלָלָא וְלְאַסְגָּאָה אֵינּוֹן מְלֹאכְיָן, דְאַתְיִין מִסְטָרָא דְאֹר דָּא, וְכִלְהוּ נִהִירִין בְּקַדְמִיתָא, בְּקִיּוּמָא שְׁלִים.

יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹף הַמַּיִם, אָמר רבי יְהוּדָה, אֲתַפְּרִישׁוּ מִיִּין עֵילְאִין מִמִּיִן תַּתְּאִין. רְקִיעַ, פְּשִׁיטוּתָא דְמִיִּין. וְהָא אִיתְמַר וְיִהְיֶה מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם בֵּין מִיִּין עֵילְאִין לְמִיִּין תַּתְּאִין.

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרְקִיעַ. דְעֵבִיד בְּהַ עֵבִידָתָא בְּסִגְיָאוּ עֲלָאָה. יְהִי רְקִיעַ לֹא כְּתִיב, אֶלָּא וַיַּעַשׂ, דְאַסְגִּי לִיהּ בְּרַבּוּ סִגְיָא.

אָמר רבי יֶצְחָק, בְּשַׁנֵּי אֲתַבְּרִי בִיהּ גִּיהֶנָם, לְחִיבֵי עֲלָמָא. בְּשַׁנֵּי אֲתַבְּרִי בִיהּ מַחְלוּקָתָא. בְּשַׁנֵּי לֹא אֲשַׁתְּלִים בִּיהּ עֵבִידָתָא. בְּגִינֵי כֹךְ לֹא כְּתִיב בִּיהּ כִּי טוֹב, עַד דְאַתָּא יוֹם

רְבִי יְהוּדָה אָמר, מַה הַטַּעַם שְׁבָכָל יוֹם וְיוֹם פְּתוּב וְיִהְיֶה עֶרֶב וְיִהְיֶה בִקְרָה? לְהוֹדִיעַ שְׁאִין יוֹם בְּלִי לְלֵילָה וְאִין לְלֵילָה בְּלִי יוֹם, וְלֹא נִתְּנָן לְהַפְרִידֵם.

אָמר רבי יוסי, הַיּוֹם הַהוּא שְׂעִיָּא הָאֹר הָרֵאשׁוֹן הַתַּפְּשֵׁט בְּכָל הַיָּמִים, שְׁפָתוּב בְּכָלֵם יוֹם. אָמר רבי אֶלְעָזָר, מִמַּשְׁמַע שְׁפָתוּב בְּכָלֵם בִּקְרָה, וְאִין הַבְּקָר אֶלָּא מִצַּד הָאֹר הָרֵאשׁוֹן. רבי שְׁמַעוֹן אָמר, הַיּוֹם הָרֵאשׁוֹן הִלָּךְ עִם כָּלֵם, וְכָלֵם בּוּ, כְּדִי לְהִרְאוּת שְׁאִין בְּהֵם פְּרוּד וְהַכֵּל אַחַד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר (בראשית א א), הַתַּפְּשֵׁטוּת הָאֹר הַזֶּה לְמַטָּה, וְאֵלוּ הֵם הַמְּלֹאכִים שְׁנַבְּרָאוּ בְיוֹם הָרֵאשׁוֹן, שְׂעִיָּא לְהֵם קִיּוּם לְהַתְקִים בְּצַד הַיָּמִין.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר (שם א ד), אֶת - לְהַכְלִיל אֶת הָאֲסַפְקִלְרִיָּה שְׂאִינְנָה מְאִירָה עִם הָאֲסַפְקִלְרִיָּה הַמְאִירָה, שְׁנַאֲמַר בּוּ כִי טוֹב. אָמר רבי אֶלְעָזָר, אֶת - לְהַכְלִיל וְלִרְבּוּת אֶת אוֹתָם הַמְּלֹאכִים שְׂבָאִים מִצַּד הָאֹר הַזֶּה, וְכָלֵם מְאִירִים בְּרֵאשׁוֹנָה בְּקִיּוּם שְׁלֵם.

יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹף הַמַּיִם (שם א ו), אָמר רבי יְהוּדָה, בְּזַה נִפְרְדוּ הַמַּיִם הָעֲלִיוֹנִים מִן הַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים. הָרְקִיעַ - הַתַּפְּשֵׁטוּת הַמַּיִם. וְהָרִי נִתְּבָאָר (שם) וְיִהְיֶה מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, בֵּין מַיִם הָעֲלִיוֹנִים לְבֵין הַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים.

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרְקִיעַ (שם א ז), שְׂעִיָּא בּוּ מַעֲשֵׂה בְּגִדְל עֲלִיוֹן. לֹא כְּתוּב יְהִי רְקִיעַ, אֶלָּא וַיַּעַשׂ, שְׁהַגְדִּילוּ בְּגִדְל רַב.

אָמר רבי יֶצְחָק, בְּשַׁנֵּי נִבְרָא בּוּ גִיהֶנָם לְרַשְׁעֵי הָעוֹלָם, בְּשַׁנֵּי נִבְרָאָה בּוּ הַמַּחְלָקָתָא, בְּשַׁנֵּי לֹא נִשְׁלַם בּוּ הַמַּעֲשֵׂה, מִשּׁוּם כֹּךְ לֹא כְּתוּב בּוּ כִי טוֹב, עַד שְׂבָא הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שְׁנַשְׁתַּלֵּם בּוּ הַמַּעֲשֵׂה.

ומשום כִּף כְּתוּב בּוֹ כִּי טוֹב  
פְּעַמִּים, אֶחָד עַל הַשְּׁלֵמַת  
הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל יוֹם שְׁנִי, וְאֶחָד  
לַעֲצֻמוֹ שֶׁל הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי,  
וְנִתְפָּקן הַיּוֹם הַשְּׁנִי בַּיּוֹם  
הַשְּׁלִישִׁי, וּבִבְדֵלָה בּוֹ הַמַּחְלָקַת,  
וּבּוֹ הַשְּׁתַּלְמוֹ הַרְחָמִים עַל רִשְׁעֵי  
הַגֵּיהֶנֶם. בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי מִשְׁתַּכְּכִין  
נִיצוּצֵי אֵשׁ הַגֵּיהֶנֶם, מִשּׁוּם כִּף  
נִכְלָל הַיּוֹם הַשְּׁנִי וְנִשְׁלַם בּוֹ.

רַבִּי חֲזִיא הָיָה יוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבִּי  
שְׁמַעוֹן, אָמַר לוֹ: הָאֹר הַזֶּה בַּיּוֹם  
רִאשׁוֹן, וְהַחֹשֶׁף בַּיּוֹם שְׁנִי, וְנִפְרְדּוּ  
הַמַּיִם, וּמַחְלָקַת הַיְתָה בּוֹ, לְמָה  
לֹא נִשְׁלַם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, שֶׁהָרִי  
הַיָּמִין כּוֹלֵל אֶת הַשְּׂמָאל? אָמַר  
לוֹ: עַל זֶה הַיְתָה מַחְלָקַת,  
וְהַשְּׁלִישִׁי הַצֵּטְרָף לְהַפְנֵס בִּינֵיהֶם,  
לְהַכְרִיעַ וּלְהַרְבּוֹת בָּהֶם שְׁלוֹם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דָּשָׂא  
(שם א יא), הַתְּחַבְּרוֹת שֶׁל מַיִם  
עֲלִיוֹנִים עִם תְּחַתּוֹנִים לַעֲשׂוֹת  
פְּרוֹת. הַמַּיִם הַעֲלִיוֹנִים פְּרִים  
וְרַבִּים וְעוֹשִׂים פְּרוֹת, וְהַתְּחַתּוֹנִים  
קוֹרְאִים לַעֲלִיוֹנִים כְּנֻקְבָּה לְזִכְרָה,  
מִשּׁוּם שְׁמֵים הַעֲלִיוֹנִים זְכָרִים -  
וְהַתְּחַתּוֹנִים נְקֻבִים.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: כֹּל זֶה הוּא  
לְמַעְלָה, וְהוּא לְמַטָּה. אָמַר רַבִּי  
יוֹסִי: אִם כִּף אֱלֹהִים שָׂאֵמֶר, מִי  
הָאֱלֹהִים? אָמַר לוֹ: אֱלֹהִים סֵתֶם,  
אֱלֹהִים חַיִּים לְמַעְלָה. וְאִם תֹּאמַר  
לְמַטָּה, אֵלֹא מַטָּה הִיא תּוֹלְדוֹת,  
כְּמוֹ שְׁנֵאֵמַר (שם ב ד) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת  
הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָם, וְאִמְרֵנוּ  
כֹּה"א בְּרָאָם. וְהוּא שְׁלֵמַעְלָה,  
הָאֲבוֹת שֶׁל הַכֹּל הוּא. הִיא עֲשֵׂתָה  
מַעֲשֵׂה, וְעַל כִּף הָאָרֶץ עוֹשֶׂה  
תּוֹלְדוֹת, שֶׁהָרִי הִיא מִתְּעַבְּרַת  
כְּנֻקְבָּה מִן הַזְּכָר.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: כֹּל הַפְּחוֹת הֵיוּ  
בְּאָרֶץ, וְלֹא הוּצִיָּאָה אֶת פְּתָחָה וְאֶת  
אוֹתָם תּוֹלְדוֹת עַד יוֹם הַשְּׁשִׁי,  
שֶׁכְּתוּב (שם א כד) תּוּצָא הָאָרֶץ וְגו'.

תְּלִיתָאִי, דְּאִשְׁתְּלִים בֵּיהַ עֲבִידְתָּא. וּבְגִין כִּף  
כְּתִיב בֵּיהַ כִּי טוֹב, תְּרִי זְמַנִּי. חַד, עַל אֲשֵׁלְמוֹת  
עֲבִידְתָּא דְּיוֹם שְׁנִי. וְחַד, לְגַרְמִיָּה דְּיוֹם  
תְּלִיתָאִי. אֲתַתְּקֵן יוֹם שְׁנִי בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי,  
וְאֲתַפְּרִישׁ בֵּיהַ מַחְלֻקַּת, וּבֵיהַ אֲשֵׁתְלִימוֹ רַחְמֵי  
עַל חַיִּיבֵי גֵיהֶנֶם. בַּיּוֹמָא תְּלִיתָאִה מִשְׁתַּכְּכִין  
שְׁבִיבֵי דְּגֵיהֶנֶם, כִּף בְּגִינֵי כִּף אִיתְּכַלִּיל יוֹם שְׁנִי,  
וְאִשְׁתְּלִים בֵּיהַ.

רַבִּי חֲזִיא הָיָה יְתִיב קַמֵּיהַ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר  
לֵיהַ, הָאִי אֹר בַּיּוֹם רִאשׁוֹן, וְחוֹשֶׁף בַּיּוֹם  
שְׁנִי, וְאֲתַפְּרִישׁוּ מִיָּא, וּמַחְלֻקַּת הָיָה בֵּיהַ.  
אֲמַאי לֹא אֲשֵׁתְלִים בַּיּוֹם רִאשׁוֹן, דְּהָא יְמִינָא  
כְּלִיל לְשְׂמָאלָא. אָמַר לֵיהַ, עַל דָּא הָיָה  
מַחְלֻקַּת, וְתִלְתָּאִה בְּעֵי לְמִיעַל בִּינֵיהֶוּ,  
לְאֲכַרְעָא וּלְאֲסַגָּאָה בְּהוּ שְׁלָם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דָּשָׂא אֲתַחְבְּרוּ  
מִיִּין עֵילְאִין בְּתַתָּאִין לְמַעַבְד פִּירִין.  
מִיִּין עֵילְאִין רַבִּיִין, וְעֲבִדֵי אִיבִין. וְתַתָּאִין קָרְאִין  
לוֹן לְעֵילְאִין, כְּנֻקְבָּא לְגַבֵּי דְכּוּרָא, בְּגִין דְּמִיִּין  
עֵילְאִין דְּכּוּרִין, וְתַתָּאִין נּוּקְבִין.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כֹּל דָּא הוּא לְעֵילְא, וְהוּא  
לְתַתָּא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִי הָכִי אֱלֹהִים  
דְּקָאֵמֶר, מֵאֵן אֱלֹהִים. אָמַר לֵיהַ אֱלֹהִים סֵתֶם,  
אֱלֹהִים חַיִּים לְעֵילְא. וְאִי תִימָא לְתַתָּא, אֵלֹא  
לְתַתָּא אִיהוּ תּוֹלְדוֹת, כְּמָה דְּאֵת אָמַר אֵלֶּה  
תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָם, וְאִמְרִינָן  
כֹּה"א בְּרָאָם. וְהוּא דְּלְעֵילְא, אֲבָהָן דְּכוּלָּא  
הוּא. אִיהִי עֲבִיד עֲבִידְתָּא, וְעַל דָּא אֲרַעָא  
עֲבִידַת תּוֹלְדוֹת, דְּהָא מִתְּעַבְּרָא כְּנֻקְבָּא מִן  
דְּכּוּרָא.

ר' אֶלְעָזָר אָמַר, כֹּל חִילִין הוּוּ בְּאֲרַעָא, וְלֹא  
אֲפִיקַת חִילָהָא וְאִינּוֹן תּוֹלְדוֹת, עַד יוֹם  
הַשְּׁשִׁי, דְּכְתִיב תּוּצָא הָאָרֶץ וְגו'. וְאִי תִימָא

ואם תאמר, הרי כתוב (שם יא) ותוצא הארץ דשא? אלא הוציאה תקון פחה להתישב כראוי, והכל היה גנוז בה עד שהצטרף, שהרי בראשונה כתוב תהו ובהו, צדיא וריקניא פתרגומו, ואחר כך התפקנה והתישבה, וקבלה זרע ודשאים ועשבים ואילנות כראוי, והוציאה אותם אחר כך, וגם המאורות לא שמשו באורם עד שהצטרף.

והי מארת ברקיע השמים (שם יד), כתוב מארת חסר, להכליל את הנחש הרע שהטיל זהמה ועשה פרוד, שלא משמש השמש עם הלבנה. מארת - קללות, ועל פן גרם שנתקללה הארץ, שכתוב ארורה האדמה בעבורך, ומשום כך כתוב מארת.

והי מארת - זו הלבנה, ברקיע השמים - זו השמש, ושניהם בכלל אחד להזדוג להאיר עולמות למעלה ולמטה, ממשמע שכתוב על הארץ, ולא כתוב בארץ, שמשמע למעלה ולמטה, החשבון של הכל היה בלבנה.

רבי שמעון אמר: גימטריאות וחשבון תקופות ועבורים, הכל הוא בסוד הלבנה, שהרי אינו למעלה. אמר לו רבי אלעזר: ולא? והרי כמה חשבונות ועבורים שעושים החכמים! אמר לו: לא כך, אלא החשבון עומד בלבנה, ומשם יכנס האדם לרעת למעלה. אמר לו: והרי כתוב (בראשית א יד) והיו לאתת ולמועדים? אמר לו: כתוב חסר לאתת. אמר לו: והרי כתוב והיו? אמר לו: והיו, שפלים שיהיו בה פאסקפה היו שמתמלאת מן הכל, אבל החשבון של הכל הוא בלבנה.

בא וראה, נקדה אחת הראשית למנות משם, שהרי מה שלפנים מאותה נקדה, לא נודע ולא

הא כתיב ותוצא הארץ דשא. אלא אפיקת תיקון חילקא לאתישבא פדקא יאות. וכלא היה גניז בה עד דאצטרף. דהא בקדמיתא פתיב תהו ובהו צדיא וריקניא פתרגומו, ולבתר אתתקנת ואתישבת ותקינת זרעא ודשאינ ועשבין ואילנין פדקא יאות. ואפיקת לון לבתר הכי נמי. ומאורות לא שמשו נהורא דילהון עד דאצטרף.

והי מארת ברקיע השמים, מארת פתיב חסר, לאכללא חיויא בישא דאטיל זוהמא ועביד פירווא, דלא משמש שמשא בסיהרא. מארת: לווטין. ועל דא גרים דאתלטיא ארעא, דכתיב ארורה האדמה בעבורך. (דף ג ע"ב) ובגין כך מארת פתיב.

והי מארת, דא סיהרא. ברקיע השמים, דא שמשא. ותרוויהו בכללא חדא לאזדוגא, לאנהרא עלמין לעילא ותתא, משמע דכתיב על הארץ, ולא כתיב בארץ, דמשמע לעילא ותתא. חושבן דכולא דסיהרא הוה.

רבי שמעון אמר גימטריאות וחושבון תקופות ועיבורין, כללא הוא ברזא דסיהרא, דהא לעילא לאו איהו. אמר ליה ר' אלעזר, ולא, כמה חושבנין ועיבורין קא עבדי חברייא. אמר ליה, לאו הכי, אלא חושבנא קיימא בסיהרא, ומתמן ייעול בר נש למנדע לעילא. אמר ליה, והא כתיב והיו לאתת ולמועדים. אמר ליה לאתת פתיב חסר. אמר ליה והא כתיב והיו. אמר ליה הוויין, דכלהו דיהון בה, פקופה דא דאתמלייא מכולא, אבל חושבנא דכלא, בסיהרא הוה.

הא חזי, נקודה חדא שירותא מתמן למימני,

בא וראה, נקדה אחת הראשית למנות משם, שהרי מה שלפנים מאותה נקדה, לא נודע ולא

נתן למנות, ויש נקדה למעלה  
נסתרת, ולא התגלטה כלל ולא  
נודעה, ומשם הראשית למנות כל  
נסתר ועמק, כך גם יש נקדה  
למטה שהתגלטה, ומשם הוא  
הראשית לכל חשבון ולכל מנין.  
ועל כן פאן הוא מקום לכל  
התקופות וגימטריאות ועבורים  
וזמנים ותגים ושבתות, וישאל  
שדבקו בקדוש ברוך הוא, עושים  
חשבון ללכנה, והם דבקים בה  
ומעלים אותה למעלה, שפתוב  
(דברים ד ד) ואתם הדבקים בה'  
אלהיכם וגו'.

משנה. עשר ספירות בלימה: א.  
שנינו ארבע תקופות רוחות  
העולם, שני צדדים ממשיים,  
מסעותיו עושה בתוכם, התקין  
אחד בלי כלום, והוציא מצפון  
ספר אחד, ושם עליו שלש  
אותיות ושמות. התקין תחתיו  
שלש אחרות, רשם אחד על שנים  
ושם עליו האות ת'.

ב. הוציא (קצ) מצפון ספר שני,  
באותיות ארבע, ושומים שנים  
על אחד, ושם עליו את האות ה'.  
ג. שטח על פרכת (חשבון) של ספר  
שלישי, צד אחד באותיות, רושם  
אחד בכתר מלכות, תלה עליה  
ממעלה למעלה, וממנה צד אחד  
רשם של אמן, ושם בה אותה  
האות. באות ההיא נתקנה  
האמנות, ונתקן צד הצפון ונברא  
ממנה, תחתיה נתקנו שלשת  
צדדיו, משלש זוויותיו, ושם עליו  
האות וא"ו.

ד. הוציא למעלה החזק של  
הלכנה, לה ארבעה ראשים,  
בספר רביעי הטביע אותה  
בחמדה של התהום הגדולה, היא  
התהום רבה שנתן בה הדין,  
המקום ומושב בית הדין, ההוא  
שפתוב (תהלים לו ז) משפטיך תהום  
רבה. השרה עליו שתי אותיות

דהא מה דלגו מההוא נקודה, לא אתיידע,  
ולא אתייהיב למימני. ואית נקודה לעילא,  
סתים ולא אתגלויא כלל, ולא אתיידע, ומתמן  
שירותא למימני, כל סתים ועמיקא. הכי נמי  
אית נקודה לתתא דאתגלויא, ומתמן הוא  
שירותא לכל חושבנא ולכל מנין.

ועל דא הכא הוא אתר, לכל תקופות  
וגימטריאות עיבורין זמנין חגי ושבתאי.  
וישראל דדבקו ביה בקודשא בריך הוא,  
עבדין חושבנא לסיהרא, ואינון דבקיין בה,  
וסלקין לה לעילא, דכתיב (דברים ד ד) ואתם  
הדבקים בה' אלהיכם וגו'.

מתניתין. עשר ספירות בלימה. א. תנן ארבע  
תקיפין רוחי עלמא, תריין סטריין  
ממשין, מטלנוי עביד בגוון. אתקין חד בלי  
כלום. ונפיק מצפון, חד ספר ושוי עלוי תלת  
אתוון רשימן. אתקין תחותוי תלת אחרן,  
רשים חד על תריין, ושוי עלוי את ת'.

ב. אפיק (נפיק) מצפון ספר תניין, באתוון ארבע,  
רשימין תריין על חד, ושוי עלוי את ה'.

ג. אשטח על קוטא (נ"א קונרא) בספר תליתאי,  
סטרא חד באתוותא, חד רשימא בכתרא  
דמלכותא, תלי לה מעילא לעילא, ומינה  
סטרא חד רשים אומנא, ושוי בה ההוא את.  
דההוא את אומנותא אשתכלל, ואשתכלל  
סטר צפון ואתברי מינה, תחותוהי אשתכללו  
תלת סטרוי מתלת זיויתיה, ושוי עלוי את  
וא"ו.

ד' אפיק לעילא קרדינותא דסיהרא, לה ארבע  
רישין, בספר רביעאה אטבע ליה, בכסיפא  
דתהומא רבא, הוא תהומא רבא דדינא  
אתייהיב, אתר בי דינא מותבא. ההוא דכתיב  
(תהלים לו ז) משפטיך תהום רבה. אשרי עלוי תריין

רְשׁוּמוֹת בְּטַבְעַת הַמְּלֶכֶךְ, הַיָּא  
הַטַּבְעַת בְּהַ נּוֹסְעִים וּבְהַ חוֹנִים,  
שֵׁם אֶחָד עַל ד' וְהוֹשִׁיב עָלָיו  
הָאוֹת אֶלְף.

ה. שֵׁטַח עַל עֲלִיּוֹנָה (הַיָּוִי) שֶׁל סֵפֶר  
חֲמִישֵׁי פֶרֶת מֶסֶף, לְהַפְרִיד  
מִתְחַתּוֹנִים לְעֲלִיּוֹנִים, בְּהַ נִתֵּן  
רְשׁוֹת אֶל מִי שְׁרוּשָׁם, מִמְעַלָּה  
מִמֶּנָּה נּוֹסְעִים בְּהַ שְׁנֵי חֲזָקִים,  
אֶלְף עוֹלָמוֹת בּוֹ, יִרְשֵׁת הַנְּחֻלָּה  
נִסְמַכְת עָלָיו, בּוֹ חֲמֵשׁ אוֹתִיּוֹת,  
רְשׁוּמוֹת עִם שְׁנַיִם, שֶׁלֵּשׁ עַל  
שְׁנַיִם, הַתְקִין אֶצְלָן שְׁתַּיִם  
אֲחֵרוֹת, וְרְשׁוּמוֹת בְּסוּד שֶׁל חֲמֵשׁ,  
חֲמֵשׁ בְּתוֹךְ חֲמֵשׁ, וְשֵׁם עָלָיו  
הָאוֹת יו"ד.

ו. הוֹצִיא בְּזִיקִים שֶׁל אֵשׁ עַל  
הַסֵּפֶר הַשְּׁשִׁי שְׁנֵי צְדָדִים, צַד אֶחָד  
מִרְחִישׁ גְּבוּרוֹת, וְצַד אֶחָד רוּחַ  
חֲכָמָה שְׁבוּהָקָת, וְהַזִּיו הַהוּא  
הַשְּׁתַטַּח לְשֶׁלֵּשׁ פְּנִיּוֹ. וְהַזִּיו  
שֶׁבְצַדוֹ קָיָם (עוֹמֵד) לְשֶׁלֵּשׁ (לְמִשְׁחָה).  
אַרְבַּע בְּאַרְבַּע רְשׁוּמוֹת, אֶחָד  
כְּגֹדֵד אֶחָד שׁוֹלֵט, אֶחָד רוֹכֵב,  
שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת בְּאַחַד,  
וְשֵׁם עָלָיו הָאוֹת ו'.

ז. שֵׁטַח עַל הַזִּיו שֶׁל הַסֵּפֶר  
הַשְּׁבִיעִי תְקַף שֶׁל בְּלִי כְלוּם,  
מוֹשְׁלִים שֶׁנִּבְרְרוּ, וְרוּחַ סְעָרָה  
חֲזָקָה בְּשְׁבִיעִי, בְּלוּמִים עַל  
הַשְּׁבִיעִית, מִתְנַהֲגִים וְלֹא נּוֹסְעִים,  
נּוֹסְעִים וְלֹא הוֹלְכִים, הוֹלְכִים  
וְאִינָם נִמְצְאִים, נִמְצְאִים וְאִינָם  
נִבְרָאִים, נִבְרָאִים וְאִינָם  
מִתְמַמְשִׁים, עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים,  
יורָדִים וְעוֹלִים, שֶׁלֵּשׁ רוֹכְבִים,  
אַרְבַּע רְשׁוּמִים, וְלֹאֶחָד חֲזָרוּ,  
אֶחָד הוּא, מִהַכַּח שֶׁל שְׁבִיל אֶחָד  
שְׁשׁוּרָה עָלָיו, שֵׁם עָלָיו הָאוֹת ד'.

ח. סִפְרָה שְׁמִינִית - הוֹצִיא עַל  
יְדֵי הַעֲלָה שֶׁל סִפְרָה הַשְּׁמִינִית,  
רְשׁוּם בְּכוֹכָב אֶחָד, כְּלוֹמֵר בְּרִשָׁם  
אֶחָד. הוּא עַל אַרְבַּע, וְאַרְבַּע  
עוֹזָב. זֶה עוֹלָה וְזֶה יורָד. מֵאֶחָד

אֲתוֹוֹן רְשִׁימֹן בְּעִזְקָתָא דְּמֶלְכָא, הוּא עִזְקָא,  
דְּבַה נְטָלִין, וּבַה שְׂרִיין. שְׁוִי חַד עַל אַרְבַּע,  
וְאוֹתִיב עָלָיו אֶת אֶלְף.

ה, אֲשַׁטַּח עַל עִילְתָא (נ"א וויתא) דְּסֵפֶר חֲמִישָׁא  
פְּרוֹכְתָא דְּפֶרְסָא, לְאַפְרָשָׁא מִתְתַּאֲיִן  
לְעִילְאִין, בְּהַ אֲתִיּהִיב רְשׁוֹתָא לְמֵאן דְּרִשִׁים.  
מְעִילוֹי מִינָה נְטָלִין בְּהַ תְּרִין תְּקִיפִין, אֶלְף  
עַלְמִין בִּיהַ, יְרוֹתָא דְּאַחְסָנָא סְמִיךְ עָלָיו, בִּיהַ  
חֲמֵשׁ אֲתוֹוֹן רְשִׁימִין בְּתִרִין, תְּלַת עַל תְּרִין.  
אֲתַקִּין גְּבוֹי תְּרִין אֲחֵרִינִין, רְשִׁימוֹ בְּרִזָּא דְּחֲמֵשׁ,  
חֲמֵשׁ גּוֹ חֲמֵשׁ, שְׁוִי עָלָיו אֶת יו"ד.

ו, אֲפִיק בְּזִיקִין דְּנוּר, עַל סֵפֶר שְׁתִּיתָא, תְּרִין  
סְטֵרִין. סְטֵר חַד, מִרְחִישׁ גְּבוּרִין. סְטֵר חַד,  
רוּחַ חֲכָמָה דְּבַהִיק. וְהַהוּא זִיוָא אֲשַׁתַּטַּח  
לְתַלַּת אֲנַפּוֹי. וְזִיוָא דְּסְטֵרוֹי, קָיָים (נ"א קאים)  
לְתַלַּת (לְתַמָּא). אַרְבַּע בְּאַרְבַּע רְשִׁימִין. חַד לְקַבֵּל  
חַד שְׁלִיט. חַד רְכִיב. תְּרִי אֲתוֹוֹן רְשִׁימִין בְּחַד.  
וְשְׁוִי עָלָיו אֶת ו'.

ז, אֲשַׁטַּח עַל זִיוִיתִיה דְּסֵפֶר שְׁבִיעָא, תּוֹקְפָא  
דְּבְלִי כְלוּם. הוֹרְמֵנִי דְּבְרִירִי, וְעִילְעוּלָא  
דְּקוּאֲנִרִיתָא, קוּזְמִיטִין בְּשְׁבִיעָא, בְּלִימִין עַל  
שְׁבִיעָתָא. אֲתַנְהַגֵּן וְלֹא נְטָלֵן. נְטָלֵן וְלֹא אֶזְלֵן.  
אֶזְלֵן וְלֹא הוֹיִין. הוֹיִין וְלֹא אֲתַבְּרִיין. אֲתַבְּרִיין  
וְלֹא אֲתַמְשִׁיין. עִילְאִין וְתַתַּאֲיִן, נְחַתִּין סְלָקִין,  
תְּלַת רְכִיבִין, אַרְבַּע רְשִׁימִין, חַד אֲתַחֲזְרוּ, חַד  
הוּא, דְּחִילָא דְּחַד שְׁבִיל דְּשְׂאִרֵי עָלָיו, שְׁוִי  
עָלָיו אֶת ד'.

ח, אֲפִיק עַל עִילְתָא דְּסֵפֶר תְּמִינָא, רְשִׁים  
בְּכַכְבָּא חַד. וְהַיָּינוּ בְּרְשִׁימָא חַד. הוּא עַל  
אַרְבַּע, אַרְבַּע עָלָיו. שְׁלִיט חַד בְּחַד. דָּא קָאִים,  
דָּא יְתִיב. דָּא נְסִיב, דָּא שְׁבִיק. דָּא סְלִיק, דָּא  
נְחַת. מַחַד תְּלִיין, מַחַד אֲתַבְּרִיין. קְדִישָׁא הוּא.

עָלָיו. שׁוֹלֵט אֶחָד בְּאַחַד. זֶה עוֹמֵד וְזֶה יוֹשֵׁב. זֶה מְקַבֵּל וְזֶה



תלויים ומאָחד נבְרָאִים. קְדוֹשׁ  
הוא. עֲלִיּוֹן הוא. הוא הָוָה, הוא  
אָחַד. רְשׁוּם בְּתוֹכוֹ אוֹת ה'.

ט. שְׂטח על הידיו העֲלִיּוֹן הַסֶּפֶר  
הַתְּשִׁיעִי הֵזָה, וְלֹא נִרְאָה, טְמוֹן  
בְּמֵאֲתִים וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה  
עוֹלָמוֹת שֶׁהוֹלְכִים בְּתוֹכוֹ, שְׁקוּל  
בְּצִלְמוֹ שֶׁל בַּעַל הַרְשָׁם, בְּחֵמֶשׁ  
רוֹכֵב עַל חֵמֶשׁ, הַמְלַךְ שְׂאוֹתָם  
הָעוֹלָמוֹת עוֹבְדִים אוֹתוֹ יוֹרֵד  
בַּיּוֹם שְׁמַאִיר, וְעוֹלָה בְּלִילָה  
שְׁנַחֲשֶׁף. רָשָׁם עֲלֶיהָ שֶׁלֹּשׁ  
אוֹתִיּוֹת וְשֵׁם עֲלֶיהָ הָאוֹת י'.

י. הוֹצִיא מִהַסּוּדוֹת שְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר  
אֲלָפִים, סֶפֶר עֶשְׂרֵה, בְּאוֹתוֹ  
עֶשְׂרֵה, בְּשֵׁם שְׁנַחֲקֵק (שְׁנַחֲלֵק בְּעֶשֶׂר  
בְּלִמָּה) בִּי שׁוֹלֵט בְּעֶשְׂרֵה, כְּשֶׁהִגִּיעַ  
לְהַזְדַּעֵזֵעַ בְּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה  
עוֹלָמוֹת, אֲרַבְּעָה אוֹתִיּוֹת הוֹלְכִים  
עֲלֶיהָ, עֶשְׂרֵה עִם עֶשְׂרֵה רוֹכֵב  
עֲלֶיהָ, טַבְּעוֹת שֶׁל טַבְּעוֹת נֶאֱחָזִים  
מִמֶּנּוּ, הוּא וְאִשְׁתּוֹ (וְאוֹתִיּוֹתֵי) אָחַד  
הוּא.

יג. נַחֲרָקוּ עֶשֶׂר הַסִּפְרִיּוֹת הַלְלוּ  
מֵעֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת שֶׁל שְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ,  
וּכְנָגַד זֶה בְּעֶשְׂרֵה נִבְרָא הָעוֹלָם,  
וְהוֹצִיא כַּחֵם בְּעֶשֶׂר אֲמִירוֹת,  
שְׁמוֹ נִסְתָּר, לֹא הִזָּה מְפָרֵשׁ. עֶשֶׂר  
עַל חֵמֶשׁ, חֵמֶשׁ עַל עֶשֶׂר, שֵׁשׁ עַל  
חֵמֶשׁ, חֵמֶשׁ עַל שֵׁשׁ. בְּרוּךְ הוּא  
וּבְרוּךְ שְׁמוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי  
עוֹלָמִים אָמֵן וְאָמֵן.

**סְתָרֵי אוֹתִיּוֹת**

רְבִי שְׁמַעוֹן פֶּתַח (תהלים קו ב) מִי  
יִמְלֹל גְּבוּרֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל  
תְּהִלָּתוֹ וְגו' (ירמיהו ז) מִי לֹא יִרְאֶה  
מִלֶּךְ הַגּוֹיִם כִּי לֶךְ יֵאָתֶה וְגו'.  
בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, שְׁחֻקוֹת עַל  
גְּבִי הַנִּסְתָּר שֶׁל צַד (סְרִיטָה) הַקְּיִיּוֹם,  
עוֹלוֹת מְרַכְּבוֹת עִם מְרַכְּבוֹת

אֲתֵרְשִׁים אֶת בְּקִיּוּמִיהָ, סָלִיק בְּגִיּוּהָ הַהוּא רְתִיכָא. כָּל אֶת וְאֶת קָאִים עַל

עֵלְאָה הוּא. הוּא הָוָי, הוּא חַד. רְשִׁים בְּגִיּוּהָ  
אֶת ה'.

ט, אֲשֻׁטַח עַל זִוְתָא עֵלְאָה דְּסֶפֶר תְּשִׁיעָא  
דָּא, וְלֹא אֲתַחְזִי. טְמִירָא בְּמֵאֲתָן וְאַרְבָּעִין  
וּתְמַנְיָא עֲלִמִין דְּאֲזִלִין בְּגִיּוּהָ. שְׁקוּלָא בְּצִלְמָא  
דְּמֵאֲרֵי רְשִׁימָא. בְּחֵמֶשׁ רְכִיבָא עַל חֵמֶשׁ.  
מְלַכָּא דְּאִינוּן עֲלִמִין פְּלַחִין לֵיהּ, נַחְתָּא בִּימְמָא  
דְּנַהִיר. סָלְקָא בְּלִילָיָא דְּאֲתַחֲשֶׁף. רְשִׁים עֲלָה  
תְּלַת אֲתוּוֹן. שְׁוִי עֲלָה אֶת י'.

י, אֲפִיק מְרִזִין תְּמַנְיָסֵר אֲלָפִין, סֶפֶר עֶשְׂרֵה,  
בְּאֲתִין עֶשְׂרֵה, בְּשֵׁמָא דְּאֲתַגְלָף (נ"א דֹּאִיתִּפְלִיג  
ב' בְּלִמָּה) בִּי, שְׁלִיטָא בְּעֶשְׂרֵה. כַּד מְטָא  
לְאֲזַדְעִזְעָא בְּתְמַנְיָסֵר עֲלִמִין, אֲרַבְּעָה אֲתָאן  
אֲזִלִין עֲלָה, עֶשְׂרֵה בְּעֶשְׂרֵה רְכִיב עֲלָה, עֲזַקָּאן  
דְּעֲזַקָּאן אֲתַאֲחַדֵּן מְנִיָּה. הוּא וְאֲתַתִּיָּה (נ"א  
וְאֲתוּוֹתִיָּה) חַד הוּא.

אֲתַפְּלָגוּ עֶשֶׂר סִפְרִין אֲלִין, מֵעֶשֶׂר אֲתוּוֹן  
עֵלְאִין דְּשְׁמִיָּה קְדִישָׁא. וְלִקְבִיל  
דְּנָא, בְּעֶשְׂרֵה אֲתַבְּרֵי עֲלִמָּא, וְאֲפִיק חִילִיָּהוּן  
בְּעֶשֶׂר אֲמִירִין. שְׁמִיָּה סְתִים, פְּרִישׁ לָא הָוָה.  
עֶשֶׂר עַל חֵמֶשׁ, חֵמֶשׁ עַל עֶשֶׂר. שִׁיתָא עַל  
חֵמֶשׁ, חֵמֶשׁ עַל שִׁיתָא. בְּרִיךְ הוּא בְּרִיךְ שְׁמִיָּה  
לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי עֲלִמִין אָמֵן וְאָמֵן.

**סְתָרֵי אוֹתִיּוֹת**

רְבִי שְׁמַעוֹן פֶּתַח (תהלים קו ב) מִי יִמְלֹל גְּבוּרֹת ה'  
יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ וְגו'. (ירמיהו ז) מִי לֹא  
יִרְאֶה מִלֶּךְ הַגּוֹיִם כִּי לֶךְ יֵאָתֶה וְגו'. בְּאֲתוּוֹן  
רְשִׁימִין, דְּמַחֲקִין עַל גְּבִי סְתִימוֹ דְּסִטְרָא (נ"א  
דְּסִרְטָא) דְּקִיּוּמָא, סָלְקֵן רְתִיכִין בְּרְתִיכִין קְדִישִׁין.  
(ד' ט' א"א) כָּל רְתִיכָא וְרְתִיכָא סָלְקָא בְּאֶת רְשִׁימָא.

אֲתֵרְשִׁים אֶת בְּקִיּוּמִיהָ, סָלִיק בְּגִיּוּהָ הַהוּא רְתִיכָא. כָּל אֶת וְאֶת קָאִים עַל

קיומיה דההוא רתיכא דאתחזי ליה. מהכא סלקא מלה, לאתפרשא כל את ואת, ברזא דרתיכין קדישא, בארבע סטרי עלמא.

רזא דאת קדמאה, סלקא ונחתא, סליק בעטרוי לגבי מאה עלמין. לקבל דא, את יו"ד סלקא ברעו דמחשבה, ואסתים ולא אתיידע.

אתחפייא תחותיה חד אגוזא, דחפייא טמירא בטמירו. ואיהו רתיכא דקיימא תחות ההוא רזא טמירא. וההוא את, קיימא בגניזו נקודה חדא תחותיה. ההוא אגוזא קיימא בשית סמכין, וסמכין לה בשית סטריין. אינון שית סטריין גניזין בגו ההוא אגוזא.

מגו סטרא (סתרא) דאת דא, נפקא רתיכא חד קדישא, ואיהי רתיכא דגניזו ולא אתגלייא, בר פד נהיר נהירו דההוא אגוזא טמירא, פדין אתגליי ההוא רתיכא, וההוא רתיכא טמיר וגליא.

ואיהי נפקא מגו נציצו דבוצינא, פד מדיד משחתא תחות קשרא קדמאה, וההוא (נ"א והוא חד) נציצו. פד משחתא קיימא, נהיר דא, וסלקא ונחתא, ואסתמיך תחות את יו"ד, ואיהי נקודה חדא. ולבתר אתפשט ההוא נציצו, ואפיק תלת ניצוצין אחרנין, ואסתמכין תחות קוצא תפאה דיו"ד.

לבתר נפקא מגו קשרא תניינא נציצו אחרא דנהיר וסלקא ונחתא, ואסתמיך תחות את יו"ד בסטרא אחרא. לבתר אתפשט ההוא נציצו, ואפיק תלת ניצוצין אחרנין, ואסתמכין בסטרא דא, תחות את יו"ד. לבתר נפקא מגו קשרא תליתאה נציצו אחרא, (נ"א בסטר אחרא) ומגו דא אתקשר רזא דחו"ל במשחתא דבוצינא.

אחר. אחר כף מתפשט אותו הניצוץ, ומוציא שלשה ניצוצות

קדושות, כל מרובה ומרובה עולה עם אות רשומה. כשנרשמת האות בקיומה, עולה בתוכה אותה המרובה. כל אות ואות עומדת על קיומה של אותה המרובה שראויה לה. מפאן עולה הדבר שתפרש כל אות ואות בסוד המרובה הקדושה בארבעת צדדי העולם.

סוד האות הראשונה, עולה ויורדת, עולה בעטרותיה אל מאה עולמות. כנגד זה עולה האות י' ברצון המחשבה, ונסתרת ולא נודעת.

מתכפית פחת אגוז אחד, שמכסה הטמונה בטמונה, והיא המרובה שעומדת פחת אותו סוד טמיר, ואותה האות עומדת בגניזה נקדה אחת תחתיה, אותו האגוז עומד עם ששה צדדים, ותומכים אותו בששה צדדים, אותם ששת הצדדים גנוזים בתוך אותו האגוז.

מתוך הצד (הסתר) של האות הזו יוצאת מרובה אחת קדושה, והמרובה הזו גנוזה ואינה מתגלה, פרט לכאשר מאיר האור של אותו אגוז טמיר, אז מתגלה אותה המרובה, ואותה מרובה טמירה וגלויה.

והיא יוצאת מתוך ההתנוצצות של המאור, כשמודדת המדה פחת הקשר הראשון, ואותו (הוא אחד) ניצוץ. כשמדה קימת זה מאיר, ועולה ויורדת ונסמכת פחת האות יו"ד, והיא נקדה אחת, ואחר כך מתפשט אותו הניצוץ, ומוציאה שלשה ניצוצות אחרים ונסמכים פחת הקוץ הפחתון של היו"ד.

אחר כך יוצא מתוך הקשר השני ניצוץ אחר שמאיר ועולה ויורד, ונסמך פחת האות יו"ד בצד אחרים, ונסמכים בצד הזה פחת

האות יו"ד. אחר יוצא מתוך הקשר השלישי ניצוץ אחר (בצד אחר), ומתוך זה נקשר הסוד של חו"ל במדת המאור.

נמצאו לאות יו"ד, הנקדה העליונה, תשעה עמודים, על מה שנסמכת, וכלם מרפכה אל האות הזו. אז מאירה ונסמכת על תשעת העמודים הללו, ואז מאירים מתוכה שמונה אחרים, וכלם עומדים בסוד האות יו"ד, הנקדה העליונה הטמירה.

תשעת העמודים הללו שלמטה, עולים בשם ולא עולים, משום שאותם תשעה שנקראים אין סוף, עומדים ולא עומדים ולא נודעו, ונקראים ולא נקראים, ללא ידיעה כלל, ואלו עולים בשם ולא עולים.

זוהו הסוד (שמות לג ט) וקראתי בשם ה' לפניך ונחתי את אשר אחז ורחמתי את אשר ארחם. אין מי שיצמד בהם ובשמות שלהם, ולא התגלו לעמד בדרפם. ולכן לא צמד משה עליהם, משום שהיו מקדם הדרגה שלו שאותו ניצוץ ראשון פתוח לפניך. וכן כלם עומדים, הקדימו לדרגה שלו. ועל זה לא עומד בדרכי הקדוש ברוך הוא, משום שכלם עולים תוך המחשבה, ומשם מתפשטים דרכיו לכמה צדדים בריצונו של הקדוש ברוך הוא ולא נודעו כלל.

עודה האות הזו עם העמודים הללו למעלה, מכה מי שמכה, שאינו ידוע, והאין סוף מאיר ולא מאיר, ויורד, ואין ידוע ממי שמאיר. כאשר יורד, נכללים בו אותם העמודים ומתפשט, וכשמתפשט יוצא אור אחד כלול, ומתפסים בו, כמי שנקנס להיכל אחד.

אותו ההיכל עומד בשני צדדים, שלהתפסות ולהתגלות למעלה, ואותם תשעת העמודים מאירים

אשתבחו לאת יו"ד, נקודה עלאה, תשעה סמכין, על מה דאסתמיה. וכלהו רתיכא לגבי את דא. פדין אתנהיר ואסתמיה על תשע סמכין אלין, וכדין נהרין מגויה תמניא אחרנין, וכלהו קיימין ברזא דאת יו"ד, נקודה עלאה טמירה.

אלין תשע סמכין דלתתא, סלקין בשמא ולא סלקין. בגין דאינון תשע דאיקרון אין סוף. קיימין ולא קיימין, ולא אתיידעו, ואיקרון ולא איקרון, ולא ידיעו כלל, ואלין סלקין בשמא ולא סלקין.

ורזא דא (שמות לג ט) וקראתי בשם ה' לפניך ונחתי את אשר אחז ורחמתי את אשר ארחם. לית מאן דיקום בהון ובשמיהן דילהון, ולא אתגליין למיקם בארתייהו. ועל דא לא קאים משה עלייהו. בגין דהוּו מקדמת דרגא דיליה דההוא נציצו קדמאה, פתיב לפניך. וכן כולהו קיימין, אקדימו לדרגא דיליה. ועל דא לא קאים באורחוי דקודשא בריך הוא, בגין דכלהו סלקין גו מחשבה, ומתמן מתפשטין אורחוי לכמה סטרין, ברעותיה דקודשא בריך הוא, ולא אתיידעו כלל.

סלקא את דא, באלין סמכין לעילא, בטש מאן דבטש, דלא ידיע, ואין סוף נהיר ולא נהיר, ונחתא, ולא ידיע ממאן דנהיר. כד נחית אתפלילין ביה אינון סמכין ואתפשט. וכד אתפשט, נפק חד נהורא פליל, ואתחפין ביה, כמאן דעייל בחד היכלא.

ההוא היכלא קיימא בתרין סטרין, דלחפיא ואתגלייא לעילא. ואינון תשע סמכין, נהרין בגו ההוא היכלא, ואת יו"ד אגניז בגו

בתוך אותו ההיכל, והאות י' גנוזה בתוך אותו ההיכל, באותם העמודים, וההיכל ההוא נקרא ה"א.

מזמן ואינו מזמן, מתגלה ולא מתגלה, ולא מתגלה כלל. בסוד זה עומדת האות יו"ד, וכלם סומכים, משום שהיא טמירה ובה עומד הכל להתעטר.

לזה יש חמש מרפכות שיוצאות מתוך האור של המאור, כשעולה למקומה ומתפנסת, לאחר שעשתה מדידה.

ואלו נקראים נפלאות, נ' פלאות, על סוד זה רצה דוד המלך לעמד על חמש מרפכות הללו, כמו שנאמר (תהלים קיט יח) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, וכשאלו מאירים ומעלה אותה להתעטר, נעשים חמש, להאיר לתוך החמש שלמטה, ושיצאו ממנה.

ואותם נ' פלאות מאירים ומעלים אותה למעלה, ומתעטרים ונקשרים בתוך אותם תשעת העמודים האחרים. ואותם התשעה מעלים את האות יו"ד למעלה למעלה.

כאשר יורדים ולא ידוע ממי יורדים, ה"א הזו מתעטרת בסוד אותם הנ', ואותם הפלאות, שהם חמשת העמודים לתוכה. וכאשר מתעטרת ומתפשטת, חוזרת מהסוד של גו"ן לתוך הסוד של ה"א.

התפשטו חמשת העמודים הללו למטה, אז עומדת עליהם, וכשהיא מאירה בכלם, אז יוצאים ממנה חמשה אורות אחרים, משתנים ולא משתנים, מין ושמאל.

מבאן והלאה עומד הדבר להסמך על סוד עליון בסוד השם הקדוש, להיות נסתר זה בזה, ולהשתכלל המרפכה הקדושה.

ההוא היכלא, באינון סמכין. וההוא היכלא איקרי ה"א.

זמין ולא זמין, אתגלייא ולא אתגלייא, ולא אתגלייא כלל. ברזא דא קיימא את יו"ד, וכלהו סמכין, בגין דאיהי טמירא, ובה קיימא פלא לאתעטרא.

האי אית ליה חמש רתיכין, דנפקי מגו ההוא נהירו דבוצינא, פד סלקא לאתרה ואתפנישת, לבתר דעבדת משחתא.

ואלין אקרון נפלאות, נ' פלאות. רזא דא בעא דוד מלפא למיקם, על חמש רתיכין אלין, כמה דאת אמר (תהלים קיט יח) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. ואלין פד נהרין וסלקין לה לאתעטרא, אתעבידו חמש, לנהרא גו חמש דלתתא, ודנפקין מינה.

ואינהו נ' פלאות, נהרין וסלקין לה לעילא ואתעטרן ואתקשרן גו אינון תשע סמכין אחרנין. ואינון תשע סלקין לאת יו"ד לעילא לעילא.

וכד נחתין, לא ידיע ממאן נחתין, האי ה"א אתעטרת ברזא דאינון חמשין, ואינון פלאות, דאינון חמש סמכין לגווה. וכד אתעטרת ואתפשטת, אתהדרת מרזא דנו"ן, לגו רזא דה"א.

ואתפשיטו אלין חמש סמכין לתתא, וקיימא עלייהו פדין. וכד אתנהירת

בכלהו, פדין נפקין מינה חמש נהורין אחרנין, משתנין ולא משתנין, ימינא ושמאלא.

מבאן ולהלאה, קיימא מלה לאסתמכא על רזא עלאה, ברזא דשמא קדישא, למהוי סתים דא בדא, ולאשתכללא רתיכא קדישא.

וְאֵלֶּיךָ חֲמִשָּׁה הֵם אַרְבָּעָה, וְהֵם חֲמִשָּׁה כִּנְגֵד כִּנְגֵד חֲמִשָּׁה עֲמוּדִים, וְהֵם אַרְבָּעָה כִּנְגֵד אַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, וְלִכְלֹל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ מִרְכָּבָה לְבָדוּ.

וְכֹל הַמְּרַכְּבוֹת כִּלְכֵן פְּלוּלוֹת, כֹּל מִרְכָּבָה וּמִרְכָּבָה בְּאוֹר אֶחָד, וְכֹל אוֹר וְאוֹר נִכְלָל בְּאוֹתָם הָעֲמוּדִים, וְכֹל עֲמוּד וְעֲמוּד נִכְלָל בְּאוֹת ה"א, וְהָאוֹת ה"א הֵנּוּ נִכְלָלֹת בְּאוֹתָם תְּשַׁעַת הָעֲמוּדִים, וְכֹל אֶחָד וְאֶחָד נִכְלָל בְּאוֹת יו"ד הַנִּקְדָּה הַרְאֻשׁוֹנָה וְהָעֲלוֹנוֹה, שִׁיְהִיָּה הַכֹּל אֶחָד.

**מִכָּאן** נִמְצְאִים הַמְּרַכְּבוֹת שְׂעוּלוֹת עַל הָאוֹת ה"א מִמְּטָה לְמַעְלָה, עֲשָׂרִים וְחֲמִשׁ מְרַכְּבוֹת. וְזֶה סוּד יִבְרְכוּ כ"ה מִמְּטָה לְמַעְלָה.

מִן הָאוֹת ה' וּמַעְלָה תִּשַׁע מְרַכְּבוֹת, שְׂעוּמוֹדוֹת לְבַד בְּלִי חֲשִׁבוֹן עַד הַסּוּד שֶׁל יו"ד, וְהַכֹּל נִסְתָּר בְּתוֹכוֹ. מִכָּאן וְהִלָּאָה סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ שְׂמִתְעַטֵּר בְּאוֹתָן הַמְּרַכְּבוֹת, וְלִהְפָּלֵל זֶה עִם זֶה בְּאֵלֶּי הָאוֹתוֹת יְהו"ה.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן: הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא אֶחָד, שְׂפָתוֹב (דְּבָרִים ו' ד) ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא רֵאשׁוֹן, שְׂפָתוֹב (יִשְׁעִיָּה מ"ד) אֲנִי רֵאשׁוֹן. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא אַחֲרוֹן, שְׂנֵאמַר (ש"ס) וְאֲנִי אַחֲרוֹן. בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׂמוֹ לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

ה"א סוּד הַפְּתוּב וְאֲנִי אַחֲרוֹן, זוּ ה"א הָאֲחֲרוֹנָה שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, מְרַכָּבָה קְדוֹשָׁה בְּאַחֲרוֹן, שְׂפָתוֹב (ש"ס מ"א, ד) וְאֵת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא. אַחֲרוֹן וְאַחֲרוֹנִים, כֹּלָם בְּסוּד אֶחָד נִכְלָלוּ אֵלָיו עִם אֵלָיו. הַסּוּד שֶׁל ה"א הֵם ד', וְאֵלָיו הַד' שְׁנִקְרָאִים אַחֲרוֹנִים, כֹּלָם עוֹמְדִים מִהֶצֶד שֶׁל מַעְלָה וּמִהֶצֶד שֶׁל מַטָּה.

הַמְּרַכָּבָה הַזֶּה, מִיכָאֵל גְּבֻרִיאֵל

וְאֵלֶּיךָ חֲמִשׁ, אֵינוֹן אַרְבַּע, וְאֵינוֹן חֲמִשׁ לְקַבֵּיל חֲמִשׁ סְמִכִין. וְאֵינוֹן אַרְבַּע לְקַבֵּיל אַרְבַּע סְטָרֵי עֲלֻמָּא. וְכֹל חַד וְחַד אֵית לֵיהּ רְתִיכָא בְּלַחֲדוּדֵי.

וְכִלְהוּ רְתִיכִין, כִּלְהוּ כִּלְיָן כֹּל רְתִיכָא וְרְתִיכָא בְּנִהוּרָא חַד, וְכֹל נִהוּרָא וְנִהוּרָא אֲתַפְּלִיל בְּאֵינוֹן סְמִכִין, וְכֹל סְמִכָא וְסְמִכָא אֲתַפְּלִיל בְּאֵת ה"א. וְהָאֵי אֵת ה"א אֲתַפְּלִיל בְּאֵינוֹן תְּשַׁע סְמִכִין. וְכֹל חַד וְחַד אֲתַפְּלִיל בְּאֵת יו"ד נִקְוּדָה עֲלָאָה קְדַמָּאָה, לְמַהוּי כִּלְאָ חַד.

מִהֶכָּא אֲשַׁתְּכַחוּ רְתִיכִין, דְּסִלְקִין עַל אֵת ה"א מִתְּתָא לְעִילָא, כ"ה רְתִיכִין. וְרָזָא דָא, יִבְרְכוּ כ"ה מִתְּתָא לְעִילָא.

מֵאֵת ה"א וְלְעִילָא תִּשַׁע רְתִיכִין, דְּקִיִּימִין בְּלַחֲדוּדֵי בְּלָא חוֹשְׁבָנָא, עַד רָזָא דְיו"ד, וְכֹלָא אֲסִתִּים בְּגוּיָה. מִכָּאן וְלִהְלָאָה רָזָא דְשְׂמָא קְדִישָׁא, לְאַתְעַטְרָא בְּאֵינוֹן רְתִיכִין, וְלִאֲתַפְּלִיל דָּא בְּדָא, בְּאֵלִין אַתְוּוֹן יְהו"ה.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵיִקְרִי אֶחָד, דְּכִתִּיב (דְּבָרִים ו' ד) ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵיִקְרִי רֵאשׁוֹן, דְּכִתִּיב (יִשְׁעִיָּהוּ מ"ד) אֲנִי רֵאשׁוֹן. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵיִקְרִי אַחֲרוֹן, דְּכִתִּיב (ש"ס) וְאֲנִי אַחֲרוֹן. בְּרִיךְ הוּא וּבְרִיךְ שְׂמִיָּה לְעֵלָם וְלְעֵלְמֵי עֲלֻמָּא.

ה"א רָזָא דְכִתִּיב וְאֲנִי אַחֲרוֹן, דָּא ה"א בְּתַרְאָה דְשְׂמָא קְדִישָׁא. רְתִיכָא קְדִישָׁא בְּאַחֲרוֹן, דְכִתִּיב (ש"ס מ"א ד) וְאֵת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא. אַחֲרוֹן וְאַחֲרוֹנִים כִּלְהוּ בְּרָזָא חֲדָא אֲתַפְּלִילוּ אֵלִין בְּאֵלִין. רָזָא דְה"א, אֵינוֹן ד', וְאֵלִין ד' דְּאֵיִקְרוּן אַחֲרוֹנִים, כִּלְהוּ קִיִּימִין מִסְטָרָא דְלְעִילָא וּמִסְטָרָא דְלְתַתָּא.

רְתִיכָא דָא, מִיכָאֵל גְּבֻרִיאֵל רְפָאֵל אוּרִיאֵל,

רפאל אוריאל, אלו הם ארבע, ונקדה אחת שעומדת עליהם הם ה"א. והה"א הזו אינה נקראת אלא בסוד ארבע הללו, והנקדה האחרונה ששורה עליהם. והסוד של ה"א זו היתה דל"ת, ואותה הנקדה ששורה עליהן באמצע נעשית ה"א.

ובסוד של חנוף יש ה"א אחת למטה שעומדת קשורה עם הה"א הזו, והכל אחד עם אחד, ואז הוא הזמן לבכות, וסימנף אהה.

משום שסבוב הרע למטה, מכסה כמו הדל"ת, ומקיף את הארבע הללו ואת הנקדה הזו, ועומדת בנקדה הזו קלפה חזקה לכסות עליה. ואז מתפסה הלכנה, והאור שלה מתפסה, ואז נתנת הרשות לדון את העולם בדינים רעים.

והסוד של ה"א עם ה"א האחרונה, שניהם בנקדה אחת ה"ה, שהרי אז הדין נטון, בסוד הפתוב (דניאל ה' יד) בגזרת המלאכים הדבר ובמאמר הקדושים השאלה בעבור.

המרפכה הזו עומדת בה"א האחרונה, לא נפרדים זו מזו לעולמים, ובכל מקום שנמצא מיכאל שהוא הראש לאלו, שם השכינה. הכל נקשר זה עם זה, והם נקשרים תוף אותה הנקדה, והכל ה"א.

ובשהיא ה"א אחת, והאות אלף או האות יו"ד קודמת לה, והיא בנקדה אחת, אז היא באה להיטיב לעולם, א"ה או י"ה, שהרי הקלפה הרעה נשברת מלפניה ולא מכסה עליה. הא' הי' עומדת בסוד זה.

כמו כן, אין לך שם קדוש באותיות הרשומות שלא עומד עם אותה האות המרפכה שלו, שלו. שאין לך מלך שלא בא עם

אלין אינון ארבע, וחדא נקודה דקיימא עלייהו אינון ה"א. ולא איקרי ה"א דא, אלא ברזא (דף ד ע"ב) דאלין ארבע, ונקודה בתראה דשרייא עלייהו. ורזא דה"א דא דל"ת הות, וההוא נקודה דשרייא עלייהו באמצעיתא אתעביד ה"א.

וברזא דחנוף, אית ה"א אחרא לתתא, דקיימא מתקשרא בהאי ה"א, וכלא חד בחד, וכדין איהו עידן למבפי, וסימניף אהה.

בגין דסחרני בישא לתתא, חפייא פגוונא דדל"ת, וסחרא לאלין ארבע, ולהאי נקודה. וקיימא בהאי נקודה קליפא פקיפא, לחפייא עליה. וכדין אתפסיאת סיהרא, ונהירו דילה אתחפייא, וכדין אתייהב רשו למידן עלמא בדינין בישין. ורזא דה"א וה"א בתראה תרווייהו בחד נקודה ה"ה. דהא פדין דינא אתייהב ברזא דכתיב (דניאל ד יד) בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא עד דברת.

רתוכא דא קיימא בה"א בתראה, לא איתפרשן דא מן דא לעלמין. ובכל אתר דישתכח מיכאל דאיהו רישא לאלין, תמן איהי שכינתא. פלא אתקשר דא בדא, ואינון מתקשרין גו ההיא נקודה וכלא ה"א. וכד איהי חד ה"א, ואת אל"ף או את יו"ד קדמא לה, ואיהי בחד נקודה, פדין איהי אחייא לאוטבא לעלמא, א"ה או י"ה, דהא קליפא בישא איתברת מקמה, ולא חפייא עליה. הא' י', קיימא ברזא דא.

בגוונא דא, לית לך שמה קדישא באתוון רשימין, דלא קיימא בההוא את רתיכא דיליה, בההוא שמה, על מה דאיסתמיף. וההוא רתיכא סמכה דיליה. דלית באותו השם, על מה שנסתמף, ואותה המרפכה היא התומך

חילוי ולא נמצא יחיד, ועל פן יהו"ה צבאות, הכל כפאחד, שלא נפרדות המרפכות מן השם הקדוש, וכל אות ואות כוללת בתוכה את מרפכתה, ואז הכל הוא שם קדוש.

ראות ה"א הזו יש לה מרפכה באותם השליטים למטה, משום שהאות הזו היא בגלוי, הקטן שפון החברים, אבל לכל האותיות האחרות אין להן מרפכה להתפלל באותן האותיות, בפתחונים הללו, פרט לזאת. משום שהאות הזו נכללת בפתחונים שבחוץ, והאותיות האחרות נכללו בהן מרפכות קדושות שאינם בחוץ, פרט לכאשר מתחברים ההיכלות עם היכלות, הפתחונים עם העליונים, אבל אין נכללים עם אותן האותיות להיות אות אחת. ומשום כך, אות ואות מהשם הקדוש נכללת מרפכתו (כל שם ושם מן השמות הקדושים, נכללת מרפכה קדושה בתוכו) בתוכה, וזהו שם קדוש פראוי, וכן לכל אות ואות מאותן הארבע. ואותן ארבע האותיות הן סוד המרפכה למי שלא נודע, ולכל אות ואות יש לה מרפכה שנכללת בתוכה ונרשמת באותה האות ממש.

הה"א הזו היא שנים עשר, והנקדה הזו שעומדת למעלה היא שלשה עשר, והם שלש עשרה מדות הרחמים למטה, כמו שלמעלה. השנים עשר הללו הם שנים עשר תחומים, והם לארבעת צדדי העולם, שלשה שלשה לכל צד.

ואותם השלשה הם תשעה לכל צד. לצד מזרח תשעה, לצד מערב תשעה, לצד צפון תשעה, לצד דרום תשעה, והנקדה הזו לעשרה, משום שעומדת באמצע.

לך מלפא דלא אתי בחילוי ולא אשתכח יחידאי, ועל דא יהו"ה צבאות כלא כחדא, דלא איתפרשן רתיבין מן שמא קדישא, וכל את ואת כליל בגויה רתיכא דיליה, וכדין כלא איהו שמא קדישא.

האי את ה"א, אית לה רתיכא, באינון שליטין לתתא. בגין דאת דא איהי באתגלייא, זעירא דמן חברייא. אבל כלהו אתוון אחרנין, לית לון רתיכא, לאתפללא באינון אתוון, באלין תפאי, בר האי. בגין דאת דא אתפליל בתפאי דלבר, ואתוון אחרנין אתפלילו בהון רתיבין קדישין דלאו אינון לבר. בר, פד מתחברן היכלין בהיכלין, תפאי פעילאי, אבל לא איתפלילין באינון אתוון למהוי חד את.

וכגין כך, את ואת משמא קדישא, אתפליל רתיכיה (כל שמא ושמא מן שמחון קדישין, כליל רתיכא

קדישא בגויה) בגויה ודא הוא שמא קדישא פדקא יאות. וכן לכל את ואת מאינון ארבע. ואינון ארבע אתוון, אינון רזא דרתיכא, למאן דלא אתיידע. ולכל את ואת, אית ליה רתיכא דאתפליל בגויה, ואתרשים בההוא את ממש. האי ה"א, איהי תריסר. והאי נקודה דקיימא לעילא, איהי תליסר. ואינון תליסר מכילן דרחמי לתתא, פגוונא דלעילא. הגי תריסר, אינון תריסר תחומין, ואינון לארבע סטרי עלמא, תלת תלת לכל סטר.

ואינון תלת, אינון תשעה לכל סטר. לסטר מזרח תשעה. לסטר מערב תשעה. לסטר צפון תשעה. לסטר דרום תשעה. והאי נקודה דקיימא עליהו באמצעיתא. אשתכח האי נקודה דאשלים לכל סטר לעשרה, בגין דקיימא באמצעיתא. לסטר מזרח עשרה.

שעומדת עליהן באמצע. נמצאת הנקדה הזו שמשלימה כל צד

לְסֹטֵר מְעָרְב עֶשְׂרָה. לְסֹטֵר צְפוֹן עֶשְׂרָה. לְסֹטֵר  
דְרוֹם עֶשְׂרָה. עֶשֶׂר סְפִירָן לְכָל סֹטֵר. וְאֵלֶיךָ  
אֵינוֹן אֲרַבְעִין אֲתוֹן, דְּקִיּוּמִין בְּרֹזָא דְבְרָאשִׁית  
לְתַתָּא, בְּרֹזָא דְשִׁמְא קְדִישָׁא, וְתַרִין אֲזַנִין  
לְאַחַדָּא בְיַמִּינָא וְשִׁמְאֵלָא. וְכִלְהוּ קִיּוּמִין בְּרֹזָא  
דְה"א.

לְצַד מְזֻרְח עֶשְׂרָה, לְצַד מְעָרְב  
עֶשְׂרָה, לְצַד צְפוֹן עֶשְׂרָה, לְצַד  
דְרוֹם עֶשְׂרָה, עֶשֶׂר סְפִירוֹת לְכָל  
צַד, וְאֵלוֹ הֵם מ' אוֹתוֹת  
שְׁעוּמְדוֹת בְּסוּד שֶׁל בְּרָאשִׁית  
לְמַטָּה, בְּסוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, וְשִׁמְא  
אֲזַנִים הֵן לְאַחוֹז בְּיַמִּין וְשִׁמְאֵל,  
וְכֻלָּם עוֹמְדִים בְּסוּד שֶׁל ה"א.

הַשְׁתָּא אֲשַׁתְּכַח דְה"א דָּא, בְּכָל אֵינוֹן רְזִין  
עֵילְאִין: בְּהֵוֹא רְתִיכָא קְדִישָׁא.  
בְּאֵינוֹן תְּרִיסֵר. בְּרֹזָא דְעֶשֶׂר סְפִירָן. בְּרֹזָא  
דְמ"ב אֲתוֹן מְחַקְקוֹן דְבִשְׁמָא קְדִישָׁא. כִּלְא  
אֲתַכְלִיל בְּהֵאִי דְיוֹקְנָא דְה"א.

עֲבָשׁוּ נִמְצָא שְׁתֵּה"א הַזֶּה בְּכָל  
אוֹתָם סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים: בְּאוֹתָהּ  
הַמְרַכְבֶּה הַקְּדוֹשָׁה, בְּאוֹתָם שְׁנַיִם  
עֶשֶׂר, בְּסוּד עֶשֶׂר סְפִירוֹת, בְּסוּד  
שֶׁל אֲרַבְעִים וְשִׁשִּׁים אוֹתוֹת  
הַמְחַקְקוֹת שְׁבַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. הַכֹּל  
נִכְלָל בְּדִיוֹקָן הַזֶּה שֶׁל ה"א.

וְכִלְהוּ קִיּוּמִי בְּאַלְכֶסְנוֹן, בְּרֹזָא דְנִקְוּדָה  
דְקִיּוּמָא בְּאַמְצַעִיתָא, דְאַכְרַע לְכִלְהוּ  
בְּאוֹרְחַ מִישֵׁר, סֹטֵרָא דָּא בְּסֹטֵרָא דָּא, וְכֵן  
לְאַרְבַּע סֹטֵרִין, כִּלְהוּ קִיּוּמִי בְּמַתְקָלָא, תְּקָלָא  
דְקִיּוּמָא לְאַתְקָנָא כִּלְא.

וְכֻלָּם עוֹמְדִים בְּאַלְכֶסְנוֹן, בְּסוּד  
הַנִּקְוָה שְׁעוּמְדַת בְּאַמְצַע,  
שְׁמַכְרִיעָה אֶת כָּלָם בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל,  
הַצַּד הַזֶּה בְּצַד הַזֶּה, וְכֵן לְד'  
צְדָדִים, כָּלָם עוֹמְדִים בְּמַשְׁקָל,  
הַמְשַׁקֵּל שְׁעוּמְדַת לְהַתְקִין הַכֹּל.

בְּרֹזָא דָּא, אֲתַבְרִיאוּ וְאַתְתַּקְנוּ כָּל הַיְנֵי תַתָּאי.  
וְעַל דָּא כְּתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֵׂה אָדָם  
בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ. נַעֲשֵׂה, וַדַּאי אִיהוּ ה"א,  
וְכָל הַיְנֵי דְקִיּוּמִין לְתַתָּא, וְאַתְאַחַדּוּ בְּה,  
בְּדִיוֹקְנָה מְמַשׁ. כְּמָא דְאִיקְרִי ה'. בַּר מַה דְאִית  
חַדָּא לְעֵילָא, בְּמַה דְלָא אֲתַחַזִי כִּלְל בְּדִיוֹקְנָהָא,  
וְלָא אִיתְרַשִּׁים בְּה לְאַיתְחַזְאָה.

בְּסוּד הַזֶּה נִכְרָאוּ וְנִתְתַּקְנוּ כָּל  
הַתַּחְתּוֹנִים הַלְלוּ, וְעַל זֶה כְּתוּב  
(בְּרָאשִׁית א כו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֵׂה  
אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ. נַעֲשֵׂה,  
וַדַּאי שְׁהוּא ה"א, וְכָל אֵלָה  
שְׁעוּמְדִים לְמַטָּה וְנִתְחַזּוּ בְּה,  
כְּדְמוּתָהּ מְמַשׁ, כְּמוֹ שְׁנִקְרָאת ה',  
כְּרִט לְמַה שֵׁיִשׁ אַחַד לְמַעְלָה כְּמַה  
שֶׁלֹּא נִרְאָה כִּלְל בְּדִיוֹקְנָה, וְלֹא  
נִרְשָׁם בְּה לְהִרְאוֹת.

כַּד אִיקְרִי ה"א, אֲזַדְמַנַּת בְּכָל הַיְנֵי רְזִין. אִיהוּ  
כִּלְא, בְּגִין דָּא קִיּוּמָא הַאי נִקְוּדָה גּוּ  
אֲמַצְעִיתָא, בְּגִין דְאַתְאַחִידַת בְּכוּלָּא, אֵלֶיךָ  
דְלְסֹטֵר מְזֻרְח, אֲתַתְּחִידֵן בְּה, וְאִיהוּ עֲמַהוּן.  
(אֵלֶיךָ דְלְסֹטֵר דְרוֹם אֲתַתְּחִידַת בְּה, וְאִיהוּ עֲמַהוּן. אֵלֶיךָ דְלְסֹטֵר צְפוֹן, אֲתַתְּחִידַת  
עֲמַהוּן וְאִיהוּ עֲמַהוּן) וּבְגִין כֵּן אִיהוּ בְּכֻלָּא, וְכֻלָּא בְּה,  
וְכֻלָּא ה"א. וְעַל דָּא כְּתִיב, נַעֲשֵׂה אָדָם, וְכְתִיב  
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, כִּלְא אִיהוּ בְּרֹזָא עֵילְאָה כְּדָקָא  
חַזִי.

בְּשִׁנְקִרְאֵת ה"א, מְזַדְמַנַּת בְּכָל  
הַסּוּדוֹת הַלְלוּ. הוּא הַכֹּל, מִשּׁוּם  
זֶה עוֹמְדַת הַנִּקְוָה הַזֶּה בְּתוֹךְ  
הָאֲמַצַּע, מִשּׁוּם שְׁנִתְחַזְּה בְּכֹל.  
אֵלוֹ שֶׁלְצַד מְזֻרְח נִתְחַזִּים בְּה,  
וְהִיא עֲמַהוּם. (אֵלוֹ שֶׁלְצַד דְרוֹם נִתְחַזּוּ בְּה,  
וְהִיא עֲמַהוּם. אֵלוֹ שֶׁלְצַד צְפוֹן נִתְחַזּוּ עִמָּם, וְהִיא  
עֲמַהוּם). וּמִשּׁוּם כֵּן הִיא בְּכֹל, וְהַכֹּל  
בְּה, וְהַכֹּל ה"א. וְעַל זֶה כְּתוּב  
נַעֲשֵׂה אָדָם, וְכְתוּב וַיֹּאמֶר  
אֱלֹהִים, הַכֹּל הוּא בְּסוּד עֲלִיוֹן  
כְּרָאוּי.

וְכַרְ הַיְנֵי רְזִין, וְכָל רְזִין עֵילְאִין, כִּלְהוּ

וְכַרְ הַסּוּדוֹת הַלְלוּ וְכָל הַסּוּדוֹת



העליונים כלם נודעים באותיות הללו ונרשמו באותה האות ממש, שתיחד השם הקדוש כראוי, והכל סוד עליון בשם הקדוש. עד כאן נרמזה החכמה העליונה בסוד האות ה"א, האחרונה שלארבע האותיות. אשרי חלקו של מי שנכנס ויצא, ויודע את דרכי הקדוש ברוך הוא להכנס ללא בושח לעולם הבא. הסוד של האות ו"ו המרכבה הקדושה העליונה שעומדת בקיום שלם, זה נחלק לשתי אותיות, שהן שתי ווי"ם ו"ו, זה כמו זה, והם שנים עשר סודות עליונים.

הו"ו העליונה הזו היא עומדת עם חמשת העמודים העליונים, שעומדת עליהם האות ה"א העליונה, והו"ו הזו, אף על גב שהיא שש, והסוד של שש, היא חמש, והסוד של חמש, והכל הוא כראוי.

הראשית בצד הימין, סוד האור הראשון הזה עומד על מרכבה אחת, שהיא שלש שלש, ולא ארבע. ואף על גב שאין מרכבה אלא בארבע, הכל כאן בסוד בשלש שלש. כמו שהאותיות הולכות בשם הקדוש, ומשום כך הכל הולך בשלש שלש.

האות ה"א שאמרת היא הרביעית באותיות, ומשום כך המרכבה שלה היא בארבע, ואף על גב שהיא בארבע, היא בשלש שלש, והכל הולך בדרך ישר לעלות זה כמו זה, להיות אחד. המרכבה שלצד דרום, שהיא ימין, (אותה מרכבה) בשלשה שיוצאת מתוף המאור, כשעולה הרוח שנושבת בי"ב רוחות, שמעלים ריח, ולא מעלים, כלולה בשלשה גונים, מאירה באור שנושא בתוכה, אחד לוחט

אשתמודען בהי אתון, ואתרשימו בההוא את ממש, לאתיחדא שמא קדישא פדקא יאות. וכלא רזא עילאה בשמא קדישא. עד הכא איתרמיזת חכמה עילאה, ברזא דאת ה"א בתראה דאתון ארבע. זפאה חולקיה מאן דעאל ונפק, וידע אורחוי דקודשא בריך הוא למיעל בלא כסופא לעלמא דאתי.

רזא דאת ו"ו רתיכא קדישא עילאה, דקיימא בקיומא שלים האי אתפלג לתרין אתון, דאינון תרין ווי"ן ו"ו, דא כגוונא דדא, ואינון תריסר רזין עילאין.

האי ו"ו עילאה, איהו קיימא בחמש סמכין עילאין, דקיימא עליהו את ה"א עילאה. והאי ו"ו, אף על גב דאיהו שית, ורזא דשית, איהו חמש, ורזא דחמש, וכלא איהו פדקא חזי.

שירותא בסטרא דימינא, רזא דנהורא קדמאה דא, קיימא על רתיכא חדא, דאיהו תלת תלת, ולא ארבע. ואף על גב דלית רתיכא אלא בארבע, כלא הכא ברזא בתלת תלת. כמה דאתון אזלין בשמא קדישא. ובגין כך כלא אזלא בתלת תלת.

את ה"א דקאמרת, איהי רביעתא דאתון. ובגין כך רתיכא דילה איהי בארבע. ואף על גב דאיהי בארבע, איהי בתלת תלת. וכלא אזלא בארז מישר, לסלקא דא כגוונא דדא, למהוי חד.

רתיכא דלסטור דרום, דאיהו ימינא, (הוא רתיכא) בתלתא די נפקא מגו בוצינא. פד

סלקא רוחא דנשיב בתריסר רוחין, דבוסמין דסלקין ריחין, ולא סלקין, כליל בתלת גוונין, נהיר בנהירו, ואישתאב בגווה. חד להיט באשא, וחד להיט במיא, וחד להיט ברוחא.

וְהָאֵי אֲתַפְרֵשׁ, וְהוּי (דף ה ע"א) תִּלְתַּת. הָאֵי רוּחָא, כַּד אֲתַפְרֵשׁ וְהוּי תִּלְתַּת גְּוֹנִין, אֲלִין לָאו אֵינוֹן אָשָׁא, וְלָאו אֵינוֹן מְיָא, וְלָאו אֵינוֹן רוּחָא, אֶלָּא הָאֵי רוּחָא כַּד אֲתַפְרֵשׁ, כֹּל חַד וְחַד נְהִיר וְלֵהִיט וְיִהִיב תּוּקְפָא לְאַתְר דְּעֵלְיָה, וְלִבְתַּר אֲתַעְבִּיד סְמָךְ תַּחוּתֵיהּ.

גְּוֹנָא חַד אֲתַלְהִיט, וְאַתְקַף בֵּיה אָשָׁא, דְּאַתְפְּלִיל בְּהָאֵי סְטָרָא דִּימִינָא. גְּוֹנָא אַחְרָא אֲתַלְהִיט, וְאַתְתַּקַּף בֵּיה מְיָא, דְּאַתְפְּלִילוּ בְּיַמִּינָא. גְּוֹנָא אַחְרָא אֲתַלְהִיט, וְאַתְתַּקַּף בֵּיה רוּחָא, דְּאַתְפְּלִיל בְּהָאֵי סְטָרָא דִּימִינָא. וְאַלִין תִּלְתַּת גְּוֹנִין אֵינוֹן רְתִיכָא חָדָא לְסִטְר יַמִּינָא, בְּרִזָּא דְאֵת ה.

וְאַלִין אֵינוֹן פִּינוּיִין, דְּאֵית בֵּיה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּרִזָּא דֵאֵינוֹן שְׂמָהֶן דֵאֵיקְרִי בְּהוּ. וְעַל דָּא שְׂמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵיקְרִי בְּכַמְהָ שְׂמָהֶן, וְכִלְהוּ אֲתַפְּלִילֵן בְּכָל רִזָּא וְרִזָּא מֵאַלִין סְטָרִין עֵילְאִין, דֵאֵינוֹן שְׂמָהֶן דְּלֵא נִמְחַקִין. סְטָר דָּא דְאֵיהוּ יַמִּינָא, אֵיקְרִי אֵל. רְתִיכָא דִילְיָה אֵיקְרִי גְדוּל בְּכָלְלָא. כַּד אֲתַפְרֵשׁא הָאֵי רְתִיכָא דְאַלִין, אֵינוֹן תִּלְתַּת גְּוֹנִין, הִכִּי אֵינוֹן שְׂמָהֶן אֵיקְרוּן: גְּדוּ"ל, חֲסִי"ן, קְדוּ"ש. הֵי אֵינוֹן רְתִיכָא לִימִינָא, דֵאֵיקְרִי אֵל, רִזָּא עֵילְאָה מֵאֵינוֹן שְׂמָהֶן עֲשֵׂרָה. כְּמָה דְאוּקִימָנָא.

הֵי תִלְתַּת גְּוֹנִין, דֵאֵינוֹן רְתִיכָא לְסִטְר יַמִּינָא, לְהִטִין וְנִהְרִין לְתַתָּא (נ"א ל"ג לתתא). וְכָל גְּוֹוֹן וְגוּוֹן מֵהֵי תַלְתָּא, אֲתַפְרֵשׁ לְתַרִין אַחְרַנִין לְכָל

בְּאֵשׁ, וְאַחַד לֹוֹהֵט בְּמִים, וְאַחַד לֹוֹהֵט בְּרוּחַ, וְזֶה הַתַּפְרֵשׁ, וְהֵם שְׁלֹשׁ.

הַרוּחַ הַזֶּה, כַּאֲשֶׁר נִפְרְדַת וְנִהְיִית שְׁלֹשָׁה גְּוִיִּים, אֵלוּ אֵינָם אֵשׁ, וְאֵינָם מִים, וְאֵינָם רוּחַ, אֶלָּא הַרוּחַ הַזֶּה כַּשֶּׁנִּפְרְדַת, כֹּל אֶחָד וְאַחַד מֵאֵיר וְלֹוֹהֵט וְנוֹתֵן תַּקְפָּה לְמָקוֹם שְׁעָלָיו, וְאַחַר כֵּן נַעֲשֶׂה סְמָךְ תַּחוּתָיו.

גַּוְן אֶחָד מִתַּלְהֵט, וּמְחֻזְקָה בּוּ הָאֵשׁ שֶׁנִּכְלָלַת בְּצַד הַיָּמִין הַזֶּה. גַּוְן אַחַר מִתַּלְהֵט, וּמְתַחַזֵּק בּוּ הַמִּים שֶׁנִּכְלָלוּ בְּיָמִין. גַּוְן אַחַר מִתַּלְהֵט, וּמְחֻזְקָה בּוּ הַרוּחַ שֶׁנִּכְלָלַת בְּצַד הַיָּמִין הַזֶּה, וּשְׁלֹשַׁת הַגְּוִיִּים הִלְלוּ הֵם מְרַכְּבָה אַחַת לְצַד הַיָּמִין בְּסוּד הָאוֹת הַזֶּה. וְאַלִין הֵם כְּפוּיִים שֵׁישׁ בְּקוּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּסוּד שֶׁל אוֹתָם הַשְּׂמוֹת שֶׁנִּקְרָא בָּהֶם, וְעַל זֶה שָׂמוּ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא בְּכַמְהָ שְׂמוֹת, וְכֹלָם נִכְלָלִים בְּכָל סוּד וְסוּד מִן הַצְּדָדִים הָעֵלְיוֹנִים הִלְלוּ, שֶׁהֵם שְׂמוֹת שֶׁלֹא נִמְחַקִּים. הַצַּד הַזֶּה שֶׁהוּא יָמִין נִקְרָא אֵל. הַמְרַכְּבָה שֶׁל נִקְרָאת גְּדוּל בְּכָלְלָא, כַּשֶּׁנִּפְרְדַת הַמְרַכְּבָה הַזֶּה שֶׁל אֵלוּ, הֵם שְׁלֹשָׁה גְּוִיִּים, כֵּן נִקְרָאִים הַשְּׂמוֹת הִלְלוּ: גְּדוּ"ל, חֲסִי"ן, קְדוּ"ש. אֵלוּ הֵם הַמְרַכְּבָה לְיָמִין שֶׁנִּקְרָא אֵל, הַסוּד הָעֵלְיוֹן מֵאוֹתָם עֲשֵׂרֵת הַשְּׂמוֹת, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרַנּוּ.

שְׁלֹשַׁת הַגְּוִיִּים הִלְלוּ, שֶׁהֵם מְרַכְּבָה לְצַד יָמִין, לֹוֹהֵטִים וּמֵאֵירִים לְמַטָּה, וְכֹל גַּוְן וְגוּוֹן מִשְׁלֹשַׁת אֵלֶּה נִפְרָד לְשֵׁנֵי אַחֲרֵים לְכָל צַד, עַד שֶׁנִּכְנְסוּ בְּחֻשְׁבוֹן שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשׁ, וְהֵם תַּשְׁעָה.

וְהַיָּמִין הַזֶּה שְׂרוּכֵב עֲלֵיהֶם מְשָׁלִים לְעֲשֵׂרָה. אִף גַּם כֹּל אֵלוּ נִקְרָאוֹת סְפִירוֹת עֵלְיוֹנוֹת וְקַטְנוֹת, וְכֹלָם מְדוּתָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

שְׁנַיִם שֵׁיצְאוּ מִתּוֹךְ גַּוְן אֶחָד שֶׁהִחְזִיקוּ בּוּ הַמִּים, אֶחָד נִקְרָא רְחוּם, וְאַחַד נִקְרָא חַנוּן, אֵלוּ הֵם מֵאוֹתוֹ הַגְּוֹן שֶׁהִחְזִיק בְּמִים. שְׁנַיִם שֵׁיצְאוּ מֵאוֹתוֹ גַּוְן שֶׁהִחְזִיקָה בּוּ הָאֵשׁ, אֶחָד נִקְרָא אַרְךְ אַפִּים,

ואחד נקרא רב חסד. אלו הם מאותו גון שהחזיקה בו האש. השנים שיצאו מאותו גון שהחזיקה בו הרוח, אחד נקרא חסיד, אחד נקרא סולח. ובסוד ספרו של חנוך זה נקרא טוב, וזה נקרא ישר, וסימנך (תהלים כח) טוב וישר ה'.

ומאלו נפרדים האורות למטה, וכלם מרפכות אלו לאלו, וכלם פנויים בחוץ, אבל לא נדבקים באלו כלפי מעלה, וכלם כלולים בצד הימין, וכלם אחד אל הצד הזה, והכל בסוד האות ו"ו.

הראשית בצד השמאל, הסוד של חשכה, שמתפשטת בחשכה למטה, עד שנברא ממנו גיהנם, מלהט מאותה החשכה של אש חזקה, אדמה, שחורה, וכאן מלהטים שביבים חזקים ששופעים ונמשכים למטה, וכלם מתוך החשכה שהיא השמאל, לצד הזה.

רק אור אחד העולה מתוך מדינת המדה מאיר לצד (שמאיר מצד) הימין, ומאותו האור מאיר לחשכה, ומגיעים אל אותה אש אורות, וקרבים אל אותה האש, אל אותו הימין, ומאיר ממנו.

אז מתפשטת ומאירה מתוך המאור רוח אחרת, שמאירה, מלהטת, זו מתפשטת להיות מרפכה לאותו צד השמאל, מתפשטת בסוד של שלשה גונים לצד הזה שנקרא צפון, והרוח הזו אין עולה עם בשמים ולא ריח, משום שהשמאל הזה נסקף

סטר. עד דעאלו בחושבנא תלת תלת, ואינון תשע. והאי ימינא דעלייהו רכיב, אשלים לעשרה. אוף נמי כל הני איקרון ספירן עילאין וזעירין, וכלהו מדות דקודשא בריה הוא.

תרון דנפקו מגו גוון חד דאתתקף ביה מיא, חד איקרי רחום, וחד איקרי חנון, אלין אינון מההוא גוון דאתתקף במיא. תרון דנפקו מההוא גוון דאתקף ביה אשא, חד איקרי ארף אפים, וחד איקרי רב חסד. אלין אינון מההוא גוון דאתתקף ביה אשא. תרון דנפקו מההוא גוון דאתתקף ביה רוחא, חד איקרי חסיד וחד איקרי סולח. וברזא דספרא דחנוך, האי איקרי טוב, והאי איקרי ישר. וסימנך (תהלים כח) טוב וישר ה'.

ומאלין מתפרשין נהורין לתתא. וכלהו רתיכין אלין לאלין. וכלהו פנויין לבר, אבל לא מתדבקין באלין לגבי עילא. וכלהו פלילין בסטרא דימינא. וכלהו חד לגבי האי סטרא. וכלא ברזא דאת ו"ו.

שירותא בסטרא דשמאלא, רזא דחשוכא דמתפשטא בחשוכא לתתא, עד דאיתברי מניה גיהנם, מלהטא מההוא חשוכא דאשא תקיפא, סומקא אוכמא. והכא מלהטין שביבין תקיפין, דנגדין ואתמשכן לתתא. וכלהו מגו חשוכא דאיהו שמאלא, להאי סטרא.

בר בוצינא חד דסלקא מגו מדידו דמשחתא נהיר לסטר (כ"א הנהיר מסטר) ימינא, ומההוא

נהירו נהיר לגבי חשוכא, ומטין לגבי ההוא אשא נהורין, וקרבין לגבי ההוא אשא, לגבי ההוא ימינא, ונהיר מניה.

ברין אתפשט ונהיר מגו בוצינא, רוחא אחרא דנהיר, מלהטא. הא איהו אתפשט למהוי רתיכא לההוא סטר דשמאלא. ואתפשט ברזא דתלת

גוונין, לגבי האי סטר דאי קרי צפון, והאי רוחא לא סליק בבוסמין, ולא ריחא, בגין דהאי שמאלא איסתמין על ההוא רוחא דאתפרש בתלת גוונין אלין.

אלין גוונין נהרין בתלת סטרין דאשא, דאיהו סטרא דשמאלא. אשא גוון חשוף, אשא גוון סומקא, אשא גוון אוכמא. הני תלת גוונין דמתפרשין מההוא רוחא דנפקא מגו בוצינא, סמכין לתרין סטרין.

גוונא חד אתלהט, ואתתקף ביה אשא גוון חשוף דאיהו בסטר שמאלא. גוון אחרא אתלהט, ואיתתקף ביה אשא גוון סומק, דאיהו בסטר שמאלא. גוונא תליתאה אתלהיט, ואתתקן ביה אשא גוון אוכם, דאיהו ביההוא סטר שמאלא.

ואלין תלת גוונין, אינון רתיכא חדא לסטר שמאלא, ברזא דאת ו"ו. אלין איקרון פינויין לקודשא ברין הוא ברזא דשמאלא. חד אקרי אדיר. וחד איקרי חזק. וכלא בכללא חדא איקרי גבור. בגין דסטרא דא דאי קרי שמאלא, איהו אלהים. והא אוקימנא לכמה סטרין איקרי אלהים.

הני תלת גוונין דאינון בסטר שמאלא, מלהטין נהרין לתתא, וכל גוון וגוון מהני תלת, איתפריש לתרין אחרנין לכל סטרא, עד דעאלו בחושבנא תלת תלת, אינון תשעה, כמה דאוקימנא בסטרא אחרא. והאי שמאלא דעלייהו רכיב, אשלים לעשרה.

תרין דנפקו מגו גוון דחד דאתפליל גו אשא גוון חשוף, חד אקרי שופט וחד איקרי דיין. כמה דאת אמר אלהים שופט, וכתיב אבי יתומים ודיין אלמנות אלהים.

תרין דנפקו מגו גוון חד דאתפליל מגו אשא

על אותה הרוח שנפדרה בשלשת הגוונים הללו.

הגוונים הללו מאירים בשלשה צדדים של אש, שהוא צד השמאל. האש בגון חשוף, אש בגון אדם, ואש בגון שחר. שלשת הגוונים הללו שנפדרים מאותה הרוח שיצאה מתוך המאור, תומכים את שני הצדדים.

צבע אחד מתלהט, ומתחזק בו אש צבע חשוף, שהוא בצד שמאל. צבע אחר מתלהט, ומתחזק בו אש צבע אדם, שהוא בצד שמאל. צבע שלישי מתלהט, ונתקן בו אש צבע שחר, שהוא באותו צד שמאל.

ושלשת הגוונים הללו הם מרכבה אחת לצד השמאל בסוד האות ו"ו. אלו נקראים פנויים לקדוש ברוף הוא בסוד השמאל. אחד נקרא אדיר, ואחד נקרא חזק, והכל בכלל אחד שנקרא גבור, משום שהצד הזה שנקרא שמאל הוא אלהים, והרי בארנו לכמה צדדים נקרא אלהים.

שלשת הגוונים הללו שבצד השמאל, מלהטים מאירים למטה, וכל גוון וגוון משלשת אלה נפרד לשני אחרים לכל צד, עד שנכנסים בחשבון שלשה שלשה, והם תשעה, כמו שבארנו בצד אחר, והשמאל הזה שרוכב עליהם משלים לעשרה.

שנים שיצאו מתוך גוון של אחד שנכלל בתוך אש בגון חשוף, אחד נקרא שופט, ואחד נקרא דיין, כמו שנאמר (תהלים נ) אלהים שפט, וכתוב (שם סח) אבי יתומים ודין אלמנות אלהים.

שנים שיצאו מתוך גוון אחד שנכלל מתוך אש אדמה, אחד

סומקא, חד איקרי פביר

נקרא כפיר פת, ואחד נקרא איש  
מלחמה. שנים שיצאו מתוך גון  
אחד שנכלל והתחזק בתוך גון  
האש השחרה, אחד נקרא פקד  
עון, ואחד נקרא משלם גמול.

ומכאן נפרדים למטה לכמה  
גבורות שאין להם חשבון, וכלם  
נכללות בצד שמאל, ובכלם נקרא  
הקדוש ברוך הוא, וכלם מרפבות  
למטה לכל צד וצד, והכל בסוד  
האות ו"ו.

משום שכל אות ואות מארבע  
האותיות הללו שבסוד השם  
הקדוש, כלן עומדות על מרפבות  
קדושות וסומכות על מה  
שנסמכו, וכלם רשומים עליהן,  
כל אחד ואחד כראוי לו,  
והמרפבות הללו הן פנויים  
לאותו השם הקדוש על מה  
שעומדים.

ועל כן, מי שבא ליחד את השם  
הקדוש, צריך לדעת כל אחד  
ואחד מאותם השמות של  
הפנויים, על מה קימים, ומיהו  
השם ששולט עליהם, ובאותו  
הצד שעומדות המרפבות. והכל  
בסוד השם הקדוש, בארבע  
האותיות הללו שנקרא הקדוש  
ברוך הוא בהם. אשרי אותם  
הצדיקים שהולכים בדרך ישרה,  
אשריהם בעולם הזה, ואשריהם  
בעולם הבא, שהקדוש ברוך הוא  
אוהב אותם.

הראשית בצד האמצעי, בפתח  
המזרח, שפתח המזרח הוא עומד  
באמצע, נוטל שני צדדים לסדרם  
בכריחים ודלתות, בצד זה ובצד  
זה.

הפתח הזה כלול מכל אלו  
שאמרנו, וזה עומד על מרפבה  
עליונה, והיא המרפבה שעומדת  
בסוד האות ו"ו, שהיא (זה הוא) ו"ו  
כלולה של כל אלה, וזה עומד  
בסוד של כל ששת הצדדים

פתח. וחד איקרי איש מלחמה. תרין דנפקו  
מגו גוון חד דאתפליל ואתתקף גו גוון אשא  
אוכמא. חד איקרי פוקד עון, וחד איקרי  
משלם גמול.

ומהבא אתפרשן לתתא, לכמה גבורין דלית  
לון חושבנא. וכלהו פלילין בסטר  
שמאלא, ובכלהו איקרי קודשא ברוך הוא.  
וכלהו רתיכין לתתא לכל סטר וסטר. וכלא  
ברזא דאת ו"ו.

בגין דכל את ואת מהני ארבע אתוון דברזא  
דשמא קדישא, פלהו קיימין על רתיכין  
קדישין, סמכין על מה דאסתמיכו. וכלהו  
רשימין עלייהו, פל חד וחד פדקא חזי ליה,  
ואלין רתיכין אינון פינויין לההוא שמא  
קדישא, על מה דקיימי.

ועל דא מאן דאתי לייחדא שמא קדישא  
אצטריך למנדע פל חד וחד מאינון  
שמחן דכנויין על מה קיימין. ומאן איהו שמא  
דשליט עלייהו, ובההוא סטרא דקיימין  
רתיכין. וכלא ברזא דשמא קדישא באלין  
אתוון ארבע דאקרי קודשא ברוך הוא בהון.  
זפאין אינון צדיקא דאינון אזלין באורח  
מישר, זפאין אינון בהאי עלמא, וזפאין  
בעלמא דאתי, דקודשא ברוך הוא רחים להון.  
שירותא בסטרא דאמצעיתא, בפתחא דמזרח,  
דפתחא דמזרח איהי קיימא  
באמצעיתא. נטיל תרין סטרין, לעברא לון  
בעברין ודשין, בסטרא דא ובסטרא דא.

פתחא דא איהי פלילא מפל הני דקאמרן.  
ודא קיימא על רתיכא עילאה ואיהי  
רתיכא דקיימא ברזא דאת ו"ו. דאיהו (נ"א דא  
איהו) ו"ו פלילא דכל הני, ודא קיימא ברזא  
דכל שית סטרין עילאין. דא קיימא על רתיכא

העֲלִיּוֹנִים, וְזֶה עוֹמֵד עַל מְרֻכְבָּה אַחַת, שֶׁהוּא שְׁלֹשָׁה בְּיָמִין וּשְׂמָאל. יוֹצֵא מִתּוֹךְ הַמָּאוֹר. כְּשֶׁעוֹלֶה רוּחַ שְׁנוּשְׁכַת בְּשָׁנִים עֶשֶׂר רִיחֹת שֶׁל בְּשָׁמִים, שְׁמַעְלִים רִיחַ וְלֹא מַעְלִים, הַרוּחַ הַזֶּה מְאִירָה בְּאוֹר, וְזוֹהִי רוּחַ שְׁהִיא שְׁלוֹם וְנִקְרָאת שְׁלוֹם.

וּכְשֶׁנִּפְרְדַת הַרוּחַ הַזֶּה, נִפְרְדַת בְּשְׁלֹשָׁה גּוֹנִים מְלֵהֲטִים בְּאֵשׁ וְרוּחַ וּמִים, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאֵר בְּיָמִין, וּכְשֶׁנִּפְרְדַת, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לֹוֹהֵט בְּמִקּוּמוֹ וְנִתְּנָן תַּקְּףָ.

הַאוֹר הַזֶּה שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט מֵאוֹתוֹ (מֵאוֹתָה) רוּחַ לְכָל צֶד וְצֶד מֵאֲלוֹ הַשְּׁלֹשָׁה, גּוֹן אֶחָד לֹוֹהֵט בְּאֵשׁ וּמְחַזֵּק אוֹתוֹ. גּוֹן אֶחָד לֹוֹהֵט בְּמִים וּמְרַבֵּה אוֹתוֹ. גּוֹן שְׁלִישִׁי לֹוֹהֵט בְּרוּחַ, וּמֵאִיר לוֹ כְּאַרְבָּעִים מְלֵהֲטִים בְּשָׁנֵי הַצְּדָדִים הַלְלוֹ. וּשְׁלֹשֶׁת הַגּוֹנִים הַלְלוּ הֵם מְרֻכְבָּה אַחַת בְּסוּד הָאוֹת וְיָו, וְהוּא הַסּוּד שֶׁל הָאוֹת וְיָו.

וְאֵלֶּה הֵם הַכְּפוּיִים שֶׁנִּקְרָא בְּהֵם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּא שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא בְּכָל הַשְּׁמוֹת הַלְלוֹ, וְאֵלוֹ הַכְּפוּיִים נְכַלְלִים בְּסוּד הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, שֶׁצֶד (הַשֵּׁם) הָאֲמֻצְעִי הַזֶּה נִקְרָא בּוֹ. וְאֵף עַל גַּב שְׁזֶה נִקְרָא בְּסוּד הָאוֹת וְיָו, זֶה נוֹטֵל אֶת כָּל הַשְּׁמוֹת הַעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, וְכָל אֲרָבַע אוֹתֵי הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ אַחֲזוֹת בּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁנוֹטֵל אֶת כָּל הַצְּדָדִים מֵעֵלָה וּמִטָּה, וְזֶה הַסּוּד שֶׁל יְהוָה, כֹּאן תְּלוּי הַשֵּׁם הַזֶּה. וְהוּא יְהוָה נוֹטֵל שְׁתֵּי אוֹתֵי לְמַעְלָה, וְנוֹטֵל אַחַת לְמַטָּה, וְהוּא עוֹמֵד בְּאֲמֻצֵּעַ, בֵּין מַעְלָה וּלְמַטָּה, וּמִשְׁנֵי הַצְּדָדִים כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ.

הַמְרֻכְבָּה שְׁלוֹ הִיא אֵשׁ בְּכָלֵל. כְּשֶׁנִּפְרְדַת הַמְרֻכְבָּה הַזֶּה, שְׁהִיא עוֹמֵד בְּאֲמֻצֵּעַ, בֵּין מַעְלָה וּלְמַטָּה, וּמִשְׁנֵי הַצְּדָדִים כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, וְנִפְרְדַת לְשְׁלֹשָׁה גּוֹנִים אַחֲרֵים, שֶׁנִּקְרָאִים אֵשׁ, אֲמֻצֵּעַ, וְנוֹצֵר חֶסֶד.

חָדָא, דְּאִיהוּ תְּלַת בְּיָמִינָא וּשְׂמָאלָא. נִפְקָא מִגּוֹ בּוּצִינָא. כַּד סְלָקָא רוּחָא, (נ"א וו) דְּנִשְׁבִּיב בְּתַרְיֶסר רִיחִין דְּבוּסְמִין, דְּסְלָקִין רִיחָא וְלֹא סְלָקִין. הַאי רוּחָא נְהִיר בְּנִהִירוֹ, וְדָא אִיהוּ רוּחָא דְּאִיהוּ שְׁלָמָא, וְאִיקְרִי שְׁלָמָא.

וְדָא רוּחָא כַּד אַתְפְּרֵשׁ, אַתְפְּרֵשׁ בְּתַלְת גּוֹוִנִין, מְלֵהֲטִין בְּאֵשׁא וְרוּחָא וּמִיָּא, כְּמָה דְּאַתְמַר בְּיָמִינָא. וְכַד אַתְפְּרֵשׁ, כָּל חַד וְחַד לְהִיט בְּאַתְרֵיהּ, וְיַהִיב תּוּקְפָא.

הַאי נְהִירוֹ דְּאַתְפְּשֵׁט מֵהוּא (נ"א מֵהוּא) רוּחָא לְכָל סְטָרָא וְסְטָרָא מֵהֵנִי תְּלַתָּא, גּוֹוִנָא חָדָא לְהִיט בְּאֵשׁא, וְאַתְקִיף לִיהּ. גּוֹוִנָא אַחְרָא לְהִיט בְּמִיָּא, וְאַפִּישׁ לִיהּ. גּוֹוִנָא תְּלִיתָאָה לְהִיט בְּרוּחָא, וְנִהִיר לִיהּ כְּאַרְגּוֹוִנָא, מְלֵהֲטָא בְּתַרִין סְטָרִין אֵלִין. וְאַלִין תְּלַת גּוֹוִנִין, אֵינּוּן רְתִיכָא חָדָא, בְּרָזָא דְּאַת וְיָו, וְאִיהוּ רָזָא דְּאַת וְיָו.

וְאַלִין אֵינּוּן כִּינּוּיִין דְּאִיקְרִי בְּהוּן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאַתְמַר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיקְרִי בְּכָל הֵנִי שְׁמֵהּ, וְאַלִין כִּינּוּיִין אַתְכְּלִילִין בְּרָזָא דְּשְׂמָא קְדִישָׁא, דְּהַאי סְטָר (נ"א שְׂמָא) אֲמֻצְעִיתָא אִיקְרִי בִּיהּ. וְאַף עַל גַּב דְּהַאי אִיקְרִי בְּרָזָא דְּאַת וְיָו, דָּא נוֹטִיל כָּל שְׁמֵהּ עַלְאִין וְתַתְּאִין, וְכָל אֲרָבַע אַתּוּוּן דְּשְׂמָא קְדִישָׁא בִּיהּ אַחֲזִידִן, בְּגִין דְּנוֹטִיל לְכָל סְטָרִין עֵילָא וְתַתְּא, וְדָא רָזָא יְהוָה, הֵכָא תְּלִיָּא שְׂמָא דָּא.

וְאִיהוּ יְהוָה, נוֹטִיל תְּרִין אַתּוּוּן לְעֵילָא, וְנוֹטִיל חַד לְתַתְּא, וְאִיהוּ קָאִים בְּאֲמֻצְעִיתָא בֵּין עֵילָא וְתַתְּא, וּמִתְרִין סְטָרִין כַּדְקָאֲמַרְנָן.

רְתִיכָא דִּילִיהּ אִיקְרִי נוֹרָא בְּכָלְלָא. כַּד אַתְפְּרֵשׁ הַאי רְתִיכָא דְּאִיהוּ הַאי רוּחָא

כַּדְקָאֲמַרְנָן, וְאַתְפְּרֵשׁ לְתַלְת גּוֹוִנִין אַחְרֵנִין, דְּאִיקְרוּן נוֹרָא, אֲמֻצֵּעַ, נוֹצֵר חֶסֶד. הֵנִי אֵינּוּן הַרוּחַ הַזֶּה כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ, וְנִפְרְדַת לְשְׁלֹשָׁה גּוֹנִים אַחֲרֵים, שֶׁנִּקְרָאִים אֵשׁ, אֲמֻצֵּעַ, וְנוֹצֵר חֶסֶד.

אלו הם שלשת אלה, שהן מרכבה קדושה, אל הצד הנה שעומד באמצע.

שרשת הגונים הללו שהם מרכבה קדושה של האות ו"ו, לוקטים ומאירים למטה, וכל גון משלשת הללו נפרד לשני אחרים לכל צד, עד שנעשים בחשבון שלשה שלשה לכל צד, והם תשעה, והשם הקדוש הנה ששולט עליהם משלים לעשרה.

וכך אחד ואחד מהצדדים הללו שלשה כפי שאמרנו, ימין ושמאל ואמצע, כל אחד ואחד בסוד המרכבות שלו, הוא עשרה, משום שהכל מעלה ומטה, בשלמות אחת הן עשר הספירות, עשר האמירות. וכל המרכבות הללו באותו הצד ששולט עליהם נקראים עשר ספירות, עשר אמירות. ומשום כך, כל אחד ואחד מן הצדדים הללו עולה לעשר מרכבות לכל צד עד שעולה כל אחד ואחד לחשבון גדול. ובא ראה, כל המרכבות הללו כשנפרדים לצדדיהם, כלם נקראים באותו השם ששולט עליהם, ובסוד של אותה האות ממש למטה.

שנים שיצאו מתוך נקדה אחת, אחד נקרא נשא עון, ואחד נקרא עובר על פשע. אלו הם מאותו גון שהתחזקו בו המים. שנים שיצאו מתוך הגון שהתחזקה בו האש, אחד נקרא מרום, ואחד נקרא רם. ובסוד של חנוף, השמות הללו כלולים בסוד של העולם הבא. וכאן בצד הנה, בוחן לבות, מרום, כמו שנאמר (תהלים י ה) מרום משפטיך מנגדו, וכתוב (שם צג ד) אדיר במקום ה', ואף על גב שהשם הנה עומד בעולם הבא, הרי פתוב מרום. ועל פן משתתף העולם הבא בכל אלה, וכך נקרא אלהים כמו הגונים של השמאל, והכל אחד.

הני תלת, דאינון רתיכא קדישא, להאי סטרא דקיימא באמצעיתא.

הני תלת גוונים, דאינון רתיכא קדישא דאת ו"ו, להטין ונהרין לתתא, וכל גוון מהני תלתא, אתפרש לתרין אחרנין לכל סטרא, עד דאתעבידו בחושבנא תלת תלת לכל סטר, ואינון תשעה, והאי שמא קדישא דשליט עלייהו אשלים לעשרה.

וכך חד וחד מהני סטרין תלתא דקאמרן, מינא ושמאלא ואמצעיתא, כל חד וחד ברזא דרתיכין דיליה איהו עשרה, בגין דכלא עילא ותתא, באשלותא חדא אינון עשר ספירן, עשר אמירן. וכל הני רתיכין בההוא סטרא דשליט עלייהו, איקרון עשר ספירן, עשר אמירן. ובגין כך כל חד וחד מהני סטרין, סלקא לעשר רתיכין לכל סטרא עד דסליק כל חד וחד לחושבן סגיא. ותא חזי, כל רתיכין אלין פד מתפרשן לסטרניהו, פלהו איקרון בההוא שמא דשליט עלייהו, וברזא דההוא את ממש לתתא.

תרין דנפקי מגו נקודה חדא, חד איקרי נושא עון, וחד איקרי עובר על פשע. אלין אינון מההוא גוון דאתתקף ביה מיא, תרין דנפקי מגו גוון דאתתקף ביה אשא, חד איקרי מרום, וחד איקרי רם.

וכרזא דחנוף, שמחן אלין פלילן ברזא דעלמא דאתי. והכא בהאי סטרא,

בוחן לבות, מרום, כמה דאת אמר (תהלים י ה) מרום משפטיך מנגדו, וכתוב (שם צג ד) אדיר במרום ה', ואף על גב דשמא דא קאים בעלמא דאתי, הא פתיב מרום. ועל דא אשתתף עלמא דאתי בכל הני, והכי איקרי אלהים כגוונים דשמאלא, וכלא חד.

גוונא תליתאה אתתקף ביה ריחא. אינון תרין  
 דנפקו מניה, חד איקרי שוכן עד, וחד  
 איקרי קדוש, ומאלין אתפרשן נהורין לתתא,  
 וכלהו רתיכין אלין לאלין, וכלהו פינויין  
 דאיקרי בהו קודשא בריך הוא, וכלהו  
 אשתמודען בסטר דשליט עלייהו.

בגוונא דא אית סטרין תלתא, דנפקין מגו  
 אלין סטרין עילאין דקאמרן, דאינון  
 ימינא ושמאלא ואמצעיתא, ואלין נפקין לבר  
 מנייהו, וקיימין תרין מנייהו לבר, וכלהו נטלי  
 רתיכין לתתא, פגוונא דאלין עילאין, ולאו  
 עילאין פגינייהו.

וארין דלתתא דנפקי מגו אלין סטרין עילאין  
 דקאמרן, אינון פגוונא דילהון, חד  
 איקרי ימינא וחד איקרי שמאלא, וחד דקאים  
 באמצעיתא. גו ההוא אמצעיתא דקאמרן,  
 וכלהו פלילן בהני תלת עילאין. וכלהו פלילן  
 ברזא דאת ו"ו, דכליל פלהו. וכלהו ברתיכין  
 ידיען מתפרשן בסטרייהו.

וארין לא איקרון בשמהן ידיעאן, בר באינון  
 פינויין דלתתא, פגוונא דאינון פינויין  
 עילאין, ואלין תתאין אחידן בעילאין, והני  
 תלתא אוחרנין פלהו רתיכין לבר, והא  
 אוקימנא.

הא חזי, הני תרין קיימין, אינון סמכין דלבר,  
 ואינון ימינא ושמאלא, ואיקרון חסדי  
 דוד, ואלין צבאות רתיכא דילהון. תרין  
 דקיימין ועבדין שליחותא בנביאי קשוט.

ובתמן מתפרשין עובדין בעלמא באתגלייא,  
 ורזא דא דכתיב, (תהלים קיא ב) גדולים  
 מעשי ה'. גדולים: דנפקי מן גדול. ואלין  
 איקרון (שם קיט קנו) רחמיך רבים ה'. (שם פט ו) איה

הגון השלישי מתחזקת הרוח בו.  
 אותם שנים שיצאו ממנו, אחד  
 נקרא שוכן עד, ואחד נקרא  
 קדוש, ומאלו נפרדים האורות  
 למטה, וכלם מרפכות אלו לאלו,  
 וכלם פנויים שנקרא בהם הקדוש  
 ברוך הוא, וכלם נודעים בצד  
 ששולט עליהם.

כמו כן יש שלשה צדדים  
 שיוצאים מתוך הצדדים  
 העליונים הללו שאמרנו, שהם  
 ימין ושמאל ואמצע, ואלו  
 יוצאים החוצה מהם, ועומדים  
 בחוץ שנים מהם, וכלם נוטלים  
 מרפכות למטה, כמו שהעליונים  
 האלה, ולא עליונים כמותם.

ואלו שלמטה שיוצאים מתוך  
 אלו הצדדים העליונים שאמרנו,  
 הם כמו שהם (פמוהם), אחד נקרא  
 ימין ואחד נקרא שמאל, ואחד  
 שעומד באמצע, בתוך אותו  
 האמצע שאמרנו, וכלם פלולים  
 בשלשת העליונים הללו, וכלם  
 פלולים בסוד האות ו"ו שפוללת  
 את פלם, וכלם מתפרדים  
 במרפכות ידועות בצדם.

ואלו לא נקראים בשמות ידועים,  
 רק באותם הפנויים שלמטה, כמו  
 שאותם הפנויים העליונים,  
 והתחתונים הללו אחוזים  
 בעליונים, ושלשת האחרים  
 הללו פלם מרפכות מבחוץ, והרי  
 בארנו.

בא וראה, שני העמודים הללו  
 הם תומכים שמבחוץ, והם ימין  
 ושמאל, ונקראים חסדי דוד,  
 והצבאות הללו הם המרפכה  
 שלהם, שנים שעומדים ועושים  
 שליחות בנביאי האמת.

ובשם נפרדים המעשים של  
 העולם בגלוי, וזה סוד הפתוב  
 (תהלים קיא ב) גדולים מעשי ה'.  
 גדולים, שיוצאים מן גדול, ואלו

נקראו (שם קיא) רחמיך רבים ה', (שם פט ו) איה חסדיך הראשונים ה', (שם כהו) זכר רחמיך ה' וחסדיך



פי מעולם המה. ואף על גב  
שבארנו שהם למעלה, (אף כרנפדים  
למטה כמו שלמעלה, שכתוב (שם כו ו) כי  
מעולם המה. מעולם המה למעלה) מעולם  
המה למטה.

ועד כן לא נקראו בשמות כמו  
שנקראו בשמות אותם שלמעלה.  
והם כמו שלמעלה, אבל הם  
בפולל של אותם שעומדים בחוץ,  
והם התומכים של התורה  
שיוצאים מן המרפבות  
העליונות, ואלו הן שהזכיר דוד  
המלך, וזה שהזכיר תמיד בפולל,  
כמו שבארנו.

בא וראה, פל השמות העליונים  
הללו מאותם העשרה שאמרנו  
שלא נמחקים, יפה הוא. אלא  
המרפבות הללו שלהם, שהם  
השמות שנקראו כנויים, למה הם  
נמחקים?

א"ל הסוד הזה הרי נתבאר בתוך  
ספרו של רב המנונא סבא, שפל  
השמות העליונים הללו הם  
קיימים כמו גוף לנשמה העליונה,  
שלא נודעות ולא התגלו,  
והכנויים הללו הם לבוש לגוף,  
כמו שהאגוז שיש קלפה לקלפה,  
או אלו הפרחים שיש להם קלפה  
לקלפה, והמח בפנים.

כן גם זה אלו עשרה השמות  
הללו, כלם כמו שהקלפה הזו  
למח. ואף על גב שכלם מח, פל  
האורות העליונים והבשמים  
העליונים אין מי שעומד  
במקומם, אבל כלם כמו  
שהקלפה אל מה שלא ידוע, ואין  
עומד בחקמה פלל, וכל שפן סוד  
האין סוף, והכנויים הללו הם  
קלפה אליהם, והפל זה לפנים  
מזה, והמח הנסתר לפני ולפנים,  
שלא נודע פלל, ועל כן הקלפה  
האחרונה לא אכפת לנו, ואף על  
גב שנמחקים, עם כל זה לא נתנה  
רשות למחק אפלו אות קטנה של  
התורה.

חסדיך הראשונים ה'. (שם כה ו) זכר רחמיך ה'  
והסדיך פי מעולם המה. ואף על גב דאוקימנא  
דאינון לעילא, אוף הכי מתפרשן לתתא כגוונא דלעילא, דכתיב,  
(שם כה ו) כי מעולם המה. מעולם המה לעילא. מעולם המה

לתתא.

ועד דא לא איקרון בשמהן, כגוונא דאיקרון  
בשמהן אינון דלעילא. ואינון כגוונא  
דלעילא, אבל אינון בכללא דאינון דקיימי  
לבר, ואינון סמכין דאורייתא דנפקי מרתיכין  
עילאין. ואלין הוו דאדפר דוד מלפא, ודא  
איהו דאדפר תדיר בכללא פמה דאוקימנא.

הא חזי, פל הני שמהן עילאין מאינון עשרה  
דקאמרן דלא נמחקין, יאות הוא. אלא  
רתיכין אלין דילהון, דאינון שמהן דאיקרון  
אינון פינוין, אמאי נמחקין.

א"ל רזא דא, הא אתמר גו ספרא דרב המנונא  
סבא, דכל הני שמהן עלאין, אינון  
קיימין כגופא לנשמתא עילאה, דלא אתידע,  
ולא אתגלייא. ואלין פנויין אינון לבושא  
לגופא. כגוונא דאגוזא, דאית קליפה  
לקליפה, או אלין לבלבין, דאית לון קליפה  
לקליפה, ומוחא לגו.

הכי נמי דא, אלין עשרה שמהן פלהו, כגוונא  
דהאי קליפה למוחא. ואף על גב דכלהו  
מוחא, פלהו נהורין עילאין, ובוסמין עילאין,  
לית מאן דקאים בקיומיהו, אבל פלהו כגוונא  
דקליפה לגבי מה דלא ידיע, ולא קיימא  
בחכמתא פלל, וכל שפן רזא דאין סוף, והני  
פינויין אינון קליפה לגבייהו, וכולא דא לגו  
מן דא, ומוחא סתימאה לגו כגו, דלא אתידע  
פלל, ועל דא קליפה בתרא לא איכפת לן,  
ואף על גב דנמחקין, עם כל דא לא אתיהיב  
רשותא למחא, אפלו אות זעירא דאורייתא.

וְאִם תֹּאמְרוּ, אִם כֶּף, הֵאָּה הָאֲחֻרוֹנָה הַזֶּה שְׁאִמְרָנוּ הִיא קִלְפָּה אֲחֻרוֹנָה לְאֵלֹהִים? - לֹא כֶּף, הִיא קִלְפָּה לְעֵלְיוֹנִים הַלְלוּ, אֲבָל לְאוֹתָם הַכְּנֹוּיִים לֹא, שְׁהָרִי לֹא מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהּ, אֲלֵא אוֹתָם הַשְּׁמוֹת הָעֵלְיוֹנִים, וְלֹא אוֹתָם הַכְּנֹוּיִים.

אֲלֵא כִּשְׁהִיא עוֹלָה לְהַתְעַטֵּר לְמַעַלָּה וּלְהֶאֱחֹז בְּסוֹד הַיְמִין וְהַשְּׂמָאל, כָּל הַמְּרַכְּבוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵן כְּנֹוּיִים, כָּלֵם מְקִיפִים אוֹתָהּ וּמְכַסִּים עָלֶיהָ סְבִיבוֹתֶיהָ כְּמוֹ בַעַל לְאִשָּׁה, שְׁפוֹרֵשׁ כְּנִפְיוֹ עָלֶיהָ, כֵּן הֵם פּוֹרְשִׁים אֶת הַכְּנָפִים שֶׁל בַּעֲלָהּ עָלֶיהָ וּמְכַסִּים אוֹתָהּ בְּכָל צֶדֶד, וְהִיא מְשַׁמֶּשֶׁת עִם בַּעֲלָהּ, וְסִימָן זֶה (יחזקאל טו ח) וְאֶפְרַשׁ כְּנָפֵי עֲלִיָּךְ, (רות ג ט) וּפְרַשְׁתְּ כְּנָפֶךָ עַל אֲמֹתֶךָ.

וּמִשּׁוֹם כֶּף הֵם בְּפָנִים וְהֵם לְבַחוּץ, וְהִיא בְּפָנִים וְהִיא בְּחוּץ, וְכֶף הַכְּנֹוּיִים הֵם בְּפָנִים וְהֵם בְּחוּץ. מַה שֶּׁהוּא בְּפָנִים עוֹמֵד בְּחוּץ, מַה שֶּׁהוּא בְּחוּץ עוֹמֵד בְּפָנִים, וְהַכֵּל הוּא יָפָה. אֲשֶׁרִי חֲלָקֵם שֶׁל אוֹתָם שְׂיוֹדְעִים לְלֶכֶת בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא יִטְעוּ לְיַמִּין וּשְׂמָאל, כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוּ (הושע יד י) כִּי יִשְׂרָאֵל דָּרְכֵי ה'.

הַמַּעֲיָן שֶׁל הַבָּאָר שֶׁלֹּא פוֹסֵק לְעוֹלָמִים, זֶה עוֹמֵד בְּקִיּוֹם לְקִיּוֹם הַכֵּל, כָּל הָעֵלְיוֹנִים וְכָל הַתַּחְתּוֹנִים עוֹמְדִים בְּזוֹ, לְאַהֲבָה שֶׁל תְּשׁוּבָה, מִשּׁוֹם שֶׁזוֹ תְּשׁוּבָה לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, לְהֵאִיר הַפָּנִים וּלְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּזֶן.

בְּזוֹ אֵין הַמְּרַכְּבָה עוֹמְדֵת בּוֹ לְגִלּוּי, אֲלֵא הַכֵּל נִסְתָּר בְּסִתְרָוֹ וְלֹא עוֹמֵד בְּהַתְגַּלּוּת, אֲלֵא כָּל הַשְּׁמוֹת הָעֵלְיוֹנִים וְכָל הַמְּרַכְּבוֹת, כָּלֵם בְּאִים אֵלָיו בְּלִחַשׁ.

כִּשְׁאוֹתָם הַשְּׁמוֹת בְּאִים אֵלָיו, הַמְּרַכְּבוֹת הַלְלוּ פְרוּשׁוֹת וּמְכַסּוֹת אֶת כָּל הַצְּדָדִים לְדֶרֶגָה הַזֶּה וּלְדֶרֶגָה שְׁלֻמַּטָּה, וְאֵלוֹ נִקְרָאִים

וְאִי תִימָא, אִי הָכִי, הִיא ה' בְּתִרְאָה דְקֶאֱמָרָן, אִיהִי קְלִיפָּה (דף ו ע"א) בְּתִרְאָה לְגַבֵּי אֵלִין. לֹאוּ הָכִי, קְלִיפָּה אִיהִי לְגַבֵּי אֵלִין עֵילְאִין, אֲבָל לְגַבֵּי אֵינוֹן פִּינוּיִין לֹאוּ. דִּהָא לֹא מִשְׁתַּמְּשִׁי בָּהּ, אֲלֵא אֵינוֹן שְׁמָהֵן עֵילְאִין, וְלֹאוּ אֵינוֹן פִּינוּיִין.

אֲלֵא כִּד אִיהִי סְלֵקָא לְאַתְעֵטְרָא לְעֵילָא, וְלְאַתְאַחַדָּא בְּרָזָא דִימִינָא וּשְׂמָאלָא, כָּל הַגֵּי רְתִיכִין דִּאֵינוֹן פִּינוּיִין, כְּלָהוּ סְחָרִין לָהּ, וְחַפִּיִין עָלָהּ סְחָרְנָהּ, כְּבַעֲלָהּ לְאַתְתָּא, דְּפִרִישׁ גְּדַפְיָה עָלָהּ, הָכִי אֵינוֹן פְּרִישִׁין גְּדַפִּין דְּבַעֲלָהּ עָלָהּ, וְחַפִּיִין לָהּ בְּכָל סְטָרָא, וְאִיהִי מְשַׁמֶּשֶׂת בְּבַעֲלָהּ, וְסִימָנָא דָּא (יחזקאל טו ח) וְאֶפְרַשׁ כְּנָפֵי עֲלִיָּךְ, (רות ג ט) וּפְרַשְׁתְּ כְּנָפֶךָ עַל אֲמֹתֶךָ.

וּבְגִין כֶּף אֵינוֹן לְגוֹ וְאֵינוֹן לְבָר, וְאִיהִי לְגוֹ וְאִיהִי לְבָר, וְהַגֵּי פִינוּיִין אֵינוֹן לְגוֹ, וְאֵינוֹן לְבָר. מַה דִּאִיהוּ לְגוֹ קְיִימָא לְבָר, מַה דִּאִיהוּ לְבָר קְיִימָא לְגוֹ, וְכֵלָא שְׁפִיר אִיהוּ. זַפְאָה חוֹלְקִיהוֹן דִּאֵינוֹן דִּידְעִין לְמִיזַל בְּאוֹרַח מִיִּשְׂרָאֵל, דִּלָּא יִטְעוֹן לְיַמִּינָא וּשְׂמָאלָא, כְּמַה דִּאֲוִקְיָמָנָא, (הושע יד י) כִּי יִשְׂרָאֵל דָּרְכֵי ה'.

מִבּוֹעָא דְבִירָא דִּלָּא פְּסִיק לְעֵלְמִין, הִיא קְיִימָא קְיִימָא, לְקְיִימָא כְּלָא, כְּלָהוּ עֵילְאִין וְכְלָהוּ תַתְּאִין, קְיִימִין בְּהֵאִי לְרַחֲמָא דְתִיאֹבְתָא, בְּגִין דִּאִיהוּ תִיאֹבְתָא לְעֵילָא וְתַתְּא, לְאַנְהָרָא אַנְפִּין, וְלֹא שְׁקָאָה גְּנֻתָא.

בְּהֵאִי לֹאוּ רְתִיכָא קְיִימָא בִּיהּ לְאַתְגְּלִיא, אֲלֵא כְּלָא אִיהוּ סְתִים בְּסִתִּימוֹ, וְלֹא קְיִימָא בְּאַתְגְּלִיא, אֲלֵא כְּלָהוּ שְׁמָהֵן עֵילְאִין, וְכְלָהוּ רְתִיכִין, כְּלָהוּ אֲתָאֵן לְגַבִּיָּה בְּלַחֲשֵׁי.

כִּד אֵינוֹן שְׁמָהֵן אֲתִיִין לְגַבִּיָּה, אֵלִין רְתִיכִין פְּרִישָׁאֵן וְחַפִּיִין לְכָל סְטָרִין, לְדֶרֶגָא דָּא הַמְּרַכְּבוֹת הַלְלוּ פְרוּשׁוֹת וּמְכַסּוֹת אֶת כָּל הַצְּדָדִים לְדֶרֶגָה הַזֶּה וּלְדֶרֶגָה שְׁלֻמַּטָּה, וְאֵלוֹ נִקְרָאִים

וּלְדַרְגָּא דְלִתְתָא, וְאֵלִין אִיקְרוּן גְּדַפִּין דְּבַעְלָה. לְחַפְיָא עַל כֵּלָא. וְהָאֵי דַרְגָּא עָאל בְּלַחֲשׁוֹ, כְּמַבּוּעָא גּוּ בִירָא, דְּלֹא פְסִיקִין מִימּוּי לְעַלְמִין, וְלֹא אֲתַפְרֵשׁ מַבּוּעָא לְעַלְמִין. וְכֵלָא אִיהוּ בְּאֵר, דְּכֵתִיב (במדבר כא יח) בְּאֵר חֲפְרוּהָ שָׁרִים (בראשית כו ט) בְּאֵר מַיִם חַיִּים. וְהָאֵ אִיקְיִמְנָא.

הַכְּנָפִים שֶׁל בַּעֲלָה, לְכַסּוֹת עַל הַכֵּל, וְהַדְרָגָה הַזֹּאת נִכְנָסֶת בְּלַחֲשׁ, כְּמוֹ הַמַּעְיָן לְתוֹךְ הַבְּאֵר שֶׁלֹּא פּוֹסְקִים מִימּוּי לְעוֹלָמִים וְלֹא נִפְרָד הַמַּעְיָן לְעוֹלָמִים, וְהַכֵּל הוּא בְּאֵר, שְׁכַתּוּב (במדבר כא יח) בְּאֵר חֲפְרוּהָ שָׁרִים, (בראשית כו ט) בְּאֵר מַיִם חַיִּים. וְהָרִי בְּאֵרְנוּהָ.

הָאֵי מַבּוּעָא דְּבִירָא, אִיהוּ סְתִים לְגַבֵּי הַהוּא בִּירָא, דְּעָאל לְגַבֵּיהָ בְּלַחֲשׁוֹ, וְהָאֵי כְּרִי גּוּ הִיא נִקּוּדָה דְּקֶאֱמָרִן, רְזָא דְּה"א בְּתַרְאָה, וְכְרִי כְּהָ, וְעָאל לְגַבֵּיהָ, וְלֹא אֲתִיידַע כְּלָל. וְהָאֵי אִיהוּ כְּמָא דְּאִיקְיִמְנָא לְעִיל, דְּכַד אֶלְף אֲתַחֲבַר כְּה"א, אוּ יו"ד, הָאֵי ה"א אִיהִי בְּנִקּוּדָה חֲדָא לְאוּטְבָא לְעַלְמָא, כְּגוֹן א"ה, אוּ י"ה. כְּדִין הִיא מַבּוּעָא דְּבִירָא, כְּרִי גּוּ הִיא נִקּוּדָה, וְעָאל לְגוּוּהָ, וְלֹא אֲתִיידַע.

הַמַּעְיָן הַזֶּה שֶׁל הַבְּאֵר הוּא נִסְתָּר אֶל אוֹתָהּ הַבְּאֵר, שְׁנִכְנַס אֵלָיו בְּלַחֲשׁ, וְזֶה חוֹפֵר לְתוֹךְ אוֹתָהּ נִקְדָּה שְׁאֵמְרָנוּ, הַסּוּד שֶׁל ה"א הַחֲחוּרָנָה, וְחוֹפֵר כְּהָ וְנִכְנַס אֵלָיָהּ, וְלֹא נוֹדַע כְּלָל. וְזֶהוּ כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ לְמַעְלָה, שְׁכַשְׁאֶלְף מִתַּחֲבַרְתָּ עִם ה"א אוּ יו"ד, הִיא ה"א הַזֹּאת הִיא בְּנִקְדָּה אַחַת לְהִיטִיב לְעוֹלָם כְּמוֹ א"ה אוּ י"ה, וְאֵז אוֹתוֹ הַמַּעְיָן שֶׁל הַבְּאֵר חוֹפֵר לְתוֹךְ אוֹתָהּ נִקְדָּה וְנִכְנַס בְּתוֹכָהּ וְלֹא נוֹדַע.

וְכַדִּין הִיא נִקּוּדָה קְיִימָא בְּרִזָּא דְּקַדְשׁ הַקְּדָשִׁים. וְעַל דָּא רְזָא דְּדוּכְרָנָא דִּילָהּ, אִיהוּ בְּרִזָּא דְּקַדְשׁ הַקְּדָשִׁים, (בְּאַתֵּר) דְּמִפְקָנוּ דְּרוּחָא קְיִימָא בְּבִי גְרוּנָא, אַהִי"ה, בְּגִין דְּהָאֵי אִיהוּ אֲתֵר דְּקְיִימָא קַדְשׁ הַקְּדָשִׁים, קוּל גְּדוּל וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדַע, וְלֹא אִיהוּ רוּחָא מִמֶּשׁ. וְכַדִּין אִיהוּ ה"א בְּחִיבּוּרָא דְּאִינוּן אֲתוּוּן עֵילְאִין, וְכֵלָא שְׁמָא חֲדָא, לְאַנְהָרָא מְעִילָא וּמִתְתָּא (נ"א לְעִילָא וּלְתַתָּא).

וְאֵז אוֹתָהּ נִקְדָּה עוֹמְדַת בְּסוּד שֶׁל קַדְשׁ הַקְּדָשִׁים, וְעַל כֵּן סוּד הַזְּכָרוֹן שֶׁלָּהּ, הוּא בְּסוּד שֶׁל קַדְשׁ הַקְּדָשִׁים, (בְּמִקּוּם) שְׁיִצִּיאַת הַרוּחַ עוֹמְדַת בְּבֵית הַגְּרוּן, אַהִי"ה, מְשׁוּם שֶׁזֶּהוּ הַמְּקוּם שְׁעוֹמֵד קַדְשׁ הַקְּדָשִׁים, קוּל גְּדוּל וְלֹא נוֹדַע, וְאִינוּ רוּחַ מִמֶּשׁ. וְאֵז הוּא ה"א בְּחִיבּוּר שֶׁל אוֹתָן הָאוֹתוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת, וְהַכֵּל שֶׁם אֶחָד, לְהָאִיר מִלְּמַעְלָה וּמִלְּמַטָּה (לְמַעְלָה וּלְמַטָּה).

כַּד כְּרִי הָאֵי מַבּוּעָא כְּהָאֵי נִקּוּדָה, וְעָאל בְּגוּוּהָ, כְּדִין כֵּל אִינוּן שְׁמָהֵן עֵילְאִין, וְכֵל אִינוּן סְטֵרִין עֵילְאִין דְּקֶאֱמָרִן, כְּלָהוּ עָאלִין בְּגוּוּהָ, בְּתִיאֻבְתָּא, בְּרוּחָא שְׁלִים לְעִילָא, בְּתִיאֻבְתָּא עָאלִין כְּהָ, וְלֹא בְּמַלְהָ אֲחֵרָא. כּוּלָּא בְּרוּחָא וְלֹא בְּגוּפָא. כְּבַעֲלָה דְּאֲשַׁתְּלִיל מִכָּל לְבוּשׁוֹי, בְּשַׁעֲתָא דְּאֲתִי לְאֲזִידוּגָא בְּאִיתְתִּיהָ, הִכִּי נִמְי כֵּל אִינוּן רְתִיכִין דְּקֶאֱמָרִן דְּלְעִילָא וְתַתָּא, כְּלָהוּ סְחָרִין לָהּ, וְאִינוּן חֲפְיִין עֲלָהּ, וּבַעֲלָה אֲשַׁתְּלִיל

כְּשׁוֹחֹפֵר הַמַּעְיָן הַזֶּה בְּנִקְדָּה הַזֹּאת וְנִכְנַס לְתוֹכוֹ, אֵז כֵּל אוֹתָם הַשְּׂמוֹת הַעֲלִיּוֹנִים וְכֵל אוֹתָם הַצְּדִידִים הַעֲלִיּוֹנִים שְׁאֵמְרָנוּ, כֵּלִים נִכְנָסִים לְתוֹכוֹ, בְּתַשׁוּקָה, בְּרוּחַ שְׁלָמָה לְמַעְלָה, בְּתַשׁוּקָה נִכְנָסִים כְּהָ וְלֹא בְּדָבָר אַחֵר. הַכֵּל בְּרוּחַ וְלֹא בְּגוּף, כְּמוֹ בַּעֲלָה שְׁמַתְפַּשֵּׁט מִכָּל לְבוּשָׁיו בְּשַׁעֲהָ שְׁבָא לְהַזְדוּגָא עִם אֲשֵׁתוֹ. כֵּן הֵם כֵּל אוֹתָן הַמְּרַכְּבוֹת שְׁאֵמְרָנוּ שְׁלַמְעֵלָה וּמַטָּה, כֵּלִין סוֹכְבוֹת אוֹתָהּ

מפלהו. ועל דא לא אתיין כל אינון שייפין  
לאתחברא בה, אלא ברוח ממש, וכדין כלא  
איהו רעותא חדא.

ועל דא בשעתא דקודשא בריך הוא זמין  
לגבה, וישאל לאו אינון זכאין דאינון

(יהו) פתילה לאנהרא, מה פתיב, (שיר השירים ה ג)

פשטתי את כתנתי איככה אלבשנה רחצתי את  
רגלי איככה אטנפם. פשטתי את כתנתי, אלין  
אינון פינויין דקאמרן, דכלהו פד מתחברן  
אינון כתנתי דקודשא בריך הוא, וכד איהו  
זמין לגבה, איהו אשתליל מכולהו, לאתחברא  
בהדה, ועל דא פשטתי וגו', לאתתקנא ולמהוי  
זמין לאוטבא לך, ואת לא מתתקנא פדקא  
ואת, השתא איככה אלבשנה, ואתהדר  
ואסתלק מינה.

רחצתי את רגלי איככה אטנפם, הא אסחית  
רגלי מההוא טינופא, ומאי איהו, בגין

דכד אתתקנית ואזדמנית לגבך, אעברית ההוא  
סטרא אוחרא מסאבא מקמי רגלי. השתא  
איככה אהדר לשוייא ההוא טינופא, לחפייא  
על מקדשא, הואיל ואת לא זמינת בתיקונך  
לאתתקנא לגבאי. הכא אוליפנא, דכד רוח  
מסאבא אתעבר מעלמא, פדין אתרבי כלא  
עילא ותתא. ועל דא רחצתי את רגלי, איככה  
אטנפם פמלקדמין.

ובגין כך, כל אינון פינויין אתפשטו, בשעתא  
דהאי מבוועא פרי בההוא נקודה,

ואסתים בגויה. וכדין פד ההוא מבוועא אסתים  
בגויה, פדין כלא אנהיר ובירא אתמליא  
מההוא מבוועא דעאל בגויה ואסתים ביה  
בחשאי. אינון פינויין חפזין עלה ואתפשטו  
לסטר דא ולסטר דא.

ומכסות עליה, ובעלה מתפשט  
מכלם, ועל כן לא באים כל אותם  
האיברים להתחבר עמה, אלא  
ברוח ממש, ואז הכל הוא רצון  
אחד.

ועל כך, בשעה שהקדוש ברוך  
הוא מזמן אליה, וישאל אינם  
צדיקים, שהם (שיהיו) פתילה  
להאיר, מה כתוב? פשטתי את  
כתנתי איככה אלבשנה רחצתי  
את רגלי איככה אטנפם. פשטתי  
את כתנתי, אלו אותם הפנויים  
שאמרנו, שכאשר כלם  
מתחברים, הם הכתנת של  
הקדוש ברוך הוא, וכשהוא מזמן  
אליה, הוא מתפשט מכלם,  
להתחבר עמה, ועל כן פשטתי  
וגו', להתתקן ולהיות מזמן  
להיטיב לך, ואת לא מתקנת  
כראוי, כעת איככה אלבשנה?  
וחזור ומסתלק ממך.

רחצתי את רגלי איככה אטנפם,  
הרי רחצתי את רגלי מאותו טנוף,  
ומה הוא? משום שכאשר  
התתקנתי והזדמנתי אליך,  
העברתי את אותו הצד האחר  
הטמא מלפני רגלי, כעת איך  
אחזר לשים אותו הטנוף לכסות  
על המקדש, הואיל ואת לא  
זמינה בתקונים להתתקן אלי?  
כאן למדנו, שפשוט הטמאה  
עוברת מן העולם, אז הכל  
מתגדל למעלה ולמטה, ועל זה  
רחצתי את רגלי איככה אטנפם  
כמו מקדם?

ומשום כך, כל אותם פנויים  
התפשטו בשעה שהמעין הזה  
פורח באותה נקודה ונסתר  
בתוכה, ואז, כשאותו המעין  
נסתר בתוכה, אזי הכל מאיר,  
והבאר מתמלאת מאותו המעין  
שנכנס לתוכה ונסתר בה בחשאי,  
אותם הפנויים מכסים עליה  
ומתפשטים לצד זה ולצד זה.

וְהָיָה הֵם הַגְּלִידִים שֶׁל הַאֲגוּז הַדֵּק  
שְׁעוֹמֵד וּמְכֹסֶה בְּפָנִים הַמֹּחַ,  
וְאוֹתָהּ הַקְּלִפָּה הַתְּקִיפָה נִשְׁבְּרַת  
וְלֹא עוֹמֶדֶת שָׁם, וְאִז הַכֹּל הוּא  
בְּסוּד עֲלוֹיֹן לְלַכֵּת בְּסוּדוֹת הַלֵּל.  
אֲשֶׁרִי אוֹתָם שְׁמֹסְתְּפָלִים בְּרִצּוֹנָם  
דְּבָרִים שֶׁל סוּדוֹת עֲלוֹיֹנִים, לְלַכֵּת  
בְּדָרֶךְ אֲמַת לְזָכוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה  
וּלְהֵאִיר לְעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם  
כְּתוּב וְהַמְשַׁפְּלִים יִזְהָרוּ כִּזְהַר  
הַרְקִיעַ וּמִצְדֵי־קֵי הַרְבִּים כְּכֹכְבִים  
לְעוֹלָם וָעֶד. אֲשֶׁרִיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה  
וּבְעוֹלָם הַבָּא.

דְּיוֹקָן הָאוֹתִיּוֹת, בְּסוּד הַקְּדוּשׁ  
ה"א הַתְּחַתּוֹנָה כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, סוּד  
הַמְּקַדָּשׁ, כְּשִׁשׁוּלְטַת הַלְּבָנָה  
וּמִתְקַשֶּׁטֶת לְשִׁמְשׁ לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ  
אוֹר, הֵם עוֹמְדִים כְּשֵׁנֵי אֱהוֹבִים  
זֶה כְּנֶגֶד זֶה, וְאוֹתָן הַבְּתוּלוֹת  
שְׁעוֹמְדוֹת עִמָּה, מִתְקַשְׁטוֹת  
וּמִתְתַּקְּנוֹת בְּתַקּוּנֵים, אַחַת  
מֵאֲחֵרֶיהָ וְאַחַת מִלְּפָנֶיהָ, וְאַחַת  
מִצַּד זֶה וְאַחַת מִצַּד זֶה, וְהִיא  
עוֹמֶדֶת בְּאֲמֻצָּע.

וְשִׁבְעִים וְשָׁנַיִם סְנֵה־דְרִין עוֹמְדִים  
כְּחֻצֵי גֶרֶן עֲגֻלָּה לְעִשׂוֹת גּוֹף  
לְלַבְנָה, לְקַשֵּׁט אֶת הַגְּבִירָה  
לְבַעֲלָהּ, וְהִיא עוֹמֶדֶת כְּמוֹ זֶה כ,  
כְּמַחְצִית הַלְּבָנָה.

וְזוֹ (מ) הַנְּקֻדָּה הָאֲמֻצְעִית, שְׁאוֹתָהּ  
הַנְּקֻדָּה נוֹטֶלֶת אֶת אוֹרָה מִן  
הַשֶּׁמֶשׁ לְהֵאִיר לְכֹל הַגּוֹף, וְסוּד  
זֶה, הַנְּקֻדָּה שְׁעוֹמֶדֶת כְּחֻצֵי הָעֵינַן,  
שֶׁהַכֹּל קִיָּם בְּנְקֻדָּה הַזֹּאת  
שְׁעוֹמֶדֶת בְּאֲמֻצָּע, שֶׁהִיא נוֹטֶלֶת  
אֶת כֹּל הָאוֹר לְהֵאִיר לְכֹל הָעֵינַן.  
וְהַלְּבָנָה אֵינָה מֵאִירָה אֶלָּא מִתּוֹךְ  
נְקֻדָּה אַחַת שְׁעוֹמֶדֶת וְנִסְתָּרֶת  
בְּתוֹךְ הָאֲמֻצָּע, אֵף עַל גַּב שְׁלֹא  
נִרְאִית בְּלְבָנָה.

בֵּא וְרֵא, אֵינִי לָךְ עֵגוּל בְּעוֹלָם  
שְׁלֹא נַעֲשֶׂה מִתּוֹךְ נְקֻדָּה אַחַת  
שְׁעוֹמֶדֶת בְּאֲמֻצָּע. וּמִשׁוּם כֵּן,  
הָעֵגוּל שֶׁל הַלְּבָנָה, מִתּוֹךְ נְקֻדָּה

וְהָיָה אֵינּוֹן גְּלִידִין דְּאֲגוּזָא קְלִישָׁא, דְּקִיּוּמָא  
וְחַפְיָא לְגוּ עַל מוּחָא, וְהֵיכֵי קְלִיפָּא  
תְּקִיפָּא, אַתְּבַרַת וְלֹא קִיּוּמָא תְּמַן. וּכְדִין כִּלְא  
אֵיחֵי בְּרִזָּא עֵילָאָה, לְמִיחֵךְ בְּרִזִין אֵלִין. זְכָאִין  
אֵינּוֹן דְּמִסְתְּפִלִין בְּרַעוּתֵיהוּ, מְלִין דְּרִזִין  
עֵילָאִין, לְמִיחֵךְ בְּאוּרַח קְשׁוּט, לְמִזְבֵּי בְּהֵאִי  
עֵלְמָא, וְלֹאֲנַהֲרָא לׁוֹן בְּעֵלְמָא דְאַתִּי. עֲלֵיִיהוּ  
כְּתִיב, (דְּנִיאל יב ג) וְהַמְשַׁפְּלִים יִזְהָרוּ כִּזְהַר הַרְקִיעַ  
וּמִצְדֵי־קֵי הַרְבִּים כְּכֹכְבִים לְעוֹלָם וָעֶד. זְכָאִין  
אֵינּוֹן בְּעֵלְמָא דִין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי.

דְּיוֹקָנָא דְאַתּוּוֹן, בְּרִזָּא קְדִישָׁא ה"א תְּתַאָּה  
דְּקֶאֱמָרוֹן, רִזָּא דְּמִקְדָּשָׁא, סִיְהָרָא כַּד  
שְׁלֵטָא, וְאַתְקַשְׁטַת לְגַבֵּי שְׁמֵשָׁא, לְקַבֵּלָא  
נְהוּרָא מִנֵּיהּ. אֵינּוֹן קִיּוּמִין כְּתָרִין רְחִימִין דָּא  
לְקַבֵּל דָּא, וְאֵינּוֹן בְּתוּלָאֵן דְּקִיּוּמָן בְּהַדְּהָ,  
אַתְקַשְׁטִין וְאַתְתַּקְּנִין בְּתִיקוּנֵין, חֲדָא בְּתַרְאָה,  
וְחֲדָא לְקַמָּאָה, וְחֲדָא מִסְטָרָא דָּא, וְחֲדָא  
מִסְטָרָא דָּא, וְאֵיחֵי קִיּוּמָא בְּאֲמֻצְעִיתָא.

וְשִׁבְעִין וְתָרִין סְנֵה־דְרִין, קִיּוּמִין כְּפִלְגוּ גוֹרְן  
עֵגוּלָה, לְמִיעֶבֶד גּוּפָא לְסִיְהָרָא,  
לְאַתְקַשְׁטָא מִטְרוּנִיתָא לְגַבֵּי בְּעֵלָה, וְאֵיחֵי  
קִיּוּמָא כְּגוּוּנָא דָּא כ, כְּפִלְגוּ סִיְהָרָא.

וְדָא (נ"א ה"א) נְקוּדָה בְּאֲמֻצְעִיתָא. דֵּהֵיכֵי נְקוּדָה  
נְטֻלָה נְהוּרָא מִן שְׁמֵשָׁא, לְאַנְהָרָא לְכֹל  
גּוּפָא. וְרִזָּא דָּא נְקוּדָה דְּקִיּוּמָא כְּפִלְגוּ דְּעֵינָא,  
דְּכּוּלָּא קִיּוּמָא בְּהֵיכֵי נְקוּדָה דְּקִיּוּמָא  
בְּאֲמֻצְעִיתָא, דְּאֵיחֵי נְטֻלָּא כֹּל נְהוּרָא, לְאַנְהָרָא  
לְכֹל עֵינָא. וְסִיְהָרָא לֹא אַתְנַהֲרִית אֶלָּא מִגּוּ חַד  
נְקוּדָה דְּקִיּוּמָא וְאַסְתִּים גּוּ אֲמֻצְעִיתָא. אֵף עַל  
גַּב דְּלָא אַתְחַזְיָא בְּסִיְהָרָא.

תָּא חֲזִי לִית לָךְ עֵיגוּלָא בְּעֵלְמָא, דְּלָא  
אֵיתְעֵבִיד מִגּוּ נְקוּדָה חֲדָא דְּקִיּוּמָא  
בְּאֲמֻצְעִיתָא. וּבְגִין כֵּן עֵיגוּלָא דְּסִיְהָרָא מִגּוּ

אחת שנסתרת בתוכה באמצע נעשה הכל, והנקדה הזו שעומדת באמצע נוטלת את כל האור, ומאירה לגוף, והכל מאיר.

סוד הסודות, לאותם המתבוננים בסודות החכמה, ה"ה"א הזו שהיא חצי גוף הלבנה, והיא בעגול, כמו שאמרנו בתוך אותה הנקדה שעומדת בתוך האמצע, למה היא חצי? לא חצי, אלא סתומה מצד זה ופתוחה מצד זה, כנקבה שפתוחה לזכר לקבל אותו בתוכה ולהאיר ממנו ולהתחבר עמו, ועל כן היא פתוחה אליו לקבל אותו, ואז (ומשום זה) נקרא ה"א. מה זה ה"א? כמי שאומר הנה אני.

וכאשר היא מאירה ממנו, ומתחברים זה עם זה, והלבנה מתמלאת, אזי ה"ה"א הזו נשלמת, ומתמלאת הלבנה מן הכל, ובמקומה שהוא ה"ה"א חצי הלבנה, נעשה מ"ם, הלבנה בשלמות.

ועומדת כמו האם העליונה שהיא מ' סתומה כמו שבארנו, בסוד של (ישעיה טו) לרבה המשרה, וכעת עומדת הלבנה בשלמות, העולם התחתון כמו שהעולם העליון, וזהו הסוד של האות מ'.

וכא ראה, האות מ' הזו אינה אלא בעגול, פיון שעומדת הלבנה בשלמות והכל מהסוד של האות ה', כמו שנתבאר, היא כראשונה פתוחה בסוד של ה"א, לקבל את בעלה, ואחר שנשלמה ממנו, מתמלאת בשלמות, נעשית מ כגון עליון של העולם הבא כפי שאמרנו, ומשום כך ה"ה"א עליונה, ה' תחתונה. מ' עליונה, מ' תחתונה. הכל זה כמו זה, וזהו סוד אחד, עליון ותחתון כאחד.

(דף ע"ב) חד נקודה דאסתים בגווה באמצעיתא, אתעביד פלא. והאי נקודה דקיימא באמצעיתא נטיל כל נהורא, ואנהיר לה לגופא, ואתנהיר פלא.

רזא דרזין, לאינזין דמסתפלין ברזי דחכמתא. האי ה"ה"א דאיהי פלגו דגופא דסיהרא, ואיהי בעיגולא, כדאמרן בגו ההוא נקודה דקיימא גו אמצעיתא, אמאי איהו פלגא, לאו פלגו, אלא סתימא מסטרא דא, ופתיחא מסטרא דא, פנוקבא דפתיחא לגבי דכורא לקבלא ליה בגווה, ולאנתהרא מגייה, ולאנתחברא בהדיה. ועל דא איהי פתיחא לגביה לקבלא ליה, וכדין (ג"א ובגין דא) איקרי ה"ה"א. מאי ה"ה"א, כמאן דאמר ה"ה"א אנא.

וכר איהי אתנהירת מגייה, ואתחברו דא בדא, וסיהרא אתמלייא, כדין האי ה"ה"א אשתלים ואתמליא סיהרא מפלא. ובאתרה דאיהו ה"ה"א פלגו דסיהרא, אתעביד מ"ם, סיהרא בשלימו. וקיימא כגוונא דאימא עילאה, דאיהי מ' סתימא. כמא דאוקימנא, ברזא (ישעיה טו) דלסרבה המשרה. והשתא קיימא סיהרא באשלמותא, עלמא תתאה, כגוונא דעלמא עילאה. ודא איהו רזא דאת מ'.

ותא חזי את מ' דא, לאו איהו אלא בעיגולא. פיון דקיימא סיהרא באשלמותא וכלא מרזא דאת ה' כמא דאתמר, עאלת איהי בקדמיתא פתיחא ברזא דה"ה"א, לקבלא לבעלה. ולבתר דאשתלים מגייה, ואיתמליא באשלמותא, אתעביד מ', כגוונא עילאה דעלמא דאתי כדקאמרן. ובגין כך ה"ה"א עילאה, ה"ה"א תתאה. מ' עילאה, מ' תתאה. כלא דא כגוונא דא, ודא איהו רזא חדא, עילאה ותתאה כחדא.

בא וראה, העולם העליון פתוח בראשונה בסוד של ה"א, וכשמתמלא מאותם השבילים העליונים ומאיר להאיר, מתפשטת ונשלמת ונעשית ס', והכל בסוד אחד.

הדיוקן של האות ו"ו בסוד קדוש, האות הזו, העולם שלמעלה, פושט התפשטות להאיר למטה, ואותה התפשטות היא בששה צדדים, כלולים כאחד בחבור אחד, זה כמו שזה וזה כמו שזה, וכלם מתחברים עם אותם המרכבות שלהם באות הזו.

והאות הזו היא הרשם שבששה צדדים כלולים כאחד, וזהו שמאיר ללבנה בסוד של ששה צדדים כלולים, שהרי כשמתחברים כאחד, פשוטים מהתפשטות, הכל דיוקן של ו"ו, דיוקן של אדם, שאף על פי שהם ששה צדדים, לא נראו בהתפשטות, פרט לגוף אחד.

סוד הסודות, לאותם המתבוננים בדרך ישרה, בדמיות האותיות, כאן באות הזו כלם בחבור הזה, להראות שכלם קיימים בקיום של הגוף, שהוא נוטל הפל. וכשהאות הזו, שהיא ו"ו, עומדת כך בחבור אחד, הרי הוא מזמן לנקבה, פושט ומתפשט מן הפל, הסוד של דיוקן הגוף, דיוקן של אדם. וכשמתפלים, הנרועות מצד זה ומצד זה מתחברות בגוף הזה, שלא נראים רק הגוף לבדו, משום שכלם כלולים בו.

מתי הם נראים? בשעה שהאות הזו מתפשטת, ונקראת אל"ף. אז, שתי הנרועות, זה מצד זה וזה מצד זה, והגוף עומד ביניהם באמצע. א.

ועל כן, אלף ראש לכל האותיות, משום שתקוין זה, כשעומד, הוא ראש לכל מי (מה) שיוצא מן

תא חזי, עלמא עילא איה פתיחא בקדמיתא, ברזא דה"א. וכד אתמלייא מאינון שבילין עילאין, ואתנהרא לאנהרא, אתפשטת ואשתלים ואתעביד ס', וכלא ברזא חד.

דיוקנא דאת ו"ו ברזא קדישא, האי את, עלמא דלעילא פשיט פשיטו לאנהרא לתתא, והוא פשיטו, איהו בשית סטריין, פלילין פחדא בחיבורא חדא, דא פגוונא דא ודא פגוונא דא. וכלהו מתחברין באינון רתיכין דילהון באת דא.

והאי את איהו רשימו דשית סטריין פלילין פחדא. ודא הוא דאנהיר לסיהרא ברזא דשית סטריין פלילין. דהא פד מתחברין פחדא, פשיטין מפשיטו, פלא דיוקנא דו"ו, דיוקנא דאדם ואפילו דאינון שית סטריין, לא איתחזו בפשיטו בר חד גופא.

רזא דרזין, לאינון דמסתפלין באורח מישר, בדיוקנין דאתוון, הכא בהאי את, פלהו בחיבורא דא, לאחזאה דכלהו קיימין בקיומא דגופא, דאיהו נטיל פלא. וכד האי את דאיהו ו"ו, קיימא הכי בחיבורא חדא, הא איהו זמין לגבי נוקבא, פשיט ואשתליל מפלא, רזא דיוקנא דגופא, דיוקנא דאדם. וכד מסתפלין, דרועין מסטרא דא ומסטרא דא מתחברין בהאי גופא, דלא אתחזון בר גופא בלחודוי, בגין דכלהו פלילין ביה.

אימתי אתחזון. בשעתא דאת דא אתפשטת, ואיקרי אלף. פדין, תריין דרועין, דא מסטרא דא, ודא מסטרא דא, וגופא קיימא בינייהו באמצעיתא. א.

ועל דא אלף רישא לכל אתוון, בגין דתיקוונא דא, פד קאים, איהו רישא לכל מאן (ג"א)

העולם הבא, ואף על גב שסודות עליונים אחרים נאמרו בסוד של אל"ף, אבל זה הוא הברור של סוד הדבקר כמו שהוא בספר זה (של אדם), וכאן הוא הברור של הסוד, ומכאן התפשטו אותיות אחרות, כלם בצדן, כל אחת ואחת פראוי לה.

והאות הזו הכל הוא אחד, ו"ו ואל"ף, פרט לכך שזה מסתיר הכל בתוכו וזה מראה את כל דיוקנו, ואם תאמר, שתי היררכים שלא נראות? כך הוא ודאי! שחרי שלשה צדדים הם סוד של שלשה אחרים.

ועוד, אלה הם סוד תורה שבכתב, הכלל של הכל, ומכאן יוצאים כל השאר. כמו כן נביאים וכתובים כלם כאחד, אל"ף הוא אחד, הסוד של שלשה גונים כאחד, שהם האבות, וכשהאבות מתחברים כאחד, הם אחד, ועל כן נקרא אל"ף, אחד ראש לכל האותיות, הסוד של תורה שבכתב, כמו שנתבאר.

ועל כן, ו' ואלף הם סוד אחד, האות ו' דיוקן של אדם, הראש והגוף, התפשטות אחת. אל"ף השלמת הדיוקן להראות. וכי תאמר, ו', שהיא התפשטות אחת, התפשטות אחת כלי דיוקנאות אחרים, למה הסוד שלו שש, והאלף שהיא שלשה דיוקנאות, למה הסוד שלה אחד?

אל"ף מכאן, הסודות שעולים בשם הקדוש אסור להרבותם בפרט, אלא לחבר את כלם וליחד אותם כאחד, להיות אחד, וכשהם כאחד בכלל אחד, בדיוקן אחד, יש לפרש אותם ולעשות פרטים שיוצאים מאותו כלל שנראה.

ועל כן הכלל חוזר להיות פרט, והפרט חוזר להיות כלל. הכלל

דנפיק מעלמא דאתי. ואף על גב דרזין עילאין אחרנין נאמרו ברזא דאל"ף, אבל דא איהו ברירו דרזא דמלה כמה דאיהו בספרא דא (דאדם), והכא איהו ברירו דרזא. ומחכא אתפשטו אתון אחרנין, פלהו בסטרייהו, כל חד וחד פדקא חזי ליה.

ואת דא פלא איהו חד, ו"ו ואל"ף, בר דהאי אסתים פלא בגויה, והאי אחזי כל דיוקניה. ואי תימא תרין ירכין דלא אתחזיין. הכי הוא ודאי, דהא תלת סטרין, אינון רזא דתלת אחרנין.

ותו, אלין אינון רזא דתורה שבכתב, פללא דכולא. ומחכא נפקן כל שאר. בגוונא דא, נביאים וכתובים פלהו פחדא. אל"ף איהו חד, רזא דתלת גוונין פחדא, דאינון אבהן. וכד אבהן מתחברן פחדא, אינון חד. ועל דא איקרי אלף, חד רישא לכל אתון, רזא דתורה שבכתב, כמא דאיתמר.

ועל דא, ו' ואלף רזא חדא אינון. את ו' דיוקנא דאדם, רישא וגופא אתפשטותא חד. אל"ף אשלמותא דדיוקנא לאחזאה. וכי תימא, ו', דאיהו אתפשטותא חד, פשיטו חד בלא דיוקנין אחרנין, אמאי רזא דיליה שיתא, ואלף דאיהי תלת דיוקנין, אמאי רזא דיליה חד.

אל"ף מהכא, רזין דסלקין בשמא קדישא, אסור לאסגאה לון בפרטא, אלא לחברא פלהו, ולייחדא לון פחדא, למהוי חד. וכד אינון פחדא בכללא חדא, בדיוקנא חדא, אית לפרשא לון, ולמעבד פרטין דנפקי מההוא פללא דאתחזי.

ועל דא, פלל אתהדר למהוי פרט. פרט אתהדר למהוי כלל. פלל דא ו"ו,



הַזֶּה וְיָו, שְׁחֹזֵר לְהִיּוֹת פָּרֵט בְּסוּד  
שֶׁל שֵׁשׁ, וְהִיא פְּשִׁיטוֹת אַחַת  
לְבִדָּה. פָּרֵט אֶלֶף, שְׁלֹשָׁה  
דְּיוֹקְנָאוֹת מִחֻבְרִים כְּאַחַד, וְחֹזֵר  
לְהִיּוֹת כָּלֵל בְּסוּד שֶׁל אֶחָד, וְסוּד  
זֶה - כָּלֵל וּפְרֵט וּכְלָל, א' ו' א',  
וְהִפְלֵ אֶחָד.

אֲל"ף פָּרֵט שְׁחֹזֵר לְהִיּוֹת כָּלֵל,  
וְאַחַר כֵּן חֹזֵר לְהִיּוֹת פָּרֵט, וְהוּא  
פָּרֵט וּכְלָל וּפְרֵט, וְי"ו כָּלֵל, וְחֹזֵר  
לְהִיּוֹת פָּרֵט, וְאַחַר כֵּן חֹזֵר  
לְהִיּוֹת כָּלֵל, וְזֶה סוּד כָּלֵל וּפְרֵט  
וּכְלָל.

אֲל"ף פָּרֵט, וְחֹזֵר לְהִיּוֹת כָּלֵל,  
כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנֹו, וְאַחַר כֵּן חֹזֵר  
לְהִיּוֹת פָּרֵט, מִשּׁוּם שֶׁהוּא אֲל"ף,  
וְכֵן עוֹלָה בְּסוּד שֶׁל אֶלֶף. זְרוּעוֹת  
וְגוּף, וְנִפְרָדִים הַסּוּדוֹת לְמֵאָה,  
וּמֵמֵאָה לְאַלְף, עַל כֵּן נִקְרָאת  
אֲל"ף, בְּסוּד שֶׁל אֲל"ף, אֲל"ף  
אֶחָד כָּלֵל, אֲל"ף אֶלְפָא פָּרֵט.

וְי"ו כָּלֵל, וְחֹזֵר לְהִיּוֹת פָּרֵט בְּסוּד  
שֶׁבְּאַרְנֹו, וְאַחַר כֵּן חֹזֵר לְהִיּוֹת  
כָּלֵל, הַסּוּד שֶׁל אָדָם אֶחָד, סוּד  
אֶחָד, וְהִכַּל עוֹלָה בְּסוּד אֶחָד  
וּבְמִשְׁקַל אֶחָד לְהִיּוֹת הַכֵּל אֶחָד.  
וְי"ו חֹזֵר לְהִיּוֹת כָּלֵל אֶחָד, אֹר  
אֶחָד, כְּלוּלִים בְּשֵׁשׁ צְדָדִים.

וְסוּד הַזֶּה, (כְּרֵאשִׁית א. ד) וַיֵּרָא  
אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, זו וְי"ו  
שֶׁהוֹלֶכֶת וּמֵאִירָה בְּסוּד הַיָּמִין  
בְּכָלֵל אֶחָד, וְאַחַר כֵּן וַיִּבְדֵּל  
אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ,  
הָאוֹת הַזֶּה חֹזֵר לְהִיּוֹת אֶלֶף,  
שְׁתֵּי זְרוּעוֹת, זו מִצַּד זֶה וְזו מִצַּד  
זֶה. אַחַר נִקְרָאת אֹר, וְאַחַת  
נִקְרָאת חֹשֶׁךְ. נִחְלַקְתָּ אוֹת זו (י"ו)  
בְּתוֹכָם, וְאֵז נִחְלַקְתָּ הַמַּחְלָקָת  
מִשְׁנֵי צְדָדִים שֶׁהֵם אֹר וְחֹשֶׁךְ,  
שֶׁכְּתוּב וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר  
וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. מַה זֶה וַיִּבְדֵּל?  
שֶׁנִּבְדְּלָה הַמַּחְלָקָת הַהִיא,

דְּאֶתְהִדֵּר לְמַהוּי פָּרֵט, בְּרֹזָא דְשִׁית, וְאִיהִי  
פְּשִׁיטוֹ חַד בְּלַחֲדוּי. פָּרֵט אֶלֶף, תֵּלֶת דְּיוֹקְנֵי  
מִתְחַבְּרֵן בְּחָדָא, וְאֶתְהִדֵּר לְמַהוּי כָּלֵל, בְּרֹזָא  
דְּחַד. וְרֹזָא דָא, כָּלֵל וּפְרֵט וּכְלָל, א' ו' א',  
וּכְלָא חַד.

אֲל"ף פָּרֵט דְּאֶתְהִדֵּר לְמַהוּי כָּלֵל, וּלְבַתֵּר  
אֶתְהִדֵּר לְמַהוּי פָּרֵט. וְאִיהוּ פָּרֵט וּכְלָל  
וּפְרֵט. וְי"ו כָּלֵל, וְאֶתְהִדֵּר לְמַהוּי פָּרֵט, וּלְבַתֵּר  
אֶתְהִדֵּר לְמַהוּי כָּלֵל. וְדָא רֹזָא כָּלֵל וּפְרֵט וּכְלָל.  
אֲל"ף פָּרֵט, וְאֶתְהִדֵּר לְמַהוּי כָּלֵל, כְּמָא  
דְּאוּקִימְנָא, וּלְבַתֵּר אֶתְהִדֵּר לְמַהוּי  
פָּרֵט. בְּגִין דְּאִיהוּ אֲל"ף, וְהִכִּי סְלֵקָא בְּרֹזָא  
דְּאֶלֶף. דְּרוּעֵין וְגוּפָא, וְאֶתְפָּרְשֵׁן רִזִּין לְמֵאָה,  
וּמֵמֵאָה לְאַלְף. עַל דָּא אֶקְרִי אֲל"ף, בְּרֹזָא  
דְּאֲל"ף, אֶלֶף חַד כָּלֵל. אֶלֶף אֶלְפָא פָּרֵט.

וְי"ו כָּלֵל, וְאֶתְהִדֵּר לְמַהוּי פָּרֵט, בְּרֹזָא  
דְּאוּקִימְנָא. וּלְבַתֵּר אֶתְהִדֵּר לְמַהוּי כָּלֵל.  
רֹזָא דְּאָדָם חַד. רֹזָא חַד. וּכְלָא סְלֵקָא בְּרֹזָא  
חָדָא, וּבְמִתְקֵלָא חָדָא לְמַהוּי כָּלֵל חַד. וְי"ו  
אֶתְהִדֵּר לְמַהוּי כָּלֵל חַד, נְהוּרָא חָדָא, כְּלִילֵן  
בְּשִׁית סְטְרִין.

וְרֹזָא דָא וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. דָּא  
וְי"ו דֵּהוּא אֲזִיל וְנִהִיר בְּרֹזָא דְיָמִינָא,  
בְּכָלֵלָא חָדָא. וּלְבַתֵּר וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר  
וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, אֶתְהִדֵּר אֶת דָּא לְמַהוּי אֶלֶף, תְּרִין  
דְּרוּעֵין, דָּא מִסְטְרָא דָא, וְדָא מִסְטְרָא דָא. חַד  
אֶתְקַרֵי אֹר, וְחַד אֶתְקַרֵי חֹשֶׁךְ. אֶתְפִּלַּג אֶת דָּא  
(כ"א ו') בְּגוּוּיָהּ, וּכְדִין אֶתְפִּלַּג מַחְלֻקְתָּ מִתְרִין  
סְטְרִין, דְּאִינּוּן אֹר וְחֹשֶׁךְ, דְּכִתִּיב וַיִּבְדֵּל  
אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. מַהוּ וַיִּבְדֵּל  
דְּאִיתְפָּרֵשׁ מַחְלֻקְתָּ הַהוּא, וְאֶסְתַּכְּמוּ תְרִין  
סְטְרִין לְמַהוּי בְּשֵׁלָם, (ד' ט' א' ע"ב) וְהִבְדֵּלָה דָא,

והספימו שני הצדדים להיות בשלום, וההבדלה הזו היא הבדלת המחלקת, להספיק שיהיה הכל אחד, שלם כאחד. ומשום כך, א"ו הן כאחד. ויקרא אלהים לאור יום, זה צד אחד של הסוד של אל"ף. (ולחשף קרא לילה, זה צד אחד של סוד של אלף). לאחר שנפרדו שני הצדדים לעשות מעשה, אחד עשה ערב ואחד עשה בקר. כיון שעשו מעשים, הספימו שניהם ונקללו באות ו"ו.

וזהו שפתיב ויהי ערב ויהי בקר, ויהי ערב מהצד של חשך, ויהי בקר מהצד של האור. כיון שעשו מעשים, מיד השתכללו לאחד, שפתיב יום אחד. הרי הסוד של האות ו"ו שנכללו בו להיות אחד.

וזהו סוד הפתיב ויהי ולא כתוב ויהי. ויהי, כשנראים בסוד של אלף ועשו מעשים ונסתרו ולא נראו, אז פתיב ויהי: היה, ועכשו אינו כך, שהרי נכלל בסוד של ו"ו, ועכשו הכל יום אחד, (תהלים ק"ב) מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו.

ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים (בראשית א, ט), זה הצד המתחנן, צד אחד שבסוד של אלף, שהוא צד שנקרא חשך, וזהו מתחת השמים, שהרי מן אותו צד נפרדים המים ונובעים בשפע של טמירות, מצד אחד שלמעלה, שהוא הימין.

האור שנגנו, באיזה מקום נגנו? בסוד האות ו"ו. וכשהיא נגנת, הכל נגנזים, הצד האחר נגנו עמו. ועל כן מתחת השמים אל מקום אחד, וזהו הצד שנשארו אחד, בלי חברו כשנגנו בראשונה. ומאותו הצד, שנחלקו המים והתפנסו לתוכו, אז נראתה היבשה מאותו הצד. והסוד הזה

היא הבדלת מחלוקת, לאסתפקא למהוי פלא חד, שלים פחדא.

ובגין כך, א"ו פחדא אינון. ויקרא אלהים לאור יום, דא סטרא חדא דרזא דאל"ף. (נ"א ולחשף קרא לילה, דא סטרא חדא דרזא דאלף). לבתר אתפרשו תרין סטרין למיעבד עובדא, חד עביד ערב, וחד עביד בקר. כיון דעבדו עובדין, אסתפקמו תרוייהו, ואתפלילו באת ו"ו.

הרא הוא דכתיב ויהי ערב ויהי בקר, ויהי ערב, מסטרא דחשך. ויהי בקר, מסטרא דאור. כיון דעבדו עובדין, מיד אשתכללו לחד, דכתיב יום אחד. הא רזא דאת ו"ו, דאתפלילן ביה למהוי חד.

ודא הוא רזא דכתיב ויהי, ולא כתיב ויהי. ויהי, פד אתחזיין ברזא דאלף, ועבדו עובדין, ואסתימו ולא אתחזוין, כדין פתיב ויהי: הוה, והשתא לא איהו הכי, דהא אתפליל ברזא דו"ו, והשתא פלא יום אחד (תהלים ק"ב) מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו. ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים. דא סטרא תתאה, סטרא חד דברזא דאלף, דאיהי סטרא דאקרי חשך, ודא איהו מתחת השמים. דהא מההוא סטרא מתפרשן מיין, ונבעי בנגידו דטמירו, מסטרא אחרא דלעילא, דאיהו ימינא.

אור דאתגניז, באן אתר אתגניז, ברזא דאת ו"ו. וכד איהי אתגניז, כולא איתגניזין, סטרא אחרא גניז עמיה. ועל דא מתחת השמים אל מקום אחד. ודא הוא סטרא דאשתאר חד, פלא חכריה פד אתגניז בקדמיתא. ומההוא סטרא פד אתפלגו מיא, ואתפנישו בגייה, כדין איתחזי יבשתא מההוא

(תהלים מח) הַר צִיּוֹן יִרְכָּתִי צְפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רַב, שֶׁהָרִי מֵאוֹתוֹ הֵצֵד נִרְאָה וְהַתְּגִלָּה. אַחַר שֶׁנִּגְנְזוּ שְׁנֵי הַצְּדָדִים הֵלְלוּ, חֲזַר הִכַּל לְהִיּוֹת ו'ו, וְנִסְתַּר הַכַּל בְּתוֹכּוֹ וְנִהְיָה לְאַחַד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם (בראשית א, יד), זו ו'ו, שֶׁהִיא הָאוֹת שֶׁנִּקְרְאוֹת שָׁמַיִם, רַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם שֶׁהִתְפַּשְׁטָה מִמֶּנּוּ הַתְּפֻשְׁטוֹת אַחַת, לְהֵאִיר לְאַרְץ וּלְהַשְׁקוֹת אֶת אוֹתָהּ הַיְבֵשָׁה, וְזֶהוּ רַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם. מִי הוּא רַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם? זֹהִי הַתְּפֻשְׁטוֹת שֶׁהִתְפַּשְׁטָה מִן הָאוֹת ו'ו, כְּמוֹ זֶה ג, זֹהִי הַתְּפֻשְׁטוֹת שֶׁהִתְפַּשְׁטָה מִן הָאוֹת ו'ו לְהֵאִיר וּלְהַשְׁקוֹת אֶת הָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרַר.

הָאוֹת ו'ו, הַדִּיּוּקָן הַזֶּה הַתְּפֻשֵׁט מֵהַכַּל, שֶׁאֵין נִרְאִים בּוֹ כָּלֵל מֵאוֹתָם הַצְּדָדִים הָאֲחֵרִים, פָּרַט לְהַתְּפַשְׁטוֹת אַחַת שֶׁל הַגּוֹף לְבָדוֹ, בְּלִי זְרוּעוֹת וְתוֹמְכִים, וְעוֹמֵד כָּף בְּסוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ כְּדֵי לְהִיּוֹת מְזֻמָּן לְנִקְבָּה לְמִטָּה.

וְאִם עַל גַּב שֶׁהַצְּדָדִים הָאֲחֵרִים הֵלְלוּ נִרְשָׁמוּ אֵלָיו, כָּאֵן סוּד הַסּוּדוֹת לְאוֹתָם הַיּוֹדְעִים סוּדוֹת הָאֲמוּנָה, לְדַעַת בְּאִיזָה זְמַן הוּא אֶל"ף וּבְאִיזָה זְמַן הוּא ו'ו.

בְּזִמְן שֶׁעוֹמֵד (לְהִרְאוֹת) סוּדוֹת הָאֲמוּנָה וּלְלַמֵּד אֶת הַיְחוּד בְּסוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ לְכָל הָעוֹלָם, אֲזַי עוֹמֵד בְּסוּד שֶׁל א', אֶלְף לְעֵין, שְׁזוֹ רֵאשִׁית הַכַּל, לְלַמֵּד אֶת אֲמוּנַת הַיְחוּד שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעַל כֵּן עוֹמֵד הָרֵאשִׁית לְכָל הָאוֹתוֹת, שֶׁהָרִי לֹא בָּא אָדָם לְעוֹלָם אֶלָּא לְלַמֵּד וּלְהַפִּיר אֶת רַבּוֹנוֹ, וְעוֹמֵד בְּדִיּוּקָן לְעֵינֵי הַכַּל וּלְלַמֵּד אֶת חֻכְמַת הָאֲמוּנָה שֶׁל רַבּוֹנוֹ, (דְּבָרִים ה, לב) וּלְמַקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמַיִם.

וְעַל כֵּן נִרְשָׁם אֶצְלוֹ בְּדִיּוּקְנָאוֹת שֶׁל בְּרֵאשִׁית (שֶׁל אָדָם), שֶׁרְאוּי

סְטֵרֵא. וְרָזָא דָּא (תהלים מח ג) הַר צִיּוֹן יִרְכָּתִי צְפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רַב. דְּהָא מַהֲהוּא סְטֵרֵא אֵיתְחַזִּי וְאֵתְגַלְיָא. לְבַתֵּר דְּאֵיתְגַּנְזִיזוּ אֵלֵין תִּרִין סְטֵרִין, אֵתְהַדֵּר כֻּלָּא לְמַהְוִי ו'ו. וְאַסְתִּים כֻּלָּא בְּגוּיָה, וְהוּוּ חַד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם, דָּא ו'ו, דְּאֵיהִי אֶת דְּאִיקְרֵי שָׁמַיִם. רַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם, דְּאֵתְפַשֵׁט מִנִּיה פְּשִׁיטוֹ חַד, לְאַנְהָרָא לְאַרְעָא, וּלְאַשְׁקָאָה לְהֵהוּא יַבְשֶׁתָּא, וְהֵאִי אֵיהוּ רַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם. מֵאַן אֵיהוּ רַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם. דָּא הוּא פְּשִׁיטוֹ דְּאֵתְפַשֵׁט מֵאַת ו'ו, כְּגוּוֹנָא דָּא ג, דָּא אֵיהוּ פְּשִׁיטוֹ דְּאֵתְפַשֵׁט מֵאַת ו'ו, לְאַנְהָרָא וּלְאַשְׁקָאָה לְאַרְעָא, כְּמָא דְּאֵתְמַר.

אֶת ו'ו, דִּיּוּקְנָא דָּא, אֵשְׁתַּלִּיל מִכֻּלָּא, דְּלֹא אֵיתְחַזוֹן בֵּיה כָּלֵל מִכָּל אֵינוֹן סְטֵרִין אַחֲרֵנִין, בַּר חַד פְּשִׁיטוֹ דְּגוּפָא בְּלַחֲדוּי, בְּלֹא דְרוּעִין וְסַמְכִין, וְקִימָא הָכִי בְּרָזָא דְשָׁמָא קְדִישָׁא, בְּגִין לְמַהְוִי זְמִין לְגַבֵּי נוּקְבָא לְתַתָּא. וְאִם עַל גַּב דְּאֵלֵין סְטֵרִין אַחֲרֵנִין, אֵתְרִשִׁמוּ לְגַבֵּיה, הָכָא רָזָא דְרָזִין לְאֵינוֹן דִּידְעֵי רָזִי דְמַהִימְנוּתָא, לְמַנְדַּע בְּאֵן זְמַנָּא אֵיהוּ אֶל"ף, וּבְאֵן זְמַנָּא אֵיהוּ ו'ו.

בְּזִמְנָא דְקִימָא (נ"ל לְאַחֲזֹאחַ) רָזִי מַהִימְנוּתָא, וּלְאַלְפָא יַחֲוּדָא בְּרָזָא דְשָׁמָא קְדִישָׁא

לְכָל עֲלָמָא, כְּדִין קִימָא בְּרָזָא. דָּא, אֶלְף לְעֵינָא, דְּדָא רֵאשִׁיתָא דְכֻלָּא, לְמִילְף מַהִימְנוּתָא דִּיחֲוּדָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא קִימָא רִישׁ לְכָל אֲתוּוֹן, דְּהָא לֹא אֶתָּא בַר נָשׁ לְעֲלָמָא, אֶלָּא לְמִילְף וּלְמַנְדַּע לְמַאֲרִיָּה.

וְקִימָא בְּדִיּוּקְנָא לְעֵינֵיהוֹן דְכֻלָּא וּלְאוּלִיף חֻכְמַתָּא דְמַהִימְנוּתָא דְמַאֲרִיָּה, (דְּבָרִים ד לב)

וּלְמַקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמַיִם. וְעַל דָּא אֵתְרִשִׁים גַּבֵּיה, בְּדִיּוּקְנֵין דְּבְרֵאשִׁית,

לשאל ולהפיר, שְׁפֹתוֹב (שם) פִּי שָׁאֵל נָא לְיָמִים רֵאשׁוֹנִים, זֶזוּ הַשְּׂאֵלָה הַרְאשׁוֹנָה, שִׁפְיֵר הָאָדָם אֶת רְבוּנוֹ, שְׁזוּהֵי רֵאשִׁית הַכֵּל, וְאָז הוּא הַסּוּד שֶׁל אֶלֶף, הַרְאשִׁית שְׁעוֹמְדַת לְכֹל הַאוֹתִיּוֹת.

וּבזְמַן שְׁעוֹמֵד לְהִזְדַּוֵּג אֶל הַנְּקֻדָּה בְּסוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, עוֹמֵד בְּסוּד שֶׁל ו'וּ וְנִשְׁלָם מִן הַכֵּל, וְלֹא נִרְאִים רַק הַגּוֹף לְבָדוֹ, וְהַכֵּל נִקְשֵׁר עִם הַנְּקֻדָּה, זְרוּעַ אַחַת פְּתוּחַ הַרְאֵשׁ, וְאַחַת שְׁמֻחֶבֶת אוֹתָהּ.

וְעַל כֵּן אֵין נִרְאוֹת בְּאוֹת ו'וּ יְרֻכִים, וְהוּא שֶׁל הַרְקִיעַ הַכֵּל נִסְתָּר בְּתוֹכוֹ, בְּסִתְרֵי בְּסוּד הַסּוּדוֹת, וְנִרְאִים ו'וּ לְבָדוֹ, כְּמִי שֶׁנִּתְפַּשְׁטוּ מִן הַכֵּל, וְאָז הוּא מְזַמֵּן וְנִקְשֵׁר אֶל הַנְּקֻדָּה, וְעַל כֵּן מְזַמֵּנַת הָאוֹת ו'וּ בְּסוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ לְהַרְאוֹת הַכֵּל. וְעוֹמְדַת ה"א אַחֲרוֹנָה שְׁלֵמָה וּמְלֵאָה כְּמוֹ שְׂרָאוֹי. אֲשֶׁרֵי חִלְקוּ שֶׁל מִי שֶׁנִּכְנַס וַיֵּצֵא, וַיּוֹדַע הַדְּרָכִים וְהַשְּׁבִילִים בְּסוּד הָאֲמוּנָה לְהַפִּיר אֶת רְבוּנוֹ. אֲשֶׁרֵי בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

הַרְיֻקָּן שֶׁל הָאוֹת יו"ד, הַנְּקֻדָּה הַרְאשׁוֹנָה שְׁעֻלְתָּהּ בְּמַחְשָׁבָה, וְנִסְתָּרָה וְלֹא יְדוּעָה, הַנְּקֻדָּה הַזֹּאת עוֹמְדַת בְּסִתְרֵי הַמַּחְשָׁבָה, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הַתְּפִשְׁטָה כָּלֵל, וְלֹא יְדוּעַ לְאִיזוֹ דְרָף הִיא וּלְאֵן הוֹלֶכֶת, וּמֵאִיפָה הִיא, וּמֵאִיפָה יֵצֵאָהּ. וְעַל כֵּן כָּלֵם עוֹמְדִים בַּחוּץ בְּאוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה, שְׁעוֹמְדַת בְּרֻצוֹן הַמַּחְשָׁבָה שֶׁלֹּא נוֹדְעָה כָּלֵל.

וְהִיא הַנְּקֻדָּה שְׁעוֹמְדַת בְּאוֹת ה"א הַעֲלִיּוֹנָה שְׁעוֹמְדַת עַל כָּל אוֹתָם שֶׁשָׁה הַעֲמוּדִים שְׁאֲמַרְנוּ, וְהֵם חֲמֵשָׁה כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ, וְהֵם פְּלִיאוֹת, וְלִכֵּן נִקְרָא הַסּוּד הַזֶּה

(נ"א דבר נש) דְּאֶתְחַזִּי לְמִשְׁאֵל וּלְמַנְדַּע, דְּכֹתִיב, (שם) פִּי שָׁאֵל נָא לְיָמִים רֵאשׁוֹנִים. וְדָא הִיא שְׂאֵלְתָא קַמִּיִתָא, לְאִשְׁתְּמוּדַע בַּר נָשׁ לְמֵאֲרִיָּה, דְּדָא אִיהוּ רֵאשִׁיתָא דְכֹלָא. וּכְדִין אִיהוּ רְזָא דְאֶלֶף, רֵאשִׁיתָא דְקִיּוּמָא לְכֹל אֶתְוּוֹן.

וּבְזְמַנָא דְקִיּוּמָא לְאִזְדוּוּגָא לְגַבִּי נוֹקְבָא, בְּרֻצָא דְשְׂמָא קְדִישָׁא, קִיּוּמָא בְּרֻצָא דְו'וּ, וְאִשְׁתְּלִים מִכְּלָא, וְלֹא אֶתְחַזִּי בַר גּוּפָא בְּלַחֲדוּדִי. וְכֹלָא אֶתְקַשֵּׁר בְּנוֹקְבָא. דְרוּעָא חַד, תַּחוֹת רֵישָׁא, וְחַד, דְמַחְבָּקָא לָהּ.

וְעַל דָּא לֹא אִיתְחַזוֹן בְּאֵת ו'וּ יְרֻכִין, וְהִהוּא דְרַקִּיעָא, כֹּלָא אֶסְתִּים בְּגוּיָה, בְּסִתְיֵמוּ בְּרֻצָא דְרֻזִין, וְאִיתְחַזִּי ו'וּ בְּלַחֲדוּדִי, כְּמֵאֵן דְאִישְׁתְּלִילוּ מִכְּלָא. וּכְדִין אִיהוּ זְמִין וְאֶתְקַשֵּׁר לְגַבִּיהַ דְנוֹקְבָא. וְעַל דָּא זְמִין אֵת ו'וּ, בְּרֻצָא דְשְׂמָא קְדִישָׁא, לְאַחְזָאָה כֹּלָא. וְקִיּוּמָא ה"א בְּתַרְאָה שְׁלִימָא וּמְלֵיָא כְּמֵא דְאֶתְחַזִּי. זְכָאָה אִיהוּ חוֹלְקִיָּהּ, מֵאֵן דְעָאֵל וְנִפְקַ, וַיְדַע אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין בְּרֻצָא דְמַהִימְנוּתָא, לְאִשְׁתְּמוּדַעָא לְמֵאֲרִיָּה, זְכָאָה אִיהוּ בְּעֵלְמָא הַדִּין וּבְעֵלְמָא דְאֶתִּי.

דְיוּקְנָא דְאֵת יו"ד, נְקוּדָא קְדַמְאָה דְסֻלְקָא בְּמַחְשָׁבָה, וְאֶסְתִּים וְלֹא יְדִיעַ, הִיא נְקוּדָא קִיּוּמָא בְּסִתְיֵמָא דְמַחְשָׁבָה, בְּגִין דְלֹא אֶתְפִּשְׁט כָּלֵל, וְלֹא יְדִיעַ לְאֵן אוֹרְחָא הִיא, וּלְאֵן אֶזְלַת, וּמֵאֵן אִיהוּ, וּמֵאֵן נִפְקָא. וְעַל דָּא כֹּלְהוּ קִיּוּמִין לְבַר בְּהִיא נְקוּדָה, דְקִיּוּמָא בְּרַעוּ דְמַחְשָׁבָה, דְלֹא אֶתְדַע כָּלֵל.

וְאִיהוּ נְקוּדָה דְקִיּוּמָא בְּאֵת ה"א עֵילְאָה, דְקִיּוּמָא עַל כָּל אֵינוֹן שִׁית סְמֻכִין דְקֵאמְרוּ, וְאֵינוֹן חֲמֵשׁ כְּדִקְאֶמְרוּ, וְאֵינוֹן פְּלִיאוֹת. וְעַל דָּא אֵיקְרִי רְזָא דָא פְּלָא. וְאוֹת

אֶלֶף סֶלְקָא הָכָא. וְהָכָא כֹּלָא אוֹת פְּלָאוֹת. וְהָא אוֹקִימָנָא.

פְּלָא, וְהָאוֹת אֶלֶף עוֹלָה כְּאוֹת, וְכָאן הַכֹּל אוֹת פְּלָאוֹת, וְהָרִי בְּאֶרְנוּ.

וְכָרְ אֵלִין סְמִכִין, וְכָל אֵלִין רְתִיכִין דְקָאֲמָרְן, כֹּד סֶלְקָא ה"א בְּתַרְאָה, לְאַתְקֶשְׂרָא בְּאַת וְא"ו, אֵינּוֹן רְתִיכִין דִּילָה פְּרִישָׁן עַל נוֹקְבָא כְּדָקָאֲמָרְן, וְכָל אֵינּוֹן רְתִיכִין דְלָא (ג"ל דִּילָה) כְּלִילָן בְּאֵינּוֹן רְתִיכִין עֵילְאִין, כְּלָהוּ חֲפִיִין בְּסַחְרָנָא דְנוֹקְבָא.

וְכָרְ אֵלוּ הַעֲמוּדִים וְכָל אֵלוּ הַמְּרַכְבוֹת שְׂאֲמָרְנוּ, כְּשֶׁעוֹלָה ה"א הַחֲרוֹנָה לְהַקְשֵׁר עִם הָאוֹת וְא"ו, אוֹתָן הַמְּרַכְבוֹת שְׁלָה פְּרוּשׁוֹת עַל הַנְּקֻבָּה כְּפִי שְׂאֲמָרְנוּ, וְכָל אוֹתָן הַמְּרַכְבוֹת שְׁלָא (שְׁלָה) כְּלוּלוֹת בְּאוֹתָן הַמְּרַכְבוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת, כְּלָן מְכֻסּוֹת סְבִיב הַנְּקֻבָּה.

רְזָא דָא, כֹּד נוֹקְבָא לָא אֲתַקְשְׁרַת בְּדְכוּרָא, חֲפִיא לָה חַד קְלִיפָה תְּקִיפָא דְסִתִּים נְהוּרָה. וְכֹד אֲתַקְשְׁרַת בְּדְכוּרָא, חֲפִיִין לָה כָּל הַנִּי רְתִיכִין עֵילְאִין וְתַתְּאִין, אֵינּוֹן קְלִיפָה קְדִישָׁא דְחֲפִיִין לָה, וְאַתְלַבֶּשֶׁת בָּהוּ, וְהִיא אֲתַקְשְׁרַת בְּאַת ו"ו.

הַסּוּד הַזֶּה, כְּשֶׁהַנְּקֻבָּה לֹא נִקְשְׂרַת לְזָכֵר, מְכֻסָּה אוֹתָהּ קְלִפָּה אַחַת חֲזָקָה שְׂמֻסְתִּירָה אֹרְחָה, וְכִשְׁנֹקְשְׁרַת בְּזָכֵר, מְכֻסּוֹת אוֹתָהּ כָּל אוֹתָן הַמְּרַכְבוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת וְהַתַּחְתּוֹנוֹת, הֵן קְלִפָּה קְדוּשָׁה שְׂמֻכּוֹסּוֹת אוֹתָהּ, וּמִתְלַבֶּשֶׁת בָּהֶם, וְהִיא נִקְשְׂרַת עִם הָאוֹת ו"ו.

עֵילְאָה נְטֹלָא בְּה"א, דְנִקּוּדָה עֵילְאָה סִתִּים בְּגוּוּה. וְכֹד אֵיחִי נְטֹלָא לוֹן, וְכֹלְהוּ בְּה, כְּדִין אֵיחֲעִבִידוּ כְּלָהוּ, כְּגוּוֹנָא דָא. פ (ג"א) וְאַסְתִּים נְקוּדָה עֵילְאָה דְקִיִּמָא בְּאַמְצְעִיתָא, דְאֵיחִי ו"ו דְאֶזְלָא בְּעִיגוּלָא, לְמַעַבְד גּוּפָא לְאַסְתִּמָא לְהֵאֵי נְקוּדָה.

לְמַעַבְדָּה נּוֹסַעַת עִם ה"א, שְׂהַנְקֻדָּה הַעֲלִיּוֹנָה נִסְתַּרַת בְּתוֹכָהּ. וְכִשְׁהִיא נּוֹטֶלֶת אוֹתָם וְכֹלָם בְּה, אִז כָּלָם נַעֲשִׂים כְּמוֹ זֶה כ. וּמִסְתִּיר הַנְּקֻדָּה הַעֲלִיּוֹנָה שְׂקִימַת בְּאַמְצַע, שְׁהִיא ו"ו שְׂהוֹלְכַת בְּעִיגוּל, לַעֲשׂוֹת גּוּף לְהַסְתִּיר הַנְּקֻדָּה הַזֶּה.

כְּגוּוֹנָא (ג"א דְה"א) אַחְרָא, עֲבִיד גּוּפָא בְּאֵינּוֹן רְתִיכִין דִּילָה, וְאֵיחִי נְקוּדָא דְקִיִּמָא בְּאַמְצְעִיתָא, וְכִדִּין אֵיקְרִי ה"א. הָכִי נְמִי הֵאֵי אֶת רְזָא דו"ו, אֵינּוֹן גּוּפָא, וְקִיִּמָא בְּרְזָא דָא, וְהֵאֵי נְקוּדָה בְּאַמְצְעִיתָא, וּבְגִין כֹּף כֹּלָא חַד. וְהֵאֵי נְקוּדָה עֵילְאָה, אֵיקְרִי חֲכָמָה עֵילְאָה. וְהֵאֵי נְקוּדָה תַּתְּאָה, אֵיקְרִי חֲכָמָה תַּתְּאָה, חֲכָמָה זְעִירָא. וְהֵאֵי ה"א, וְהֵאֵי ה"א, בְּר דְהֵאֵי נְקוּדָה (ד' ע"ד) אֲתַרְשִׁים בְּקְדָמִיתָא בְּלַחֲוּדָא.

כְּמוֹ (שְׁה"א) הַאֲחֵרַת עוֹשֶׂה גּוּף עִם אוֹתָהּ הַמְּרַכְבוֹת שְׁלָה, וְהִיא הַנְּקֻדָּה שְׂעוּמְדַת בְּאַמְצַע, וְאִז נִקְרֵאת ה"א, כֹּף גַּם הָאוֹת הַזֶּה הַסּוּד שֶׁל ו"ו, הֵם הַגּוּף, וְעוּמְדִים בְּסוּד זֶה, וְהַנְּקֻדָּה הַזֶּה בְּאַמְצַע. וּמִשׁוּם כֹּף הַכֹּל אַחַד, וְהַנְּקֻדָּה הַעֲלִיּוֹנָה הַזֶּה נִקְרֵאת חֲכָמָה עֵלְיוֹנָה, וְהַנְּקֻדָּה הַתַּחְתּוֹנָה הַזֶּה נִקְרֵאת חֲכָמָה תַּחְתּוֹנָה, חֲכָמָה קְטַנָּה. וְהֵאֵי ה"א הַזֶּה, וְהֵאֵי ה"א הַזֶּה, רַק שְׂהַנְקֻדָּה הַזֶּה נִרְשַׁמַת בְּרֵאוּשׁוֹה בְּלַבְדָּה.

נְקוּדָה חַד עֵילְאָה, דְקִיִּמָא עַל תַּשְׁעָה סְמִכִין, כְּמָא דְאוֹקִימָנָא. אֵלִין לָא אֵיקְרוּן בְּשֻׁמְהֵן, בְּר בְּאֵינּוֹן רְתִיכִין דִּילָהוּן. אֲבָל הַנִּי

נְקֻדָּה אַחַת עֵלְיוֹנָה שְׂעוּמְדַת עַל תַּשְׁעָה עוּמְדִים, כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ. אֵלוּ לֹא נִקְרָאִים בְּשֻׁמוֹת, רַק

תשעה, נפקי מגו בוצינא, ואתרשימו תחותי דיו"ד.

באותן המרכבות שלהם, אבל התשעה הללו יוצאים מתוך המאור, ונרשמים תחת היו"ד. ואותן תשע נקודות שמתפשטות בכל האותיות, משום שכל האותיות יוצאות מן יו"ד באותם השבילים שלה, וכמו שהאותיות יוצאות מן יו"ד, כך הנקודות, וכל הנקודות הללו התשע, יוצאות מאותם תשע.

ואינון ט' נקודין, דאתפשטן בכל אתון. בגין דכל אתון נפקין מן יו"ד, באינון שבילין דילה. וכמא דאתון נפקין מן יו"ד, הכי ניקודין. וכלהו הני נקודין תשע, נפקין מאינון תשע.

ואף על גב שאמרנו שהתשע הללו הם תחת היו"ד, הם על היו"ד, אבל הם תומכים אותה, והם מרכבות לט' אחרות, שהם סוד האין סוף, וכלם עומדים ליו"ד, וכל אלה שלמטה נסתרו ונחזרו לנקדה הזו, על זה כל הימים.

ואף על גב דאמרן, דהני תשע אינון תחותיה דיו"ד, עליה דיו"ד אינון. אבל אינון סמכין לה, ואינון רתיכין לתשעה אחרנין, דאינון רזא דאין סוף, וכלהו קיימין ליו"ד. וכל הני דלתתא, אסתימו, ואהדרו להאי נקודה. על דא כל יומין.

בראשית

בא וראה, כמה יש לאנשים להשמר מחטאייהם ולהתעסק ברצון רבונם, שהרי שבעה צדיקים שהיו בישראל, שהחזיקו בקדוש ברוך הוא בלב שלם, והם שבעת עמודי עולם ממש. בימיהם התגבר בעולם הימין על השמאל, וישראל על שאר העמים.

הא חזי, כמה אית לון לבני נשא לאסתמרא מחוביהון, ולאשתדלא ברעותא דמאריהון. דהא אינון שבעה זכאין דהווי בישראל, דאתתקפו ביה בקודשא בריה דעלמא בלבא שלים, ואינון שבעה סמכין דעלמא ממש. ביומיהון, אתגבר בעלמא ימינא על שמאלא. וישראל על שאר עמין.

וכיון שהם נשלמו, קמו מצד שמאל שבעה בתי דינים ממש, שכלם עובדי עבודה זרה, כמו שהעירו החכרים, שלא חרבה ארץ ישראל עד שעבדו שבעה בתי דינים עבודה זרה, ומי שבאו מהם. ואלו הם: ירבעם בן נבט, ובעשא בן אחיה, ואחאב בן עמרי, ויהוא בן נמשי, ופקח בן רמליהו, ומנחם בן גדי, והושע בן אלה. זהו שכתוב (ירמיה טו ט) אמללה ילדת השבעה, זו הארץ הקדושה שילדה אותם.

ובין דאשתלימו אינון, קמו מסטרא דשמאלא שבעה בתי דינין ממש, דכלהו עובדי עבודה זרה, כמה דאתערו חבריאי, דלא חרבה ארץ ישראל, עד דפלחו שבע בתי דינין עבודה זרה, ודאתו מנהון. ואלין אינון: ירבעם בן נבט. ובעשא בן אחיה. ואחאב בן עמרי. ויהוא בן נמשי. ופקח בן רמליהו. ומנחם בן גדי. והושע בן אלה. הדא הוא דכתיב, (ירמיהו טו ט) אומללה יולדת השבעה. דא ארעא קדישא, דאולידת לון.

בא וראה, כשבן לא עושה רצון אביו, על אמו מטל להלקותו

הא חזי, כד ברא לא עביד רעותא דאבוי, על אימיה רמיא לאלקאה ליה, ולדברא ליה

בארח מישר, הדא הוא

וּלְהַנְהִיגוּ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שְׂכָתוּב (משלי לא, א) דְּבָרֵי לְמוֹאֵל בֶּן מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אִמּוֹ. מִה זֶה אִמּוֹ? וְדָאֵי בֵּת שְׁבַע אִם שְׁלֹמֹה, וְלֹא אֲבִיו. מִה הִטְעַם? מִשּׁוּם שֶׁהָיָה נִתְמַנְתָּה עַל הַבַּיִת, וְכָל הַגְּזוּזִים וְכָל כְּלֵי הַקֶּרֶב נִמְסְרוּ בְּיָדָהּ, וְהָיָה רוּצָה לְהַנְהִיג אֶת בְּנֵיהֶם בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, שִׁיעֲשׂוּ אֶת רִצּוֹן הַמֶּלֶךְ. וְעַל שֶׁהָיָה לֹא הַנְהִיגָה אֶת הַשְּׁבַע הַלְלוּ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל וְלֹא הִלְקַתָּה אוֹתָם, הַסְתּוֹכְבוּ לְצַד שְׂמָאל, וְשִׁלַּט הַשְּׂמָאל עַל הַיָּמִין וְהִלְכָה עִמָּהֶם בְּגִלּוֹת. זֶהוּ שְׂכָתוּב (ירמיה טו, ט)

אֲמַלְלָה יְלֹדֹת הַשְּׁבַעָה, בֹּא וְרֵא, הֲרֵאשׁוֹן שְׁהִיָּה בְּהֵם, שֶׁהוּא יִרְבְּעֵם, הַעִיר בְּעוֹלָם אֶת צַד הַשְּׂמָאל וְעֵשָׂה שְׁנֵי עֲגָלִים, שְׁתָּרִי הַעֲגָל הוּא מֵהַצַּד שֶׁל שׂוֹר, שֶׁהוּא בְּשְׂמָאל. וְיִמָּה שְׁהִיוּ - שְׁנַיִם. הַסּוּד שֶׁל שְׁנֵי כַחוֹת הַשְּׂמָאל בָּאוּ מִמֶּנּוּ. אִז הַתְּחִילָה הַלְבָּנָה לְהַפְגֵם, עַד שֶׁנִּשְׁלְמוּ אוֹתָם הִזוּ שֶׁמִּצַּד הַשְּׂמָאל. כִּיּוֹן שֶׁבֵּא הוֹשַׁע בֶּן אֵלֹה, אִז נִפְגְּמָה הַלְבָּנָה, וְגָלוּ יִשְׂרָאֵל וּשְׁכִינָה עִמָּהֶם.

מִה הִטְעַם? מִשּׁוּם שֶׁכִּנְסַת יִשְׂרָאֵל עוֹלָה בְּשַׁבְּעָה, וּבְשַׁבְּעָה יוֹרְדָת, בְּשַׁבְּעָה נִשְׁלַמְת וּבְשַׁבְּעָה נִפְגְּמַת. בְּשַׁבְּעָה נִשְׁלַמְת, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּסוּד הָאֲמוּנָה. וְהַצְדִּיקִים הָאֲחוּזִים בָּהּ, אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב יוֹסֵף מִשָּׂה אֶהְרֹן דָּוִד. בְּשַׁבְּעָה נִפְגְּמַת, הַשְּׁבַעָה בְּפִי הַדִּין הַלְלוּ, וְגִרְשָׁה מֵהָאָרֶץ הַקְדוּשָׁה.

שְׁתָּרִי שְׁנַיִם עֶשֶׂר בָּנִים וְשַׁעִים הָיוּ לָהֶם לְאוֹתָם ז' בְּפִי דִין, וְאִז אוֹתָם עֲמוּדִים שְׁלֹמְעֵלָה נִשְׁבְּרוּ, אוֹתָם י"ב שְׁבָטִים שְׁסָבִיב הַשְּׁכִינָה, וְיִשְׂרָאֵל הִלְכוּ בְּגִלּוֹת. אֵלֹה יְהוּדָה שִׁחְפוּ לוֹ, עַד עֲשָׂרָה.

דְּכַתִּיב, (משלי לא א) דְּבָרֵי לְמוֹאֵל מֶלֶךְ מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אִמּוֹ. מִאי אִמּוֹ. וְדָאֵי בֵּת שְׁבַע אִם שְׁלֹמֹה. וְלֹא אֲבִיו. מִאי טְעַמָּא. בְּגִין דְּאִיהִי אֲתַפְקֵדָא עַל בֵּיתָא, וְכָל גְּנִיזִין, וְכָל מְאֵנֵי קְרָבָא בִּידָהּ אֲתַמְסְרוּ, וְאִיהִי בְּעֵינָא לְדַבְּרָא בְּנֵהָ בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל, דִּיעֲבִדוּן רְעוּתָא דְּמִלְפָּא. וְעַל דְּאִיהִי לֹא דִּבְרַת לְהַנְי שְׁבַע בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל, וְלֹא אֲלָקַת לְהוֹן, אֲסַתְּחַרוּ לְסַטְרָא דְּשְׂמָאלָא, וְשִׁלְטָא שְׂמָאלָא עַל יְמִינָא, וְאַזְלַת עִמָּהוּן בְּגִלּוֹתָא. הֲדָא הוּא דְּכַתִּיב, דְּכַתִּיב (סו) אוֹמְלָלָה יוֹלְדֹת הַשְּׁבַעָה.

הָא חֲזִי, קְדַמָּא דִּהוּה בְּהוּ דְּאִיהוּ יִרְבְּעֵם, אֲתַעַר בְּעֲלָמָא סַטְרָא דְּשְׂמָאלָא, וְעַבְד תָּרִין עֲגָלִין דִּהָא עֲגָלָא מִסַּטְרָא דְּשׂוֹר אִיהוּ, דְּאִיהוּ בְּשְׂמָאלָא. וְיִמָּה דִּהוּוּ תָּרִין. רְזָא דְּתָרִין חִילִין דְּשְׂמָאלָא אֲתִי מִיְנֵיהּ. כְּדִין שְׂרִיאַת סִיְהָרָא לְאַתְּפַגְמָא, עַד דְּאַשְׁתְּלִימוּ אִינוּן שְׁבַעָה מִסַּטְרָא דְּשְׂמָאלָא. כִּיּוֹן דְּאֲתִי הוֹשַׁע בֶּן אֵלֹה, כְּדִין אֲתַפְּגִימַת סִיְהָרָא, וְגָלוּ יִשְׂרָאֵל, וּשְׁכִינְתָא עִמָּהוּן.

מִאי טְעַמָּא. בְּגִין דְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל, בְּשַׁבְּעָה סְלִיקַת, וּבְשַׁבְּעָה נִחְתַת, בְּשַׁבְּעָה אֲשְׁתְּלִימַת, וּבְשַׁבְּעָה אֲתַפְּגִימַת. בְּשַׁבְּעָה אֲשְׁתְּלִימַת, כְּדָא וְקִימְנָא בְּרְזָא דְּמֵהִימְנוּתָא, וְזַפְאִין דְּאַחִידוּן בָּהּ, אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב יוֹסֵף מִשָּׂה אֶהְרֹן דָּוִד. בְּשַׁבְּעָה אֲתַפְּגִימַת הַנְי שְׁבַעָה בְּפִי דִינִין וְאַתְּתַרְכַת מֵאַרְעָא קְדִישָׁא.

דִּהָא תְּרִיסַר בְּנִין רְשִׁיעִין הָיוּ לְהוּ, לְאִינוּן שְׁבַעָה בְּפִי דִינִין. וּכְדִין אִינוּן תְּרִיסַר סְמִכִין דְּלַעֲלִילָא אֲתַפְּרוּ, אִינוּן תְּרִיסַר שְׁבָטִין דְּסַתְּרֵנִי שְׁכִינְתָא, וְאַזְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוֹתָא. אֵלֹה יְהוּדָה דְּאֹרִיכוּ לֵיהּ, עַד עֲשָׂרָה.

תָּא חֲזִי, עַד דְּהוּוּ בִירוּשָׁלַם לְתַתָּא, עֲשָׂרָה מְלַכִּין רְשִׁיעִין, לָא אַתְחַרְבַת, וְלָא אֶסְתַּלַּק קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִינָהּ, וּמִירוּשָׁלַם דְּלַעִילָא, דְּאִיהִי עֲשִׂירָאָה, וּשְׁבִיעָאָה אַתְקַרִיאת. (ואינן עֲשָׂרָה מְלַכִּין דְּלַעִילָא, דְּאִיהִי עֲשִׂירָאָה, וּשְׁבִיעָאָה אַתְקַרִיאת) וְאִינּוּן עֲשָׂרָה מְלַכִּין דְּלַתְתָּא: רַחְבָּעִם. אַבְיָה. יְהוֹרֵם. אַחְזִיָּהוּ. אַחְזוּ. מְנַשֶּׁה. אַמּוּן. יְהוֹאָחִזוּ. יְהוֹיָקִים. יְהוֹיָכִין. וְכַד הָוּה עֲשִׂירָאָה דְּבַהוּ בִישׁ וְלָא אַתְדַּבֵּק בְּאוּרִייתָא, כְּדִין יְהִיב אַתְרָא לְסַטְרָא דְשִׁמְאָלָא, לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ, וְעַל יְרוּשָׁלַם. וּכְדִין שְׁכִינְתָא אִיסְתַּלַּקְת, וַיִּשְׂרָאֵל דְּהוּוּ בִירוּשָׁלַם גָּלוּ. עַל דָּא פְתִיב (ירמיהו ו ד) אוֹי לָנוּ כִּי פָנָה הַיּוֹם, דָּא הוּא חֶסֶד עֵילָאָה, דְּאִיקַרִי יוֹם. כִּי יָנְטוּ צְלָלִי עֶרְב, דָּא רְזָא דְשִׁמְאָלָא, דְשָׂרִי לְשַׁלְטָאָה, דְּהָא מְהֵכָא אַתִּי חֵילָא לְסַטְרָא דְשִׁמְאָלָא.

תָּא חֲזִי, שְׁלֵמָה בְּאֶמְצָעִיתָא אִיהוּ, בֵּין סַטְרָא דִימִינָא לְסַטְרָא דְשִׁמְאָלָא, וְחֻכְמָתָא דִּילֵיהּ אֶסְתַּלַּקְת בְּרְזָא דִימִינָא, בְּרְזָא דְמַהִימְנוּתָא, עַל כָּל בְּנֵי עֲלָמָא. דְּהָא אִימִיָּה אוֹלִיפְת לֵיהּ, וּבִיומוֹי קִיִּימָא סִיְהֵרָא בְּאַשְׁלֻמוּתָא. בְּגִין דָּא פְתִיב, (מ"א ה א) וַיִּחַפְּסוּ מִכָּל הָאָדָם דְּאִתְבְּנִי בֵי מַקְדָּשָׁא.

וּבְסוּף יוֹמוֹי, שְׂרִיָּא סִיְהֵרָא לְאַתְפָּגְמָא, וּכְדִין פְתִיב, (שם יא ו) וַיַּעַשׂ שְׁלֵמָה הָרַע בְּעֵינֵי ה', וְלָא מִלָּא אַחֲרֵי ה' כְּדוּד אָבִיו. לָא מִלָּא דִּיִּיקָא, לָא אֲשָׁלִים מַה דְּאִיהוּ הָוִי לֵיהּ לְאַשְׁלָמָא כְּלָא בְּתַר דּוּד, דְּאִיהוּ מְאִינּוּן שְׁבַעָה סְמִכִין, וְלָא מְלִיִּיא סִיְהֵרָא, אֲלָא דְאִיתְפָּגְגִים. בְּגִין כְּךָ, לָא מְנִינֵן לֵיהּ, לָא עִם אִינּוּן שְׁבַעָה זְכָאִין סְמִכִין דְּעֲלָמָא, וְלָא עִם אִינּוּן דְּמֶרְדוּ בְּמֶאֲרִיהוּן, אֲלָא אִיהוּ

בָּא וְרָאָה, עַד שְׁהִיו בִירוּשָׁלַם לְמַטָּה, עֲשָׂרָה מְלַכִּים רְשָׁעִים לָא נְחָרְבָה וְלָא הִסְתַּלַּק הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמֶּנָּה, וּמִירוּשָׁלַם שֶׁל מַעְלָה, שְׁהִיא עֲשִׂירִית, וְנִקְרָאת שְׁבִיעִית, (וְחַם עֲשָׂרָה מְלַכִּים שֶׁל מַעְלָה, שְׁהִיא עֲשִׂירִית, וְנִקְרָאת שְׁבִיעִית) וְהֵם עֲשָׂרָה הַמְּלַכִּים שֶׁל מַטָּה: רַחְבָּעִם, אַבְיָה, יְהוֹרֵם, אַחְזִיָּהוּ, אַחְזוּ, מְנַשֶּׁה, אַמּוּן, יְהוֹאָחִזוּ, יְהוֹיָקִים, יְהוֹיָכִין. וְכַשֶּׁהִיָּה הָעֲשִׂירִי שֶׁבָּהֶם רַע וְלָא נִדְּבַק בְּתוֹרָה, אִזּוּ נִתַּן מְקוֹם לְצַד הַשְּׂמָאל לְשַׁלֵּט עֲלָיו וְעַל יְרוּשָׁלַם, וְאִזּוּ הִסְתַּלַּקָה הַשְּׁכִינָה, וַיִּשְׂרָאֵל שְׁהִיו בִירוּשָׁלַם גָּלוּ. עַל כֵּן כְּתוּב (ירמיהו ג ד) אוֹי לָנוּ כִּי פָנָה הַיּוֹם, זֶהוּ הַחֶסֶד הָעֲלִיּוֹן שֶׁנִּקְרָא יוֹם. כִּי יָנְטוּ צְלָלִי עֶרְב, זֶה סוּד הַשְּׂמָאל, שְׁהַתְחִיל לְשַׁלֵּט, שְׁהָרִי מִכָּאן בָּא הַכַּח לְצַד הַשְּׂמָאל.

בָּא וְרָאָה, שְׁלֵמָה הוּא בְּאֶמְצָע, בֵּין צַד הַיְמִין לְצַד הַשְּׂמָאל, וְחֻכְמָתוֹ עֲלֵתָהּ בְּסוּד הַיְמִין, בְּסוּד הָאֲמוּנָה, עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, שְׁהָרִי אִמּוֹ לְמַדָּה אוֹתוֹ, וּבִימֵיו עֲמָדָה הַלְבָנָה בְּשַׁלְמוֹת. מְשׁוּם כֵּךְ כְּתוּב וַיִּחַפְּסוּ מִכָּל הָאָדָם, שֶׁנִּבְנְהוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

וּבְסוּף יָמָיו הִתְחִילָה הַלְבָנָה לְהַפְּגֵם, וְאִזּוּ כְּתוּב וַיַּעַשׂ שְׁלֵמָה הָרַע בְּעֵינֵי ה', וְלָא מִלָּא אַחֲרֵי ה' כְּדוּד אָבִיו. לָא מִלָּא דִּיִּיקָא, לָא הַשְּׁלִים מַה שְׁהִיָּה לוֹ לְהַשְּׁלִים הַכָּל אַחֲרֵי דוּד, שְׁהוּא מְאוּתָם שְׁבַעָת הָעַמּוּדִים, וְלָא מִלָּא הַלְבָנָה, אֲלָא שֶׁנִּפְגְּמָה.

מְשׁוּם כֵּךְ לָא מוֹנִים אוֹתוֹ, לָא עִם שְׁבַעָה צְדִיקִים עַמּוּדֵי עוֹלָם, וְלָא עִם אוֹתָם שֶׁמֶרְדּוּ בְּרַבּוֹנָם, אֲלָא הוּא בְּאֶמְצָע. מִצַּד הַיְמִין שְׁלֵם, וּמִצַּד הַשְּׂמָאל פְּגוּם.

בְּאֶמְצָעִיתָא, מְסַטְרָא דִימִינָא שְׁלִים, וּמְסַטְרָא דְשִׁמְאָלָא פְּגִים.



משום כך פתוב (מלכים-א' יא, יא) קרע אקרע את הממלכה, זה הסוד שהמלך קרע את בגדי מלכותו, שהרי הממלכה היא על שלמה, ואמו נקראת, וזו בת שבע, ונתתיה לעבדך. משום כך פתוב (משלי ל, כב-כג) תחת עבד פי ימלוך, ושפחה פי תירש גברתה. בא וראה, לעבד הזה לא נתנה מלכות, אלא מפאן. זהו שפתוב ונתתיה לעבדך, ואז התחילה השפחה לשלט.

בא וראה, בהתחלה פתוב קרע, ואחר כך אקרע. קרע מעט, שנקרע ממילא, משום שאותה שעה התחילה הלכנה להפגם, ואחר כך אקרע, שהתכסתה בגלות, ועתיד הקדוש ברוך הוא להשיב השכינה למקומה ואת ישראל למקומם, ולהפריע מאותם שמצד שמאל שהציקו להם. זהו שפתוב (עובדיה א, ט) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט. ועלו מושיעים - צדיק, כנסת ישראל. בהר ציון - סוד הימין. לשפט את הר עשו - סוד של השמאל. בא וראה, הנהר הזה, לשון של חזק הוא, אותם החרים למעלה, ואלו הצדיקים שאחוזים בכנסת ישראל. ונקראים הר ציון אותם הרים המקיפים את ירושלים, משום שהם מציינים ואומרים זה עם זה בצד היחוד, לשפט את הר עשו, שקטרגו המקטרג מצד השמאל. באותו זמן (שם) והיתה לה' המלוכה. בראשונה נקראת ממלכה, משום שהיניקה לשני צדדים, לימין ולשמאל, ועכשו נקראת מלוכה, משום שמיניקה את הימין. זהו שפתוב (הושע ב, כב) וארשתיך לי לעולם, ומשום שגלות אינה לעולם, שהרי ישבה בגלות.

בא וראה שסמך לו (זכריה יד) ויהיה

בגין כך פתיב (מ"א א' יא) קרוע אקרע את הממלכה, דא רזא, דמלכא בוע פורפירא דיליה, דהא ממלכה עליה דשלמה היא, ואמיה איקרי, ודא בת שבע. (שם) ונתתיה לעבדך. בגין כך פתיב, (משלי ל כב) תחת עבד פי ימלוך ושפחה פי תירש גברתה. תא חזי, האי עבד לא אתיהיב ליה מלכות, אלא מהכא, הדא הוא דכתיב, ונתתיה לעבדך, וכדין שריא שפחה לשלטאה.

תא חזי, בקדמיתא פתיב קרוע, וילכתר אקרע. קרוע זעיר, דאיתקרע ממילא, בגין דההוא שעתא שרייא סיהרא לאתפגמא. וילכתר אקרע, דאתפסיא בגלותא. וזמין קודשא בריך הוא לאתבא שכינתא לאתראה, ולישראל לאתרייהו, וילאתפרעא מאינון דסטרא דשמאלא דעאקו לון. הדא הוא דכתיב, (עובדיה א כא) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט. ועלו מושיעים: צדיק, וכנסת ישראל. בהר ציון: רזא דמינא. לשפט את הר עשו: רזא דשמאלא.

תא חזי האי הר לישנא דתקיפו הוא. אינון הרים לעילא ואלין צדיקים דאחידן בכנסת ישראל ואקרוין הר ציון הרים דסחרני ירושלים בגין דאינון מצויינין ואמרין האי להאי בסטרא דיחודא לשפוט את הר עשו דקטריגו מקטרגא מסטרא דשמאלא בההוא זמנא (עובדיה א') והיתה ליי המלוכה. בקדמיתא אקרי ממלכה בגין דינקא לתרין סטרין לימינא ולשמאלא. והשתא מלוכה אקרי בגין דינקא לימינא. הדא הוא דכתיב (הושע ב') וארשתיך לי לעולם. ובגין דגלותא לאו לעולם הוא דהא יתבא בגלותא.

תא חזי דסמיה ליה (זכריה יד) ויהיה יי למלוך על

ה' לְמַלְךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בְּיוֹם הַהוּא יְהִיָּה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד. מִשּׁוֹם שְׂעֵד עַכְשָׁו, כְּשִׁישְׂרָאֵל בְּגִלוֹת, שְׂכִינָה עִמָּהֶם, וּמֶלֶךְ בְּלִי גְבִירָה אִינוּ מֶלֶךְ. אֲבָל אוֹתוֹ הַזְּמַן, וְהִיא ה' לְמַלְךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בְּיוֹם הַהוּא יְהִיָּה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד. כְּשֶׁנִּדְבַקְתָּ הַשְּׂכִינָה עִם צְדִיק, וְאָז הוּא הַיְחִוּד. שְׂפָךְ לְמַדְנֵנו בְּסוּד שֶׁל קְרִיאַת שְׁמֵעַ, שְׂצַרְיָךְ אָדָם לַיְחִוּד אֶת רְבוּנוֹ וְלִקְשֶׁר אֶת קִשְׁרֵי הָאֱמוּנָה בְּרִצּוֹן הַלֵּב.

וּכְשֶׁמִּגִּיעַ לְאֶחָד, צְרִיף לְכוּן בְּא' - הַנְּסִתָּר הַעֲתִיק (הַעֲמֵק) שֶׁל הַפֶּל, וְח' - שְׁמוֹנֵה דְרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת, מִחֻקְמָה הַעֲלִיוֹנָה עַד צְדִיק. וְד' רַבְתֵּי - הַתְּדַבְּקוֹת שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵיא חֲלִקוֹ שֶׁל דָּוִד, שְׁנִקְרָא עֲנִי וְאֲבִיוֹן. כְּשֶׁנִּדְבַקְתָּ לְאוֹתָן דְּרָגוֹת שְׁלִמְעָלָה שְׁרֵמוּזוֹת בְּא"ח, אָזִי הֵיא גְדוּלָּה, וְכָל הָעוֹלָם יִנְקַ מִמֶּנָּה. וְאוֹתָם שְׂדִים, שֶׁהֵם כְּמַגְדְּלוֹת (שִׁיר ח), אֲזִי הֵייתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם.

בְּא וְרָאָה, הַפְּסוּק הַזֶּה נֶאֱמַר עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהֵיא בְּגִלוֹת עִם בְּנֵיהָ בֵּין אֲמוֹת הָעוֹלָם נִקְרָאת קְטָנָה, זֶהוּ שְׂפָתוֹב (ש) אַחוֹת לָנוּ קְטָנָה. וּכְשִׁישְׂרָאֵל מִנְהַגִּים בַּתּוֹרָה וְהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, אֲזִי מִתְמַלֵּאת, וְשְׁלוֹם מִתְחַבֵּר בָּהֶם. מְשִׁיבָה הֵיא וְאוֹמְרָת, אָנִי חוֹמָה וְשָׂדִי כְּמַגְדְּלוֹת.

בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהִתְחַבֵּר עִמִּי א"ז, וְשְׁלוֹם. א' - הַסּוּד שֶׁל הַעֲתִיק הַקְּדוּשׁ שֶׁל הַפֶּל. ז' - שֶׁבַע הַדְּרָגוֹת, וְשְׁלוֹם - שְׁנִקְרָא צְדִיק. כִּיּוֹן שֶׁהַדְּרָגוֹת הִלְלוּ מִתְחַבְּרוֹת, אָזִי א"ז הֵייתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם. וּמִי הַעֲנִינִים? אוֹתָם שֶׁבַע הַדְּרָגוֹת שְׁנִקְרָאוּ עֲנִי ה', פְּנֵי ה', וְאֲזִי שְׁלוֹם לְעוֹלָם, וְשׁוֹרָה הַטּוֹב שֶׁל הַעֲתִיק בְּמָקוֹם שֶׁל הַזְּכָר וְהַנְּקֵבָה, וּמִשּׁוֹם כֶּף צִנָּה מִשָּׂה

כָּל הָאָרֶץ בְּיוֹם הַהוּא יְהִיָּה יי אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד בְּגִין דְּעַד הַשְּׂתָא פִּד יִשְׂרָאֵל בְּגִלוֹתָא שְׂכִינְתָא עִמָּהוֹן וּמִלְכָּא בְּלֵא מְטְרוֹנִיתָא לְאוּ מִלְכָּא אִיהוּ. אֲבָל הַהוּא זְמַנָּא וְהִיא יי לְמַלְךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בְּיוֹם הַהוּא יְהִיָּה יי אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד, פִּד אֲתִדְבַקְתָּ שְׂכִינְתָא בְּצְדִיק כְּדִין הוּא יְחִוּדָא דְהַכִּי אוֹלִיפְנָא בְּרָזָא דְקָרִית שְׁמַע דְּבַעֲי בְּרַן נָשׁ לְיַחְדָּא לְמֵאֲרִיָּה וּלְקִשְׂרָא קִשְׁרֵין דְמַהֲיִמְנוּתָא בְּרַעוּתָא דְלֵבָא.

וְכַד מְטִי לְאֶחָד אֲבַעֲי לִיה לְכוּנָא בְּא' סְתִימָא עֲתִיקָא (ס"א עֲמִיקָא) דְּכֻלָּא וְח' תְּמַנְיָא דְרִגִין עֲלֵאִין מִחֻקְמָה עֲלֵאָה עַד צְדִיק. וְד' רַבְתָּא אֲתִדְבַקוּתָא דְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְאִיהִי חוֹלְקִיָּה דְדוּד דְאֶקְרִי עֲנִי וְאֲבִיוֹן פִּד אֲתִדְבַקְתָּ לְאִינוֹן דְרִגִין דְלַעֲיֵלָא דְרַמִּיזִין בְּא"ח. כְּדִין אִיהִי רַבְתָּא וְעֲלֵמָא כּוּלִיָּה נְיִק מִינָהּ וְאִינוֹן שְׂדִים דְאִינוֹן (שִׁיר הַשִּׁירִים ח') כְּמַגְדְּלוֹת אֲזִי הֵייתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם.

הָא חֲזִי הָאִי קָרָא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲתִמַּר פִּד אִיהִי בְּגִלוֹתָא עִם בְּנָהָא בֵּין אוּמִין דְּעֲלֵמָא אֶקְרִי זַעֲיָרָא הָדָא הוּא דְכְּתִיב (ש) אַחוֹת לָנוּ קְטָנָה וְעַד יִשְׂרָאֵל אֲתִדְבְּרוּ בְּאוּרִייתָא וְאֲזֵלִין בְּאַרְחָ קְשׁוּט כְּדִין אֲתִמְלִיָּיא וְשְׁלוֹם אֲתַחַבֵּר בְּהוּ. אֲתִיבַת אִיהִי וְאוֹמְרָת אָנִי חוֹמָה וְשָׂדִי כְּמַגְדְּלוֹת.

בְּהַהוּא זְמַנָּא דְאֲתַחַבֵּר עִמִּי א"ז וְשְׁלוֹם. א' רָזָא דְעֲתִיקָא קְדִישָׁא דְכֻלָּא, ז' שֶׁבַע דְרִגִין וְשְׁלוֹם דְאֶקְרִי צְדִיקָא בִּיּוֹן דְהֵנִי דְרִגִין מִתְחַבְּרִין כְּדִין א"ז הֵייתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם. וּמֵאֵן עֲיִנִין. אִינוֹן שֶׁבַע דְרִגִין דְאֶקְרוּן עֲנִי יי, פְּנֵי יי, וְכְדִין שְׁלֵמָא לְעֲלֵמָא וְשְׂרִיָּיא טִיבּוֹ דְעֲתִיקָא בְּאַתֵּר דְדְכָר וְנוֹקְבָא וּבְגִין כֶּף פִּקְד מִשָּׂה בְּאוּרִייתָא וְאִמַּר (דְרַגִּים ו') שְׁמַע

בתורה ואמר (דברים) שמע ישראל  
ה' אלקינו ה' אחד, לקשר את כל  
קשרי האמונה.

בא וראה, כל המאריך באחד,  
מאריכים לו ימיו ושנותיו. מה  
הטעם? משום שהוא המקום  
שכל הימים והשנים של העולם  
תלויים בו, בסוד אותן הדרגות  
שרמוזות באחד, והם עשרה,  
ובכלם אחד, והתעוררו בו  
החברים ואמרו בדל"ת, ויפה,  
משום שהמקום הזה הוא של  
דל"ת, ואין לה אור משלה, וצריך  
אדם להאריך בה ולהמשיך לה  
ברכות מאותם ששת הצדדים,  
ששת הבנים העליונים על ידי  
הצדיק. ואותם ששת הצדדים  
רמוזים בח' בסוד של שמונה.  
ששת אלו ושנים למעלה, חכמה  
ובינה האבא והאמא להוסיף  
ולהכלילם למעלה ולתת להם  
ברכות מאבא ואמא העליונה,  
שקרי אין שורה הטוב של העתיק  
אלא במקום שלם, במקום  
שנמצאים זכר ונקבה. זהו  
שפתוב (שיר) צאינה וראינה בנות  
ציון במלך שלמה וגו', ביום  
חתנתו וגו'. ביום חתנתו דוקא.  
ועל בן אמרו, ובלבד שלא יחטף  
בחי"ת, אלא צריך להמשיך  
ברכות מהמקום העליון של הכל,  
ולקריק לאותם ששת הבנים,  
ואחר כך לבת הזו, שאין לה  
ירשה בבית אביה ואמה אלא  
הבן הזה. ומכאן למדנו שבן  
יורש את האבא והאמא, והבת  
לא. אלא שיש לה מזונות מן הבן,  
אלא צריך להאריך בדל"ת הזו.  
ושם אומרים, כמה צריך אדם  
להאריך בה? כשעור שימליך  
אותה למעלה ולמטה ולארבע  
זויות העולם. הסוד של ששת  
הצדדים העליונים, שכלם  
אותם ימים ושנים עליונים מוסרים

ישראל יי אלהינו יי אחד. לקשרא כולהו  
קשרין דמהימנותא.

תא חזי, כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו  
ושנותיו. מאי טעמא בגין דאיהו אתר  
דכל יומין ושנין דעלמא ביה תליין ברזא  
דאינון דרגין דרמיזין באחד ואינון עשרה  
וכלהו חד ואתערו ביה חברייה ואמרו בדל"ת  
ושפיר. בגין דהאי אתרא דל"ת היא ולית  
לה נהורא מדיליה. ובעי בר נש לארכא בה  
ולאמשכא לה ברכאן מאינון שית סטרין שית  
בגין עלאין על ידי דצדיק ואינון שית סטרין  
רמיזין בח' ברזא דתמנייא.

שית אלין ותרין לעילא חכמה ובינה אבא  
ואימא לאוספא ולאכללא להו לעילא,  
ולמיהב להו ברכאן מאבא ואימא עלאה. דהא  
לא שרייה טיבו דעתיקא אלא באתר דשלים,  
באתר דאשתפח דכר ונוקבא. הדא הוא  
דכתיב, (שיר השירים ג) צאינה וראינה בנות ציון  
במלך שלמה וגו' ביום חתונתו וגו'. ביום  
חתונתו דייקא. ועל דא אמרו ובלבד שלא  
יחטוף בחי"ת אלא בעי לאמשכא ברכאן  
מאתר עלאה דכולא. ולארכא באינון שית  
בנין. לבתר להאי בת דלית לה אחסנא בבית  
אביה ואימא אלא האי ברא. ומכאן אוליפנא  
דברא ירית לאבא ולאימא וברתא לא, אלא  
דאית לה מזוני מן ברא אלא בעי לארכא בהאי  
דל"ת.

ותמן אמרי כמה בעי בר נש לארכא בה,  
כשיעורא דימליך יתה לעילא ולתתא  
ולארבע זוויין דעלמא, רזא דשית סטרין  
עלאין דכלהו יתחברון עמה ולא יתפרשון  
לעלמין. וכד בר נש מאריך בהאי כל אינון  
יתחברו עמה ולא יפרדו לעולמים, וכשאדם מאריך בזה, כל

בְּרָכוֹת עַל רֵאשׁוֹ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ  
הוּא קוֹרֵא לוֹ (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי  
עֲבָדִי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ  
אֶתְפָּאֵר.

בֹּא וּרְאֵה, כָּלֵל הַתּוֹרָה רְמוּזִים  
בְּפָסוּק הַזֶּה, וְהַכָּלֵל שֶׁל כָּל אוֹתָם  
אֲמִירוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם,  
בְּאֶחָד רְמוּזִים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (איוב  
כב) וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יִשְׁיבֵנוּ וּנְפָשׁוּ  
אוֹתָהּ וַיַּעַשׂ, וּבָהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם.  
וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, בַּעֲשֶׂרָה מְאֻמְרוֹת  
נִבְרָא הָעוֹלָם וְכוּ', וּבִאֲרָנוּ שֶׁכֻּלָּם  
עֲשָׂרָה, וְכֻלָּם כְּלוּלִים בְּפָסוּק  
הָרֵאשׁוֹן שֶׁבַתּוֹרָה.

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת  
הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, רֵאשִׁי תְבוֹת  
אֵהוּ"ה, שָׁבוּ נִבְרָאוּ שָׁמַיִם וְאָרֶץ.  
א"ה בּוֹ נִבְרָאוּ הַשָּׁמַיִם, ו"ה בּוֹ  
נִבְרָאָה הָאָרֶץ וְכֹל מִה שֵׁישׁ בָּהּ,  
וְהוּא נִתֵּן תְּשׁוּקָה בְּכֹל הַאֵילָנוֹת  
וְהַעֲשָׂבִים שֶׁבָּאָרֶץ. וְהוּא מִה  
שֶׁאֲמָרוּ אֵין לָךְ עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב  
מִלְמַטָּה שְׂאִין עָלָיו מִלְאָף  
מִלְמַעְלָה שֶׁמֶכָּה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ  
גְּדֹל, שֶׁנֶּאֱמָר (איוב לח) הִידְעֵת חֲקוֹת  
שָׁמַיִם אִם תִּשְׂמִים מִשְׁטְרוֹ בְּאָרֶץ.  
בֹּא וּרְאֵה, כְּתוּב (בראשית א, ה)  
וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם, וְכְתוּב  
(שם ו) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי  
טוֹב, שֶׁכְּשֶׁמְאִיר הָאוֹר הַזֶּה  
שֶׁלְמַטָּה, מְאִיר מֵהַכֹּחַ שֶׁנִּתֵּן לוֹ  
מֵהַטוֹב שֶׁלְמַעְלָה.

וּבְשׂוּם כֶּךָ מִנֵּן יְמוֹת הַחֲמֵה שֶׁלֹּשׁ  
מֵאוֹת שָׁשִׁים וּחֲמֵשָׁה, אֲרַבְעִים  
וְתִשְׁעָה שְׁבוּעוֹת מֵהֶם כְּנֶגֶד  
הַדְּרָגָה הַזֹּאת שֶׁל צְדִיק שֶׁנִּקְרָא  
טוֹב, וְהִיא שְׁבִיעִי, וַיִּזְנַק מִמֶּנָּה  
הַשָּׁמֶשׁ הַזֶּה שֶׁלְמַטָּה שֶׁכָּעָה  
שְׁבוּעוֹת שְׁבַע פְּעָמִים, כְּנֶגֶד  
שְׁכָעָה שְׁבוּעוֹת שְׁבַע פְּעָמִים  
שֶׁהוּא יִזְנַק מֵהָאֵם הָעֲלִיוֹנָה  
שֶׁנִּקְרָאת יוֹבֵל, וְכְנֶגֶד שְׁנֵי הַיּוֹבֵל  
שֶׁלְמַטָּה.

נִשְׂאָרוֹ מִשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁשִׁים

יוֹמִין וּשְׁנַיִן עֶלְפִין מוֹסְרִין בְּרִכָּאָן עַל רֵישִׁיה  
וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרִי לִיה (ישעיה מ"ט) וַיֹּאמֶר לִי  
עֲבָדִי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר.

הָא חֲזִי כָּלֵל דְּאוֹרִייתָא בְּהַאי קָרָא רְמִיזִין  
וְכָלֵל דְּכָל אֵינוֹן אֲמִירָן דְּאֶתְבְּרִי בְּהוֹן  
עֲלֵמָא בְּאֶחָד רְמִיזִין הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (איוב כ"ג)  
וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יִשְׁיבֵנוּ וּנְפָשׁוּ אוֹתָהּ וַיַּעַשׂ.  
וּבְהוֹן אֶתְבְּרִי עֲלֵמָא וְעַל דָּא תְּנִינָן בַּעֲשֶׂרָה  
מְאֻמְרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם וְכוּ' וְאוֹקִימָנָא דְּכוּלְהוּ  
עֲשָׂרָה וְכֻלְהוּ כְּלִילָן בְּקָרָא קְדָמָא דְּאוֹרִייתָא:

(דף פ ע"א)

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ,  
רֵאשִׁי תִיבוֹת אֵהוּ"ה, דְּבִיה  
אֶתְבְּרִיאוּ שְׁמִיא וְאַרְעָא. א"ה, בִּיה אֶתְבְּרִיאוּ  
שְׁמִיא. ו"ה, בִּיה אֶתְבְּרִיאת אֲרַעָא, וְכֹל מִה  
דְּאִית בָּהּ. וְהוּא יְהִיב תִּיאֻבְּתָא בְּכֹל אֵילָנִין  
וְעֵשֶׂבִין דִּי בְּאַרְעָא. וְהוּא מִה דְּאֲמָרוּ, אֵין לָךְ  
עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב מִלְמַטָּה שְׂאִין עָלָיו מִלְאָף  
מִלְמַעְלָה שֶׁמֶכָּה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ גְּדֹל. שֶׁנֶּאֱמָר  
(איוב לח לג) הִידְעֵת חֲקוֹת שָׁמַיִם אִם תִּשְׂמִים מִשְׁטְרוֹ  
בְּאָרֶץ.

הָא חֲזִי, כְּתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם, וְכְתִיב  
וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, דְּהַאי אוֹר  
דְּלִתְתָּא, כִּד נְהִיר, נְהִיר מְחִילָא דְּאֶתְיְהִיב לִיה  
מֵטוֹב דְּלַעִילָא.

וּבְגִין כֶּךָ מִנֵּן יְמוֹת הַחֲמֵה שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת וּחֲמֵשָׁה  
וּשְׁשִׁים, תִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִין שְׁבוּעִין מִנְהוֹן,  
לְקַבִּיל הַאי דְּרִגָּא דְּצְדִיק, דְּאֵיקְרִי טוֹב, וְאִיהִי  
שְׁבִיעִי, וַיִּזְנַק מִנֶּיהָ הַאי שְׁמֵשָׁא דְּלִתְתָּא, שְׁבַע  
שְׁבוּעִין שְׁבַע זְמַנִּין, לְקַבִּל שְׁבַע שְׁבוּעִין שְׁבַע  
זְמַנִּין, דְּאִיהִי זְנִיק מֵאִמָּא עֵילָאָה, דְּאֵיקְרִי  
יוֹבֵל. וְלְקַבִּלָּא שְׁנֵי יוֹבֵל דְּלִתְתָּא.

אֲשֶׁתְּאָרוֹ מִשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וּחֲמֵשָׁה וּשְׁשִׁים תְּרִין

וּחְמֹשֶׁה עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם יָמִים,  
כַּנֶּגֶד עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁל  
הַתּוֹרָה שֶׁהָעוֹלָם הַתְּחִלְתוֹן עוֹמֵד  
עֲלֵיהֶם, שֶׁהָרִי הַצַּדִּיק שֶׁלְמַעֲלָה  
נִקְרָא תּוֹרָה שֶׁבְכֹתֵב, וְכִשְׁנֹשְׁלָמוֹ  
אוֹתָם שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת שָׁשִׁים וּחְמֹשֶׁה  
יָמִים, שְׁבִים שְׁנִית לְקַבֵּל מֵהַדְרָגָה  
הַזֹּאת שֶׁל טוֹב, שֶׁהַדְרָגָה הַזֹּאת וְכָל  
אוֹתָן שֶׁבַע דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת, שְׁבִים  
שְׁנִית לְקַבֵּל מִן הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה.

וְהַדְרָגָה הַזֹּאת שֶׁל הַלְכָנָה שֶׁשׁוֹלֵטֵת  
בְּלִילָה, יוֹנְקֵת מֵהַדְרָגָה הַזֹּאת  
שֶׁנִּקְרָאת (שְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה שְׁיוֹנְקֵת מֵאוֹתוֹ)  
צַדִּיק, וּמְשׁוֹם שְׁאוֹתוֹ הַצַּדִּיק  
מְמַלֵּא אוֹתָהּ מֵאוֹתָם הַתְּפִנּוּקִים  
הָעֲלִיוֹנִים וְיוֹנֵק מִמֶּנָּה, נִקְרָאת  
לְכָנָה, שֶׁכִּמוֹ שֶׁהַלְכָנָה הַתְּחִלְתוֹנָה  
הַזֹּאת אֵין לָהּ אוֹר מֵעֲצָמָה אֲלָא מֵהַ  
שֶׁנִּתְּן לָהּ מִן הַשָּׁמַשׁ, כִּפְּדָם אוֹתָהּ  
הַדְרָגָה שֶׁלְמַעֲלָה.

וְהַדְרָגָה הַזֹּאת נִקְרָאת יָם הַחֲכָמָה  
לְמַעֲלָה, וְעוֹמְדִים שָׁנִים עֶשֶׂר  
שְׁבָטִים עֲלִיוֹנִים קְדוֹשִׁים, שֶׁלֹּשָׁה  
לְצַפּוֹן, וְשֶׁלֹּשָׁה לְדָרוֹם, וְשֶׁלֹּשָׁה  
לְמַעְרָב, וְשֶׁלֹּשָׁה לְמִזְרָח, וְיָם  
הַחֲכָמָה הַזֶּה עֲלֵיהֶם, וְכַנֶּגֶד  
לְמַטָּה שָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבָטִים  
עוֹמְדִים סָבִיב הַמְזֻבָּח כִּמוֹ זֶה.  
וְכַנֶּגֶד הַדְרָגָה הַזֹּאת עֲשֵׂה שְׁלֵמָה יָם  
לְמַטָּה, עוֹמֵד עַל שָׁנִים עֶשֶׂר בְּקָר.  
וְהַיָּם הַזֶּה שֶׁלְמַעֲלָה, מֵהַ שְׁטַעַם  
נִקְרָא יָם? אֲלָא מְשׁוֹם אוֹתָהּ  
דְּרָגָה שֶׁל צַדִּיק שֶׁמְמַלֵּאת אֶת  
הַיָּם הַזֶּה נִקְרָא יוֹם, שֶׁפְּתוּב  
(בראשית א, ה) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר  
יוֹם, וְכַתּוּב (תהלים צו, יא) אוֹר זָרַע  
לְצַדִּיק, וְזֶה מְאִיר בְּסוּד שֶׁל נְיֹו  
שֶׁל הַשֶּׁם הַקְּדוֹשׁ, שֶׁכּוֹ מְמַלֵּא אֶת  
הַיָּם הַזֶּה, שֶׁנִּקְרָא ה"א תַּחְתּוֹנָה  
הַאֲחֵרוֹנָה שֶׁבְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ.

וְהוֹ שֶׁפְּתוּב (קהלת א, ז) כָּל הַנְּחָלִים  
הַלְכִים אֶל הַיָּם. כָּל - זוֹ הַדְרָגָה  
שֶׁל צַדִּיק, שֶׁנִּקְרָא כ"ל, מְשׁוֹם  
שֶׁכָּל הַתְּפִנּוּקִים יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ.

וְעֶשְׂרִין יוֹמִין, לְקַבֵּל תְּרִין וְעֶשְׂרִין אֲתוֹן  
דְּאוֹרֵייתָא, דְּעֲלָמָא תַּתְּאָה אֲתַקִּיִּים עֲלֵיהוּ,  
דְּהָא צַדִּיק דְּלַעֲיֵלָא תּוֹרָה שֶׁבְכֹתֵב אִיתְקַרֵי.  
וְכַד אֲשַׁתְּלִימוּ אֵינוֹן שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת וּחְמֹשֶׁה  
וּשְׁשִׁים יוֹמִין, תְּיִיבִין תְּנַיִינוֹת לְקַבֵּל מֵהָא  
דְּרָגָא דְטוֹב, דְּהָא דְרָגָא, וְכָל אֵינוֹן שֶׁבַע  
דְּרָגִין עֵילָאִין, תְּיִיבִין תְּנַיִינוֹת לְקַבֵּל מִן אִימָא  
עֲלָאָה.

וְהָא דְרָגָא דְעֶשְׂרִי דְשִׁלְטָא בְּלִילָא, יִנְקָא  
מֵהָא דְרָגָא דְאִיתְקַרֵי (שְׁכִינָתָא תַּתְּאָה דִּינְקָא  
מִחַהוּא) צַדִּיק. וְכַגִּין דְּהָהוּא צַדִּיק אֲמַלִי לָהּ  
מֵהַנְּהוּוּ תְּפִנּוּקִין עֵילָאִין, וְיִנְקָא מִנֶּיהָ, אִיתְקַרֵי  
סִיְהָרָא. דְּכַמָּה דְּהָא סִיְהָרָא תַּתְּאָה, לִית לָהּ  
נְהוּרָא מִגְּרָמָה, אֲלָא מֵאִי דְאֲתִיְהִיב לָהּ מִן  
שְׁמַשָּׁא. הַכִּי נְמִי הָהוּא דְרָגָא דְלַעֲיֵלָא.

וְהָא דְרָגָא אִיתְקַרֵי יִמָּא דְחֲכָמָתָא לְעֵילָא,  
וְקִימִי תְרִיסַר שְׁבָטִין עֵילָאִין קְדִישִׁין.  
תְּלַתָּא לְצַפּוֹנָא. וְתְּלַתָּא לְדָרוֹמָא. וְתְּלַתָּא  
לְמַעְרָבָא. וְתְּלַתָּא לְמִדְיַנְחָא. וְהָא יִמָּא  
דְחֲכָמָתָא עֲלֵיהוּ. וְלְקַבֵּלֵהוֹן לְתַתָּא, תְרִיסַר  
שְׁבָטִין, קִימִין סַחְרָנִי מְדַבְּחָא, כִּי הָא גּוֹוֹנָא.  
וְלְקַבֵּל הָא דְרָגָא, עֲבַד שְׁלֵמָה יִמָּא לְתַתָּא,  
(מ"א ז כח) עוֹמֵד עַל שָׁנִים עֶשֶׂר בְּקָר.

וְהָא יִמָּא דְלַעֲיֵלָא, מֵאִי טַעְמָא אִיתְקַרֵי יָם.  
אֲלָא בְּגִין הָהוּא דְרָגָא דְצַדִּיק, דְאֲמַלִי  
לְהָא יָם, אִיתְקַרֵי יוֹם, דְכַתִּיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים  
לְאוֹר יוֹם. וְכַתִּיב (תהלים צו, יא) אוֹר זָרַע לְצַדִּיק.  
וְהָא נְהִיר בְּרִזָּא דו"ו דְשָׁמָא קְדִישָׁא, דְבִיָּה  
אֲמַלִי לְהָא יָם, דְאִיתְקַרֵי ה"א תַּתְּאָה, בְּתַרְאָה  
דְשָׁמָא קְדִישָׁא.

תְּרָא הוּא דְכַתִּיב, (קהלת א ז) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים  
אֶל הַיָּם. כָּל: דָּא דְרָגָא דְצַדִּיק, דְאִיתְקַרֵי  
כ"ל, בְּגִין דְכָל תְּפִנּוּקִין מִנֶּיהָ נִפְקִין. הַנְּחָלִים:

אינון חמש דרגין, דעמיה הולכים אל הים, לממלי לה.

והאי דרגא איקרי בת שבע, וכד נהיר האי צדיק להאי דרגא, ברזא דשבע שבועין שבע זמנין, כדין שמשא תפאה נהיר, ברזא דשבע שבועין שבע זמנין לסיהרא.

בגין כך, שנת הלכנה שלש מאות חמשה וחמשין יומין. תשעה וארבעין שבועין מנהון, לקביל האי דרגא שביעאה, ימא עילאה דנהרא מצדיק, בתשעה וארבעין שבועין נהורין עלאין, (נ"א שנת הלכנה כמה סגי (נ"א הוי)

שנה יומין מ"ט שבועין מנהון לקבל ההוא דרגא ימא דלעילא, לקבלא מיניה) אשתארו תריסר יומין לחושפון שנה. לקביל תריסר שבטין דסחרני האי ימא, למטר מטרת משפנא, בתריסר תרעין עלאין, דאית בירושלם עלאה. ומאורחא דאנון תרעין, ינקין אינון שבטין, מאימא תפאה, כל חד לסטריה, כדחזי ליה, הדא הוא דכתיב, (יחזקאל מח לא) שער יהודה אחד.

ועל דא כתיב, (ישעיה מג ז) כל הנקרא בשמי, דא דרגא דצדיק, דנהיר בחילא דשמיה. ולכבודי בראתיו, לאנהרא לההוא אתר דאקרי כבודי בראתיו. ודא ימא דחכמתא, דאקרי כבוד ה', דאתגלי במשפנא. יצרתיו, דא רזא דיום דלתתא, דאיהו לקבל כל דלעילא. ועל דא כתיב, (שם מה ז) יוצר אור. והאי צדיק לעילא לא כתיב ביה יצירה, עד דאיתגלי עבידתיה לתתא, ונהיר עלמא תפאה מניה.

אף עשיתיו, דא סיהרא לתתא, הדא הוא דכתיב, (שם) ובורא חשך. כד איתחברו, כדין עושה שלום, שלמא לעלמא. הדא הוא דכתיב, ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. כדין כשהתחברו, אז עושה שלום, שלום לעולם. זהו שכתוב (בראשית א, ח) ויהי ערב ויהי בקר יום

הנחלים - אותם חמש דרגות שעמו הולכים אל הים למלא אותה.

והדרגה הזו נקראת בת שבע, וכשמאיר הצדיק הזה לדרגה הזו, בסוד של שבעה שבועות שבע פעמים, אז השמש התחתון מאיר בסוד של שבעה שבועות שבע פעמים ללכנה.

משום כך שנת הלכנה שלש מאות חמשים וחמשה ימים. ארבעים ותשעה שבועות מהם כנגד הדרגה השביעית הזו, הים העליון שמאיר מצדיק בארבעים ותשעה שבועות אורות עליונים.

(שנת הלכנה כמה הרבה (הוא) שנה ימים ארבעים ותשעה שבועות, מהם כנגד אותה דרגת הים שלמעלה לקבל ממנו) נשארו שנים עשר ימים לחשבון שנה, כנגד שנים עשר שבטים שפוכבים את הים הזה, לשמר משמרת המשפן בשנים עשר שערים עליונים שיש בירושלם העליונה. ומדרך אותם השערים יונקים אותם השבטים מאמא התחתונה, כל אחד לצדו כראוי לו. זהו שכתוב (יחזקאל מח) שער יהודה אחד.

ועל כן כתיב (ישעיה מג ז) כל הנקרא בשמי, זו הדרגה של צדיק שמאיר בפח של שמו. ולכבודי בראתיו, להאיר לאותו המקום שנקרא כבוד בראתיו, וזה גם החכמה, שנקרא כבוד ה', שנתגלה במשפן. יצרתיו, זהו הסוד של הים שלמטה, שהוא כנגד כל שלמעלה, ועל זה כתיב (שם מה) יוצר אור. והצדיק הזה למעלה לא כתוב בו יצירה, עד שנתגלה מעשהו למטה, ומאיר העולם התחתון ממנו.

אף עשיתיו, זו הלכנה למטה, זהו שכתוב (שם) ובורא חשך. (בראשית א, ח) ויהי ערב ויהי בקר יום

יְחֻדָּא לְעֵילָא, יְחֻדָּא לְתַתָּא, שְׁלָמָא לְעֵילָא  
שְׁלָמָא לְתַתָּא.

בְּגוּוּנָא דָא, יוֹסֵף לְתַתָּא, דְּהוּא אֶחֱיד בְּצַדִּיק  
דְּלְעֵילָא, בְּד אִישׁתָּלִים לְתַתָּא, אוֹסִיף  
שְׁלָמָא בְּכַלְהוּ עַלְמִין, וּבְכָל יוֹמִין עֵילָאִין.  
כְּתִיב הָכָא, (בראשית לט י) וַיְהִי כַּדְבָרָה אֶל יוֹסֵף יוֹם  
יוֹם, וּכְתִיב הָתָם, (תהלים סח י) בְּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם.  
בְּד לָא שְׁמַע לָהּ יוֹם יוֹם, כְּדִין יוֹמִין עֵילָאִין  
בְּשְׁלָמָא וּבְרַכְתָּא בְּכַלְהוּ עַלְמִין (ע"ב מצאתי).

וַיֹּאמֶר ה' אֲמַחָה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בְּרָאתִי מֵעַל  
פְּנֵי הָאָדָמָה. לְאַפְקָא אָדָם דְּלְעֵילָא,  
וְאִי תִימָא אָדָם דְּלְתַתָּא בְּלַחֲדוּי. לָאו לְאַפְקָא  
כְּלָל, מְשׁוּם דְּלָא קָיִים דָּא בְּלָא דָּא.

וְאֲרַמְרִי חֲכָמָה סְתִימָאָה דְּכָלָא, כְּלָא אֲתַתְּקוּן  
כְּמַרְיָשָׁא, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (משלי ח יב)  
אֲנִי חֲכָמָה שְׁכַנְתִּי עֶרְמָה. אֵל תִּקְרִי שְׁכַנְתִּי,  
אֶלָּא שְׁכִינְתִּי. וְאֶלְמָלָא הָאִי, לָא קָאִים עַלְמָא,  
הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שם ג יט) ה' בְּחֲכָמָה יֹסֵד אַרְץ.  
וּכְתִיב וַנַּח מְצָא חֵן בְּעֵינֵי ה'.

וַיִּוָּדֵד בְּדַמּוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת,  
אוֹלִיפְנָא מֵהָכָא, דְּאַחַרְנִין לָא הוּוּ  
כְּדִיוֹקְנָא דִּילֵיהּ, וְדָא הוּא בְּדַמּוּתוֹ כְּצַלְמוֹ,  
אֲתַעְבִּיד כְּתִיקוּנָא דְגוּפָא, וּכְתִיקוּנָא דְנַפְשָׁא,  
כְּאוֹרַח מִיִּשְׁר פְּדָקָא יָאוּת. תָּא חֲזִי, נַחֲשׁ אֲטִיל  
זוּהֵמָא בְּחוּהּ, וְהָהוּא זוּהֵמָא מְכַשְׁפְּשָׁא הָוָה  
כְּמַעְהָא, וְלָא יָכִיל לְאַצְטִיירָא.

בְּגִין דְּעַד לָא חָטָא אָדָם, הָוִי אֲתַוּוּן דְּאֶלְפָא  
בֵּיתָא מִתְתַּקְּנוֹן בֵּיהּ, וּמִתְצִיירִין בֵּיהּ בְּהָאִי  
עַלְמָא, בִּיּוֹן דְּמָטָא לְכָ"ף דְּאֲתַתְּקִינוּ דְּכַר  
וְנוֹקְבָא, בְּחַבִּיבוּ בְּגִנְתָּא, וּמִלְאֲכֵי עֵילָאִי  
קַמְיֵיהוּ, וּמִיָּד אַבְאִישׁ לְסַמְא"ל בְּרַקִּיעָא, וַנְּחַת  
רְכִיב עַל נַחֲשׁ תַּקִּיף, וְאֲתַחֲזִי קַמְיֵיהּ, מִיָּד  
אֲתַעְפְּבוּ (אֲתַעְרְבוּ) אֲתַוּוּן.

אֶחָד, אֲזוּ הַיְחֻדֵּי שְׁלָמְעֵלָה, הַיְחֻדֵּי  
שְׁלָמְטָה, שְׁלוֹם לְמַעְלָה, שְׁלוֹם  
לְמַטָּה.

כְּמוֹ זֶה יוֹסֵף לְמַטָּה, שֶׁהוּא אַחֲזוּ  
בְּצַדִּיק שְׁלָמְעֵלָה, כְּשֶׁנִּשְׁלַם  
לְמַטָּה הוֹסִיף שְׁלוֹם בְּכָל  
הָעוֹלָמוֹת וּבְכָל הַיָּמִים הָעֵלְיוֹנִים.  
כְּתוּב כַּאֲן (שם לט י) וַיְהִי כַּדְבָרָה  
אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם, וּכְתוּב שֶׁם  
(תהלים סח, י) בְּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם, כְּשֶׁלֹּא  
שָׁמַע לָהּ יוֹם יוֹם, אֲזוּ הַיָּמִים  
הָעֵלְיוֹנִים בְּשְׁלוֹם וּבְרַכָּה בְּכָל  
הָעוֹלָמוֹת.

וַיֹּאמֶר ה' אֲמַחָה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר  
בְּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה (בראשית  
ג ז), לְהוֹצִיא הָאָדָם שְׁלָמְעֵלָה.  
וְאִם תֹּאמַר אָדָם שְׁלָמְטָה לְכַדּוּ?  
לֹא לְהוֹצִיא כְּלָל, מְשׁוּם שְׁאִין  
עוֹמֵד זֶה בְּלֵי זֶה.

וְאֲרַמְרִי הַחֲכָמָה הַסְּתוּמָה שֶׁל  
הַכֹּל, הַכֹּל נִתְקַן כְּמוֹ מְרָאשׁ. זֶהוּ  
שְׁכַנְתוֹב (משלי ח יב) אֲנִי חֲכָמָה  
שְׁכַנְתִּי עֶרְמָה. אֵל תִּקְרִי שְׁכַנְתִּי,  
אֶלָּא שְׁכִינְתִּי, וְאֶלְמָלָא זֶה אִין  
הָעוֹלָם עוֹמֵד. זֶהוּ שְׁכַנְתוֹב (שם ג  
יט) ה' בְּחֲכָמָה יֹסֵד אַרְץ, וּכְתוּב  
(בראשית ג ח) וַנַּח מְצָא חֵן בְּעֵינֵי ה'.  
וַיִּוָּדֵד בְּדַמּוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת  
שְׁמוֹ שֵׁת. לְמַדְנֵוּ מִכַּאֲן, שְׁאַחֲרִים  
לֹא הָיוּ בְּדַמּוּתוֹ, וְזֶהוּ בְּדַמּוּתוֹ  
כְּצַלְמוֹ, נַעֲשֶׂה בְּתַקוּן הַגּוּף  
וּבְתַקוּן הַנַּפֶּשׁ בְּדַרְךְ יִשְׁרָה כְּרָאוּי.  
בֹּא וּרְאֵה, הַנַּחֲשׁ הַטִּיל זֵהמָא  
בְּחוּהּ, וְאוֹתָהּ זֵהמָא הִיתָה  
מְכַשְׁפֶּשֶׁת בְּמַעִיָּה וְלֹא יָכִיל  
לְהַצְטִיר.

מְשׁוּם שֶׁטָּרַם חָטָא אָדָם, הָיוּ  
אוֹתִיּוֹת הָא"ב מִתְקַנּוֹת בּוֹ  
וּמְצִיירִים בּוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, בִּיּוֹן  
שֶׁהִגִּיעַ לְכָ"ף שֶׁהִתְתַּקְּנוּ זָכָר  
וְנוֹקְבָה בְּחַבִּיבוּת בְּגִין, וְהַמְלָאכִים  
הָעֵלְיוֹנִים לְפָנֵיהֶם, וּמִיָּד הִרְעַ  
לְסַמְא"ל בְּרַקִּיעַ, וַיִּרְדּוּ רְכוּב עַל  
נַחֲשׁ קָשָׁה, וַנְּרָאָה לְפָנָיו מִיָּד  
הִתְעַפְּבוּ (הִתְעַרְבּוּ) הָאוֹתִיּוֹת.

אז התחבר סמאל עם אותו נחש ונעשו אחד, ונטלו האותיות, ועשו משם והלאה אפנות רעה באותיות צ"ד צי"ד, והינו צ"ץ, וצדו אותם בפתוי רע, ועשו אפנות יתרה באותיות ק"ר, אפנות של שקר, משום שחזרו האותיות להתהפך באפנות רעה, קו"ף שלא יכלה לעמד, שאין לה רגלים, פקוף בפני אדם, אין לה קיום. רי"ש רע. אלו התהפכו באפנות רעה, עד שנפלו אדם ואשתו.

ובאלו האותיות ק"ר הולידו בנים, ולא בקיים. והמת הנחש שנשאבה לחנה, מאותה והמא נולד קין, ומשום כך נמצא רוצח, משום שאפנות הנחש היא רציחה, והתערכו האותיות עד כאן.

בשעה ששב אדם בתשובה וחזר לשמש עם נקבתו כמו מקדם, מה כתוב? ויולד בדמותו כצלמו, שזהו מתקון של הגוף והרוח כראוי, וכתוב (קהלת ח יד) יש הכל אשר נעשה על הארץ, וחזרו האותיות לראשית של שי"ן תי"ו, שכתוב (בראשית ה כח) כי שתי לי אלהים זרע אחר תחת הכל. שתי הנה בצלם ודמות, שהראשונים אינם כך, ומכאן נבנה העולם בגן אחר של אלפא ביתא, קינן מהללאל ירד, נוספה אות לתקן את העקם.

סדרו של עולם בשבע קשרים עגלגלים, שבע ארצות הן זו למעלה מזו, כמו שאותם שבעה רקיעים זה למעלה מזה, והם: ארץ, אדמה, ארקא, גיא, נשיה, ציה, תבל. מעל לכלם תבל, שכתוב (תהלים ט) והוא ישפט תבל בצדק.

בשיצא אדם מגן עדן וגרש משם, הוא נזרק לאותה שנקראת ארץ,

וכדין אתחבר סמאל בפה הוא נחש, ואתעבידו חד, ונטלו אתוון, ועבדו מתמן ולהלאה אומנותא בישא, באתוון צ"ד צי"ד, והינו צ"ץ, וצדו לון בפתויא בישא, ועבדו אומנותא יתיר באתוון ק"ר, (דף פ ע"ב) אומנותא דשקרא, בגין דאהדרו לאתהפכא אתוון באומנותא בישא, קו"ף דלא יכיל לקיימא, דלית ליה רגלין, פקופא קמי בני נשא לית ליה קיומא. רי"ש רע. אלין אתהפכו באומנותא בישא, עד דנפלי אדם ואיתתיה.

ובאלין אתוון ק"ר אולידו בנין, ולא בקיומא. וזהמא דנחש דאשתאיב בתוה, מההוא וזהמא אתיליד קין. ובגין כך אשתכח קטולא, בגין דנחש אומנותא דיליה קטולא הוא, ואתעכבו אתוון עד הכא.

בשעתא דתב אדם בתויבתא, ואהדר כמלקדמין לשמשא בנוקביה, מה פתיב, ויולד בדמותו כצלמו, דדא הוא מתיקונא דגופא ורוחא פדקא יאות, וכתוב (קהלת ח יד) יש הכל אשר נעשה על הארץ, ואתהדרו אתוון לשירותא דשי"ן תיו, דכתיב פי שתי לי אלהים זרע אחר תחת הכל. שתי הנה בצלם ודמות. דקדמאי לאו הכי, ומחכא אתבני עלמא בגוונא אחרא דאלפא ביתא, קינן מהללאל ירד, אתוסף את נ לתקנא עקימא.

סדרא דעלמא, בשבע קטרין סגלגלן. שבע ארצות אינון, דא לעילא מן דא. כמא דאינון שבעה רקיעין, דא לעילא מן דא. ואינון: ארץ. אדמה. ארקא. גיא. נשיה. ציה. תבל. לעילא מפלהו, תבל, דכתיב (תהלים ט ט) והוא ישפט תבל בצדק.

כד נפק אדם מגנתא דעדן, ואתתרוך מתמן, אתרמי לההוא אתר דאיברי ארץ. דאיהו



שהוא מקום חשוף, שאין שם אור כלום, ולא משמש כלום. כיון שאדם נכנס לשם, פחד פחד גדול, ולהט החרב המתהפכת, הוה היה לוהט בתוך הצדדים, בתוך אותה ארץ.

כיון שיצאה שבת והרהר בתשובה, הרים אותו הקדוש ברוך הוא והעלה אותו לאותו מקום שנקרא אדמה, שפתיב (בראשית ג כג) וישלחוהו ה' אלהים מגן עדן לעבד את האדמה. בזה יש אור שמאיר, ודמיות של כוכבים ומזלות.

ושם ציורים של בני אדם עליונים, גברים שיצאו מאדם הראשון, במאה ושלשים השנים שהיה משמש עם רוחות נקבות, והם תמיד עצובים ואין בהם שמחה, ואלו יוצאים ומשוטטים לעולם הזה ומתהפכים לצד רע וחוזרים שם, ומתפללים תפלה, ומתושבים במקומם שם, וזרעים זרעים ודורכים ואוכלים, ואין שם חטים ולא אחת משבעה מינים של התבואה. במקום הזה נולדו קין והבל.

כיון שחטא קין, הוריד אותו הקדוש ברוך הוא לאותו מקום שנקרא ארץ, שפתיב (שם יד) הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה, מאותו מקום שנקרא אדמה, והייתי נע ונד בארץ, משום ששם נדחה וגרש. והיה כל מצאי יהרגני, הלהט החרב המתהפכת היא.

והיה פחד והרהר בתשובה, והעלה אותו הקדוש ברוך הוא לארץ, והיה שם, והוליד בנים. ובארץ יש אור שמאיר מתוך השמש, וזרעים זרעים ונוטעים אילנות, ואין שם חטים ולא מאותם שבעה מיני תבואה.

גברים עליונים ומהם קטנים. אין

אתר חשיף, דלית תמן נהירו כלום, ולא משמש כלום, כיון דאדם עאל תמן, דחיל דחילו סגיי, ולהט החרב המתהפכת, הוה מלהטא גו סטרין, גו ההוא ארץ.

כיון דנפק שבת, והרהר בתשובה, ארים ליה קודשא בריה הוא וסליק ליה לההוא אתר דאקרי אדמה, דכתיב וישלחוהו יי' אלהים מגן עדן לעבד את האדמה. בהאי אית נהירו דנהיר, ודיוקנין דכוכביא ומזלי.

ותמן ציורין דבני נשא עילאין, גוברין דנפקו מאדם קדמאה, במאה ותלתין שנין, דקא הוה משמש ברוחי נוקבי. ואינון עציבין פדיר, ולית בהו חדוה, ואלין משטטי ונפקי לעלמא דא, ומתהפכין לסטרא בישא, ומתהדרן תמן, וצלאן צלותא, ומתיישבן בדוכתייהו תמן. וזרעין זרעין ודרכין ואכלין. וחטיין לית תמן, ולא חד משבע זיני תבואה. בהאי אתר, אתגלדו קין והבל.

כיון דחטא קין, אחית ליה קודשא בריה הוא, לההוא אתר דאקרי ארץ, דכתיב הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה, מההוא אתר דאקרי אדמה. והייתי נע ונד בארץ, בגין דתמן אתדחייא ואתתרו, והיה כל מוצאי יהרגני, ההוא להט החרב המתהפכת.

והוה דחיל והרהר בתשובה, וסליק ליה קודשא בריה הוא לארץ, והוה תמן, ואוליד בנין. ובארץ אית נהירו דנהיר מגו שמשא. וזרעין זרעין, ונטעין אילנין, ולית תמן חטיין, ולא מאינון שבע זיני תבואה.

כר אינון דתמן, אינון מתולדות קין, ואינון בתרין רישין, מנהון גברין עילאין, ומנהון

כר אותם ששם הם מתולדות קין, והם עם שני ראשים, מהם

לָהֶם דַּעַת שְׁלֵמָה כְּמוֹ שְׂאֵר בְּנֵי אָדָם שֶׁל כָּאֵן. צְדִיקִים הֵם לִפְעָמִים, וּלְפְעָמִים חוֹזְרִים לְצַד הָרַע, וּמוֹלִידִים וּמְיִיתִין כְּמוֹ שְׂאֵר בְּנֵי אָדָם.

אָדָם הָיָה בְּאֲדָמָה עַד שֶׁהוֹלִיד אֶת שֵׁת, וּמִשָּׁם עָלָה לְמַעְלָה, (אַרְבַּע) דְּרָגוֹת הַקִּיּוֹף. וְעָלָה לְמִקְוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא תַּבַּל. וְהַתְּבַל הַזֶּה עָלְיוֹנָה עַל כָּל הַדְּרָגוֹת. כִּיּוֹן שֶׁעָלָה, עָלָה לְמִקְוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. שֶׁנִּקְרָא בְּאוֹתָם הַשְּׁמוֹת שֶׁהָיָה דְיוֹרוֹ בָּהֶם. אֲרִץ אֲדָמָה - כָּף נִקְרָאת.

דְּרָגַת אָדָם שֶׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת, גִּי"א נְשִׂי"ה צִי"ה. גִּיָּא הוּא מְקוֹם בְּמִקְוֹם גָּדוֹל כְּמוֹ רֹחַב וְאֲרִף הַגִּיָּהֲנִם. בְּגִי"א וּנְשִׂי"ה וְצִי"ה הַתְּפִזְרוּ אוֹתָם שֶׁבְּנוּ אֶת הַמִּגְדָּל, וְהוֹלִידוּ שָׁם. עַל שֶׁהֲרִגְיוּ אֶת הַמְּלֶכֶף הַעֲלִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ, מִשּׁוֹם זֶה קָרַב לְאֵשׁ שְׁדוּלְקָתָהּ. יֵשׁ בְּנֵי אָדָם בְּכָל הַכְּבוֹד, בְּעֶשֶׂר וְעֶפְרוֹת זָהָב וְאַבְנִים יְקָרוֹת, מִי שֶׁנִּכְנַס לְשָׁם וְהוּא מִכָּאֵן מִתְּבַל, בְּחֻמְדַּת אוֹתוֹ הַעֲשֵׂר נוֹתְנִים לוֹ, וְיֹרֵד לִפְעָמִים לְמִקְוֹם שֶׁנִּקְרָא נְשִׂיָּה, כְּדִי שִׁישְׁפַח מִשָּׁם, וְיֹרֵד לְגִיָּא הַזֶּה שֶׁלֹּא יוֹדַע הַמְּקוֹם שֶׁהוּא מִשָּׁם. גִּי"א זֶהוּ בְּאִמְצַע שְׁלֵמַעְלָה וּמִטָּה, זֶה נִקְרָא גִי בֶן הַנֶּסֶם, וְרִצּוּעָה אַחַת יוֹצֵאת מִשָּׁם לְמַעְלָה לְתַבַּל הַזֶּה, וְנִקְרָא אֲרִף כָּף גִי בֶן הַנֶּסֶם, וְשָׁם פְּתַח הַגִּיָּהֲנִם. וְאוֹתָם בְּנֵי אָדָם שִׁשָּׁם, מִשּׁוֹם זֶה כָּלָם יוֹדְעִים בְּכֻשְׁפִּים וְחֻמְדוֹת, וְשָׁם זוֹרְעִים וְנוֹטְעִים אֵילָנוֹת, וְאֵין שָׁם חֲטִיִּים וְלֹא אֶחָד מִשְׁבַּעָה מִיָּנִים.

בְּנְשִׂיָּה יֵשׁ בְּנֵי אָדָם קְטוּעִים קְטִינִים, וְאֵין לָהֶם חֲטָמִים, רַק שְׁנֵי נִקְבִּים שִׁיוֹצֵאת בָּהֶם רוּחַ, וְכָל מֵה שֶׁעוֹשִׂים - מִיַּד מִשְׁתַּכְּחִים,

זְעִירִין. לֵית לָהּ דַּעַתָּא שְׁלִים כְּשֶׂאֵר בְּנֵי נְשִׂא דְהַכָּא. זְכָאִין אֵינוֹן לְזַמְנִין. וְלְזַמְנִין אֶהְדְּרִן לְסִטְרָא בִישָׂא, וּמוֹלִידִין וּמְיִיתִין כְּשֶׂאֵר בְּנֵי נְשִׂא.

אָדָם הָיָה בְּאֲדָמָה, עַד דְּאוֹלִיד שֵׁת, וּמִתְמָן סָלִיק לְעִילָא, (אַרְבַּע) דְּרָגִין אֲקִיּוֹף. וְסָלִיק לְהֵאֵי אֲתֵר דְּאֲקָרִי תַּבַּל, וְתַבַּל דָּא עֵילָאָה עַל כְּלָהּ דְּרָגִין, כִּיּוֹן דְּסָלִיק סָלִיק לְאֲתֵר בֵּי מִקְדָּשָׁא. דְּאֲקָרִי בְּאֵינוֹן שְׁמָהּ דְּהוּהַ דְּיוֹרִיָּה כְּהוּ. אֲרִץ אֲדָמָה הִכִּי אֲקָרִי.

דְּרָגַת אָדָם תְּלַת דְּוִכְתֵּי, גִי"א נְשִׂי"ה צִי"ה. גִּיָּא אֵיהּ אֲתֵר, בְּדוּכְתָּא סְגִי כְּהֵאֵי פּוֹתִיָּא וְאוֹרְכָא דְּגִיָּהֲנִם. בְּגִי"א וּנְשִׂי"ה וְצִי"ה, אֲתֵתְפִדְרוּ אֵינוֹן דְּבְנוּ מִגְדָּלָא, וְאוֹלִידוּ תְמָן. עַל דְּאַרְגִּיזוּ לְמַלְכָּא עֵילָאָה קְדִישָׁא, בְּגִין דָּא קָרִיב לְנוֹרָא דְדָלִיק. אֵית בְּנֵי נְשִׂא בְּכָל יְקִירוּ, בְּעוֹתָרָא וְעֶפְרוֹת זָהָב, וְאַבְנִין יְקִירִין, מָאֵן דַּעַל תְּמָן וְהוּא מִהַכָּא מִתְּבַל, בְּחֻמְדִּי דְּהוּא עוֹתָרָא זְהִבִין לֵיהּ, וְסָלִיק לְזַמְנִין לְדוּכְתָּא דְּאֲקָרִי נְשִׂיָּה, בְּגִין דִּיתְנַשִּׂי מִתְמָן, וְנַחִית לְהֵאֵי גִיָּא, דְּלֹא יוֹדַע אֲתֵר דְּהוּא מִתְמָן. גִי"א, דָּא הוּא בְּאִמְצַעוֹתָא דְּעִילָא וְתַתָּא, דָּא אֲקָרִי גִי בֶן הַנֶּסֶם, וְרִצּוּעָה חָדָא נִפְקָא מִתְמָן לְעִילָא לְהֵאֵי תַּבַּל, וְאֲקָרִי אוֹף הִכִּי גִי בֶן הַנֶּסֶם. וְתְמָן פְּתַח דְּגִיָּהֲנִם. וְאֵינוֹן בְּנֵי אֲנָשָׁא דְתְמָן, בְּגִין דָּא כְּלָהּ יוֹדְעֵי בְּחֻרְשִׁין וְחֻכְמָאֵן. וְתְמָן זְרַעֵי וְנוֹטְעֵי אֵילָנִין. וְלֵית תְּמָן חֲטִיִּין, וְלֹא חַד מִשְׁבַּעָה מִיָּנִין.

בְּנְשִׂי"ה אֵית בְּנֵי נְשִׂא קְטוּעִין זְעִירִין, וְלֵית לָהוֹן חוֹטְמִין, בַּר תְּרִין נוֹקְבִין, דְּנִפְקָא כְּהוּ רּוּחָא. וְכָל מֵה דְּעַבְדִּי, מִיַּד מִשְׁתַּכְּחִי. וְעַל דָּא אֵיקְרִי נְשִׂיָּה. וְזְרַעֵי וְנוֹטְעֵי

אֵילָנִין, וְלִית תַּמָּן חֲטִים, וְלֹא מִשְׁבַּע זַיִן תְּבוּאָה.

וְעַל כֵּן נִקְרְאת נְשִׂיָה, וְזוֹרְעִים וְנוֹטְעִים אֵילָנוֹת, וְאֵין שָׁם חֲטִים וְלֹא מִשְׁבַּעַת הַמֵּינִים.

צִיָּה, הוּא אֲתֵר כְּשִׁמְיָהּ, בִּיבִשְׁוֹתָא בְּכָלֵא. תַּמָּן בְּנֵי נֶשֶׂא שְׁפִירָן בְּחִיזוֹ. וּמִגּוֹ דֵּהֵהוּא צִיָּה, כִּד יִדְעֵי אֲתֵר דְּמִקּוּרָא דְּמֵיִן נִבְעִין, עָאֲלִין תַּמָּן. וְלִזְמַנִּין דְּסִלְקִין מִגּוֹ מֵיִן, לְהֵאֵי תַבַּל. וְאֵינוֹן בְּנֵי מְהִימְנוּתָא יִתִּיר מִבְּנֵי נֶשֶׂא אַחֲרָנִין, וּבִינֵיהוּ דִּיּוּרִין טָבָן, וְעוֹתֵרָא סָגִי. וְזֵרַע זְעִיר, מִגּוֹ יִבְשׁוּתָא דֵּהֲתָם, וְנִטְעֵי אֵילָנִין וְלֹא מִצְּלִיחִין. וְתִיאֻבְתָּא דֵּלְהוֹן לְבְנֵי נֶשֶׂא דֵּהֲכָא. וּמִבְּרָהוּ לִית דְּאֲכָלִי נֶהֱמָא, בַּר אֲלִין דֵּהֲכָא בְּתַבַּל. דֵּהָא לְעֵילָא מִפְּלֵן אֲלִין תַבַּל, דְּכִתִּיב (תהלים צו ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תַבַּל בְּצֶדֶק. פְּגוּוֹנָא דְּכָל אֲלִין אֲרַעָאן, אֵית בְּהֵאֵי תַבַּל. וְכָל אֲלִין שְׁמֵהֶן דְּאֵית בְּהוֹן אוֹף הָכִי, בְּגִין דְּאֵיהוּ שְׁבִיעָאָה. אֵית הָכָא אוֹף הָכִי פְּגוּוֹנָא דֵּהֵהוּא דוֹכְתָא דֵּלְתַתָּא, וְכָל אֲלִין בְּדִיּוּרִין דְּבְנֵי נֶשֶׂא, מִשְׁנַיִן אֲלִין מֵאֲלִין, דְּכִתִּיב (תהלים קד כד) מַה רַבּוּ מַעֲשֵׂיךָ ה'. עַד כָּאן.

צִיָּה הוּא מְקוּם כְּשִׁמוֹ, בִּיבִשְׁ שֶׁל הַפֶּל. שָׁם בְּנֵי אָדָם יָפִים לְמִרְאֵה, וּמִתּוֹף אוֹתָהּ צִיָּה, כְּשִׂיּוֹדְעִים מְקוּם שֶׁל מְקוֹר מִים נוֹבְעִים, נִכְנָסִים לְשָׁם, וְלִפְעָמִים שְׁעוּלִים מִתּוֹף הַמִּים לְתַבַּל הַזֶּה. וְהֵם בְּנֵי אֲמוּנָה יוֹתֵר מִבְּנֵי אָדָם אַחֲרִים, וּבְנֵיהֶם דִּיּוּרִים טוֹבִים וְעֶשֶׂר רַב, וְזוֹרְעִים מְעַט מִתּוֹף הַיֵּבֶשׁ שֶׁשָׁם, וְנוֹטְעִים אֵילָנוֹת וְלֹא מִצְּלִיחִים, וְתִשׁוּקָתָם לְבְנֵי אָדָם שֶׁל כָּאן. וּמִבְּרָם אֵין שְׂאוּכָלִים לֶחֶם, פֶּרֶט לְאֵלוּ שְׂכָאן בְּתַבַּל, שְׁהָרִי לְמַעְלָה מִפְּלֵן אֵלוּ תַבַּל, שְׂכָתוּב וְהוּא יִשְׁפֹּט תַבַּל בְּצֶדֶק. כְּמוֹ שְׂכָל אֵלוּ הָאֲרָצוֹת, יֵשׁ בְּתַבַּל הַזֶּה. וְכָל אֵלוּ הַשְּׂמוֹת יֵשׁ בְּהֵם אֵף כָּף, מִשׁוּם שְׁהִיא שְׁבִיעִית. יֵשׁ כָּאן אֵף כָּף כְּמוֹ שְׂאוֹתוֹ מְקוּם שְׁלִמְטָה, וְכָל אֵלוּ בְּדִיּוּרִים שֶׁל בְּנֵי אָדָם, מְשֻׁנִּים אֵלוּ מֵאֵלוּ, שְׂכָתוּב (תהלים קד, כד) מַה רַבּוּ מַעֲשֵׂיךָ ה'. עַד כָּאן.

מִדְּרַשׁ הַנְּעֻרִים

מִדְּרַשׁ הַנְּעֻלָּם

שְׁנַיִנוּ, בְּעֶשְׂרָה מְאֻמְרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי נִתָּן אוּמְרִים, בְּמֵאמֵר אֶחָד נִבְרָא, וְאֵיזְהוּ? שְׂכָתוּב (תהלים לג) בְּדַבֵּר ה' שְׁמַיִם נִעֲשׂוּ. וְרַבִּי אֲבָא אָמַר, שְׂכָתוּב (שם) כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי הוּא צוּה וַיַּעֲמַד. אֲמִירָה אַחַת בְּלָבָד. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לֹא זֶה וְלֹא זֶה, אֶלָּא בָּאוֹת אַחַת נִבְרָא הָעוֹלָם, בְּלֹא אֲמִירָה. שְׁלִמְדְנוּ, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, אוֹת אַחַת נִטַּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁמוֹ, וּבְאוֹתָהּ הָאוֹת נִבְרָא, וְהֵינּוּ שְׂאֵמֵר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִהוּ שְׂכָתוּב (שְׁמוֹת טו) מִי כִמְכָה בְּאֵלִים ה', שְׂיֻכַּל לְבִרָא אֶת הָעוֹלָם? אֲלֵא מִשְׁמַע בְּה"א נִבְרָא הָעוֹלָם,

הַנָּן, בְּעֶשְׂרָה מְאֻמְרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי נִתָּן אוּמְרִים, בְּמֵאמֵר אֶחָד נִבְרָא, וְאֵיזְהוּ. דְּכִתִּיב (תהלים לג ו) בְּדַבֵּר ה' שְׁמַיִם נִעֲשׂוּ. וְרַבִּי אֲבָא אָמַר, דְּכִתִּיב (שם לג ט) כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי הוּא צוּה וַיַּעֲמַד, אֲמִירָה אַחַת בְּלָבָד. ר' אֶלְעָזָר אָמַר, לֹא זֶה וְלֹא זֶה, אֶלָּא בָּאוֹת אַחַת נִבְרָא הָעוֹלָם, בְּלֹא אֲמִירָה. דְּתַנָּיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, אוֹת אַחַת נִטַּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (דף ט ע"א) מִשְׁמוֹ, וּבְאוֹתוֹ הָאוֹת נִבְרָא. וְהֵינּוּ דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵאֵי דְּכִתִּיב, מִי כִמְכָה בְּאֵלִים ה', שְׂיֻכַּל לְבִרָא אֶת הָעוֹלָם. אֲלֵא מִשְׁמַע בְּה"א נִבְרָא הָעוֹלָם, בָּאוֹת אַחַת

באות אחת ממש, ובמה נבאר  
(תהלים לג) כי הוא אמר ויהי וגו',  
(שם) בדבר ה' שמים נעשו? אלא  
אמר רבי אלעזר, להראות לעולם  
שחרי היה נבאר ולא היה מתגלה,  
והצטרף כל אחד ואחד להתגלות,  
להוציא כל אחד ואחד מעשיו  
וכחו שראוי לו.

אמר רבי אלעזר, כל העולם פלו  
וכל תולדותיהם, ברגע אחד  
נבראו, בשעה אחת נבראו, וכיום  
אחד נבראו, שכתוב (בראשית) אלה  
תולדות השמים והארץ בהבראם  
ביום עשות ה' אלהים. באותו  
היום ממש, באותה שעה ממש  
ואותו רגע ממש.

ושנינו, אמר רבי אבא אמר רבי  
יוחנן, קדם שברא הקדוש ברוך  
הוא את העולם, היה הוא ושמו  
אחד, והיה בדעתו לברא את  
העולם, וברא קדם אלף עולמות,  
שנאמר (שיר השירים ח) האלף לך  
שלמה, ואחר כך ברא עולמות  
אחרים, להודיע שהכל נגדו כאין.  
והיינו שאמר רבי חייא, למה אלף  
ראשונה שבאותיות? מפני  
שבפתחלה ברא אלף עולמות,  
שקדמו לשאר עולמות, ואחריו  
בי"ת, שהוא בנין שמים וארץ. רב  
הונא אמר, בפתחלה ברא כסא  
הכבוד, שכתוב בו (דניאל ז)  
אלפים ישמשוהו, ואחריו שאר  
המלאכים, והארץ, שהם בית  
העולם. ואחריו גימ"ל, גן עדן  
שהוא גמול הצדיקים, ואחריו  
דל"ת, שהוא האדם שנרפב  
בארבע רוחות.

אמר רבי יצחק אמר רבי זריקא,  
קנים ירקים היו סובבים על  
התהום, והתהום היה עולה ויורד,  
ואות אחת הייתה מתפשטת  
בשלש זוויותיה על התהום,  
והתהום שכה. זהו שכתוב (בראשית  
א) ורוח אלהים מרחפת.

ממש, ובמאי נוקים (תהלים לג ט) כי הוא אמר ויהי  
וגו'. (שם לג ו) בדבר ה' שמים נעשו. אלא אמר  
רבי אלעזר, לאחזאה לעלמא דהא אתברי  
הוה, ולא הוה מתגלגלא, ואצטרין כל חד וחד  
לאתגלגאה, לאפקא כל חד וחד עובדוי וחילו  
דאיתחזי ליה.

אמר רבי אלעזר, כל העולם פלו, וכל  
תולדותיהם, ברגע אחד נבראו, בשעה  
אחת נבראו, וכיום אחד נבראו, דכתיב אלה  
תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות  
י"י אלהים, באותו היום ממש, באותה שעה  
ממש, ואותו רגע ממש.

ותניא, אמר רבי אבא אמר רבי יוחנן, קדם  
שברא הקדוש ברוך הוא את העולם,  
היה הוא ושמו אחד, והיה בדעתו לברוא את  
העולם, וברא קדם אלף עולמות, שנאמר (שיר  
השירים ח יב) האלף לך שלמה. ואחר כך ברא  
עולמות אחרים, להודיע שהכל נגדו כאין.

והיינו דאמר רבי חייא, למה אלף ראשונה  
באותיות. מפני שבפתחלה ברא אלף  
עולמות, שקדמו לשאר עולמות, ואחריו  
בי"ת, שהוא בנין שמים וארץ. רב הונא אמר,  
בפתחלה ברא כסא הכבוד. שכתוב בו, (דניאל ז  
א) אלף אלפין ישמשוניה, ואחריו שאר  
המלאכים, והארץ, שהם בית העולם. ואחריו  
גימ"ל, גן עדן, שהוא גמול הצדיקים. ואחריו  
דל"ת, שהוא האדם שנרפב בארבע רוחות.

אמר רבי יצחק אמר רבי זריקא, קלטיפין  
דירוקין, הוה מסחר על תהומא,  
ותהומא הוה סליק ונחית, ואת אחד הוה  
פשיט בתלת זיווייתה על תהומא, ותהומא  
שכיף. הדא הוא דכתיב, (בראשית א ב) ורוח אלהים  
מרחפת.

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֵר, לֹא מִכָּאן מִשְׁמַע, אֶלָּא מִכָּאן, שְׁכַתּוֹב (תהלים עז) רְאוּךְ מִיָּם אֱלֹהִים, רְאוּךְ מִיָּם יַחִילוּ אַף יִרְגְּזוּ תְהוֹמוֹת.

וְהִינוּ מֵה שְׁשִׁינּוּ, אֶלְךָ עוֹלָמוֹת הָיוּ טָרָם שֹׁכְרֵי הָעוֹלָם, וְזִיו כְּבוֹדוֹ הָיָה מִתְפַּשֵּׁט וּבוֹרֵא עוֹלָמוֹת וּמַחְרִיב אוֹתָם, עַד שֶׁעָלָה כְּרָצוֹן לִפְנֵינוּ לְבִרָא אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה הִתְפַּשֵּׁטוּ שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת מִשְׁמוֹ, וְקִיָּם אוֹתָן, וּשְׁתֵּים אַחֲרוֹת נִחְקְקוּ לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, אַחַת בְּתוֹךְ אַחַת. חִקַּק אַחַת וַחֲזָרוּ שֶׁלֵּשׁ, וְחִקַּק אַחַת אַחֲרֵת וַחֲזָרוּ שְׁתֵּים, עַד שֶׁעָלוּ עֶשֶׂר. נִחְלְקוּ אוֹתָן עֶשֶׂר וַחֲזָרוּ לְשִׁלְשִׁים וּשְׁתֵּים, וְהֵם שְׁלֹשִׁים וּשְׁתֵּים נְתִיבוֹת חֻכְמָה. אֵלּוּ נִחְלְקוּ בְּחֻקֵּי קוֹתִיָּהֶם לְעֶשֶׂר, וַחֲזָרוּ לְאַרְבָּעִים וּשְׁתֵּים. מִכָּאן וְלַהֲלָאָה, מִי שִׁישְׁגִּיחַ, יִשְׁגִּיחַ בְּכַעֲתַת הַלֵּב, יִסְתָּם, וְאִין שְׁפוֹתָחִים לוֹ. וְעַל זֶה כְּתוֹב (ישעיה מב, ח) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחַר לֹא אֶתֵּן וְתַהֲלִיתִי לְפָסִילִים. וְכַתּוֹב (שמות ב) לֹא תַעֲשֶׂה לָּךְ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה.

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֵר, הִתְהוּם הָיָה נִשְׁקַע בְּאַרְבַּע אַבְנִים, וְהִטְבְּעוּ לְמַטָּה עַל אֶבֶן אַחַת, שֶׁהוּא הָעַמּוּד, וְעַל זֶה הָעוֹלָם עוֹמֵד. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (איוב לח ו) עַל מָה אֲדַנְיָהּ הִטְבְּעוּ אוֹ מִי יֵרָה אֶבֶן פְּנִתָּה. אָמַר רַבִּי זִירָא, זֹהוּי הָאֶבֶן שְׁמִמְנָה הַשְּׁפַת הָעוֹלָם, וְעַלֶּיהָ הָעוֹלָם עוֹמֵד, וְהוּא קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים, וְהוּא טְבוּרוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּמִמְנָה יֵצְאוּ אַבְנִים הַמְשַׁקְּעוֹת בְּתַהוּם, וּמֵהֶם יוֹצְאִים מַיִם.

אָמַר רַבִּי אַחָא בְּרַי יַעֲקֹב, בְּשִׁלְשׁ אוֹתִיּוֹת נִשְׁקַע הִתְהוּם, וְנִחְלַק בְּשִׁלְשָׁה חֻלְקִים, וְהֵם עַמּוּדֵי הָאָרֶץ. וְאַחַת לְשִׁלְשׁ מְאוֹת שָׁנָה מִתְרוֹפְפִים מִמְּקוֹמָם, שְׁנֵאמַר (שם טו) הַמְרַגְזִי אֶרֶץ מִמְּקוֹמָהּ וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלְצוּן.

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֵר לְאוּ מִהֲכָא מִשְׁמַע, אֶלָּא מִהֲכָא, דְּכַתִּיב (תהלים עז יז) רְאוּךְ מִיָּם אֱלֹהִים רְאוּךְ מִיָּם יַחִילוּ אַף יִרְגְּזוּ תְהוֹמוֹת.

וְהִינוּ דִּתְנִן, אֶלְךָ עֲלָמִין הָיוּ עַד דְּלֹא אִתְבְּרִי עֲלָמָא, וְזִיו יְקָרִיָּה הָוָה מִתְפַּשֵּׁט וּבְרָא עֲלָמִין, וְסִתִּיר לוֹן, עַד דְּסָלִיק בְּרַעוּתָא קַמֵּיהּ לְמִבְרִי הָאִי עֲלָמָא, וְהָיָא שְׁעֵתָא אִתְפַּשְׁטוּ תְרִין אֲתוּוֹן מִשְׁמִיָּה, וְקִיָּים לוֹן, וְתִרִין אֲתוּוֹן אַחֲרָן אִתְגְּלִיפוּ לְעִילָא וְתַתָּא, חַד גּוֹ חַד. גְּלִיף חַד, וְאַתְחִזֵּר תַּלְתָּ. וְגְלִיף חַד אַחֲרָא, וְאַתְחִזֵּר תְרִין. עַד דְּסָלְקוּ עֶשְׂרָה. אִתְפְּלִיגוּ אִינוּן עֶשְׂרָה, וְאַתְחִזֵּרוּ לְתַלְתִּין וְתִרִין. וְאִינוּן תַּלְתִּין וְתִרִין שְׁבִילֵי דְחֻכְמָתָא. אֵלִין אִתְפְּלִיגוּ בְּגִילּוּפֵיהוּ לְעֶשְׂרָה, וְאַתְחִזֵּרוּ לְאַרְבָּעִין וְתִרִין. מִכָּאן וְלַהֲלָאָה, מָאן דִּישְׁגַּח יִשְׁגַּח בְּכִיעוּתוֹתָא דְלִבָּא, יִסְתָּים, וְלִית דְּפַתְחִין לֵיהּ. וְעַל הָאִי כְּתִיב (ישעיה מב ח) אֲנִי י"י הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחַר לֹא אֶתֵּן וְתַהֲלִיתִי לְפָסִילִים. וְכַתִּיב (שמות כד) לֹא תַעֲשֶׂה לָּךְ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה.

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֵר, הִתְהוּם הָיָה נִשְׁקַע בְּאַרְבַּע אַבְנִים, וְהִטְבְּעוּ לְמַטָּה עַל אֶבֶן אַחַת, שֶׁהוּא הָעַמּוּד, וְעַל זֶה הָעוֹלָם עוֹמֵד. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (איוב לח ו) עַל מָה אֲדַנְיָהּ הִטְבְּעוּ אוֹ מִי יֵרָה אֶבֶן פְּנִתָּה. אָמַר רַבִּי זִירָא, זֹה הוּא אֶבֶן שְׁמִמְנָה הַשְּׁפַת הָעוֹלָם, וְעַלֶּיהָ הָעוֹלָם עוֹמֵד, וְהוּא קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים, וְהוּא טְבוּרוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּמִמְנָה יֵצְאוּ אַבְנִים הַמְשַׁקְּעוֹת בְּתַהוּם, וּמֵהֶם יוֹצְאִים מַיִם.

אָמַר רַבִּי אַחָא בְּרַי יַעֲקֹב, בְּשִׁלְשָׁה אוֹתִיּוֹת נִשְׁקַע הִתְהוּם, וְנִחְלַק בְּשִׁלְשָׁה חֻלְקִים, וְהֵם עַמּוּדֵי הָאָרֶץ. וְאַחַד לְשִׁלְשׁ מְאוֹת שָׁנָה, מִתְרוֹפְפִים מִמְּקוֹמָם, שְׁנֵאמַר (שם טו) הַמְרַגְזִי אֶרֶץ מִמְּקוֹמָהּ וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלְצוּן.

תֵּאֲנִי ר' שְׁמֵעוֹן, עַל שְׁבַעַה עֲמוּדִים הָאָרֶץ  
עוֹמְדֹת, שְׁנֹאֲמַר (משלי ט א) חֲצָבָה עֲמוּדֵיהָ  
שְׁבַעַה, וְהֵם תְּלוּיִים עַל הַמַּיִם, וּכְנַגְדָם אָמַר  
דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם שְׁבַעַה קוֹלוֹת, דְּכָתִיב  
(תהלים כט ג) קוֹל יי' עַל הַמַּיִם.

שָׁנָה רַבִּי שְׁמֵעוֹן, עַל שְׁבַעַה  
עֲמוּדִים הָאָרֶץ עוֹמְדֹת, שְׁנֹאֲמַר  
(משלי ט) חֲצָבָה עֲמוּדֵיהָ שְׁבַעַה,  
וְהֵם תְּלוּיִים עַל הַמַּיִם, וּכְנַגְדָם  
אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם,  
שְׁבַעַה קוֹלוֹת, שְׁפָתוֹב (תהלים כט)  
קוֹל ה' עַל הַמַּיִם.

הַבַּרְּ תְלוּי עַל שְׁבַעַה: עֲמוּדֵי שָׁמַיִם הֵם  
שְׁבַעַה, וְהֶרְקִיעִים שְׁבַעַה. וְהַפּוֹכְכִים  
שְׁבַעַה מְעֵלוֹת. שְׁבַעַה גוֹיִם לְמַעְלָה. שְׁבַעַה  
גוֹיִם לְמַטָּה. שְׁבַעַה אֲרָצוֹת. שְׁבַעַה יַמִּים.  
שְׁבַעַה נְהָרוֹת. יַמִּי בְּרֵאשִׁית שְׁבַעַה. וְהַשְּׁבִיעִי  
שֶׁבֶת לַה', יוֹם שְׁפָלוֹ שֶׁבֶת.

הַבַּרְּ תְלוּי עַל שְׁבַעַה: עֲמוּדֵי  
שָׁמַיִם הֵם שְׁבַעַה, וְהֶרְקִיעִים  
שְׁבַעַה, וְהַפּוֹכְכִים שְׁבַעַה מְעֵלוֹת,  
שְׁבַעַה גוֹיִם לְמַעְלָה, שְׁבַעַה גוֹיִם  
לְמַטָּה, שְׁבַעַה אֲרָצוֹת, שְׁבַעַה  
יַמִּים, שְׁבַעַה נְהָרוֹת, יַמִּי  
בְּרֵאשִׁית שְׁבַעַה, וְהַשְּׁבִיעִי שֶׁבֶת  
לַה', יוֹם שְׁפָלוֹ שֶׁבֶת.

וְהַנֶּן הַתֵּם, ר' יְהוּדָה בַּר אֱלֵעָאִי אֹמְרַ, שְׁבַעַה  
גְלוּסְמוֹי פְּרִיסָן, אֲתַגְלִיפוּ בַתְּלָתִין וְתַרְיִן  
אֲלַפִּין פְּלִיגָאן, וְהָוָה פְּרִיס בְּהוּ חַד שִׁיעוּרָא  
דְּעֵלְמָא, עַד דְּמַתַּח לִיהַ לְאַרְבַּע זִיווּן, וְאַסְמַךְ  
עַל סְמִכְיָה. הֵדָא הוּא דְכָתִיב, (ישעיה מד כד) אֲנֹכִי  
ה' וְכוּ' נֹטָה שָׁמַיִם לְבַדִּי רַקַּע הָאָרֶץ מִי אֲתִי.  
אָמַר רַבִּי שְׁמֵעוֹן, מֵאִי דְכָתִיב, (שם מח יג) קִרְא  
אֲנִי אֱלֹהֵיֶם יַעֲמְדוּ יַחְדּוּ. אֲלֵא אָמַר רַבִּי  
שְׁמֵעוֹן, כְּשֶׁעָלָה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ לְבְּרוּא הַעוֹלָמוֹת,  
בְּאוֹתָהּ שְׁעָה נִבְרָאוּ עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְכָל  
מָה שְׁפָהֶם. שְׁנֹאֲמַר קִרְא אֲנִי אֱלֹהֵם יַעֲמְדוּ  
יַחְדּוּ, אֵל תִּקְרִי אֱלֹהֵם, אֲלֵא אֱלֹהִים, מְלַמֵּד  
שְׁבַח"א בְּרֵאֵם. וְהֵינּוּ דְכָתִיב (שמות טו יא) מִי  
כְּמַכָּה בְּאֵלִים יי'. כְּמוֹ אֲסַקּוּפָה דְּמִלְּיָא מְפָל  
צְרַכִּי בֵיתָא. וְכַדִּין יִדְעִין דְּתַמְן כְּלָא, מָה  
דְּאַצְטְרִיף לוּן.

שְׁנִינוּ שֵׁם, רַבִּי יְהוּדָה בַּר אֱלֵעָאִי  
אֹמְרַ, שְׁבַעַה לְבוּשֵׁי פְּרוּסִים,  
נְחַקְקוּ בְּשִׁלְשִׁים וּשְׁנַיִם אֲלַפִּים  
חֲלָקִים, וְהֵיזָה פּוֹרָס בְּהֵם שְׁעוּר  
אֶחָד שֶׁל הַעוֹלָם, עַד שְׁמַתַּח אוֹתוֹ  
לְאַרְבַּע זִיווֹת, וְסַמְךָ אוֹתוֹ עַל  
תּוֹמְכִיו. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (ישעיה מד, כד)  
אֲנֹכִי ה' וְכוּ' נֹטָה שָׁמַיִם לְבַדִּי רַקַּע  
הָאָרֶץ מִי אֲתִי.

אָמַר רַבִּי שְׁמֵעוֹן, מָה זֶה שְׁפָתוֹב  
(שם מח) קִרְא אֲנִי אֱלֹהֵיֶם יַעֲמְדוּ  
יַחְדּוּ? אֲלֵא אָמַר רַבִּי שְׁמֵעוֹן,  
כְּשֶׁעָלָה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ לְבְּרוּא  
הַעוֹלָמוֹת, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה נִבְרָאוּ  
עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים וְכָל מָה  
שְׁפָהֶם, שְׁנֹאֲמַר קִרְא אֲנִי אֱלֹהֵם  
יַעֲמְדוּ יַחְדּוּ, אֵל תִּקְרִי אֱלֹהֵם  
אֲלֵא אֱלֹהִים. מְלַמֵּד שְׁבַח"א  
בְּרֵאֵם, וְהֵינּוּ שְׁפָתוֹב (שמות טו) מִי  
כְּמַכָּה בְּאֵלִים ה', כְּמוֹ אֲסַקּוּפָה  
שְׁמֵלָאָה מְפָל צְרַכִּי הַבֵּית, וְאִז  
יִדְעִים שְׁשֵׁם הַכֹּל, מָה שְׁמַצְטְרִף  
לָהֶם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּגו' דְּבָרִים בְּרֵא הַקְּדוּשׁ  
בְּרוּף הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, בְּסִפְר וְסִפְר  
וְסִפּוּר. כְּנַגְדָם, בְּחֻכְמָה בְּתַבּוּנָה וּבְדַעַת.  
בְּחֻכְמָה, דְּכָתִיב (משלי ג יט) ה' בְּחֻכְמָה וְגו'.  
בְּדַעַת, דְּכָתִיב (שם ג כ) בְּדַעַתוֹ תִּהְיוּמוֹת נִבְקָעוּ.  
רַבִּי נַחוּנְיָא אָמַר, בְּחֻכְמָה בְּלִבְד נִבְרָאוּ כָּל

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּגו' דְּבָרִים בְּרֵא  
הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא אֶת עוֹלָמוֹ:  
בְּסִפְר וְסִפְר וְסִפּוּר. כְּנַגְדָם  
בְּחֻכְמָה בְּתַבּוּנָה וּבְדַעַת.  
בְּחֻכְמָה, שְׁפָתוֹב (משלי ג יט) ה'  
בְּחֻכְמָה וְגו'. בְּדַעַת, שְׁפָתוֹב (שם)

בדעת תהומות נבקעו. רפי נחונייה אמר, בחכמה בלבד נבראו כל העולמות פלם, זהו שכתוב בראשית ברא אלהים, וראשית היא החכמה, וזה בא כמו מי שאומר בה"א בראם, ושלשתם נכללים בו.

משנה, הפתחים נפתחו. השערים הם שמורים, הנכנס לא יוצא, והיוצא לא נכנס, לפני הפתח יש שומרים, עולים לתוכו גדולים חזקים, תומך אחד עומד בתוכו, אותו התומך היה נעוץ, ושלשה גונים היו בו: גון חשוף, גון לבן, גון ירק. בו עולים ובו יורדים, הכל משתוקקים להפגס לתוכו, ואין רשות לכל.

הוא קדם לבריאת העולם, עליו עומד שלטון אחד שנגזז באלף עולמות, ממנו נתבקעו כל חקיקות העולם. אשרי מי שישרה בתוכו.

אחריו נמצאים שני אחים אחוזים זה בזה. אחד מקבל אורחים, והוא מראה של חיים. מי שאוכל בשלחנו, עומד תמיד, ואחד מקבל אורחים ולא מקבל. הוא מראה של חיים, מראה של מות. מי שאוכל בשלחנו נופל ומת. אין לו הצלה, אין שאחוז בידו. אחריו נמצאים אלהים המשתוקקים לראות, משתוקקים לקרב אותם, פלם משפחים אותם.

עור אחד היה הולך קרב אליהם לתבע את חלקם. קרב לאותו מראה של חיים ומראה של מות, החזיק בו, אחז בגופו, חברו היה קורא (משלי כג ב) ושמת שפין בלעף אם בעל נפש אתה. ולא הקשיב ולא הטח אָזְנו, עד שנפל ומת. אחר אלו יצא מתוק אחד ונחלק לארבע, ומכל אחד יצאה חכמה, מאותו גדול ונכבד שרצו, וכל

העולמות פלם. הדא הוא דכתיב בראשית ברא אלהים, וראשית היא החכמה. ואתנא פמאן דאמר בה"א בראם, ושלשתן נכללים בו.

מתניתין, פתחי אתפתחו. תרעי הוו נטירין, דעייל לא נפיק, ודנפיק לא עייל, קמי פתחא הוו שגראן, סלקין בגויה רברבין תקיפין, סמך חד קאים בגויה, ההוא סמך הוה נעיץ, ותלת גוונין הוו ביה. גוון חשוף, גוון חנורא, גוון ירוקא, ביה סלקין, ביה נחתין, פלא תאיבין למיעל בגויה, ולית רשותא לכולא.

הוא קדמא לברייתא דעלמא. עליה קאים חד שלטון, דאגניז באַלף עלמין. מגיה אתבקעו פל גילופי עלמא. זכאה הוא דישרי בגויה.

בתריה אשתכחו תרין אחין אחידאן דא בדא. חדא קביל אושפיזין, והוא חיזו דחיין, מאן דאכיל בפתוריה, קאים תדירא. וחד הוא קביל אושפיזין ולא קביל, הוא חיזו דחיין, חיזו דמותא, מאן דאכיל בפתוריה, נפיל ומית, לית ליה שיזבא, לית דאחיד בידיה. בתריה אשתכחו רחימין, תאיבין למחמי, תאיבין למקרב לון, פלא משבחון לון. חד עויר הוה אזיל קריב לגבון, לתבעא חולקהון. קריב לההוא חיזו דחיין וחיזו דמותא, אתקיף ביה, אחיד בגופיה, חברא דיליה הוה קרי, (משלי כג ב) ושמת שפין בלעף אם בעל נפש אתה. לא אצית, ולא ארכין אודגיה, (דף ט ע"ב) עד דנפיל ומית.

בתר אליו, נפק חד מתקא, ואתפליג לארבע. ומפל חד חכמתא נפיק, מההוא רבא ויקירא שבעאן. וכל אינון רחמין ותאיבין

למחמי, ואינון תרין אחין דאחינן דא בדא. בתרווהו תרין רביין עולמין נוקיין, ושיננא דסייפא דמלהטא, אשא בידיהון. נטרין אורחין ושבילין, דלא ייעול חד, ולא יפוק חד, פר ההוא דלא אכיל ולא שתי, שנאמר וישפן מקדם, דאתבראו קמי עלמא דין. מכאן ולהלאה, אשתכללו כל סטרוי דעלמא.

אותם האוהבים והמשותקים לראות, ואתם שני האחים האחוזים זה עם זה.

אחריו שני ילדים עלמים תינוקות, וחרב המלהטת השנונה של אש בידיהם, שומרים הדרךים והשבילים שלא יפגס אחד ולא יצא אחד, פרט לאותו שלא אכל ולא שתה, שנאמר (בראשית א) וישפן מקדם, שנבראו לפני העולם הזה. מכאן והלאה נתקנו כל צדדי העולם.

שורה אחרת - צד השמאל, הצד שנופלים שרידים, המקום שהיתה האש דולקת ימים ולילות לזרק לפניך את רמי הרוח, שהולכים לשמאל, בו הם נטרדים עד ערן ועדנים, אלו הם ימין ושמאל הקדימו לבריאת העולם, ואחר כך זיוותיהם של הארץ.

פסקא: אמר רבי יהודה אמר רב, כתיב (משלי א) ה' בחכמה יסד ארץ כוונן שמים בתבונה ואומר בדעתו תהומות נבקעו. בשלשה דברים הללו נברא העולם, ועל שנים מהם הוא עומד - על התבונה ועל הדעת. והרי שנינו שלש? אמר רבי יצחק, החכמה, נטלה הקדוש ברוך הוא למעלה והיא שמו, להודיע לעבדיו הצדיקים, והשנים עמדו בעולם, והם קיומו.

אמר רבי אבא, כל השלשה נרמזו במראה קטן, והם שלש תנועות הפה: עליון, אמצעי ותחתון. בנהוגי הפה מתנהג בהם. אמר רבי אבא, והם חכמה ותבונה ודעת.

מה משמע שהשנים הללו מתנהג בהם העולם והם תבונה ודעת? ששנינו, אלו מנהגי העולם, השמים שנבראו בתבונה, והתהום בדעת, והחכמה היא

שוריא אחרא, סטרוי דשמאלא. סטר דנפלין שרידין. אתר דנורא הוה דליק יממין ולילין, למרמי קמה לרמי רוחא, דאזלין לשמאלא. ביה אתטרדון, עד ערן עדנין. אלין אינון ימינא ושמאלא, אקדימו לברייתא דעלמא. ולבתר זויותהון דארעא.

פיסקא. אמר רבי יהודה, אמר רב, כתיב (משלי א) ה' בחכמה יסד ארץ כוונן שמים בתבונה, ואומר (שם א) בדעתו תהומות נבקעו. בשלשה דברים הללו נברא העולם, ועל שנים מהן הוא עומד, על התבונה ועל הדעת. והא תנינן תלת. אמר רבי יצחק, החכמה נטלה הקדוש ברוך הוא למעלה, והוא שמו, להודיע לעבדיו הצדיקים. והשנים עמדו בעולם, והם קיומו.

אמר רבי אבא, בלהו תלתא, אתרמיזו בחיזו זעירא. ואינון תלת תנועות פומא: עליון, אמצעי, והתחתון, בנהוגי דפומא אתנהיג בהו. אמר רבי אבא, והם חכמה ותבונה ודעת.

מאי משמע דהאי תרין אתנהיג בהו עלמא, והם תבונה ודעת. דתנינן, אלין מנהגי עלמא השמים שנבראו בתבונה. והתהום בדעת. והחכמה הוא שמו של מקום, והוא



נִקְרָא חֲכָמָה. וְתַנִּינָן, הוּא וְהַחֲכָמָה הַכֹּל דְּבַר אֶחָד.

שָׁמוּ שֶׁל מְקוֹם, וְהוּא נִקְרָא חֲכָמָה. וְשַׁנִּינוּ, הוּא וְהַחֲכָמָה - הַכֹּל דְּבַר אֶחָד.

דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מֵאֵי דְכָתִיב, (ישעיה מב ח) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי. מִלְּמַד שֶׁהוּא וְשָׁמוּ אֶחָד הוּא. אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, הַכֹּל נָתַן, אֲבָל שְׁמוֹ הַגְּדוֹל לֹא נָתַן, וְלֹא אוֹזִיף לְאַחֲרָן, דְּכָתִיב אֲנִי ה'. לְבַדִּי. מִלְּמַד דְּשֵׁם זֶה לֹא נָתַן לְשׁוֹם נִבְרָא. וְאָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, בַּא וְרָאָה כְּמָה חֲשַׁשׁ הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ יִתְבַּרְךָ, תִּדְעֵ לָךְ בְּזִמְנֵן שְׁבִית הַמְקַדֵּשׁ הָיָה קַיִים, כָּל הַמְקַרִּיב קָרְבָן, וְזוֹבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, חַיִּיב מִיתָה, שְׁנֹאֲמַר זוֹבַח לְאֱלֹהִים יַחֲרֵם בְּלַתִּי לַה' לְבַדּוֹ. מִלְּמַד שְׁצַרִּיף לְהַזְפִּיר שְׁמוֹ הַמְּיוֹחַד בְּלִבְדּוֹ.

שְׁאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מַה שְׁכַתּוּב (ישעיה מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי, מִלְּמַד שֶׁהוּא וְשָׁמוּ אֶחָד הוּא. אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, הַכֹּל נָתַן, אֲבָל שְׁמוֹ הַגְּדוֹל לֹא נָתַן וְלֹא הִשְׁאִיל לְאַחֲרִים, שְׁכַתּוּב אֲנִי ה', לְבַדִּי. מִלְּמַד שְׁשֵׁם זֶה לֹא נָתַן לְשׁוֹם נִבְרָא. וְאָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, בַּא וְרָאָה כְּמָה חֲשַׁשׁ הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ יִתְבַּרְךָ. תִּדְעֵ לָךְ, בְּזִמְנֵן שְׁבִית הַמְקַדֵּשׁ הָיָה קַיִים, כָּל הַמְקַרִּיב קָרְבָן וְזוֹבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, חַיִּיב מִיתָה, שְׁנֹאֲמַר (שמות כב ט) זִבַּח לְאֱלֹהִים יַחֲרֵם בְּלַתִּי לַ' לְבַדּוֹ. מִלְּמַד שְׁצַרִּיף לְהַזְפִּיר שְׁמוֹ הַמְּיוֹחַד בְּלִבְדּוֹ.

וְעַל כֵּן כְּדֵי שֶׁלֹא יִטְעֶה אָדָם, צוּה בַּקְרָבָנוֹת וְאָמַר, (ויקרא א ב) אָדָם פִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַה'. (שם כב כט) וְכִי תִזְבְּחוּ זִבַּח תּוֹדָה לַה'. (שם יט ח) וְכִי תִזְבְּחוּ זִבַּח שְׁלָמִים לַה'. (שם ב א) וְנִפְשׁ פִּי תִקְרִיב קָרְבָן מִנְחָה לַה'. וְלֹא נֹאֲמַר לְאֱלֹהִים.

וְעַל כֵּן, כְּדֵי שֶׁלֹא יִטְעֶה אָדָם, צוּה בַּקְרָבָנוֹת וְאָמַר (ויקרא א) אָדָם פִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַה', וְכִי תִזְבְּחוּ זִבַּח תּוֹדָה לַה', וְכִי תִזְבְּחוּ זִבַּח שְׁלָמִים לַה', (שם ב) וְנִפְשׁ פִּי תִקְרִיב קָרְבָן מִנְחָה לַה'. הַכֹּל לַה', וְלֹא נֹאֲמַר לְאֱלֹהִים. מַה הַטֵּעַם? אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, שֵׁם זֶה הוּא מְשַׁתָּף, שֶׁהַמְּלָאכִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, בְּגִי אָדָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, הַדְּיָיִנִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, וְאִין אֲנוּ יוֹדְעִים לְמִי מֵהֶם זוֹבַח, לְכַף צַרִּיף לְהַזְפִּיר הַשֵּׁם הַמְּיוֹחַד לְבַדּוֹ.

מֵאֵי טְעָמָא. אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, שֵׁם זֶה הוּא מְשׁוֹתָף, שֶׁהַמְּלָאכִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים. בְּגִי אָדָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, הַדְּיָיִנִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, וְאִין אֲנוּ יוֹדְעִים לְמִי מֵהֶם זוֹבַח, לְכַף צַרִּיף לְהַזְפִּיר הַשֵּׁם הַמְּיוֹחַד לְבַדּוֹ.

אָמַר רַבִּי חַיִּיא, בַּא וְרָאָה, מִי שְׁמַקְלֵל אֶת הַשֵּׁם, שְׁכַתּוּב (ויקרא כד) אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלַל אֱלֹהֵיו וְנִשְׂא חֲטָאוֹ. שְׁהָרִי אִם קָלַל הַשֵּׁם הִזָּה סֶתֶם, אִינוּ חַיִּב מִיתָה וְאִין מְנַדִּים אוֹתוֹ, שֶׁיִּכּוֹל לְטַעַן לְאֶחָד מִן הַדְּיָיִנִים אוֹ לְגְדוֹל הַדּוֹר הוּא אָמַר. אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, מִיתָה אִין מְחַיִּיבִין אוֹתוֹ, אֲבָל גְּדוּי מְחַיִּיבִים אוֹתוֹ, מִשׁוֹם לְאוֹ שֶׁל הַתּוֹרָה, שְׁכַתּוּב (שמות כב) אֱלֹהִים לֹא

אָמַר רַבִּי חַיִּיא, תַּא חַזִּי, מֵאֵן דְּמַקְלֵל אֶת הַשֵּׁם, דְּכָתִיב (ויקרא כד טו) אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלַל אֱלֹהֵיו וְנִשְׂא חֲטָאוֹ, דְּהָא אִם קָלַל שֵׁם זֶה סֶתֶם, אִינוּ חַיִּב מִיתָה, וְאִין מְנַדִּין אוֹתוֹ, דְּיִכּוֹל לְטַעוֹן לְחַד מִן דְּיִינָא, אוֹ לְגְדוֹל הַדּוֹר קָאֲמַר. אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, מִיתָה אִין מְחַיִּיבִין אוֹתוֹ, אֲבָל גְּדוּי מְחַיִּיבִין אוֹתוֹ, מִשׁוֹם לְאוֹ דְּאוּרִייתָא, דְּכָתִיב (שמות כב כז) אֱלֹהִים לֹא תִקְלַל

תקלל, סתם. אבל אם קלל שם המיוחד, חייב מיתה, (ויקרא כה, ו) ונקב שם ה' מות יומת. מלמד שאינו חייב עד שיזכיר שמו המיוחד.

האיש ההוא שהקדיש את בנו ואמר, הבן הזה שנולד יהיה מקדש לאלהים, שמע רבי חייא ונדה אותו. אמר לו: ומה על שהקדשתי את בני לקדוש ברוך הוא שיהיה אותו האיש בנדוי? אמר לו: לא על כך עשיתי, אלא על שהקדשתי אותו לשם הנקרא אלהים, והתורה אמרה (שמות כג) זבח לאלהים יחרם. אמר: ואיך היה לי לומר? אמר לו: הבן הזה שנולד לי יהיה מקדש לה' ולא לשם אחר. ומנין לנו? מחנה, שכתוב (שמואל א-א) ונתתיו לה', ולא אמרה לאלהים.

אמר רבי שלום, והרי בארנו שבשם אלהים נברא העולם, אם כך, יכל לטען האיש הזה, כמו כן שהיו מלאכים, או היו גדולי הדור, או היו דינים. אמר רבי אבהו: הרי העולם נברא טרם שיבאו בני אדם וטרם שיבאו דיני הדור וגדולי הדור, ואין לשגות. כמו שאמר רבי אלעזר החביב והיקר, שכתוב (שמות טו) מי כמכה באלים ה', שיוכל לברא את העולם. משמע שאלים אינו יכול לברא העולם, עד שנטל הקדוש ברוך הוא את אחת משמו, והיא האות ה"א, ובו נברא העולם, ונעשה מן אלים אלהים, ונבנה שמו אלהים, ועל זה שנינו בה"א בראש.

אמר רבי יוסי, הרי ראינו שאין פתור ומלכות אלא בשמו הקדוש, שלא השאילו לאחר, והוא השם יו"ד ה"א וא"ו ה"א. שאמר רבי יוסי, בו נכללים עליונים ותחתונים, שמים וארץ, וכל צבאם, פסא הפבוד, וחיית

סתם. אבל אם קלל שם המיוחד, חייב מיתה, דכתיב (ויקרא כד טז) ונקב שם ה' מות יומת, מלמד שאינו חייב עד שיזכיר שמו המיוחד.

זהו גברא דאקדיש בריה, ואמר, האי ברא דאתייליד, יהא מקודש לאלהים, שמע ר' חייא ושמתייה. אמר ליה, ומה על דאקדישת ברי לקודשא בריה הוא, להוי ההוא גברא בשמתא. אמר ליה לאו על כך עבדית, אלא על דאקדישתיה לשם הנקרא אלהים, והתורה אמרה זבח לאלהים יחרם. אמר והיאך הוה לי למימר. אמר ליה, האי ברא דאתייליד לי ליהוי מקודש לה', ולא לשם אחר. ומנא לן. מחנה, דכתיב (שמואל א יא) ונתתיו לה', ולא אמרה לאלהים.

אמר רבי שלום, והא אוקימנא דבשם אלהים נברא העולם, אי הכי יכיל למטען האי גברא פהאי גוונא, דמלאכים הוו, או גדולי הדור הוו, או דיני הוו. אמר רבי אבהו, הא עלמא אתברי עד דלא ייתון בני נשא, ועד דלא ייתון דיני דרא, ורברבי דרא, ולא אית למשגא.

במא דאמר רבי אלעזר חביבא יקרא, דכתיב (שמות טו יא) מי כמכה באלים ה', שיוכל לברוא את העולם, משמע דאלים אינו יכול לברוא העולם, עד שנטל הקדוש ברוך הוא את אחת משמו, והיא אות ה"א, ובו נברא העולם. ונעשה מן אלים אלהים, ונבנה שמו אלהים. ועל האי תנן, בה"א בראש.

אמר רבי יוסי, הא חזינן דלית פתרא ומלכותא אלא בשמיה קדישא. דלא אוזפיה לאתרא, והוא השם יו"ד ה"א וא"ו ה"א. דאמר רבי יוסי, בו נכללים עליונים ותחתונים שמים וארץ, וכל צבאם, פסא הפבוד, וחיית

צבאם, כפא הכבוד ותיבות הקדוש, וכלם לנגדו פאין וכלא חשויבם, והוא הנה, והוא הנה, והוא הנה. ברוף הוא וברוף שמו לעולם ולעולמי עולמים אמן.

אמר רבי יהודה, יתברך ויתעלה שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוף הוא, שהוא ראשון והוא אחרון, ומבלעדיו אין אלהים, וכרא את העולם בסוד שלשה ענינים גדולים וטובים, והם דעת חכמה ובינה, שנאמר (משלי א) ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו.

והנה ברא הקדוש ברוף הוא הארץ, שהיא עולם השפל, בסוד החכמה, והשמים, שהוא גדול ממנו, בתבונה, שהוא דבר קטן מן החכמה? וכבר שנינו, מתי נקרא אדם חכם בחכמה? כששואלים אותו בכל דבר, ועונה ומשיב כענין וידו בכל, אז נקרא חכם בחכמה, שהוא גדול על התבונה ועל הדעת, על כן הנה לו יתברך לעשות השמים בחכמה, והארץ, שהיא שפלה מהם, בתבונה.

הדע שהחכמה גדולה מכלם, ועל כן נקרא אדם חכם, מפני שהוא חכם בכל החכמות, והתבונה קטנה מן החכמה, ועל כן נקרא אדם מבין, כלומר מבין דבר מתוך דבר, הוא מעצמו ומלבו מבין דבר מתוך דבר אחר, כלומר, בראותו יסוד, בונה בנן עליו. וכן הוא המבין, בראותו דבר אחד או קצתו, משלים הענין עליו.

והקדוש ברוף הוא יתברך שמו ברא השמים בסוד התבונה, שהוא ענין הבינה מתוך היסוד, ובראשית כל הנבראים ברא צורת המלאכים מזיו אור הדרו.

הקדוש, וכלם לנגדו פאין וכלא חשיבין, והוא הנה, והוא הנה, והוא יהיה. ברוף הוא, ברוף שמייה. לעלם ולעלמי עלמין אמן.

אמר רבי יהודה, יתברך ויתעלה שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוף הוא, שהוא ראשון, והוא אחרון, ומבלעדיו אין אלהים. וברא את העולם בסוד שלשה ענינים גדולים וטובים, והם דעת חכמה ובינה, שנאמר ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו.

ולמה ברא הקדוש ברוף הוא הארץ, שהוא עולם השפל, בסוד החכמה. והשמים, שהוא עולם גדול ממנו, בתבונה, שהוא דבר קטן מן החכמה. וכבר שנינו, אימתי נקרא אדם חכם בחכמה, כששואלים אותו בכל דבר, ועונה ומשיב כענין, וידו בכל, אז נקרא חכם בחכמה, שהוא גדול על התבונה ועל הדעת, על כן הנה לו יתברך לעשות השמים בחכמה, והארץ שהיא שפלה מהם בתבונה. הדע כי החכמה גדולה מפולם, ועל כן נקרא אדם חכם, מפני שהוא חכם בכל החכמות. והתבונה קטנה מן החכמה, ועל כן נקרא אדם מבין, כלומר, מבין דבר מתוך דבר, הוא מעצמו ומלבו, מבין דבר מתוך דבר אחר. כלומר, בראותו יסוד, בונה בנן עליו. וכן הוא המבין, בראותו דבר אחד או קצתו, משלים הענין עליו.

והקדוש ברוף הוא יתברך שמו, ברא השמים בסוד התבונה, שהוא ענין הבינה מתוך היסוד. ובראשית כל הנבראים, ברא צורת המלאכים הקדושים, שהם תחלת כל הנבראים הנאצלים מזיו אור הדרו.

צורת המלאכים הקדושים, שהם תחלת כל הנבראים הנאצלים מזיו אור הדרו.

וְעִשְׂרָה שְׁמוֹת נִקְרְאוּ בְּסוּדָם, וּבִתְוֹךְ שְׁמוֹתָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים. וְעַל כֵּן בָּא לְהוֹרוֹת בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים, כְּלוֹמַר בְּרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ צוּרַת הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים אֱלֹהִים, וְהֵם הַיְסוּד מִכָּל הַנִּבְרָאִים הָאֲחֵרִים, וּמִתּוֹךְ זֶה הַיְסוּד, נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם לְאַחַר כֵּן בְּסוּד הַתְּבוּנָה, כַּאֲשֶׁר הַתְּבוּנָה הוּא מִכֵּין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר כִּף נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, שֶׁהֵם מְסוּד אִוֹר צוּרַת הַמַּלְאָכִים. כְּלוֹמַר הֵם בְּנִין מִתּוֹךְ הַיְסוּד, וְעַל כֵּן כּוֹנֵן שָׁמַיִם בַּתְּבוּנָה.

אֲבָל הָאָרֶץ נִהְיָה מִתּוֹךְ יְסוּד אַחֵר, אֲלֵא שֶׁהִיא תְלוּיָה עַל הַמַּיִם. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יְסוּד לָהּ יְסוּד עֲשׂוּי בְּחֻמָּה, וְעַל כֵּן נֹאמֵר ה' בְּחֻמָּה יְסוּד אָרֶץ, כּוֹנֵן שָׁמַיִם בַּתְּבוּנָה, דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר.

וְאָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, בֵּא וּרְאֵה כִּמָּה חֲשֵׁשׁ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ הַגְּדוֹל שֶׁהוּא יְהו"ה, כִּי זֶהוּ שְׁמוֹ מִמֶּשׁ. אֲבָל שֵׁם אֱלֹהִים, מִשְׁתַּף הוּא עַל יְתֵר הַנִּבְרָאִים. הַמַּלְאָכִים נִקְרָאִים אֱלֹהִים. בְּנֵי אָדָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים. הַדְּיָיָנִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים.

וְעַל כֵּן חֲשֵׁשׁ הַמָּקוֹם עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ. תִּדְעֵ לָךְ, כָּל הַמַּקְרִיב קָרְבָּנוּ וְזָבַח לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, חַיִּיב מִיתָה. שְׁנֵאמַר, (שְׁמוֹת כב יט) זָבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתִּי לֵה' לְבָדוּ. בְּשִׁבִיל שֶׁהוּא שֵׁם מְשׁוֹתֵף, וְאִין אָנוּ יוֹדְעִים אִם הוּא זֹבַח לְמַלְאָכִים, אוֹ לְבְנֵי אָדָם, אוֹ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַל כֵּן אָמְרָה הַתּוֹרָה, זָבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתִּי לֵה' לְבָדוּ, כְּלוֹמַר, שְׁצַרִּיף שְׁיִזְכִּיר שֵׁם יְהו"ה לְבָדוּ. וּלְפִיכָף נֹאמַר בְּקָרְבָּנוֹת, (ויקרא כב כט) וְכִי תִזְבְּחוּ זָבַח תּוֹדָה לֵה', וְכֵן בְּשִׁלְמִים, וְכֵן בְּעוֹלָה, וְלֹא נֹאמַר לְאֱלֹהִים אֲלֵא לֵה' מִמֶּשׁ.

וְעִשְׂרָה שְׁמוֹת נִקְרְאוּ בְּסוּדָם, וּבִתְוֹךְ שְׁמוֹתָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים. וְעַל כֵּן בָּא לְהוֹרוֹת בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים, כְּלוֹמַר, בְּרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ צוּרַת הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים אֱלֹהִים, וְהֵם הַיְסוּד מִכָּל הַנִּבְרָאִים הָאֲחֵרִים, וּמִתּוֹךְ זֶה הַיְסוּד נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם לְאַחַר כֵּן בְּסוּד הַתְּבוּנָה, כַּאֲשֶׁר הַתְּבוּנָה הוּא דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, כִּף נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, שֶׁהֵם מְסוּד אִוֹר צוּרַת הַמַּלְאָכִים, כְּלוֹמַר, הֵם בְּנִין מִתּוֹךְ הַיְסוּד, וְעַל כֵּן כּוֹנֵן שָׁמַיִם בַּתְּבוּנָה.

אֲבָל הָאָרֶץ נִהְיָה מִתּוֹךְ יְסוּד אַחֵר, אֲלֵא שֶׁהִיא תְלוּיָה עַל הַמַּיִם. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יְסוּד לָהּ יְסוּד עֲשׂוּי בְּחֻמָּה, וְעַל כֵּן נֹאמֵר ה' בְּחֻמָּה יְסוּד אָרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בַּתְּבוּנָה, דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר. וְאָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, בֵּא וּרְאֵה כִּמָּה חֲשֵׁשׁ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ הַגְּדוֹל שֶׁהוּא יְהו"ה, כִּי זֶהוּ שְׁמוֹ מִמֶּשׁ. אֲבָל שֵׁם אֱלֹהִים מִשְׁתַּף הוּא עַל יְתֵר הַנִּבְרָאִים. הַמַּלְאָכִים נִקְרָאִים אֱלֹהִים, בְּנֵי אָדָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, הַדְּיָיָנִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים.

וְעַל כֵּן חֲשֵׁשׁ הַמָּקוֹם עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ. תִּדְעֵ לָךְ, כָּל הַמַּקְרִיב קָרְבָּנוּ וְזָבַח לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, חַיִּיב מִיתָה, שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת כב) זָבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתִּי לֵה' לְבָדוּ. בְּשִׁבִיל שֶׁהוּא שֵׁם מְשׁוֹתֵף, וְאִין אָנוּ יוֹדְעִים אִם הוּא זֹבַח לְמַלְאָכִים אוֹ לְבְנֵי אָדָם אוֹ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַל כֵּן אָמְרָה הַתּוֹרָה זָבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתִּי לֵה' לְבָדוּ, כְּלוֹמַר, שְׁצַרִּיף שְׁיִזְכִּיר שֵׁם יְהו"ה לְבָדוּ. וּלְפִיכָף נֹאמַר בְּקָרְבָּנוֹת (ויקרא כב) וְכִי תִזְבְּחוּ זָבַח תּוֹדָה לֵה', וְכֵן בְּשִׁלְמִים וְכֵן בְּעוֹלָה, וְלֹא נֹאמַר לְאֱלֹהִים, אֲלֵא לֵה' מִמֶּשׁ.

וְשָׁמַיִם, נִבְרָאוּ מֵאוֹתוֹ הָאוֹר הַנִּשְׁפָּע בְּאֱלֹהִים, וַעֲשֵׂה אוֹתָם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וּבְשִׁלְשָׁה דְבָרִים הִלְלוּ נַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן, שְׁנֵאֲמַר (שמות לא ג) וְאִמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבִדְעָת. וְשִׁלְשַׁתָּן הֵם בְּמִתְנַת עֲלִיּוֹן, לְכֹל אֲשֶׁר יִחְפֹּץ יִתְנֶם, שְׁנֵאֲמַר כִּי ה' יִתֵּן חֻכְמָה מִפִּי דַעַת וּתְבוּנָה.

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים (בראשית א). רַבִּי אֲבָא פִתַּח וְאָמַר (שם טו), בְּיוֹם הַהוּא פָּרַת ה' אֵת אֲבָרָם בְּרִית לְאִמְרוּ. בְּחֻמְשָׁה עֲנִינִים נֵאֲמַר הַבְּרִית, הָא' הוּא בְּרִית מִלְּהָ, שְׁנֵאֲמַר (שם יז) וְהִיְתָה בְּרִיתִי בְּבִשְׂרָכֶם לְבְרִית עוֹלָם. הַב' - בְּרִית הַקֶּשֶׁת, שְׁנֵאֲמַר (שם ט) וְהִיְתָה לְאוֹת בְּרִית. הַג' - בְּרִית הַמֶּלַח, שְׁנֵאֲמַר (במדבר יח) בְּרִית מֶלַח עוֹלָם. הַד' - בְּרִית הַיְסוּרִין, שְׁנֵאֲמַר (דברים כח) אֵלֶּה דְבָרֵי הַבְּרִית. הֵה' - בְּרִית הַפְּהוּנָה, שְׁנֵאֲמַר (במדבר כח) וְהִיְתָה לוֹ וּלְזָרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית פְּהוּנַת עוֹלָם. וְכַרְסָם שְׁנִתְּנוּ הֵה' בְּרִיתוֹת, לֹא הִיְתָה הַבְּרִית אֶלָּא בְּאֵשׁ. שְׁנֵאֲמַר (בראשית טו) וְהִנֵּה תִנּוּר עֶשֶׂן וְלִפְיֵד אֵשׁ וּגו', וְכַתִּיב (שם) בְּיוֹם הַהוּא פָּרַת ה' אֵת אֲבָרָם בְּרִית לְאִמְרוּ. וְהָאֵשׁ הִיְתָה בְּרִית בְּתַחֲלָה. וְזֵהוּ בְּרֵאשִׁית. הוֹצֵא מִשֶּׁם אֵשׁ, וְנִשְׂאָר בְּרִית. כְּלוֹמַר בְּרִית א"ש.

ר' יוֹחָנָן אָמַר, בְּרִית כְּרוּתָה כְּרוּתָה הוּא עִם הָעוֹלָם, וְעַל מִנַּת שְׂעִמּוֹד אֲבָרָהֶם, וְהָאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָם, בְּאֲבָרָהֶם. וְאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁכַרְתָּ עִמּוֹ הַבְּרִית בְּאֵשׁ, עִמְד הָעוֹלָם בְּקִיּוּמוֹ, וְזֵהוּ בְּרֵאשִׁית, בְּרִית אֵשׁ, בְּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ פְּדִי שְׂעִמּוֹד אוֹתוֹ שְׁתַּעֲמַד אוֹתָהּ הַבְּרִית אֵשׁ.

וְהַחֲכֵמָה אוֹמְרָת, לָמָּה הִבִּיא בְּרוּךְ

וְשָׁמַיִם, נִבְרָאוּ מֵאוֹתוֹ הָאוֹר הַנִּשְׁפָּע בְּאֱלֹהִים, וַעֲשֵׂה אוֹתָם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וּבְשִׁלְשָׁה דְבָרִים הִלְלוּ נַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן, שְׁנֵאֲמַר (שמות לא ג) וְאִמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבִדְעָת. וְשִׁלְשַׁתָּן הֵם בְּמִתְנַת עֲלִיּוֹן, לְכֹל אֲשֶׁר יִחְפֹּץ יִתְנֶם, שְׁנֵאֲמַר (משלי ב ו) כִּי ה' יִתֵּן חֻכְמָה מִפִּי דַעַת וּתְבוּנָה.

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. רַבִּי אֲבָא פִתַּח וְאָמַר, (בראשית טו יח) בְּיוֹם הַהוּא פָּרַת ה' אֵת

אֲבָרָם בְּרִית לְאִמְרוּ. בְּחֻמְשָׁה עֲנִינִים נֵאֲמַר הַבְּרִית, הָא' הוּא בְּרִית מִלְּהָ, שְׁנֵאֲמַר (שם יז ג) וְהִיְתָה בְּרִיתִי בְּבִשְׂרָכֶם לְבְרִית עוֹלָם. הַב' בְּרִית הַקֶּשֶׁת, שְׁנֵאֲמַר (שם ט יג) וְהִיְתָה לְאוֹת בְּרִית. הַג' בְּרִית הַמֶּלַח, שְׁנֵאֲמַר (במדבר יח ט) בְּרִית מֶלַח עוֹלָם. הַד' בְּרִית הַיְסוּרִין, שְׁנֵאֲמַר אֵלֶּה דְבָרֵי הַבְּרִית. הֵה' בְּרִית הַפְּהוּנָה, שְׁנֵאֲמַר (במדבר כח יג) וְהִיְתָה לוֹ וּלְזָרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית פְּהוּנַת עוֹלָם.

וְכַרְסָם שְׁנִתְּנוּ הֵה' בְּרִיתוֹת, לֹא הִיְתָה הַבְּרִית אֶלָּא בְּאֵשׁ. שְׁנֵאֲמַר (בראשית טו יח) וְהִנֵּה תִנּוּר עֶשֶׂן וְלִפְיֵד אֵשׁ וּגו'. וְכַתִּיב (שם טו יח) בְּיוֹם הַהוּא פָּרַת ה' אֵת אֲבָרָם בְּרִית לְאִמְרוּ. וְהָאֵשׁ הִיְתָה בְּרִית בְּתַחֲלָה. וְזֵהוּ בְּרֵאשִׁית, הוֹצֵא מִשֶּׁם אֵשׁ, וְנִשְׂאָר בְּרִית. כְּלוֹמַר בְּרִית א"ש.

ר' יוֹחָנָן אָמַר, בְּרִית כְּרוּתָה כְּרוּתָה הוּא עִם הָעוֹלָם, וְעַל מִנַּת שְׂעִמּוֹד אֲבָרָהֶם, וְהָאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָם, בְּאֲבָרָהֶם. וְאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁכַרְתָּ עִמּוֹ הַבְּרִית בְּאֵשׁ, עִמְד הָעוֹלָם בְּקִיּוּמוֹ, וְזֵהוּ בְּרֵאשִׁית, בְּרִית אֵשׁ, בְּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ פְּדִי שְׂעִמּוֹד אוֹתוֹ הַבְּרִית אֵשׁ.

וְהַחֲכֵמָה אוֹמְרָת, לָמָּה הִבִּיא בְּרוּךְ

הקדוש ברוך הוא מבול מים לעולם בתחלת דינו ולא דבר אחר? אלא ראה הקדוש ברוך הוא שהעולם נברא בכרית אש, וראה שאם ידין העולם בדין אחר, אפשר שיוכלו הרשעים לעמוד בעולם, מפני אותו ברית אש, באשר נברא העולם. אלא מה עשה, דן את העולם במים, בדבר הראוי לכבות את האש, כדי להעביר את הרשעים מן העולם, שנמשלו לאש, (יחזקאל טו) מהאש יצאו והאש תאכלם. רצונו לומר, מהאש יצאו ברת העולם כשנברא.

לכן בתחלה אמר, אמתה את האדם אשר בראתי במים, שנאמר (ישעיה נז) והרשעים פים נגרש, לאחר כן נאמר, מהאש יצאו והאש יצאו והאש תאכלם. אמר הקדוש ברוך הוא: עד כאן היו נמוקים במים, מכאן ואילך - מהאש יצאו והאש תאכלם.

ובשחטאו אחר כן, דן אותם באש, שנאמר (בראשית יט, כד) וה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש. ואימתי נתבסם העולם? כשעמדו על הר סיני, ונתמלא כלו אש, שנאמר (דברים ד, יא) וההר בער באש עד לב השמים. רבי יצחק אמר, והתורה נהייתה ברית בין השם והעולם, שנמשלה באש, שנאמר (ירמיה כג, כט) הלא כה דברי באש, וזהו ברית אש, בראשית.

רבי יוחנן פתח, (משלי כג) בחכמה יבנה בית - שלשה דברים צריך אדם לעשות בדרך העולם, ואלו הן: לבנות בית מושבו, ולטע פרם להתפרנס בו, ואחר כך לקחת לו אשה, ולהוליד בנים, לפרנסם בהם. ולא פדרך השוטים, הלוקחים אשה

הוא מבול מים לעולם, בתחלת דינו, ולא דבר אחר. אלא ראה הקדוש ברוך הוא שהעולם נברא בכרית אש, וראה שאם ידין העולם בדין אחר, אפשר שיוכלו הרשעים לעמוד בעולם, מפני אותו ברית אש, באשר נברא העולם. אלא מה עשה, דן את העולם במים, בדבר הראוי לכבות את האש, כדי להעביר את הרשעים מן העולם, שנמשלו לאש, שנאמר (יחזקאל טו) מהאש יצאו והאש תאכלם. רצונו לומר, מהאש יצאו בתחלת העולם כשנברא.

לכן בתחלה אמר אמתה את האדם אשר בראתי במים, שנאמר (ישעיה נז כ) והרשעים פים נגרש, לאחר כן נאמר, מהאש יצאו והאש תאכלם, אמר הקדוש ברוך הוא עד כאן היו נמוקים במים, מכאן ואילך מהאש יצאו והאש תאכלם.

ובשחטאו אחר כן, דן אותם באש, שנאמר (בראשית יב כד) וה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש, ואימתי נתבסם העולם, כשעמדו על הר סיני, ונתמלא כלו אש, שנאמר (דברים ד יא) וההר בער באש עד לב השמים. ר' יצחק אמר, והתורה נהייתה ברית בין השם והעולם, שנמשלה לאש, שנאמר (ירמיה כג כט) הלא כה דברי באש, וזהו ברית אש בראשית.

ר' יוחנן פתח, (משלי כד ג) בחכמה יבנה בית, שלשה דברים צריך אדם לעשות בדרך העולם, ואלו הן: לבנות בית מושבו, ולטע פרם להתפרנס בו, ואחר כך לקחת לו אשה, ולהוליד בנים, לפרנסם בהם. ולא פדרך השוטים, הלוקחים אשה בתחלה, ואחר כך

בוטעים פָּרַם, וְאַחַר כֶּךָּ נוֹטְעִים פָּרַם,  
וְאַחַר כֶּךָּ בּוֹנִים בַּיִת.

כִּי זֶה שְׁאֵמַר רַבִּי סִימוֹן, כָּל  
הַלּוֹקֵחַ לֹא אֵשֶׁה וְאֵין לוֹ בַּתְּחִלָּה  
בְּמֵה שְׂיוּכַל לַפְּרִנְסָה, הֲרִי זֶה  
חֲפָשִׁי מִן הַמְּצוּוֹת, כַּמְתִּים  
הַנְּקָרָאִים חֲפָשִׁים, שְׁנֵאמַר (תהלים  
פח) בַּמְתִּים חֲפָשִׁי. וְלָמָּה נִקְרָא  
חֲפָשִׁי? לְפִי שֶׁהוּא חֲפָשִׁי מִן  
הַמְּצוּוֹת, מִפְּנֵי שֶׁלֹא יוּכַל  
לְהַשְׁתַּדֵּל בַּעֲבוּדַת בּוֹרְאוֹ, אֶלֶא  
בַּעֲבוּדַת אֲשֶׁתּוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּאֵלוֹ לּוֹקֵחַ  
עֲבוּדָה זָרָה לַעֲצֹמוֹ. שְׁאֵמַר רַבִּי  
יְהוּדָה, בַּתְּחִלָּה הָיוּ הַחֲכָמִים  
וְהַחֲסִידִים לּוֹקְחִים אֵשֶׁה, וְלֹא  
הָיָה לָהֶם דֵּי פְרִנְסָתָם, וּמִמֵּיתִים  
עֲצָמָם בְּרָעַב וּבִצְמָא, וּמִנִּיחִים כָּל  
חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה  
וּבַמְּצוּוֹת וּבַעֲבוּדַת בּוֹרְאָם. אֲבָל  
בְּזִמְנָן הַזֶּה, שֶׁהָעוֹלָם טְרוֹד אַחַר  
הַפְּרִנְסָה, צָרִיךְ לְכוֹנֵן בַּיִת  
בַּתְּחִלָּה, וְלִזְמַן מְזוֹנְוֹתָיו, וְאַחַר  
כֶּךָּ לְקַחַת אֵשֶׁה, וְיִכּוֹל לַעֲבֹד  
בּוֹרְאוֹ, וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה. כִּי זֶה  
שְׁאֵמַר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָּהּ,  
אִם אֵין קַמַּח אֵין תּוֹרָה.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵאַחַר שֶׁהָאָדָם  
נוֹשֵׂא אֵשֶׁה, אִזּוֹ נִקְרָא עֶבֶד ה',  
מִפְּנֵי שֶׁלְבוֹ פְּנוּי מְלַהֲסֵתְכַל  
בַּעֲבֵרָה וּבַבְּשִׂים וּמְלַתּוֹר אַחַר  
לְבָבוֹ וְעֵינָיו, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (במדבר  
טו) וְלֹא תַתּוֹרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם  
וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם וְגו'. לְפִיכֶן צָרִיךְ  
אָדָם לְהַשְׁתַּדֵּל לְכוֹנֵן בַּיִת בְּרֵאשׁ,  
וְלַעֲשׂוֹת יָשׁוּב בַּבַּיִת.

וּכְמוֹ אֵתָּה לְמַד? מֵהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ  
הוּא. קִדְּם בְּנֵה בַיִת וְכוֹנְנֵנו, וְזִמְנָן  
כָּל הַפְּרִנְסָה וְהַמְּזוֹנוֹת קִדְּם שְׂיָבֵא  
אָדָם לְעוֹלָם. וּבְרָא אֶת הָעוֹלָם  
בְּרֵאשׁ, שֶׁהוּא הַבַּיִת. וְזִמְנָן כָּל  
הַפְּרִנְסָה הָאֵיךְ? בְּרָא אֶת  
הַבְּהֵמוֹת, וְאֵת הַחַיּוֹת, וְאֵת  
הָעוֹפוֹת וְהַדְּגִים הַצְּמָחִים

וְאַחַר כֶּךָּ בּוֹנִים בַּיִת.  
כִּי הָא דְאָמַר רַבִּי סִימוֹן, כָּל הַלּוֹקֵחַ לֹא אֵשֶׁה,  
וְאֵין לוֹ בַּתְּחִלָּה בְּמֵה שְׂיוּכַל לַפְּרִנְסָה, הֲרִי  
זֶה חֲפָשִׁי מִן הַמְּצוּוֹת, כַּמְתִּים הַנְּקָרָאִים  
חֲפָשִׁים, שְׁנֵאמַר (תהלים פח יד) בַּמְתִּים חֲפָשִׁי. וְלָמָּה  
נִקְרָא חֲפָשִׁי. לְפִי שֶׁהוּא חֲפָשִׁי מִן הַמְּצוּוֹת,  
מִפְּנֵי שֶׁלֹא יוּכַל לְהַשְׁתַּדֵּל בַּעֲבוּדַת בּוֹרְאוֹ,  
אֶלֶא בַּעֲבוּדַת אֲשֶׁתּוֹ.

ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּאֵלוֹ לּוֹקֵחַ עֲבוּדָה זָרָה  
לַעֲצֹמוֹ. דְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בַּתְּחִלָּה הָיוּ  
הַחֲכָמִים וְהַחֲסִידִים לּוֹקְחִין אֵשֶׁה, וְלֹא הָיָה  
לָהֶם דֵּי פְרִנְסָתָם, וּמִמֵּיתִים עֲצָמָם בְּרָעַב  
וּבִצְמָא, וּמִנִּיחִים כָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה,  
וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַמְּצוּוֹת וּבַעֲבוּדַת בּוֹרְאָם.  
אֲבָל בְּזִמְנָן הַזֶּה שֶׁהָעוֹלָם טְרוֹד אַחַר הַפְּרִנְסָה,  
צָרִיךְ לְכוֹנֵן בַּיִת בַּתְּחִלָּה, וְלִזְמַן מְזוֹנְוֹתָיו,  
וְאַחַר כֶּךָּ לְקַחַת אֵשֶׁה, וְיִכּוֹל לַעֲבֹד בּוֹרְאוֹ,  
וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה. כִּי הָא דְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם  
לְבִרְכָּהּ, אִם אֵין קַמַּח אֵין תּוֹרָה.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵאַחַר שֶׁהָאָדָם נוֹשֵׂא אֵשֶׁה,  
אִזּוֹ נִקְרָא עֶבֶד ה', מִפְּנֵי שֶׁלְבוֹ פְּנוּי  
מְלַהֲסֵתְכַל בַּעֲבֵרָה וּבַבְּשִׂים, וּמְלַתּוֹר אַחַר  
לְבָבוֹ וְעֵינָיו, כְּמוֹ דְאֵתָּה אָמַר (במדבר טו לט) וְלֹא  
תַתּוֹרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם וְגו'.  
לְפִיכֶן צָרִיךְ אָדָם לְהַשְׁתַּדֵּל לְכוֹנֵן בַּיִת בְּרֵאשׁ,  
וְלַעֲשׂוֹת יָשׁוּב בַּבַּיִת.

וּכְמוֹ אֵתָּה לְמַד, מֵהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. קִדְּם  
בְּנֵה בַיִת וְכוֹנְנֵנו, וְזִמְנָן כָּל הַפְּרִנְסָה  
וְהַמְּזוֹנוֹת, קִדְּם שְׂיָבֵא אָדָם לְעוֹלָם. וּבְרָא אֶת  
הָעוֹלָם בְּרֵאשׁ, שֶׁהוּא הַבַּיִת. וְזִמְנָן כָּל הַפְּרִנְסָה  
הָאֵיךְ. בְּרָא אֶת הַבְּהֵמוֹת, וְאֵת הַחַיּוֹת, וְאֵת  
הָעוֹפוֹת וְהַדְּגִים הַצְּמָחִים וְהָאֵילָנוֹת, שֶׁהֵם  
זִימּוֹן (דף י"ב ע"ב) כָּל הַפְּרִנְסָה. לְאַחַר שֶׁהִכִּין הַבַּיִת

והאילנות, שהם זמון כל הפרנסה. לאחר שהכין הבית והפרנסה, הביא את האדם, וברא אותו ואת אשתו, והולידו בנים ועשו ישוב בבית. ועל כן נאמר בראשית, בית ראש. כאשר תבין באותיות, תמצא בי"ת ראש. וכן התחילה התורה בראשית, כלומר בית ראשית, והכל ענין אחד.

ועם כל זה צריך האדם להשתדל בדרך ארץ, ולעשות עתים לתורה, ולהיות עמלו בשתי הדרכים האלו, מפני שיגיעת שניהם משפחת עון. ושם אמר אדם הריני בן אבות העולם, ממשפחה גדולה, איני ראוי לעשות מלאכה ולא להתבזות. אמר לו: שוטה, כבר קדמך יוצרך, שנאמר בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, והוא עשה מלאכה קדם שבאת לעולם. ומנין לנו? שנאמר (בראשית ב) מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות. קרא אותה מלאכה. וכן (שם) וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה.

כמו זה שאמר רבי יוחנן, בא וראה, למה ברא הקדוש ברוך הוא את האדם אחרון לכל הנבראים. אלא ללמדך, שעשה בכל יום יום מלאכתו, וברא העולם וכל צבאם, וביום הששי, שהוא אחרון למלאכתו, ברא בו את האדם. אמר לו לאדם: עד כאן הייתי אני משתדל במלאכה, מפאן ואילך אפה תשתדל בה. וזהו בראשית ברא אלהים, קדם שיבא אדם לעולם.

ואמר רבי יוחנן, למה נברא אדם בצלם אלהים, שנאמר (שם א) ויברא אלהים את האדם בצלמו? משל למלך שהיה מושל על משתעבדים תחתיו. יום אחד קרא

והפרנסה, הביא את האדם, וברא אותו ואת אשתו והולידו בנים ועשו ישוב בבית. ועל כן נאמר בראשית, בית ראש. כאשר תבין באותיות, תמצא בי"ת ראש. וכן התחילה התורה בראשית, כלומר בית ראשית, והכל ענין אחד.

ועם כל זה צריך האדם להשתדל בדרך ארץ, ולעשות עתים לתורה, ולהיות עמלו בשני הדרכים האלו, מפני שיגיעת שניהם משפחת עון. ושם אמר אדם הריני בן אבות העולם, ממשפחה גדולה, איני ראוי לעשות מלאכה ולא להתבזות. אמר לו, שוטה, כבר קדמך יוצרך, שנאמר בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, והוא עשה מלאכה קודם שבאת לעולם. ומנא לן. שנאמר מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות. קרא אותה מלאכה. וכן וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה.

בהא דאמר ר' יוחנן, בא וראה, למה ברא הקדוש ברוך הוא את האדם אחרון לכל הנבראים. אלא ללמדך, שעשה בכל יום יום מלאכתו, וברא העולם וכל צבאם, וביום הששי שהוא אחרון למלאכתו, ברא בו את האדם. אמר לו לאדם, עד כאן הייתי אני משתדל במלאכה, מפאן ואילך אפה תשתדל בה, וזהו בראשית ברא אלהים, קודם שיבא אדם לעולם.

ואמר רבי יוחנן, למה נברא אדם בצלם אלהים. שנאמר ויברא אלהים את האדם בצלמו. משל למלך שהיה מושל על המדינה, והיה בונה בירגיות ותיקונין לעיר, וכל בני העיר משתעבדין תחתיו. יום אחד המדינה, והיה בונה בירגיות ותיקונים לעיר, וכל בני העיר



לְכֹל בְּנֵי הָעִיר, וּמִיָּנָה עֲלֵיהֶם שׁוֹר אֶחָד שְׁלוֹ, אָמַר, עַד כָּאֵן הָיִיתִי טוֹרֵחַ בְּכֹל צָרְכֵי הָעִיר, וְלַעֲשׂוֹת מִגְדָּלִים וּבִירְנֵיזוֹת, מִכָּאֵן וְאֵילָף הָרִי זֶה כְּמוֹנִי.

כְּעִנְיָן זֶה נֶאֱמַר בְּאֲדָם, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, וְאָמַר לוֹ: רְאֵה בְּנֵיתִי כֹל הָעִיר וְכֹל אֲשֶׁר בָּהּ. וּכְאֲשֶׁר הָיִיתִי מוֹשֵׁל עָלֶיךָ וּבִוְנָה אוֹתָהּ כְּכֹל חִפְצִי, כִּי אֶתָּה תִּבְנֶה וְתַעֲשֶׂה מְלֶאכֶת הָעוֹלָם. מִכָּאֵן וְאֵילָף יִהְיֶה הַכֹּל מְסוּר בְּיָדְךָ, וְכוֹלָם יִהְיוּ מְשׁוּעָבְדִים תַּחְתֶּיךָ, וִירְאִים מִמֶּךָ, כְּאֲשֶׁר הָיוּ יִרְאִים מִמֶּנִּי, שְׁנֵאמַר (שם ט, ב) וּמוֹרָאֲכֶם וְחַתְכֶם יִהְיֶה עֲלֵי כֹל חַיֵּי הָאָרֶץ. וְעַל כֵּן בְּצַלְמֵי אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, לַעֲשׂוֹת כֹּל צָרְכֵי הָעוֹלָם וְתִקְוֵינּוּ כְּאֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה בַּתְּחִלָּה.

בְּרֵאשִׁית, כְּתוּב (משלי ח) ה' קִנְיֵי רֵאשִׁית דִּרְכוֹ קִדְם מִפְעֲלֵיו מֵאֲז. הַפְּסוּק הַזֶּה חוֹזֵר עַל כֹּל הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הִתְהַוְּתָה רֵאשִׁית דִּרְכֵי הָאֵל, שֶׁהַתּוֹרָה נִבְרָאת אֶלְפִים שָׁנָה קִדְם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם.

שְׁאֵמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁבַעַה דְּבָרִים נִבְרָאוּ עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, וְאֵלוּ הֵם: הַתּוֹרָה, וְגַן עֵדֵן, וְגִיְהֵנָם, וְכֶסֶף הַכְּבוֹד, וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְשֵׁמוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, וְהַתְּשׁוּבָה. וּבַתּוֹרָה נִבְרָא אֶת הָעוֹלָם, שְׁנֵאמַר (שם) ה' קִנְיֵי וְגו'. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית נִבְרָא אֱלֹהִים. רוֹצֵה לֹאמַר עִם רֵאשִׁית, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, נִבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא וְרֵאָה כִּמְהָ הַפְּרָשׁ יֵשׁ בֵּין הַתּוֹרָה וְהָעוֹלָם, שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּשֵׁשֶׁת יָמִים, וְהַתּוֹרָה בְּאַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה.

רַבִּי יוֹחָנָן הֵיךְ הוֹלֵךְ מְקִיסְרֵי אַחַת, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶה הֵיךְ שְׁלִי

קָרָא לְכֹל בְּנֵי הָעִיר, וּמִיָּנָה עֲלֵיהֶם שׁוֹר אֶחָד שְׁלוֹ, אָמַר, עַד כָּאֵן הָיִיתִי טוֹרֵחַ בְּכֹל צָרְכֵי הָעִיר, וְלַעֲשׂוֹת מִגְדָּלִים וּבִירְנֵיזוֹת, מִכָּאֵן וְאֵילָף הָרִי זֶה כְּמוֹנִי.

כְּעִנְיָן זֶה נֶאֱמַר בְּאֲדָם, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, וְאָמַר לֵיהּ רְאֵה בְּנֵיתִי כֹל הָעִיר וְכֹל אֲשֶׁר בָּהּ, וּכְאֲשֶׁר הָיִיתִי מוֹשֵׁל עָלֶיךָ וּבִוְנָה אוֹתָהּ כְּכֹל חִפְצִי, כִּי אֶתָּה תִּבְנֶה וְתַעֲשֶׂה מְלֶאכֶת הָעוֹלָם. מִכָּאֵן וְאֵילָף יִהְיֶה הַכֹּל מְסוּר בְּיָדְךָ, וְכוֹלָם יִהְיוּ מְשׁוּעָבְדִים תַּחְתֶּיךָ, וִירְאִים מִמֶּךָ, כְּאֲשֶׁר הָיוּ יִרְאִים מִמֶּנִּי, שְׁנֵאמַר (בראשית ט ב) וּמוֹרָאֲכֶם וְחַתְכֶם יִהְיֶה עֲלֵי כֹל חַיֵּי הָאָרֶץ. וְעַל כֵּן בְּצַלְמֵי אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, לַעֲשׂוֹת כֹּל צָרְכֵי הָעוֹלָם וְתִקְוֵינּוּ, כְּאֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה בַּתְּחִלָּה.

בְּרֵאשִׁית, כְּתוּב (משלי ח כב) ה' קִנְיֵי רֵאשִׁית דִּרְכוֹ קִדְם מִפְעֲלֵיו מֵאֲז, הַפְּסוּק הַזֶּה חוֹזֵר עַל כֹּל הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הִתְהַוְּתָה רֵאשִׁית דִּרְכֵי אֵל, שֶׁהַתּוֹרָה נִבְרָאת אֶלְפִים שָׁנָה קִדְם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם.

דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁבַעַה דְּבָרִים נִבְרָאוּ עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם. וְאֵלוּ הֵם: הַתּוֹרָה. וְגַן עֵדֵן. וְגִיְהֵנָם. וְכֶסֶף הַכְּבוֹד. וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. וְשֵׁמוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ. וְהַתְּשׁוּבָה. וּבַתּוֹרָה נִבְרָא אֶת הָעוֹלָם, שְׁנֵאמַר ה' קִנְיֵי וְגו'. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית נִבְרָא אֱלֹהִים, רְצוֹנוֹ לֹאמַר עִם רֵאשִׁית, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, נִבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֵּא וְרֵאָה כִּמְהָ הַפְּרָשׁ יֵשׁ בֵּין הַתּוֹרָה וְהָעוֹלָם, שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּשֵׁשֶׁת יָמִים, וְהַתּוֹרָה בְּאַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה.

רַבִּי יוֹחָנָן הָיוּ אֲזִיל מִקְסָרֵי לְלוּד, וְהֵיךְ מְטִייל עַמִּיּה ר' חִיָּיא בַר אַבָּא, כִּד מְטוֹ חַד בֵּי לְלוּד, וְהֵיךְ מְטִייל עַמוֹ רַבִּי חִיָּיא בַר אַבָּא. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְשַׁדָּה

חֵקֶל, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הַאִי הוּא דִּינִי, וְזַבְיַנְתִּיהּ,  
כְּדִי לְמַזְבֵּי בְּאוֹרֵייתָא. בְּכַה ר' חֲזִיָּא בַר אָבָא,  
אָמַר לִיהּ וְלָמָּה אַתָּ בְּכִי. אָמַר לִיהּ, דְּלֹא שִׁבְקַת  
לְסִיבּוּתֵיךָ כְּלוּם.

אָמַר לִיהּ, חֲזִיָּא בְּנִי, קֵלָה הוּא בְּעֵינֶיךָ מַה  
דְּעַבְדִּית, דְּשִׁבְקִית דְּבַר שְׁנַבְרָא בְּשִׁשָּׁה  
יָמִים, בְּעַבּוּר דְּבַר שְׁנַבְרָא בְּאַרְבַּעִים יוֹם,  
שְׁנַאָמַר (שְׁמוֹת לר כה) וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אַרְבַּעִים יוֹם  
וְאַרְבַּעִים לַיְלָה וְקִנִּיתִי דְּבָרִים גְּדוּלִים וְטוֹבִים  
שְׂאִינָם בְּעוֹלָם, וְהֵם עֲצָה וְתוֹשִׁיָה וְחֻכְמָה  
וְגַבּוּרָה, שְׁנַאָמַר (משלי ח יד) לִי עֲצָה וְתוֹשִׁיָה אֲנִי  
בִּינָה לִי גַבּוּרָה.

ר' יוֹחָנָן כַּד הוּוּ לְעֵי בְּאוֹרֵייתָא, הוּוּ אֲנַפּוּי  
זְהִירִין כְּזוֹהֲרָא דְשִׁמְשָׁא, יוֹמָא חַד פְּגַע  
בִּיהּ ר' יוֹסִי, אָמַר לִיהּ חֲמָא אֲנַפְךָ זְהִירִין  
כְּזוֹהֲרָא דְשִׁמְשָׁא, אָמַר לִיהּ לָאו הוּא אֶלָּא  
שְׁמַעְתָּא דְנִהָרָא לִי. קָרָא עֲלֵיהּ (שופטים ה לא)  
וְאוֹהֲבִיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגַבּוּרָתוֹ.

ר' יֶצְחָק אָמַר, הַתּוֹרָה נִקְרָאת תּוֹשִׁיָה בִּתְחִלָּה.  
וְאַחַר כֵּן גַּבּוּרָה, שְׁנַאָמַר (משלי ח יד) לִי עֲצָה  
וְתוֹשִׁיָה וְגו', תַּדַּע לָךְ כִּי בִּתְחִלָּה נִקְרָאת  
תּוֹשִׁיָה, שְׁמַתְשֵׁת כַּחוּ שֶׁל אָדָם, מִפְּנֵי שְׂיִישׁ  
לוֹ לְהִלָּחֵם עִם יֶצֶר הָרַע, וְלִכְתּוֹת כָּל גּוֹפּוֹ בְּבֵית  
הַמְּדֻרָשׁ, עַד שְׂיִרְגִיל אוֹתוֹ בַּתּוֹרָה. כִּינּוֹן שֶׁהוּא  
רְגִיל לְעֶסוֹק בַּתּוֹרָה, אֲזִי יֵשׁ לוֹ שְׁמִחָה וְגַבּוּרָה,  
שְׁנַאָמַר אֲנִי בִּינָה לִי גַבּוּרָה, רְצוֹנִי לוֹמַר  
כְּשֶׁאָדָם רְגִיל בַּתּוֹרָה וּבַחֲכָמָה, אֲזִי יֵשׁ לוֹ  
תְּפָאֲרָת, וְאִיזוֹ הִיא גַבּוּרָה, לְהִלָּחֵם מִלְחָמוֹת  
ה', שְׁנַאָמַר (במדבר כא יד) עַל כֵּן יֵאמַר בְּסִפְר  
מִלְחָמַת ה', שֶׁם תִּהְיֶה הַמִּלְחָמָה וְהַגַּבּוּרָה.

וּבַתּוֹרָה בְּרָא הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם,  
שְׁנַאָמַר (משלי ח ל) וְאֶהְיָ אֶצְלוֹ אֲמוּן,  
אֵל תִּקְרִי אֲמוּן, אֶלָּא אֲמוּן. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בְּרָא

וּמִכְרַתִּי אוֹתוֹ כְּדִי לִזְכוֹת בַּתּוֹרָה.  
כְּכַה רַבִּי חֲזִיָּא בַר אָבָא. אָמַר לוֹ:  
וְלָמָּה אַתָּה בּוֹכָה? אָמַר לוֹ: שְׁלֹא  
הַשְׂאֲרַת לְזַקְנֵיךָ כְּלוּם.

אָמַר לוֹ: חֲזִיָּא בְּנִי, קֵלָה הוּא  
בְּעֵינֶיךָ מַה שְׁעִשִׂיתִי, שֶׁהַשְׂאֲרַתִּי  
דְּבַר שְׁנַבְרָא בְּשִׁשָּׁה יָמִים בְּעַבּוּר  
דְּבַר שְׁנַבְרָא בְּאַרְבַּעִים, שְׁנַאָמַר  
(שְׁמוֹת לד) וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אַרְבַּעִים  
יוֹם וְאַרְבַּעִים לַיְלָה, וְקִנִּיתִי  
דְּבָרִים גְּדוּלִים וְטוֹבִים שְׂאִינָם  
בְּעוֹלָם, וְהֵם עֲצָה וְתוֹשִׁיָה  
וְחֻכְמָה וְגַבּוּרָה, שְׁנַאָמַר (משלי ח  
יד) לִי עֲצָה וְתוֹשִׁיָה אֲנִי בִּינָה לִי  
גַבּוּרָה.

כְּשֶׁהָיָה רַבִּי יוֹחָנָן עוֹסֵק בַּתּוֹרָה,  
הָיוּ פְּנֵיו מְאִירִים כְּזוֹהֵר הַשֶּׁמֶשׁ.  
יוֹם אֶחָד פָּגַע בּוֹ רַבִּי יוֹסִי. אָמַר  
לוֹ: רְאֵה פְּנֵיךָ זוֹהָרִים כְּזוֹהֵר  
הַשֶּׁמֶשׁ. אָמַר לוֹ: אִינּוֹ אֶלָּא  
שֶׁהַשְּׁעוּר מְאִיר לִי. קָרָא עָלָיו  
(שופטים ה, לא) וְאוֹהֲבִיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ  
בְּגַבּוּרָתוֹ.

רַבִּי יֶצְחָק אָמַר, הַתּוֹרָה נִקְרָאת  
תּוֹשִׁיָה בִּתְחִלָּה, וְאַחַר כֵּן גַּבּוּרָה,  
שְׁנַאָמַר לִי עֲצָה וְתוֹשִׁיָה וְגו'.  
תַּדַּע לָךְ, כִּי בִּתְחִלָּה נִקְרָאת  
תּוֹשִׁיָה, שְׁמַתְשֵׁת כַּחוּ שֶׁל אָדָם,  
מִפְּנֵי שְׂיִישׁ לוֹ לְהִלָּחֵם עִם יֶצֶר  
הָרַע, וְלִכְתּוֹת כָּל גּוֹפּוֹ בְּבֵית  
הַמְּדֻרָשׁ, עַד שְׂיִרְגִיל אוֹתוֹ  
בַּתּוֹרָה. כִּינּוֹן שֶׁהוּא רְגִיל לְעֶסֶק  
בַּתּוֹרָה, אֲזִי יֵשׁ לוֹ שְׁמִחָה וְגַבּוּרָה,  
שְׁנַאָמַר אֲנִי בִּינָה לִי גַבּוּרָה. רוֹצֵה  
לוֹמַר, כְּשֶׁאָדָם רְגִיל בַּתּוֹרָה  
וּבַחֲכָמָה, אֲזִי יֵשׁ לוֹ תְּפָאֲרָת. וְאִיזוֹ  
הִיא גַבּוּרָה? לְהִלָּחֵם מִלְחָמוֹת  
ה', שְׁנַאָמַר (במדבר כא, יד) עַל כֵּן  
יֵאמַר בְּסִפְר מִלְחָמַת ה', שֶׁם תִּהְיֶה  
הַמִּלְחָמָה וְהַגַּבּוּרָה.

וּבַתּוֹרָה בְּרָא הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא  
אֶת הָעוֹלָם, שְׁנַאָמַר (משלי ח ל)  
וְאֶהְיָ אֶצְלוֹ אֲמוּן, אֵל תִּקְרִי  
אֲמוּן, אֶלָּא אֲמוּן. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית

בְּרָא אֱלֹהִים, עִם רְאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, וְזוּ הִיא הַתּוֹרָה.

ר' יהודה אומר, לא נברא אלא בשביל היראה, שנקראת ראשית, שנאמר (משלי א) יראת ה' ראשית דעת. ומנין לנו שהעולם נברא על פי היראה? שנאמר (קהלת ג, יד) והאלהים עשה שיראו מלפניו. עשה את העולם כדי שיראו מלפניו, ועל פי היראה, שהיא ראשית, ברא אלהים את השמים ואת הארץ.

בראשית, רבי אלעזר פתח (תהלים קכ) שיר המעלות אל ה' בצרתה לי קראתי ויענני. שירים תאבים ברא הקדוש ברוך הוא בכריאת שמים וארץ, כדי להללו ולשבחו, והוא יוצר הכל. השמים אומרים שירה לפניו, שנאמר (תהלים יט) השמים מספרים כבוד אל, והארץ אומרת שירה, שנאמר (שם יז) שירו לה' כל הארץ.

ועוד, שכל העולם ושמיים תאבים ושמיים לפאר ליוצרים בחזותם נפלאותיו בשמים ובארץ, וזהו בראשית. עין באותיות ותראה, שי"ר תא"ב. כלומר, תא"ב לאמר שי"ר על נפלאותיו בשמים ובארץ, איזה הוא אותם המעלות שהיה דוד המלך עליו השלום אומר. אלו הם אותם השירים של אותן המעלות, שהם השמים, שנאמר (עמוס ט) הבונה בשמים מעלותיו. ודוד תאב להם, והיה אומרים, וזהו שיר תאב.

ואמר רבי אלעזר, כתוב (איוב לח) ברן יחד פוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים. מי הם בני האלהים? אלו הם המלאכים, שהם אומרים שירה לפני יוצר בראשית בכל לילה, כנגד שלש משמרות שהיה הלילה, ובכל משמרה ומשמרה.

בְּרָא אֱלֹהִים, עִם רְאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְזוּ הִיא הַתּוֹרָה.

ר' יהודה אומר, לא נברא אלא בשביל היראה, שנקראת ראשית, שנאמר (שם א) יראת ה' ראשית דעת. ומנין לנו שהעולם נברא על פי היראה, שנאמר (קהלת ג, יד) והאלהים עשה שיראו מלפניו. עשה את העולם, כדי שיראו מלפניו, ועל פי היראה שהיא ראשית, ברא אלהים את השמים ואת הארץ.

בראשית, רבי אלעזר פתח, (תהלים קכ א) שיר המעלות אל ה' בצרתה לי קראתי ויענני. שירים תאבים ברא הקדוש ברוך הוא בכריאת שמים וארץ, כדי להללו ולשבחו, שהוא יוצר הכל. השמים אומרים שירה לפניו, שנאמר (שם ט ב) השמים מספרים כבוד אל, והארץ אומרת שירה, שנאמר (שם צו ב) שירו לה' כל הארץ.

ועוד, שכל העולם תאבים ושמיים לפאר ליוצרים, בחזותם נפלאותיו בשמים ובארץ, וזהו בראשית. עיין באותיות ותראה, שי"ר תא"ב. כלומר, תא"ב לאמר שי"ר על נפלאותיו בשמים ובארץ, איזה הוא אותם המעלות שהיה דוד המלך עליו השלום אומר. אלו הם אותם השירים של אותן המעלות, שהם השמים, שנאמר (עמוס ט ו) הבונה בשמים מעלותיו. ודוד תאב להם, והיה אומרים, וזהו שיר תאב.

ואמר רבי אלעזר, פתיב (איוב לח ז) ברן יחד פוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים. מאן אינון בני האלהים. אלו הם המלאכים, שהם אומרים שירה לפני יוצר בראשית בכל לילה, כנגד שלש משמרות שהיו הלילה, ובכל משמרה ומשמרה, כל פת וכת אומרת שירה.

ובמשמרה האחרונה שהיא בסופה, והיא לעת הבקר, כל הפוכבים והמזלות, והמלאכים הנקראים בני האלהים, הם אומרים שירה, שנאמר, בְּרֵן יַחַד פּוֹכְבֵי בִקְר וְגו'.

וְכָר אֶחָד כְּפִי מַעְלָתוֹ. לְהוֹרוֹת כִּי גְבוּהַ מַעַל גְבוּהַ שׁוֹמֵר, כִּי מַעְלוֹת יֵשׁ לָהֶם אֵלֶּה לְמַעְלָה מֵאֵלֶּה, עַל כֵּן נֹאמֵר שִׁיר הַמַּעְלוֹת, מִמַּעְלוֹת הַמְּלָאכִים שֶׁהֵם אֹמְרִים שִׁירָה, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, שִׁיר תֵּא"ב, בְּרֵא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.

רבי חזקיה הוה אזיל באורחא, והוה עמיה ר' יוסי בר חלפתא, קמו למיזל. פתר פלגות ליליא, עד דהוו אזלי, אמר רבי יוסי לרבי חזקיה, מאי עבידנא, דהא תנינן לעולם יצא אדם בכי טוב.

אמר ליה רבי חזקיה, ברייתא היא, תא שמע סדר נעימות קל גלגלי חיותא, דאינון משבחין שירתא קדם אלהנא. עד דארבין אודניה, שמע קל תושבחתא נעימותא, שמע דהוו אמרי (תהלים ט ח) וה' לעולם ישב וגו'.

אמר ליה רבי חזקיה, ברי, שמעת כלום. אמר ליה, קל נעימותא. ומן נעימותא ותושבחתא מהאי פסוקא דשמעית, פֶּעַן יִדְעַנָּא פִּירוּשׁוֹ, דְּכָתִיב וְה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כְּסָאוֹ. דְּבִכְל שְׁעֵתָא וְשַׁעֲתָא דְּדִיּוּנֵי דִּיּוּנֵי דִּינָא שְׂכִינְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהוּא כּוּרְסָא יְקָרִיָּה מִתְּתַקֵּן תַּמָּן, מִשְׁמַע שְׁנֵאמַר כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כְּסָאוֹ.

אמר ליה ידעת איזו היא משמרה ממלאכי השרת אמרי דא. אמר ליה לאו. אמר ליה, משמרת אותם המלאכים, הנקראים אלהים היא. דתניא, עשרה משמרות של מלאכי השרת איפא ברקיעא, ואינון

כל פת וכת אומרת שירה. ובמשמרה האחרונה שהיא בסופה, והיא לעת הבקר, כל הפוכבים והמזלות, והמלאכים הנקראים בני האלהים, הם אומרים שירה, שנאמר בְּרֵן יַחַד פּוֹכְבֵי בִקְר וְגו'.

וְכָר אֶחָד כְּפִי מַעְלָתוֹ, לְהוֹרוֹת (קהלת ח) כִּי גְבוּהַ מַעַל גְבוּהַ שׁוֹמֵר, כִּי מַעְלוֹת יֵשׁ לָהֶם אֵלֶּה לְמַעְלָה מֵאֵלֶּה, עַל כֵּן נֹאמֵר שִׁיר לַמַּעְלוֹת, מִמַּעְלוֹת הַמְּלָאכִים שֶׁהֵם אֹמְרִים שִׁירָה, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, שִׁיר תֵּא"ב, בְּרֵא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. רבי חזקיה הוה הולך בדרך, והוה עמו רבי יוסי בר חלפתא. קמו ללכת אחר חצות הלילה. עד שהיו הולכים, אמר רבי יוסי לרבי חזקיה, מה עשינו? שהרי שנינו, לעולם יצא אדם בכי טוב. אמר לו רבי חזקיה: ברייתא היא, בא ושמע סדר נעימות קול גלגלי החיות שהם משבחים שירה לפני אלהינו. עד שהטה אָזְנוֹ, שמע קול תשבחת נעימות, שמע שהיו אומרים (תהלים ט) וה' לעולם ישב וגו'.

אמר לו רבי חזקיה: בני, שמעת כלום? אמר לו: קול נעימות. ומהנעימות והתשבחת מהפסוק הזה ששמעתי, כעת ידעתי פרושו, שכתוב וה' לעולם ישב כוונן למשפט כסאו, שבכל שעה ושעה שדנים דין, שכינת הקדוש ברוך הוא, שהיא כסא כבודו, מתקנת שם, ממשמע שנאמר כוונן למשפט כסאו.

אמר לו: ידעת איזו היא משמרה ממלאכי השרת שאומרים את זה? אמר לו: לא. אמר לו: משמרת אותם המלאכים הנקראים אלהים היא, שלמדנו, עשרה משמרות של מלאכי

מִתְחַלְקִין בְּשֵׁלֶשָׁה מִשְׁמֵרוֹת דְּהָיִי הַלְיָלָה. וְתַדַּע לָךְ הָאֵיף, כִּד יִשְׂרָאֵל מְסִימִים צְלוֹתְהוֹן בְּלֵילִיא, נִסְבִּין שִׁירְתָּא בְּתַרְיָהוֹן, אֵינוֹן דְּנִקְרָאִים אִישִׁים, וְאִמְרֵי שִׁירְתָּא. וּמֵאֵי שִׁירְתָּא אִמְרִין. (שם ח ה) מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וּגו' וְתַחֲסַרְהוּ מַעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעֲטַרְהוּ וּגו' ה' אֲדוּנִינוּ מָה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ. בְּמִשְׁמָרָה שְׁנִיָּה נִסְבִּין שִׁירְתָּא, אֵינוֹן דְּנִקְרָאִים מְלָאכִים וְחֲשַׁמְלִים וְאִרְאָלִים. וּמֵאֵי אִמְרֵי, (שם כט א) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֱלֹים.

בְּפִלְגֹזֹת לֵילִיא מִמֶּשׁ, עַד דְּסִיִּים מִשְׁמָרָה שְׁנִיָּה, דְּהָיָא שְׁעֵתָא הִיא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא מְסַתְּפַל בְּעֵדָן מִמֶּשׁ, דְּגָנִיז לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבוֹא. פְּתַחֵי חֵיוֹת הַקֶּדֶשׁ, וּבְתַרְיָהוֹן שְׂרָפִים וְאוֹפָנִים וְכְרוּבִים, וְאִמְרֵי (שם לא כט) מָה רַב טוֹבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירְאֵיךָ (שם סח ה) סוֹלוּ לָרוֹכֵב בְּעַרְבוֹת בֵּיהַ שְׁמוֹ.

בְּתַחֲלַת מִשְׁמָרָה תְּלִיתָא, נִסְבִּין שִׁירְתָּא אֵינוֹן דְּנִקְרָאִים אֱלֹהִים, וְאִמְרֵי (שם טו ח) וְה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב וּגו'. כִּד אֲתֵי צַפְרָא, פְּתַחֵי שְׁמַיָּא וְאִמְרֵי, (שם יט ב) הַשְּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּגו'. כּוֹכְבֵי בְּקָר אִמְרֵי, (שם קמז ד) מוֹנָה מְסַפֵּר לְכוֹכְבִים וּגו', גְּדוֹל אֲדוּנִינוּ וְרַב כַּח. אוֹתָם הַמְּלָאכִים הַנִּקְרָאִים בְּנֵי אֱלֹהִים פְּתַחֵי וְאִמְרֵי, (שם כט א) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֱלֹים הָבוּ לַה' כְּבוֹד וְעֹז.

עַד דְּהוּוּ אֲזָלִי, חָמוּ דְּקִדְרָא שְׁחָרָא, וְהָדָר נַהוּרָא. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה לְרַבִּי יוֹסִי, תָּא וְאַחֲזִי לָךְ דְּכַף הִיא גְּאוּלְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. בְּעֵידָנָא דִּינְהַר לְהוֹן שְׁמֵשׁא דְּגְּאוּלְתָּא, יְתִי לְהוֹן עֶקָא בְּתַר עֶקָא, וְקִדְרוּתָא בְּתַר קִדְרוּתָא, עַד דְּאֵינוֹן בֵּיה, יְנַהַר עֲלֵיהוֹן נַהוּרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, שְׁנַאֲמַר (הושע ו ג) כִּשְׁחַר נִכוּן מִצְאוּ.

הַשְּׂרַת יֵשׁ בְּרַקִּיעַ, וְהֵם מִתְחַלְקִים לְשֵׁלֶשׁ מִשְׁמֵרוֹת שְׁהוּא הַלְיָלָה. וְתַדַּע לָךְ אֵיף, כְּשֵׁיִשְׂרָאֵל מְסִימִים תְּפַלְתֶּם בְּלֵילָה, נוֹשְׂאִים שִׁירָה אַחֲרֵיהֶם אוֹתָם שְׁנִקְרָאִים אִישִׁים, וְאוֹמְרִים שִׁירָה. וּמָה הַשִּׁירָה שְׁאוֹמְרִים? (שם ח) מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וּגו' וְתַחֲסַרְהוּ מַעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעֲטַרְהוּ וּגו' ה' אֲדוּנִינוּ מָה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ. בְּמִשְׁמָרָה הַשְּׁנִיָּה נוֹשְׂאִים שִׁירָה אוֹתָם שְׁנִקְרָאִים מְלָאכִים וְחֲשַׁמְלִים וְאִרְאָלִים, וּמָה אוֹמְרִים? (שם כט) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֱלֹים.

בְּחֻצוֹת הַלְיָלָה מִמֶּשׁ, עַד שְׁמִסְתַּיְמַת מִשְׁמָרָה שְׁנִיָּה, שְׁאוֹתָהּ הַשְּׁעָה שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא מְסַתְּפַל בְּעֵדָן מִמֶּשׁ, שְׁגָנִז לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבוֹא, פּוֹתַחִים חֵיוֹת הַקֶּדֶשׁ, וְאַחֲרֵיהֶם שְׂרָפִים וְאוֹפָנִים וְכְרוּבִים, וְאוֹמְרִים (שם לא) מָה רַב טוֹבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירְאֵיךָ, (שם סח ה) סוֹלוּ לָרוֹכֵב בְּעַרְבוֹת בֵּיהַ שְׁמוֹ.

בְּתַחֲלִית הַמִּשְׁמָרָה הַשְּׁלִישִׁית נוֹשְׂאִים שִׁירָה אוֹתָם שְׁנִקְרָאִים אֱלֹהִים, וְאוֹמְרִים (תהלים ט) וְה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב וּגו'. כִּשְׂבָא הַבְּקָר, פּוֹתַחִים הַשְּׁמַיִם וְאוֹמְרִים (שם יט) הַשְּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּגו'. כּוֹכְבֵי בְּקָר אוֹמְרִים (שם קמז) מוֹנָה מְסַפֵּר לְכוֹכְבִים וּגו', גְּדוֹל אֲדוּנִינוּ וְרַב כַּח. אוֹתָם הַמְּלָאכִים הַנִּקְרָאִים בְּנֵי אֱלֹהִים, פּוֹתַחִים וְאוֹמְרִים (שם כט) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֱלֹים, הָבוּ לַה' כְּבוֹד וְעֹז.

עַד שְׁהִיוּ הוֹלְכִים, רָאוּ שְׁהַקְדִיר הַשְּׁחַר וְחִזּוֹר הָאוּר. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה לְרַבִּי יוֹסִי: בָּא וְאַרְאֵה לָךְ שְׁכַף הִיא גְּאוּלְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. בְּזַמַּן שְׁתַּאֲיִר לָהֶם הַשְּׁמֶשׁ שֶׁל הַגְּאֹלָה, תְּבֵא לָהֶם צָרָה אַחַר צָרָה, וְקִדְרוֹת אַחַר קִדְרוֹת. עַד שְׁהֶם בֵּיה יֵאִיר עֲלֵיהֶם אוּרוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, שְׁנַאֲמַר (הושע

וְכַתִּיב (מלאכי ג' ב) וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאֵי שְׁמֵי שְׁמֵשׁ  
צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֶיהָ.

וּבְזִמְנָא הַהוּא מְלַחְמוֹת יתְעוֹרְרוּ בְּעוֹלָם, גוֹי  
בְּגוֹי, וְעִיר בְּעִיר, וְצָרוֹת רַבּוֹת  
יִתְחַדְּשׁוּ עַל שׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. עַד שְׁיִקְדְּרוּ  
פְּנֵיהֶם פְּשׁוּלֵי קְדָרָה, וְאַחַר כֵּן יִתְגַּלֶּה עֲלֵיהֶן  
גְּאוּלְתָן מִתּוֹךְ שְׁאַגַת לַחֲצָם וְדַחְקָם.

וְזָהוּ שְׁאַמֵר דְּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, (תהלים כב  
) לְמַנְצַח עַל אֵילַת הַשְּׁחַר. אֵילַת הַשְּׁחַר,  
אֵילַת הַבּוֹקֵר הַזֶּה לִיה לְמִימֵר. אֶלֶּא עַל אֵילַת  
וְחֻזֶק דְּשַׁחְרוּתָא דִּישְׂרָאֵל. כְּמָה דְאַתָּ אָמַר (שם  
פ"ה ה) כְּגִבֹר אֵין אֵיל. בְּהֵיא שְׁעֵתָא יִזְעֻקוּן בְּנֵי  
יִשְׂרָאֵל, וְיִמְרוּן (שם כב ב) אֵלֵי אֵלֵי לְמָה עֲזַבְתָּנִי,  
מַגּו עֲקַתְהוֹן, לְבַתֵר מַה כְּתִיב, (שם ל יב) פִּתְחַתְּ  
שְׁקִי וְתִאזְרְנִי שְׁמַחָה.

רַבִּי אֹמֵר, הַשִּׁיתִין מְשִׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית  
נִבְרָאוּ. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרֵאשִׁית.  
וְזָהוּ בְּרֵאשִׁית, כְּלוּמַר, בְּרֵאשִׁית שִׁית. אֵילוֹ שֶׁל  
יִצְחָק, קוּשְׁטָא הוּא דְנִבְרָא מְשִׁשֶׁת יְמֵי  
בְּרֵאשִׁית. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרֵאשִׁית שִׁית,  
תִּי"ש בְּהַפּוּךְ אוֹתִיּוֹת.

בְּרֵאשִׁית, יִתְבַרַךְ שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִים  
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁבָרָא כָּל  
הָעוֹלָם, וְהַכִּינוּ כְּחֻכְמָה וּבְתוּבָה וּבְדַעַת,  
וּכְנִגְדָן בְּרֵאשִׁית שְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת, עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן,  
וְעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן, וְעוֹלָם הַתִּיכּוֹן. וְנִתֵן בְּעוֹלָם  
הַתְּחִתּוֹן הַקָּטָן, שְׁלֹשָׁה צוּרוֹת. צוּרַת הַמְּדַבֵּרַת,  
וְצוּרַת הַצּוּמַחַת, וְצוּרַת הַשְּׂכָלִית.

וְתַדַע לָךְ, כִּי הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן מִתְקַיֵּים בְּאֹוִיר,  
כְּאֶשֶׁר תִּרְאֶה כִּי הַגּוֹף מִתְקַיֵּים בְּנֶפֶשׁ,  
וְהַנֶּפֶשׁ מִתְקַיֵּימַת בְּאֹוִיר, וְהָאֹוִיר בְּבוֹרָא  
יִתְבַרַךְ. תַּדַע לָךְ, שֶׁהַבוֹרָא יִתְבַרַךְ בְּרֵאשִׁית הָאָדָם,  
וּבְרֵאשִׁית אוֹתוֹ בְּצֵלָם וּבְצוּרָה.

(מלאכי ג' ב) וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאֵי שְׁמֵי שְׁמֵשׁ  
צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֶיהָ.

וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן מְלַחְמוֹת יִתְעוֹרְרוּ  
בְּעוֹלָם, גוֹי בְּגוֹי וְעִיר בְּעִיר,  
וְצָרוֹת רַבּוֹת יִתְחַדְּשׁוּ עַל  
שׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, עַד שְׁיִקְדְּרוּ  
פְּנֵיהֶם פְּשׁוּלֵי קְדָרָה, וְאַחַר כֵּן  
יִתְגַּלֶּה עֲלֵיהֶם גְּאוּלְתָן מִתּוֹךְ  
שְׁאַגַת לַחֲצָם וְדַחְקָם.

וְזָהוּ שְׁאַמֵר דְּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו  
הַשְּׁלוֹם (תהלים כב) לְמַנְצַח עַל אֵילַת  
הַשְּׁחַר. אֵילַת הַשְּׁחַר? אֵילַת  
הַבּוֹקֵר הַזֶּה לוֹ לֹמַר! אֶלֶּא עַל  
אֵילַת וְחֻזֶק הַשְּׁחָרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל,  
כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם פ"ה ה) כְּגִבֹר אֵין אֵיל.  
בְּאוֹתָהּ שְׁעָה יִזְעֻקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,  
וְיֹאמְרוּ אֵלֵי אֵלֵי לְמָה עֲזַבְתָּנִי,  
מִתּוֹךְ צְרַתְּם, וְאַחַר כֵּן מַה כְּתוּב?  
(תהלים ל) פִּתְחַתְּ שְׁקִי וְתִאזְרְנִי  
שְׁמַחָה.

רַבִּי אֹמֵר: הַשִּׁיתִים מְשִׁשֶׁת יְמֵי  
בְּרֵאשִׁית נִבְרָאוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ  
הוּא בְּרֵאשִׁית שִׁית. וְזָהוּ בְּרֵאשִׁית,  
כְּלוּמַר, בְּרֵאשִׁית שִׁית. אֵילוֹ שֶׁל  
יִצְחָק, אָמַת הוּא שְׁנִבְרָא מְשִׁשֶׁת  
יְמֵי בְּרֵאשִׁית, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא  
בְּרֵאשִׁית שִׁית, תִּי"ש בְּהַפּוּךְ  
אוֹתִיּוֹת.

בְּרֵאשִׁית יִתְבַרַךְ שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ  
מַלְכֵי הַמַּלְכִים הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא  
שְׁבָרָא כָּל הָעוֹלָם, וְהַכִּינוּ בְּחֻכְמָה  
וּבְתוּבָה וּבְדַעַת, וּכְנִגְדָן בְּרֵאשִׁית  
שְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת: עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וְעוֹלָם  
הַתְּחִתּוֹן, וְעוֹלָם הַתִּיכּוֹן. וְנִתֵן  
בְּעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן הַקָּטָן שְׁלֹשָׁה  
צוּרוֹת: צוּרַת הַמְּדַבֵּרַת, וְצוּרַת  
הַצּוּמַחַת, וְצוּרַת הַשְּׂכָלִית.

וְתַדַע לָךְ, כִּי הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן  
מִתְקַיֵּים בְּאֹוִיר, כְּאֶשֶׁר תִּרְאֶה כִּי  
הַגּוֹף מִתְקַיֵּים בְּנֶפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ  
מִתְקַיֵּימַת בְּאֹוִיר, וְהָאֹוִיר בְּבוֹרָא  
יִתְבַרַךְ. תַּדַע לָךְ, שֶׁהַבוֹרָא יִתְבַרַךְ  
בְּרֵאשִׁית הָאָדָם, וּבְרֵאשִׁית אוֹתוֹ בְּצֵלָם  
וּבְצוּרָה.

והבינו מארבעה דברים מובדלים זה מזה, מאש, מרוח, ממים, מעפר. שנאמר (בראשית א) והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים. אלו הם הארבעה דברים הנזכרים, כמה דאת אמר, מקום יש בכרפי הים, שקורין לאש תהו, וזהו היסוד הראשון. ובהו וחשך, הם המים והעפר. ומנא לן דחשך הוא העפר. שנאמר (קהלת ו ד) ובחשך שמו יכסה. ואמרו שזהו גוש העפר. והרוח, הוא רוח ממש.

ואמנם פי האל יתברך, ברא את האדם, שהוא נקרא עולם התחתון, כנגד עולם העליון הגדול, ונתן בו קיום הנפש, המניע לגוף פלו, ועל פן הבדילו מכל הנבראים אשר למטה עמו, ובמה האדם מובדל מיתר הנבראים. מפני זאת הנפש, ואיזהו היא זו, נפש המדברת.

שאר ר' יהודה לר' דוסתאי, הנפש אשר באדם הנקראת שכלית, איזהו נפש היא, ואיזהו מקומה. אמר ליה, הלא ידעת פי האדם ברא אותו המקום יתברך בשמו, וכאשר הוא גדל ורואה עניני העולם, ומביט בלבבו, הוא מעצמו מריח הנפש הזאת, פי הואיל והוא מביט ורואה נפלאות הבורא, וחדוש העולם, וזרות המאורות ערב ובקר, וכי פל העולם פלו תלוי בכחו יתברך, הוא משתדל בעצמו לחקור ולהשיג השגה קדושה וברה, (דף יא ע"ב) ואז יש לו נפש השכלית, מפני שהוא משפיל לדעת לחקור בחכמה.

רבי עזריה אומר, הנפש מקומה בלב, והיא מניעה לכל הגוף, והיא מונחת באמצע הגוף, ומאירה לכל הגוף. כאשר נתן השמש בחצי השמים. והגוף מתקיים בנפש, והנפש השמש בחצי השמים. והגוף מתקיים בנפש, והנפש באויר, והאויר בבורא. והבורא יתברך סובל

והבינו מארבעה דברים מובדלים זה מזה, מאש, מרוח, ממים, מעפר. שנאמר (בראשית א) והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים. אלו הם הארבעה דברים הנזכרים, כמו שאתה אומר, מקום יש בכרפי הים שקורין לאש תהו, וזהו היסוד הראשון. ובהו וחשך - הם המים והעפר. ומנין לנו שחשך הוא העפר? שנאמר (קהלת ו) ובחשך שמו יכסה, ואמרו שזהו גוש העפר. והרוח - הוא רוח ממש.

ואמנם פי האל יתברך ברא את האדם, שהוא נקרא עולם התחתון, כנגד עולם העליון הגדול, ונתן בו קיום הנפש, המניע לגוף פלו, ועל פן הבדילו מכל הנבראים אשר למטה עמו, ובמה האדם מובדל מיתר הנבראים? מפני זאת הנפש. ואיזהו היא? נפש המדברת.

שאר רבי יהודה לרבי דוסתאי, הנפש אשר באדם הנקראת שכלית, איזהו נפש היא, ואיזהו מקומה? אמר לו, הלא ידעת פי האדם, ברא אותו המקום יתברך בשמו, וכאשר הוא גדל ורואה עניני העולם ומביט בלבבו, הוא מעצמו מריח הנפש הזאת, פי הואיל והוא מביט ורואה נפלאות הבורא, וחדוש העולם, וזריחת המאורות ערב ובקר, וכי פל העולם פלו תלוי בכחו יתברך, הוא משתדל בעצמו לחקור ולהשיג השגה קדושה וברה, ואז יש לו נפש השכלית, מפני שהוא משפיל לדעת לחקור בחכמה.

רבי עזריה אומר, הנפש מקומה בלב, והיא מניעה לכל הגוף, והיא מונחת באמצע הגוף, ומאירה לכל הגוף, כאשר נתן השמש בחצי השמים. והגוף מתקיים בנפש, והנפש באויר, והאויר בבורא. והבורא יתברך סובל

כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּכַחוֹ, שְׁנֹאֲמַר (ישעיה  
מו) אֲנִי עָשִׂיתִי וְאֲנִי אֵשָׂא וְאֲנִי  
אֶסְבֵּל.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לְמָה הִזְכִּיר  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרִיאַת שָׁמַיִם  
וְהָאָרֶץ תַּחֲלָה, וְהֵלֵא כִּסָּא הַכְּבוֹד  
וְהַמְּלָאכִים נִבְרָאוּ תַּחֲלָה? אֵלֵא,  
כְּדֵי שְׁלֵא יִהְרַהֵר אָדָם דְּבָרִים  
הַסְּתוּמִים מִהָעֵין וְאֲשֶׁר לֹא גִלָּה  
בְּרֵאשׁ.

רַבִּי אוֹמֵר, כְּדֵי לְהִרְאוֹת לְאָדָם  
שְׂאִינוּ בַּעַל חֻקְמָה, וְאִינוּ רְאוּיִ  
לְגַלוֹת לוֹ סִתְרֵי תוֹרָה. שְׂאֲמַר רַבִּי  
יִצְחָק, אֵינן מְגַלִּין סִתְרֵי תוֹרָה אֵלֵא  
לְאָדָם חֻכָּם, וְקוֹרָא וְשׁוֹנָה,  
וְתַלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ, וְהוּא יֵרָא  
שָׁמַיִם, וּבְקֵי בְּכָל דְּבָר. וְאָדָם  
שְׂאִינוּ כְּעֵנֵן זֶה, וְיִשְׁאֵל עַל  
הַסְּתָרִים וְהִנְעֵלְמִים שְׁלֹמְעֵלָה -  
אָמַר לוֹ: מָה אַתָּה שׂוֹאֵל, שָׂא נָא  
עֵינֶיךָ וּרְאֵה, כִּי בְּרֵאשִׁית בְּרָא  
אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.  
תַּדַּע לָךְ שְׁלֵא גִלְתָּה הַתּוֹרָה יוֹתֵר.  
וְאִם תֹּאמַר שְׂאִין סִתְרִים בַּתּוֹרָה  
- תַּדַּע לָךְ, כִּי עַל כָּל דְּבָר וְדָבָר  
יֵשׁ תְּלֵי תֵלִים שֶׁל סוּדוֹת וְהִלְכוֹת  
וּפִירוּשִׁים, שְׁנֹאֲמַר (שיר ה) קוֹצוּתָיו  
תִּלְתְּלִים, עַל כָּל קוֹץ וְקוֹץ תְּלֵי  
תֵלִים. כִּי זֶה שְׂרָבֵן יוֹחֲנָן בֶּן זַכַּאי  
הָיָה אוֹמֵר עַל הַפְּסוּק הַזֶּה (בראשית  
ל"ו) וְשֵׁם אֲשֶׁתוֹ מִהֵיטְבָאֵל בַּת  
מִטְרָד בַּת מִי זֶהָב, שֶׁלֵּשׁ מְאוֹת  
הִלְכוֹת פְּסוּקוֹת, וְלֹא רָצָה לְגַלוֹת  
אוֹתָם אֵלֵא לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָף  
וּלְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן הוֹרְקָנוֹס  
תְּלַמִּידָיו, שֶׁהָיוּ עוֹסְקִים בְּמַעֲשֵׂה  
מְרֻכְבָּה עֲמוֹ.

אָמַר רַבִּי, בֵּא וּרְאֵה מָה פְּתוּב  
בְּשִׁלְמָה, וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים  
מִשָּׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמֵשֶׁה וְאֶלֶף. עַל  
כָּל דְּבָר וְדָבָר הָיָה אוֹמֵר בּוֹ אֶלֶף  
וְחֲמֵשֶׁה טַעְמִים. וּמָה שְׁלְמָה,  
שֶׁהָיָה עֶבֶד שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ  
הוּא, הָיָה אוֹמֵר עַל כָּל דְּבָר וְדָבָר

בְּאוֹר, וְהָאוֹר בְּבוֹרָא יִתְבַּרֵךְ. וְהַבוֹרָא יִתְבַּרֵךְ  
סוֹבֵל כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּכַחוֹ, שְׁנֹאֲמַר (ישעיה מו ד)  
אֲנִי עָשִׂיתִי וְאֲנִי אֵשָׂא וְאֲנִי אֶסְבֵּל.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לְמָה הִזְכִּיר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ  
הוּא בְּרִיאַת שָׁמַיִם וְהָאָרֶץ תַּחֲלָה, וְהֵלֵא  
כִּסָּא הַכְּבוֹד וְהַמְּלָאכִים, נִבְרָאוּ תַּחֲלָה. אֵלֵא,  
כְּדֵי שְׁלֵא יִהְרַהֵר אָדָם דְּבָרִים הַסְּתוּמִים מִהָעֵין  
וְאֲשֶׁר לֹא גִלָּה בְּרֵאשׁ.

רַבִּי אוֹמֵר, כְּדֵי לְהִרְאוֹת לְאָדָם, שְׂאִינוּ בַּעַל  
חֻקְמָה, וְאִינוּ רְאוּיִ לְגַלוֹת לוֹ סִתְרֵי תוֹרָה.  
דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵינן מְגַלִּין סִתְרֵי תוֹרָה, אֵלֵא  
לְאָדָם חֻכָּם, וְקוֹרָא וְשׁוֹנָה, וְתַלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּם  
בְּיָדוֹ, וְהוּא יֵרָא שָׁמַיִם, וּבְקֵי בְּכָל דְּבָר. וְאָדָם  
שְׂאִינוּ כְּעֵנֵן זֶה, וְיִשְׁאֵל עַל הַסְּתָרִים  
וְהִנְעֵלְמִים שְׁלֹמְעֵלָה, אָמַר לוֹ מָה אַתָּה  
שׂוֹאֵל, שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה, כִּי בְּרֵאשִׁית בְּרָא  
אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, תַּדַּע לָךְ שְׁלֵא  
גִילְתָּה הַתּוֹרָה יוֹתֵר.

וְאִם תֹּאמַר שְׂאִין סִתְרִים בַּתּוֹרָה, תַּדַּע לָךְ כִּי  
עַל כָּל דְּבָר וְדָבָר יֵשׁ תְּלֵי תֵלִים שֶׁל סוּדוֹת  
וְהִלְכוֹת וּפִירוּשִׁים, שְׁנֹאֲמַר (שיר השירים ה יא)  
קוֹצוּתָיו תִּלְתְּלִים, עַל כָּל קוֹץ וְקוֹץ תְּלֵי תֵלִים.  
כִּי הָא דְרַבְּנָן יוֹחֲנָן בֶּן זַכַּאי, הָוָה אָמַר עַל הָאֵי  
פְּסוּקָא, (בראשית לו לט) וְשֵׁם אֲשֶׁתוֹ מִהֵיטְבָאֵל בַּת  
מִטְרָד בַּת מִי זֶהָב, שֶׁלֵּשׁ מְאוֹת הִלְכוֹת  
פְּסוּקוֹת, וְלֹא רָצָה לְגַלוֹת אוֹתָם אֵלֵא לְרַ'  
אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָף, וּלְרַ' אֶלְעָזָר בֶּן הוֹרְקָנוֹס  
תְּלַמִּידָיו, דִּהְיוּ עֹסְקֵי בְּמַעֲשֵׂה מְרֻכְבָּה עֲמוֹ.

אָמַר רַבִּי, בֵּא וּרְאֵה מָה פְּתוּב בְּשִׁלְמָה, (מ"א ה  
יב) וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מִשָּׁל וַיְהִי שִׁירוֹ  
חֲמֵשֶׁה וְאֶלֶף. עַל כָּל דְּבָר וְדָבָר הָיָה אוֹמֵר בּוֹ  
אֶלֶף וְחֲמֵשֶׁה טַעְמִים. וּמָה שְׁלְמָה, שֶׁהָיָה עֶבֶד  
שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָיָה אוֹמֵר עַל כָּל דְּבָר



וְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל, וְאֶלֶף וַחֲמִשָּׁה טַעֲמִים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא מְגַלֵּה עֲמִיקָתָא וּמְסַתְרָא, וְהוּא הַנּוֹתֵן הַחֲכָמָה וְהַבִּינָה, שְׁנֵאמַר (משלי ב ו) כִּי ה' יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּיו דַּעַת וַתְּבוּנָה עַל אַחַת פִּמָּה וְכַמָּה.

ר' לוי אָמַר, כְּתִיב (תהלים צב ב) מַה גָּדְלוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' מְאֹד עֲמָקוֹ מִחֲשָׁבוֹתֶיךָ. מַה גָּדְלוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה', זֶה מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁהֵם מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מְאֹד עֲמָקוֹ מִחֲשָׁבוֹתֶיךָ, אֵלּוֹ סִתְרֵי תוֹרָה.

ר' אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, כְּתִיב (מ"א ה כו) וְה' נָתַן חֲכָמָה לְשִׁלְמָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ, מְלַמֵּד שְׁעָמַד עַל דְּקִדּוּקֵי תוֹרָה, אֲבָל עַל עֲמָקֶיהָ לֹא עָמַד, וּכְשֶׁבִקֵּשׁ לַעֲמֹד עָלֶיהָ, אָמַר (קהלת ז כג) אֲמַרְתִּי אַחֲכָמָה וְהִיא רַחוּקָה מִמֶּנִּי.

שְׂאֵר ר' דּוּסְתָאֵי לִר' אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, אָמַר לִיָּה רַבִּי, הַעֲמִידְנִי עַל סוּד זֶה הַפְּסוּק, (במדבר כח ו) עֲלַת תָּמִיד הַעֲשׂוּיָה בְּהַר סִינִי לְרִיחַ נִיחֻחַ אֲשֶׁה לָּהּ. אָמַר לִיָּה, בְּנִי, חֲיִיךָ דְּבַר אֲמַרְתָּ לִּי, שְׁעַדִּין אֵינְךָ רְאוּי לַעֲמֹד עָלָיו, וְלֹא שְׂאֲלַנִּי אָדָם עַל זֶה, זוֹלָתִי עֲקִיבָא תְּלַמִּידִי, וְעַדִּין הַשְּׂרָשִׁים בְּיָדִי, שְׁמַע רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר כִּיּוֹן שֶׁהִנְצוּ הַפְּרָחִים, אֲכַלְתִּי הַשְּׂרָשִׁים. אָמַר לִיָּה עֲקִיבָא עֲקִיבָא, מוּכָן תִּהְיֶה לְרִיחַ נִיחֻחַ לָּהּ. וְעַדִּין בְּלִיעַת הַמֶּתוּק נִשְׂאָר.

יִזְמָא חַד הוּוּ אֲזִלִּי בְּאוּרְחָא, אָמַר לִיָּה, אֵי כְּדִין אֲכַלְתָּ שְׂרָשִׁים דְּאֲמַרְתָּ. אָמַר לִיָּה רַבִּי, מִשְׂאֲמַרְתָּ לִי הַסּוּד, עֲמַדְתִּי עַל תְּכוּנֹו. וְסַח לוֹ הָאֵיךְ. אָמַר לִיָּה עֲמַדְתָּ וְאֲכַלְתָּ, וְעַדִּין הַבְּלִיעָה מִהַמֶּתוּק נִשְׂאָר. וְאוּתָּה שְׁעָה גְּלָהּ לוֹ אַרְבָּעִים סוּדוֹת בַּתוֹרָה.

עַד דִּהּוּוּ אֲזִלִּי, חָמוּ חַד מַעֲיִינָא דְּמִיָּא, יִתְבוּ

שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וְאֶלֶף וַחֲמִשָּׁה טַעֲמִים - הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁהוּא מְגַלֵּה עֲמָקוֹת וְנִסְתָּרוֹת, וְהוּא הַנּוֹתֵן הַחֲכָמָה וְהַבִּינָה, שְׁנֵאמַר (משלי ב) כִּי ה' יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּיו דַּעַת וַתְּבוּנָה, עַל אַחַת פִּמָּה וְכַמָּה.

רַבִּי לְוִי אָמַר, כְּתוּב (תהלים צב) מַה גָּדְלוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' מְאֹד עֲמָקוֹ מִחֲשָׁבוֹתֶיךָ. מַה גָּדְלוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' - זֶה מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שֶׁהֵם מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מְאֹד עֲמָקוֹ מִחֲשָׁבוֹתֶיךָ - אֵלּוֹ סִתְרֵי תוֹרָה.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, כְּתוּב וְה' נָתַן חֲכָמָה לְשִׁלְמָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ, מְלַמֵּד שְׁעָמַד עַל דְּקִדּוּקֵי תוֹרָה, אֲבָל עַל עֲמָקֶיהָ לֹא עָמַד. וּכְשֶׁבִקֵּשׁ לַעֲמֹד עָלֶיהָ, אָמַר (קהלת ז כג) אֲמַרְתִּי אַחֲכָמָה וְהִיא רַחוּקָה מִמֶּנִּי.

שְׂאֵר רַבִּי דּוּסְתָאֵי לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל. אָמַר לוֹ: רַבִּי, הַעֲמִידְנִי עַל סוּד זֶה הַפְּסוּק, (במדבר כח, ו) עֲלַת תָּמִיד הַעֲשׂוּיָה בְּהַר סִינִי לְרִיחַ נִיחֻחַ אֲשֶׁה לָּהּ. אָמַר לוֹ: בְּנִי, חֲיִיךָ, דְּבַר אֲמַרְתָּ לִּי שְׁעַדִּין אֵינְךָ רְאוּי לַעֲמֹד עָלָיו, וְלֹא שְׂאֲלַנִּי אָדָם עַל זֶה זוֹלָתִי עֲקִיבָא תְּלַמִּידִי, וְעַדִּין הַשְּׂרָשִׁים בְּיָדִי. שְׁמַע רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר: כִּיּוֹן שֶׁהִנְצוּ הַפְּרָחִים, אֲכַלְתִּי הַשְּׂרָשִׁים. אָמַר לוֹ: עֲקִיבָא עֲקִיבָא, מוּכָן תִּהְיֶה לְרִיחַ נִיחֻחַ לָּהּ, וְעַדִּין בְּלִיעַת הַמֶּתוּק נִשְׂאָר. יוֹם אֶחָד הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר לוֹ: אִם אֲזוֹ אֲכַלְתָּ הַשְּׂרָשִׁים שְׂאֲמַרְתָּ? אָמַר לוֹ: רַבִּי, מִשְׂאֲמַרְתָּ לִי הַסּוּד, עֲמַדְתִּי עַל תְּכוּנֹתָ. וְסַח לוֹ אֵיךְ. אָמַר לוֹ: עֲמַדְתָּ וְאֲכַלְתָּ וְעַדִּין הַבְּלִיעָה מִהַמֶּתוּק נִשְׂאָר. וְאוּתָּה שְׁעָה גְּלָהּ לוֹ אַרְבָּעִים סוּדוֹת בַּתוֹרָה.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים רָאָה מַעֲזָן מִיָּם

אחד. ישבו שם. אמר לו רבי אליעזר: עקיבא, בא ואראה לך נביעת המים, שפותחים מים, וצוללים ונוזלים, ככתוב (שיר, טו) באר מים מים ונוזלים מן לבנון. ועל הפסוק הזה גלה לו שיחת מלאכי השרת, שיחת פוכבים ומזלות, וידיעת חלוני חמה בעתותיו וזמניו, שיחת דקלים ועופות, שיחת הרוחות, ידיעת התקופות והעבורים.

באותה שעה בכה רבי עקיבא. אמר לו: על מה אתה בוכה? אמר לו: אוי לדור שיהיו יתומים ממך. אמר לו: אל תאמר כך, אלא אוי לדור שיהיו יתומים בלי אב, בלי חכם ומורה, ולא תלמיד הוגה. וימים יבואו שכל הדור יהיו חצופים ועזי פנים ותשתכח תורה, ואין דורש ואין מבקש. והמתעורר לבו בתורה יהיה נבזה וחדל אישים. אוי לדור ההוא כשאיבא אותו הדור.

אמר לו: אין אותו הדור מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן, כשהם רפים בלבד, וכשהם קשישים, התורה נשכחת מהם, כמו מה שאמר רבי יהודה, מהו זה שכתוב אל הנער הזה התפללתי? הנה לו לומר, אל הבן הזה התפללתי. אלא אמרה חנה, יהי רצון שבשעה שיגדל, ישתדל בעבודת המקום, כמו עכשו שהו נער.

וכר אדם שיזכה להיות בזקנותו, כמו בנערותו, יזכה למעלת שמואל הנביא, שכתוב ומעיל קטן תעשה לו אמו והעלתה לו מימים ימימה. וכי תעלה על דעתו כך? אלא צדקתו וזכותו היה גדל עמו תמיד, כתפלת אמו. ולדעת רבי יהודה, מעיל ממש הוא.

ואמר רבי, מהו שכתוב (ויקרא ט)

תמן. אמר ליה ר' אליעזר, עקיבא, תא ואחזי לך נביעא דמיא, דקא פתחי מיא, וצלילין ונוזלין, פהא דכתיב (שה"ש ד טו) באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. ועל הדא פסוקא, גילה לו שיחת מלאכי השרת, שיחת פוכבים ומזלות, וידיעת חלוני חמה בעתותיו וזמניו, שיחת דקלים ועופות, ושדים ורוחות, וידיעת התקופות והעבורים.

באותה שעה, בכה רבי עקיבא. אמר ליה על מה קא בכית. אמר ליה, אוי לדור שיהיו יתומים ממך. אמר לו, אל תאמר כך, אלא ווי לדור שיהיו יתומים בלי אב, בלי חכם מורה, ולא תלמיד הוגה. וימים יבואו שכל הדור יהיו חצופים ועזי פנים, ותשתכח תורה, ואין דורש ואין מבקש. והמתעורר לבו בתורה, יהיה נבזה וחדל אישים, ווי לדרא ההוא פד ייתי ההוא דרא.

אמר ליה לית דרא ההוא מתקיים, אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן, פד אינון רכיכין בלבד, וכד אינון קשישין, אורייתא משתפחת מנהון. פי הא דאמר רבי יהודה, מאי דכתיב, (שמואל א א כז) אל הנער הזה התפללתי, הוה ליה למימר אל הבן הזה התפללתי. אלא אמרה חנה, יהי רצון שבשעה שיגדל ישתדל בעבודת המקום, כמו עכשו שהוא נער.

וכר אדם שיזכה להיות בזקנותו, כמו בנערותו, יזכה למעלת שמואל הנביא, דכתיב (שם ב ט) ומעיל קטן תעשה לו אמו והעלתה לו מימים ימימה. וכי תעלה על דעתך כך, אלא צדקתו וזכותו היה גדל עמו תמיד, בתפלת אמו. ולדעתיה דר' יהודה, מעיל ממש הוה. ואמר רבי, מאי דכתיב, (ויקרא יט לב) מפני שיבה

מפני שיבה תקום והדרת פני זקן? אמר רבי, בו הוא מוסר ליונק, כלומר, מפני שיבה תקום, קודם שתעלה לשיבה ולזקנה, תקום להיות טוב, וכאשר תשתדל להיות טוב בבחרוותך, לאחר פן והדרת פני זקן. וסוף הפסוק הזה מוכיח עליו, שעל זה נאמר ויראת מאלהיך.

רבי יצחק אמר, תחלת כל העולם ובנינו לא נברא אלא על היראה, להיות אדם בעל יראה לשמים ובעל יראה לבריות. ממה שכתוב (בראשית א) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ את השמים - להיות ירא את השמים, ואת הארץ - להיות ירא לבריות. כמו כן מלמד שכל העולם לא נברא אלא על היראה שנקראת ראשית, שנאמר (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת ה', וזהו שכתוב בראשית.

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור (בראשית א). רבי חייא פתח, (תהלים צ) אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה. הקדוש ברוך הוא ראה וצפה שהעולם אינו יכול לעמד בלתי היסוד, ואיזהו היסוד שהעולם עומד עליו? הוא הצדיק, שנאמר (משלי י) וצדיק יסוד עולם. וזהו יסוד הראשון שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו, והוא נקרא אור, שנאמר אור זרע לצדיק. ועוד, (דף יב ע"א) ממה דכתיב, (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב. נאמר כאן כי טוב, ונאמר להלן (ישעיה א) אמרו צדיק כי טוב.

רבי אומר, זה האור, אור המלאכים, הוא שנבראו תחלה, קדם כל העולם. ואם תאמר, והרי אנו רואים שהשמים והארץ נבראו תחלה. לא קשיא, דהא שנאמר למעלה עד

תקום והדרת פני זקן. אמר רבי, בו הוא מוסר ליניקא, כלומר מפני שיבה תקום, קודם שתעלה לשיבה ולזקנה, תקום להיות טוב. וכאשר תשתדל להיות טוב בבחרוותך, לאחר פן והדרת פני זקן. וסיפא דהאי פסוקא מוכיח עליו, שעל זה נאמר, משמע דכתיב ויראת מאלהיך.

רבי יצחק אמר תחלת כל העולם ובנינו, לא נברא אלא על היראה, להיות אדם בעל יראה לשמים, ובעל יראה לבריות, מדכתיב בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. את השמים, להיות ירא לשמים. ואת הארץ, להיות ירא לבריות. כמו כן מלמד, שכל העולם לא נברא אלא על היראה, שנקראת ראשית, שנאמר (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת ה', וזהו דכתיב בראשית.

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. רבי חייא פתח, (שם צג יא) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה. הקדוש ברוך הוא ראה וצפה, שהעולם אינו יכול לעמד בלתי היסוד, ואיזהו היסוד שהעולם עומד עליו, הוא הצדיק, שנאמר (משלי כו ה) וצדיק יסוד עולם. וזהו יסוד הראשון שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו. והוא נקרא אור, שנאמר (תהלים צד יא) אור זרוע לצדיק. ועוד, (דף יב ע"א) ממה דכתיב, (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב. נאמר כאן כי טוב, ונאמר להלן (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב.

רבי אומר, זה האור, אור המלאכים, הוא שנבראו תחלה קדם כל העולם. ואי תימא והרי אנו רואים שהשמים והארץ נבראו תחלה. לא קשיא, דהא שנאמר למעלה עד

פֶּאן, סְפוּר הוּא דְאָמַר. אֶלָּא זֶה וַיְהִי, הוּא הֶרְאֵשׁוֹן, וּמִפֶּאן הִתְחַלַּת כָּל הַנְּבֻרָאִים.

ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, זֶהוּ אוֹר הַכֶּסֶּא מִמֶּשׁ. וּמִזֶּה הָאוֹר, נְבֻרָאוֹ שְׁאָר כָּל הַנְּבֻרָאִים. מִמֶּנּוּ נְבֻרָאוֹ הַשָּׁמַיִם, וְכֶסֶּא נְבֻרָא בִּתְחִלָּה, שְׁנֵאמַר (ירמיה יז יב) כֶּסֶּא כְבוֹד מְרוֹם מֵרְאשׁוֹן.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, אוֹר הַמְּלָאכִים נְבֻרָא בִּתְחִלָּה. דְּכַתִּיב, (בראשית א ג) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב וַיְבַדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. כְּלוּמַר, הַבְּדִלָּה נִתֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְבַּרֵךְ, בֵּין זֶה הָאוֹר, וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, שֶׁהוּא הָעוֹלָם הַזֶּה. וְהַשָּׁמַיִם הֵם הַמְּבֻדְּלִים בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה, וּבֵין אוֹר הַמְּלָאכִים, וְהֵם הַמְּבֻדְּלִים בֵּינֵיהֶם, בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ.

רַבִּן יוֹחָנָן בֶּן זַבְדַּי אוֹמֵר, נִתֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמְּשָׁלָה לַמְּלָאכִים עַל הַשָּׁמַיִם, וְהַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ. וְכֹלָם נִתְּלִים בְּכֶסֶּאוֹ (נ"א בכוהן) יִתְבַּרֵךְ שְׁמוֹ, לְהוֹרוֹת כִּי גְבוּהַ מַעַל גְּבוּהַ שׁוֹמֵר.

יְהוֹ אוֹר. רַבִּי אֶלְפִּסְנְדְרָאִי אוֹמֵר, הַרוּאָה הַפּוֹכְבִים בְּמַסְלוֹתֶם חַיִּיב לְבָרֵךְ. מֵאִי מְבָרֵךְ, בְּרוּךְ הַמְּסֻדָּר אֶת הַפּוֹכְבִים בְּרִקְיעַ. רְאֵה פּוֹכֵב אֶחָד, אֵינוֹ מְבָרֵךְ. שְׁנַיִם, מְבָרֵךְ. וְאֵימַתִּי, כִּד הוּי לִילְיָא, מְבָרְכִין בְּרוּךְ הַמְּעַרֵּיב עֶרְבִים. רַבִּי אוֹמֵר אֵלִין פּוֹפְרָגִי אֲדִקְיָקִיָּא, דְּאוֹרְחַתְהוֹן מְסַתְּלִין עַל הַהוּא יִמָּא, מִדְּחִילוֹ דְּחַוּוֹתָא, מְבָרְכִין שׁוֹמֵר עֲמוֹ לְעַד. וּלְפִיכָּה תִקְנּוּ עַל דְּרָךְ זֶה כָּל תְּפִלַּת הָעֶרְבִית. ר' אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲזַל לְמַחְמֵי לְר' יוֹסִי בְר' שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא חַמּוּי. סְמוּךְ לְקַרְיָיתָא, רַמְשׁ לִילְיָא. אָמַר לְר' יוֹסִי דִּהְוָה אֲזַיל עֲמִיָּה, חַמִּית אֵלִין פּוֹכְבִיא דְנַהִירִין. אָמַר

שְׁנֵאמַר לְמַעְלָה עַד פֶּאן, הוּא אָמַר סְפוּר. אֶלָּא זֶה וַיְהִי, הוּא הֶרְאֵשׁוֹן, וּמִפֶּאן הִתְחִילוּ כָּל הַנְּבֻרָאִים.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, זֶהוּ אוֹר הַכֶּסֶּא מִמֶּשׁ, וּמִזֶּה הָאוֹר נְבֻרָאוֹ שְׁאָר כָּל הַנְּבֻרָאִים. מִמֶּנּוּ נְבֻרָאוֹ הַשָּׁמַיִם, וְכֶסֶּא נְבֻרָא בִּתְחִלָּה, שְׁנֵאמַר (ירמיה יז יב) כֶּסֶּא כְבוֹד מְרוֹם מֵרְאשׁוֹן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, אוֹר הַמְּלָאכִים נְבֻרָא בִּתְחִלָּה, שְׁכַתּוֹב וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב וַיְבַדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. כְּלוּמַר, הַבְּדִלָּה נִתֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְבַּרֵךְ בֵּין זֶה הָאוֹר, וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, שֶׁהוּא הָעוֹלָם הַזֶּה. וְהַשָּׁמַיִם הֵם הַמְּבֻדְּלִים בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה וּבֵין אוֹר הַמְּלָאכִים, וְהֵם הַמְּבֻדְּלִים בֵּינֵיהֶם בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ.

רַבִּן יוֹחָנָן בֶּן זַבְדַּי אוֹמֵר, נִתֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמְּשָׁלָה לַמְּלָאכִים עַל הַשָּׁמַיִם, וְהַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ, וְכֹלָם נִתְּלִים בְּכֶסֶּאוֹ יִתְבַּרֵךְ שְׁמוֹ, לְהוֹרוֹת כִּי גְבוּהַ מַעַל גְּבוּהַ שׁוֹמֵר.

יְהוֹ אוֹר (בראשית א). רַבִּי אֶלְפִּסְנְדְרָאִי אוֹמֵר, הַרוּאָה הַפּוֹכְבִים בְּמַסְלוֹתֶם חַיִּיב לְבָרֵךְ. מֵאִי מְבָרֵךְ? בְּרוּךְ הַמְּסֻדָּר אֶת הַפּוֹכְבִים בְּרִקְיעַ. רְאֵה פּוֹכֵב אֶחָד, אֵינוֹ מְבָרֵךְ. שְׁנַיִם, מְבָרֵךְ. וְאֵימַתִּי? כְּשֶׁנִּהְיָ הַלִּילָה מְבָרֵךְ בְּרוּךְ הַמְּעַרֵּיב עֶרְבִים. רַבִּי אוֹמֵר, אֵלוֹ פּוֹכְבִים דְּקִים שְׁדַרְכֵיהֶם מְסַתְּלִים עַל אוֹתוֹ הַיּוֹם מִפְּחַד חַיּוֹת, מְבָרְכִים שׁוֹמֵר עֲמוֹ לְעַד. וּלְפִיכָּה תִקְנּוּ עַל דְּרָךְ זֶה כָּל תְּפִלַּת הָעֶרְבִית.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן הִלֵּךְ לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי יוֹסִי בְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא חַמּוּי. סְמוּךְ לְקַרְיָה יְרֵד הַלִּילָה. אָמַר לְרַבִּי יוֹסִי, שֶׁנִּהְיָ הוֹלֵךְ עֲמוֹ: הֲרֵאִית אֶת הַפּוֹכְבִים הַמְּאִירִים הַלָּלוּ? אָמַר: רֵאִיתִי. אָמַר לוֹ: אֶת פּוֹכֵב הַשְּׁבִיט,

שֶׁנִּהְיָ הוֹלֵךְ עֲמוֹ: הֲרֵאִית אֶת הַפּוֹכְבִים הַמְּאִירִים הַלָּלוּ? אָמַר: רֵאִיתִי. אָמַר לוֹ: אֶת פּוֹכֵב הַשְּׁבִיט,

זמן רב שאני משגיח בו, ומימי לא אמרו לי על זה כלום.

אמר לו: שני ענינים שמעתי, אחד הוא - שכל מה שעשה

הקדוש ברוך הוא בשמים וכוכבים ומזלות, יש בהם ידיעה והשכל, וכלם עושים שליחותו של הקדוש ברוך הוא, והפוכב הזה שאמרת, אל תאמר ואל תעלה על דעתך שהוא אחד, אלא רבים הם, שאחד תראה בצד הזה, ואחד תראה בצד הנה, ולפעמים שכלם בשעה אחת.

ואני שמעתי מאבא שהם שבעה, ובזמן שמגיע זמנו של כל אחד מהם לומר שירה, מרב השמחה שיש בהם, שולחים את זיום והולכים לומר שירה.

וענין אחר, ששבעת הכוכבים הללו לא הולכים ולא נוסעים ממקומם, פרט לזמן שקורא לאחד מהם רבון העולם להאיר לאותו מקום שהוא רוצה. שכתוב (ישעיהו) לכלם בשם יקרא. וכשנוסעים, שולחים זיום עמהם ללכת.

בשהגיעו לבית חמיו, לא היה שם. כשבא, אמר: אמה פאן, ואני פאתי לראות פוכב אחד שהיה הולך להשלים את רצון אדונו. אמר לו: מה הוא? אמר לו: פוכב השביט, ואחד מהם ראיתי שהיה הולך למצות אדונו. ישבו שם שלשים יום.

אחר כך השפיעו ללכת, כשבא האור, והלך עמו חמיו כמחצית המיל. ברך אותו חמיו, אמר: זוהי השעה שמתקיימת ברפת הצדיק. מנין לנו? שכתוב (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב, כתוב פאן כי טוב, וכתוב שם, (במדבר כד) כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל. אמר לו: אפלו

חמינא אמר ליה פוכבא דשרביטא עידנא סגיאה הוא דאנא משגחנא ביה, ומן יומאי לא אהוו לי על דא כלום.

אמר ליה תרי ענייני שמענא. חדא הוא, דכל מה דעבד קודשא בריך הוא בשמיא, וכוכביא ומזליא, אית בהו ידיעא וסוכלתנו. וכלהון עבדי שליחותא דקודשא בריך הוא. והאי פוכבא דאת אמרת, לא תימא ולא תיסק על דעתך דחד הוא, אלא סגיאיני אינון, דחד תחמי בהאי גיסא, וחד בהאי גיסא, וזמנין דכלהון בחד שעתא.

ואנא שמענא מאבא, דשבע אינון. ובזמנא דמטא עידנא דכל חד מנהון למימר שירתא, מסגיאות חדותא דאית בהון, שלחין זיוותהון ואזלין למימר שירתא.

וענינא אחריןא, דאלין שבע פוכביא, לא אזלין ולא נטלין מאתריהון, בר בעידנא דקרי לחד מנהון רבון עלמא למנהר באתר דהוא צבי. דכתיב, (ישעיהו מ כו) לכלם בשם יקרא. וכד נטלין, שלחין זיוותהון עמהון למיזל.

כד מטו לבי חמוי, לא הוה תמן. פד אתא, אמר אתה הקא, ואנא אתי למחמי חד פוכבא, דהוה אזיל למשלם רעותיה דמאריה. אמר ליה, מאי הוא. אמר ליה, פוכבא דשביט. וחד מנהון חמית, דהוה אזיל לפיקודיא דמאריה. יתבו תמן תלתין יומין.

רבתר פן אשפימו למיזל, פד הוה אתי נהורא, ואזיל עמיה חמוי כפלאות מיל. ברכיה חמוי, אמר דא היא שעתא דמתקיים ברפתא דצדיקיא. מנא לן, דכתיב וירא אלהים את האור כי טוב. פתיב הקא כי טוב, וכתיב התם (במדבר כד א) כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל.

אָמַר לַיהוָה, אֲפִילוּ בְרַכְתָּא דְכָל אָדָם, מִתְקַיְימָא  
בְּהַאי שַׁעְתָּא, דְּשָׁמְיָא וְכוּכְבִּיבָא וּמְלֶאכְיָא אֲמַרֵי  
שִׁירְתָּא.

וְעוֹד שְׁמַעְנָא מֵאַבָּא, דְּבִרְכַתָּא יְתִירָא הוֹסַפְתָּ  
לַיהוָה, וְדָא הִיא חֲדוּוּתָא. מִשּׁוּם דְּהַאי  
שַׁעְתָּא אֲמַרֵי שְׁמְיָא, (תהלים יט 1) וְהוּא כְּחַתָּן יוֹצֵא  
מִחַפְתּוֹ. מַה הַחַתָּן כְּשִׁיּוֹצֵא יְשִׁישׁ, כִּי הַיּוֹצֵא  
לְדַרְךָ יְשִׁישׁ בְּהַאי שַׁעְתָּא.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר. תַּפְּן תַּנִּינָן, אָמַר רַבִּי  
יוֹסִי, מַהוּ דְכַתִּיב (ישעיה כא יא) מִשָּׂא דוּמָה  
אֲלֵי קִרְא מִשְׁעִיר שְׁמֵר מַה מְלִילָה שְׁמֵר מַה  
מְלִיל וְגו'. אֲזֵלָא הָא מְלֵתָא, כִּי הָא דְאָמַר רַבִּי  
יוֹחָנָן, כָּל הַגְּלִיּוֹת שְׁגָלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצָם, כָּלֵם  
הָיָה גְלוּי לְכָל, וְגִלּוּתָא רַבִּיעָא, לֹא נִגְלָה  
לְעוֹלָם, וְאִיזְהוּ גְלוּת הַרְבִּיעִי. זֶהוּ שְׁהוּא  
מִשְׁעִיר, שְׁהוּא עֲשׂוּ, דְכַתִּיב (בראשית לו ה) וַיֵּשֶׁב  
עֲשׂוּ בְּהַר שְׁעִיר.

אָמַר רַבִּי לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ שְׁעִיר. עַל שֵׁם תּוֹקֶף  
וְחוֹזֶק, הָעוֹל הַכְּבֵד, שְׁמוֹנְעִין מֵהֶם  
הַתּוֹרָה וְהַעֲבוּדָה, וְזֶהוּ עוֹל עַל נַשְׁמַתָּם  
שְׁנוֹתַנִּין עַל יִשְׂרָאֵל. שְׁעִיר הוּא תַקִּ"ף  
בְּגִימְטְרִיא. וְזֶהוּ הַגְּלוּת שִׁישְׁרָאֵל יוֹשְׁבִים בָּהּ,  
הִיא מִשָּׂא דוּמָה. כְּלוּמַר, בְּחַשְׂאֵי. דְּכָר שְׁלֹא  
נִגְלָה מֵהַלֵּב לְפָה. שְׁנַאֲמַר, (ישעיה סג ד) כִּי יוֹם  
נָקָם בְּלַבִּי, וְגו'.

רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (דברים לד 1) וַיִּקְבֹּר אֶתְּךָ בְּאֶרֶץ  
מוֹאָב מוֹל בֵּית פְּעוֹר. וְכַתִּיב וְלֹא יָדַע אִישׁ  
אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה. אָמַר הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא, שׁוֹטִים הֵם הַמְּחַשְׁבִים קִצִּי  
מִשִּׁחָא, דְּכָר שְׁלֹא גְלִיתִי לְעוֹלָם, שְׁנַאֲמַר (ישעיה  
טג ד) כִּי יוֹם נָקָם בְּלַבִּי, לְבֹא לְפּוּמָא לֹא גְלִיא,  
וְאִינוּן מִשְׁתַּדְּלִי לְמַחְשָׁב קִצִּי.

בְּהַאי, נַחְזִי תַלְתָּא סִימְנִי, כְּתָבִית וְאַחֲזִית לְדַרְי

בְּרַכְתּוֹ שֶׁל כָּל אָדָם מִתְקַיְמָת  
בְּשַׁעְתָּא הַזֹּאת, שֶׁהַשְּׁמַיִם וְהַכּוֹכָבִים  
וְהַמְּלָאכִים אוֹמְרִים שִׁירָה.

וְעוֹד שְׁמַעְתִּי מֵאַבָּא, שֶׁבְּרַכָּה  
יְתֵרָה הוֹסַפְתָּ לוֹ, וְזֹהִי שְׁמַחָה,  
מִשּׁוּם שֶׁהַשַּׁעְתָּה הַזֹּאת אוֹמְרִים  
הַשְּׁמַיִם, (תהלים ט) וְהוּא כְּחַתָּן  
יוֹצֵא מִחַפְתּוֹ. מַה הַחַתָּן כְּשִׁיּוֹצֵא  
יְשִׁישׁ, כִּי הַיּוֹצֵא לְדַרְךָ יְשִׁישׁ  
בְּשַׁעְתָּה הַזֹּאת.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר (בראשית א).  
שֵׁם שְׁנִינוּ אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַהוּ  
שְׁכַתּוּב (ישעיה כא) מִשָּׂא דוּמָה אֲלֵי  
קִרְא מִשְׁעִיר שְׁמֵר מַה מְלִילָה  
שְׁמֵר מַה מְלִיל וְגו', דְּכָר זֶה  
הוֹלֵךְ, כְּמוֹ זֶה שְׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,  
כָּל הַגְּלִיּוֹת שְׁגָלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצָם,  
כָּלֵם הָיָה גְלוּי לְכָל, וְהַגְּלוּת  
הַרְבִּיעִית לֹא נִגְלָה לְעוֹלָם.  
וְאִיזְהוּ גְלוּת הַרְבִּיעִית? זֶה שְׁהוּא  
מִשְׁעִיר, שְׁהוּא עֲשׂוּ, וְכַתּוּב  
(בראשית לו) וַיֵּשֶׁב עֲשׂוּ בְּהַר שְׁעִיר.  
אָמַר רַבִּי, לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ  
שְׁעִיר? עַל שֵׁם תּוֹקֶף וְחוֹזֶק, הָעַל  
הַכְּבֵד, שְׁמוֹנְעִים מֵהֶם הַתּוֹרָה  
וְהַעֲבוּדָה. וְזֶהוּ עַל נַשְׁמַתָּם  
שְׁנוֹתַנִּים עַל יִשְׂרָאֵל. שְׁעִיר הוּא  
תַקִּ"ף בְּגִימְטְרִיא, וְזֶהוּ הַגְּלוּת  
שִׁישְׁרָאֵל יוֹשְׁבִים בָּהּ, הוּא מִשָּׂא  
דוּמָה, כְּלוּמַר בְּחַשְׂאֵי, דְּכָר שְׁלֹא  
נִגְלָה מֵהַלֵּב לְפָה, שְׁנַאֲמַר (ישעיה  
טג ד) כִּי יוֹם נָקָם בְּלַבִּי וְגו'.

רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (דברים לד, 1) וַיִּקְבֹּר  
אֶתְּךָ בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוֹל בֵּית  
פְּעוֹר, וְכַתּוּב (שם) וְלֹא יָדַע אִישׁ  
אֶת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה. אָמַר  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שׁוֹטִים הֵם  
הַמְּחַשְׁבִים אֶת קִץ הַמְּשִׁיחַ, דְּכָר  
שְׁלֹא גְלִיתִי לְעוֹלָם, שְׁנַאֲמַר (ישעיה  
טג ד) כִּי יוֹם נָקָם בְּלַבִּי, הַלֵּב לְפָה  
לֹא גְלָה, וְאַתָּם מִשְׁתַּדְּלִים לְחַשֵּׁב  
אֶת הַקֵּץ שְׁלִי! ?

בְּזֶה נִרְאָה שְׁלֵשָׁה סִימְנִים כְּתָבִית  
וְהִרְאִיתִי לְדוֹרוֹת הָעוֹלָם

בַּקְבוּרָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה עֲבָדִי, וְאֵלּוּ  
הֵם: בְּנֵי־אֵל, בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם, מִדֶּלֶת  
פְּעוֹר. הִרְאִיתִי וְנִתְתִי סִמְנִים לְכָל  
הָעוֹלָם, וְלֹא יוֹדְעִים אֵיפֹה  
קְבוּרָתוֹ, שְׁפָתוֹב וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת  
קְבֻרָתוֹ. דָּבָר שֶׁלֹּא גִלִּיתִי וְלֹא  
הִרְאִיתִי, אִיךָ אֲמַרְמִים שְׁטוֹת וְשִׁקְרָה  
לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּזֶה?!

זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שם בא) מִשָּׂא דוֹמָה אֵלַי  
קָרָא מִשְׁעִיר. אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל  
שְׁקוּרָאִים לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִהֶעַל  
הַכֶּבֶד שֶׁל בְּנֵי שְׁעִיר. וְמָה  
אֲמַרְמִים? (שם) שְׁמַר מַה מְלִילָה  
וְגו'. רְצוֹנוֹ לֹמַר, רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם,  
אֵתָּה הוּא שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל ה', עַד  
מִתִּי אָנּוּ בְּזֶה הַגְּלוּת שְׁדוּמָה  
לְלִילָה? אָמַר לָנוּ מַה מְלִילָה, מַה  
תְּהִיָּה מִזֶּה הַלִּילָה, מִתִּי תוֹצִיאֵנוּ  
מִמְּנָה?

בֹּא וּרְאֵה מַה שְׁפָתוֹב אַחֲרָיו, (שם)  
אָמַר שְׁמַר אֵתָּה בְּקֹר וְגַם לִילָה.  
אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא  
שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל: בֹּא בְּקֹר, הִבְאִיתִי  
וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן הַגְּלוּת, וְלֹא  
זְכִיתֶם לְהִיּוֹת בְּבִקְרִי. וְגַם לִילָה,  
הִבְאִיתִי לָכֶם הַלִּילָה, וְהֶאֱפֵלְתִי  
אֶתְכֶם בְּבוֹר הַגְּלוּת הַזֶּה שֶׁהוּא  
כְּלִילָה. (שם) אִם תְּבַעֲיוֹן בְּעֵינֵי, אִם  
אֶתֶם מְבַקְשִׁים לְרַעַת קֶץ גְּאֻלְתְּכֶם  
מִתִּי תִהְיֶה וְאִימְתִי תְבֹאוּ לְאַרְצְכֶם  
- (שם) שׁוּבוּ אֵתִיו. שׁוּבוּ בְּתִשׁוּבָה  
וּמִיד אֵתִיו. כִּי זֶה שְׂאֵמַר רַבִּי  
יְהוּדָה, אֵין קֶץ הַגְּלוּת נִתְּלָה אֵלָּא  
בְּתִשׁוּבָה, שְׁנֵאמַר (תְּהִלִּים צה, ט) הַיּוֹם  
אִם בְּקָלוֹ תִשְׁמְעוּ.

וּכְיוֹן שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, נִרְמַז הַרְמַז  
הַגְּדוֹל הַזֶּה בְּרִזֵי הַסְּתָרִים, שְׁנֵאמַר  
(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר  
וַיְהִי אוֹר. פְּלוֹמֵר, יְהִי רִז. וְרִז וְאוֹר  
דְּבָר אֶחָד הוּא. וַיִּרְא אֱלֹהִים לְזֶה  
הַרְז כִּי טוֹב לְהִיּוֹת בְּרִז וְסוּד כְּדִי  
שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה לְשׁוּם אָדָם, שְׂאֵלְמִי  
יִתְגַּלֶּה, כִּמָּה פְּרִיצִים מִבְּנֵי עַמְּנוּ  
יִלְכוּ לְאַבְדוֹן.

עֲלָמָא, בַּקְבוּרָתִיהָ דְּמֹשֶׁה עֲבָדִי. וְאֵלּוּ  
בְּנֵי־אֵל, בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם, מִדֶּלֶת  
פְּעוֹר. אַחֲזִית, וַיְהִי בֵּית סִמְנִים לְכָל־הוֹן דְּעֲלָמָא, וְלֹא יָדְעִי  
קְבוּרָתִיהָ, דְּכִתִּיב וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבוּרָתוֹ.  
דְּבָר שֶׁלֹּא גִלִּיתִי וְלֹא הִרְאִיתִי, הִיאָךְ אֲמַרְמִי  
שְׁטוּתָא וְשִׁקְרוּתָא קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַךְ.  
הִדָּא הוּא דְּכִתִּיב, (ישעיה כא יא) מִשָּׂא דוֹמָה אֵלַי  
קוּרָא מִשְׁעִיר, אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שְׁקוּרָאִין  
לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִעוֹל כְּבֵד שֶׁל בְּנֵי שְׁעִיר.  
וּמֵאֵי אֲמַרְמִי, שְׁמַר מַה מְלִילָה וְגו'. רְצוֹנוֹ  
לֹמַר, רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֵתָּה הוּא שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל  
ה'. עַד מִתִּי אָנּוּ בְּזֶה הַגְּלוּת שְׁדוּמָה לְלִילָה,  
אָמַר לָנוּ, מַה מְלִילָה, מַה תְּהִיָּה מִזֶּה הַלִּילָה,  
אִימְתִי תוֹצִיאֵנוּ מִמְּנָה.

בֹּא וּרְאֵה מֵאֵי דְּכִתִּיב בְּתַרְיָה, אָמַר שְׁמַר אֵתָּה  
בְּקֹר וְגַם לִילָה, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא  
שֶׁהוּא שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, אֵתָּה בְּקֹר, הִבְאִיתִי  
וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן הַגְּלוּת, וְלֹא זְכִיתֶם לְהִיּוֹת  
בְּבִקְרִי, וְגַם לִילָה, הִבְאִיתִי לָכֶם הַלִּילָה  
וְהֶאֱפֵלְתִי אֶתְכֶם בְּבוֹר הַגְּלוּת הַזֶּה שֶׁהוּא  
כְּלִילָה. אִם תְּבַעֲיוֹן בְּעֵינֵי, אִם אֶתֶם מְבַקְשִׁים  
לְרַעַת קֶץ גְּאֻלְתְּכֶם אִימְתִי תִהְיֶה, וְאִימְתִי  
תְבֹאוּ לְאַרְצְכֶם. שׁוּבוּ אֵתִיו. שׁוּבוּ בְּתִשׁוּבָה  
וּמִיד אֵתִיו. כִּי הָא דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין קֶץ  
הַגְּלוּת נִתְּלָה אֵלָּא בְּתִשׁוּבָה, שְׁנֵאמַר (תְּהִלִּים צה יז)  
הַיּוֹם אִם (דף יב ע"ב) בְּקוֹלוֹ תִשְׁמְעוּ.

וּכְיוֹן שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, נִרְמַז הַרְמַז הַגְּדוֹל הַזֶּה,  
בְּרִזֵי הַסְּתָרִים, שְׁנֵאמַר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי  
אוֹר וַיְהִי אוֹר. פְּלוֹמֵר, יְהִי רִז. וְרִז וְאוֹר, דְּבָר  
אֶחָד הוּא. וַיִּרְא אֱלֹהִים לְזֶה הַרְז, כִּי טוֹב  
לְהִיּוֹת בְּרִז וְסוּד, כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה לְשׁוּם אָדָם,  
שְׂאֵלְמִי יִתְגַּלֶּה, כִּמָּה פְּרִיצִים מִבְּנֵי עַמְּנוּ יִלְכוּ  
לְאַבְדוֹן.

וְעַל שְׁנֵהֶיָּה בְּרָזָא וְסוּד, הַבְּדִיל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֶשֶׁךְ, בֵּין אֲמָתוֹ שֶׁהוּא הָאֹר, וּבֵין הָאֲמוֹת שֶׁהֵם הַחֶשֶׁךְ, שְׁנֹאֲמַר וּרְשָׁעִים בַּחֶשֶׁךְ יִדְמוּ. וְעוֹד כְּתִיב (תהלים פב) בַּחֲשֻׁכָה יִתְהַלְכוּ. (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאֹר יוֹם, אָמַר רַבִּי, זֶה יוֹם קָץ הַגְּאוּלָּה, שְׁנֹאֲמַר (זכריה יד) הִנֵּה יוֹם בָּא לָהּ, זֶה יוֹם הַקָּץ.

ר' יוסי בן חלפתא, הוה יתיב קמיה דר' יצחק, אָמַר לִיה מִיָּדֵי שְׁמִיעַ לִיה לְמַר, עַל מָה אֲתֹאֲרִיךְ יוֹמָא דְמִשְׁיחָא מִן גְּלוּתָא דָּא. אָמַר לִיה, לָא אֲתֹאֲרִיךְ אֶלָּא עַל בֵּיטוּל אֹרִייתָא. דְּהָכִי שְׁמַעְנָא מִרַב הַמְנוּנָא סָבָא, תְּלַתָּא גְּלִיּוֹת גְּלוּ יִשְׂרָאֵל, וַחֲזָרוּ בְּזִכּוּתָם שֶׁל שְׁלֹשָׁה אַבּוֹת, וּבְגִלוּת הַרְבִּיעִית יַחֲזָרוּ בְּזִכּוּת מֹשֶׁה.

בא ואראה לך, לא גלו ישראל אלא על בטול תורה, שְׁנֹאֲמַר (ירמיה ט) וַיֹּאמֶר ה' עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בַּגְּלִיּוֹת הִרְאֵשׁוֹנוֹת חֲזָרוּ בְּזִכּוּת אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, עַכְשָׁיו הֵם חֲטָאוּ בַּתּוֹרָה שְׁנַתְתִּי לְמֹשֶׁה, וְנִקְרְאוּת עַל שְׁמוֹ, שְׁנֹאֲמַר (מלאכי ג כב) זָכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי. כְּשִׁישׁוּבוּ וַיִּתְעַסְקוּ בַּתּוֹרָתוֹ, בְּזִכּוּת מֹשֶׁה אֲנִי גּוֹאֲלֶם.

על פן נאמר בתורה, (דברים לג ד) תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה, כְּדֵי לְשַׁמְרָהּ וְלַעֲסֹק בָּהּ. וְאִם לָאוּ, מוֹרְשָׁה קִהַלְתָּ יַעֲקֹב. מוֹרְשָׁה - זוּהִי הַעֲנִיּוּת, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר ה' מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׂיר. מִלְּמַד שֶׁלֹּא רָאָה עֲנִיּוֹת לְבַת יַעֲקֹב אֶלָּא עַל שֶׁלֹּא הִתְעַסְקוּ בַּמְצֻוֹת הַתּוֹרָה.

רבי חזקיה אָמַר, אֲנִי הֵייתִי בְּמִקּוּמוֹת הָעֲרַבִּים, וְרֵאִיתִי גְּבָרִים שֶׁהָיוּ מִסְתַּתְרִים בֵּין הַהָרִים בְּמַעֲרָה, וּבָאוּ מֵעֶרֶב שֶׁבֶת לְעֶרֶב שֶׁבֶת לְבַתֵּיהֶם. אָמַרְתִּי לָהֶם: מַה זֶה מַה שֶּׁאַתֶּם עוֹשִׂים?

וְעַל שְׁנֵהֶיָּה בְּרָזָא וְסוּד, הַבְּדִיל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֶשֶׁךְ, בֵּין אֲוִמָתוֹ שֶׁהוּא הָאֹר. וּבֵין הָאֲוִמּוֹת שֶׁהֵם הַחֶשֶׁךְ. שְׁנֹאֲמַר (שמואל א ב ט) וּרְשָׁעִים בַּחֶשֶׁךְ יִדְמוּ. וְעוֹד כְּתִיב, (תהלים פב ה) בַּחֲשֻׁכָה יִתְהַלְכוּ. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאֹר יוֹם. אָמַר רַבִּי, זֶה יוֹם קָץ הַגְּאוּלָּה. שְׁנֹאֲמַר (זכריה יד א) הִנֵּה יוֹם בָּא לָהּ, זֶה יוֹם הַקָּץ.

ר' יוסי בן חלפתא, הוה יתיב קמיה דר' יצחק, אָמַר לִיה מִיָּדֵי שְׁמִיעַ לִיה לְמַר, עַל מָה אֲתֹאֲרִיךְ יוֹמָא דְמִשְׁיחָא מִן גְּלוּתָא דָּא. אָמַר לִיה, לָא אֲתֹאֲרִיךְ אֶלָּא עַל בֵּיטוּל אֹרִייתָא. דְּהָכִי שְׁמַעְנָא מִרַב הַמְנוּנָא סָבָא, תְּלַתָּא גְּלִיּוֹת גְּלוּ יִשְׂרָאֵל, וַחֲזָרוּ בְּזִכּוּתָהוֹן דְּתְלַתָּא אַבּוֹת. וּגְלוּתָא רַבִּיעֵאָה בְּזִכּוּתָא דְּמֹשֶׁה יִתְחַזְרוּן.

הא ואחזי לך, דלא איתגלו ישראל אלא על ביטול תורה. שְׁנֹאֲמַר (ירמיה ט יב) וַיֹּאמֶר ה' עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בַּגְּלִיּוֹת הִרְאֵשׁוֹנוֹת, חֲזָרוּ בְּזִכּוּת אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, עַכְשָׁיו, הֵם חֲטָאוּ בַּתּוֹרָה שְׁנַתְתִּי לְמֹשֶׁה, וְנִקְרְאוּת עַל שְׁמוֹ, שְׁנֹאֲמַר (מלאכי ג כב) זָכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי. כְּדֵי יִתְוַבֵּין וַיִּתְעַסְקוּן בַּתּוֹרָתוֹ, בְּזִכּוּת מֹשֶׁה אֲנִי גּוֹאֲלֶם.

על פן נאמר בתורה, (דברים לג ד) תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה, כְּדֵי לְשַׁמְרָהּ וְלַעֲסֹק בָּהּ. וְאִם לָאוּ, מוֹרְשָׁה קִהַלְתָּ יַעֲקֹב, מוֹרְשָׁה: דָּא מִסְפְּנוּתָא הוּא. כְּמָה דְאַתָּא אָמַר (שמואל א ב ז) ה' מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׂיר, מִלְּמַד דְלֹא אֲתִיָּא מִסְפְּנוּתָא לְבַרְתִּיהּ דְיַעֲקֹב, אֶלָּא עַל דְלֹא אֲתִעְסְקוּ בְּפִיקוּדֵין דְּאוּרִייתָא.

רבי חזקיה אָמַר, אֲנִי הָיִיתִי בְּאַתְרֵיהוֹן דְּעֲרַבִּיא, וַחֲמִית גּוֹבְרִין דְּהָווּ מִתְטַמְרִין בֵּינֵי טוּרָא, בְּמַעֲרַתָּא, וְאַתּוּ מַעֲרַב שֶׁבֶת לְעֶרֶב שֶׁבֶת לְבַתֵּיהוֹן. אָמַרְתִּי לָהוֹן, מָה דִּין דְּאַתּוֹן



אָמְרוּ לִי: אָנוּ פְּרוּשֵׁי הָעוֹלָם,  
וּמְתַעֲסָקִים בַּתּוֹרָה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם,  
וּלְפַעֲמִים אֵינָנוּ אוֹכְלִים, רַק  
מֵעֲשָׂבֵי הַבֵּר.

אָמַרְתִּי לָהֶם: וְשָׂאֵר הַפְּעָמִים,  
בְּמָה אַתֶּם מִתְפַּרְנְסִים? אָמְרוּ לִי:  
אָנוּ מְצַאֲנוּ בַּמִּדְבָּר עֲצִים  
שֶׁמְצַמִּיחִים בְּאֵלּוֹד, וְאָנוּ אוֹכְלִים  
אוֹתָם. כְּשֶׁמְאִירָה לָנוּ הַשְּׂמוּעָה,  
מֵרַב שִׂמְחָה מִשְׂתַּמְטִים מֵעַמְנוּ,  
וּמִבְּשָׂלִים אוֹתָם וְאוֹכְלִים, וְאוֹתוֹ  
הַיּוֹם נֶחֱשָׁב לָנוּ שֶׁהוּא פִי טוֹב.  
וּבְזִמְנָן שְׂלֵא צוֹמְחִים אוֹתָם  
הָעֲצִים, אָנוּ אוֹכְלִים עֲשָׂבִים  
שֶׁאָנוּ מוֹצְאִים, וּמִבְּשָׂלִים אוֹתָם  
וְאוֹכְלִים.

אָמַרְתִּי לָהֶם: יְהִי חֻלְקֵי עִמָּכֶם  
לְעוֹלָם הַבָּא, אֲשֶׁרִיכֶם בְּעוֹלָם  
הַזֶּה, וְטוֹב לָכֶם לְעוֹלָם הַבָּא. כְּעַת  
יִדְעַתִּי שְׂלֵא תִהְיוּ בְבוֹשָׁה כְּשִׁיבֵא  
מִשָּׁה לְתַבַּע אֶת עֵלְבוֹן הַתּוֹרָה.  
אָמַרְתִּי לָהֶם: בְּנֵי, חַיִּיכֶם, הַיּוֹם  
הַזֶּה אֵיזָה חֲדוּשׁ הַתְּחַדָּשׁ לָכֶם?

אָמְרוּ לִי הַפְּסוּק הַזֶּה: (בראשית א)  
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר.  
וְשֵׁנָה רַבִּי פְּרוֹסְפַדָּאי, גְּדוֹל  
הַתּוֹסֶפֶת מֵהָאוֹר, שֶׁהִיָּה אוֹר שְׂלֵא  
הִיָּה כְמוֹהוּ, זֶהוּ הוּא אוֹר הַשֶּׁכֶל  
הַגְּדוֹל שֶׁנִּתְהַוָּה מֵאוֹר זֵיו הַדּוֹר,  
וְזֶהוּ הָעוֹמֵד מֵאַחֲרֵי הַפְּרָגוֹד.

שְׁשֻׁנָנוּ, מֵה שְׂכֵתוֹב (תהלים קד)  
עֲטָה אוֹר כְּשֶׁלְמָה, מִלְמַד שֶׁעֲשָׂה  
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שָׂאֵר  
הַמְּלָאכִים בְּאוֹתוֹ הָאוֹר הַרְאִישׁוֹן,  
מֵאוֹתוֹ הָאוֹר מִמֶּשׁ, הַתְּעֵלָה עַל  
דְּעִתְךָ כְּמוֹהוּ? אֵלֶּא מֵה הוּא דְבַר  
מְבָדֵל וּמִשְׁפָּל, כִּף שָׂאֵר  
הַמְּלָאכִים דְּבָרִים מְבָדֵלִים  
וּמִשְׁפָּלִים, אֲבָל אֵין הַשְּׂגָתָם  
כְּהַשְּׂגָתוֹ, שְׁשֵׁנָה רַבִּי פְּרוֹסְפַדָּאי,  
הַשְּׂגָת הַמְּלָאכִים הִיא הַשְּׂגָה  
גְּדוֹלָה, מֵה שְׂאִין כִּן לְמִטָּה מֵהֶם.  
הַשְּׂגָה שְׁנִיָּה הִיא הַשְּׂגָת הַשָּׁמַיִם,  
שְׁשֻׁנָנוּ מֵהַשְּׂגָה, מֵה שְׂלְמָטָה

עֲבָדִין. אָמְרוּ לִי, פְּרִיִשֵׁי עֲלָמָא אָנָּן, וּמְתַעֲסָקִין  
בְּאוֹרֵייתָא כָּל יוֹמָא וַיּוֹמָא, וְזִמְנִין לִית אָנָּן  
אֲכָלִין בַּר מֵעֲשָׂבֵי בְּרָא.

אָמַרְתִּית לְהוֹן, וְשָׂאֵר זִמְנִין בְּמָה אַתּוֹן  
מִתְפַּרְנְסִין. אָמְרוּ לִי, אָנָּן אֲשֶׁכְחִין  
בְּמִדְבָּרָא אֲעִיָּא דְּמִצְמִיחִים בְּאֵלּוֹד, וְאָנָּן  
אֲכָלִין יְתֵהוֹן. כִּד נְהִירָא לָן שְׂמֵעָתָא, מִסְּגִיאוֹת  
חֲדוּתָא, מִשְׂתַּמְטִי מִיָּנָן, וּמִבְּשָׂלִין לְהוֹן  
וְאֲכָלִינָן. וַיּוֹמָא הֵהוּא חֲשִׁיב לָן דֵּהוּא פִי טוֹב.  
וּבְזִמְנָא דְלָא צְמַחִי אֵינּוֹן אֲעִיָּא, אָנָּן אֲכָלִין  
עֲשָׂבִין דְּמִשְׂפַּחָנָא, וּמִבְּשָׂלִין לְהוֹן וְאֲכָלִינָן.

אָמַרְתִּית לְהוֹן, תְּהִי חֻלְקֵי עִמָּכוֹן לְעֵלְמָא דְאַתִּי.  
אֲשֶׁרִיכֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְטוֹב לָכֶם  
לְעוֹלָם הַבָּא. כְּעַן יִדְעַנָּא דְלָא תִהְיוּן בְּכִיסוּפָא,  
כִּד יִיתִי מִשָּׁה לְמִתַּבַּע עוֹלְבָנָא דְאוֹרֵייתָא.  
אָמַרְתִּית לְהוֹן, בְּנֵי, חַיִּיכוֹן, יוֹמָא דָּא מֵה חֲדוּשׁ  
אַתְחַדָּשׁ לָכוֹן.

אָמְרוּ לִי, הָאִי פְּסוּקָא וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר  
וַיְהִי אוֹר. וְתַאֲנִי רַבִּי פְּרוֹסְפַדָּאי, גְּדוֹל  
הַתּוֹסֶפֶת מֵהָאוֹר. שֶׁהִיָּה אוֹר שְׂלֵא כְמוֹהוּ,  
זֶה הוּא אוֹר הַשֶּׁכֶל הַגְּדוֹל, שֶׁנִּתְהַוָּה מֵאוֹר זֵיו  
הַדּוֹר, וְזֶהוּ הָעוֹמֵד מֵאַחֲרֵי הַפְּרָגוֹד.

דְּתַנִּינָן, מֵאִי דְכְּתִיב, (תהלים קד ב) עוֹטָה אוֹר  
כְּשֶׁלְמָה, מִלְמַד שֶׁעֲשָׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ  
הוּא שָׂאֵר הַמְּלָאכִים, בְּאוֹתוֹ הָאוֹר הַרְאִישׁוֹן,  
מֵאוֹתוֹ הָאוֹר מִמֶּשׁ. סְלִקָּא דְעִתְךָ כְּמוֹהוּ. אֵלֶּא  
מֵה הוּא דְבַר מוֹבְדֵל וּמוֹשְׁפָּל, כִּף שָׂאֵר  
הַמְּלָאכִים דְּבָרִים מוֹבְדֵלִים וּמוֹשְׁפָּלִים. אֲבָל  
אֵין הַשְּׂגָתָם כְּהַשְּׂגָתוֹ. דְּתַאֲנִי ר' פְּרוֹסְפַדָּאי,  
הַשְּׂגָת הַמְּלָאכִים הִיא הַשְּׂגָה גְּדוֹלָה, מֵה שְׂאִין  
כִּן לְמִטָּה מֵהֶם.

הַשְּׂגָה שְׁנִיָּה הִיא, הַשְּׂגָת הַשָּׁמַיִם, שְׁשֻׁנָנוּ מֵהַשְּׂגָה  
הַשְּׂגָה, מֵה שְׂלְמָטָה מֵהֶם אֵין מִשְׁיָגִים

כמותם. השגה שלישית, היא השגת המדרגה התחתונה אשר מעפר יסודה, והיא השגת בני אדם, מה שאין משיגין שאר הנבראים.

וכנגד שלש מעלות הללו, יש באדם שלש צורות נפשיות. צורה הראשונה היא הנפש השכלית. השנייה, היא הנפש השלישית, היא הנפש הבהמית, המתאווה תאוות, והיא הנפש אשר תמעות מעל.

ואי תימא הכי, הנפש הראשונה היא נפש הבהמית, כנגד המדרגה התחתונה שאמרנו. נפש המדברת, כנגד השמים, שהיא מעלה יתירה על הראשונה. נפש השכלית, כנגד מדרגת המלאכים, שהיא המעלה העליונה על כל אלה.

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים, ויהי מבדיל בין מים למים. ר' אלעזר פתח, (תהלים 10 ב) אלהים אלי אתה אשחרך, תא חזי, שאין מקום בעולם פנוי בלא מים, מפני שהארץ תלויה על המים. שנאמר, (שם כד ב) פי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה. וכי תעלה על דעתך, שהמים הם מתחת לארץ, והארץ שהיא כבדה מכל היסודות עומדות על המים. אלא שהמים על הארץ, ולמעלה לשמים.

אמר ליה רב חסדא והא כתיב המים אשר מעל לרקיע. אמר ליה, לאו האי, אלא פתרגומו, במציעות מיא, שהרקיע מבדיל ביניהם. פי המים אחדים היו, אבל מפני שנכנס הרקיע באמצע, נחשבו בשנים. והרקיע כדור, ובא במימי אוקיניוס, כמבדיל בין המים, נמצאו מים ממצעל, ומים מתחת. אמר רבי יהודה, רקיעים הם הסובבים, אמר רבי יהודה, רקיעים הם הסובבים, לפעמים ממזרח למערב, ולפעמים ממערב למזרח,

מהם אין משיגים כמותם. השגה שלישית היא השגת המדרגה התחתונה אשר מעפר יסודה, והיא השגת בני אדם, מה שאין משיגין שאר הנבראים.

וכנגד שלש מעלות הללו יש באדם שלש צורות נפשיות. צורה הראשונה היא הנפש השכלית. השנייה היא הנפש השלישית היא הנפש הבהמית המתאווה תאוות, והיא הנפש אשר תמעות מעל.

ואם תאמר כך, הנפש הראשונה היא נפש הבהמית, כנגד המדרגה התחתונה שאמרנו. נפש המדברת כנגד השמים, שהיא מעלה יתירה על הראשונה. נפש השכלית כנגד מדרגת המלאכים, שהיא המעלה העליונה על כל אלה.

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים (בראשית א). רבי אלעזר פתח, (תהלים 10 ב) אלהים אלי אתה אשחרך. בא וראה שאין מקום בעולם פנוי בלא מים, מפני שהארץ תלויה על המים, שנאמר (שם כד ב) פי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה. וכי תעלה על דעתך שהמים הם מתחת לארץ, והארץ שהיא כבדה מכל היסודות עומדות על המים? אלא שהמים על הארץ, ולמעלה לשמים.

אמר לו רב חסדא, והרי פתוב (בראשית א) המים אשר מעל לרקיע? אמר לו, אין זה אלא פתרגומו, באמצע המים, שהרקיע מבדיל ביניהם. פי המים אחדים היו, אבל מפני שנכנס הרקיע באמצע נחשבו בשנים. והרקיע כדור, ובא במימי אוקיניוס, כמבדיל בין המים. נמצאו מים ממצעל, ומים מתחת. אמר רבי יהודה, רקיעים הם הסובבים, ולפעמים ממזרח למערב, ולפעמים ממערב למזרח,

לפַעמים מִמְזַרְח לְמַעַרְב, וְלַפַּעַמִּים מִמַּעַרְב לְמִזְרַח, וּבָאִים בְּאֲמֻצֵּעַ הַיָּם, וּמִבְדִּילִים בֵּינֵיהֶם. וְזֶהוּ וַיְבַדֵּל בֵּין הַיָּם.

וּמִפְּנֵי מָה מִי הַיָּם מְלוּחִים. מִפְּנֵי חֲמִימוֹת הָרְקִיעַ וּרְתִיחָתוֹ. בֹּא וּרְאֵה, קְדִירָה הַעוֹמֶדֶת עַל הָאוֹר, וְכָל מָה שֶׁמִּתְעַפְּכֶת עַל הָאוֹר, יוֹתֵר הַתְּבַשִּׁיל נִמְלַח מְרֹב חֲמִימוֹת הָאֵשׁ. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲלֵמָּלָה הָרְקִיעַ הָיָה קָיָם בֵּין הַיָּם, כָּל הַיָּמִים הָיוּ נִקְפָּאִים בְּמִלַּח, אֲלֵא הוֹלֵךְ וְסוֹכֵב וְאִינוּ מִתְקַיִּים בֵּין הַיָּם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בֹּא וּרְאֵה לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בְּשָׁנֵי. מִפְּנֵי שֶׁעֲנִין זֶה חוֹזֵר עַל יְחִוּדוֹ, לְהוֹרוֹת כִּי אֵין שָׁנֵי לְנִגְדוֹ, וְאֵין טוֹב בְּשָׁנֵי, עַל כֵּן נֶאֱמַר בַּיּוֹם הַרְאִישׁוֹן יוֹם אֶחָד.

דִּתְנֵי רַבִּי יִצְחָק, לָמָּה לֹא נֶאֱמַר רִאשׁוֹן בְּמָקוֹם אֶחָד. לְהוֹרוֹת, דְּאֵלוֹ נֶאֱמַר רִאשׁוֹן, עַל כָּל פְּנִים הָיָה רְאוּי לְהִיּוֹת שָׁנֵי. כִּי רִאשׁוֹן מִחֲרַת לְשָׁנֵי. אֲבָל אֶחָד, אֵינוֹ מִחֲרַת לְשָׁנֵי.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וְהָרִי נֶאֱמַר (ישעיה מא ד) אֲנִי ה' רִאשׁוֹן. אָמַר לִיָּהּ, מִלְּתִיָּה מְסִיֵּעַ לְקַמֵּייתָא, מְדַכְתִּיב וְאֵת אַחְרוּנִים אֲנִי הוּא, אַף עַל פִּי שֵׁישׁ (דף יג ע"א) אַחְרוּנִים לְרִאשׁוֹן, אֲנִי הוּא. וְכִי אַחְרוּנִים יֵשׁ לְרִאשׁוֹן. אֵין. שְׁמוֹ הַמְּיוּחָד. שֶׁהוּא רִאשׁ וּמְיוּחָד. אַחְרִים הֵם: אֲלֵ"ף דְּלִ"ת נו"ן יו"ד, אֱלֹהִי"ם, שְׁדִ"י, אֵ"ל, צָבָאוֹ"ת. וְהֵם מִתְּכַנְּנִים בְּיְחִוּדוֹ, וְהוּא הוּא יִתְבַּרֵךְ מִמָּשׁ, דְּכִתִּיב וְאֵת אַחְרוּנִים אֲנִי הוּא.

רַבִּי יוֹסִי בַר חֲלַפְתָּא, וְר' יְהוּדָה בֶּן פִּזִּי, וְר' יִצְחָק, הָיוּ אֶכְלִי בְּסַעוּדַתָּא בְּהִילוּלָא דְרַבִּי אֲלַעְזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. ר' חִיָּיא רַבָּה, הָוּה יְנוּקָא, וְהָוּה יְתִיב תַּמָּן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בְּשָׁנֵי. אָמַר לִיָּהּ מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֶאכֶת הַיָּמִים בְּשָׁנֵי,

וּבָאִים בְּאֲמֻצֵּעַ הַיָּם וּמִבְדִּילִים בֵּינֵיהֶם. וְזֶהוּ וַיְבַדֵּל בֵּין הַיָּם. וּמִפְּנֵי מָה מִי הַיָּם מְלוּחִים? מִפְּנֵי חֲמִימוֹת הָרְקִיעַ וּרְתִיחָתוֹ. בֹּא וּרְאֵה, קְדִירָה הַעוֹמֶדֶת עַל הָאוֹר, וְכָל מָה שֶׁמִּתְעַפְּכֶת עַל הָאוֹר, יוֹתֵר הַתְּבַשִּׁיל נִמְלַח מְרֹב חֲמִימוֹת הָאֵשׁ. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲלֵמָּלָה הָרְקִיעַ הָיָה קָיָם בֵּין הַיָּם, כָּל הַיָּמִים הָיוּ נִקְפָּאִים בְּמִלַּח, אֲלֵא הוֹלֵךְ וְסוֹכֵב וְאִינוּ מִתְקַיִּים בֵּין הַיָּם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בְּשָׁנֵי? מִפְּנֵי שֶׁעֲנִין זֶה חוֹזֵר עַל יְחִוּדוֹ, לְהוֹרוֹת כִּי אֵין שָׁנֵי לְנִגְדוֹ, וְאֵין טוֹב בְּשָׁנֵי, עַל כֵּן נֶאֱמַר בַּיּוֹם הַרְאִישׁוֹן יוֹם אֶחָד.

שְׁשֻׁנָּה רַבִּי יִצְחָק, לָמָּה לֹא נֶאֱמַר רִאשׁוֹן בְּמָקוֹם אֶחָד? לְהוֹרוֹת, דְּאֵלוֹ נֶאֱמַר רִאשׁוֹן, עַל כָּל פְּנִים הָיָה רְאוּי לְהִיּוֹת שָׁנֵי, כִּי רִאשׁוֹן מִחֲרַת לְשָׁנֵי, אֲבָל אֶחָד אֵינוֹ מִחֲרַת לְשָׁנֵי.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וְהָרִי נֶאֱמַר (ישעיה מא) אֲנִי ה' רִאשׁוֹן. אָמַר לוֹ: דְּבַרוּ מִסִּיעַ לְרִאשׁוֹן, מִהַפְּתוּב וְאֵת אַחְרוּנִים אֲנִי הוּא (סו). אַף עַל פִּי שֵׁישׁ אַחְרוּנִים לְרִאשׁוֹן, אֲנִי הוּא. וְכִי יֵשׁ אַחְרוּנִים לְרִאשׁוֹן? כֵּן. שְׁמוֹ הַמְּיּוּחָד, שֶׁהוּא רִאשׁ וּמְיּוּחָד. אַחְרִים הֵם: אֲלֵ"ף דְּלִ"ת נו"ן יו"ד, אֱלֹהִי"ם, שְׁדִ"י, אֵ"ל, צָבָאוֹ"ת, וְהֵם מִתְּכַנְּנִים בְּיְחִוּדוֹ, וְהוּא הוּא יִתְבַּרֵךְ מִמָּשׁ, דְּכִתִּיב וְאֵת אַחְרוּנִים אֲנִי הוּא.

רַבִּי יוֹסִי בַר חֲלַפְתָּא וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן פִּזִּי וְרַבִּי יִצְחָק הָיוּ אוֹכְלִים בְּסַעוּדַת הַהִילוּלָה שֶׁל רַבִּי אֲלַעְזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּי חִיָּיא רַבָּה הָיָה תִּינוּק, וְהָיָה יוֹשֵׁב שָׁם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי שְׁמַעוֹן: לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בְּשָׁנֵי? אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֶאכֶת הַיָּמִים בְּשָׁנֵי,

וּכְשֶׁנִּגְמְרָה בְּשְׁלִישֵׁי, אָמַר פִּי טוֹב  
פְּעָמִים.

אָמְרוּ: נִשְׁאַל אֶת הַתִּינוּק הַזֶּה,  
שֶׁמִּשְׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִמְצְאָת  
הַנְּבוּאָה בְּפִי הַתִּינוּקוֹת, אוּלַי  
נִמְצָא דָבָר בְּפִיו. אָמַר לוֹ: חֲיֵיא  
בְּנִי, אָמַר לָנוּ לְמָה לֹא נֹאמַר פִּי  
טוֹב בְּשָׁנַי? אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי  
שָׂאִין טוֹב אֲלֵא בְּאֶחָד. בָּא רַבִּי  
שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקוּ. קָרָא עָלָיו (ירמיה א ט)  
הִנֵּה נִתְתִּי דְבָרֵי בְּפִיךָ.

אָמְרוּ: הַשְּׁעָה עוֹמְדָת לוֹ, נִשְׁאַל  
אוֹתוֹ. אָמְרוּ לוֹ: מַה זֶה (שופטים ה)  
וְאֶהְבִּיּוּ פְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבּוֹרְתוֹ,  
מַה שֶּׁבַח הוּא זֶה לְצַדִּיקִים? אָמַר  
לָהֶם: מַה הַשֶּׁמֶשׁ פְּשִׁיזָּא  
בְּגִבּוֹרְתוֹ, יֵשׁ שְׁמַחִים בּוֹ וְיֵשׁ  
שֶׁלֹּא שְׁמַחִים בּוֹ, כִּף הַצַּדִּיקִים -  
כְּמוֹתָם יִשְׁיִשׁוּ, וְהִרְשָׁעִים לֹא  
יִשְׁיִשׁוּ. מַה הַשֶּׁמֶשׁ יֵשׁ לְמִי  
שְׁעוֹשֶׂה רְפוּאָה, וְיֵשׁ לְמִי שְׂאִינוֹ  
עוֹשֶׂה - כִּף הַצַּדִּיקִים יִהְיוּ רְפוּאָה  
לְטוֹבִים, וּמַכָּה לְרָשָׁעִים.

אָמְרוּ לוֹ: חֲיֵיא בְּנִי, לְמָה לֹא  
נִזְכַּר שֵׁם הַמִּיחָד בְּמַעֲשֵׂה  
כְּרֵאשִׁית? אָמַר לָהֶם: אֵינן נֹאָה  
לְמַלְךְ הַכְּבוֹד לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל  
הַמֵּתִים, וְעַל דְּבַר הַנֶּאֱבָד, כְּדִי  
שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ, כִּשֶׁם שֶׁכָּל הַבְּרִיּוֹת  
שֶׁבְּרָאָם הֵם כְּלִים וְנֶאֱבָדִים, כִּף  
שְׁמוֹ, חֵס וְחִלְיָה. וְלֹא הַזְכִּיר  
שְׁמוֹ הַמִּיחָד עַד שֶׁנִּבְרָאוּ כָּל  
הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם כְּלִים וְנֶאֱבָדִים,  
וְלֹאחֵר כֵּן הַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל דְּבַר  
שֶׁהוּא קָיָם לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי  
עוֹלָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) בְּיוֹם  
עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם.  
וּמִשָּׂאָר כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁבְּרָא, לֹא  
הַזְכִּיר כִּכְאֵן אֲלֵא דְבַר הַקָּיָם. וְלֹא  
נֶאֱמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ  
וְשָׁמַיִם אָדָם וְחַיּוֹת וְבַהֲמוֹת  
וְעוֹפוֹת, שֶׁהֵם דְּבָרִים כְּלִים, אֲלֵא  
דְּבַר הַעוֹמֵד לְעוֹלָם, וְהֵם אֶרֶץ  
וְשָׁמַיִם.

וּכְשֶׁנִּגְמְרָה בְּשְׁלִישֵׁי, אָמַר פִּי טוֹב תְּרֵי זְמַנֵּי.  
אָמְרוּ, נִשְׁאַל לְהֵאֵי יְנוּקָא, דְּמִשְׁחָרַב בֵּית  
הַמִּקְדָּשׁ נִמְצְאָת הַנְּבוּאָה בְּפִי  
הַתִּינוּקוֹת, אוּלַי נִמְצָא דְבַר בְּפִיו. אָמַר לִיה  
חֲיֵיא בְּרִי, אֵימָא לָן, לְמָה לֹא נֹאמַר פִּי טוֹב  
בְּשָׁנַי. אָמַר לָהֶם, מִפְּנֵי שָׂאִין טוֹב אֲלֵא בְּאֶחָד.  
אֲתָא רַבִּי שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקִיָּה, קָרִי עָלֵיהּ (ירמיה א ט)  
הִנֵּה נִתְתִּי דְבָרֵי בְּפִיךָ.

אָמְרוּ שְׁעֵתָא קְיֵימָא לִיה, נִשְׁאַל בִּיה, אָמְרוּ  
לִיה, מֵאֵי (שופטים ה לא) וְאֶהְבִּיּוּ פְּצֵאת  
הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבּוֹרְתוֹ. מַה שֶּׁבַח הוּא זֶה לְצַדִּיקִים.  
אָמַר לָהֶן, מַה הַשֶּׁמֶשׁ פְּשִׁיזָּא בְּגִבּוֹרְתוֹ, אֵית  
דְּבַדְחֵי בִּיה, וְאֵית דְּלֹא בַדְחֵי בִּיה. כִּף  
הַצַּדִּיקִים, צַדִּיקִים כְּמוֹתָם, יִשְׁיִשׁוּ, וְהִרְשָׁעִים  
לֹא יִשְׁיִשׁוּ. מַה הַשֶּׁמֶשׁ אֵית לְמֵאן דְּעַבִּיד  
רְפוּאָה, וְאֵית לְמֵאן דְּלֹא עַבִּיד. כִּף הַצַּדִּיקִים,  
יִהְיוּ רְפוּאָה לְטוֹבִים. וּמַכָּה לְרָשָׁעִים.

אָמְרוּ לִיה, חֲיֵיא בְּרִי, לְמָה לֹא נִזְכַּר שֵׁם  
הַמִּיּוּחָד בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, אָמַר לוֹן,  
אֵינן נֹאָה לְמַלְךְ הַכְּבוֹד לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל  
הַמֵּתִים, וְעַל דְּבַר הַנֶּאֱבָד. כְּדִי שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ,  
כִּשֶׁם שֶׁכָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁבְּרָאָם הֵם כְּלִים וְנֶאֱבָדִים,  
כִּף שְׁמוֹ חֵס וְשָׁלוֹם. וְלֹא הַזְכִּיר שְׁמוֹ הַמִּיּוּחָד,  
עַד שֶׁנִּבְרָאוּ כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם כְּלִים וְנֶאֱבָדִים.  
וְלֹאחֵר כֵּן, הַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל דְּבַר שֶׁהוּא קָיָם  
לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת  
ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. וּמִשָּׂאָר כָּל הַבְּרִיּוֹת  
שֶׁבְּרָא לֹא הַזְכִּיר כִּכְאֵן, אֲלֵא דְבַר הַקָּיָם, וְלֹא  
נֶאֱמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים, אֶרֶץ וְשָׁמַיִם  
אָדָם וְחַיּוֹת וְבַהֲמוֹת וְעוֹפוֹת, שֶׁהֵם דְּבָרִים  
כְּלִים, אֲלֵא דְבַר הַעוֹמֵד לְעוֹלָם, וְהֵם אֶרֶץ  
וְשָׁמַיִם.

אָמְרוּ לוֹ: מַה שְּׁכַתּוּב (שם א) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הַרְקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם וּגּוֹ', מַה צָּרָךְ הֲיֵה לּוֹ לְקַדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת רְקִיעַ לְהַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם? אָמַר לָהֶם: כָּבֹד כְּתוּב (משלי טו, ד) כָּל פֶּעַל ה' לַמְעַנָּהוּ. לֹא בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דָּבָר שְׁלֵא לְצָרָךְ. וּבָרָא הַרְקִיעַ, וּכְשֶׁהוּא חוֹזֵר, אֵינּוּ חוֹזֵר אֶלָּא לַעֲתִים יְדוּעִים. וְסִילּוֹן אֶחָד שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִתְּהוֹמוֹת, וְסִילּוֹן שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִגֵּיהֶנּוּם, וְיוֹרֵד בְּצִינּוֹר סִילּוֹן הַתְּהוֹם. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים מב ח) תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרִיךְ. וְהַרְקִיעַ נִכְנָס בְּאֲמֻצֵּעַ מְשֻׁנֵּיהֶם. וְאֵלְמָלָא שְׁנַכְנֵס בִּינְתֵימָן, הֲיֵה הוֹרְגִים לְשׁוֹתֵיהֶם. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרְקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרְקִיעַ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַתִּינוּק הַזֶּה בְּרוּחַ הַקָּדֵשׁ אָמְרוּ, שְׁכַךְ הֲיֵה מִמֶּשׁ שְׁכַתּוּב יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, בְּתוֹךְ מִמֶּשׁ, בְּאֲמֻצֵּעַ הַמַּיִם, בְּהַפְגֵּס הַרְקִיעַ בְּאֲמֻצֵּעַ, מְחֹזֵר הַמַּיִם הָרְעִים הַיּוֹצְאִים מִגֵּיהֶנּוּם לְמִקּוּמָם, וְלֹא יֵצֵא לְעוֹלָם מֵאוֹתָם הַמַּיִם, אֶלָּא כְּמֵלָא הִלְגַּ, בִּימֵי אֱלִישֵׁעַ. וְנֶאמַר בְּהֶם וְהַמַּיִם רְעִים וְהָאֶרֶץ מְשֻׁפְּלָת. כְּלוּמַר, בְּשִׁבִיל שְׁהַמַּיִם רְעִים, הָאֶרֶץ מְשֻׁפְּלָת מִבְּנֵי אָדָם, שְׁפָלִים בְּשִׁבִילָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַל כָּל זֶה מַעִיד הַפְּתוּב הַזֶּה, שְׁאֵמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל מַה שְּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא עָשָׂה דָּבָר לְבִטְלָה, וּמִפְּנֵי שְׁהֵיָה גְלוּי לְפָנָיו, שְׁאוֹתָם הַמַּיִם יוֹצְאִים מִגֵּיהֶנּוּם, וַיִּתְעַרְבוּ בְּמַיִם הָאֲחֵרִים וַיִּנְזְקוּ בְּרִיּוֹתָיו. עָשָׂה אֶת הַרְקִיעַ לְהַפְגֵּס בְּאֲמֻצֵּעַ שְׁנֵיהֶם, לְהַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, בֵּין מַיִם הָרְעִים, לְמַיִם הַטּוֹבִים. וּבִאוֹתָהּ שְׁעָה מִמֶּשׁ, שְׁהַמַּיִם יוֹצְאִים לְהִתְעַרֵּב

אָמְרוּ לֵיהּ, מַאי דְכְּתִיב, (בראשית א ז) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הַרְקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם וּגּוֹ'. מַה צָּרָךְ הֲיֵה לּוֹ לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת רְקִיעַ לְהַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם. אָמַר לָהֶם, כָּבֹד כְּתִיב (משלי טו ד) כָּל פֶּעַל ה' לַמְעַנָּהוּ. לֹא בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דָּבָר שְׁלֵא לְצָרָךְ. וּבָרָא הַרְקִיעַ, וּכְשֶׁהוּא חוֹזֵר אֵינּוּ חוֹזֵר אֶלָּא לַעֲתִים יְדוּעִים. וְסִילּוֹן אֶחָד שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִתְּהוֹמוֹת, וְסִילּוֹן שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִגֵּיהֶנּוּם, וְיוֹרֵד בְּצִינּוֹר סִילּוֹן הַתְּהוֹם. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים מב ח) תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרִיךְ. וְהַרְקִיעַ נִכְנָס בְּאֲמֻצֵּעַ מְשֻׁנֵּיהֶם. וְאֵלְמָלָא שְׁנַכְנֵס בִּינְתֵימָן, הֲיֵה הוֹרְגִים לְשׁוֹתֵיהֶם. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרְקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרְקִיעַ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי הַאי יְנוּקָא בְּרוּחַ הַקָּדֵשׁ אָמְרוּ, דְהִכִּי הוּוּה מִמֶּשׁ, דְכְּתִיב יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, בְּתוֹךְ מִמֶּשׁ, בְּאֲמֻצֵּעִית מִיָּא. בְּהַפְגֵּס הַרְקִיעַ בְּאֲמֻצֵּעַ, מְחֹזֵר הַמַּיִם הָרְעִים הַיּוֹצְאִים מִגֵּיהֶנּוּם לְמִקּוּמָן. וְלֹא נָפִיק לְעֵלְמָא מֵאֵינוּן מִיָּא, אֶלָּא כְּמֵלָא לּוּגָא, בִּימֵי אֱלִישֵׁעַ. וְנֶאמַר בְּהֶם, (מ"ב ב ט) וְהַמַּיִם רְעִים וְהָאֶרֶץ מְשֻׁפְּלָת. כְּלוּמַר, בְּשִׁבִיל שְׁהַמַּיִם רְעִים, הָאֶרֶץ מְשֻׁפְּלָת מִבְּנֵי אָדָם, שְׁפָלִים בְּשִׁבִילָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כּוּלָּא הַאי קָרָא מְסֵהִיד עֲלֵיהּ. דְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל מַה שְּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא עָשָׂה דָּבָר לְבִטְלָה, וּמִפְּנֵי שְׁהֵיָה גְלוּי לְפָנָיו, שְׁאוֹתָם הַמַּיִם יוֹצְאִים מִגֵּיהֶנּוּם, וַיִּתְעַרְבוּ בְּמַיִם הָאֲחֵרִים וַיִּנְזְקוּ בְּרִיּוֹתָיו. עָשָׂה אֶת הַרְקִיעַ, לְהַפְגֵּס בְּאֲמֻצֵּעַ שְׁנֵיהֶם, לְהַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, בֵּין מַיִם הָרְעִים, לְמַיִם הַטּוֹבִים. וּבִאוֹתָהּ שְׁעָה מִמֶּשׁ, שְׁהַמַּיִם יוֹצְאִים לְהִתְעַרֵּב

במים הטובים, אז הרקיע חוזר ונכנס בינתים, ומחזירם לאחור.

תא שמע, אמר רבי אלעזר, הני מייא דאינון לחיי עלמא, ולתקונייהון דברייתא, היאך יתקרון. אמר רבי ברכיה, המים אשר מעל השמים, דאינון מייא טבין.

ר' חייא בר אבא, הוה אזיל באורחא, ולאה מתקיפותא דשמשא, והוה צחי למשתי מיא. פגע ביהווא מדברא, ואשכח חד אילנא, יתיב תחותיה, עד דזקיף עינוהי, חמא חד מעיינא דמיא דקיק. חדי למשתי מנהון. שתי מן מיא, והוו מרירן, אמר לשמשיה, היינו טעמא דר' אלעזר, דאמר רבי אלעזר, לית לך בעלמא, דלית תמן תמציתא מההוא סילונא דגיהנם, בר ארעא דישראל. ואלמלא דשתן כל עלמא מההוא תמציתא דארעא דישראל, לא יכילי למשתי מנייהו.

אמר רבי הונא, האי רקיע דכתיב ויעש אלהים את הרקיע, הוא הרקיע הידוע למעלה שעל ראשי החיות. דכתיב (יחזקאל א כב) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא.

אמר רבי יצחק, האי חיות, חיה פתיב חדא, למה נאמר ראשי. אמר רבי הונא, אית חיה חד רבא, ושלטיטא על כל שאר חיותא קדישא, וזויהי רברבין סגיאין. ליה רישין דזיווא סגיאין, וכדין פתיב ראשי החיה. ודא היא החיה, דחמא יחזקאל בחיזו נבואתא. ואי סלקא דעתך דהיא החיות. תא שמע, פתיב (שם א טו) וארא החיות וגו', חמא האי, וחמא החיות.

האי רקיע למאי אתא. אמר רבי חזקיה, לאפרשא בין מלאכין קדישין דמתחות

רבי חזקיה, להפריד בין המלאכים הקדושים שמתחת הרקיע והוא, ובין המלאכים הקדושים

הטובים, ובאותה שעה ממש שהמים יוצאים להתערב במים הטובים, אז הרקיע חוזר ונכנס בינתים, ומחזירם לאחור.

בא שמע, אמר רבי אלעזר, המים הללו שהם להחיות העולם ולתקון הבריות, איך יקראו? אמר רבי ברכיה, המים אשר מעל השמים, שהם מים טובים.

רבי חייא בר אבא היה הולך בדרך והתעייף מחזק השמש, והיה צמא לשות מים. פגע באותו מדבר ומצא אילן אחד. ישב תחתיו. עד שהרים עיניו, ראה מעין מים קטן. שמח לשות מיהם. שתה מן המים והיו מרים. אמר לשמשו, הינו טעמו של רבי אלעזר, שאמר רבי אלעזר, אין לך בעולם שאין שם תמצית מאתו סילון של גיהנם, פרט לארץ ישראל, ואלמלא ששותים כל העולם מאותה תמצית של ארץ ישראל, לא יכולים לשות מיהם.

אמר רבי הונא, הרקיע הזה שכתוב ויעש אלהים את הרקיע, הוא הרקיע הידוע למעלה שעל ראשי החיות, שכתוב (יחזקאל א) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא.

אמר רבי יצחק, החיות הללו, חיה פתוב אחת, למה נאמר ראשי? אמר רבי הונא, יש חיה אחת גדולה, ושלטת על כל שאר חיות הקדש, וזויהי גדולים רבים. לה ראשים של זיווים רבים, ואז פתוב ראשי החיה, וזויהי החיה שראה יחזקאל במראה הנבואה. ואם תעלה על דעתך שהיא החיות, בא שמע, פתוב (שם) וארא החיות וגו', ראה את זו וראה את החיות.

הרקיע הזה, למה הוא בא? אמר רבי חזקיה, להפריד בין המלאכים הקדושים שמתחת הרקיע והוא, ובין המלאכים הקדושים

שזכו שהם למעלה. זהו שפתוב ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע. בין המים אשר מתחת לרקיע - המלאכים שהם תחת הרקיע ההוא, ובין המים אשר מעל לרקיע - המלאכים שהם מלמעלה. אמר רבי יצחק, מזה נשמע שהוא הפרגוד שמפסיק בינתים.

רבי אלעזר שאל את רבן יוחנן בן זכאי, אמר לו, הרקיע הזה שנברא בשני מה הוא? אמר לו, סוד עליון הוא, שברא הקדוש ברוך הוא ממנה מתחת ידו ובחר בו, והשליטו על כל צבאות השמים, ומשום אותו ענין לא נאמר כי טוב בשני, אף על פי ששלטון יתר יש לו, שהכל תחת ידו, להראות לכל העולם שאין טוב וכבוד ופדות וגאות אלא בקדוש ברוך הוא בלבד.

ועוד אמר רבן יוחנן בן זכאי, מה שפתוב (שיר 1) אל גנת אגוז ירדתי לראות באפי הנחל? זהו מה שראה יחזקאל באותו הרקיע שנברא בשני, שבראו הקדוש ברוך הוא וסתמו מכל רבבות קדש שלו. ואותם העולמות שפוסף בהם הקדוש ברוך הוא, סתמם ממנו, וכבוד הדרו סתם. מאותם עולמות ולמעלה סתם, והטמין מכלם, וכלם שואלים ואומרים איזה מקום כבוד מלכותו, (יחזקאל א) ברוך כבוד ה' ממקומו.

בא וראה מה אמר, אל גנת אגוז ירדתי בגנת אגוז לא כתוב, אלא אל גנת אגוז, כמי שיירד וקרוב לגן ולא נכנס בו, כל שפן שלא קרב לאגוז אלא לגנה, וכל שפן שלא ראה מה שבתוך האגוז, וכל שפן שאמר לראות ולא אמר

ההוא רקיעא, ובין מלאכין קדישין דזכו דאינון לעילא. הדיא הוא דכתיב, ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע. בין המים אשר מתחת לרקיע, מלאכיא דאינון תחות ההוא רקיעא. ובין המים אשר מעל לרקיע, מלאכיא דאינון מלעילא. אמר רבי יצחק, שמע מינה דהוא פרגוד דמפסיק בינתים.

רבי אליעזר שאל לרבן יוחנן בן זכאי, אמר ליה, האי רקיע דאתברי בשני, מאי הוא, אמר ליה, רזא עילאה הוא, דברא קודשא בריך הוא ממונה תחות ידיה, ובחר ביה, ושלטיה על כל חילי שמיא, ובגין ההוא ענינא, לא נאמר כי טוב בשני. אף על פי דשולטנא יתירא אית ליה, דכולא תחות ידיה, לאחזאה לכל עלמא, דלית טיבו ויקרא ופרקונא וגאותא, אלא בקודשא בריך הוא בלחודוהי.

ועוד אמר רבן יוחנן בן זכאי, מאי דכתיב, (שה"ש ו יא) אל גנת אגוז ירדתי לראות (דף יג ע"ב) באפי הנחל. זהו מה שראה יחזקאל, באותו הרקיע שנברא בשני. שבראו הקדוש ברוך הוא, וסתמו מכל רבבות קודש שלו. ואותן העולמות דכסיף בהו קודשא בריך הוא, סתמם ממנו, ויקר הדרו סתם. מאותן עולמות ולמעלה סתם. והטמין מפולם, וכולם שואלים ואומרים, איזה מקום כבוד מלכותו (יחזקאל ג יב) ברוך כבוד ה' ממקומו.

היא חזי, מאי קאמר אל גנת אגוז ירדתי, בגנת אגוז לא כתיב, אלא אל גנת אגוז. כמאן דנחית ומקריב לגנתא, ולא עייל בה, כל שפן דלא קריב לאגוז אלא לגינה. וכל שפן דלא חזא מה שבתוך האגוז. וכל שפן דאמר

רְאִיתִי. כְּלוּמַר, לְגַנְהָ, שְׁהוּא חוּצָה, קִרְבְּתִי וְיִרְדְּתִי לְרְאוֹת, וְלֹא אָמַר שְׂרָאָה אֶפְלוּ הַגְּנָה שְׁהוּא חוּצָה.

וְעוֹד אָמַר רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, כִּמְהוּ נְצֻטְעָר אוֹתוֹ אִישׁ שֶׁכְּתוּב בּוֹ (במדבר יב) לֹא כֵן עֲבָדִי מִשֶּׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, לְרְאוֹת שְׁמֵשׁ אֶחָד שֶׁשְׁמֵשׁ לְפָנָיו, וְלֹא נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת, שֶׁכְּתוּב (שמות לג, יח) הִרְאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדְךָ. אָמַר רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הוּא שֶׁכְּתוּב בּוֹ (תהלים ט) כְּבוֹד אֵל, וְהוּא מִטְטְרוּ"ן שֶׁר הַפְּנִים.

וְאִיךְ בִּקֵּשׁ מִשֶּׁה לְרְאוֹת אֵת זֶה? אֲלֵא מִשֶּׁה סֹבֵר, כִּיּוֹן שְׂרָאָה גּוֹפוֹ אֶרְבָּעִים יָמִים וְאֶרְבָּעִים לַיְלוֹת, כְּשֶׁלֹּא אָכַל וְשָׁתָה, וְהָיָה נִזּוֹן מֵאֶסְפֶּקֶל לְרִיָּא דְלַעֲלֵא, סֹבֵר דְּכֻדַּאי הוּא לְמִישְׁאֵל דָּא.

וּמָה אֲתִיב לִיָּה, לֹא תוּכַל לְרְאוֹת אֵת פָּנָי, הוּא מְאָרִיָּה דְאַפְיָא, וְלֹא יִהְיֶה לִיָּה רְשׁוּתָא, עַד דְּנִפְיָק נִשְׁמַתִּיהָ. לְקַיָּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שמות לג, ט) כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחִי. וְכָל דְּצַדִּיקָא, אֲתִיְהִיב לִיָּה רְשׁוּתָא לְמַנְדַּע, וְלֵאדְבָקָא מַה דְּלֹא יָכִיל בְּעֵלְמָא דִּין.

תְּנֵנוּ רַבָּנָן, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד מְלָאכִין קוּדְשִׁין, וְאֵילִין אֵינוּן נִשְׁמַתְהוּן דְּצַדִּיקָא. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים קד, ט) עוֹשֶׂה מְלָאכִין רַחוּת מִשְׁרָתִיו אֵשׁ לוֹהֵט. עֲשֶׂה לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא עוֹשֶׂה, מִשְׁמַע שְׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, לֹא יִקְשֶׁה לְךָ זֶה, שֶׁהָרִי יֵשׁ מְלָאכִים שֶׁנִּבְרְאוּ מִכֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְהֵם שְׁלוּחִים מִמְּנִים בְּשְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אִם שְׂאָר הַמְּלָאכִים שֶׁהָיוּ מִכֶּסֶף הַכְּבוֹד כֶּךָ, נִשְׁמַתְהוּן דְּצַדִּיקִים שֶׁהָיוּ מִשֵּׁם וְקִימוּ אֵת הַתּוֹרָה, עַל אַחַת כֶּמָּה וְכֶמָּה שְׁעוֹשֶׂה אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

לְרְאוֹת, וְלֹא אָמַר רְאִיתִי. כְּלוּמַר לְגַיְנָה שְׁהוּא חוּצָה, קִרְבְּתִי וְיִרְדְּתִי לְרְאוֹת, וְלֹא אָמַר שְׂרָאָה אֶפְלוּ הַגְּנָה שְׁהוּא חוּצָה.

וְעוֹד אָמַר רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, כִּמְהוּ נְצֻטְעָר הוּא גְבֻרָא, דְּכְּתִיב בֵּיהּ, (במדבר יב ז) לֹא כֵן עֲבָדִי מִשֶּׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, לְמַחְזִי חַד שְׁמֵשׁ דְּמִשְׁמֵשׁא קַמִּיהּ, וְלֹא אִיתִיְהִיבַת לִיָּה רְשׁוּתָא, דְּכְּתִיב (שמות לג יח) הִרְאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדְךָ. אָמַר רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הוּא דְכְּתִיב בֵּיהּ (תהלים ט ב) כְּבוֹד אֵל. וְהוּא מִטְטְרוּ"ן שֶׁר הַפְּנִים.

וְהָאִיךְ שְׁאִיל מִשֶּׁה לְמַחְמֵי דָּא. אֲלֵא מִשֶּׁה סֹבֵר, כִּיּוֹן דְּחֻמָּא גּוֹפִיָּה אֶרְבָּעִין יוֹמִין וְאֶרְבָּעִין לַיְלוֹן, דְּלֹא אָכַיל וְשָׁתִי, וְהָיָה נִזּוֹן מֵאֶסְפֶּקֶל לְרִיָּא דְלַעֲלֵא, סֹבֵר דְּכֻדַּאי הוּא לְמִישְׁאֵל דָּא.

וּמָה אֲתִיב לִיָּה, לֹא תוּכַל לְרְאוֹת אֵת פָּנָי, הוּא מְאָרִיָּה דְאַפְיָא, וְלֹא יִהְיֶה לִיָּה רְשׁוּתָא, עַד דְּנִפְיָק נִשְׁמַתִּיהָ. לְקַיָּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שמות לג, ט) כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחִי. וְכָל נִשְׁמַתָּא דְּצַדִּיקָא, אֲתִיְהִיב לִיָּה רְשׁוּתָא לְמַנְדַּע, וְלֵאדְבָקָא מַה דְּלֹא יָכִיל בְּעֵלְמָא דִּין.

תְּנֵנוּ רַבָּנָן, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד מְלָאכִין קוּדְשִׁין, וְאֵילִין אֵינוּן נִשְׁמַתְהוּן דְּצַדִּיקָא. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים קד, ט) עוֹשֶׂה מְלָאכִין רַחוּת מִשְׁרָתִיו אֵשׁ לוֹהֵט. עֲשֶׂה לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא עוֹשֶׂה, מִשְׁמַע שְׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, לֹא תִקְשֶׁי לְךָ הָאִי, דְּהָא אֵית מְלָאכִים שֶׁנִּבְרְאוּ מִכֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְהֵם שְׁלוּחִים מִמְּוִנִים בְּשְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אִי שְׂאָר מְלָאכִיא דְהוּוּ מִכֶּסֶף הַכְּבוֹד כֶּךָ, נִשְׁמַתְהוּן דְּצַדִּיקָא דְהוּוּ מִתְּפָן, וְקִימֵי אוּרִיָּתָא, עַל אַחַת כֶּמָּה וְכֶמָּה דְעֲבִיד לְהוֹן



קודשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְלַאכֵין עֵילְאִין קְדִישִׁין.  
אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, כָּלֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאָדָם  
אַרְבַּעַה דְּבָרִים, א"ש רוי"ח מ"ם עפ"ר.  
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָא מְהוּפְכִין אֵינוּן  
בְּאוּרֵייתָא. אָמַר לִיה רַבִּי פִּנְחָס, וּבְאוּרֵייתָא  
אֵיפָא אֵינוּן, אָמַר לִיה הֵן. וְאֵלוּ הֵן רוי"ח א"ש  
עפ"ר מ"ם.

הֲרִין אֵינוּן דְּאֶתְגְּזְרוּ מִשְׁמַשְׂא מְלַעֲלָא, וְתִרִין  
אֵינוּן דְּאֶתְגְּזְרוּ מְלַרְע. מְנָא לָן, דְּכַתִּיב  
(שם) עוֹשֶׂה מְלַאכֵיו רִחוּת, הָא רִוח. מְשַׁרְתִּיו  
אֵשׁ לוֹהֵט, הָא אֵשׁ. יָסַד אֶרֶץ עַל מְכוּנְיָהּ,  
כְּמַשְׁמְעוּ. תְּהוֹם כְּלָבוּשׁ כְּפִיתוּ עַל הָרִים  
יַעֲמְדוּ מַיִם, הָא מַיִם. כְּלָהוּ מִתְחַבְּרִין דָּא עִם  
דָּא, רִוח אֵשׁ עֶפְר מַיִם. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, אַף  
עַל גַּב דְּמִתְהַפְּכִי, לִית לָן בְּהַ, וְשִׁפִּיר קָאֻמַר  
רַבִּי יְהוּדָה.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּלָהוּ כְּלָלִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ  
הוּא בְּאָדָם. אָמַר לִיה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ  
הוּא, אָנִי בְּרֵאתִי אוֹתָךְ עֲלִיזִין, וְהַמְּלַכְתִּיךָ עַל  
כָּל בְּרִיּוֹתִי, נִתְתִּי בְּךָ כַּח מִן הַמְּלַאכִים, וְכַח  
מִן הַמְּשַׁרְתִּים, שְׁהִם לְמַעְלָה, וְכַח הַתְּהוֹם,  
וְכַח הָאֶרֶץ, וְנִתְתִּי בְּךָ שְׁכָל טְהוֹר הַגְּזוֹר  
מִכְּפָסְאִי, וְאֶת חֲטִי קְדָמִי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, רְצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא  
לַעֲשׂוֹת לְאָדָם עֲלִיזִין עַל כָּל בְּרִיּוֹתָיו,  
לְמַהּוֹי יְחִיד בְּהָאֵי עֲלָמָא, כְּמָה דְּאִיהוּ יְחִידָאֵי  
לְעִילָא. כִּיּוֹן שְׁחָטָא, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,  
הֵן הָאָדָם הִיךָ כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ, הִיךָ בְּדַעְתִּי  
לַעֲשׂוֹתוֹ כְּאֶחָד, עַכְשָׁיו, וְעַתָּה כִּי יִשְׁלַח יָדוֹ.  
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רְקִיעַ אֶחָד עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא, וּמִמֶּנּוּ נִתְהוּוּ הַשָּׁמַיִם.  
שְׁנַאֲמַר וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרְקִיעַ שָׁמַיִם. אָמַר רַבִּי  
יְהוּדָה, וְלֹא זֹו בְּלָבָד, אֶלָּא כָּל מַה שְּׁעָשָׂה

מְלַאכִים עֲלִיזִים קְדוֹשִׁים.  
אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, כָּלֵל הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא בְּאָדָם אַרְבַּעַה דְּבָרִים:  
א"ש רוי"ח מ"ם עפ"ר. אָמַר רַבִּי  
יְהוּדָה, וְהָרִי מְהַפְּכִים הֵם  
בְּתוֹרָה? אָמַר לוֹ רַבִּי פִּנְחָס,  
וּבְתוֹרָה הֵם יִשְׁנִם? אָמַר לוֹ, כֵּן,  
וְאֵלוּ הֵם: רוי"ח א"ש עפ"ר מ"ם.  
שְׁנַיִם הֵם שְׁנַגְזְרוּ מִהַשְׁמַשִּׁים  
שְׁלַמְעֵלָה, וְשְׁנַיִם הֵם שְׁנַגְזְרוּ  
מִלְמַטָּה. מִנִּין לָנוּ? שְׁכַתוּב עָשָׂה  
מְלַאכֵיו רִחוּת - הִנֵּה רִוח.  
מְשַׁרְתִּיו אֵשׁ לֵהט - הִנֵּה אֵשׁ. יָסַד  
אֶרֶץ עַל מְכוּנְיָהּ - כְּמַשְׁמְעוּ.  
תְּהוֹם כְּלָבוּשׁ כְּפִיתוּ עַל הָרִים  
יַעֲמְדוּ מַיִם - הִנֵּה מַיִם. כָּלֵם  
מִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה, רִוח אֵשׁ  
עֶפְר מַיִם. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, אַף  
עַל גַּב שְׁמִתְהַפְּכִים, אֵינוּן  
עוֹסְקִים בְּזַה, וְטוֹב מַה שְּׁאֻמַר  
רַבִּי יְהוּדָה.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֶת כָּלֵם כָּלֵל  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאָדָם. אָמַר  
לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָנִי בְּרֵאתִי  
אוֹתָךְ עֲלִיזִין וְהַמְּלַכְתִּיךָ עַל כָּל  
בְּרִיּוֹתִי, נִתְתִּי בְּךָ כַּח מִן  
הַמְּלַאכִים, וְכַח מִן הַמְּשַׁרְתִּים,  
שְׁהִם מְלַמְעֵלָה, וְכַח הַתְּהוֹם, וְכַח  
הָאֶרֶץ, וְנִתְתִּי בְּךָ שְׁכָל טְהוֹר  
הַגְּזוֹר מִכְּפָסְאִי, וְאֶתָּה חוֹטָא לְפָנַי?  
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, רְצָה הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת אֶת הָאָדָם  
עֲלִיזִין עַל כָּל בְּרִיּוֹתָיו, לְהִיּוֹת  
יְחִיד בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁהוּא  
יְחִידִי לְמַעְלָה. כִּיּוֹן שְׁחָטָא, אָמַר  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (בראשית ב) הֵן  
הָאָדָם הִיךָ כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ, הִיךָ  
בְּדַעְתוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ כְּאֶחָד. עַכְשָׁו,  
וְעַתָּה כִּי יִשְׁלַח יָדוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רְקִיעַ אֶחָד עָשָׂה  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִמֶּנּוּ נִתְהוּוּ  
הַשָּׁמַיִם, שְׁנַאֲמַר (בראשית א) וַיִּקְרָא  
אֱלֹהִים לְרְקִיעַ שָׁמַיִם. אָמַר רַבִּי  
יְהוּדָה, וְלֹא זֹו בְּלָבָד, אֶלָּא כָּל

מה שעשה הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, לא עשה אלא דבר אחד מהפל, ואותו דבר הוציא כל פעולותיו למינו. כגון השמים, עשה ממנו אחד, אותו המשבח מכלם, וארץ עשה אחד. בא שמע, אמר רבי יהודה, מהפל עשה אחד, אותו המשבח מכלם, וזהו הרקיע (יחזקאל א) כעין הקרח הנורא, שממנו נתהוו השמים, זהו שכתוב ויקרא אלהים לרקיע שמים. וארץ אותה המשבחת מכלן, וזו ארץ ישראל, וממנה נתהוו שאר הארצות, זהו שכתוב (משלי ח) עד לא עשה ארץ וחוצות. ארץ - זו ארץ ישראל, וחוצות - שאר הארצות שבחוצה לארץ. האדם אחד, וממנו נתהוו כל השאר, שכתוב (שם) וראש עפרות תבל. וכן כל פיוצא בזה. אמר רבי יצחק, מנין לנו? מהפסוק הזה שאמר דוד (תהלים קמח) הללו את ה' מן השמים, מאותו שנעשו השמים ממנו.

שנו רבותינו, פעם אחת היה הולך רבי יוחנן לראות את רבי שמעון, והיה הולך עמו רבי יוסי. אמר לו רבי יוסי, לאן אתה הולך? אמר לו, לראות את רבי שמעון. אמר: לבעל המחלקת שלך אתה הולך? אמר: מזה נשמע שרבי שמעון חולק לשם שמים, והואיל וכך הוא, חביבות לבי נמצאת בו. הספימו ללכת, ונהיה לילה. אמרו, נשב כאן עד שיבא האור, ונתעסק בתורה. ישבו.

אמר רבי יוחנן, הרקיע הזה שנברא בשני, הוא הרקיע העליון. ושנינו, הוא הפרגוד המפסיק בינתיים, שכתוב (יחזקאל א) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא, ומזה הרקיע נעשו כל שאר הרקיעים,

הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, לא עשה אלא דבר אחד מהפל, ואותו דבר הוציא כל פעולותיו למינו, כגון השמים, עשה ממנו אחד, אותו המשבח מכלם. וארץ עשה אחד, הוא שמע, אמר רבי יהודה, מהפל עשה אחד, אותו המשבח מכולם, וזהו הרקיע כעין הקרח הנורא, שממנו נתהוו השמים. הוא דכתיב, ויקרא אלהים לרקיע שמים. וארץ אותה המשבחת מכולן, וזו ארץ ישראל, וממנה נתהוו שאר הארצות, הוא דכתיב (משלי ח כו) עד לא עשה ארץ וחוצות, ארץ, זו ארץ ישראל, וחוצות, שאר הארצות שבחוצה לארץ. האדם אחד, וממנו נתהוו כל השאר, דכתיב (שם) וראש עפרות תבל. וכן כל פיוצא בזה. אמר רבי יצחק, מנין לך. מהאי קרא דאמר דוד, (תהלים קמח א) הללו את ה' מן השמים, מאותו שנעשו השמים ממנו.

תנו רבנן, זמנא חדא הוה אזיל רבי יוחנן למחמי לרבי שמעון, והוי רבי יוסי אזיל עמיה, אמר ליה רבי יוסי, לאן אתה אזיל. אמר ליה, למחמי לרבי שמעון. אמר, למארי פלוגתא דילך, אתה אזיל למחמי. אמר שמע מינה, דרבי שמעון לשם שמים קא מפליג, והואיל וכך הוא חביבותא דליבאי אשתכחת ביה. אספימו למיזל, והוה ליליא, אמרו ניתב הכא, עד דייתי נהורא, ונתעסק באורייתא, יתבו.

אמר רבי יוחנן, האי רקיע שנברא בשני, הוא הרקיע העליון. ותנא הוא הפרגוד המפסיק בינתיים. דכתיב (יחזקאל א כב) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא. ומזה הרקיע נעשו כל שאר הרקיעים, הסוכבים ושאינם סוכבים, וכולם אדוקים בזה הרקיע,

הסוכבים וְשַׁיִנִם סוככים, וְכֹלֵם אֲדוּקִים בְּזֶה הַרְקִיעַ. וְקָרָא לוֹ רְקִיעַ, וְקָרָא לוֹ שָׁמַיִם, שְׁפָתוֹב (בראשית א) וְקָרָא אֱלֹהִים לְרְקִיעַ שָׁמַיִם, עַל שְׁנֵתֵהוּ מִמֶּנּוּ.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, קָרַב בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי לְאָבִיו. אָמַר לוֹ, זֶה שְׂאֵמֶר שְׁלֹמֹה וְאִתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שְׁבִתְךָ. הִיָּה לוֹ לֹמֵר מִן הַשָּׁמַיִם! שְׁמַע רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר לוֹ, אָמַר בְּנִי, אָמַר שְׂדֵכֵר פִּיךָ דְּבַר קְדוֹשׁ הוּא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַפְּסוּק הַזֶּה שׁוֹאֵל, וְאִתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שְׁבִתְךָ, מִן הַשָּׁמַיִם הִיָּה לוֹ לֹמֵר! אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן, מְקָרָא חֶסֶד הוּא, כְּמוֹ שְׁוַעַת עֲנִיִּים, הִיָּה לוֹ לֹמֵר מִן עֲנִיִּים, וְכֵן צַעֲקַת עֲנִוִּים, וְכֵן הַרְבֵּה. קָרַב לְאָבִיו וְאָמַר לוֹ, דְּבַר שְׁמַעְתִּי בּוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר בְּנִי, אָמַר.

אָמַר, שְׁמַעְתִּי שְׁבִזְמָן שְׁמִבְקָשִׁים יִשְׂרָאֵל תְּפִלוֹתֵיהֶם וּבְקָשׁוֹתֵיהֶם בְּכַתִּי תְּפִלוֹתָם, מִטְּטֵרוּן בְּעַל הַפְּנִים נוֹטֵל אֶת כָּל תְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל וּמַעֲלָה אוֹתָם לְרְקִיעַ הַזֶּה, וּכְשֶׁרֹצֵחַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁגִּיחַ בְּזִכְיוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הוּא מַעֲזֵן בְּאוֹתוֹ הַרְקִיעַ שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, שְׁשֵׁם בְּקָשׁוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם, שְׁפָתוֹב וְאִתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם, מִמֶּשׁ. כֵּן אָמַר דָּוִד, הִלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם, שְׁשֵׁם הִיא תִשְׁבַּחְתֶּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. כֵּא רַבִּי יוֹחָנָן וּנְשָׁקוּ עַל רֵאשׁוֹ וּבְרַכּוּ. אָמַר, הַמְּרַגְּלִית הַזֶּה הִיָּתָה תַחַת יְדֶךָ, מְרַגְּלִית תַּהֲיֶה בְּדוֹרְךָ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא וְרָאָה, עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַרְקִיעַ הַזֶּה וְעֲשֵׂה מִמֶּנּוּ שָׁמַיִם, שְׁמִמְנִים תַּחְתָּיו. הַרְקִיעַ לְמַעְלָה וְהַשָּׁמַיִם לְמַטָּה, וְעֲשֵׂה תַחַת אֵלּוּ שָׁמַיִם

וְקָרָא לוֹ רְקִיעַ, וְקָרָא לוֹ שָׁמַיִם, דְּכַתִּיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרְקִיעַ שָׁמַיִם. עַל שְׁנֵתֵהוּ מִמֶּנּוּ.

עַד דִּהְוּוּ יִתְבִּי, קָרִיב בְּרִיהַ דְּר' יוֹסִי לְאָבּוּהִי, אָמַר לִיהַ הַאי דְּאָמַר שְׁלֹמֹה, (מ"א ח לט) וְאִתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שְׁבִתְךָ, הִוָּה לִיהַ לְמִימְרָ מִן הַשָּׁמַיִם. שְׁמַע רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר לִיהַ אִימָא בְּרִי אִימָא, דְּמַלְהַ דְּפּוֹמְךָ מְלַה קְדִישָׁא הִיא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַאי פְּסוּקָא שְׂאִיל, וְאִתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שְׁבִתְךָ. מִן הַשָּׁמַיִם הִוָּה לִיהַ לְמִימְרָ.

אָמַר לִיהַ רַבִּי יוֹחָנָן, מְקָרָא חֶסֶד הוּא, כְּמוֹ שְׁוַעַת עֲנִיִּים, הִוָּה לִיהַ לְמִימְרָ מִן עֲנִיִּים. (תהלים יט א) וְכֵן צַעֲקַת עֲנִוִּים, וְכֵן הַרְבֵּה. קָרִיב לְאָבּוּהִי, וְאָמַר לִיהַ מְלַה שְׁמַעְנָא בִּיהַ, אָמַר לִיהַ רַבִּי יוֹחָנָן, אִימָא בְּרִי אִימָא.

אָמַר, שְׁמַעְנָא הִי בְּעִידְנָא דִּי בְּעוֹן יִשְׂרָאֵל צְלוֹתְהוֹן וּבְעוֹתְהוֹן בְּכַתִּי צְלוֹתְהוֹן, מִטְּטֵרוּן מְאִרִי דְּאִפְיָא, נְטִיל כָּל צְלוֹתְהוֹן דִּישְׂרָאֵל וּמְנַח לְהוֹ בְּהַאי רְקִיעַ, וְכַד בְּעִי (ד) יד"ו"א) קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַשְׁגַּחַא בְּזִכְוֹתְהוֹן דִּישְׂרָאֵל, מְעִיין בְּהַהוּא רְקִיעַא דְּאִתְקַרִי שָׁמַיִם, דְּתַמְן בְּעוֹתְהוֹן דִּישְׂרָאֵל, וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶוּ. דְּכַתִּיב (מ"א ח לב) וְאִתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם, מִמֶּשׁ. כֵּן אָמַר דָּוִד, (תהלים קמח א) הִלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם, דְּתַמְן הוּא תוֹשְׁבַחְתָּא דִּישְׂרָאֵל. אִתָּא ר' יוֹחָנָן וּנְשָׁקִיהַ עַל רֵישִׁיהַ, וּבְרַכִּיהַ, אָמַר מְרַגְּלָא הַדָּא הִוָּת תַּחוֹת יְדֶךָ, מְרַגְּלָא תַהַא בְּדוֹרְךָ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תָּא חֲזִי, עֲבִיד קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַרְקִיעַ הַזֶּה, וְעֲבִיד מְנִיַה שָׁמַיִם, הִי מִמֶּנּוּ תַּחוֹתוֹהִי, רְקִיעַא לְעִילָא, וְשְׁמִיַיָּא לְתַתָּא. וְעֲבִד תַּחוֹת אֵלּוּן, שְׁמִיַיָּא אֲחֵרְנִין,

דאתקרין רקיע השמים, דממנן ביה כל  
בוצינייא דנהרין.

תא חזי בין רקיעא דא, דאתקרי רקיע השמים,  
עד הרקיע הנטוי על החיות, אית תלת  
מאה ותשעין רקיעין אחרנין, ושבע אלפין  
וארבע מאה וחמשין חולקין, סמכין אתרין  
דבוצינייא אחרנין, ומאלין בוצינייא נטל  
קודשא בריה הוא ואנח בהאי רקיעא דשמא,  
לאנהרא על ארעא.

פרשה ד ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה  
למינה. רבי בא פתח בהאי קרא, (ירמיהו  
י טו) לא כאלה חלק יעקב פי יוצר הכל הוא.  
תא חזי, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם,  
צפה וראה, שעתידין ישראל לעמוד ולקבל  
תורתו, וגזר מכסאו כל אותם הנשמות  
העתידות להנתן בהם.

ועשה למעלה אוצר אחד, אשר כל הנשמות  
הגזורות מכסאו, עומדות שם. וקרא לו  
גוף הנשמות. ולמה נקרא גוף הנשמות. אמר  
רבי בא, מפני שכל הנשמות כשיוצאות מן  
העולם הזה, עושה להם הקדוש ברוך הוא  
דיוקנא של גופות, כמו שהיו בזה העולם,  
ומניחם בזה האוצר.

וזה האוצר, באיזה מקום הוא. אמר רבי יוחנן  
אמר רבי יצחק, במקום שגנזי גשמים שם,  
וגנזי חיים טובים, ונקרא ערכות. ובערכות  
יש גנזים הרבה, וגנזי הנשמות שם. והא אמר  
רבי בא שאוצר אחד הוא, והכא תנינן גנזים.  
אמר רבי יוחנן, לא תקשי לך, שנים אוצרות  
הם: אוצר הנשמות, שעתידין להנתן  
בכני אדם. דהא תנינן, בההוא צורה, ובההיא  
דיוקנא ממש, שעתידי לעמוד בזה העולם,  
בההוא דיוקנא הוא שם. ונקרא גוף הנשמות,

אחרים שנקראו רקיע השמים,  
שממנים בו המאורות המאירים.  
בא וראה, בין הרקיע הזה,  
שנקרא רקיע השמים, עד הרקיע  
הנטוי על החיות, יש שלש מאות  
ותשעים רקיעים אחרים, ושבעת  
אלפים וארבע מאות וחמשים  
חלקים סמוכים על שני מאורות  
אחרים, ומהמאורות הללו נטל  
הקדוש ברוך הוא והניח ברקיע  
השמים הזה להאיר על הארץ.

פרשה ד, ויאמר אלהים  
תוצא הארץ נפש חיה למינה. רבי  
בא פתח בפסוק הזה (ירמיהו י טו)  
לא כאלה חלק יעקב פי יוצר הכל  
הוא. בא וראה, כשברא הקדוש  
ברוך הוא את העולם, צפה וראה  
שעתידין ישראל לעמד ולקבל  
תורתו, וגזר מכסאו כל אותם  
הנשמות העתידות להנתן בהם.  
ועשה למעלה אוצר אחד אשר  
כל הנשמות הגזורות מכסאו  
עומדות שם, וקרא לו גוף  
הנשמות. ולמה נקרא גוף  
הנשמות? אמר רבי בא, מפני  
שכל הנשמות, כשיוצאות מן  
העולם הזה, עושה להם הקדוש  
ברוך הוא דמות של גופות כמו  
שהיו בזה העולם, ומניחם בזה  
האוצר.

וזה האוצר באיזה מקום הוא?  
אמר רבי יוחנן אמר רבי יצחק,  
במקום שגנזי גשמים שם וגנזי  
חיים טובים, ונקרא ערכות.  
ובערכות יש גנזים הרבה, וגנזי  
הנשמות שם. והרי אמר רבי בא  
שאוצר אחד הוא, וכאן שנינו  
גנזים?

אמר רבי יוחנן, לא יקשה לך,  
שנים אוצרות הם: אוצר הנשמות  
שעתידין להנתן בכני אדם,  
שהרי שנינו, באותה צורה  
ובאותו דיוקן ממש, שעתידי  
לעמד בזה העולם באותו דיוקן

שהוא שם, ונקרא גוף הנשמות, מפני שהוא עושה להם גוף כמו שעתידים להיות. ואוצר אחד כנגדו לאותן הנשמות שהיו בעולם הזה וקיימו התורה, ונקרא גנזי חיי העולם, והיינו דהוה אמר רבי שמעון, בגנזי חיי עלמא תהא פלגיא, דנפיק מעלמא דין.

הגו רבנן, כל יומא ויומא פרוזא קרי, אתערין בני קדישא עילאה, ועבידו פולחנא דמאריכון, דאפריש לכון מן שאר עמין, ויהב בכון נשמתא קדישא, דאתגזרת מפורסי יקריה.

אמר רבי יודא, אם פן שאר עמין, נשמתהון מאן אתר. אזדמן ליה רבי אלעזר, אמר, תא חזי, דכתיב ויפח באפיו נשמת חיים, דא היא נשמתא קדישא, דאתגזרת מפורסי יקרא דמלפא עילאה. מאי כתיב ביה. ויהי האדם לנפש חיה. אמר רבי אלעזר, זו היא הפח שניתן לבהמות ולחיות ולדגים. שנבראת מן האדמה, דכתיב תוצא הארץ נפש חיה למינה. אמר רבי יצחק, אורייתא אתקבלת על אדם, ואמרת, קודשא בריך הוא ברא לבר נש, ויהב ביה נשמתא קדישא, למהוי ליה חייך לעלמא דאתי, והוא אתחזר בחוביה ליהוה נפשא חיייתא, דאתגזרת מן ארעא, לבעירתא ולחיייתא.

אמר רבי יהודה, ממשמע דכתיב ויהי האדם לנפש חיה, ויעשהו לא נאמר, אלא ויהי האדם לנפש חיה. מלמד שהוא בעצמו גרם, לחזור לאותה נפש הגזורה מהאדמה.

אמר רבי יוחנן, אמר הקדוש ברוך הוא, אני ברא את האדם ונתן בו נשמה קדושה, שיהיו לו חיים לעולם הבא, והיא בחטאיה החזרה לאותה נפש חיה שנגזרה מן הארץ לבהמות ולחיות.

אמר רבי יוחנן, אמר הקדוש ברוך הוא, אני בראתי אותך עליון על כל בריותי, ונפחתי בך נשמת חיים, הנותנת חיים לבעליה, הגזורה מכפאי. ואתה חזרת לאותה ונפחתי בך נשמת חיים הנותנת חיים לבעליה, הגזורה מכפאי, ואתה חזרת לאותה נפש חיה

מפני שעושה להם גוף, כמו שעתידין להיות. ואוצר אחד כנגדו, לאותן הנשמות שהיו בעולם הזה, וקיימו התורה, ונקרא גנזי חיי העולם. והיינו דהוה אמר רבי שמעון, בגנזי חיי עלמא תהא פלגיא, דנפיק מעלמא דין. הגו רבנן, כל יומא ויומא פרוזא קרי, אתערין בני קדישא עילאה, ועבידו פולחנא דמאריכון, דאפריש לכון מן שאר עמין, ויהב בכון נשמתא קדישא, דאתגזרת מפורסי יקריה.

אמר רבי יודא, אם פן שאר עמין, נשמתהון מאן אתר. אזדמן ליה רבי אלעזר, אמר, תא חזי, דכתיב ויפח באפיו נשמת חיים, דא היא נשמתא קדישא, דאתגזרת מפורסי יקרא דמלפא עילאה. מאי כתיב ביה. ויהי האדם לנפש חיה. אמר רבי אלעזר, זו היא הפח שניתן לבהמות ולחיות ולדגים. שנבראת מן האדמה, דכתיב תוצא הארץ נפש חיה למינה. אמר רבי יצחק, אורייתא אתקבלת על אדם, ואמרת, קודשא בריך הוא ברא לבר נש, ויהב ביה נשמתא קדישא, למהוי ליה חייך לעלמא דאתי, והוא אתחזר בחוביה ליהוה נפשא חיייתא, דאתגזרת מן ארעא, לבעירתא ולחיייתא.

אמר רבי יהודה, ממשמע דכתיב ויהי האדם לנפש חיה, ויעשהו לא נאמר, אלא ויהי האדם לנפש חיה. מלמד שהוא בעצמו גרם, לחזור לאותה נפש הגזורה מהאדמה.

אמר רבי יוחנן, אמר הקדוש ברוך הוא, אני בראתי אותך עליון על כל בריותי, ונפחתי בך נשמת חיים, הנותנת חיים לבעליה, הגזורה מכפאי. ואתה חזרת לאותה ונפחתי בך נשמת חיים הנותנת חיים לבעליה, הגזורה מכפאי, ואתה חזרת לאותה נפש חיה

שבראתי מן האדמה לבהמות, חייך מכאן ואילך - כל העוסק בתורתך וישמר אותה, אתן לו אותה הנשמה הגזורה מכסאי, שהיא נותנת חיים לבעליה. וכל אותם שלא יעסקו בתורתך, יהיה חלקם באותה נפש חיה שפחרו למען יכלו עמה.

אמר רבי יצחק, בא וראה, מה שכתוב (קהלת ג, כא) מי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ, רוח בני האדם העלה היא למעלה - זו הנשמה הקדושה של הצדיקים, ורוח הבהמה - זוהי נפש חיה שנגזרה מן הארץ לבהמה, שתכלה ותרד להתפלות מן העולם.

אמר רבי חייא, אם כן, אין להם נשמה לגוים אלא אותה הנפש החיה? אמר רבי יוחנן, כן הוא! אמר רבי אלעזר, ולישראל מי נותנה? תמה רבי חייא. אמר רבי אלעזר, בא וראה, ששנינו, בא לטהר מסייעין אותו. איזה סיוע נותנים לו? אלא אותה הנשמה הקדושה, שתהיה לו סמך, שנותנים לו לסייע לו בעולם הזה ובעולם הבא.

אמר רבי אלעזר, עד שלש עשרה שנים השתדלותו של אדם באותה נפש חיה, ומשלוש עשרה שנים ומעלה - אם רוצה להיות צדיק, נותנים לו אותה נשמה קדושה עליונה שנגזרה מכסא כבוד המלך. אמר רבי יהודה, זהו הטעם ששנינו בשלש עשרה מדות הרחמים, במשנה של רבי אלעזר. רבי שמעון בן יוחאי הזמין את בעלי המשנה לאכל בסעודה גדולה שעשה להם, וכסה את כל הבית בכלים יקרים, והושיב את החכמים בצד זה, והוא בצד ההוא, והיה שמח הרבה.

נפש חיה שבראתי מן האדמה לבהמות. חייך, מכאן ואילך, כל העוסק בתורתך, וישמר אותה, אתן לו אותה הנשמה הגזורה מכסאי, שהיא נותנת חיים לבעליה. וכל אותם שלא יעסקו בתורתך, יהיה חלקם באותה נפש חיה שפחרו למען יכלו עמה.

אמר רבי יצחק, תא חזי, מאי דכתיב, (קהלת ג, כא) מי יודע רוח בני האדם, העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ. רוח בני האדם העולה היא למעלה, דא היא נשמתא קדישא דצדיקייא. ורוח הבהמה, דא היא נפשא חיייתא דאתגזרת מן ארעא לבעיירא, דתשתצי ותחות לאשתצאה מן עלמא.

אמר רבי חייא, אם כן אין להם נשמה לגוים אלא אותה הנפש החיה. אמר רבי יוחנן בן הוא. אמר רבי אלעזר, ולישראל מאן יתבא. תוה רבי חייא. אמר רבי אלעזר תא חזי, דתנן בא ליטהר מסייעין אותו. מאי סיוע יתבין ליה, אלא ההוא נשמתא קדישא, למהוי ליה סמך, דיתבין ליה לסייעא ליה בעלמא דין ובעלמא דאתי.

אמר רבי אלעזר, עד תליסר שנין, אשתדלותיה דבר נש בההוא נפש חיייתא. מתליסר שנין ולעילא, אי בעי למהוי זפאה, יתבין ליה ההיא נשמתא קדישא עלאה, דאתגזרת מפורסי יקרא דמלפא. אמר רבי יהודה, היינו טעמא דתנינן, בתלת עשר מכילן דרחמי, במתניתא דרבי אלעזר.

רבי שמעון בן יוחאי, זמין למארי מתניתא למיכל בסעודתא רבה דעבד להו, ורחפא כל ביתא במאני דיקר, ואוטיב לרבנן בהאי גיסא, והוא בהאי גיסא, והוה קא ברח טובא.

אָמְרוּ לוֹ, מַה שְׁמַחְתוּ שֶׁל מֵר בַּיּוֹם הַזֶּה מִשְׂאֵר הַיָּמִים? אָמַר לָהֶם, שֶׁהַיּוֹם הַזֶּה יֵרְדֶה נִשְׁמָה קְדוּשָׁה עָלֵינוּהָ בְּאַרְבַּע פְּנָפִי הַחַיָּה לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנֵי, וּבַהֲלֹלָה הַזֶּה תִּהְיֶה לִי שְׂמִיחָה שְׂלָמָה.

הַיּוֹשִׁיב אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ אֶצְלוֹ. אָמַר, שָׁב בְּנֵי, שָׁב, שִׂיּוֹם הַזֶּה אִתָּה קְדוּשָׁה, וּבְגוֹרְלָם שֶׁל קְדוּשִׁים. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן דְּכָר אַחֵר, וְהַקִּיפָה אֵשׁ אֶת הַבַּיִת. יֵצְאוּ הַחֲכָמִים, רְאוּ קִיטוּר שֶׁהִיָּה עוֹלָה מִן הַבַּיִת כָּל הַיּוֹם הַהוּא.

בָּא רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא, מֵצֵא אֶת הַחֲכָמִים שֶׁהָיוּ תַּמְהָיִים וְעוֹמְדִים בְּשׁוּק. אָמַר לָהֶם, מַה זֶה? אָמְרוּ לוֹ, רְאֵה הַקִּיטוּר הַזֶּה מֵהָאֵשׁ שְׂלַמְעֵלָה, זֶהוּ שְׂמַחְתִּירִים בַּיּוֹם הַזֶּה בְּכֶתֶר קְדוּשָׁה אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר. וְרָאוּ חֲכָמִים אַרְבַּע פְּנָפִי נִשְׂרָה, שִׁירְדוּ בְּאֵשׁ שֶׁהַקִּיפָה אוֹתוֹ וְאֶת רַבִּי שְׂמַעוֹן אָבִיו. יָשַׁב שָׁם רַבִּי יוֹסִי עַד שֶׁהִלְכָה הָאֵשׁ.

נִבְנְם לְפָנָיו. אָמַר לוֹ, עַל הַהֲכַתְרָה וְהַהֲסָתָה, גְּדֹלָה עַל הַכֹּל, שֶׁתִּהְיֶה הַהֲלֹלָה הַזֶּה שְׂלָמָה. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, מַה דַּעְתָּךְ? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הֲרִי בְּתִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנֵךְ. אָמַר, וַדַּאי יִהְיֶה כֵךְ! קָרְאוּ לַחֲכָמִים וְנָתַן לוֹ אֶת בְּתוֹ.

יָשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה יָמִים וְעֶסְקוּ בַּתּוֹרָה לְפָנָיו, וְלֹא הִשְׁאִירוּ סוּד שֶׁל הַמִּשְׁנָה שְׁלֹא לִמַּד אוֹתָם רַבִּי שְׂמַעוֹן. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי שְׂמַעוֹן, שְׁלֹא נִרְאָתָה הַקִּשְׁתַּת בְּיָמָיו, שֶׁהָרִי הוּא הִיָּה הַסִּימָן בְּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַנִּשְׁמָה עוֹמֶדֶת בְּקִיּוֹם לְעוֹלָמִים. מַה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא קָנִים, אֵף הִיא קִימָת. אָבָל עַל אוֹתָהּ נִפְשָׁה חַיָּתָא, הַכְּתוּב (במדבר טו לא) הַפְּרַת תְּפַרַת הַנִּפְשָׁה הַיָּה עוֹנָה בָּהּ.

אָמְרוּ לִיָּה מַאי בְּדִיחוּתָא דְמֵר בְּהַאי יוֹמָא דִּין מִשְׂאֵר יוֹמִין. אָמַר לָהֶם, דִּיּוֹמָא דִּין נִחְתָּא נִשְׂמַתָּא קְדִישָׁא עֵילָאָה, בְּאַרְבַּע גְּדִפִין דְּחִיּוּתָא, לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִי, וּבַהֲלֹלָה דָּא, יִהְיֶה לִי בְּדִיחוּתָא שְׂלִימָתָא.

אוֹתְבִיָּה לְרִי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה לְגַבְיָהּ, אָמַר תִּיב בְּרִי תִיב, דִּיּוֹמָא דִּין אִתָּה קְדִישָׁא, וּבְעַדְבָּא דְקְדִישִׁין. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן מְלָה חַד, וְאַסְחָר אֶשָּׂא בְּבִיתָא. נִפְקִי רַבָּנָן, חֲמוּ קִיטוּרָא דְהוּהוּ סְלִיק מִבֵּיתָא כָּל הַהוּא יוֹמָא.

אִתָּא רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא, אֲשַׁפַּח לְרַבָּנָן דְּהוּוּ תּוֹרוּהוּ, וְקִימִי בְּשׁוּקָא. אָמַר לָהֶם, מַאי הוּא. אָמְרוּ לִיָּה, חֲמִי הַאי קִיטוּרָא מֵאֶשָּׁא דְלַעֲיָלָא. דְּהַא יוֹמָא דִּין (דף יד ע"ב) מְכַתִּירִין, בְּכֶתֶר"א קְדִישָׁא לְרַבִּי אֶלְעָזָר. וְחֲמוּ רַבָּנָן, אַרְבַּע גְּדִפִין דְּנִשְׂרָה, דְּנִחְתּוּ בְּאֶשָּׁא, דְּאַסְחָר לִיָּה וְלְרַבִּי שְׂמַעוֹן אָבוּהִי. יִתִּיב תַּמָּן רַבִּי יוֹסִי, עַד דְּאָזַל אֶשָּׁא.

עֲאֵר קְדַמוּהִי, אָמַר לִיָּה, אֲכַתְרָא וְסִיתְרָא, גְּבַהּוּתָא עַל כְּלָא, הַאי הִילּוּלָא לְהוּי שְׂלִימָתָא. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן מַאי דַּעְתָּיךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָא בְּרַתִּי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַךְ. אָמַר וַדַּאי יִהְיֶה כֵךְ. קָרְאוּ לְרַבָּנָן וַיִּהֲב לִיָּה בְּרַתִּיהָ. יִתְּבוּ תַּמָּן תְּלַת יוֹמִין, וְלַעוּ בְּאוּרִייתָא קַמִּיהָ, וְלֹא שְׁבָקוּ סְתְרָא דְמַתְּנִיתִין, דְּלֹא אוּלִיף לָהֶם רַבִּי שְׂמַעוֹן. אָמְרוּ עָלָיו עַל רִי שְׂמַעוֹן, שְׁלֹא נִתְרָאָה קִשְׁתַּת בְּיָמָיו. דְּהַא הוּא סִימָנָא בְּעֵלְמָא הוּהוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נִשְׂמַתָּא הִיא קִימָא בְּקִיּוֹמָא לְעוֹלָמִין. מַה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא קִיָּים, אֵף הִיא קִימָת. אָבָל עַל הַהִיא נִפְשָׁתָא חַיָּתָא, אָמַר קָרָא, (במדבר טו לא) הַפְּרַת תְּפַרַת הַנִּפְשָׁה הַיָּה עוֹנָה בָּהּ.

אמר רבי יוסי, מה ראה אונקלוס  
שאמר (בראשית ב) ויהי האדם לנפש  
חיה, ותרגם: לרוח ממללא. אם  
נפש של בהמה היא - למה לא  
מדברות?

אמר רבי יצחק, על שנלושו  
מהעבי הגדול של העפר יותר  
מבני אדם, ולא זוקפות ראש,  
ולא מסתכלות ברקיע כמו בני  
אדם. שאלו נלושו מעפר הקל  
כמו בני אדם וזוקפות ראש  
ומסתכלות ברקיע, היו מדברות.  
אמר רבי יוסי, הלישה וזקיפת  
הראש - מילא, אבל הסתכלות  
ברקיע למה? אמר לו, אותו  
הסיוע הגדול של בני האדם. בא  
וראה, כשנבוכדנצר נטרד והיה  
בהמה בהרים, לא היה לו סיוע  
עד שהסתפל ברקיע, זהו שפתוב  
(דניאל ד, לא) אני נבוכדנצר, עיני  
לשמים נטלתי, ומדעי עלי  
התישב. שעד שלא הסתפל  
ברקיע, לא הייתה דעתו עליו.

אמר רבי פרוספדאי, הגוים ועמי  
הארץ שלא מאמינים בקדוש  
ברוך הוא ולא עוסקים בתורה,  
אין להם אלא רק אותה נפש חיה  
שיצאה מן הארץ, ועל פן אין  
להם אמונה, אבל ישראל  
שמאמינים בקדוש ברוך הוא  
ועוסקים בתורה ושומרים  
מצוותיו, אמר הקדוש ברוך הוא  
(ירמיה י) לא כאלה חלק יעקב וגו'.  
לא תהיה להם נפש חיה, אבל  
מה יהיה להם? כי יוצר הכל הוא.  
הכל הוא שכינתו, וממנה נגזרת  
הנשמה הקדושה להיות חלקו  
של יעקב. מה הוא? כלומר, הכל  
היא הנשמה, הואיל ונגזרה  
ממנה.

אמר רבי יהודה, אם לעובדי  
כוכבים ומזלות אין אמונה, הרי  
ראינו שהולכים אל תועבותיהם  
חגרים וסומים ומלאים מכות

אמר רבי יוסי, מאי חזא אונקלוס, דאמר ויהי  
האדם לנפש חיה, ותרגם לרוח ממללא,  
אי נפשא דבעירתא היא, למה לא ממללן.

אמר רבי יצחק, על דאתגבלון מעובדיא רבה  
דעפרא, יתיר מבני נשא, ולא זקפין  
רישא, ולא מסתכלין ברקיעא כבני נשא. דאלו  
אתגבלו מקלילא דעפרא כבני נשא, וזקפן  
רישא ואסתפלו ברקיעא, הוּו ממללן.

אמר רבי יוסי, גבלותא וזקפן רישא תינח,  
אבל אסתפלותא ברקיעא, למאי. אמר  
ליה, ההוא סיועא רבה דבני נשא. תא חזי,  
נבוכדנצר פד הוה טריד, והוה בעירא  
בטוריא, לא הוה ליה סיועא, עד דאסתפל  
ברקיעא, הדא הוא דכתיב, (דניאל ד לא) אנא  
נבוכדנצר עיני לשמיא נטלת, ומנדעי עלי  
יתוב. דעד לא יסתפל ברקיעא, לא הוה  
מנדעיה עילויה.

אמר רבי פרוספדאי, הגוים ועמי דארעא,  
דלא מהימני בהקדוש ברוך הוא, ולא  
עסקי באורייתא, לית להו בר ההיא נפשא  
חיותא דאתנפקא מארעא, ועל כן לית להו  
מהימנותא. אבל ישראל די מהימני בהקדוש  
ברוך הוא, ועסקי באורייתא, ונטרי פקידוהי,  
אמר הקדוש ברוך הוא, (ירמיה לד טז) לא כאלה  
חלק יעקב וגו'. לא יהי להון נפשא חיתא,  
אבל מה יהא להון. פי יוצר הכל הוא. הכל:  
הוא שכינתיה. ואתגזרת נשמתא קדישא  
מינה, למהוי חולקא דיעקב. מאי הוא,  
כלומר, הכל הוא נשמתא, הואיל ואתגזרת  
מינה.

אמר רבי יהודה, אי לגוים לית מהימנותא,  
הא חזינן דאזלי לטענותהון, חגרין  
וסומין, ומליין מחין ומרעין, ואיתסאן. אמר



ומחלות, ונרפאים! אמר לו, לאבד אותם לעולם הבא, זהו שפיתוב (איוב יב, כג) משגיא לגוים ויאבדם.

ועוד, הרי שנינו (דברים כח) וְחֲלִיִּים רָעִים וְנֹאֲמָנִים. מה זה נאמנים? שעושים באמונה, כשמגיע הזמן יוצאים מאותו האיש. ולפעמים שנמצא אצל אותם הגלולים, שהם הולכים במחלותיהם לתועבותיהם ונרפאים, ואומר שהוא האליל הוא שעשה.

ואמר רבי יוחנן, פעם אחת ספר לי יהודי אחד, שהיו לו חלאים רבים ולא נרפא, ראה את אותם סוחרים שהיו הולכים עם מחלותיהם לגולליהם ונרפאו. אמר, אלף לשם, ואף על גב שהוא אסור, אבל כדי לראות מה זה.

הרף לשם ונכנס לתוכם, ולן שם בין האנשים שהיו מכים וחולים. כלם ישנו, והוא לא ישן, עד שראה שטן אחד שהיה הולף בניניהם וכלי רפואה בידו, והיה שם על כל אחד ואחד ונרפא. עבר עליו ולא שם עליו. אמר לו, אדוני, הריני מבני החלאים, שים עלי!

אמר לו, לא כאלה חלק יעקב, שעל אלה צוה אותי להאבד אותם לעולם הבא, אבל בני יעקב לא כאלו. ומפני מה? (שם) על פי יוצר הכל הוא. מה היוצר סותר ובונה, אף הקדוש ברוך הוא מכה ומרפא, וסותר ובונה. יצא אותו האיש וספר לי את המעשה. אמרתי, ברוך הרחמן ששלח אותך לשם לראות את זה ולשמע את זה מפיו. וכזה סח לי יוסי החרש.

אמר רבי יצחק אמר רב אחא, מה זה שפיתוב (איוב לב) ונשמת שדי תבינם? אלא הנשמה היא

ליה, לאובדא להו לעלמא דאתי, הדא הוא דכתיב, (איוב יב כג) משגיא לגוים ויאבדם.

ועוד, הא תנינן (דברים כח נט) וְחֲלִיִּים רָעִים וְנֹאֲמָנִים, מאי נאמנים. דעבדי מהימנותא. פד מטא זמנא, נפקי מההוא גברא. וזמנין דאישתכח לאינון טעוון. דאינון אזלין במרעיהון לטעוותהון, ואתסאן, ואמרי דההוא טעוותא הוא דעבד.

ואמר רבי יוחנן, זמנא חדא סח לי יהודאי חד, דהווי ליה מרעין סגיאיין, ולא איתסי, חמא לאינון טעיין דהווי אזלי במרעיהון לטעוותהון, ואתסאן, אמר איזיל התם, ואף על גב דאיהו אסור, אבל למחמי מאי הוא.

ואזל התם, ועאל בגוייהו, ובת תמן ביני אינשי דהווי מחיין ומרעין. פלהו אדמכו, ואיהו לא אדמיך, עד דחמא חד שטנא, דהווי אזיל בינייהו, ומאני דאסוותא בידיה, והווי שוי על כל חד וחד, ואתסי. אעבר עליה, ולא שוי עליה. אמר ליה, מארי, הא אנא מבני מרעין שוי עלי.

אמר ליה לא פאלה חלק יעקב, דאלין אתפקדו לי לאובדא להון לעלמא דאתי, אבל בנוי דיעקב לאו פאלין. ומן קדם מה, על פי יוצר הכל הוא. מה היוצא סתר ובני, אף קודשא בריך הוא מחי ומסי, וסתר ובני. נפק ההוא גברא, וסח לי עובדא, אמרית בריך רחמנא דשדרך התם למחמי דא, ולמשמע כדין מפומיה. וכדין סח לי יוסי חרשא.

אמר רבי יצחק אמר רב אחא, מאי דכתיב (איוב לב ח) ונשמת שדי תבינם. אלא הנשמה היא מביאה לאדם להפיר את קונו,

וּלְהַכְנִיסוֹ בַּתּוֹרָה וּבְמַעֲשֵׂים טוֹבִים, וְאַשְׁרִיֵּהֶם אוֹתָם שְׂנֵכְנָסִין בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה, בְּדֶרֶךְ הַנְּשֻׁמָּה, שְׂבֻשְׁבִילָה יִזְכּוּ לַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וּלְמַעַלְת הַקְּדוּשִׁים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי אַחָא, כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הוּא קוֹנֵה הַנְּשֻׁמָּה מַעֲצָמוֹ. הֵינּוּ דְתַנְיִנֵן, בָּא לִישְׁתֵּר מְסִיעֵין אוֹתוֹ. אוֹי לָהֶם לְרַשְׁעִים, שְׁהֵם נִדְבָקִים בְּכַח הָאֲדָמָה שֶׁהִיא נִקְרָאת נֶפֶשׁ חַיָּה הַנִּבְרָאת מִן הָאֲדָמָה, שְׂבֻשְׁבִילָה יִכְלוּ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

שָׂאֵר רַבִּי דוֹסְתָאי לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אָמַר לִיה, אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה מֵאֵי הוּי מִינָהּ לְעֵלְמָא דְאַתִּי. אָמַר לִיה, לֹא תִימָא הָכִי, אֶלְא אִימָא מֵאֵי הוּי מִינָהּ תְדִיר.

הָא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי בָא, מֵאֵי דְכָתִיב, (במדבר טו לא) הַפֶּרֶת תִּפְרֹת הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת. אֶלְא כְּהֵבֵל דְנִפְיָא מִפּוּמִיָּה דְבֵר נֶשׁ, דְלֹא יָכִיל לְסַלְקָא לְעִילָא, אֶפִּילוּ כְּמֵלֵא עֵינָיו, וּמִיָּד תִּכְלֶה. כֶּף הִיא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה, כְּאוֹתָהּ הֵבֵל שְׂנֵכְרַת מִן הַפָּה מְהֵרָה, וְתִכְלֶה, וְאֵינוֹ נִרְאֶה בְּעוֹלָם, וְהִיא כְּלֹא הִיא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהָא תִנֵּן נֶפְשׁוֹתָם שְׁל רַשְׁעִים הֵן הֵם הַמְזִיקִין שְׂבֻעוֹלָם. אָמַר לִיה רַבִּי יִצְחָק, שְׁפִיר קְאָמְרַת, שְׁהֵן הַמְזִיקוֹת לְבַעְלֵיהֶן, וּמוֹנְעוֹת כַּח הַנְּשֻׁמָּה מִעֲבוּדַת בּוֹרְאָן, שְׂאִין מְזִיק לְאָדָם אֶלְא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ, עַל שְׂנֵכְרֶתָה עִם הַגּוֹף. וְאָמַר רַבִּי אַחָא, לֹא תִנֵּן הָכִי, אֶלְא נֶפְשׁוֹתָם שְׁל רַשְׁעִים כְּשִׂוְיָאוֹת מִן הַגּוֹף, הֵן הֵם הַמְזִיקִים שְׂבֻעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכֶף וְכֶף שְׁפִיר, כְּשִׂוְיָאוֹת מִן הַגּוֹף, אִז נִמְצָא הַנְּזֵק. וְהִיאֵךְ מְזִיק אוֹתוֹ נֶפֶשׁ לַגּוֹף. וְהַכֵּל תְּמַהִים הִיאֵךְ הֵם אוֹתָם כְּשִׂוְיָאוֹת מִן הַגּוֹף אִז נִמְצָא הַנְּזֵק, וְאִיךְ מְזִיק אוֹתוֹ נֶפֶשׁ לַגּוֹף? וְהַכֵּל תְּמַהִים הִיאֵךְ הֵם אוֹתָם

מְבִיאָה אֶת הָאָדָם לְהַכִּיר אֶת קוֹנוֹ וּלְהַכְנִיסוֹ בַּתּוֹרָה וּבְמַעֲשֵׂים טוֹבִים, וְאַשְׁרִיֵּהֶם אוֹתָם שְׂנֵכְנָסִים בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה, בְּדֶרֶךְ הַנְּשֻׁמָּה, שְׂבֻשְׁבִילָה יִזְכּוּ לַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וּלְמַעַלְת הַקְּדוּשִׁים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי אַחָא, כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הוּא קוֹנֵה הַנְּשֻׁמָּה מַעֲצָמוֹ. הֵינּוּ מַה שְׂשֻׁנִינוּ, בָּא לְשַׁתֵּר מְסִיעִים אוֹתוֹ. אוֹי לָהֶם לְרַשְׁעִים שְׁהֵם נִדְבָקִים בְּכַח הָאֲדָמָה, שֶׁהִיא נִקְרָאת נֶפֶשׁ חַיָּה, הַנִּבְרָאת מִן הָאֲדָמָה, שְׂבֻשְׁבִילָה יִכְלוּ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

שָׂאֵר רַבִּי דוֹסְתָאי אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אָמַר לוֹ, אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה, מַה נְהִיָּה מְמַנָּה לְעוֹלָם הַבָּא? אָמַר לוֹ, אַל תֵּאמַר כֶּף, אֶלְא אָמַר, מַה נְהִיָּה מְמַנָּה תְּמִיד?

בָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי בָא, מַה שְׂכַתּוּב (במדבר טו) הַפֶּרֶת תִּפְרֹת הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת, אֶלְא כְּמוֹ הַהֵבֵל שִׂוְיָא מִפִּי אָדָם, שְׁלֹא יְכוּל לְעֹלוֹת לְמַעְלָה אֶפִּילוּ כְּמֵלֵא עֵינָיו, וּמִיָּד תִּכְלֶה, כֶּף הִיא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה, כְּאוֹתוֹ הַהֵבֵל שְׂנֵכְרַת מִן הַפָּה מְהֵרָה, וְתִכְלֶה, וְאֵינוֹ נִרְאֶה בְּעוֹלָם, וְהִיא כְּלֹא הִיא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהִרִי שְׁנִינוּ נֶפְשׁוֹתָם שְׁל רַשְׁעִים הֵן הֵם הַמְזִיקִים שְׂבֻעוֹלָם? אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק: יָפָה אֲמַרְתָּ, שְׁהֵן הַמְזִיקוֹת לְבַעְלֵיהֶן, וּמוֹנְעוֹת כַּח הַנְּשֻׁמָּה מִעֲבוּדַת בּוֹרְאָן, שְׂאִין מְזִיק לְאָדָם אֶלְא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ עַל שְׂנֵכְרֶתָה וְכִלְתָּה עִם הַגּוֹף. וְאָמַר רַבִּי אַחָא, לֹא כֶף שְׁנִינוּ, אֶלְא נֶפְשׁוֹתָם שְׁל רַשְׁעִים, כְּשִׂוְיָאוֹת מִן הַגּוֹף, הֵן הֵן הַמְזִיקִים שְׂבֻעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כֶּף וְכֶף יָפָה, וְהַכֵּל תְּמַהִים הִיאֵךְ הֵם אוֹתָם

הנפשות מזיקין שבעולם על  
שדבקים בכני אדם.

שנו רבותינו, אמר רבי יהודה בר  
יעקב, תמה אני על אנשי הדור  
אם רבם נעשים בכשרות. בא  
וראה מה פתוב (ויקרא יא),  
והתקדשתם והייתם קדשים,  
מלמד שצריך אדם לקדש עצמו  
בשעת תשמיש.

מה הקדשה שיכת לכאן? אמר  
רבי יהודה בר יעקב, שלא יעשו  
פריצות וחציפות, ולא לשם זנות  
כבהמות, שהבהמות אינן עושות  
אלא לכף.

שהרי שנינו, כל הבוהל לשם  
זנות, או לשם מה שאמרנו, ולא  
ישמר את עצמו מאותם הדברים  
הצריכים, ששנינו בברייתא,  
העפר ההוא שנולד, יהיה פריץ  
חצוף זונה רשע, ואינו בכלל זרע  
אמת.

וכר הבוהל לשם מצוה ומקדש  
עצמו ומכונן לבו לשם שמים,  
יהיו לו בנים מעלים, צדיקים  
וחסידים, יראי שמים, קדושים.  
זהו שפתוב (שם) והתקדשתם  
והייתם קדשים.

אמר רבי יהודה, הרשעים על  
שאינם מולידים אלא לשם זנות,  
בעזות ובחציפות, אין להם אלא  
אותה הנפש החיה הנתונה  
לבהמות, שענינם אינם אלא  
כבהמה.

אבל צדיקים היודעים לקדש  
עצמם, פתוב בהם (ירמיה ב) ואנכי  
נטעתיך שורק פלה זרע אמת. מה  
האמת? אמר רבי אחא, אמת  
שאינו מהרהר באשה אחרת, ויש  
לו אמת עם אשתו.

רב הונא אמר, לכון ולקדש  
עצמו לשם שמים, שנאמר (תהלים  
קכו) אם ה' לא יבנה בית שוא  
עמלו בוניו בו. כלומר, אם אין  
הפונה לשם שמים לבנות הבית

הנפשות מזיקין שבעולם על שדבקים בכני  
אדם.

תנו רבנן, אמר רבי יהודה בר יעקב, תמה אני  
על אנשי הדור, אם רובם נעשים בכשרות.  
תא חזי, מה פתיב, (ויקרא יא ג) והתקדשתם  
והייתם קדושים, מלמד שצריך אדם לקדש  
עצמו בשעת תשמיש.

מאי קידושא שייך הכא. אמר רבי יהודה בר  
יעקב, שלא יעשו פריצות וחציפותא,  
ולא לשום זנות כבהמות. שהבהמות אינן  
עושות אלא לכף.

דהא תנן כל הבוהל לשום זנות, או לשום מה  
דאמרן, ולא ישמור את עצמו מאותן  
הדברים הצריכים, דתנינן במתניתא, (דף טו ע"א)  
ההוא עוברא דאתייליד, ליהוי פריץ חצוף  
זונה רשע, ואינו בכלל זרע אמת.

וכר הבוהל לשם מצוה, ומקדש עצמו, ומכוין  
לבו לשם שמים. הווי ליה בנין דמעלי,  
צדיקים וחסידים, יראי שמים, קדישין הדא  
הוא דכתיב, (ויקרא יא ג) והתקדשתם והייתם  
קדשים.

אמר רבי יהודה, הרשעים על שאינן מולידים  
אלא לשם זנות, בעזות ובחציפות, אין  
להם אלא אותה הנפש החיה הנתונה  
לבהמות, שענינם אינם אלא כבהמה.

אבל צדיקים היודעים לקדש עצמם, פתיב  
בהו (ירמיה ב כא) ואנכי נטעתיך שורק פלה  
זרע אמת. מאי אמת, אמר רבי אחא, אמת  
בכל שאינו מהרהר באשה אחרת, ויש לו אמת  
עם אשתו.

רב הונא אמר, לכון ולקדש עצמו לשם  
שמים, שנאמר (תהלים קכו א) אם ה' לא יבנה  
בית שוא עמלו בוניו בו. כלומר, אם אין

ולהוליד בנים, שוא עמלו בוניו בו, שמכניס באתו הולד עמל של שוא. ואיזהו עמל של שוא? זו נפש חיה, שתכלה ותפרת כהכל היוצא מן הפה, שהוא שוא, והואיל והוא מכניסו באתו הולד, הרי עמלו של שוא.

אמר רבי יצחק, אמת הוא נוטריקון: אל"ף - אמ"ת, מ"ם - מאר"ץ, תי"ו - תצמ"ח. כלומר, (תהלים פה) אמת מארץ תצמח. מה משמע? אמר רבי יצחק, בשעת החבור שצריך להיות שם האמת והישר, בשעה שנתהנה מארץ ונתיסד, ולא בשעה שנתגבל, והינו מה שאמר רב הונא, כל בנן שאין בו יסוד - אינו כלום, ואיזהו יסוד שצריך האדם בשעת החבור, כפי שאמרנו.

רבי זירא אמר, פעם הייתי הולך במדבר, ומצאתי ערבי אחד שהיה נושא על כתפו משא של י סאים, והיה זקן, ואמרתי לו, הכח הזה צריך לעסק בתורה! אמר, לא עשו אותי אבי ואמי בשביל זה, אלא למעשה הזה. שאני שמעתי את אבי, שבשעה שעשה אותי, שתשוקתו לבן היתה שיהיה לו כח להביא תבואה מן השדה, ובעצה הזו נמלך באתה שעה, והרי אני זקן, ומה אעשה?

אמר רבי יהודה, אשרי מי שאבותיו הרגרו בדבר טוב. מנין לנו? מבת שבע אם שלמה, שהכתוב מעיד עליה שהיא אם שלמה ממש, משום שהתיסד ממנה, מענינה, ומהרהורה, ומהשתדלותה, שנאמר (משלי לא) מה ברי ומר בר בטני וגו'.

אמו מילא, אבל אביו מנין לנו? שכתוב (תהלים קכו) שיר המעלות לשלמה אם ה' לא יבנה בית שוא

הפונה לשם שמים, לבנות הבית ולהוליד בנים, שוא עמלו בוניו בו, שמכניס באתו הולד עמל של שוא. ואיזהו עמל של שוא? זו נפש חיה, שתכלה ותפרת, כהכל היוצא מן הפה, שהוא שוא, והואיל והוא מכניסו באתו הולד, הרי עמלו של שוא.

אמר רבי יצחק, אמת הוא נוטריקון. א', אמת. מ"ם מאר"ץ. תי"ו, תצמ"ח. כלומר (שם פה יב) אמת מארץ תצמח. מאי משמע, אמר רבי יצחק, בשעת החיבור, צריך להיות שם האמת והישר, בשעה שנתהנה מארץ ונתיסד, ולא בשעה שנתגבל. והיינו דאמר רב הונא, כל בנן שאין בו יסוד, אינו כלום. ואיזהו יסוד, שצריך האדם בשעת החיבור, כדקאמרן.

רבי זירא אמר, זמנא חדא הוה אזלינא במדברא, ואשפחנא חד ערבאי, דהוה מטייל אפתייה מטול עשרה סאין, והוה סבא, ואמרנא ליה, חילא דא בעי למלעי באורייתא. אמר, לא עבדו לי אבא ואימא בגין כך, אלא לעובדא דא.

האנא שמעית לאבוי דבשעתא דעביד לי, דכסופיה לבר הוה, דיהא ליה חילא לאייתי עיבורא מן חקלא. ובהאי עיטא אימלך בההיא שעתא, והא אנא סבא מאי אעביד.

אמר רבי יהודה, אשרי מי שאבותיו הרגרו בדבר טוב. מנא לן, מן בת שבע אם שלמה, דקרא מסהיד עליה, שהיא אם שלמה ממש. משום דאתייסד ממנה, מענינה, ומהרהורה, ומהשתדלותה, שנאמר (משלי לא ב) מה ברי ומר בר בטני וגו'.

אימיה תינח, אבויה מנא לן. דכתיב (תהלים קכו) שיר המעלות לשלמה אם ה' לא

(תהלים קכו)

(א) שיר המעלות לשלמה אם ה' לא

עָמְלוּ בּוֹנְיוֹ בּוֹ. וְכִי שָׁלְמָה אָמַר אֶת הַמְזֻמּוֹר הַזֶּה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, חֵס וְשְׁלוֹם! אֲלֵא דוֹד אָמְרוּ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל שְׁלֹמָה בְּשִׁעָה שְׁאָמַר הַנְּבִיא לְדָוִד הִנֵּה בֶן נוֹלָד לָךְ, כִּי שְׁלֹמָה יִהְיֶה שְׁמוֹ. אָמַר דָּוִד, בֶּן אֶחָד הִיא לִי מִבֵּית שִׁבְעָה וּמֵת, עַכְשָׁיו אַחֵר יוֹלֵד לִי? מִן שְׂמִיָּא הוּא בָּא! וְאָמַר שִׁיר זֶה, וְנִתְפָּוֶן בּוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב שִׁיר הַמַּעְלוֹת לְשְׁלֹמָה, בְּשִׁבִיל שְׁלֹמָה אָמְרוּ.

אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת, אִם סִיעֵתוֹ לֹא יִסִּיעַ בְּפוֹנֵה הַשְּׁלֹמָה שְׁלִי, שְׁוֹא עָמְלוּ בּוֹנְיוֹ בּוֹ, לְשְׁוֹא נַעֲמַל, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּרֵאשִׁוֹנָה שְׁעָמְלָנוּ לְשְׁוֹא, וּבְשִׁבִיל אוֹתוֹ הַחֲטָא מֵת, וְאֲנִי יֵשׁ לִי לְהִטְרֵד מִירוּשָׁלַיִם, וּבַעֲוֹד שְׂאֲנִי אֲצֵא, אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר מִכָּל אָדָם, שְׁוֹא שְׁקֵד שׁוֹמֵר. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁהִנִּיחַ עֶשֶׂר נָשִׁים פִּילִגְשִׁים לְשֹׁמֵר הַבַּיִת, וְהָיָה מֵה שֶׁהָיָה, וְעַל כֵּן שְׁוֹא שְׁקֵד שׁוֹמֵר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשִׁבִיל שְׁלֹמָה נֶאֱמַר שִׁיר זֶה, שְׁנִתְפָּוֶן דָּוִד עָלָיו לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְאִמּוֹ גַם כֵּן נִתְפָּוֶנָה לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְיִצְא מֵהֶם שְׁלֹמָה, שְׁפָתוֹב בּוֹ וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמָה עַל כִּסֵּא ה' לְמַלְכָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְפִיכָף נִקְרָא לְמוֹאֵל. מֵהוּ לְמוֹאֵל? כְּמוֹ לְמוֹ פִי. מְלַמֵּד שְׁשִׁנְיָהֶם נִתְפָּוֶנוּ לְמוֹ אֵל, כְּמוֹ לְאֵל.

וּמִכָּאֵן לְמַדְנוּ, כָּל הַמִּתְפָּוֶן לְשֵׁם שָׁמַיִם, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה יוֹצֵא מִמֶּנּוּ בֶּן מַעְלָה. וּמִנֵּיִן לָנוּ? מִשְׁמוֹאֵל שְׁנִתְפָּוֶנָה אִמּוֹ עָלָיו תְּמִיד לְשֵׁם שָׁמַיִם, שְׁפָתוֹב וְנִתְתִּיּוֹ לָהּ, וְכֵן אֵל הַנֶּעֶר הַזֶּה הַתְּפַלְלִיתִי. וְכֵן אָמַר דָּוִד, אִם יִהְיֶה לִי הַבֵּן הַזֶּה. מִכָּאֵן יִהְיֶה מִזְמַן לְמוֹאֵל, כְּלוֹמֵר, נִתּוֹן הוּא לְאֵל.

שְׁנוֹ רְבוּתֵינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן פְּזִי, פַּעַם אַחַת הִיטִי הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵּךְ

יִבְנֶה בַּיִת שְׁוֹא עָמְלוּ בּוֹנְיוֹ בּוֹ. וְכִי שָׁלְמָה אָמַר זֶה הַמְזֻמּוֹר. אָמַר רַבִּי יִצְחָק חֵס וְשְׁלוֹם, אֲלֵא דָּוִד אָמְרוּ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל שְׁלֹמָה, בְּשִׁעָה שְׁאָמַר הַנְּבִיא לְדָוִד, (ד"ה"א כ"ח) הִנֵּה בֶן נוֹלָד לָךְ, כִּי שְׁלֹמָה יִהְיֶה שְׁמוֹ, אָמַר דָּוִד בֶּן אֶחָד הִיא לִי מִבֵּית שִׁבְעָה, וּמֵת, עַכְשָׁיו אַחֵר יוֹלֵד לִי, מִן שְׂמִיָּא הוּא בָּא. וְאָמַר שִׁיר זֶה, וְנִתְפָּוֶן בּוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם, הֲדָא הוּא דְכָתִיב, שִׁיר הַמַּעְלוֹת לְשְׁלֹמָה, בְּשִׁבִיל שְׁלֹמָה אָמְרוּ.

אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת, אִם סִיעֵתוֹ לֹא יִסִּיעַ בְּפוֹנֵה הַשְּׁלִימָה שְׁלִי, שְׁוֹא עָמְלוּ בּוֹנְיוֹ בּוֹ, לְשְׁוֹא נַעֲמוּל כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּרֵאשִׁוֹנָה, שְׁעָמְלָנוּ לְשְׁוֹא, וּבִגִּין הֵהוּא חוֹבָה מֵת. וְאִנָּא אִית לִי לְאַתְרָדָא מִן יְרוּשָׁלַיִם, וּבַעֲוֹד שְׂאֲנִי אֲצֵא, אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר מִכָּל אָדָם, שְׁוֹא שְׁקֵד שׁוֹמֵר. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, (נ"א פ"ח) שֶׁהִנִּיחַ עֶשֶׂר נָשִׁים פִּילִגְשִׁים לְשֹׁמֵר הַבַּיִת, וְהָיָה מֵה דִּהְוָה. וְעַל כֵּן, שְׁוֹא שְׁקֵד שׁוֹמֵר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשִׁבִיל שְׁלֹמָה נֶאֱמַר שִׁיר זֶה, שְׁנִתְפָּוֶן דָּוִד עָלָיו לְשֵׁם שָׁמַיִם.

וְאִמּוֹ גַם כֵּן נִתְפָּוֶנָה לְשֵׁם שָׁמַיִם. וְיִצְא מֵהֶם שְׁלֹמָה, דְּכָתִיב בֵּיהּ (ש"ס כ"ט כ"ג) וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמָה עַל כִּסֵּא ה' לְמַלְכָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְפִיכָף נִקְרָא (משלי לא א) לְמוֹאֵל, מֵאִי לְמוֹאֵל, כְּמוֹ לְמוֹ פִי. מְלַמֵּד, שְׁשִׁנְיָהֶם נִתְפָּוֶנוּ לְמוֹ אֵל כְּמוֹ לְאֵל.

וּמִכָּאֵן לְמַדְנוּ, כָּל הַמִּתְפָּוֶן לְשֵׁם שָׁמַיִם. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, נִפְיָק מִנֵּיהּ בַּר דְּמַעְלִי.

וּמִנָּא לָן, מִשְׁמוֹאֵל, שְׁנִתְפָּוֶנָה אִמּוֹ עָלָיו תְּמִיד לְשֵׁם שָׁמַיִם, דְּכָתִיב (ש"א א י"א) וְנִתְתִּיּוֹ לָהּ, וְכֵן אָמַר דָּוִד, (ש"א ב ז) אֵל הַנֶּעֶר הַזֶּה הַתְּפַלְלִיתִי. וְכֵן אָמַר דָּוִד, אִם יִהְיֶה לִי הַבֵּן הַזֶּה, מִכָּאֵן יִהְיֶה זְמִין לְמוֹאֵל. כְּלוֹמֵר, נִתּוֹן הוּא לְאֵל.

תְּנוּ רַבָּנֵינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן פְּזִי, זְמַנָּא חָדָא

וּפְגַעְתִּי אֲזִיל בְּאוֹרוֹתָ הֵר שֶׁל כֶּפֶר קָרְדוּ, וְהִיוּ  
הָאֲנָשִׁים שְׂמֵחִים בְּחֻלְקָם, וְלִנְתִי שֵׁם לִיל  
שֶׁבֶת אַחַד, וְרֵאִיתִי אֶת מְאָרְחֵי שְׁהִיָּה רוֹצֵה  
לְשֹׁכֵב עִם אִשְׁתּוֹ. עֲמַד זֶה מִצַּד זֶה וְהִתְפַּלֵּל,  
וְעַמְדָּה הִיא מִצַּד הַהוּא וְהִתְפַּלֵּלָהּ. אָמַרְתִּי  
לָהֶם: מַהִי תְּפַלְתְּכֶם בְּשַׁעֲהָ זוֹ ?

אָמְרוּ לִי: הַזְּמַן שֶׁלָּנוּ לְזוּוּג מִשֶּׁבֶת לְשֶׁבֶת,  
וּמִתְפַּלְלִים אֶת תְּפַלְתָּנוּ לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ  
הוּא שְׁיִהְיֶה לָנוּ בֵּן שֵׁעֶבֶד עֲבוּדָתוֹ, בֵּן יָרָא  
חֲטָא, בֵּן שֵׁעֲשֵׂה אֶת מִצְוֹתָיו וְלֹא יִסְטָה  
מִהַתּוֹרָה לְיָמִין וְלְשִׁמְאֹל. אָמַרְתִּי לָהֶם: יְהִי  
רָצוֹן שְׁתִּהְיֶה לָכֶם בְּקִשְׁתְּכֶם, שְׁהָרִי לְשֵׁם  
שְׂמַיִם עֲשִׂיתֶם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אֲרָאָה פָּנֵי הַשְּׂכִינָה, שֶׁלְאַחַר  
יָמִים נִקְלַעְתִּי לְשֵׁם, וְרֵאִיתִי אוֹתוֹ הַבֵּן  
שֶׁנּוֹלַד לָהֶם, וְהָיָה בֵּן שֶׁבַע שָׁנַיִם. רָאָה אוֹתִי  
בְּבֵיתָה, וְלֹא רָצָה לְדַבֵּר עִמִּי. אָמַר לוֹ אָבִיו:  
לֶךְ לְפָנָיו, שְׂאִישׁ גָּדוֹל הוּא.

אָמַר: אֲנִי פוֹחַד לְדַבֵּר עִמּוֹ וְלִהְתְּקַרֵּב עִמּוֹ,  
שְׁהָרִי לֹא יִדְעֵתִי אִם יֵשׁ לוֹ נִשְׁמָה קְדוּשָׁה  
אִם לֹא, שֶׁכֶּף לְמַד אוֹתִי מוֹרֵי הַיּוֹם הַזֶּה,  
שֶׁלְכָל מִי שֶׁאֵין לוֹ נִשְׁמָה קְדוּשָׁה, אֲסוּר  
לְדַבֵּר עִמּוֹ וְלִהְתְּקַרֵּב עִמּוֹ. אָמַר לוֹ: חֵס  
וְשָׁלוֹם, שְׂאִישׁ גָּדוֹל וְהַחֲכָם שֶׁל הַדּוֹר הוּא.  
קָרַב אֵלַי, וְלֹא הִסְפִּיק לְדַבֵּר עִמִּי. אָמַר לִי:  
אֲנִי רוֹאֶה בְּךָ שֶׁנִּשְׁמָה חֲדָשָׁה יֵשׁ בְּךָ מִזֶּה  
? מִיָּמִים מִעֲשִׂיִם, וְלֹא נִזְרָקָה בְּךָ בְּשַׁעֲהָ שִׁיִּצְאָתָה  
לְעוֹלָם. תִּמְהַתִּי. אָמַרְתִּי: כֶּף הוּא! שְׂרוּק  
הַיִּיתִי, כְּשֶׁעֲסַקְתִּי בַתּוֹרָה, וְנִתְּנָה בִּי נִשְׁמָה.  
אָמַר לִי: יִדְעָתָ אֶת נֶפֶשׁ הַחַיָּה, שֶׁאָמַר  
הַכַּתוּב שֶׁהִיָּתָה מִן הָאָרֶץ, וְהָרִי מִשְׁמַע נֶפֶשׁ  
חַיָּה? אָמַרְתִּי לוֹ: אָמַר בְּנִי.

אִי לָאוּ. דְּהִכִּי אוֹלִיף לִי מוֹרֵי יוֹמָא דִּין, דְּכָל מָאן דְּלִית לֵיהּ נִשְׁמָתָא  
קְדִישָׁא, אֲסוּר לְאַשְׁתְּעוּיִי בַּהֲדִיָּה, וְלֹאֲתִקְרַבָּא עִמְיָה. אָמַר לֵיהּ, חֵס וְשָׁלוֹם,

דְּגַבְרָא רַבָּא וְחַכְיָמָא דְּדָרָא הוּא.

קָרִיב גַּבְאִי, וְלֹא סָפִיק לְמַלְלָא עִמִּי, אָמַר לִי אָנָּא חָמִי בְּךָ, דְּנִשְׁמָתָא  
חֲדָתָא אִית בְּךָ, מִיּוֹמִין זְעִירִין, וְלֹא אֲזִדְרִיקַת בְּךָ בְּשַׁעֲתָא דְּנִפְקַת  
לְעֻלְמָא. תּוֹוֹהִית. אָמַרְתִּי, כֶּף הוּא, דְּרוּק הוּיָנָא, כַּד לְעִינָא בְּאוֹרֵיִתָא,  
וְאֲתִיִּהֲבַת בִּי נִשְׁמָתָא.

אָמַר לִי, יִדְעָתָ נֶפֶשׁ חַיָּה, דְּאָמַר קָרָא, דְּהוֹוַת מִן אַרְעָא, וְהָא מִשְׁמַע נֶפֶשׁ  
חַיָּה, אָמַרְתִּי לֵיהּ, אִימָא בְרִי.

הוּיָנָא אֲזִיל בְּאוֹרְחָא, וְעָרְעָנָא בְּהֵוָא  
טוֹרָא דְּכֶפֶר קָרְדוּ, וְהוּוּ גּוֹבְרֵי בְּדִיחֵי  
בְּחוּלְקָהוֹן, וּבְתִית תַּמָּן לִילְיָא חַד  
דְּשִׁבְתָּא, וְחָמִית לְאוֹשְׁפִיזָי דְּהָוָה בְּעֵי  
לְמִשְׁכַּב עִם דְּבִיתָהוּ, קָאִים הָאִי מַהֲךְ  
גִּיסָא וְצִלִּי, וְקָמַת הִיא מַהֲאִיךְ גִּיסָא  
וְצִלַת. אָמַרְיָנָא לְהוֹן, מַאי צְלוֹתְכוֹן  
בְּשַׁעֲתָא דָּא.

אָמְרוּ לִי, עֵידָנָא דִּידָן, לְזוּוּגָא מִשֶּׁבֶת  
לְשֶׁבֶת, וּמִצְלִינָן צְלוֹתְנָא קָמִי  
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּיהָא לָנָא בְּרִי,  
דִּיפְלַח פּוּלְחָנִיָּה, בְּרִי דְּחִיל חֲטָאָה, בְּרִי  
דִּיעֲבִיד פִּיקוּדוּהִי, וְלֹא יִסְטִי  
מְאוּרֵיִתָא לְיָמִינָא וְלְשִׁמְאֹלָא. אָמַרְיָנָא  
לְהוּ, יְהָא רַעְוָא דִּיהָא לְכוּן בְּעוֹתְכוֹן,  
דְּהָא לְשׁוּם שְׂמַיִם קָא עֲבַדְתִּין.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אַחְזִי אֲנָפִי שְׂכִינְתָּא,  
דְּלְבַתֵּר יוֹמִין עָרְעִית תַּמָּן, וְחַזִּית  
הֵוָא בְּרָא דְּאֲתִילִיד לְהוּ, וְהָוָה בְּרִי  
שֶׁבַע שָׁנִין, חָמִי לִי בְּבֵיתָא, וְלֹא בְּעָא  
לְמַלְלָא עִמִּי. אָמַר לֵיהּ אָבוּהָ, זִיל  
לְקַמִּיָּה, דְּגַבְרָא רַבָּא הוּא.

אָמַר, מִסְתְּפִינָא לְאַשְׁתְּעוּיִי בַּהֲדִיָּה,  
וְלֹאֲתִקְרַבָּא עִמְיָה, דְּהָא לֹא  
יִדְעָנָא אִי אִית לֵיהּ נִשְׁמָתָא קְדִישָׁא,

אמר, הכי אמר לי מורי, דהיא נפשא דאפיקת ארעא. ומן ארעא אתגזרת. אבל היא חיותא, לאתנענעא לכאן ולכאן. כמה דעבדין בעירא ורחשא, וכלא. אבל לית בה סוכלתנותא וחקמתא בפולחנא דקודשא בריך הוא, דלא אתבריותא אלא לבעירא ולחיותא, לאתנענעא בה בלא סוכלתנו, ולאשתצאה, כד תפוק, כהאי הבל דפומא.

אמרית ליה ברי, מאן הוא רבך. אמר לי רבי אלפסנדראי. אמרית ליה, ומה לעית יומא דין. אמר לי, האי קרא דכתיב, (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם. כן אמר רבי אלפסנדראי, מה הוא חכמה. הוא שמו של הקדוש ברוך הוא. והוא חכמה. ומעולם לא גלה לשום אדם, ולא עתיד להגלות, אלא קצת הימנה למשה לבד.

ורא עמד על כל ידיעתה, אלא עמד על מה שלא עמד אדם, על הראשית הזו שהיא חכמה, שפתיב בו במשה (דברים לג) וירא ראשית לו, וזהו חכמה.

ואם תאמר, הרי כתוב וזה' נתן חכמה לשלמה? בא וראה, לא כתיב נתן החכמה, אלא חכמה, שעמד על קצת אמיתה. הפשיח עתיד לדעת קצתו, שפתיב בו (ישעיה יא) ונחה עליו רוח ה' ונחה חכמה ובינה כו'.

והחכמה היא ראשית הכל וקדם הכל, אבל יראת ה' שכל טוב. כלומר, היראה נשארה בשכל ובינה, לדעת ולחקר יראת ה'. לכל עושיהם - לעושה המצוות ביראה בתחלה, עד שינגיל עצמו לעשות מאהבה.

אמרתי לו: מה שמך? אמר לי: אהבה. אמרתי לו: מר אהבה, וקראתי עליו (ירמיה לא) ואהבת

אמר, הכי אמר לי מורי, דהיא נפשא דאפיקת ארעא. ומן ארעא אתגזרת. אבל היא חיותא, לאתנענעא לכאן ולכאן. כמה דעבדין בעירא ורחשא, וכלא. אבל לית בה סוכלתנותא וחקמתא בפולחנא דקודשא בריך הוא, דלא אתבריותא אלא לבעירא ולחיותא, לאתנענעא בה בלא סוכלתנו, ולאשתצאה, כד תפוק, כהאי הבל דפומא.

אמרית ליה ברי, מאן הוא רבך. אמר לי רבי אלפסנדראי. אמרית ליה, ומה לעית יומא דין. אמר לי, האי קרא דכתיב, (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם. כן אמר רבי אלפסנדראי, מה הוא חכמה. הוא שמו של הקדוש ברוך הוא. והוא חכמה. ומעולם לא גילה לשום אדם, ולא עתיד להגלות, אלא קצת הימנה למשה לבד.

ורא עמד על כל ידיעתה, אלא עמד על מה שלא עמד אדם, על הראשית הזו שהיא חכמה, שפתיב בו במשה (דברים לג) וירא ראשית לו, וזהו חכמה.

ואם תאמר, הא כתיב (מ"א ה כו) וזה' נתן חכמה לשלמה. תא חזי, לא כתיב נתן החכמה, אלא חכמה, שעמד על קצת אמיתה. הפשיח עתיד לדעת קצתו, דכתיב ביה, (ישעיה א ב) ונחה עליו רוח ה' ונחה חכמה ובינה וכו'.

והחכמה היא ראשית הכל, וקודם הכל, אבל יראת ה' שכל טוב. כלומר, היראה נשארה בשכל ובינה, לדעת ולחקור יראת ה'. לכל עושיהם, לעושה המצוות ביראה בתחלה, עד שינגיל עצמו לעשות מאהבה.

אמרתי לו, מה שמך. אמר לי, אהבה. אמרתי לו, מר אהבה, וקראתי עליו, (ירמיה לא ב)

עולם אהבתיך. ואני זכיתי לראות את רב אדא בנו, וספרתי לו את זה.

אמר רבי יעקב בר אידי, חכם היה אדם הראשון, שהיה מפיר ויודע לכל מי שהיה בו נפש חיה, ומי שהיה בו נשמה. כשפאו אצלו, הפיר את כלם. זהו שכתוב (בראשית ב) וכל אשר יקרא לו האדם (נפש חיה, למי שאינו יודע ומפיר בוראו, ונשמה) למי שהיה יודע ומפיר בעבודת בוראו. וכך הוא עד היום, מי שאינו יודע ומפיר בעבודת בוראו ואינו עוסק בתורה, הוא יש לו נפש חיה ולא נשמה.

אמר רבי יהודה, אף על גב שהנפש חיה הזו יש בבהמות ובחיות ובמינייהם והתירם לבני אדם, חס הקדוש ברוך הוא עליהם במיתתם שלא יצירו את אותם בעלי נפש חיה, שאין להם כל אדם שאין בו נפש חיה כדי שישוּב לעבודת בוראו, להבדיל עצמו משאר כל אדם, להתעסק בתורה ובמצוות, שמרויח בזה הנשמה הקדושה. לפיכך, השוחט הזה שיוצאת נבלה או טרפה מתחת ידו, פעם אחת מנדים אותו, שנית - מעבירים אותו, שלישית - מכריזים עליו בשוקים שכל מה ששוחט הוא טרפה, ולעולם לא נעמיד אותו להיות שוחט.

אמר רבי יצחק, וכי על פעם אחת לא יענש חוץ מזה? והרי שנינו, שהשוחט הזה שלא מראה סכין לפני חכם, מנדים ומעבירים אותו, ומכריזים על בשרו שהוא טרפה? ומה על סכין שלא נמצאה כל כך יפה הוא כך - על מי שיצאה נבלה או טרפה מתחת ידו, אינו דין שמנדים אותו ומעבירים אותו ומכריזים על בשרו שטרפה?

ואהבת עולם אהבתיך. ואנא זכינא למחמי לרב אדא בריה, וסחינא ליה האי.

אמר רבי יעקב בר אידי, חכם היה אדם הראשון, שהיה מפיר ויודע לכל מי שהיה בו נפש חיה, ומי שהיה בו נשמה, כשפאו אצלו הפיר את כלם. הדא הוא דכתיב, וכל אשר יקרא לו האדם (נפש חיה, למי שאינו יודע ומפיר בעבודת בוראו, ונשמה) למי שהיה יודע ומפיר בעבודת בוראו. וכך הוא עד היום, מי שאינו יודע ומפיר בעבודת בוראו, ואינו עוסק בתורה, הוא יש לו נפש חיה, ולא נשמה.

אמר רבי יהודה, אף על גב דהאי נפש חיה אית בבהמות ובחיות ובמינייהם, והתירם לבני אדם, חס הקדוש ברוך הוא עליהם במיתתם, שלא יצערום לאותם בעלי נפש חיה. דלית להו כל אינש, דלית ביה נפש חיה, כדי שישוּב לעבוד בוראו, להבדיל עצמו משאר כל אדם, כדי להתעסק בתורה ובמצוות, שמרויח בזה הנשמה הקדושה.

לפיכך האי טבחא, דנפקא נבילה מתחות ידוהי או טריפה. זמנא חדא, משמתינן ליה. שנית, מעבירינן ליה. שלישית, מכריזין עליה בשוקי, דכל מה דשחיט הוא טריפה. ולעולם לא נוקים ליה לטבחא.

אמר רבי יצחק, וכי על זמנא חדא לא ליעניש בר מהאי. והא תנינן, האי טבחא דלא מסר ספינא קמי חכם, משמתינן ליה ומעבירינן ליה, ומכריזין אבשריה דטרפה היא, ומה על ספינא דלא נמצאת יפה הוא כך. על מי שיצאה נבלה או טרפה מתחת ידו, אינו דין דמשמתינן ליה ומעבירינן ליה, ומכריזין אבשריה דטרפה.



אמר רבי יוסי, אני ראיתי את רבי יהודה שהזמין את רבי יוסי ורבי חגי, והיה שוחט אחד שקראו לו רבי אבא, ושחט תרנגולת אחת, והתפון לשני סימנים, ובדקו ומצאו ששחט סימן אחד, ואחד לא נשחט.

אמר לו רבי יהודה, על מה התפונת? אמר, על שני סימנים. אמר, והרי אני מצאתי אחד שחוט. אלא הבשר הוא שפשר, ואתה לא תהיה שוחט מכאן ולהבא. ואף על גב שלא צריך פונה בשחיטה.

אמר לו רבי יוסי, הפונה, לא לזה נאמר, אלא פנותו לקדוש ברוך הוא, ששוחט לשמים ולא לשום דברים אחרים, אבל נתפון לשני סימנים ושחט אחד - מתר הוא בדיעבר, ששנינו, השוחט אחד בעוף - בדיעבר פן, לכתחלה לא.

אמר רבי יעקב, בא וראה, כל מה שנברא מנפש החיה הזו, התירו הקדוש ברוך הוא לבני אדם מפני שאין להם נשמה לדעת ולהפיר (בעבודת בוראם), שאלמלא היתה להם נשמה, לא התרו.

שאל רבי אבא את רבי חייא, אמרתם שנשמה אין נכנסת לבן אדם עד שישתפל בעבודת הקדוש ברוך הוא, ואז תהיה לו נשמה, ואמרתם שהנשמה היא קדושה, מעלה על הכל. אם פן, מה זה שאמר הכתוב (בראשית ז) כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו, למה מתו? הואיל והיתה להם נשמה, הנה להם להנצל? לא היה בידו.

באו ושאלו את רבי אלעזר ברבי שמעון, אמר להם, כן הוא ודאי! והכתוב מסייע לנו שכן אמר אביו, שפאשר בא המבול, לא היה אדם שיעשה הקדוש ברוך

אמר רבי יוסי, אנא חמית לרבי יהודה דזמין לרבי יוסי ורבי חגי, והיה טבחא, ורבי אבא קרינן ליה. ונכיס ההוא תרנגולתא, ונתפויין לתרי סימני, ובדקו ואשפחו דנכיס חד סימנא, וחד לא נכיס.

אמר ליה רבי יהודה, על מה אתפונת. אמר, על תרין סימנין. אמר, והא אנא אשפחנא חד נכיס. אלא בשרא הוא דכשרה, ואת לא תהא טבחא מפאן ולהלאה. ואף על גב דלא בעינא פוונה בשחיטה.

אמר ליה ר' יוסי, הפוונה לאו להאי איתמר, אלא פוונה לקודשא בריה הוא, דנכיס לשמים, ולא לשום פתגם אחרן. אבל נתפון לתרי סימני, ושחיט חד, מותר הוא בדיעבר. דתנו, השוחט אחד בעוף, דיעבר אין, לכתחלה לא.

אמר רבי יעקב, תא חזי, כל מה שנברא מזו הנפש החיה, התירו הקדוש ברוך הוא לבני אדם, מפני שאין להם נשמה לדעת ולהפיר (בעבודת בוראם). דאלמלי הויה להו נשמה, לא הותרו.

שאל רבי אבא לרבי חייא, אמריתון דנשמתא לא עייל בבר נש, עד דיסתפל בפולחנא דקודשא בריה הוא, וכדין להוי ליה נשמתא, ואמריתון דנשמתא היא קדישא, מעליא על פולא. אם פן מאי האי דאמר קרא, כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו, למה מתו, הואיל והויה להו נשמתא, הויה להו לאשתזבא. לא הוה בידיה.

אתו ושיילוה לרבי אלעזר ברי שמעון, אמר להו וכן הוא ודאי, וקרא מסייע לן, דהכי אמר אבוי, דכד אתי טופנא לא הוה בר נש דייעביד הקדוש ברוך הוא בגיניה, בר מנח

הוא בשבילו, פָּרַט לַנֶּחַ וּבָנָיו, וְזָכוּתָם לֹא הִיְתָה אֲלֵא לְהִגָּן עֲלֵיהֶם וְעַל בְּתֵיהֶם, וְלֹא הִיְתָה מִסְפִּיקָה זְכוּתָם כָּל כֶּף לְהִגָּן עַל כֵּל הַדּוֹר.

וְאוֹתָם שֶׁהָיוּ צַדִּיקִים בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּמוֹ חֲנוּךְ וַיֵּרֶד, שֶׁהִיְתָה לָהֶם נִשְׁמָה, וּרְאוּיִים שֶׁיַּעֲשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעַנָם, (מִתּוֹ מִקְדָּם לְכוּ), וְהָיוּ מֵה שֶׁאָמַר הַפְּתוּב (שם ח) כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת חַיִּים בְּאֶפְיוֹ, שֶׁעַל אוֹתָם שֶׁנִּשְׁמָה קְדוּשָׁה הִיְתָה בָהֶם. שֶׁלֹּא תֵאמַר שֶׁעַל אֵלוֹ שֶׁהָיוּ בְּמַבּוּל אָמַר הַפְּתוּב, אֲלֵא בֵּא הַפְּתוּב וְאָמַר (שם) מִכֹּל אֲשֶׁר בְּחִרְבָה מִתּוֹ, שֶׁלֹּא הָיוּ בִימֵי דוֹר הַמַּבּוּל וְלֹא בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֲלֵא בְּחִרְבָה מִתּוֹ, כְּלוּמַר, כְּבָר נִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נִשְׁתַּיֵּר בְּעוֹלָם צַדִּיק לְהִגָּן עַל דּוֹרוֹ, וְאִזּוֹ נַעֲשֶׂה דִין בְּרָשָׁעִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזִיָּא לְרַבִּי אַבָּא, לֹא אִמְרִיתִי לָךְ שֶׁהַלְבוּשׁ הַזֶּה שֶׁל זֶהב, שֶׁהוּא לְבוּשׁ שֶׁל בְּעָלֵי הַמִּשְׁנָה? שִׁיאֵמַר, אֲשֶׁרִיכֶם בְּעָלֵי הַמִּשְׁנָה, גְּדוֹל חֶלְקָם עַל הַכֹּל לְעוֹלָם הַבָּא. עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵה שֶׁפְּתוּב (תהלים קג) הַלְלוּהוּ בַתְּקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ"ו בַּנְּבֻל וּכְנֹ"ר הַלְלוּהוּ"ו בַּתְּ"ף וּמַחֹל הַלְלוּהוּ"ו בַּמְּנִי"ם וְעַגְב. וְכִי צְרִיף קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא אַתְּ זֶה?

אָתָּא אָמַר דּוֹד, כֹּל מֵה שֶׁתִּשְׁבַּחוּ לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִנֵּי הַזְּמַר הַלְלוּ, אֵינוֹ כְּלוּם. כְּאִדָּם הָאוּמַר לְחִבְרוֹ: עֲכָשׁוּ עֲשֶׂה זֶה וְזֶה, וְכֹל מֵה שֶׁתַּעֲשֶׂה אֵינוֹ כְּלוּם, עַד שֶׁתַּעֲשֶׂה דְבַר פְּלוּנִי. כֶּף אָמַר דּוֹד, הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שְׁמַע אֵינוֹ הַלְלוּ, אֲלֵא מֵהוּ הַלְלוּ? כֹּל הַנִּשְׁמָה תְּהַלֵּל יֵה הַלְלוּיָהּ. וְהָאֲחֵר אֵינוֹ כְּלוּם, אֲלֵא הַלּוּל הַנִּשְׁמָה, זֶהוּ שֶׁפְּתוּב (שם) כֹּל הַנִּשְׁמָה תְּהַלֵּל יֵה הַלְלוּיָהּ.

וּבְנֵוְהִי. וְזָכוּתָהוּן לֹא הָוּה, אֲלֵא לְאַגִּין עֲלֵיהוּן וְעַל בְּתֵיהוּן, וְלֹא הָוּה סִגֵּי זָכוּתָהוּן כָּל כֶּף, לְאַגְנָא עַל כָּל דְּרָא.

וְאֵינוּן דְּהוּו זָפֵאִין בְּקַדְמִיתָא, כְּגוֹן חֲנוּךְ וַיֵּרֶד, דְּהָוָה לְהוּן נִשְׁמָתָא, וְחֲזִיִּין לְמִיעַבְד קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּגִינִיהוּן, (מִיתּוֹ בְּקַדְמֵת דְּרָא). וְהָיוּ דְאָמַר קָרָא, כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאֶפְיוֹ, דְּעַל אֵינוּן דְּנִשְׁמָתָא קְדִישָׁא הָוּה בְּהוּ. דְּלֹא תִימָא דְּעַל אֵלִין דְּהוּו בְּטוּפְנָא אָמַר קָרָא. אֲלֵא אָתָּא קָרָא, וְאָמַר, מִכֹּל אֲשֶׁר בְּחִרְבָה מִתּוֹ, שֶׁלֹּא הָיוּ בִימֵי דוֹר הַמַּבּוּל, וְלֹא בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֲלֵא בְּחִרְבָה מִתּוֹ, כְּלוּמַר כְּבָר נִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נִשְׁתַּיֵּר בְּעוֹלָם צַדִּיק לְהִגִּין עַל דּוֹרוֹ, וְאִזּוֹ נַעֲשֶׂה דִין בְּרָשָׁעִים.

אָמַר לִיהֵ ר' חֲזִיָּא לְרַבִּי אַבָּא, לֹא אִמְרִיתִי לָךְ דְּהָאֵי גוּלְתָא דְּדִהְבָּא דְּהוּא גוּלְתָא מְאָרִיִּהוּן דְּמִתְנִיתִין. לִימָא, זָפֵאִין אַתּוּן מְאָרִיִּהוּן דְּמִתְנִיתִין, סִגֵּי חוּלְקָהוּן עַל כּוּלָּא לְעֵלְמָא דְּאַתִּי.

עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵאֵי דְכָתִיב. (תהלים קג א) הַלְלוּהוּ בַתְּקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ"ו בַּנְּבֻל וּכְנֹ"ר הַלְלוּהוּ"ו בַּתְּ"ף וּמַחֹל הַלְלוּהוּ"ו בַּמְּנִי"ם וְעַגְב. וְכִי צְרִיף קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְהָאֵי.

אָתָּא אָמַר דּוֹד, כֹּל מֵה שֶׁתִּשְׁבַּחוּ לְקַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּהִנֵּי מִנֵּי זְמַר, אֵינוֹ כְּלוּם. כְּאִדָּם הָאוּמַר לְחִבְרוֹ, עֲכָשִׁיו עֲשֶׂה זֶה וְזֶה, וְכֹל מֵה שֶׁתַּעֲשֶׂה אֵינוֹ כְּלוּם, עַד שֶׁתַּעֲשֶׂה דְבַר פְּלוּנִי. כֶּף אָמַר דּוֹד, הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שְׁמַע אֵינוֹ הַלְלוּ, כֹּל הַנִּשְׁמָה תְּהַלֵּל יֵה הַלְלוּיָהּ. וְהָאֲחֵר אֵינוֹ כְּלוּם, אֲלֵא הַלּוּל הַנִּשְׁמָה, הַדָּא הוּא דְכָתִיב כֹּל הַנִּשְׁמָה תְּהַלֵּל יֵה הַלְלוּיָהּ.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּוּ הַמַּיִם וּגּוֹ', רַבְּנָן פְּתַחֲנָי  
 בְּהַאי קְרָא, (שם מו ט) לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת  
 אֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ. אָמַר רַבִּי אַבָּא,  
 בֵּא וּרְאֵה, שְׁלֵא כְּמִדַּת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִדַּת  
 בְּשֵׁר וָדָם. מִדַּת בְּשֵׁר וָדָם מַעֲשֵׂיו מְבַלִּין אוֹתוֹ.  
 אָבֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְבַלֶּה אֶת  
 מַעֲשָׂיו.

וְהִינֵנו דְּאִמְרָה חֲנָה, (ש"א ב ב) אֵין קְדוֹשׁ כְּה' כִּי  
 אֵין בְּלִתְּךָ. מַאי כִּי אֵין בְּלִתְּךָ. אַל תִּקְרִי  
 בְּלִתְּךָ, אֶלֶּא בְּלוֹתְךָ.

כִּךְ הוּא פְּתִיב, לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים וּגּוֹ',  
 אָמַר רַבִּי אַבָּא, עוֹבְדוּי דְּהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא  
 דְּעָבִיד לְהוּ בְּעֵלְמָא דִּין, דְּוֹד מְלָכָא הָוָה  
 בְּהַתְּבַהֲלָא, וְאָמַר לְכוּ חֲזוּ, בּוֹאוּ מְבַעֲי לִיָּה.  
 אִלָּא אָמַר דְּוֹד, כֹּל דִּיִּירִי אַרְעָא דִּי בְּעֵלְמָא  
 דִּין, זִילו, זִילו מְרִישָׁא דְּעֵלְמָא עַד  
 סוּפִיָּה, וְתַשְׁכְּחוּן עוֹבְדוּי דְּהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,  
 כְּעוֹבְדוּי בְּרִישָׁא דְּעֵלְמָא, כִּךְ עוֹבְדוּי בְּסִיפֵי  
 דְּעֵלְמָא, מִיִּיתֵי דִּיּוֹרִין בְּעֵלְמָא, אִי זְכוּ, מוֹתִיב  
 לְהוּ וְלִבְנֵיִיהוּ וְלִבְנֵי בְּנֵיִיהוּ עַד סוּפָא דְּעֵלְמָא.  
 לֹא זְכוּ, מַחְרִיב לְהוּ מְנַהוּן. וְהַהוּא אַתְרָא,  
 וְהַהוּא קְרַתָּא, לֹא אַתְּבְּנִי לְעֵלְמִין. לְאַחַזְזָא  
 לְבְנֵי נִשָּׂא, דְּאַתְר חַיִּיבִיא הָוָה הַהוּא אַתְר,  
 וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲבַד בֵּיה דִּינָא, הִדָּא הוּא  
 דְּכַתִּיב, אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ.

דְּכָר אַחַר, לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים, אָמַר  
 רַבִּי פְּנַחֶס, מָה רָאָה דְּוֹד דְּאָמַר מַפְעָלוֹת  
 אֱלֹהִים, וְלֹא אָמַר מַפְעָלוֹת ה'. אֶלֶּא בְּשֵׁמָא  
 דְּאֱלֹהִים, אֲשֶׁתְּכִלֵּל עוֹבְדָא דְּבְרָאשִׁית. וְכַד  
 בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵלְמָא, הוּוּ מִיָּא אֲזֵלִין  
 וְנַחֲתִין וְכַד רָמָא אַרְעָא לְתַתָּא, רָמָא לְהָ בֵּין  
 מִיָּא, וְהוֹת טְמִירְתָּא, וְאַתְקַרְשָׁא בֵּין מִיָּא.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּוּ הַמַּיִם וּגּוֹ',  
 רַבּוֹתֵינוּ פְּתַחוּ בְּפִסּוּק הַזֶּה (תהלים  
 מו ט) לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים  
 אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ. אָמַר רַבִּי  
 אַבָּא, בֵּא וּרְאֵה שְׁלֵא כְּמִדַּת  
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִדַּת בְּשֵׁר וָדָם.  
 מִדַּת בְּשֵׁר וָדָם, מַעֲשֵׂיו מְבַלִּים  
 אוֹתוֹ, אָבֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא  
 מְבַלֶּה אֶת מַעֲשָׂיו.

וְהִינֵנו מֵה שְׁאִמְרָה חֲנָה, אֵין קְדוֹשׁ  
 כְּה' כִּי אֵין בְּלִתְּךָ. מָהוּ כִּי אֵין  
 בְּלִתְּךָ? אַל תִּקְרִי בְּלִתְּךָ אֶלֶּא  
 בְּלוֹתְךָ.

כִּךְ הוּא כְּתוּב, לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת  
 אֱלֹהִים וּגּוֹ'. אָמַר רַבִּי אַבָּא,  
 מַעֲשֵׂי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁעֵשָׂה  
 אוֹתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, דְּוֹד הַמְּלָךְ  
 הִיָּה בְּבַהֲלָה, וְאָמַר לְכוּ חֲזוּ. בֹּאוּ  
 הִיָּה צְרִיף לוֹ לְכַתֵּב!

אִלָּא אָמַר דְּוֹד, כֹּל דִּיִּירִי הָאֶרֶץ  
 שְׁבַעֲוֹלָם הַזֶּה לְכוּ, לְכוּ מְרִישָׁא  
 הָעוֹלָם עַד סוּפּוֹ, וְתַמְצְאוּ אֶת  
 מַעֲשֵׂי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.  
 כְּמַעֲשָׂיו בְּרִישָׁא הָעוֹלָם, כִּךְ  
 מַעֲשָׂיו בְּסוּף הָעוֹלָם. מְבִיא  
 דִּיָּרִים לְעוֹלָם, אִם זְכוּ - מוֹשִׁיב  
 אוֹתָם וְאֵת בְּנֵיהֶם וְאֵת בְּנֵי בְּנֵיהֶם  
 עַד סוּף הָעוֹלָם, לֹא זְכוּ - מַחְרִיב  
 אוֹתָם מֵהֶם, וְאוֹתוֹ מְקוּם וְאוֹתָהּ  
 קְרִיָּה לֹא תִבְנֶה לְעוֹלָמִים.  
 לְהַרְאוֹת לְבְנֵי אָדָם שְׁמִקּוּם שֶׁל  
 רְשָׁעִים הִיָּה אוֹתוֹ מְקוּם, וְהַקְּדוֹשׁ  
 בְּרוּךְ הוּא עֲשָׂה בּוֹ דִּין, זְהוּ  
 שְׁכַתּוּב אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ.  
 דְּכָר אַחַר, לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת  
 אֱלֹהִים, אָמַר רַבִּי פְּנַחֶס, מָה רָאָה  
 דְּוֹד שְׁאָמַר מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים וְלֹא  
 אָמַר מַפְעָלוֹת ה'? אֶלֶּא בְּשֵׁם שֶׁל  
 אֱלֹהִים הַשְׁתַּכְּלֵל מַעֲשָׂה  
 בְּרָאשִׁית, וְכַשְׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ  
 הוּא אֶת הָעוֹלָם, הִיוּ הַמַּיִם  
 הוֹלְכִים וְיוֹרְדִים, וְכַשְׁזָרַק הָאֶרֶץ  
 לְמַטָּה, זָרַק אוֹתָהּ בֵּין הַמַּיִם,  
 וְהִזְתָּה טְמוּנָה, וְקַפְּאָה בֵּין הַמַּיִם.

וְעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹת  
בְּתוֹךְ אוֹת, דְּרָכּוֹ וְטַבְעוֹ שֶׁל עוֹלָם  
שֶׁהַמַּיִם קְלִילִים וְהָאָרֶץ כְּבֵדָה,  
וּמִי שֶׁהוּא כְּבֵד, יוֹרֵד לְמַטָּה,  
וְהַקְּלִיל עוֹלָה לְמַעְלָה, אֲבָל  
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְהִרְאוֹת  
אוֹתוֹתָיו וּמַעֲשָׂיו לְבְנֵי הָאָדָם,  
הַרְפִּיץ וְהוֹרִיד הַמַּיִם שֶׁקְּלִילִים  
לְמַטָּה, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא כְּבֵדָה,  
הַעֲלָה לְמַעְלָה עַל מַה שֶׁקְּלִיל. זֶהוּ  
מַה שֶׁכְּתוּב (תהלים קלו) לְרַקַּע הָאָרֶץ  
עַל הַמַּיִם. פְּלוֹמֵר, הַמַּיִם שֶׁהֵם  
קְלִילִים - לְמַטָּה, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא  
כְּבֵדָה - לְמַעְלָה.

וְעוֹד, שֶׁמִּבֵּין הַמַּיִם נִרְאָה וְנִצָּאָה  
הַיִּבְשָׁה, שְׂאִין דְּרָף הָאָרֶץ לְהַעֲלוֹת  
מִתּוֹךְ מַיִם יִבְשָׁה, אֲלָא לַחּוֹת,  
וּכְשֶׁהַעֲלָה יִבְשָׁה מִבֵּין הַמַּיִם, קָרָא  
שָׁמָּה אָרֶץ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (בראשית ז)  
וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיִּבְשָׁה אָרֶץ.

וְשָׁנָה, ז' שְׁמוֹת קָרָא לָהּ: אָרֶץ,  
אֲדָמָה, גֵּיא, נְשִׂיָה, צִיָּה, אֲרָקָא,  
תַּבַּל. גְּדוֹל שֶׁבְכֻלָּם תַּבַּל, שֶׁכְּתוּב  
(תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תַּבַּל בְּצִדְקָה.  
זֶהוּ שֶׁכְּתוּב אֲשֶׁר שֵׁם שְׁמוֹת  
בְּאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁבַע  
רְקִיעִים בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,  
כְּנֻגְדָם בָּרָא שְׁבַע אֲרָצוֹת, וְשְׁנֵינוּ,  
אָרֶץ אַחַת מִמֶּשׁ הוֹצִיאָנוּ הַמַּיִם,  
וּמִמֶּנָּה נִתְּהוּוּ שְׁבַע אֲרָצוֹת, כְּפִי  
שֶׁאֲמַרְנוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַמַּיִם הָיוּ הַיְסוּד  
שֶׁל הַכּוֹל, מִשּׁוּם שֶׁמִּצְאָנוּ שֶׁעַקֵּר  
כָּל מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית שֶׁלוֹ הָיוּ מִן  
הַמַּיִם, וְשְׁנֵינוּ, בְּתַחֲלָה הָיוּ הַמַּיִם  
מִפְּזָרִים תַּחַת הַשָּׁמַיִם, עַד שֶׁגָּעַר  
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּהֶם, וְהִכְנִיסָם  
וְאָסְפָם אֶת מְקוֹם אֶחָד. זֶהוּ  
שֶׁכְּתוּב (בראשית א) יָקוּוּ הַמַּיִם  
מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד  
וַתִּרְאֶה הַיִּבְשָׁה. וְלֵאחֲרַי כִּי  
נִתְּפָזְרוּ כְּמַתְחַלָּה, וְרַקַּע הָאָרֶץ עַל  
הַמַּיִם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים קלו) לְרַקַּע  
הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.

וְעַבְדֵי קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אֶת בְּגוֹ אֶת, אוֹרְחֵיהִי  
וְטַבְעֵיהִי דְעֵלְמָא, דְּמִיָּא קְלִילִין, וְאֲרַעָא  
יִקְרָא. וּמֵאֵן דְּאִיהוּ יִקְרָא נְחִית לְתַתָּא.  
וּקְלִילָא סְלִיק לְעֵילָא. אֲבָל קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ  
הוּא, לְאַחֲזָאָה אֶתוּהִי וְעוֹבְדוּי לְבְנֵי נַשָּׂא,  
אַרְכִּינִין וְאַנְחִית מִיָּא דְקְלִילִין לְתַתָּא, וְאֲרַעָא  
דְּאִיהִי יִקְרָא, סְלִיק לְעֵילָא, עַל קְלִילָא. הִדָּא  
הוּא דְכְּתִיב (תהלים קלו ו) לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם.  
פְּלוֹמֵר, מִיָּא דְאִינוּן קְלִילִין, לְתַתָּא. וְאֲרַעָא,  
דְּאִיהִי יִקְרָא, לְעֵילָא.

וְעוֹד, דְּמִבֵּין מִיָּא אַחְזִי וְאַפִּיק יִבְשָׁתָא, דְּלִית  
אַרְח אֲרַעָא לְאַסְקָא מְגוֹ מִיָּא יִבְשָׁתָא,  
אֲלָא לַחּוֹתָא. וְכַד אֲפִיק יִבְשָׁתָא מִבֵּין מִיָּא,  
קָרָא שָׁמָּה אָרֶץ. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּקְרָא  
אֱלֹהִים לַיִּבְשָׁה אָרֶץ.

וְתַנָּא, שְׁבַעָה שְׁמוֹת קָרָא לָהּ: אָרֶץ. אֲדָמָה.  
גֵּיא. נְשִׂיָה. צִיָּה. אֲרָקָא. תַּבַּל. גְּדוֹל  
שֶׁבְכוּלָם תַּבַּל, דְּכְּתִיב (שם ט ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תַּבַּל  
בְּצִדְקָה. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שם מו ט) אֲשֶׁר שֵׁם  
שְׁמוֹת בְּאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁבַעָה רְקִיעִים  
בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּנֻגְדָם בָּרָא שְׁבַעָה  
אֲרָצוֹת. וְתַנָּא, אָרֶץ אַחַת מִמֶּשׁ, הוֹצִיאָנוּ  
הַמַּיִם, וּמִמֶּנָּה נִתְּהוּוּ שְׁבַעָה אֲרָצוֹת, כְּדָאֲמַרְנָן.  
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִיָּא הָיוּ יְסוּדָא דְכוּלָּא. בְּגִין  
דְּאַשְׁפָּחֵן דְּעֵיקְרָא דְכָל עוֹבְדוּהִי  
דְּבְרָאשִׁית הָיוּ מִן מִיָּא. וְתַנָּא, בְּתַחֲלָה הָיוּ  
הַמַּיִם מִפּוֹזְרִין תַּחַת הַשָּׁמַיִם, עַד שֶׁגָּעַר  
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּהֶם, וְהִכְנִיסָם וְאָסְפָם אֶל  
מְקוֹם אֶחָד. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, יָקוּוּ הַמַּיִם  
מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד וַתִּרְאֶה  
הַיִּבְשָׁה. וְלֵאחֲרַי כִּי נִתְּפָזְרוּ כְּמַתְחַלָּה, וְרַקַּע  
הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שם קלו ו)  
לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.

אמר עולא, וכי למה צריך כאן חסד, שכתוב לרקע הארץ על המים כי לעולם חסדו? אמר רבי יוסי, חסד גדול עשה הקדוש ברוך הוא בעולמו שהעמיד הארץ על המים, שאלמלא לא היתה הארץ מלמעלה, היתה העולם מטושטש בבת אחת.

אמר רבי חסדא, אלמלא כה, לא היו בני אדם נוטעים וחורשים וזורעים. עכשו שהארץ למעלה, נוטעים וזורעים, והארץ עומדת בכחה ובקיומה מפני לחות המים אשר מתחת לארץ. ומלמטה יוצאים כמה נהרות, כמה מעיינות, כמה מקוואות, לדשן כל העולם ולהצמיח הכל, וזהו החסד שעשה הקדוש ברוך הוא עם בריותיו ועם כל העולם.

שנו רבותינו, יום אחד היה יושב רבי שמעון בכניסת השער של לוד, והיו שם רבי יוסי ורבי חגי ורבי אלעזר בנו. בא רבי פנחס, אמר להם, הנה מאור המשנה בא. קם רבי שמעון והושיבו אצלו. אמר לו, מה היום הזה משאר הימים שאתה שותק, ואין פיך מנטף מתיקות של דבש החכמה?

אמר לו, הייתי מסתפל בלבי, זה שאמר יחזקאל (יחזקאל א) ואשמע קול כנפיהם קול מים רבים קול שדי. שקל (השנה) אותו למים רבים, ושקל אותו לקול שדי, ומזה נשמע שקול מים רבים הוא קול שדי. אמר לו, על זה תמהתי עליך, שלא היו שפתותיך מרחשות בסודות עליונים.

אמר לו, הרי סוד המרכבה הקדושה הוא. בא וראה, ששנינו במשנה שלנו, ארבעה מלאכים קדושים נוטעים במסע פסא הכבוד של המלך הקדוש, ומי הם המלאכים? אותם שנקראו

אמר עולא, וכי למאי צריך חסד הכא, דכתיב לרוקע הארץ על המים כי לעולם חסדו.

אמר רבי יוסי, חסד גדול עשה הקדוש ברוך הוא בעולמו, שהעמיד הארץ על המים, שאלמלא לא היתה הארץ מלמעלה, היתה העולם מטושטש בבת אחת.

אמר רב חסדא, אלמלא כה, לא היו בני אדם נוטעין וחורשין וזורעין, עכשיו שהארץ למעלה, נוטעין וזורעין, והארץ עומדת בכחה ובקיומה, מפני לחות המים אשר מתחת לארץ. ומלמטה יוצאין כמה נהרות, כמה מעיינות, כמה מקוואות, לדשן כל העולם ולהצמיח הכל. וזהו החסד שעשה הקדוש ברוך הוא עם בריותיו, ועם כל העולם.

תנו רבנן, יומא חד, הוה יתיב רבי שמעון אבבא דתרעא דלוד, והוה תמן רבי יוסי ורבי חגי ורבי אלעזר בריה. אתא רבי פנחס, אמר להו הא בוצינא דמתניתא אתי, קם רבי שמעון אותביה גביה. אמר ליה, מאי יומא דין משאר יומין, דאת שתיק, ולית פומך מנטף מתקא דדובשא דחכמתא.

אמר ליה, מסתפל הוית בלבאי, האי דאמר יחזקאל, (יחזקאל א כד) ואשמע קול כנפיהם קול מים רבים פקול שדי, שקל ליה למים רבים, ושקל ליה לקול שדי, ושמע מינה פקול מים רבים, פקול שדי הוא. אמר ליה על דא תוהנא עליך, דלא הוו שפוטיתך מרחשין ברזין עלאין.

אמר ליה הא רזא דעובדא דרתיכא קדישא הוא. תא חזי, דתנן במתניתין דידן, ארבע מלאכין קדישין, נטלין במטלנוהי דכורסא יקרא דמלכא קדישא, ומאן אינון מלאכין. אינון דאתקרוין חיותא קדישא.

וְאֵילִין אַרְבַּע, אֵינֹון יְקִירִין וְעִילָאִין עַל כָּל  
שָׂאָר מִלְּאָכִין, בַּר מַחַד.

וְאִית דְּאָמְרֵי דְחַד הוּא מֵאֵילִין אַרְבַּע, וְלֹא כֶף  
הוּא, דְּהָכִי אֲשַׁכְּחֵן בְּסַפְרָא דְחַכְמַתָּא  
דְּשְׁלֵמָה מִלְּפָא.

וְאֵיִן אַרְבַּע פַּד מִתְּפַנְפִּי בְּכִינוּפִיָּא  
בְּמִטְלָנִיהוֹן, מִשְׁתַּמַּע בְּכָל רְקִיעָא קָל  
מִטְלָנִיהוֹן, כְּקָל מִלְּאָכִין סְגִיאִין עִילָאִין,  
דְּאִתְקִרוּן אֶלְפִין, וְרַבּוּ רַבְבָּן. וְכִהִי הוּא  
קָלָא דְהָהוּא שְׁמַשָּׂא חַד, דְּמִשְׁמַשׁ קַמִּיה  
דְּמִלְּפָא עִילָאָה. וְהָהוּא פִינוּפִיָּא דְאֵינֹון  
מִתְּפַנְפִּי, הוּא בְּעִידְנָא דְאִתִּי לְאֲשַׁפְּעָה עַלִּיהוֹן  
טִיבוּ וִיקַר מִלְּפָהוֹן.

בְּכָה רַבִּי פְּנַחֶס וְאָמַר, בְּקִלְיָדָא דְקִלְדִּיטִין,  
גְּלִיפִין דְּאָמִיד נְתוּזְרִיטָא, בְּכַד מְסַתְּלָקִין  
הוּיִתָּא. בְּמִטוּ מִינָךְ אֲשֵׁלִים פְּסוּקָא.

אָמַר, (יחזקאל א כד) קוֹל הַמוֹלָה כְּקוֹל מַחְנֶה. מֵאִי  
קוֹל הַמוֹלָה. הָכִי תְּנִינָן, דְּכַד מְשַׁבְּחָן  
לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיף הוּא, כָּל מְלָה דְּאֵינֹון מְשַׁבְּחִין  
קַמִּיה, כְּמִלָּה דְּתוּשְׁבַחְתָּא דְּמִשְׁרִייתָא  
דִּישְׂרָאֵל, כַּד מְשַׁבְּחָן לִיה לְתַתָּא.

בְּעַמְדָם תִּרְפִּינָה פְּנִיָּהֶן, הָאִי בְּעַמְדָם, כְּמוֹ  
(אייוב לב טז) עָמְדוּ וְלֹא עָנוּ עוֹד. דְּכַד הָאִי  
מִשְׁרִיתָא דִּישְׂרָאֵל לֹא מְשַׁבְּחָן לְהַקְדוּשׁ בְּרוּף  
הוּא לְתַתָּא, מִיָּד תִּרְפִּינָה פְּנִיָּהֶן. מִתְּרַפֵּן  
חִילִיהוֹן דְּהָאִי פְּנוּפִיָּא קְדִישָׁא, וְלִית לְהוּ  
חִילָא לְשַׁבְּחָא תוּשְׁבַחְתָּא שְׁלִימַתָּא קַמִּיה.

וְעוֹד קָרָא אַחַר דְּמִסִּיעַ לְהָאִי, דְּכַתִּיב (יחזקאל א  
כה) וַיְהִי קוֹל מֵעַל לְרַקִּיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשׁוֹ  
וּגוֹ', וַיְהִי קוֹל זֶה קוֹלוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. כְּשֶׁמְרַבֵּין  
בְּתַפְלָה לְהִיכֹן סְלֻקָּא, מֵעַל לְרַקִּיעַ אֲשֶׁר עַל  
רֹאשׁוֹ שֶׁל חַיִּית, שְׁשֵׁם מְנַחֵת תְּפִלְתָּן שֶׁל  
צַדִּיקִים.

חַיִּית הַקְדוּשׁ, וְאַרְבַּעַה הִלְלוּ הֵם  
נְכַבְּדִים וְעִלְיוֹנִים עַל כָּל שָׂאָר  
הַמְּלָאכִים, פְּרַט לְאַחַד.

וַיֵּשׁ אֹמְרִים שְׂאָחַד הוּא מֵאַרְבַּעַה  
הִלְלוּ, וְלֹא כֶף הוּא, שְׂכֶף מִצְּאֵנוּ  
בְּסַפְרֵי הַחֲכָמָה שֶׁל הַמְּלִךְ שְׁלֵמָה.  
וְאֵלֵינוּ הַאַרְבַּעַה, כְּאֲשֶׁר מִתְּפַנְסִים  
בְּכַנּוּס בְּמִסְעֵיהֶם, נִשְׁמַע בְּכָל  
הַרְקִיעַ קוֹל מִסְעָם כְּקוֹל מִלְּאָכִים  
רַבִּים וְעִלְיוֹנִים, שְׁנוֹקְרָאִים אֶלְפִין  
אֶלְפִים וְרַבּוּא רַבּוּת, וּבְקוֹל  
הַהוּא שֶׁל שְׁמַשׁ הָאָחַד הַהוּא,  
שְׁמַשְׁמַשׁ לְפָנֵי הַמְּלִךְ הַעֲלִיּוֹן,  
וְהַכְּנוּס הַהוּא שֶׁהֵם מִתְּפַנְסִים,  
בְּזִמְן שְׂבָא לְהַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם  
הַטּוֹב וְהַכְּבוֹד שֶׁל מִלְּפָא.

בְּכָה רַבִּי פְּנַחֶס וְאָמַר, בְּמַפְתָּח  
שֶׁל הַפּוֹתְחִים חֲקוּקִים הַאוֹצְרוֹת  
שְׁחַתוּמִים, בְּכַאֲשֶׁר הֵם עוֹלִים  
הַיִּית. בְּבַקְשָׁה מִמֶּךָ, הַשְּׁלֵם  
הַפְּסוּקָא!

אָמַר, (שם) קוֹל הַמְּלָה כְּקוֹל  
מַחְנֶה. מַה זֶה קוֹל הַמְּלָה? כֶּף  
שְׁנִינּוּ, שְׂפָאֲשֶׁר מְשַׁבְּחִים אֶת  
הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, כָּל דְּבוּר שֶׁהֵם  
מְשַׁבְּחִים לְפָנָיו, כְּדְבוּר שֶׁל  
תְּשַׁבְּחָתָם שֶׁל מַחְנֶה יִשְׂרָאֵל,  
כְּאֲשֶׁר מְשַׁבְּחִים אוֹתוֹ לְמַטָּה.

בְּעַמְדָם תִּרְפִּינָה כְּנִפְיָהֶן (שם),  
הַבְּעַמְדָם הַזֶּה כְּמוֹ (אייוב לב) עָמְדוּ  
וְלֹא עָנוּ עוֹד. שְׂפָאֲשֶׁר מַחְנֶה  
יִשְׂרָאֵל הַזֶּה אֵין מְשַׁבְּחִים אֶת  
הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְמַטָּה, מִיָּד  
תִּרְפִּינָה כְּנִפְיָהֶן, מִתְּרַפָּה כַּחַם שֶׁל  
הַכְּנוּס הַקְדוּשׁ הַזֶּה, וְאֵין לְהֵם כַּחַם  
לְשַׁבְּחַת תְּשַׁבְּחַת שְׁלֵמָה לְפָנָיו.

וְעוֹד פְּסוּקָא אַחַר שְׁמִסִּיעַ לְזֶה,  
שְׂפָתוֹב (יחזקאל א) וַיְהִי קוֹל מֵעַל  
לְרַקִּיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשׁוֹ וּגוֹ'. וַיְהִי  
קוֹל, זֶה קוֹלוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. כְּשֶׁמְרַבֵּין  
בְּתַפְלָה, לְהִיכֹן עוֹלָה? מֵעַל  
לְרַקִּיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשׁוֹ שֶׁל חַיִּית,  
שְׁשֵׁם מְנַחֵת תְּפִלְתָּם שֶׁל צַדִּיקִים.

ובשפוסקים להשמיע קולם ולהתפלל ולקרוא בתורה, מה פתוב? בעמדם, כלומר, בשתיקותם מהתורה ומן התפלה, תרפינה כנפיהן של החיות, כמו שאמרנו. אמר לו, עבור בן באתי לשמע מפיו רוח של חכמה, סדר, והשלום שלמעלה שנתן בך.

אמר רבי יהודה, יקוו המים - הקו הזה שפניחים האמנים לבנות הבנין שלא יצא חוץ ממנו לכאן ולכאן, כך עשה הקדוש ברוך הוא קו למים שלא יצאו משפתם לכאן ולכאן. זהו שפתוב (איוב לח) ואמר עד פה תבא ולא תסיף.

ושנינו, גבול הגביל הקדוש ברוך הוא את הים, ואיזהו הגבול? רבי אבא אומר, זה החול, שפתוב (ירמיה ה) אשר שמתו חול גבול לים. וכשרואים את החול הזה, חוזרים לאחור, ואינם יוצאים לחוץ מאותו הקו שנתן להם הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי יצחק, בא וראה כמה שהוא עקר העולם המים, שהרי שמים נטלו מהם את השם, מי"ם שמי"ם, ולמה? אמר רבי יצחק, שהוסיף הקדוש ברוך הוא על המים אש וברא ממנו שמים, כלומר אש ומים.

אמר רבי יודאי, לא כך, שהרי מהחכיבות שלפני הקדוש ברוך הוא נבראו השמים. אמר רבי אלעזר, ויפה אמר רבי יצחק, ולא קשה כמה שאמר רבי יודאי, וכשפדע מהו המים, תדע את עקר הדבר.

ובשבא רבי בא, נכנסו לפניו רבי יהודה ורבי חייא. אמרו לו, יאמר לנו מורנו העקר של דבר אחד מאותם סודות עליונים. אמר, אמר דבר אחד, וטוב למי שיהיה לו לב לדעת.

ובשפוסקים להשמיע קולם ולהתפלל ולקרוא בתורה, מה פתיב. (שם) בעמדם, כלומר בשתיקותם מהתורה ומן התפלה, תרפינה פנפיהן של החיות בדרךאמרן. אמר ליה, מטול בן אתית למשמע מפומך, רוח חכמתא, שורייא, ושלמא (דף טז ע"ב) דלעילא דיהב בך.

אמר רבי יהודה, יקוו המים, פקו זה שפניחים האומנים לבנות הבנין, שלא יצא חוץ ממנו לכאן ולכאן. כך עשה הקדוש ברוך הוא, קו למים, שלא יצאו משפתם לכאן ולכאן. הדא הוא דכתיב, (איוב לח יא) ואמר עד פה תבא ולא תסיף.

ותאנא, גבול הגביל הקדוש ברוך הוא לים. ואי זהו גבול. רבי אבא אמר, זה החול, דכתיב (ירמיה ה כב) אשר שמתו חול גבול לים. וכשרואים זה החול, חוזרים לאחור, ואינם יוצאים לחוץ, מאותו הקו שנתן להם הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי יצחק, בא וראה כמה עיקרא דעלמא מיא, דהא שמים נטלו שמא מנהון, מי"ם שמי"ם. ולמה, אמר רבי יצחק, שהוסיף הקדוש ברוך הוא על המים אש, וברא ממנו השמים, כלומר, אש ומים.

אמר רבי יודאי, לאו הכי, דהא מחכיבותא דקמי קודשא בריך הוא, איתברון שמים. אמר רבי אלעזר, ושפיר קאמר רבי יצחק, ולא קשיא, במאי דאמר רבי יודאי. וכד תנדע מהו מים, תנדע עיקרא דמילתא.

וכד אתא רבי בא, עאלו לקמיה ר' יהודה ור' חייא, אמרו ליה, לימא לן מר עיקרא דחד מלה, מאינן רזין עילאין, אמר, אימא חד מלה, וטב למאן דיהוי ליה לבא למנדע.

אומרים בעלי סוד המשנה, שמי שרוצה לדעת ולהתבונן בלבו מחכמת המלך העליון, ידע בראשונה מהו מים, ומי שרוצה לדעת מהו הקפאון של הפסא, יסתכל בקיומו של המלח, שפתוב (במדבר יח) ברית מלח עולם היא, ומשנים הללו יסתכל בחכמה הקדושה שלמעלה.

אמר רבי אבא, מי שרוצה לדעת הענין של קיומו של העולם הזה, שידע את ענין המלח, שמנהג מן השמש שהתמנה תחת אדונו, וידע מהו ואיך נמחה במים, ויסתכל בחכמה.

אמר רבי יצחק אמר רב, החונים בפוכבים שמעמידים בכוסותיהם מים ומלח, ענין של אורה, מאור היה פדי להסתכל בחכמה.

דבר אחר, (בראשית א) ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד, רבי פתח, (תהלים ax) מקלות מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום ה'. מקלות מים רבים, כשאמר הקדוש ברוך הוא למים שיתכנסו במקום אחד, היו משוטטים לכאן ולכאן, ונתגאו למעלה.

אמר רבי יצחק, בשעה הזו נטלו המים את הארץ, שהיתה כנוסה בהם, והיו מכסים אותה. אמר להם הקדוש ברוך הוא, לא כן, אלא הכנסו כלכם אל מקום אחד ותראה היבשה. משמע שהיבשה היתה מקדם ארץ, כלי לחות, בין המים. לא כתוב יבשה, אלא היבשה.

והיו המים הולכים גובהים ויורדים, ומשמיעים קולם לסוף השמים, עד שגער בהם הקדוש ברוך הוא והכניסם לתהום, ושם היא התכנסות המים, ועד עתה קולם אינו שוכן, וקרוא להם

אמרין מארי דרזא דמתניתא, דהאי מאן דבעי למנדע ולאסתפל לא בלביה, מחכמתא דמלפא עלאה, ינדע בקדמיתא מהו מים. ומאן דבעי למנדע מהו קרישיותא דכורסיה, יסתפל בקיומא דמלחא, דכתיב (במדבר יח ט) ברית מלח עולם היא. ומתין אלין, יסתפל בחכמתא קדישא דלעילא.

אמר רבי אבא, מאן דבעי למנדע עניינא דקיומא דעלמא דין, לינדע עניינא דמלחא, דאתנהיג משמשא, דאתמני תחותיה דמאריה, וינדע מהו, והיך יתמחי במיא, ויסתפל בחכמתא.

אמר רבי יצחק אמר רב, הני קלוודטי, דזקפין בלודטיהון מיא ומלחא, עניינא דנהוריתא, בוצינתא הוות, לאסתפל בחכמתא.

דבר אחר ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד, רבי פתח ואמר, (תהלים צג ד) מקולות מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום ה', מקולות מים רבים, כשאמר הקדוש ברוך הוא למים, שיתכנסו במקום אחד, היו משוטטים לכאן ולכאן, ונתגאו למעלה.

אמר רבי יצחק בהאי שעתא נטלו מיא לארעא, דהוות פגיס בהו, והו מחפיין לה. אמר להם הקדוש ברוך הוא, לא כן, אלא הכנסו כלכם אל מקום אחד ותראה היבשה. משמע דיבשתא הוות ארעא קודם, בלא ליחותא, בין מיא. יבשה לא כתיב, אלא היבשה.

והו מיא אזלין גבהין ונחתין, ומשמעין קליהון לסייפי שמיא, עד שגער בהם הקדוש ברוך הוא, והכניסם לתהום, ותמן



ימים. וכשֶׁהֵם גּוֹבְהִים שֶׁם  
בְּמִקּוֹם הַהוּא, נִשְׁבַּר תְּקַפָּם,  
וַיּוֹרְדִים וְאֵין יוֹצְאִים הַחוּצָה  
מִירָאת תְּקוּפוֹ שֶׁל אֲדוֹנָם. זֶהוּ  
שְׁפָתוֹב (ש) אֲדִירִים מִשְׁבְּרֵי יָם  
אֲדִיר בְּמָרוֹם ה'.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְאֵם כֵּן, מֶה פְּתוּב  
אֲחֲרָיו? (ש) עֲדַתִּיךָ נֶאֱמָנוּ מְאֹד  
לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה קִדְשׁ. מֶה רוּצָה  
פְּסוּקָה זֶה לְפָסוּקָה שְׁלֹמֶעֱלָה? אָמַר  
רַבִּי יִצְחָק, אָמַר דָּוִד: רְבוּנוּ שֶׁל  
עוֹלָם, הַעֲדוֹת שֶׁעָשִׂיתָ בְּמַעֲשֵׂה  
בְּרֵאשִׁית, הֵם אָמַת לְהַעֲרִיד עֲלֵיהֶם  
בְּכָל יוֹם, שֶׁהָרִי שְׁנִינּוּ, כָּל הַמַּעֲרִיד  
בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּכָל יוֹם,  
מִבְּטַח לוֹ שֶׁהוּא בֶן הָעוֹלָם הַבָּא.  
וְאָמַר דָּוִד, אֲתָה הוּא שֶׁעָשִׂיתָ אֶת  
כָּל הָעוֹלָם, וְעָשִׂיתָ אֶת הַמַּיִם,  
וְהַמַּיִם הָיוּ מְכַסִּים אֶת הָעוֹלָם  
מִהַרְבּוּי שְׂבָהֵם, וְעָשִׂיתָ לָהֶם  
שִׁיתְּפָנְסוּ בְּצַמְצוּם פְּלִים אֶחָד אֶל  
מִקּוֹם אֶחָד. כִּי יִהְיֶה רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ,  
שֶׁשְׂכִינְתָּךְ שֶׁהִיא מְלָאָה כָּל  
הָעוֹלָם כְּלוּ, שֶׁתְּצַמְצַם אוֹתָהּ  
בְּבֵיתְךָ, שִׁיתָר רְאוּי הוּא לְהִיּוֹת  
שֵׁם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה  
קִדְשׁ, וְלֹא לְזִמְן מוּעֵט, אֲלֵא  
לְאֲרֵךְ יָמִים.

דָּבָר אַחֵר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְקוּוּ  
הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מִקּוֹם  
אֶחָד וְתִרְאֶה הַיִּבְשָׁה. רַבִּי תַנְחוּם  
פָּתַח בְּפָסוּק הַזֶּה, (ישעיה נז) הַצְּדִיק  
אָבָד וְאֵין אִישׁ שֶׁם עַל לֵב וְאִנְשֵׁי  
חֹסֵד נֶאֱסָפִים בְּאֵין מִבִּין כִּי מִפְּנֵי  
הַרְעָה נֶאֱסַף הַצְּדִיק. שֵׁם שְׁנִינּוּ,  
שֶׁכָּאֲשֶׁר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא  
מִסְתַּפֵּל בְּעוֹלָם וְרוּאָה שְׂאֵין בְּנֵי  
אָדָם צְדִיקִים, וְהַרְשָׁעִים הַרְבֵּה  
פּוֹרְחִים בְּעוֹלָם, אֲזִי עוֹשֶׂה דִין  
בְּעוֹלָם. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, כְּמַעֲשֵׂה  
שֶׁל הַגּוֹף עִם הַנְּשָׁמָה עוֹשֶׂה  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם הַדּוֹר.

הִיא פְּנִישׁוּתָא דְּמִיָּא. וְעַד כְּעַן קָלִיהוֹן לֹא  
שְׂכִיף, וְקָרָא לְהוּ יָמִים. וְכַד אֵינּוֹן גְּבַהִין תְּמָן  
בְּאַתְרָא הַהוּא, אֲתַבַּר תּוֹקְפִיהוֹן, וְנַחְתִּין וְלֹא  
נְפָקִין לְבַר, מִדְּחִילוֹ דְּתַקִּיפוּתָא דְּמֵאֲרִיהוֹן,  
הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, אֲדִירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אֲדִיר  
בְּמָרוֹם ה'.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְאֵם כֵּן מֵאֵי פְּתִיב אֲחֲרָיו,  
עֲדַתִּיךָ נֶאֱמָנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נֶאֱוָה קִדְשׁ,  
מֵאֵי בְּעֵי פְּסוּקָא דָּא, לְפָסוּקָא דְּלְעִילָא. אָמַר  
רַבִּי יִצְחָק, אָמַר דָּוִד, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, עֲדוֹת  
שֶׁעָשִׂיתָ בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, הֵם אָמַת, לְהַעֲרִיד  
עֲלֵיהֶם בְּכָל יוֹם. דְּהָא תְּנִינָן, כָּל הַמַּעֲרִיד  
בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּכָל יוֹם, מוּבְטָח לוֹ שֶׁהוּא  
בֶן עוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר דָּוִד, אֲתָה הוּא שֶׁעָשִׂיתָ אֶת כָּל הָעוֹלָם,  
וְעָשִׂיתָ אֶת הַמַּיִם, וְהַמַּיִם הָיוּ מְכַסִּין אֶת  
כָּל הָעוֹלָם מִהַרְבּוּי שְׂבָהֵם, וְעָשִׂיתָ לָהֶם  
שִׁיתְּפָנְסוּ בְּצַמְצוּם פְּלִים אֶל מִקּוֹם אֶחָד. כִּי  
יִהְיֶה רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שֶׁשְׂכִינְתָּךְ שֶׁהִיא מְלָאָה כָּל  
הָעוֹלָם כְּלוּ, שֶׁתְּצַמְצַם אוֹתָהּ בְּבֵיתְךָ, שִׁיתָר  
רְאוּי הוּא לְהִיּוֹת שֵׁם. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, לְבֵיתְךָ  
נֶאֱוָה קִדְשׁ, וְלֹא לְזִמְן מוּעֵט, אֲלֵא לְאֲוֲרֵךְ  
יָמִים.

דָּבָר אַחֵר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְקוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת  
הַשָּׁמַיִם אֶל מִקּוֹם אֶחָד וְתִרְאֶה הַיִּבְשָׁה.  
ר' תַנְחוּם פָּתַח בְּהַאי קָרָא, (ישעיה נז א) הַצְּדִיק  
אָבָד וְאֵין אִישׁ שֶׁם עַל לֵב וְאִנְשֵׁי חֹסֵד נֶאֱסָפִים  
בְּאֵין מִבִּין כִּי מִפְּנֵי הַרְעָה נֶאֱסַף הַצְּדִיק. תְּמָן  
תְּנִינָן, כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִסְתַּפֵּל בְּעוֹלָם,  
וְרוּאָה שְׂאֵין בְּנֵי אָדָם וְנֶפְאִין, וְהַרְשָׁעִים הַרְבֵּה  
פּוֹרְחִים בְּעוֹלָם, אֲזִי עוֹשֶׂה דִין בְּעוֹלָם. אָמַר  
רַבִּי תַנְחוּם, כְּעוֹבְדָא דְּגוּפָא עִם נְשָׁמָתָא, עֲבִיד  
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִם דָּרָא.

אמר רבי יצחק, איך? אמר לו, כגון זה: הצדיקים הם הנשמה, והרשעים הם הגוף. כשמתפצל הקדוש ברוך הוא בעולם, נוטל את הנשמה, ונשאר הגוף לסרחון הבשר. ומה נוטל? נוטל את הנשמה, שהם הצדיקים, וישארו הגוף, שהם הרשעים.

אמר רבי תנחום, זהו שפתיב ויאמר אלהים יקוו המים, אלו הצדיקים הנאספים לבית עולמם, שהיא מקום אחד ומיוחד להם למעלתם, וכשיתכנסו לעולם הבא, מה פתוב? ותראה היבשה, שהם הרשעים, בלי מעשה, שאין מי שיגן עליהם ויכסה עליהם, כמו שנאמר (במדבר ט) ויראו כל העדה כי גוע אהרן, אל תקרי ויראו, אלא וייראו.

שהרי שינו, אמר רבי יצחק אמר רב, ויש אומרים אמר רבי יהודה בשם רב, כל זמן שהצדיקים בדור, אין מדת הדין יכולה לשלט בהם. זהו שפתיב (תהלים ק) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית. וכשהקדוש ברוך הוא רוצה לעשות דין ברשעים, מסלק הצדיקים מביניהם, ואז עושה דין ברשעים.

משל למה הדבר דומה? למלך שהיה לו פרוס. יום אחד נכנס לגנו וראה שהיו שם בכלו דרדרים רבים. אמר, אני רוצה לבער אותם מכאן. הרים עיניו וראה ורדים טובים ונאים. אמר, בשביל אותם הדרדים אשאיר את כל הדרדרים, וכשנתנו ויחם אותם הורדים, נטל אותם ועקר אותם מן הגן. כיון שעקר אותם, אמר, הרי הזמן לעקר את הדרדרים של הגן ולבער אותם מכאן. כך הקדוש ברוך הוא, כל

אמר רבי יצחק האיך. אמר ליה, פי האי גוונא, צדיקיא אינון נשמתא, וחיביבא אינון גופא, כד מסתפל קודשא בריך הוא בעלמא, נטיל נשמתא, ואשתאר גופא לסרחנא דבשרא. ומאי נטיל, נטיל לנשמתא, דאינון צדיקיא, וישתארו גופא דאינון חיביבא.

אמר רבי תנחום, הדא הוא דכתיב, ויאמר אלהים יקוו המים, אלו הצדיקים הנאספים לבית עולמם, שהוא מקום אחד מיוחד להם למעלתם. וכד יתפנשון לעלמא דאתי, מאי פתיב, ותראה היבשה, שהם הרשעים, בלי מעשה, שאין מי שיגן עליהם, ויכסה עליהם. כמה דאת אמר, (במדבר כ ט) ויראו כל העדה כי גוע אהרן, אל תקרי ויראו, אלא וייראו.

דחא תנינן, אמר רבי יצחק אמר רב, ואמרי לה אמר רבי יהודה אמר רב, כל זמן שהצדיקים בדור, אין מדת הדין יכולה לשלט בהם. הדא הוא דכתיב, (תהלים קו כג) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית. וכשהקדוש ברוך הוא רוצה לעשות דין ברשעים, מסלק הצדיקים מביניהם, ואז עושה דין ברשעים.

משל למה הדבר דומה, למלך שהיה לו פרוס, יומא חד עאל לגיניה, וחקא דהו תמן בכוליה דרדרין סגיאיין, אמר, אנא בעי לבערא לון מהכא, זקף עינוהי וחיזא ורדין טבין ייאין. אמר, בגיני אינון ורדין, אשבוק כל הדרדרין. וכד זיבו ריחא אינון וורדין, נטל להון ועקר להון מן גנא. כיון דעקר להון, אמר הא עידן לאעקרא דרדרין דגנא, ולבערא להו מהכא. כך הקדוש ברוך הוא, כל זמן

שְׁהַצְדִּיקִים בְּדוֹר, אֵין נַעֲשֶׂה דִין (דף יו ע"א)  
בְּרָשָׁעִים. נִסְתַּלְקוּ הַצְדִּיקִים מִבִּינֵיהֶם, אַז  
נַעֲשֶׂה דִין בְּרָשָׁעִים.

זְמַן שֶׁהַצְדִּיקִים בְּדוֹר, אֵין נַעֲשֶׂה  
דִין בְּרָשָׁעִים. נִסְתַּלְקוּ הַצְדִּיקִים  
מִבִּינֵיהֶם, אַז נַעֲשֶׂה דִין בְּרָשָׁעִים.  
שְׂאֵר רַבֵּי יִצְחָק אֵת רַבֵּי אֶלְעָזָר,  
כְּשֶׁהָיוּ הוֹלְכִים בַּמִּדְבָּר. אָמַר, אֲנִי  
רוֹצֵה לְשַׁאל שְׂאֵלָה אַחַת, אִם זֶה  
אֵינוֹ חֲטָא. אָמַר לוֹ, רְאוּי אֶתָּה  
לְשַׁאל בַּתּוֹרָה, מֵה שְׂאֵתָה רוֹצֵה  
- תְּשַׁאל.

שְׂאֵר רַבֵּי יִצְחָק לְרַבֵּי אֶלְעָזָר, כַּד הָווּ אֲזֵלֵי  
בְּמִדְבָּרָא. אָמַר אָנָּא בְּעֵי לְמִשְׁאֵל חַד  
שְׂאִילְתָּא, אֵי לָאו הָוֵה חֲטָאָה. אָמַר לִיה יְאוּת  
אַנְתָּ לְמִשְׁאֵל בְּאוּרֵייתָא, מֵה דְאַתְּ בְּעֵי שְׂאֵל.  
אָמַר, הָאֵי דְאָמַר קְרָא, וַיִּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.  
אֵי קוֹדֵם הַפְּעוּלָה הָוֵה, יְאוּת הוּא  
וְשִׁפּוּר. אֶלָּא מֵה דְאָמַר לְאַחַר הַפְּעוּלָה,  
מִשְׁמַע דְלֵא הָוֵה יַדַּע קוֹדֵם לְכֵן עֵיקַר הַפְּעוּלָה  
וְתִיקוּנָה וַיּוֹפְיָהּ. וְכִשְׁהִיתָה הַפְּעוּלָה נִגְמַרְתָּ,  
מִשְׁמַע דִּיהוּה מְעֵיין בְּהַ כְּמוֹת שְׁהִיא עוֹמְדָת,  
וְאֲזִי הוּא אוֹמַר כִּי טוֹב, דְּכַתִּיב וַיִּרְא, וְאַחַר  
כִּף אָמַר כִּי טוֹב.

אָמַר, זֶה שְׂאֵמַר הַכְּתוּב (בראשית  
א) וַיִּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אִם קִדְּם  
הַפְּעוּלָה הָיָה - נֶאֱמַר הוּא וַיּוֹפְיָהּ.  
אֶלָּא מֵה שְׂאֵמַר אַחַר הַפְּעוּלָה,  
מִשְׁמַע שְׁלֵא הָיָה יוֹדַע קִדְּם לְכֵן  
אֵת עֵיקַר הַפְּעוּלָה וְתִיקוּנָה וַיּוֹפְיָהּ,  
וְכִשְׁהִיתָה הַפְּעוּלָה נִגְמַרְתָּ, מִשְׁמַע  
שְׁהִיָּה מְעֵיין בְּהַ כְּמוֹת שְׁהִיא  
עוֹמְדָת, וְאֲזִי הוּא אוֹמַר כִּי טוֹב,  
שְׁכַתּוּב וַיִּרְא, וְאַחַר כִּף אָמַר כִּי  
טוֹב?

אָמַר לִיה לָאו חֲטָאָה הוּא, וְאַתְּ צְרִיף לְמִשְׁאֵל  
דָּא. וְדָא הִיא אֲזַהְרָה לְבַר נֶשׁ, דְאָמַר  
רַבֵּי יְהוּדָה, כְּשִׁילְמוּד אָדָם בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית,  
פְּעוּלְתוֹ שְׁל כָּל יוֹם וַיּוֹם, אֵין לוֹ לְשִׁאוּל עַל  
מֵה שְׂאֵינוֹ מְצוּוּה, וְלוֹמַר פְּעוּלָה זוֹ לְמָה  
נַעֲשִׂית כִּף בְּדַמוֹת זוֹ. וְזוֹ נַעֲשִׂית כִּף בְּדַמוֹת  
זוֹ. וְאָמַר לוֹ, תַּדַּע לְמָה, וַיִּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב  
לַעֲשׂוֹתוֹ, וְעַל כֵּן אַל תְּשַׁאל יוֹתֵר.

אָמַר לוֹ, זֶה אֵינוֹ חֲטָא, וְאַתָּה  
צְרִיף לְשַׁאל אֵת זֶה. וְזוֹ אֲזַהְרָה  
לְאָדָם, שְׂאֵמַר רַבֵּי יְהוּדָה,  
כְּשִׁילְמוּד אָדָם בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית,  
פְּעוּלְתוֹ שְׁל כָּל יוֹם וַיּוֹם, אֵין לוֹ  
לְשַׁאל עַל מֵה שְׂאֵינוֹ מְצוּוּה  
וְלוֹמַר, פְּעוּלָה זוֹ לְמָה נַעֲשִׂית כִּף  
בְּדַמוֹת זוֹ, וְזוֹ נַעֲשִׂית כִּף בְּדַמוֹת  
זוֹ. וְאָמַר לוֹ, תַּדַּע לְמָה, וַיִּרְא  
אֱלֹהִים כִּי טוֹב לַעֲשׂוֹתוֹ, וְעַל כֵּן  
אַל תְּשַׁאל יוֹתֵר.

וְעוֹד, כַּדִּי לְהַזְהִיר לְבַנֵּי אָדָם, וְלְהוֹרוֹת לְהֵם  
הַדְּרָף הַנְּכוּז, כִּי גְלוּי וַיְדוּעַ לְפָנָיו  
הַפְּעוּלָה קוֹדֵם שְׁיַעֲשֶׂה, וְלֹא רְצָה לוֹמַר טוֹב  
הוּא זֶה, עַד גְּמַר הַמְּלָאכָה. וְכִף אֵין רְאוּי  
לְאָדָם לְשַׁבַּח הַדְּבָר עַד סִיּוּמוֹ, שְׂמָא יִמְצָא בּוֹ  
גְרַעוֹן וְיִתְבַּדֵּה, וַיֵּאחַז בְּדַבְּרָיו.

וְעוֹד, כַּדִּי לְהַזְהִיר לְבַנֵּי אָדָם  
וְלְהוֹרוֹת לְהֵם הַדְּרָף הַנְּכוּז, כִּי  
גְלוּי וַיְדוּעַ לְפָנָיו הַפְּעוּלָה קִדְּם  
שְׁיַעֲשֶׂה, וְלֹא רְצָה לוֹמַר טוֹב הוּא  
זֶה עַד גְּמַר הַמְּלָאכָה. וְכִף אֵין  
רְאוּי לְאָדָם לְשַׁבַּח הַדְּבָר עַד  
סִיּוּמוֹ, שְׂמָא יִמְצָא בּוֹ גְרַעוֹן  
וְיִתְבַּדֵּה, וַיֵּאחַז בְּדַבְּרָיו.

אָמַר רַבֵּי בְּרַכְיָה, כֵּן רְאוּנוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת,  
שְׁנַתֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא אֲזַהְרָה לְאָדָם  
לְהַזְהִיר מִמֶּנּוּ, אַף עַל פִּי שְׁלֵא הָיָה צְרִיף לוֹ,

אָמַר רַבֵּי בְּרַכְיָה, כֵּן רְאוּנוּ בְּכַמָּה  
מְקוֹמוֹת שְׁנַתֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא  
אֲזַהְרָה לְאָדָם לְהַזְהִיר מִמֶּנּוּ, אַף  
עַל פִּי שְׁלֵא הָיָה צְרִיף לוֹ, וְהַכֵּל

גְּלוּי לְפָנָיו, אֲכַל כְּפִי לְתַת אֲזַהְרָה לְאָדָם, הוּצֵרֶךְ לְעִשׂוֹת כֵּן.

בא וּרְאֵה, שְׁפָתוֹב (בראשית יח) אַרְדָּה נָא וּרְאֵה הַכְּצַעְקָתָה הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כָּלָה. וְכִי לֹא הָיָה גְּלוּי לְפָנָיו, שֶׁהוּא צָרִיךְ לְדַעַת וְלַחְקֹר? אֵלָא אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, מִכַּאֲן אֲזַהְרָה לְבֵית דִּין שְׂאִין לָהֶם לְהַסְמֵךְ עַל דַּעְתָּם, אֵלָא יֵשׁ לָהֶם לְדַעַת וְלַחְקֹר וְלְדַרְשׁ הָעֲנִין יָפָה. זְהוּ שְׁפָתוֹב (דברים יג) וְדַרְשׁת וְחֻקְרַת וְשִׁאלַת הַיֵּטֵב, וְאִין לָךְ רְשׁוֹת לְהַסְמֵךְ עַל דַּעְתָּךְ.

בְּעוֹד שְׁהִיּוּ יוֹשְׁבִים, רְאוּ אֶת רַבִּי אַבָּא שֶׁהָיָה בָּא. אָמְרוּ, מִבְּעַלֵּי הַמִּשְׁנָה הַגִּיעַ. קָרְבוּ אֵלָיו, וְשִׁאלוּ אֶת הַשְּׁאֵלָה הַזֹּה.

אָמַר, כִּךְ פְּסָקוּ בְּעַלֵּי הַמִּשְׁנָה, שְׁכַל מַה שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עָשָׂה אוֹתוֹ בְּמִצְוֹתָיו עַל יְדֵי אֲמֻצְעֵי. אָמַר לְאַרְצֵן עֲשֵׂי כִךְ, וְעָשִׂיתָ כְּמוֹ שֶׁהַצְּטוּתָהּ וְלֹא שְׁנָתָה מִמֶּנּוּ. אָמַר לְמִים עֲשׂוּ כִךְ, וְעֲשׂוּ הַמִּים אֶת הַמַּעֲשֵׂה שֶׁלָּהֶם שֶׁהַצְּטוּוּ וְלֹא שְׁנִי מִמֶּנּוּ, וְכִךְ לְרַקִּיעַ כִּךְ כַּגֹּזֵן זֶה.

וּבְשִׁהְרָה עוֹשֶׂה שׁוּם אֶחָד מֵהֶם מַעֲשֵׂהוּ כְּמוֹ שֶׁהַצְּטוּהָ, הָיָה רוֹאֵה אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁעָשָׂה כְּאוֹתוֹ אֲפֵן שִׁצְוָה אוֹתוֹ, וְהוּא מְשַׁבַּח אֶת אוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה. זְהוּ שְׁפָתוֹב וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב, כְּלוֹמַר, וַיֵּרָא בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה שֶׁעָשָׂאוּהוּ כְּמוֹ שִׁצְוָה, וְהָיָה אוֹמֵר כִּי טוֹב, כְּלוֹמַר כִּי טוֹב עָשָׂה כְּמוֹ שֶׁנִּצְטָוָה, וְזֶהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּלֶם אָמְרוּ יָפָה, וְהַדְּבָר הַזֶּה יָפָה מִכָּלֶם.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה לְרַבִּי יִצְחָק, אִם כֵּן, קִשָּׁה דְּבָר זֶה מִכָּל מַה שֶׁנֶּאֱמַר, שְׂאֵם כִּךְ, הָיָה לוֹ לֹמַר פְּסוּקַת זֶה (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד,

וְהַכֹּל גְּלוּי לְפָנָיו, אֲכַל כְּפִי לְתַת אֲזַהְרָה לְאָדָם, הוּצֵרֶךְ לְעִשׂוֹת כֵּן.

הָא חֲזִי, דְּכַתִּיב (בראשית יח כא) אַרְדָּה נָא וּרְאֵה הַכְּצַעְקָתָה הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כָּלָה. וְכִי לֹא הָיָה גְּלוּי לְפָנָיו, שֶׁהוּא צָרִיךְ לְדַעַת וְלַחְקֹר. אֵלָא אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, מִכַּאֲן אֲזַהְרָה לְבֵית דִּין, שְׂאִין לָהֶם לְהַסְמֵךְ עַל דַּעְתָּם, אֵלָא יֵשׁ לָהֶם לְדַעַת וְלַחְקֹר וְלְדַרְשׁ הָעֲנִין יָפָה. הֲדָא הוּא דְּכַתִּיב, (דברים יג טו) וְדַרְשׁת וְחֻקְרַת וְשִׁאלַת הַיֵּטֵב, וְאִין לָךְ רְשׁוֹת לְהַסְמֵךְ עַל דַּעְתָּךְ.

עַד דִּהְוּוּ יְתַבִּי, חֲמוּ לְרַבִּי אַבָּא דִּהְוּוּ אֲתִי. אָמְרִי מִמְּאָרִיהוֹן דְּמַתְּנִיתִין אֲתִי. קָרִיבֵי גַבִּיָה, שְׁאִילוּ הָאִי שְׁאִילַתָּא.

אָמַר, כִּךְ פְּסָקוּ מְאָרִי דְּמַתְּנִיתִין, דְּכָל מַה דְּעַבְד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַבְד לִיָּה בְּפִיקוּדוּי, עַל יְדָא דְּאֲמֻצְעֵי. אָמַר לְאַרְעָא עַבִּידִי כִךְ, עַבְדַּת כְּמָא דְּאֲתַפְקִידַת, וְלֹא שְׁנִיָּא מִיָּנִיָּה. אָמַר לְמִיָּא עַבִּידוּ כִךְ, וְעַבְדוּ מִיָּא עַבִּידַתְהוֹן דְּאֲתַפְקִדוּ, וְלֹא שְׁנִי מִיָּנִיָּה. וְכֵן לְרַקִּיעָא כִךְ כִּי הָאִי גְּוֹנָא.

וְכֵן הָוּה עַבִּיד שׁוּם חַד מִנְהוֹן עַבִּידַתִּיהָ כְּמָא דְּאֲתַפְקִד, הָוּה חֲזִי לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּעַבְד כִּהְוָא גְּוֹנָא דְּפִקִּיד לִיָּה, וְהוּא מְשַׁבַּח לִיָּה הֵהוּא עוֹבְדָא. הֲדָא הוּא דְּכַתִּיב, וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. כְּלוֹמַר וַיֵּרָא בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה, שֶׁעָשָׂאוּהוּ כְּמוֹ שִׁצְוָה. וְהָיָה אוֹמֵר כִּי טוֹב, כְּלוֹמַר, כִּי טוֹב עָשָׂה כְּמָה שֶׁנִּצְטָוָה. וְזֶהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּלֶהוּ שְׁפִיר אָמְרוּ, וְהָאִי מִלָּה שְׁפִיר מִכּוּלְהוֹן.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה לְרַבִּי יִצְחָק, אִם כֵּן קִשָּׁא מִיְלַתָּא דָּא מִכָּל מַה דְּאִיתְמַר, דְּאִי הָכִי, הָוּה לִיָּה לְמִיָּר הָאִי קָרָא, וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מֵאִי אֶת כָּל

מה זה את כל אשר עשה? אמר רבי יצחק, יפה אמרת! הרכבו אחרי רבי אבא. אמרו לו את הדבר הזה. אמר להם, יפה הוא! ופסוק זה מסייע לנו, שכתוב את כל אשר עשה - בכלל, ולא נאמר את כל אשר עשו, שמשמע (על) האמצעיים הללו שעשה, שהוציאו את כל מה שנצטוו, והנה טוב, ובגללו כתוב את כל אשר עשה.

אמר רבי חייא, וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב, להיותם עומדים תמיד, באותו קיום ובאותו הדרך שעשהו, ושלא ישתנו מדרך זו לעולם.

אמר רב הונא אמר רב, לשלשה קרא קודשא בריך הוא שמותם במעשה בראשית, ואלו הן: השמים, והארץ, והמים. השמים מנא לן, דכתיב ויקרא אלהים לרקיע שמים. הארץ מנא לן, דכתיב ויקרא אלהים ליבשה ארץ. המים מנא לן, דכתיב ויקרא אלהים למקנה המים קרא ימים. ולמה, לעשות בהם כל מלאכתו. ומה שיצא מהם הניחו לאדם, לקרא להם שמות, שנקראו השמים ברכיה, כל מה שהוציאו השמים והארץ, אדם הראשון קרא להם שמות, שנאמר (שם) ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולעוף השמים ולכל חית השדה.

והניחו להם קרא להם שמות, שנקראו השמים ברכיה, כל מה שהוציאו השמים והארץ, אדם הראשון קרא להם שמות, שנאמר (שם) ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולעוף השמים ולכל חית השדה.

פרשה ג'. (שם א) ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו. רבי יצחק פתח, (שירד) עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יזלו בשמי ובא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו. רבי אבהו אמר, כמה יש לאדם להרהר במעשיו ולפקד אותם בכל יום, הואיל ונתן בו הקדוש ברוך הוא

אשר עשה. אמר רבי יצחק, שפיר קאמרת. אזלו בתריה דר' אבא, אמרי ליה האי מלה, אמר להו, שפירא היא, וקרא דא מסייעא לן. דכתיב את כל אשר עשה, בכלל. ולא נאמר את כל אשר עשו, דמשמע (על) אלין אמצעיים דעבד, דאפיקו כל מה דאתפקדו, והא טב. ובגיניה פתיב את כל אשר עשה. אמר רבי חייא, וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב, להיותם עומדים תמיד, באותו קיום, ובאותו הדרך שעשהו, ושלא ישתנו מדרך זו לעולם.

אמר רב הונא אמר רב, לשלשה קרא קודשא בריך הוא שמותם במעשה בראשית, ואלו הן: השמים, והארץ, והמים. השמים מנא לן, דכתיב ויקרא אלהים לרקיע שמים. הארץ מנא לן, דכתיב ויקרא אלהים ליבשה ארץ. המים מנא לן, דכתיב ויקרא אלהים למקנה המים קרא ימים. ולמה, לעשות בהם כל מלאכתו. ומה שיצא מהם, הניחו לאדם, לקרוא להם שמות. אמר רבי ברכיה, כל מה שהוציאו השמים והארץ, אדם הראשון קרא להם שמות, שנאמר ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולעוף השמים ולכל חית השדה.

פרשתא ג'. ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עושה פרי למינו. רבי יצחק פתח, (שה"ש ד טו) עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יזלו בשמי ובא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו. רבי אבהו אמר, כמה יש לאדם להרהר במעשיו, ולפקוד אותם בכל יום, הואיל ונתן בו הקדוש ברוך הוא נשמה טהורה, לדעת ולהפיר לבוראו, ולהסתפל בנפלאותיו שהוא עושה בכל יום ויום. נשמה טהורה לדעת ולהפיר לבוראו, ולהסתפל בנפלאותיו שהוא עושה בכל יום ויום.

וְשָׁנֵינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְבַּע רוּחוֹת מְנַשְּׁבוֹת בְּכָל יוֹם מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם. רוּחַ מְזֻרְחַ מְנַשְּׁבַת מֵהַבְּקָר וְעַד חֲצֵי הַיּוֹם, וְיוֹצְאִים עִמָּהּ מְאוּצָר הַחֲמֻדָּה הַהוּא. שְׁשָׁנֵינוּ, אוֹצֵר יֵשׁ לְמַעְלָה בְּשַׁעֲרֵי הַמְּזֻרְחַ וְחֲמֻדָּה שְׁמוֹ, וְיֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשִׁבְעִים וְחֲמִשׁ רוּחוֹת שֶׁל רְפוּאָה לְעוֹלָם.

וְהֵינּוּ שְׁשָׁנֵינוּ בְּמִשְׁנֵה שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, (שְׁאֵמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מִהוּ) מֵה שְׁפָתוֹב בְּקָר לֹא עֲבוֹת, כְּשֶׁהוּא בְּקָר, מִי שֵׁישׁ לוֹ מַחְלוֹת וְחֲלִיִּים, אֵינּוּ נִלְפָד בְּעֲבוֹת.

וּמִשּׁוּם כִּף אָמַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, יֵשׁ מְלֶאֶךְ מְמַנָּה מֵהַבְּקָר וְעַד חֲצֵי הַיּוֹם בְּאוֹתָהּ רוּחַ שְׁבָאָה מִמְּזֻרְחַ, וּמִיכָאֵל שְׁמוֹ, שֶׁהוּא מְמַנָּה לְצַד מְזֻרְחַ. וְאָמַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הוּא מִיכָאֵל, שְׁפָתוֹב בּוֹ הֵנָּה מְלֶאֶכִי יִלְךְ לְפָנֶיךָ. בְּהַשְׁגָּחָה תִּמְצָא, מִיכָאֵל - מְלֶאֶכִי, וְהוּוּ שְׁאֵמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשְׁהָ הֵנָּה מְלֶאֶכִי יִלְךְ לְפָנֶיךָ, כְּלוֹמֵר, הֵנָּה מִיכָאֵל יִלְךְ לְפָנֶיךָ.

וְשָׁנֵינוּ, כְּשֶׁרוּחַ מְזֻרְחַ מִתְעוֹרֵר לְצֵאת לְעוֹלָם, מִי שֶׁהוּלָךְ בְּדֶרֶךְ וַיְכּוֹן רוּחוֹ לְעֵנֵן הַזֶּה, כָּל בְּרִכָּה שְׁמִכְרִכִּים אוֹתוֹ, מִתְקַיֶּמֶת בְּשַׁעֲהָ הַהִיא, וַיְהִיָּה שְׁמִיחַ כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם.

רוּחַ מְעַרְבַ מְנַשְּׁבַת מִחֲצֵי הַיּוֹם עַד הַלֵּילָה, עַד הַלֵּילָה, וְיוֹצְאִים עִמָּהּ מְאוּצָר מְעִין אַרְבַּע מְאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחֲמִשׁ רוּחוֹת לְהַפְרִיחַ עֲשָׂבִים וְאֵילָנוֹת וַיְבוֹלִים. וְלִמְדֵנוּ, מְלֶאֶךְ מְמַנָּה מִחֲצֵי הַיּוֹם עַד הַלֵּילָה, וּרְפָאֵל שְׁמוֹ, וְהוּא מְמַנָּה לְצַד מְעַרְבַ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן פִּזִּי, אִם בֶּן, קָשִׁיא יֵשׁ כָּאֵן, שְׁהָרִי שְׁנֵינוּ, הַמְּלֶאֶךְ הַמְּמַנָּה עַל הַרְפוּאָה

וְתֵאנָא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְבַּע רוּחוֹת מְנַשְּׁבוֹת בְּכָל יוֹם, מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם. רוּחַ מְזֻרְחַ מְנַשְּׁבַת מֵהַבְּקָר וְעַד חֲצֵי הַיּוֹם. וְנִפְקִי עִמָּיהָ מֵהַהוּא אוֹצֵר הַחֲמֻדָּה. דְּתַנֵּן, אוֹצֵר יֵשׁ לְמַעְלָה בְּשַׁעֲרֵי מְזֻרְחַ, וְחֲמֻדָּה שְׁמוֹ. וְיֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשִׁבְעִים וְחֲמִשׁ רוּחוֹת דְּאֶסְווֹתָא לְעֵלְמָא.

וְהֵינּוּ דְּתַנֵּן בְּמִתְנִיתָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, (דְּאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵאִי) דְּכְתִיב, (ש"ב כג ד) בְּקָר לֹא עֲבוֹת, כְּלוֹמֵר כְּשֶׁהוּא בְּקָר, מֵאֵן דְּאִית לִיה מְרַעִין וְחֲלִיִּים, אֵינּוּ נִלְפָד בְּעֲבוֹת.

וּבְגִין דָּא אָמַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, יֵשׁ מְלֶאֶךְ מְמַנָּה, מֵהַבְּקָר וְעַד חֲצֵי הַיּוֹם, בְּהַהוּא רוּחָא דְּאֵתִי מִמְּזֻרְחַ, וּמִיכָאֵל שְׁמוֹ, שֶׁהוּא מְמַנָּה לְצַד מְזֻרְחַ. וְאָמַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הוּא מִיכָאֵל, דְּכְתִיב בֵּיה (שְׁמוֹת ל"ב ד) הֵנָּה מְלֶאֶכִי יִלְךְ לְפָנֶיךָ. בְּאֶשְׁגָּחוֹתָא תִּשְׁבַּח, מִיכָאֵל מְלֶאֶכִי. וְדָא הוּא דְּאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשְׁהָ, הֵנָּה מְלֶאֶכִי יִלְךְ לְפָנֶיךָ. כְּלוֹמֵר, הֵנָּה מִיכָאֵל יִלְךְ לְפָנֶיךָ.

וְתֵאנָא, כְּשֶׁרוּחַ מְזֻרְחַ מִתְעוֹרֵר לְצֵאת לְעוֹלָם, מֵאֵן דְּאֵזִיל בְּאוֹרְחָא, וַיְכּוֹיֵן רוּחִיהָ לְהֵאִי עֲנִינָא. כָּל בְּרַפְתָּא דְּבְרַכִּין (ד' ק"ז ע"ב) לִיה, מִתְקַיֶּמָא בְּהִיא שַׁעֲתָא. וַיְהִא חֲדִי כָּל הַהוּא יוֹמָא.

רוּחַ מְעַרְבַ, מְנַשְּׁבַת מִחֲצֵי הַיּוֹם עַד הַלֵּילָה, וְנִפְקִי עִמָּיהָ מְאוּצָר מְעִין, אַרְבַּע מְאָה וְשִׁתִּין וְחֲמִשׁ רוּחוֹת, לְאַפְרָחָא עֲשָׂבִים וְאֵילָנִים וַיְבוֹלִים. וְתֵאנָא, מְלֶאֶךְ מְמַנָּה מִחֲצֵי הַיּוֹם עַד הַלֵּילָה, וּרְפָאֵל שְׁמִיהָ, וְהוּא מְמַנָּה לְצַד מְעַרְבַ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן פִּזִּי, אִם בֶּן קוֹשִׁיא אִיכָא

הַכָּא, דְּהָא תְּנִינָן מְלֶאֶךְ הַמְּמַנָּה עַל הַרְפוּאָה, רְפָאֵל שְׁמוֹ, וְאִמְרַת

רפאל שמו, ואמרת שהרפואה  
באה ממזרח, ומיכאל הממנה  
עליה?

בא תשמע, אמר רבן יוחנן בן  
זכאי, כל מעשי הקדוש ברוך הוא  
לבני אדם כדי שיפירו אותו  
שהוא מכה והוא מרפא, ולא  
ישימו אנשים לבם למלאך ולא  
לגדול, ומשום כך מחליף עדנים  
וזמנים, שלא יאמרו מלאך פלוני  
עשה לו את זה, אלא הכל בידו.  
ולפיכך מחליף רוחות, עד  
שיתפללו לפניו וישובו, ואז  
יפקד את הרפואה לשרות עליו,  
ואתו מלאך שנפקד על הרפואה,  
עושה מה שנוצטה מרצון  
אדוניו.

וכא ראה את רחמנותו של  
הקדוש ברוך הוא, שלא מכה את  
האדם עד שיעלה את מעשיו  
במשקל בבית הדין שלמעלה,  
והוא שהתמנה על הדין, הוא  
מיכאל. ורחמנותו של הקדוש  
ברוך הוא, שאף על גב שבגללו  
מגיע לו דין בידו בדין, מגיע לו  
רוח של רפואה בכל יום, עד  
שיכשיר אדם את מעשיו וישוב  
מהם לפני רבונו, ואז משדר לו  
רפואה על ידי אותו השליח  
שממנה עליו.

רוח דרום מנשבת מראשית  
הלילה עד חצי הלילה, ויוצאים  
עמה מאוצר החמדה שהוא  
מאתים ושבעים וחמש רוחות,  
לדוש את הארץ ולחמם את הקר,  
ומלאך ממנה עליו, ואוריאל  
שמו, והוא ממנה לצד דרום  
ברוח ההיא, ואותה רוח כבדה  
על החולים ודוחקים בו, והוא  
טוב לעולם. ולמדנו, באותו זמן  
דנים את הרשעים באש הגיהנם,  
וכל העולים שוכבים והזוים  
בשנה, ואין מי שמתפלל עליהם.

דאסוותא אתי ממזרח, ומיכאל ממונה עליו.  
הא שמע, אמר רבן יוחנן בן זכאי, כל  
עובדוהי דקודשא בריך הוא גבי בני  
נשא, מטול דישתמודעון ליה, דהוא מחי,  
והוא מסי, ולא ישוין בני נשא לבייהו  
למלאכא, ולא לרבבנא. ובגין כך מחליף  
עידנין וזמנין, דלא יימרון מלאכא פלוני עבד  
ליה האי, אלא כולא בידיה.

ולפיכך מחליף רוחין, עד דיצלו קמיה,  
ויתובון. וכדין פקיד לאסוותא  
למשרי עלוהי, וההוא מלאכא דאתפקד על  
אסוותא, עביד מה דאתפקד, מרעותיה  
דמריה.

והא חזי, רחמנותא דקודשא בריך הוא, דלא  
מחי לבר נש, עד דסלקי עובדוהי  
במתקלא בבי דינא דלעילא, וההוא דאתמני  
על דינא הוא מיכאל. ורחמנותא דקודשא  
ברוך הוא, דאף על גב דבגיניה מטא ליה  
דינא בידיה, בדינא. ממטי ליה רוחא  
דאסוותא בכל יומא, עד דיכשר אינש  
עובדוהי, ויתוב מנייהו קמי מאריה, וכדין  
משדר ליה אסוותא על ידוהי דההוא שליחא  
דממנא עלוהי.

רוח דרום מנשבת מרישא דליליא עד פלגות  
ליליא, ונפקו עמיה מההוא אוצר  
החמדה, מאתן ושבעין וחמש רוחין, לדושנא  
ארעא, ולחממא קרירותא. ומלאך ממונה  
עליו, ואוריאל שמייה, והוא ממונה לצד  
דרום, בההוא רוחא. וההוא רוחא כבדא על  
בני מרעין, ודחקין ביה, והוא טב לעלמא.  
ותאנא, בההוא זמנא דינין לחיבבא בנורא  
דגיהנם, וכל עלמא שכבין, והזוים בשינתא,  
ולית מאן דמצלי עליהון.

רוח צפון מנשבת מחצי הלילה עד הבקר. ותאנא, תלת מאה אלפין רוחין ועלעולין אתיין עמיה, והוא קשה מבלהון לכולא. וטב לבני מרעין, מסגיאות קרירותא לחמימותא סגיא די בהון.

רוח צפון מנשבת מחצי הלילה עד הבקר. ותאנא, תלת מאה אלפין רוחין ועלעולין אתיין עמיה, והוא קשה מבלהון לכולא. וטב לבני מרעין, מסגיאות קרירותא לחמימותא סגיא די בהון.

ולמדנו, אמר רבי שמעון בן יוחאי, באותה שעה יוצא הקדוש ברוך הוא מאותם עולמות רבים שפוסף בהם, וכא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, וקול הכרוז מכריז לפניו ואומר: עורי צפון ובואי תימן. כלומר, עורי רוח צפון והתעוררי לבא לעולם ולהפיח בפשמים של העדן. זהו שכתוב (שיר ד) הפיחי גני יזלו בשמי.

ותאנא, אמר רבי שמעון בן יוחאי ביה שענתא, נפק קודשא בריך הוא מאינון עלמין סגיאין דכסיף בהו, ואתי לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן, וקל פרוזא פריז קדמוהי, ואמר, (שה"ש ד טז) עורי צפון ובואי תימן. כלומר עורי רוח צפון, ואיתער למיתי לעלמא ולאפחא בבוסמאי דעדן. הדא הוא דכתיב, הפיחי גני יזלו בשמי.

שלא מדנו, בזמן שרוח צפון מנשבת בחצי הלילה והקדוש ברוך הוא נכנס בגן עדן, כל הפשמים וכל האילנות שבגן עדן עולים ריחם ומזמרים לפניו, שכתוב אז ירננו עצי היער מלפני ה'. אמר רבי שמעון, היער הזה, כמו שנאמר (שם ה) אכלתי יערי עם דבשי.

ותאנא בזמן שרוח צפון מנשבת בחצי הלילה, והקדוש ברוך הוא נכנס בגן עדן, כל הפשמים, וכל האילנות שבגן עדן, עולים ריחם, ומזמרים לפניו. דכתיב, (דה"א טז) אז ירננו עצי היער מלפני ה'. אמר רבי שמעון האי יער, כמה דאת אמר (שה"ש ה א) אכלתי יערי עם דבשי.

וכך הצדיקים כלם נהנין מזיו אספקלריה של מעלה ונזונין ממנו, ומזמרים לפני יוצרם בגן עדן. זהו שכתוב (שם ד) יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו. אמר רבי מנחם, מה זה יאכל? היעלה על דעתך שהקדוש ברוך הוא יאכל? לא כן! אלא כמי שאומר, יבא שליט הבית - ויאכל האורת. כן כתוב יבא דודי לגנו, כלומר, כשיבא דודי לגנו, יאכל הממתין לו, ואיזהו פרי מגדיו? הם הצדיקים, שהם פרי מגדיו של הקדוש ברוך הוא.

וכך הצדיקים כלם נהנין מזיו אספקלריא של מעלה, ונזונין ממנו, ומזמריין לפני יוצרם בגן עדן. הדא הוא דכתיב, (שה"ש ד טז) יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו. אמר רבי מנחם, מאי יאכל, סלקא דעתין דקודשא בריך הוא יאכל. לאו הכי, אלא פמאן דאמר ייתי שולטנא דביתא ויאכל אושפיזא, כן פתיב יבא דודי לגנו, כלומר, כשיבא דודי לגנו, יאכל הממתין לו. ואיזהו, פרי מגדיו. הם הצדיקים, שהם פרי מגדיו של הקדוש ברוך הוא.

שנו רבותינו, כשמתחילה רוח צפון לנשב, כל השמים וכל הרקיעים וחיית הקדש והאופנים

תנו רבנן, כשמתחיל רוח צפון לנשב, כל

השמים, וכל הרקיעים, וחיית הקדש, והאופנים, וכל צבא השמים,



וְכָל צֶבֶא הַשָּׁמַיִם, כָּלֶם  
מִזְדַּעְזָעִים וּמִתְחַלְחָלִים, וּפּוֹצְחִים רָנָה וּשְׁבָחָה לְמִי  
שָׁאֵמֵר וְהָיָה הָעוֹלָם, עַד שֶׁנִּכְנַס  
עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן. וְזֶהוּ  
בְּחֻצוֹת הַלְּיָלָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִי  
שֶׁנִּשְׁמָה קְדוּשָׁה יֵשׁ בּוֹ, וְשׁוֹמֵעַ  
קוֹל הַתְּרַנְגּוּל קוֹרֵא בְּחֻצוֹת  
הַלְּיָלָה, שָׁאֵמֵר רַב יְהוּדָה,  
בְּחֻצוֹת הַלְּיָלָה, כְּשֶׁנִּכְנַס הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא בְּגֵן עֵדֶן, זִיק שָׁל אִישׁ  
יוֹצֵא מִבֵּין גַּלְגְּלֵי הַחַיּוֹת וְהוֹלֵךְ  
בְּכָל הָעוֹלָם וְנוֹגֵעַ תַּחַת כַּנְּפֵי  
הַתְּרַנְגּוּל, וּבְאוֹתָהּ הַשְּׁעָה,  
בִּירְאָה מְקִישׁ אֶת כַּנְּפָיו זֶה עִם  
זֶה וְקוֹרֵא, וְזֶהוּ בְּחֻצוֹת הַלְּיָלָה.  
וְכִי שֵׁישׁ לוֹ הַשְּׂכָל בְּלָבוֹ  
וַיִּתְעוֹרֵר וַיִּקְוֶם לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה,  
הוֹלֵךְ קוֹלוֹ וְנִשְׁמַע בְּגֵן עֵדֶן,  
וּמְקַשֵּׁב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,  
וְהַצְּדִיקִים אוֹמְרִים לוֹ: רַבּוֹן  
הָעוֹלָם, מִי הוּא זֶה? וְהוּא מְשִׁיב  
וְאוֹמֵר: פְּלוֹנִי וְהַנִּשְׁמָה הַקְּדוּשָׁה  
שֵׁישׁ בּוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הַקְּשִׁיבוּ  
כָּלְכֶם, שְׁנֵה נוֹחַ לְפָנָי מִכָּל שִׁירָה  
וְתִשְׁבַּחַת שְׁאוֹמְרִים לְמַעַלָּה.

זֶהוּ שְׁכָתוּב (סוֹס) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנְיָם.  
כְּלוֹמֵר, נִשְׁמָה קְדוּשָׁה שְׁאֵת  
יוֹשֶׁבֶת בְּעוֹלָם הַהוּא בֵּין גַּנּוֹת  
וְטוּפֵי, וְאֵת עוֹסֵקֵת בַּתּוֹרָה -  
בְּשַׁעָה הַזֹּאת הַחֲבָרִים מְקַשֵּׁיבִים  
לְקוֹלָהּ, שֶׁהוּא עָרֵב. וְהוֹאִיל וְכֵן,  
הַשְּׁמִיעִי וְהִרְיֵמִי קוֹלָהּ בַּתּוֹרָתִי,  
וְאֵתֵן לָהּ שֶׁכֶר חֶסֶד בְּעוֹלָם הַבָּא.  
אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, בֵּא וּרְאֵה, דְּוֹד  
הָיָה מִפִּיר אוֹתָהּ הַשְּׁעָה,  
שֶׁנִּשְׁנִינוּ, כְּנֹר הָיָה תְלוּי לְמַעַלָּה  
מִמַּטְטוֹ שֶׁל דְּוֹד, וּכְשֶׁהָיָה חֻצוֹת  
הַלְּיָלָה, רוּחַ צְפוֹנִית בָּאָה  
וּמְנַשְׁבֶּת בּוֹ, וּמִיָּד הָיָה קָם  
וּמִתְגַּבֵּר בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבַּחַתוֹ,  
שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים נ"ו) עוֹרָה כְּבוֹדִי  
עוֹרָה הַנִּבֵּל וְכִנּוֹר אַעֲרָה שְׁחַר.

כָּלֶם מִזְדַּעְזָעִים וּמִתְחַלְחָלִים, וּפּוֹצְחִים רָנָה  
וּשְׁבָחָה, לְמִי שָׁאֵמֵר וְהָיָה הָעוֹלָם, עַד שֶׁנִּכְנַס  
עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן, וְזֶהוּ בְּחֻצוֹת הַלְּיָלָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הַיּוֹשֶׁבֶת  
קְדִישָׁא אִית בֵּיהּ, וְשִׁמְעַת קוֹל תְּרַנְגּוּלָא קְרִי  
בְּפַלְגוֹת לְיָלָה, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב,  
בְּפַלְגוֹת לְיָלָה, כַּד עֵייל קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא  
בְּגַנְתָּא דְעֵדֶן, זִיקָא דְאָשָׁא נִפְיָא מִבֵּין גַּלְגְּלֵי  
חַיּוֹתָא, וְאִזִּיל בְּכָל עֲלָמָא, וְנוֹגֵעַ תַּחַת גַּדְפוּהִי  
דְּתְרַנְגּוּלָא, וּבְהִיא שְׁעָתָא, בְּדַחִילוֹ מְקִישׁ  
גַּדְפוּי דָּא עִם דָּא, וְקִאֲרִי, וְדָא הוּא בְּפַלְגוֹת  
לְיָלָה.

וּמֵאֵן דְּאִית לֵיהּ סוּכְלָתָנּוּ בְּלָבוּי, וַיִּתְעַר וַיִּקְוֶם  
לְאַתְעַסְקָא בְּאוֹרֵייתָא, אִזִּיל קְלִיָּה  
וְאַשְׁתַּמַּע בְּגַנְתָּא דְעֵדֶן, וְאַצִּית קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ  
הוּא. וְצְדִיקָא אָמְרִין לֵיהּ, מָאֲרִי עֲלָמָא. מֵאֵן  
הוּא דָּא. וְהוּא אָתִיב וְאָמַר פְּלַנְיָא, וְנִשְׁמַתָּא  
קְדִישָׁא דְאִית בֵּיהּ, לְעֵי בְּאוֹרֵייתָא, אָצִּיתוּ  
פּוֹלְכוּ, דְּהֵאִי נִיחָא קְדָמָי, מִכָּל שִׁירְתָּא  
וְתוֹשְׁבַחְתָּא, דְּאָמְרִין לְעֵילָא.

הָדָא הוּא דְכָתִיב, (שֶׁ"ש ח יג) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנְיָם.  
כְּלוֹמֵר, נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא דְאֵת יִתְבָּא  
בְּהוּא עֲלָמָא, בֵּין גַּנּוֹתָא וְטוּפָא, וְאֵת עַסְקַת  
בְּאוֹרֵייתָא. בְּשַׁעָתָא דָּא, חֲבָרִים מְקַשֵּׁיבִים  
לְקוֹלָהּ, שֶׁהוּא עָרֵב. וְהוֹאִיל וְכֵן, הַשְּׁמִיעִי  
וְהִרְיֵמִי קוֹלָהּ בַּתּוֹרָתִי, וְאֵתֵן לָהּ שֶׁכֶר חֶסֶד  
בְּעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, בֵּא וּרְאֵה, דְּוֹד הָוּה יָדַע הָיָה  
שְׁעָתָא. דְּתַנּוּן, כְּנֹר הָיָה תְלוּי לְמַעַלָּה  
מִמַּטְטוֹ שֶׁל דְּוֹד, וּכְשֶׁהָיָה חֻצוֹת לְיָלָה, רוּחַ  
צְפוֹנִית בָּאָה וּמְנַשְׁבֶּת בּוֹ, וּמִיָּד הָיָה קָם וּמִתְגַּבֵּר  
בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבַּחַתוֹ. דְּכָתִיב (תְּהִלִּים נ"ו) עוֹרָה כְּבוֹדִי  
עוֹרָה הַנִּבֵּל וְכִנּוֹר אַעֲרָה שְׁחַר.

אמר רבי זירא, מנא לן דרוח צפונית מנשבת  
בפנור. אמר רבי יצחק, מהכא, כתיב  
הכא עורה כבודי, וכתוב התם (שה"ש ד טו) עורי  
צפון. מה להלן צפון, אף כאן צפון. והו  
צייטין ליה בכל ליליא, קודשא בריך הוא,  
וכל צדיקיא די בגנתא דעדן, וזה הוא בחצי  
הלילה.

הגו רבנן, עשה הקדוש ברוך הוא גן עדן  
למטה בארץ, והוא מכיון פנגד פסא  
הפכוד, ופרוכת, הקרח הנורא. ותאנא, מקום  
ידוע יש עליו, אשר לא שלטא בו עין נביא  
לראות, לא במחזה, ולא במראה, ועדן שמו,  
(דף יח ע"א) דכתיב (ישעיה טד ג) עין לא ראתה אלהים  
זולתך. ואמר רבי שמעון, מאותו עדן  
שלמעלה, ממנו נזון אותו הגן  
שלמטה הימנו, ומתדשנים משם  
כל האילנות וכל היבולים וכל  
הצמחים שבגן.

ואמר רבי שמעון, שלש פעמים  
בכל יום מנטף אותו עדן שלמטה  
מעל הגן מפל הריחות הטובים  
והזוהרים העליונים והנאות  
וכסופים, ומקריח ההוא והפסוף  
וההנאה שיורד עליו, נזון ממנו  
כל העולם.

ורבננו, אמר רבי שמעון,  
כשאמר הקדוש ברוך הוא תדשא  
הארץ דשא, מיד הצמיחה הארץ  
כל היבולים וכל הדשאים וכל  
האילנות שבגן עדן בתחלה,  
ואחר כך הצמיחה לכל העולם.  
ואמר רבי יהודה, הארץ הצמיחה  
לכל העולם, והקדוש ברוך הוא  
הצמיח את הגן עדן, זהו שכתוב  
(בראשית ב. ח) ויטע ה' אלהים גן  
בעדן מקדם.

אמר רבי שמעון, הארץ הצמיחה  
הפל, והקדוש ברוך הוא בבר את  
פל המעלה מהם ושתל אותם בגן

אמר רבי זירא, מנא לן דרוח צפונית מנשבת  
בפנור. אמר רבי יצחק, מהכא, כתיב  
הכא עורה כבודי, וכתוב התם (שה"ש ד טו) עורי  
צפון. מה להלן צפון, אף כאן צפון. והו  
צייטין ליה בכל ליליא, קודשא בריך הוא,  
וכל צדיקיא די בגנתא דעדן, וזה הוא בחצי  
הלילה.

הגו רבנן, עשה הקדוש ברוך הוא גן עדן  
למטה בארץ, והוא מכיון פנגד פסא  
הפכוד, ופרוכת, הקרח הנורא. ותאנא, מקום  
ידוע יש עליו, אשר לא שלטא בו עין נביא  
לראות, לא במחזה, ולא במראה, ועדן שמו,  
(דף יח ע"א) דכתיב (ישעיה טד ג) עין לא ראתה אלהים  
זולתך.

ואמר רבי שמעון, מאותו עדן שלמעלה, ממנו  
נזון אותו הגן שלמטה הימנו,  
ומתדשנים משם כל האילנות וכל היבולים,  
וכל הצמחים שבגן.

ואמר רבי שמעון, שלשה פעמים בכל יום,  
מנטף אותו עדן שלמעלה מעל הגן,  
מפל ריחין טבין, וזהרין עלאין, והנאות  
וכסופין, ומההוא ריחא וכסופא והנאתא  
דנחית עלוהי, מתזן פל עלמא מיניה.

ותאנא, אמר רבי שמעון כשאמר הקדוש  
ברוך הוא תדשא הארץ דשא, מיד  
הצמיחה הארץ פל יבולין, וכל דשאים, וכל  
אילנות שבגן עדן בתחלה. ואחר כך הצמיחה  
לכל העולם. ואמר רבי יהודה, הארץ הצמיחה  
לכל העולם, והקדוש ברוך הוא הצמיח לגן  
עדן. הדא הוא דכתיב, ויטע ה' אלהים גן  
בעדן מקדם.

אמר רבי שמעון, הארץ הצמיחה הכל,  
וקודשא בריך הוא בירר פל דמעלי מנייהו, ושתלן בגן עדן. וממה

וקודשא בריך הוא בירר פל דמעלי מנייהו, ושתלן בגן עדן. וממה

דנחית מעדן, כלם נזונים, הדא הוא דכתיב (תהלים קד טז) ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע אשר שם צפרים יקננו. מאן אינון צפרים, אלין אינון צדיקיא, דקודשא ברין הוא עביד להו גדפין בצפרין, לאתעופפא לעילא, במנדע וסוכלתנו, ולסלקא להו לההוא אתר דגניז להון, דכתיב ביה (ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחפה לו.

אמר רבי יהודה, הולידה הארץ דשאים המגדלים לאחר פך, וצומחים, לעשות צורף העולם. וכל העשבים של רפואה לרפאות בהם הבריות, כלם הולידה והצמיחה הארץ בבת אחת.

אמר רבי יהודה בר שלום, בו פיום שנבראו שמים וארץ, בו פיום עשו כלם תולדותם. ולא חסר מהם פלום. משמע דכתיב, אלה תולדות השמים והארץ. ואימתי נעשו תולדות אלו. פיום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. דייקא, בו פיום נעשה כל צרכי העולם. ולאחר פך גילה אותם, בכל יום ויום. ונתן טעם לכל דבר ודבר באותו היום שנתגלה.

וכן אמר רבי יוחנן, בו פיום שנבראת הארץ, בו פיום הולידה והצמיחה כל תולדותיה, והיו כלם גנוזות תחתיה, עד שאמר לה הקדוש ברוך הוא תוצא הארץ. תברא הארץ לא נאמר, אלא תוצא הארץ, דבר שהיה גנוז בה, והוציאה כל דבר ודבר, באותה הטבע הראוי לה להוליד ולהזריע מהם פדומה להם, הדא הוא דכתיב למינה.

אמר רבי יהודה, פך עשה הקדוש ברוך הוא לארץ, פנקבה זו המעוברת, ואחר פך מוציאה עופרה ממינה. פך היתה הארץ, בשעה

עדן, וממה שיורד מעדן כלם נזונים. זהו שכתוב (תהלים כד) ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע אשר שם צפרים יקננו. מי הם הצפרים? אלו הם הצדיקים, שהקדוש ברוך הוא עשה להם פנפים בצפרים להתעופף למעלה במדע והשכל, ולהעלותם למקום שהוא שגנו להם, שכתוב בו (ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחפה לו. אמר רבי יהודה, הולידה הארץ דשאים המגדלים לאחר פך וצומחים, לעשות צורף העולם, וכל העשבים של רפואה לרפאות בהם הבריות, כלם הולידה והצמיחה הארץ בבת אחת.

אמר רבי יהודה בר שלום, בו פיום שנבראו שמים וארץ, בו פיום עשו כלם תולדותם ולא חסר מהם פלום, משמע שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ. ואימתי נעשו תולדות אלו? פיום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. דיקא בו פיום נעשה כל צרכי העולם, ולאחר פך גלה אותם בכל יום ויום, ונתן טעם לכל דבר ודבר באותו היום שנתגלה.

וכן אמר רבי יוחנן, בו פיום שנבראת הארץ, בו פיום הולידה והצמיחה כל תולדותיה, והיו כלם גנוזות תחתיה, עד שאמר לה הקדוש ברוך הוא תוצא הארץ. תברא הארץ לא נאמר, אלא תוצא הארץ, דבר שהיה גנוז בה, והוציאה כל דבר ודבר באותה הטבע הראוי לה להוליד ולהזריע מהם פדומה להם, זהו שכתוב למינה.

אמר רבי יהודה, פך עשה הקדוש ברוך הוא לארץ, פנקבה זו המעוברת, ואחר פך מוציאה עפרה ממינה. פך היתה הארץ -

בְּשֵׁעָה שֶׁנִּבְרָאת, נִתְעַבְּרָה  
מֵהִי־סוּדוֹת כָּל־ם שֶׁנִּכְנְסוּ בָּהּ, וְהֵם  
הוֹצִיאוּ כָּל תּוֹלְדוֹת שֶׁלָּהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּמוֹ גִידִים שֶׁל  
שֶׁלִּיָּה שֶׁל אִשָּׁה, שְׁמֵלָאִים מִזְרְעוּ  
שֶׁל אָדָם, שֵׁישׁ בּוֹ הִי־סוּדוֹת כָּל־ם,  
כֶּף הָאָרֶץ - בּוֹ בִּיּוֹם שֶׁנִּבְרָאת, בּוֹ  
בִּיּוֹם נִתְעַבְּרָה מִכָּל מַה שֶׁהוֹלִידָה,  
שְׁכָתוּב (שם א) בְּרֵאשִׁית בְּרָא  
אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ,  
וּמִיַּד וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְהוֹ וְבָהוּ  
וְחִשֶׁף רוּחַ, הָרִי בְּכָאן אַרְבַּעַה  
יְסוּדוֹת שֶׁהֵם: אֵשׁ מִיַּם רוּחַ חִשֶׁף,  
וְאֵלוֹ הוֹלִידוּ תּוֹלְדוֹתֶיהָ, וּמֵאֵלוֹ  
נִתְיַסְדּוּ כָּל־ם, וְכָל הַתּוֹלְדוֹת נִתְהוּוּ  
מִכַּחַת הַלָּלוּ.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, הַבְּצוֹת שֶׁבְּאָרֶץ  
מֵלָאִים זֶרַע כְּמוֹ נִקְבָה מֵאוֹתָם  
הַמַּיִם שֶׁלְּמַעְלָה, וּמִתְעַבְּרַת מֵהֵם  
כְּנִקְבָה שֶׁמִּתְעַבְּרַת מִן הַזִּכֵּר.

שְׂאֵר רַבִּי חֲגִי לְרַבִּי דוֹסְתָאִי, אָמַר  
לוֹ, הָרִי כְּתוּב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ (שם)  
דְּשָׂא עֵשֶׁב מִזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי  
עֵשָׂה פְּרִי לְמִינוֹ. הָאָרֶץ הוֹצִיָּאָה  
אֵילָנוֹת וּפְרוֹת, מַה כְּתוּב לְאַחַר  
כֶּף (שם ב) וְכָל שֵׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרָם  
יְהִיָּה בְּאָרֶץ וְכָל עֵשֶׁב הַשָּׂדֶה טָרָם  
יִצְמַח, וּמִשְׁמַע טָרָם כְּתָרְגוּמוֹ?  
אָמַר לוֹ, כֶּף הוּא, אָבָל כַּחוֹת  
לְהוֹלִיד בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן לֹא הָיָה  
לָהֶם, וּמִפְּנֵי מָה? מִפְּנֵי שֶׁלֹּא  
הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ, וְאֵד  
לֹא הָיָה שִׁיעֵלָה מִן הָאָרֶץ,  
שֶׁאֵלְמֵלֵא הָיָה כֶּף, כָּל כַּחוֹתָם הָיוּ  
לְהוֹלִיד וּלְהִצְמִיחַ, אָבָל מִפְּנֵי זֶה  
לֹא הָיָה בְּאָרֶץ הַכַּחַת הַמּוֹלִיד.

רַבִּי יִצְחָק הֵלֵךְ לְרַבִּי זִירָא, נִכְנַס  
לְבֵיתוֹ וּמִצָּא שֶׁהָיָה מְטִיל בְּאוֹתוֹ  
הַגֶּן. פָּתַח וְאָמַר (שׁוֹפְטִים א) וּבְנֵי  
קִינִי חוֹתֵן מִשָּׂה עָלוּ מֵעִיר  
הַתְּמָרִים. מָה רָאוּ בְּנֵי יִתְרוֹ  
לְעֵלוֹת מִשָּׁם?

שְׂאֵמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב,  
שֶׁקוּלָה הָיְתָה יְרִיחוֹ כְּנִגְדַּת כָּל אָרֶץ

שֶׁנִּבְרָאת נִתְעַבְּרָה מֵהִי־סוּדוֹת כָּל־ם שֶׁנִּכְנְסוּ בָּהּ,  
וְהֵם הוֹצִיאוּ כָּל תּוֹלְדוֹת שֶׁלָּהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק כְּוֹרְדִין שֶׁל שֶׁלִּיָּה דְאִשָּׁה,  
דְּמִלְיָאן מִן זֶרַע דְּבַר נֶשׁ, דְּאִית בֵּיהּ  
הִי־סוּדוֹת כָּל־ם, כֶּף הָאָרֶץ, בּוֹ בִּיּוֹם שֶׁנִּבְרָאת,  
בּוֹ בִּיּוֹם נִתְעַבְּרָה, מִכָּל מַה שֶׁהוֹלִידָה, דְּכָתִיב  
בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ,  
וּמִיַּד וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְהוֹ וְבָהוּ וְחִשֶׁף רוּחַ. הָרִי  
בְּכָאן אַרְבַּעַה יְסוּדוֹת, שֶׁהֵם: אֵשׁ. מַיִם. רוּחַ.  
חִשֶׁף. וְאֵלוֹ הוֹלִידוּ כָּל תּוֹלְדוֹתֶיהָ, וּמֵאֵלוֹ  
נִתְיַסְדּוּ כָּוֹל־ם. וְכָל הַתּוֹלְדוֹת נִתְהוּוּ,  
מִכַּחוֹת אֵלוֹ.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, בְּצוֹצִיתָא דְאֶרְעָא, מִלְיָאן  
זֶרַע כְּנִקְבָה, מֵאִינוֹן מִיָּא דְלַעִילָא,  
וּמִתְעַבְּרַת מִנִּיָּהוּ כְּנוֹקְבָא דְמִתְעַבְּרָא מִן  
דְּכּוּרָא.

שְׂאֵר רַבִּי חֲגִי לְרַבִּי דוֹסְתָאִי, אָמַר לִיהּ, הָא  
כְּתִיב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ (שם) דְּשָׂא עֵשֶׁב מִזְרִיעַ  
זֶרַע עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. אֶרְעָא אֶפִּיקַת  
אֵילָנִין וּפְרִירִין, מַה כְּתִיב לְאַחַר כֶּף, וְכָל שֵׁיחַ  
הַשָּׂדֶה טָרָם יְהִיָּה בְּאָרֶץ וְכָל עֵשֶׁב הַשָּׂדֶה טָרָם  
יִצְמַח, וּמִשְׁמַע טָרָם כְּתָרְגוּמוֹ.

אָמַר לִיהּ, כֶּף הוּא, אָבָל כַּחוֹת לְהוֹלִיד בְּאוֹתוֹ  
הַזְּמַן לֹא הָיָה לָהֶם. וּמִפְּנֵי מָה, מִפְּנֵי  
שֶׁלֹּא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ, וְאֵד לֹא  
הָיָה, שִׁיעֵלָה מִן הָאָרֶץ, שֶׁאֵלְמֵלֵא הָיָה כֶּף,  
כָּל כַּחוֹתָם הָיוּ לְהוֹלִיד וּלְהִצְמִיחַ. אָבָל מִפְּנֵי  
זֶה לֹא הָיָה בְּאָרֶץ הַכַּחַת הַמּוֹלִיד.

רַבִּי יִצְחָק אָזַל לְגַבִּי רַבִּי זִירָא. עָאל לְבֵיתֶיהָ  
אֲשַׁכַּח דְּהוּהּ מְטִיל בְּהוּא גִינָא. פָּתַח  
וְאָמַר, (שׁוֹפְטִים א) וּבְנֵי קִינִי חוֹתֵן מִשָּׂה עָלוּ מֵעִיר  
הַתְּמָרִים. מָה חָזוּ בְּנֵי יִתְרוֹ לְסִלְקָא מִתְּמָן.

דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, שֶׁקוּלָה הָיְתָה

ישראל מרב התענוגים שהיו בה, שאמר רב יהודה אמר רב, למה נקראת שמה ריחו? על שם הריח. אמרו בני יתרו, אנו צריכים להתעסק בתורה, והתורה אינה צריכה תענוגים, נקום מכאן להר ונתעסק בתורה. אמר רבי זירא, ידעתי על מה התפונת, אלא בני יתרו עד עתה לא היו יודעים תורה, וצריכים את ההר, אבל אנו יודעים בתורה וצריכים צחות ללבון ההלכה. אמר לו, מהו שכתוב ותוצא הארץ דשא? אמר לו, הוציאה הארץ כל התולדות שהיו בה ושהיו גנוזים בה לחוץ, ולא היו בהם פחותם, עד שהמטיר הקדוש ברוך הוא על הארץ ועמדו כל התולדות בכחם השלמה, וכתוב וירא אלהים פי טוב.

פרשה ד': ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ. שם שנינו, אמר רבי יצחק בר יעקב, מהו שכתוב (שיר ד) כלף יפה רעיתי ומום אין בך? בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, עשאו מאותו האור הנאצל מלמעלה, וברא השמים מאותו הרקיע הראשון שהכינו הקדוש ברוך הוא ובראו בתחלה, ואותו הרקיע הוליד כל שאר הרקיעים שנתהוו ממנו.

ואמר רב יהודה אמר רב, אותו הרקיע הוליד כל המאורות מאותו האור שמקבל מלמעלה, וכשברא הקדוש ברוך הוא אותו רקיע, נטל את המאורות, והניחם באותו רקיע הנקרא רקיע השמים, שאותו רקיע נתנהו מן השמים.

אמר רב יהודה אמר רב, הרקיע העליון הוליד השמים אשר תחתיו, והשמים הולידו את

יריחו, כנגד כל ארץ ישראל, מרוב התענוגים שהיו בה. דאמר רב יהודה אמר רב, למה נקראת שמה ריחו, על שם הריח. אמרו בני יתרו, אנו צריכין להתעסק באורייתא, ואורייתא אינה צריכה תענוגים, ניקום מכאן לטורא ונתעסק באורייתא.

אמר רבי זירא, ידענא על מה אתפונת, אלא בני יתרו, עד כען לא הוו ידעי אורייתא, וצריכי לטורא. אבל אנא ידענא באורייתא, וצריכנא צחותא לשמעתא.

אמר ליה, מאי דכתיב, ותוצא הארץ דשא. אמר ליה, הוציאה הארץ כל התולדות שהיו בה, ושהיו גנוזים בה, לחוץ. ולא היו בהם פחותם, עד שהמטיר הקדוש ברוך הוא על הארץ, ועמדו כל התולדות בכחם השלימה, וכתיב וירא אלהים פי טוב.

פרשתא ד ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ. תמן תנינן, אמר רבי יצחק בר יעקב, מאי דכתיב, כלף יפה רעיתי ומום אין בך, תא חזי, כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, עשאו מאותו האור הנאצל מלמעלה. וברא השמים מאותו הרקיע הראשון שהכינו הקדוש ברוך הוא ובראו בתחלה. ואותו הרקיע הוליד כל שאר הרקיעים שנתהוו ממנו.

ואמר רב יהודה אמר רב, אותו הרקיע הוליד כל המאורות, מאותו האור שמקבל מלמעלה. וכשברא הקדוש ברוך הוא אותו רקיע, נטל את המאורות, והניחם באותו רקיע, הנקרא רקיע השמים. שאותו הרקיע, נתנהו מן השמים.

אמר רב יהודה אמר רב, הרקיע העליון, הוליד השמים אשר תחתיו, והשמים

הַרְקִיעַ הַזֶּה, וְנִקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם.  
וְנִטְלָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת  
הַמְּאֹרוֹת הַלְלוּ וְנִתְּנָם בּוֹ. זֶהוּ  
שְׁכֵתוֹב (בראשית א, יז) וַיִּתֵּן אוֹתָם  
אֱלֹהִים בְּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא אֶת הַמְּאֹרוֹת הַלְלוּ,  
וְהַנִּיחָם בְּרְקִיעַ הַזֶּה לְהִיּוֹת  
מִמְשָׁלָה עַל הָאָרֶץ וְלִהְיוֹת  
בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, וְכִשְׁבָּרָאם, נִתְּנוּ  
אוֹרָם שְׁנֵיהֶם בְּשׁוּהָ. אָמְרָה  
הַלְּבָנָה, רַבּוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֵין לָךְ  
לְהַתְּנַהֵג בְּשׁוּהָ. מָה  
עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? הַמְּעִיט  
אוֹתָהּ, וְהֵינּוּ הַכִּפְּרָה שֶׁל שְׁעִיר  
רֹאשׁ חֹדֶשׁ, שְׁנֵאֲמַר בּוֹ לֵה'.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, בְּכַמְּהָ מְקוּמוֹת  
שְׁנֵינוּ אֶת זֶה וְלֹא הִתִּישַׁב בְּלִבִּי  
הָעֵינָן. כִּשְׁבָא רַב נַחֲמָן, בָּאוּ  
וְשָׂאוּ אוֹתוֹ. אָמַר כְּמִשְׁמַעוֹ.  
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יַעֲקֹב, אֵתָהּ  
רוּצָה לְעַבֵּר עַל דְּבָרֵי חֲבֵרִי?  
שְׁתַּק.

רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא,  
לְקוֹנִיָּא בָּא לְרֹאוֹת אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר  
בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן חֲתָנּוֹ. יָצָאָה בִּתּוֹ  
וְלִקְחָה יָדוֹ לְנִשְׁקָא. אָמַר לָהּ: לְכִי  
וּמַעֲטִי אֶת עַצְמִךְ מִלְּפָנַי בְּעַלְיָךְ,  
שֶׁהוּא קְדוֹשׁ. שָׁמַע רַבִּי אֶלְעָזָר,  
אָמַר: כִּפְתַּת אֲנִי נִזְכָּר בְּדָבָר אַחַד,  
שֶׁהִיא מְרַגְּלִית יְקָרָה, שְׁנֵאֲמַר עַל  
הַלְּבָנָה כִּפִּי שְׁשֵׁנִינוּ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא אָמַר לְלִבְנָה לְכִי וּמַעֲטִי  
אֶת עַצְמִךְ, שֶׁחֲשָׁבָה הַלְּבָנָה שֶׁלָּהּ  
נִתֵּן הַשְּׁלִטוֹן. אָמַר לוֹ חֲמִיו: אֲנִי  
כִּךְ שְׁמַעְתִּי וְכִךְ הוּא מְסַתְּדֵר  
בְּלִבִּי, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא אֶעֱבֹר עַל דַּעַת  
הַחֲבֵרִים.

פִּתְחָה רַבִּי אֶלְעָזָר פִּיּוֹ וְאָמַר, (דברים  
א) אֲשֶׁרִיךְ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ עִם  
נוֹשַׁע בְּה' מִגֵּן עֲזָרְךָ וְאֲשֶׁר חָרַב  
גְּאוֹתֶךָ. וְכִי גְאוֹתֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל  
חָרַב הוּא? לֹא! שֶׁהָרִי הַחָרַב

הוֹלִידוֹ הָאֵי רְקִיעַ, וְנִקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. וְנִטְלָה  
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵינִי מְאֹרוֹת, וְנִתְּנָם בּוֹ.  
הַדָּא הוּא דְכִתְיָב, וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בְּרְקִיעַ  
הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵינִי  
מְאֹרוֹת, וְהַנִּיחָם בְּזֶה הַרְקִיעַ, לְהִיּוֹת  
מִמְשָׁלָה עַל הָאָרֶץ, וְלִהְיוֹת מִמְשָׁלָה  
וְכִשְׁבָּרָאם, נִתְּנוּ אוֹרָם שְׁנֵיהֶם בְּשׁוּהָ. אָמְרָה  
הַלְּבָנָה, רַבּוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֵין לָךְ לְהַתְּנַהֵג  
בְּשׁוּהָ. מָה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא. הַמְּעִיט אוֹתָהּ, וְהֵינּוּ הַכִּפְּרָה שֶׁל  
שְׁעִיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ, שְׁנֵאֲמַר בּוֹ לֵה'.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, בְּכַמְּהָ דוּכְתִי תְּנִינָן דָּא, וְלֹא  
אֲתִישַׁבָּא בְּלִבָּי עֵנִינָא. כִּד אֲתָא רַב  
נַחֲמָן, אֲתוֹ וְשָׂאֵי לֵיהּ, אָמַר כְּמִשְׁמַעוֹ. אָמַר רַבִּי  
יְהוּדָה לְרַבִּי יַעֲקֹב, אֵתָהּ רוּצָה לְעַבֵּר עַל דְּבָרֵי  
חֲבֵרִיךָ. אֲשֶׁתִּיק.

רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא, אֲתָא לְמַחְמִי  
לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, חֲתָנִיה, נִפְקָא  
בְּרַתִּיה, וְשָׁקְלָא יְדוּהִי לְנִשְׁקָא. אָמַר לָהּ, לְכִי  
וּמַעֲטִי אֶת עַצְמִךְ מִלְּפָנַי בְּעַלְיָךְ, דְּאִיהוּ  
קְדִישָׁא. שָׁמַע רַ' אֶלְעָזָר, אָמַר כְּעֵן אֲנָא  
אֲדַפְרִנָּא מְלָה חַד, דְּאִיהוּ מְרַגְּלָא יְקִירָא,  
דְּאִיתְמַר עַל סִיְהָרָא, כְּדִתְנִינָן, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ  
הוּא אָמַר לְסִיְהָרָא, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמִךְ,  
דְּחֲשָׁבַת סִיְהָרָא דְלָהּ אֲתִייהִיב שׁוּלְטָנָא. אָמַר  
לִיה חֲמִיו, אֲנָא כִּךְ שְׁמַעְנָא, וְכִךְ הוּא מְתַסְדֵּר  
בְּלִבָּי, כְּגִין דְּלֹא אֶעֱבֹר עַל דַּעַתוֹי דְּחֲבֵרִינָא.

פִּתְחָה רַבִּי אֶלְעָזָר פּוּמִיָּה וְאָמַר, (דברים לג כט)  
אֲשֶׁרִיךְ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ עִם נוֹשַׁע בְּה'  
מִגֵּן עֲזָרְךָ וְאֲשֶׁר חָרַב גְּאוֹתֶךָ. וְכִי גְאוֹתֶן שֶׁל  
יִשְׂרָאֵל חָרַב הוּא. לֹא. דְּהָא הַחָרַב לְעִשּׂוֹ

אֲתִיּהִיבָת, דְּכִתִּיב (בראשית כז מ) וְעַל חֲרָבָךְ תַּחֲיָהּ.  
אָבֵל יִשְׂרָאֵל, לָא.

אֲרָא הָכִי שְׂמַעְנָא מֵאַבָּא, דְּאֵלִין אֵינּוּן תַּלְמִידֵי  
חֲכָמִים, דְּכַד שְׂמַעִין מְלָה, וְלֹא אֲתִיּוּב  
בְּלַבְהוּן, דְּאֵינּוּן מְגִיחִין דָּא עִם דָּא, פְּאֵינּוּן  
דְּמְגִיחֵי קָרְבָּא בְּחֲרָבָא, וּבְעֵינֵין לְקַטְלָא דָּא  
לְדָא.

וּמְלָה דָּא דְּאָמַר חֲבַרְנָא, פְּךָ הוּא, וְכֵן גְּזַרְנָא  
בְּרִזָּא דְּמִתְנִיתָא דִּילָן, דְּכַד בְּרָא קוּדְשָׁא  
בְּרִיךְ הוּא לְשִׁמְשָׁא וּלְסִיְהָרָא, גְּזַר עַל שְׂמִשָּׁא,  
דְּאֲתַחֲזַר לְמַהוּי שׁוּלְטָנָא דְּעֵשׂוֹ. וְגְזַר עַל  
סִיְהָרָא, לְמַהוּי בְּעֶלְמָא דִּין, שׁוּלְטָנָא דְּיַעֲקֹב.  
וּמַנִּי עֲלִיהוּן רַבְרַבִּין תְּקִיפִין, עַד דְּיִיתוּן תְּרִין  
אוּמִיָּא אֵלִין.

וְהָהוּא רַבְרַבְנָא, דְּאֲתַמְנִי עַל סִיְהָרָא, בְּגִין  
אוּמָה דְּיַעֲקֹב, בְּעָא מִן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ  
הוּא, דְּיִתְיִיב שׁוּלְטָנָא לְסִיְהָרָא בְּעֶלְמָא דִּין,  
כְּלוּמַר לְאוּמָה דְּיַעֲקֹב. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ  
הוּא, וְכִי לְמָה בְּעֵינֵי אוּמָה דְּיַעֲקֹב, אֲלֵא  
לְעֶלְמָא דְּאֲתִי, וּלְשִׁלְטָאָה לְהוּ עַל כָּל אוּמִיָּא.  
אָבֵל בְּעֶלְמָא דִּין, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמָךְ,  
וְאֲשַׁתְּעַבְדִּי בְּגִלוּתָא, לְמִזְפִּי לְעֶלְמָא דְּאֲתִי.

כַּד אֲתִי אוּמָה דְּיַעֲקֹב, אֲתַרְעַמוּ קַמִּיהּ דְּקוּדְשָׁא  
בְּרִיךְ הוּא עַל דְּאֲתַנְטַל מְנַהוּן שׁוּלְטָנָא,  
וְאֲתִיּהִיבָת לְעֵשׂוֹ. אָמַר לוּן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,  
וְכִי מָה אַתּוּן בְּעָאן שׁוּלְטָנָא דְּעֶלְמָא דִּין, דְּהָא  
אֲנָא עַרְבָּאָה לְשִׁלְטָאָה לְכוּ לְעֶלְמָא דְּאֲתִי, עַל  
כָּל הָאוּמוֹת. וּבְגִין פְּךָ הַקְרִיבוּ עָלֵי כַפְרָה,  
כְּלוּמַר עַל אוּתָהּ הַבְּטָחָה שְׂאֲנִי עַרְבֵי בּוֹ,  
הַקְרִיבוּ כַפְרָה, וְאֲתַעֲסִקוּ בְּאוּרִייתָא, וְעָלֵי לְתַת  
לְכֶם שְׂכָר טוֹב, וְעָלֵי לְהַשְׁלִיט אֶתְכֶם עַל כָּל  
הָאוּמוֹת, שְׁעַל פְּךָ מֵיַעֲטִיתִי אֶת הַיָּרֵחַ בְּעוֹלָם  
הַזֶּה.

נִתְנָה לְעֵשׂוֹ, שְׂכַתּוּב (בראשית כז)  
וְעַל חֲרָבָךְ תַּחֲיָהּ, אָבֵל יִשְׂרָאֵל  
לָא.

אֲרָא פְּךָ שְׂמַעִיתִי מֵאַבָּא, שְׂאֵלוּ  
הֵם תַּלְמִידֵי הַחֲכָמִים,  
שְׂכַשְׂשׁוּמְעִים דְּכַר וְלֹא מִתְיַשְׁב  
בְּלַבָּם, שְׂהֵם נִלְחָמִים זֶה עִם זֶה  
פְּאוּתָם לוּחְמֵי הַקָּרֵב בְּחֲרָב,  
וּרוּצִים לְהַרְגֵי זֶה אֶת זֶה.

וְדַכְרֵי זֶה שְׂאָמַר חֲבַרְנֵי - פְּךָ הוּא,  
וְכֵן גְּזַרְתִּי בְּסוּד הַמְּשֻׁנָּה שְׁלֵנוּ,  
שְׂפַאשְׂרָא בְּרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא  
אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַלְּבָנָה, גְּזַר עַל  
הַשֶּׁמֶשׁ שִׁיחֲזוֹר לְהִיּוֹת שְׁלִטּוֹנוֹ שֶׁל  
עֵשׂוֹ, וְגְזַר עַל הַלְּבָנָה לְהִיּוֹת  
בְּעוֹלָם הַזֶּה שְׁלִטּוֹנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב,  
וּמַנִּי עֲלֵיהֶם שְׂרִים חֲזָקִים, עַד  
שִׁיבְאוּ שְׁתֵּי הָאֻמוֹת הַלְלוּ.

וְהַשֶּׁרֶר הַהוּא שֶׁהִתְמַנָּה עַל  
הַלְּבָנָה, עֲבוּר הָאֵמָה שֶׁל יַעֲקֹב,  
רְצָה מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁינְתָן  
הַשְּׁלִטּוֹן לְלַבְנָה בְּעוֹלָם הַזֶּה,  
כְּלוּמַר לְאֵמָה שֶׁל יַעֲקֹב. אָמַר  
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכִי מָה צְרִיכָה  
הָאֵמָה שֶׁל יַעֲקֹב, אֲלֵא אֶת הָעוֹלָם  
הַבָּא, וְלְהַשְׁלִיטֵם עַל כָּל עוֹבְדֵי  
כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, אָבֵל בְּעוֹלָם  
הַזֶּה, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמָךְ  
וְהַשְׁתַּעַבְדִּי בְּגִלוּת לְזִכּוֹת לְעוֹלָם  
הַבָּא.

כְּשִׁבְאָה הָאֵמָה שֶׁל יַעֲקֹב,  
הִתְרַעְמוּ לִפְנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא  
עַל שְׁנַטְל מֵהֶם הַשְּׁלִטּוֹן וְנִתָּן  
לְעֵשׂוֹ. אָמַר לְהֵם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ  
הוּא: וְכִי מָה אַתֶּם צְרִיכִים אֶת  
שְׁלִטּוֹן הָעוֹלָם הַזֶּה? שְׁהֲרֵי אֲנִי  
עַרְבֵי לְהַשְׁלִיטְכֶם לְעוֹלָם הַבָּא עַל  
כָּל הָאֻמוֹת, וּמִשׁוּם פְּךָ הַקְרִיבוּ  
עָלֵי כַפְרָה. כְּלוּמַר, עַל אוּתָהּ  
הַבְּטָחָה שְׂאֲנִי עַרְבֵי בּוֹ, הַקְרִיבוּ  
כַפְרָה וְהַתְּעַסְקוּ בַתּוֹרָה, וְעָלֵי  
לְתַת לְכֶם שְׂכָר טוֹב, וְעָלֵי  
לְהַשְׁלִיט אֶתְכֶם עַל כָּל הָאֻמוֹת,  
שְׁעַל כְּךָ מֵעַטְתִּי אֶת הַיָּרֵחַ בְּעוֹלָם  
הַזֶּה.

בא רבי יוסי חמוי ונשקיה ברישיה, קרא לברתיה ואמר לה, קוזטיפא דנהירוהא, ובוצינא דאיתפרשא בטבוון, אית גבך, זכאך אנת, וזכאך חולקך, וזכאך הוא חולקי בעלמא דין, דזכינא למחמי כך.

רבי יוחנן אמר, זכו ישראל - מאיר להם הקדוש ברוך הוא, ואינם צריכים למאור אחר, שכתוב (ישעיה ס יט) והיה לך ה' לאור עולם.

אמר רבי אבהו, ישראל פיון שנתחלף להם השלטון, מונים חשבון ללכנה, שבה נוהגים ישראל חשבונותיהם. זהו שכתוב (שיר השירים ד) הנהף יפה רעיתי, מנהיגתי. מן רועה כצאן יוסף. (שם) ומום אין כך, שלא נמצא כך חסרון במועדים ובזמנים.

דבר אחר, הנהף יפה רעיתי ומום אין כך, שנו רבותינו, בארבעה פרקים בשנה העולם נדון. אמר רבי אלכסנדראי, וכי לא נדון האדם אלא לפרקים אלו? והרי כתוב (איוב ז) ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחננו! ואמר רבי יצחק, אין לך כל רגע ורגע שהקדוש ברוך הוא אינו משגיח באדם בכל מה שהוא עושה, ושנה כאן, שבארבעה פרקים בשנה הוא!?

אמר רבי אלכסנדראי, אני חוזר בי, שדבר התורה בענין זה, ולא בענין של אותו דבר של רבותינו. שהפסוק אמר פקידה ובחינה, וחכמים אומרים דין. ומשמע שהקדוש ברוך הוא משגיח בכל יום ויום בעולם, אבל לדון דין, רק בארבעה זמנים הללו לדון את כל העולם.

וכך הדינים הללו, בשביל בני האדם עושה הקדוש ברוך הוא דין בעולם. בפסח על התבואה,

אתא ר' יוסי חמוי, ונשקיה ברישיה, קרא לברתיה ואמר לה, קוזטיפא דנהירוהא, ובוצינא דאיתפרשא בטבוון, אית גבך, זכאך אנת, וזכאך חולקך, וזכאך הוא חולקי בעלמא דין, דזכינא למחמי כך.

רבי יוחנן אמר, זכו ישראל, נהיר להון קודשא בריך הוא, ולית אינון צריכין לבוצינא אחרא, דכתיב (ישעיה ס יט) והיה לך ה' לאור עולם.

אמר רבי אבהו, ישראל פיון שנתחלף להו שולטנא, מונין חושבנא לסיהרא. דבה מנהגין ישראל חושבנהון. הדא הוא דכתיב, (שה"ש ד א) הנהף יפה רעיתי, מנהיגתי. מן רועה כצאן יוסף (שם ד ז) ומום אין כך, דלא אשתכח כך גרעונא מן מועדין וזמנין.

דבר אחר, הנהף יפה רעיתי ומום אין כך. תנו רבנן, בארבעה פרקים בשנה העולם נידון. אמר רבי אלכסנדראי, וכי לא נידון האדם אלא לפרקים אלו, והא כתיב (איוב ז יח) ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחננו. ואמר רבי יצחק, אין לך כל רגע ורגע שאין הקדוש ברוך הוא משגיח באדם, בכל מה שהוא עושה. ותנו הכא, דבארבעה פרקין בשנה הוא.

אמר רבי אלכסנדראי, הדרי בי. דמלה דאורייתא בעניינא דא. ולא בעניינא דההוא מלה דרבנן. דפסוקא אמר, פקידה ובחינה. ורבנן אמרי דינא. ומשמע דקודשא בריך הוא משגיח בכל יומא ויומא בעלמא. אבל מידן דינא, עד ארבעה זמנין אלין, למידן כל עלמא.

ובדהו דינין אלו, בגיניהון דבני נשא עביד קודשא בריך הוא דינא בעלמא.



בפסח, על התבואה, מאי קא משמע לן. אמר רבי יצחק, על תבואה ממש. דאמר רבי יצחק, בשנה שעברה נתן להם הקדוש ברוך הוא תבואה סיפוקא דעלמא. לא מעשרין ליה בני נשא, ולא יהבי למיכל מניה למספני וליתמי ולא רמלתי, פד אתי שתא דא דאין לכל עלמא על ההוא תבואה דההו בשתא דעברה.

בעצרת דן את העולם, על איזה עון. על עון פירות האילן, שלא המתינו שנות ערלתם, ושלא הניחום בשביעית לעני ולגר. בראש השנה דן כל העולם כלו, גופות בני אדם והנשמות, ופוקד אותם, ודן אותם על כל מה שעשו כל השנה בלה. ותאנא, אפילו צעדיו של אדם נמנין ובאין בדין באותו היום, הדא הוא דכתיב, (שם לא ד) וכל צעדי יספור.

תאני רבי יוסי, שלש פתות נכנסין ליום הדין. פת צדיקים גמורים. פת רשעים גמורים. פת בינונים. וכנגדן שלש פחות באדם. פת הנשמה הקדושה. וכח המתאנה. וכח המניעה. מאי פת המניעה, אמר רבי יהודה, פת המגדלת והמניע את הגוף בכל צרכיו.

רבי יוסי בן פזי אומר, בא וראה רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, אף על פי שבית דין של מעלה באין לעמד בדין, ולדון את הבריות, ולהורות לפני הקדוש ברוך הוא זכות וחובה של בני אדם. דתאני ר' יוסי בן פזי, שלש פתות של מלאכי השרת עומדין על הדין ביום ראש השנה. יש מהם שהם מורים זכות לטובה. ויש מהם חובה לרעה. ותא חזי, רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, שנתן עצה להנצל מן הדין.

מה משמענו? אמר רבי יצחק, על התבואה ממש. שאמר רבי יצחק, בשנה שעברה נתן להם הקדוש ברוך הוא תבואה, ספוקם של העולם. לא מעשרין אותו בני אדם ולא נותנים לאכל ממנו לעניים, ליתומים ולא למנות? ! כשבאה השנה הזו, דן את כל העולם על אותה תבואה שהיתה בשנה שעברה. בעצרת דן את העולם על איזה עון? על עון פרות האילן, שלא המתינו שנת ערלתם ושלא הניחום בשביעית לעני ולגר.

בראש השנה דן כל העולם כלו, גופות בני אדם והנשמות, ופוקד אותם, ודן אותם על כל מה שעשו כל השנה בלה. ולמדנו, אפילו צעדיו של אדם נמנים ובאים בדין באותו היום. זהו שכתוב (שם לא) וכל צעדי יספור. שנה רבי יוסי, שלש פתות נכנסים ליום הדין: פת צדיקים גמורים, פת רשעים גמורים, פת בינוניים, וכנגדן שלשה פחות באדם: פת הנשמה הקדושה, וכח המתאנה, וכח המניעה. מהו פת המניעה? אמר רבי יהודה, פת המגדלת והמניע את הגוף בכל צרכיו.

רבי יוסי בן פזי אומר, בא וראה רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, אף על פי שבית דין של מעלה באים לעמד בדין ולדון את הבריות ולהורות לפני הקדוש ברוך הוא זכות וחובה של בני אדם, שלמד רבי יוסי בן פזי, שלש פתות של מלאכי השרת עומדים על הדין ביום ראש השנה, יש מהם שהם מורים זכות לטובה, ויש מהם חובה לרעה. ובא וראה, רחמנותו של הקדוש ברוך הוא שנתן עצה להנצל מן הדין.

שְׁלֹמֹדְנוּ, מִה שְׁכַתוֹב (ויקרא כג)  
זְכוּרֵן תְּרוּעָה, לֹא מִצְאָנוּ זְכוּרָה  
לְתְרוּעָה, אֶלֶּא מִה שְׁאָמַר רַבִּי  
יוֹסִי, כְּתוּב (במדבר י ט) וְכִי תִבְאוּ  
מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצֵּר וְגו' וְהִרְעַתֶּם  
וְהִרְעַתֶּם וְגו'. וְזָכַר לְתְרוּעָה זו',  
אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הִרְיעוּ  
לִפְנֵי בְתְרוּעָה זו', שֶׁהִיא זְכוּרֵן אוֹתָהּ  
אֹתָהּ הַתְּרוּעָה, מִיָּד - וְנוֹשַׁעְתֶּם  
מֵאִיְבִיכֶם כְּאוֹתָהּ דְגָמָא.

מֵאִיְבִיכֶם, מִי הֵם? אֵלֹהֵי הַם  
הַמּוֹרִים חוֹבְתֶם שֶׁל בְּנֵי אָדָם.  
שְׁלֹמֹדְנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,  
מִלְּאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים חוֹבְתֵן שֶׁל  
בְּנֵי אָדָם, וּמִלְּאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים  
זְכוּתֶם. וְאֶפְלוּ אֶחָד מִנִּי אֶלֶּף  
מוֹרָה זְכוּתוֹ, עוֹזְבִים אוֹתוֹ. זֶהוּ  
שְׁכַתוֹב (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלָיו מִלְּאָף  
מִלֵּיץ אֶחָד מִנִּי אֶלֶּף, וְכְתוּב  
אֲחֵרָיו (שם) וַיִּחַנְנוּ וַיֹּאמֶר פְּדַעְהוּ  
מִרְדַּת שַׁחַת וְגו'.

וְכִי יֵשׁ מִלְּאָף מִשְׁטִין זְכוּתוֹ שֶׁל  
אָדָם? אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֵס  
וְחִלְיָה שְׁמִלְּאָף מִשְׁטִין זְכוּתוֹ,  
אֶלֶּא יֵשׁ מִלְּאָכִים מְמוּנִים לְעֵינַי  
וְלַהוֹרוֹת בְּחוֹבְתוֹ שֶׁל אָדָם בְּכָל  
שַׁעַה שְׁיַעֲבֹר, וְהֵם מוֹרִים אוֹתוֹ  
דְּכַר שְׁנַצְטוּוּ.

כִּיֹּצֵא בְּדָבָר, וְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם  
עוֹמְד עָלָיו מִימִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ, מִה  
זֶה עָלָיו? עָלָיו שֶׁל אַחָב, שֶׁהָיוּ  
מְעֵינִים בְּדִינוֹ מִימִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ.  
וְכִי יֵשׁ יָמִין וְכוּ' אֵלֹהֵי מִימִינִים  
לְזְכוּתוֹ, וְאֵלֹהֵי מִשְׁמָאִילִים לְכַף  
חוֹבָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִפְּנֵי  
מִה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה דִּין הַגּוֹף  
וְהַנְּשָׁמָה? מִפְּנֵי שֶׁבוּ נוֹלַד אָדָם  
הִרְאשׁוֹן, וְכוּ בְּיוֹם נַעֲשֵׂה גוֹף,  
וְנִזְרְקָה בּוֹ נְשָׁמָה, וְכוּ בְּיוֹם נִדּוּן  
וְנִקְבַע הַדִּין לְדוֹרוֹת.

וּבְחַג נִדּוּנִים עַל שֶׁהֵם מְבַזִּים  
בְּנִטְיִילַת יָדִים, וְעַל שֶׁהֵם מְזוֹלְזִלִים  
בְּמִקְוֹאוֹת וּבִטְהוֹרוֹת שֶׁהֵם מֵים,

דְּתִנְיָא מֵאֵי דְכְּתִיב (ויקרא כג כד) זְכוּרֵן תְּרוּעָה לֹא  
אֲשַׁפְּחָנָא זְכוּרָה (דף יט ע"א) לְתְרוּעָה,  
אֶלֶּא הֵאֵי דְאָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתִיב (במדבר י ט) וְכִי  
תִבְאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצֵּר וְגו' וְהִרְעַתֶּם  
וְגו', וְזָכַר לְתְרוּעָה זו', אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,  
הִרְיעוּ לִפְנֵי בְתְרוּעָה זו', שֶׁהִיא זְכוּרֵן אוֹתָהּ  
הַתְּרוּעָה, מִיָּד, וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבִיכֶם כְּהוּא  
גְּוֹנָא.

מֵאִיְבִיכֶם מֵאֵן אֵינוֹן, אֵלֹהֵי הַם הַמּוֹרִים חוֹבְתֶם  
שֶׁל בְּנֵי אָדָם. דְּתִנְיָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,  
מִלְּאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים חוֹבְתֵן שֶׁל בְּנֵי אָדָם.  
וּמִלְּאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים זְכוּתֵן. וְאֶפְלוּ אֶחָד מִנִּי  
אֶלֶּף מוֹרָה זְכוּתוֹ, שְׁבָקִין לוֹ. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב,  
(איוב לג כג) אִם יֵשׁ עָלָיו מִלְּאָף מִלֵּיץ אֶחָד מִנִּי  
אֶלֶּף. וְכְתִיב בְּתִרְיָה, (שם לג כד) וַיִּחַנְנוּ וַיֹּאמֶר  
פְּדַעְהוּ מִרְדַּת שַׁחַת וְגו'.

וְכִי יֵשׁ מִלְּאָף מִשְׁטִין זְכוּתוֹ שֶׁל אָדָם, אָמַר  
רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֵס וְשָׁלוֹם שְׁמִלְּאָף מִשְׁטִין  
זְכוּתוֹ. אֶלֶּא, יֵשׁ מִלְּאָכִים מְמוּנִים לְעֵינַי  
וְלַהוֹרוֹת בְּחוֹבְתוֹ שֶׁל אָדָם, בְּכָל שַׁעַה  
שְׁיַעֲבֹר, וְהֵם מוֹרִים אוֹתוֹ דְּכַר שְׁנַצְטוּוּ.

כִּיֹּצֵא בְּדָבָר (מ"א כב יט) וְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמְד  
עָלָיו מִימִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ. מֵאֵי עָלָיו,  
עָלָיו שֶׁל אַחָב. שֶׁהָיוּ מְעֵינִים בְּדִינוֹ. מִימִנוֹ  
וּמִשְׁמָאלוֹ, וְכִי יֵשׁ יָמִין וְכוּ', אֶלֶּא אֵלֹהֵי  
מִימִינִים לְזְכוּתוֹ, וְאֵלֹהֵי מִשְׁמָאִילִים לְכַף חוֹבָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִפְּנֵי מִה בְּרֵאשׁ  
הַשָּׁנָה דִּין הַגּוֹף וְהַנְּשָׁמָה, מִפְּנֵי שֶׁבוּ  
נוֹלַד אָדָם הִרְאשׁוֹן, וְכוּ בְּיוֹם נַעֲשֵׂה גוֹף,  
וְנִזְרְקָה בּוֹ נְשָׁמָה, וְכוּ בְּיוֹם נִדּוּן וְנִקְבַע הַדִּין  
לְדוֹרוֹת.

וּבְחַג נִדּוּנִין עַל שֶׁהֵם מְבַזִּים בְּנִטְיִילַת יָדִים,  
וְעַל שֶׁהֵם מְזוֹלְזִלִים בְּמִקְוֹאוֹת וּבִטְהוֹרוֹת

שָׁהֵם מַיִם. וְעַל כֵּן נִדְוָנִין עַל הַמַּיִם, עַל עֲנַן הַמַּיִם.

וְעַל כֵּן נִדְוָנִים עַל הַמַּיִם, עַל עֲנַן הַמַּיִם.

אָמַר רַבִּי אֲחָא, בְּאַרְבַּע פְּרָקִים כְּמוֹ כֵּן, הָאָדָם נִדְוָן. בּוֹ בַּיּוֹם שְׁמֵהֲרֵהּ הָעֵבֶרֶה. וּבִזְמַן שְׁעוֹשָׁהּ. וּבַיּוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה. וּבְעוֹלָם הַבָּא. רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר, בְּזִמְנָן שְׁעוֹשָׁה הָעֵבֶרֶת. וּבִזְמַן שְׁיַחֲלָהּ. דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, כִּיּוֹן שְׁיַחֲלָהּ הָאָדָם, סְלָקִין לִיהּ לְדִינָא. וּבִזְמַן שְׁמַת פְּשִׁיּוּצָאָה נִשְׁמַתוּ מִמֶּנּוּ. וּבְעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי אֲחָא, בְּאַרְבַּע פְּרָקִים כְּמוֹ כֵּן הָאָדָם נִדְוָן: בּוֹ בַּיּוֹם שְׁמֵהֲרֵהּ הָעֵבֶרֶה, וּבִזְמַן שְׁעוֹשָׁהּ, וּבַיּוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה, וּבְעוֹלָם הַבָּא. רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר, בְּזִמְנָן שְׁעוֹשָׁה הָעֵבֶרֶת, וּבִזְמַן שְׁיַחֲלָהּ. שְׁאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, כִּיּוֹן שְׁיַחֲלָהּ אָדָם, מַעֲלִים אוֹתוֹ לְדִין, וּבִזְמַן שְׁמַת, כְּשִׁיּוּצָאָה נִשְׁמַתוּ מִמֶּנּוּ, וּבְעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּטַחֲוֹן הַצְדִּיקִים וְשִׁמְחָתָם, כְּשִׁיּוּצָאִין מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּכִשְׁרוֹן מַעֲשִׂים. וְכִשְׁבָּאִין לְעֵינֵין בְּנִשְׁמָה, אֵין מוֹחִין בִּידָה. וּמָה אוֹמְרִין לָהּ, (שה"ש ד' ט) כְּלָף יָפָה רַעֲיָתִי. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַצְדִּיק אוֹמַר זֶה עַל הַנִּשְׁמָה שָׁבוּ, כְּלָף יָפָה רַעֲיָתִי, מְנַהֲיָתִי דְלֵא אֲבֵאִישַׁת לָךְ בְּעוֹבְדִין בִּישִׁין, דְכָתִיב (סו) וּמוֹם אֵין בָּךְ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּטַחֲוֹן הַצְדִּיקִים וְשִׁמְחָתָם, מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּכִשְׁרוֹן מַעֲשִׂים. וְכִשְׁבָּאִים לְעֵינֵין בְּנִשְׁמָה, אֵין מוֹחִים בִּידָה. וּמָה אוֹמְרִים לָהּ? כְּלָף יָפָה רַעֲיָתִי. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַצְדִּיק אוֹמַר אֵת זֶה עַל הַנִּשְׁמָה שָׁבוּ, כְּלָף יָפָה רַעֲיָתִי, מְנַהֲיָתִי, שְׁלֵא הִרְעִיתִי לָךְ בְּמַעֲשִׂים רְעִים, שְׁכַתּוּב (שיר ד) וּמוֹם אֵין בָּךְ.

דְּבַר אַחַר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת, לְמָה חָסַר ו', אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, תְּפִלַּת הַצְדִּיקִים שְׁיִצְאוּ מִהָעוֹלָם הַזֶּה, כְּדִי שְׁלֵא יִתְעַכֵּב שְׁכָרָם לְעוֹלָם הַבָּא. דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, מֵאִי דְכָתִיב (יחזקאל א כו) דְּמוֹת כְּמִרְאֵה אָדָם עָלָיו מְלַמְעָלָה. זוּ מַעֲלָתָן שֶׁל צְדִיקִים, שְׁהֵם לְמַעְלָה עַל כָּל הַמַּעֲלוֹת.

דְּבַר אַחַר, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת. לְמָה חָסַר ו'? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, תְּפִלַּת הַצְדִּיקִים שְׁיִצְאוּ מִהָעוֹלָם הַזֶּה כְּדִי שְׁלֵא יִתְעַכֵּב שְׁכָרָם לְעוֹלָם הַבָּא. שְׁאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, מַה שְׁכַתּוּב (יחזקאל א) דְּמוֹת כְּמִרְאֵה אָדָם עָלָיו מְלַמְעָלָה? זוּ מַעֲלָתָן שֶׁל צְדִיקִים שְׁהֵם לְמַעְלָה עַל כָּל הַמַּעֲלוֹת.

מֵאִי עָלָיו. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הוּא יַעֲקֹב, שְׁמַעֲלָתוֹ לְמַעְלָה. הֲדָא הוּא דְכָתִיב, כְּמִרְאֵה אָדָם. מֵאִי מְשַׁמַּע, כְּתִיב הֲכָא עָלָיו, וְכָתִיב הָתָם (בראשית לה יג) וַיַּעַל מִעָלָיו אֱלֹהִים.

מַה זֶה עָלָיו? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הוּא יַעֲקֹב, שְׁמַעֲלָתוֹ לְמַעְלָה. זְהוּ שְׁכַתּוּב כְּמִרְאֵה אָדָם. מַה מְשַׁמַּע? כְּתוּב כָּאֵין עָלָיו, וְכָתוּב שֵׁם (בראשית לה) וַיַּעַל מִעָלָיו אֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא בַר יַעֲקֹב, אֵין לָךְ בְּכָל לִילָה וְלִילָה, שְׁאֵין הַכְּרוֹז יוֹצֵא וְאוֹמַר, עָלוּ חֲסִידִים, בָּאוּ וּבְרַכּוּ לְיוֹצְרֵכֶם. הֲדָא הוּא דְכָתִיב, (תהלים קמה יב) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה. כְּבוֹד מְלֻכּוֹתֶךָ יֵאמְרוּ וּגְבוּרַתֶךָ יִדְבְּרוּ.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא בַר יַעֲקֹב, אֵין לָךְ בְּכָל לִילָה וְלִילָה שְׁאֵין הַכְּרוֹז יוֹצֵא וְאוֹמַר: עָלוּ חֲסִידִים, בָּאוּ וּבְרַכּוּ לְיוֹצְרֵכֶם! זְהוּ שְׁכַתּוּב (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה. כְּבוֹד מְלֻכּוֹתֶךָ יֵאמְרוּ וּגְבוּרַתֶךָ

וּלְמָה, לְהוֹדִיעַ לְבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרוֹתָיו וּגּוֹ'.  
הֲנֵנוּ רַבָּנָן זִימְנָא חֲדָא הָוֵה אָזִיל רַבִּי יוֹסִי  
בְּאוּרְחָא, פִּגְעַע בֵּיהּ ר' יְרֵמְיָה (נ"א ח"א),  
וְאָזְלוּ בַּחֲדָא. פִּגְעוּ בַּהֲוֵא טוֹרָא, וְהָוֵה טוֹרָא  
דְּחִיל עֲלֵיהֶן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְרֵמְיָה (נ"א  
ח"א), גִּימָא מִיְלֵי דְאוּרֵייתָא, וְנִיזִיל.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, בּוֹדַאי דְאִמְרֵי חֲפִימֵי מִתְנִיתָא,  
שְׁמַשָּׂא דְהָוֵה לְיַעֲקֹב, עַד כַּמָּה לְהָוֵי דָא.  
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִימָא לָךְ מְלָה דְהָוֵה אָמַר  
אָבָא, דְהָוֵה שְׁמַשָּׂא וְנַהוּרָא סְגִיאַה דְהָוֵה  
לְיַעֲקֹב, גְּנִיזוּ הוּא לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא. וְלֹא  
דָא הוּא שְׁמַשָּׂא דְמִשְׁתַּמְּשִׁין בֵּיהּ בְּנוּהֵי דְעָשׂוּ,  
וְאִתְגַּזַּר דִּישְׁתַּעְבְּדוּן בְּנוּהֵי דִיעֲקֹב תַּחֲתוּתוּהֵי.

בֵּיהּ שְׁעֵתָא, הָוֵה עֲצִיב יַעֲקֹב, אָמַר מְאֲרֵי  
עֲלָמָא, הָא נַהֲירוּתָא דִּילֵי אֲתִיְהִיבַת  
לְעָשׂוּ. יִצְאָה בַת קוֹל וְאִמְרָה (ירמיה ל יא) וְאִתָּה  
אֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב וּגּוֹ' וְנַהֲירוּתָא דִּילָךְ לָךְ  
אִתְגַּנְיִז וּלְבִנְיָךְ. אָמַר אוּרִינָא לִי.

בֵּיהּ שְׁעֵתָא אִפִּיק קוֹדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא הֵוֵה  
שְׁמַשָּׂא דְחַמֵּי לֵיהּ יַעֲקֹב, וְלֹא בַר נֶשׁ  
אֲחֵרָא. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב (בראשית לב) וַיִּזְרַח לִּי  
הַשֶּׁמֶשׁ. אוֹתוֹ הַשֶּׁמֶשׁ שְׁהִיה גְּנוּז. כְּאֲשֶׁר עֶבֶר  
אֵת פְּנוּאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּשֶׁנִּצְחַח שָׂרוּ שָׁל  
עָשׂוּ. לוֹ מִשְׁמַע וְלֹא לְאַחַר.

וְאִתָּה עַל גַּב דִּיעֲקֹב אֲתֵהֵינִי לְמַחֲזִיא דְנִצְחַח  
לְרַבְרָבָא דְעָשׂוּ, מַה כְּתִיב בֵּיהּ. (שם) וְהוּא  
צוֹלַע עַל יַרְכוּ. אָמַר רַבִּי אַחָא, נַהוּרָא נַהֲיר,  
אָבָל לְבִיהּ הָוֵה חֲשׂוּף, עַל גַּפְקֵי יַרְכִיּה  
דִּישְׁתַּעְבְּדוּן תַּחֲתוּתוּהֵי דְעָשׂוּ.

עַד דְּהוּוּ אָזְלֵי, שְׁמַעוּ קַל יְנוּקָא בְּטוֹרָא, דְּהָוֵה  
אָזִיל וּבְכִי. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, נִיזִיל גְּבִיהַ דְּהָא  
לֹא מִסְתַּפִּינָא. דְּהָא תַּנָּן לְחַד מִתַּחֲזֵי וּמִזִּיק,

יְדַבְּרוּ. וְלָמָּה? לְהוֹדִיעַ לְבְנֵי  
הָאָדָם גְּבוּרוֹתָיו וּגּוֹ'.

שָׁנוּ רַבּוּתֵינוּ, פִּעַם אַחַת הָיָה  
הוֹלֵךְ רַבִּי יוֹסִי בְּדֶרֶךְ, פִּגְשׁ בּוֹ רַבִּי  
יְרֵמְיָה (ח"א) וְהִלְכוּ כְּאַחַד. פִּגְעוּ  
בְּהַר הַהוּא, וְהָיָה הַהַר מִפְּחִיד  
אוֹתָם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְרֵמְיָה  
(ח"א): נֹאמַר דְּבָרֵי תוֹרָה וְנִלְךְ.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא: בּוֹדַאי שְׁאוּמְרִים  
חֲכָמֵי הַמְּשָׁנָה, הַשְּׁמֵשׁ שְׁהִיה  
לְיַעֲקֹב, עַד כַּמָּה זֶה יְהִיָּה? אָמַר  
רַבִּי יוֹסִי: אִמַּר לָךְ דְּבַר שְׁהִיָּה  
אָבָא אוֹמֵר, שְׁאוֹתוֹ הַשְּׁמֵשׁ וְאוֹר  
הַרְבֵּי שְׁהִיָּה לְיַעֲקֹב, גְּנוּז הוּא  
לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, וְלֹא זֶה  
הוּא הַשְּׁמֵשׁ שְׁמֵשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ בְּנֵי  
עָשׂוּ, וְנִגְזַר שִׁישְׁתַּעְבְּדוּ בְּנֵי יַעֲקֹב  
תַּחֲתֵי.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הָיָה יַעֲקֹב עֲצוּב.  
אָמַר: רַבּוֹן הַעוֹלָם, הָרִי הָאוּרָה  
שְׁלִי נִתְּנָה לְעָשׂוּ. יִצְאָה בַת קוֹל  
וְאִמְרָה: וְאִתָּה אֵל תִּירָא עֲבָדֵי  
יַעֲקֹב וּגּוֹ', וְהָאוּרָה שְׁלָךְ נִגְנְזָה  
לָךְ וּלְבִנְיָךְ. אָמַר: הֲרֵאִינָה לִי!

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא אֵת הַשְּׁמֵשׁ שְׁרָאָה  
אוֹתָהּ יַעֲקֹב, וְלֹא אָדָם אַחֵר. זֶהוּ  
שְׁכָתוּב (בראשית לב) וַיִּזְרַח לִּי  
הַשֶּׁמֶשׁ, אוֹתוֹ הַשְּׁמֵשׁ שְׁהִיָּה גְּנוּז,  
כְּאֲשֶׁר עֶבֶר אֵת פְּנוּאֵל. אָמַר רַבִּי  
יוֹסִי, כְּשֶׁנִּצְחַח שָׂרוּ שָׁל עָשׂוּ, לוֹ  
מִשְׁמַע וְלֹא לְאַחַר.

וְאִתָּה עַל גַּב שְׁיַעֲקֹב נִתְּנָה לְרֵאוֹת  
שְׁנִצְחַח אֵת שָׂרוּ שָׁל עָשׂוּ, מַה  
כְּתוּב בּוֹ? (שם) וְהוּא צוֹלַע עַל יַרְכוּ.  
אָמַר רַבִּי אַחָא, הָאוֹר הָאִיר, אָבָל  
לְבוֹ הָיָה חֲשׂוּף עַל יוֹצְאֵי יַרְכִּיו  
שִׁישְׁתַּעְבְּדוּ תַּחַת עָשׂוּ.

בְּעוֹד שְׁהִיּוּ הוֹלְכִים, שְׁמַעוּ קוֹל  
תִּינוּקָא בְּהַר שְׁהִיָּה הוֹלֵךְ וּבּוֹכָה.  
אָמַר רַבִּי יוֹסִי: גִּלְף אֵלֵינוּ, שְׁהִירֵי  
אֵינְנוּ מִפְּחִידִים, שְׁהִירֵי שְׁנִינוּ,  
שְׁלֹא אַחַד מִתַּחֲזֵי וּמִזִּיק, לְשָׁנִים

נראה ולא מזיק. הלכו אליו, והתינוק היה בוכה.

בשהגיעו אליו, אמר רבי יוסי: בני רבון העולם אנחנו, של אותו שנקרא שמו אחד על שמים, באותיות שלשה רשומים, בסוד של ארבע. חקוקים על אחד שנים, ונקראים על חיות הקדש. מה הטעם? אמר רבי יוסי פך: שחוששים שמא הוא שד, והם פחדים משמו של רבון העולם הרבה.

באשר אותו הילד שמע את הדבר הזה, השיב ואמר: יהודי אני, וכן בנו של רבי חייא הגדול אני, ואבי היה מלמד אותי פסוקי שיר השירים ופרשת בראשית, ומת אבי, ונבכו אותי הגנבים, וכעת נצילתי מהם וברחתי להר הזה.

בכה רבי יוסי ואמר: אוי שבן בנו של רבי חייא הגדול הולך פך! לקח אותו בידו והלכו. אמר לו רבי יוסי: אמר בני, מה היית לומד עם אביך? אמר: בפרשת יהי מארת ברקיע השמים הייתי לומד. אמר לו: מה היה אביך אומר בפרשה הזו?

פתח אותו תינוק פיו ואמר: (במדבר כא) באר חפרוה שרים פרוה נדיבי העם במחקק במשענתם. למדנו, שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל על ידי שלשה רועים אחים - משה, אהרן ומרים. בזכות משה היה המן יורד לישראל, בזכות אהרן היו ענני כבוד הולכים עם ישראל, בזכות מרים היתה הבאר הולכת עמם.

מתה מרים - פסקה הבאר. מת אהרן - נטלו ענני כבוד. זהו שפתוב (שם כ) ויראו כל העדה. אל תקרי ויראו אלא וייראו. מתה מרים - פסקה הבאר, מנין לנו?

לתרי מתחזי ולא מזיק. אזלו לגביה, וינוקא הוה בכי.

בד מטו גביה, אמר רבי יוסי, בנוי דמארי עלמא אנן, דההוא דאקרי שמייה חד על תרי, באתווא, תלת רשימין, ברזא דארבע. גליפין על חד תרין, ואתקרי על חיוותא קדישא. מאי טעמא, אמר רבי יוסי הכי, דחיישינן שמא שד הוא, ואינון מסתפו משמיה דמארי עלמא סגי.

ההוא ינוקא בד שמע מלה דא, אתיב ואמר, יודאי אנא, ובר בריה דרבי חייא רבה אנא, והוה אבוי מליף לי פסוקי דשיר השירים, ופרשתא דבראשית. ומית אבוהי, ונגבו לי גנבי, וכען אשתזיבנא מנהון, וערקנא בהאי טורא.

בכה רבי יוסי ואמר, ווי דבר בריה דרבי חייא רבה אזיל פדין. נטליה בידוי ואזלו. אמר ליה רבי יוסי, אימא ברי מה הוית לעי עם אבוך. אמר בפרשת יהי מארת ברקיע השמים הוינא לעי. אמר ליה, מה הוה אמר אבוך בפרשתא דא.

פתח ההוא ינוקא פומיה ואמר (במדבר כח יח), באר חפרוה שרים פרוה נדיבי העם במחוקק במשענתם. תאנא, שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, על ידי שלשה רועים אחים, משה, אהרן, ומרים. בזכות משה, היה המן יורד לישראל. בזכות אהרן, היו ענני כבוד הולכים עם ישראל. בזכות מרים, היתה הבאר הולכת עמם. (דף יט ע"ב)

מתה מרים, פסקה הבאר. מת אהרן, ניטלו ענני כבוד. הדיא הוא דכתיב. (שם כ ט) ויראו כל העדה. אל תקרי ויראו אלא וייראו. מתה מרים פסקה הבאר, מנא לן. דכתיב (שם

שְׁכַתּוּב (שם) וַיֵּשֶׁב הָעַם בְּקִדְשׁ  
וּתְמַת שֵׁם מְרִים, וְכַתּוּב אַחֲרָיו  
וְלֹא הָיָה מִיָּם לַעֲדָה. וּבְזִכּוֹת  
מֹשֶׁה חֲזָרוּ שְׁלֹשָׁתָם. וְהָיָה אָבִי  
אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁתָם חֻקּוֹת  
דְּמִיתִיהֶם בְּרַקִּיעַ, שֶׁתֵּאִיר זְכוּתָם  
עַל יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (בְּרֵאשִׁית א)  
וַיִּתֵּן אֲתָם אֱלֹהִים בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם  
לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ.

וּבְמִנְיָן לָנוּ שְׁשֵׁלֶשֶׁתָם חֻקּוֹקִים  
בְּרַקִּיעַ? שְׁתֵּי שְׁנֵינוּ, בְּכֻלָּם כְּתוּב  
עַל פִּי ה', וּבְמְרִים לֹא כְּתוּב עַל  
פִּי ה', שְׁאִין כִּף דְּרָף אָרֶץ. אֲלֵא  
אָמַר אָבִי, בְּכֻלָּם כְּתוּב שֵׁם, וּתְמַת  
שֵׁם מְרִים, וַיְמַת שֵׁם אֶהְרֹן, וַיְמַת  
שֵׁם מֹשֶׁה. כְּתוּב כָּאֵן שֵׁם, וְכַתּוּב  
שֵׁם שֵׁם, (שְׁמוֹת לֵד) וַיְהִי שֵׁם עִם ה'.  
מֵה לְהֵלֵן עִם ה', אֶף כָּאֵן עִם ה'.  
שְׁשֵׁנִינוּ, לְמָה מֵת מֹשֶׁה בְּחֻצָּה  
לְאָרֶץ? לְהוֹרוֹת שְׁבֻזְכוּתוֹ יִתְקִימוּ  
מִתִּי מְדַבֵּר. וְאָמַר אָבִי: אָמַר  
מֹשֶׁה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא:  
רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֶפְנֶס לְאָרֶץ כְּדִי  
לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹתֶיךָ, שְׁהָרִי כְּתוּב  
(וַיִּקְרָא כג) כִּי תְבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ, (שְׁמוֹת  
יב) וְהָיָה כִּי תְבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ. וְשֵׁם  
הוּא קִיּוּם שֶׁל מִצְוֹתֶיךָ.

אָמַר לוֹ, מֵה שְׁהִזְהַרְתָּ, מְשָׁלִים  
אוֹתָךְ, וּמֵה שְׁיַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל בְּאָרֶץ  
הַקְּדוֹשׁ, יְהִי חֻלְקָךְ עִמָּהֶם. זֶהוּ  
שְׁכַתּוּב (ישעיה נג) לְכֵן אֲחַלֵּק לוֹ  
בְּרַבִּים - אֵלּוּ הַצְּדִיקִים שֶׁל  
יִשְׂרָאֵל, וְאֵת עֲצוּמִים יַחַלֵּק שְׁלָל  
- אֵלּוּ הָאֲבוֹת. וְלָמָּה? תַּחַת אֲשֶׁר  
הֵעֵרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

שְׁאָמַר רַבִּי חֵיִיא סְבָא, לֹא  
מִצְאָתִי רוּעָה שֶׁמְסַר נַפְשׁוֹ עַל  
צִאֲנוּ כְּמֹשֶׁה, שְׁאָמַר (שְׁמוֹת לב)  
וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אֵין  
מַחְנֵי נָא מִסְפָּרְךָ אֲשֶׁר כְּתָבְתָּ. מֵה  
זֶה מַחְנֵי נָא? מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן  
הָעוֹלָם הַבָּא, לְקַיֵּם תַּחַת אֲשֶׁר  
הֵעֵרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

כֹּא (ב) וַיֵּשֶׁב הָעַם בְּקִדְשׁ וּתְמַת שֵׁם מְרִים. וְכַתִּיב  
בְּתַרְיָה וְלֹא הָיָה מִיָּם לַעֲדָה. וּבְזִכּוֹת מֹשֶׁה  
חֲזָרוּ שְׁלֹשָׁתָן. וְהָיָה אָמַר אָבִי, תִּלְתִּיהוֹן  
גְּלִיפִין דִּיּוֹקְנֵהוֹן בְּרַקִּיעָא, לְאַנְהָרָא זְכוּתֵהוֹן  
עַל יִשְׂרָאֵל. הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, וַיִּתֵּן אֲתָם  
אֱלֹהִים בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ.

וּמִנְיָא לֶן דְּתִלְתִּיהוֹן גְּלִיפִין בְּרַקִּיעָא, דְּהָא תַנּוּן,  
בְּכֻלְהוּ כְּתִיב עַל פִּי ה', וּבְמְרִים לֹא כְּתִיב  
עַל פִּי ה', דְּלֹאוּ אוֹרַח אֶרְעָא. אֲלֵא אָמַר אָבִי,  
בְּכֻלְהוּ כְּתִיב שֵׁם, (שם) וּתְמַת שֵׁם מְרִים. (שם כג)  
(כח) וַיְמַת שֵׁם אֶהְרֹן. (דְּבָרִים לֵד ה) וַיְמַת שֵׁם מֹשֶׁה.  
כְּתִיב הֲכָא שֵׁם, וְכַתִּיב הֲתָם שֵׁם. (שְׁמוֹת לֵד כח)  
וַיְהִי שֵׁם עִם ה', מֵה לְהֵלֵן עִם ה', אֶף כָּאֵן  
עִם ה'.

דְּתַנּוּן, לְמָה מֵת מֹשֶׁה בְּחֻצָּה לְאָרֶץ, לְהוֹרוֹת,  
דְּבְזְכוּתֵיהּ יִתְקַיְימוּן מִתִּי מְדַבֵּר. וְאָמַר  
אָבִי, אָמַר מֹשֶׁה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,  
רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם אֶפְנֶס לְאָרֶץ לְקַיְימָא פְּקוּדֶיךָ,  
דְּהָא כְּתִיב (וַיִּקְרָא כג ו) כִּי תְבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ. (שְׁמוֹת יב)  
(כח) וְהָיָה כִּי תְבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ. וְתַמְזֵן הוּא קִיּוּמָא  
דְּפִיקוּדֶיךָ.

אָמַר לִיָּה מֵה דְּאִזְהַרְתָּ שְׁלִים לָךְ וּמֵה דִּיעֲבֹדוֹן  
יִשְׂרָאֵל בְּאֶרְעָא קְדִישָׁא יְהִי חוּלְקָךְ  
עִמָּהוֹן. הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, (ישעיה נג) לְכֵן אֲחַלֵּק  
לוֹ בְּרַבִּים, אֵלּוּ זְפֵאִין דִּישְׂרָאֵל. וְאֵת עֲצוּמִים  
יַחַלֵּק שְׁלָל, אֵלּוּן אֲבָהֲתָא, וְלָמָּה, תַּחַת אֲשֶׁר  
הֵעֵרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

דְּאָמַר רַבִּי חֵיִיא סְבָא, לֹא אֲשַׁכְּחָנָא רַעֲיָא  
דְּמְסַר נַפְשִׁיהּ עַל עֲאֲנִיָּה, כְּמֹשֶׁה, (שְׁמוֹת

לב לב) דְּאָמַר וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אֵין  
מַחְנֵי נָא מִסְפָּרְךָ אֲשֶׁר כְּתָבְתָּ. מֵאי מַחְנֵי נָא,  
מִן עֲלֻמָּא דִּין וּמִן עֲלֻמָּא דְּאֲתִי. לְקַיְימָא תַּחַת  
אֲשֶׁר הֵעֵרָה לְמוֹת נַפְשׁוֹ.

וְאֵת פֹּשְׁעִים נִמְנָה, שְׁנֻקְבַּר עִם מֵתֵי מְדָבָר, דִּהְיוּ חֲזִיבִין קָמִי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְהוּא חֲטָא רַבִּים נָשָׂא, שְׁלֹא זָז מִשָּׁם עַד שְׁמַחֵל לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלִפְשָׁעִים יִפְגִּיעַ, שְׁהֲרַבָּה תִּפְלְתוּ עֲלֵיהֶם.

וְעַל כְּדִין, תִּלְתִּיהוּן גְּלִיפִין לְעִילָא. אַתָּא ר' יוֹסִי וְנִשְׁקִיָּה, וְאַרְכָּבִיָּה עַל כְּתַפִּיָּה תִּלְתַּת מִילִין, וְקָרָא עֲלֵיהָ (ישעיה נד יג) וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה'.

שָׁנָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, בָּא וּרְאָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא עָשָׂה אֵת הַשְּׁמֶשׁ אֶלָּא לְשִׁמּוּשׁ בְּנֵי אָדָם. בָּא וּרְאָה, בְּשִׁלֵּשׁ מְאוֹת וְתִשְׁעִים מְקוֹמוֹת שֶׁל יְשׁוּב הָאָרֶץ הוֹלֵךְ הַשְּׁמֶשׁ וְעוֹלָה וְיורֵד, וּמְדַרְגוֹת וּמַעְלֹת יְדוּעוֹת יֵשׁ לוֹ, וְהֵינּוּ שְׁכֵתוֹב (שם לח) הַנְּנִי מְשִׁיב אֵת צֶל הַמַּעְלֹת אֲשֶׁר יֵרְדָה בְּמַעְלֹת אַחַז.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵיךְ הִיא עוֹלָה? אָמַר רַבִּי, כְּכֹר לְמַדְנֵי בְּמִשְׁנֵה מִבְּעַלֵּי הַיְשִׁיבָה, שֶׁהַעוֹלָם הוּא עָגֹל כְּכַדּוֹר הַזֶּה, וּכְשִׁיּוּצָא מִהַמְזֻרַח, הוֹלֵךְ בְּעֵגוּל, עַד שְׁמִיָּע לְמִטָּה, וְאֵזַן נַעֲשֶׂה הָעָרֵב, וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה הוֹלֵךְ וְיורֵד בְּגִלְגָּלִים שֶׁל מְדַרְגוֹת יְדוּעוֹת, וְיורֵד וְסוֹבֵב אֵת כָּל הָאָרֶץ וְהַיְשׁוּב.

וּכְשִׁיּוֹרֵד וּמִתְכַּסֶּה מֵאֲתָנּוּ, מַעְרִיב לָנוּ, וּמְאִיר לְאוֹתָם הַדְּרִים תַּחְתֵּינוּ, לְפִי הַיְשׁוּב וְעֵגְלֵגְלוֹת הָאָרֶץ.

וְאֵזַן הוֹלֵךְ וְיורֵד, וּמִפְרִיד בֵּין הַמַּיִם שֶׁתַּחַת הַמַּיִם שֶׁל הָאוּקְיָנוֹס וּבֵין הַמַּיִם שֶׁהוֹלְכִים לְמַעְלָה, וּמִפְרִיד בְּאֲמֻצַּע הַמַּיִם, לְעַכָּב אֵת הַסִּילוֹן שֶׁל הַמַּיִם שִׁיּוּצָא מִגִּיהֵנָם שְׁלֹא יַעֲבֹר לְהִזִּיק לְבְנֵי אָדָם, וְעַל כֵּן לֹא נִקְרָא הַשְּׁמֶשׁ אֶלָּא לְשִׁמּוּשׁ אֵת בְּנֵי הָאָדָם, שֶׁעַל כֵּן נִקְרָא הַשְּׁמֶשׁ - שְׁמֶשׁ, שְׁמֶשׁ אֵת

וְאֵת פֹּשְׁעִים נִמְנָה, שְׁנֻקְבַּר עִם מֵתֵי מְדָבָר, דִּהְיוּ חֲזִיבִין קָמִי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְהוּא חֲטָא רַבִּים נָשָׂא, שְׁלֹא זָז מִשָּׁם עַד שְׁמַחֵל לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלִפְשָׁעִים יִפְגִּיעַ, שְׁהֲרַבָּה תִּפְלְתוּ עֲלֵיהֶם.

וְעַל כְּדִין, תִּלְתִּיהוּן גְּלִיפִין לְעִילָא. אַתָּא ר' יוֹסִי וְנִשְׁקִיָּה, וְאַרְכָּבִיָּה עַל כְּתַפִּיָּה תִּלְתַּת מִילִין, וְקָרָא עֲלֵיהָ (ישעיה נד יג) וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה'.

הָאֲנִי רַבִּי שְׁמַעוֹן, בָּא וּרְאָה, הַשְּׁמֶשׁ לֹא עָשָׂא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶלָּא לְשִׁמּוּשׁ בְּנֵי אָדָם. תָּא חֲזִי, בְּתִלְתַּת מְאָה וְתִשְׁעִין אַתְרֵי דִישׁוּבָא דְאַרְעָא, אֲזִיל שְׁמֶשׁא, וְסָלִיק וְנַחִית, וּמְדַרְגוֹת וּמַעְלֹת יְדוּעוֹת יֵשׁ לוֹ. וְהֵינּוּ דְכַתִּיב, (שם לח ח) הַנְּנִי מְשִׁיב אֵת צֶל הַמַּעְלֹת אֲשֶׁר יֵרְדָה בְּמַעְלֹת אַחַז.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הֵיךְ הוּא סָלִיק. אָמַר רַבִּי, כְּכֹר תְּנִינָא מִמְּאֲרִיהוּן דְּמִתִּיבְתָא. דְּעִלְמָא סַגְלָגֹל הוּא כְּכַדּוֹרָא דָּא. וְכַד נִפִּיק מִמְזֻרַח, אֲזִיל בְּסַגְלָגְלוֹתָא, עַד דְּמִטָּא לְתַתָּא, וּכְדִין אַתְעָבִיד רְמֶשָׂא. וּבְהַהוּא שְׁעָתָא אֲזִיל וְנַחִית בְּגִלְגָּלִין דְּמַדְרִיגָן יְדִיעֵן, וְנַחִית וְסַבֵּב כָּל אַרְעָא וְיִשׁוּבָא.

וְכַד נַחִית וּמִתְכַּסִּיא מִינָן, רְמֶשׁ לָן, וְנַהִיר לְאִינוּן דְּדִיירִין תַּחוֹת מִינָן. לְפּוּם יִישׁוּבָא וְסַגְלָגְלוֹתָא דְאַרְעָא.

וּכְדִין אֲזִיל וְנַחִית, וּמִפְרִישׁ בֵּין מַיָּא דְתַּחוֹתוֹהִי דְמַיָּא דְאוּקְיָנוֹס, וּבֵין מַיָּא דְאַזְלוּן לְעִילָא, וּמִפְרִישׁ בְּמִצִּיעָתָא דְמַיָּא, לְעַכָּב סִילוֹנָא דְמַיָּא דְנִפִּיק מִגִּיהֵנָם, דְלָא יַעֲבֹר לְנִזְקָא בְּנֵי נָשָׂא. וְעַל דָּא לֹא אַתְקָרִי שְׁמֶשׁא, אֶלָּא לְשִׁמּוּשָׁא לְבְנֵי נָשָׂא. דְּעַל כֵּן אַתְקָרִי שְׁמֶשׁא, שְׁמֶשׁא דְמִשְׁמֶשׁ לְכוּלָּא. אָמַר רַבִּי

הכל. אמר רבי אלעזר, אלמלא שהשמש ששוחה בים האוקיינוס, היה שורף ומבעיר את כל העולם.

יורד למפתח לארץ של הישוב, ומגיע לאותה דרגה שנקראת קרבוסא בלשון יון, ומאותה הדרגה מתחיל לעלות למעלה, וקול גלגליו נשמע לכל הרקיעים במסעותיו ללכת עם שירתו שהוא אומר, ולא היה אדם ששומע אותו פרט למשה, שהיה הנאמן של המלך, ויהושע שמשמש אותו.

וכשהצטרף אותו יהושע לערף קרב, והיה שומע קול נעימת ונהימת השמש, לא יכל לסבל אותו, מה כתוב? (יהושע י) ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון דום. מה זה דום? דום מלומר שירה. דום מקול הנעימה והנהימה שרף, שהרי היה שומע את קול מסעותיו במסעו.

אמר רבי בא, שש מאות וארבעים מסעות עשה השמש, כחשבון שמש, בין יום וילילה, וסובב את כל העולם בהקפה, ולשם מה צריך? לרפף ולחמם את הארץ, ולרדשן עשבים ויבולים, ולהצמיח פרות ואילנות.

אמר רבי יהודה, בא וראה, פאותו הגון שלמעלה עשה הקדוש ברוך הוא למטה. מה למעלה יש שמים, אף למטה יש שמים. ולמה נקראו שמים? אמר רבי יהודה, אש ומים.

אמר רבי יצחק, מפאן (איוב כה) עשה שלום במרומיו. לא כתוב במלאכיו, אלא במרומיו, על אותם האש והמים, ועושה שלום ביניהם. כמו הגון הזה למטה, אש ומים.

וחזור הרקיע מפתח, ומחמם האדמה

אלעזר, אלמלא דסחי שמשא בימא דאוקיינוס, הנה שריף ואוקיד לכולי עלמא. סריק מתחות ארעא דיישובא. ומגיע לההוא דרגא דאתקרי קרבוסא, בלשון יון. ומההוא דרגא שרי למיסק לעילא, וקל גלגלוי אשתמע לכולהו רקיעיא במטלנוהי, למיזל עם שירתיה דהוא אמר. ולא הוה בר נש דשמע ליה, בר ממושה, דהוה מהימן מלפא, ויהושע דמשמש ליה.

וכר איצטריך ליה יהושע, לאגחא קרבא, והוה שמע קל נעימותא, ונהימותא דמששא, לא יכיל ליה למיסבל. מה פתיב. (יהושע י יב) ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון דום. מאי דום. דום, מלומר שירה. דום, מקל נעימותא ונהימותא דילך, דהא הוה שמע קול מטלנוהי במטלנוהי.

אמר רבי בא, שית מאה וארבעין מטלנין עביד שמשא. כחושבן שמש. בין ימא ויליליא. ואסחר לכולא עלמא בסחרנותא. ולמאי אצטריך. לרפכא ולחממא ארעא, ולדשנא עשבין ויבולין, ולאצמחא פירין ואילנין.

אמר רבי יהודה, תא חזי, פההוא גוונא דלעילא, עביד קודשא בריה הוא לתתא. מה לעילא הוה שמיא, אוף לתתא הוה שמיא. ולמה אתקרו שמים, אמר רבי יהודה. אש ומים.

אמר רבי יצחק, מהכא, (איוב כה כב) עושה שלום במרומיו. במלאכיו לא כתיב, אלא במרומיו. על דאינון אש ומים, ועושה שלום ביניהם. פהאי גוונא לתתא, אש ומים.

וחזור הרקיע מפתח, ומחמם האדמה מחמימות האש, והשמש, ומוריד



הַאֲדָמָה מִחֲמִימוֹת הָאֵשׁ וְהַשֶּׁמֶשׁ,  
וּמֹרִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַמַּיִם  
עַל הָאָרֶץ וּמְקַרֵּר הָאֲדָמָה, וּמְסַיֵּעַ  
אֶת הַחֲמִימוֹת שְׁמֶלֶמְטָה, וְזֶה וְזֶה  
מוֹלִידִים וּמְצַמִּיחִים אֶת הָאָרֶץ.  
וְאֵת כָּל־מַיִם בְּרֵאשִׁית הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא  
לְתוֹעֵלַת בְּנֵי הָאָדָם.

רַבִּי אֲבָהוּ וְרַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי נֶתַן  
הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי נֶתַן,  
לֹא תִהְיֶה עָלַי הַמְּשָׁנָה  
הַלְלוּ, שְׁגֹרֶת פִּיהֶם כְּגֹזֶרֶת  
מִלְּאָכִים קְדוּשִׁים? וְאָנִי זְכַרְתִּי  
מִה שְׁאָמְרוּ, שֶׁהָרִי הַשֶּׁמֶשׁ נֹאֲצֵל  
אוֹרוֹ מִזְיוֹ הָאֶסְפֶּקְלָרְיָה  
שְׁלֹמְעֵלָה, וְהָאוֹרָה הַזֹּאת אֵינָה  
שְׁלוֹ. מְשַׁמֵּעַ שְׁכַתוּב (בראשיתא) יְהִי  
מְאֹרֶת, הִנֵּה לֹמֵר לֹמֵר יְהִי  
אוֹרוֹת, מִה זֶה מְאֹרֶת? אָמַר רַבִּי  
זִיְרָא, מִן אוֹרוֹת, מ' תּוֹסֶפֶת  
לְשֵׁמֶשׁ, כְּלוֹמֵר מִן אוֹרוֹת, וְהַתְּכָה  
הִיא אוֹרוֹת.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, אֵל תִּתְּמָה עֲלִי,וּ  
שְׁהָרִי הַתּוֹרָה נֹאֲצֵלָה מִן הַחֲכֵמָה  
שְׁלֹמְעֵלָה, וְהַשֶּׁמֶשׁ נֹאֲצֵלוּ מֵאוֹתוֹ  
הַרְקִיעַ הַעֲלִיּוֹן שֶׁעַל רֹאשׁ הַחַיּוֹת,  
וּכְמוֹ זֶה, כְּשֶׁתִּסְתַּכֵּל, כָּל מִה  
שְׁלֹמְעֵלָה וְלִמְטָה נֹאֲצֵלוּ זֶה מִזֶּה  
וְזֶה מִזֶּה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל  
הַכֹּל, וּמְכַסֵּא כְבוֹדוֹ מִתְּחִילִים  
לְהַיּוֹת נֹאֲצֵלִים זֶה מִזֶּה, וְכַסֵּא  
הַכְּבוֹד מִמֶּנּוּ, וְכֹל־מִן פְּאִיִן חֲשׂוּבִים  
לְנִגְדוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוּב (דניאל ד) וְכֹל  
דִּיִּרֵי הָאָרֶץ כָּאֵלוּ לֹא חֲשׂוּבִים.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, שְׁלֵא יְהִי לָךְ  
זֶה קֶשֶׁה, שְׁהָרִי הָרֵאשׁ שְׁלָנוּ  
לְהַבְדִּיל, מִתְּחִיל בְּרֵאשׁוֹנָה לְלַמֵּד  
אֶת הַתּוֹרָה לְתַרְגְּמוֹן, וְהַתְּרַגְּמוֹן  
לְסַמוּכִים לוֹ, וְהַסַּמוּכִים לוֹ  
לְסַמוּכִים לוֹ. נִמְצָא, שֶׁכָּאֲשֶׁר  
מְסַתֵּיִם הַשְּׁעוֹר, שֶׁכָּל־מִן תְּלוּיִים מִן  
הָרֵאשׁ. וּכְמוֹ זֶה תִּמְצָא לְמַעַלָּה  
וּלְכָל הָעוֹלָמוֹת.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, מִשֶּׁה נֹאֲצֵל  
מִהַזִּיּוֹ הַעֲלִיּוֹן, יְהוֹשֵׁעַ נֹאֲצֵל

הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַמַּיִם עַל הָאָרֶץ וּמְקַרֵּר  
הָאֲדָמָה, וְסַיֵּעַ לְחֲמִימוֹתָא דְּמִתְּתָא. וְהָאִי  
וְהָאִי, מוֹלִידִין וּמְצַמִּיחִין לְאַרְעָא. וְכִלְהוּ בְּרֵא  
קוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא לְתוֹעֵלַתָּא דְּבְנֵי נָשָׂא.

רַבִּי אֲבָהוּ, וְר' חֲזִיָּא, וְר' נֶתַן, הוּוּ אֲזֵלִי  
בְּאוֹרְחָא, אָמַר רַבִּי נֶתַן, לֹא תִהְיֶה עָלַי  
אֲלִין מְאֹרִיהוֹן דְּמִתְּנִיתָא, דְּגִזְרֵת פּוּמְהוֹן  
כְּגִזְרֵת מִלְּאָכִין קְדִישִׁין. וְאָנָּה דְּכִירָנָא מִה  
דְּאָמְרוּ, דְּהָא שְׁמָשׁ אֶתְאַצֵּל נְהִירוֹתִיהּ מִזְיוֹא  
דְּאֶסְפֶּקְלָרְיָא דְּלַעִילָא, וְהָאִי נְהִירוֹתָא לֹאוּ  
דִּילִיָּהּ הוּא. מְשַׁמֵּעַ דְּכִתִּיב יְהִי מְאֹרֶת הַזֶּה לִּי  
לְמִימְרֵי יְהִי אוֹרוֹת, מֵאִי מְאֹרוֹת. אָמַר רַבִּי  
זִיְרָא, מִן אוֹרוֹת. מ' תּוֹסֶפֶת, לְשֵׁמֶשׁ. כְּלוֹמֵר,  
מִן אוֹרוֹת, וְתִיבּוֹתָא הוּא אוֹרוֹת.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, אֵל תִּתְּמָה עֲלִי,וּ דְּהָא תּוֹרָה  
אֶתְאַצֵּל מִחֲכֵמָתָא דְּלַעִילָא, וְשְׁמִיָּא  
אֶתְאַצֵּל מִהֵהוּא רְקִיעָא עֵילָאָה דְּעַל רִישׁ  
חַיּוֹתָא, וּכְהָאִי גִוּוֹנָא, כִּד תִּסְתַּכֵּל, כָּל מִה  
דְּלַעִילָא וְתִתָּא, אֶתְאַצֵּלוּ דָּא מִן דָּא, וְדָא מִן  
דָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא עַל כָּל־א. וּמִן פּוּרְסִי  
יְקָרִיָּה שְׁרִיָּאֵן לְאֶתְאַצֵּלָא דָּא מִן דָּא, וְכוּרְסִי  
יְקָרָא מִנִּיָּה, וְכִלְהוּ כְּלָא חֲשִׁיבִין לְקַבְּלִיָּהּ. הָדָא  
הוּא דְּכִתִּיב, (דניאל ד לב) וְכֹל דִּיִּרֵי אֶרְעָא כְּלָא  
חֲשִׁיבִין.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, לֹא תִקְשִׁי לָךְ הָאִי, דְּהָא רִישָׁא  
מִיִּנְן בְּהַבְדֵּל, שְׁרִי בְּקַדְמִיתָא לְמִילְעָא  
בְּאוֹרִיָּתָא לְתוֹרְגְּמָנָא, וְתוֹרְגְּמָנָא (דף כ ע"א)  
לְדַסְמִיכֵי לִיָּה, וְדַסְמִיכֵי לִיָּה, לְדַסְמִיכֵי לִיָּה.  
אֲשַׁתְּכַח, דְּכִד מְסַתֵּיִם שְׁמַעְתָּא, דְּכִלְהוּ תְּלִיִין  
מִן רִישָׁא. וּכְהָאִי גִוּוֹנָא תְּשַׁפַּח לַעִילָא, וְלְכִלְהוּ  
עַלְמִין.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, מִשֶּׁה נֹאֲצֵל מִזְיוֹא עֵילָאָה.  
יְהוֹשֵׁעַ, אִיתְאַצֵּל מִמְּשֶׁה. זְקַנִּים,

ממשה, הזקנים נאצלו מיהושע, הנביאים נאצלו מן הזקנים, הנשיאים וראשי העם נאצלו מן הנביאים, וכלם זה מזה.

בעוד שהיו הולכים פגשו את רבי אלעזר. אמרו, הנה אחד מבעלי המשנה בא. אמרו לו: ודאי שאמרתם שהשמש נאצל אורו מזיו האספקלריה שלמעלה? אמר: כן הוא!

פתח ואמר (שיר ד) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. קוראה מעין, ואחר כך באר, ואחר נוזלים. בפסוק הזה יש להתבונן, שהרי המעין נמשך מן הבאר, והבאר מן הנוזלים, והנוזלים מן לבנון. לדעת שכלם נאצלו זה מזה וזה מזה. כן הוא השמש, האור אינו שלו, אלא נמשך חוט אחד של זיו שמאיר לשמש.

שהרי שנינו במשנתנו, האור שברא הקדוש ברוך הוא בתחלה, אדם היה רואה בו וצופה מראש העולם ועד סופו. בא וראה, אור השמש הוא אחד מששים אלפים ושבעים וחמשה חלקים מאותו האור של האספקלריה של האור ההוא שנגנו, ואפלו באור השמש הזה אין איש יכול להסתכל בו, כל שכן באותו האור.

והרי אמרנו, שאיש יסתכל בו מראש העולם ועד סוף העולם? אלא כך גזרנו במשנה שלנו, שבאור ההוא יכול האיש לדעת ולראות את אור החכמה, כל מה שהיה, וכל מה שיהיה, מראש העולם ועד סוף העולם, וההוא נגנו לצדיקים לעולם הבא. מה זה לעולם הבא? כשתצא הנשמה הקדושה מן העולם הזה וילך בו לעולם הבא.

אתאצלו מיהושע. נביאים, אתאצלו מזקנים. נשיאים ורישא דעמא, אתאצלו מנביאים. וכלהו דא מן דא.

עד דהוו אזלי, פגעו ביה בר' אלעזר, אמרו: הא חד מאינון מארי דמתיבתא אתא. אמרו ליה, ודאי דאמריתו דשמשא אתאצל נהירותיה מזיוא דאספקלריא דלעילא. אמר, כן הוא.

פתח ואמר, (שה"ש ד טו) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. קוראה מעין, ואחר כך באר, ואחר כך נוזלים. בהדא פסוקא אית לאסתכלא, דהאי מעין אתמשיך מן בירא. ובירא מן נוזלים. ונוזלים מן לבנון. למינדע, דכלהו אתאצלו דא מן דא ודא מן דא. כן הוא שמשא, לאו נהירותא דיליה הוא, אלא אתמשך חד חוטא דזיוא דנהיר לשמשא.

דהא תנן במתניתין דילן, אור שברא הקדוש ברוך הוא בתחילה, אדם היה רואה בו וצופה מראש העולם ועד סופו. תא חזי, נהירותא דשמשא, הוא חד משתי אלפי ושבעין וחמש חולקין, מההוא נהירותא דאספקלריא דההוא נהורא דאתגניז. ואפילו בהאי נהירותא דשמשא, לית איניש יכיל לאסתכלא ביה, כל שפן בההוא נהורא.

והא אמרן, דאיניש יסתכל ביה מרישיה דעלמא ועד סייפי עלמא. אלא הכי גזרנא במתניתא דילן, דבההוא נהירותא, יכיל אינש למנדע ולמחזי בנהירו דחכמתא, כל מה דהוה, וכל מה דיהוי, מרישיה דעלמא עד סייפי עלמא, וההוא אתגניז לצדיקים לעלמא דאתי. מאי לעלמא דאתי, כד תיפוק נשמתא קדישא מהאי עלמא, וזיל ביה לעלמא דאתי.

בא וְרָאָה, כְּתוּב (שְׁמוֹת ל"ד) וַיְהִי שֵׁם  
עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים  
לַיְלָה, לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא  
שָׁתָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁנִּהְיָה  
מִהֲזִיו הַהוּא. וְאָף עַל גַּב שְׂרִיר  
מִשָּׁם, וְהָאוֹר הַהוּא לֹא יָרַד עִמוֹ,  
לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְהִסְתַּפֵּל בְּפָנֵי  
מֹשֶׁה מִמָּה שֶׁהִסְתַּפֵּל בְּרֵאשׁוֹנָה  
כְּשֶׁהָיָה שֵׁם, וְנִשְׁאַרוּ פָּנָיו מְאִירִים  
כְּשֶׁמָּשׁ הַזֶּה.

סָטָה רַבִּי אֶלְעָזָר לְצָרְכוֹ, וְהֵם  
הִלְכוּ אַחֲרָיו לְלוֹתוֹ לְדַרְכּוֹ  
שֶׁלֹּשָׁה מֵיָלִין. אָמְרוּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר,  
אֲשֶׁרִיכֶם בְּעַלֵּי הַיְשִׁיבָה, שְׂאֵחַר  
גָּבוּ שֶׁל מֹשֶׁה הֵייתֶם, כְּשֶׁנִּשְׁתַּנָּה  
תּוֹרָה עַל יְדוֹ. הִלְכוּ רַבִּי חֵיִיא  
וְרַבִּי נִתָּן, וְרַבִּי אֶבְהוּ לֹא רָצָה  
לְהִפָּרֵד מִמֶּנּוּ, וְהִלֵּךְ עִמוֹ לְדַרְכּוֹ.  
פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר אֶת פִּיו וְאָמַר,  
(בְּרֵאשִׁית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי  
מְאֹרֶת. בֹּא וְרָאָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ  
הוּא עֹשֶׂה שְׁמוֹנָה עָשָׂר רְקִיעִים  
שְׁנוּסִיעִים לְמַסְעֵיהֶם וְסוֹכְבִים אֶת  
כָּל הָעוֹלָם, וְכָל אֶחָד מֵתַעֲכָב  
אוֹתוֹ הַשְּׁעוֹר שֶׁנִּפְתָּן לוֹ מְאֹדוֹנוֹ,  
וּכְשֶׁמְשָׁלִים הַרְקִיעַ הַהוּא אֶת  
הַשְּׁעוֹר הַהוּא, מִתְחַדְּשִׁים בְּעוֹלָם  
דְּבָרִים טוֹבִים גְּדוּלִים וְרַבִּים.

וְחוֹשְׁבִים בְּדַעְתָּם אוֹתָם טַפְשֵׁי  
הַלֵּב, שֶׁמְסוּבִב הַרְקִיעַ הַהוּא זֶה  
נַעֲשֶׂה, וְלֹא כֶּף הוּא, שֶׁהָרִי כָּל  
יוֹם וְיוֹם מִחֲדָשׁ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא  
מִבְּקָר עַד עָרֵב דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים  
גְּדוּלִים וְחִזְקִים, וְלִפְעָמִים  
שֶׁמְשָׁלִים הַרְקִיעַ הַהוּא אֶת מִסְעוֹ,  
וַיִּפְגַּשׁ בְּעוֹלָם אֶת גְּזֵרַת הַמֶּלֶךְ  
הָעֲלִיּוֹן, וְחוֹשְׁבִים טַפְשֵׁי הַלֵּב  
שֶׁבְּגִלְלַת הַרְקִיעַ הַהוּא זֶה הִנֵּה,  
וְטוֹעִים בְּלִבָּם בְּטַפְשׁוֹת.

וְעֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת  
הַרְקִיעַ הַרְבִּיעִי הַהוּא, וְהַנִּיחַ בוֹ  
אֶת הַשֶּׁמֶשׁ, וּמְסוּבִב אֶת כָּל  
הָעוֹלָם בְּעֵדָנִים וְזַמְנִים לְתוֹעֵלַת  
שֶׁל הָעוֹלָם לְכַנֵּי הָאָדָם. וְלִמְדָנוּ

תָּא חֲזִי, כְּתִיב (שְׁמוֹת ל"ד כח) וַיְהִי שֵׁם עִם ה'  
אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא  
אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. מֵאֵי טַעֲמָא, מִשּׁוּם  
דְּאִתְהַנִּי מִהֵהוּא זִיּוּא. וְאָף עַל גַּב דְּנַחֲתָא  
מִתַּמָּן, וְהֵהוּא נִהִירוּתָא לֹא נַחֲתָא עֲמִיָּה, לֹא  
הוּוּ יְכַלִּין לְאַסְתַּפְּלָא בְּאַנְפּוּי דְּמֹשֶׁה, מִמָּה  
דְּאַסְתַּפְּל בְּקַדְמִיתָא, כַּד הוּוּ תַמָּן, וְאַשְׁתַּאֲרוּ  
אַנְפּוּהֵי נִהִירִין כְּהֵאֵי שְׁמִשָּׁא.

כְּטִי רַבִּי אֶלְעָזָר לְאוּרְחִיָּה, וְאִינוּן אָזְלוּ  
אַבְתְּרִיָּה, לְאוּזְפִיָּה לְאוּרְחִיָּה, תְּלַת  
מֵיָלִין. אָמְרוּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר, זַפְּאִין אַתּוּן מְאִרִי  
מִתְנִיתָא, דְּבַתַּר גַּבּוּי דְּמֹשֶׁה הוּיִתוּן, כַּד  
אַתִּיָּהֵב אוּרִיָּיתָא עַל יְדִיָּה. אָזְלוּ רַבִּי חֵיִיא  
וְרַבִּי נִתָּן, וְרַבִּי אֶבְהוּ לֹא בְעָא לְאַתְפְּרָשָׁא  
מִנֵּיהּ, וְאַזְל עֲמִיָּה לְאוּרְחִיָּה.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר פּוּמִיָּה וְאָמַר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים  
יְהִי מְאֹרֶת. תָּא חֲזִי, עַבְד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ  
הוּא תְּמַנְיִסַר רְקִיעִין, דְּנִטְלִין לְמִטְלַנְיָהוּן,  
וְסַחְרִין כָּל עֲלָמָא. וְכָל חַד מִתַּעֲכָב הַהוּא  
שִׁיעוּרָא דְּאַתִּיָּהֵיב לֵיהּ מִן מְאִרִיָּה. וְכַד  
אַשְׁלִים הַהוּא רְקִיעָא הַהוּא שִׁיעוּרָא, אַתְחַדְּשׁ  
בְּעֲלָמָא פְּתַגְמִין טָבִין רַבְרַבִּין סְגִיָּאִין.

וְחוֹשְׁבִין בְּדַעְתֵּיהוּ אִינוּן טַפְשָׁאֵי דְּלְבָא,  
דְּבַסְחָרְנוּתָא דִּיהוּא רְקִיעָא אַתְעַבִּיד  
דָּא. וְלֹא כֶּף הוּא. דִּהָא כָּל יוּמָא וְיוּמָא, מִחֲדָשׁ  
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְצַפְרָא עַד רַמְשָׁא, פְּתַגְמִין  
עִילָאִין רַבְרַבִּין וְתַקִּיפִין, וְזַמְנִין דְּאַשְׁלִים  
הַהוּא רְקִיעָא מִטְלַנְוִהִי, וַיַּעֲרַע בְּעֲלָמָא גְזֵרַת  
מִלְכָּא עִילָאָה, וְחוֹשְׁבִין טַפְשֵׁי לְבָא, דְּבַגְיָנִיָּה  
דִּיהוּא רְקִיעָא הַהוּא, וְטַעֲיִין לְבַהוּן בְּטַפְשׁוּתָא.  
וְעַבְד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַהוּא רְקִיעָא  
רַבִּיעָאָה, וְאַנַּח בֵּיהּ שְׁמִשָּׁא, וְאַסְחָר  
כָּל עֲלָמָא בְּעֵידָנִין וְזַמְנִין לְתוֹעֵלַתָּא דְּעֲלָמָא

במשנה שלנו, שלש מאות  
וארבעים חלונות הולף השמש,  
עולה ויורד בעדנים וזמנים.

והולף ומתחיל מחלון המזרח,  
מאותו החלון שנקרא נגה, והולף  
בעגול עד שמגיע לחלון שנקרא  
קרבוסא. אז הולף לסוף הצפון  
ששה חדשים, עד שמגיע לחלון  
שזוהר, והולף ששה חדשים  
להשלים שנה לתועלת הבריות,  
לעשות זריעה וקצירה.

זהו שכתוב (בראשית ח) עד כל ימי  
הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ  
וחרף. ובהשלמתו לצד הדרום,  
לפי ישוב הארץ, קציר וחם וקיץ.  
ובהשלמתו לסוף הצפון - זרע,  
קר וחרף. והכל לפי ישוב הארץ,  
כמו שאמרנו. ובגן הזה ממש,  
כמו שמתמשים בני אדם באור  
הרקיע הזה, אז כל צבאות  
השמים משתמשים באור הרקיע  
שעל ראש החיות.

אמר רבי אבהו, מארת, למה  
חסר וי"ו? אמר לו, על מה  
שאמרנו בראשונה, שאין אורו  
שלם, שאין אורו רק מה שמקבל  
פחוט אחד אחר הפתל מן האור  
ההוא שלמעלה.

ובג"ד זה לא נקרא אור שלם,  
ולא ראוי להקרא שלם אלא אותו  
האור שנקרא והאור עמו שורה.  
וההוא שנגנו לצדיקים הוא אחד  
מששים אלפים ושבעים וחמשה  
חלקים מן האור ששורה עם  
הקדוש ברוך הוא, ואור השמש  
הוא אחד מששים אלפים  
ושבעים וחמשה חלקים מן האור  
הנגנו לצדיקים לעולם הבא. ועל  
כן לא נקרא אור שלם האור הזה  
של השמש, ולא ראוי להקרא.

לבני נשא. ותנא במתניתא דידן, תלת מאה  
וארבעין משקופין, אזיל שמשא, סליק ונחית  
בעידנין וזמנין.

ואזיל ושרי, ממשקופא דמזרח, מההוא  
משקופא דאתקרי נוגה, ואזיל  
בסגלגלותא, עד דמטא למשקופא דאתקרי  
קרבוסא. פדין אזיל לסייפי דצפון, שיתא  
ירחי, עד דמטא למשקופא דזהרא, ואזיל  
שיתא ירחי, לאשלמא שתא לתועלתא  
דבריתא, למעבד זרועא וחצדא.

הרא הוא דכתיב, (בראשית ח כב) עד כל ימי הארץ  
זרע וקציר וקר וחום וקיץ וחרף.  
ובאשלמותיה לצד דרום, לפום ישובא  
דארעא, קציר. וחום. וקיץ. ובאשלמותיה  
לסייפי צפון זרע. קור. וחרף. וכלא לפום  
יישובא דארעא, פדקאמרן. ובהאי גוונא  
ממש, פמא דמשתמשיין בני נשא להאי נהורא  
דהאי רקיעא, פדין כל חילי שמיא משתמשיין  
לנהורא דרקיעא, דעל ריש חיותא.

אמר רבי אבהו, מארת, למה חסר וי"ו. אמר  
ליה, על מה דאמרן בקדמיתא, דלאו  
נהירותיה שלים. דלית נהירותיה בר מה  
דמקבל פחד חוטא בתר כותלא, מההוא  
נהירותא דלעילא.

ובגין דא לא אתקרי נהירותא שלימתא, ולא  
יאות לאתקרי שלימתא, אלא ההוא  
נהורא דאתקרי (דניאל ב כב) ונהורא עמיה שרא.  
וההוא דאתגניז לצדיקיא, הוא חד משתיין  
אלפין ושבעין וחמש חולקין, מנהירותא  
דשרי עם קודשא בריך הוא. ונהירותא  
דשמשא הוא חד משתיין אלפין ושבעין וחמש

חולקין, מנהירותא דגניז לצדיקיא לעלמא דאתי. ועל פדין לא אתקרי  
נהירותא שלימתא האי נהירותא דשמשא, ולא יאות לאתקרי.

וּלְפִיכֶם אָמַר קוֹדֵשׁ אֲנִי הָיִיתִי בְּרֹחַ הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה, לֹא יִקְשֶׁה לָכֶם שְׂכָתוֹב מְאֹד וְלֹא שָׁלֵם, שְׁאֵנִי לֹא עָשִׂיתִי אוֹתוֹ, אֲלֵא לְמַעַן שְׂכָתוֹב (בראשית א) לְהַאֲרִיךְ עַל הָאָרֶץ, לְשַׁמֵּשׂ אֶת בְּנֵי הָאָרֶץ, וְדִי לָכֶם לְבִנֵי הָאָרֶץ לְמֵאֹרֶת הַיּוֹם שִׁישְׁמֹשׁ אֶתְכֶם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וּמַה הָאֹרֶת הַזֶּה הַקָּטָן הַזֶּה לֹא יִכּוֹלִים בְּנֵי אָדָם לְהַסְתַּפֵּל בּוֹ, הָאֹרֶת הַגָּנוּז לְצַדִּיקִים עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר רַבִּי אֶבְרָהָם, וְכָל שְׁפָן הָאֹרֶת שֶׁל הַמֵּאֹרֶת שְׂשׂוּרָה לְפָנֵי הַמַּלְאָךְ הָעֲלִיּוֹן.

בָּא לְנַשֵּׁק אֶת יְדוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר, כַּעֲתִידִי שְׂבָאֵת הַמְּאֹרֶת הַזֶּה חֹסֶר, וְרֵאווִי לוֹ לְהֵיוֹת חֹסֶר יוֹתֵר מִזֶּה. אָמַר, אוֹי לְעוֹלָם כִּשְׂתַּצָּא מִמֶּנּוּ, שְׂעֵד הַיּוֹם הַזֶּה שְׂאֵלְתִי עַל זֶה, וְלֹא מִצָּאתִי אֶת עֶקֶר הַדְּבָר, רַק עֲכָשׁוּ. אוֹתָהּ הִדְרִיךְ שְׂיִצְאָתָהּ בָּהּ, תִּהְיֶה סִימָן שֶׁל בְּרָכָה לִי עַל שְׂפָגְשְׁתִּי אוֹתָךְ. יָשַׁב עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְלָמַד כָּל סֵפֶק וְקִשְׁיָא שְׁהִיוּ לוֹ, וְלָמַד אוֹתוֹ שְׁשִׁים טַעְמִים בְּפִרְשַׁת בְּרֵאשִׁית. הֵלֵךְ לְדַרְכוֹ.

מִצָּא אֶת רַבִּי חֲזִיָּא. אָמַר לוֹ, בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ רַבִּי אֶבְרָהָם, שְׂאֵטְעָם מְאֹד הַמְּתִיקוֹת שֶׁל הַדְּבָר שְׂמִצִּית מְגוּזֵרֶת קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים. אָמַר לוֹ, חֲרִיּוֹת דְּקָל שְׂאִין בְּהֵן פְּרוֹת וְסִבִּיאַת הַדְּבָר אֵין מְתִישְׁבִים יְחַד. וְאֵף עַל פִּי כֵן לָמַד אוֹתוֹ.

בְּכַה ר' חֲזִיָּא וְאָמַר, נִדְרִיתִי עֲלֵי, שְׂעֵד שְׂאֵלְמַד לְפָנֵי בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה הָעֲלִיוֹנָה, לֹא אֲשַׁב פֶּאֶן. יָשַׁב שָׁם שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה שָׁנִים. כְּשָׁב, קָרְאוּ לוֹ רַבִּי חֲזִיָּא הַגְּדוֹל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָאֹרֶת הַגָּנוּז לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, אוֹתוֹ שְׂהוּא גָנוּז. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (תהלים צו) אוֹר זָרַע לְצַדִּיק וְלִישְׂרֵי לֵב שְׂמַחָה.

וּלְפִיכֶם אָמַר קוֹדֵשׁ אֲנִי הָיִיתִי בְּרֹחַ הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה, לֹא יִקְשֶׁה לָכֶם שְׂכָתוֹב מְאֹד וְלֹא שָׁלֵם. דְּאֲנָא לֹא עָבַדְתִּי לִי, אֲלֵא לְמַעַן דְּכָתִיב, לְהַאֲרִיךְ עַל הָאָרֶץ. לְשַׁמֵּשׂ לְבִנֵי אֶרֶץ, וְדִי לָכֶם לְבִנֵי אֶרֶץ, לְבוֹצִינָא דָא לְשַׁמֵּשׂ לָכֶם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וּמַה נְהוֹרָא זְעִירָא דָא, לֹא יִכְלִין בְּנֵי נָשָׂא לְאַסְתַּפְּלָא בֵּיהּ, נְהוֹרִיתָא דְּגָנִיז לְצַדִּיקָא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר רַבִּי אֶבְרָהָם, וְכָל שְׁפָן נְהוֹרָא דְּבוֹצִינָא דְּשְׂרֵי קָמִי מְלָפָא עֵילָאָה.

אֲתָא לְנַשֵּׁקָא יְדֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר כְּעַן יְדַעְנָא, דִּי בְּקוּשְׁטָא הָאִי מְאֹד חֹסֶר, וְנֵאֵוֹת לוֹ לְמַהוּי חֹסֶר יִתִּיר מֵהָאִי. אָמַר ווִי לְעֵלְמָא כַּד תְּפּוּק מִנִּיהּ, דְּעַד יוֹמָא דָא שְׂאִילְנָא דָא, וְלֹא אֲשַׁפְחָנָא עֵיקְרָא דְּמִילְתָא, בַּר כְּעַן. הֵהוּא אוֹרְחָא דְּנַפְקָת בֵּיהּ, יְהֵא סִימָנָא (דף כ"ב) דְּבִרְכָה לִי, עַל דְּעֲרַעִית לָךְ.

יְתִיב עֲמִיהּ תְּלַתִּין יוֹמִין, וְאוּלִיף כָּל סְפָקָא וְקוּשְׁיָא דְּהוּא לִי, וְאוּלִיף לִי שְׂתִין טַעְמִי בְּפִרְשַׁת דְּבְרֵאשִׁית. וְאֵזַל לְאוֹרְחִיהּ. אֲשַׁבַּח לְרַבִּי חֲזִיָּא, אָמַר לִי בְּמֵטוֹ מִינְךָ רַבִּי אֶבְרָהָם, דְּאֵטְעוּם מֵהוּא מְתִיקָא דְּדוּבְשָׂא, דְּאֵמְצִית מְגוּזֵרֶת קְדִישִׁין עֵילָאִין. אָמַר לִי, חֲרַרְתָּא דְּאֵפִיקוּתָא, וְסוּבְתָא דְּדוּבְשָׂא, לֹא מְתִישְׁבִי כְּחָדָא. וְאֵף עַל פִּי כֵן אוּלִיף לִי.

בְּכַה ר' חֲזִיָּא וְאָמַר, נִדְרִנָא עֲלֵי, דְּעַד דְּאוּלִיף קָמִי מְאֲרִיהוֹן דְּמִתְנִיתָא עֵילָאָה, לֹא אִיתִיב הָכָא. יְתִיב תְּמָן תְּרִיסַר שָׁנִין, כַּד אֲתָא קְאָרוֹ לִי ר' חֲזִיָּא רַבָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אוֹר גָּנוּז לְצַדִּיקָא לְעֵתִיד לְבָא, הֵהוּא דְּהוּא גָנוּז. הָדָא הוּא דְּכָתִיב, (תהלים כז יא) אוֹר זָרַע לְצַדִּיק וְלִישְׂרֵי לֵב שְׂמַחָה.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מֵאֲרַת (בראשית א). רבי פנחס פתח בפסוק הזה (שיר ג) צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמִּלֶּךְ שְׁלֹמֹה בַעֲטָרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אָמוּ. אָמַר רַבִּי פִנְחָס, חֲזַרְנוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה וְלֹא מִצְאָנוּ עֲטָרָה שְׁעֵשְׂתָהּ בַּת שֶׁבַע לְשֹׁלְמֹה. כַּעַת יֵשׁ לֹאמֵר, זֶה שְׁאֵמַר רַבִּי יִצְחָק מֵה זֶה צְאִינָה וּרְאִינָה, הֲיֵה לֹא לְכַתֵּב בָּאוּ וּרְאוּ, מֵה זֶה צְאִינָה? אָדָּא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַפְּסוּק הֵזֶה שֶׁנִּקְרָא עַל אוֹתָם הַצְּדִיקִים שֶׁיֵּצְאוּ מִן הָעוֹלָם הֵזֶה וְנִקְבְּרוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשָׁה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְשִׁינְאָה נִשְׁמַתָּם שָׁם. וְעֵתִידָהּ בַּת קוֹל לְהַעִיר בְּכָל צִיּוֹן וְצִיּוֹן שֶׁל בְּתֵי הַקְּבֻרוֹת, וְאוֹמְרָת: צְאִינָה וּרְאִינָה, צְאוּ מִתַּחַת רַקְבּוֹנוֹת הָעֵפֶר וְהַתְּעוֹרָרוּ מִשְׁנַתְּכֶם. בְּנוֹת צִיּוֹן - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים ב' כג) מֵה הַצִּיּוֹן הַלֵּז. אָמַר רַבִּי פִנְחָס, זְכָאִים אַתֶּם הַצְּדִיקִים לְרֵאוֹת אֵת זֵיו הַכְּבוֹד הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהַשְּׁלוֹם כְּלוֹ שְׁלוֹ, וּבְאִיזוֹ זְכוּת? בְּשִׁבִיל הַעֲטָרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אָמוּ, בְּשִׁבִיל אוֹתוֹ הַפְּתוֹר שֶׁהַכְּתִירוֹ אוֹתוֹ הַצְּדִיקִים בְּדַבְּרֵי תוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, אָמוּ, וּמֵהוּ? אָמוּ, וְאֵיזֵהוּ אִם שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אֵלּוּ הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם אֵמָּה הַיְדוּעָה לוֹ.

בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ - חֲתַנְתָּהּ הִזּוּ מִמִּי הִיא? אָמַר רַבִּי פִנְחָס, מֵהָאֵם הַהוּא, חֲתַנְתָּהּ שֶׁל אוֹתוֹ הָאֵם שְׁלוֹ. מֵהוּ חֲתַנְתָּהּ? בְּיוֹם שֶׁהַכְּשָׁרוֹ לַעֲשׂוֹת אֵת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא שִׁמְחַת הַצְּדִיקִים. וְאֵימְתִי הַכְּשָׁרוֹ? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשְׁלֹשׁ עֲשָׂרֵה שָׁנִים וּמְעַלָּה, שְׁאוֹתוֹ הַיּוֹם חוֹבָה עַל הַצְּדִיקִים לַעֲשׂוֹת שִׁמְחַת הַלֵּב כְּיוֹם שֶׁעוֹלָה לַחֲפָה, וּמִשּׁוֹם אוֹתָהּ הַזְּכוּת עֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹרֵר אוֹתָם

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מֵאֲרַת. ר' פִּנְחָס פָּתַח בְּהַאי קָרָא (שה"ש ג יא) צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמִּלֶּךְ שְׁלֹמֹה בַעֲטָרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אָמוּ. אָמַר רַבִּי פִנְחָס, חֲזַרְנוּ עַל הַתּוֹרָה כּוֹלָא, וְלֹא אֲשַׁכְּחֵן עֲטָרָה דְעֵבְדַת בַּת שֶׁבַע לְשֹׁלְמֹה. פִּעֵן אֵית לְמִימַר, הַאי דְאָמַר רַבִּי יִצְחָק מֵאִי צְאִינָה וּרְאִינָה, הוּה לִיָּה לְמִיכְתָּב בָּאוּ וּרְאוּ. מֵאִי צְאִינָה.

אָדָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, פְּסוּקָא דָּא, דְאִתְקַרֵי עַל אֵינוֹן זְכָאִין דְנִפְקוּ מִן עֲלָמָא דִין, וְאִתְקַבְּרוּ בְּאַרְעָא קְדִישָׁא דְיִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדִנְפַקְתָּ נִשְׁמַתְהוֹן תַּמָּן. וְעֵתִידָהּ בַּת קוֹל לְאִתְעָרָא בְּכָל צִיּוֹנָא וְצִיּוֹנָא דְבְּתֵי קַבְּרֵי, וְאִמְרָה צְאִינָה וּרְאִינָה, פּוֹקוּ מִתַּחַת בְּלִיאוֹתָא דְעַפְרָא, וְאִיתְעָרוּ מִשְׁנַתְּכוֹן. בְּנוֹת צִיּוֹן: כְּמָה דְאִתְּ אָמַר, (מ"ב כג יז) מָה הַצִּיּוֹן הַלֵּז.

אָמַר רַבִּי פִנְחָס, זְכָאִין אַתוֹן צְדִיקָא לְמַחְמֵי בְּזִיווָא יְקִירָא עֲלָאָה דְמַלְפָּא קְדִישָׁא, דְשִׁלְמָא כּוֹלָא דִילִיָּה. וּבְאִיזָה זְכוּתָא, בְּשִׁבִיל עֲטָרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אָמוּ, בְּדִיל הַהוּא כְּתָרָא, דְאִכְתְּרוּ לִיָּה צְדִיקָא בְּמִלֵּי דְאוּרִייתָא בְּעֲלָמָא דִין. אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, אָמוּ, וּמֵהוּ אָמוּ. וְאֵיזֵהוּ אִם שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֵלּוּ צְדִיקִים שֶׁהֵם אִם הַיְדוּעָה לוֹ.

בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ, חֲתַנְתָּהּ דָּא מִמָּאן הוּא. אָמַר רַבִּי פִנְחָס, מֵהַהוּא אִם, חֲתַנְתָּהּ שֶׁל אוֹתוֹ אִם שְׁלוֹ. מֵהוּ חֲתַנְתָּהּ בְּיוֹמָא דְכִשְׁרֵן לְמַעֲבַד פִּיקוּדֵי אוּרִייתָא, דְהוּא חֲדוּתָא דְצְדִיקָא. וְאֵימְתִי כִשְׁרֵן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִתְּלִיסַר שָׁנִין וּלְעֵילָא, דְהַהוּא יוֹמָא חוֹבְתָא עַל צְדִיקָא לְמַיעֲבַד חֲדוּתָא דְלָבָא, כְּיוֹמָא דְסְלִיק לְחוּפָה. וּבְגִין הַהוּא זְכוּתָא, עֵתִיד קוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא לְאִתְעָרָא לְהוּ וּלְעַבְרָא כְּרוּזָא

וְלֹא־עֲבִיר כְּרוּז לִפְנֵיהֶם בַּחֲדוּהָ:  
צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא תִשְׁמַע, יְהִי מְאֵרֶת בְּרִקְיעַ שְׁמַיִם, ר' יִצְחָק אָמַר, כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחִיָּה אֶת הַמַּתִּים וַיַּעֲבִיר כְּרוּז עַל כָּל צִיּוֹן וְצִיּוֹן, בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן תֵּרַד אוֹתָהּ הַנְּשֻׁמָּה, כְּמוֹ הָאוּר וְהַמְּאוּר שִׁיאִיר בְּאוּר שֶׁל רִקְיעַ שְׁמַיִם עַל אוֹתוֹ הַגּוֹף שִׁיתְעוֹרֵר מִן הָאָרֶץ. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב יְהִי מְאֵרֶת בְּרִקְיעַ שְׁמַיִם. וְלָמָּה? לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל אוֹתוֹ הַגּוֹף שִׁיוּצֵא מִן הָאָרֶץ.

רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר, זוֹהִי זֶהר הַרוּחַ הַשְּׁוֹרָה עַל הַגּוֹף לְהַחֲיוֹתוֹ וְלְהֵאִיר אֶפְלוֹ. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב יְהִי מְאֵרֶת בְּרִקְיעַ שְׁמַיִם, וְלָמָּה? לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל הַיּוֹצֵא מִן הָאָרֶץ, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ.

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פִּזִּי פָּגַע אֶת רַב נַחֲמָן. אָמַר לוֹ, אוֹתָהּ הַרוּחַ שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת בָּהּ אֶת הַמַּתִּים מֵהִי? אָמַר לוֹ, הִיא רוּחַ הָאֶסְפֶּקְלָרְיָה שֶׁל מַעְלָה, כַּאֲשֶׁר יִשְׁיֵגוּ בְּנֵי אָדָם הַדְּעוֹת הַנִּכְוֹנוֹת. וּמִנֵּן לָנוּ זֶה? מִמָּה שְׁכֵתוֹב (יְחֻזְקָא לֵו) וְנִתְתִּי רוּחִי בְּכֶם וְחִייתֶם. לֹא נֶאֱמַר וְנִתְתִּי רוּחִי בְּכֶם, אֶלֶּא רוּחִי, אוֹתוֹ הַנֶּאֱצֵל מֵהָאֶסְפֶּקְלָרְיָה שְׁלִי, וְכֵתוֹב (שם) וְאֵת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם, וְאַחַר כֵּן יִהְיֶה סִימָן יְדוּעַ בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב (בְּרֵאשִׁית א) וְהָיוּ לְאֵתֶת וְלַמּוֹעֲדִים וְלַיָּמִים וְשָׁנִים.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ (בְּרֵאשִׁית א). רַבִּי אֲבָהוּ פָּתַח, (תְּהִלִּים ח) מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ וְתַחֲסֶרְהוּ מֵעַט מֵאֱלֹהִים. רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, בְּשַׁעֲהַ שְׂרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבְרָא אֶת הָאָדָם, נִתְיַעַץ עִם הַמַּלְאָכִים אוֹתָם הַסּוֹכְבִים אֶת כְּסָאוֹ, וְאָמַר לָהֶם נַעֲשֵׂה אָדָם.

קְדַמְיָהוּן בַּחֲדוּהָ, צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תָּא שְׁמַע, יְהִי מְאֵרֶת בְּרִקְיעַ שְׁמַיִם, ר' יִצְחָק אָמַר, כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחִיָּה אֶת הַמַּתִּים, וַיַּעֲבִיר כְּרוּז עַל כָּל צִיּוֹנָא וְצִיּוֹנָא. בֵּיהּ זְמַנָּא נַחֲתִית הֵהִיא נְשֻׁמָּתָא, כְּנִהוּרָא וּבוּצִינָא דִּינִהֵר כְּנִהֵרוּ רִקְיעָא דְשְׁמַיָּא, עַל הֵהוּא גּוּפָא דְאֶתְעַר מִן אֶרְעָא. הֲדָא הוּא דְכֵתִיב, יְהִי מְאֵרֶת בְּרִקְיעַ שְׁמַיִם. וְלָמָּה, לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל אוֹתוֹ הַגּוֹף הַיּוֹצֵא מִן הָאָרֶץ.

ר' אֲבָהוּ אָמַר, זוֹ הִיא זֶהר הַרוּחַ, הַשְּׁוֹרָה עַל הַגּוֹף לְהַחֲיוֹתוֹ, וְלְהֵאִיר אֶפְלוֹ. הֲדָא הוּא דְכֵתִיב, יְהִי מְאֵרֶת בְּרִקְיעַ שְׁמַיִם. וְלָמָּה, לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל הַיּוֹצֵא מִן הָאָרֶץ, כְּדַקְאֲמַרְן.

ר' יְהוּדָה בֶּן פִּזִּי פָּגַע בֵּיהּ בְּרַב נַחֲמָן, אָמַר לִיהּ אוֹתוֹ הַרוּחַ שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת בּוֹ הַמַּתִּים, מֵהוּ. אָמַר לִיהּ, הוּא רוּחַ אֶסְפֶּקְלָרְיָא שֶׁל מַעְלָה, כַּאֲשֶׁר יִשְׁיֵגוּ בְּנֵי אָדָם הַדְּעוֹת הַנִּכְוֹנוֹת. וּמִנָּא לָן הָא. מִמָּה דְכֵתִיב, (יְחֻזְקָא לֵו) וְנִתְתִּי רוּחִי בְּכֶם וְחִייתֶם. וְנִתְתִּי רוּחִי בְּכֶם לֹא נֶאֱמַר, אֶלֶּא רוּחִי, אוֹתוֹ הַנֶּאֱצֵל מֵאֶסְפֶּקְלָרְיָא שְׁלִי. וְכֵתִיב (שם לז כז) וְאֵת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם, וְאַחַר כֵּן יִהְיֶה סִימָן יְדוּעַ בְּעוֹלָם, הֲדָא הוּא דְכֵתִיב, וְהָיוּ לְאֵתֶת וְלַמּוֹעֲדִים וְלַיָּמִים וְשָׁנִים.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ. ר' אֲבָהוּ פָּתַח, (תְּהִלִּים ח) מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ וְתַחֲסֶרְהוּ מֵעַט מֵאֱלֹהִים. ר' תַנְחוּם אָמַר, בְּשַׁעֲהַ שְׂרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבְרָא אֶת הָאָדָם, נִתְיַעַץ עִם הַמַּלְאָכִים אוֹתָם הַסּוֹכְבִים אֶת כְּסָאוֹ, וְאָמַר לָהֶם נַעֲשֵׂה אָדָם.

אָמרוּ לוֹ, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם מַה טִּיבוֹ שֶׁל אָדָם זֶה, מַה אָנוֹשׁ פִּי תוֹכְרֵנוּ?

דָּבָר אַחַר נַעֲשֶׂה אָדָם, רַבִּי בּוּטָא בְּשֵׁם רַבִּי בּוֹ חֲזַרְנוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה וְלֹא מְצִינוּ שְׁנַתִּיעֵץ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם הַמְּלָאכִים לְעוֹלָם עַל שׁוֹם דָּבָר מִכָּל מַה שֶּׁהוּא צָרִיף לַעֲשׂוֹת.

וְעוֹד מְצִינוּ שְׂאִין לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה שְׂמֵשִׁיגִים לְדַעְתּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁהֵם רְצִים לְהַשִּׁיג, מִיַּד חוֹזְרִים לְאַחֹר מֵהַשְּׂגָתָם, כְּמוֹ עוֹף הַנִּקְרָא קְנֻבּוֹסָא דְקוֹנָאֲרִי הַזֶּה, שֶׁפּוֹרֵחַ וְחוֹזֵר לְמָקוֹם שֶׁהוּא שׁוֹרֶה. כִּף הֵם, עַד שְׁחוֹזְרִים וְאוֹמְרִים (יחזקאל א) בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי בּוּטָא, מְצִינוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא הָאוֹר הַרְאֵנוּ, וּבְרָא מְזֵה הָאוֹר שְׂאֵר הַמְּשֻׁמְשִׁים שְׁלוֹ. אִם הָאוֹר שֶׁנִּבְרָא בַּתְּחִלָּה לֹא נִתְּיַעַץ עִמּוֹ, כְּשֶׁרָצָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ שְׂאֵר צְבָאוֹתָיו, כָּל שְׂכָן וְכָל שְׂכָן (תהלים קמד) אָדָם לְהַבִּיל דְּמָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִנֵּחַ לְרַבִּי בּוּטָא, שְׁעָם בְּעַלֵּי הַמְּשֻׁנָּה שֵׁם אֶת מְדוּרוֹ. אָמַר רַבִּי בּוּטָא, אֲנִי לֹא זְכִיתִי שִׁיחֶיָה מְדוּרֵי עַמְהֶם, אֲבָל הַקְּשִׁיָּא הִיתָה שְׁלֵהֶם.

וְתַרְוִין שְׂמַעְתִּי שְׂאֵמַר רַבִּי בּוֹ, כְּמִלְךָ הִזָּה שְׁהִיָּה שׁוֹלֵט עַל הַכָּל, וְרָצָה לְהִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ שְׁכָלֵם כְּלוּלִים בּוֹ וְהוּא הַכָּל, עֲשֶׂה עַצְמוֹ בְּלִשׁוֹן רַבִּים. כִּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוֹאִיל וְרָצָה לְהִרְאוֹת שְׁכָל הָעוֹלָם שְׁלוֹ, כָּלֵל אֶת הַכָּל בִּירוֹ, וְאָמַר לְשׁוֹן רַבִּים לְהִרְאוֹת שֶׁהוּא הַכָּל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם קוֹל מְמָרוּמִים שְׂמַעְתִּי מְזֵה, אִמַּר שְׁהִיָּה יָפָה, שְׂאִין הַתּוֹרִין הַזֶּה מִתְּיָשֵׁב בְּלִבִּי.

רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי בָּא לְטַבְּרִיָּה

אָמְרוּ לוֹ, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם מַה טִּיבוֹ שֶׁל אָדָם זֶה, מַה אָנוֹשׁ פִּי תוֹכְרֵנוּ.

דָּבָר אַחַר נַעֲשֶׂה אָדָם, ר' בּוּטָא בְּשֵׁם ר' בּוֹ חֲזַרְנוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּוֹלָה, וְלֹא מְצִינוּ שְׁנַתִּיעֵץ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם הַמְּלָאכִים לְעוֹלָם, עַל שׁוֹם דָּבָר מִכָּל מַה שֶּׁהוּא צָרִיף לַעֲשׂוֹת.

וְעוֹד מְצִינוּ שְׂאִין לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה שְׂמֵשִׁיגִים לְדַעְתּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁהֵם רְצִים לְהַשִּׁיג, מִיַּד חוֹזְרִים לְאַחֹר מֵהַשְּׂגָתָם, כְּהַדִּין קְנֻבּוֹסָא דְקוֹנָאֲרִי, דְּפָרַח וְחוֹזֵר לְדוּף דְּשְׂאֲרִי. כִּף הֵם, עַד שְׁחוֹזְרִים וְאוֹמְרִים (יחזקאל ג יב) בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי בּוּטָא, מְצִינוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא אוֹר הָרְאֵנוּ, וּבְרָא מְזֵה הָאוֹר שְׂאֵר הַמְּשֻׁמְשִׁים שְׁלוֹ. אִם הָאוֹר הַרְאֵנוּ שֶׁנִּבְרָא בַּתְּחִלָּה, לֹא נִתְּיַעַץ עִמּוֹ, כְּשֶׁרָצָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ שְׂאֵר צְבָאוֹתָיו, כָּל שְׂכָן וְכָל שְׂכָן אָדָם לְהַבִּיל דְּמָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִנֵּחַ לְרַבִּי בּוּטָא דְעַם מְאֲרִי מִתְּנִיתָא שְׁוֵי מְדוּרִיָּה. אָמַר ר' בּוּטָא, אֲנִי לֹא זְכִינָא לְמַהוּי מְדוּרָאֵי עַמְהוֹן, אֲבָל קוּשִׁיָּא הוּוּה דִּידְהוֹן.

וּפִירוּקָא שְׂמַעְנָא, דְּאָמַר רַבִּי בּוֹ, כְּהַדִּין מְלָכָא דְהוּוּה שְׁלִיטָא עַל כָּלָא, וּבְעֵי לְאַחְזָאָה גְרַמִּיָּה דְכְּלָהוּ כְּלִילָן בֵּיָה, וְהוּא כָּלָא. עֲבִיד גְרַמִּיָּה בְּלִישָׁן דְּסַגִּיָּאִין. כִּף קוּדְשָׁא בְרִיף הוּא, הוֹאִיל דְּבְעֵי לְאַחְזָאָה דְכָל עַלְמָא דִּידֵיהּ, כְּלִיל כּוֹלָא בִּידֵיהּ, וְאָמַר לִישָׁן דְּסַגִּיָּאִין, לְאַחְזָאָה דְהוּא כּוֹלָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִי קָלָא מִן רְמִיָּא שְׂמַעְתָּא מֵהָאֵי, אִימָא דְהוּוּה שְׁפִיר, דְּלֹא אִתְּיָשְׁבָא בְּלִבָּאֵי הָאֵי פִירוּקָא.

רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי אִתָּא לְטַבְּרִיָּא לְמַדְפֵּי



לטהר את כל שוקי טבריה, ראו אותו רבי פנחס ורבי בא ורבי יצחק. אמרו: עד מתי נשכב בקיום אחד ולא נוכל ללכת? אמרו: הנה מפעלי המשנה כאן, נשאל לפניו.

בא לשם רבי אבהו. אמר לו: אם לא נשמע דבר זה, הרי יפתח פיהם של המינים בפסוק הזה. אמר לו: יאמר לנו מר את עקר הפסוק הזה. אמר לו: מה הוא? אמר לו: זה נעשה אדם בצלמנו כדמותנו.

אמר רבי שמעון, כתוב (ישעיה מב) החרשים שמעו והעורים הראות. וכי לעורים ולחרשים אמרה התורה את זה? אלא עורים, שהם עורים בתורה, שדרך הישר לפניהם, והולכים ארחות עקלקלות כעורים, ולא יודעים את עקר הדבר. הפסוק הזה נגזר במשנה שלנו, וכך גזרנו.

בשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, המים היו העקר של הכל, וממים השתיל את כל העולם. ועשה הקדוש ברוך הוא שלשה אמינים שיעשו את אמנותו בעולם הזה, ואלו הם: שמים, וארץ, ומים. ועל ידי אלו נברא כל מה שבועלם הזה.

והזמין את שלשת אלו, את כל אחד מהם, להוציא בריות שצריך לעולם. הזמין את המים. אמר להם: אתם תוציאו את הארץ מתחתיתכם, ואתה לך תתכנס למקום אחד. והמים עשו כף. זהו

שכתוב (בראשית א) יקוו המים. קרא לארץ. אמר לה: את תוציאי ממך בריות, בהמות וחסות וכדומה להם. מיד עשתה כף. זהו שכתוב (שם) ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה.

קרא לשמים. אמר להם: אתם

לכל שוקי טבריה, חמו ליה, ר' פנחס ורבי בא ורבי יצחק. אמרו, עד אימתי ניתב בקיימא חדא, ולא ניכול למהך. אמרו, הא מארי דמתניתין הכא, נשאל קמיה.

אתא רבי אבהו תמן, אמר ליה, אי לא נשמע מלה דא, הא אתפתחנא פומהון דמינאי בפסוקא דא. אמר ליה, לימא לן מר (דף כא ע"א) עיקרא דפסוקא דא, אמר ליה מאי הוא. אמר ליה האי נעשה אדם בצלמנו כדמותנו.

אמר רבי שמעון, פתיב (ישעיה מב יח) החרשים שמעו והעורים הראות. וכי לעורים ולחרשים אמרה תורה האי. אלא עורים, שהם עורים בתורה, שדרך הישר לפניהם, והולכים ארחות עקלקלות כעורים, ולא ידעון עיקרא דמלתא. האי פסוקא אתגזר במתניתא דילן, והכי גזרנא.

כד ברא קודשא בריך הוא עלמא, הוה עיקרא דכלא מיא, ומן מיא אשתיל כל עלמא. ועבד קודשא בריך הוא תלתא אומנין, דיבעדון אומנותיה בהאי עלמא, ואלין אינון: שמיא, וארעא, ומיא. ועל ידי דאלין, אתברי כל מה די בעלמא דין.

וזמין לאלין תלתא, לכל חד מנהון, לאפקא ברייתא דצריך לעלמא. זמין למיא, אמר ליה את אפיק לארעא דתחותך, ואת זיל אתכניש לאתר חד, ומיא עבד כף, הדא הוא דכתיב, יקוו המים.

קרא לארעא, אמר לה, את אפיק בריין מינה, בעירין וחסותן וכדדמי לון, מיד עבדת כף, הדא הוא דכתיב, ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה.

קרא לשמים, אמר לון, אתון אבדילו בין מיא

הבדילו בין מים למים. עשו כן.  
זהו שכתוב (ש) ויעש אלהים את  
הרקיע. קרא לארץ. אמר לה:  
הוציאי דשאים ועשבים ויבולים  
ועצי השדה. מיד מה כתוב בה?  
(ש) ותוצא הארץ דשא עשב  
מזריע זרע.

קרא כמו כן לשמים. אמר להם:  
יהיו בכם אורות ומאורות להאיר  
על הארץ, זהו שכתוב (ש) יהי  
מארת ברקיע השמים. קרא כמו  
כן למים. אמר להם: אתם תוציאו  
רמש של דגים ועופות וכדומה  
להם. זהו שכתוב (ש) ישרצו  
המים שרץ נפש חיה. ועל ידי  
שלשת אלה נעשה כל מעשה  
בראשית, כל אחד ואחד למינו.  
בשבא היום הששי, כלם היו  
מזמנים לברא כמו שאר הימים.  
אמר להם הקדוש ברוך הוא:  
שום אחד מכם לא יכול לעשות  
הבריה הזו לבדה כמו שאר כל  
הבריות שהיו עד כאן, אלא כלכם  
תתחברו יחד, ואני עמכם, ונעשה  
אדם, שהרי אתם לא תוכלו  
לעשותו לבדכם, אבל הגוף יהיה  
של שלשתכם, והנשמה שלי.

ולפיכך קרא להם הקדוש ברוך  
הוא ואמר להם נעשה אדם, אני  
ואתם. אני את הנשמה, ואתם את  
הגוף. וכך הוא, שהגוף הוא  
משלשתם, שהיו אמנים במעשה  
בראשית. ואת הנשמה נתן  
הקדוש ברוך הוא, שהשתתף  
עמכם בה.

בצלמנו כדמותנו, כלומר שראוי  
לנו, באותו הגוף שגלקח מכם,  
לדעת ולהדמות לכם כמו אותו  
שגלקח ממני, שהוא הנשמה,  
שיפרד ממעשי העולם, ותהיה  
תשוקתו ורצונו לעליונים  
הקדושים.

ועוד בצלמנו כדמותנו, שהגוף  
שגלקח מכם לא יהיה בקיום

למיא, עבדו כן, הָדָא הוּא דְכְתִיב, וַיַּעַשׂ  
אֱלֹהִים אֶת הַרְקִיעַ. קָרָא לָאֲרֶעָא, אָמַר לָהּ  
אֲפִיקֵי דְשָׂאִים וְעֵשְׂבִים וַיְבֹלִין וַאֲיִלְנֵי חֻקְלָא,  
מִיד מַה כְּתִיב בְּהָ. וְתוֹצֵא הָאֲרֶץ דְשָׂא עֵשֶׂב  
מְזָרִיעַ זְרַע.

קָרָא כְּמוֹ כֵּן לְשָׁמַיִם, אָמַר לוֹן, יְהֵא בְכוּן  
נְהוּרִין וּבּוֹצִינִין לְאַנְהָרָא עַל אֲרֶעָא, הָדָא  
הוּא דְכְתִיב, יְהִי מְאֹרֹת בְּרַקִיעַ הַשָּׁמַיִם. קָרָא  
כְּמוֹ כֵּן לְמֵיא, אָמַר לוֹן, אַתּוֹן אֲפִיקוּ רִיחָשָׂא  
דְנוּגִין וְעוֹפִין, וּכְדָדְמֵי לוֹן, הָדָא הוּא דְכְתִיב,  
יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שֶׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה. וְעַל יְדִיהוּן  
דְתַלְתָּא אֲלִין, אַתְּעֵבִיד כָּל עוֹבְדָא דְבְרָאשִׁית,  
כָּל חַד וְחַד לְזַיְנִיהָ.

בְּרַ אַתָּא יוֹמָא שְׁתִּיתָאָה, כְּלָהוּ הוּוּ זְמִינִין  
לְמַבְרֵי כְּשָׂאָר יוֹמִין. אָמַר לוֹן קוּדְשָׂא  
בְרִיךְ הוּא, לָא שׁוּם חַד מִנְכוּן, יְכִיל לְמַעְבַּד  
בְּרִיָּה דָא בְּלַחֲדוּי, כְּשָׂאָר כָּל בְּרִיָּין דְהוּוּ עַד  
כָּאן, אָלָא כּוּלְכוּן תַּתְּחַבְּרוּן כְּחַדָּא וְאַנָּא  
עִמְכוּן, וְנַעֲבִיד אִינְשָׂא. דְהָא אַתּוֹן לָא תִיכְלוּן  
לְמַעְבְּדִיהָ בְּלַחֲדוּיכוּן, אָבַל גּוּפָא יְהֵא דִילְכוּן  
תַּלְתִּיכוּן, וְנַשְׁמָתָא דִילֵי.

וּלְפִיכָךְ קָרָא לוֹן קוּדְשָׂא בְרִיךְ הוּא, וְאָמַר לוֹן  
נַעֲשֶׂה אָדָם, אָנָּא וְאַתּוֹן. אָנָּא נַשְׁמָתָא,  
וְאַתּוֹן גּוּפָא. וְכֵן הוּא, דְגּוּפָא הוּא מְתַלְתְּהוּן,  
דְהוּוּ אוּפְמִין בְּעוֹבְדָא דְבְרָאשִׁית, וְנַשְׁמָתָא  
יְהִיבָה קוּדְשָׂא בְרִיךְ הוּא, דְאֲשַׁתְּתַף עִמְהוּן בְּהָ.  
בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, כְּלוֹמַר דְאַתְחַזִּי לְנָא,  
כְּהוּא גּוּפָא דְאַתְנַסְב מִנְכוּן,  
לְמַנְדַּע וּלְאַדְמָאָה לְכוּן, וּבְהֵהוּא דְאַתְנַסִּיב  
מְנִי, דְהוּא נַשְׁמָתָא, דִּיתְפָּרֵשׁ מְעוֹבְדוּי  
דְעֻלְמָא, וִיְהֵא תְאוּבְתִיָּה וִרְעוּתִיָּה לְעִילְאִין  
קְדִישִׁין.

וְעוּד בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, דְגּוּפָא דְאַתְנַסִּיב

כמותכם. מה זה כמותכם?  
כמותן הבריות שהוצאתם, על  
שהוא עפר כשאר כל הבריות.  
והנשמה הקדושה היא שאני  
נתתי בו, שיהיה לה קיום  
לעולמים, שאינה גוף, ותדמה  
לקיום שלי.

אמר רבי אבהו, זהו ברור הדבר,  
משום שנמצא שבבראשית היו  
שלוש אלו - שמים וארץ ומים.  
רבי אלעזר בן רבי שמעון אמר,  
יפה הוא. אבל הארץ לקחה את  
כח שלשתם לבדה, עד שהיו בה  
ארבעה יסודות קיימים - מן  
השמים שנים, ומן המים אחד,  
והאחד שבה. והיא הוציאה את  
הגלם של אדם, והקדוש ברוך  
הוא את הנשמה. זהו שכתוב (שם  
ב) ויצר ה' אלהים את האדם עפר  
מן האדמה ויפח באפיו נשמת  
חיים. הרי שניהם - הארץ  
והקדוש ברוך הוא - שהשתתפו  
יחד לעשות אותו, ובגללו אמר  
נעשה אדם. שהקדוש ברוך הוא  
אמר לה עשי את הגוף, ואני את  
הנשמה. אמר רבי יצחק, הנה כל  
הספק הזה עבר מעמנו.

עוד אמר רבי אלעזר, כגון זה  
שתף הקדוש ברוך הוא את  
העולם בכריאת בני אדם, שהרי  
שנינו שלשה שתפים באדם,  
האיש ואשתו והקדוש ברוך הוא.  
אמר רבי יהושע, כגון זה השמים  
והארץ והקדוש ברוך הוא. אמר  
רבי שמעון, שמים כנגד איש,  
ארץ כנגד אשתו, ולעולם הקדוש  
ברוך הוא משתף עמם, ועל כן  
נאמר נעשה אדם, בלשון  
שתפות, ואין הקדוש ברוך הוא  
משתף עם שום בריה זולת עם  
אדם.

אמר רבי יוסי, ובשאר הבריות  
מי משתף עמם? אמר רבי  
שמעון, כח האדמה, שאמרו

מנכון, לא יהוי בקיומא כגניכון. מאי  
כגניכון. פאינון בריין דאפקתון, על דאיהו  
עפרא כשאר כל בריין. וההיא נשמתא קדישא  
דאנא זיהב ביה, דיהוי לה קיומא לעלמין,  
דליתה גופא, וידמה בקיומא לי.

אמר רבי אבהו, הדין הוא ברירא דמלתא,  
משום דאשתכח דבבראשית, הווי אלין  
תלתא, שמיא וארעא ומיא.

ר' אלעזר בר ר' שמעון אמר, יאות הוא. אבל  
ארעא נסבא חילא דתלתהון בלהודאה, עד  
דהוי בה ארבע יסודות קיימין. מן שמיא תריין,  
ומן מיא חד, וחד דבה. והיא אפיקת גולמא  
דאדם, וקודשא בריך הוא נשמתא. הדא הוא  
דכתיב, ויצר ה' אלהים את האדם עפר מן  
האדמה ויפח באפיו נשמת חיים. הרי  
תרויהון, ארעא וקודשא בריך הוא, דאשתתפו  
בחדא למעבד ליה, ובגיניה אמר נעשה אדם,  
דקודשא בריך הוא אמר לה עשי את הגוף,  
ואנא נשמתא. אמר רבי יצחק, הא כל ספיקא  
דא אתעבר מינן.

עוד אמר רבי אלעזר, פהאי גוונא, אשתתף  
קודשא בריך הוא לעלמא, בברייתא דבני  
נשא. דהא תנינן, שלשה שותפין באדם,  
האיש ואשתו וקודשא בריך הוא. אמר רבי  
יהושע, פהאי גוונא, שמיא וארעא וקודשא  
ברוך הוא. אמר רבי שמעון, שמים, כנגד  
איש. ארץ, כנגד אשתו. ולעולם קודשא בריך  
הוא משותף עמם. ועל כן נאמר נעשה אדם  
בלשון שותפות. ואין הקדוש ברוך הוא  
משותף עם שום בריה, זולת עם אדם.

אמר רבי יוסי, ובשאר הבריות מי משותף  
עמם. אמר רבי שמעון, כח האדמה,  
דאמרן שהיא נפש חיה. אבל הקדוש ברוך

שְׁהִיא נֶפֶשׁ תְּחִה. אָבֵל הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא אֵין מִשְׁתַּף אֶלָּא עַל  
הָאָדָם בְּלָבָד.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹי לְהֵם  
לְרַשְׁעִים שְׂאִינִם רוּצִים לְהִדְבֹק  
בְּשִׁתְפוּת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,  
בְּמָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּאוֹתָהּ  
הַנְּשֻׁמָּה שֶׁהוּא נִתֵּן, אֶלָּא הוֹלֵךְ  
וְדִבֵּק בְּכַח הַבְּהֵמוֹת. זֶהוּ שְׁפָתוֹב  
(תהלים מט) וְאָדָם בִּיקָר בַּל יִלִּין  
נִמְשָׁל כַּבְּהֵמוֹת נְדָמוֹ. בַּל יִלִּין,  
שְׁלֵא רָצָה לְעַמֵּד בְּאוֹתוֹ יָקָר  
וְתִפְאָרְתָּ שֶׁל הַנְּשֻׁמָּה. אָבֵל מָה  
חֲטָאֲתוֹ שְׁעָשָׂה? שְׁנִמְשָׁל  
כַּבְּהֵמוֹת, בְּאוֹתוֹ הִכַּח שְׁלֵהֵן  
הַנְּכָרָת וְהַנְּדָמָה מְהֵרָה, וְלֹא  
תַעֲלֶה לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, זֶה  
הוֹלֵךְ, כְּמוֹ מָה שְׂאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב  
בֶּן אִידִי, שְׂאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן  
אִידִי, מָה שְׁפָתוֹב (איוב כח) וְכֹל יָקָר  
רָאֲתָה עֵינֹו, אֵלּוֹ נִשְׁמַתָּן שֶׁל  
צְדִיקִים, שְׁהֵם יָקָר וְתִפְאָרְתָּ  
לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן,  
בֹּא וּרְאֵה מַעֲלָתוֹ שֶׁל אָדָם  
שֶׁהַבְּדִילוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִכָּל  
שְׂאָר הַנְּבִרָאִים, אֵיךְ? אָמַר רַבִּי  
אֶבְהוֹ, כָּל מָה שְׂבִרָא הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא, אָמַר לְפוֹעֲלִים הָאֵלֶּה  
שְׁהֵם יַעֲשׂוּ לְבָדָם, וְלֹא נִתְיַחַד  
הוּא עִמָּהֶם. אָמַר עַל בְּרִיּוֹת הָאָרֶץ  
תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגו', אָמַר  
לְמִים יִשְׂרְצוּ הַמִּים, וְהוּא לֹא  
נִתְיַחַד עִמָּהֶם.

בְּשִׁבְרָא הָאָדָם, נִתְיַחַד הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם בְּעִשְׂיָתוֹ וְאָמַר  
נַעֲשֶׂה אָדָם. וְנִתֵּן בּוֹ קִלְסִתָּר  
פְּנִים, רֵאזִ"ה, רִי"ח, קוּמ"ה,  
הַלִּיכ"ה, מְשׁו"ש, דְּבּו"ר,  
עֲשִׂי"ה. הַמְשִׁילוֹ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו,  
זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים ח) תִּמְשִׁלֶּהוּ  
בְּמַעֲשֵׂי יָדָיךְ כֹּל שְׁתָּה תַחַת רַגְלָיו.

וּבְשִׁזְרָק בּוֹ נִשְׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה לַמַּחְתּוּנִים וְלְעִלְיוֹנִים. נִדְמָה גּוֹפּוֹ לְאָרֶץ, וְנִשְׁמָתוֹ

הוּא אֵין מִשְׁוֹתֵף, אֶלָּא עִם הָאָדָם בְּלָבָד.  
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְוִי לְהֵם לְרַשְׁעִים, שְׂאִינִם  
רוּצִים לְהִדְבֹק בְּשִׁתְפוּתָא שֶׁל הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא. בְּמָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּאוֹתָהּ  
הַנְּשֻׁמָּה שֶׁהוּא נִתֵּן, אֶלָּא הוֹלֵךְ וְדִבֵּק בְּכַח  
הַבְּהֵמוֹת. הִדָּא הוּא דְכָתִיב, (תהלים מט כא) וְאָדָם  
בִּיקָר בַּל יִלִּין נִמְשָׁל כַּבְּהֵמוֹת נְדָמוֹ. בַּל יִלִּין,  
שְׁלֵא רָצָה לְעַמֵּוד בְּאוֹתוֹ יָקָר וְתִפְאָרְתָּ שֶׁל  
הַנְּשֻׁמָּה. אָבֵל מָה חֲטָאֲתוֹ שְׁעָשָׂה שְׁנִמְשָׁל  
כַּבְּהֵמוֹת, בְּאוֹתוֹ הִכַּח שְׁלֵהֵן, הַנְּכָרָת וְהַנְּדָמָה  
מְהֵרָה, וְלֹא תַעֲלֶה לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, אֶזְלָא הָא, פִּי הָא  
דְּאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן אִידִי, דְּאָמַר רַבִּי  
יַעֲקֹב בֶּן אִידִי, מָאי דְכָתִיב, (איוב כח ז) וְכֹל יָקָר  
רָאֲתָה עֵינֹו, אֵלּוֹ נִשְׁמַתָּן שֶׁל צְדִיקִים, שְׁהֵם  
יָקָר וְתִפְאָרְתָּ לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, בֹּא וּרְאֵה  
מַעֲלָתוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁהַבְּדִילוֹ הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא מִכָּל שְׂאָר הַנְּבִרָאִים. הָאֵיךְ. אָמַר  
רַבִּי אֶבְהוֹ, כָּל מָה שְׂבִרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,  
אָמַר לְפוֹעֲלִים הָאֵלֶּה, שְׁהֵם יַעֲשׂוּ לְבָדָם, וְלֹא  
נִתְיַחַד הוּא עִמָּהֶם. אָמַר עַל הָאָרֶץ, תּוֹצֵא  
הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגו'. אָמַר לְמִים, יִשְׂרְצוּ  
הַמִּים, וְהוּא לֹא נִתְיַחַד עִמָּהֶם.

בְּשִׁבְרָא הָאָדָם, נִתְיַחַד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא  
עִמָּהֶם בְּעִשְׂיָתוֹ, וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם.

וְנִתֵּן בּוֹ קִלְסִתָּר פְּנִים, רֵאזִ"ה, רִי"ח, קוּמ"ה,  
הַלִּיכ"ה, מְשׁו"ש, דְּבּו"ר, עֲשִׂי"ה, הַמְשִׁילוֹ  
בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו, הִדָּא הוּא דְכָתִיב, (תהלים ח ז)  
תִּמְשִׁלֶּהוּ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיךְ כֹּל שְׁתָּה תַחַת רַגְלָיו.  
וּבְשִׁזְרָק בּוֹ נִשְׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה

וּבְשִׁזְרָק בּוֹ נִשְׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה לַמַּחְתּוּנִים וְלְעִלְיוֹנִים. נִדְמָה גּוֹפּוֹ לְאָרֶץ, וְנִשְׁמָתוֹ

לְעֵלְיוֹנִים, בְּתֹאֵר, וְהֶדָּר, וְכָבוֹד,  
בְּאִמָּה, וּבִירָאָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שם)  
וְכָבוֹד וְהֶדָּר תַּעֲטְרֶהוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, רֹאשׁ הַפְּסוּק הַזֶּה  
סֶפֶק בְּלָבִי, שְׁפָתוֹב (שם) וּתְחַסְרֶהוּ  
מֵעֵט מֵאֱלֹהִים. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ,  
בְּנִשְׁמָתוֹ שֶׁהִיא קְדוּשָׁה וְדוּמָה  
לוֹ, אֲבָל מַה חִסְרוֹן הוּא? עַל  
שֶׁהָיָה גוֹף וְנִלְקַח מִן הָאָרֶץ.

וְאִם תֵּאמַר בְּדַעַת וּבְחֻכְמָה - אִי  
אֶפְשָׁר, שֶׁהָרִי רְחוֹק הוּא הָאָדָם  
מִן הָעֵלְיוֹנִים, שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר  
אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, הַמְּלֹאכִים  
הַקְּרוּבִים מְקַבְּלִים כַּח שִׁפְע  
אֶסְפַּקְלָרְיָה שֶׁל מַעֲלָה תַחֲלָה,  
וּמֵהֶם יוֹרֵד לְאוֹתָם שְׂאִינָם  
קְרוּבִים, וּמֵהֶם יוֹרֵד לְשָׁמַיִם וְכָל  
צְבָאָם, וּמֵהֶם אֵל הָאָדָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כִּפְסֵא הַכָּבוֹד מְקַבֵּל  
תַּחֲלָה, וּמִמֶּנּוּ לְמַלְאכִים  
הָעֵלְיוֹנִים, וּמֵהֶם לְאוֹתָם שְׂאִינָם  
כָּל כֶּף עֵלְיוֹנִים וּגְבוּהִים כְּמוֹתָם,  
וּמֵהֶם לְשָׁמַיִם, וּמֵהֶם אֵל הָאָדָם.  
אֲבָל בְּמָה נִדְמָה לוֹ הָאָדָם? אָמַר  
רַבִּי אֲבָהוּ, בְּנִשְׁמָה, שֶׁהִיא  
קְדוּשָׁה, וְלֹא תַכְלָה לְעוֹלָם, עַל  
שֶׁנִּשְׁטְלָה מִמֶּנּוּ, מִכַּחוֹ וּמִגְבוּרָתוֹ,  
וְלֹא כְּמוֹ הַגּוֹף שֶׁנִּשְׁטַל מִן הָאָדָמָה,  
וַיִּכְלָה וַיָּשׁוּב עִפְר כְּשֶׁהָיָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, אָדָם  
וְזוּוּגוֹ עֲמוֹ נִבְרָאוּ בִּיחֵד, זֶהוּ  
שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית ה) זָכָר וּנְקֵבָה  
בְּרָאָם. וְנִשְׁטְלָה מִגְּבִיּוֹ, וְהִכְיִנָּה  
וְהִבִּיאָה אֶל הָאָדָם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב  
(א שם) וַיִּקַּח אֶחָת מִצְלָעוֹתָיו.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, חֲוָה הִרְאִישׁוֹנָה  
הַיְתָה, וְלִקְחָהּ מִמֶּנּוּ, וְהִיא נִזְקִי  
הַבְּרִיּוֹת. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּקַּח אֶחָת  
מִצְלָעוֹתָיו. זֹהִי הִרְאִישׁוֹנָה שֶׁנִּלְקַח  
מִמֶּנּוּ, עַל שֶׁהִיא רוּחַ מְזַקֶּת. וַיִּסְגַּר  
בְּשָׂר תַּחֲתָנָה, שֶׁהִקִּים אַחֲרָת  
בְּמִקּוּמָהּ.

רַבָּא אָמַר, זֶה הַיְתָה בְּשָׂר,  
וְהִאֲחֲרָת לֹא הַיְתָה בְּשָׂר. וְיָמָה

לְתַחֲתוֹנִים וְלְעֵלְיוֹנִים. נִדְמָה גּוֹפּוֹ (דף כא ע"ב)  
לְאָרֶץ. וְנִשְׁמָתוֹ לְעֵלְיוֹנִים, וְהֶדָּר,  
וְכָבוֹד, בְּאִמָּה, וּבִירָאָה. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב,  
(תהלים ח ו) וְכָבוֹד וְהֶדָּר תַּעֲטְרֶהוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, רִישָׁא דְהָאִי קָרָא, סְפִיקָא  
בְּלָבָאִי, דְכְּתִיב (שם) וּתְחַסְרֶהוּ מֵעֵט  
מֵאֱלֹהִים. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בְּנִשְׁמָתִיהָ דְהִיא  
קְדִישָׁא, וְדָמִי לִיהָ. אֲבָל מֵאִי גְרִיעוּתָא הוּא,  
עַל דְהָיָה גּוֹפָא, וְאִתְנַטַּל מִן אָרְעָא.

וְאִם תֵּאמַר בְּדַעַת וּבְחֻכְמָה. אִי אֶפְשָׁר, דְהָא  
רְחוֹק הוּא הָאָדָם מִן הָעֵלְיוֹנִים דְאָמַר רַבִּי  
אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, הַמְּלֹאכִים הַקְּרוּבִים,  
מְקַבְּלִים כַּח שִׁפְעָא אֶסְפַּקְלָרְיָא שֶׁל מַעֲלָה  
תַּחֲלָה, וּמֵהֶם יוֹרֵד לְאוֹתָם שְׂאִינָם קְרוּבִים,  
וּמֵהֶם יוֹרֵד לְשָׁמַיִם וְכָל צְבָאָם, וּמֵהֶם אֵל  
הָאָדָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כִּפְסֵא הַכָּבוֹד מְקַבֵּל תַּחֲלָה,  
וּמִמֶּנּוּ לְמַלְאכִים הָעֵלְיוֹנִים, וּמֵהֶם  
לְאוֹתָם שְׂאִינָם כָּל כֶּף עֵלְיוֹנִים וּגְבוּהִים  
כְּמוֹתָם, וּמֵהֶם לְשָׁמַיִם, וּמֵהֶם אֵל הָאָדָם.

אֲבָל בְּמָה נִדְמָה לוֹ הָאָדָם, אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ,  
בְּנִשְׁמָה, שֶׁהִיא קְדוּשָׁה, וְלֹא תַכְלָה  
לְעוֹלָם, עַל שֶׁנִּשְׁטְלָה מִמֶּנּוּ, מִכַּחוֹ וּמִגְבוּרָתוֹ.  
וְלֹא כְּמוֹ הַגּוֹף שֶׁנִּשְׁטַל מִן הָאָדָמָה, וַיִּכְלָה  
וַיָּשׁוּב עִפְר כְּשֶׁהָיָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, אָדָם, וְזוּוּגוֹ עֲמוֹ,  
נִבְרָאוּ בִּיחֵד, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, זָכָר  
וּנְקֵבָה בְּרָאָם. וְנִשְׁטְלָה מִגְּבִיּוֹ, וְהִכְיִנָּה,  
וְהִבִּיאָה אֶל הָאָדָם. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּקַּח  
אֶחָת מִצְלָעוֹתָיו.

ר' יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, חֲוָה הִרְאִישׁוֹנָה הַיְתָה, וְלִקְחָהּ  
מִמֶּנּוּ, וְהִיא נִזְקִי דְבְּרִיּוֹתָא. הִדָּא הוּא  
דְכְּתִיב, וַיִּקַּח אֶחָת מִצְלָעוֹתָיו, זֶה הוּא

היתה? אמר רבי יצחק, הנהמה של הארץ ושמריה.

אמר רבי תנחום, כשברא הקדוש ברוך הוא את האדם, נתן זהר פניו שמאיר בכל העולם. פיון שחטא, מה פתוב בו? (קהלת ח) ועז פניו ישנא.

רבי אליעזר ורבי עקיבא היו הולכים בדרך. אמר לו רבי עקיבא, רבי, אמר לי, זה שפתוב (בראשית א) ויאמר אלהים נעשה אדם, למה לא נאמר ויהי כן מיד, כשאר כל הימים, כשהיה הקדוש ברוך הוא אומר דבר, מיד נאמר ויהי כן, וכאן לא נאמר, אלא לאחר שאמר נעשה אדם, פתוב ויברא אלהים את האדם, היה לו לומר ויהי כן!

אמר לו רבי עקיבא, וכי זאת היתה מעשה בראשית ולא יותר? והרי פתוב (שם) ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים, ולא נאמר ויהי כן, אלא ויעש אלהים את הרקיע. וכן (שם) יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ, היה לו לומר מיד ויהי כן, וכתוב ויעש אלהים את שני המארת הגדולים?

א"ר, אמר לך, כל דבר שלא היה בהם הכח האצול מלמעלה, נאמר מיד ויהי כן. שהארץ הוציאה אותם בתשלום כל פעלתם, ולא הצרכה להמתין לפח העליון להשלים תשלום אותה הפעלה.

אבר בכל דבר ודבר שהוציאה הארץ וקיום תשלום הפעלה לא היתה בה, הצרכה להמתין עד שיבא הכח מלמעלה, ויעשה הקיום ושלמות הפעלה.

הראשונה שנלקח ממנו, על שהיא רוח מזקת. ויסגור בשר תחתנה, שהקים אחרת במקומה. רבא אמר, זו היתה בשר, והאחרת לא היתה בשר, ומאי הות. אמר רבי יצחק, זוהמא דארעא ושמריה.

אמר רבי תנחום, כשברא הקדוש ברוך הוא לאדם, נתן זהר פניו, שמאיר בכל העולם. פיון שחטא, מה פתיב ביה, (קהלת ח א) ועז פניו ישנא.

רבי אליעזר ורבי עקיבא הוו אזלי באורחא, אמר ליה רבי עקיבא, ר', אימא לי, הא דכתיב, ויאמר אלהים נעשה אדם, למה לא נאמר ויהי כן מיד, כשאר כל הימים, כשהיה אומר הקדוש ברוך הוא דבר, מיד נאמר ויהי כן, וכאן לא נאמר, אלא לאחר שאמר נעשה אדם, פתיב ויברא אלהים את האדם, היה לו לומר ויהי כן.

אמר ליה, עקיבא, וכי זאת היתה במעשה בראשית ולא יותר, והא פתיב ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים, ולא נאמר ויהי כן, אלא ויעש אלהים את הרקיע. וכן יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ, היה לו לומר מיד ויהי כן, וכתוב ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים.

א"ר אימא לך, כל דבר שלא היה בהם הכח האצול מלמעלה, נאמר מיד ויהי כן. שהארץ הוציאה אותם בתשלום כל פעולתם, ולא הוצרכה להמתין לפח העליון, להשלים תשלום אותה הפעולה.

אבר בכל דבר ודבר שהוציאה הארץ, וקיום

תשלום הפעולה לא היתה בה, הוצרכה להמתין עד שיבא הכח מלמעלה, ויעשה הקיום ושלמות הפעולה.

וְכֵן בְּכָאן בְּאָדָם, הָאָרֶץ הוֹצִיָאָה אוֹתוֹ הַדְּבָר הַמְסַפֵּיק לָהּ לַעֲשׂוֹת, וְעַמְדָה עַד שִׁיתָן הַכַּח שְׁיִישׁ בְּיָדוֹ לַתֵּת, וּלְפִיכֶן לֹא נֶאֱמַר מִיָּד וַיְהִי כֵן, עַד שֶׁבָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנָתַן בּוֹ הַכַּח מִלְמַעְלָה, וְעָשָׂה הַקְיָוִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, מָה רָאָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא עָשָׂה אֶת הָאָדָם אֶלָּא בְּשִׁשִּׁי? אָמַר לוֹ, שְׁלֹא יֵהָא פְתַחוֹן פֶּה לְאָדָם לִוְמַר שֶׁהוּא סִיעַ בְּשׁוֹם דְּבַר מִכָּל מַה שְׁנֹבְרָא.

הֲלָכְבוּ. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, קָם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְגַחְמָן רֵאשׁוּ, וְשָׁם יָדוּ עַל פִּיו וּבִכְהָ. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, לְמָה אֵתָּה בּוֹכָה? אָמַר לוֹ, עַל זֶה שֶׁשָּׂאֵלְתָּ. הַמְרָאָה שְׂרָאִיתִי, וְקָשָׂה לִי הַדְּבָר.

עֲקִיבָא, עֲקִיבָא, מִי יִזְכֶּה לְאַרְךָ הַגְּלוּת הַזֶּה שְׁנִמְשַׁכְתָּ? שֶׁהָרִי לֹא יַעֲמַד אִישׁ שֶׁעֲתִיד לְהִגִּיעַ לַעֲנֵי הַשָּׁמַיִם עַד הַיּוֹם הַשְּׁשִׁי, שֶׁהוּא בְּשֵׁשׁ אֶלֶף שָׁנִים, וְלֹא בְּהַשְּׁלֵמָתוֹ, רַק בְּכַח הַתְּשׁוּבָה, שֶׁהָרִי שֶׁלְטוֹן הָאָדָם הַהוּא אֵינוֹ אֶלָּא בְּשִׁשִּׁי. וּבִשְׁבִיעֵי תִשְׁאָר שְׁמִטָּה בְּעוֹלָם, חֲרוּב. וּבִשְׁמִינֵי יִתְחַדֵּשׁ הָעוֹלָם כְּמוֹ מִקְדָּם, וַיְהִיָּה מָה שִׁיְהִיָּה. עַל זֶה (ישעיה ד) וַיְהִי הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וַהֲנוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ, וּבִשְׁבִילָם נֶאֱמַר (תהלים קד) יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו.

אֲלֵה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְגו'. (בראשית ט), רַבָּא בְּשֵׁם רַבִּי בְּרַכְיָה אָמַר, בָּא הַפְּתוּב לְהוֹרוֹת, פִּי לְאַחַר שְׁסַפֵּר כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁהוֹצִיָאוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, שְׁלֹא תֵאֵמַר בְּשֵׁשׁ יָמִים נִבְרָאוּ כָּלָם, בְּרִיָּה זֹו בְּיוֹם פְּלוֹנִי וּבְרִיָּה זֹו בְּיוֹם פְּלוֹנִי, אֶלָּא כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁנִּתְּהוּוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּמִן הָאָרֶץ, תִּדַּע לָךְ מִתִּי הָיוּ, (שם) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה'

וְכֵן בְּכָאן בְּאָדָם, הָאָרֶץ הוֹצִיָאָה אוֹתוֹ הַדְּבָר הַמְסַפֵּיק לָהּ לַעֲשׂוֹת, וְעַמְדָה, עַד שִׁיתָן הַכַּח אוֹתוֹ שְׁיִישׁ בְּיָדוֹ לַתֵּת, וּלְפִיכֶן לֹא נֶאֱמַר מִיָּד וַיְהִי כֵן, עַד שֶׁבָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנָתַן בּוֹ הַכַּח מִלְמַעְלָה, וְעָשָׂה הַקְיָוִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, מָה רָאָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא עָשָׂה אֶת הָאָדָם אֶלָּא בְּשִׁשִּׁי, אָמַר לִיהִי, שְׁלֹא יֵהָא פְתַחוֹן פֶּה לְאָדָם לִוְמַר, שֶׁהוּא סִיעַ בְּשׁוֹם דְּבָר מִכָּל מַה שְׁנֹבְרָא.

אֲזָלוּ, עַד דִּהּוּוּ אֲזָלִי, קָם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְגַחְמָן רֵאשִׁיָּה, וְשׁוּי יָדוּי עַל פּוּמִיָּה, וּבְכִי. אָמַר לִיהִי רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, לְמָה אֵתָּה בְּכִי. אָמַר לִיהִי, עַל דָּא דְשָׂאִילְתָּא. חִיזוּ חֲזִית, וְקָשָׂא מְלָה.

עֲקִיבָא עֲקִיבָא, מֵאֵן יִזְכִּי לְהָאִי אוֹרְכָא דְגְלוּתָא, דְּאֵתְמַשֵּׁן, דִּהָא לָא יָקוּם בַּר נֶשׁ, דְּעֲתִיד לִימְטִי לַעֲנֵי שְׁמַיָּא, עַד יוֹמָא שְׁתִּיתָאָה. דִּהוּא בְּשִׁית אֶלֶף שָׁנִין, וְלֹא בְּאִשְׁלָמוֹתֶיהָ, בַּר בְּתַקוּף תְּשׁוּבָה, דִּהָא שׁוֹלְטָנָא דְּבַר נֶשׁ הַהוּא לִיתִיָּה אֶלָּא בְּשִׁתִּיתָאָה. וּבִשְׁבִיעֵאָה, יִשְׁתָּאֵר שְׁמִטָּה בְּעֵלְמָא, חֲרוּב. וּבִתְמִינָאָה, יִתְחַדֵּשׁ עֵלְמָא

בְּמִלְקָדְמִין, וַיְהִיָּה מָה דִּיהָא. עַל דָּא (ישעיה ד ג) וַיְהִי הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וַהֲנוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ. וּבְגִינְהוֹן נֶאֱמַר, (תהלים כד לא) יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו.

אֲלֵה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְגו'. רַבָּא בְּשֵׁם ר' בְּרַכְיָה אָמַר, בָּא הַפְּתוּב לְהוֹרוֹת, פִּי לְאַחַר שְׁסַפֵּר כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁהוֹצִיָאוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, שְׁלֹא תֵאֵמַר בְּשֵׁשׁ יָמִים נִבְרָאוּ כָּלָם, בְּרִיָּה זֹו בְּיוֹם פְּלוֹנִי, וּבְרִיָּה זֹו בְּיוֹם פְּלוֹנִי, אֶלָּא כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁנִּתְּהוּוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּמִן הָאָרֶץ, תִּדַּע

אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. כְּלוֹמֵר, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מִמָּשׁ הָיוּ בָהֶם כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁנִּתְּהוּוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּמִן הָאָרֶץ, שֶׁכְּתוּב בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם.

רַבִּי יִיסָא אָמַר, וְהָרִי כְּתוּב (שם ה) זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם בְּיוֹם בְּרָא אֱלֹהִים אָדָם. אִם כֵּן, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מִמָּשׁ הָיוּ כָּל הַתּוֹלְדוֹת.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, כִּף הוּא, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם נִתְּהוּוּ! שֶׁהָרָאָהוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם כָּל תּוֹלְדוֹתָיו וְהַעֲבִירָם לִפְנֵי הַנְּשָׁמוֹת בְּדַמְיֹתֵיהֶם, וְהָיָה אוֹמֵר: זֶה פְּלוֹנִי וְזֶה פְּלוֹנִי, זֶה חָכֵם הַדּוֹר וְזֶה דִּינֵן הַדּוֹר, וְכֵן כָּל הַדּוֹרוֹת וּמִנְהִיגֵיהֶן.

רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, מַה כְּתוּב לְמַעְלָה מִן הָעֵנָן? (שם ט) וַיִּכְלוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם. לְאַחַר שֶׁאָמַר (שם א, לא) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהָיָה טוֹב מְאֹד, מֵהוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה? אֶת כָּל - לְרַבּוֹת עֵנָן הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם טוֹב מְאֹד. וּבְכָל הַנִּבְרָאִים לֹא נֶאֱמַר אֱלֹא פִי טוֹב בְּלִבְדּוֹ, וּבְכָאֵן פִּי טוֹב מְאֹד. מִלְּמַד שֶׁהַמַּלְאָכִים נִבְרָאוּ וְנֶאֱמַר עֲלֵיהֶם פִּי טוֹב מְאֹד.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְמַה עוֹד הוֹסִיף הַכְּתוּב וְאָמַר וַיִּכְלוּ? אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, לְשׁוֹן כְּסוּף הוּא, וְכָל צְבָאָם בְּכָלֵל, הֵם הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים צְבָא הַשָּׁמַיִם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמֵד עֲלָיו. וּכְשֶׁגָּמַר הַמַּלְאָכָה, נִכְסְפָה וְכָלֵתָה לְכָל רוּאִיָּה.

אָמַר רַבִּי נַחֲמָן, וַיִּכְלוּ - כָּלוּ מִמַּעֲשֵׂה, כָּלוּ מִמַּחֲשָׁבָה, וְעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיוֹם הַשְּׁבִיעִי דַּגְמַת עוֹלָם הַבָּא, שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁבּוֹת בְּשַׁבְּעֵי. מַה זֶה בְּשַׁבְּעֵי? בְּאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי.

וְאָמַר רַב נַחֲמָן, נֶפֶשׁ יִתְּרָה נְתוּסָפֶת בְּאָדָם

לִף אֵימַתִּי הוּוּ. בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. כְּלוֹמֵר, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מִמָּשׁ, הָיוּ בָהֶם כָּל הַתּוֹלְדוֹת, שֶׁנִּתְּהוּוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּמִן הָאָרֶץ, דְּכְתוּב בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם.

רַבִּי יִיסָא אָמַר, וְהָא כְּתוּב זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם בְּיוֹם בְּרָא אֱלֹהִים אָדָם, אִם כֵּן בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מִמָּשׁ הָיוּ כָּל הַתּוֹלְדוֹת.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, כִּף הוּא, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם נִתְּהוּוּ, שֶׁהָרָאָהוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, כָּל תּוֹלְדוֹתָיו, וְהַעֲבִירָם לִפְנֵי הַנְּשָׁמוֹת בְּדַיּוּקְנֵיהוֹן, וְהָיָה אוֹמֵר, זֶה פְּלוֹנִי, וְזֶה פְּלוֹנִי. זֶה חָכֵם הַדּוֹר, וְזֶה דִּינֵן הַדּוֹר, וְכֵן כָּל הַדּוֹרוֹת וּמִנְהִיגֵיהֶן.

ר' יִצְחָק בְּשֵׁם ר' חֲזִיָּא אָמַר, מַה כְּתוּב לְמַעְלָה מִן הָעֵנָן. וַיִּכְלוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם. לְאַחַר שֶׁאָמַר וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהָיָה טוֹב מְאֹד. מֵהוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. אֶת כָּל לְרַבּוֹת עֵנָן הַמַּלְאָכִים, שֶׁהֵם טוֹב מְאֹד. וּבְכָל הַנִּבְרָאִים לֹא נֶאֱמַר אֱלֹא פִי טוֹב בְּלִבְדּוֹ, וּבְכָאֵן פִּי טוֹב מְאֹד. מִלְּמַד שֶׁהַמַּלְאָכִים נִבְרָאוּ וְנֶאֱמַר עֲלֵיהֶם פִּי טוֹב מְאֹד.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק לְמַה עוֹד הוֹסִיף קָרָא וְאָמַר וַיִּכְלוּ. אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, לְשׁוֹן כְּסוּף הוּא. וְכָל צְבָאָם בְּכָלֵל, הֵם הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים צְבָא הַשָּׁמַיִם. הִדָּא הוּא דְכְּתוּב, (מ"א יב ט) וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמֵד עֲלָיו. וּכְשֶׁגָּמַר הַמַּלְאָכָה, נִכְסְפָה וְכָלֵתָה לְכָל רוּאִיָּה.

אָמַר רַבִּי נַחֲמָן, וַיִּכְלוּ: כָּלוּ מִמַּעֲשֵׂה, כָּלוּ מִמַּחֲשָׁבָה. וְעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיוֹם הַשְּׁבִיעִי דַּגְמַת עוֹלָם הַבָּא. שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁבּוֹת בְּשַׁבְּעֵי, מַאי בְּשַׁבְּעֵי. בְּאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי.

וְאָמַר רַב נַחֲמָן, נֶפֶשׁ יִתְּרָה נְתוּסָפֶת בְּאָדָם



נתוספת באדם ביום השבת. אמר לו, רבי, מהי הנפש היתרה הזו? אמר לו, רוח הקדש ששורה עליו ומכתירה את האדם בכתר קדוש, ככתרי המלאכים. והוא מאותו הרוח שעתידי לשרות על הצדיקים לעתיד לבא, ועל פן חייב האדם לכבד את יום השבת, על האורח הקדוש הנה ששורה עמו.

ואמר רבי נחמן, הרוח הנה איך נקראת? נקראת מכבד, נקראת קדוש. זהו שכתוב (ישעיה נח) ונקראת לשבת ענג, כמשמעו. לקדוש ה' מכבד, היא תוספת הרוח הנקרא קדוש ה', הנקרא מכבד.

אמר רבי יצחק, כשפימו המלאכות כלם, ברכתם הקדוש ברוך הוא והכינם בעולם, וצוה לכל אחד ואחד שלא ישנה הכנתו מאותו הענין שעשאהו, ושכל אחד ואחד יוציא תולדתו הראוי לו מפאן ולעולם. זהו שכתוב (בראשית ב) אשר ברא אלהים לעשות. מה זה לעשות? להוליד ולהוציא כל דבר כמותו. רבי יהודה אומר, זה גוף השדים, שלא נגמרה מלאכתם.

רבי יוסי בר נחמן אמר, כיון שנגנס שבת, כל הדברים שנבראו במעשה בראשית שבתו ושקטו, כל אחד לפי ברייתו. ששנינו, אותם האמנים שהיו מוציאים תולדותם בכל יום ויום, שבתו ונחו, וראו כי כלם שלמים, וכל תולדותם עמהם, בקיום ומעשה.

זהו שכתוב (שם) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. אמר רב נחמן, כאדם המשבח ואומר, אלו הם הדברים שאין כמותם. בהבראם, רבי יצחק אמר בה"א בראם. רבי יהודה אומר בהבראם, ממש בדמותם בכחותם ובשלמותם.

ביום השבת. (דף כב ע"א) אמר ליה רבי, מאי נפש יתירה זו, אמר ליה, רוח הקדש ששורה עליו, ומכתיר לאדם בכתר קדוש, ככתרי המלאכים. והוא מאותו רוח, שעתידי לשרות על הצדיקים לעתיד לבא. ועל פן חייב אדם לכבד את יום השבת, על האי אושפיזא קדישא דשריא עמיה.

ואמר רבי נחמן, רוחא דא איך אתקרי. מכוּבד אתקרי. וקדוש אתקרי. הדא הוא דכתיב, (ישעיה נח) ונקראת לשבת עונג כמשמעו, לקדוש ה' מכבד, היא תוספת הרוח הנקרא קדוש ה', הנקרא מכוּבד.

אמר רבי יצחק, כשפימו המלאכות כלם, ברכתם הקדוש ברוך הוא, והכינם בעולם, וצוה לכל אחד ואחד שלא ישנה הכנתו, מאותו הענין שעשאהו. ושכל אחד ואחד יוציא תולדתו, הראוי לו, מפאן ולעולם. הדא הוא דכתיב, אשר ברא אלהים לעשות. מאי לעשות. להוליד ולהוציא כל דבר כמותו. רבי יהודה אומר, זה גוף השדים, שלא נגמרה מלאכתם.

רבי יוסי בר נחמן אמר, כיון שנגנס שבת, כל הדברים שנבראו במעשה בראשית, שבתו ושקטו, כל אחד לפי ברייתו. דתנינן, אותן האומנין שהיו מוציאים תולדותם בכל יום ויום, שקטו ונחו, וראו כי כלם שלמים, וכל תולדותם עמהם, בקיום ומעשה.

הדא הוא דכתיב, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. אמר רב נחמן, כאדם המשבח ואומר, אלו הם הדברים שאין כמותם. בהבראם, ר' יצחק אמר, בה"א בראם. ר' יהודה אומר בהבראם, ממש בדמותם בכחותם ובשלמותם.

וְרַב נַחֲמָן אָמַר, אֵל תִּקְרִי  
בַּהֲבִרָא, אֵלָא בַּאֲבֵרָה, שְׁקִיב  
תּוֹרְתוֹ וּבְרִיתוֹ אֲשֶׁר שָׁם בּוֹ.  
וְאֵלְמָלָא אַבְרָהָם, שְׁקִיב לְתוֹרְתוֹ  
וּבְרִיתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,  
לֹא נִתְקַיְּמוּ שְׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר  
(יְרֵמְיָהּ ל"ג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה  
חֻקַּת שְׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי.

וְאֵל תַּתְּמָה עַל זֶה, שֶׁהָרִי שְׁנִינוּ,  
כְּתוּב (תְּהִלִּים קד) הָרִים הַגְּבוּהִים  
לַיַּעֲלִים סֹלְעִים מַחְסֵה לְשַׁפְּנִים.  
אִם הָרִים הַגְּבוּהִים נִבְרְאוּ בְּעוֹלָם  
לַיַּעֲלִים, וְהַסֹּלְעִים לֹא נִבְרְאוּ אֵלָא  
לְשַׁפְּנִים, אֵל תַּתְּמָה לְהִיּוֹת  
הָעוֹלָם נִבְרָא בְּשִׁבִיל אַבְרָהָם,  
שְׁקִיב מֵהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. רַבִּי  
יִצְחָק אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, בְּה'  
בְּרָא, זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת כ"ג) כִּי  
שְׁמֵי בְּקָרְבוֹ.

עוֹד אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי  
יְהוּדָה, לֹא נִתְיַחַד שְׁמוֹ שֶׁל  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל הַנִּבְרָאִים  
זוֹלָתִי בְּאֵלָה, שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית ב)  
בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אָרֶץ  
וְשָׁמַיִם, כְּפִי שֶׁאֲמַרְנוּ. וְלֹא נִזְכְּרוּ  
חַיִּוֹת וּבְהֵמוֹת וְלֹא שׁוּם נִבְרָא  
מֵאוֹתָם שֶׁהֵם נִפְסְדִים וְכֻלִּים,  
אֵלָא עַל אוֹתָם שֶׁהֵם קַיְיִמִים  
לְעוֹלָם הַזְּכִיר שְׁמוֹתָיו.

רַב הוֹנָא אָמַר, יוֹם שֶׁנִּכְסְפוּ לְפָנָי  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרִית שְׁמַיִם  
וָאָרֶץ, וְרָאָה הַשֶּׁבֶת שֶׁהִיא מְנוּחָה  
וּקְדוּשָׁה, הִכְיֵנוּ לְדוֹרוֹת.

וְרַבְרַבְנֵנוּ, אֵין לָךְ בְּכָל שַׁבַּת וְשַׁבַּת  
שְׁאֵין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ  
לְחַל עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן,  
וְנִזְוָנִים מֵאוֹתוֹ הַזִּיוֹ שֶׁל  
הָאֶסְפֶּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה. זֶהוּ  
שְׁפָתוֹב (שִׁיר ד) עַד שִׁיפוּחַ הַיּוֹם,  
זֶה יוֹם הַשֶּׁבֶת. אֵלְךָ לִי אֵת הַר  
הַמּוֹר וְאֵל גְּבַעַת הַלְּבוֹנָה, זֶה  
הָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר רַב הוֹנָא, אֵל תַּתְּמָה עַל

וְרַב נַחֲמָן אָמַר, אֵל תִּקְרִי בַּהֲבִרָא, אֵלָא  
בַּאֲבֵרָה. שְׁקִיב לְתוֹרְתוֹ וּבְרִיתוֹ אֲשֶׁר שָׁם  
בּוֹ. וְאֵלְמָלָא אַבְרָהָם, שְׁקִיב לְתוֹרְתוֹ וּבְרִיתוֹ  
שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא נִתְקַיְּמוּ שְׁמַיִם  
וָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר, (יְרֵמְיָהּ ל"ג כ"ה) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם  
וְלַיְלָה חֻקַּת שְׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי.

וְאֵל תַּתְּמָה עַל זֶה, דְּהָא תִּנְן כְּתִיב, (תְּהִלִּים קד יח)  
הָרִים הַגְּבוּהִים לַיַּעֲלִים סֹלְעִים מַחְסֵה  
לְשַׁפְּנִים. אִם הָרִים הַגְּבוּהִים, נִבְרְאוּ בְּעוֹלָם  
לַיַּעֲלִים. וְהַסֹּלְעִים לֹא נִבְרְאוּ, אֵלָא לְשַׁפְּנִים.  
אֵל תַּתְּמָה לְהִיּוֹת הָעוֹלָם נִבְרָא בְּשִׁבִיל אַבְרָהָם,  
שְׁקִיב מֵהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכָל מַה שֶׁנִּצְטַוָּה מֵהַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה,  
בְּה' בְּרָא, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת כ"ג כ"א) כִּי  
שְׁמֵי בְּקָרְבוֹ.

עוֹד אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, לֹא  
נִתְיַחַד שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל  
הַנִּבְרָאִים, זוֹלָתִי בְּאֵלָה, דְּכְּתִיב בְּיוֹם עֲשׂוֹת  
ה' אֱלֹהִים אָרֶץ וְשָׁמַיִם כְּדָקְאֻמְרֵן. וְלֹא נִזְכְּרוּ  
חַיִּוֹת וּבְהֵמוֹת, וְלֹא שׁוּם נִבְרָא מֵאוֹתָם שֶׁהֵם  
נִפְסְדִים וְכֻלִּים, אֵלָא עַל אוֹתָם שֶׁהֵם קַיְיִמִים  
לְעוֹלָם הַזְּכִיר שְׁמוֹתָיו.

רַב הוֹנָא אָמַר, יוֹם שֶׁנִּכְסְפוּ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ  
הוּא בְּרִית שְׁמַיִם וָאָרֶץ וְרָאָה הַשֶּׁבֶת שֶׁהִיא  
מְנוּחָה וּקְדוּשָׁה, הִכְיֵנוּ לְדוֹרוֹת.

וְתַנְאָה, אֵין לָךְ בְּכָל שַׁבַּת וְשַׁבַּת, שְׁאֵין הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ לְחוּל עִם הַצְּדִיקִים  
בְּגֵן עֵדֶן. וְנִזְוָנִין מֵהַהוּא זִיוָא דְּאֶסְפֶּקְלָרְיָא  
הַמְּאִירָה. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שִׁיר ד' י) עַד שִׁיפוּחַ  
הַיּוֹם, זֶה יוֹם הַשֶּׁבֶת. אֵלְךָ לִי אֵל הַר הַמּוֹר  
וְאֵל גְּבַעַת הַלְּבוֹנָה, זֶה הָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר רַב הוֹנָא, אֵל תַּתְּמָה עַל זֶה, וּמַה בְּעוֹלָם

זה, ומה בעולם הזה נותן הקדוש ברוך הוא רוח קדוש לכל אחד ואחד ביום השבת ומכתירן בו - הצדיקים שישנם בעולם הבא, אינו דין להכתיר להם ביום השבת בכתר?!

בא וראה, אמר רב הונא, אפלו הרשעים שבגיהנם, מוכתרין הם ביום השבת, ושוקטין ונוחין. דאמר רב הונא, אין לך רשע מישראל שאין לו מעשים טובים שמזעילים להם לעולם הבא. ומתי מזעילים להם? ביום השבת, להיות פלם מכתרים בכתר שבת.

אמר רבי יוסי, וכי הרשעים שחללו שבת בפרהסיא יש להם מעלה בכתר שבת? אמר לו, כן, שהרי שנינו (שמות טז) ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה, לכך נדונים הרשעים ביום הששי משנה, להרויח להם ביום השבת. כי יום השבת נקרא שלם, ולא נגרע. לפיכך אינו נגרע מהטוב וההנאה שבו, בין לצדיקים בין לרשעים. ולהורות שלא לחנם אמרה תורה (שמות לא) ושמרתם את השבת. והזהירה על יום השבת יותר מכל התורה כלה, ולמדנו, כל המקיים את השבת כאלו מקיים את כל התורה.

אמר רב יהודה אמר רב, לא ישב הקדוש ברוך הוא על פסא כבודו, עד שבא שבת ונתעלה וישב על פסא. אמר לו רבי יוסי, והרי קדם שנברא העולם ישב היה הנה ויהיה. אמר רבי יהודה, אם משמיע לנו שעל פסא כבודו ממש הוא - לא.

אמא כן שנינו, עד שלא נברא העולם לא היה מי שיקלס את הקדוש ברוך הוא ויפיר אותו. כיון שברא עולמו, ברא המלאכים וחיית הקדש, והשמים, וכל צבאם, וברא את האדם, וכלם מוכנים לשבח

הזה נותן הקדוש ברוך הוא רוח קדוש לכל אחד ואחד ביום השבת, ומכתירן בו. הצדיקים שישנם בעולם הבא, אינו דין להכתיר להם ביום השבת בכתר.

הא חזי, אמר רב הונא, אפלו הרשעים שבגיהנם, מוכתרין הם ביום השבת, ושוקטין ונוחין. דאמר רב הונא, אין לך רשע מישראל לו מעשים טובים, דמעלייא להו לעלמא דאתי. ואימתי מעלייא להו. ביום השבת. להיות פלם מוכתרים בכתר שבת.

אמר רבי יוסי, וכי הרשעים שחללו שבת בפרהסיא, יש להם מעלה בכתר שבת. אמר ליה, אין. דהא תנן, (שמות טז) ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה לכך נדונים הרשעים ביום הששי משנה, להרויח להם ביום השבת. כי יום שבת נקרא שלם, ולא נגרע. לפיכך אינו נגרע מהטוב וההנאה שבו, בין לצדיקים בין לרשעים. ולהורות שלא לחנם אמרה תורה, ושמרתם את השבת. והזהירה על יום השבת, יותר מכל התורה כולה. ותאנא, כל המקיים את השבת, כאלו מקיים את כל התורה.

אמר רב יהודה אמר רב, לא ישב הקדוש ברוך הוא על פסא כבודו, עד שבא שבת, ונתעלה וישב על פסאו. אמר ליה ר' יוסי, והא קודם שנברא העולם ישב היה הנה ויהיה. אמר רבי יהודה, אי משמע לן דעל פסא כבודו ממש הוא, לא.

אמא הכי תנינן, עד שלא נברא העולם, לא היה מי שיקלס להקדוש ברוך הוא, ויפיר אותו. כיון שברא עולמו, ברא המלאכים, וחיית הקדש, והשמים, וכל צבאם, וברא את האדם, וכלם מוכנים לשבח

וְכָל צָבָאָם, וּבָרָא אֶת הָאָדָם, וְכָל־מִוֹכְנִים לְשַׁבַּח לְיוֹצְרֵם וּלְפָאָרוֹ. וְעַד כֵּן לֹא הָיָה פָּאָר וְשַׁבַּח לְפָנָיו, עַד שֶׁנִּכְנַס שַׁבַּת וְשָׁקְטוּ כָּל־מִוֹכְנֵי הָאָדָם וְהַתְּחוּנִים, וְאָז יָשַׁב עַל פְּסָא כְבוֹדוֹ. כְּלוּמַר, אֲזִי הָיָה מִי שִׁיפִיר אֶת כְּבוֹדוֹ (נ"א בוראו), וְיִשְׁבַּח לְכְבוֹדוֹ.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין לָךְ שַׁבַּח וְקָלוּס לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁבָחָו שַׁבַּח לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַתְּחוּנִים כְּלָם מְשַׁבְּחִין לוֹ כְּאֶחָד, וְאֶפְלוּ יוֹמוֹ שֶׁל הַשַּׁבָּת מִזְמוֹר שִׁיר (תהלים צב א) מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת.

וְיִיצֵר ה' אֱלֹהִים, ר' תַּנְחוּם פְּתַח, (ישעיה מב ה) כֹּה אָמַר ה' בּוֹרָא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם וְגו'. כְּשֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, בָּרָא אוֹתָם מֵאֵין, וְהוֹצִיאָם אֶל הַפּוֹעֵל, וְעָשָׂה מֵהֶם מְשׁוּת. וּבְכָל מְקוֹם אֶתָּה מוֹצֵא בּוֹרָא, עַל דְּבַר שֶׁבָרָאוּ מֵאֵין, וְהוֹצִיאֻהוּ לְפּוֹעֵל.

אָמַר רַב חֲסֵדָא, וְכִי הַשָּׁמַיִם מֵאֵין נִבְרָאוּ, וְהֵלֵא מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל מַעְלָה נִבְרָאוּ? אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, כִּי הוּא! אֵלֵא גוּף הַשָּׁמַיִם מֵאֵין הָיָה, וְצוּרְתָם מִדְּבַר מְשׁוּת, וְכֵן הוּא הָאָדָם.

וְתַמְצָא בְּשָׁמַיִם בְּרִיאָה, וְאַחַר כֵּן עָשָׂה. בְּרִיאָה - בּוֹרָא הַשָּׁמַיִם, כְּלוּמַר מֵאֵין. עָשָׂה - לְעוֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם, מִדְּבַר מְשׁוּת, מֵהָאוֹר שֶׁל מַעְלָה. וְאָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, עָשָׂה הוּא תְּקוּן הַדְּבַר בְּגִדְל וּמַעְלָה מִפְּמֹת שְׁהִיָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם.

אָמַר רַבִּי חֲנִילָאֵי, הַפְּסוּק הַזֶּה לֹא בָּא אֵלֵא לְהַדְרֵשׁ, וְיִיצֵר בְּשֵׁנֵי יוֹדִין, וְכָל הַשָּׂאָר יוֹדִין, וְכָל הַשָּׂאָר אֶתָּה מוֹצֵא בְּיוֹד אֶחָד. אֵלֵא כָּל מַה שֶׁבָּרָא בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בָּרָא בְּמַעְלָה בְּבִינָה, אֵלֵא הָאָדָם לְבָדוֹ. שְׁנַתֵּן בּוֹ

לְיוֹצְרֵם וּלְפָאָרוֹ. וְעַד כֵּן לֹא הָיָה פָּאָר וְשַׁבַּח לְפָנָיו, עַד שֶׁנִּכְנַס שַׁבַּת, וְשָׁקְטוּ כָּל־מִוֹכְנֵי הָאָדָם וְהַתְּחוּנִים, וְאָז יָשַׁב עַל פְּסָא כְבוֹדוֹ. כְּלוּמַר, אֲזִי הָיָה מִי שִׁיפִיר אֶת כְּבוֹדוֹ (נ"א בוראו), וְיִשְׁבַּח לְכְבוֹדוֹ.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין לָךְ שַׁבַּח וְקָלוּס לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁבָחָו שַׁבַּח לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁבָחָו שַׁבַּח לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַתְּחוּנִים כְּלָם מְשַׁבְּחִין לוֹ כְּאֶחָד, וְאֶפְלוּ יוֹמוֹ שֶׁל הַשַּׁבָּת מִזְמוֹר שִׁיר (תהלים צב א) מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת.

וְיִיצֵר ה' אֱלֹהִים, ר' תַּנְחוּם פְּתַח, (ישעיה מב ה) כֹּה אָמַר ה' בּוֹרָא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם וְגו'. כְּשֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, בָּרָא אוֹתָם מֵאֵין, וְהוֹצִיאָם אֶל הַפּוֹעֵל, וְעָשָׂה מֵהֶם מְשׁוּת. וּבְכָל מְקוֹם אֶתָּה מוֹצֵא בּוֹרָא, עַל דְּבַר שֶׁבָרָאוּ מֵאֵין, וְהוֹצִיאֻהוּ לְפּוֹעֵל.

אָמַר רַב חֲסֵדָא, וְכִי הַשָּׁמַיִם מֵאֵין נִבְרָאוּ, וְהֵלֵא מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל מַעְלָה נִבְרָאוּ. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, כִּי הוּא, אֵלֵא גוּף הַשָּׁמַיִם מֵאֵין הָיָה, וְצוּרְתָם מִדְּבַר מְשׁוּת. וְכֵן הוּא הָאָדָם.

וְתַמְצָא בְּשָׁמַיִם בְּרִיאָה, וְאַחַר כֵּן עָשָׂה. בְּרִיאָה בּוֹרָא הַשָּׁמַיִם, כְּלוּמַר מֵאֵין. עָשָׂה, לְעוֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם, מִדְּבַר מְשׁוּת, מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל מַעְלָה. וְאָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, עָשָׂה הוּא תְּקוּן הַדְּבַר בְּגִדְל וּמַעְלָה מִפְּמֹת שְׁהִיָּה. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם.

אָמַר רַבִּי חֲנִילָאֵי, פְּסוּקָא דָּא לֹא אֶתָּה אֵלֵא לְהַדְרֵשׁ. וְיִיצֵר בְּשֵׁנֵי יוֹדִין, וְכָל הַשָּׂאָר אֶתָּה מוֹצֵא בְּיוֹד אֶחָד. אֵלֵא כָּל מַה שֶׁבָּרָא בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בָּרָא בְּמַעְלָה בְּבִינָה, אֵלֵא הָאָדָם לְבָדוֹ. שְׁנַתֵּן בּוֹ

במעלה בבניה, אלא האדם לבדו, שנתן בו כח מן העליונים לדעת ולהכיר ולהבדיל בין הטוב ובין הרע, והוא מעטר בכבוד והדר, כמו שנאמר (תהלים ח) וכבוד והדר תעטרהו, והוא מושל על כל מעשה ידיו. זהו שפתוב (שם) תמשילהו במעשי ידיו. ואחר כל השבח הזה, כשהוא זוכר שהוא עפר וישוב אל העפר, הכל נעשה הכל לפניו, ואומר וי. אומר רבי יוחנן, חלק התבה, וי יצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה, וישוב אל העפר כמות שהיה.

דבר אחר, וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה. אומר רבי שלום, יצרו בשני יצרים, ביצר טוב וביצר הרע, מה שאין פן בשאר הבריות, כדי לנסות בו את האדם ויהיה פתחון פה לצדיקים, ולא יהיה פתחון פה לרשעים.

אמר רבי אבא, מפני מה פתוב ה' ואחר כך אלהים? אלא השם שהוא שמו ממש, שם הקיום. נאמר על הנשמה, שהיא באדם, קיימת. אלהים, שהוא שם משתף, נאמר על הגוף, שיש בו שתפות. אמר רבי אבהו, שם הקיום גוזר ושולט, כמו אותו המוץ הנדף והנדרס לרגלים ולא נלוה לאחרים. ומשום כך לא נגזר במעשה בראשית אלא אות אחת משמו, והוא כמי שאמר בה"א בראם.

ושנינו בספר החכמה הגדולה של שלמה, שמה של השמטה, משא שזופה קרעי המלך, הממשלה שהטיל בה בחותם קטן, לשלטת תחתיו, שנאמר (שמות טו) מי כמוכה באלים ה'.

את האדם - לרבות כל הכחות שבו. עפר מן האדמה - אומר רבי

פח מן העליונים, לדעת ולהכיר ולהבדיל בין הטוב ובין הרע, והוא מעוטר בכבוד והדר, כמה דאת אמר (תהלים ח) וכבוד והדר תעטרהו, והוא מושל על כל מעשה ידיו, הדא הוא דכתיב, (שם ח) תמשילהו במעשי ידיו, ואחר כל השבח הזה כשהוא זוכר שהוא עפר וישוב אל העפר, הכל נעשה הכל לפניו, ואומר ווי. אומר רבי יוחנן, פלג התובה, וי יצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה, וישוב אל העפר כמות שהיה.

דבר אחר וייצר י"י אלהים את האדם עפר מן האדמה. אומר רבי שלום, יצרו בשני יצרים, ביצר טוב וביצר הרע. מה שאין פן בשאר הבריות. כדי לנסות בו את האדם ויהיה פתחון פה לצדיקים, ולא יהיה פתחון פה לרשעים.

אמר רבי אבא, מפני מה פתיב ה', ואחר כך אלהים. אלא השם שהוא שמו ממש, שם הקיום. נאמר על הנשמה, שהיא באדם קיימת. אלהים, שהוא שם משותף, נאמר על הגוף, שיש בו שותפות.

אמר רבי אבהו, שם הקיום, גזיר ושליטא, כהדין טריפין שקיפין דרגלין. ולא אוזיפין לאחרן. ובגיני כך, לא אדפר בעובדוי דבראשית, אלא חד את משמוי, והוא כמאן דאמר בה"א בראם.

ותנינן בספרא דחכמתא רבה דשלמה, שמא דשמיטה, מטול שזיפא, קרעוי דמלפא, קושטיזא דאטיל ביה בחותמא זעירתא, למשלטא תחותוי, שנאמר (שמות טו יא) מי כמוכה באלים ה'.

את האדם, לרבות כל הכחות שבו. עפר מן האדמה, אומר רבי אבהו, תא חזי, היך

אָפּהוּ, בּא וּרְאָה, אִיךְ יְכוּל אֵישׁ  
לְהִתְקַיֵּם בְּעוֹלָם הַזֶּה, שְׁהָרִי  
הַתּוֹרָה מְעִידָה עָלָיו שֶׁהוּא עֹפֵר?  
וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, עֹפֵר וְלֹא חֹמֶר,  
שְׂאֵלוּ הִנֵּה מִחֹמֶר, הִנֵּה יוֹתֵר  
בְּקִיּוֹם, שְׁהָרִי בִּנְיָן שְׂנוֹבְנָה מִחֹמֶר  
יֵשׁ לוֹ קִיּוֹם, אֲבָל עֹפֵר מִמֶּשׁ לֹא  
יְכוּל לְהִתְקַיֵּם. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית  
א) כִּי עֹפֵר אֶתָּה וְאֵל עֹפֵר תִּשׁוּב.  
לֹא נֶאֱמַר כִּי חֹמֶר אֶתָּה. אָמַר רַבִּי  
חֲנִינִי, וְהָרִי כְּתוּב (אִיּוֹב ד', יט) אֶף  
שְׁכָנִי בְּתֵי חֹמֶר אֲשֶׁר בְּעֹפֵר  
יְסוּדִים.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַפְּסוּק הַזֶּה  
מְסַיֵּעַ לָנוּ, וְהוּא נֶאֱמַר עַל הָעוֹלָם  
הַזֶּה שְׂאֵינוּ כֵּן בְּקִיּוֹם, שְׁזָה כְּתוּב  
בְּבִי אָדָם, שְׁמִדוֹרִים בְּעוֹלָם הַזֶּה,  
שְׂבִנְיָנוּ בְּטִיט, וְהוֹאִיל וְאוֹתוֹ  
הַבְּנִין בְּטִיט הוּא וְרֵאוי לְקִיּוֹם,  
מָה רֵאוי לוֹ לִיְסוּד? כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר  
(מְלָכִים א-ה) אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת אֲבָנִים  
יְקָרוֹת לִיְסוּד הַבַּיִת. אֲבָל אֵינוּ כֵּן  
הַבְּנִין הַחֲזִק, שֶׁהוּא בִּנְיָן שֶׁל טִיט  
וְהִיְסוּד הוּא עֹפֵר, מִשּׁוֹם כֶּף לֹא  
יִהְיֶה בְּקִיּוֹם. זֶהוּ שְׂפָתוֹב אֶף  
שְׁכָנִי בְּתֵי חֹמֶר אֲשֶׁר בְּעֹפֵר  
יְסוּדִים, שְׂאֵינוּ שֶׁל קִיּוֹם.

וַיִּפַּח בְּאַפּוֹ נִשְׁמַת חַיִּים וּגּוֹ'  
(בְּרֵאשִׁית ב) - הַתּוֹרָה קוֹבֵלֶת עַל  
הָאָדָם: רֵאוּ מָה שֶׁעָשָׂה בֵּן אָדָם  
זֶה, שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן בּוֹ  
נִשְׁמָה קְדוּשָׁה לְתֵת לוֹ חַיִּים  
לְעוֹלָם הַבָּא, וְהוּא כְּחֵטְאוֹ חֹזֵר  
לְאוֹתָהּ נִפְשׁ חַיָּה, שֶׁהִיא נִפְשׁ  
הַבְּהֵמָה שֶׁהוֹצִיאָה הָאָרֶץ לְבִהְמָה  
וְלַחַיָּה. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שִׁם א) תּוֹצֵא  
הָאָרֶץ נִפְשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. וְמִי הוּא  
מִינָהּ? בְּהֵמָה וְרִמָּשׁ וְחִיתוֹ אָרֶץ  
לְמִינָהּ.

אָמַר רַבִּי חֲמִיא, בּא וּרְאָה, וַיַּעַשׂ  
הָאָדָם לְנִפְשׁ חַיָּה לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא  
וַיְהִי הָאָדָם לְנִפְשׁ חַיָּה, הוּא  
מְעַצְמוֹ חֹזֵר לְאוֹתוֹ כַּח הַבְּהֵמָת  
הַנִּגְזָר מִן הָאָדָמָה, וְעוֹב כַּח

יְכִיל אֵינֶשׁ לְאַתְקִימָא בְּהַאי עֲלָמָא, דְּהָא  
אוּרִייתָא אֶסְהִיד בְּהוּ דְּהוּא עֲפָרָא.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, עֹפֵר וְלֹא חֹמֶר, דְּאֵלוּ הוּהוּ  
מִחֹמֶר, הוּהוּ יְתִיר בְּקִיּוֹמָא, דְּהָא בְּנִינָא  
דְּאַתְבְּנִי מִחֹמֶר קִיּוֹמָא אִית לֵיהּ. אֲבָל עֹפֵר  
מִמֶּשׁ, לֹא יְכִיל לְאַתְקִימָא. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב,  
כִּי עֹפֵר אֶתָּה וְאֵל עֹפֵר תִּשׁוּב, לֹא אִיתְמַר כִּי  
חֹמֶר אֶתָּה. אָמַר רַבִּי חֲנִינִי, וְהָא פְּתִיב (אִיּוֹב ד'  
ט) אֶף שְׁכָנִי בְּתֵי חֹמֶר אֲשֶׁר בְּעֹפֵר יְסוּדִים.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, פְּסוּקָא דָּא מְסַיֵּיעַ לָן, וְהוּא  
נֶאֱמַר עַל הָעוֹלָם הַזֶּה, שְׂאֵינוּ כֵּן בְּקִיּוֹם.

דְּהַאי פְּתִיב בְּבִי נִשְׂא, דִּי מְדַרְהוֹן בְּהַאי  
עֲלָמָא, דְּבְּנִינָיָה בְּטִינָא, וְהוֹאִיל דְּהַהוּא  
בְּנִינָא בְּטִינָא הוּא, וַיִּתְחַזֵּי לְקִיּוֹמָא. מֵאִי חֲזִי  
לֵיהּ לִיְסוּדָא. כְּמָה דְּאַתְ אָמַר (מ"א ה' לא) אֲבָנִים  
גְּדוֹלוֹת אֲבָנִים יְקָרוֹת לִיְסוּד הַבַּיִת. אֲבָל לֹא  
הִכִּי בְּנִינָא תְּקִיפָא, דְּהוּא בְּנִינָא דְּטִינָא,  
וַיְסוּדָא הוּא עֲפָרָא, בְּגִין דָּא לֹא לְהָוִי בְּקִיּוֹמָא.  
הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, אֶף שְׁכָנִי בְּתֵי חֹמֶר אֲשֶׁר  
בְּעֹפֵר יְסוּדִים, שְׂאֵינוּ שֶׁל קִיּוֹם.

וַיִּפַּח בְּאַפּוֹ נִשְׁמַת חַיִּים וּגּוֹ', אוּרִייתָא  
אַתְקַבֵּלֶת עַל אָדָם, חֲזוּ מָה דְּעֵבֵד בַּר  
נִשׁ דָּא, דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב בֵּיהּ נִשְׁמַתָּא  
קְדִישָׁא, לְמִיְהִיב לֵיהּ חַיִּין לְעֲלָמָא דְּאַתִּי, וְהוּא  
בְּחֻבְתֵּיהּ, אַתְחֻזֵּר לְהֵהִיא נִפְשָׁא חַיִּיתָא, דְּהוּא  
נִפְשָׁא דְּבְּעִירְתָּא, דְּאַפִּיקַת אֶרְעָא לְבְּעִירְתָּא  
וְלַחַיִּיתָא. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נִפְשׁ  
חַיָּה לְמִינָהּ. וּמֵאֵן הוּא מִינָהּ, בְּהֵמָה וְרִמָּשׁ  
וְחִיתוֹ אָרֶץ לְמִינָהּ.

אָמַר רַבִּי חֲמִיא, בּא וּרְאָה וַיַּעַשׂ הָאָדָם  
לְנִפְשׁ חַיָּה לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא וַיְהִי הָאָדָם  
לְנִפְשׁ חַיָּה, הוּא מְעַצְמוֹ חֹזֵר לְאוֹתוֹ כַּח  
הַבְּהֵמָת, הַנִּגְזָר מִן הָאָדָמָה, וְעוֹב כַּח הַנִּשְׁמָה

הַגְזוּרָה מְלַמְעָלָה, וְנוֹתַנְתָּ חַיִּים לְבַעְלֶיהָ.  
חַיִּים לְבַעְלֶיהָ.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, נַחְזוֹר אֲנִי לְמַה שֶּׁהִתְחַלְנוּ בְּרֵאשׁוֹנָה, (ישעיה מב ה) כִּי אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא שְׁלֵהֶם מְאִין, וְנוֹטִיָהֶם. בְּרֵא גּוֹף שְׁלֵהֶם מְאִין, וְאַחַר כֵּן נָטָה אוֹתָם כְּאֵהֶל. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (שם מ) וַיִּמְתַּחֵם כְּאֵהֶל לְשַׁבֵּת. וְכֵן הוֹנֵא אָמַר מִכָּאן, הַנוּטָה כְּדֵק שְׁמַיִם.

רַקַּע הָאָרֶץ וַצֹּאֲצְאֶיהָ (שם מב) - רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הַתְּפִשֵּׁט בַּהּ כָּל הַצְּבוֹרוֹת וְהַכְּחוֹת שְׁבָה. נִתֵּן נִשְׁמָה לְעַם עֲלִיָּה - לְאַחַר שֶׁהִיא עֲשֵׂתָה הַגּוֹף, אֲנִי נִתְּתִי הַנִּשְׁמָה עֲלֶיהָ. מַה זֶה עֲלִיָּה? עַל אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה הַגּוֹף שֶׁעֲשֵׂתָה. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, עֲלִיָּה - לְאוֹתָם הַשּׁוֹלְטִים עַל כַּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נִתְּתִי הַנִּשְׁמָה.

וְרוּחַ לְהוֹלִכֵם בָּהּ, לְאוֹתָם הַמְּשַׁתְּפִים בָּהּ בְּכַחוֹתֶיהָ, שְׂאִין לָהֶם אֶלֶּא אוֹתָהּ נִפְשׁ חַיָּה, הַנִּקְרָאָה רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְאָרֶץ. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר נִתֵּן נִשְׁמָה לְעַם עֲלִיָּה, הַשּׁוֹלְטִים עֲלֶיהָ עַל כַּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נִשְׁמָה קְדוּשָׁה הַגְזוּרָה מְלַמְעָלָה. אֲבָל לְהוֹלִכֵם בָּהּ, הַמְּשַׁתְּפִים עִמָּה בְּכַחוֹתֶיהָ, אִין לָהֶם אֶלֶּא רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְאָרֶץ. זֶהוּ שְׁכַתוֹב וְרוּחַ לְהוֹלִכֵם בָּהּ.

פְּרָשָׁה ה'. (בראשית ב, ח) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גֵּן בְּעֵדֶן מִקְדָּם. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חִיָּיא אָמְרוּ שְׁנֵיהֶם, כְּתוּב (שיר ו) אֵל גִּנַּת אֲגוֹז יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֵבִי הַנְּחַל, רֵאָה כְּמָה יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לְהִרְהוֹר וּלְדַקְדַּק בְּלָבוֹ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וּלְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וּלְדַקְדַּק בְּכָל עֲנִינּוֹ, וּיְהִרְהוֹר בְּלָבוֹ שְׁלֵא כְּרֵאוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִתֵּן בּוֹ נִשְׁמָה עֲלִיוֹנָה וּמַעֲלָה עַל שְׂאֵר בְּרִיּוֹתָיו, אֶלֶּא לְהִרְהוֹר בְּעַבּוֹדָתוֹ וּלְהִדְבֵּק בּוֹ, וְלֹא יִלֵּךְ אַחֲרֵי הַהֶבֶל.

הַגְזוּרָה מְלַמְעָלָה, וְנוֹתַנְתָּ חַיִּים לְבַעְלֶיהָ.  
אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, נַחְזוֹר אֲנִי לְמַאי דְשְׂרִינָן בְּקַדְמִיתָא. (ישעיה מב ה) כִּי אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשְּׁמַיִם וְנוֹטִיָהֶם. בְּרֵא גּוֹף שְׁלֵהֶם מְאִין, וְאַחַר כֵּן נָטָה אוֹתָם כְּאֵהֶל. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (שם מ כב) וַיִּמְתַּחֵם כְּאֵהֶל לְשַׁבֵּת. רַב הוֹנֵא אָמַר מְהֵכָא, (שם) הַנוּטָה כְּדֵק שְׁמַיִם.

רוֹקַע הָאָרֶץ וַצֹּאֲצְאֶיהָ, ר' יִצְחָק אָמַר, הַתְּפִשֵּׁט בַּהּ כָּל הַצְּבוֹרוֹת וְהַכְּחוֹת שְׁבָה. שְׂנַאֲמַר, נִתֵּן נִשְׁמָה לְעַם עֲלִיָּה, לְאַחַר שֶׁהִיא עֲשֵׂתָה הַגּוֹף, אֲנִי נִתְּתִי הַנִּשְׁמָה עֲלֶיהָ. מַאי עֲלִיָּה, עַל אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה הַגּוֹף שֶׁעֲשֵׂתָה. ר' חִיָּיא אָמַר, עֲלִיָּה לְאוֹתָם הַשּׁוֹלְטִים עַל כַּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נִתְּתִי הַנִּשְׁמָה.

וְרוּחַ לְהוֹלִכֵם בָּהּ, לְאוֹתָם הַמְּשַׁתְּפִים בָּהּ בְּכַחוֹתֶיהָ, שְׂאִין לָהֶם אֶלֶּא אוֹתָהּ נִפְשׁ חַיָּה, הַנִּקְרָאָה (קהלת ג כא) רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְאָרֶץ. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר נִתֵּן נִשְׁמָה לְעַם עֲלִיָּה, הַשּׁוֹלְטִים עֲלֶיהָ עַל כַּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נִשְׁמָה קְדוּשָׁה הַגְזוּרָה מְלַמְעָלָה. אֲבָל לְהוֹלִכֵם בָּהּ הַמְּשַׁתְּפִים עִמָּה בְּכַחוֹתֶיהָ, אִין לָהֶם אֶלֶּא רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה לְאָרֶץ. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, וְרוּחַ לְהוֹלִכֵם בָּהּ. פְּרָשָׁתָא הַ וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גֵּן בְּעֵדֶן מִקְדָּם.

ר' יוֹסִי וְר' חִיָּיא אָמְרִי תְרוּוִיָּהוּ, כְּתִיב (שה"ש ו יא) אֵל גִּנַּת אֲגוֹז יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֵבִי הַנְּחַל, רֵאָה, כְּמָה יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לְהִרְהוֹר וּלְדַקְדַּק בְּלָבוֹ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וּלְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו, וּלְדַקְדַּק בְּכָל עֲנִינּוֹ, וּיְהִרְהוֹר בְּלָבוֹ, שְׁלֵא כְּרֵאוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְנִתֵּן בּוֹ נִשְׁמָה עֲלִיוֹנָה, וּמַעֲלָה עַל שְׂאֵר בְּרִיּוֹתָיו, אֶלֶּא לְהִרְהוֹר בְּעַבּוֹדָתוֹ, וּלְהִדְבֵּק בּוֹ, וְלֹא יִלֵּךְ אַחֲרֵי הַהֶבֶל.

דאָמַר רבי יוסי אָמַר רבי חייא, כַּד בְּרַא  
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נָשׁ, אֶסְקִינָה  
קַמִּיָּה בְּדִיּוּקְנֵיהּ, וְהוּא יְתִיב וְאַתְרֵי בֵּיהּ, וְאָמַר  
לִיָּה אָנָּא עֲבִיד לָךְ, בְּגִינֵי לְמַהּוֹי אֶתְּ שׁוּלְטָנָא  
וּמְלָכָא עַל כּוּלָּא, בְּגִינֵי. אָנָּא לְעִילָא, וְאַנְתָּ  
לְתַתָּא.

וְעוּד, אָנָּא יְהִיב בְּךָ נִשְׁמַתָּא, לְמַנְדַּע סוּכְלַתְנוּ  
וְחַכְמַתָּא, מַה דְּלִית פֶּן לְשַׁאֲר בְּרִיּוּן. הָוִי  
זְהִיר לְאַסְתְּפֵלָא בִּיקְרִי, הָוִי זְהִיר לְמַעַבְד  
פִּיקוּדֵי. וְבַר מְנֵי לָא יְהֵא שׁוּלְטָנָא וְיִקְרֵא  
פְּוֹתְךָ.

וּמָנָא לָן דְּאַתְרֵיהּ בֵּיהּ, וְאַזְהִיר לִיָּה עַל דָּא.  
הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (איוב כח כח) וַיֹּאמֶר לְאָדָם  
הֵן יִרְאֶת ה' הִיא חֲכָמָה וְסוּר מֵרַע בִּינָה. כְּלוּמַר,  
כְּשֶׁתַּחֲוֹל יִרְאֶתִי עֲלֶיךָ, אִז תִּשְׁיֵג  
חֲכָמָה, שְׁהִיא לְמַעְלָה מִן הַכֹּל.  
כְּשֶׁרְאָה אָדָם שְׁהוּא שְׁלִיט וְנִכְבָּד  
עַל הַכֹּל, שָׂכַח אֶת מִצְוֹת רַבּוֹנוּ,  
וְלֹא עָשָׂה מַה שְׁנִצְטָוָה.

אָמַר רבי תנחום אָמַר רבי  
חַנִּילָאִי, לֹא עָשָׂאוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ  
הוּא אֶת הָאָדָם, אֶלָּא לְהַשְׁתַּדֵּל  
בְּכַבּוּד קוּנּוֹ. זְהוּ שְׁפָתוּב (ישעיה נח)  
כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי  
בִּרְאֵתִי. מַהוּ לְכַבּוֹדִי? לְהַשְׁתַּדֵּל  
וְלְדַעַת אֶת כְּבוֹדִי, וְלַחֲשֹׁב  
מִמַּעֲשָׂיו שִׁנְתָן לוֹ חֵלֶק טוֹב  
לְעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רב יהודה, בְּכָל יוֹם וְיוֹם  
בֵּת קוּל יוֹצֵאת מִלְּמַעְלָה,  
וְאֵימַתִּי? בְּזִמְן שְׁהַחֲמָה זוֹרַחַת,  
וְאוֹמַרְת: אוֹי לָהֶם לְבְרִיּוֹת,  
שְׁאִינֶם רוֹאִים אֶת כְּבוֹדִי, וְאֵינֶם  
מִסְתַּפְּלִים לְדַעַת וְלַחֲקוֹר אֶת  
כְּבוֹדִי.

שְׁשִׁנְנוּ, אָמַר רבי אֶלְעָזָר בְּנוֹ שֶׁל  
רבי שְׁמַעוֹן, כְּשֶׁהִשְׁמַשׁ מִטָּה אֶת  
כְּנָפָיו לְלַכֵּת בְּגַבְרִית הַגְּלַגְלִים  
שֶׁלוֹ, מִכִּים בְּטֹלְפִים שֶׁלָּהֶם  
בְּעֵלִים שֶׁל הַאֵילָנוֹת שֶׁל גֵּן עֵדֵן.

וּמָנָא לָן דְּאַתְרֵיהּ בֵּיהּ, וְאַזְהִיר לִיָּה עַל דָּא.  
הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (איוב כח כח) וַיֹּאמֶר לְאָדָם  
הֵן יִרְאֶת ה' הִיא חֲכָמָה וְסוּר מֵרַע בִּינָה. כְּלוּמַר,  
כְּשֶׁתַּחֲוֹל יִרְאֶתִי עֲלֶיךָ, אִז תִּשְׁיֵג  
חֲכָמָה, שְׁהִיא לְמַעְלָה עַל הַכֹּל. כְּדֵּי חֲמָא אָדָם, דְּהוּא שְׁלִטָּנָא  
וְיִקְרֵא עַל כּוּלָּא, אֵינְשֵׁי פִיקוּדָא דְמֵאֲרִיָּה,  
וְלֹא עֲבַד מַה דְּאַתְּפַקֵּד.

אָמַר רבי תנחום אָמַר רבי חַנִּילָאִי, לֹא עָשָׂאוּ  
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם, אֶלָּא לְהַשְׁתַּדֵּל  
בְּכַבּוּד קוּנּוֹ. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (ישעיה מג ז) כָּל  
הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בִּרְאֵתִי. מַאי לְכַבּוֹדִי.  
לְהַשְׁתַּדֵּל וְלְדַעַת אֶת כְּבוֹדִי, וְלַחֲשׁוֹב מִמַּעֲשָׂיו  
שִׁנְתָן לוֹ חֵלֶק טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רב יהודה, בְּכָל יוֹם וְיוֹם בֵּת קוּל יוֹצֵאת  
מִלְּמַעְלָה, וְאֵימַתִּי. בְּזִמְן שְׁהַחֲמָה (ד' ט' כג)  
זוֹרַחַת, וְאוֹמַרְת אוֹי לָהֶם לְבְרִיּוֹת שְׁאִינֶם  
רוֹאִים אֶת כְּבוֹדִי, וְאֵינֶם מִסְתַּפְּלִין לְדַעַת  
וְלַחֲקוֹר אֶת כְּבוֹדִי.

אָמַר רבי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה דְר' שְׁמַעוֹן,  
כַּד נָטָא שְׁמַשָּׁא גְדַפּוּי, לְמַהֲרָךְ  
בְּתַקִּיפּוּתָא דְגַלְגָּלוֹן מְבַטְשֵׁי בְּטֹלְפֵיהוֹן,  
בְּטַרְפֵי אֵילָנָא דְגַנְתָּא דְעֵדֵן. וְכָל מְלֶאכֶיךָ

אָמַר רבי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה דְר' שְׁמַעוֹן,  
כַּד נָטָא שְׁמַשָּׁא גְדַפּוּי, לְמַהֲרָךְ  
בְּתַקִּיפּוּתָא דְגַלְגָּלוֹן מְבַטְשֵׁי בְּטֹלְפֵיהוֹן,  
בְּטַרְפֵי אֵילָנָא דְגַנְתָּא דְעֵדֵן. וְכָל מְלֶאכֶיךָ

אָמַר רבי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה דְר' שְׁמַעוֹן,  
כַּד נָטָא שְׁמַשָּׁא גְדַפּוּי, לְמַהֲרָךְ  
בְּתַקִּיפּוּתָא דְגַלְגָּלוֹן מְבַטְשֵׁי בְּטֹלְפֵיהוֹן,  
בְּטַרְפֵי אֵילָנָא דְגַנְתָּא דְעֵדֵן. וְכָל מְלֶאכֶיךָ



וְכָל הַמְּלָאכִים הַעֲלִינוּנִים וְחִיּוֹת הַקֶּדֶשׁ, וְכֹסֵף כְּבוֹד הַמְּלָכָה, וְהַבְּשָׂמִים שֶׁל גֵּן עֵדֶן, וְהָאֵילָנוֹת, הַשָּׁמִים וְהָאָרֶץ וְצַבָּאוֹתָם, מִזְדַּעְזָעִים וּמִשְׂבָּחִים לְאֲדֹנָי הַכֹּל. וּמִזְדַּקְפִּים וְרוֹאִים אוֹתֵינִי שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הַמְּפָרֵשׁ, שֶׁחִקְּקוֹת בְּשֵׁמֶשׁ בְּמַסְעוֹתָיו, וְנוֹתְנִים תְּשֻׁבָּחוֹת לְרַבּוֹן הָעוֹלָמִים. וְיוֹצֵא הַקּוֹל הַהוּא, וְאוֹמְרִים לְבָרִיּוֹת שְׂאִין מִשְׁגִּיחִים בְּכַבּוֹד הַמְּלָכָה הַעֲלִיּוֹן כְּמוֹ שְׂאֵר כָּל הַבָּרִיּוֹת שֶׁהֵם מִשְׁגִּיחִים וְנוֹתְנִים תְּשֻׁבָּחוֹת לְשֵׁמוֹ.

וּמִשּׁוּם כֵּן, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָסוּר לוֹ לְאָדָם לֹאמַר אֵת תְּשֻׁבָּחוֹת תְּפַלְתּוּ אֵלָּא עִם דְּמִדּוּמֵי חַמָּה, דְּכָתִיב (תהלים עב ה) יִירָאוּךָ עִם שְׁמֶשׁ.

וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַתְּפִלָּה וְהַתְּשֻׁבָּחַת שֶׁל הַלֵּילָה, מִשְׁשֻׁקְעָה חַמָּה טָרָם נִרְאָתָה הַלְּבָנָה, שֶׁכְּתוּב (תהלים עב) יִירָאוּךָ עִם שְׁמֶשׁ, זוֹהִי תְּפִלַּת הַבֶּקֶר. וְלִפְנֵי יָרַח וְגו', זוֹהִי תְּפִלַּת הַלֵּילָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִכָּאן, (מלאכי א) כִּי מִמְזֻרַח שְׁמֶשׁ וְעַד מְבוֹאוֹ גְּדוֹל שְׁמֵי. וּבִאֲיִזָּה מְקוֹם? בְּגוֹיִם, בְּאוֹתָם שֶׁכְּתוּב בָּהֶם כִּי מִי גוֹי גְּדוֹל.

מָה הַטַּעַם? שֶׁשְּׁנֵינִי, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלָאכֵי הַשָּׁרֵת לְמַעַלָּה לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְאוֹמְרִים שִׁירָה וְרִנָּה לְפָנָיו בְּכָל לַיְלָה וּלְלֵילָה, וְעָשָׂה יִשְׂרָאֵל כְּנִגְדָם לְמַטָּה לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְלֹאמַר שִׁיר וּשְׂבַח לְפָנָיו בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

וְכִמְדַּנּוּ שֶׁלֵּשׁ מִשְׁמְרוֹת הוּא הַלֵּילָה, וּבְשֶׁלֵּשׁ הַמִּשְׁמְרוֹת הִלְלוּ מִתְחַלְקוֹת שֶׁלֵּשׁ פְּתוֹת שֶׁל מְלָאכֵי הַשָּׁרֵת לְשַׁבַּח לְיוֹצְרָם בְּכָל מִשְׁמְרָה וּמִשְׁמְרָה, וּכְנִגְדָם שֶׁ

עֵילָאִין, וְחִיּוֹתָא קְדִישָׁא, וְכוּרְסֵי יְקָרָא דְּמְלָכָא, וּבוּסְמֵיָא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְאֵילָנֵי, שְׁמֵיָא וְאַרְעָא וְחִילֵיהוֹן, מִזְדַּעְזָעֵן וּמִשְׂבָּחֵן לְמֵאֲרֵי כּוּלָּא.

וְזַקְפָן וְחַמָּאן אַתּוּתֵיהּ דְּשְׁמָא קְדִישָׁא דְּאַתְפָּרֵשׁ, דְּגַלִּיף בְּשֵׁמֶשׁא בְּמִטְלָנוּי, וְיַהֲבִין תּוּשְׁבָּחֵן לְמֵאֲרֵי עֲלָמִין. וְנִפְיָק הַהוּא קָלָא, וְאַמְרִין לְהוּ לְבָרִיּוֹתָא, דְּלֵא מִשְׁבָּחֵן בִּיקָר מְלָכָא עֵילָאָה, כְּשֶׁאֵר כָּל בְּרִיּוֹן דְּאִינוֹן מִשְׁגִּיחִין וְיַהֲבִין תּוּשְׁבָּחָתָא לְשְׁמֵיהּ.

וְכַגֵּין כֵּן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָסוּר לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְמִימַר תּוּשְׁבָּחֵן דְּצִלוֹתֵיהּ, אֵלָּא עִם דְּמִדּוּמֵי חַמָּה, דְּכָתִיב (תהלים עב ה) יִירָאוּךָ עִם שְׁמֶשׁ.

וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, צִלוֹתָא וְתוּשְׁבָּחָתָא דְּלֵילָא, מִשְׁשֻׁקְעָה חַמָּה, עַד לָא אַתְחִיזֵי סִיְהָרָא. דְּכָתִיב יִירָאוּךָ עִם שְׁמֶשׁ, דָּא הִיא צִלוֹתָא דְּצַפְרָא. וְלִפְנֵי יָרַח וְגו', דָּא הִיא צִלוֹתָא דְּלֵילָא.

ר' יְהוּדָה אָמַר מִהֶכָּא, (מלאכי א יא) כִּי מִמְזֻרַח שְׁמֶשׁ וְעַד מְבוֹאוֹ גְּדוֹל שְׁמֵי. וּבִאֲיִזָּה מְקוֹם. בְּגוֹיִם. בְּאִינוֹן דְּכָתִיב בָּהוּ, (דברים ד ט) כִּי מִי גוֹי גְּדוֹל.

מֵאִי טַעַמָּא. דְּתַנִּינָן, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלָאכֵי הַשָּׁרֵת לְמַעַלָּה, לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְאוֹמְרִים שִׁירָה וְרִנָּה לְפָנָיו, בְּכָל לַיְלָה וּלְלֵילָה. וְעָשָׂה כְּנִגְדָם יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, לְקַלְסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְלֹאמַר שִׁיר וּשְׂבַח לְפָנָיו בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

וְתֵאנָא, שֶׁלֵּשׁ מִשְׁמְרוֹת הֵוִי הַלֵּילָה, וּבְאֵלוּ הַשְּׁלֵשׁ מִשְׁמְרוֹת, מִתְחַלְקוֹת שֶׁלֵּשׁ פְּתוֹת שֶׁל מְלָאכֵי הַשָּׁרֵת, לְשַׁבַּח לְיוֹצְרָם, בְּכָל מִשְׁמְרָה וּמִשְׁמְרָה. וּכְנִגְדָם יֵשׁ שֶׁלֵּשׁ תְּפִלוֹת

ש'ל תפלות ביום, כשמתכנסים  
ישראל לשבח ליוצרים בכל תפלה  
ותפלה.

בא תשמע, אמר רבי יהושע אמר  
רב, בבקר, כשהחמה זורחת, הוא  
זמן התפלה והבקשה של ישראל,  
ומשש שעות ולמעלה עד תשע  
שעות, זמן תפלת המנחה.  
ומשששקעה החמה עד שתחשך -  
תפלה אחרונה. שאמר רבי  
יהושע בן לוי אמר רבי יוחנן  
אמר רב, משששקעה החמה עד  
שיראו שני כוכבים - זמן תפלה  
האחרונה.

שבך שנינו, משיראו שני כוכבים  
הוא תחלת משמרה ראשונה,  
שבאים הראשונה של מלאכי  
השרת, וממתינים להם לישראל  
עד אותה שעה, ואז מתחילין  
לומר שירה. וננעלים כל השערים  
מתשבחתם של מטה, ואין  
שערים נפתחים אלא למלאכי  
השרת האומרים שירה.

והאם אמר רבי יהושע בן לוי  
בך? והרי שנינו, כל הקורא  
בתורה בלילה, הקדוש ברוך הוא  
מושך עליו חוט של חסד ביום,  
שנאמר (תהלים מב) 'יומם יצוה ה'  
חסדו, משום שבלילה שירה  
עמי, וכאן אמרתם שנועלים כל  
השערים למטה?

אמר רבי יהושע, שם, כמה  
אומרים? כשסים את כל  
התשבחות ביום, ומחצות הלילה  
והלאה שעוסק בתורה. מה  
הטעם? משום שבשעה ההיא  
יוצא הקדוש ברוך הוא מאותם  
העולמות שפוסף בהם, והולך  
להשתעשע עם הצדיקים בגן  
עדן. והינו מה שאמר דוד (תהלים  
קט) חצות לילה אקום להודות  
לך.

שדמרנו, כשהקדוש ברוך הוא  
נכנס עם הצדיקים בגן עדן, על החיות ולמטה מהם, כלם נפתחים,

ביום, שמתכנסין ישראל לשבח ליוצרים, בכל  
תפלה ותפלה.

הא שמע, אמר רבי יהושע אמר רב, בצפרא  
כשהחמה זורחת הוא זמן תפלה ובעותא  
דישראל. ומשש שעות ולמעלה עד תשע  
שעות, זמן תפלת המנחה. ומשששקעה החמה,  
עד שתחשך, תפלה האחרונה. דאמר רבי  
יהושע בן לוי אמר רבי יוחנן אמר רב,  
משששקעה החמה, עד שיראו שני כוכבים,  
זמן תפלה האחרונה.

והכי תגינן, משיראו שני כוכבים, הוא תחלת  
משמרה ראשונה, שבאים פת הראשונה  
של מלאכי השרת, וממתינים להם לישראל,  
עד אותה שעה, ואז מתחילין לומר שירה.  
וננעלים כל השערים מתושבחתן של מטה,  
ואין שערים נפתחים, אלא למלאכי השרת  
האומרים שירה.

ומי אמר רבי יהושע בן לוי הכי, והא תנן,  
כל הקורא בתורה בלילה, הקדוש ברוך  
הוא מושך עליו חוט של חסד ביום, שנאמר  
(תהלים מב ט) 'יומם יצוה ה' חסדו, משום דבלילה  
שירה עמי. והכא אמריתו דננעלים כל  
השערים למטה.

אמר ר' יהושע, התיב במאי קאמרי, כשסיים  
כל תושבחתן ביום. ומפלגותא דליליא  
ולהלאה, דעסיק בתורה. מאי טעמא. משום  
דבההיא שעתא קודשא בריה הוא נפיק מאינון  
עולמות דכסיף בהו, ואזיל לאשתעשע עם  
צדיקיא בגנתא דעדן. והינו דאמר דוד (תהלים  
קט סב) חצות לילה אקום להודות לך.

דתנא, כשהקדוש ברוך הוא נכנס עם  
הצדיקים בגן עדן, כל שערי שמים למעלה, על החיות ולמטה מהם, כלם נפתחים,

והוא עת רצון לעסק בתורה.  
ואותם הפתות של מלאכי השרת,  
וכל הבשמים של גן עדן,  
והצדיקים, כלם פוצחים רנה  
לפני מי שאמר והיה העולם. זהו  
שפתוב (שם קמ) אף צדיקים יודו  
לשמן. אימתי צדיקים יודו  
לשמן? כשיושבים ישרים את  
פניה, שהוא בשעה שיושבים  
לפניו בגן עדן.

וכת שלישית של מלאכי השרת  
אומרת שירה לפניו עד שיבקע  
השחר. ויש חובה לישראל,  
בשעה שעולה עמוד השחר,  
לקום ולהתגבר בשירות  
ותשבחות לפני הקדוש ברוך  
הוא. מה הטעם? משום  
שנושאים שירה אחר מלאכי  
השרת, והקדוש ברוך הוא מצוי  
למטה עמם. זהו שפתוב (משלי  
ח) ומשחרי ימצאנו. ואמר רבי  
יהודה, ובלבד שלא יפסיק  
משניתחיל, עד שיתפלל כשהחמה  
זורחת.

אמר רבי יוחנן אמר רב,  
כשהקדוש ברוך הוא יוצא  
מאותם העולמות שפוסף בהם  
ובא להפנס עם הצדיקים בגן  
עדן, הוא ממתין ורואה. אם  
שומע קול העוסק בתורה - הקול  
ההוא נוח לפניו מכל השירות  
והתשבחות שאומרים מלאכי  
השרת למעלה. זהו שפתוב (שיר  
השרים ו) אל גנת אגוז ירדתי  
לראות. מה לראות? אותם  
העוסקים בתורה.

אמר רבי יצחק, וכי גן עדן הוא  
נקרא גנת אגוז? אמר לו רבי  
יוחנן, כן, נקרא גנת אגוז, כלומר  
גנת עדן. מה האגוז הוא סתום  
מכל עבריו ויש עליו פמה  
קלפות, כך עדן של מעלה הוא  
סתום מכל עבריו, ויש עליו פמה  
שמירות, שלא שלטו לראות לא

למעלה, על החיות ולמטה מהם, כולם  
נפתחים, והוא עת רצון לעסוק בתורה.

ואותם פתות של מלאכי השרת, וכל בוסמי  
גן עדן, והצדיקים, כולם פוצחים רנה,  
לפני מי שאמר והיה העולם. הדא הוא דכתיב,  
(שם קמ"א) אף צדיקים יודו לשמן. אימתי צדיקים  
יודו לשמן? כשיושבים ישרים את פניה, והוא  
בשעה שיושבין לפניו בגן עדן.

וכת שלישית של מלאכי השרת אומרת שירה  
לפניו, עד שיבקע השחר. ויש חובה  
לישראל, בשעה שעולה עמוד השחר, לקום  
ולהתגבר בשירות ותשבחות לפני הקדוש  
ברוך הוא. מאי טעמא משום דנסבין שירתא  
בתר מלאכי השרת, והקדוש ברוך הוא מצוי  
למטה עמם. הדא הוא דכתיב, (משלי ח ז)  
ומשחרי ימצאנו. ואמר רבי יהודה ובלבד  
שלא יפסיק משניתחיל, עד שיתפלל כשהחמה  
זורחת.

אמר רבי יוחנן אמר רב, כשהקדוש ברוך הוא  
יוצא מאותן העולמות דכסיף בהו, ובא  
להפנס עם הצדיקים בגן עדן, הוא ממתין  
ורואה אם שומע קול העוסק בתורה, דתנן  
ההוא קלא ניחא קמיה, מפל שירין ותושבחו  
דאמרי מלאכי השרת לעילא. הדא הוא דכתיב  
(שה"ש ו י"א) אל גנת אגוז ירדתי לראות, מאי  
לראות, אותם העוסקים בתורה.

אמר רבי יצחק, וכי גן עדן הוא נקרא גנת  
אגוז. אמר ליה ר' יוחנן, כן, נקרא גנת  
אגוז. כלומר גנת עדן, מה האגוז הוא סתום  
מכל עבריו, ויש עליו פמה קליפות. כך עדן  
של מעלה, הוא סתום מכל עבריו, ויש עליו  
פמה שמירות, שלא שלטו לראות, לא מלאך,  
ולא שרף, ולא חשמל, ולא עין נביא, ולא

מלאך, ולא שרף, ולא חשמל, ולא עין נביא, ולא חוזה, שפתיב (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך.

אמר רבי שמעון, אני הייתי לפני רבי ברוקא, והיה אומר, כעת אֶזְכֶּה לְמַעַלְת גַּנַּת אַגּוּז עִם חֲסִידֵי יִשְׂרָאֵל. וְלֹא הֵייתִי יוֹדֵעַ מַה הוּא, עַד שֶׁשְּׁמַעְתִּי אֶת מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, קָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגַן עֵדֶן גַּנַּת אַגּוּז, מַה הָאֲגוּז. מַה הָאֲגוּז קִלְפָה אַחַר קִלְפָה וּפְרִיּוֹ מִבְּפָנִים, כִּף עֵדֶן עוֹלָם אַחַר עוֹלָם וְהוּא מִבְּפָנִים.

לְמַד רַבִּי שְׁמַעוֹן, הֲגֵן הַזֶּה מֵאֵין נְטוּעַ? הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נֹטַע אוֹתוֹ מִתְחַתִּיו שֶׁל עֵדֶן. שְׁאֵם תֵּאמַר שֶׁזֶה כִּנְגַד זֶה בְּשׂוּה - אִי אֶפְשָׁר, אֲלֵא הֲגֵן בְּאַרְץ, וְעֵדֶן עָלָיו מִלְמַעְלָה. וּמֵאֵין תְּמַצִּיתוֹ שֶׁל הֲגֵן? מַעֲדָן הוּא.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, לְדַבְּרֶיךָ, מַה שְּׁכַתוּב (בְּרַאשִׁית ב) וַיִּקְרָא יִצְחָק מַעֲדָן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן, הֲיֵה לוֹ לֹמֵד וַיִּקְרָא יוֹרֵד מַעֲדָן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן, שֶׁשְּׁמַעַע שְׁמִלְמַעְלָה יוֹרֵד לְמַטָּה לְגַן. אֲלֵא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עֵדֶן לְמַטָּה - וְעֵדֶן לְמַעְלָה. גֵּן לְמַעְלָה - גֵּן לְמַטָּה. וּשְׁנֵיהֶם מְכוּוֹנִים זֶה כִּנְגַד זֶה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נֹטַע זֶה מִתַּחַת זֶה.

וְכִי הוּא נֹטַע אוֹתוֹ מִמַּשׁ? כֵּן, שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַל שְׂאֵין מְטַעוֹתָיו כְּשֶׁאָר מְטַעוֹת, וְהֵם מְבַחְרִים מִשְׂאָר מְטַעוֹת, הוּא הֵיךְ מִשְׂאָר ה', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סא) מִשְׂאָר ה' לְהַתְּפָאֵר, כְּלוֹמַר לְשַׁבַּח, וְזֶהוּ לְהַתְּפָאֵר. כְּלוֹמַר, אֵין זֶה כִּי אִם מִשְׂאָר ה' וְלֹא מֵאַחַר.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, עַל כָּל פָּנִים מִטַּע ה' הוּא, שֶׁנֹּטַע שֵׁם כָּל עֵץ נִחְמַד לְמַרְאֵה. וְהֵיךְ נֹטַע. אֲלֵא כְּשֶׁהוּצִיאָה הָאָרֶץ אֵילָנֶיהָ וּפִירוֹתֶיהָ, הוּצִיאָה בְּתַחֲלָה בְּגֵן עֵדֶן,

חוֹזָה, דְּכָתוּב (ישעיה סד ג) עֵינִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲנִי הוֹיֵת קָמִי דֶר' בְּרוּקָא, וְהֵיךְ אֹמֵר, כְּדִין אֶזְכֶּה לְמַעַלְת גַּנַּת אַגּוּז עִם חֲסִידֵי יִשְׂרָאֵל. וְלֹא הוּא יוֹדֵעַ מֵאֵי הוּא. עַד דְּשְׁמַעְנָא לְהָא דְאָמַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, קָרִיִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגַנְתָּא דְעֵדֶן גַּנַּת אַגּוּז, מַה הָאֲגוּז קִלְפָה אַחַר קִלְפָה, וּפְרִיּוֹ מִבְּפָנִים. כִּף עֵדֶן, עוֹלָם אַחַר עוֹלָם, וְהוּא מִבְּפָנִים.

הֲאֵי ר' שְׁמַעוֹן, הֲגֵן הַזֶּה מֵאֵין נְטוּעַ. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נֹטַע אוֹתוֹ מִתְחַתִּיו שֶׁל עֵדֶן. דְּאִי תֵימָא שֶׁזֶה כִּנְגַד זֶה בְּשׂוּה, אִי אֶפְשָׁר, אֲלֵא הֲגֵן בְּאַרְץ, וְעֵדֶן עָלָיו מִלְמַעְלָה. וּמֵאֵין תְּמַצִּיתוֹ שֶׁל גֵּן, מַעֲדָן הוּא.

אָמַר לִיה ר' יְהוּדָה, לְדַבְּרֶיךָ, מֵאֵי פְתִיב וַיִּקְרָא יוֹצֵא מַעֲדָן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן, הֲיֵה לוֹ לֹמֵר וַיִּקְרָא יוֹרֵד מַעֲדָן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן, דְּמִשְׁמַע דְּמִלְמַעְלָה יוֹרֵד לְמַטָּה לְגַן. אֲלֵא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עֵדֶן לְמַטָּה, וְעֵדֶן לְמַעְלָה. גֵּן לְמַעְלָה, גֵּן לְמַטָּה. וּשְׁנֵיהֶם מְכוּוֹנִים זֶה כִּנְגַד זֶה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נֹטַע זֶה מִתַּחַת זֶה.

וְכִי הוּא נֹטַעוֹ מִמַּשׁ, כֵּן. דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַל שְׂאֵין מְטַעוֹתָיו כְּשֶׁאָר מְטַעוֹת, וְהֵם מוּבַחְרִים מִשְׂאָר מְטַעוֹת, הוּא הֵיךְ מִטַּע ה', כְּמַה דְאָתָּא אָמַר, (ישעיה סא ג) מִטַּע ה' לְהַתְּפָאֵר, כְּלוֹמַר לְשַׁבַּח, וְזֶהוּ לְהַתְּפָאֵר, כְּלוֹמַר אֵין זֶה כִּי אִם (דף נג ע"ב) מִטַּע ה' וְלֹא מֵאַחַר.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, עַל כָּל פָּנִים מִטַּע ה' הוּא, שֶׁנֹּטַע שֵׁם כָּל עֵץ נִחְמַד לְמַרְאֵה. וְהֵיךְ נֹטַע. אֲלֵא כְּשֶׁהוּצִיאָה הָאָרֶץ אֵילָנֶיהָ וּפִירוֹתֶיהָ, הוּצִיאָה בְּתַחֲלָה בְּגֵן עֵדֶן,

וּפְרוּתֶיהָ, הוֹצִיאָהּ בַּתְּחִלָּה בְּגֶן  
עֵדֶן, וְאַחַר כֵּן בְּכָל הָעוֹלָם,  
וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּחַר בְּמָקוֹם  
הַהוּא וְהִכִּינוּ לְהִיּוֹת שָׁם לְעוֹלָם.  
וְהוּא פּוֹקֵד אוֹתוֹ, וּמִשְׁקָה בְּטוֹבוֹ  
מֵאוֹתוֹ הַטּוֹב הַנִּשְׁפָּע מֵעֵדֶן שֶׁל  
מַעְלָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים קד)  
יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי ה' אֲרָזֵי גֹ', אֱלוֹ  
אֵילָנוֹת שְׁבַגְן עֵדֶן.

שְׂאֵל רַבִּי חַגִּי יְהוּדָה, תֹּאמֶר שְׁבַגְן עֵדֶן הוּא  
בְּאֶרֶץ, לְמֵאֵי אֵינְצִטְרִיךְ. אָמַר לִי, הַ  
לְהִנָּאֲתִיהָ דְנִשְׁמַתָּא. דְּמִקְבְּלָא מֵהָהוּא עֵדֶן  
דְּלַעִילָא. דְּאֵי סְלֵקָא דְעֵתְךָ דְלְכָל נִשְׁמַתָּא, הָא  
תְּנִינָן לְאִינוּן דְּלֵא יִהְיֻוּ לְהוֹ רְשׁוּתָא לְסְלֵקָא  
לַעִילָא, אֵית לְהוֹ הִנָּאָה וְכִיסוּפָא בְּהָהוּא  
דְּלַתְתָּא, מִמָּה דְמִקְבְּל מְלַעִילָא.  
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל רֵישׁ יִרְחָא וְיִרְחָא, סְלֵקִי  
לְהוֹ לְמַתִּיבְתָא עֵילָאָה דְלַעִילָא. הָדָא  
הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה סו כג) וְהָיָה מִדֵּי חֵדֶשׁ בְּחֵדְשׁוֹ  
וּמִדֵּי שְׁבַת בְּשַׁבְתּוֹ וּגְו'. וּבְהָאֵי גֶן עֵדֶן דְּלַתְתָּא  
יְתִיב אָדָם, וְשׁוּי לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַהוּי  
מְדוּרֵיהָ בֵּיה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּשָּׂם שָׁם אֶת  
הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר.

רַבִּי חַיִּיא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזֵלִי בְּאוּרְחָא, אָמַר  
רַבִּי יוֹסִי לְר' חַיִּיא, הָא תְּנִינָן בְּמַתְנִיתָא  
דִּידָן, דְּכָל מָה דְעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין  
לַעִילָא בֵּין לַתְתָּא, פְּלֵהוּ כְּסִיפִין וְשְׁקָדִין לְמַהוּי  
לְזִינְיָה, גּוּפָא אֲזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא,  
דְּאֶתְנַסִּיבַת מִינְיָה. וְנִשְׁמַתָּא לִית לִיָּה פְּסוּפָא,  
אֲלֵא לְאַתֵּר דְּאֶתְנַסִּיבַת מִתְמָן. דְּכָל מָה דְעֵבִיד,  
פְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים פד א)  
נִכְסְפָה וְגַם פְּלַתָּה נִפְשֵׁי לְחַצְרוֹת ה', וְלֵא  
לַעֲלֹמָא הַדִּין, פְּגוּפָא.  
אָמַר לִיָּה ר' חַיִּיא, אֵימָא לָךְ מְלָה דְהִיא רְזָא,  
וְלֵא יַדְעִין בְּנֵי נֶשָׂא. אַרְכִּין רִישִׁיָּה, וּבְכֵי  
וְחִינְיָה. שְׁתִּיק ר' יוֹסִי, לְבַתֵּר אָמַר לִיָּה רַבִּי

רַבִּי חַיִּיא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזֵלִי בְּאוּרְחָא, אָמַר  
רַבִּי יוֹסִי לְר' חַיִּיא, הָא תְּנִינָן בְּמַתְנִיתָא  
דִּידָן, דְּכָל מָה דְעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין  
לַעִילָא בֵּין לַתְתָּא, פְּלֵהוּ כְּסִיפִין וְשְׁקָדִין לְמַהוּי  
לְזִינְיָה, גּוּפָא אֲזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא,  
דְּאֶתְנַסִּיבַת מִינְיָה. וְנִשְׁמַתָּא לִית לִיָּה פְּסוּפָא,  
אֲלֵא לְאַתֵּר דְּאֶתְנַסִּיבַת מִתְמָן. דְּכָל מָה דְעֵבִיד,  
פְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים פד א)  
נִכְסְפָה וְגַם פְּלַתָּה נִפְשֵׁי לְחַצְרוֹת ה', וְלֵא  
לַעֲלֹמָא הַדִּין, פְּגוּפָא.  
אָמַר לִיָּה ר' חַיִּיא, אֵימָא לָךְ מְלָה דְהִיא רְזָא,  
וְלֵא יַדְעִין בְּנֵי נֶשָׂא. אַרְכִּין רִישִׁיָּה, וּבְכֵי  
וְחִינְיָה. שְׁתִּיק ר' יוֹסִי, לְבַתֵּר אָמַר לִיָּה רַבִּי

רַבִּי חַיִּיא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזֵלִי בְּאוּרְחָא, אָמַר  
רַבִּי יוֹסִי לְר' חַיִּיא, הָא תְּנִינָן בְּמַתְנִיתָא  
דִּידָן, דְּכָל מָה דְעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין  
לַעִילָא בֵּין לַתְתָּא, פְּלֵהוּ כְּסִיפִין וְשְׁקָדִין לְמַהוּי  
לְזִינְיָה, גּוּפָא אֲזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא,  
דְּאֶתְנַסִּיבַת מִינְיָה. וְנִשְׁמַתָּא לִית לִיָּה פְּסוּפָא,  
אֲלֵא לְאַתֵּר דְּאֶתְנַסִּיבַת מִתְמָן. דְּכָל מָה דְעֵבִיד,  
פְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים פד א)  
נִכְסְפָה וְגַם פְּלַתָּה נִפְשֵׁי לְחַצְרוֹת ה', וְלֵא  
לַעֲלֹמָא הַדִּין, פְּגוּפָא.  
אָמַר לִיָּה ר' חַיִּיא, אֵימָא לָךְ מְלָה דְהִיא רְזָא,  
וְלֵא יַדְעִין בְּנֵי נֶשָׂא. אַרְכִּין רִישִׁיָּה, וּבְכֵי  
וְחִינְיָה. שְׁתִּיק ר' יוֹסִי, לְבַתֵּר אָמַר לִיָּה רַבִּי

רַבִּי חַיִּיא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזֵלִי בְּאוּרְחָא, אָמַר  
רַבִּי יוֹסִי לְר' חַיִּיא, הָא תְּנִינָן בְּמַתְנִיתָא  
דִּידָן, דְּכָל מָה דְעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין  
לַעִילָא בֵּין לַתְתָּא, פְּלֵהוּ כְּסִיפִין וְשְׁקָדִין לְמַהוּי  
לְזִינְיָה, גּוּפָא אֲזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא,  
דְּאֶתְנַסִּיבַת מִינְיָה. וְנִשְׁמַתָּא לִית לִיָּה פְּסוּפָא,  
אֲלֵא לְאַתֵּר דְּאֶתְנַסִּיבַת מִתְמָן. דְּכָל מָה דְעֵבִיד,  
פְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים פד א)  
נִכְסְפָה וְגַם פְּלַתָּה נִפְשֵׁי לְחַצְרוֹת ה', וְלֵא  
לַעֲלֹמָא הַדִּין, פְּגוּפָא.  
אָמַר לִיָּה ר' חַיִּיא, אֵימָא לָךְ מְלָה דְהִיא רְזָא,  
וְלֵא יַדְעִין בְּנֵי נֶשָׂא. אַרְכִּין רִישִׁיָּה, וּבְכֵי  
וְחִינְיָה. שְׁתִּיק ר' יוֹסִי, לְבַתֵּר אָמַר לִיָּה רַבִּי

רַבִּי חַיִּיא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזֵלִי בְּאוּרְחָא, אָמַר  
רַבִּי יוֹסִי לְר' חַיִּיא, הָא תְּנִינָן בְּמַתְנִיתָא  
דִּידָן, דְּכָל מָה דְעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין  
לַעִילָא בֵּין לַתְתָּא, פְּלֵהוּ כְּסִיפִין וְשְׁקָדִין לְמַהוּי  
לְזִינְיָה, גּוּפָא אֲזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא,  
דְּאֶתְנַסִּיבַת מִינְיָה. וְנִשְׁמַתָּא לִית לִיָּה פְּסוּפָא,  
אֲלֵא לְאַתֵּר דְּאֶתְנַסִּיבַת מִתְמָן. דְּכָל מָה דְעֵבִיד,  
פְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים פד א)  
נִכְסְפָה וְגַם פְּלַתָּה נִפְשֵׁי לְחַצְרוֹת ה', וְלֵא  
לַעֲלֹמָא הַדִּין, פְּגוּפָא.  
אָמַר לִיָּה ר' חַיִּיא, אֵימָא לָךְ מְלָה דְהִיא רְזָא,  
וְלֵא יַדְעִין בְּנֵי נֶשָׂא. אַרְכִּין רִישִׁיָּה, וּבְכֵי  
וְחִינְיָה. שְׁתִּיק ר' יוֹסִי, לְבַתֵּר אָמַר לִיָּה רַבִּי

רַבִּי חַיִּיא וְר' יוֹסִי הוּוּ אֲזֵלִי בְּאוּרְחָא, אָמַר  
רַבִּי יוֹסִי לְר' חַיִּיא, הָא תְּנִינָן בְּמַתְנִיתָא  
דִּידָן, דְּכָל מָה דְעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין  
לַעִילָא בֵּין לַתְתָּא, פְּלֵהוּ כְּסִיפִין וְשְׁקָדִין לְמַהוּי  
לְזִינְיָה, גּוּפָא אֲזִיל בְּתַר זִינְיָה, לְאַרְעָא,  
דְּאֶתְנַסִּיבַת מִינְיָה. וְנִשְׁמַתָּא לִית לִיָּה פְּסוּפָא,  
אֲלֵא לְאַתֵּר דְּאֶתְנַסִּיבַת מִתְמָן. דְּכָל מָה דְעֵבִיד,  
פְּסִיף בְּתַר זִינְיָה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים פד א)  
נִכְסְפָה וְגַם פְּלַתָּה נִפְשֵׁי לְחַצְרוֹת ה', וְלֵא  
לַעֲלֹמָא הַדִּין, פְּגוּפָא.  
אָמַר לִיָּה ר' חַיִּיא, אֵימָא לָךְ מְלָה דְהִיא רְזָא,  
וְלֵא יַדְעִין בְּנֵי נֶשָׂא. אַרְכִּין רִישִׁיָּה, וּבְכֵי  
וְחִינְיָה. שְׁתִּיק ר' יוֹסִי, לְבַתֵּר אָמַר לִיָּה רַבִּי

רבי יוסי, אחר כן אמר לו רבי חייא, אשרי הם הצדיקים, אוי להם לרשעים! אשריהם הצדיקים שנקראים חיים לעולם הבא. וכי משום שהנשמה קימת בקיומה הם קיימים, והגוף נרקב בארץ, אף על גב שהיה שלם צדיק? והרי שנינו שתמיד

הנשמה עומדת בקיומה?

א"ל כן נגזר, שפאשר צדיק נפטר מן העולם הזה, מזמין לו הקדוש ברוך הוא גוף אחר פשר וטוב, שלא יהיה כמו הזהמה והלכלוך של הגוף הזה, ומכניס בו אותה נשמה קדושה, והוא משרה אותו בקיומו באותו הגוף בגן העדן הזה שלמטה, וההוא יהיה להם לעולם האחר, העולם הבא.

ובבב"ר ראש חדש וחדש יוצאים ורואים את הרשעים שטורדים אותם בגיהנום, זהו שכתוב (ישעיהו טו) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפשעים בי. מאיזה מקום יצאו? שנה רבי בא, מגן עדן שלמטה, ולמה? לראות לרשעים. והקדוש ברוך הוא מעלה אותם לישיבת הרקיע בכל שבת ושבת ובכל ראש חדש וחדש. זהו שכתוב (שם) והיה מדי חדש בחדשו.

רבי שמעון אמר, בכל לילה ולילה, וכשבא הבקר, מחדש להם את נשמותיהם. זהו שכתוב (איכה א) חדשים לבקרים רבה אמונתך. רבי יצחק אמר, אפלו לכל אדם גם כן. בעולם הזה הוא גם בשנתו בכל לילה, ועולה הנשמה למעלה, ונמצאת בכמה חייבים לפני הקדוש ברוך הוא. ובאמונה הרבה, שהקדוש ברוך הוא מחזיר אותה לגוף, ומחדש אותה הקדוש ברוך הוא בו, ולמה רבה אמונתך? מפני שרבה אמונתך.

חייא, זכאין אינון צדיקיא, ווי להון לרשיעיא. זכאין אינון צדיקיא, דאתקרון חיים לעלמא דאתי. וכי בדיל דנשמתא קיימא בקיומהא, אינון קיימין, וגופא מתרקב בארעא, אף על גב דהוה שלים זכאין. והתנו, דתדיר נשמתא בקיומא קיימא.

א"ל הכי אתגזר, דכד אתפטר צדיקא מעלמא דין, זמין ליה קודשא בריהו גופא

אחרא, זכאה וטב, דלא להוי פהאי זוהמא ולכלוכא דגופא דין, ומעיל ביה ההוא נשמתא קדישא, והוא אשרי ליה בקיומיה, פההוא גופא, פהאי גנתא דעדן דלתתא, וההוא להוי לון עלמא אחרא, עלמא דאתי.

ובבב"ר ריש ירחא וירחא, נפקין, וחזן חייביא דטרדין לון בגיהנום, הדא הוא דכתיב,

(ישעיהו טו כד) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים

בי. מאיזה מקום יצאו. תאני רבי בא, מגן עדן של מטה. ולמה, לראות לרשעים.

וקודשא בריהו הוא, סליק לון למתיבתא דרקיעא, בכל שבתא ושבתא, ובכל ריש ירחא

וירחא, הדא הוא דכתיב, והיה מדי חדש בחדשו.

רבי שמעון אמר, בכל לילה ולילה, וכד אתי צפרא, מחדש לון נשמתיהו, הדא הוא

דכתיב, (איכה ג כג) חדשים לבקרים רבה אמונתך. ר' יצחק אמר אפילו לכל אדם נמי. פהאי

עלמא נאים בשינתיה, בכל לילה, וסלקא נשמתא לעילא, ואשתפחת בכמה חייבין קמי

קודשא בריהו הוא. ובהימנותא רבה, דקודשא בריהו הוא אחזר לה לגופא, ומחדש לה

קודשא בריהו הוא ביה. ולמה, רבה אמונתך. מפני שרבה אמונתך.

מבאן אמר רבי יצחק, המתחייב בממון לחבירו, וחבירו מוציא לו מה שיחזיק בידו, אסור לו להחזיק בו עד שיתנהו לו חבירו, ואפלו שיתנהו לו בית הדין. זהו שפתיב (שמות כב) אם חבל תחבל שלמת רעך.

רבי יהודה בן רבי סימון אמר, (בראשית ב) וישם שם את האדם אשר יצר - בכלל. אמר רבי שמעון, (שם) ויגנהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, וכי מה העבודה כאן? אלא עבודת הנשמה, להשלים לה בתשלומיה מה שלא השלימה בזה העולם.

רבי שמעון (הושע) אמר, הניח הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון בגן עדן, ונתן לו תורתו לעבד בה ולשמר מצוותיה. זהו שפתיב (שם) ועץ החיים בתוך הגן, וכתוב (משלי א) עץ חיים היא למחזיקים בה. אמר הקדוש ברוך הוא, כשיהיה לו לאדם הנאה בגן זה, יעסק בה וישמר אותה. ומפני העדוניהם והנאות שהיו לו לאדם שם, לא שמר תורתו, עד שגרשהו משם.

רבי אבא בשם רבי חייא אמר, עץ ממש היה, והיו שנים, והאחד הנותן חיים לאדם, והאחד שהאוכלו ידע הטוב והרע. לדעת הדרך הטוב והישר, שיוכשר האדם. והדרך הרע, שיתקלקל בה האדם. ולפיכך צוהו הקדוש ברוך הוא שלא יאכל ממנו, פן ידחה הטוב ויחזיק ברע.

ועל כן נאמר (בראשית ב) מפל עץ הגן אכל תאכל, זהו עץ החיים שהיה לו לאדם לאכול ממנו, והוא לא חטא אלא בעץ הדעת טוב ורע, שנצטווה שלא לאכל ממנו. זהו שפתיב (שם) ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו ביום אכלך ממנו מות תמות.

מבאן אמר רבי יצחק, המתחייב בממון לחבירו, וחבירו מוציא לו מה שיחזיק בידו, אסור לו להחזיק בו, עד שיתנהו לו חבירו, ואפילו שיתנהו לו בי דינא, הדיא הוא דכתיב, (שמות כב כה) אם חבל תחבל שלמת רעך.

רבי יהודה ברבי סימון אמר, וישם שם את האדם אשר יצר, בכלל. אמר רבי שמעון, ויגנהו בגן עדן לעבדה ולשמרה. וכי מאי עבודה היא. אלא עבודת הנשמה, להשלים לה בתשלומיה, מה שלא השלימה בזה העולם.

רבי שמעון (נ"א ר' יהושע) אמר, הניח הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון בגן עדן, ונתן לו תורתו, לעבוד בה, ולשמור מצוותיה. הדיא הוא דכתיב, (בראשית ב ט) ועץ החיים בתוך הגן. וכתוב (משלי א יח) עץ חיים היא למחזיקים בה. אמר הקדוש ברוך הוא, כשיהיה לו לאדם הנאה בגן זה, יעסוק בה וישמר אותה. ומפני העדוניהם והנאות שהיו לו לאדם שם, לא שמר תורתו, עד שגרשהו משם.

רבי אבא בשם ר' חייא אמר, עץ ממש היה, והיו שנים, האחד הנותן חיים לאדם. והאחד שהאוכלו ידע הטוב והרע. לדעת הדרך הטוב והישר, שיוכשר האדם. והדרך הרע, שיתקלקל בה האדם. ולפיכך צוהו הקדוש ברוך הוא שלא יאכל ממנו, פן ידחה הטוב, ויחזיק ברע.

ועל כן נאמר מפל עץ הגן אכל תאכל, זהו עץ החיים, שהיה לו לאדם לאכול ממנו. והוא לא חטא אלא בעץ הדעת טוב ורע, שנצטווה שלא יאכל ממנו. הדיא הוא דכתיב, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו ביום אכלך ממנו מות תמות.

מכאן אמר רבי שמעון, גזירה נגזרה על אדם, קודם, למות, על שנלקח מן האדמה. משמע שכתוב ביום אכלך ממנו, מלמד שאלמלא לא חטא, היו לו חיים ארבים. פיון שחטא, הוא הענש - שיקצר ימיו וימות באותו היום. לאחר שעשה תשובה, נתן לו הקדוש ברוך הוא את יומו, שהוא אלה שנה.

וזו ראיה שהגזירה הייתה קודם למות, שאלמלא כף, כשעשה תשובה היה לו לבטל הגזירה. אלא, אמר רבי שמעון, עשה תשובה ובטל הגזירה שנגזרה עליו - ביום אכלך ממנו, והאריך לו ימים, שנתן לו יומו.

רבי ברוקא אמר, הוא נצטווה על השם ויחטא בשם. נצטווה על השם - זהו השם המיוחד, שכתוב ועץ החיים וגו'. והוא חטא בשם - זה שם המשפחה, שכתוב ועץ הדעת טוב ורע.

אמר רבי אבהו, ומה המקריב קרבן לשם זה, אמרה תורה (שמות כב, יט) זבח לאלהים יחרם - המחליף שמו המיוחד בשבילו, על אחת כמה וכמה.

ושחטא בשם, מנין לנו? אמר רבי ברוקא, שכתוב (בראשית א) "ותקח "מפרי"ו "ותאכ"ל, שהוא השם היוצא ממנו, דגמת הפרי היוצא מן העץ. אמר רבי אבהו, לפיכך כנה כל הענין באלו אילני גן עדן.

אמר רבי יצחק, ראינו שהנה שלשה מן החברים על כף נענשו. אמר רבי יהודה, זה שאמר רבי ברוקא אין להרהר עוד בפרשה זו, שאני כמו זה שמעתי מאבי, וכעת נזפרתי, ומכאן צריך דרשה.

והנחש הי"ה ערו"ם מכל חית השדה (שם). שנה רבי יוסי, זהו

מכאן אמר רבי שמעון, גזירה נגזרה על אדם, קודם, למות, על שנלקח מן האדמה. משמע דכתיב, ביום אכלך ממנו. מלמד שאלמלי לא חטא, היו לו חיים ארופים, פיון שחטא, הוא הענש, שיקצר ימיו, וימות באותו היום. לאחר שעשה תשובה, נתן לו יומו דקודשא בריך הוא, שהוא אלה שנה.

וזו ראיה שהגזירה הייתה קודם למות, שאלמלא כן, כשעשה תשובה היה לו לבטל הגזירה. אלא אמר רבי שמעון, עשה תשובה ובטל הגזירה שנגזרה עליו, ביום אכלך ממנו, והאריך לו ימים שנתן לו יומו.

רבי ברוקא אמר, הוא נצטווה על השם, ויחטא בשם. נצטווה על השם, זהו השם המיוחד, דכתיב ועץ החיים וגו'. והוא חטא בשם, זהו שם המשפחה, דכתיב ועץ הדעת טוב ורע.

אמר רבי אבהו, ומה המקריב קרבן לשם זה, אמרה תורה (שמות כב, יט) זובח לאלהים יחרם. המחליף שמו המיוחד בשבילו, על אחת כמה וכמה.

ושחטא בשם מנא לן. אמר רבי ברוקא דכתיב "ותקח "מפרי"ו "ותאכ"ל, שהוא השם היוצא ממנו, דוגמת הפרי היוצא מן העץ. אמר רבי אבהו, לפיכך כנה כל הענין באלו אילני גן עדן.

אמר רבי יצחק, חזינו דהא תלת מן חבריאי, על דא אתענשו. אמר רבי (דף נד ע"א) יהודה, הא דאמר רבי ברוקא אין להרהר עוד בפרשתא דא, דאנא כהאי גוונא שמענא מאבוי, וכען אדפרנא, ומכאן צריך דרשה.

והנחש הי"ה ערו"ם מכל חית השדה. תאני ר' יוסי, זהו יצר הרע, שהוא הנחש



יצר הרע, שהוא הנחש המסית את בני אדם. ולמה נקרא נחש? מה הנחש הולך עקלתון ואינו הולך בדרך ישרה, כף יצר הרע משטין לאדם בדרך רע, ולא בדרך ישר.

שנה רבי יוסי, מה זה ערום מכל חית השדה? ערום הוא פקח מאותו נפש החיה אשר בגוף, והוא היה המסית לאדם, עד שנגרש מהנאת גן עדן.

שנינו שם, אמר ר"י בן רבי סימון, השגחתי בדרך הזה שאמר רבי ברוקא, ושאלתי אותו, ומצאתי שעקר הקבלה היה בידו, וכף נגזר בספר הראשון של המשנה של רבי אליעזר בן ערך.

אמר רבי שמעון, הנחש, כפשהשיא לאשה, מה כתוב? (שם) ותרא האשה כי טוב. מה זה פי טוב? אמר רבי אלעזר בר שלום, הספימה בדעתה פי טוב הוא, שנאמר (תהלים קלח) כי טוב ה', (שם) הודו לה' כי טוב. וכי תאווה הוא לעינים - שהיא התאוה שמתאווים עליונים ותחתונים לדעת ולהשיג, מיד ותקח מפריו ותאכל.

אמר רבי שמעון, התחלף שלטון בעבודה. אמר רבי אלעזר, כמו שנאמר (שמות כג) אל תמר בו, אל תמירני בו. אמר רבי יהודה, ולא אמרתי שאין להרהר עוד בפרשה די בזה שאמר רבי ברוקא בראש הפרשה, ולא הצטרף יותר אלא דרשה. אמר רבי יצחק, מה זה (בראשית א) ויתפרו עלה תאנה? מתרגם רב נחמן בר אבא וחברו, עלילות דברים.

וישמעו את קול ה' אלהים וגו' (שם). אמר רבי פנחס, ומה המושל הגדול צריך רוח היום? שנינו אמר רבי אלעזר, הערפל בבחירות, לזה שאמרנו, למה

המסית לבני אדם. ולמה נקרא נחש. מה הנחש הולך עקלתון, ואינו הולך בדרך ישרה. כף יצר הרע, משטין לאדם בדרך רע, ולא בדרך ישר.

תאני ר' יוסי, מאי היה ערום מכל חית השדה, ערום הוא פקח מאותו נפש החיה אשר בגוף, והוא היה המסית לאדם, עד שנגרש מהנאת גן עדן.

תנן התם, אמר רבי יהודה ברבי סימון, אשגחנא בהאי מלה דאמר רבי ברוקא, ושאל ליה, ואשפחנא דעיקר קבלה הוה בידוי. והכי אתגזר בספרא קדמאה, דמתניתא דרבי אלעזר בן ערך.

אמר רבי שמעון, הנחש כפשהשיא לאשה, מה פתיב. ותרא האשה כי טוב. מאי פי טוב. אמר רבי אלעזר בר שלום, הספימה בדעתה פי הוא טוב, שנאמר (תהלים קה) פי טוב ה'. (תהלים קו א) הודו לה' פי טוב. וכי תאווה הוא לעינים, שהיא התאוה שמתאווים עליונים ותחתונים, לדעת ולהשיג, מיד ותקח מפריו ותאכל.

אמר רבי שמעון, אחלפא שולטנא בפולחנא. אמר רבי אלעזר, פמה דאת אמר (שמות כד כא) אל תמר בו, אל תמירני בו. אמר רבי יהודה, ולא אמינא דלית להרהר עוד בפרשה די בהא דאמר רבי ברוקא בריש פרשתא, ולא אצטרף ויתיר אלא דרשא. אמר רבי יצחק, מאי ויתפרו עלה תאנה, מתרגם רב נחמן בר אבא, וחברו, תסקופי מלין.

וישמעו את קול ה' אלהים וגו'. אמר רבי פנחס, ומה קוודיטא דאהירנא בעיית רוח היום. תנן אמר רבי אלעזר, אמיתון בבחירותא, לדא דאמרן, למה הוא דומה אדם

הוא דומה האדם בעולם הזה?  
לצפור שהולכת, בפשיצות מקנה  
ולא מוצאת מי שיכניס אותה -  
כך הוא האדם, כיון שהנשמה  
יוצאה, שוב אינו יודע ומבין את  
הגוף, פרט לאותו הגוף, מהאור  
הרב שהזדמן לו להשתעשע בגן  
עדן.

אמר רבי אבא, מתהלך? ! מהלך  
היה לו לומר! מה זה מתהלך?  
אמר רבי בא, וכי חושבים בני  
אדם שהקדוש ברוך הוא היה?  
בא תשמע, שכתוב את קול, הוא  
שכתוב בו (שמות ט) והאלהים יענו  
בקול, וכן (יחזקאל א) ויהי קול מעל  
לרקיע אשר על ראשם. אמר רב  
חסדא אמר רבי יוחנן, קול פתוב,  
מתהלך לרוח, זהו שכתוב (שם לו)  
ויהי קול כהנבאי והנה רעש.

אמר רבי יוחאי, והרי רבי יהודה  
חברנו אמר שפאן צריך דרשה,  
ואתם אומרים מעשה מרפכה?  
אמר רבי אלכסנדר, יותר  
מעשה מרפכה הוא, שהרי  
סודות עליונים אנו ראינו  
שהתגלו כאן.

שנו רבותינו, כשחלה רבי שמעון  
בן יוחאי, נכנסו לפניו רבי פנחס  
ורבי חייא ורבי אבהו. אמרו לו,  
מי שהוא עמוד העולם - ימות?  
אמר להם, אין בית הדין  
שלמעלה מעינים בדיני, שהרי  
אני ראיתי שאיני נתן למלאך  
ולדין שלמעלה, שאיני פשאר בני  
אדם.

א"ר הדין הזה שלי, הקדוש  
ברוך הוא דן אותו, ולא בית דינו.  
והינו מה שאמר דוד בבקשתו  
לפניו (תהלים מג) שפטני אלהים  
וריבה ריבי. וכן שלמה אמר,  
לעשות משפט עבדו, הוא לבדו,  
ולא אחרים.

שהרי שנינו, כשהאדם הוא  
שוכב, בית דין שלמעלה מסתכלים בדינו. יש מהם שנוטים לכף זכות, שמראים זכותו של

בעולם הזה, לצפורה דאזלת, כד נפקת  
מקינה, ולא אשפחת מאן דאכניש לה. כך  
הוא האדם, כיון שהנשמה יוצאה, שוב אינו  
יודע, ומבין. בר ההוא גופא, מנהירו טובא  
דאיזדמן ליה לאשתעשעא בגנתא דעדן.

אמר רבי אבא, מתהלך, מהלך הוה ליה  
למימר, מהו מתהלך. אמר רבי בא, וכי  
חושבין בני אדם שהקדוש ברוך הוא היה.  
תא שמע, דכתיב את קול, הוא דכתיב ביה  
(שם יט ט), והאלהים יענו בקול. וכן (יחזקאל א כו)  
ויהי קול מעל לרקיע אשר על ראשם. אמר  
רב חסדא אמר רבי יוחנן, קול פתיב, מתהלך  
לרוח, הדא הוא דכתיב, (שם לו ט) ויהי קול  
כהנבאי והנה רעש.

אמר רבי יוחאי, והא ר' יהודה חברינו אמר,  
דכאן צריך דרשא, ואתם אומרים מעשה  
מרפכה. אמר רבי אלכסנדר, יתיר מעובדא  
דרכיבא הוא, דהא רזין עילאין אנו חזינן  
דאתגליין הכא.

הנו רבנן, כשחלה רבי שמעון בן יוחאי. עאלו  
קמיה ר' פנחס, ור' חייא, ור' אבא. אמרו  
ליה, מאן דהוא קיימא דעלמא, שכיב. אמר  
לון, לא בי דינא דלעילא מעיינין בדינאי,  
דהא אנא חזאי דלית אנא מתייהב למלאכא  
ולדיינא דלעילא. דאנא לאו פשאר בני נשא.  
א"ר האי דינא דילי, קודשא בריך הוא דייגיה,  
ולא בי דיגיה. והיינו דאמר דוד,  
בבעותיה קמיה (תהלים מג א) שפטני אלהים וריבה  
ריבי. וכן שלמה אמר, (מ"א ח ט) לעשות משפט  
עבדו, הוא בלחודוי, ולא אחרא.

דהא תנינן, כשהאדם הוא שוכב, בי דינא  
דלעילא מסתכלין בדינו, אית מנהון  
שוכב, בית דין שלמעלה מסתכלים בדינו. יש מהם שנוטים לכף זכות, שמראים זכותו של

אדם, ויש מהם שנוטים לכף חובה, שמראים חובה של אדם, ולא יוצא האיש מן הדין כמו שהיא רוצה.

אבר' מי שדן אותו המלך העליון, ששולט על הכל, הוא טוב, ולא יכול איש להיות באותו דין, פרט לטוב. מה הטעם? שהרי שנינו, מדת המלך העליון נוטה לזכות תמיד, והוא כלו צד של רחמנות, ובגידו לעזב החטאים והעוונות. זהו שכתוב (שם קל) כי עמך הסליחה וגו', ולא עם אחר.

ומשום כך בקשתי לפניו שהוא ידין דיני, ואני אפגס לשלשה עשר שערים לעולם הבא, שלא עברו אותם רק האבות, ולא יהיה מי שימחה בגדי, ועוד - שלא אתפגע מהם רשות.

אמר רבי שמעון דבר, וראו את בית חליו שלא היה שם. תמהו, ולא יכל אחד מהם לדבר בפיו מהיראה הגדולה שהיתה עליהם. בעודם שהיו יושבים, עלו להם ריחות של בשמים רבים, וכל אחד ואחד מהם התחזק פחו, עד שראו את רבי שמעון, והיה מדבר דברים, ולא היו רואים אחרים חוץ ממנו.

אחר זמן אמר להם רבי שמעון, הראיתם דבר? אמר לו רבי פנחס, לא, אלא כלנו תמהים על שלא ראינו אותך בבית חליו זמן רב, וכשראינו אותך, עלו אליך ריחות של הבשמים של גן עדן, ושמענו קולך מדבר, ולא ידענו מי מדבר עמך.

אמר להם, ולא שמעתם דבר אחר פרט לשלי? אמרו, לא. אמר להם, אינכם ראוים לראות את סבר פניו של עתיק הימים.

אמר להם, אמר לכם דבר, תמה אני על רבי פנחס שלא ראה, שאני ראיתי אותו כעת בעולם

דנטאן לכף זכות, דאחזיין זכותא דבר נש, ואית מנהון דנטאן לכף חובה, דאחזיין חובה דבר נש. ולא נפיק איניש מן דינא, כמה דהוא בעי.

אבר' מאן דדאין ליה מלפא עילאה, דשליט על פולא, הוא טב, ולא יכיל איניש למהוי בההוא דינא, בר טב. מאי טעמא, דהא תנינן, מכילוי דמלפא עילאה, נטי לזכותא תדיר, והוא פוליה צד רחמנותא, ובגידו לשבקא לחטאין וחובין, הדא הוא דכתיב, (תהלים קל ד) כי עמך הסליחה וגו', ולא עם אחר.

ובגין כך בעינא קמיה דהוא ידין דינאי, ואנא איעול תליסר אבבי לעלמא דאתי, דלא אעברו לון בר אבהתא, ולא יהא מאן דימחי בגדי, ועוד דלא אתבע רשותא מנהון.

אמר רבי שמעון מלה, ורחמון בי מרעיה, דלא הוה הוא תמן. תוהו, ולא הוה יכיל חד מנהון למללא בפומיה, מדחילו רבה דהות עליהון. עד דהוו יתבי, סליק לון ריחין דבוסמין סגיאין, וכל חד וחד מנהון אתיישר חיליה, עד דחמו לרבי שמעון, והוה ממלל מלין, ולא הוה חמאן אחרן בר מיניה.

רבתר עידן, אמר לון רבי שמעון, חמיתון מידי. אמר ליה ר' פנחס, לא, אלא פולגא תוהין על דלא חמינא לך בבי מרעך, זמן רב, וכד חמינא לך סליק לך ריחין דבוסמין דגנתא דעדן, ושמענא קלך ממלל, ולא ידענא מאן ממלל עמך.

אמר להו, ולא שמעתון מלה אחרת בר מדידי. אמרו לאו. אמר לון, לית אתון חזיין למחמי סבר אפין עתיק יומין.

אמר לון, אימא לכו מלה, תוהנא על ר' פנחס, דלא חמא. דאנא חמית ליה כען

ההוא למטה מרפי אלעזר בני.  
ובעת שלחו בשבילי מלמעלה  
והראו לי את מקום הצדיקים  
לעולם הבא, ולא התישר בלפי  
מקומי, רק עם אחיה השילוני.  
ובחרתי מקומי, ובאתי, ובאו עמי  
שלוש מאות נשמות של צדיקים,  
ולמעלה מהם אדם הראשון,  
שהיה יושב אצלי, והוא היה  
מדבר עמי, ובקש שלא יתגלה  
חטאו לכל העולם, רק ההוא  
שאמרה התורה עליו, והתכסה  
בעץ ההוא של גן עדן.

ואמרתיו לו אני, שהרי החברים  
גלו. אמר, אותו שגלו החברים  
ביניהם - טוב ויפה, אבל לשאר  
בני העולם - לא. מה הטעם?  
שחס הקדוש ברוך הוא על כבודו  
ולא רצה לפרסם חטאו, אלא רק  
באותו עץ שאמר שאכל ממנו.

והקדוש ברוך הוא גלה לי ברוח  
הקדש, ולחברים, שהם ידברו  
ביניהם, ולא לקטנים שבחברים  
ולא אתם שיבאו לעולם. שהדבר  
ההוא שלא יודעים כל האנשים  
וטועים בו, לא משום החטא  
שחטא, אלא משום כבוד השם  
העליון, שבני אדם אין זהירים  
בו, וכתוב זה שמי לעלם, ויבאו  
לשאל מה שלא צריכים להם.

והינו שכתוב (שמות יט) פן יהרסו  
אל ה' לראות ונפל ממנו רב. מהו  
ונפל ממנו רב? כך גזרנו, החבר  
הזה שמורה את השם הקדוש  
לפל, הוא נופל ונתפס באותו  
חטא יותר מהם, שכתוב ונפל  
ממנו רב. הרב נופל ונתפס באותו  
העון.

קרוב אליו רבי אלעזר בנו. אמר  
לו, אבא, מה אני שם? אמר לו,  
אשרי חלקך, בני. זמן רב שלא  
תקבר אצלי, אבל באותו העולם  
את מקומי ואת שלך בחרתי.  
אשריהם הצדיקים שהם עתידים

בההוא עלמא, לתתא מרפי אלעזר ברי.  
ובען שדרו בדילי מלעילא, ואחזין לי אתרא  
דצדיקאי לעלמא דאתי, ולא אתיישר  
בלבאי דוכתאי, בר עם אחיה השילוני.  
וברינא דוכתאי, ואתינא, ואתו עמי תלת  
מאה נשמתין דצדיקאי, ועילא מנהון אדם  
הראשון, דהוה יתיב גבאי, והוא הוה ממלל  
עמי. ובקעא, דלא יתגלי חוביה לכל עלמא.  
בר ההוא דאמרה אורייתא בגיניה, ואתפסי  
בההוא אילנא דגנתא דעדן.

ואנא אמינא ליה דהא חבריאי גלו. אמר ההוא  
דגלין חבריאי בינייהו שפיר, אבל  
לשאר בני עלמא לא. מאי טעמא, דחס  
קודשא בריך הוא על יקריה, ולא בעא  
לפרסומי חוביה, אלא בההוא אילנא דאמר  
דאכל מגיה.

וקודשא בריך הוא גלי לי ברוח הקדש,  
ולחברייא, דלישתעו אינון בינייהו,  
ולא לדרדקי דחברייא, ולאינון דייתון  
לעלמא. דהוא (דף כד ע"ב) מלה דלא ידעי כל  
אינשי, וטעיין ביה, לאו משום חובתא דחב,  
אלא משום יקרא דשמא עילאה, דבני נשא  
לא זהירין ביה, וכתוב (שמות ג טו) זה שמי לעולם.

וייתון למשאל מה דלא צריכין לון.

והיינו דכתיב, (שם יט כא) פן יהרסו אל ה' לראות  
ונפל ממנו רב, מאי ונפל ממנו רב. הכי  
גזרנא, האי חברא דאורי שמא קדישא לכולא,  
הוא נפיל ונתפס ואיתא בההוא חובא, יתיר  
מגייהו, דכתיב ונפל ממנו רב, הרב נופל  
ונתפס באותו עון.

קרוב לגביה רבי אלעזר בריה, אמר ליה אבא,  
מה אנא התם. אמר ליה זכאה חולקך  
ברי, זמן סגי יהא דלא תתקבר גבאי, אבל

לשבת את רבון העולם כמותם מלאכים המשמשים לפניו. זהו שפיתוב (תהלים קמ) אף צדיקים יודו לשמך יישובו ישרים את פניך.

רבי בא בשם רב הונא אמר, פיון שחטא אדם ונגזרו עליו אותן הגזרות, גרשהו הקדוש ברוך הוא מאותן ההנאות והעידוניהם שהיו לו בעדן, ומנה שומרים לשערי גן עדן. ומי הם? הם הפרובים. זהו שפיתוב (בראשית א) וישכן מקדם לגן עדן את הפרובים ואת להט החרב המתהפכת, כדי לשמר אותו הדרך והפתח.

שאז נגזר שלא יהא רשות לכל אדם מכאן ואילך להפנס שם, זולתי הנשמות הצרופות על ידי הפרובים תחלה. אם רואים שהיא ראויה לפנס - תפנס, ואם לאו - דוחים אותה לחוץ, ותשרף באותו הלהב או תקבל ענשה. וְלִמְדָנוּ, כנגדם היו במקדש, כשנכנס הפהן לפני ולפנים. שלמדנו, אמר רבי אבא אמר רבי יוסי בשם רב הונא, לפני ולפנים הוא דגמתו של גן עדן. וכשנכנס הפהן לשם, נכנס בנשמה, ולא בגוף. באימה, ביראה, ברתת, בזיע, בנקיות, בטהרה. והפרובים עומדים שם שומרים, כדגמת אותם הפרובים העומדים בשערי גן עדן.

זכה הפהן - נכנס שם בשלום ויוצא בשלום. לא זכה - מבין שני הפרובים יוצא להב, וישרף וימות בפנים. אמר רבי יהודה, אשרי הזוכה לעבור מהם בשלום. אמר רבי פרחיה, אין לך בעולם דבר שאין בו מעלה כדגמתו.

הנחש שהערים לחוה, הוא דבר נופל על הלשון. אמר רב יוסף, היאך? אמר לו, פתרגומו, נחש

בהווא עלמא, דוכתא ידי ודיך ברירנא. זכאין אינון צדיקא, דזמינין אינון לשבחה למארי עלמא, דאינון מלאכין דמשתמשין קמיה, הדא הוא דכתיב, (תהלים קמ יג) אף צדיקים יודו לשמך יישובו ישרים את פניך.

רבי בא בשם רב הונא אמר, פיון שחטא אדם, ונגזרו עליו אותן הגזרות, גרשהו הקדוש ברוך הוא מאותן ההנאות והעידוניהם שהיו לו בעדן, ומינה שומרים לשערי גן עדן. ומי הם, הם הפרובים. הדא הוא דכתיב וישכן מקדם לגן עדן את הפרובים ואת להט החרב המתהפכת. כדי לשמור אותו הדרך והפתח.

שאז נגזר, שלא יהא רשות לכל אדם מכאן ואילך, להפנס שם, זולתי הנשמות הצרופות על ידי הפרובים תחלה. שאם רואים שהיא ראויה ליפנס, תפנס. ואם לאו, דוחים אותה לחוץ, ותשרף באותו הלהב, או תקבל עונשה.

והאנא, כנגדם היו במקדש, כשנכנס הפהן לפני ולפנים. דתנא, אמר רבי אבא אמר רבי יוסי בשם רב הונא, לפני ולפנים הוא דגמתו של גן עדן. וכשנכנס הפהן לשם, נכנס בנשמה, ולא בגוף. באימה, ביראה, ברתת, בזיע, בנקיות, בטהרה. והפרובים עומדים שם שומרים, כדגמת אותם הפרובים העומדים בשערי גן עדן.

זכה הפהן, נכנס שם בשלום, ויוצא בשלום. לא זכה, מבין שני הפרובים יוצא להב, וישרף וימות בפנים. אמר רבי יהודה, אשרי הזוכה לעבור מהם בשלום. אמר רבי פרחיה, אין לך בעולם דבר שאין בו מעלה כדגמתו. הנחש שהערים לחוה, הוא דבר נופל על הלשון. אמר רב יוסף, היאך, אמר רב יוסף, היאך, אמר ליה, פתרגומו, נחש חיויא

חַוּיָא הוּא. חוּיָא - זָכַר, וְהִיא חוּיָא  
- נִקְבָּה. דְּבַר נּוּפֵל עַל הַלְשׁוֹן.  
פְּדוּגְמָתוּ (במדבר כא) נָחַשׁ נִחְשָׁת,  
דְּבַר נּוּפֵל עַל הַלְשׁוֹן.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהָרִי פְּתוּב (בראשית  
א) וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חוּיָא  
כִּי הִיא הִיטָה אִם כָּל חַי. אָמַר לוֹ  
רַבִּי פְּרַחְיָה, קָרָא לָהּ עַל שֵׁם  
הַעֲתִיד, הִיָּה לוֹ לְקָרָא אוֹתָהּ חַיָּה,  
עַל שֵׁם שְׂמִיחָה אֶת וְלִדּוּתֶיהָ,  
וְנִקְרָאָה עַל שֵׁם הַעֲתִיד - חוּיָה,  
שְׁעֵתִיד חוּיָה לְהִסִּיט אֶת חוּיָה.

הוּא יְשׁוּפָף רֹאשׁ (סו). אָמַר רַבִּי  
יְהוּדָה, כִּף דְּרַכּוֹ שֶׁל נִחְשׁ - אֵין  
הַקֶּשֶׁה שֶׁלּוֹ מְאָדָם אֲלֵא בְּרֹאשׁ,  
וְאֵין הַנְּשִׁיכָה מִהַנְּחָשׁ אֲלֵא  
בְּעֵקֵב. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר רַבִּי  
יוֹסִי, לְמִי שְׂאֵמַר שִׁיעֵר הָרַע הִיָּה,  
מַה נֹּאמַר בְּפִסּוּק הַזֶּה?

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, מְלַמֵּד שְׂאֵין  
הַרְיָגָה לְנִחְשׁ אֲלֵא בְּרֹאשׁ, וּמִי  
הוּא הַרֹאשׁ? זֶה רֹאשׁ הַיְשִׁיכָה.  
וְאֵין הַנְּחָשׁ הַזֶּה הוֹרֵג לְאָדָם אֲלֵא  
בְּעֵקֵב, כְּשֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה עֲבֻרוֹת  
וְדֹשׁ בְּהֵם בְּעֵקֵב, זֶהוּ שְׂכָתוּב  
(תהלים מט, ו) עוֹן עֲקֵבִי יִסּוּבְנִי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִפְּאֵן, (ישעיה ה, יח)  
הוּי מוֹשְׁכִי הָעוֹן בְּחֻבְלֵי הַשְּׂוֹא  
וְכַעבוֹת הַעֲגָלָה חֲטָאָה - כְּלוֹמַר,  
עוֹשֶׂה עֲבֻרוֹת וְדֹשׁ בְּהֵם בְּעֵקֵב,  
שְׂחוֹשֵׁב שְׂאֵינָם כְּלוּם, כְּמוֹ חֻבְלֵי  
הַשְּׂוֹא, שְׂאוּרֵג הַעֲפָכִישׁ. וְלֵאחֵר  
כֵּן הֵם כְּעַבוֹת הַעֲגָלָה חֲטָאָה,  
חֲזָקִים וְקָשִׁים, עַד שְׁנֵאָסְפִים כְּלָם  
וְהוֹרְגִים לְאָדָם. וְכֵן הוּא אוֹמֵר  
וְאִתָּה תְּשׁוּפְנוּ עֵקֵב, בְּאוֹת עוֹן  
הָעֵקֵב הוֹרֵג יִצֵּר הָרַע לְאָדָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא וּרְאָה, כְּמוֹ  
שְׂנַתְקֻלְקֻלוֹ - כִּף נְדוּנָה. הַנְּחָשׁ  
בְּתַחֲלָה, אַחֲרָיו הָאִשָּׁה, וְאַחֲרָיו  
הָאָדָם. הֵינּוּ שְׂכָתוּב (בראשית א)  
וְלֵאָדָם אָמַר כִּי שְׂמַעְתָּ לְקוֹל  
אִשְׁתְּךָ.

הוּא, חוּיָא זָכַר, וְהִיא חוּיָה, נִקְבָּה. דְּבַר נּוּפֵל  
עַל הַלְשׁוֹן. פְּדוּגְמָתוּ (במדבר כא ט) נָחַשׁ נִחְשָׁת,  
דְּבַר נּוּפֵל עַל הַלְשׁוֹן.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהִיא כְּתִיב וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם  
אִשְׁתּוֹ חוּיָה כִּי הִיא הִיטָה אִם כָּל חַי.  
אָמַר לִיָּה ר' פְּרַחְיָה, קָרָא לָהּ עַל שֵׁם הַעֲתִיד,  
הִיָּה לוֹ לְקָרָא אוֹתָהּ חַיָּה, עַל שֵׁם שְׂמִיחָה  
אֶת וְלִדּוּתֶיהָ, וְנִקְרָאָה עַל שֵׁם הַעֲתִיד חוּיָה,  
דְּעֵתִיד חוּיָה לְמַסְטִי לְחוּיָה.

הוּא יְשׁוּפָף רֹאשׁ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּף דְּרַכּוֹ  
שֶׁל נִחְשׁ, אֵין הַקֶּשֶׁה שֶׁלּוֹ מְאָדָם, אֲלֵא  
בְּרֹאשׁ. וְאֵין הַנְּשִׁיכָה מִהַנְּחָשׁ לְאָדָם, אֲלֵא  
בְּעֵקֵב. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר רַבִּי יוֹסִי לְמֵאן  
דְּאָמַר דִּיעֵר הָרַע הַזֶּה, מֵאִי יִימָא בְּהֵאִי פְּסוּקָא.  
אָמַר לוֹ ר' יוֹסִי, מְלַמֵּד שְׂאֵין הַרְיָגָה לְנִחְשׁ  
אֲלֵא בְּרֹאשׁ. וּמִי הוּא הַרֹאשׁ. זֶה רֹאשׁ  
הַיְשִׁיכָה. וְאֵין הַנְּחָשׁ הַזֶּה הוֹרֵג לְאָדָם, אֲלֵא  
בְּעֵקֵב, כְּשֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה עֲבֻרוֹת, וְדֹשׁ בְּהֵם  
בְּעֵקֵב, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים מט ו) עוֹן עֲקֵבִי  
יִסּוּבְנִי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִהֶכָּא, (ישעיה ה יח) הוּי מוֹשְׁכִי  
הָעוֹן בְּחֻבְלֵי הַשְּׂוֹא וְכַעבוֹת הַעֲגָלָה  
חֲטָאָה. כְּלוֹמַר, עוֹשֶׂה עֲבֻרוֹת וְדֹשׁ בְּהֵם  
בְּעֵקֵב, שְׂחוֹשֵׁב שְׂאֵינָם כְּלוּם, כְּמוֹ חֻבְלֵי  
הַשְּׂוֹא, שְׂאוּרֵג הַעֲפָכִישׁ. וְלֵאחֵר כֵּן הֵם כְּעַבוֹת  
הַעֲגָלָה חֲטָאָה, חֲזָקִים וְקָשִׁים, עַד שְׁנֵאָסְפִים  
כְּלָם וְהוֹרְגִים לְאָדָם, וְכֵן הוּא אוֹמֵר וְאִתָּה  
תְּשׁוּפְנוּ עֵקֵב, בְּאוֹתוֹ עוֹן הָעֵקֵב הוֹרֵג יִצֵּר הָרַע  
לְאָדָם.

אָמַר ר' יִצְחָק, בֵּא וּרְאָה, כְּמוֹ שְׂנַתְקֻלְקֻלוֹ כִּף  
נְדוּנָה. הַנְּחָשׁ בְּתַחֲלָה, אַחֲרָיו הָאִשָּׁה,  
וְאַחֲרָיו הָאָדָם. הֵינּוּ דְכְּתִיב וְלֵאָדָם אָמַר כִּי  
שְׂמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִיִּדִי, אִם אָדָם חָטָא - אָדָמָה מַה חָטְאָהּ? אֲלֵא, אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִיִּדִי, כְּשֶׁנִּבְרָא הָאָדָם, הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ הָיוּ עֲדִים. מִלְּמַד שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה אוֹתָם עֲדִים עַל מַה שִּׁיעֲשֶׂה הָאָדָם, שְׁלֵא יֹאמַר מִי רוֹאֵנִי. וְאוֹתָם הָעֲדִים מִפְּרִסְמִין חָטְאִיו, הִדָּא הוּא דְכִתְיִב, (איוב כ כז) יִגְלוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְאָרֶץ מִתְקוּמָהּ לוֹ.

וְלִמְדֵנוּ, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁעָבַר אָדָם, הַשָּׁמַיִם הִחְשִׁיכוּ אוֹרָם, וְהָאָרֶץ לֹא יָדְעָה מַה לַעֲשׂוֹת, עַד שֶׁבָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקָלַל אוֹתָהּ עַד שֶׁהִתְעַכְבָּה בְּעֲדוּתָהּ, שְׁלֵא תוֹסִיף תַּת כַּתָּה לְזִרְעָה וְלִקְצוֹר כְּבָרָא שׁוֹנָה, וְעַמְדָה בְּקַלְלוֹתֶיהָ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם אָבִינוּ וְנִתְבַּסַּם הָעוֹלָם.

רַב נַחֲמָן אָמַר, עַד שֶׁבָּא נַח, שְׁפָתוֹב (בראשית ה, כט) זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׁנוּ וּמִעֲצָבוֹן יְדִינוּ. וְלִפְיֶכָּה נִקְרָאָה עַל שְׁמוֹ, שְׁפָתוֹב (שם ט) אִישׁ הָאָדָמָה, עַל שֶׁיִּצְאָהּ מִקְּלָלָתָהּ בְּשִׁבְלִיו.

אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק, אָדָם הִרְאִישׁוֹן, כִּינּוּן שֶׁנִּטְרַד מִגֵּן עֵדֶן, חָשַׁב שְׁיִמּוֹת מִיָּד, וְהָיָה בּוֹכָה וּמִתְחַנֵּן, וְשָׁב בְּתִשׁוּבָה, עַד שֶׁקָּבְלוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתִשׁוּבָה וְהִאֲרִיף יָמָיו וְקִיָּים בּוֹ דְּבָרוֹ, דְּכִתְיִב בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ, וְנָתַן לּוֹ יוֹמוֹ, שֶׁהוּא אֶלֶף שָׁנָה, לְהוֹרוֹת לְכָל הָעוֹלָם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲנוּן וְרַחוּם הוּא, וּמִקְבֵּל בְּתִשׁוּבָה לְשָׁבִים, וְאִינוּ חֲפִץ מֵהֶם, זוֹלָתִי שְׁיַחֲיוּ, דְּכִתְיִב (יחזקאל יח לא) וְלָמָּה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל, (שם לב) וְהִשְׁיִבוּ וְחֲיוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשֶׁרִיֵּהֶם הַבָּנִים שֶׁהָאָב אוֹמַר לָהֶם כֶּף! וַיִּלְהֶם לַבָּנִים שְׁאִינִם שׁוֹמְעִים מִמֶּנּוּ! אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לֹא רָאִינוּ רַחֲמָנָא פְּרַחֲמָנִיתוּ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִיִּדִי, אִם אָדָם חָטָא, אָדָמָה מַה חָטְאָהּ. אֲלֵא אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִיִּדִי, כְּשֶׁנִּבְרָא הָאָדָם, הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ הָיוּ עֲדִים. מִלְּמַד שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה אוֹתָם עֲדִים, עַל מַה שִּׁיעֲשֶׂה הָאָדָם, שְׁלֵא יֹאמַר מִי רוֹאֵנִי. וְאוֹתָם הָעֲדִים מִפְּרִסְמִין חָטְאִיו, הִדָּא הוּא דְכִתְיִב, (איוב כ כז) יִגְלוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְאָרֶץ מִתְקוּמָהּ לוֹ.

וְתָנָא, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁעָבַר אָדָם, הַשָּׁמַיִם הִחְשִׁיכוּ אוֹרָם, וְהָאָרֶץ לֹא יָדְעָה מַה לַעֲשׂוֹת, עַד שֶׁבָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקָלַל אוֹתָהּ, עַל שֶׁהִתְעַכְבָּה בְּעֲדוּתָהּ, שְׁלֵא תוֹסִיף תַּת כַּתָּה לְזִרְעָה וְלִקְצוֹר כְּבָרָא שׁוֹנָה, וְעַמְדָה בְּקַלְלוֹתֶיהָ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם אָבִינוּ, וְנִתְבַּסַּם הָעוֹלָם.

רַב נַחֲמָן אָמַר, עַד שֶׁבָּא נַח, דְּכִתְיִב, זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׁנוּ וּמִעֲצָבוֹן יְדִינוּ. וְלִפְיֶכָּה נִקְרָאָה עַל שְׁמוֹ, דְּכִתְיִב אִישׁ הָאָדָמָה, עַל שֶׁיִּצְאָהּ מִקְּלָלָתָהּ בְּשִׁבְלִיו.

אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק, אָדָם הִרְאִישׁוֹן, כִּינּוּן שֶׁנִּטְרַד מִגֵּן עֵדֶן, חָשַׁב שְׁיִמּוֹת מִיָּד, וְהָיָה בּוֹכָה וּמִתְחַנֵּן, וְשָׁב בְּתִשׁוּבָה, עַד שֶׁקָּבְלוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתִשׁוּבָה, וְהִאֲרִיף יָמָיו, וְקִיָּים בּוֹ דְּבָרוֹ, דְּכִתְיִב בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ, וְנָתַן לּוֹ יוֹמוֹ, שֶׁהוּא אֶלֶף שָׁנָה. לְהוֹרוֹת לְכָל הָעוֹלָם, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲנוּן וְרַחוּם הוּא, וּמִקְבֵּל בְּתִשׁוּבָה לְשָׁבִים, וְאִינוּ חֲפִץ מֵהֶם, זוֹלָתִי שְׁיַחֲיוּ, דְּכִתְיִב (יחזקאל יח לא) וְלָמָּה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁיִבוּ וְחֲיוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשֶׁרִיֵּהֶם הַבָּנִים שֶׁהָאָב אוֹמַר לָהֶם כֶּף. וַיִּלְהֶם לַבָּנִים, שְׁאִינִם שׁוֹמְעִים מִמֶּנּוּ. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לֹא חֲזִינָן רַחֲמָנִיתָא פְּרַחֲמָנִיתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ

ברוך הוא. בכל מקום אתה מוצא, כשחטאו ישראל ושבו למולו, פשט ידו וקבלם, ומחל להם מיד, הִדָּא הוּא דְכָתִיב, (מיכה ז יח) מִי אֵל כְּמוֹךָ נוֹשֵׂא עוֹן וְעוֹבֵר עַל פִּשְׁעוֹ.

פְּרָשָׁה ח. (בראשית ד) וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, יֵשׁ לָנוּ לְהִרְהֵר בְּהָאֵי פְּרָשָׁה הַזֶּה, וְכָל שָׁפָן בְּפִסּוּק הַזֶּה, שְׂאֵמְרָה חַוָּה (שם) קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲנִי יָדַעְתִּי אוֹתוֹ כְּפִשְׁטוֹתוֹ, שְׁהָרִי שִׁנְיָנוּ, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, זֶה מִי שְׁנוּלָד לוֹ בֶּן, כְּשֶׁמֶתְחִיל לְדַבֵּר, חוֹבָה עָלָיו לְלַמְדוֹ פְּסוּקֵי תוֹרָה, שֶׁהֵם יִרְאֶה מִלְפָּנָי ה', שְׁכַשְׁיָגְדֵל, יִזְכֹּר אֶת אוֹתָם הַכְּתוּבִים לִירְאֶה מִרְבוּנוֹ. רַבִּי עֲקִיבָא הִיָּה יוֹשֵׁב לְפָנָי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אָמַר לוֹ, מַה הַפְּרָשָׁה הַזֶּה וְהַפְּסוּק הַזֶּה שְׂאֵמַר וְתִלְד אֶת קִיָּן, וְתֵאמַר קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה' אָמַר לוֹ, עֲקִיבָא, אָמַר לָךְ. הַיּוֹם שְׂרַבִּי בְרוּקָא וְשָׂאֵר הַחֲבָרִים גָּלוּ אֶת אוֹתוֹ הַחֲטָא שְׁעָשָׂה אָדָם, לֹא הִיָּה צְרִיף לְאוֹתָם שְׁלֹא יוֹדְעִים עֲמָקוֹת וְנִסְתָּרוֹת, וְהַיּוֹם הַהוּא שְׁהַתְגַּלָּה, נִשְׁמַע הַכֹּל מִן הַפְּסוּק הַזֶּה.

אָדָם נִצְטוּהָ עַל הַשֵּׁם וְחֲטָא בְּשֵׁם. נִצְטוּהָ עַל הַשֵּׁם, הוּא הַשֵּׁם הַמְּיֻחָד, שְׁכָתוּב (שם א) וְעֵץ הַחַיִּים וְגו'. וְחֲטָא בְּשֵׁם, זֶהוּ שֵׁם הַמְּשֻׁמָּה, שְׁכָתוּב וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע.

וְחַוָּה הִיָּתָה תַּחֲלָה בְּעִבְרָה עַל זֶה, שְׁכָתוּב (שם א) וַתִּקַּח מִפְּרִיֹו וּלְאַחַר שְׁחָטָאוּ וַיָּדְעוּ עֲוֹנָם עַל מַה שְּׁעָבְרוּ, הַתְּמַרְמְרוּ עַל מַה שְּׁחָטָאוּ, וְהִיא בְּיֹתֵר, מִפְּנֵי שֶׁהִיא הִיָּתָה תַּחֲלָה לְעִבְרָה לְעִבְרָה עַל שְׁמוֹ הַגְּדוּל. כִּיִּן שְׁנוּלָד לָהּ בֶּן, הִרְגִּישָׁה בְּדַבֵּר, וְאֵמְרָה קָנִיתִי

הוּא, בְּכָל מְקוֹם אֶת מוֹצֵא כְּשֶׁחָטָאוּ יִשְׂרָאֵל, וְשָׁבוּ לְמוּלּוֹ, פִּשְׁט יָדוֹ וְקָבְלָם, וּמֶחֱל לָהֶם מִיָּד, הִדָּא הוּא דְכָתִיב, (מיכה ז יח) מִי אֵל כְּמוֹךָ נוֹשֵׂא עוֹן וְעוֹבֵר עַל פִּשְׁעוֹ.

פְּרָשָׁתָא ח וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, יֵשׁ לָנוּ לְהִרְהֵר בְּהָאֵי פְּרָשָׁתָא, וְכָל שָׁפָן בְּהָאֵי פְּסוּקָא, דְּאֵמְרָה חַוָּה, קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲנִי יָדַעְנָא לִיָּה כְּפִשְׁטוֹתִיָּה. דְּהָא תַּנּוּן, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הָאֵי מֵאֵן דְּאֵתִּילִיד לִיָּה בַר, כַּד שְׂרִי לְמַלְלָא, חוֹבָה עָלִיָּה לְאֶלְפָּא לִיָּה פְּסוּקֵי דְאוּרִיָּתָא, (דף כה ע"א) דְּאֵינּוֹן דְּחִילוֹ מִן קָדָם ה', דְּכַד יִרְבִּי יָדְכֵר לוֹן לְאֵינּוֹן כְּתוּבִין, לְדַחֲלָא מִן מֵאֲרִיָּה.

רַבִּי עֲקִיבָא, הָוּה יָתִיב קָמִיָּה דְר' אֱלִיעֶזֶר, אָמַר לִיָּה מֵאֵי הָאֵי פְּרָשָׁתָא דְפְּסוּקָא דָּא, דְּאֵמַר וְתִלְד אֶת קִיָּן, וְתֵאמַר קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה'. אָמַר לִיָּה, עֲקִיבָא, אֵימָא לָךְ, יוֹמָא דְר' בְּרוּקָא וְשָׂאֵר חֲבַרְיָא גָּלוּ הַהוּא חוֹבָה דְעִבְיַד אָדָם, לֹא הָוּה אֲצֵטְרִיף לְאֵינּוֹן דְּלֹא יָדְעֵי עֲמִיקְתָּא וּמִסְתָּרְתָּא. וְהַהוּא יוֹמָא דְאֵתְגַלִּי, אֲשֶׁתְּמַע כְּלָא מֵהָאֵי פְּסוּקָא.

אָדָם נִצְטוּהָ עַל הַשֵּׁם, וְחֲטָא בְּשֵׁם. נִצְטוּהָ עַל הַשֵּׁם, הוּא הַשֵּׁם הַמְּיֻחָד, דְּכָתִיב וְעֵץ הַחַיִּים וְגו'. וְחֲטָא בְּשֵׁם, זֶהוּ שֵׁם הַמְּשֻׁמָּה, דְּכָתִיב וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע.

וְחַוָּה הִיָּתָה תַּחֲלָה בְּעִבְרָה עַל זֶה. דְּכָתִיב וַתִּקַּח מִפְּרִיֹו וּלְאַחַר שְׁחָטָאוּ, וַיָּדְעוּ עֲוֹנָם עַל מַה שְּׁעָבְרוּ, הַתְּמַרְמְרוּ עַל מַה שְּׁחָטָאוּ, וְהִיא בְּיֹתֵר, מִפְּנֵי שֶׁהִיא הִיָּתָה תַּחֲלָה לְעִבְרָה, לְעִבְרָה עַל שְׁמוֹ הַגְּדוּל. כִּיִּן שְׁנוּלָד לָהּ בֶּן, הִרְגִּישָׁה בְּדַבֵּר, וְאֵמְרָה קָנִיתִי אִישׁ אֶת



איש את ה', שהוא השם המיוחד, ועל פן לא אמרה השם המשותף. אמר רבי עקיבא, הטעם הזה חוזר על מה שאמר רבי אבהו, (שמות כב) זבח לאלהים יחרם. אמר רבי אליעזר, חזרה חנה להודות על אותו העון שעברה, ואמרה, לא יהיה זה כבוד לתת פבוד לאחר זולתו, אבל זה יהיה את השם ממש, ולא לאחר.

אמר רבי יצחק, ויפה אמר רבי עקיבא שחזר הענין על מה שאמר רבי אבהו. וכן חנה אמרה את ה', ולא לשם אחר. וכן חנה אמרה ונתתיו לה' כל ימי חייו, ולא לשם אחר. ועל זה אמרה תורה (שם לד) כי לא תשתחוו לאל אחר, כי ה' קנא שמו, אל קנא הוא.

אמר רבי יהודה, עד אימתי יטילו החברים בסודות העליונים של המלך? אמר רבי אלכסנדראי, שנינו, מוסרים סתרי תורה לחברים הראויים לכך, כמו שאנחנו והחברים שקמונו.

ותוסף ללדת את אחיו את הבל (בראשית ה, ב). אמר רבי אליעזר לרבי עקיבא, מה נשמע לך בזה? אמר לו, על כך אני יושב לפניך. אמר לו, סתם פיד, ופתח עיניך ואזניך, והקשב.

שרמו הוא רומז על אותו שם זעיר שנאצל מן השם הקדוש, שאני ואתה יודעים. בשם הזה חוטאים בני אדם רבים, והוא רמז האמונה למי שמתבונן בחכמה.

עוד אמר רבי אליעזר, עקיבא, הרמז שנהרג הבל מורה על האמונה של השם הנכבד העליון של המלך, שפתוב (ישעיה ב) ונשגב

ה' שהוא השם המיוחד, ועל פן לא אמרה השם המשותף.

אמר רבי עקיבא, האי טעמא, חוזר על מה דאמר רבי אבהו, (שמות כב יט) זובח לאלהים יחרם. אמר רבי אליעזר, חזרה חנה להודות על אותו עון שעברה, ואמרה, לא יהיה זה כבוד לתת פבוד לאחר זולתו. אבל זה יהיה את השם ממש, ולא לאחר.

אמר רבי יצחק, ושפיר קאמר ר' עקיבא, דאתחזר עניינא על מה דאמר רבי אבהו. וכן חנה אמרה את ה', ולא לשם אחר. וכן חנה אמרה ונתתיו לה' כל ימי חייו, ולא לשם אחר. ועל זה אמרה תורה, (שמות לד יד) כי לא תשתחוו לאל אחר, כי ה' קנא שמו, אל קנא הוא.

אמר רבי יהודה, עד אימתי יטיילון חבריאי ברזין עילאין דמלכא. אמר רבי אלכסנדראי, תנינן, מוסרין סתרי תורה לחברים הראויים לכך, כגון אנן וחבריאי כגוונן.

ותוסף ללדת את אחיו את הבל, אמר רבי אליעזר לרבי עקיבא, מה שמיע לך בזהאי. אמר ליה על כך אנא יתיב קמך. אמר ליה, אסתים פומך, ופתח עינך ואודנך, ואצית.

הרמז הוא דקא רמז, על ההוא שמא זעירא, דאתאצל משמא קדישא, דאנא ואת ידענא. ובהאי שמא חביין סגיאין בני נשא, והוא רמז מהימנותא, למאן דאסתפל בחכמתא.

עוד אמר רבי אליעזר, עקיבא, רמז דאתקטל הבל, אורי על מהימנותא דשמא יקירא עילאה דמלכא, דכתיב (ישעיה

ה' לְבִדּוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אִי  
לְעוֹלָם כְּשֶׁתֵּצֵא מִמֶּנּוּ, כְּעַת אֲנִי  
מִסְתַּפֵּל בְּחֻקְמָה רַבָּה. אָמַר לוֹ,  
הָרִי אֲמַרְתִּי לָךְ סֵתֶם פִּיךָ, שְׁהָרִי  
רְאִיתִי שְׂדֵי לִי וְלָךְ בְּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֲזוֹר קִיֵּן לְהִיּוֹת  
עוֹבֵד אֲדָמָה וְהִבֵּל רוּעָה צֹאן. זֶה  
הֵבִיא קֶרְבֵּן, וְזֶה הֵבִיא קֶרְבֵּן.  
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קִיֵּן בָּא בְּגִסּוֹת  
הַרוּחַ, וְהִבֵּל בְּנִמְיֻכּוֹת הַרוּחַ,  
שֶׁכְּתוּב זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁפָּרָה.  
מָה כְּתוּב? (בְּרַאשִׁית ד') וַיִּשַׁע ה' אֶל  
הַבֵּל וְאֶל מִנְחָתוֹ וְאֶל קִיֵּן וְאֶל  
מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,  
לְמָה נִפְלוּ פָּנָיו? עַל שֶׁלֹּא  
נִתְקַבְּלָה מִנְחָתוֹ.

וְלִמְדֵנוּ, אוֹתוֹ הַיּוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה  
הִיָּה, יוֹם שְׂדֵיִן כָּל הַנְּשָׁמוֹת  
עוֹבְרִים לְפָנָיו. אָמַר לוֹ, לְמָה חָרָה  
לָךְ? הֲלֹא אִם תִּיטִיב שְׂאֵת. אָמַר  
רַבִּי יְהוּדָה, כְּלוּמַר, אִם תִּיטִיב,  
יְהִיָּה לָךְ שְׂאֵת.

לְפָתַח חֲטָאת רֹבֵץ (בְּרַאשִׁית ד', ז) -  
כְּלוּמַר, לְאוֹתָם פִּתְחֵי גֵן עֵדֶן  
שֶׁהַנְּשָׁמוֹת עוֹבְרוֹת בּוֹ, חֲטָאת  
רֹבֵץ. הַחֲטָאת שֶׁתַּעֲשֶׂה יְהִיָּה  
מִזְמָן שָׁם, וְשָׁם תִּקְבַּל עֲנֻשָּׁךְ.  
וְאֵלֶיךָ תִּשׁוּקְתּוֹ - כְּלוּמַר, אִם  
תִּיטִיב מִעֲשִׂיךָ, וְהַחֲטָאת הַהוּא  
יִכְסֹף לָךְ שֶׁתַּעֲשֶׂה עֲבֵרוֹת. אֵתָה  
תִּמְשַׁל בּוֹ - שֶׁלֹּא יוּכַל לְקַטְרֵג  
עִמָּךְ.

לִמְדֵנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲנִי רְאִיתִי  
אֵת רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁשָּׂאל אֵת רַבִּי  
אֱלִיעֶזֶר הַדְּבָר הַזֶּה. אָמַר לוֹ,  
עֲקִיבָא, הָרַם עֵינֶיךָ לְמַעְלָה,  
וְאֵתָה שֵׁב אֲצֵלִי, שְׁהָרִי הַכֹּל  
מִפְּרֹשׁ בְּמַה שְּׂאֲמַרְתִּי. הָרִים  
עֵינָיו, אַחַר כֵּן הִרְפִּין רֹאשׁוֹ.  
אָמַר, הָרִי עֲשִׂיתִי כְּמַעֲשֶׂה הַנְּחֹשׁ  
וְלֹא יִדְעָתִי. קָרַב אֵלָיו רַבִּי אֱלִיעֶזֶר  
וְלַחֵשׁ לוֹ. בָּא רַבִּי עֲקִיבָא, וְנִשְׁק  
יָדוֹ וּבִכָּה, וְאָמַר, הַכֹּל הוּא כְּמוֹ  
שְׂאֲמַרְתָּ בְּרַאשׁוֹנָה - מַגְבִּיחִים אֵת

ב' יא) וְנִשְׁגָּב ה' לְבִדּוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, וְוִי  
לְעִלְמָא פִּד תִּיפּוּק מִנִּיה, כְּעַן אֲנָא מִסְתַּפֵּל  
בְּחֻקְמָתָא סְגִיָּאָה. אָמַר לִיה, הָא אֲמַרְתִּי לָךְ  
אִסְתִּים פּוּמָךְ, דְּהָא חֲזִינָא דִּדִּי לִי וְלָךְ בְּעִלְמָא.

אָמַר ר' יְהוּדָה, נִתְחַזַּר קִיֵּן לְהִיּוֹת עוֹבֵד אֲדָמָה,  
וְהִבֵּל רוּעָה צֹאן, זֶה הֵבִיא קֶרְבֵּן, וְזֶה  
הֵבִיא קֶרְבֵּן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קִיֵּן בָּא בְּגִסּוֹת  
הַרוּחַ, וְהִבֵּל בְּנִמְיֻכּוֹת הַרוּחַ, דְּכְתִיב (תְּהִלִּים נא ט)  
זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁפָּרָה. מָה פִּתִּיב וַיִּשַׁע ה'  
אֶל הַבֵּל וְאֶל מִנְחָתוֹ וְאֶל קִיֵּן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא  
שָׁעָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לְמָה נִפְלוּ פָּנָיו, עַל  
שֶׁלֹּא נִתְקַבְּלָה מִנְחָתוֹ.

וְתֵאנָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹתוֹ הַיּוֹם רֹאשׁ  
הַשָּׁנָה הִיָּה, יוֹם שְׂדֵיִן כָּל הַנְּשָׁמוֹת,  
עוֹבְרִים לְפָנָיו. אָמַר לוֹ, לְמָה חָרָה לָךְ, הֲלֹא  
אִם תִּיטִיב שְׂאֵת, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּלוּמַר אִם  
תִּיטִיב, יְהִיָּה לָךְ שְׂאֵת.

לְפָתַח חֲטָאת רֹבֵץ, כְּלוּמַר, לְאוֹתָם פִּתְחֵי גֵן  
עֵדֶן, שֶׁהַנְּשָׁמוֹת עוֹבְרוֹת בּוֹ, חֲטָאת  
רֹבֵץ. הַחֲטָאת שֶׁתַּעֲשֶׂה יְהִיָּה מִזְמָן שָׁם, וְשָׁם  
תִּקְבַּל עֲנֻשָּׁךְ. וְאֵלֶיךָ תִּשׁוּקְתּוֹ, כְּלוּמַר אִם  
תִּיטִיב מִעֲשִׂיךָ, וְהַחֲטָאת הַהוּא יִכְסֹף לָךְ  
שֶׁתַּעֲשֶׂה עֲבֵרוֹת. אֵתָה תִּמְשַׁל בּוֹ, שֶׁלֹּא יוּכַל  
לְקַטְרֵג עִמָּךְ.

תֵּאנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲנָא חֲמִינָא לְרַבִּי  
עֲקִיבָא, שֶׁשָּׂאל לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּבָר זֶה.  
אָמַר לִיה, עֲקִיבָא, סַק עֵינֶיךָ לְעִילָא, וְאֵתָה תִּיב  
גַּבְאִי, דְּהָא מִפְּרֹשׁ כּוּלָא בְּמָה דְאֲמַרְנָא. זְקַף  
עֵינָיו, לְבָתֵר אַרְכִּין רִישִׁיָּה, אָמַר, הָא עֲבַדְנָא  
כְּעוֹבְדָא דְחִיּוּנָא, וְלֹא יִדְעָנָא. קָרִיב גַּבּוּי ר'  
אֱלִיעֶזֶר, וְלַחֵישׁ לִיה, אֵתָה ר' עֲקִיבָא, וְנִשְׁק  
יָדוֹ, וּבִכָּה, וְאָמַר, כּוּלָא הוּא כְּמָה דְאֲמַרְתָּ  
בְּקַדְמִיתָא. זְקַפָּאן זְקִיפָן, תַּתָּאן תַּתָּאִין, דְלֹא

הגבוהים, ומורידים את התחתונים, שאין הקדוש ברוך הוא יכול עם שתפים.

אמר רבי שמעון, חנה אמרה שקנתה איש את ה', שהוא ה' המיוחד, והוא קלקל מעשיו ולא רצה לעמד בדרך הישר. זהו שכתוב (שם) ויצא קין מלפני ה', יצא מאתו הכלל שאמרה אמו. ובשבי"ב פך מה פתיב? וישב בארץ נוד, שהיה נד בארץ. והוא כמו כן עשה תשובה, כשהודה על חטאתו וקבל עליו ענשו. ששנינו, כל המתודה חטאתו ומתבייש מהן, מוחלין לו מיד על כל עונותיו, זהו שכתוב (משלי כח) ומודה ועוזב ירחם.

רבי חייא אמר מכאן, (ויקרא ה) והתודה אשר חטא, ונאמר (שם) ונסלח לו. רבי ייסא אמר, אין דבר בעולם עומד בפני התשובה. קין נגזר עליו נע ונד תהיה בארץ, וכשעשה תשובה, פקע החצי, שכתוב (בראשית) וישב בארץ נוד, אבל נע לא נאמר.

שנו רבותינו, על הכל הקדוש ברוך הוא מוחל, ואינו מוחל על פבוד שמו. והאם אינו מוחל, והרי מנשה מלך יהודה המיר פבודו של מקום בהבלים? שונה מנשה, שהוא בעצמו ידע שהכל הוא, ולא שם אותו עקר בלבו - דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר, אין לך דבר בעולם שעומד בפני התשובה כלל.

אמר רבי יצחק, מה זה שכתוב (שם) ואחות תוכל קין נעמה? אלא, אמר רבי יצחק, צדקת היתה ונעימה במעשיה. רבי אבהו אמר, פשוטו של מקרא מורה על שהיתה חכמה במלאכת הפרזל כמו אחיה תוכל קין, ממשמע דכתיב, הוא היה אבי כל חרש נחשת וברזל, ואחות תוכל קין נעמה, הוא הוציא

יכיל קודשא בריה הוא בהדי שותפין. (דף כה ע"א)

אמר ר' שמעון, חנה אמרה, שקנתה איש את ה', שהוא ה' המיוחד. והוא קלקל מעשיו, ולא רצה לעמוד בדרך הישר, הדא הוא דכתיב, ויצא קין מלפני ה', יצא מאתו הכלל שאמרה אמו.

ובשבי"ב פך מה פתיב. וישב בארץ נוד, שהיה נד בארץ. והוא כמו כן עשה תשובה, כשהודה על חטאתו, וקבל עליו עונשו. דתנינן, כל המתודה חטאתו ומתבייש מהן מוחלין לו מיד על כל עונותיו. הדא הוא דכתיב, (משלי כח יג) ומודה ועוזב ירחם.

ר' חייא אמר מהכא, והתודה על חטאתו אשר חטא, ונאמר ונסלח לו. ר' ייסא אמר, אין דבר בעולם עומד בפני התשובה. קין נגזר עליו נע ונד תהיה בארץ, וכשעשה תשובה, פקע החצי. דכתיב, וישב בארץ נוד, אבל נע לא נאמר.

הנו רבנן, על הכל הקדוש ברוך הוא מוחל, ואינו מוחל על פבוד שמו. ומי אינו מוחל, והרי מנשה מלך יהודה המיר פבודו של מקום בהבלים. שאני מנשה, דהוא בגרמיה ידע דהכל הוא, ולא שוי ליה עיקר בלביה, דברי ר' יהודה. ר' שמעון אומר, אין לך דבר שבעולם שעומד בפני התשובה כלל. אמר רבי יצחק, מאי דכתיב, ואחות תוכל קין נעמה. אלא אמר רבי יצחק, צדקת היתה, ונעימה במעשיה. ר' אבהו אמר, פשוטו של מקרא מורה, על (דף כה ע"ב) שהיתה חכמה במלאכת הפרזל, כמו אחיה תוכל קין. משמע דכתיב, הוא היה אבי כל חרש נחשת וברזל, ואחות תוכל קין נעמה, הוא הוציא

תוכל קיין נעמה. הוא הוציא  
אמנות זו, ואחותו עמו. זהו  
שפתוב ואחות תוכל קיין נעמה,  
שהיתה בקיאה כמותו. וא"ו של  
ואחות מוסיף על הענין של  
מעלה.

רבי בא אמר, אמם של שדים  
היתה, והולידה אותם. שהרי אמו  
של אשמדאי, מלך השדים, שמה  
נעמה. רבי יצחק בשם ר' יוחנן  
אמר, על שם יפיה נקראת כף, וּמְמַנָּה יצאו  
וממנה יצאו אותן שפתוב (שם ה)

א כי טבת הנה, במראה וביפי.  
אמר רבי יוסי, למה נאמר בשת  
(שם ה א) ויולד בדמותו כצלמו,  
ובקיין ובהבל לא נאמר? אמר לו  
רבי חייא, קיין ובהבל לא היו, אלא  
להראות רמז עליון וסוד נכבד,  
ולא באו לישוב את העולם מהם,  
אבל שת לא בא לעולם אלא  
שישתלשל העולם ממנו, ומשום  
כך אמר בדמותו כצלמו.

שנינו, חנוף בן ירד צדיק הנה,  
וקבל על עצמו להרשיע, ולקחו  
הקדוש ברוך הוא קדם זמנו  
לעשות חסד עמו, ושיתן לו שכר  
טוב לעולם הבא.

רבי אבהו אמר, אנו שנינו (שם  
כא) כי שמע אלהים את קול הנער  
באשר הוא שם. יש אומרים  
באשר הוא שם, שהיה צדיק  
באותה שעה, ולפיכך שמע  
הקדוש ברוך הוא את קולו.

ואנו לא גזרינו כף במשנה, שהרי  
אמר רבי יהודה אמר רבי יצחק,  
למה גרש ישמעאל מביתו של  
אברהם, ומה ראתה שרה  
שאמרה (בראשית כא) גרש את  
האמה הזאת ואת בנה? אלא כאן  
כתוב (שם) ותרא שרה את בן הגר  
המצרית אשר ילדה לאברהם  
מצחק. אמר רבי יצחק, אין  
מצחק אלא בעבודה זרה. כתוב  
כאן מצחק, וכתוב שם (שמות לב)

אומנות זו, ואחותו עמו. הָדָא הוּא דְכְתִיב,  
וְאָחוֹת תּוּבֵל קִיִּין נְעֻמָּה, שְׁהִיְתָה בְקִיָּאָה  
כְּמוֹתוֹ, וְאָמְרוּ וַאֲ"ו דְּוַאֲחוֹת מוֹסִיף עַל הָעֲנִיָּן  
שֶׁל מַעְלָה.

רבי בא אמר, אמן של שדים היתה, והולידה  
אותם. דהא אימא דאשמדאי, מלכא  
דשידי, נעמה שמה. ר' יצחק בשם ר' יוחנן  
אמר, על שם יופיה נקראת כף, וממנה יצאו  
אותן דכתיב פי טובות הנה, במראה וביופי.

אמר רבי יוסי, למה נאמר בשת ויולד בדמותו  
כצלמו, ובקיין ובהבל לא נאמר. אמר  
ליה ר' חייא, קיין ובהבל לא היו, אלא לאחזאה  
רמיזא עילאה, ורזא יקירא, ולא אתו  
לאתישבא עלמא מנהוין. אבל שת, לא אתא  
לעלמא, אלא לאשתלשל עלמא מיניה,  
ובגין כך אמר בדמותו כצלמו.

תניא חנוף בן ירד צדיק היה, וקבל על עצמו  
להרשיע. ולקחו הקדוש ברוך הוא  
קודם זמנו, לעשות חסד עמו ושיתן לו שכר  
טוב לעולם הבא.

ר' אבהו אמר, אנו תנו, (בראשית כא יז) כי שמע  
אלהים את קול הנער באשר הוא שם.  
איפא דאמרי באשר הוא שם, שהיה צדיק  
באותה שעה. ולפיכך שמע הקדוש ברוך הוא  
את קולו.

ואנו לא גזרינו הכי במתניתין, דהא אמר רבי  
יהודה אמר רבי יצחק, למה נתגרש  
ישמעאל מביתו של אברהם, ומה ראתה שרה  
שאמרה גרש את האמה הזאת ואת בנה, אלא  
הכא כתיב, (שם כא ט) ותרא שרה את בן הגר  
המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק. אמר  
רבי יצחק, אין מצחק אלא בעבודה זרה. כתיב  
הכא מצחק, וכתוב התם (שמות לב ו) ויקומו לצחק,

מה להלן עבודת זרה, אף פאן עבודת זרה. ובההיא שעתא רשע הוה, אם פן במאי נוקים באשר הוא שם.

אמא מההוא דגזרנא במתניתין דילן, דאמר רבי יהודה, אין בית דין של מעלה דנין את האדם, עד שיהיה בן עשרים שנה. ובית דין של מטה, מתליסר שנים ולמעלה. וישמעאל בההיא שעתא, לא הוה בר עשרים שנה, ולפיכך לא דנוהו, דהא ראוי היה לעונשא, אלא דיומוהי הוא דלא חייבוהו, והיינו דכתיב, באשר הוא שם, פיומין דהוא שם.

אמר רבי ישמעאל, והא חזינן רביא דליתיה בר עשרים, והוא טב וקורא ושונה ומת, מאן סליק ליה מעלמא. אי תימא בחוביה דאבוה. לא. דהא איהו מתליסר ולעילא. ואי תימא בחובין דידיה, הא ליתיה בר עשרים שנה.

אמר רבי יהודה, משל למה הדבר דומה, למלך שהיה לו פרדס, ויום אחד נכנס לטייל באותו פרדס, וראה שושנים קטנים צומחים בתוכו, והיה עולה ריחם לפניו שאין כמותם בעולם, אמר המלך, אי עכשיו פשהם קטנים פן, כשיגדלו על אחת כמה וכמה.

לאחר ימים נכנס באותו פרדס, והיה חושב שימצא אותם השושנים שנתנו ריח בתחלה, כשהיו קטנים ומעלים ריח, גדולים וטובים עתה, ויהנה מהם. פיון שהשגיח בהם, ראה שהם יבשים בלא ריח, וכעס, אמר, אלו בתחלה כשהיו לחים וטובים ומעלים ריח, לקטתים, הייתי נהנה בהם, עכשיו כמה אהנה, הא יבשים הם.

לשנה האחרת, נכנס המלך בפרדס, וראה

ויקמו לצחק. מה להלן עבודת זרה - אף פאן עבודת זרה. ובאותה השעה היה רשע, אם פן, כמה נבאר (שם) באשר הוא שם? אמא מאותו שפסקנו במשנה שלנו, שאמר רבי יהודה, אין בית דין של מעלה דנין את האדם עד שיהיה בן עשרים שנה, ובית דין של מטה - משלש עשרה שנים ומעלה. וישמעאל באותה השעה לא היה בן עשרים שנה, ולפיכך לא דנוהו, שהרי היה ראוי לענש, אלא שימיו הם שלא חיבוהו והיינו מה שכתוב באשר הוא שם, בימים שהוא שם.

אמר רבי ישמעאל, והרי ראינו עלם שאינו בן עשרים, והוא טוב וקורא ושונה ומת. מי סלק אותו מן העולם? אם תאמר בחטאי אכיו - לא, שהנה הוא מי"ג ומעלה. ואם תאמר בחטאי - הרי אינו בן עשרים שנה!

אמר רבי יהודה, משל למה הדבר דומה? למלך שהיה לו פרדס, ויום אחד נכנס לטייל באותו פרדס, וראה שושנים קטנים צומחים בתוכו, והיה עולה ריחם לפניו שאין כמותם בעולם. אמר המלך, אם עכשיו פשהם קטנים פן, כשיגדלו על אחת כמה וכמה.

לאחר ימים נכנס באותו פרדס, והיה חושב שימצא אותם השושנים שנתנו ריח בתחלה, כשהיו קטנים ומעלים ריח, גדולים וטובים עתה ויהנה מהם. פיון שהשגיח בהם, ראה שהם יבשים בלא ריח, וכעס. אמר, אלו בתחלה, כשהיו לחים וטובים ומעלים ריח, לקטתים, הייתי נהנה בהם. עכשיו כמה אהנה? הרי יבשים הם.

לשנה האחרת נכנס המלך לפרדס, וראה שושנים קטנים

נותנים ריח. אָמַר הַמֶּלֶךְ, לְקַטּוּ אוֹתָן עִכְשָׁיו, וְאַהֲנֶה בָהֶן קֹדֶם שְׂיִיבְשׁוּ, כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ קֹדֶם לָכֵן.

בְּךָ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רוֹאֶה בְּנֵי אָדָם קִטְנִים וְנוֹתְנִים רִיחַ, וְהַפֵּל גְּלוּי לִפְנֵי, וְרוֹאֶה שְׁעִתִּידִים לְהַרְשִׁיעַ וְיִהְיוּ חֲשׁוּבִים כְּקֶשׁ יָבֵשׁ, וּמְקַדִּים לָהֶם חֶסֶד, כְּדִי לְהַנּוֹת בָּהֶם בְּגֵן עֵדֶן, כְּשֶׁהֵם טוֹבִים, מְסַלְקִים מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, לִיתֵן לָהֶם שְׂכָר טוֹב בְּעוֹלָם הַבָּא. הֲדָא הוּא דְכִתְיָב, (ש"ש ו' א) אָנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי הַרוּעָה בְּשׁוֹשְׁנִים, הַמְנַהִיג עוֹלָמוֹ כְּעִנְיָן שׁוֹשְׁנִים.

אָמַר רַבִּי אַבְהוֹ, אָנִי מְסִיעַ לְזֶה שְׂאֵמֶר רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁהָרִי רְאִינוּ כְּמוֹ זֶה שֶׁעָשָׂה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם יִרְבְּעָם בֶּן נֶבֶט, שֶׁכְּשֶׁהָיָה עֲלֵם הָיָה צַדִּיק וְטוֹב, שֶׁשְׂנִינּוּ, מֵהַ שְׁפָתוֹב וּשְׁנִינֵיהֶם לְבָדָם בְּשָׂדֵה, מְלַמֵּד שֶׁשְׁקוּלִים הֵם בְּצַדְקוֹתֵם וּבְזָכוֹתֵם מִכָּל יִשְׂרָאֵל.

אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְפַמְלִיא שֶׁל מַעְלָה: רִיחוּ שֶׁל יִרְבְּעָם עוֹלָה לִפְנֵי, וְאָנִי רוּעָה לְסַלְקוֹ מִן הָעוֹלָם עִכְשָׁיו, כְּשִׁישׁ בּוֹ רִיחַ. אָמְרוּ לִפְנֵי: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה דִּינָן אֲמַת, אִם עִכְשָׁו הוּא כֵּן - כָּל שֶׁכֵּן כְּשִׁיגְדֵל. אָמַר לָהֶם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: גְּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה הַרַע בְּעֵינֵי. אָמְרוּ לִפְנֵי: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אִם לִפְנֵי גְלוּי - לָנוּ וְלִפְנֵי כָּל הָעוֹלָם מִי גְלוּי? ! הַנִּיחוּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

מֵה כְּתוּב? וַיּוֹעֵץ הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ שְׁנֵי עֲגָלִי זָהָב, חֲטָא וְהַחֲטִיא. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אָמַר לָהֶם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: לֹא אֲמַרְתִּי לָכֶם שְׂאֵנִי רוּעָה לְסַלְקוֹ מִן הָעוֹלָם קֹדֶם זֶה? ! חֲבַל שֶׁעָשִׂיתִי כֵּן.

שׁוֹשְׁנִים קִטְנִים וְנוֹתְנִים רִיחַ, אָמַר הַמֶּלֶךְ, לְקַטּוּ אוֹתָן עִכְשָׁיו, וְאַהֲנֶה בָהֶן, קֹדֶם שְׂיִיבְשׁוּ, כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ קֹדֶם לָכֵן.

בְּךָ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רוֹאֶה בְּנֵי אָדָם קִטְנִים, וְנוֹתְנֵי רִיחַ, וְהַפֵּל גְּלוּי לִפְנֵי, וְרוֹאֶה שְׁעִתִּידִין לְהַרְשִׁיעַ, וְיִהְיוּ חֲשׁוּבִים כְּקֶשׁ יָבֵשׁ, וּמְקַדִּים לָהֶם חֶסֶד, כְּדִי לְיַהֲנוֹת בָּהֶם בְּגֵן עֵדֶן, וְעִכְשָׁיו כְּשֶׁהֵם טוֹבִים, מְסַלְקִין מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, לִיתֵן לָהֶם שְׂכָר טוֹב בְּעוֹלָם הַבָּא. הֲדָא הוּא דְכִתְיָב, (ש"ש ו' א) אָנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי הַרוּעָה בְּשׁוֹשְׁנִים, הַמְנַהִיג עוֹלָמוֹ כְּעִנְיָן שׁוֹשְׁנִים.

אָמַר רַבִּי אַבְהוֹ, אָנִי מְסִיעַ לָהֵא דְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, דְּהָא חֲזִינָן כְּהָאִי גְּוֹנָא דְעַבִּיד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם יִרְבְּעָם בֶּן נֶבֶט, דְּכַד הָיָה רַבִּיא הָוָה זַפְּאִי וְטַב. דִּתְנָן, מֵאִי דְכִתְיָב, (מ"א יא כט) וּשְׁנִינֵיהֶם לְבָדָם בְּשָׂדֵה, מְלַמֵּד שֶׁשְׁקוּלִים הֵם בְּצַדְקוֹתֵם וּבְזָכוֹתֵם מִכָּל יִשְׂרָאֵל.

אָמַר ר' בְּרַכְיָה, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְפַמְלִיא שֶׁל מַעְלָה, רִיחוּ שֶׁל יִרְבְּעָם עוֹלָה לִפְנֵי, וְאָנִי רוּעָה לְסַלְקוֹ מִן הָעוֹלָם עִכְשָׁיו, כְּשִׁישׁ בּוֹ רִיחַ. אָמְרוּ לִפְנֵי, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה דִּינָן אֲמַת, אִם עִכְשָׁיו הוּא כֵּן, כָּל שֶׁכֵּן כְּשִׁיגְדֵל. אָמַר לָהֶם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, גְּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה הַרַע בְּעֵינֵי. אָמְרוּ לִפְנֵי, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אִם לִפְנֵי גְלוּי, לָנוּ וְלִפְנֵי כָּל הָעוֹלָם מִי גְלוּי. הַנִּיחוּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

מֵה כְּתִיב (מ"א יב כח) וַיּוֹעֵץ הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ שְׁנֵי עֲגָלִי זָהָב, חֲטָא וְהַחֲטִיא. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אָמַר לָהֶם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא אֲמַרְתִּי לָכֶם שְׂאֵנִי רוּעָה לְסַלְקוֹ מִן הָעוֹלָם קֹדֶם זֶה, חֲבַל דְעַבִּידַת כֵּן.

בא אבִיָּה בְּנוֹ, וְהָיָה עוֹשֶׂה טוֹב כְּשֶׁהָיָה קָטָן. וּמָה טוֹב הָיָה עוֹשֶׂה? אָמַר רַבִּי יוֹסִי אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: עוֹלֵי הַרְגָל הָיוּ עוֹלִים עַל יָדוֹ שְׁלֹא מִדַּעַת אָבִיו. רָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא טוֹב, וְסָלְקוּ מִהָעוֹלָם קֳדָם יָמָיו, כְּדִי לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִמּוֹ וּלְהַנְחִילוֹ לְעוֹלָם הַבָּא קֳדָם שְׂיִבְאִישׁ רִיחוֹ, וְזֶהוּ הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיּוֹתָיו.

כִּךְ חֲנוּךְ, בְּעוֹד שֶׁהָיָה צָדִיק וְהַדוֹר כֻּלּוֹ חַיִּבִּים לְרַשְׁעִים, רָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂאֵם יִנְיַחְהוּ, לְלַמַּד מִמַּעֲשֵׂיהֶם, וְסָלְקוּ קֳדָם זְמַנּוֹ מִן הָעוֹלָם, קֳדָם שְׂיִבְאִישׁ רִיחוֹ. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (בְּרַאשִׁית ד') וְאֵינְנוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים. כְּלוּמַר, וְאֵינְנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה לְמַלְאֵת יָמָיו, כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים קֳדָם זְמַנּוֹ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ חֶסֶד לְהַנְחִילוֹ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֵת בְּנוֹת הָאָדָם (שם ט). מִי הֵם בְּנֵי הָאֱלֹהִים? רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר, גְּדוּלֵי הַדוֹר. שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵיהֶם גְּדוּלֵי הַדוֹר וְלֹא הָיוּ מוֹחִינִים בָּיָדָם.

לְמַדְנֵנוּ, זְקֵן בְּבֵית - סִימָן טוֹב בְּבֵית, צָדִיק בְּדוֹר - סִימָן טוֹב יֵשׁ בְּעוֹלָם. שְׂשֻׁנֵינוּ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְטִיל אֵימַת הַדָּבָר וְהַמְּנַהֵג עַל בְּנֵי אָדָם, שְׂכָל זְמַן שְׂאֵימַת הַדָּבָר עַל הַדוֹר, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא צָדִיק וְהֵם צָדִיקִים. נִטְלָה אֵימַתוֹ מִבְּנֵי אָדָם - הוּא רִשָּׁע, וְהֵם יוֹתֵר מִמֶּנּוּ.

וְכֹא הַפְּתוּב לְהוֹרוֹת, (בְּרַאשִׁית ו' ד') הַנְּפִלִים הָיוּ בְּאָרְץ - אֵלּוּ אָדָם וְאִשְׁתּוֹ, שֶׁהֵם הָיוּ שְׂנֵפְלוּ בְּאָרְץ בְּלֹא אָב וְאֵם. וְלָמָּה נִקְרְאוּ נְפִילִים? שְׂנֵפְלוּ מִמַּעֲלָתָם שֶׁהָיָה לָהֶם. כְּלוּמַר, נְפִלִים הֵם מִכַּמּוֹת שֶׁהָיוּ כְּכֹר. נְפִלִים הֵם, עַל נְפִילִים שְׂנֵטְרָדוּ מִגֵּן עֵדֶן, וְלֹא חֲזְרוּ לְשֵׁם.

בָּא אָבִיָּה בְּנוֹ, וְהָיָה עוֹשֶׂה טוֹב כְּשֶׁהָיָה קָטָן, וּמָה טוֹב הָיָה עוֹשֶׂה, אָמַר רַבִּי יוֹסִי אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, עוֹלֵי הַרְגָל הָיוּ עוֹלִים עַל יָדוֹ, שְׁלֹא מִדַּעַת אָבִיו. רָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא טוֹב, וְסָלְקוּ מִהָעוֹלָם קֳדָם יָמָיו, כְּדִי לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִמּוֹ, וּלְהַנְחִילוֹ לְעוֹלָם הַבָּא, קֳדָם שְׂיִבְאִישׁ רִיחוֹ, וְזֶהוּ הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיּוֹתָיו.

כִּךְ חֲנוּךְ, בְּעוֹד שֶׁהָיָה צָדִיק, וְהַדוֹר כֻּלּוֹ חַיִּיבִין, רָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂאֵם יִנְיַחְהוּ וְלַמּוֹד מִמַּעֲשֵׂיהֶם, וְסָלְקוּ קֳדָם זְמַנּוֹ מִן הָעוֹלָם, קֳדָם שְׂיִבְאִישׁ רִיחוֹ. הַדָּא הוּא דְכַתִּיב, וְאֵינְנוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים, כְּלוּמַר, וְאֵינְנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, לְמַלְאֵת יָמָיו, כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים קֳדָם זְמַנּוֹ, לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ חֶסֶד לְהַנְחִילוֹ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֵת בְּנוֹת הָאָדָם. מֵאֵן אֵינּוֹן בְּנֵי הָאֱלֹהִים. ר' יִרְמְיָה אָמַר, גְּדוּלֵי הַדוֹר, שֶׁהָיוּ (דף כו ע"א) אֲבוֹתֵיהֶם גְּדוּלֵי הַדוֹר, וְלֹא הָיוּ מוֹחִינִים בָּיָדָם.

הַתִּנְיָא, סְבָא בְּבֵיתָא, סְמָנָא טְבָא בְּבֵיתָא. צָדִיקָא בְּדָרָא, סִימָנָא טְבָא הוּי בְּעֵלְמָא. דְתַנֵּן, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְטִיל אֵימַת הַדָּבָר וְהַמְּנַהֵג עַל בְּנֵי אָדָם. דְּכָל זְמַן שְׂאֵימַת הַדָּבָר עַל הַדוֹר, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא צָדִיק, וְהֵם צָדִיקִים. נִטְלָה אֵימַתוֹ מִבְּנֵי אָדָם, הוּא חַיִּב, וְהֵם יוֹתֵר מִמֶּנּוּ.

וְכֹא הַפְּתוּב לְהוֹרוֹת, הַנְּפִילִים הָיוּ בְּאָרְץ, אֵלּוּ אָדָם וְאִשְׁתּוֹ, שֶׁהֵם הָיוּ שְׂנֵפְלוּ בְּאָרְץ, בְּלֹא אָב וְאֵם. וְלָמָּה נִקְרְאוּ נְפִילִים. שְׂנֵפְלוּ מִמַּעֲלָתָם שֶׁהָיָה לָהֶם. כְּלוּמַר, נְפִלִים הֵם מִכַּמּוֹת שֶׁהָיוּ כְּכֹר. נְפִלִים הֵם, עַל נְפִילִים שְׂנֵטְרָדוּ מִגֵּן עֵדֶן, וְלֹא חֲזְרוּ לְשֵׁם.

על פן חזרה תורה ואמרה, אלו היו בארץ, שהיתה אימתם על כל הבריות, ועדין היו קמים, ולא מנעו בני הדור מלעשות עבירות. ומי הם אותם העוברים גדולי הדור, אנשי השם, שהיו גדולים בדור.

אמר רבי פנחס, מפאן משמעות הפסוק, שכתוב (שם) הנפלים היו בארץ בימים ההם, להם המניעה למנע עצמם מהעברות בשבילם ולא מנעו, ולעיניהם ממש באים אל בנות האדם בנות וילדו להם. ומי היו אותם הנפלים שהיו בדור? אותם הגבורים שלא נראה בדור כמותם. אנשי השם - שם הידוע שקרא להם הקדוש ברוך הוא, שכתוב (שם ה) ויקרא את שמם אדם.

אמר רבי חנינא לרב הונא, מה שאמר בני האלהים, על שם שנבראו משם זה, שכתוב (שם א) ויברא אלהים את האדם.

ויהי היום ויבאו בני האלהים כו' (א"ב א). אמר רבי שמעון בן לקיש, הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המות. אמר רבי יהודה, אותו היום, יום של ראש השנה היה, יום שיש לכל אדם לחזור למוטב. וכך תראה, אין דרכו של יצר הרע לקטרג, אלא בשעה שהאדם רוצה לחזור למוטב. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. מלוף ה' לעולם אמן ואמן.

### פרשת נח

ורבי חזקיהו אמר, אשרי חלקם של ישראל, שהקדוש ברוך הוא רצה בהם, ונתן להם תורה קדושה, וזהיר אותם ונתן להם עצה להשמר ממעלה ומטה כדי שלא ישלט בהם - רק הקדוש ברוך הוא לבדו, והם יודעים לדחות מהם את כל המקטרגים

על פן חזרה תורה ואמרה, אלו היו בארץ, שהיתה אימתם על כל הבריות, ועדיין היו קמים, ולא מנעו בני הדור מלעשות עבירות. ומי הם אותם העוברים גדולי הדור, אנשי השם, שהיו גדולים בדור. אמר רבי פנחס, מפאן משמעותו דקרא, דכתיב הנפילים היו בארץ בימים ההם, להם המניעה למנוע עצמן מהעבירות בשבילם, ולא מנעו, ולעיניהם ממש באים אל בנות האדם בנות, וילדו להם. ומי היו אותם הנפילים שהיו בדור. אותם הגבורים שלא נראה בדור כמותם. אנשי השם: שם הידוע שקרא להם הקדוש ברוך הוא, דכתיב ויקרא את שמם אדם.

אמר רבי חנינא לרב הונא מה דאמר בני האלהים. על שם שנבראו משם זה, דכתיב ויברא אלהים את האדם.

ויהי היום ויבאו בני האלהים וכו'. אמר רבי שמעון בן לקיש, הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המות. אמר רבי יהודה, אותו היום, יום של ראש השנה היה. יום שיש לכל אדם לחזור למוטב, וכך תראה, אין דרכו של יצר הרע לקטרג, אלא בשעה שהאדם רוצה לחזור למוטב. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. מלוף ה' לעולם אמן ואמן. (דף כו ע"א).

### פרשת נח

ר' חזקיה אמר, זכאה חולקיהון דישראל, דקודשא בריה הוא אתרעי בהו, ויהב לון אורייתא קדישא, ואזהר לון, ויהב לון עיטא, לאסתמרא מעילא ותתא, בגין דלא ישלוט בהו בר קודשא בריה הוא בלחודוי. ואינון ידעין לדחייא מנייהו כל מקטרגין, וכל



וְכָל הַמַּחְבְּלִים כְּדֵי שֶׁיְהִי חֵלֶק  
גֹּרְלוֹ וִירְשָׁתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים  
לב) כִּי חֵלֶק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל  
נִחְלָתוֹ.

בא וראה, ביום של ראש השנה  
הקדוש ברוך הוא יושב בדין על  
העולם, וכל בני העולם נכנסים  
בחשבון, ואין מי שלא נכנס  
בחשבון, וספרי חיים ומתים  
נפתחים ביום ההוא.

והקדוש ברוך הוא, משום שרצה  
בהם, נתן להם עצה להנצל מפל  
המקטרגים שלמעלה שמתמנים  
בכל זמן שהדין שורה בעולם.  
ביום הזה מזדמנים ישראל  
לעורר עליהם רחמים, ובמה?  
בשופר.

שהקול הזה שיוצא עולה למעלה  
ומעורר את השופר שלמעלה. אז  
מתעוררים רחמים ממקומם,  
והקדוש ברוך הוא קם מכסא  
הדין ויושב בכסא רחמים, וחס  
על ישראל, ולא נתנת רשות  
למקטרג עליהם.

וישראל שבים בתשובה לפני  
הקדוש ברוך הוא, ותוקעים  
שופר ומעוררים רחמים, שהרי  
הקול ההוא שיוצא הוא  
התעוררות של רחמים, ואז  
המלשין לא יכול לצמד לפני כסא  
הרחמים, שהרי לא בא מן אותו  
הצד, ולא נמצא קטגור.

ביום הכפורים, שהוא חתימת  
הדין, ועומדים ישראל בקדשת  
רבונם ביום ההוא כדי שלא יקרב  
המלשין למקדש, נותנים לו  
שעיר שפא מצד של רוח  
הטמאה, והוא טמא, ורוח  
הטמאה נהנית ממנו, והוא  
מתעסק בו, ולא קרב למקדש  
לטמא. ואז הפנים מאירות,  
וישראל נצולים ממנו.

בזמן אחר, כשרבים חטאי בני  
האדם, המלשין הזה בשעה

קִסְטִירִין, בְּגִין דִּיהוּן חוּלְקָא דְעַדְבִּיָּה  
וְאַחַסְנַתִּיָּה, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (דברים לב ט) כִּי חֵלֶק  
ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ.

הוא חזי, ביומא דראש השנה, קודשא בריך  
הוא יתיב בדינא על עלמא, וכל בני עלמא  
עאלין לחושבנא, ולא אית מאן דלא עאל  
בחושבנא. וספריין דחיין ומתיין פתיחין בההוא  
יומא.

והקדוש ברוך הוא בגין דאתרעי בהו, יהב לון  
עיטא לאשתזבא מפל מקטרגין  
דלעילא, דאינון אתמנן בכל זמנא דדינא  
שריא על עלמא. בהאי יומא אזדמנן ישראל  
לאתערא רחמי עליהו. ובמה. בשופר.

דהא קלא דנפיק, סליק לעילא, ואתער שופר  
דלעילא. כדין מתערי רחמי מאתריהו.  
וקודשא בריך הוא קם מכורסייא דדינא ויתיב  
בכורסיא דרחמי, וחיס עליהו דישראל, ולא  
אתייהב רשו למקטרגא עליהון.

וישראל תייבי בתיובתא קמי קודשא בריך  
הוא, ותקעי שופר, ואתערו רחמי.  
דהא ההוא קלא דנפק, אתערוותא דרחמי  
איהו. וכדין, דלטורא לא יכיל לקיימא קמי  
פורסייא דרחמי. דהא לא אתי מההוא סטרא,  
ולא אשתכח קטיגורא.

ביומא דכפורי, דאיהו חתימא דדינא, וקיימי  
ישראל בקדושתא דמאריהון. בההוא  
יומא, בגין דלא יקרב דלטורא למקדשא,  
יהבין ליה שעיר, דאתי מסטרא דרוחא  
מסאבא, והוא מסאבא, ורוחא מסאבא אתהני  
מיניה, והוא אתעסק ביה, ולא קריב למקדשא  
לסאבא. וכדין אנפין נהירין, וישראל  
אשתזיבו מניה.

בזמנא אחרא פד סגיא חובי בני נשא, האי

שֶׁהַדִּין מִתְעוֹרֵר עַל חֻטְאֵי הָעוֹלָם,  
אִז הוּא בָּא וְנִמְצָא כְּמִקְטָרֵג לְפָנָי  
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְנִטְמָא  
הַמְקַדֵּשׁ, וְכָל הַפְּנִימִים עֲצוּבוֹת,  
וְהַדִּין נִמְצָא. וְעַל זֶה (בְּרֵאשִׁית טו) קָץ  
כָּל בִּשְׂרׁ בָּא לְפָנָי. לְפָנָי וְדָא,  
לְבַקֵּשׁ עַל חֻטְאֵי בְּנֵי הָעוֹלָם,  
שֶׁהֵם גְּרָמוּ.

בָּא וְרָאָה, כָּל אָדָם שֶׁיַּעֲשֶׂה  
וְיִשְׁמַר אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה,  
הַנְּשִׂמָה שְׁמוּרָה בְּגוּפוֹ, שֶׁהוּא  
תְּכָה, וְלֹא נַעֲנֵשׁ, וְלֹא יִשְׁלַט עָלָיו  
מִלְאַף הַמּוֹת. וְכָל אָדָם שֶׁאֵינוֹ  
שׁוֹמֵר וְלֹא מְקִים מִצְוֹת הַתּוֹרָה  
וְעוֹבֵר עָלֶיהָ, אִז מִלְאַף הַמּוֹת  
יִשְׁלַט עָלָיו.

בָּא וְרָאָה, הַתְּכָה הִיא הַגּוּף. נַח  
וְאִשְׁתּוֹ - י"ה. שֵׁם וְאִשְׁתּוֹ - ו"ה.  
וְנַעֲשֶׂה הַשֵּׁם מְלֵא. יְהו"ה אֶחָד -  
יִפֹּת וְאִשְׁתּוֹ. י"ה - חָם וְאִשְׁתּוֹ,  
וְהֵם כְּדוֹגְמָא זו.

זוֹה (שם) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנַח,  
אֱלֹהִים זו שְׂכִינָה, קָץ כָּל בִּשְׂרׁ  
וְגו'. (שם) צַהַר תַּעֲשֶׂה לַתְּכָה - זְהוּ  
הַסּוּד שֶׁל הַגּוּף. אַתָּה וּבְנִיךָ וְגו'  
- גְּבָרִים לְחוּד וְנִשְׂמִים לְחוּד. (שם)  
וַיַּעַשׂ נַח - זו בְּרִית קְדוּשָׁה. כָּכֵל  
אֲשֶׁר צִוָּה אֱתוֹ אֱלֹהִים - זו שְׂכִינָה.  
(שם טו) וַיֹּאמֶר ה' לְנַח - כְּאֵן מִדַּת  
הַרְחָמִים.

וּכְמֵן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהוֹרָה הִיא  
שָׁנִים אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ, שֶׁהָרִי הִיא  
מִצַּד הַטְּמָאָה, וְעַל זֶה אָמַר (מִיכָה  
ח) וְהִאֲבֹדְתִי. וְאִסְתַּפֵּל שְׂאִין בּוֹ  
אֵלָא שָׁנִים, וְאִין בְּהֵם שְׂבָעָה  
שְׂבָעָה, כְּמוֹ שְׂכִתוּב בְּעוֹף  
הַשָּׁמַיִם, אַרְבַּע עֶשְׂרֵה זָכָר וְנִקְבָּה,  
לְחַיִּוֹת זָרַע עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ. (שם)  
שָׁנִים שָׁנִים בָּאוּ וְגו'. הַסְתַּפֵּל  
וְרָאָה, עַל מַה שֶׁאָמַר בְּרֵאשׁוֹנָה  
וּכְמֵן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהוֹרָה הִיא,  
וְאַחַר כֵּךְ שָׁנִים שָׁנִים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בָּא וְרָאָה, אִין  
לָךְ בְּכָל לֵילָה וְלֵילָה שְׁלֹא תִצָּא

דְּלִטּוֹרָא, בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא אִיתְעַר עַל חוֹבֵי  
עֲלָמָא, כְּדִין אִיהוּ אֲתִי וְאִשְׁתַּכַּח מְקַטְרָגָא קַמִּי  
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִסְתַּאֲב מִקְדְּשָׁא, וְכָל  
אֲנַפִּין עֲצִיבִין, וְדִינָא אִשְׁתַּכַּח. וְעַל דָּא קָץ כָּל  
בִּשְׂרׁ בָּא לְפָנָי. לְפָנָי וְדָא, לְמַתְבַּע עַל חוֹבֵי  
בְּנֵי עֲלָמָא, דְּאֵינוֹן גְּרָמוּ.

(עוּד לְפָרְשַׁת נַח)

הָא חֲזִי, כָּל בַּר נֶשׁ דִּיעֵבֵד וַיִּנְטֵר פִּיקוּדֵי  
אוּרִייתָא, נִשְׁמַתָּא אִסְתַּמְרָא בְּגוּפִיהָ,  
דְּאִיהוּ תִיבָה, וְלֹא אֲתַעֲנֵשׁ, וְלֹא יִשְׁלוּט עָלֶיהָ  
מִלְאַף הַמּוֹת. וְכָל בַּר נֶשׁ דִּלָּא נְטִיר וְלֹא קִיִּים  
פִּיקוּדֵי אוּרִייתָא, וְאִעֲבַר עָלֶיהָ, מִלְאַף הַמּוֹת  
כְּדִין יִשְׁלוּט עָלֶיהָ.

הָא חֲזִי, תִיבָה, אִיהוּ גּוּפָא. נַח וְאִשְׁתּוֹ, י"ה.  
שֵׁם וְאִשְׁתּוֹ, ו"ה. וְאִתְעֵבֵד הַשֵּׁם מְלֵא,  
יְהו"ה אֶחָד. יִפֹּת וְאִשְׁתּוֹ, י"ה. חָם וְאִשְׁתּוֹ,  
וְאֵינוֹן כְּדוֹגְמָא דָּא.

וְדָא וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנַח. אֱלֹהִים, דָּא שְׂכִינָתָא,  
קָץ כָּל בִּשְׂרׁ וְגו'. צַהַר תַּעֲשֶׂה לַתִּיבָה, דָּא  
אִיהוּ רְזָא דְּגוּפָא. אַתָּה וּבְנִיךָ וְגו', גּוּבְרִין  
לְחוּד, וְנִשְׂמִין לְחוּד. וַיַּעַשׂ נַח, דָּא בְּרִית  
קְדִישָׁא. כָּכֵל אֲשֶׁר צִוָּה אֱתוֹ אֱלֹהִים, דָּא  
שְׂכִינָתָא. וַיֹּאמֶר ה' לְנַח, הֵכָא מִדַּת רַחֲמִים.

וּכְמֵן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהוֹרָה הִיא שָׁנִים אִישׁ  
וְאִשְׁתּוֹ, דִּהָא הִיא מִסְטָרָא דְּמִסְאָבָא, וְעַל  
דָּא אָמַר, (מִיכָה ה ט) וְהִאֲבֹדְתִי. וְאִסְתַּפֵּל דְּלִית  
בִּיהָ, אֵלָא תַרְיִן, וְלֹא אִית בְּהוֹן שְׂבָעָה שְׂבָעָה,  
כְּמָה דְּכְתִיב, בְּעוֹף הַשָּׁמַיִם, אַרְבַּע סָרִי דְּכַר  
וְנוֹקְבָא, לְחַיִּוֹת זָרַע עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ. שָׁנִים  
שָׁנִים בָּאוּ וְגו' אִסְתַּפֵּל וְחָמָא, עַל מַה דְּאָמַר  
בְּקַדְמִיתָא וּכְמֵן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהוֹרָה הִיא,  
וּלְבַתֵּר שָׁנִים שָׁנִים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזִי לִית לָךְ בְּכָל לֵילָא

וְלִילִיָּא, דְּלֵא תִיפּוּק נִשְׁמַתָּא מִגּוּפָא דְּבַר נֶשׁ,  
דְּאִיקְרֵי יוֹנָה. דְּכְתִיב, וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה. הִקְלוּ  
הַמַּיִם, אֵלַיִן מַיִם זְדוֹנִים, כְּמָה דְּאֵת אָמֵר (דף  
נו ע"ב) (תהלים קכד ה) הַמַּיִם הַזְּדוֹנִים. דְּאִינוּן מִסְטָרָא  
דְּמִסְאָבוּ. מַעַל הָאָרְץ, דְּאִינוּן לְעִיל מִן אַרְעָא,  
אֵלַיִן מִלְּאָכִי חֲבָלָה.

מַה פְּתִיב. וְלֵא מְצָאָה הַיּוֹנָה מְנוּחָ, דְּאֵתִמְנַעֵי  
מַעַלְמָא עֵילְאָה, וּמִן צְדִיקִים דְּלְעִילָא,  
וּמִכָּל בְּרַכָּאן. הֲדָא הוּא דְּכְתִיב, וַתָּשָׁב אֵלָיו  
אֶל הַתֵּיבָה כִּי מַיִם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ.

אֲפִיק לָהּ תַּנְיִינוּת, וַיּוֹסֶף שְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה  
מֵאֲתוֹ, וּמִגּוּ דוּחְקָא וְצַעְרָא, וַתִּבֹּא אֵלָיו  
הַיּוֹנָה לְעַת עָרֵב, דְּלֵא הוּת נִהָרָא לֹון שְׁעַתָּא  
דְּרוּוּחָא, כְּמָה דְּהוּת בְּקִדְמִיתָא, וְאֵתִחֲשַׁף לָהּ  
יוֹמָא, וְאֵתִעָרֵב לָהּ שְׁמַשָּׁא.

וּמָה אָמַרְת לְנַח וּלְבֹנָי. (שה"ש ה ז) מְצִאוּנֵי  
הַשּׁוֹמְרִים הַסּוֹכְבִים בְּעִיר. אֵלַיִן נְטָרֵי  
תְרַעֵי יְרוּשָׁלַיִם. וְעַם כָּל דָּא, וְהִנֵּה עָלָה זֵית  
טָרְף בְּפִיָּה, וְעַל דָּא וַיִּדַע נַח כִּי קָלוּ הַמַּיִם,  
וְאֵתִתְקַפּוּ מִלְּאָכִי דְקִדְשָׁה עַל מִלְּאָכִי חֲבָלָה.  
וַיִּיחַל עוֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרַיִם וְכוּ', וְלֵא יִסְפָּה  
וְכוּ', חֲרָבוּ הַמַּיִם מַעַל הָאָרֶץ.

בְּתַר דְּאֵסְתַּמַּר וְאֵעֲבַר הַהוּא זִימְנָא דְשְׁלִיט  
מִלְּאָף הַמּוֹת, וְאֵתִעָבְרוּ חֲיִיבִין מַעַלְמָא,  
מַה פְּתִיב, וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח.

סְפִינְתָא אֲמַתִּילַת לְתִיבּוּתָא דְנַח, וְאֵית בָּהּ  
גּוֹבְרִין יְהוּדָאִין וַיִּשְׁמַעְאֲלִים וּבְנֵי  
עֶשׂוֹ, כְּדוּגְמָא דָּא אֵית בְּגוּפָא, כְּלִיל מְכוּלְהוּן,  
דְּגוּפָא דָּא, לָאו אִיהוּ מִן נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא, וְדָא  
הוּא דְאָמַר לְנַח, דְּאִיהוּ נִשְׁמַתָּא לְנִשְׁמַתָּא,  
כְּמָה דְאֵת אָמַר עֶשָׂה לָךְ תִּבְת עֲצִי גִפְר.

וְדָא הוּא דְאָמַר לְאַבְרָם, לָךְ לָךְ מֵאַרְצְךָ, לְמָה  
וְזָהוּ שְׁאֵמַר לְאַבְרָם (שם יב) לָךְ לָךְ מֵאַרְצְךָ. לְמָה פְּעַמִּים? אֵלָא, צֵא מִדִּירְתְךָ וּמִגּוּפְךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ,

הַנִּשְׁמָה מִגּוּפֵי אָדָם, שְׁנִקְרָאת  
יוֹנָה, שְׁכְתוּב (שם ח.ח) וַיִּשְׁלַח אֶת  
הַיּוֹנָה. הִקְלוּ הַמַּיִם - אֵלוּ מַיִם  
הַזְּדוֹנִים, כְּמוֹ שְׁנִאָמַר (תהלים קכד)  
הַמַּיִם הַזְּדוֹנִים, שְׁהֵם מִצַּד  
הַטְּמָאָה. מַעַל הָאָרֶץ, שְׁהֵם  
לְמַעַל מִן הָאָרֶץ, אֵלוּ מִלְּאָכִי  
חֲבָלָה.

מַה פְּתוּב? וְלֵא מְצָאָה הַיּוֹנָה  
מְנוּחָ, שְׁנִמְנָעָה מִן הַעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן  
וּמִן הַצְּדִיקִים שְׁלִמְעָלָה וּמִכָּל  
הַבְּרַכּוֹת. זָהוּ שְׁכְתוּב (בראשית ח. ט)  
וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶל הַתֵּיבָה כִּי מַיִם עַל  
פְּנֵי כָל הָאָרֶץ.

הוּצִיא אוֹתָהּ שְׁנִית, (שם ח. ט) וַיּוֹסֶף  
שְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֲתוֹ. וּמִתּוֹךְ  
הַדַּחֲק וְהַצַּעַר - וַתִּבֹּא אֵלָיו הַיּוֹנָה  
לְעַת עָרֵב, שְׁלֵא הִיָּתָה מֵאִירָה  
לָהֶם שְׁעַת הַרוּחָה כְּמוֹ שְׁהִיָּתָה  
בְּרֵאוּשׁוֹנָה, וְנִחְשַׁף לָהּ הַיּוֹם,  
וְהִעָרִיב לָהּ הַשֶּׁמֶשׁ.

וּמָה אָמַרְתָּ לְנַח וּלְבֹנָיו? (שיר ה)  
מְצִאוּנֵי הַשּׁוֹמְרִים הַסּוֹכְבִים בְּעִיר,  
אֵלוּ שׁוֹמְרֵי שְׁעָרֵי יְרוּשָׁלַיִם, וְעַם  
כָּל זֶה (בראשית ח. יא) וְהִנֵּה עָלָה זֵית  
טָרְף בְּפִיָּה. וְעַל זֶה (שם) וַיִּדַע נַח  
כִּי קָלוּ הַמַּיִם, וְהִתְחַזְּקוּ מִלְּאָכִי  
הַקְּדוּשָׁה עַל מִלְּאָכִי חֲבָלָה. (שם)  
וַיִּיחַל עוֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרַיִם  
וְכוּ', וְלֵא יִסְפָּה וְכוּ', חֲרָבוּ הַמַּיִם  
מַעַל הָאָרֶץ.

אַחַר שֶׁסְּתַתַּר וְעֵבַר אוֹתוֹ הַזְּמַן  
שְׁשִׁילַט מִלְּאָף הַמּוֹת וְעֵבְרוּ  
הַרְשָׁעִים מִן הַעוֹלָם, מַה פְּתוּב?  
(שם) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח.

הַסְּפִינָה נִמְשָׁלָה לְתִבְת נַח, וַיִּשַׁע  
בָּהּ אֲנָשִׁים יְהוּדִים וַיִּשְׁמַעְאֲלִים  
וּבְנֵי עֶשׂוֹ. כְּדוּגְמָא זוּ יֵשׁ בְּגוּפֵי  
כְּלוּל מִכָּל, שְׁהַגּוּף הַזֶּה אִינוּ מִן  
הַנִּשְׁמָה הַקְּדוּשָׁה, וְזָהוּ שְׁאָמַר  
לְנַח שְׁהוּא נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה, כְּמוֹ  
שְׁנִאָמַר (שם י) עֶשָׂה לָךְ תִּבְת עֲצִי  
גִפְר.

צֵא מִדִּירְתְךָ וּמִגּוּפְךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ,

שֵׁשׁ שְׁלֹמוֹת לְמַעְלָה. אֶל הָאָרֶץ  
אֲשֶׁר אֲרָאָךְ - זֶה הַגּוֹף, שֶׁהוּא  
תַּבַּת נח.

וּבְהִנְמָא הוּוּ הָיָה נח. זֶהוּ שְׁכַתּוּב  
(שם ח) וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה. וְהוֹצִיאֵנוּ  
אֶת הַיּוֹנָה מִן הַתַּבַּח וְנִתְּנוּ אוֹתָהּ  
בְּמַיִם. בְּדִגְמָא זוּ יֵצֵאָה לָהּ הַיּוֹנָה  
מִתַּבַּח נח, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וְלֹא  
יִסְפָּה שׁוֹב אֵלָיו עוֹד.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּשֶׁנֶּחַ הָיָה  
בַּתַּבַּח, הָיָה פּוֹחַד שֶׁלֹּא יִזְכּוּ אוֹתוֹ  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָמִים.  
וְכִינּוֹן שֶׁעָבְרוּ חֲטָאֵי הָעוֹלָם, אֲזִי  
מֵה כְּתוּב? וַיִּזְכּוּ אֱלֹהִים אֶת נח.

### מִדְרַשׁ הַנֶּעְלָם

רַבִּי פֶּתַח בְּפִסּוּק הַזֶּה, (שם ח)  
מִצְאֵנִי הַשְּׁמֵרִים הַסֹּבְבִים בְּעִיר  
הַכּוֹנֵי פְּצַעוֹנֵי נִשְׂאוּ אֶת רִדְדֵי  
מַעְלֵי שְׁמֵרֵי הַחַמּוֹת. כְּמָה חֲבִיבָה  
הִיא הַנְּשֻׁמָה הַנִּתְּוֹנָה מִתַּחַת כֶּסֶף  
הַכְּבוֹד, מִמְּקוֹם הַקְּדוֹשׁ, מֵאַרְצוֹת  
הַחַיִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קטז)  
אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים.  
וְלָמָּה קָרָאוּ דוֹד אַרְצוֹת הַחַיִּים,  
וְכִי לְמַעְלָה יֵשׁ אַרְצוֹת? אָמַר רַבִּי  
יִצְחָק, לֹא אַרְצוֹת מִמֶּשׁ, וְלֹא עַל  
דַּעַת שֶׁל אַרְצוֹת אָמַר אוֹתוֹ דוֹד,  
אֶלָּא לְשׁוֹן רִצּוֹי הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר  
(יחזקאל ב) אַרְצָה אֲתָכֶם. כְּלוֹמַר,  
אָמַר דוֹד, אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּמִקְוֹם  
אֲשֶׁר יִרְצוּ תָמִיד הַצְּדִיקִים,  
הַנִּקְרָאִים חַיִּים, אֲשֶׁר רִצּוֹנָם לְלֶכֶת  
וְחַפְצָם לְלֶכֶת שְׁמָה. וּמִמְּקוֹם  
הַקְּדוֹשׁ בָּאָה הַנְּשֻׁמָה לְהֵאִיר עַל  
הַגּוֹף הָאֶפֶל, כְּדֵי לְהוֹלִיכּוֹ בְּדֶרֶךְ  
יִשְׂרָאֵל וְלַעֲבֹד עֲבוֹדָתוֹ וּרְצוֹן  
בוֹרְאוֹ, לְבֹא לְמַחֵר וְלִטֹּל שְׂכָרוֹ.  
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵלְמָלָא לֹא  
הֵינְנוּ בְּעוֹלָם - נֶאֱמַר לָנוּ, וְלֹא נִתְּן  
חֲשׁוֹבוֹן לְכַעַל הַפְּתִיקָה. אַחַר כֵּן  
אָמַר, חֲזַרְתִּי בֵּי.

יְאוֹת לָן, וְלֹא נִיְהָב חוֹשְׁבְּנָא לְמֵאֲרִיָּה דְּפִיתְקָא, לְכַתֵּר אָמַר, הַדְרִי בֵּי.

תְּרֵי זִמְנֵי. אֶלָּא, פּוֹק מִן דִּירְתָךְ וּמִן גּוֹפְךָ,  
וּמִן בֵּית אָבִיךָ, דְּאִית שְׁלָם דְּלַעֲיָלָא. אֶל הָאָרֶץ  
אֲשֶׁר אֲרָאָךְ, דָּא גּוֹפָא, דְּאִיְהִי תִּיבַת נח.

וּבְהִנְמָא דָּא הָוָה נח, הִדָּא הוּא דְכִתִּיב, וַיִּשְׁלַח  
אֶת הַיּוֹנָה. וְאֶפִּיקוּ לָהּ לַיּוֹנָה מִן  
תִּיבּוֹתָא, וַיִּהְיֶה לָהּ בְּמַיָּא. בְּדוּגְמָא דָּא נִפְקָא  
לָהּ יוֹנָה מִן תִּיבּוֹתָא דְנח, כְּמָה דְאֵת אָמַר וְלֹא  
יִסְפָּה שׁוֹב אֵלָיו עוֹד.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, נח פֶּד הָוָה בְּתִיבּוֹתָא, הָוָה  
דְּחִיל דְּלֹא יִדְכַר לִיָּה קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא  
לְעוֹלָמִין, וְכִינּוֹן דְּאֵתְעַבְרוּ חוֹבֵי עֲלָמָא, כְּדִין  
מֵה פְתִיב וַיִּזְכּוּ אֱלֹהִים אֶת נח.

### מִדְרַשׁ הַנֶּעְלָם

רַבִּי פֶּתַח בְּהַאי קָרָא, מִצְאֵנִי הַשְּׁמֵרִים הַסֹּבְבִים  
בְּעִיר הַכּוֹנֵי פְּצַעוֹנֵי נִשְׂאוּ אֶת רִדְדֵי מַעְלֵי  
שְׁמֵרֵי הַחַמּוֹת. כְּמָה חֲבִיבָה הִיא הַנְּשֻׁמָה,  
הַנִּתְּוֹנָה מִתַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, מִמְּקוֹם הַקְּדוֹשׁ,  
מֵאַרְצוֹת הַחַיִּים, כְּמָה דְאֵת אָמַר (תהלים קטז ט)  
אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים.

וְלָמָּה קָרָאוּ דוֹד אַרְצוֹת הַחַיִּים, וְכִי לְמַעְלָה  
יֵשׁ אַרְצוֹת. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא אַרְצוֹת  
מִמֶּשׁ, וְלֹא אֲדַעְתָּא דְאַרְצוֹת אָמַר דוֹד, אֶלָּא  
לְשׁוֹן רִצּוֹי הוּא, כְּמָה דְאֵת אָמַר (יחזקאל כ מא)  
אַרְצָה אֲתָכֶם. כְּלוֹמַר, אָמַר דוֹד, אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי  
ה', בְּמִקְוֹם אֲשֶׁר יִרְצוּ תָמִיד הַצְּדִיקִים,  
הַנִּקְרָאִים חַיִּים, אֲשֶׁר רִצּוֹנָם וְחַפְצָם לְלֶכֶת  
שְׁמָה. וּמִמְּקוֹם הַקְּדוֹשׁ, בָּאָה הַנְּשֻׁמָה לְהֵאִיר  
עַל הַגּוֹף הָאֶפֶל, כְּדֵי לְהוֹלִיכּוֹ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל,  
וְלַעֲבֹד עֲבוֹדָתוֹ וּרְצוֹן בוֹרְאוֹ, לְבֹא לְמַחֵר  
וְלִיטוֹל שְׂכָרוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵלְמָלִי לָא הוּיִנָּא בְּעֲלָמָא  
יְאוֹת לָן, וְלֹא נִיְהָב חוֹשְׁבְּנָא לְמֵאֲרִיָּה דְּפִיתְקָא, לְכַתֵּר אָמַר, הַדְרִי בֵּי.

הָא חֲזוּ, מַה פְּתִיב בְּאָדָם, (בראשית ב יח) לֹא טוֹב  
הָיִית הָאָדָם לְבַדּוֹ אֲעֲשֶׂה לוֹ עֵצֶר כְּנַגְדּוֹ.  
אָמַר רַבִּי, זֶה הִיא הַנְּשֻׁמָּה שְׁהִיא אֲצִלּוֹ עֵצֶר,  
לְהוֹלִיכּוֹ בְּדַרְכֵי קוֹנּוֹ. וְהֵינּוּ דִתְנַן בְּא לִיטְהַר  
מְסִייעִין אוֹתוֹ. תָּנוּ רַבָּנָן, פְּשֵׁהָאָדָם הוֹלֵךְ  
בְּדַרְכֵי קוֹנּוֹ, הִרְבֵּה מְסִייעִין אוֹתוֹ. נִשְׁמַתּוּ  
מְסִייעֵת אוֹתוֹ. מְלָאכֵי הַשָּׁרֵת מְסִייעִין אוֹתוֹ.  
שְׂכִינְתּוֹ שֶׁל מָקוֹם מְסִייעֵת אוֹתוֹ. וְכָלָם  
מְכַרְיִזִין לְפָנָיו וְאוֹמְרִים, (משלי ד יב) בְּלִכְתָּךְ לֹא  
יֵצֵר צַעֲדֶךָ וְאִם תְּרוּץ לֹא תִפְשֵׁל. רַבִּי נִתָּן  
אוֹמֵר, נִשְׁמַתָּן שֶׁל צְדִיקִים מְסִייעִין אוֹתוֹ.  
רַבִּי אֱלֶעָזֶר וְרַבִּי יוֹסִי חֲמוּי, הוּוּ אֲזִלוּ מֵאוּשָׁא  
לְלוּד. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְר' אֱלֶעָזֶר, אֲפֹשֶׁר  
דְּשִׁמְעַתְּ מֵאַבִּיךָ, מֵאִי דְכִתִּיב, (בראשית לב ב) וַיַּעֲקֹב  
הֵלֶךְ לְדִרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מְלָאכֵי אֱלֹהִים. אָמַר  
לִיה הֵכִי שְׁמִיעַ לִי מֵאַבָּא, אֵינּוֹן הוּוּ מְלָאכִים  
דְּאוּזְפוּהוּ בְּקַדְמִין מֵאַרְעָא דִישְׂרָאֵל. אָמַר  
לִיה, מָאן אֵינּוֹן. אָמַר לִיה לֹא יַדְעֵנָא. אָמַר  
לִיה, יָאוּת לְכוּן צְדִיקָא, מְלָה דְפוּמְכוּן  
כְּכִתְרָא דְמִלְכוּתָא, בְּרִישָׁא דְמִלְכָא.  
עַד דְּהוּוּ אֲזִלִּי מְטוֹ לְמַעְרְתָא דְלוּד, שְׁמַעוּ  
הֵהוּא קְלָא דְאָמַר, תְּרִין עוּזְלִין דְּאֵיילָתָא,  
עֲבַדוּ קְדָמִי רְעוּתָא דְנִיחָא לִי, וְאֵינּוֹן הוּוּ  
מִשְׁרִייתָא קְדִישָׁא, דְּעֵרַע יַעֲקֹב קָמִיה. אֲתֵרְגִישׁ  
רַבִּי אֱלֶעָזֶר, וְאַצְטַעַר בְּנַפְשִׁיה, וְאָמַר, מְאִרִיה  
דְּעִלְמָא, כְּף אֹרְחוּי, טַב לָן דְּלֹא נִשְׁמַע,  
שְׁמַעְנָא וְלֹא יַדְעֵנָא.  
אֲתֵרְחִישׁ לִיה נִיסָא, וְשְׁמַע הֵהוּא קְלָא דְאָמַר,  
אַבְרָהָם וַיִּצְחָק הוּוּ. נִפְלַע לְאַנְפוּי,  
וְחָמָא דִּיּוֹקְנָא דְאַבִּיו, אָמַר לִיה, אָנָּא שְׂאִילָנָא,  
וְאַתִּיבּוּנָא, דְאַבְרָהָם וַיִּצְחָק הוּוּ, דְּעֵרַעוּ  
לְיַעֲקֹב, כִּד אֲשֵׁתִיזִיב מִלְכָן.

בֹּא וְרֵאָה מַה פְּתוּב בְּאָדָם,  
(בראשית ב) לֹא טוֹב הָיִית הָאָדָם  
לְבַדּוֹ אֲעֲשֶׂה לוֹ עֵצֶר כְּנַגְדּוֹ. אָמַר  
רַבִּי, זֶה הִיא הַנְּשֻׁמָּה שְׁהִיא אֲצִלּוֹ  
עֵצֶר לְהוֹלִיכּוֹ בְּדַרְכֵי קוֹנּוֹ. וְהֵינּוּ  
מַה שְׁשֵׁנִינוּ, הֵבֵא לְטְהַר מְסִייעִין  
אוֹתוֹ. שְׁנוּ רַבּוּתֵינוּ, פְּשֵׁהָאָדָם  
הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי קוֹנּוֹ, הִרְבֵּה  
שְׁמִיעֵים לוֹ. נִשְׁמַתּוּ מְסִיעֵת  
אוֹתוֹ, מְלָאכֵי הַשָּׁרֵת מְסִיעֵים  
אוֹתוֹ, שְׂכִינְתּוֹ שֶׁל מָקוֹם מְסִיעֵת  
אוֹתוֹ, וְכָלָם מְכַרְיִזִים לְפָנָיו  
וְאוֹמְרִים (משלי ד יב) בְּלִכְתָּךְ לֹא יֵצֵר  
צַעֲדֶךָ וְאִם תְּרוּץ לֹא תִפְשֵׁל. רַבִּי  
נִתָּן אוֹמֵר, נִשְׁמַתְּם שֶׁל צְדִיקִים  
מְסִיעֵת אוֹתוֹ.  
רַבִּי אֱלֶעָזֶר וְרַבִּי יוֹסִי חֲמוּי הִיוּ  
הוֹלְכִים מֵאוּשָׁא לְלוּד. אָמַר רַבִּי  
יוֹסִי לְרַבִּי אֱלֶעָזֶר: אֲפֹשֶׁר  
שְׁשִׁמְעַתְּ מֵאַבִּיךָ מַה זֶה שְׂפִתּוּב  
(בראשית לב ב) וַיַּעֲקֹב הֵלֶךְ לְדִרְכּוֹ  
וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מְלָאכֵי אֱלֹהִים? אָמַר  
לוֹ: כְּף נִשְׁמַע לִי מֵאַבָּא, אוֹתָם  
שְׁהִיוּ הַמְּלָאכִים שְׁלוּוּ אוֹתוֹ  
בְּרֵאשׁוֹנָה מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל. אָמַר  
לוֹ: מִי הֵם? אָמַר לוֹ: לֹא יַדְעֵתִי.  
אָמַר לוֹ: נֵאָה לָכֶם הַצְדִיקִים,  
שְׂדִבְר פִּיכֶם כְּכִתְרַת הַמְּלָכוֹת,  
בְּרֵאשׁ הַמְּלָךְ.  
בְּעוֹד שְׁהִיוּ הוֹלְכִים, הִגִּיעוּ  
לְמַעְרַת לוּד. שְׁמַעוּ אוֹתוֹ הַקּוֹל  
שְׂאוֹמֵר: שְׁנֵי גּוּזְלֵי הַאֵילָת עֲשׂוּ  
לְפָנָי אֵת הַרְצוֹן שְׁנוּחַ לִי, וְהֵם  
הִיוּ הַמְּרַכְבֵּה הַקְּדוּשָׁה שְׁפָגַשׁ  
יַעֲקֹב לְפָנָיו. הִתְרַגַּשׁ רַבִּי אֱלֶעָזֶר  
וְהִצְטַעַר בְּנַפְשׁוֹ וְאָמַר: רַבּוֹן  
הָעוֹלָם - כְּף דִּרְכּוֹ, טוֹב לָנוּ שְׁלֹא  
נִשְׁמַע, שְׁמַעְתִּי וְלֹא יַדְעֵתִי.  
הִתְרַחַשׁ לוֹ נִס וְשְׁמַע אוֹתוֹ הַקּוֹל  
שְׂאוֹמֵר: אַבְרָהָם וַיִּצְחָק הִיוּ. נִפְלַע  
עַל פָּנָיו, וְרֵאָה אֵת דִּיּוֹקְנָא אֲבִיו.  
אָמַר לוֹ: אֲנִי שְׂאֵלְתִי, וְהִשִּׁיבּוּנִי  
שְׂאַבְרָהָם וַיִּצְחָק הִיוּ שְׁפָגְעוּ  
בְּיַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר נִצּוֹל מִלְכָן.

אָמַר לוֹ, בְּנִי, תּוֹצִיאַ הַפֶּתַח  
שֶׁלְךָ, וְקַח דְּבָרֵי אָבִיךָ הַזֶּה, שֶׁפֶה  
מְדַבֵּר גְּדוּלוֹת הוּא. וְלֹא זֶה  
בְּלִבְדּוֹ, אֲלֵא לְכֹל צְדִיק נִשְׁמָוֶת  
הַצְדִּיקִים נִפְגָּשִׁים לְפָנָיו לְהַצִּילוֹ,  
וְהֵם הַמְּלָאכִים הַקְּדוּשִׁים  
הַעֲלִיּוֹנִים.

וְכֵן רָאָה, יִצְחָק הִיָּה קִים בְּאוֹתָהּ  
שְׁעָה, אֲבָל הַנִּשְׁמָה הַקְּדוּשָׁה  
נִלְקָחָה בְּכֹסֶא כְבוֹד שֶׁל אֲדוֹנוֹ,  
כְּשֶׁנֶּעְקַד עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ, וּמֵאֵז  
נִסְתָּמוּ עֵינָיו מִלְרְאוֹת, וְהִינּוּ מֵה  
שְׁפָתוֹב (שם לא) וּפְחַד יִצְחָק הִיָּה  
לִי.

אָמַר לוֹ: מַה אָנוּ שָׁם? אָמַר לוֹ:  
אָנִי וְאִתָּה מְלָאכֵי עֲלִיּוֹן  
לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם הַמְּלָךְ הַמְּשִׁיחַ  
שֶׁל דָּוִד. קָם. בְּעוֹד שָׁקָם, רָאָה  
חֲמִיו שֶׁפָּנָיו מְאִירִים כְּמוֹ הַשֶּׁמֶשׁ.  
אָמַר לוֹ חֲמִיו: דְּבַר חֲדָשׁ שְׁמַעְתָּ,  
אוּ שְׂבָאוֹר כְּבוֹד הַדָּוִד שֶׁל מֶשֶׁה  
הִסְתַּכְּלָתָּ? אָמַר לוֹ: לֹא, אֲלֵא  
אֲשֶׁרִי הֵם הַצְדִּיקִים שְׁשׂוּמְרִים  
אוֹתָם מִחַנּוּת קְדוּשִׁים עֲלִיּוֹנִים,  
שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צא) כִּי מְלָאכֵינוּ  
יִצְוֶה לְךָ לְשִׁמְרֶךָ בְּכֹל דְּרָכֶיךָ.  
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עֲשֵׂה הַקְּדוּשָׁה  
בְּרוּךְ הוּא יְרוּשָׁלַיִם לְמַעַלָּה כְּנֶגֶד  
יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מִטָּה, וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא  
יָבֵא שָׁם עַד שְׂיָבֹאוּ יִשְׂרָאֵל  
בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל מִטָּה, שֶׁנֶּאֱמַר  
(הושע יא) בְּקִרְבְּךָ קְדוּשָׁה וְלֹא אָבּוֹא  
בְּעִיר.

וְשִׁבַּע פְּתוֹת שֶׁל מְלָאכֵי הַשָּׁרַת  
שׂוּמְרִים אוֹתָם סְבִיב, וְעַל כָּל  
פְּתַח וּפְתַח פְּתוֹת שֶׁל מְלָאכֵי  
הַשָּׁרַת, וְהֵם הַפְּתָחִים הַנִּקְרָאִים  
שְׁעָרֵי צְדָק, וְאֵלּוּ הֵם הַפְּתָחִים  
הַמְּכֻוֹנִים לְהַכְנִס שָׁם נַפְשוֹת  
הַצְדִּיקִים. וְדוֹד הַמְּלָךְ, עֲלִיו  
הַשְּׁלוֹם, נִכְסַף לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר  
(תהלים קיח) פְּתַחוּ לִי שְׁעָרֵי צְדָק  
אָבֵא בָם אוֹדָה יְהוָה, זֶה הַשֶּׁעַר לְהוֹ  
צְדִיקִים יָבֹאוּ בוֹ.

אָמַר לִיָּה, בְּרִי, פּוּק פִּיקְתָּךְ, וְסַב סִיבְתָּךְ, דְּפּוּם  
מְמַלְל רְבִרְבָן הוּא. וְלֹא דָא הוּא  
בְּלַחֲדוּהִי, אֲלֵא לְכֹל צְדִיקָא, נִשְׁמָתָהוֹן  
דְּצְדִיקָא מְעָרְעָן קְדַמוּהִי לְשִׁזְבוּתִיהּ. וְאִינוּן  
מְלָאכֵי קְדִישֵׁי עִילָאי.

וְתֵא חֲזִי, יִצְחָק קִיִּים הוּהוּ בְּהֵיִא שְׁעָתָא, אֲבָל  
נִשְׁמָתִיהּ קְדִישָׁא אֲתַנְסִיבַת בְּכוּרְסֵי יְקָרָא  
דְּמֵאֲרִיָּה, פַּד אֲתַעְקַד עַל גְּבֵי מְדַבְּחָא, וּמְכַדִּין  
אֲסַתִּימוּ עֵינָיו מִלְמַחֲזִי. וְהִינּוּ דְכַתִּיב, (שם לא  
מב) וּפְחַד יִצְחָק הִיָּה לִי.

אָמַר לִיָּה מַה אָנִּי תַפְּזוֹ. אָמַר לִיָּה, אָנִּי וְאִתָּה  
מְלָאכֵי עִילָאָה, לְאַשְׁתַּעֲשֵׂעָא בְּמִשְׁיַחָא  
מְלָכָא דְדָוִד. קָם, עַד דְּהוּהוּ קָם, חֲמָא חֲמוּהִי  
דְּאַנְפוּי נְהִירִין כְּשֶׁמֶשׂא.

אָמַר לִיָּה חֲמוּי, מְלָה חֲדַתָּא שְׁמַעְתָּ, אוּ בְנֵהִירוּ  
יְקָרָא זִיוָא דְּמִשָּׁה אֲסַתַּכְּלָתָּ. אָמַר לִיָּה  
לֹא. אֲלֵא זַפְּאִין אִינוּן צְדִיקָא, דְּנִטְרִין לְהוּן  
מְשֻׁרְיִיתִי קְדִישֵׁי עִילָאי, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צא יא) כִּי  
מְלָאכֵינוּ יִצְוֶה לְךָ לְשִׁמְרֶךָ בְּכֹל דְּרָכֶיךָ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עֲשֵׂה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא  
יְרוּשָׁלַיִם לְמַעַלָּה, כְּנֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל  
מִטָּה. וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יָבֵא שָׁם, עַד (דף כו ע"א)  
שְׂיָבֹאוּ יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל מִטָּה. שֶׁנֶּאֱמַר,  
(הושע יא ט) בְּקִרְבְּךָ קְדוּשָׁה וְלֹא אָבּוֹא בְּעִיר.

וְשִׁבַּע פְּתוֹת שֶׁל מְלָאכֵי הַשָּׁרַת שׂוּמְרִים אוֹתָם  
סְבִיב, וְעַל כָּל פְּתַח וּפְתַח פְּתוֹת שֶׁל  
מְלָאכֵי הַשָּׁרַת. וְהֵם הַפְּתָחִים הַנִּקְרָאִים שְׁעָרֵי  
צְדָק. וְאֵלּוּ הֵם הַפְּתָחִים, הַמְּכֻוֹנִים לְהַכְנִס  
שָׁם נַפְשוֹת הַצְדִּיקִים. וְדוֹד הַמְּלָךְ עֲלִיו  
הַשְּׁלוֹם נִכְסַף לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קיח ט כ) פְּתַחוּ  
לִי שְׁעָרֵי צְדָק אָבֵא בָם אוֹדָה יְהוָה, זֶה הַשֶּׁעַר  
לְהוֹ צְדִיקִים יָבֹאוּ בוֹ.

וּלְמַעַלָּה מֵהֶם שׁוֹמְרִים מִלְּאֲכִי הַשָּׂרֵת בַּחֲזוֹמוֹת הָעִיר. שְׁנֹאֲמַר (ישעיה סב ו) עַל חוֹמוֹתֶיךָ יְרוּשָׁלַיִם - זוּ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, הַפְּקֻדָּתִי שׁוֹמְרִים - אֵלּוּ מִלְּאֲכִי הַשָּׂרֵת. וְלַמְדּוּנֹה, שְׁבַע פְּתָחִים יִשׁ לְנַפְשׁוֹת הַצַּדִּיקִים לְהַכְנִס עַד מְקוֹם מַעְלָתָם, וְעַל כֵּל פֶּתַח וּפֶתַח שׁוֹמְרִים.

הַפֶּתַח הָרֵאשׁוֹן - נִכְנָסֶת הַנְּשָׁמָה בַּמַּעְרָת הַמְּכַפֶּלֶה, שֶׁהִיא סְמוּכָה לְגֵן עֵדֵן, וְאָדָם הָרֵאשׁוֹן שׁוֹמֵר עָלָיו. זְכָתָה - הוּא מְכַרְזוֹ וְאוֹמֵר: פָּנּוּ מְקוֹם, שְׁלוֹם בּוֹאֵךְ. וַיִּצְאָה מִפֶּתַח הָרֵאשׁוֹן.

הַפֶּתַח הַשֵּׁנִי - בְּשַׁעְרֵי גֵן עֵדֵן, וּמוֹצְאָה אֶת הַפְּרוּבִים וְאֶת לַהֵט הַחֲרֹב הַמְתַּהַפֶּכֶת. זְכָתָה - נִכְנָסֶת בְּשְׁלוֹם. וְאִם לֹא - שָׁם תִּקְבַּל עֲנֻשָׁה, וְתִשְׁרַף בְּלַהֵט הַפְּרוּבִים. וּכְנֻגְדָם הָיוּ הַפְּרוּבִים בַּמְקַדֵּשׁ, בְּשַׁעַר שֶׁהִכְהִין נִכְנָס בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. זְכָה - נִכְנָס בְּשְׁלוֹם. לֹא זְכָה - מִבֵּין שְׁנֵי הַפְּרוּבִים יוֹצֵא לֵהֵב, וְנִשְׂרַף מִכַּפְּנִים וּמֵת. וְהָיוּ מְכוּוֹנִים כְּנֻגְדֵי אֵלּוּ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר גֵּן עֵדֵן, לְצַרְף הַנְּשָׁמוֹת. זְכָתָה הַנְּשָׁמָה - נוֹתֵנִים לָהּ פִּינְקָס סִימָן לְכַנֵּס, וְנִכְנָסֶת לְגֵן עֵדֵן אֲשֶׁר בְּאַרְץ. וְעַמּוּד אֶחָד שֶׁל עֲנָן וְנִגְהָ מְעַרְבֵי זֶה בְּזֶה, וְעֵשָׂן וְנִגְהָ סְבִיבּוֹ, שְׁנֹאֲמַר (ישעיה ד ה) וּבִרְאָה ה' עַל כָּל מְכוּוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מְקַרְאֵיהָ עֲנָן יוֹמָם וְעֵשָׂן וְנִגְהָ. וְהוּא נְעוּץ מִלְּמִטָּה לְמַעְלָה לְשַׁעְרֵי שָׁמַיִם. זְכָתָה לְעֵלוֹת לְמַעְלָה - עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עַמּוּד. לֹא זְכָתָה יוֹתֵר - נִשְׁאַרְתָּ שָׁם, וּמִתְעַדְנָת מֵהַטּוֹב אֲשֶׁר לְמַעְלָה. שְׁאֲמַר רַבִּי יוֹסִי, רְאִיתִי גֵן עֵדֵן וְהוּא מְכוּוֹן כְּנֻגְדֵי פְּרוּכַת קֶרֶח הַנּוֹרָא אֲשֶׁר לְמַעְלָה, וְהִיא נִהְיֶית מִזִּיו הַשְּׁכִינָה, אֲבָל מִזִּיו הַנְּהִינִית מִמֶּנָּה.

וּלְמַעַלָּה מֵהֶם שׁוֹמְרִים מִלְּאֲכִי הַשָּׂרֵת, בַּחֲזוֹמוֹת הָעִיר. שְׁנֹאֲמַר (ישעיה סב ו) עַל חוֹמוֹתֶיךָ יְרוּשָׁלַיִם, זוּ הִיא יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, הַפְּקֻדָּתִי שׁוֹמְרִים, אֵלּוּ מִלְּאֲכִי הַשָּׂרֵת. וְתֹאנָא, שְׁבַע פְּתָחִים יִשׁ לְנַפְשׁוֹת הַצַּדִּיקִים, לְהַכְנִס עַד מְקוֹם מַעְלָתָם. וְעַל כֵּל פֶּתַח וּפֶתַח שׁוֹמְרִים.

הַפֶּתַח הָרֵאשׁוֹן, נִכְנָסֶת הַנְּשָׁמָה בַּמַּעְרָת הַמְּכַפֶּלֶה. שֶׁהִיא סְמוּכָה לְגֵן עֵדֵן. וְאָדָם הָרֵאשׁוֹן, שׁוֹמֵר עָלָיו. זְכָתָה, הוּא מְכַרְזוֹ וְאוֹמֵר, פָּנּוּ מְקוֹם, שְׁלוֹם בּוֹאֵךְ. וַיִּצְאָה מִפֶּתַח הָרֵאשׁוֹן.

הַפֶּתַח הַשֵּׁנִי בְּשַׁעְרֵי גֵן עֵדֵן, וּמוֹצְאָה אֶת הַפְּרוּבִים, וְאֶת לַהֵט הַחֲרֹב הַמְתַּהַפֶּכֶת. זְכָתָה, נִכְנָסֶת בְּשְׁלוֹם. וְאִם לֹא, שָׁם תִּקְבַּל עֲנֻשָׁה, וְתִשְׁפֹּט בְּלַהֵב הַפְּרוּבִים. וּכְנֻגְדָם הָיוּ הַפְּרוּבִים בַּמְקַדֵּשׁ, בְּשַׁעַר שֶׁהִכְהִין נִכְנָס בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, זְכָה נִכְנָס בְּשְׁלוֹם. לֹא זְכָה, מִבֵּין שְׁנֵי הַפְּרוּבִים יוֹצֵא לֵהֵב, וְנִשְׂרַף מִכַּפְּנִים, וּמֵת. וְהָיוּ מְכוּוֹנִים כְּנֻגְדֵי אֵלּוּ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר גֵּן עֵדֵן, לְצַרְף הַנְּשָׁמוֹת.

זְכָתָה הַנְּשָׁמָה, נוֹתֵנִין לָהּ פִּינְקָס סִימָן לְכַנֵּס, וְנִכְנָסֶת לְגֵן עֵדֵן אֲשֶׁר בְּאַרְץ. וְעַמּוּד אֶחָד שֶׁל עֲנָן וְנִגְהָ מְעוֹרְבֵי זֶה בְּזֶה, וְעֵשָׂן וְנִגְהָ סְבִיבּוֹ. שְׁנֹאֲמַר, (ישעיה ד ה) וּבִרְאָה ה' עַל כָּל מְכוּוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מְקַרְאֵיהָ עֲנָן יוֹמָם וְעֵשָׂן וְנִגְהָ. וְהוּא נְעוּץ מִלְּמִטָּה לְמַעְלָה לְשַׁעְרֵי שָׁמַיִם. זְכָתָה לְעֵלוֹת לְמַעְלָה, עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עַמּוּד. לֹא זְכָתָה יוֹתֵר, נִשְׁאַרְתָּ שָׁם, וּמִתְעַדְנָת מֵהַטּוֹב אֲשֶׁר לְמַעְלָה. רְאִיתִי גֵן עֵדֵן, וְהוּא מְכוּוֹן כְּנֻגְדֵי פְּרוּכַת קֶרֶח הַנּוֹרָא אֲשֶׁר לְמַעְלָה. וְהִיא נִהְיֶית מִזִּיו הַשְּׁכִינָה, אֲבָל מִזִּיו הַנְּהִינִית מִמֶּנָּה.

זְכָתָה לְעֵלוֹת, עוֹלָה בְּאוֹתוֹ  
עֲמוּד, עַד שְׁמַגְעַת עַד הַפְּתַח  
הַשְּׁלִישִׁי, וְהוּא נֶגֶד הַרְקִיעַ הַנִּקְרָא  
זְבוּל. וּמַגְעַת עַד יְרוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר  
שָׁם. וְשֵׁם הַשּׁוֹמְרִים. זְכָתָה -  
פּוֹתְחִין לָהּ הַפְּתָחִים וְנִכְנָסֶת.

לֹא זְכָתָה, נוֹעְלִים הַשְּׁעָרִים,  
וְדוּחִים אוֹתָהּ לַחוּץ, וְנוֹטְלִים  
פִּינְקֶסָה מִמֶּנָּה, וְהַנְּשָׂמָה אוֹמְרַת,  
(ש"ה ה' ז') מִצְּאֹנֵי הַשּׁוֹמְרִים הַסּוֹבְבִים  
בְּעִיר. אֱלוֹ מְלֹאכֵי הַשָּׂרַת,  
הַשּׁוֹמְרִים בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וִירוּשָׁלַיִם  
אֲשֶׁר לְמַעְלָה. נִשְׂאוּ אֶת רִדְיֵי  
מַעְלֵי - זֶהוּ פִּינְקֶס, סִימָן שְׁלֵה.  
שְׁמֵרֵי הַחֲמוֹת - כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר  
(ישעיה סב) עַל חוֹמוֹתֶיךָ יְרוּשָׁלַיִם  
הַפְּקֶדְתִּי שְׁמֵרִים.

זְכָתָה לְעֵלוֹת - נִכְנָסֶת שָׁם בְּאוֹתָם  
הַשְּׁעָרִים, וּמִשְׁבַּחַת לְהַקְדוּשׁ  
בְּרוּךְ הוּא בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר  
לְמַעְלָה. וּמִיכָאֵל הַשֵּׁר הַגָּדוֹל  
מִקְרִיב אוֹתָהּ לְקֶרְבָן. אָמַר רַבִּי  
יִצְחָק לְרַבִּי חֵיִיא: מַה קֶרְבָן הוּא  
זֶה, יְכוּל לֹמַר פֶּשֶׁאֵר הַקֶּרְבָן?  
אָמַר רַבִּי חֵיִיא: הַקֶּרְבָה זוּ הִיא  
כְּאֵדָם הַמִּקְרִיב דוֹרוֹן לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ.  
וּמִיכָאֵל הוֹלֵךְ עִמָּה, עַד הַפְּתַח  
הַרְבִּיעִי וְהַחֲמִישִׁי וְהַשְּׁשִׁי, וְאוֹמַר  
לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: רַבּוֹנוּ  
שֶׁל עוֹלָם, אֲשֶׁרֵי בְנִיךָ, בְּנֵי  
אוֹהֲבֶיךָ אֲבֵרְהֶם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב,  
אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְּדִיקִים הַטּוֹבִים הַטּוֹבִים  
הַזּוֹכִים לָזֶה. עַד שְׁמַגְיַעִים לְשַׁעַר  
הַשְּׁבִיעִי, שֶׁהוּא עֲרֻבוֹת, וְגַנְזֵי  
חַיִּים טוֹבִים מְצוּיִין שָׁם, וְכֹל  
נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל צְדִיקִים כָּלָם שָׁם,  
וְנֹעְשִׂים מְלֹאכֵי הַשָּׂרַת, וּמִקְלָסִים  
לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְנִזְוִיִן  
מִזֵּי הַשְּׁכִינָה, אֶסְפֶּקְלָרְיָה  
הַמְּאִירָה, וְשֵׁם הַמְּנוּחָה וְהַנְּחֻלָּה,  
וְנוֹחַ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, (ש"ס) אֲשֶׁר  
עֵין לֹא רְאָתָה אֱלֹהִים וּזְלוֹתָךְ.

וְזֶהוּ, (בראשית ו) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נַח נַח  
אִישׁ צְדִיק תָּמִים. מִי רְאוּי לְהִיּוֹת

זְכָתָה לְעֵלוֹת, עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עֲמוּד, עַד שְׁמַגְעַת  
עַד הַפְּתַח הַשְּׁלִישִׁי. וְהוּא נֶגֶד הַרְקִיעַ  
הַנִּקְרָא זְבוּל. וּמַגְעַת עַד יְרוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר שָׁם.  
וְשֵׁם הַשּׁוֹמְרִים. זְכָתָה, פּוֹתְחִין לָהּ הַפְּתָחִים  
וְנִכְנָסֶת.

לֹא זְכָתָה, נוֹעְלִים הַשְּׁעָרִים, וְדוּחִים אוֹתָהּ  
לַחוּץ, וְנוֹטְלִים פִּינְקֶסָה מִמֶּנָּה, וְהַנְּשָׂמָה  
אוֹמְרַת, (ש"ה ה' ז') מִצְּאֹנֵי הַשּׁוֹמְרִים הַסּוֹבְבִים  
בְּעִיר, אֱלוֹ מְלֹאכֵי הַשָּׂרַת, הַשּׁוֹמְרִים בֵּית  
הַמִּקְדָּשׁ וִירוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר לְמַעְלָה. נִשְׂאוּ אֶת  
רִדְיֵי מַעְלֵי. זֶהוּ פִּינְקֶס סִימָן שְׁלֵה. שְׁמֵרֵי  
הַחֲמוֹת, כְּמָה דְאֵת אֲמַר (ישעיה סב ו) עַל חוֹמוֹתֶיךָ  
יְרוּשָׁלַיִם הַפְּקֶדְתִּי שְׁמֵרִים.

זְכָתָה לְעֵלוֹת, נִכְנָסֶת שָׁם בְּאוֹתָן הַשְּׁעָרִים,  
וּמִשְׁבַּחַת לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּבֵית  
הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר לְמַעְלָה. וּמִיכָאֵל הַשֵּׁר הַגָּדוֹל  
מִקְרִיב אוֹתָהּ לְקֶרְבָן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק לְרַבִּי  
חֵיִיא, מַה קֶרְבָן הוּא זֶה, יְכוּל לֹמַר כְּשֶׁאֵר  
הַקֶּרְבָן. אָמַר רַבִּי חֵיִיא, הַקֶּרְבָה זוּ הִיא כְּאֵדָם  
הַמִּקְרִיב דוֹרוֹן לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ.

וּמִיכָאֵל הוֹלֵךְ עִמָּה, עַד הַפְּתַח הַרְבִּיעִי  
וְהַחֲמִישִׁי וְהַשְּׁשִׁי, אוֹמַר לְפָנֵי  
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֲשֶׁרֵי  
בְנֵיךָ, בְּנֵי אוֹהֲבֶיךָ אֲבֵרְהֶם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב,  
אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְּדִיקִים הַטּוֹבִים הַזּוֹכִים לָזֶה. עַד  
שְׁמַגְיַעִים לְשַׁעַר הַשְּׁבִיעִי, שֶׁהוּא עֲרֻבוֹת, וְגַנְזֵי  
חַיִּים טוֹבִים מְצוּיִין שָׁם, וְכֹל נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל  
צְדִיקִים כָּלָם שָׁם, וְנֹעְשִׂים מְלֹאכֵי הַשָּׂרַת,  
וּמִקְלָסִין לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְנִזְוִיִן מִזֵּי  
הַשְּׁכִינָה, אֶסְפֶּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה, וְשֵׁם הַמְּנוּחָה  
וְהַנְּחֻלָּה, וְנוֹחַ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, אֲשֶׁר (ישעיה סד  
ג) עֵין לֹא רְאָתָה אֱלֹהִים וּזְלוֹתָךְ.

וְזֶהוּ, אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נַח נַח אִישׁ צְדִיק תָּמִים.



בזו ההנאה והמנוחה והמרגוע?  
מי שהוא איש צדיק תמים. אמר  
רב פפי, זאת המנוחה למעלה,  
היא את האלהים התהלך נח,  
למעלה, ולא למטה.

אלה תולדת נח, רבי אלכסנדראי  
פּתח, (תהלים פא) לא יהיה בך אל  
זר ולא תשתחוה לאל נכר. לא  
יהיה בך אל זר - זה יצר הרע.  
ולא תשתחוה לאל נכר - שלא  
תבעל ארמית.

רבי אלעזר אומר, לא יהיה בך  
אל זר - שלא תהא נוח לכעס.  
שְׁפָל הַפּוֹעֵס, פָּאָלוּ עוֹבֵד עֲבוֹדַת  
אֱלִילִים. שְׁאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, כִּף  
הוא דרכו של יצר הרע: היום  
אומר לך עשה כף, ולמחר אומר  
לך עבד עבודה זרה, והולך  
ועובד.

הוא היה אומר, פעם תלמיד חכם  
גדול מפלן. במה דברים  
אמורים? בדברים שהם פנגד  
הקדוש ברוך הוא, שאמרה תורה  
(משלי כא) אין חכמה ואין תבונה  
ואין עצה לנגד ה'. אבל בדברים  
אחרים אסור לו לכעס. והרב אצל  
תלמיד, כדי שיהא מצוי בכבודו  
ובמוראו - מתר. ואצל שאר העם,  
למען יהיה מוראו עליהם לשם  
שמים - מתר. ושאר אנשים  
אסור, שאין פעסנותם ליראת  
שמים.

אמר רבי שמעון, מדת הצדיק -  
קשה לכעס, ונוח לרצות. וזו  
המדה גדולה מפלן. ובא הפתוב  
להורות, אלה תולדת נח - נוח  
בדעתו, נוח בדבורו, נוח  
במהלכו. ומי עושה זה? איש  
צדיק, וכשמת, אמרים עליו: אי  
ענו, אי חסיד. תמים היה בדרתיו,  
ילמה יזכה? את האלהים התהלך  
נח, למעלה על כל המעלות.

ויורד נח שלשה בנים. שנה רבי

מי ראוי להיות בזו ההנאה והמנוחה  
והמרגוע, מי שהוא איש צדיק תמים. אמר  
רב פפי, זאת המנוחה למעלה, היא את  
האלהים התהלך נח, למעלה, ולא למטה.

אלה תולדות נח, ר' אלכסנדראי פתח  
(תהלים פא) לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל  
נכר. לא יהיה בך אל זר, זה יצר הרע. ולא  
תשתחוה לאל נכר, שלא תבעול ארמית.

רבי אלעזר אומר, לא יהיה בך אל זר, שלא  
תהא נח לכעס. שְׁפָל הַפּוֹעֵס, פָּאָלוּ עוֹבֵד  
עֲבוֹדַת זָרָה. דָּאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, כִּף הוּא דִּרְכוּ  
שֶׁל יֵצֵר הָרַע, הַיּוֹם אֹמֵר לְךָ עֲשֵׂה כֵךְ, וּלְמָחָר  
אֹמֵר לְךָ עֲבוֹד עֲבוֹדַת זָרָה, וְהוֹלֵךְ וְעוֹבֵד.  
הוא היה אומר, פעם תלמיד חכם גדול מפלן.

במה דברים אמורים, בדברים שהם פנגד  
הקדוש ברוך הוא, דאמרה תורה  
(משלי כא ל) אין  
חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'. אבל  
בדברים אחרים אסור לו לכעוס. והרב אצל  
תלמיד, כדי שיהא מצוי בכבודו ובמוראו  
מתר. ואצל שאר העם למען יהיה מוראו  
עליהם לשם שמים, מתר. ושאר אנשים אסור,  
שאין פעסנותם ליראת שמים.

אמר רבי שמעון, מדת הצדיק, קשה לכעוס,  
ונח לרצות. וזו המדה גדולה מפולם,  
ובא הפתוב להורות, אלה תולדות נח, נח  
בדעתו, נח בדיבורו, נח במהלכו. ומי עושה  
זה. איש צדיק. וכשמת, אמרים עליו, אי  
עניו, אי חסיד. תמים היה בדורותיו, ולמאי  
יזכה, את האלהים התהלך נח, למעלה על  
כל המעלות.

ויורד נח שלשה בנים. תאני רבי פרוספדאי,  
אלו שלשה הנהגות אשר באדם. הנהגת

פרוספדאי, אלו שלש הנהגות אשר באדם: הנהגת הנשמה, להיות לו עזר בעבודת בוראו, והיא

הנְקִרָאֵת שֵׁם. וְהִנְהִיגָת הַתְּאֵוָה  
וְהִיצֵר הָרַע, הַמְּנַהֵיג וְהַמְּחַמֵּם אֶת  
הַגּוֹף בְּדָבָר עֲבֹרוֹת, וְהִיא  
הַנְקִרָאֵת חֵם. וְהִנְהִיגָת הַיִּצֵר  
הַטּוֹב, הַמְּנַהֵיג אֶת הָאָדָם בְּכָל  
טוֹב, וְלִפְּוֹת מַעֲשָׂיו בַּתּוֹרָה  
וּבִירָאֵת הַשֵּׁם, וְהִיא הַנְקִרָאֵת  
יָפֵת. וְהִנְהִיגָה הַזֶּה יְנַהֵיג הָאָדָם  
לְהוֹלִיכּוֹ בְּדֶרֶךְ חַיִּים.

וְכִי מַעֲכָב וּמִפְסִידוֹ? (בְּרַאשִׁית ו)  
וּתְשַׁחַת הָאָרֶץ לְפָנֵי הָאֱלֹהִים. זֶהוּ  
הַגֶּלֶם, הַמִּפְסִיד וְהַמְשַׁחֵת אֶת  
הַכֹּל. וְעָלָיו אָמַר שְׁלֹמֹה בְּחֻכְמָתוֹ,  
(מְשָׁלִי ו) מִשְׁחֵת נִפְשׁוֹ הוּא יַעֲשֶׂנָה.  
מַה זֶה הוּא יַעֲשֶׂנָה? אָמַר רַבִּי  
פְּרוֹסְפָדָאִי, הַגֶּלֶם יַעֲשֶׂנָה  
נִשְׁחָתֵת.

דְּבַר אַחַר, אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נַח, מֶה  
כְּתוּב לְמַעַלָּה מִהַעֲנִין? (בְּרַאשִׁית ו)  
וַיִּנְחֵם ה' כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם  
בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ. רַבִּי  
אֱלִיעֶזֶר אָמַר, בֵּא וּרְאֵה שְׂאִין  
כְּמַדַּת בֶּשֶׂר וְדָם מִדּוֹתָיו שֶׁל  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מִדַּת בֶּשֶׂר וְדָם  
- עוֹשֶׂה מֶה שְׁעוֹשָׂה, וְלֹאֲחַר כֵּן  
מִתְחַרֵּט וּמִתְעַצֵּב מִמֶּנּוּ. יְכוּל אִף  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כֵּן?

בֵּא תִשְׁמַע, שְׁכָתוּב (דְּבָרִים ל) רְאֵה  
נִתְמִי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת  
הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרַע.  
וְהַזְהִיר לְאָדָם וְאָמַר (שֵׁם ל יט) וּבְחִרְתָּ  
בְּחַיִּים לְמַעַן תַּחְיֶה. וְאִם הוּא  
הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ רַע - הוּא בְּעוֹנֵי יְמוֹת,  
שְׂנֵאֲמַר (מְשָׁלִי ה) עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדֵנוּ  
אֶת הָרָשָׁע. כִּף כְּתוּב (בְּרַאשִׁית ו)  
וַיֵּרָא ה' כִּי רָבָה רַעַת הָאָדָם. אָמַר  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֲנִי רוֹאֶה כִּי  
כָּלִם מַחְזִיבִים, וְאִם יָכֻלוּ בְּרַעְתָּם,  
הֲרִי יֵאָבֵד עוֹלָמִי. כִּיֵּן שְׂרָאָה לְנַח  
וּבְנָיו שְׁהִיו צְדִיקִים וַיִּשְׁאָר  
פְּלִיטָה בְּעוֹלָם, הַתְּנַחֵם וְשַׁמַּח.

וְאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מֶהוּ וַיִּנְחֵם,  
לְשׁוֹן נַחְמָה הוּא. וְכֵן כָּל וַיִּנְחֵם  
שְׁבַתּוֹרָה לְשׁוֹן נַחְמָה הוּא. רוֹאֶה

הַנְשָׂמָה, לְהִיּוֹת לוֹ עֶזֶר בְּעֲבוּדַת בּוֹרְאוֹ, וְהִיא  
הַנְקִרָאֵת שֵׁם. וְהִנְהִיגָת הַתְּאֵוָה, וְהִיצֵר הָרַע,  
הַמְּנַהֵיג וְהַמְּחַמֵּם אֶת הַגּוֹף בְּדָבָר עֲבִירוֹת,  
וְהִיא הַנְקִרָאֵת חֵם. וְהִנְהִיגָת הַיִּצֵר טוֹב, הַמְּנַהֵיג  
אֶת הָאָדָם בְּכָל טוֹב, וְלִפְּוֹת מַעֲשָׂיו בַּתּוֹרָה  
וּבִירָאֵת הַשֵּׁם, וְהִיא הַנְקִרָאֵת יָפֵת. וְהִנְהִיגָה  
הַזֶּה יְנַהֵיג הָאָדָם לְהוֹלִיכּוֹ בְּדֶרֶךְ חַיִּים.

וְכִי מַעֲכָב וּמִפְסִידוֹ. וְתַשְׁחַת הָאָרֶץ לְפָנֵי  
הָאֱלֹהִים, זֶהוּ הַגּוֹלֶם, הַמִּפְסִיד  
וְהַמְשַׁחֵת אֶת הַכֹּל. וְעָלָיו אָמַר שְׁלֹמֹה  
בְּחֻכְמָתוֹ, (מְשָׁלִי ו לב) מִשְׁחֵת נִפְשׁוֹ (דף כו ע"ב) הוּא  
יַעֲשֶׂנָה. מֵאִי הוּא יַעֲשֶׂנָה, אָמַר רַבִּי פְּרוֹסְפָדָאִי  
הַגּוֹלֶם יַעֲשֶׂנָה נִשְׁחָתֵת.

דְּבַר אַחַר אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נַח, מֶה כְּתוּב לְמַעַלָּה  
מִהַעֲנִין, וַיִּנְחֵם ה' כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם  
בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר,  
בֵּא וּרְאֵה שְׂאִין כְּמַדַּת בֶּשֶׂר וְדָם, מִדּוֹתָיו שֶׁל  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מִדַּת בֶּשֶׂר וְדָם, עוֹשֶׂה מֶה  
שְׁעוֹשָׂה, וְלֹאֲחַר כֵּן מִתְחַרֵּט וּמִתְעַצֵּב מִמֶּנּוּ,  
יְכוּל אִף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כֵּן.

הֵא שְׁמַע, דְּכָתִיב (דְּבָרִים ל טו) רְאֵה נִתְמִי לְפָנֶיךָ  
הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת  
וְאֶת הָרַע. וְהַזְהִיר לְאָדָם וְאָמַר, (שֵׁם ל יט) וּבְחִרְתָּ  
בְּחַיִּים לְמַעַן תַּחְיֶה. וְאִם הוּא הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ רַע,  
הוּא בְּעוֹנֵי יְמוֹת. שְׂנֵאֲמַר, (מְשָׁלִי ה כב) עוֹנוֹתָיו  
יִלְכְּדֵנוּ אֶת הָרָשָׁע. כִּף כְּתִיב, (בְּרַאשִׁית ו ה) וַיֵּרָא ה'  
כִּי רָבָה רַעַת הָאָדָם. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,  
אֲנִי רוֹאֶה כִּי כָּלִם מַחְזִיבִים, וְאִם יָכֻלוּ  
בְּרַעְתָּם, הֲרִי יֵאָבֵד עוֹלָמִי. כִּיֵּן שְׂרָאָה לְנַח  
וּבְנָיו שְׁהִיו צְדִיקִים וַיִּשְׁאָר פְּלִיטָה בְּעוֹלָם,  
הַתְּנַחֵם וְשַׁמַּח.

וְאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הֵא וַיִּנְחֵם, לְשׁוֹן נַחְמָה  
הוּא. וְכֵן כָּל וַיִּנְחֵם שְׁבַתּוֹרָה, לְשׁוֹן

נחמה הוא. רואה את הרע, ורואה את הטוב, ומתנחם עם הטוב. אמר ליה ר' עקיבא, לדבריה, מאי ויתעצב אל לבו. אמר ליה, בא וראה מדת רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, פי אף על פי שהתנחם לקח עצבון על אבדת הרשעים, שאף על פי שהיו רשעים, אינו חפץ במיתתן, ולא היתה שמחה לפניו.

אמר רבי יהודה, מאי דכתיב, ונח מצא חן בעיני ה'. שמו גרים, נח בהפוך חן. ולמה פתח קרא בתולדותיו תחלה, פדי להראות לעולם כמו שהוא היה צדיק, אף הם היו צדיקים, וראויין להתישב העולם מהם.

ומנא לן תא חזי, כיון שנכנסו לתיבה, ראו בצערו של עולם, ונצטערו, ומנעו עצמם מפריה ורביה. ואף על פי שיצאו, יצאו כמו כן. עד שראה הקדוש ברוך הוא מעשיהם, ואמר, לא תהו בראתי עולמי, ואתם פרו ורבו, הזדווגו לנשותיכם, ועשו פריה ורביה. באותה שעה, ברכם, שנאמר, ויברך אלהים את נח ואת בניו וגו'.

אלה תולדות נח. רבי פנחס פתח, (בראשית ו ב) ויראו בני האלהים את בנות האדם פי טבת הנה. מאן אינון בני האלהים, בני גדולי הדור. מלמד שהיו טובות מראה, פתיב הכא פי טובות הנה, וכתיב הן (שם כד טז) טובת מראה מאד. היו הולכות ערומות, ואנשים הולכים ערומים, ואלו ואלו רואים את ערותם, ונואפים אלו את אלו. ולמה נקראו בני האלהים, שהיו גבורים גדולים ענקים.

אמר רבי יהושע בן לוי, זימנא חדא ערעית בטורא דטינרא דעיטם. ואשפחית בתרי סטרי טינרא, תרין גוברין, ודמיין בתרין

את הרע, ורואה את הטוב, ומתנחם עם הטוב. אמר לו רבי עקיבא: לדבריה, מהו ויתעצב אל לבו? אמר לו: בא וראה מדת רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, פי אף על פי שהתנחם, לקח עצבון על אבדת הרשעים. שאף על פי שהיו רשעים, אינו חפץ במיתתן, ולא היתה שמחה לפניו.

אמר רבי יהודה, מהו שכתוב (שם) ונח מצא חן בעיני ה'? שמו גרם, נח בהפוך חן. ולמה פתח הפסוק בתולדותיו תחלה? פדי להראות לעולם, כמו שהוא היה צדיק, אף הם היו צדיקים, וראויין להתישב העולם מהם. וכיון לנו? בא וראה, כיון שנכנסו לתיבה, ראו בצערו של עולם, ונצטערו, ומנעו עצמם מפריה ורביה. ואף על פי שיצאו, יצאו כמו כן. עד שראה הקדוש ברוך הוא מעשיהם, ואמר: לא תהו בראתי עולמי, ואתם פרו ורבו, הזדווגו לנשותיכם, ועשו פריה ורביה. באותה שעה ברכם, שנאמר (שם ט) ויברך אלהים את נח ואת בניו וגו'.

אלה תולדות נח. רבי פנחס פתח, (שם) ויראו בני האלהים את בנות האדם פי טבת הנה. מי הם אותם בני האלהים? בני גדולי הדור. מלמד שהיו טובות מראה, פתיב הכא פי טבת הנה, וכתיב שם טובות מראה מאד. היו הולכות ערומות, ואנשים הולכים ערומים, ואלו ואלו רואים את ערותם, ונואפים אלו את אלו. ולמה נקראו בני האלהים? שהיו גבורים גדולים ענקים.

אמר רבי יהושע בן לוי, פעם אחת נקלעתי להר של הסלע של עיטם, ומצאתי בשני צדי הסלע שני גברים, ודומים בשתי פיות

זֶה לְמַעַלָּה מִזֶּה, וְהָיוּ מְדַבְּרִים זֶה עִם זֶה: בֹּא וְנַעֲבִיר אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם. הַזְדַּמֵּן לָהֶם אוֹתוֹ אִישׁ גְּדוֹל שֶׁל אֲגֻרַת בַּת מַחֲלַת, וְשִׁמוֹ יוֹסֵף הַשֵּׁד. אָמַר לָהֶם: זֶהוּ הַרֵב הַגְּדוֹל, הַעֲלִינָה שֶׁל הַדּוֹר, שֶׁבְגִזְרַת פִּיּוֹ הֶעֱבִירָנִי מֵהַיְשׁוּב שֶׁל הָאָרֶץ, וְזֶהוּ שְׂמֻכְרֵיזִים עָלָיו בְּרַקִּיעַ.

בְּעוֹד שְׁהִייתִי הוֹלֵךְ, מִצְּאִיתִי אֶת אִמָּם שֶׁל הַגְּבָרִים הַלְלוּ. אָמְרָה לְבַתָּה הַקְּטָנָה: אֵלּוּ הֵם חַגְבִּים קְטַנִּים שֶׁפָּחֵם בְּפִיָּהֶם, תְּבִיאִי אוֹתָם אֵלַי וְאֶעֱשֶׂה מֵהֶם תְּבַשִּׁיל טְעִים לְאֲחִים שְׁלֹף. עַד שֶׁבָּאָה, הַתְּרַחַשׁ לָנוּ נֶס, וְנַעֲשֶׂה מִלְּפָנֶיךָ נֶהָר שֶׁל מִים גְּדוֹל. שְׁמַעְתִּי שְׁהִיְתָה אוֹמֶרֶת: אָמָא אָמָא! הַפְּרַפְרַת הַגְּדוֹלָה שֶׁסִּבְרָנוּ עִבְרָה. וּבְרַחֲמֵי מַהֵן וְנַצְלֵתִי.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, בִּימֵי דוֹר הַמְּבוּל עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָנָה הַחַטִּים פְּקָנָה אֶרֶזִי הַלְּבָנוֹן, וְלֹא הָיוּ זוֹרְעִים וְקוֹצְרִים, אֲלֹא הָרוּחַ מִנְּשֻׁבַת, וּמִנְּשֻׁר הַחַטִּים לְמִטָּה וְאוֹסְפִים אוֹתָם, וְכָל בְּכַל שָׁנָה וְשָׁנָה. לְאַחַר שְׁחָטָאוּ, אָמַר (בְּרַאשִׁית ח, כב) עַד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקִצִּיר וְקָר וְחֹם וְקִיץ וְחֹרֶף וַיּוֹם וְלַיְלָה לֹא יִשְׁבְּתוּ. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא נִחַתָּם גִּזְרֵי דִינָם שֶׁל דוֹר הַמְּבוּל עַד שֶׁשָּׁשְׁטוּ יְדֵיהֶם בַּגָּזֶל, הָאָרֶץ חָמָס.

וּבִימֵי דוֹר הַמְּבוּל הָיוּ פְּרִיָּה וּרְבִיָּה הַרְבֵּה, וּמִשְׁעָה שְׁהִיְתָה הָאִשָּׁה יוֹלְדָת, הָיוּ הוֹלְכִים וְשׁוֹלְחִים אוֹתָם כְּצֹאֲנָם, שְׁנֵאֲמַר (אִיוב כא) יִשְׁלְחוּ כְּצֹאֲן עֻוִּילֵיהֶם וַיִּלְדִּיהֶם יִרְקְדוּן. וְלֹאֲחֵר כָּל זֶה מֵאֵי כְּתִיב בְּהוּ, (שֵׁם כא יד) וַיֵּאמְרוּ לְאֵל סוֹר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרַכִּיךָ לֹא חִפְצָנוּ. עַד שֶׁגִּזְרֵי דִינָם וְהֶעֱבִירָם מִן הָעוֹלָם.

פּוֹמִין, דָּא עֵילָאָה דְדָא. וְהוּוּ מְמַלְלוּ דָּא עִם דָּא, תָּא וְנַעֲבִירִיה מִן עַלְמָא. אֲזִדְמֵן לְהוּ הַהוּא גּוֹבְרָא רַבְרָבָא, דְּאֲגֻרַת בַּת מַחֲלַת, וְשְׁמִיָּה יוֹסֵף שִׂידָא, אָמַר לְהוּן, הֲלֹא דָּא הוּא רַבָּה סְגִיָּאָה עֵילָאָה דְדָרָא, דִּי בְּגִזְרַת פּוֹמִיָּה אֶעֱבִירָנָא מִן יִשׁוּבָא דְאַרְעָא, וְדָא הוּא דְמַכְרִזִי עָלֶיהָ בְּרַקִּיעָא.

עַד דִּהְוִינָא אֲזִלִּי, אֲשַׁפְּחָנָא אִמְהוּן דְּגּוֹבְרִיָּא הָאִינוּן, אָמְרָה לְבַרְתָּא זְעִירְתָּא, אֵלִין אִינוּן חַגְבִּיָּא זְעִירִיָּא, דְּחִילְהוּן בְּפּוֹמִיָּהוּן, אִיְתִי לְהוּן גְּבָאִי, וְנַעֲבִיד מְנַהוּן טַעְמָא דְתְּבַשִּׁילָא לְאַחוּרָא. עַד דְאַתָּת, אִיתְרַחִישׁ לָן נִיפָא, וְאִיתְעִבִיד מִקְדָּמָהָא נְהָרָא דְמֵיא רַבְרָבָא, שְׂמַעְנָא דִּהְוֹת אָמְרַת, אִימָא אִימָא, פְּרַפְרָא רַבָּאֵת סְבָרְנָא עִבְרַת, וְעַרְקָנָא מְנַהוּן, וְאֲשַׁתְּוִיבְנָא.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, בִּימֵי דוֹר הַמְּבוּל עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָנָה הַחַטִּים, פְּקָנָה אֶרֶזִי הַלְּבָנוֹן. וְלֹא הָיוּ זוֹרְעִים וְקוֹצְרִים, אֲלֹא הָרוּחַ מִנְּשֻׁבַת, וּמִנְּשֻׁר הַחַטִּים לְמִטָּה, וְאוֹסְפִים אוֹתָן. וְכֵן בְּכַל שָׁנָה וְשָׁנָה. לְאַחַר שְׁחָטָאוּ, אָמַר עַד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקִצִּיר וְקָר וְחֹם וְקִיץ וְחֹרֶף וַיּוֹם וְלַיְלָה לֹא יִשְׁבְּתוּ. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא נִחַתָּם גִּזְרֵי דִינָם שֶׁל דוֹר הַמְּבוּל, עַד שֶׁשָּׁשְׁטוּ יְדֵיהֶם בַּגָּזֶל, שְׁנֵאֲמַר וְתַמְלָא הָאָרֶץ חָמָס.

וּבִימֵי דוֹר הַמְּבוּל הָיָה פְּרִיָּה וּרְבִיָּה הַרְבֵּה, וּמִשְׁעָה שְׁהִיְתָה הָאִשָּׁה יוֹלְדָת, הָיוּ הוֹלְכִים וְשׁוֹלְחִים אוֹתָם כְּצֹאֲנָם, שְׁנֵאֲמַר (אִיוב כא יא) יִשְׁלְחוּ כְּצֹאֲן עֻוִּילֵיהֶם וַיִּלְדִּיהֶם יִרְקְדוּן. וְלֹאֲחֵר כָּל זֶה מֵאֵי כְּתִיב בְּהוּ, (שֵׁם כא יד) וַיֵּאמְרוּ לְאֵל סוֹר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרַכִּיךָ לֹא חִפְצָנוּ. עַד שֶׁגִּזְרֵי דִינָם וְהֶעֱבִירָם מִן הָעוֹלָם.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, נֹחַ הָיָה מִתְּרַה בָּהֶם קֹדֶם, וְלֹא שָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ. שָׁהָה בַּעֲשֵׂיַת הַתְּבָה לְמַעַן יֵרָאוּ וַיִּשׁוּבוּ, וְהָיוּ מִלְּעִיבֵין בּוֹ, עַד שֶׁגָּבַר עֲלֵיהֶם הַתְּהוֹם, שֶׁהָיוּ הַמַּיִם יוֹצְאִין רוֹתְחִין כְּאֵשׁ, וְהַמַּיִם מִלְּעֵלָה, וְנִמְחָחוּ מִן הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מָהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים כט) ה' לִמְבוּל יִשָּׁב, וְכִי לְדוֹד הָיָה לוֹמַר דְּבַר זֶה. וְכָל הָעוֹלָם יוֹדְעִים שֶׁהוּא רֹאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן וְאִזִּי וְקוֹדֶם?

אָלֵא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא וּרְאֵה, בְּכָל מְקוֹם אֲתָה מוֹצֵא אֱלֹהִים מִדַּת הַדִּין, ה' מִדַּת הַרְחָמִים. וְאִף עַל פִּי שְׁמַדַּת הַדִּין הִיא - מִדַּת רְחֻמִּים הִיטָה בּוֹ, שֶׁאֵלְמֵלָא כָּף, גִּחְרַב הָעוֹלָם, אֲבָל לְמַעַן אוֹתוֹ מִדַּת הַרְחָמִים הִתִּישַׁב הָעוֹלָם. וְכֵן אֲתָה מוֹצֵא רְפוּאָה זֹו בְּכָל דִּין שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. וְכֵן (בראשית יט) וְה' הִמְטִיר עַל סְדוֹם, נִשְׂאָר מִמֶּנּוּ פְּלִיטָה. (שמות לב) וַיִּגַּף ה' אֶת הָעָם, נִשְׂאָר פְּלִיטָה. וְכֵן כָּלֵם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֲכָמִים הָיוּ דוֹר הַמְּבוּל יוֹתֵר, שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים מָה שְׁעָתִיד לְהִיּוֹת, אֲבָל לְקַחוּ עֵיצָה בְּלִבָּם וְאָמְרוּ: אִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יָבִיא מְבוּל, אֲנַחְנוּ גְּבָרִים רַמִּי קוֹמָה, וְנִשְׁוֹט עַל פְּנֵי הַמַּיִם וְנִנְצֵל. וְאִם מִן הַתְּהוֹם יָבוֹאוּ הַמַּיִם, נָשִׂים רַגְלֵינוּ עַל בָּאָר הַמַּיִם, וְלֹא יֵצְאוּ הַמַּיִם, וְנִנְצֵל. כְּשָׂבָא הַמְּבוּל, הִרְתִּיחַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת מִי הַתְּהוֹם, וְהָיוּ שָׁמַיִם רַגְלֵיהֶם עַל עֵינֵי הַמַּיִם, וְנִמְשָׁף עוֹרָם מֵהֶם וְנִפְלוּ. וְהַמַּיִם שֶׁל מַעְלָה הָיוּ מִתְּגַבְּרִים עִם מִי הַתְּהוֹם, וְהָיוּ מִתְּגַלְּגָלִים וַיּוֹרְדִים, נִמְוָקִים בְּהִרְתַּחַה שֶׁל הַתְּהוֹם לְכָבֵל.

וַיָּבֹאוּ אֵל נֹחַ אֶל הַתְּבָה (בראשית ז). רַבִּי יוֹחָנָן פִּתַּח, (תהלים סד) אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתְקַרֵב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָךְ

תָּנוּ רַבָּנָן, נֹחַ הָיָה מִתְּרַה בָּהֶם קוֹדֶם, וְלֹא שָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ. שָׁהָה בַּעֲשֵׂיַת הַתְּיָבָה, לְמַעַן יֵרָאוּ וַיִּשׁוּבוּ, וְהָיוּ מִלְּעִיבֵין בּוֹ, עַד שֶׁגָּבַר עֲלֵיהֶם הַתְּהוֹם שֶׁהָיוּ הַמַּיִם יוֹצְאִין רוֹתְחִין כְּאֵשׁ, וְהַמַּיִם מִלְּמַעְלָה, וְנִמְחָחוּ מִן הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מָהִי דְכַתִּיב, (תהלים כט) ה' לִמְבוּל יִשָּׁב, וְכִי לְדוֹד הָיָה לוֹמַר דְּבַר זֶה. וְכָל הָעוֹלָם יוֹדְעִין, שֶׁהוּא רֹאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן וְאִזִּי וְקוֹדֶם.

אָלֵא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא וּרְאֵה בְּכָל מְקוֹם אֶת מוֹצֵא אֱלֹהִים מִדַּת הַדִּין, ה' מִדַּת הַרְחָמִים. וְאִף עַל פִּי שְׁמַדַּת הַדִּין הִיא, מִדַּת רְחֻמִּים הִיטָה בּוֹ, שֶׁאֵלְמֵלָא כָּף אֲתַחְרַב עֲלֵמָא. אֲבָל לְמַעַן אוֹתוֹ מִדַּת רְחֻמִּים, אֲתִישַׁב עֲלֵמָא. וְכֵן אֲתָה מוֹצֵא רְפוּאָה זֹו, בְּכָל דִּין שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. וְכֵן (בראשית יט כא) וְה' הִמְטִיר עַל סְדוֹם, נִשְׂאָר מִמֶּנּוּ פְּלִיטָה. (שמות לב לה) וַיִּגַּף ה' אֶת הָעָם, נִשְׂאָר פְּלִיטָה. וְכֵן כָּלֵם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֲכָמִין הָיוּ דְרָא דְטוֹפְנָא טְפִי, דְּהָיוּ יוֹדְעֵי מָה דְעָתִיד לְמַהְוִי. אֲבָל נִסְבוּ סוּכְלָתְנוּ בְּלִבְהוֹן. וְאָמְרוּ, אִי קוֹדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא מִיִּתִי טוֹפְנָא, אֲנַחְנָא גּוֹבְרִין רֵאמִי קוֹמְתָא, וְנִשְׁוֹט עַל אִפֵּי מַיָּא, וְנִשְׁתִּיזִיב. וְאִי מִן תְּהוֹמָא יִתִּי מַיָּא, רַגְלָנָא נִשְׁוִי עַל בִּירָא דְמַיָּא, וְלֹא יִפְקוֹן מַיָּא וְנִשְׁתִּיזִיב.

כִּד אֲתָא טוֹפְנָא, אֲרַתַּח קוֹדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא מַיָּא דְתְהוֹמָא, וְהָיוּ מִשְׁוִי רַגְלֵיהוֹן עַל עֵינָא דְמַיָּא, וְאֲתַמְשָׁף מִשְׁכִּיָּה מִנִּיהּ, וְנִפְלוּ. וּמַיָּא מִלְּעֵילָא הָיוּ מִתְּגַבְּרִי עִם מַיָּא דְתְהוֹמָא, וְהָיוּ מִתְּגַלְּגָלִין וְנִחְתִּין, נִמְוָקִין בְּרִתִּיחוּתָא דְתְהוֹמָא לְכָבֵל.

וַיָּבֹאוּ אֵל נֹחַ אֶל הַתְּבָה. ר' יוֹחָנָן פִּתַּח, (תהלים סה) אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתְקַרֵב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָךְ

נשבעה בטוב ביתך קדש היכלך. בא וראה פמה יש לאדם לזהר ולבדק עצמו ומעשיו בכל יום ויום.

היאך קם בצפרא, יימר, יהי רצון מלפניך ה' אלהי, שיהא לפני נכון ומסור בידי שלא אשכחך. מושיט רגליו למיזל, יעיין בצעדי רגלוהי, דלא ישוטון לאבאשא. אזל לדבר מצוה, ירהט. שנאמר (הושע יא א) אחרי ה' ילכו פאריה ישאג. ואפילו בשבת מצוה לרוץ. עבר כל היום - צריך לבדק את גופו מה שעשה ביום ההוא, ואם צריך, יעשה מיד תשובה עליו קדם שיישן.

שנו רבותינו, מה זה שכתוב (שיר ח) פָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה בְּבַעַל הַמּוֹן נָתַן אֶת הַפָּרִים לְנֹטְרִים אִישׁ יָבֵא בְּפָרְיוֹ אֵלָיךְ כֶּסֶף? אמר רבי יהודה, פָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה - לְמַלְךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם שָׁלוּ. בְּבַעַל הַמּוֹן - אֱלוֹ מְלָאכֵי שְׁלוֹם. נָתַן אֶת הַפָּרִים לְנֹטְרִים - אֱלוֹ שׁוֹמְרֵי מִשְׁמֶרֶת בְּאֶרֶץ. אִישׁ יָבֵא בְּפָרְיוֹ אֵלָיךְ כֶּסֶף - אֵלָיךְ הַנְּאוֹת שֶׁהַנְּשֵׁמָה כּוֹסֶפֶת בָּהֶם.

דבר אחר, פָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה - זוהי התורה. בְּבַעַל הַמּוֹן - מִן הַשָּׁמַיִם. נָתַן אֶת הַכֶּסֶף לְנֹטְרִים - אֱלוֹ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם שׁוֹמְרֵי מִשְׁמֶרֶת. אִישׁ יָבֵא בְּפָרְיוֹ אֵלָיךְ כֶּסֶף - שֶׁל שְׂכָרָה.

רבי יוסי ורבי חייא היו הולכים בדרך. אמר רבי חייא, אמר לנו מהדברים המעלים שהיה אומר אביך מתענוגי הנשמה. אמר לו: נצא מכאן, שהקפוטקאים הללו פחותים ממעשים פְּשָׁרִים. אמר לו, כֶּף נָאָה לָנוּ לְעֶסֶק בְּתוֹרָה, וְנִצָּל מֵהֶם. אמר לו, בְּמָקוֹם סְפָנָה לֹא אָמְרוּ אוֹתָהּ רְבוּתִינוּ. דְּאֲחֵר שִׁיָּצְאוּ וְהִלְכוּ בְּדֶרֶךְ, אָמַר רְבִי יוֹסִי, אָמַר לָךְ דְּבַר שֶׁהוּא

נשבעה בטוב ביתך קדש היכלך. בא וראה, פמה יש לאדם לזהר, ולבדוק עצמו ומעשיו בכל יום ויום.

היאך קם בצפרא, יימר, יהי רצון מלפניך ה' אלהי, שיהא לפני נכון ומסור בידי, שלא אשכחך. אושיט רגלוהי למיזל, יעיין בצעדי רגלוהי, דלא ישוטון לאבאשא. אזל לדבר מצוה, ירהט. שנאמר (הושע יא א) אחרי ה' ילכו פאריה ישאג. ואפילו בשבת מצוה למירהט. עבר כל יומא, צריך למבדק גופיה, מה דעבד בההוא יומא, ואי צריך יעשה מיד תשובה עליו קודם שיישן.

תנו רבנן, מאי דכתיב, (שה"ש ח יא) פָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה בְּבַעַל הַמּוֹן נָתַן אֶת הַפָּרִים לְנֹטְרִים אִישׁ יָבֵא בְּפָרְיוֹ אֵלָיךְ כֶּסֶף. אמר רבי יהודה, פָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה, לְמַלְךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם שָׁלוּ. בְּבַעַל הַמּוֹן, אֱלוֹ מְלָאכֵי שְׁלוֹם. נָתַן אֶת הַפָּרִים לְנֹטְרִים אֱלוֹ שׁוֹמְרֵי מִשְׁמֶרֶת בְּאֶרֶץ. אִישׁ יָבֵא בְּפָרְיוֹ אֵלָיךְ כֶּסֶף, אֵלָיךְ הַנְּאוֹת שֶׁהַנְּשֵׁמָה כּוֹסֶפֶת בָּהֶם.

דבר אחר פָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה, זו היא התורה. בְּבַעַל הַמּוֹן, מִן הַשָּׁמַיִם. נָתַן אֶת הַפָּרִים לְנֹטְרִים, אֱלוֹ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם שׁוֹמְרֵי מִשְׁמֶרֶת. אִישׁ יָבֵא בְּפָרְיוֹ אֵלָיךְ כֶּסֶף, שֶׁל שְׂכָרָה.

רבי יוסי ורבי חייא היו אזלי באורחא, אמר רבי חייא, אימא לן ממילי מעלייתא דהוה אמר אבוך מתענוגי הנשמה. אמר ליה ניפוק מכאן, דקפוטקיא אלין בצירי מעובדי דכשרן. אמר ליה כֶּף נָאוֹת לָן לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא, וְנִשְׁתִּיזֵיב מִנְהוֹן. אמר ליה, בְּאֲתֵר דְּסַפְנָה, לָא אָמְרוּהָ רַבָּנָן.

רבתר דנפקו ואזלו באורחא, אמר רבי יוסי, אימא לך מילתא, והיא טמירתא ביני

מטמונייא דאבא, בבי גנזוהי. ודא היא, דכתיב, פּרם הָיָה לְשִׁלְמָה וּגְוִי, הַאִי פָּרֶם, דָּא הִיא נִשְׁמַתָּא קַדִּישָׁא, דְּאִתְנַטְעַת לְעִילָא, תְּחִילת פּוֹרְסֵי יְקָרִיָּהּ. לְשִׁלְמָה, מְלַפָּא דְשִׁלְמָא כּוּלָּא דִילֵיהּ. בְּבַעַל הַמוֹן, הוּא פּוֹרְסֵי יְקָרִיָּהּ דְשִׁלְיֻטָּא עַל כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וְהוּא מְאַרְיָה דְכָל חֵילָא. יְהִיב נִשְׁמַתָּא דָּא, לְמִי, לְנוֹטְרִים, אֵלִין נְטָרִי פְקוּדוּי.

ואית ליה לקודשא ברין הוא עלמין סגיאין לעילא, על כל חילי שמיא, ואלף ומאתן עלמין אחרנין, דעייל בהון לאשתעשעא עם צדיקייא בגנתא דעדן. איש יבא בפריו אלף כסף, אלף עלמין דכסיף בהון קודשא ברין הוא.

אמר רבי יצחק, מסיים אני להאי מילתא דר' יוסי, וכך היא, ממה דכתיב אחריו, (שה"ש ח יב) פרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים לנטרים את פרו, שכסא הפכוד מכתות ואומרת, רבוננו של עולם, זו הנשמה ניטלה ממנו, הרי היא לפני. האלף לך שלמה - שלף הם אותם האלף עולמות, ואינם ראויים לאחר. ומאתים לנטרים את פרו, זה עדן, שיש בו מאתים עולמות הנאות וכסופין לנפשות הצדיקים.

דתנן, אמר רבי, בכל לילה ולילה הקדוש פרוף הוא נכנס בכל אותן העולמות, ובשעת חצי הלילה, נכנס במאתים עולמות של גן עדן, להשתעשע עם הצדיקים. שנאמר, (שם יז) חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ודוד המלך, עליו השלום, נכסף לבו, כשראה מעלות הצדיקים, ואמר רבוננו של עולם, אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך. אמר רבי אבהו, בא וראה כמה יש לו לאדם

טמון בין המטמוניות של אבא בבית גנזיו, וזהו שכתוב פרם הָיָה לְשִׁלְמָה וּגְוִי. הפרם הזה זוהי הנשמה הקדושה שנטעה למעלה תחת פסא כבודו. לשלמה - המלך שהשלום פלו שלו. בבעל המון - הוא פסא כבודו ששולט על כל צבאות השמים והארץ, והוא בעל כל הכת. נתן את הנשמה הזו למי? לנטרים, אלו ששומרים מצוותיו. ויש לו לקדוש פרוף הוא עולמים רבים למעלה על כל צבאות השמים, ואלף ומאתים עולמות אחרים שנכנס בהם להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן. איש יבא בפריו אלף כסף - אלף עולמות שהקדוש פרוף הוא כוסף בהם. אמר רבי יצחק, מסיים אני את הדבר הזה של רבי יוסי, וכך הוא: ממה שכתוב אחריו (שם) פרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים לנטרים את פרו, שכסא הפכוד מכתות ואומרת: רבוננו של עולם, זו הנשמה ניטלה ממנו, הרי היא לפני. האלף לך שלמה - שלף הם אותם האלף עולמות, ואינם ראויים לאחר. ומאתים לנטרים את פרו - זה עדן, שיש בו מאתים עולמות הנאות וכסופים לנפשות הצדיקים. ששנינו, אמר רבי, בכל לילה ולילה הקדוש פרוף הוא נכנס בכל אותם העולמות, ובשעת חצי הלילה נכנס במאתים עולמות של גן עדן להשתעשע עם הצדיקים, שנאמר (שם יז) חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ודוד המלך, עליו השלום, נכסף לבו, כשראה מעלות הצדיקים. אמר, רבוננו של עולם, (תהלים סח) אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך. אמר רבי אבהו, בא וראה כמה יש לו לאדם להזהר הואיל

וְנִשְׁמַת אֶל בְּאִפּוֹ, לְהִטְהַר  
מֵעֲוֹנוֹתָיו, וְלַעֲיִן בְּמַעֲשָׂיו, וְלֹא  
יִחְטָא לִפְנֵי קוֹנוֹ, לְמַעַן תִּהְיֶה  
מַעֲלָתוֹ עִם שְׂאֵר הַצְּדִיקִים, וְלֹא  
יִמָּצֵא מוֹחָה בְּיָדוֹ, בַּעֲלֹתוֹ לְרֹאוֹת אֶת  
פְּנֵי ה'.

וּכְמִי אַתָּה לְמַד, מִן הַתְּבָה. בֹּא  
וּרְאֵה, מִהוּ שְׂכַתוֹב (בראשית ז)  
וַיָּבֵאוּ אֶל נֹחַ אֶל הַתְּבָה? בְּלֹא  
רְשׁוֹת. שְׂאֵמֵר רַבִּי יִצְחָק, כָּל  
אוֹתָם הַעֲוֹפוֹת וְהַחַיּוֹת וְהַבְּהֵמֹת  
שֶׁלֹּא חָטְאוּ, הֵם בָּאִים וְהַתְּבָה  
קוֹלְטָתָן. וְאוֹתָם שְׂחָטָאוּ, הַתְּבָה  
דוֹחָה אוֹתָם לְחוּץ. וְמֵה הַתְּבָה  
שֶׁהוּא עֵץ יָבֵשׁ כֶּף - פִּתְחֵי הַשָּׁמַיִם  
וְשׁוֹמְרֵיהֶם, וְשׁוֹמְרֵי הַמְּשֻׁמְרוֹת,  
וְכֹסֵא הַכְּבוֹד, שֵׁישׁ בָּהֶם רְשׁוֹת,  
עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה וְכַמָּה לְהִיּוֹת  
קוֹלְטִים לְמִי שֶׁלֹּא חָטְאוּ, וְלְהִיּוֹת  
דוֹחִים לְמִי שְׂחָטָאוּ.

רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, נֹחַ מְקַטְנֵי אֲמֹנָה  
הָיָה, שֶׁלֹּא הָיָה מְאָמִין שְׂיָבֵא  
הַמַּבּוּל, וְלֹא נִכְנַס לַתְּבָה עַד  
שֶׁהַמַּיִם דִּחְקוּהוּ, שְׁנֵאמַר (שם)  
וַיָּבֵא נֹחַ מִכָּל מִי הַמַּבּוּל.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה,  
כְּשֶׁהוֹרִיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא  
הַמַּיִם, הוֹרִידֵם תַּחֲלָה בְּרַחֲמִים,  
כְּדִי לְהִרְאוֹת לְעוֹלָם, שְׂאֵם יִשׁוּבוּ  
- יִקְבְּלֵם. מִשְׁמַע שְׂכַתוֹב בַּתַּחֲלָה  
(שם) וַיְהִי הַגָּשֶׁם, וְלַחֲלֹן הוּא אוֹמֵר  
(שם) וַיְהִי הַמַּבּוּל. שְׂאֵם יִחְזְרוּ יְהִיוּ  
גְּשָׁמֵי בְּרָכָה. לֹא חֲזָרוּ - הָיָה  
מַבּוּל.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁבוּעָה נִשְׁבַּע  
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂאֵינוּ חֲפִץ  
בְּמִיתָתָן שֶׁל רְשָׁעִים, שְׁנֵאמַר  
(יחזקאל לג, יא) חִי אֲנִי נְאֻם ה' אֱלֹהִים  
אִם אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הַרְשָׁע כִּי אִם  
בְּשׁוּב רְשָׁע מִדְּרָכּוֹ וְחָזָה וְכוּ'.  
וְחָזָה - בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת, הָעוֹלָם  
הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשֶׁרֵי הַבְּנִיִּים  
שְׂאוֹמְרִים לָהֶם כֶּף: וְהִשִּׁיבוּ וְחִיו,

לְהִזְהַר, הוֹאִיל וְנִשְׁמַת אֶל בְּאִפּוֹ, לְהִטְהַר  
מֵעֲוֹנוֹתָיו, וְלַעֲיִן בְּמַעֲשָׂיו, וְלֹא יִחְטָא לִפְנֵי  
קוֹנוֹ, לְמַעַן תִּהְיֶה מַעֲלָתוֹ עִם שְׂאֵר הַצְּדִיקִים,  
וְלֹא יִמָּצֵא מוֹחָה בְּיָדוֹ, בַּעֲלֹתוֹ לְרֹאוֹת אֶת  
פְּנֵי ה'.

וּכְמִי אַתָּה לְמַד, מִן הַתְּבָה. בֹּא וּרְאֵה, מִאי  
דְּכַתִּיב, וַיָּבֵאוּ אֶל נֹחַ אֶל הַתְּבָה, בְּלֹא  
רְשׁוֹת. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל אוֹתָן הַעֲוֹפוֹת  
וְהַחַיּוֹת וְהַבְּהֵמֹת שֶׁלֹּא חָטְאוּ, הֵם בָּאִים,  
וְהַתְּבָה קוֹלְטָתָן, וְאוֹתָן שְׂחָטָאוּ, הַתְּבָה  
דוֹחָה אוֹתָן לְחוּץ. וְמֵה הַתְּבָה, שֶׁהוּא עֵץ  
יָבֵשׁ כֶּף. פִּתְחֵי הַשָּׁמַיִם וְשׁוֹמְרֵיהֶם, וְשׁוֹמְרֵי  
הַמְּשֻׁמְרוֹת, וְכֹסֵא הַכְּבוֹד, שֵׁישׁ בָּהֶם הַרְשׁוֹת,  
עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה לְהִיּוֹת קוֹלְטִין, לְמִי שֶׁלֹּא  
חָטְאוּ, וְלְהִיּוֹת דוֹחִים לְמִי שְׂחָטָאוּ.

רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, נֹחַ מְקַטְנֵי אֲמֹנָה הָיָה, שֶׁלֹּא  
הָיָה מְאָמִין שְׂיָבֵא הַמַּבּוּל, וְלֹא נִכְנַס  
לַתְּבָה עַד שֶׁהַמַּיִם דִּחְקוּהוּ, שְׁנֵאמַר וַיָּבֵא נֹחַ  
מִכָּל מִי הַמַּבּוּל.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁהוֹרִיד הַקָּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא הַמַּיִם, הוֹרִידֵם בַּתַּחֲלָה  
בְּרַחֲמִים, כְּדִי לְהִרְאוֹת לְעוֹלָם, שְׂאֵם יִשׁוּבוּ  
יִקְבְּלֵם. מִשְׁמַע דְּכַתִּיב בַּתַּחֲלָה, וַיְהִי הַגָּשֶׁם,  
וְלַחֲלֹן הוּא אוֹמֵר, וַיְהִי הַמַּבּוּל, שְׂאֵם יִחְזְרוּ  
יְהִיוּ גְּשָׁמֵי בְּרָכָה, לֹא חֲזָרוּ, הָיָה מַבּוּל.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁבוּעָה נִשְׁבַּע הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ  
הוּא שְׂאֵינוּ חֲפִץ בְּמִיתָתָן שֶׁל רְשָׁעִים,  
שְׁנֵאמַר, (יחזקאל לג יא) חִי אֲנִי נְאֻם ה' אֱלֹהִים אִם  
אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הַרְשָׁע כִּי אִם בְּשׁוּב רְשָׁע מִדְּרָכּוֹ  
וְחָזָה וְכוּ'. וְחָזָה בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת, הָעוֹלָם הַזֶּה  
וְהָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשֶׁרֵי הַבְּנִיִּים שְׂאוֹמְרִים לָהֶם  
כֶּף, וְהִשִּׁיבוּ וְחִיו. (שם) שׁוּבוּ שׁוּבוּ



שוכבו ושובו מדרךיהם הרעים (ס) שוכבו ושובו מדרךיהם הרעים ולמה תמותו בית ישראל. כי הוא אינו חפץ במיתתן של רשעים, אלא שיחזרו בתשובה למען יחיו.

רבי יוחנן פתח, (איוב יא. ט) ועיני רשעים תכלינה ומנוס אבד מנהם ותקוותם מפח נפש. משל למה הדבר דומה? לכת לסטים שהיו שודדים בהרים. שמע המלך, ושלח עליהם גיסותיו, ותפסום והניחום במגדל גבוה. והיו בהם פקחים, אמרו, ידענא בנפשנא דעבדנא עובדין בישין, ולא יכילנא לאשתזבא. מה עשו, חפרו חפירה אחת במגדל, ויצאו וברחו להם. טיפש אחד היה ביניהם, וראה את החפירה, ולא רצה לנוס להמלט. למחר בא המלך לראות את המגדל ואת הלסטים. ראה את החפירה שעשו ונסו ונמלטו. אמר לזה: שוטה, חבריך ברחו בזו החפירה ונמלטו מדיני, מה אני יכול לעשות להם עוד, אבל אפה שראית את החפירה ולא רצית להמלט, ינקרו עיניך, ואחר כך יתלו אותך על עץ!

כך הלסטים, אלו הרשעים ההולכים במחשפים. הרשעים הפקחים מה הם עושים? אומרים: אנו חטאנו למלך, אנה נמלט מדינו? אבל נפתח דרך התשובה, ונבקש רחמים, ונברח ונמלט, וכך עשו. הטפשים מה הם עושים? רואים דרך התשובה פתוח לפניהם, שפתחו האחרים, ונמלטו מדין שמים, והם אינם רוצים להמלט.

אומר להם הקדוש ברוך הוא: שוטים, אחיכם ברחו ונמלטו באותו דרך של תשובה שפתחו, מה אני יכול לעשות עוד להם. אבל אתם, עיניכם שראו החפירה, דרך התשובה פתוח

מדרךיכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל. פי הוא אינו חפץ במיתתן של רשעים אלא שיחזרו בתשובה למען יחיו.

ר' יוחנן פתח, (איוב יא ט) ועיני רשעים תכלינה ומנוס אבד מנהם ותקוותם מפח נפש. משל למה הדבר דומה, לכת לסטים שהיו שודדים בהרים, שמע המלך, ושלח עליהם גיסותיו, ותפסום והניחום במגדל גבוה. והיו בהם פקחים, אמרו ידענא בנפשנא דעבדנא עובדין בישין, ולא יכילנא לאשתזבא. מה עשו, חפרו חפירה אחת במגדל, ויצאו וברחו להם. טיפש אחד היה ביניהם, וראה את החפירה, ולא רצה לנוס להמלט.

למחר בא המלך לראות את המגדל, ואת הלסטים, ראה את החפירה שעשו ונסו ונמלטו. אמר לזה, שוטה, חבריך ברחו בזו החפירה ונמלטו מדיני, מה אני יכול לעשות עוד להם, אבל אתה שראית את החפירה בעיניך, ולא רצית להמלט ינקרו עיניך, ואחר כך יתלו אותך על עץ.

כך הלסטים, אלו הרשעים ההולכים במחשפים. הרשעים הפקחים, מה הם עושים. אומרים אנו חטאנו למלך, אנה נמלט מדינו. אבל נפתח דרך התשובה, ונבקש רחמים, ונברח ונמלט, וכך עשו. הטפשים מה הם עושים, רואים דרך התשובה פתוח לפניהם, שפתחו האחרים, ונמלטו מדין שמים, והם אינם רוצים להמלט.

אומר להם הקדוש ברוך הוא, שוטים, אחיכם ברחו ונמלטו, באותו דרך של תשובה שפתחו, מה אני יכול לעשות עוד להם, אבל אתם עיניכם שראו החפירה, דרך התשובה פתוח לפניכם, ולא רציתם להפגס בתוכו

וְלָנוּס וּלְהַמְלִיט, מַאי פְּתִיב בְּהוּ, וְעֵינִי (דף כח ע"ב) רְשָׁעִים תְּכַלִּינָה. שְׂרָאוּ הַדְרֵךְ פְּתוּחַ וּמְנוּס אָבֵד מִנְהֵם, שְׁלֵא רְצוּ לָנוּס וּלְהַמְלִיט. וְתַקְוַתְּם מִפֶּח נִפֵּשׁ לְעוֹלָם הַבָּא.

כִּךְ דוֹר הַמְּבוּל, רָאוּ לָנַח עוֹשֶׂה הַתִּיבָה, וּמִתְרָה בָּהֶם בְּכָל יוֹם, וְרָאוּ אוֹתוֹ נִכְנָס לַתִּיבָה, וְלֹא רְצוּ לָשׁוּב. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעֵינִי רְשָׁעִים תְּכַלִּינָה וּמְנוּס אָבֵד מִנְהֵם, שְׁלֵא רְצוּ לָשׁוּב וּלְנוּס מְדִינִי, וְתַקְוַתְּם מִפֶּח נִפֵּשׁ, שְׁלֵא יִקוּמוּ לְיוֹם הַדִּין, שְׁנֹאֲמַר (איוב כו ה) הַרְפָּאִים יַחֲלָלוּ מִתַּחַת מַיִם וְשִׁכְנִיָּהֶם.

וַיַּחֲלֵר נַח אִישׁ הָאֲדָמָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לָמָּה נִקְרָא אִישׁ הָאֲדָמָה. שְׁנִתְיִישְׁבָה מִמְּנוּ הָאֲדָמָה. כְּלוֹמַר אֲדוֹן הָאֲדָמָה. רַבֵּנן אָמְרִי, אִישׁ הָאֲדָמָה, לְפִי שְׁבִשְׁבִילוֹ עֲמֵדָה הָאֲדָמָה בְּכַחַה וְטַבְעָה. שְׁנֹאֲמַר זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׁנוּ וּמִעֲצָבוֹן יְדִינוּ מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַרְרָה ה'. תַּדַע לָךְ, כִּיּוֹן שְׁחָטָא אָדָם נִתְאַרְרָה הָאֲדָמָה, שְׁנֹאֲמַר אַרְוֵרָה הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרָךְ. וְעֲמֵדָה בְּקַלְלוֹתֶיהָ, עַד שֶׁבָּא נַח וּבִטַל הַקְּלָלָה.

דִּתְנִיא אָמַר רַבִּי חֵיִיא רַבָּה, בְּשַׁעָה שְׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לָנַח צָא מִן הַתִּיבָה, אָמַר לְפָנָיו רַבּוֹנוּ שְׁל עוֹלָם, לָאֵן אַצָּא, אַצָּא לְאֲדָמָה שְׁנִתְאַרְרָה. וּמִפְּנֵי שְׁנִתְאַרְרָה אָבְדוּ שׁוֹכְנֶיהָ, וְנִתְאַרְרוּ כּוֹלָם וְנִתְמַעְטוּ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא כִךְ אַתֶּם, אֶלָּא שְׂרָצוּ בְּאַרְץ וּרְבוּ בָּהּ. הָאֲחֵרִים אָבְדוּ בָּהּ, אָבַל אַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ וְשְׂרָצוּ בָּהּ.

וְעַם כָּל זֶה לֹא נִתְיִישַׁב לְבוֹ, וְהֵעֵלָה עוֹלוֹת, שְׁנֹאֲמַר וַיַּעַל עוֹלוֹת בַּמִּזְבֵּחַ. הוּא הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהַקְּרִיב עָלָיו אָדָם הָרָאשׁוֹן. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הֲרִי לָךְ מַה שְׁשֹׂאֲלֶתָ, לֹא אוֹסִיף עֵלַת בַּמִּזְבֵּחַ. הוּא הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהַקְּרִיב עָלָיו אָדָם הָרָאשׁוֹן. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הֲרִי לָךְ מַה

לְפָנֶיכֶם, וְלֹא רְצִיתֶם לְהַפְּנוֹס בְּתוֹכוֹ וּלְנוּס וּלְהַמְלִיט - מַה פְּתוּב בָּהֶם? וְעֵינִי רְשָׁעִים תְּכַלִּינָה. שְׂרָאוּ הַדְרֵךְ פְּתוּחַ, וּמְנוּס אָבֵד מִנְהֵם - שְׁלֵא רְצוּ לָנוּס וּלְהַמְלִיט. וְתַקְוַתְּם מִפֶּח נִפֵּשׁ - לְעוֹלָם הַבָּא. כִּךְ דוֹר הַמְּבוּל, רָאוּ לָנַח עוֹשֶׂה הַתִּיבָה, וּמִתְרָה בָּהֶם בְּכָל יוֹם, וְרָאוּ אוֹתוֹ נִכְנָס לַתִּיבָה - וְלֹא רְצוּ לָשׁוּב. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: וְעֵינִי רְשָׁעִים תְּכַלִּינָה וּמְנוּס אָבֵד מִנְהֵם - שְׁלֵא רְצוּ לָשׁוּב וּלְנוּס מְדִינִי, וְתַקְוַתְּם מִפֶּח נִפֵּשׁ - שְׁלֵא יִקוּמוּ לְיוֹם הַדִּין, שְׁנֹאֲמַר (שם כו) הַרְפָּאִים יַחֲלָלוּ מִתַּחַת מַיִם וְשִׁכְנִיָּהֶם.

וַיַּחֲלֵר נַח אִישׁ הָאֲדָמָה (בראשית ט). אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לָמָּה נִקְרָא אִישׁ הָאֲדָמָה? שְׁנִתְיִישְׁבָה מִמְּנוּ הָאֲדָמָה, כְּלוֹמַר אֲדוֹן הָאֲדָמָה. חֲכָמִים אוֹמְרִים, אִישׁ הָאֲדָמָה - לְפִי שְׁבִשְׁבִילוֹ עֲמֵדָה הָאֲדָמָה בְּכַחַה וְטַבְעָה, שְׁנֹאֲמַר (שם ה, כט) זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׁנוּ וּמִעֲצָבוֹן יְדִינוּ מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַרְרָה ה'. תַּדַע לָךְ, כִּיּוֹן שְׁחָטָא אָדָם, נִתְאַרְרָה הָאֲדָמָה, שְׁנֹאֲמַר (שם ה) אַרְוֵרָה הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרָךְ. וְעֲמֵדָה בְּקַלְלוֹתֶיהָ, עַד שֶׁבָּא נַח וּבִטַל הַקְּלָלָה.

שְׁשִׁנְנוּ, אָמַר רַבִּי חֵיִיא רַבָּה, בְּשַׁעָה שְׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לָנַח צָא מִן הַתִּיבָה, אָמַר לְפָנָיו: רַבּוֹנוּ שְׁל עוֹלָם, לָאֵן אַצָּא? אַצָּא לְאֲדָמָה שְׁנִתְאַרְרָה? וּמִפְּנֵי שְׁנִתְאַרְרָה, אָבְדוּ שׁוֹכְנֶיהָ, וְנִתְאַרְרוּ כּוֹלָם וְנִתְמַעְטוּ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: לֹא כִךְ אַתֶּם, אֶלָּא (שם ט) שְׂרָצוּ בְּאַרְץ וּרְבוּ בָּהּ. הָאֲחֵרִים אָבְדוּ בָּהּ, אָבַל אַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ וְשְׂרָצוּ בָּהּ.

וְעַם כָּל זֶאת לֹא נִתְיִישַׁב בְּלָבוֹ, וְהֵעֵלָה עוֹלוֹת, שְׁנֹאֲמַר (שם ח) וַיַּעַל עֵלַת בַּמִּזְבֵּחַ. הוּא הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהַקְּרִיב עָלָיו אָדָם הָרָאשׁוֹן. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הֲרִי לָךְ מַה

ששאלת - לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. אז נתישב בלבו. ולפיכך נקרא איש האדמה, שנתן נפשו ולבו עליה להוציאה מן הקללה. ויש שאומרים שנתעסק בעסקי האדמה.

ויטע פֿרם (שם ט, כ) - גפן גרושה מצא, שנתגרשה מגן עדן, וביומו נטעה ונשתגשה, שנאמר (ישעיה יז) ביום נטעה תשגשיג. רבי אומר, גפן היתה, שנתגרשה מגן עדן, וענביה עמה, וסחט אותם, ושתה מן היין, ונתגל.

רבי בון פתח, (ויקרא י ט) וידבר ה' אל אהרן לאמר זין ושכר אל תשת אתה ובניך אתה ובניך אל אהל מועד ולא תמתו חקת עולם לדורתיכם. שאמר רבי אבון, אין בכל העולם דבר שמתגאה לבו של אדם אלא ביין. וזה היה ענשם של נדב ואביהוא, שאכלו ושתו וגבה לבם, וזהו (ויקרא י א) אש זרה אשר לא צוה אתם.

וקדם זה היה נגזר עליהם, ובאה מידת הדין לשלח יד בהם, שנאמר (שמות כד) ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו, אף על פי שנגזר דינם לשלח יד בהם. ולמה היה ענשם? משום (שם) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. נכנסו, כשאכלו ושתו, ונגזר ענשם באותה שעה.

ולאחר כן ראו שלא שלח יד בהם בפעם הראשונה, עשו גם כן בשנייה, ומבין שני הכרובים יצא להב ונשרפו. פי לכה היו הכרובים מכונים, כנגד אותם הכרובים אשר בגן עדן.

ולאחר שמתו, צוה לאהרן ולכהנים הבאים אחריו להמנע עצמם מן היין, כבואם אל אהל מועד, כדי שלא יפנסו וימצא לבם בגאות ובגסות הרוח.

לקלל עוד את האדמה בעבור האדם, אז נתישב בלבו ולפיכך נקרא איש האדמה, שנתן נפשו ולבו עליה להוציאה מן הקללה. ואית דאמרי שנתעסק בעסקי האדמה.

ויטע פֿרם. גפן גרושה מצא, שנתגרשה מגן עדן וביומו נטעה ונשתגשה, שנאמר (ישעיה יז יא) ביום נטעה תשגשיג. רבי אומר, גפן היתה, שנתגרשה מגן עדן, וענביה עמה, וסחט אותם, ושתה מן היין, ונתגל.

רבי בון פתח, (ויקרא י ט) וידבר ה' אל אהרן לאמר זין ושכר אל תשת אתה ובניך אתה ובניך אל אהל מועד ולא תמתו חקת עולם לדורתיכם. דאמר רבי אבין, אין בכל העולם דבר שמתגאה לבו של אדם, אלא ביין. וזה היה ענשם של נדב ואביהוא, שאכלו ושתו וגבה לבם, וזהו (ויקרא י א) אש זרה אשר לא צוה אתם.

וקודם זה היה נגזר עליהם, ובאה מידת הדין לשלוח יד בהם, שנאמר (שמות כד יא) ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו. אף על פי שנגזר דינם לשלח יד בהם. ולמה היה ענשם, משום (שם) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. נכנסו, כשאכלו ושתו, ונגזר ענשם באותה שעה.

ולאחר כן ראו שלא שלח יד בהם בפעם ראשונה, עשו גם כן בשנייה, ומבין שני הכרובים יצא להב ונשרפו. פי לכה היו הכרובים מכונים, כנגד אותם הכרובים אשר בגן עדן.

ולאחר שמתו, צוה לאהרן ולכהנים הבאים אחריו, להמנע עצמם מן היין, כבואם אל אהל מועד, כדי שלא יפנסו וימצא לבם בגאות ובגסות הרוח.

מועד, כדי שלא יפנסו וימצא לבם בגאות ובגסות הרוח.

אמר רבי, תרי ענניני אינון דלא מתנישבי פחדא, יינא ופולחן שמיא. דתנינן תמן, שתוי אל יתפלל. וכן שפור, אל יתפלל. ואם התפלל, תפלתו תועבה.

ואמר רבי יוסי, שפור המתפלל פאלו עובד עבודה זרה. ומנא לן, מחנה. דכתיב (ש"א יג) ויחשבה עלי לשפורה. והשיבה ואמרה אל תתן את אמתך לפני בת בליעל. ואמר רבי יוסי, כתיב הכא בת בליעל, וכתיב התם, יצאו אנשים (דברים יג יד) בני בליעל, מה להלן עבודה זרה, אף פאן עבודה זרה.

אמר רבי יצחק, לית לך גוברין דאתקרון קדישין, בר אינון פרישי חמרא. דכתיב (במדבר ו ח) כל ימי הזירו לה' קדוש יהיה.

ואמר רבי יצחק, לית לך חמר דאתקרי חמר טוב, פחמרא דארעא דישראל. ויתיר על פלהון, חמרא דגלילא עילאה, דלא יכיל אינש למשתי פלגות לוגא מיניה.

רבי אלעזר בר ר' שמעון, אזל למחמי לר' יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמוי. יהבי ליה למיכל עגלא תליתאה רכיכא, פתח ליה חד פובא דחמרא. חמוי מזיג, והוא שתי, מזיג והוא שתי. אמר ליה איפשר דשמעת מאביך, פמה הוא שיעורו של כוס. אמר ליה פמות שהוא, אחת פחמין ואחת בצונן, אבל לא שיערו רבנן בכוסף דהוא זעירא. ובחמרף דהוא טבא. ובמעוהי דהוא רחבה.

ואמר רבי יהודה, מבלבבל בדעתו היה נח פשיצא מן התיבה, בדירתו עם החיות והרמשים והשרצים, ומפני ששתה מעט יין, נשפר ונתגל.

ואמר רבי יהודה בא פנען וסרסו, הקיץ מיינו, ומצא עצמו מסורס. דכתיב וייקץ נח

אמר רבי, שני עננינים הם שאין מתנישבים יחד - יין, ועבודת השמים. ששנינו שם, שתוי אל יתפלל, וכן שפור אל יתפלל. ואם התפלל - תפלתו תועבה.

ואמר רבי יוסי, שפור המתפלל פאלו עובד עבודה זרה. ומנין לנו? מחנה, שכתוב (שמואל א) ויחשבה עלי לשכרה. והשיבה ואמרה, אל תתן את אמתך לפני בת בליעל. ואמר רבי יוסי, כתוב פאן בת בליעל, וכתוב שם (דברים א) יצאו אנשים בני בליעל. מה להלן עבודה זרה - אף פאן עבודה זרה.

אמר רבי יצחק, אין לך אנשים שנקראים קדושים פרט לאותם פרושי יין, שכתוב (במדבר ו) כל ימי הזירו לה' קדוש יהיה.

ואמר רבי יצחק, איף לך יין שנקרא יין טוב פיניה של ארץ ישראל, ויותר על כלם היין של הגליל העליון, שאין איש יכול לשתות ממנו חצי לוג.

רבי אלעזר בר רבי שמעון הלך לראות את רבי יוסי בן רבי לקוניא חמוי. נתנו לו לאכל עגלה משלשת רפה. פתח לו חבית יין אחת, חמוי מוזג - והוא שותה, מוזג - והוא שותה. אמר לו, אפשר ששמעת מאביך פמה הוא שיעורו של כוס? אמר לו, פמות שהוא, אחת פחמין ואחת בצונן, אבל לא שיערו רבנן בכוסף שהיא קטנה, וביינד שהוא טוב, ובמעיו שהם רחבות. ואמר רבי יהודה, מבלבבל בדעתו היה נח פשיצא מן התיבה בדירותו עם החיות והרמשים והשרצים, ומפני ששתה מעט יין, נשפר ונתגל.

ואמר רבי יהודה, בא פנען וסרסו. הקיץ מיינו, ומצא עצמו מסורס, שכתוב (בראשית ט, כב) וייקץ

נח מיינו, ויִדַע אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן. אֲשֶׁר רָאָה לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ, שְׁפָרְסוּ. וּלְפִיכָף קָלְלוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) אַרְוֹר כְּנֻעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאַחֲיוֹ.

רַבִּי פֶתַח, (שם ת, כא) וַיִּרַח ה' אֶת רִיחַ הַנְּיַיִחַח וַיֹּאמֶר לֹא אֶסְף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם. כְּשִׁיצָא נֹחַ מִן הַתִּיבָה, פֶּתַח עֵינָיו, וַרְאָה אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ חֶרֶב. הַתַּחֲלִיל בּוֹכָה עַל הָעוֹלָם. אָמַר, רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, אִם בְּשִׁבִיל חַטָּאת הָאָדָם, אוֹ בְּשִׁבִיל הַשּׁוֹטִים תֵּאבֹד עוֹלָמְךָ, לָמָּה בְּרָאתוֹ, אוֹ הָאֵי, אוֹ הָאֵי. אֵיךְ לְמַעַבְד אוֹ דִלָּא תִּבְיָד עֲלֵמָא. הֵעֵלָה עוֹלוֹת, וְקָם וְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו, וְאוֹתוֹ הָרִיחַ עָלָה לְפָנָיו הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעָרַב לוֹ. אָמַר רַבִּי, שְׁלֹשָׁה רֵיחוֹת עָלוּ לְפָנָיו: רִיחַ עוֹלָתוֹ, וְרִיחַ תְּפִלָּתוֹ, וְרִיחַ מַעֲשָׂיו. וְלֹא הָיָה רִיחַ בְּעוֹלָם שְׁנוֹחַ לְפָנָיו כְּאוֹתוֹ הָרִיחַ. וּלְפִיכָף צָוָה וַאֲמַר (במדבר כח, א) רִיחַ נִיחַחֵי תִשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֵדוֹ. כְּלוֹמַר, רִיחַ שֶׁהַקְרִיב נֹחַ לְפָנָיו, תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי, רִיחַ עוֹלָה וְתִפְלָה, וְכִשְׁרוֹן מַעֲשָׂים.

אָמַר רַבִּי, שְׁלֹשָׁה רֵיחוֹת עָלוּ לְפָנָיו, רִיחַ עוֹלָתוֹ, וְרִיחַ תְּפִלָּתוֹ, וְרִיחַ מַעֲשָׂיו. וְלֹא הָיָה רִיחַ בְּעוֹלָם דְּנִיחָא קַמִּיהּ, כְּאוֹתוֹ הָרִיחַ. וּלְפִיכָף צָוָה וַאֲמַר, (במדבר כח ב) רִיחַ נִיחַחֵי תִשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֵדוֹ. כְּלוֹמַר, רִיחַ שֶׁהַקְרִיב נֹחַ לְפָנָיו, תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי, רִיחַ עוֹלָה וְתִפְלָה, וְכִשְׁרוֹן מַעֲשָׂים. רַבִּי אִיבּוֹ אָמַר, נֹחַ חָכֵם הָיָה, וְהָיָה מִבֵּין לְחִישַׁת וְצַפְצוּף כָּל הַנְּבִרָאִים וְרַמְיָתָם, וְכִשְׁהָיָה בַּתִּבָּה, אָמַר: יוֹדַע אֲנִי שְׂאִין פִּקְחַת בְּעוֹפוֹת כְּמוֹ הָעוֹרֵב לְדַעַת מִמֶּנּוּ סִימָן בְּעוֹלָם, מִיָּד (בראשית ת, ז) וַיִּשְׁלַח אֶת הָעוֹרֵב.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְאִיךְ עוֹשָׂה כֵּךְ? וְהָרִי אָמַר רַבִּי בּוֹ, אָסוּר לְהַסְתַּפֵּל בְּאוֹתָם הַמְּנַחְשִׁים בְּעוֹפוֹת הַשָּׁמַיִם, וְהָרִי הוּא בְּכֻלָּל (ויקרא יט) לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תִעוֹנְנוּ, אֶפְלוּ כָּל נַחוּשׁ בְּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, לָמָּה שָׁלַח אֶת הָעוֹרֵב? שְׂאֵמַר רַבִּי חֲזִיָּא, מִצְטַעַר הָיָה נֹחַ יוֹתֵר עַל אֲבָדָן

מִיָּינוּ, וַיִּדַע אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן. אֲשֶׁר רָאָה לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ, שְׁפָרְסוּ. וּלְפִיכָף קָלְלוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר אַרְוֹר כְּנֻעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאַחֲיוֹ.

רַבִּי פֶתַח, וַיִּרַח ה' אֶת רִיחַ הַנְּיַיִחַח וַיֹּאמֶר לֹא אֶסְף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם. כְּשִׁיצָא נֹחַ מִן הַתִּיבָה, פֶּתַח עֵינָיו, וַרְאָה אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ חֶרֶב, הַתַּחֲלִיל בּוֹכָה עַל הָעוֹלָם. אָמַר, רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, אִם בְּשִׁבִיל חַטָּאת הָאָדָם, אוֹ בְּשִׁבִיל הַשּׁוֹטִים תֵּאבֹד עוֹלָמְךָ, לָמָּה בְּרָאתוֹ, אוֹ הָאֵי, אוֹ הָאֵי. אֵיךְ לְמַעַבְד אוֹ דִלָּא תִּבְיָד עֲלֵמָא. הֵעֵלָה עוֹלוֹת, וְקָם וְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו, וְאוֹתוֹ הָרִיחַ עָלָה לְפָנָיו הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעָרַב לוֹ.

אָמַר רַבִּי, שְׁלֹשָׁה רֵיחוֹת עָלוּ לְפָנָיו, רִיחַ עוֹלָתוֹ, וְרִיחַ תְּפִלָּתוֹ, וְרִיחַ מַעֲשָׂיו. וְלֹא הָיָה רִיחַ בְּעוֹלָם דְּנִיחָא קַמִּיהּ, כְּאוֹתוֹ הָרִיחַ. וּלְפִיכָף צָוָה וַאֲמַר, (במדבר כח ב) רִיחַ נִיחַחֵי תִשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֵדוֹ. כְּלוֹמַר, רִיחַ שֶׁהַקְרִיב נֹחַ לְפָנָיו, תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי, רִיחַ עוֹלָה וְתִפְלָה, וְכִשְׁרוֹן מַעֲשָׂים.

רַבִּי אִיבּוֹ אָמַר, נֹחַ חָכֵם הָיָה, וְהָיָה מִבֵּין לְחִישַׁת וְצַפְצוּף כָּל הַנְּבִרָאִים וְרַמְיָתָם, וְכִשְׁהָיָה בַּתִּיבָּה, אָמַר יוֹדַע אֲנִי שְׂאִין פִּקְחַת בְּעוֹפוֹת כְּמוֹ הָעוֹרֵב, לְמִידַע מַנִּיהּ סִימָנָא בְּעֲלֵמָא, מִיָּד וַיִּשְׁלַח אֶת הָעוֹרֵב.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, (דף כט ע"א) וְהָאִיךְ עֶבֶיד הָכֵי, וְהָאִמַר רַבִּי בּוֹ, אָסוּר לְאֶסְתַּפֵּל בְּאֵלִין מְנַחְשֵׁי בְּעוֹפֵי דְשָׁמַיָא, וְהָרִי הוּא בְּכֻלָּל (ויקרא יט כו) לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תִעוֹנְנוּ, אֶפְלוּ כָּל נִיחַחוּשׁ בְּעֲלֵמָא.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, לָמָּה שָׁלַח אֶת הָעוֹרֵב.

העולם. אמר: רבוננו של עולם, ידעתי כי אתה רחום, ואתה לא רחמת על עולמך, ונהפך רחמנותך לאכזרות. אתה לא רחמת על בניך, יצא זה שאינו מרחם על בניו, ונהפך להם לאכזרי. ולפיכך שלח את העורב, רמז רמז הוא שרמז.

אמר רבי יוסי, וכי לא כתוב בו איש צדיק תמים היה, והאיך הטיח דברים כלפי מעלה? אמר רבי חייא, מרב צערו הוא שאמר, ששרי שנינו, מנין שאין דנין את האדם לפי צערו? שנאמר (איוב לד) איוב לא בדעת ידבר ודבריו לא בהשפל. אף על פי שהטיח דברים כלפי מעלה, אין דינו כמזיד, אלא כאדם בלא דעת, לפי צערו.

ורא רצה העורב להלך בשליחותו, מפני שמתקן הוא לשליחות אחרת - לפרנס אליהו, שנאמר (מלכים א יז) והעורבים מביאים לו לחם ובשר, ולא רצה לעשות שליחותו, (בראשית ח) עד יבשת המים מעל הארץ, שהיה על ידי שבועת אליהו. פיון שראה נח שלא עשה כהגון, שלח את היונה.

ואמר רבי בון, שני עניני רמז בה, אחד - שכתוב (הושע ז) פיונה פותה אין לב. כלומר, מרב צערי אין לבי עמי ונפתה. אחרת - אמר נח, אין בכל העופות דיסבול מיתתה בלא סרבנות פיונה, ולפיכך נמשלו ישראל פיונה. אמר נח, כך נאה לנו לסבל הכל בלי סרבנות, ולפיכך וישלח את היונה.

שנו רבותינו, מה השיב הקדוש ברוך הוא לנח, פשיצא מן התבה וראה כל העולם חרב והתחיל לבכות עליו, ואמר: רבוננו של עולם, נקראת רחום,

דאמר רבי חייא, מצטער היה נח טפי על אוכדא דעלמא. אמר רבוננו של עולם, ידעתי כי אתה רחום, ואתה לא רחמת על עולמך, ונהפך רחמנותך לאכזרות, אתה לא רחמת על בניך, יצא זה שאינו מרחם על בניו, ונהפך להם לאכזרי, ולפיכך שלח את העורב, רמז הוא דקא רמז.

אמר רבי יוסי, וכי לא כתוב ביה איש צדיק תמים היה, והאיך הטיח דברים כלפי מעלה. אמר רבי חייא, מרוב צערו הוא דאמר, דהא תנן, מנין שאין דנין את האדם לפי צערו, שנאמר (איוב לד לה) איוב לא בדעת ידבר ודבריו לא בהשפל. אף על פי שהטיח דברים כלפי מעלה, אין דינו כמזיד, אלא כאדם בלא דעת, לפי צערו.

ורא רצה העורב להלוך בשליחותו, מפני שמתקן הוא לשליחות אחרת, לפרנס אליהו, שנאמר (מ"א יז ו) והעורבים מביאים לו לחם ובשר, ולא רצה לעשות שליחותו, עד יבשת המים מעל הארץ, שהיה על ידי שבועת אליהו. פיון שראה נח שלא עשה כהגון, שלח את היונה.

ואמר רבי בון, תרי עניני רמז בה, חדא, דכתיב (הושע ז יא) פיונה פותה אין לב, כלומר מרב צערי, אין לבי עמי ונפתה. אחרת, אמר נח, אין בכל העופות דיסבול מיתתה בלא סרבנות, פיונה. ולפיכך נמשלו ישראל פיונה. אמר נח, כך יאות לנא למסבל בלא, בלא סרבנותא, ולפיכך וישלח את היונה.

תנו רבנן, מה השיב הקדוש ברוך הוא לנח, פשיצא מן התבה וראה כל העולם חרב, והתחיל לבכות עליו, ואמר, רבוננו של עולם,

נְקִרְאֵת רַחוּם, הִיָּה לָךְ לְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתֶיךָ. הַשִּׁיבֵנו הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רַעֲיָא שְׂטִיָא, פְּעֵן אַמְרֵת דָּא, וְלֹא בְּזַמְנָא דְאַמְרִית לָךְ בְּלִישְׁנָא רְכִיכָא, כִּי אַתְּךָ רְאִיתִי צְדִיק לְפָנַי בְּדוֹר הַזֶּה, וְאֲנִי הִנְנִי מְבִיא אֶת הַמַּבּוּל וְכוּ', לְשַׁחַת כָּל בְּשָׂר וְכוּ', עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת עֲצֵי גֹפֶר. כּוּלֵי הַאי אֲתַעֲפֹבִית עִמָּךְ, וְאַמְרִית לָךְ, בְּדִיל דְתַבְעֵי רַחֲמִין עַל עַלְמָא. וּמְפָרִין דְשִׁמְעַת דְתַשְׁתִּיזִיב אֶת בְּתִיבוּתָא, לֹא עָאֵל בְּלַבָּךְ בִּישׁוּתָא דְעַלְמָא, וְעַבְדַּת תִּיבוּתָא וְאַשְׁתַּזְבַּתָּא. וְכַעַן דְאַתְּאֲבִיד עַלְמָא, פְּתַחֲת פּוּמָךְ לְמַלְלָא קְדָמִי בְּעֵינִין וְתַחְנוּנִין.

בֵּינן דִּחְזָא נח כֶּף, הַקְרִיב עֲלוּוֹן וְקַרְבְּנִין, דְכַתִּיב וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בֹּא וּרְאֵה מַה בֵּין הַצְּדִיקִים שֶׁהָיוּ לְיִשְׂרָאֵל אַחַר כֶּף, וּבֵין נח. נח לֹא הִגִּין עַל דִּירוּ וְלֹא הִתְפַּלֵּל עֲלֵיו כְּאַבְרָהָם. דְכִיּוֹן דְאַמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם, (בראשית י"ב) זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה, מִיָּד וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר. וְהִרְבָּה דְבָרִים כְּנִגַּד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁשָּׂאֵל שָׂאֵם וַיִּמָּצָא שֵׁם עֲשָׂרָה צְדִיקִים, שְׂיִכְפָּר לְכָל הַדּוֹר בְּשִׁבְלֵם, וְחָשַׁב אַבְרָהָם שֶׁהָיוּ עֲשָׂרָה בְּעִיר, עִם לוֹט וְאַשְׁתּוֹ וּבְנָיו וּבְנוֹתָיו, וְחַתָּנָיו, וְלִכְּן לֹא הִתְפַּלֵּל יוֹתֵר. בֹּא מֹשֶׁה וְהִגִּין עַל כָּל הַדּוֹר, כִּיּוֹן שֶׁאַמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ, (שמות לב ח) סְרוּ מֵהָר מִן הַדֶּרֶךְ. מַה כְּתִיב בֵּיה, (שם לב יא) וַיַּחַל מֹשֶׁה. מַהוּ וַיַּחַל. מְלַמֵּד שֶׁהִתְפַּלֵּל עַד שֶׁאַחֲזָתוּ חִלְחָלָה. רַבָּנָן אָמְרִי, לֹא הִנִּיחַ מֹשֶׁה לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁנָּתַן נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא. דְכַתִּיב, (שם לב לב) וַעֲתָה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם

הִיָּה לָךְ לְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתֶיךָ? הַשִּׁיבֵנו הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רוּעָה שׁוֹטָה, כְּעַת אַמְרַת אֶת זֶה, וְלֹא בְּזַמֵּן שֶׁאַמְרַתִּי לָךְ בְּלִישׁוֹן רַבָּה, כִּי אַתְּךָ רְאִיתִי צְדִיק לְפָנַי בְּדוֹר הַזֶּה, וְאֲנִי הִנְנִי מְבִיא אֶת הַמַּבּוּל וְכוּ', עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת עֲצֵי גֹפֶר. כָּל זֶה הִתְעַפְּכִיתִי עִמָּךְ, וְאַמְרַתִּי לָךְ כְּדֵי שֶׁתַּבְקֵשׁ רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם, וּמֵאֵז שֶׁשִּׁמְעַת שֶׁאַתָּה תִּנְצַל בְּתַבָּה, לֹא נִכְנָסָה בְּלַבָּךְ רַעַת הָעוֹלָם, וְעֲשִׂית תַּבָּה וְנִצַּלְתָּ. וְכַעַת שֶׁנֶּאֱבָד הָעוֹלָם, פְּתַחֲת פִּיךָ לְדַבֵּר לְפָנַי בְּקִשּׁוֹת וְתַחְנוּנִים?!

בֵּינן שֶׁרָאָה כֶּף נח, הַקְרִיב עֹלֹת וְקַרְבָּנוֹת, שֶׁכְּתוּב (שם) וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בֹּא וּרְאֵה מַה בֵּין הַצְּדִיקִים שֶׁהָיוּ לְיִשְׂרָאֵל אַחַר כֶּף וּבֵין נח. נח לֹא הִגִּין עַל דִּירוּ וְלֹא הִתְפַּלֵּל עֲלֵיו כְּאַבְרָהָם. שֶׁכִּיּוֹן שֶׁאַמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם (שם י"ב) זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה, מִיָּד - וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר, וְהִרְבָּה דְבָרִים כְּנִגַּד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁשָּׂאֵל שָׂאֵם וַיִּמָּצָא שֵׁם עֲשָׂרָה צְדִיקִים שְׂיִכְפָּר לְכָל הַדּוֹר בְּשִׁבְלֵם, וְחָשַׁב אַבְרָהָם שֶׁהָיוּ עֲשָׂרָה בְּעִיר, עִם לוֹט וְאַשְׁתּוֹ וּבְנָיו וּבְנוֹתָיו וְחַתָּנָיו, וְלִכְּן לֹא הִתְפַּלֵּל יוֹתֵר.

בֹּא מֹשֶׁה וְהִגִּין עַל כָּל הַדּוֹר. כִּיּוֹן שֶׁאַמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ, סְרוּ מֵהָר מִן הַדֶּרֶךְ - מַה כְּתוּב בּו? (שמות לב) וַיַּחַל מֹשֶׁה. מַהוּ וַיַּחַל? מְלַמֵּד שֶׁהִתְפַּלֵּל עַד שֶׁאַחֲזָתוּ חִלְחָלָה. חֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא הִנִּיחַ מֹשֶׁה לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁנָּתַן נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁכְּתוּב (שם) וַעֲתָה

אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת.

אמר רבי יוסי מפאן, (תהלים קו) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בצדקם על דורם, ולא הניחו מדת הדין לשלוט בהם. ונתן התעכב עמו הקדוש ברוך הוא, ואמר לו רבוי דברים שמא יבקש עליהם רחמים, ולא השגיח ולא בקש עליהם רחמים, ועשה התבה ונאבד כל העולם. רבי אליעזר ורבי יהושע היו יושבים בפלכי טבריה. אמר רבי יהושע, רבי, מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו? אמר לו, אפילו הוא לא חשב בלבו שימלט. משל למוצא אשכול ענבים שאינם מבשלים בין הבוסרים, שאלו היה בין ענבים מבשלים, לא היו כלום.

משמע שכתוב (בראשית ז) כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. שיהיה לו לומר צדיק לפני, מהו בדור הזה? כלומר, לפי הדור. ולפיכך לא בקש רחמים. אמר בלבו: ולואי שאבקש רחמים עלי ואמלט, וכל שכן שאתפלל על אחרים.

אחר כך אמר רבי אליעזר, על כל זה היה לו לבקש רחמים על העולם מלפני הקדוש ברוך הוא, שנוח לו מי שאומר טוב על בניו. מנן לנו? מגדעון בן יואש, שלא היה צדיק ולא בן צדיק, ומשום שאמר טוב על ישראל, מה כתוב בו? (שופטים ו) ויאמר לו ה' לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכחך זה? הטובה הזו שאמרת על בני, יהיה לך כח גדול להצילם מיד מדין.

לשיזבותהון מן ידא דמדין.

אין מחני נא מספרך אשר כתבת. אמר רבי יוסי מהכא, (תהלים קו כג) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפריץ לפניו. וכן כל הצדיקים הגינו על דורם, ולא הניחו מדת הדין לשלוט בהם.

ונתן התעכב עמו הקדוש ברוך הוא, ואמר לו רבוי דברים, שמא יבקש עליהם רחמים, ולא השגיח, ולא ביקש עליהם רחמים, ועשה התיבה ונאבד כל העולם.

רבי אליעזר ורבי יהושע היו יתבי בפלכי טבריה, אמר רבי יהושע, רבי, מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו. אמר לו, אפילו הוא לא חשב בלבו שימלט. משל למוצא אשכול ענבים שאינם מבשלים, בין הבוסרים, דאלו היה בין ענבים מבשלים, לא היו כלום.

משמע, דכתיב כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. דהוה ליה למימר צדיק לפני, מהו בדור הזה. כלומר, לפי הדור. ולפיכך לא בקש רחמים, אמר בלבו ולואי שאבקש רחמים עלי ואמלט, וכל שכן שאתפלל על אחרים.

לכתר אמר רבי אליעזר, עם כל דא, הוה ליה למתבע רחמין על עלמא קמי קודשא בריה דניחא ליה, מאן דאמר טבא על בנוהי.

מנא לן, מגדעון בר יואש, דלא הוה זפאי, ולא בר זפאי, ומשום דאמר טיבותא על ישראל, מה פתיב ביה. (שופטים ו יד) ויאמר לו ה' לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכחך זה. טיבותא דא דאמרת על בני, יהא לך חילא סגיא, לשיזבותהון מן ידא דמדין.



ועוד אמר רבי אליעזר, אף על פי שיהיה צדיק גדול מפל העולם, ויאמר רע לפני הקדוש ברוך הוא או מלשינות על ישראל - ענשו גדול מכלם, ולא מצאנו צדיק טוב כאלהו בכל דור, ומשום שאמר מלשינות על ישראל, שפתיב פי עזבו ברייתך בני ישראל את מזבחותיך הרסו ואת נביאיך הרגו בחרב, באותה שעה הרע הרבה לפניו.

בא וראה מה כתוב בו, ויבט והנה מראשתי עגת רצפים. מהו רצפים? אמר הקדוש ברוך הוא, פעת ראוי לאכל מי שאמר מלשינות על בני.

אמר רבי אליעזר, מה שפתיב וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה עד הר האלהים חרבה, וכי בכח אכילת עוגת רצפים הלך את כל זה?

א"ל, אמר רבי אליעזר, השליך הקדוש ברוך הוא תרדמה על אלהו, והראהו ענינו של משה שישב לפניו ארבעים ימים וארבעים לילות, ומאז שהיה שם, עשו ישראל את העגל. ומשום שהיה ארבעים ימים וארבעים לילות שלחם לא אכל ומים לא שתה, לא זו משם עד שמחל להם הקדוש ברוך הוא.

אמר לו לאלהו, כף הנה לך לעשות, ועוד הנה לך להראות שהם בני, בני אהובי, שקבלו את תורתך בחר חורב! וזהו שפתיב וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה, שראה את ענינו של משה שהשתהה לפניו ארבעים ימים וארבעים לילות. והענין של ישראל - שקבלו התורה בחר חורב, וזהו שפתיב עד הר האלהים חרב.

ועוד אמר רבי אליעזר, אף על פי דיהוי צדיקא רבה מפל עלמא, וימר בישא קמי קודשא בריה הוא, אי דלטורין על ישראל, עונשיה סגיא מן כלהון. ולא אשפחנא צדיקא טבא כאלהו בכל דרא, ומשום דאמר דלטורין על ישראל, דכתיב (מ"א יט יד) פי עזבו ברייתך בני ישראל את מזבחותיך הרסו ואת נביאיך הרגו בחרב, ביה שעתא אבאיש סגיא קמיה.

הא חזי מה פתיב ביה. (שם יט ה) ויבט והנה מראשתי עגת רצפים. מהו רצפים. אמר קודשא בריה הוא, פדין יאות למיכל, מאן דאמר דלטורין על בני.

אמר רבי אליעזר, מאי דכתיב, (שם יט ח) וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה עד הר האלהים חרבה. וכי בכח אכילת עוגת רצפים אזל כולי האי.

א"ל אמר רבי אליעזר, השליך הקדוש ברוך הוא דורמיטה על אלהו, והראהו ענינא דמשה, דיתבי קמיה ארבעין יממין וארבעין לילון, ומפדין דהוה תמן, עבדו ישראל ית עגלא. ובגין דהוה ארבעין יממין וארבעין לילון דלחם לא אכל, ומיא לא שתי, לא אעדי מתמן עד דמחל להון קודשא בריה הוא.

אמר ליה לאלהו, כף הוה לך למעבד, ועוד הוה לך למחזי, דאינון בני בני רחימאי, דקבילו אורייתי בטורא דחורב, ודא הוא דכתיב, וילך בכח האכילה (דף כט ע"ב) ההיא ארבעים יום וארבעים לילה. דחזא ענינא דמשה, דאישתהי קמיה ארבעין יממין וארבעין לילון. וענינא דישראל, דקבילו אורייתא בטורא דחורב. ודא הוא דכתיב, עד הר האלהים חרב.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא זָז אֵלָיְהוּ מִשָּׁם, עַד שֶׁנִּשְׁבַּע לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַהוֹרוֹת זְכוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל תָּמִיד. וְכָל מִי שֶׁעוֹשֶׂה זְכוּת, הוּא מְקַדֵּים וְאוֹמֵר לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: כִּף וְכַף עָשָׂה עִכְשָׁו פְּלוֹנִי. וְאֵינּוּ זָז מִשָּׁם, עַד שֶׁיִּכְתְּבוּ זְכוּתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם, שְׁכַתּוֹב (מֵלֶאכִי ג טו) וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זְכוּרֹן לִפְנָיו.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פִּזִּי, מָה הָיָה עֲנִשׁוֹ שֶׁל נֹחַ? שֶׁיִּצְאָ חֲגֵר בְּרִגְלָיו מִן הַתְּבִיבָה, וְשָׁכַב וְנִתְבַּזָּה, וְהִתְלוּצֵץ עָלָיו בְּנוֹ, וְעָשָׂה לוֹ מָה שֶׁעָשָׂה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּא וּרְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל. בֵּא וּרְאֵה, מִפְּנֵי שֶׁנִּטַּל יַעֲקֹב הַבְּרִכּוֹת מֵעֵשׂוֹ בְּרַמָּאוֹת, הָרִי לָךְ שֶׁלֹּא נִתֵּן רְשׁוּת לְשׁוּם אִמָּה בְּעוֹלָם לְהִשְׁתַּעֲבֵד בְּיִשְׂרָאֵל, זוּלָתִי אוֹמְהָ שֶׁל עֵשׂוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, נִטַּל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת שֵׁם בֶּן נֹחַ, וְהִפְרִישׁוּ לְכַהֵן עֲלִיּוֹן וּלְשֶׁרֶתוֹ, וְהִשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ עִמּוֹ, וְקָרָא שְׁמוֹ מִלְפֵי צֶדֶק מְלֹךְ שָׁלֵם. וְהָיָה יַפֶּת אַחִיו לֹמֵד תּוֹרָה מִמֶּנּוּ בְּמִדְרָשׁוֹ, עַד שֶׁבֵּא אַבְרָהָם וְלָמַד תּוֹרָה בְּמִדְרָשׁוֹ שֶׁל שָׁם, וְנִתְעַסַּק הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַבְרָהָם, וְנִשְׁתַּכַּחוּ כָּל הָאֲחֵרִים. בֵּא אַבְרָהָם וְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁיִּשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ תָּמִיד בְּבֵיתוֹ שֶׁל שָׁם, וְהוֹדָה לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קי ד) אַתָּה כַהֵן לְעוֹלָם עַל דְּבַרְתִּי מִלְפֵי צֶדֶק.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְהֵלֵא יַפֶּת הוּא הַגְּדוֹל, לָמָּה שָׁם נִטַּל הַכֹּהֲנָה? בְּשִׁבִיל שֶׁהָיָה תָּמִיד עוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּפְרַשׁ מִדְרָכֵי הָעוֹלָם. וּמֵאִיִן הָיָה לוֹ תּוֹרָה? אֵלֵא אָדָם הָרֵאשׁוֹן יָדַע הַתּוֹרָה, וְהִנִּיחָהּ בְּקַבְלָהּ לְשֵׁת

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא זָז אֵלָיְהוּ מִשָּׁם, עַד שֶׁנִּשְׁבַּע לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַהוֹרוֹת זְכוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל תָּמִיד. וְכָל מִי שֶׁעוֹשֶׂה זְכוּת, הוּא מְקַדֵּים וְאוֹמֵר לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּף וְכַף עָשָׂה עִכְשָׁו פְּלוֹנִי. וְאֵינּוּ זָז מִשָּׁם, עַד שֶׁיִּכְתְּבוּ זְכוּתוֹ דֵּהֵהוּא גִבְרָא. דְּכַתִּיב, (מֵלֶאכִי ג טו) וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זְכוּרֹן לִפְנָיו.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פִּזִּי, מָה הָיָה עוֹנִשׁוֹ שֶׁל נֹחַ, שֶׁיִּצְאָ חֲגֵר בְּרִגְלָיו מִן הַתְּבִיבָה, וְשָׁכַב וְנִתְבַּזָּה, וְהִתְלוּצֵץ עָלָיו בְּנוֹ, וְעָשָׂה לוֹ מָה שֶׁעָשָׂה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּא וּרְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל. בֵּא וּרְאֵה מִפְּנֵי שֶׁנִּטַּל יַעֲקֹב הַבְּרִכּוֹת מֵעֵשׂוֹ בְּרַמָּאוֹת. הָרִי לָךְ, שֶׁלֹּא נִתֵּן רְשׁוּת לְשׁוּם אִמָּה בְּעוֹלָם לְהִשְׁתַּעֲבֵד בְּיִשְׂרָאֵל, זוּלָתִי אוֹמְהָ שֶׁל עֵשׂוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, נִטַּל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת שֵׁם בֶּן נֹחַ, וְהִפְרִישׁוּ לְכַהֵן עֲלִיּוֹן, וּלְשֶׁרֶתוֹ. וְהִשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ עִמּוֹ, וְקָרָא שְׁמוֹ מִלְפֵי צֶדֶק מְלֹךְ שָׁלֵם. וְהָיָה יַפֶּת אַחִיו לֹמֵד תּוֹרָה מִמֶּנּוּ בְּמִדְרָשׁוֹ, עַד שֶׁבֵּא אַבְרָהָם, וְלָמַד תּוֹרָה בְּמִדְרָשׁוֹ שֶׁל שָׁם. וְנִתְעַסַּק הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַבְרָהָם, וְנִשְׁתַּכַּחוּ כָּל הָאֲחֵרִים. בֵּא אַבְרָהָם וְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁיִּשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ תָּמִיד בְּבֵיתוֹ שֶׁל שָׁם, וְהוֹדָה לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קי ד) אַתָּה כַהֵן לְעוֹלָם עַל דְּבַרְתִּי מִלְפֵי צֶדֶק.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְהֵלֵא יַפֶּת הוּא הַגְּדוֹל, לָמָּה שָׁם נִטַּל הַכֹּהֲנָה? בְּשִׁבִיל שֶׁהָיָה תָּמִיד עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, וּפְרַשׁ מִדְרָכֵי הָעוֹלָם. וּמֵאִיִן הָיָה לוֹ תּוֹרָה. אֵלֵא אָדָם הָרֵאשׁוֹן יָדַע הַתּוֹרָה, וְהִנִּיחָהּ בְּקַבְלָהּ לְשֵׁת בֶּן בָּאָה לְיָד

בנו, ואחר כך באה ליד חנוך, עד שָבָא לָשֵׁם, וְהָיָה מִתְעַסֵּק תָּמִיד בָּהּ.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, אִם הַתּוֹרָה הֵיטָה בְּמִדְרָשׁוֹ שֶׁל שָׁם, לָמָּה הֵצִיף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְצוּת לְבַנֵּי נַח אוֹתָן שְׁבַע מִצְוֹת שְׁנַצְטוּוּ, שֶׁהָרִי בַתּוֹרָה נִכְתְּבוּ קֹדֶם לָכֵן? אֵלָּא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעֲהַ שְׁהַמְּבּוּל בָּא לְעוֹלָם וְנִכְנְסוּ לַתִּיבָה, מְרֹב צַעֲרָם נִשְׁתַּפְּחָה מֵהֶם, עַד שֶׁבָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וַחֲדָשׁ לָהֶם אוֹתָם שְׁבַע מִצְוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, חֵס וְשְׁלוֹם, לֹא נִשְׁתַּפְּחָה הַתּוֹרָה מִמֶּנּוּ. אֵלָּא אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִם אָמַר לָהֶם שִׁישְׁמְרוּ כָּל תּוֹרָתִי, יִפְרְקוּ כָּל הָעַל מֵהֶם, כְּאַחֲרִים שֶׁאָמְרוּ (איוב כא יד) וְדַעַת דְּרַכִּיף לֹא חִפְצָנוּ. אֵלָּא אֵתָּן לָהֶם דְּבָרִים מוֹעֲטִים, וַיִּשְׁמְרוּ אוֹתָם.

עַד שֶׁיָּבֵא מִי שִׁישְׁמַר כְּלָהּ, וְהוּא אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כו) עָקַב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקִלְי וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתֵי חֻקוֹתֵי וְתוֹרָתִי. שְׁפִינֵן שֶׁלְּמַד מִשֵּׁם הַתּוֹרָה, קָבַל עַל עֲצָמוֹ עַל עֲצָמוֹ שִׁישְׁמַר הַתּוֹרָה כְּלָהּ, וְלִפְיֶכֶף בָּרַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁבַע מִצְוֹת מִן הַתּוֹרָה כְּדִי שִׁישְׁמְרוּ אוֹתָם.

רַבִּי פֶּתַח בְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל פִּנְגַּד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וַיִּשְׁלַח אֶת הָעֶרֶב. שֶׁאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, כְּתוּב וַיֹּאמֶר דָּוִד כּוֹי קוֹמּוּ וּנְבָרְחָה כִּי לֹא תִהְיֶה לָנוּ פְּלִיטָה מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם. וְאֵף עַל פִּי שְׁבַרְחָה, מֵה פְּתוּב בּוֹ? (תהלים ג) מִזְמוֹר לְדָוִד בְּכַרְחוֹ מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ. וְאֵף עַל פִּי שֶׁהָיָה בּוֹרַח וְנִגְרַשׁ מִמְּלֻכּוֹתוֹ, לֹא מֵנַע עֲצָמוֹ מִלּוֹמַר שִׁירָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִשְׁבוֹב וְלִהְתַּחַנֵּן לְפָנָיו. וַיִּשְׁלַח שֶׁהָיָה קוֹרָא עִמָּהֶן תָּמִיד כְּעוֹרֵב, אֶת הָעֶרֶב, זֶהוּ דָוִד, שֶׁהָיָה קוֹרָא עִמָּהֶם תָּמִיד כְּעוֹרֵב.

חָנוּךְ, עַד שֶׁבָּא לָשֵׁם וְהָיָה מִתְעַסֵּק תָּמִיד בָּהּ. אָמַר לוֹ ר' יוֹסִי, אִם הַתּוֹרָה הֵיטָה בְּמִדְרָשׁוֹ שֶׁל שָׁם, לָמָּה הוֹצִיף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְצוּת לְבַנֵּי נַח אוֹתָן שְׁבַע מִצְוֹת שְׁנַצְטוּוּ, שֶׁהָרִי בַתּוֹרָה נִכְתְּבוּ קוֹדֶם לָכֵן, אֵלָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעֲהַ שְׁהַמְּבּוּל בָּא לְעוֹלָם, וְנִכְנְסוּ לַתִּיבָה, מְרֹב צַעֲרָם נִשְׁתַּפְּחָה מֵהֶם, עַד שֶׁבָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וַחֲדָשׁ לָהֶם אוֹתָם שְׁבַע מִצְוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, חֵס וְשְׁלוֹם לֹא נִשְׁתַּפְּחָה הַתּוֹרָה מִמֶּנּוּ, אֵלָּא אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִם אָמַר לָהֶם שִׁישְׁמְרוּ כָּל תּוֹרָתִי, יִפְרְקוּ כָּל הָעוֹל מֵהֶם, כְּאַחֲרִים שֶׁאָמְרוּ (איוב כא יד) וְדַעַת דְּרַכִּיף לֹא חִפְצָנוּ. אֵלָּא אֵתָּן לָהֶם דְּבָרִים מוֹעֲטִים, וַיִּשְׁמְרוּ אוֹתָם.

עַד שֶׁיָּבֵא מִי שִׁישְׁמַר כְּלָהּ, וְהוּא אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כו ה) עָקַב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקִלְי וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתֵי חֻקוֹתֵי וְתוֹרָתִי. דְּכִיּוֹן שֶׁלְּמַד מִשֵּׁם הַתּוֹרָה, קָבַל עַל עֲצָמוֹ שִׁישְׁמַר הַתּוֹרָה כְּלָהּ, וְלִפְיֶכֶף בִּירַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁבַע מִצְוֹת מִן הַתּוֹרָה כְּדִי שִׁישְׁמְרוּ אוֹתָם.

רַבִּי פֶּתַח בְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל פִּנְגַּד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וַיִּשְׁלַח אֶת הָעֶרֶב, דָּאֵמַר רַבִּי פִּנְחָס, פְּתִיב, (ש"ב טו יד) וַיֹּאמֶר דָּוִד וכו', קוֹמּוּ וּנְבָרְחָה כִּי לֹא תִהְיֶה לָנוּ פְּלִיטָה מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם. וְאֵף עַל פִּי שְׁבַרְחָה, מֵאִי פְּתִיב בֵּינָהּ, (תהלים ג א) מִזְמוֹר לְדָוִד בְּכַרְחוֹ מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ. וְאֵף עַל פִּי שֶׁהָיָה בּוֹרַח וְנִגְרַשׁ מִמְּלֻכּוֹתוֹ, לֹא מֵנַע עֲצָמוֹ מִלּוֹמַר שִׁירָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלִשְׁבוֹב וְלִהְתַּחַנֵּן לְפָנָיו. וַיִּשְׁלַח אֶת הָעוֹרֵב, זֶהוּ דָוִד, שֶׁהָיָה קוֹרָא עִמָּהֶן תָּמִיד כְּעוֹרֵב.

אֶת הָעֶרֶב, זֶהוּ דָוִד, שֶׁהָיָה קוֹרָא עִמָּהֶם תָּמִיד כְּעוֹרֵב.

דְּבַר אַחַר, הָעוֹרֵב שֶׁבָּא מִיְהוּדָה, שֶׁנִּקְרָא עוֹרֵב, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מג ט) אֲנֹכִי אֶעֱרֹבְנֹו. הָעוֹרֵב כְּתִיב, בְּלֹא וָא"ו. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ עוֹרֵב? שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בְּהָרִים כְּעוֹרֵב. וְהֵינּוּ שֶׁאָמַר לְשֹׂאֵל כְּאִשְׁרֵי יִרְדֹף הַקָּרָא בְּהָרִים. אָמַר לוֹ, שֶׁמִּתְּנִי לְהֵיחֹת כְּקוֹרָא בְּהָרִים. כְּתוּב כַּאֲן קָרָא, וְכְתוּב שֵׁם (תהלים קמז) לְכֹנֵי עוֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ.

וְאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, בֵּא וּרְאֵה מָה בֵּין מַלְכֵי יְהוּדָה לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. שֶׁלַח הַקְּדוֹשׁ הוּא לְדוֹד וְגִרְשָׁהּ מִמְּלָכוֹתוֹ, וּמִיָּד שָׁב בְּתִשׁוּבָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאֵל תִּתְמָה עַל זֶה, וְאֶפְלוּ מִנְּשָׂה מִלֶּךְ יְהוּדָה, שֶׁהָיָה רָשָׁע, מִיָּד שָׁב בְּתִשׁוּבָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלָקַח אֲמֻנֹת אֲבוֹתָיו, וְשָׁב לְמַלְכוּתוֹ.

וְזֶהוּ שֶׁבָּא הַכְּתוּב לְהוֹרוֹת. וַיִּשְׁלַח אֶת הָעֹרֵב - זֶה דָּוִד, שֶׁהָיָה קוֹרָא תָמִיד כְּעוֹרֵב, וְשֶׁלַּח הוּא מִמְּלָכוֹתוֹ וְהוֹצִיאוֹ מִבֵּיתוֹ, וּמָה כְּתוּב בּו? וַיֵּצֵא יֵצוּא וְשׁו"ב, שֶׁכְּתוּב (שמואל ב טו) וְדָוִד עָלָה בְּמַעְלָה הַיְזִיתִים עָלָה וּבֹכָה וְרָאשׁ לוֹ חֲפוּי. הָיָה יוֹצֵא וְשָׁב בְּתִשׁוּבָה, וּמִתּוֹדָה עַל חֲטָאתָיו וּמִבְּקָשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם, וַיִּדַע כִּי חֲטָאתָיו עָשׂוּ לוֹ שֶׁנִּשְׁלַח מִמְּלָכוֹתוֹ וְנִגְרַשׁ.

וּבְכָל דְּבַר וְדָבָר דִּחְטָאָה גָּרִים בְּמַלְכוּתוֹ, אוֹ בְּיִשְׂרָאֵל, הָיָה תּוֹלָה הַדְּבָר בּו, וְהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא הָיָה גוֹרֵם. עַד יִבְשֶׁת הַמַּיִם, שֶׁהִשְׁכִּיחוּהוּ: לֹא עָלִיף הַדְּבָר, אֶלָּא אֵל שֶׁאֵל וְאֵל בֵּית הַדְּמִים. בֵּא וּרְאֵה, שֶׁכְּתוּב (שם כא) וַיְהִי רָעַב בְּיָמַי דָּוִד שְׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרַי שָׁנָה וַיִּבְקַשׁ דָּוִד אֶת פָּנָי ה', שֶׁסָּבַר שֶׁהוּא הָיָה גוֹרֵם. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: לֹא עָלִיף זֶה, אֶלָּא עַל שֹׂאֵל. עַד יִבְשֶׁת

דְּבַר אַחַר, הָעוֹרֵב שֶׁבָּא מִיְהוּדָה, שֶׁנִּקְרָא עוֹרֵב, שֶׁנֶּאֱמַר, (בראשית מג ט) אֲנֹכִי אֶעֱרֹבְנֹו. הָעוֹרֵב כְּתִיב, בְּלֹא וָא"ו. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ עוֹרֵב, שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בְּהָרִים כְּעוֹרֵב. וְהֵינּוּ דֵּאָמַר לְשֹׂאֵל, (ש"א כו ט) כְּאִשְׁרֵי יִרְדֹף הַקָּרָא בְּהָרִים. אָמַר לוֹ, שֶׁמִּתְּנִי לְהֵיחֹת כְּקוֹרָא בְּהָרִים, כְּתִיב הַכָּא קוֹרָא, וְכְתִיב הַתָּם, (תהלים קמ"ז ט) לְכֹנֵי עוֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ.

וְאָמַר רַבִּי פִּנְחָס, בֵּא וּרְאֵה מָה בֵּין מַלְכֵי יְהוּדָה לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. שֶׁלַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדוֹד, וְגִרְשָׁהּ מִמְּלָכוֹתוֹ, וּמִיָּד שָׁב בְּתִשׁוּבָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאֵל תִּתְמָה עַל זֶה, וְאֶפְלוּ מִנְּשָׂה מִלֶּךְ יְהוּדָה, שֶׁהָיָה רָשָׁע, מִיָּד שָׁב בְּתִשׁוּבָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלָקַח אֲמֻנֹת אֲבוֹתָיו, וְשָׁב לְמַלְכוּתוֹ. וְזֶהוּ שֶׁבָּא הַכְּתוּב לְהוֹרוֹת, וַיִּשְׁלַח אֶת הָעוֹרֵב, זֶה דָּוִד, שֶׁהָיָה קוֹרָא תָמִיד כְּעוֹרֵב, וְשֶׁלַּח הוּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמְּלָכוֹתוֹ, וְהוֹצִיאוֹ מִבֵּיתוֹ, וּמָה כְּתִיב בּו? וַיֵּצֵא יֵצוּא וְשׁוֹב. דְּכְתִיב, (ש"ב טו ל) וְדָוִד עָלָה בְּמַעְלָה הַיְזִיתִים עָלָה וּבֹכָה וְרָאשׁ לוֹ חֲפוּי. הָיָה יוֹצֵא וְשָׁב בְּתִשׁוּבָה, וּמִתּוֹדָה עַל חֲטָאתָיו, וּמִבְּקָשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם, וַיִּדַע כִּי חֲטָאתָיו עָשׂוּ לוֹ שֶׁנִּשְׁלַח מִמְּלָכוֹתוֹ וְנִגְרַשׁ.

וּבְכָל דְּבַר וְדָבָר דִּחְטָאָה גָּרִים בְּמַלְכוּתוֹ, אוֹ בְּיִשְׂרָאֵל, הָיָה תּוֹלָה הַדְּבָר בּו, וְהָיָה יוֹדֵעַ דֵּהוּא הָיָה גָּרִים. עַד יִבְשֶׁת הַמַּיִם, שֶׁהִשְׁכִּיחוּהוּ לֹא עָלִיף הַדְּבָר, אֶלָּא (שם כא א) אֵל שֹׂאֵל וְאֵל בֵּית הַדְּמִים.

הָא חֲזִי, דְּכְתִיב (שם) וַיְהִי רָעַב בְּיָמַי דָּוִד שְׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרַי שָׁנָה וַיִּבְקַשׁ דָּוִד אֶת פָּנָי ה', דְּסָבַר דֵּהוּא הָיָה גָּרִים, אָמַר לִיה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא עָלִיף זֶה אֶלָּא עַל שֹׂאֵל. עַד

המים, הִיָּה תוֹלָה הַכֹּל בְּעֶצְמוֹ, ומִיָּד הִיָּה שָׁב בְּתִשׁוּבָה, וְאִזּוֹ לֹא הִצְרִיךְ לַחְזוֹר בְּתִשׁוּבָה, שֶׁהִדְבָּר לֹא בָּא בְּשִׁבְלֹו. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (בראשית ח) וַיֵּצֵא יְצוּא וְשׁוֹב עַד יִבְשֹׁת הַמַּיִם. שְׁאִזּוֹ לֹא הִיָּה הִדְבָּר תְּלוּי בּוֹ.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנַסּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, וּשְׁלַחֵם לְכַבֵּל, שְׁנֵאמַר (שם) וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֲתוֹ, זֹו כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. רָאָה מָה כְּתוּב בּוֹ - וְלֹא מִצָּאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכַף רַגְלָהּ. שֶׁהַכְּפִיד עָלָה מְלֶךְ בְּכָל בְּרָעַב וּבְצָמָא וּבְהַרְיַגַת צְדִיקִים הַרְבֵּה, וּמִשׁוּם כְּבֹד עָלָה - וּתְשֵׁב אֵלָיו אֶל הַתֵּבָה, וְחִזְרָה בְּתִשׁוּבָה וְקִבְּלָהּ.

הַטָּאָה כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל כְּמַתְחִלָּה - וַיּוֹסֶף לְהַגְלוֹתֵם, שְׁנֵאמַר (שם) וַיּוֹסֶף שְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֲתוֹ, בְּגִלוֹת אַחֲרַת שָׁל יוֹן. שְׁאֵמַר רַבִּי יְהוּדָה, גְּלוֹת יוֹן הִחְשִׁיכָה אֶת פְּנִיָּהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּשׁוֹלֵי קִדְרָה. וְכִרְבִּי צִעְרָם וְדוּחָקָם מָה כְּתוּב בּוֹ? וַתְּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעַת עָרֵב. מָה זֶה לְעַת עָרֵב? שְׁלֹא הִיָּתָה מְאִירָה לָהֶם שְׁעַת הַרוּחָה כְּמוֹ שֶׁהִיָּה הַמַּעֲשֶׂה בְּרֵאשׁוֹנָה, וְנִהְרָגוּ צְדִיקִים וְנִחַשְׁף הַיּוֹם, וְהָעָרִיב לָהֶם הַשֶּׁמֶשׁ וְלֹא יָכְלוּ לָקוּם מִפְּנֵי הַדַּחַק הַרֵב שֶׁהִיָּה עֲלֵיהֶם, שְׁנֵאמַר (ירמיה ג ד) אוֹי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם כִּי יִנְטוּ צִלְלֵי עָרֵב. כִּי פָּנָה הַיּוֹם - אֵלּוּ הֵם הַצְּדִיקִים הַמְּאִירִים בְּשֶׁמֶשׁ. כִּי יִנְטוּ צִלְלֵי עָרֵב - שֶׁנִּשְׁאַרוּ כְּעוֹלָלוֹת בְּצִיר, וְזֶהוּ לְעַת עָרֵב, וְלֹא בְּזִמְן שְׁמֵאִירִים לָהֶם הַצְּדִיקִים בְּשֶׁמֶשׁ.

וְהִנֵּה עָלָה זַיִת טָרֶף בְּפִיָּה. לְוִילֵי שֶׁהָעִיר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רֹוּחַ הַפְּהַגִּים שֶׁהִיוּ מְדַלְקִין גְּרוֹת בְּשֶׁמֶן זַיִת, אִזִּי אֲבָדָה פְּלִיטַת בֵּית יְהוּדָה מִן הָעוֹלָם, וּבְכָל פַּעַם שָׁבָה

יִבְשֹׁת הַמַּיִם, הִיָּה תוֹלָה הַכֹּל בְּעֶצְמוֹ, וּמִיָּד הִיָּה שָׁב בְּתִשׁוּבָה. וְאִזּוֹ לֹא הוּצְרִיךְ לַחְזוֹר בְּתִשׁוּבָה, שֶׁהִדְבָּר לֹא בָּא בְּשִׁבְלֹו. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, וַיֵּצֵא יְצוּא וְשׁוֹב עַד יִבְשֹׁת הַמַּיִם, דְּאִזִּי לֹא הִיָּה הִדְבָּר תְּלוּי בּוֹ.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנַסּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, וּשְׁלַחֵם לְכַבֵּל. שְׁנֵאמַר, וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֲתוֹ, זֹו כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. רָאָה מָה כְּתִיב בּוֹ, וְלֹא מִצָּאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכַף רַגְלָהּ. שֶׁהַכְּפִיד עוֹלָה מְלֶךְ בְּכָל בְּרָעַב וּבְצָמָא וּבְהַרְיַגַת צְדִיקִים הַרְבֵּה. וּמִשׁוּם כְּבֹד עוֹלָה, וּתְשֵׁב אֵלָיו אֶל הַתֵּיבָה, וְחִזְרָה בְּתִשׁוּבָה וְקִבְּלָהּ.

הַטָּאָה כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל כְּמַתְחִלָּה, וַיּוֹסֶף לְהַגְלוֹתֵם, שְׁנֵאמַר וַיּוֹסֶף שְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֲתוֹ, בְּגִלוֹת אַחֲרַת שָׁל יוֹן. דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, גְּלוֹת יוֹן אַחֲשִׁיף פְּנִיָּהוֹן דִּישְׂרָאֵל כְּשׁוֹלֵי קִדְרָה.

וְכִרְבִּי צִעְרָם וְדוּחָקָם מָה כְּתִיב בִּיה. וַתְּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעַת עָרֵב. מָה לְעַת עָרֵב, דְּלֹא הָיָה נִהְיָא לְהוֹן שְׁעַתָּא דְּרוּחָא, כְּמָה דְּהוֹת עֲבִידָא בְּקִדְמִיתָא, וְאַתְקַטְלוּ צְדִיקָא, וְאַתְחַשְׁף יְמָמָא, וְאַעְרִיב לְהוֹ שְׁמֵשָׁא וְלֹא יָכְלִין לְמִיקָם מִן קְדָם דּוּחָקָא סְגִיָּא דְּהוּי עֲלֵיהוֹן, שְׁנֵאמַר (ירמיה ד י) אוֹי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם כִּי יִנְטוּ צִלְלֵי עָרֵב. כִּי פָּנָה הַיּוֹם, אֵלּוּ הֵן צְדִיקָא הַמְּאִירִים בְּשֶׁמֶשׁ. כִּי יִנְטוּ צִלְלֵי עָרֵב, שֶׁנִּשְׁאַרוּ כְּעוֹלָלוֹת בְּצִיר וְזֶהוּ לְעַת עָרֵב וְלֹא בְּזִמְן דְּנִהְיָרִין לְהוֹן צְדִיקָא בְּשֶׁמֶשָׁא.

וְהִנֵּה עָלָה זַיִת טָרֶף בְּפִיָּה. לְוִילֵי שֶׁהָעִיר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רֹוּחַ הַפְּהַגִּים, שֶׁהִיוּ מְדַלְקִין גְּרוֹת בְּשֶׁמֶן זַיִת, אִזִּי אֲבָדָה (דף ל ע"א) פְּלִיטַת יְהוּדָה מִן הָעוֹלָם. וּבְכָל פַּעַם שָׁבָה

ופעם שבה בתשובה ונתקבלה. אמר רבי פנחס, חוץ מן הגלות הרביעית שעדיין לא שבה, והכל תלוי בתשובה.

ואמר רבי פנחס, אין לך בכל פעם ופעם שלא עכב הקדוש ברוך הוא את גזר דינה של כנסת ישראל, שבע שמשות, ושבעה יובלות, שמא תחזור בתשובה. זהו שכתוב (שם) ויחל עוד שבעת ימים אחרים, חוץ מהראשונים. וישלח את היונה - בגלות אדום.

ולא יספה שוב אליו עוד - שעד היום לא חזרה בתשובה ולא העירה רוחה. שאמר רבי פנחס, אלמלי חזרה בתשובה, לא נשארה בגלות יום אחד. רבי אליעזר אומר, כל הגליות שגלתה כנסת ישראל, נתן לה הקדוש ברוך הוא זמן וקץ ונתעוררה תמיד בתשובה, וגלות האחרון אין לו קץ וזמן, אלא הכל תלוי בתשובה, שנאמר (דברים ל) ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקלו. וכתוב (שם) אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחך. אמר לו רבי עקיבא, אם כן, איך יהיה זה לעורר את כלם כאחד בתשובה? מי שהוא בסופי השמים ומי שהוא בסופי הארץ, איך יתחברו כאחד לעשות תשובה?

אמר לו רבי אליעזר: חייך, שאם יחזרו בתשובה ראשי בית הכנסת, או בית כנסת אחד, בזכותם תתכנס כל הגלות, שהקדוש ברוך הוא מסתפל תמיד מתי יחזרו ויעשה להם טוב, שכתוב (ישעיה ל) ולכן יחפה ה' לחננכם, מחפה תמיד אימתי יחזרו בתשובה.

אמר רבי יוסי, יבא זה כזה שאמר רבי פנחס, שכתוב ולא יספה

בתשובה ונתקבלה. אמר רבי פנחס, חוץ מן גלותא רביעאה, דעדיין לא שבה, והכל תלוי בתשובה.

ואמר רבי פנחס, אין לך בכל פעם ופעם, שלא התעכב הקדוש ברוך הוא גזר דינא של כנסת ישראל, שבע שמיטין, ושבע יובלות, שמא תחזור בתשובה. הדא הוא דכתיב, ויחל עוד שבעת ימים אחרים, בר מן קדמאי.

וישלח את היונה, בגלות אדום. ולא יספה שוב אליו עוד, דעד היום לא חזרה בתשובה, ולא העירה רוחה. דאמר רבי פנחס, אלמלי חזרה בתשובה לא נשתיירה בגלות יומא חד. רבי אליעזר אומר, כל הגליות שגלתה כנסת ישראל, נתן לה הקדוש ברוך הוא זמן וקץ, ונתעוררה תמיד בתשובה, וגלות האחרון אין לו קץ וזמן, אלא הכל תלוי בתשובה. שנאמר, (דברים ל ב) ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו. וכתיב, (שם ל ד) אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחך.

אמר ליה רבי עקיבא, אם כן, היאך יהא דא להתעוררא פולהון פחדא בתשובה, מאן דהוי בסייפי שמיא, ומאן דהוא בסייפי ארעא, היך יתחברון פחדא למעבד תשובה.

אמר לו רבי אליעזר, חייך, דאי יחזרון בתשובה רישי פנישתא, או חדא פנישתא, בזכותם יתכגש כל גלותא, דקודשא בריך הוא איסתכי תדירא, אימתי יחזרון, ויעבד להון טבא, דכתיב (ישעיה ל כח) ולכן יחפה ה' לחננכם. מחפה תמיד אימתי יעשו תשובה.

אמר רבי יוסי, אתנא הא, פהא דאמר רבי פנחס, דכתיב ולא יספה שוב אליו עוד.

שוב אליו עוד. לא נאמר ולא יסף שוב אליה, אלא היא לא יספה שוב אליי. מפלל שהוא מזמן ומחכה אימתי תשוב.

רבי יהודה אמר, בא וראה, זה שפנתוב ביצקב (בראשית לב, כה) ויותר יצקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר. באותו זמן נתנה רשות לכל צבאות השמים לאותם השרים שהתמנו על המלכות, ונפרדו לשלט אלה על אלה, ונתנה רשות ושלטון לשר הגדול של אדם לשלט על האמות.

באותה שעה מה פתוב? ויותר יצקב לבדו, שעד כעת לא היו לו בגימין ולא אפוטרופוס בשמים. ויאבק איש עמו, זהו הוא סמאל, האדון של אדם, ורצה שינתן יצקב תחת שעבודו של אדם, ומשום הנכות הגדולה שהיתה ליצקב לא נתן בידו.

אמר רבי יהודה, באותה שעה התפנסו כל צבאות השמים, ורצו לטען עם סמאל בשביל יצקב. אמר הקדוש ברוך הוא: יצקב אינו צריך לשום אחד מפם, הרי זכותו שישטען עמו. מיד ויאבק איש עמו, טען עמו.

אמר רבי יודא, בא וראה מה פתוב בו, (בראשית כו) וירא פי לא יכול לו, שהיתה זכותו רבה, ולא יכל בטענתו לשעבד את יצקב תחת יד אדם. מיד ויגע בכף ירכו. אלו הם בני יוצאי ירכו.

באותה שעה נחלש יצקב ולא יכל לטען עמו, שפנתוב ותקע כף ירך יצקב בהאבקו עמו, בטענתו עמו. ונתנה רשות לסמאל, בני יצקב תחת יד אדם, כל זמן שיעברו על התורה.

בנהי יצקב תחת יד אדם, כל זמן שיעברו על התורה.

לא נאמר ולא יסף שוב אליה, אלא היא לא יספה שוב אליו, מפלל שהוא מזומן ומחכה אימתי תשוב.

רבי יהודה אמר, תא חזי, האי דכתיב ביצקב (בראשית לב כה) ויותר יצקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר. ביה זימנא אתיהבת רשותא לכל חילי דשמיא, לאינון רברבין דאתמנון על מלכותא, ואתפרשו אלין לשלטאה על אלין, ואתיהבת רשותא ושולטנא לרברבא דאדם, לשלטאה על אומיאי.

ביה שעתא מה פתיב. ויותר יצקב לבדו, דעד כען לא הוו ליה בגימין ולא אפוטרופוס בשמיא.

ויאבק איש עמו, דין הוא סמאל, רבא דאדם. ובעא דיתיהב יצקב תחות שעבודא דאדם, ומשום זכותא רברבא דהוה ביצקב, לא אתיהיב בידיה.

אמר רבי יהודה, ביה שעתא אתפנשו כל חילא דשמיא, ובעו למיטען עם סמאל, בגיגיה דיצקב. אמר קודשא בריך הוא, לא איצטרין יצקב לשום חד מנכון, הא זכותיה דיטעון עמיה. מיד ויאבק איש עמו, טעין עמיה.

אמר רבי יודא, תא חזי, מה פתיב ביה. וירא פי לא יכול לו, דהוה סגיאה זכותיה, ולא יכיל בטענתיה לאשתעבדא יצקב תחות ידא דאדם. מיד ויגע בכף ירכו. אלין אינון בנהי נפקי ירכיה.

ביה שעתא אתחלש יצקב, ולא יכיל למטען עמיה, דכתיב ותקע כף ירך יצקב בהאבקו עמו, באטענותיה עמיה. ואתיהבת רשותא לסמאל, בנהי יצקב תחת ידא דאדם, כל זמן שיעברו על התורה.

רבי היה יושב יום אחד, והיה מסתכל בדבר הזה, שפתיב (דברים ל.ד) בצור לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקלו. אמר, מה שאמר משה שיהיה בסוף הימים, כל אותם הצרות הרי באו, ותשובה עד עתה טרם נעשתה.

בעוד שהיה יושב, בא אליהו, זכור לטוב. אמר לו: רבי, כמה התעסקת? אמר לו: בזה שאמרה התורה, שפשיבואו צרות לישראל בסוף הימים, שיעשו תשובה לאלתר, שפתיב באחרית הימים ושבת, ועד עתה לא שבו בתשובה.

אמר לו: חייך רבי, בדבר הזה מתעסק הקדוש ברוך הוא ביום הזה, ובא מיכאל, האפטרופוס הגדול שלהם, ומבקש מתי יצאו בניו אהוביו מתחת לגלות אדום. ואמר: אתה פתכת בתורתך, שפשיסבלו אותם הענשים על מה שעשו, מה כתוב? (שם) כי אל רחום ה' אלהיך.

אמר לו: יבוא סמאל, האפטרופוס של אדום, ויטען עמו לפני. בא סמאל, וטען מיכאל דבר זה פכראשונה. אמר סמאל: רבון העולם, אתה הוא שאמרת שתהיה כנסת ישראל פחת שלטון אדום, עד שיהיו צדיקים לפניך, והרי כלם רשעים עד היום הזה.

באותה שעה נזף בו הקדוש ברוך הוא על שאמר הלשנה על בניו, וברח שלשת אלפי מילין, ואמר למיכאל: מיכאל, הנה לך להיות יורד לראש הפתיב, שפתיב ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקלו, ואחר כך כתוב כי אל רחום ה' אלהיך.

אמר מיכאל: רבון העולם, הנה

רבי הוה יתיב יומא חד, והוה מסתפל בהא מילתא, דכתיב (דברים ה.ל) בצור לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקלו. אמר, מה דאמר משה דיהוי בסוף יומיא, כל אינון עקתינ הא אתו, ותשובה עד כען לא אתעבידא.

עד דהוה יתיב, אתא אליהו זכור לטוב, אמר ליה, רבי במאי אתעסקת. אמר ליה בהאי דאמרה תורה, דכד ייתון עקתינ לישראל בסוף יומיא, דיעבדון תשובה לאלתר, דכתיב באחרית הימים ושבת, ועד כען לא תבו בתויבתא.

אמר ליה חייך רבי, בהאי מילתא אתעסק קודשא בריך הוא יומא דין, ואתא מיכאל אפטרופסא רבה דילהון, ובעי דאימתי יפקון בנוהי רחימוהי מתחות גלותא דאדום. ואמר, את פתכת באורייתך, דכד יסבלין אינון עונשייא על מה דעבדו, מאי כתיב. (שם ה.לא) כי אל רחום ה' אלהיך.

אמר ליה, ייתי סמאל אפטרופסא דאדום ויטעין עמיה קמאי. אתא סמאל. וטעין מיכאל מלתא דא, פדבקדמייתא. אמר סמאל, מארי דעלמא, אתה הוא דאמרת דתהוי פנישתא דישראל תחות שולטנא דאדום, עד דיהון זפאין קמך, והא פלהון חייבין עד יומא דין.

ביה שעתא אנזיפיה קודשא בריך הוא, על דאמר דלטורא על בנוהי, וערק תלת אלפי מילין. ואמר למיכאל, מיכאל הוה לך למהוי שפיל לרישיה דקרא, דכתיב (שם) ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו, ואחר כך כתיב (שם) כי אל רחום ה' אלהיך.

אמר מיכאל, מארי דעלמא, הוה לך לרחמא



לך לרחם עליהם, אתה רחום, וכך נקראת. אמר לו: שבועה נשבעתי ביום שנגזר הדין לפני עד שישובו, ואם פגסת ישראל פותחת בתשובה כמו עין של מחט, אני אפתח לה שערים גדולים.

**פְּרַשְׁתָּ לָךְ רֵךְ רֵךְ**

בא וראה, הקדוש ברוך הוא מגן לצדיקים שלא ישלטו בהם בני אדם, והקדוש ברוך הוא הגן על אברהם שלא ישלטו בו ובאשתו. בא וראה, השכינה לא יזה מעם שרה. באותו הלילה בא פרעה לקרב אליה. בא המלאך והלקה אותו. וכל פעם שהיתה שרה אומרת הלקה - היתה מלקה. ואברהם הוא התחזק ברבונו, שהרי שרה לא יכלו לשלט עליה. זהו שכתוב (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח. וכאן הוא נסיון, שלא הרהר אברהם אחרי הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי, בא וראה שמשום כך לא צנה אותו הקדוש ברוך הוא לרדת למצרים, אלא הוא מעצמו ירד, כדי שלא יהיה פתחון פה לבני העולם, שאמר לו כך, ואחר כך הצטער על אשתו. עד כאן.

**מְדַרְשׁ הַנְּעֻלָּם**

רַךְ לָךְ. רבי יהודה פתח, (שיר ו) הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. אמר רבי יהודה, בא וראה כמה יש לו לאדם להכשיר מעשיו לפני בוראו ולהתעסק בתורתו יומם ולילה, שמעלת התורה למעלה מן כל המעלות.

שאמר רבי יהודה, שתי טובות גדולות יש בתורה - חיים ועשר,

עליהו, את רחום, וכך אתקריאת. אמר ליה אומאה אומיתי ביומא דאתגזרא דינא קדמאי, עד די יתובון. ואי פנישתא דישראל, אפתחת תשובה פנינא דמחטא, אנא אפתח לה תרעין רברבין.

**פְּרַשְׁתָּ לָךְ רֵךְ**

תא חזי, קודשא בריך הוא מגן לצדיקא, דלא ישלטון בהון בני אנשא, וקודשא בריך הוא אגין על אברהם, דלא ישלטון ביה ובאנתתיה.

תא חזי, שכינתא לא אתעדי מעם שרה. בההוא ליליא, אתא פרעה למיקרב בהדה. אתא מלאכא, ואלקי ליה. כל אימת דהוה שרה אמרה אלקי, הוה מלקי.

ואברהם הוא אתקיף במאריה, דהא שרה לא יהון יכלי לשלטאה עליה. הדא הוא דכתיב, (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח. והכא נסיונא הוא, דלא הרהר אברהם אבתריה דקודשא בריך הוא.

אמר רבי, תא חזי דבגין כך, לא פקיד ליה קודשא בריך הוא לנחתא למצרים, אלא הוא מגרמיה נחת, בגין דלא יהא פתחון פה לבני עלמא, דאמר ליה כך, ולבתר אצטער על אנתתיה. עד כאן.

**מְדַרְשׁ הַנְּעֻלָּם**

רַךְ לָךְ. רבי יהודה פתח, (שה"ש ב"ב) הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. אמר רבי יהודה, בא וראה כמה יש לו לאדם להכשיר מעשיו לפני בוראו, ולהתעסק בתורתו יומם ולילה. שמעלת התורה למעלה מן כל המעלות.

דאמר רבי יהודה, תרין טבין רברבין אית באורייתא, חיים, ועותרא.

שְׁכַתּוֹב (משלי ג, טז) אַרְךָ יָמִים  
בַּיְמִינָה בְּשִׂמְלֵה עֶשֶׂר וְכָבוֹד.  
אָמַר רַב פֶּפֶא, אֵלּוּ שְׁלֹשֶׁה הֵם.  
אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, הַכָּבוֹד הוּא  
בְּכָלֵל הָעֶשֶׂר, שְׁמִי שָׁיֵשׁ לוֹ עֶשֶׂר,  
יֵשׁ לוֹ כָּבוֹד, וּבִמְהָ יִזְכֶּה הָאָדָם  
לְכָל? בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא וּרְאֵה, אֵינְךָ  
בְּכָל לִילָה וְלִילָה שְׂאִינוֹ אוֹחֵז  
מִטְטְרוּ"ן שֶׁר הַפְּנִים כֹּל נִשְׁמָתָם  
שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָעוֹסְקִים  
בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ, וּמְרַאֶה אוֹתָן לְפָנֵי  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִמְתִּינִים  
מִלְּאֲכֵי הַשֶּׁרֶת וְדוֹמְמִים מִלּוֹמֵר  
שִׁירָה, עַד שִׁיתְּכַנְסוּ נַפְשוֹת  
הַצְּדִיקִים עִמָּהֶם, וַיִּזְמְרוּ בִּיחַד  
לְאֵל עֲלִיוֹן.

שְׁנֵאמַר הַנִּצְנָנִים נִרְאוּ בְּאַרְצָן -  
אֵלּוּ הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ. עַתָּה  
הַזְּמִיר הַגִּיעַ - אִזּוֹ הוּא עַת לְזַמֵּר  
לְבוֹרְאֵם בִּיחַד. וְקוֹל הַתּוֹרָה נִשְׁמַע  
בְּאַרְצָנוּ - זֶה מִטְטְרוּ"ן, הַבֵּא  
לְאִסְףָּ נִשְׁמָתָם שֶׁל צְדִיקִים לְזַמֵּר  
לְיוֹצְרָם בְּכָל לִילָה וְלִילָה, שְׁנֵאמַר  
(תהלים קמט) יַעֲלִזוּ חֲסִידֵיךָ בְּכָבוֹד  
יִרְנְנוּ עַל מִשְׁכַּבּוֹתָם. מֵהוּ  
בְּכָבוֹד? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה  
מִטְטְרוּ"ן.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, כֹּל  
נִשְׁמוֹתָם שֶׁל צְדִיקִים נִגְזְרוּ מִתַּחַת  
כֶּסֶף הַכָּבוֹד, לְנַהֵג אֶת הַגּוֹף כְּאֵב  
הַמְּנַהֵיג אֶת הַבֶּן, כִּי בִלְתִּי  
הַנִּשְׁמָה לֹא יוֹכֵל הַגּוֹף לְהַתְּנַהֵג  
וְלֹא לְדַעַת וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאוֹ.  
שְׁהִירֵי אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, הַנִּשְׁמָה  
הִיא מוֹרָה וּמְלַמֶּדֶה לְאָדָם,  
וּמִחַנְכָתוֹ בְּכָל דְּרָךְ יֵשֶׁר.

וּבִשְׁעָה שֶׁשׁוֹלַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ  
הוּא אוֹתָהּ לַגּוֹף מִמְּקוֹם הַקֶּדֶשׁ,  
מְבָרֵךְ אוֹתָהּ בְּשִׁבְעַת בְּרָכוֹת. זֶהוּ  
שְׁכַתּוֹב (בראשית יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל  
אַבְרָם, זֹאת הִיא הַנִּשְׁמָה, שֶׁהִיא  
א"ב, לְלַמֵּד אֶת הַגּוֹף, וְר"ם עֲלִיוֹת,  
שֶׁמִּמְּקוֹם רָם וְנִשְׂא בָּאָה. וְמֵה

דְּכַתִּיב, (משלי ג טז) אַרְךָ יָמִים בַּיְמִינָה בְּשִׂמְלֵה  
עֶשֶׂר וְכָבוֹד. אָמַר רַב פֶּפֶא, אֵלֶיךָ תִּלְתָּה הוּוֹ.  
אָמַר לִיהִ רַבִּי יְהוּדָה, כָּבוֹד בְּכָלֵל הָעוֹשֶׂר הוּא.  
דְּמֵאֵן דְּאִית לִיהִ עוֹתָרָא, אִית לִיהִ יְקָרָא, וּבִמְהָ  
יִזְכֶּה הָאָדָם לְכָל, בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזִי, אֵינְךָ בְּכָל לִילָה  
וְלִילָה, שְׂאִינוֹ אוֹחֵז מִטְטְרוּ"ן שֶׁר  
הַפְּנִים, כֹּל נִשְׁמָתָן שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים,  
הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ, וּמְרַאֶה אוֹתָן לְפָנֵי  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִמְתִּינִים מִלְּאֲכֵי הַשֶּׁרֶת  
וְדוֹמְמִים מִלּוֹמֵר שִׁירָה, עַד שִׁיתְּכַנְסוּ נַפְשוֹת  
הַצְּדִיקִים עִמָּהֶם, וַיִּזְמְרוּ בִּיחַד לְאֵל עֲלִיוֹן.

שְׁנֵאמַר הַנִּצְנָנִים נִרְאוּ בְּאַרְצָן, אֵלּוּ הָעוֹסְקִים  
בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ. עַתָּה הַזְּמִיר הַגִּיעַ, אִזּוֹ  
הוּא עַת לְזַמֵּר לְבוֹרְאֵם בִּיחַד. וְקוֹל הַתּוֹרָה  
נִשְׁמַע בְּאַרְצָנוּ, זֶה מִטְטְרוּ"ן, הַבֵּא  
נִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים, לְזַמֵּר לְיוֹצְרָם בְּכָל לִילָה  
וְלִילָה, שְׁנֵאמַר (תהלים קמט ה) יַעֲלִזוּ חֲסִידֵיךָ בְּכָבוֹד  
יִרְנְנוּ עַל מִשְׁכַּבּוֹתָם. מֵהוּ בְּכָבוֹד. אָמַר רַבִּי  
יְהוּדָה זֶה מִטְטְרוּ"ן.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, כֹּל נִשְׁמוֹתָן שֶׁל  
צְדִיקִים, נִגְזְרוּ מִתַּחַת כֶּסֶף הַכָּבוֹד, לְנַהֵג  
אֶת הַגּוֹף, כְּאֵב הַמְּנַהֵיג אֶת הַבֶּן. כִּי בִלְתִּי  
הַנִּשְׁמָה, לֹא יוֹכֵל הַגּוֹף לְהַתְּנַהֵג, וְלֹא לְדַעַת  
וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאוֹ. דְּהָא אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ,  
הַנִּשְׁמָה הִיא מוֹרָה וּמְלַמֶּדֶה לְאָדָם, וּמִחַנְכָתוֹ  
בְּכָל דְּרָךְ יֵשֶׁר.

וּבִשְׁעָה שֶׁשׁוֹלַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתָהּ לַגּוֹף  
מִמְּקוֹם הַקֶּדֶשׁ, מְבָרֵךְ אוֹתָהּ בְּשִׁבְעַת  
בְּרָכוֹת, הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם,  
זֹאת הִיא הַנִּשְׁמָה, שֶׁהִיא א"ב, לְלַמֵּד אֶת הַגּוֹף,  
וְר"ם עֲלִיוֹת, שֶׁמִּמְּקוֹם רָם וְנִשְׂא בָּאָה. וְמֵה  
אוֹמַר לִיהִ, לָךְ לָךְ מֵאַרְצָךְ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ, מִדִּירְתְּךָ,

אומר לה? לך לך מארצך וממולדתך - מדידתך, וממקומך, ומנהגותך. ומבית אביך - אמר רבי יעקב, זו היא אספקלריה המאירה. אל הארץ אשר ארצך - כלומר לגוף פלוני, לגוף קדוש, לגוף ישר.

ועם כל זה - ואברכה מברכך, אותם הנוהגים עמך מדות טובות, מדות ישרות. אותם המברכים אותי בשבילך, ואומרים כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי. ומקללך אאר - אותם המקללים אותך ומקללים מעשיהם ודרכיהם.

ויילך אברם כאשר דבר אליו ה' (שם). פיון שנתברכה בשבע ברכות הללו, מה פתוב? וילך אברם. זו היא הנשמה, שהיא אב לגוף ורם ממקום הרמים. פאשר דבר אליו ה' - להפנס באותו הגוף שנצטוו להנהיגו וילמדו. אמר רבי יעקב, ראה מה פתוב בו פיון שבאה לפנס בגוף - וילך אתו לוט. זהו יצר הרע המזמן לפנס עם הנשמה ביחד, פיון שנוולד אדם. ומנין שנקרא יצר הרע כך? שנאמר (בראשית ח) כי יצר לב האדם רע מנעריו, וזהו לוט שנתארר בעולם.

והוילך זה כמו שאמר רבי יצחק, הנחש שהשיא לחנה הוא יצר הרע. וראינו שנתקלל, שנאמר (שם א) ארור אתה מפל הבהמה, ולפיכך נקרא לוט. שבשעה שהנשמה בא לפנס בגוף, מיד וילך אתו לוט, שהוא מזמן לפנס עמו ולהשטין לאדם ולהיות מקטרג להנשמה.

אמר רבי יעקב בר רבי אידי, מנין מה שאמרנו שהוא משל על הנשמה? ממה שכתוב אחר כך (שם יב) ויקח אברם את שרי אשתו

וממקומך, ומנהגותך. ומבית אביך, אמר רבי יעקב זו היא אספקלריה המאירה. אל הארץ אשר ארצך, כלומר לגוף פלוני, לגוף קדוש. לגוף ישר.

ועם כל דא, ואברכה מברכך, אותם הנוהגים עמך מדות טובות, מדות ישרות. אותם המברכים אותי בשבילך, ואומרים כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי. ומקללך אאר, אותם המקללים אותך, ומקללים מעשיהם ודרכיהם.

ויילך אברם כאשר דבר אליו ה'. פיון שנתברכה בשבע ברכות הללו, מה פתיב, וילך אברם, זו היא הנשמה, שהיא אב לגוף. ורם ממקום הרמים. פאשר דבר אליו ה', להפנס באותו הגוף שנצטוו להנהיגו וילמדו.

אמר רבי יעקב, ראה מה פתיב ביה, פיון שבאה ליפנס בגוף, וילך אתו לוט, זהו יצר הרע, המזומן ליפנס עם הנשמה ביחד פיון שנוולד אדם, ומנין שנקרא יצר הרע כך, שנאמר (בראשית ח כא) כי יצר לב האדם רע מנעריו, וזהו לוט שנתארר בעולם.

ואזלא הא פי הא דאמר רבי יצחק, הנחש שהשיא לחנה, הוא יצר הרע. וראינו שנתקלל, שנאמר (שם ג יד) ארור אתה מפל הבהמה, ולפיכך נקרא לוט. שבשעה שהנשמה בא ליפנס בגוף, מיד וילך אתו לוט, שהוא מזומן ליפנס עמו, ולהשטין לאדם, ולהיות מקטרג להנשמה.

אמר רבי יעקב בר רב אידי, מנין מה שאמרנו שהוא משל על הנשמה. ממה דכתיב אחר כך, ויקח אברם את שרי אשתו, זהו הגוף. ואת לוט בן אחיו, זהו יצר הרע, שהוא

- זהו הגוף. ואת לוט בן אחיו - זהו יצר הרע, שהוא בן אחיו, משתף ונדבק עם הגוף. ואת כל רכושם אשר רכשו - אלו מעשיהם. ויצאו ללכת ארצה כנען - כלם מדבקים ללכת בהבלי העולם, הולכים אחרי בצעם והרהורם.

ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה, בכל מקום שזה מתאנה, הנשמה עמו. והכנעני אז בארץ - זו הפאנה, שהיא דבקה בגוף.

בין שפוקד הקדוש ברוך הוא מעשיהם ומוציא הנשמה מהגוף, הנשמה רוצה לעלות למעלה. ראה מה כתוב בה, (שם) וילך למסעיו מנגב ועד בית אל, וירצונה לחזור אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה. אמר רבי יעקב, אהלה כתוב, בה"א, ואזי היא עומדת בין בית אל ובין העי, בין לעלות למעלה ובין לירד למטה.

זכתה - עולה אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשנה, מקום אשר מיכאל השר הגדול מקריב נשמתן של צדיקים. ויקרא שם אברם בשם ה', הנשמה נותנת שבת והודאה בירושלים של מעלה, שזכתה לאותה המעלה. ואם לא זכתה - מה כתוב? (שם) ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה, דוחין אותה והולכת עד שפוכבת כל העולם עד שתקבל ענשה.

אמר רבי יהודה, הצדיקים מה הם עושים? אם בא לטהר - אפלו יצר הרע הבא לקטרגו, נשמתו מסייעת אותו, שנאמר (שם) ויאמר אברם אל לוט. הנשמה אומרת ליצר הרע: אל נא תהי מריבה ביני ובינך.

ומקטרג ליצר הרע ואומר לו: הלא

בן אחיו, משותף ונדבק עם הגוף. ואת כל רכושם אשר רכשו, אלו מעשיהם. ויצאו ללכת ארצה כנען, כולם מדבקים ללכת בהבלי העולם, הולכים אחרי בצעם והרהורם.

ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה, בכל מקום שזה מתאנה, הנשמה עמו. והכנעני אז בארץ, זו הפאנה, שהיא דבקה בגוף.

בין שפוקד הקדוש ברוך הוא מעשיהם, ומוציא הנשמה מן הגוף, הנשמה רוצה לעלות למעלה, ראה מה פתיב בה. וילך למסעיו מנגב ועד בית אל, ורוצה לחזור אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה. אמר רבי יעקב, אהלה פתיב בה"א, ואזי היא עומדת בין בית אל ובין העי, בין לעלות למעלה ובין לירד למטה.

זכתה עולה אל מקום המזבח, אשר עשה שם בראשונה, מקום אשר מיכאל השר הגדול מקריב נשמתן של צדיקים. ויקרא שם אברם בשם ה', הנשמה נותנת שבת והודאה בירושלים של מעלה, שזכתה לאותה המעלה. ואם לא זכתה, מה פתיב. ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה, דוחין אותה והולכת עד שפוכבת כל העולם עד שתקבל עונשה.

אמר רבי יהודה, הצדיקים מה הם עושים אם בא ליטהר, אפלו יצר הרע הבא לקטרגו, נשמתו מסייעת אותו, שנאמר ויאמר אברם אל לוט, הנשמה אומרת ליצר הרע, אל נא תהי מריבה ביני ובינך.

מה עושה הצדיק הזה. הלוך לבית המדרש, קורא ושונה, ומקטרג ליצר הרע, ואומר

מה עושה הצדיק הזה? הלוך לבית המדרש, קורא ושונה, ומקטרג ליצר הרע ואומר לו: הלא

כל הארץ לפניך, הפרד נא מעלי.  
רבים יש בעולם שאתה יכול להם  
בגלל שהרעו מעשיהם. אם  
השמאל ואימנה - אם אתה רוצה  
להשמאל אותי, אני אימין, אלף  
לצד ימין, שלא אטה אשורי ימין  
ושמאל. ואם הימין ואשמאלה  
- אף על פי שאראה שהיא טובה  
עצתך, אעשה הפך רצונך  
ותאותרך.

ואמר רבי בן, יצר הרע מהו  
עושה באותה שעה שהוא רואה  
שלא נעשתה עצתו, מה כתוב  
בו? ויבחר לו לוט את כל כפר  
הירדן, לאותם הרשעים שלא  
יקטרגו עמו, ובשביל זה הדרך  
ויפרדו איש מעל אחיו. ואז  
הנשמה, מה כתוב בה? ואברם  
כבד מאד, בכל מעשים טובים  
וישרים בתורה ומצוות.

וישמע אברם כי נשבה אחיו  
(בראשית יד.) רבי תנחום פתח, קמתי  
אני לפתח לדודי כו', ודודי חמק  
עבר נפשי יצאה בדברו (שיר ח).  
אמר רבי תנחום, בא וראה כמה  
יש לו לאדם לטהר מעונותיו  
בעוד דרכי התשובה פתוחין  
לפניו, בטרם יסתם הדרך,  
שנאמר (ישעיה נה) דרשו ה'  
בהמצאו וגו'. יש עתים שהוא  
קרוב, ויש עתים שהוא רחוק.

והאם אמר רבי תנחום כך, והרי  
כתוב (תהלים קמב) קרוב ה' לכל  
קרואי לכל אשר יקראהו באמת?  
אמר, הפסוק הזה מסייע לו,  
ממשמע שכתוב לכל אשר  
יקראהו באמת, ועם כל זה מה  
כתוב? רצון יראיו יעשה.

משל למלך שהיה יושב, ובא  
אדם וצוץ לפניו. הקשיב המלך  
לכל מה שאמר ולא השיב לו.  
הוא צוץ, והמלך מקשיב  
ושותק. הלך אותו האיש:  
אמרו משמשוהי לפני המלך:

לו הלא כל הארץ לפניך, הפרד נא מעלי.  
סגיאיך אית בעלמא, דאת יכיל לון, מן קדם  
דאבאישו עובדיהון. אם השמאל ואימנה, אם  
אתה רוצה להשמאל אותי, אני אימין, אלף  
לצד ימין, (דף לא ע"א) שלא אטה אשורי ימין  
ושמאל. ואם הימין ואשמאלה, אף על פי  
שאראה שהיא טובה עצתך, אעשה הפך  
רצונך ותאותרך.

ואמר רבי בן, יצר הרע מהו עושה באותה  
שעה, שהוא רואה שלא נעשתה עצתו,  
מה פתיב ביה, ויבחר לו לוט את כל כפר  
הירדן, לאותם הרשעים שלא יקטרגו עמו,  
ובשביל זה ויפרדו איש מעל אחיו. ואז  
הנשמה מה פתיב בה. ואברם כבד מאד, בכל  
מעשים טובים וישרים בתורה ומצוות.

וישמע אברם כי נשבה אחיו, ר' תנחום פתח,  
(שה"ש ה ה) קמתי אני לפתח לדודי וגו'  
ודודי חמק עבר נפשי יצאה בדברו. אמר רבי  
תנחום, בא וראה כמה יש לו לאדם ליטהר  
מעונותיו, בעוד דרכי התשובה פתוחין לפניו,  
בטרם יסתם הדרך. שנאמר (ישעיה נה ו) דרשו ה'  
בהמצאו וגו'. יש עתים שהוא קרוב, ויש  
עתים שהוא רחוק.

ומי אמר רבי תנחום הכי, והא כתיב (תהלים קמב)  
(ח) קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו  
באמת. אמר, האי קרא מסייע ליה. משמע  
דכתיב לכל אשר יקראהו באמת, ועם כל זה  
מה פתיב, (שם קמב ט) רצון יראיו יעשה.

משל למלך, דהוה יתיב, ואתא בר נש וצוץ  
קמיה, אצית מלפא כל מה דאמר, ולא  
אתיב ליה, הוא צוץ ומלפא אצית ושתיק.  
אזל ההוא גברא.

אמרו משמשוהי קמי מלפא, מרנא, למא לא

מורנו, למה לא השבת לעני הזה דבר? אמר להם: שמעתי כל מה שאמר והקשבתי לו, אבל הוא רשע לפני, ואינו כדאי לעשות רצונו, שהרי אמרו לו ולחבריו פעמים רבות משמי שלא יהיה רעים, ויבאו לפני ואעשה עמהם טוב, ולא השגיחו בי. כעת איני משגיח בהם.

כך הקדוש ברוך הוא - קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת, ושומע להם, אבל למי שהוא עושה רצונו, לזה כתוב (ס) רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם.

אמר רבי חלבו אמר רב הונא, ממי אתה למד? ממשנה רבנו עליו השלום, שכתוב (שמות א) ובמה יודע אפוא פי מצאתי חן בעיניך אני ועמך. אמר משה: רבוננו של עולם, אין אנו צריכים למלאך, ולא לשרף, ולא לשר. שאיזה שנוי יהיה לנו מן האמות? להם שר - ולנו שר, אבל ונפלינו אני ועמך וגו'. ובמה יודע אפוא פי מצאתי חן בעיניך הלוא בלכתך עמנו, אתה ולא שר.

אמר רבי יהודה, מה היתה דעתו של משה שלא קבל את המלאך? אלא, אמר משה, אני יודע על ישראל שהם רשעים וקשי ערף, אלמלא הם יתמסרו למלאך, וכל שכן מי שהוא מדת הדין, לא ישאר משונאי ישראל שריד ופליט.

שאמר רבי יהודה, בכל מקום ה' מדת הרחמים. אמר משה: רבוננו של עולם, אתה אמרת שמצאתי חן בעיניך, ועתה, (שם לד) אם נא מצאתי חן בעיניך ילך נא אדני בקרבנו בקרבנו, שהוא מדת הרחמים.

אתיבת להאי מספינא מדעם, אמר להו, שמעית כל מה דאמר, ואציתית ליה, אבל הוא חייבא קמאי, וליתוהי כדאי למעבד רעותיה, דהא אמרו ליה ולחברוהי זמנין סגיאיין מן שמי, דלא יהוון בישין, וייתון קמאי ואעביד עמהון טבא, ולא אשגחו בי, כען לית אנא משגח בהון.

כך הוא הקדוש ברוך הוא, (ס) קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת, ושומע להם. אבל למי שהוא עושה רצונו, להאי כתיב, רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם.

אמר רבי חלבו אמר רב הונא, ממי אתה למד, ממשנה רבנו עליו השלום. דכתיב (שמות

לג טז) ובמה יודע אפוא פי מצאתי חן בעיניך אני ועמך. אמר משה, רבוננו של עולם לית אנן צריכין למלאך, ולא לשרף, ולא לשר, דמאי שינויאי יהא לנא מן האומות, להם שר, ולנו שר, אבל ונפלינו אני ועמך וגו', ובמה יודע אפוא פי מצאתי חן בעיניך הלא בלכתך עמנו, אתה ולא שר.

אמר רבי יהודה, מאי הוה דעתיה דמשה דלא קביל ליה למלאכא. אלא, אמר משה ידענא בהון בישראל, דאינון חייבייא וקשי קדל, אלמלי יתמסרון למלאכא, וכל שכן למי שהוא מדת הדין, לא ישתייר משנאיהון דישראל שריד ופליט.

דאמר רבי יהודה, בכל מקום ה' מדת רחמים. אמר משה, רבוננו של עולם, אתה אמרת שמצאתי חן בעיניך. (שמות לד ט) ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך ילך נא אדני בקרבנו דהוא מדת רחמים.

אָמַר לוֹ, לָמָּה? אָמַר לוֹ, כִּי עַם קָשָׁה עָרְף הוּא וְסִלְחָתָּהּ. יִשְׂרָאֵל סָרְבָנִים טָרְחָנִים הֵם, פִּינּוֹן שְׁחוּטָאִים, יֵשׁ בְּיַד הַמְּלָאָךְ לַעֲשׂוֹת דִּין וְלֹא לַעֲשׂוֹת סְלִיחָה וּמְחִילָה, אֲבָל אֶתְּהָ רַחוּם וְחַנוּן, הַיְכַלֵּת וְהַפְּחֵ בָּךְ, וְרַחֲמֶיךָ רַבִּים, וְסִלְחָתָּהּ לַעֲוֹנָנוּ וְלַחַטָּאתָנוּ וְנִחַלְתָּנוּ. מַה שְּׂאִין רְשׁוּת לְשׁוּם מְלָאָךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, רַחֲמֵנוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲצֵל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שִׁיר הַ) פְּתָחִי לִי - פְּתַח שֶׁל תְּשׁוּבָה, לְמַעַן תִּזְכְּרֵי לְכָל טוֹב שֶׁבַעוֹלָם. שְׂרָאֲשֵׁי נְמֻלָּא טַל - זֶהוּ רֵאשׁ הָעוֹלָם. קְנֻצוֹתֵי רְסִיסֵי לִילָה - זֶהוּ קֶצֶה הָעוֹלָם. כְּלוּמַר, רֵאשׁ הָעוֹלָם וְקֶצֶהוּ מְלֵאֲתֵי כָּל טוֹב בְּשִׁבְלֶיךָ, וְלֹא פְתַחְתָּ לִּי בְּאוֹתוֹ זְמַן. וְלֹאֲחֵר קָמְתִי אֲנִי לְפָתַח לְדוֹדֵי וְדוֹדֵי חֲמַק עֶבֶר נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוֹ.

דָּבָר אַחֵר, קָמְתִי אֲנִי לְפָתַח לְדוֹדֵי - זֶה הִיא הַנְּשֻׁמָּה אֲצֵל הַגּוֹף, בְּעוֹד שֶׁהַנְּשֻׁמָּה בַּגּוֹף, אֵינָם רוֹצִים לְהַעִיר דְּרָכֵי הַתְּשׁוּבָה. אָמַר רַבִּי פְּנַחֵס, בְּשַׁעַה שֶׁהַנְּשֻׁמָּה רוֹצֶה לְצִאת מִן הַגּוֹף, מִתְחַרְטֶת לָמָּה לֹא שָׁבָה בַּתְּשׁוּבָה עַד שִׁיִּצְאָה מִן הַגּוֹף, וְנִשְׁאַר הַגּוֹף כְּכֹלֵי אֵין חֲפֵץ בּוֹ.

וְאָמַר רַבִּי פְּנַחֵס, כָּל שְׁבַעַת הַיָּמִים נִפְשׁוּ מִתְּאַבְּלַת עָלָיו וְאוֹמְרִת, קָמְתִי אֲנִי לְפָתַח לְדוֹדֵי. תִּדַע לָךְ, בְּעוֹד שֶׁהַנְּשֻׁמָּה בַּגּוֹף וְהַגּוֹף עוֹמֵד בְּכַח, הִיא תְּשׁוּבָה מְעֻלָּה, וְלֹא בְּשַׁעַה שְׂאִינוּ יְכוּלִּים כִּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי פְּנַחֵס, מִשָּׁל לָמָּה הַדָּבָר דּוֹמָה? לְאָדָם הַעוֹמֵד עַל שְׁלֻחָנוּ וְהִזֵּה רַעַב וְתֵאֵב לְאָכֵל, וּבְעוֹד שֶׁהִזֵּה אוֹכֵל, עֲמַד עָנִי עַל הַפֶּתַח. שָׁאֵל מִמֶּנּוּ לְהַאֲכִילוֹ, וְלֹא

אָמַר לִיָּה לָמָּה. אָמַר לִיָּה כִּי עַם קָשָׁה עָרְף הוּא וְסִלְחָתָּהּ. יִשְׂרָאֵל סָרְבָנִים טָרְחָנִים הֵם, פִּינּוֹן שְׁחוּטָאִים יֵשׁ בְּיַד הַמְּלָאָךְ לַעֲשׂוֹת דִּין, וְלֹא לַעֲשׂוֹת סְלִיחָה וּמְחִילָה. אֲבָל אֶתְּהָ רַחוּם וְחַנוּן, הַיְכַלֵּת וְהַפְּחֵ בָּךְ, וְרַחֲמֶיךָ רַבִּים, וְסִלְחָתָּהּ לַעֲוֹנָנוּ וְלַחַטָּאתָנוּ וְנִחַלְתָּנוּ. מַה שְּׂאִין רְשׁוּת לְשׁוּם מְלָאָךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, רַחֲמֵנוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲצֵל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, (שִׁיר הַ) פְּתָחִי לִי, פְּתַח שֶׁל תְּשׁוּבָה, לְמַעַן תִּזְכְּרֵי לְכָל טוֹב שֶׁבַעוֹלָם. שְׂרָאֲשֵׁי נְמֻלָּא טַל, זֶהוּ רֵאשׁ הָעוֹלָם. קְנֻצוֹתֵי רְסִיסֵי לִילָה, זֶהוּ קֶצֶה הָעוֹלָם. כְּלוּמַר, רֵאשׁ הָעוֹלָם וְקֶצֶהוּ מְלֵאֲתֵי כָּל טוֹב בְּשִׁבְלֶיךָ, וְלֹא פְתַחְתָּ לִּי בְּאוֹתוֹ זְמַן. וְלֹאֲחֵר כֵּן פְּשָׁהֲצִיק לָהּ מַה כְּתִיב, (שִׁיר הַ) קָמְתִי אֲנִי לְפָתַח לְדוֹדֵי וְדוֹדֵי חֲמַק עֶבֶר נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוֹ.

דָּבָר אַחֵר, קָמְתִי אֲנִי לְפָתַח לְדוֹדֵי, זֶה הִיא הַנְּשֻׁמָּה אֲצֵל הַגּוֹף, בְּעוֹד שֶׁהַנְּשֻׁמָּה בַּגּוֹף, אֵינָם רוֹצִים לְהַעִיר דְּרָכֵי הַתְּשׁוּבָה. אָמַר רַבִּי פְּנַחֵס, בְּשַׁעַה שֶׁהַנְּשֻׁמָּה רוֹצֶה לְצִאת מִן הַגּוֹף, מִתְחַרְטֶת לָמָּה לֹא שָׁבָה בַּתְּשׁוּבָה עַד שִׁיִּצְאָה מִן הַגּוֹף, וְנִשְׁאַר הַגּוֹף כְּכֹלֵי אֵין חֲפֵץ בּוֹ.

וְאָמַר רַבִּי פְּנַחֵס, כָּל שְׁבַעַת הַיָּמִים נִפְשׁוּ מִתְּאַבְּלַת עָלָיו וְאוֹמְרִת, קָמְתִי אֲנִי לְפָתַח לְדוֹדֵי. תִּדַע לָךְ, בְּעוֹד שֶׁהַנְּשֻׁמָּה בַּגּוֹף, וְהַגּוֹף עוֹמֵד בְּכַח, הִיא תְּשׁוּבָה מְעֻלָּיִיתָא, וְלֹא בְּשַׁעַתָּא דְּלֹא יְכוּלִּים.

בְּדָאֵמַר רַבִּי פְּנַחֵס, מִשָּׁל לָמָּה הַדָּבָר דּוֹמָה, לְאָדָם הַעוֹמֵד עַל שְׁוִלְחָנוּ, וְהִזֵּה רַעַב וְתֵאֵב לְאָכֵל, וּבְעוֹד שֶׁהִזֵּה אוֹכֵל, עֲמַד עָנִי

החזיר לו פנים. הִלֵּךְ אוֹתוֹ הָעֲנִי  
בפּחֵי נֶפֶשׁ.

רְאֵה הַגִּישׁוֹ עוֹד לְפָנָיו  
לְאָכֹל, הִיָּה בִטְנוֹ מְלֵא מִכֹּל. כִּיֹּן  
שָׂרָאָה שְׂאִינֵי וְכֹל לְאָכֹל עוֹד,  
אָמַר: תָּנוּ לוֹ לְזֶה הָעֲנִי. הִיָּה חָכֵם  
אֶחָד עוֹמֵד עָלָיו, אָמַר לוֹ: שׁוּטָה,  
אֵלֹו יִכְלֹת לְאָכֹל לֹא נִתְּתָ לּוֹ, עֲתָה  
שְׂאִין בְּךָ כֹּחַ לְאָכֹל יוֹתֵר, אֲתָה  
נוֹתְנוּ לְעֲנִי?!

כִּךְ הוּא הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה -  
הוֹלֵךְ בַּהֲבָלָיו רָעֵב לְאָכֹל  
וּלְהַרְוִיחַ מְמוֹן. בָּא הָעֲנִי, שֶׁהוּא  
הַיֵּצֵר הַטּוֹב, וְשָׂאֵל מִמֶּנּוּ בְּבִקְשָׁה  
שִׁיחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה וְלַעֲסוֹק בְּתוֹרָה,  
וְאֵינֵנו רוֹצֵה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רָעֵב  
יוֹתֵר לְהַרְוִיחַ מְמוֹן.

רְאֵה זְמַן תּוֹפְסִים אוֹתוֹ בְּקוֹלֵר.  
כְּשֶׁרוֹאֶה שְׂאִינֵנו יָכוֹל לְהַרְוִיחַ  
יוֹתֵר, אוֹמֵר אַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה, שְׂמָא  
יִתְּנוּ לוֹ שְׂעָה לְכַף אוֹ שְׂמָא לֹא  
יִתְּנוּ לוֹ. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ  
הוּא: שׁוּטָה, עֲכָשׁוּ שְׂאִינְךָ יָכוֹל  
עוֹד לְהַרְוִיחַ יוֹתֵר אֲתָה אוֹמֵר  
אַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה?! שְׂאֵלֹו הֵייתָ  
יָכוֹל לְהַרְוִיחַ עוֹד, לֹא הֵייתָ חוֹזֵר  
בְּתִשׁוּבָה. בְּעוֹדוֹ כִּךְ יִצְאָת  
נִשְׁמָתוֹ.

וְאָמַר רַבִּי זְרִיקָא, הַגְּדוֹל שְׂמֵן  
הַחֲבָרִים הִיָּה אֲלִישֶׁע בֶּן אֲבוּיָה,  
וְלֹא נִתְּנוּ לוֹ רְשׁוֹת לְחֲזוֹר  
בְּתִשׁוּבָה. שִׁיִּצְאָ הַקּוֹל הַהוּא  
וְאָמַר: בְּשַׁעַה שֶׁהֵייתָ מֵת, כָּל  
הַדְּרָכִים וְהַשְּׂבִילִים מְלֻמְעָלָה  
וּמְלֻמְטָה יִסְתַּתְּמוּ מֵאוֹתוֹ הָאִישׁ  
שֶׁלֹא יָבֵא לְעוֹלָם הַבָּא. אָמַר רַבִּי  
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי, לְמָה לָנוּ כָּל זֶה?  
(קהלת יב, א) וְזָכַר אֶת בּוֹרְאֵיךָ כּוֹ  
עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יְמֵי הַרְעָה.

וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבְּהָ אַחִיו.  
(בראשית יד.) רַבִּי אַבְרָם פָּתַח, כִּנְגֵד  
יֵצֵר הָרַע כִּמּוֹ שְׂנֹזְכָר לְמַעְלָה. הָרִי  
שְׂנִינֵנו, כִּיֹּן שְׂנֹפְרֵד יֵצֵר הָרַע מִן  
הַגּוֹף שֶׁל הַצַּדִּיק, לְאִיזָה מְקוֹם

עַל הַפֶּתַח, שְׂאֵל מִמֶּנּוּ לְהֶאֱכִילוֹ, וְלֹא הִחֲזִיר  
לוֹ פָּנִים, הִלֵּךְ אוֹתוֹ הָעֲנִי בְּפִחֵי נֶפֶשׁ.

רְאֵה הַגִּישׁוֹ עוֹד לְפָנָיו לְאָכֹל, הִיָּה  
בִטְנוֹ מְלֵא מִכֹּל, כִּיֹּן שָׂרָאָה שְׂאִינֵנו  
יָכוֹל לְאָכֹל עוֹד, אָמַר תָּנוּ לוֹ לְזֶה הָעֲנִי. הִיָּה  
חָכֵם אֶחָד עוֹמֵד עָלָיו, אָמַר לִיָּה, שׁוּטָה, אֵלֹו  
יִכְלֹת לְאָכֹל לֹא נִתְּתָ לּוֹ, עֲתָה שְׂאִין בְּךָ כֹּחַ  
לְאָכֹל יוֹתֵר אֲתָה נוֹתְנוּ לְעֲנִי.

כִּךְ הוּא הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, הוֹלֵךְ בַּהֲבָלָיו  
רָעֵב לְאָכֹל וּלְהַרְוִיחַ מְמוֹן, בָּא הָעֲנִי  
שֶׁהוּא הַיֵּצֵר הַטּוֹב, וְשָׂאֵל מִמֶּנּוּ בְּבִקְשָׁה  
שִׁיחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה וְלַעֲסוֹק בְּתוֹרָה, וְאֵינֵנו מַחֲזִיר  
לוֹ פָּנִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רָעֵב יוֹתֵר לְהַרְוִיחַ מְמוֹן.

רְאֵה זְמַן תּוֹפְסִין אוֹתוֹ בְּקוֹלֵר, כְּשֶׁרוֹאֶה  
שְׂאִינֵנו יָכוֹל לְהַרְוִיחַ יוֹתֵר, אוֹמֵר  
אַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה. שְׂמָא יִתְּנוּ לוֹ שְׂעָה לְכַף, אוֹ  
שְׂמָא לֹא יִתְּנוּ לוֹ. אָמַר לִיָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,  
שׁוּטָה עֲכָשׁוּ שְׂאִינְךָ יָכוֹל עוֹד לְהַרְוִיחַ יוֹתֵר  
אֲתָ אוֹמֵר אַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה, דְּאֵלֹו הֵייתָ יָכוֹל  
לְהַרְוִיחַ עוֹד לֹא הֵייתָ חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, בְּעוֹדוֹ  
כִּךְ יִצְאָת נִשְׁמָתוֹ.

וְאָמַר רַבִּי זְרִיקָא, רַב דְּמֵן חֲבָרִיָּא אֲלִישֶׁע בֶּן  
אֲבוּיָה הָוָה, וְלֹא יָהֲבוּ לִיָּה רְשׁוֹתָא  
לְמַהֲדַר בְּתִשׁוּבָה, דְּנִפְקָא הַהוּא קָלָא, וְאָמַר  
בְּשַׁעַתָּא דְהָוָה מֵת, כָּל אוֹרְחִין וְשְׂבִילִין  
מְלַעֲיִלָא וּמְלַרַע יִסְתַּתְּמוּן מֵהַהוּא גְּבָרָא, דְּלֹא  
יִיתִי לְעֵלְמָא דְאַתִּי. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי,  
לְמָה לָן פּוֹלֵי הָאִי, (קהלת יב א) וְזָכַר אֶת בּוֹרְאֵיךָ  
וּגוֹ' עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יְמֵי הַרְעָה.

וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבְּהָ אַחִיו. רַבִּי אַבְרָם  
פָּתַח, כִּנְגֵד יֵצֵר הָרַע כְּדֹאִיתָא לְעִיל.  
הָא תְּנִינֵנו, כִּיֹּן שְׂנֹפְרֵד יֵצֵר (דף לא ע"ב)  
הָרַע מִן הַגּוֹף שֶׁל צַדִּיק לְאִיזָה מְקוֹם



הולך, למקום הרשעים, שלא יקטרגו עמו. קטרגו עמו?

מה משמיע? שפתוב (שם יג) ולוט ישב בערי הפקר ויאהל עד סדם ואנשי סדם רעים וחסאים וגו'. למקום רשעים וחסאים, שם שם אהלה לשבת. יצר הרע שם מהו עושה? חוטא עמם ומחטיא, עד שנשבה בעונותיו ונלכד.

ונשמת הצדיק מה היא עושה? וישמע אברם - זו היא הנשמה. פי נשבה אחיו - זה יצר הרע. וירק את חניכיו ילידי ביתו - אלו הם הצדיקים המחנכים במצוות ובדרך הטוב. כמו שאמר רבי אבהו, פיון שרואה הצדיק שגרשע נעזב ונלכד בעונותיו, הולך לאחזו בו, ויחזור בתשובה, ומקרבו ומלמדו תורה. זהו שפתוב וירדה עד דן, עד עקר דינו ורדה להצילו מדינה של גיהנם.

וכן הוא דרוף הצדיקים, לרדה אחרי הרשעים כדי להחזירם למוטב. מה פתוב בהם? (שם יד) ויחלק עליהם לילה וגו'. וזהו נשמת הצדיקים, שמיסרים ומבקשים להם, כדי שלא ילכו בדרך רשעתם. הוא ועבדיו ויכם - הנשמה והצדיקים רודפים אחריהם, ומוכיחים להם, ומיסרים להם.

וירדפם עד חובה - מודיעים להם רעתם, ורודפים אחריהם, עד שמגלים להם רעתם ורשעתם, למען יבושו ממעשיהם. וזהו וירדפם עד חובה. הנשמה עושה כף, ומודיעה להם דרכם הרעה, וזהו עד חובה. והאיך הם הולכים? לשמאל ולא לימין.

מה פתוב אחרי כן? (שם) וישב את כל הרכש וגם את לוט. אמר רבי אבהו, בעל כרחם הם חוזרים בתשובה, שפתוב וגם את לוט

מאי משמע. דכתיב ולוט ישב בערי הפקר ויאהל עד סדם ואנשי סדם רעים וחסאים וגו', למקום רשעים וחסאים, שם שם אהלה לשבת. יצר הרע שם מהו עושה, חוטא עמם, ומחטיא, עד שנשבה בעונותיו ונלכד.

ונשמת הצדיק מה הוא עושה. וישמע אברם זו היא הנשמה, פי נשבה אחיו, זה יצר הרע. וירק את חניכיו ילידי ביתו, אלו הם הצדיקים המחונכים במצוות, ובדרך הטוב, כדקאמר רבי אבהו, פיון שרואה הצדיק דהגרשע נעזב ונלכד בעונותיו, הולך לאחזו בו, ויחזור בתשובה, ומקרבו ומלמדו תורה. הדא הוא דכתיב, וירדה עד דן, עד עיקר דינו ורדה להצילו מדינה של גיהנם.

וכן הוא דרוף הצדיקים, לרדה אחרי הרשעים כדי להחזירם למוטב. מה פתיב בהו. ויחלק עליהם לילה וגו'. וזהו נשמת הצדיקים, שמיסרים ומבקשים להם, כדי שלא ילכו בדרך רשעתם. הוא ועבדיו ויכם, הנשמה והצדיקים רודפים אחריהם, ומוכיחין להם, ומיסרים להם.

וירדפם עד חובה, מודיעים להם רעתם, ורודפים אחריהם, עד שמגלים להם רעתם ורשעתם, למען יבושו ממעשיהם. וזהו וירדפם עד חובה. הנשמה עושה כף, ומודיעה להם דרכם הרעה, וזהו עד חובה. והאיך הם הולכים, לשמאל ולא לימין.

מה פתיב אחרי כן. וישב את כל הרכש וגם את לוט. אמר רבי אבהו, בעל כרחם הם חוזרים בתשובה. דכתיב וגם את לוט אחיו ורכושו השיב. ואפילו יצר הרע, בעל כרחו

אָחיו וּרְכוּשׁוֹ הַשִּׁיב. וְאֶפְלוּ יַצֵּר  
הָרַע בְּעַל כְּרַחוּ שֵׁב בְּתֻשׁוֹבָה.  
וְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בֵּא וּרְאֵה כִּמָּה  
שָׁכְרוּ שֶׁל אָדָם הָעוֹשֶׂה לְאַחֲרִים  
לְחֹזֵר בְּתֻשׁוֹבָה. מִנֵּינ לָנוּ? מִמָּה  
שִׁפְתוֹב אַחֲרָיו, (שם) וּמִלְפֵי צֶדֶק  
מִלֶּךְ שְׁלָם.

שְׁנָה רַבִּי חֵיִיא רַבָּה, בְּשַׁעָה  
שִׁנְשַׁמַּת הַצְּדִיק, הַמְּחִזִּיר  
בְּתֻשׁוֹבָה לְאַחֲרִים, יוֹצֵאָה מִן  
הַגִּנּוּף, מִיכָאֵל הַשֵּׁר הַגְּדוֹל  
הַמְּקַרֵּיב נַפְשׁוֹת הַצְּדִיקִים לִפְנֵי  
בוּרָא, הוּא יוֹצֵא וּמְקַדִּים שְׁלוֹם  
לְנִשְׁמָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צְדִיק, שֶׁנֶּאֱמַר  
וּמִלְפֵי צֶדֶק. זֶהוּ מִיכָאֵל רֹאשׁ  
שׁוּמְרֵי שַׁעְרֵי צֶדֶק. מִלֶּךְ שְׁלָם -  
זוּ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה. הוֹצִיא  
לְחַם וַיֵּינן - שִׁמְקָדִים וְיוֹצֵא  
לְקַרְאָתוֹ, וְאוֹמַר לוֹ שְׁלוֹם בּוֹאֵךְ.  
אָמַר רַבִּי חֵיִיא, מִכָּאֵן לְמַדְנּוּ, כָּל  
הַמְּקַדִּים וְיוֹצֵא לְקַרְאָת הַבָּא מִן  
הַדֶּרֶךְ וְנוֹתֵן לוֹ שְׁלוֹם, מַעְלָה עָלָיו  
הַכְּתוּב כָּאֵלוֹ אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה הוּא  
נוֹתֵן לוֹ. מִנֵּינ לָנוּ? מִהַפְּסוּק הַזֶּה,  
שִׁפְתוֹב (דְּבָרִים כו) עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא  
קִדְמוּ אֶתְכֶם בְּלַחֵם וּבַמַּיִם. וְכִי  
צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְלַחֵם וּלְמַיִם,  
וְהֵלֵא הַמֶּן יוֹרֵד לָהֶם, שֶׁהִיָּה טוֹב

וְיִפָּה מִכָּל אֲכִילָה שֶׁבְּעוֹלָם?  
אֲלֵא מִפְּנֵי שְׁלֵא בָּאוּ לְהַקְדִּים  
לָהֶם שְׁלוֹם, הָעֵלָה עֲלֵיהֶם הַכְּתוּב  
כָּאֵילוֹ חֲסָרוּ מַחֲיָתָם. וְכָל  
הַמְּקַדִּים שְׁלוֹם לְחַבְרוֹ וְיוֹצֵא לוֹ  
לְדֶרֶךְ, מַעְלָה עָלָיו הַכְּתוּב כָּאֵלוֹ  
נוֹתֵן לוֹ לְאֶכּוֹל וּלְשִׁתּוֹת. וְכֵן אָמַר  
רַבִּי חֵיִיא רַבָּה, מִיכָאֵל וּגְבַרְיָאֵל  
וּמִלְאֲכֵי הַשֵּׁרֶת הַשׁוּמְרִים שַׁעְרֵי  
צֶדֶק, יוֹצֵאִים לְקַרְאָתוֹ וּמְקַדִּימִים  
לוֹ שְׁלוֹם.

וְהוּא כֹהֵן לְאֵל עֲלִיוֹן - שִׁשְׁנָה רַב  
יוֹסֵף, כֶּשֶׁם שִׁכְחָן גְּדוֹל לְמַטָּה,  
כֶּף מִיכָאֵל הַשֵּׁר הַגְּדוֹל הוּא כֹהֵן  
לְמַעְלָה, וְהוּא מְקַדִּים וּמְבַרֵךְ  
לְנִשְׁמָה קוֹדֵם, וְאַחַר כֶּף מְבַרֵךְ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ

שֵׁב בְּתֻשׁוֹבָה. וְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בֵּא וּרְאֵה כִּמָּה  
שָׁכְרוּ שֶׁל אָדָם הָעוֹשֶׂה לְאַחֲרִים לְחֹזֵר  
בְּתֻשׁוֹבָה. מִנֵּינ לָן, מִמָּה דְכַתִּיב אַחֲרָיו, וּמִלְפֵי  
צֶדֶק מִלֶּךְ שְׁלָם.

הַתַּאֲנִי רַבִּי חֵיִיא רַבָּה, בְּשַׁעָה שִׁנְשַׁמַּת הַצְּדִיק,  
הַמְּחִזִּיר בְּתֻשׁוֹבָה לְאַחֲרִים, יוֹצֵאָה מִן  
הַגִּנּוּף, מִיכָאֵל הַשֵּׁר הַגְּדוֹל הַמְּקַרֵּיב נַפְשׁוֹת  
הַצְּדִיקִים לִפְנֵי בוּרָא, הוּא יוֹצֵא וּמְקַדִּים  
שְׁלוֹם לְנִשְׁמָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צְדִיק, שֶׁנֶּאֱמַר וּמִלְפֵי  
צֶדֶק, זֶהוּ מִיכָאֵל רֹאשׁ שׁוּמְרֵי שַׁעְרֵי צֶדֶק.  
מִלֶּךְ שְׁלָם, זוּ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה. הוֹצִיא  
לְחַם וַיֵּינן, שִׁמְקָדִים וְיוֹצֵא לְקַרְאָתוֹ, וְאוֹמַר לוֹ  
שְׁלוֹם בּוֹאֵךְ.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, מִכָּאֵן לְמַדְנּוּ, כָּל הַמְּקַדִּים  
וְיוֹצֵא לְקַרְאָת הַבָּא מִן הַדֶּרֶךְ, וְנוֹתֵן לוֹ  
שְׁלוֹם, מַעְלָה עָלָיו הַכְּתוּב כָּאֵלוֹ אֲכִילָה  
וּשְׂתִיָּה הוּא נוֹתֵן לוֹ. מִנֵּינ לָן, מִהֵאֵי קַרְאָה,  
דְּכַתִּיב (דְּבָרִים כג ה) עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא קִדְמוּ אֶתְכֶם  
בְּלַחֵם וּבַמַּיִם. וְכִי צְרִיכִין יִשְׂרָאֵל לְלַחֵם  
וּלְמַיִם, וְהֵלֵא הַמֶּן יוֹרֵד לָהֶם, שֶׁהִיָּה טוֹב וְשִׁפִּיר  
מִכָּל אֲכִילָה שֶׁבְּעוֹלָם.

אֲלֵא מִפְּנֵי שְׁלֵא בָּאוּ לְהַקְדִּים לָהֶם שְׁלוֹם,  
הָעֵלָה עֲלֵיהֶם הַכְּתוּב כָּאֵילוֹ חֲסָרוּ  
מַחֲיָתָם. וְכָל הַמְּקַדִּים שְׁלוֹם לְחַבְרוֹ, וְיוֹצֵא  
לוֹ לְדֶרֶךְ, מַעְלָה עָלָיו הַכְּתוּב, כָּאֵלוֹ נוֹתֵן לוֹ  
לְאֶכּוֹל וּלְשִׁתּוֹת. וְכֵן אָמַר רַבִּי חֵיִיא רַבָּה,  
מִיכָאֵל וּגְבַרְיָאֵל וּמִלְאֲכֵי הַשֵּׁרֶת הַשׁוּמְרִים  
שַׁעְרֵי צֶדֶק, יוֹצֵאִין לְקַרְאָתוֹ וּמְקַדִּימִין לוֹ  
שְׁלוֹם.

וְהוּא כֹהֵן לְאֵל עֲלִיוֹן, דְּתַאֲנִי רַב יוֹסֵף, כֶּשֶׁם  
שִׁכְחָן גְּדוֹל לְמַטָּה, כֶּף מִיכָאֵל הַשֵּׁר  
הַגְּדוֹל הוּא כֹהֵן לְמַעְלָה, וְהוּא מְקַדִּים וּמְבַרֵךְ  
לְנִשְׁמָה קוֹדֵם, וְאַחַר כֶּף מְבַרֵךְ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ

לְקַדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאֵלְמָלָא מְקַרָּא כְּתוּב, אִי אֶפְשָׁר לְאָמְרוּ, שְׁנֵאמַר (בראשית ד') וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֲלִיּוֹן קִנְיַה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. אֲשֶׁרִיךְ שְׂזִכִיתָ לְכֹךְ, וְאַחַר כֵּךְ וּבְרוּךְ אֵל עֲלִיּוֹן אֲשֶׁר מִגֵּן צָרִיךְ בִּיָּדְךָ, אֵלּוּ הִרְשָׁעִים שְׂזִכִיתָם בְּתִשׁוּבָה, וְעֲשִׂיתָ אֶת נִשְׁמָתָם.

וַיִּתֵּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכָּל (שם), אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַפְּסוּק הַזֶּה לֹא יִדְעֵנוּ מִי נָתַן מַעֲשֵׂר לְמִי. אֵלּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נֹתֵן לוֹ מַעֲשֵׂר. נוֹטֵל אוֹת אַחַת מִתַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְנוֹתֵן אוֹתָהּ עֲטָרָה עַל הַנִּשְׁמָה, שֶׁהוּא אַבְרָם. וְאִיזוֹ הִיא אוֹת אַחַת? אוֹת ה', כֹּאֲשֶׁר נִבְרָא הָעוֹלָם בְּה', לְהִיּוֹת צְרוּרָה בְּצִוּוֹר הַחַיִּים, וְנִשְׁלָמַת בְּהַשְׁלָמָתוֹ. זֶהוּ שְׂכָתוּב (שם י') וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׂמִךְ אַבְרָם וְהָיָה שְׂמִךְ אַבְרָהָם, וְזֶהוּ הַמַּעֲשֵׂר שֶׁנָּתַן לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵהוּ מְכַל? הוּא שְׂכִינְתוֹ שֶׁל מְקוֹם, שֶׁהָרִי שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, מֵהוּ שְׂכִינְתוֹ (בראשית כד') וְה' בְּרַךְ אֶת אַבְרָהָם כָּכָל? שֶׁהָשָׂרָה שְׂכִינְתוֹ עִמּוֹ.

אָמַר רַב חֲסֵדָא, אֵינן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מַשְׁפָּט בְּרִשְׁעִים בְּעוֹלָם הַבָּא, עַד בְּנִשְׁמָתָם שֶׁל צְדִיקִים, שְׁנֵאמַר (איוב ד') מִנְשַׁמַּת אֱלוֹהִי יֵאבְדוּ. וּכְשֶׁהֵם אוֹבְדִים, אֵינן אוֹבְדִים אֵלּא מֵאוֹתוֹ הַדִּין, שֶׁהַנִּשְׁמָה דְנָה לְרִשְׁעִים.

וְשְׁנִינּוּ, עַרְסִיא "ל שָׂרוּ שֶׁל גִּיהֵנָם, עוֹמֵד לִפְנֵי נִשְׁמַת הַצְּדִיקִים שֶׁלֹּא יִתְפַּלְלוּ עַל הַרְשָׁעִים לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשִׁיתָנָם בְּרִשְׁוֹתוֹ לְהוֹרִידָם לְבָאָר שַׁחַת, זֶהוּ שְׂכָתוּב (בראשית יד') וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ סָדָם אֶל אַבְרָם תֵּן לִי הַנֶּפֶשׁ. מֶלֶךְ סָדָם זֶהוּ שָׂרוּ שֶׁל גִּיהֵנָם, הָעוֹמֵד עַל הַרְשָׁעִים, וְהוּא מֶלֶךְ סָדָם.

הוּא. וְאֵלְמָלָא מְקַרָּא כְּתוּב אִי אֶפְשָׁר לְאָמְרוּ, שְׁנֵאמַר וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֲלִיּוֹן קִנְיַה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. אֲשֶׁרִיךְ שְׂזִכִיתָ לְכֹךְ, וְאַחַר כֵּךְ וּבְרוּךְ אֵל עֲלִיּוֹן אֲשֶׁר מִגֵּן צָרִיךְ בִּיָּדְךָ, אֵלּוּ הִרְשָׁעִים שְׂזִכִיתָם בְּתִשׁוּבָה, וְעֲשִׂיתָ אֶת נִשְׁמָתָם.

וַיִּתֵּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכָּל, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הֵיאֵי קְרָא לֹא יִדְעֵנוּ, מִי נָתַן מַעֲשֵׂר לְמִי. אֵלּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נֹתֵן לוֹ מַעֲשֵׂר. נוֹטֵל אוֹת א' מִתַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְנוֹתֵן אוֹתָהּ עֲטָרָה עַל הַנִּשְׁמָה, שֶׁהוּא אַבְרָם. וְאִיזוֹ הִיא אוֹת אַחַת. אוֹת ה'. כֹּאֲשֶׁר נִבְרָא הָעוֹלָם בְּה', לְהִיּוֹת צְרוּרָה בְּצִוּוֹר הַחַיִּים, וְנִשְׁלָמַת בְּהַשְׁלָמָתוֹ. הַדָּא הוּא דְכָתִיב, (בראשית יז ה') וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׂמִיךְ אַבְרָם וְהָיָה שְׂמִיךְ אַבְרָהָם, וְזֶהוּ הַמַּעֲשֵׂר שֶׁנָּתַן לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵהוּ מְכַל, הוּא שְׂכִינְתוֹ שֶׁל מְקוֹם, דְּהָא תְּנִינָן, אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה, מֵאִי דְכָתִיב וְה' בְּרַךְ אֶת אַבְרָהָם כָּכָל, שֶׁהָשָׂרָה שְׂכִינְתוֹ עִמּוֹ.

אָמַר רַב חֲסֵדָא, אֵינן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מַשְׁפָּט בְּרִשְׁעִים בְּעוֹלָם הַבָּא, עַד שְׁנִמְלִיךְ בְּנִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים, שְׁנֵאמַר (איוב ד ט') מִנְשַׁמַּת אֱלוֹהִי יֵאבְדוּ. וּכְשֶׁהֵן אוֹבְדִין, אֵינן אוֹבְדִין אֵלּא מֵאוֹתוֹ הַדִּין, שֶׁהַנִּשְׁמָה דְנָה לְרִשְׁעִים.

וְתֵאנָא, עַרְסִיא "ל שָׂרוּ שֶׁל גִּיהֵנָם, עוֹמֵד לִפְנֵי נִשְׁמַת הַצְּדִיקִים שֶׁלֹּא יִתְפַּלְלוּ עַל הַרְשָׁעִים לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשִׁיתָנָם בְּרִשְׁוֹתוֹ לְהוֹרִידָם לְבָאָר שַׁחַת, הַדָּא הוּא דְכָתִיב, וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ סָדָם אֶל אַבְרָם תֵּן לִי הַנֶּפֶשׁ. מֶלֶךְ סָדָם זֶהוּ שָׂרוּ שֶׁל גִּיהֵנָם, הָעוֹמֵד עַל הַרְשָׁעִים, וְהוּא מֶלֶךְ סָדָם.

וְמָה אֹמֵר לְנִשְׁמָה שְׁהוּא אַבְרָם? תַּן לִי הַנֶּפֶשׁ, שְׁהוּא הַחוּטָא, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (יחזקאל יח) הַנֶּפֶשׁ הַחַטָּאת הִיא תָמוּת. כְּלוּמַר, תַּן לִי אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ שְׁהוּא מִתְאַוָּה בַּחַטָּאוֹת, כְּדִי שְׁתֵּהָא נְדוּגִית כְּפִי רִשְׁעָתָהּ, וְלֹא תִקְחֶנָּה בְּתַחֲנוּנֶיהָ. וְהִרְכּוּשׁ קַח לָךְ - אוֹתָם אֲשֶׁר שָׁבוּ בְּתִשּׁוּבָה בְּנַפְשׁוֹתָם מִדְּרָכָם הָרָעָה, קַח לָךְ, וְהִצִּילֵם מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהֶנֶם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הַנִּשְׁמָה מָה הִיא אוֹמֶרֶת, וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל מֶלֶךְ סֹדֶם הִרְמַתִּי יָדִי אֶל ה' אֵל עֵלְיוֹן, בְּשִׁבּוּעָה, שְׁלֹא אֶתְפַּלֵּל וְלֹא אֶקַּח לְאוֹתָם הַרְשָׁעִים, שְׁהִיִּתִי מְכַרִּיז לְפָנֵיהֶם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וְהוֹכַחְתִּים לְחִזּוֹר בְּתִשּׁוּבָה, וּפְרַשְׁתִּי לָהֶם כָּל מִשְׁפָּטֵי גֵיהֶנֶם, וְלֹא שָׁמְעוּ לִי. אִם אֶקַּח מִכָּל אֲשֶׁר לָךְ, שְׁלָךְ הֵם, וּבְרִשׁוֹתְךָ הֵם.

שְׁאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, פַּעַם אַחַת הִיִּיתִי רוֹאֶה וְנִקְלַעְתִּי סְמוּךְ לְשַׁעַר הַגֵּיהֶנֶם, וְשִׁמְעַתִּי קוֹל הַרְשָׁעִים, שֶׁהֵיוּ נֹטְרָדִים בְּגֵיהֶנֶם בְּדִין הַגְּדוֹל שְׁדָנִים אֶת הַרְשָׁעִים לְעוֹלָם הַבָּא, וְהָיוּ אוֹמְרִים: הַפֶּתַח שֶׁל הַפֶּסֶק שֶׁלָּנוּ שְׁמַעְנוּ, וְלֹא הִרְפַּנּוּ אֲזַנֵּינוּ. אוֹי לָנוּ שְׁדָבַר הַצְּדִיקִים לֹא עֲשִׂינוּ.

בְּבֵיתִי, שְׁמַעְתִּי הַקּוֹל הַהוּא שְׁאֹמֵר: בֶּן לֹוִי, בֶּן לֹוִי, עֲלֵה עֲלִיתְךָ וּסְתָם פִּיךָ, אֵין לָךְ רִשׁוֹת לְהַתְּפַלֵּל עֲלֵיהֶם, וְאַתָּה וְהַחֲבָרִים כְּתוּב בְּכֶם (מלאכי א) וְעִסּוֹתֶם וְרִשְׁעִים כִּי יִהְיוּ אִפְרַח תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, שְׁבַעַה מְדוּרוֹת יֵשׁ בְּגֵיהֶנֶם בְּאֲשֶׁר נְדוּגִין הַרְשָׁעִים לְעֵתִיד לְבָא. וְשְׁבַעַה פְתָחִים יֵשׁ בְּגֵיהֶנֶם כְּנֶגֶד שְׁבַעַה פְתָחִים שְׁיֵשׁ לְנִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים (דף

וְמָה אֹמֵר לְנִשְׁמָה שְׁהוּא אַבְרָם, תַּן לִי הַנֶּפֶשׁ, שְׁהוּא הַחוּטָא, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר (יחזקאל יח) הַנֶּפֶשׁ הַחַטָּאת הִיא תָמוּת. כְּלוּמַר תַּן לִי אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ שְׁהוּא מִתְאַוָּה בַּחַטָּאוֹת, כְּדִי שְׁתֵּהָא נְדוּגִית כְּפִי רִשְׁעָתָהּ, וְלֹא תִקְחֶנָּה בְּתַחֲנוּנֶיהָ. וְהִרְכּוּשׁ קַח לָךְ, אוֹתָם אֲשֶׁר שָׁבוּ בְּתִשּׁוּבָה בְּנַפְשׁוֹתָם מִדְּרָכָם הָרָעָה, קַח לָךְ, וְהִצִּילֵם מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהֶנֶם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הַנִּשְׁמָה מָה הִיא אוֹמֶרֶת, וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל מֶלֶךְ סֹדֶם הִרְמַתִּי יָדִי אֶל ה' אֵל עֵלְיוֹן, בְּשִׁבּוּעָה, שְׁלֹא אֶתְפַּלֵּל וְלֹא אֶקַּח לְאוֹתָם הַרְשָׁעִים, שְׁהִיִּיתִי מְכַרִּיז לְפָנֵיהֶם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וְהוֹכַחְתִּים לְחִזּוֹר בְּתִשּׁוּבָה, וּפְרַשְׁתִּי לָהֶם כָּל מִשְׁפָּטֵי גֵיהֶנֶם, וְלֹא שָׁמְעוּ לִי. אִם אֶקַּח מִכָּל אֲשֶׁר לָךְ, שְׁלָךְ הֵם, וּבְרִשׁוֹתְךָ הֵם.

דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, זְמַנָּא חֲדָא חֲזִי הָוִית וְעָרַעִית סְמוּךְ לְתַרְעָא דְגֵיהֶנֶם, וְשִׁמְעִית קַל חֲתִיבָא, דְהָוּוּ טְרִידִין בְּגֵיהֶנֶם בְּדִינָא רַבָּא, דְדִינִין לְחֲתִיבָא בְּעֵלְמָא דְאַתִּי, וְהָוּוּ אֲמַרִין, פּוֹתְקָנָא סִיפְנָא, שְׁמַעְנָא, וְלֹא אַרִיכְנָא אוֹדִנְנָא, וּוִי לָן, מִיִּלְתָּא דְצַדִּיקָא לָא עֲבַדְנָא. בְּכִינָא, שְׁמַעִית הַהוּא קָלָא דְאָמַר, בַּר לִיּוֹאֵי בַר לִיּוֹאֵי, סַק סִיקְתְּךָ וּסְתוּם פּוּמְךָ, לִית לָךְ רִשׁוֹתָא לְצַלָּאָה עֲלוּהִי, וְאַתָּ וְחֲבַרְיָא פְתִיב בְּכוֹ (מלכים ג כא) וְעִסּוֹתֶם וְרִשְׁעִים כִּי יִהְיוּ אִפְרַח תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, שְׁבַעַה מְדוּרוֹת יֵשׁ בְּגֵיהֶנֶם, בְּאֲשֶׁר נְדוּגִין הַרְשָׁעִים לְעֵתִיד לְבָא. וְשְׁבַעַה פְתָחִים יֵשׁ בְּגֵיהֶנֶם, כְּנֶגֶד שְׁבַעַה פְתָחִים שְׁיֵשׁ לְנִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים לְהַפְּנֵם בָּהֶם. מְכַנְגְּדִין, יֵשׁ לְנֶפֶשׁ הַרְשָׁע שְׁבַעַה פְתָחִים (דף

לב ע"א) לְהַפְּנֵם בָּהֶם בְּגֵיהֶנֶם, וְאֵלוֹ הֵן: אוֹפֵל,

הַרְשַׁע שְׂכָעָה פְּתָחַיִם לְהַפְנוֹס  
בָּהֶם בְּגִיהֵנָם, וְאָלוּ הֵם: אֶפְל,  
צְלָמוֹת, שְׁעָרֵי מוֹת, בְּאֵר שַׁחַת,  
טֵיט הַיִּזְן, שְׂאוֹל וְאַבְדוֹן. וְשֵׁם  
נִדְוָנִים שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ.

שְׂאֵמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִשְׁפֵּט  
רְשָׁעִים בְּגִיהֵנָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ,  
וְשֵׁם יִצְפָּצְפוּ בַתְּשׁוּבָה. וְנִשְׁמַתָּם  
שֶׁל צְדִיקִים פּוֹגְעִים לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא וּמַעְלִים אוֹתָם מִשְׂאוֹל,  
שֶׁהוּא הַמְּדוֹר הַשְּׁשִׁי, שְׁנֵאמַר  
(שְׁמוּאֵל-א ב) מוֹרִיד שְׂאוֹל וַיַּעַל.

וְכִי שְׁנַכְנַס בַּמְּדוֹר הַתַּחְתּוֹן,  
שֶׁהוּא אַבְדוֹן, שׁוֹב אֵינּוּ עוֹלָה,  
שְׁשִׁינּוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵף עַל  
פִּי שְׁנַכְנַס בְּשְׂאוֹל, עוֹלָה  
בַתְּשׁוּבָה, שְׁנֵאמַר (חֲנָה ב) מִבְּטָן  
שְׂאוֹל שְׁוַעְתִּי שְׁמַעְתִּי קוֹלִי.

דָּבָר אַחֵר, (בְּרַאשֵׁית יד) הִרְמַתִּי יָדִי  
אֶל ה' אֵל עֲלִיזוֹן וְגו', אִם מַחוּט  
וְגו'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הִרְאוּיִים  
לָךְ, שֶׁהֵם רְשָׁעִים גְּמוּרִים, שְׁלֹא  
שָׁבוּ בַתְּשׁוּבָה מֵעוֹלָם, בְּשָׁבוּעָה  
שְׁלֹא אָקַחְם לְעוֹלָם.

בַּלְעָדִי רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים  
(שם). אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, בֹּא וּרְאֵה  
כַּמָּה חֲבִיבָה הַתּוֹרָה לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא, שְׁבִשְׁבִילָהּ זוֹכָה  
הָאָדָם לַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבֹּא, וְכֹל  
הַמְּלַמֵּד תּוֹרָה לְאַחֲרִים - יוֹתֵר  
מִכָּל. בֹּא וּרְאֵה מֵה פְּתוּב בְּכָאן,  
אִם אָקַח מִכָּל אֲשֶׁר לָךְ - אוֹתָם  
הַרְשָׁעִים הִרְאוּיִים לָךְ. בַּלְעָדִי רַק  
אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים - חוּץ מֵאוֹתָם  
הַמּוֹרִים תּוֹרָה לְאַחֲרִים  
וּלְתִינוּקוֹת, שְׁשִׁכְרָם כְּפוּל.

שְׂאֵמֵר רַבִּי יִצְחָק, הַמְּלַמֵּד תּוֹרָה  
לְתִינוּקוֹת, דִּירְתוֹ עִם הַשְּׂכִינָה.  
וְהֵינּוּ שְׂאֵמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּשֶׁהָיָה  
בֹּא לְרְאוֹת אֶת הָעֲלָמִים בְּבֵית  
הַרֵב, הָיָה אוֹמֵר: הִלַּכְתִּי לְרְאוֹת  
פְּנֵי הַשְּׂכִינָה.

וְאוֹמֵר, רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים -  
הִלְכוּ אִתִּי בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, תַּדַּע

צְלָמוֹת, שְׁעָרֵי מוֹת, בְּאֵר שַׁחַת, טֵיט הַיִּזְן,  
שְׂאוֹל וְאַבְדוֹן. וְשֵׁם נִדְוָנִים שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ.  
דְּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִשְׁפֵּט רְשָׁעִים בְּגִיהֵנָם,  
שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ, וְשֵׁם יִצְפָּצְפוּ  
בַתְּשׁוּבָה. וְנִשְׁמַתָּם שֶׁל צְדִיקִים פּוֹגְעִין לִפְנֵי  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמַעְלִין אוֹתָן מִשְׂאוֹל,  
שֶׁהוּא הַמְּדוֹר הַשְּׁשִׁי, שְׁנֵאמַר (ש"א ב 1) מוֹרִיד  
שְׂאוֹל וַיַּעַל.

וְכִי שְׁנַכְנַס בַּמְּדוֹר הַתַּחְתּוֹן שֶׁהוּא אַבְדוֹן, שׁוֹב  
אֵינּוּ עוֹלָה. דְּתַאנָּא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵף  
עַל פִּי שְׁנַכְנַס בְּשְׂאוֹל, עוֹלָה בַתְּשׁוּבָה, שְׁנֵאמַר  
(יונה ב ג) מִבְּטָן שְׂאוֹל שְׁוַעְתִּי שְׁמַעְתִּי קוֹלִי.

דָּבָר אַחֵר הִרְמַתִּי יָדִי אֶל ה' אֵל עֲלִיזוֹן וְגו'  
אִם מַחוּט וְגו' אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הִרְאוּיִים  
לָךְ, שֶׁהֵם רְשָׁעִים גְּמוּרִים, שְׁלֹא שָׁבוּ בַתְּשׁוּבָה  
מֵעוֹלָם, בְּשָׁבוּעָה שְׁלֹא אָקַחְם לְעוֹלָם.

בַּלְעָדִי רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים. אָמַר רַבִּי  
תַנְחוּם, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה חֲבִיבָה הַתּוֹרָה  
לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁבִשְׁבִילָהּ זוֹכָה  
הָאָדָם לַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבֹּא, וְכֹל הַמְּלַמֵּד תּוֹרָה  
לְאַחֲרִים, יוֹתֵר מִכָּל. בֹּא וּרְאֵה מֵה פְּתִיב  
בְּכָאן, אִם אָקַח מִכָּל אֲשֶׁר לָךְ, אוֹתָם הַרְשָׁעִים  
הִרְאוּיִים לָךְ. בַּלְעָדִי רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים,  
חוּץ מֵאוֹתָם הַמּוֹרִים תּוֹרָה לְאַחֲרִים  
וּלְתִינוּקוֹת, שְׁשִׁכְרָם כְּפוּל.

דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַמְּלַמֵּד תּוֹרָה לְתִינוּקוֹת,  
דִּירְתוֹ עִם הַשְּׂכִינָה. וְהֵינּוּ דְאָמַר רַבִּי  
שְׁמַעוֹן, כִּד הָיָה אִתִּי לְמַחְמֵי עוֹלִימִיָּא בְּבֵי  
רַב, הָיָה אָמַר, אֲזַלְנָא לְמַחְמֵי אִפִּי שְׂכִינְתָּא.

וְאוֹמֵר רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים, חוּץ מֵאוֹתָם  
אֲשֶׁר לְמַדּוּ לְנְעָרִים תּוֹרָה, וְחֵלְק  
הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הִלְכוּ אִתִּי בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, תַּדַּע  
חוּץ מֵאוֹתָם אֲשֶׁר לְמַדּוּ לְנְעָרִים תּוֹרָה, וְחֵלְק הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר

שְׁאַחֲזִיק בָּהֶם, וְלֹא אֶתְנֶם לָךְ, אַף עַל פִּי שְׂרָאוִים לִיעֲנֹשׁ.

שְׁאַחֲזִיק בָּהֶם וְלֹא אֶתְנֶם לָךְ, אַף עַל פִּי שְׂרָאוִים לִיעֲנֹשׁ.

בְּמוֹ כֵן יֵשׁ לְנִשְׁמַת הַצְּדִיק עִם מְלֶךְ סְדוּם, שֶׁהוּא שָׂרוּ שֶׁל גִּיהֵנָם, הַמּוֹשֵׁל עַל הַרְשָׁעִים. וְעוֹד אוֹמֵר לוֹ, לֹא אֲנִי לְבִדֵי אַחֲזִיק בְּאֵלֹהֵי אֱלֹהֵי עֲנֵר אֲשָׁפוּל וּמִמָּרָא, שֶׁהֵם הָאֲבוֹת, הֵם יִקְחוּ חֵלְקָם.

בְּמוֹ כֵן יֵשׁ לְנִשְׁמַת הַצְּדִיק עִם מְלֶךְ סְדוּם, שֶׁהוּא שָׂרוּ שֶׁל גִּיהֵנָם, הַמּוֹשֵׁל עַל הַרְשָׁעִים. וְעוֹד אוֹמֵר לוֹ, לֹא אֲנִי לְבִדֵי אַחֲזִיק בְּאֵלֹהֵי אֱלֹהֵי עֲנֵר אֲשָׁפוּל וּמִמָּרָא, שֶׁהֵם הָאֲבוֹת, הֵם יִקְחוּ חֵלְקָם.

רַבִּי אֱלֶעָזָר בַּר רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּגַע בּוֹ אֲלֵיהּ בְּדַמּוּת זֶקֶן אַחַד, וְעָלַם קֶטֶן עִמּוֹ, וְהָיָה מַעֲבָר שֶׁל מַיִם רַבִּים לְעֵבֶר לְצַד הַזֶּה. אָמַר לוֹ: זֶקֶן זֶקֶן, אַרְיִים עַל כַּתְּפֵי אֶת הַיָּלֵד הַזֶּה, וְאַתָּה בְּצַד הַשְּׂנִי, וְאַעֲבִיר אֶתְכֶם אֶת מַעֲבַר הַמַּיִם.

רַבִּי אֱלֶעָזָר בַּר רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּגַע בּוֹ בְּאֲלֵיהּ, בְּדִיּוּקְנָא דְסָבָא חֲדָא, וְעָלַם זְעִיר עַמִּיָּה, וְהוּא מַעֲבַר נִהְרָא דְמִיָּיא רַבָּא, לְאַעֲבָרָא לְהַךְ גִּיסָא, אָמַר לִיהּ סָבָא סָבָא, אַרְמֵי אַכְתָּפָאֵי רַבִּיָּיא דִּין, וְאַתָּ בְּאִידָךְ גִּיסָא, וְאַעֲבַר לְכוּן מַעֲבָרָא דְמִיָּא.

אָמַר: וְלֹא מוֹרָה הַדּוֹר אֶתָּה, וְלֹא תוֹכַל לְהַעֲבִירֵנוּ. אָמַר לוֹ: זֶקֶן זֶקֶן, אִם אֶתְפַּס בְּיַדֵי הָאֲחֵת אוֹתָךְ וְאוֹתוֹ, אֲשַׁלִּיךְ אֶתְכֶם לְצַד אַחֵר בַּחֲצֵי מִיל.

אָמַר, וְלֹאֹ מְאֵרִי דְדָרָא אֶתָּה, וְלֹא תִיכּוֹל לְאַעֲבָרִינָנָא. אָמַר לִיהּ סָבָא סָבָא, אִי אֶתְפַּסְךָ בְּחַד יָדַי, לָךְ וְלִיָּהּ, אַרְמֵי יִתְכוּן לְאִידָךְ גִּיסָא בְּפִלְגוּת מִיָּלָא.

אָמַר: לוֹ, וְעִסְקָתָּ בַּתּוֹרָה? אָמַר לוֹ, כֵּן. אָמַר לוֹ: וְלֹא נִקְרָאת תּוֹשֵׁיָה, שְׁמַתְשֵׁת כַּחוֹ שֶׁל אָדָם? אָמַר לוֹ: וְלֹא נִקְרָאת רְפוּאָה וְשִׁקּוּי, שְׁנֵאֲמַר (משלי א) רַפְאוֹת תְּהִי לְשִׁרְךָ וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ? אַף אֲנִי שׁוֹתֶה מִהַתּוֹרָה הַרְבֵּה כְּמִי שְׁשׁוֹתֶה כְּלֵי שֶׁל רְפוּאָה, וְהַתְחַזֵּק כַּחֲצֵי הָעֵבֶרְתִּי אוֹתָם.

אָמַר לִיָּהּ, וְלַעֲוִית בְּאוֹרֵיָתָא. אָמַר לִיָּהּ אֵין. אָמַר לִיָּהּ וְלֹא נִקְרָאת תּוֹשֵׁיָה, שְׁמַתְשֵׁת כַּחוֹ שֶׁל אָדָם. אָמַר לִיָּהּ וְלֹא נִקְרָאת אֲסוּוֹתָא, וְשִׁקּוּיָא, שְׁנֵאֲמַר (משלי ג ח) רַפְאוֹת תְּהִי לְשִׁרְךָ וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ. אַף אֲנִי שְׁתִּי מְאוֹרֵיָתָא סְגִיָּאָה, כְּמֵאן דְּשְׁתִּי מְאֵנָא דְּאֲסוּוֹתָא וְאַתִּיִּישֵׁר חִילִי. אַעֲבָרִינוּן.

אָמַר לוֹ: זֶקֶן זֶקֶן, מִי הַיָּלֵד הַזֶּה עִמָּךְ? אָמַר לִי: אֲנִי מְלַמְדוֹ תּוֹרָה. אָמַרְתִּי לוֹ: זֶקֶן זֶקֶן, כַּחֲצֵי רַב בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וּבְשִׁבִיל הַיָּלֵד הַזֶּה לֹא אֲשָׁאִיר אֶת מְלֶאךָ דְּגִיְהֵנָם לְגַעַת בְּךָ, וְאֲנִי אֲכַנְיִסְךָ לְעוֹלָם הַבָּא בְּרַב כַּחֲצֵי שֵׁשׁ לֵי שָׁם.

אָמַר לִיָּהּ סָבָא סָבָא, מְאֵן רַבִּיָּא דִּין גַּבְךָ. אָמַר לִיָּהּ אֲנִי מְלִיף לִיָּהּ בְּאוֹרֵיָתָא. אָמַר לִיָּהּ, סָבָא סָבָא, חִילִי סְגִיָּא בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְּאֶתִּי, וּבְגִינִיָּה דְּרַבִּיָּיא דִּין, לֹא אֲשָׁבוּק לְמֶלְאכָא דְּגִיְהֵנָם, לְמִינְגַע בְּךָ, וְאֲנִי עֵיִלְלָנָא לָךְ לְעֵלְמָא דְּאֶתִּי, בְּתַקִּיף חִילִי דְּאִית לִי תַמָּן. אָמַר לִיָּהּ, רַבִּי רַבִּי, חִילָךְ סְגִיָּאָה לְעֵלְמָא

אָמַר לִי: רַבִּי רַבִּי, כַּחֲךָ רַב לְעוֹלָם הַבָּא כְּאֶחָד מִשְׁמֵשֵׁי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמֵשֵׁשֵׁשׁ לְפָנָיו. עַד שֶׁהִשְׁגִּיחַ בּוֹ, לֹא רָאָה אוֹתוֹ.

דְּאֶתִּי, כְּחַד מִן שְׁמֵשׁוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּמִשְׁמֵשֵׁין קְדָמוּהִי. עַד

אמר: מזה נשמע שנה הנה אליהו. והנה שמח במעשה שעשה לו.

ומאותו היום, כשהיה רואה דמות אביו, הנה אומר לו: אבא אבא, אמר לאותו הזקן, בטולים רבים הנה מהתורה. אמר לו: אמר לו שזקן הקדמונים, זקן של הכתובים, ומיד תישר כחך.

אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם וגו' (בראשית טו). רבי עזריה פתח, (שירא) משכני אחריך נרוצה. אמר רבי יצחק, כל הקורא קריאת שמע כתקונה על מטתו, עולה נשמתו לשובט בארץ החיים.

אמר רבי בן, מהו כתקונה? בא תשמע, ששים אותיות ידועות יש בקריאת שמע של לילה שיהא מכוין בהם לדעת הסוכבים את פסא הכבוד, שהם ששים. זהו שכתוב (שם ג) ששים גברים סביב לה מגברי ישראל. (והרי הם שבעים? אלא עשרה ממנים לעשות דין, שנאמר אלהים נצב בעדת פב) אלהים נצב בעדת אל.

שנו רבותינו, פעם אחת הלך רבי דוסתאי לראות את רבי אלעזר בן ערוך. הזדמן לו רבי חגי. אמר לו: יאמר לנו מורנו דרף תקינה לפניו, למי הלך? אמר לו: לראות את סבר פני הימים. אמר לו: מי הוא? אמר לו: מי שיורדים לפניו גדולים עליונים של המלך ברוך הוא.

אמר לו: נוח לו למר שאלך עמו לדרך? אמר לו: אם תוכל לסבר סברא למה שתשמע - לך, ואם לא - סטה לאחריך, כך שלא תעגש. אמר לו: לא יחשש מר לזה, שהרי שמעתי דבר של סוד עליון, והסתפלתי בו, וסברתי סברא.

אמר לו: ומה היא? אמר לו: שמעתי את סוד הפסוק הנה (שיר

דאשגח ביה, לא חזייה. אמר שמע מינה דאליהו הנה, והנה חדי בעובדוי דעבד ליה. ומן יומא ההוא פד הנה חמי דיוקנא דאבוי, הנה אמר ליה אבא אבא, אימא לההוא סבא, שפמין סגיאין מאורייתא הנה. אמר ליה אימא ליה סבא דקדמאי, סבא דפותקא. ומיד יתישר חילך.

אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם וגו', ר' עזריה פתח, (שה"ש א ד) משכני אחריך נרוצה. אמר רבי יצחק, כל הקורא קריאת שמע כתקונה על מטתו, עולה נשמתו לשובט בארץ החיים.

אמר רבי בן, מאי כתקונה, תא שמע, ששים אותיות ידועות יש בקריאת שמע של לילה, שיהא מכוין בהם לדעת, הסוכבים את פסא הכבוד, שהם ששים. הךא הוא דכתיב, ששים גברים סביב לה מגבורי ישראל. (והא ע' אינון. אלא עשר ממונים למיעבד דינא, שנאמר אלהים נצב בעדת אל).

הנו רבנן, זמנא חדא, אזל רבי דוסתאי למחמי לר' אלעזר בן ערוך, אזדמן ליה רבי חגי, אמר ליה לימא לן מר אורחא דתקנא קמיה, למאן אזל. אמר ליה למחמי סבר אפי יומין. אמר ליה מאן הוא. אמר ליה, מאן דנחתין קמיה רברבי עילאי דמלכא בריך הוא.

אמר ליה, ניחא ליה למר דאיזיל עמיה לאורחיה. אמר ליה, אי תיכול למספר סברא למאי דתשמע, זיל. ואי לא, סטי אבתרך, פי היכי דלא תעגש. אמר ליה לא ליחוש מר להאי, דהא שמעית מילתא דרזא עילאה, ואסתפלית ביה, וסברית סברא.

אמר ליה ומאי היא, אמר ליה שמעית האי רזא דהאי פסוקא, הנה הנה מטתו

שְׁלֹשְׁמָה, היא פּוֹרְסֵיִיא יְקָרָא דְמִלְכָּא  
 דְשִׁלְמָא פּוֹלָא דִילִיָּה. שְׁשִׁים גְבוּרִים סָבִיב  
 לָהּ, אֵלִין שְׁתִּין רַבְרַבֵּיא מְשַׁמְשִׁין עֵילְאִין  
 קְדִישִׁין, דְּאִינוּן מְשַׁמְשִׁין גְּבִי פּוֹרְסָא יְקָרָא  
 דְּמִלְכָּא עֵילְאָה. מְגַבּוּרֵי יִשְׂרָאֵל, דְּאִנוּן מִמְּנִן  
 תַּחֲתוֹ שׁוֹלְטָנָא רַבְרַבָּא קְדִישָׁא, מִיכָּאֵל  
 אֲפוּטְרוּפְסָא דִישְׂרָאֵל. בְּגִין דְּאִינוּן תַּחֲתוֹ  
 יְדִיָּה, כְּלָהוּ רַבְרַבִּין אֲפוּטְרוּפִין דִישְׂרָאֵל, הָדָא  
 הוּא דְכְּתִיב מְגַבּוּרֵי יִשְׂרָאֵל.

אָמַר לִיָּה ר' דּוּסְתָאִי, יָאוּת אַנְתָּ יִתִּיר מְנִי,  
 לְמִיזֵל לְמַחְמֵי סֶבֶר אַפִּי יוֹמִין. אַזְלוּ,  
 פֶּד מְטוֹ לְגַבְיָהּ וְחָמָא לֹון, אָמַר לְשַׁמְשִׁיָּה זִיל  
 וְאִימָא לֹון, דְּכוּרְסֵיִיא דְתַלְתָּ קְיִימָא מְאִי היא  
 בְּלָא חָד.

שָׁמַע רַבִּי דּוּסְתָאִי, אֶסְתַּכֵּל בְּנַפְשִׁיָּה מִיִּלְתָּא,  
 וְאָמַר לְשַׁמְשָׁא זִיל וְאִימָא לִיָּה לְמַר,  
 דְּלָאוּ לְמַגְנָא אָמַר דְּוֹד, (תהלים קיח כב) אָבְן מְאָסוּ  
 הַבּוֹנִים הִיתָה לְרֵאשׁ פְּנֵה, דָּא דְּוֹד מִלְכָּא  
 דְּאִיָּהוּ רַבִּיעָאָה.

אֲוֹרְ שַׁמְשִׁיָּה וְאָמַר לִיָּה הָאִי מִיִּלְתָּא. אָמַר לִיָּה  
 מִימַר שְׁפִיר קְאָמַרְתָּ, אֵלָא זִיל וְאִימָא  
 לִיָּה, אָן גַּעְלוּ בֵּיהּ בְּדוּד, דְּאָמַר אָבְן מְאָסוּ  
 הַבּוֹנִים.

אָמַר לִיָּה לְר' חַגִּי, שְׁמַעְתָּ בְּהָאִי מִיִּלְתָּא פְתָגָם,  
 אָמַר לִיָּה תַלְתָּ עַנְיִינִי שְׁמַעִית, חָד הוּא  
 דְרֵשָׁא, אָמַר לִיָּה לָאוּ לְדֵרְשָׁא קָא אֲתִינָא הָבָא.  
 דְּעוּבְדָא דִישִׁי וּבְנוֹי שְׁמַעְנָא, אָבְל עֵיקְרָא  
 דְּמִלְתָּא אִי שְׁמַעְתָּ, אִימָא.

אָמַר, עֵיקְרָא דְּמִלְתָּא אִינוּן תְּרִי עַנְיִינִי  
 דְּשְׁמַעִית, חָדָא הוּא דְּאָמַר אָבָא,  
 בְּיוֹמָא דְּאֲתַבְּנִי בִי מִקְדָּשָׁא עַבְדִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ  
 הוּא טִיבוּ סִגֵּי לְדוּד מִלְכָּא.

דְּבַתֵּר דְּאֲזַדְמֵן לִיָּה הֵוּא חוּבָא, וְאָף עַל גַּב

א) הִנֵּה מִטְתוֹ שְׁלֹשְׁמָה - היא  
 כְּסָא הַכְּבוֹד שֶׁל הַמֶּלֶךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם  
 כָּלוּ שְׁלוֹ. שְׁשִׁים גְבוּרִים סָבִיב לָהּ  
 - אֵלוֹ שְׁשִׁים גְדוֹלִים מְשַׁמְשִׁים  
 עֲלֵיוֹנִים קְדוּשִׁים, שֶׁהֵם מְשַׁמְשִׁים  
 לְכַסֵּא הַכְּבוֹד שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיוֹן.  
 מְגַבְרֵי יִשְׂרָאֵל - שֶׁהֵם מְמַנִּים  
 תַּחַת שְׁלִיט גְדוֹל קְדוֹשׁ, מִיכָּאֵל  
 הָאֲפוּטְרוּפּוֹס שֶׁל יִשְׂרָאֵל. מְשׁוּם  
 שֶׁהֵם תַּחַת יְדוּ, כְּלָם גְדוֹלִים  
 שָׂרִים אֲפוּטְרוּפּוֹסִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל.  
 זֶהוּ שְׁפָתוֹב מְגַבְרֵי יִשְׂרָאֵל.

אָמַר לוֹ רַבִּי דּוּסְתָאִי: רְאוּי אַתָּה  
 יוֹתֵר מִמֶּנִּי לְלַכֵּת לְרֵאוֹת אֶת סֶבֶר  
 פְּנֵי הַיָּמִים. הֲלָכוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו  
 וְרָאָה אוֹתָם, אָמַר לְשַׁמְשׁוֹ: לָךְ  
 וְאָמַר לָהֶם, שְׁכַסָּא שֶׁל שְׁלֵשָׁה  
 עַמּוּדִים מָה הוּא בְּלִי אַחַד?

שָׁמַע רַבִּי דּוּסְתָאִי, הִסְתַּכֵּל  
 בְּנַפְשׁוֹ עַל הַדְּבַר וְאָמַר לְשַׁמְשׁוֹ:  
 לָךְ וְאָמַר לְמַר, שְׁלָא לְחַנְסֵם אָמַר  
 דְּוֹד (תהלים קיח) אָבְן מְאָסוּ הַבּוֹנִים  
 הִיתָה לְרֵאשׁ פְּנֵה, זֶה דְּוֹד הַמֶּלֶךְ  
 שֶׁהוּא הַרְבִּיעָאִי.

הֲלָךְ שַׁמְשׁוֹ וְאָמַר לוֹ הַדְּבַר הַזֶּה.  
 אָמַר לוֹ: מִאָמַר יָפָה אֲמַרְתָּ, אֵלָא  
 לָךְ וְאָמַר לוֹ, אִיפֵה בְּחָלוּ בְּדוּד  
 שְׁאָמַר אָבְן מְאָסוּ הַבּוֹנִים?

אָמַר לוֹ לְרַבִּי חַגִּי: שְׁמַעְתָּ בְּדְבַר  
 הַזֶּה אִיזְשָׁהוּ פְתָגָם? אָמַר לוֹ:  
 שְׁלֵשָׁה עַנְיִינִים שְׁמַעְתָּי, אַחַד הוּא  
 דְרֵשׁ. אָמַר לוֹ: לֹא לְדֵרְשׁ בְּאֲתִי  
 לְכָאן, שְׁמַעְשָׂה יְשִׁי וּבְנֵי  
 שְׁמַעְתָּי, אָבְל עַקֵּר הַדְּבַר, אִם  
 שְׁמַעְתָּ - אָמַר.

אָמַר, עַקֵּר הַדְּבַר הֵם שְׁנֵי עַנְיִינִים  
 שְׁשַׁמְעְתָּי, אַחַד הוּא שְׁאָמַר אָבָא,  
 בְּיוֹם שְׁנַבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, עָשָׂה  
 הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֶסֶד רַב לְדוּד  
 הַמֶּלֶךְ.

שְׁאָחַר שֶׁהַזְדַּמֵּן לוֹ אוֹתוֹ הַחֲטָא,  
 וְאָף עַל גַּב שְׁמַחֵל לוֹ הַקְדוֹשׁ

דְּמַחֵל לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ



הוא, כד נפק מהאי עלמא, לא שבקיהו מלאכי  
עילאי למעבר תרעי ירושלים דלעילא, והוה  
יתיב אבראי.

וביזמא (דף לב ע"ב) דאתבני בי מקדשא, קרא  
קודשא בריה הוא למיכאל רברבא  
קדישא, ומני ליה למהוי הוא, ושתינ קדישין  
עילאין, אפוטרופסים דישראל, אינון  
דאסחרו פורסי קדישא דיקריה.

ומני ליה למיכאל, למיעל לדוד משיחא  
בתרעי ירושלים דלעילא, ולא תקנא ליה  
עם אבהתנא, רתיכא קדישא עילאה, הדא  
הוא דכתיב, (מ"א ח טו) על כל הטובה אשר עשה  
ה' לדוד עבדו ולישראל עמו.

ואידך, ענינא הוא, דכתיב ביהודה סבוי,  
דגעלו ביה אחוי. הדא הוא דכתיב,  
(בראשית לא א) וירד יהודה מאת אחיו, דסרו ליה  
מגאותיה. וקודשא בריה הוא לא ניחא קמיה  
מפל בנוי דיעקב למהוי שולטנא דמלכותא  
דעלמין, אלא ליהודה. הדא הוא דכתיב, (שם  
מט י) לא יסור שבט מיהודה וכו' ולו יקתה  
עמים, הוא בלחודוי, ולא לשאר בנוי דיעקב,  
והיינו מלתא דהוה אמר אבוי.

ותו שמענא, מאי חמא קודשא בריה הוא  
למיהב שולטנותא ליהודה מפל שאר  
אחוי. אלא, אסתפל קודשא בריה הוא בשמיה  
הגדול דהוה רשים בשמיה דיהודה, ובגניגיה  
אשליטיה על כלא, ושולטניה לא תעדי. אתא  
ר' דוסתאי ונשקיה ברישיה.

שמע רבי אלעזר, ונפק לגביהון, אמר אתון  
מאריהון דמתיתבתא עילאה, פלגותא  
ושלימתא אייתו גבאי, ותחמוון ותיחון. מה  
דלא הוה גלי לעלמין, דכתיב (שמות לג כ) כי לא  
יראני האדם וחי. ואתון תחזון ותיחון.

ברוך הוא, כשיצא מן העולם הזה  
לא השאירו אותו המלאכים  
העליונים לעבר בשערי ירושלים  
שלמעלה, והיה יושב בחוץ.

וביום שנבנה בית המקדש, קרא  
הקדוש ברוך הוא למיכאל השר  
הקדוש, ומנה אותו להיות הוא  
וששים קדושים עליונים  
אפוטרופוסים של ישראל, אותם  
שהקיפו את פסא כבודו הקדוש.  
ובנה את מיכאל להכניס את דוד  
המשיח לשערי ירושלים של  
מעלה, ולהתקינו עם האבות  
במרפכה קדושה עליונה. זהו  
שכתוב (מלכים א-ח) על כל הטובה  
אשר עשה ה' לדוד עבדו  
ולישראל עמו.

והיתר - ענין הוא, שכתוב  
ביהודה סבו שבחלו בו אחיו.  
זהו שכתוב (בראשית לח) וירד יהודה  
מאת אחיו, שהסירוהו מגאנתו.  
והקדוש ברוך הוא אין נוח לפניו  
מפל בני יעקב להיות שליט של  
מלכות של עולמים, אלא רק  
ליהודה. זהו שכתוב (שם מט) לא  
יסור שבט מיהודה וכו' ולו יקתה  
עמים. הוא לבדו, ולא לשאר בני  
יעקב, והיינו הדבר שהיה אומר  
אביו.

ועוד שמעתי, מה ראה הקדוש  
ברוך הוא לתת שלטון ליהודה  
מפל שאר אחיו? אלא הסתפל  
הקדוש ברוך הוא בשמו הגדול  
שהיה רשום בשמו של יהודה,  
ובגללו השליטו על הפל  
ושלטונו לא יסור. בא רבי  
דוסתאי ונשקו בראשו.

שמע רבי אלעזר, ויצא אליהם.  
אמר, אתם בעלי הישיבה  
העליונה, חצי ושלם תבאו אלי,  
ותראו ותחיו מה שלא היה גלוי  
לעולמים, שכתוב (שמות לג) כי לא  
יראני האדם וחי, ואתם תראו  
ותחיו.

יָשְׁבוּ לִפְנֵי. הוא שְׁתַּקּוּ וְהֵם שְׁתַּקּוּ. נִכְנַס לְחֹדֶר, וְשָׁמַע אוֹתוֹ הַקּוֹל שֶׁהִיָּה אוֹמֵר: אָמַר לָהֶם מַה שֶׁהֵם רוֹצִים, שְׁצַדִּיקִים הֵם. עַד שִׁירָד, הָעָרִיב הַלַּיְלָה. אָכְלוּ. בְּעוֹדָם אוֹכְלִים, שְׁתַּקּוּ, וְהֵם שְׁתַּקּוּ. כִּשְׁאָכְלוּ, קָמוּ לִשְׁכַּב. אָמַר לָהֶם: אִם יֵשׁ מִכֶּם שֶׁשָּׁמַע דָּבָר, שִׁיאֲמַר לִי.

פָּתַח רַבֵּי דוֹסְתָאֵי וְאָמַר, אָנוּ סְבָרָא נִסְבֹּר, וְטוֹב לְדַעַת, אֵתָּה אָמַר לָנוּ. אָמַר לָהֶם, הַשְּׁמַעְתֶּם הַדָּבָר הַזֶּה שֶׁאָמַר רַבֵּי יִצְחָק? כָּל הַקּוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע כְּתוּבָה עַל מִטָּתוֹ, נִשְׁמָתוֹ עוֹלָה לְשׁוֹט בְּאַרְץ הַחַיִּים. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שיר א) שְׁשִׁים גְּבוּרִים סָבִיב לָהּ מִגְּבוּרֵי יִשְׂרָאֵל. אָמְרוּ לוֹ, יֹאמֵר רַבְּנֵנוּ!

אָמַר לָהֶם, בְּקְרִיאַת שְׁמַע יֵשׁ שְׁשִׁים אוֹתוֹת יְדוּעוֹת עַד וּבִשְׁעָרֶיהָ, וְעַל כָּל אוֹת וְאוֹת יֵשׁ סוּד כְּבוֹד הַמַּלְכוּת הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַשְּׁלִיט הַעֲלִיּוֹן, וְעַבּוּדַת הָאָדָם לִפְנֵי, עַד שִׁיקָרֵב דַּעְתוֹ לְכֹסֵא הַכְּבוֹד שֶׁל הַמַּלְכוּת הַקְּדוּשָׁה. וּבְאוֹתָהּ שַׁעַר לִקְחַת אוֹתָם מִפְּנֵי בַּעַל הַפְּנִים, שֶׁשְּׁמוֹ כְּשֵׁם אָדוֹנוֹ, וְהוּא מַעֲלָה אוֹתָם לְמַעְלָה עִם נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים לִפְנֵי מִזְבַּח הַכְּבוֹד שֶׁלְמַעְלָה.

וְנוֹטְרִים אוֹתָם שְׁשִׁים מְלָאכִים שְׁמֻקִּיפִים אֵת כֹּסֵא הַכְּבוֹד, כָּל אֶחָד וְאֶחָד אוֹת אַחַת, וּמְזַמְרִים בָּהֶם בְּכָל לַיְלָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (דברים כו) וְלִקְחַת הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר הַטָּהוֹר מִיָּדָה וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ. וְלִקְחַת הַכֹּהֵן - זֶהוּ מִטְטְרוֹן, הַטָּהוֹר - אֵלּוּ שְׁשִׁים אוֹתוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל הַלַּיְלָה.

לְמַד אוֹתָם, יִצְאָה מֵהֶם נִשְׁמַתָּם וְרָאוּ מַה שָּׂרְאוּ, וְהִתְעוֹרְרוּ. אָמַר אֶחָד לְאֶחָד: לֹא נִשְׁבַּ פָּאן, אֵינְנוּ רְאוּיִים לָזֶה. מִי שֶׁהוּא מְלֹאף עֲלֵיוֹן, יִהְיֶה בְּכָבוֹד הַזֶּה. מַה

יִתְבוֹן קַמִּיָּה, אֲשֶׁתִּיק, וְאֵינּוֹן אֲשֶׁתִּיקוּ. עָאֵל לְאֶדְרוֹנָא, שְׁמַע הֵהוּא קָלָא דִּהָהּ אָמַר, אֵימָא לֹוֹן מָה דְאֵינּוֹן בְּעָאן, דְזַפְאִין אֵינּוֹן. עַד דְנַחִית, רַמַּשׁ לִילְיָא. אָכְלוּ. עַד דִּהוּוּ אָכְלִי, אֲשֶׁתִּיק, וְאֵינּוֹן אֲשֶׁתִּיקוּ. כִּד אָכְלוּ, קָמוּ לְמִשְׁכַּב, אָמַר לֹוֹן אֵי אֵית מַנְכוֹן, דְשָׁמַע מִילְתָּא לֵימָא לִי.

פָּתַח רַבֵּי דוֹסְתָאֵי וְאָמַר, אָנִן סְבָרָא נִסְבֹּר, וְטִיבוֹ לְמִינְדַע, אֵת אֵימָא לָן. אָמַר לֹוֹן, שְׁמַעְתוֹן הָאֵי מִילְתָּא דְאָמַר רַבֵּי יִצְחָק, כָּל הַקּוֹרָא קְרִיַת שְׁמַע כְּתוּבָה עַל מִטָּתוֹ, נִשְׁמָתוֹ עוֹלָה לְשׁוֹט בְּאַרְץ הַחַיִּים. הַדָּא הוּא דְכְתִיב, (שה"ש ג ז) שְׁשִׁים גְּבוּרִים סָבִיב לָהּ מִגְּבוּרֵי יִשְׂרָאֵל. אָמְרוּ לִיהּ לֵימָא מַר.

אָמַר לֹוֹן, בְּקְרִיַת שְׁמַע אֵית שְׁתִּין אַתְוֹתָא יְדִיעָאן, עַד וּבִשְׁעָרֶיהָ. וְעַל כָּל אֵת וְאֵת אֵית סוּד יִקְרָא דְמַלְכוּתָא קְדִישָׁא, דְשְׁלִיטָא עֵילָאָה. וּפּוֹלְחָנִיהּ דְבַר נֵשׁ קַמִּיָּה, עַד דִּיקָרֵב דַּעְתִּיהּ, לְכוֹרְסֵי יִקְרָא דְמַלְכוּתָא קְדִישָׁא.

וּבְהַהוּא שַׁעְתָּא, נָסִיב לֹוֹן מִן פּוּמִיָּה מְאָרִיָּה דְאֶפְיָא, דִּי שְׁמִיָּה כְּשָׁמָא דְמְרִיָּה, וְהוּא אֶסִּיק לְהוֹן לְעֵילָא עִם נִשְׁמוֹתֵיהֶן דְצַדִּיקֵיָא, קַמִּי מְדַבְחָא יִקְרָא דְלְעֵילָא.

וְנִסְבִּין לֹוֹן, שְׁתִּין מְלָאכִין, דְסַחְרִין פּוּרְסֵי יִקְרָא, כָּל חַד וְחַד אֵת חַד, וּמְזַמְרִין בְּהוֹן כָּל לַיְלָא. הַדָּא הוּא דְכְתִיב, (דברים כו ד) וְלִקְחַת הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר מִיָּדָה וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ. וְלִקְחַת הַכֹּהֵן, דָּא הוּא מִטְטְרוֹן, הַטָּהוֹר, אֵלּוּ שְׁתִּין אַתְוֹתָא דְקְרִיַת שְׁמַע דְלִילְיָא.

אוֹרְיָה לְהוּ, נָפַק נִשְׁמַתְהוֹן מִנִּיָּהוּ, וְחָמוּ מַה דְחָמוּ, וְאֵיתְעָרוּ. אָמַר חַד לְחַד, לֹא נִיתִיב כָּאן, לֵית אָנִן חֲזִיין לְהָאֵי. מֵאֵן דְאֵיָּהוּ

היתה דעתם? ראו שמלאכים דוחים אותם החוצה, והצטערו. עד שראו מה שראו, ונשמתו של רבי אלעזר העבירה אותם, ונצלו.

ראו את אותו הפהן הגדול שבא לקבל את למודו של רבי אלעזר, ואמר: גדול קדוש, עלה עלה. אמר לו: משכני אחריו נרוצה. אמר לו: מי אלה אצלך? אמר לו: גדולי הדור הם. אמר לו: אין לי רשות, שחרי הקדוש ברוך הוא אמר לי לקבל פניו, ואני נכנסתי לפניו. זהו שכתוב (שיר א) הביאני המלך חדריו. ובחייך קדוש, כל צבאות השמים, נגילה ונשמחה בך.

אמר רבי יצחק, בך, לכל הצדיקים, עושה הקדוש ברוך הוא, למטרו"ן שר הפנים, שיעלה נשמותיהם מעלה. הוא אומר עלה עלה - ונשמתו משיבה לו ואומרת משכני אחריו נרוצה הביאני המלך חדריו. הואיל ויצונו שאני אכנס לחדרים העליונים, נגילה ונשמחה בך. זהו שכתוב (תהלים קמט) יעלו חסידים בכבוד, זה מטרו"ן.

אמר רבי יצחק, באותה שעה שנשמתו של אותו צדיק עולה לפני הקדוש ברוך הוא, עושה לו הבטחה ומברך לו. זהו שכתוב (בראשית טו) אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד. אל אברהם - זו היא הנשמה. במחזה - פשה הוא שוכב על מטתו. ומה אומר לו? אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד.

דבר אחר, במחזה - זהו שנאמר (שמות כד) ומראה כבוד ה' פאש אכלת בראש ההר. וזהו מטרו"ן, המוליכו לפני בוראו.

מלאכא עילאה, להוי בהאי יקר. מאי הוה דעתייהו. חזו דמלאכיא דחזין להו לבר, ואצטערו, עד דחמו מאי דחמו, ונשמתיה דרבי אלעזר אעבר להו, ואשתזיבו.

חמו להווא פהנא רבא, דאתא לקבלא אולפניה דרבי אלעזר, ואמר, רבה קדישא, סק סק, אמר ליה, (שה"ש א ד) משכני אחריו נרוצה. אמר ליה, מאן אלין גבך. אמר ליה רבבי דרא אינון. אמר ליה לית לי רשותא, דהא קודשא בריך הוא אמר לי לקבלא אפך, ואנא עיילנא קמיה, הדא הוא דכתיב, (שם) הביאני המלך חדריו. ובחייך קדישא כל חילי דשמייא, נגילה ונשמחה בך. אמר רבי יצחק, בך, לכל צדיקייא, עביד קודשא בריך הוא, למטרו"ן שר הפנים, דיסלק נשמתיהו לעילא. הוא אומר סק סק, ונשמתיה אתיב ליה ואומר, משכני אחריו נרוצה הביאני המלך חדריו. הואיל ורעותיה דאנא עייל לאידרין עילאין נגילה ונשמחה בך. הדא הוא דכתיב, (תהלים קמט) יעלו חסידים בכבוד, דא מטטרו"ן.

אמר רבי יצחק, באותה שעה שנשמתו של אותו צדיק עולה לפני הקדוש ברוך הוא, עושה לו הבטחה, ומברך לו. הדא הוא דכתיב, אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד. אל אברהם, זו היא הנשמה. פשה הוא שוכב על מטתו. ומה אומר לו, אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד.

דבר אחר במחזה, זהו שנאמר (שמות כד) ומראה כבוד ה' פאש אוכלת בראש ההר. וזהו מטטרו"ן, המוליכו לפני בוראו.

דְּבַר אַחַר אָמַר רַבֵּי תַנְחוּם, מַה כְּתִיב לְמַעַלָּה מִן הָעֲנָנִין, רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים, וּכְתִיב אַחֲרָיו אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְבַר ה' אֶל אַבְרָם. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהִנְשָׂמָה יוֹשְׁבֵי וְנוֹזְנֵי מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל מַעַלָּה, וּמִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ. שָׁאֵמַר רַבֵּי תַנְחוּם, לְבוּשׁ הַנְּשָׂמָה לְעוֹלָם הֵבֵא הוּא אֹר זוֹהָר שֶׁלְמַעַלָּה מִכְּפָסָא הַכְּבוֹד הוּא, שְׁנֵאֲמַר (תהלים צו יא) אֹר זְרוּעַ לְצַדִּיק וּלְיִשְׂרָאֵל לֵב שְׂמֻחָה. וּכְתִיב (ישעיה ס יט) וְהָיָה לָךְ ה' לְאוֹר עוֹלָם. וְלֹא מִלְאָךְ וְלֹא כֶּסֶף הַכְּבוֹד. וְדוּד אָמַר (תהלים כד א) ה' אוֹרִי וְיִשְׁעֵי מִמִּי אֵירָא.

וְהוֹרֶךְ זֶה כְּמוֹ שָׁאֵמַר רַבֵּי יְהוּדָה, נִשְׁמְתוּ שֶׁל צַדִּיק נִטְלָה מֵאוֹר כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְנִכְנָסֶת בְּעוֹלָם הַזֶּה. אִם זָכְתָה וְעוֹלָה לְמַעַלָּה - אֵינּוּ דִין שְׂתִיתוּסָף לָהּ יוֹתֵר אוֹר מִמָּה שֶׁקִּבְּלָה בְּרֵאשׁוֹנָה לְכַנֵּס בְּעוֹלָם הַזֶּה. וּמִמֵּי מִקְבֵּלֶת אוֹתוֹ הָאוֹר? אָמַר רַבֵּי יְהוּדָה, אֶלְמֵלֵא מְקַרָּא כְּתוּב, אֵי אֶפְשָׁר לְאֹמְרוֹ, שְׂכַתוּב (בראשית טו) אֶל תִּירָא אַבְרָם אֲנֹכִי מִגֵּן לָךְ, אֲנֹכִי וְלֹא אַחֵר, וְלָמָּה? בְּשִׁבִיל שְׂשֻׁכְרָךְ הַרְבֵּה מְאֹד.

דְּבַר אַחֵר, שְׂכַרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד, יֵשׁ לָךְ שְׂכָר הַרְבֵּה מְאֹד, עַל שֶׁהָיָה לָךְ בְּרֵאשׁוֹנָה וּמִתְלַבֶּשֶׁת מֵאוֹתוֹ הָאוֹר, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹטֵל אוֹת אַחַת מִשְׁמוֹ, וְנוֹתְנָה בְּרֵאשׁוֹה. כִּי הָרִי שְׁנִינּוּ, עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִיּוֹת עֲטָרָה בְּרֵאשׁ כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק לְעוֹלָם הַבָּא. וְאֵיזְהוּ? זֶה אוֹת ה"א, כְּאֲשֶׁר בְּרָא שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שְׂכַתוּב (בראשית ב) בְּהִבְרָאֵם, בְּה"א בְּרָאֵם. זְהוּ שְׂכַתוּב (שם יז) וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֶךָ אַבְרָם וְהָיָה שְׁמֶךָ אַבְרָהָם, לְהִיּוֹת הַנְּשָׂמָה שְׁלֵמָה בְּתַכְלִית הַשְּׁלִימוֹת וְהַטוֹב. זְהוּ שְׂכַתוּב (ישעיה סב) עֵינַי לֹא רָאִיתָ אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לוֹ.

דְּבַר אַחֵר אָמַר רַבֵּי תַנְחוּם, מַה כְּתִיב לְמַעַלָּה מִן הָעֲנָנִין, רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים, וּכְתִיב בְּתַרְיָה אַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְבַר ה' אֶל אַבְרָם. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהִנְשָׂמָה יוֹשְׁבֵי וְנוֹזְנֵי מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל מַעַלָּה, וּמִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ. דָּאֵמַר רַבֵּי תַנְחוּם, לְבוּשׁ הַנְּשָׂמָה לְעוֹלָם הֵבֵא, הוּא אֹר זוֹהָר שֶׁלְמַעַלָּה מִכְּפָסָא הַכְּבוֹד הוּא, שְׁנֵאֲמַר (תהלים צו יא) אֹר זְרוּעַ לְצַדִּיק וּלְיִשְׂרָאֵל לֵב שְׂמֻחָה. וּכְתִיב (ישעיה ס יט) וְהָיָה לָךְ ה' לְאוֹר עוֹלָם. וְלֹא מִלְאָךְ וְלֹא כֶּסֶף הַכְּבוֹד. וְדוּד אָמַר (תהלים כד א) ה' אוֹרִי וְיִשְׁעֵי מִמִּי אֵירָא.

וְאִזְרָא הָא, כִּי הָא דָּאֵמַר רַבֵּי יְהוּדָה, נִשְׁמְתוּ שֶׁל צַדִּיק נִיטְלָה מֵאוֹר כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְנִכְנָסֶת בְּעוֹלָם הַזֶּה. אִי זָכְתָה וְעוֹלָה לְמַעַלָּה, אֵינּוּ דִין שְׂתִיתוּסָף לָהּ יוֹתֵר אוֹר מִמָּה שֶׁקִּבְּלָה בְּרֵאשׁוֹנָה לְכַנֵּס בְּעוֹלָם הַזֶּה. וּמִמֵּי מִקְבֵּלֶת אוֹתוֹ הָאוֹר, אָמַר רַבֵּי יְהוּדָה, אֶלְמֵלֵא מְקַרָּא כְּתוּב אֵי אֶפְשָׁר לְאֹמְרוֹ, דְּכְתִיב אֶל תִּירָא אַבְרָם אֲנֹכִי מִגֵּן לָךְ, אֲנֹכִי וְלֹא אַחֵר, וְלָמָּה, בְּשִׁבִיל שְׂשֻׁכְרָךְ הַרְבֵּה מְאֹד.

דְּבַר אַחֵר שְׂכַרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד, יֵשׁ לָךְ שְׂכָר הַרְבֵּה מְאֹד, עַל שֶׁהָיָה לָךְ בְּרֵאשׁוֹנָה וּמִתְלַבֶּשֶׁת מֵאוֹתוֹ הָאוֹר, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹטֵל אוֹת א' מִשְׁמוֹ, וְנוֹתְנָה בְּרֵאשׁוֹה. כִּי הָא דְתַנּוּן, עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִיּוֹת עֲטָרָה בְּרֵאשׁ כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק לְעוֹלָם הַבָּא. וְאֵיזְהוּ, זֶה אוֹת ה"א, כְּאֲשֶׁר בְּרָא שָׁמַיִם וָאָרֶץ, דְּכְתִיב בְּהִבְרָאֵם, בְּה"א בְּרָאֵם.

הָרָא הוּא דְכְתִיב, וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֶךָ אַבְרָם וְהָיָה שְׁמֶךָ אַבְרָהָם. לְהִיּוֹת הַנְּשָׂמָה שְׁלֵימָה בְּתַכְלִית הַשְּׁלִימוֹת וְהַטוֹב, הָרָא הוּא דְכְתִיב, (ישעיה סד ג) עֵינַי לֹא רָאִיתָ אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לוֹ (דף ג' ע"א).

רבי יהודה בן פזי הנה ליה ההוא אריסא, והנה קא מצער ליה, אתו לקמיה ר' זירא ור' אבא, אמרו ליה מאי עביד מר באריסיה. אמר להון גברא פי גניב, מאריה דשמשא זזהר עליה זיהרא. אמרו ליה, לא לעיין מר במליה. אמר להו, ומה אעביד והוא מצער לי. אמרו ליה, יתפרש מר מיניה, ויתנהי לך. עד דהו יתבי, אמרו ליה לאו להאי אתינא גבך, אלא לימא לן מר, השבטים בני יעקב, מה אינון לעלמא דאתי. אמר להו, קודשא בריך הוא סליק להו למתיבתא דרקיעא, וכל נשמתא דצדיק דסליק, אינון סהדין על עובדוי.

בְּעוֹדָם יוֹשְׁבִים, אָמְרוּ לוֹ: לֹא לָזֶה בָּאנוּ אֵלֶיךָ, אֲלֵא יֵאמֵר לָנוּ מוֹרְנוּ, הַשְּׁבֵטִים בְּנֵי יַעֲקֹב מֵהֶם לְעוֹלָם הַבָּא? אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הֵעֲלָה אוֹתָם לִישִׁיבַת הַרְקִיעַ, וְכָל נִשְׁמַת צַדִּיק שְׁעוֹלָה, הֵם מְעִידִים עַל מַעֲשֵׂיהָ. זְהוּ שְׁכִתוּב (תהלים קכב) יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה, זוּ יְרוּשָׁלַיִם שָׁל מַעֲלָה. שְׁשֵׁם עָלוּ שְׁבֵטִים שְׁבֵטֵי יִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל, כְּדִי לְהַעֲדֵי עַל כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק מִיִּשְׂרָאֵל. וְלָמָּה? לְהִיּוֹת כָּלָם מוֹדִים וּמְבָרְכִים לְשִׁמּוֹ. זְהוּ שְׁכִתוּב, עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהַדוּת לְשֵׁם ה'. וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִכִּיר אֶת שְׁלוֹ וּמִשְׁתַּבַּח וְאוֹמֵר: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, רָאָה מַה הִנַּחְתִּי בְּאַרְץ, וְזֶהוּ לְהַדוּת לְשֵׁם ה'.

וְהֵינּוּ שְׁשִׁנְיָנוּ, כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק יֵשׁ לוֹ מְדוּר לְפִי כְבוֹדוֹ, וְלְפִי הָרְאוּי לוֹ. מִי שֶׁבָּא מְרֹאבוֹן, שֵׁם מְדוּרוֹ עִם הַצַּדִּיקִים מִן רְאוּבוֹן, וְכֵן כָּל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט. וּמִי שֶׁהוּא גֵר מֵאֲמוֹת הָעוֹלָם וְנִתְגַּיֵר, מְדוּרוֹ בְּמְדוּר שֶׁל גֵּרִים. וְהַשְּׁבֵטִים עוֹמְדִים לְעֵדִים לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק. זְהוּ שְׁכִתוּב שְׁשֵׁם עָלוּ שְׁבֵטִים שְׁבֵטֵי יִשְׂרָאֵל לְהַדוּת לְשֵׁם ה'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נִשְׁמַתוֹ שֶׁל צַדִּיק יוֹדַעַת וּמִפְרַת לְעוֹלָם הַבָּא מֵה שְׁאִינוּ יוֹדַע וּמִכִּיר מִלֵּאף הַמְּשֵׁרֶת. זְהוּ שְׁכִתוּב (ישעיה א) אָמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב, כִּי טוֹב

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פְּזִי, הָנָה לִיָּה הַהוּא אַרִיסָא, וְהָנָה קָא מְצַעַר לִיָּה, אָתוּ לְקַמִּיָּה ר' זִירָא וְר' אַבָּא, אָמְרוּ לִיָּה מַאי עָבִיד מַר בְּאַרִיסִיָּה. אָמַר לְהוֹן גְּבַרָא פִי גְנִיב, מְאַרִיָּה דְשִׁמְשָׁא יִזְהַר עֲלֵיָּה זִיְהָרָא. אָמְרוּ לִיָּה, לָא לְעִיִּין מַר בְּמַלְיָה. אָמַר לְהוֹ, וּמָה אַעְבִּיד וְהוּא מְצַעַר לִי. אָמְרוּ לִיָּה, יִתְפָּרֵשׁ מַר מִיָּנִיָּה, וְיִתְנַהֵי לְךָ. עַד דְּהוּוּ יִתְבִּי, אָמְרוּ לִיָּה לָאוּ לְהַאי אֲתִינָא גַבְךָ, אֲלֵא לִימָא לָן מַר, הַשְּׁבֵטִים בְּנֵי יַעֲקֹב, מָה אִינוּן לְעֵלְמָא דְאַתִּי. אָמַר לְהוֹ, קוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק לְהוֹ לְמַתִּיבְתָא דְרַקִּיעָא, וְכָל נִשְׁמַתָּא דְצַדִּיק דְסָלִיק, אִינוּן סַהְדִין עַל עוֹבְדוּי.

הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים קכב ג) יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה, זוּ יְרוּשָׁלַיִם שָׁל מַעֲלָה. שְׁשֵׁם עָלוּ שְׁבֵטִים שְׁבֵטֵי יִשְׂרָאֵל, כְּדִי לְהַעֲדֵי עַל כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק מִיִּשְׂרָאֵל. וְלָמָּה, לְהִיּוֹת כָּלָם מוֹדִים וּמְבָרְכִים לְשִׁמּוֹ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהַדוּת לְשֵׁם ה'. וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִכִּיר אֶת שְׁלוֹ וּמִשְׁתַּבַּח וְאוֹמֵר, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם רָאָה מַה הִנַּחְתִּי בְּאַרְץ, וְזֶהוּ לְהַדוּת לְשֵׁם ה'.

וְהֵינּוּ דְתַנַּן, כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק יֵשׁ לוֹ מְדוּר לְפִי כְבוֹדוֹ, וְלְפִי הָרְאוּי לוֹ. מֵאֵן דְאַתִּי מְרֹאבוֹן, שֵׁם מְדוּרוֹ עִם הַצַּדִּיקִים מִן רְאוּבוֹן, וְכֵן כָּל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט. וּמֵאֵן דְהוּא גֵר מֵאֲמוֹת הָעוֹלָם וְנִתְגַּיֵר, מְדוּרוֹ בְּמְדוּר שֶׁל גֵּרִים. וְהַשְּׁבֵטִים, עוֹמְדִים לְעֵדִים לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, שְׁשֵׁם עָלוּ שְׁבֵטִים שְׁבֵטֵי יִשְׂרָאֵל לְהַדוּת לְשֵׁם ה'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נִשְׁמַתוֹ שֶׁל צַדִּיק, יוֹדַעַת וּמִפְרַת לְעוֹלָם הַבָּא, מֵה שְׁאִינוּ יוֹדַע וּמִכִּיר מִלֵּאף הַמְּשֵׁרֶת. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה

ממלאכי השרת. וכתוב (תהלים צו) אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה.

רבי אבא פתח ואמר, (מיכה ז טו) כימי צאתך מארץ מצרים נפלאות. עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות גאלה לבניו פאותם הימים ששלח הקדוש ברוך הוא להוציא את ישראל, והלקה פאותם המכות את המצרים בגלל ישראל.

בא וראה מה בין הגאלה הזו לגאלת מצרים. גאלת מצרים היתה במלך אחד ובמלכות אחת, וכאן בכל מלכי העולם ובכל מלכות שבעולם, ואז יתפבד הקדוש ברוך הוא בכל העולם ובכל הארץ, וידעו כלם את שלטונו של הקדוש ברוך הוא בכל העולם, וכלם ילקו במפות עליונות על כל אחת שמים, משום שסרבו בישראל.

ובשידעו את שלטונו של הקדוש ברוך הוא, בכתוב (זכריה יב ט) והיה ה' למלך על כל הארץ, אז כלם יתנדבו עם ישראל לקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב (ישעיה טו) והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה'. ואז יזדמנו האבות בשמחה לראות את גאלת בניהם כמו מקדם. זהו שכתוב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

### פְּרַשְׁת וַיִּרְא

ואברהם היה יהיה (בראשית יח) - יהיה בגימטריא שלשים. יום אחד יצא רבי שמעון וראה עולם חשוב ואפל, ונסתתם אורו. אמר לו רבי אלעזר בנו, בא ונראה מה רוצה הקדוש ברוך הוא. הלכו ומצאו מלאך אחד שדומה להר גדול, ומוציא שלהבות אש מפיו.

ואברהם היה יהיה: יהיה בגימטריה שלשים. זמנא חד נפיק ר' שמעון, וחקא עלמא דחשיף ואפיל, ואסתתם נהוריה. אמר ליה לרבי אלעזר בריה, תא ונחזי מה בעא קודשא בריה הוא. אזלו, ואשפחו חד מלאכא, דדמי לטורא רברבא, ואפיק תלתין שלהובין דנורא מפומיה.

אמרו צדיק פי טוב, פי טוב ממלאכי השרת. וכתוב (תהלים צו יא) אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה.

רבי אבא פתח ואמר, (מיכה ז טו) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, זמין קודשא בריה הוא למעבד פורקנא לבנוי, פאינון יומין דשלח קודשא בריה הוא לאפקא לישראל, ואלקי באינון מכתשין למצרים, בגיניהון דישראל.

תא חזי, מה בין פורקנא דא, לפורקנא דמצרים. פורקנא דמצרים הוה, בחד מלפא ובמלכו חד. הקא, בכל מלכין דעלמא, ובכל מלכותא דעלמא. וכדין אתייקר קודשא בריה הוא בכל עלמא, ובכל ארעא, וינדעון פלא שולטנותיה דקודשא בריה הוא בכל עלמא, וכלהו ילקון במכתשין עילאין על חד תרין, בגין די סרבון בהון בישראל.

וכד ינדעון שולטנותיה דקודשא בריה הוא, פמא דכתיב, (זכריה יא ט) והיה ה' למלך על כל הארץ. פדין פלהו יתנדבון בהו בישראל לקודשא בריה הוא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה טו) והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה'. פדין יזדמנון אבהן בחדוה, למחמי פורקנא דבנייהו פמלקדמין. הדא הוא דכתיב, (מיכה ז טו) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

### פְּרַשְׁת וַיִּרְא

ואברהם היה יהיה: יהיה בגימטריה שלשים. זמנא חד נפיק ר' שמעון, וחקא עלמא דחשיף ואפיל, ואסתתם נהוריה. אמר ליה לרבי אלעזר בריה, תא ונחזי מה בעא קודשא בריה הוא. אזלו, ואשפחו חד מלאכא, דדמי לטורא רברבא, ואפיק תלתין שלהובין דנורא מפומיה.

אמר לו רבי שמעון, מה אתה רוצה לעשות? אמר לו: אני רוצה להחריב את העולם משום שלא מצויים שלשים צדיקים בדור, שפך אמר הקדוש ברוך הוא על אברהם, ואברהם היה יחיד, והיה בגימטריא שלשים הם. אמר לו רבי שמעון: בבקשה ממך, לך לפני הקדוש ברוך הוא ואמר לו: בר יוחאי מצוי בעולם.

ה"ך המלאך ההוא לפני הקדוש ברוך הוא. אמר לו: רבון העולם, גלוי לפניך מה שאמר לי בר יוחאי? אמר לו הקדוש ברוך הוא: לך תחריב את העולם ואל תשגיח בכר יוחאי.

בשבא, ראה רבי שמעון את המלאך. אמר לו: אם לא תלך, גזרני עליך שלא תכנס לשמים, ותהיה במקום של עזא ועזאל. וכשתכנס לפני הקדוש ברוך הוא, אמר לו, ואם אין שלשים צדיקים בעולם, אז שיהיו עשרים, שהרי פתוב לא אעשה בעבור העשרים. ואם אין עשרים, שיהיו עשרה, ואחר כך פתוב לא אשחית בעבור העשרה. אם אין עשרה - שיהיו שנים, שהם אני ובני. שפך פתוב (דברים ט) על פי שנים עדים יקום דבר, ואין דבר אלא עולם, שפתוב (תהלים לג) בדבר ה' שמים נעשו וכו'. ואם אין שנים - הרי יש אחד, ואני הוא, שפתוב (משלי י) וצדיק יסוד עולם. באותה שעה יצא קול מן השמים ואמר: אשרי חלקך, רבי שמעון, שהקדוש ברוך הוא גזור למעלה, ואתה מבטל למטה. בודאי עליך פתוב (תהלים קמה) רצון יראיו יעשה.

פרשת תולדות

ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם הזה. אמאי פתיב תרי זמני האדום. אלא, בגין דכל מה דאית ליה אדום,

אמר ליה רבי שמעון, מה את בעי למיעבד, אמר ליה בעינא למחרביה לעלמא, בגין דלא שכיחי תלתין זפאין בדרא. דהכי גזר קודשא בריך הוא על אברהם, ואברהם היה יחיד, והיה בגימטריה תלתין הו. אמר ליה רבי שמעון, במטו מינך זיל קמי קודשא בריך הוא ואימא ליה, בר יוחאי שכיח בעלמא.

אזר ההוא מלאכא קמי קודשא בריך הוא, אמר ליה, מארי עלמא גלי קמך מה דאמר לי בר יוחאי, אמר ליה קודשא בריך הוא, זיל אחריביה לעלמא, ולא תשגיח ביה בכר יוחאי.

בר אתא, חזייה רבי שמעון למלאכא, אמר ליה אי לא תיזיל, גזרנא עלך דלא תיעול לשמיא, ותהוי באתר דעז"א ועזאל. וכד תיעול קמי קודשא בריך הוא אימא ליה, ואי לית תלתין זפאין בעלמא, ליהוון עשרים. דהכי פתיב לא אעשה בעבור העשרים. ואי לית עשרים, להוון עשרה, ואחר כך פתיב, לא אשחית בעבור העשרה. אי לית עשרה להוון תרין, דאינון אנא וברי. דהכי פתיב, (דברים יט טו) על פי שנים עדים יקום דבר, ואין דבר אלא עולם, דכתיב (תהלים לג ו) בדבר ה' שמים נעשו וכו'. ואי לית תרין, הא אית חד, ואנא הוא. דכתיב (משלי י כח) וצדיק יסוד עולם. ביה שענתא נפק קלא מן שמיא ואמר, זפאה חולקך רבי שמעון, דקודשא בריך הוא גזר לעילא, ואת מבטל לתתא, בודאי עלך אתמר (תהלים קמה ט) רצון יראיו יעשה.

פרשת תולדות

ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם הזה. אמאי פתיב תרי זמני האדום. אלא, בגין דכל מה דאית ליה אדום,

הוא אָדוּם, כְּמָה דְאֵת אָמַר וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן  
אֲדַמּוּנִי. וְתַבְשִׁילָא דִּילִיָּה אָדוּם, דְּכַתִּיב  
הַלְעִיטְנִי נָא מִן הָאָדָם הַזֶּה. וְאַרְעָא  
דִּילִיָּה אָדוּמָה, דְּכַתִּיב אַרְצָה שְׁעִיר שְׂדֵה  
אָדוּם. וְגוּבְרִין דִּילִיָּה אָדוּמִין, דְּכַתִּיב (בראשית לו  
מג) הוּא עָשׂוּ אָבִי אָדוּם. וּמֵאֵן דְּזַמִּין לְאַתְפְּרָעָא  
מִנִּיהּ אָדוּם, דְּכַתִּיב (שה"ש ה' י') דוּדֵי צַח וְאָדוּם.  
וּלְבוּשֵׁיהּ אָדָם, דְּכַתִּיב (ישעיה סג ב) מְדוּעֵ אָדָם  
לְלְבוּשָׁךְ, וְכַתִּיב (שם סג א) מִי זֶה בָּא מֵאָדוּם.

סתרי תורה

הָא חֲזִי, שְׁבַעָה יוֹמִין עֲלֵאִין, בְּרָא קוּדְשָׁא  
בְּרִיךְ הוּא בְּעֲלָמָא. וְעֲלֵייהוּ שְׁתִּיל וּבְנֵי  
עֲלָמִין. הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, (שמות לא יז) כִּי שֵׁשֶׁת  
יָמִים עָשָׂה ה', וְלֹא כָתִיב בְּשֵׁשֶׁת.

וְלִקְבִירֵי אֵינּוּן שְׁבַעָה יוֹמִין עֲלֵאִין, בְּרָא  
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא שְׁבַעָה  
זַפְּאֵי קְשׁוּט, לְקִיּוּמָא לּוֹן, וְלֵאנְהָרָא לּוֹן, כֹּל  
חַד וְחַד לְקַבִּיל יוֹמִיָּה. וְשְׁתִּיל לְהוּ, כֹּל חַד  
וְחַד בְּדָרָא דְאַתְחֲזִי לִיָּה. וְאֵינּוּן אַבְהֶן דְּעֲלָמָא,  
אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְיוֹסֵף וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְדָוִד.  
וְאֵינּוּן אֵיקָרוּן הָרִים, הַרְרֵי קָדָם, דְּאֵינּוּן תְּלִיזִין  
מֵאֵינּוּן שְׁבַעָה יוֹמִין עֲלֵאִין דְּאַמְרִין.  
שִׁיתָא יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית, וְשְׁבִיעָאָה דְּקִיּוּמָא וְאַזִּיל  
קַמִּיָּהוּ, הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, (זכריה יב ח) וּבֵית דָּוִד  
כְּאַלְהִים כְּמִלְאָךְ ה' לִפְנֵיהֶם.

וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ שְׁבִיעָאָה, רְבִיעָאָה אִיהוּ  
בְּיוֹמִין. וְיוֹסֵף אִיהוּ שְׁבִיעָאָה. אָבֵל כַּד  
אַתְפְּלִילַת בֵּיהּ בְּיוֹסֵף, וְיִהִיב לִיָּה תּוֹסַפַּת  
תְּפִנוּקָא מִבֵּי מִלְפָּא, אֲקָרִי אוּף אִיָּהי שְׁבִיעָאָה.  
וּכְרָהוּ אַחֲדִידוּ בַּהּ בְּשִׁכְנִיתָא, בְּרִזָּא דְשְׁבַעָה.  
בְּגִין דְּשְׁכִינְתָא אֵיקָרִי בַת שְׁבַע. בַּת

כח). לְמָה כְּתוּב פְּעַמִּים הָאָדָם?  
אֲלֵא מִשּׁוּם שְׁכַל מַה שֵׁיִשׁ לוֹ  
אָדוּם, הוּא אָדָם, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם)  
וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן אֲדַמּוּנִי. וְתַבְשִׁילוֹ  
אָדָם, שְׁכַתוּב הַלְעִיטְנִי נָא מִן  
הָאָדָם הַזֶּה, וְאַרְצוֹ אֲדַמָּה,  
שְׁכַתוּב (שם לב) אַרְצָה שְׁעִיר שְׂדֵה  
אָדוּם. וְאַנְשֵׁי אֲדָמִים, שְׁכַתוּב  
(שם לו) הוּא עָשׂוּ אָבִי אָדוּם. מִי  
שְׁעִתִּיד לְהַפְרַע מִמֶּנּוּ אָדוּם,  
שְׁכַתוּב דוּדֵי צַח וְאָדָם. וּלְבוּשׁוֹ  
אָדָם, שְׁכַתוּב (ישעיה סג) מְדוּעֵ אָדָם  
לְלְבוּשָׁךְ, וְכַתוּב (שם) מִי זֶה בָּא  
מֵאָדוּם.

סתרי תורה

בֹּא וְרָאָה, שְׁבַעָה יָמִים עֲלִיוֹנִים  
בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם,  
וְעֲלֵיהֶם שְׁתִּל וּבְנָה עוֹלָמוֹת. זֶהוּ  
שְׁכַתוּב (שמות ב) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים  
עָשָׂה ה', וְלֹא כְּתוּב בְּשֵׁשֶׁת.  
וּבְנַגְדֵּי אוֹתָם שְׁבַעָה יָמִים  
עֲלִיוֹנִים, בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא  
בְּאַרְצֵי שְׁבַעָה צְדִיקֵי אֱמֶת, לְקַיִם  
אוֹתָם וּלְהֵאִיר לָהֶם, כֹּל אֶחָד  
וְאֶחָד כְּנֶגֶד יוֹמוֹ. וְשְׁתִּל אוֹתָם כֹּל  
אֶחָד בְּדוֹר הָרֵאשִׁי לוֹ, וְהֵם אָבוֹת  
הָעוֹלָם, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב  
וְיוֹסֵף וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְדָוִד.

וְהֵם נִקְרְאִים הָרִים, הַרְרֵי קָדָם,  
שֵׁהֶם תְּלוּיִים מֵאוֹתָם שְׁבַעָה  
הַיָּמִים הָעֲלִיוֹנִים שְׁאַמְרֵנוּ. שֵׁשֶׁת  
יָמֵי בְּרֵאשִׁית, וְשְׁבַעָה שְׁעוּמַדַּת  
וְהוֹלְכַת לִפְנֵיהֶם. זֶהוּ שְׁכַתוּב  
(זכריה יב) וּבֵית דָּוִד כְּאַלְהִים כְּמִלְאָךְ  
ה' לִפְנֵיהֶם.

וְאַף עַל גַּב שֶׁהוּא שְׁבִיעִי, רְבִיעִי  
הוּא בְּיָמִים. וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׁבִיעִי.  
אָבֵל כְּאִשֶׁר הִיא נִכְלַלַת בְּיוֹסֵף,  
וְנוֹתְנַת לוֹ תּוֹסַפַּת תְּפִנוּק מִבֵּית  
הַמֶּלֶךְ, אִף הִיא נִקְרְאת שְׁבִיעִית.  
וְכַתִּיב אַחֲזִיזִים בְּשִׁכְנֵיהּ בְּסוּד שֶׁל  
שְׁבַעָה, מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁכִינָה נִקְרְאת

בַּת שְׁבַע, בַּת מִן הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה, שֶׁהִיא הַפְּלֵל שֶׁל שְׁבַע הַדְּרָגוֹת שְׁעָמָה, וְהִיא הַדְּרָגָה שֶׁל צְדָק,



הַעֲשִׂירִית שֶׁל אוֹתָן הַסְּפִירוֹת  
שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.  
וְנִקְרְאוֹת שְׁבִיעִית בְּכַתוּב, (ד"ה-א  
כט) לֵךְ ה' הַגְּדִלָה וְהַגְּבוּרָה  
וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנְּצִחַ וְהַהוֹד כִּי כֹל  
וְכוֹ, עַד הַמַּמְלָכָה. וְמָה הַטַּעַם,  
וְהָרִי רְבִיעִית הִיא לְיָמִים? אֵלָּא  
מִשּׁוּם שֶׁהִיא הַנְּטִיעָה הָאַחֲרוֹנָה  
וְנִכְלָלֶת בְּשְׁבִיעִית, מִשּׁוּם כִּף  
נִטְלָה אֶת שְׁמוֹ, וְהִפְלֵ אָחַד.

וְכֵן אָחַד וְאָחַד מִן הָאֲבוֹת הַפִּיר  
אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתּוֹךְ  
הָאֲסִפְקָלְרִיָּה שְׁלוֹ. אֲבָרְהָם הַפִּיר  
אוֹתוֹ מִתּוֹךְ חֶסֶד, שֶׁהִיא מִדַּת  
הַגְּדִלָה, מִדַּת הַחֶסֶד, יְמִינוֹ שֶׁל  
הַמֶּלֶךְ, וְעַל כֵּן אָחַז בָּהּ וְלֹא  
הִשְׁאִירָה לְעוֹלָמִים, וְעָשָׂה טוֹב  
עִם בְּנֵי אָדָם, וּפְרָשׁוּהָ, שֶׁהָרִי  
מַעֲשֵׂיו הָעֲלִי אֹתוֹ לְדַרְגָּה הַזֹּה.  
יִצְחָק הַפִּירוֹ בְּדַרְגַת הַגְּבוּרָה,  
שֶׁנִּקְרְאת פַּחַד יִצְחָק, וּפַחַד מִמֶּנּוּ  
לְעוֹלָמִים. יַעֲקֹב הַפִּיר אוֹתוֹ מִתּוֹךְ  
דַּרְגַת הַתְּפָאֶרֶת, שֶׁהוּא כְּלוּל  
מִחֶסֶד וּמִפַּחַד, וְנִקְרָא אֱמֶת,  
וְאֲחוּז בָּהּ. זֶהוּ שְׁכַתוּב (מִיכָה ז) תִּתֵּן  
אֱמֶת לְיַעֲקֹב.

יוֹסֵף הַפִּיר אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא  
מִתּוֹךְ הָאֲסִפְקָלְרִיָּה הַהִיא  
שֶׁנִּקְרְאת כֹּל, וְעַל כֵּן נִקְרָא יוֹסֵף  
כֹּלְכֹל, שְׁכַתוּב (בְּרַאשִׁית מז) וַיִּכְלֹכֶל  
יוֹסֵף, וְנִקְרָא יְסוּד עוֹלָם.

מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הֵם שְׁנֵי כְּרוּבִים,  
שֶׁנֶּשְׁמַע הַקּוֹל שֶׁלְמַעֲלָה  
מִבִּינֵיהֶם, וְעַל כֵּן נִתְּנָה תּוֹרָה עַל  
יְדֵיהֶם. זֶהוּ שְׁכַתוּב (שְׁמוֹת כה)  
וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ  
וְגוֹמֵר. וְהֵם שְׁנֵי הַכְּרוּבִים  
שֶׁלְמַעֲלָה, הֵם נִצַּח וְהוֹד, וְהֵם  
שְׁנֵי תוֹמְכֵי הַגּוֹף.

כְּמוֹ כֵּן יֵשׁ לָהּ לַגְּבִירָה לְמִטָּה  
שְׁנֵי כְּרוּבִים תַּחְתֵּיהָ, שְׁיוֹנָקִים

מֵאִימָא עֵילְאָה, דְּאִיהִי כְּלָלָא דְשִׁבְעֵי דְרַגִּין  
דְעַמָּה. וְאִיהִי דְרַגְאָ דְצִדְקָ, עֲשִׂירָאָה דְאִינוּן  
סְפִירָן, דְאִיקְרִי בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְאִיקְרִי שְׁבִיעָאָה בְּקִרָא, (דְּבָרֵי הַיָּמִים א כט יא) לֵךְ ה'  
הַגְּדִלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנְּצִחַ  
וְהַהוֹד כִּי כֹל וְגוֹ, עַד הַמַּמְלָכָה. וּמֵאִי טַעְמָא,  
וְהָא רְבִיעָאָה הִיא לְיָוִם. אֵלָּא בְּגִין דְאִיהִי  
נְטִיעָה בְּתַרְאָה, וְאִתְּפַלְלִילַת בְּשְׁבִיעָאָה, בְּגִין  
כִּף נִטְלָה שְׁמִיהָ, וְכוּלָּא חַד.

וְכֵן חַד וְחַד מֵאֲבָהֶן, יָדַע לִיהָ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ  
הוּא, מִגּוֹ אֲסִפְקָלְרִיָּא דִּילִיהָ. אֲבָרְהָם יָדַע  
לִיהָ, מִגּוֹ חֶסֶד, דְּאִיהוּ מִדַּת הַגְּדוּלָּה, מִדַּת  
הַחֶסֶד, יְמִינָא דְמַלְכָּא. וְעַל דָּא אָחִיד בָּהּ, וְלֹא  
שְׁבִיק לָהּ לְעֲלָמִין, וְעָבִיד טִיבוֹ עִם בְּנֵי נְשָׂא,  
וְאוּקְמוּהָ. דְּהָא עוֹבְדוּי סְלִיקוּ לִיהָ בְּהֵאִי  
דְרַגְאָ.

יִצְחָק יָדַע לִיהָ בְּדַרְגָּא דְגְבוּרָה, דְאִיקְרִי פַּחַד  
יִצְחָק, וְדַחִיל לִיהָ לְעֲלָמִין. יַעֲקֹב יָדַע  
לִיהָ מִגּוֹ דְרַגְאָ דְתְּפָאֶרֶת. דְאִיהוּ כְּלוּל מִחֶסֶד  
וּמִפַּחַד, וְאִיקְרִי אֱמֶת, וְאָחִיד בָּהּ. הַדָּא הוּא  
דְכַתִּיב, (מִיכָה ז כ) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב.

יוֹסֵף יָדַע לִיהָ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִגּוֹ הַהִיא  
אֲסִפְקָלְרִיָּא, דְאִיקְרִי כֹל. וְעַל דָּא אִיקְרִי  
יוֹסֵף כֹּלְכֹל, דְכַתִּיב (בְּרַאשִׁית מז יג) וַיִּכְלֹכֶל יוֹסֵף.  
וְאִיקְרִי (מִשְׁלֵי י כה) צִדִּיק יְסוּד עוֹלָם.

מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אִינוּן תְּרִין כְּרוּבִין, דְאִשְׁתַּמַּע  
קָלָא דְלַעֲיִלָּא מִבִּינֵיהוּ, וְעַל דָּא  
אֲתִיְהִיבַת אוֹרִיְיְתָא עַל יְדֵיהוּ. הַדָּא הוּא  
דְכַתִּיב, (שְׁמוֹת כה כב) וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ  
וְגוֹמֵר. וְאִינוּן תְּרִין כְּרוּבִין לְעֵילָּא, אִינוּן נִצַּח  
וְהוֹד, וְאִינוּן תְּרִין סְמִכִין דְגּוּפָא.

בְּגוּזָא דָּא, אִית לָהּ לְמִטְרוֹנִיתָא לְתַתָּא, תְּרִין כְּרוּבִין תַּחוּתָהּ, דְיִנְקִין

ממנה, והם עליונים ודאי, על ארון העדות, שנקרא צדק ארון העדות. ומי העדות? זה יוסף, זהו שכתוב (תהלים פא) עדות ביהוסף שמו. ונקרא תורה שכתב, והארון הזה תורה שבעל פה.

בא וראה, כל אותם אבות עליונים שאחוזים למעלה, כלם רמוזים בתורה שכתב, תורת ה', ודוד שהוא אחוז בברייתא, שהיא תורה שבעל פה, רמוז בדברי קבלה, ומשום כך נקראת קבלה, שמקבלת אור מתורה שכתב, שנקרא צדיק, ונקרא יוסף, ונקראת כל.

ואותם שני הפרוכים העליונים עומדים על אותו ארון העדות. זהו שכתוב והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ, וזהו סיום של השמים, ומזוג לארץ הזו.

וכך הוא, שכל מה שברא הקדוש ברוך הוא - ברא כנגדו למטה. ויוסף נקרא עדות, זהו שכתוב עדות ביהוסף שמו, ועל כן שמו של יוסף שלם בכל, למעלה ולמטה.

ועל זה שנינו, ארון של יוסף וארון השכינה היו הולכים יחד במדבר, וכל העולם היו אמרים: מה טיבם של שני ארונות האלו? ומשיבים להם: קיים זה מה שכתוב בזה. קיים ודאי, זהו שכתוב (משלי י) וצדיק יסוד עולם, הוא הקיום של העולם.

בא דוד, שהוא השביעי, שהאבות אחוזים בו, בכת שבע הזו, שהיא ממלכה, ולא עזב אותה לעולמים. זהו שכתוב (יחזקאל לו) ודוד עבדי נשיא להם לעולם, וכתוב (תהלים פט) כסאו כשמש נגדי. וכל זה למדה אותנו התורה, שכלם אחוזים בשכינה בסוד של שבע.

מינה. ואינון עילאין ודאי, על ארון העדות, דאיקרי צדק, ארונא דסהדותא. ומאן עדות, דא יוסף, הדא הוא דכתיב, (תהלים פא ו) עדות ביהוסף שמו. ואיקרי תורה שכתב, והאי ארונא תורה שבעל פה.

הא חזי, כל אינון אבהן עילאין דאחידן לעילא, רמיזן פלהו בתורה שכתב, תורת ה'. ודוד דאיהו אחיד בברייתא, דאיהי תורה שבעל פה, רמיזא בדברי קבלה. ובגין כך אקרי קבלה, דמקבלת נהירו מתורה שכתב, דאיקרי צדיק, ואיקרי יוסף, ואיקרי כל.

ואינון תרין פרוכין עילאין, קיימין על ההוא סהדותא דארונא, הדא הוא דכתיב, (דברי

הימים א כטי יא) והנצח וההוד, כי כל בשמים ובארץ, ודא איהו סיומא דשמיא ומזוג להאי ארץ, והכי הוא, דכל מה שברא קודשא בריך הוא, ברא לקבליה לתתא. ויוסף אקרי עדות, הדא הוא דכתיב, (תהלים פא ו) עדות ביהוסף שמו. ועל דא שמיא דיוסף שלים בכלא לעילא ותתא. ועל דא תנינן, ארון דיוסף וארון דשכינתא, בהדי הדדי הוו אזלין במדברא, והוו כולי עלמא אמרי מה טיבן של שני ארונות אלו. ומתיבין לון, קיים זה מה שכתוב בזה. קיים ודאי, הדא הוא דכתיב, (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם, איהו קיומא דעלמא.

אתא דוד דאיהו שביעאה, דאבהן אחיד בה, בהאי פת שבע, דאיהי ממלכה, ולא שביק לה לעלמין. הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו כה) ודוד עבדי נשיא להם לעולם. וכתיב, (תהלים פט לו) כסאו כשמש נגדי. וכל דא אוליה לן אורייתא, דכלהו אחידן בה בשכינתא ברזא דשבע.

בא וראה, אברהם המאור הראשון הקדוש של העולם, פשרצה לעלות לדרגתו, לא יכל, עד שעלה ונודע באותן שלש הדרגות העליונות שעליה, של אותו החלק שלו.

בין שעלה והפיר את הקדוש ברוך הוא מתוך אותן שלש הדרגות שעם אותם השבעה, שהם פתח עליון חכמה בינה, והם השלמות של עשר הספירות שנקרא בהם הקדוש ברוך הוא, וכיון שעלה אחר כך באותם השלשה, שהם העתיק ואבא ואמא, ששופע מהם אור למטה, אז אחז לחלקו את אותה דרגה שפתחיהם של אותם השלשה, שנקראת חסד.

ואת כלם השיג מתוך האספקלריה ששולטת בכללה, שבהם ודאי לא היה אדם שיודע כלום. ועל זה שנינו, בן שלש שנים הפיר אברהם את בוראו. בן שלש דוקא.

ובא ראה סוד של שלש השנים הללו, ולא פחות, משום שהשכינה נקראת בת שבע, ולא יכול לקרב אליה עד שיעלה באותן שלש דרגות עליונות שעם אותן השבע, להודע מתוכן, ולהאיר בכל מה שהוא למטה, שלש ושבע. הרי עשר דרגות עליונות הסוד של השם של הקדוש ברוך הוא.

וכיון שהיה מואר באותן השלש, רצה לעלות באותן השבע, בסוד הכתוב (בראשית כא) ויצב אברהם את שבע כבשת הצאן. וסוד זה רמז לאבימלך, שלא ישלטו על בניו עד שישתלמו אותם שבעת צדיקי האמת בישראל, כנגד שבע הדרגות של מעלה.

בין שישתלמו, ישב העולם שביעי, ויעורר את אותה בת שבע

תא חזי, אברהם בוצינא קדמא קדישא דעלמא, פד בעא לסלקא לדרגיה, לא יכיל, עד דסליק ואשתמודע באינון תלת דרגין עילאין דעליה, דההוא חולקא דיליה.

בין דסליק ואשתמודע ליה לקודשא בריך הוא, מגו אינון תלת דרגין, דעם אינון שבעה, דאינון פתח עליון חכמה בינה, ואינון שלימו דעשר ספירן, דאיקרי בהו קודשא בריך הוא. וכיון דסליק באינון תלתא, דאינון עתיקא ואבא ואמא, דנגיד מנהון נהירו לתתא, פדין אחיד לחולקיה, ההוא דרגא דתחותיהו דאינון תלתא, דאיקרי חסד.

וכרהו אדביק לון, מגו אספקלריא דשלטא בליליא, דבהו ודאי לא הוה בר נש דידע כלום. ועל דא תנינו, בן שלשה שנים, הפיר אברהם את בוראו, בן שלשה דייקא.

ותא חזי, רזא דהני שלשה שנין, ולא פחות, בגין דשכינתא אקרי בת שבע, ולא יכיל לאתקרבא בהדה, עד דסליק באינון תלת דרגין עילאין, דעם אינון שבע, לאשתמודעא מגוון, ולאנתהרא בכל מאי דאיהו לתתא, ותלת ושבע, הא עשר דרגין עלאין, רזא דשמא דקודשא בריך הוא.

וכיון דהוה מתנהיר באינון תלתא, בעא לסלקא באינון שבע, פרזא דכתיב, (בראשית כא כח)

ויצב אברהם את שבע כבשת הצאן. ורזא דא רמזו לאבימלך, דלא ישלטון עליהון בנוי, עד דישתלמו אינון שבעה זפאי קשוט בישראל, לקביל אינון שבעה דרגין דלעילא.

בין דישתלמו, יתיב עלמא תתאה פגוונא דעלמא עילאה. בקיומא שלים. וייתי דוד, דאיהו שביעאה, ויתער לההיא בת שבע התחתון כמו העולם העליון, בקיום שלם. ויבא דוד, שהוא

דלעילא, דאיהי נקמא נקמתהון דישראל, ויתפרע מנהון.

הדא הוא דכתיב, (ש"ב ח א) ויהי אחרי כן ויף דוד את פלשתים ויכניעם ויקח דוד את מתג האמה מיד פלשתים. מאי ויהי (דף לד ע"א) אחרי כן. בטר דאשתלימו ישראל, והו כגוונא דלעילא, כדין ויף דוד את פלשתים ויכניעם. דהא עד השתא לא יכילו ישראל למיתבר תוקפיהון, והא איתערו חברייה בההוא מתג האמה, ואוקמוה.

ותא חזי, האי דרמז ליה אברהם בכבשות הצאן, ולא בעזים, ולא במילי אחריני, בגין דאינון מסטרא דחסד, מאינון ממנן דינקין מסטרא דחסד, ינקין לתתא אינון כבשים, תחות שולטניהון. ואברהם אחיד לחולקיה מדת החסד, וכולא פרזא דחכמתא. ועל דא תנינן, מאן דשרי גו עאנא, לא מסתפן לעלמין. ואי איהו שרי גו עזייה, ורעי לון, פמה גרדיני נימוסין, יתבין לקבליה לאסטאה, בגין דאינון מסטרא דדינא קשיא. אבר פד אתא יצחק למגור עמיה קיים, גור עמיה בשבעה, בשכינתא דאתגלייא מגו ההיא בירא, דכתיב ויקרא אותה שבעה.

הא חזי, אברהם קרא לההיא בירא דמיין נבעין, באר שבע. יצחק קרא לה, שבעה. מה בין האי להאי. אלא בגין דיצחק אחיד לחולקיה דרגא דפחד, דאיהו דינא, ועל דא אוסיף בה ה'. וה' בכל אתר מדת הדין. וסימנן (יחזקאל טז מג) הא דרפך בראש נתתי. הדא הוא דכתיב, ויקרא אותה שבעה. דלא עבד בחורפן, פמה דעבד אבוה, וכלא פרזא דחכמתא, ואוסיף בה ה', לאחזאה דאיהי חולקיה.

שלמעלה, שהיא נוקמת את נקמות ישראל, ויפרע מהם.

זהו שכתוב (שמואל ב ח) ויהי אחרי כן ויף דוד את פלשתים ויכניעם, ויקח דוד את מתג האמה מיד פלשתים. ומה זה ויהי אחרי כן? אחר שנשלמו ישראל והיו כמו שלמעלה, אז - ויף דוד את פלשתים ויכניעם. שהרי עד עתה לא יכלו ישראל לשבר את כחם, והרי התעוררו החברים באותו מתג האמה, ופרשוה.

ובא ראה, זה שרמז לו אברהם בכבשות הצאן, ולא בעזים ולא בדברים אחרים, משום שהם מצד החסד. מאותם הממנים שיונקים מצד החסד, יונקים למטה אותם כבשים, תחת שלטונם. ואברהם אחז לחלקו את מדת החסד, והכל בסוד החכמה.

ועל כן שנינו, מי ששרוי בתוף הצאן, לא מסתפן לעולמים, ואם הוא שרוי בתוף העזים ורועה אותם, פמה שומרי החקים יושבים כנגדו להסטות אותו, משום שהם מצד הדין הקשה. אבר פשפא יצחק לכרות עמו ברית, פרת עמו בשבעה, בשכינה שהתגלתה מתוף אותה הבאר, שכתוב (בראשית כ) ויקרא אותה שבעה.

בא וראה, אברהם קרא לאותה באר המים הנובעים, באר שבע. יצחק קרא לה שבעה. מה בין זה לזה? אלא משום שיצחק אחז לחלקו את דרגת הפחד, שהוא דין, ועל כן הוסיף בה ה', וה' בכל מקום מדת הדין, וסימנן (יחזקאל טז) הא דרפך בראש נתתי. זהו שכתוב ויקרא אותה שבעה, שלא עשה בכבשים כמו שעשה אביו, והכל בסוד החכמה, והוסיף בה ה', להראות שהיא חלקו.

תָּא חֲזִי, כַּד בְּרָא קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עֲלָמָא,  
בְּרָא לִיה בְּדִינָא. כִּיּוֹן דְּחִזָּא דְלָא מִתְקַיִים,  
שְׂתַף בֵּיה חֶסֶד. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית ב ד)  
בַּהֲבֹרָאם, בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים, וְאוֹקְמוּהָ  
בְּאַבְרָהָם אֵיתְקַיִים עֲלָמָא. בְּגִינֵי כֶּף הָאֵי בְּרָא,  
בִּיתָא דְעֲלָמָא, עַל שְׁמִיָּה אֵיתְקַרִי. הֲדָא הוּא  
דְכְּתִיב, (שם כא לא) עַל כֶּן קָרָא שֵׁם הָעִיר בְּאֵר  
שָׁבַע. אַף עַל גַּב דְּהָאֵי בְּרָא אֲתַדְבַּק בְּיַצְחָק,  
דְכְּתִיב וַיִּקְרָא אֹתָהּ שְׁבַעָה. שְׁמָהּ בְּאֵר שָׁבַע,  
סֻטְרָא דְאַבְרָהָם, וְלֹא בְּאֵר שְׁבַעָה, הֲדָא הוּא  
דְכְּתִיב, (שה"ש ב ו) וַיִּמְיֵנוּ תַחֲבַקְנִי.

וְתָא חֲזִי, אַרְבַּע מְאִינוֹן שְׁבַעָה זַפְּאֵי קְשׁוּט,  
כַּד בְּעוּ לְאַתְקַרְבָּא בְּשְׁכִינְתָא, בְּרִזָּא  
דְשָׁבַע, כִּלְהוּ אֵיעָרְעוּ בְּהָאֵי בְּאֵר, דְלָא פְסָקוּ  
מִיּוֹי לְעֲלָמִין.

אַבְרָהָם פְּרִי לָהּ לְהָאֵי בְּרָא, בְּגִין דְּאִיהוּ  
אוּלִיף לְכָל בְּנֵי עֲלָמָא, דִּיפְלַחוּן  
לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְכִיּוֹן דְּכָרִי לָהּ, אֲפִיק  
מִיִּין נְבַעִין דְלָא פְסָקִין לְעֲלָמִין.

וְכִיּוֹן דְּמַת אַבְרָהָם, מַה פְּתִיב וְכָל הַבְּאֵרֵת אֲשֶׁר  
חִפְרוּ עֵבְדֵי [אַבְרָהָם] אָבִיו בִּימֵי אַבְרָהָם.  
בְּאֵרֵת פְּתִיב, וְחַד הָוָה, דְכְּתִיב בְּאֵר שָׁבַע,  
וְקָרִינָן בְּאֵרֵת, דְּמִשְׁמַע דְּסִגְיָאִין הוּוּ. בְּגִין  
דְּהָאֵי בְּרָא, מִתְחֲזִי לוֹן לְאַבְהָן בְּכָל דּוּכְתָא  
דְּהוּוּ אֲזֵלִין, וְהוּוּ מִתְחֲזִי לוֹן כְּבִירִין סִגְיָאִין.  
כִּיּוֹן דְּמִלְיוּהָא פְּלִשְׁתִּים עֲפָרָא, רָזָא דְאַהֲדָרוּ  
בְּנֵי עֲלָמָא לְעִבּוּדָה זָרָה, הָוָה עֲלָמָא  
שְׁמָם, דְּלִית דִּידַע לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. כִּיּוֹן  
דְּאַתָּא יַצְחָק, מַה פְּתִיב, וַיֵּשֶׁב יַצְחָק וַיַּחֲפֹר  
אֵת בְּאֵרֵת הַמַּיִם אֲשֶׁר חִפְרוּ בִּימֵי אַבְרָהָם  
אָבִיו. מַאי וַיֵּשֶׁב, אֶלָּא דְאַתִּיב עֲלָמָא  
לְתִיקּוּנָיָהּ, וְאוּלִיף לוֹן לְבְנֵי עֲלָמָא דִּידַעוּן  
לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית

בא וראה, כשברא הקדוש ברוך  
הוא את העולם, ברא אותו בדין.  
כיון שראה שאינו מתקיים, שתף  
בו חסד. זהו שכתוב (בראשית ב)  
בהבראם, ביום עשות ה' אלהים,  
ויפרשה שבאברהם התקיים  
העולם. משום כן הבאר הזו,  
ביתו של העולם, על שמו  
נקראת. זהו שכתוב (שם כא) על כן  
קרא למקום ההוא באר שבע. אף  
על גב שהבאר הזו נדבקה  
ביצחק, שכתוב (שם כו) ויקרא  
אותה שבעה. שמה באר שבע,  
צדו של אברהם, ולא באר  
שבעה. זהו שכתוב (שיר ב) וימינו  
תחבקני.

ובא ראה, ארבעה מאותם שבעה  
צדיקי אמת, כשרצו להתקרב  
לשכינה בסוד של שבע, כלם  
פגשו את הבאר הזו, שאין  
פוסקים מימיה לעולמים.  
אברהם כרה את הבאר הזו,  
משום שהוא למד את כל בני  
העולם שיעבדו את הקדוש ברוך  
הוא, וכיון שפרה אותה, הוציא  
מים נובעים שלא פוסקים  
לעולמים.

וכיון שמת אברהם, מה כתוב?  
(בראשית כו) וכל הבארות אשר חפרו  
עבדי אביו בימי אברהם. בארות  
כתוב, ואחת היתה, שכתוב באר  
שבע, וקראו לה בארות, שמשמע  
שרבות היו? משום שהבאר הזו  
נראתה לאבות בכל מקום שהיו  
הולכים, והיתה נראית להם  
כבורות רבים.

כיון שמלאוה הפלשתים עפר,  
הסוד שחזרו בני העולם לעבודה  
זרה, הנה העולם שמם, שאין מי  
שמפיר את הקדוש ברוך הוא.  
כיון שבא יצחק, מה כתוב? (שם)  
וישב יצחק ויחפור את בארות  
המים אשר חפרו בימי אברהם  
אביו. מהו וישב? אלא שהשיב

כה יא) וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ.

את העולם לתקונו, ולמד את בני העולם שיכירו את הקדוש ברוך הוא. זהו שפתוב (שם כה) ויהי אחרי מות אברהם וברך אלהים את יצחק בנו.

האי בירא ממאן הוה. ממאן דכל חיין עילאין ותתאין וקיומיהון תליין ביה. וחזי פלא. הדא הוא דכתיב, (דניאל ב כב) ידע מה בחשוכא ונהורא עמיה שרא.

הבאר הזו מאיפה היא? ממי שפל החיים העליונים והתחתונים וקיומם תלויים בו ורואה הכל. זהו שפתוב (דניאל ב) ידע מה בחשכה והאור עמו שורה.

ותא חזי, אינון עבדי יצחק בגין דאינון מסטרא דדינא קשייא, פד חפרו לה, מה פתיב, שטנה, והא אוקמוה, עד דאתא איהו ויחפור באר אחרת, ויקרא שמה רחובות ודאי. אבל עבדי אביו, בגין דכלהו אתיין מסטרא דימינא, לא הוה שטנא בעלמא, ולא נפיק דינא בהאי בירא, לא שטנא לון, פד לא מכשרי עובדיהון.

ובא ראה, אותם עבדי יצחק, משום שהם מצד הדין הקשה, כשחפרו אותה, מה פתוב? שטנה, והרי פשוה, עד שהוא בא, ויחפור באר אחרת וגו', ויקרא שמה רחובות ודאי. אבל עבדי אביו, משום שכלם באים מצד הימין, לא הייתה שטנה בעולם, ולא יצא הדין בבאר הזו להשטין להם, כשאין מעשיהם כשרים.

ומהאי בירא, איהו פתחא למינדע ליה לקודשא בריך הוא. הדא הוא דכתיב, (תהלים קיח יט) פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה. ועד דלא סליק יצחק מעלמא, בריך ליה ליעקב, ושלחיה לתרן, לאודוגא. וכד אזיל לתרן מה פתיב (בראשית כט א) וירא והנה באר בשדה, פיון דחזא יעקב יקרא דקודשא בריך הוא, מגו ההוא בירא, דאקרי באר שבע. פדין אמר ליה ללבן, אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה דייקא.

ומהבאר הזו הוא הפתח להכיר את הקדוש ברוך הוא. זהו שפתוב (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה. וטרם שיעלה יצחק מן העולם, ברך את יעקב, ושלחו לתרן להודוגא, וכשהלך לתרן, מה פתוב? (בראשית כט) וירא והנה באר בשדה. פיון שראה יעקב את כבודו של הקדוש ברוך הוא מתוך אותה הבאר, שנקראת באר שבע, אז אמר ללבן אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה, דוקא.

הא חזי, לקבל אינון שבעה זפאין, פקיד קודשא בריך הוא באורייתא, לקרבא קרבן מוסף, בשבע זמנין בשתא. בגין לאוספא להו תפנוקין ועדונין מפי מלפא, דישבעון אבהן בקדמיתא, ובתר פן בנין. והם שבעה זמנין ולא יתיר.

בא וראה, כנגד אותם שבעה צדיקים צוה הקדוש ברוך הוא בתורה להקריב קרבן מוסף בשבע פעמים בשנה, כדי להוסיף להם תפנוקים ועדונים מבית המלך, שישבעו אבות בראשונה - ואחר כך בנים. והם שבע פעמים ולא יותר.

בשבתא לקבל צדיק יסוד עולם, דאקרי כ"ל, ואקרי שבת, לאוספא ליה עידונין בשבת - כנגד צדיק יסוד עולם, שנקרא כל, ונקרא שבת, להוסיף לו עדונים מן המזח הנסתר.

וּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ - כְּנֶגֶד כְּנֶסֶת  
יִשְׂרָאֵל, שְׁנִקְרָאת לְבִנְהָ.

וביום ט"ו לחדש הראשון - כנגד  
אברהם אביהם, שאחוז במדת  
החסד ונקרא ראשון. ובעצרת  
שבחדש השלישי, שנתנה בו  
תורה בשבעה קולות - כנגד  
יעקב, שהוא שלישי לאבות,  
ואחוז בקל קול יעקב. ובראש  
השנה - כנגד יצחק שגולד בו,  
ואנו מזכירים בו את עקדת יצחק,  
והוא יום הדין, כנגד מדת הדין  
שאחוז בה.

ביום הכפורים - כנגד משה,  
שהקדוש ברוך הוא קבל בו את  
תפלתו, וחס על ישראל, והחזיר  
לו את לוחות התורה. בחג  
הסוכות - כנגד אהרן, שבזכותו  
היו הולכים שבעה עננים שפסו  
על ישראל כמו סכות, ומשום כך  
הם עושים סכה. וכל התורה,  
כמה סודות עליונים נסתרים בה,  
וכשהשבעה הללו מתוספים  
בברכות, כל העולם בשלמות  
רבה.

**פְּרֻשַׁת וַיְצַא**

פְּתַח הַיְהוּדִי הַהוּא וְאָמַר, וַיִּקַּח  
לוֹ יַעֲקֹב מִקַּל לְבָנָה לַח וְלוֹז  
וְעֶרְמוֹן. וַיִּקַּח לוֹ - לְעַצְמוֹ  
וּלְתַקְוָנָו. מִקַּל לְבָנָה - זֶה סוּד שֶׁל  
וְאִ"ו שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, שְׁנִקְרָא  
תְּפָאֲרֵת, שֶׁהוּא אַחֲזוּ בּוֹ, וְהוּא  
כְּמוֹ הַמִּקַּל. לְבָנָה - בֶּן לֵה"א  
הַעֲלִיּוֹן הַנִּסְתָּר. לַח - מִצַּד הַיָּמִים  
שְׁנִקְרָאִים חֶסֶד. וְלוֹז - מִצַּד הָאֵשׁ  
שְׁנִקְרָאת גְּבוּרָה. וְעֶרְמוֹן - מִצַּד  
שֶׁל עַצְמוֹ וְחִלְקוֹ. הַכֹּל שֶׁל כָּל  
הַגּוֹנִים. שְׁהָרִי יַעֲקֹב חָכֵם הָיָה  
בְּעֶרְמוּמִיּוֹת.

וַיִּפְצַל בָּהֶם פְּעֻלוֹת לְבָנוֹת. בָּהֶם?  
בוֹ הָיָה לוֹ לומר, שְׁהָרִי מִקַּל אֶחָד  
הָיָה! מַה זֶה בָּהֶם? בְּכָל אוֹתָם  
שֶׁבַע דְּרָגוֹת שְׁרָמוּזוֹת בְּפָתוּב שֶׁל

מְמוּחָא סְתִימָאָה, וּבְרִישׁ יַרְחָא, לְקַבֵּל כְּנֶסֶת  
יִשְׂרָאֵל, דְּאֵתְקַרִיאת סִיְהָרָא.

ובחמיסר יומא לירחא קדמאָה, לקביל  
אברהם אבוהון, דאחיד במדת  
החסד, ואקרי ראשון. ובעצרת דבחדש  
השלישי, דאתייחיבת ביה אורייתא בשבעה  
קולות, לקביל יעקב, דאיהו תליתאי לאבהון,  
ואחיד בקל קל יעקב. ובריש שתא, לקביל  
יצחק, דאתיליד ביה, ואנן מדפרינן ביה עקדת  
יצחק, ואיהו יומא דדינא, לקבל מדת הדין  
דאחיד בה.

ביום הכפורים, לקביל משה, דקביל קודשא  
ברוך הוא ביה צלותיה, וחס על ישראל,  
ואהדר ליה לוחי אורייתא. בחג הסכות,  
לקביל אהרן, דבזכותיה הוּוּ אֶזְלִין שְׁבַעַה  
עֲנַנִּין, דחפן על ישראל פסופות, ובגין כך  
אינון עבדין סופה. וכל אורייתא, כמה רזין  
עילאין סתימין בה, וכד אלין שבעה מתוספין  
בברכאן, כל עלמא בשלימו סגיאה.

**פְּרֻשַׁת וַיְצַא**

פְּתַח הַהוּא יוּדָאִי וְאָמַר, וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מִקַּל  
לְבָנָה לַח וְלוֹז וְעֶרְמוֹן. וַיִּקַּח לוֹ לְגֵרְמִיָּה,  
וּלְתַקְוָנִיָּה. מִקַּל לְבָנָה, דָּא רְזָא דוּא"ו דְּשִׁמְא  
קְדִישָׁא, דְּאֵקְרִי תְּפָאֲרֵת. דְּאִיהוּ אַחֲדִיד בְּהָ.  
וְאִיהוּ כְּגוֹוְנָא דְּמִקַּל. לְבָנָה, בֶּן (ד' לד ע"ב) לְה"א  
עִילָאָה סְתִימָאָה. לַח, מִסְטָרָא דְּמִיָּא דְּאֵקְרוּן  
חֶסֶד. וְלוֹז, מִסְטָרָא דְּאֵשׁ דְּאֵיקְרִי גְּבוּרָה.  
וְעֶרְמוֹן, מִסְטָרָא דְּגֵרְמִיָּה וְחוּלְקִיָּה. כְּלָלָא דְּכָל  
גּוֹוְנִין. דְּהָא יַעֲקֹב חִפְיָמָא הוּוּ בְּעֶרְמִימוֹתָא.  
וַיִּפְצַל בָּהֶם פְּעֻלוֹת לְבָנוֹת. בָּהֶם, בּוֹ הוּוּ לִיָּה  
לְמִיָּמָר, דְּהָא מִקַּל חֵד הוּוּ. מֵאִי בָּהֶם,  
בְּכָל אֵינוֹן שְׁבַע דְּרָגִין, דְּרַמִּיזִין בְּקָרָא, (ד'ה"א  
כ"ט א) דְּלָף ה' הַגְּדֵלָה וְהַגְּבוּרָה. אֲשֵׁלִים לוֹן

לך ה' הַגְדֵּלָה וְהַגְבוּרָה. הַשְּׁלִים אוֹתָם בְּאוֹתָן פְּצֻלוֹת לְבָנוֹת שְׁפִצֵּל בְּהֵן הַצֵּד שֶׁל הָאֵשׁ, וְסוֹבֵב אוֹתָן לְצַד הַמַּיִם. זֶהוּ שְׁכַתוֹב מִחֹשֶׁף הַלְבָן אֲשֶׁר עַל הַמְּקֻלוֹת. בֹּא וְרֵא, שְׁבַע מַעְלוֹת מִמְּקֻלוֹת רְמוּזוֹת בְּפִסְטוֹקִים הַלְלוּ. וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מִקַּל - אַחַת. אֲשֶׁר עַל הַמְּקֻלוֹת - שְׁתַּיִם. הָרִי שֶׁלֹּשׁ. וַיִּצַּג אֶת הַמְּקֻלוֹת - שְׁתַּיִם. הָרִי חֲמֵשׁ. יַחְמוּ הַצֵּאן אֶל הַמְּקֻלוֹת - הָרִי שְׁבַע.

וְהֵם הַסוּד שֶׁל שְׁבַעַת קוֹלוֹת, וְהֵם סוּד הַכְּתוּב (מִשְׁלֵי ט) חֲצֻבָה עֲמוּדִיָּה שְׁבַעַת. וְהֵם שְׁבַעַת יְמֵי בְּרֵאשִׁית שְׁמֵאִירִים מְרֵאשִׁית, שְׁנִקְרָאת חֲכָמָה. וְהֵם שְׁבַעַת עֲמוּדִים שְׁעֲלֵיהֶם הַקִּים הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, וְהַכֵּל בְּסוּד הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ.

בֹּא וְרֵא, כְּשֶׁהִיָּה הַמְּקַל הַזֶּה בְּיַד יַעֲקֹב הַשְּׁלֵם, קְרֵאָה לוֹ הַתּוֹרָה מִקַּל. וְכֹאֲשֶׁר הָיָה בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, קְרֵאָה לוֹ מִטָּה. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (שְׁמוֹת ד) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ. וְגַם אַהֲרֹן אָחֻז בּוֹ. מַה בֵּין זֶה לְזֶה?

אֲלֵא סוּד עֲלִיּוֹן הוּא. כְּשֶׁהִיָּה בְּיַד יַעֲקֹב, קְרֵאָה לוֹ הַתּוֹרָה מִקַּל, מִהַצֵּד שֶׁל קַל, שְׁהָרִי יַעֲקֹב נִקְרָא קוֹל, שְׁכַתוֹב (בְּרֵאשִׁית כז) הַקַּל קוֹל יַעֲקֹב, וּבִקְוֹל הוּא אָחֻזוֹ, שְׁהָרִי זוֹ דְרָגְתוֹ.

וּבְשֶׁהִיָּה בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, שֶׁהֵם אָחֻזִים בְּנִצְ"ח וְהוֹ"ד, שֶׁהֵם שְׁנֵי עֲמוּדִים, נִקְרָא מִטָּה, לְשׁוֹן שֶׁל תְּמִיכָה, שְׁהָרִי עַל יָדוֹ נִסְמָךְ הָעוֹלָם בַּתּוֹרָה, שְׁיִוצֵאת מִבֵּין שְׁנֵי לְמוּדֵי ה' וְנִתְּנָה עַל יָדָם, וְעַל שֶׁהֵם תּוֹמְכִים אֶת הָעוֹלָם בַּתּוֹרָה, שְׁיִצֵּאָה מִבֵּין נִצְ"ח וְהוֹ"ד שְׁאֲחֻזִים בָּהֶם, קְרֵאָה לוֹ מִטָּה. וּמִי שְׁאוּחֵז בַּתּוֹרָה, תּוֹמְכַת אוֹתוֹ, וּמִחֲזִיקָתוֹ עַל יְרֻכּוֹ שְׁלֵא יִסְטָה

בְּאֵינוֹן קִילוּפֵינ חוֹרוֹרִין, דְּקִלִּיף בְּהוּ סְטָרָא דְאֵשׁ, וְאַסְחַר לוֹן לְסְטָרָא דְמַיִם. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, מִחֹשֶׁף הַלְבָן אֲשֶׁר עַל הַמְּקֻלוֹת.

הָא חֲזִי, שְׁבַע מַעְלוֹת מִמְּקֻלוֹת, רְמִיזִין בְּהֵנִי קְרֵאִי. וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מִקַּל, חַד. אֲשֶׁר עַל הַמְּקֻלוֹת, תְּרִין. הָא תֵּלַת. וַיִּצַּג אֶת הַמְּקֻלוֹת, תְּרִין, הָא חֲמֵשָׁה. יַחְמוּ הַצֵּאן אֶל הַמְּקֻלוֹת, הָא שְׁבַעַת.

וְאֵינוֹן רְזָא דְשְׁבַע קוֹלוֹת, וְאֵינוֹן רְזָא דְכְּתִיב, (מִשְׁלֵי ט א) חֲצֻבָה עֲמוּדִיָּה שְׁבַעַת. וְאֵינוֹן שְׁבַע יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית, דְּנִהְרִין מְרֵאשִׁית, דְּאֵיקְרִי חֲכָמָה. וְאֵינוֹן שְׁבַע סְמְכִין, דְּאָקִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵיהֶוּ עֲלִמָּא, וְכוּלָּא בְּרֵזָא דְשְׁמָא קְדִישָׁא.

הָא חֲזִי, כִּד הָוָה הָאִי מִקַּל בִּידוֹ דְיַעֲקֹב שְׁלִימָא, קְרִי לִיה אֲוִרִיָּתָא מִקַּל. וְכִד הָוָה בִּידֵיהֶוּ דְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, קְרִי לִיה מִטָּה. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת ד כ) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ. וְאַהֲרֹן נְמִי אָחִיד בִּיה. מַה בֵּין הָאִי לְהָאִי.

אֲלֵא רְזָא עֲלִיָּאָה הוּא, כִּד הָוָה בִּידוֹ דְיַעֲקֹב, קְרִי לִיה אֲוִרִיָּתָא מִקַּל, מִסְטָרָא דְקַל, דְּהָא יַעֲקֹב קוֹל אֵיקְרִי, דְכְּתִיב (בְּרֵאשִׁית כז כב) הַקַּל קוֹל יַעֲקֹב. וּבִקְוֹל אָחִיד, דְּהָא דְרָגְיָה הוּא.

וְכִד הָוָה בִּידֵיהֶוּ דְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, דְּאֵינוֹן אָחִידִין בְּנִצְ"ח וְהוֹ"ד, דְּאֵינוֹן תְּרִין סְמְכִין, אֵיקְרִי מִטָּה, לִישְׁנָא דְסְמְכָא. דְּהָא עַל יְדֵיהֶוּ אֲסִתְמִיךְ עֲלִמָּא בְּאֲוִרִיָּתָא, דְּנִפְיָק מִבֵּין תְּרִין לְמוּדֵי ה' וְאַתִּיְהִיבָא עַל יְדֵיהֶוּ. וְעַל דְּאֵינוֹן סְמְכִין לְעֲלִמָּא בְּאֲוִרִיָּתָא, דְּנִפְיָק מִבֵּין נִצְ"ח וְהוֹ"ד, דְּאַחֲזִידֵן בְּהוּ. קְרֵא לִיה מִטָּה. וּמֵאֵן דְּאַחֲזִיד בְּאֲוִרִיָּתָא, סְמְכָא לִיה, וּמִחֲזִיקָא לִיה עַל יְרֻכּוֹ, דְּלֵא יִסְטִי לְיְמִינָא וּשְׁמֵאֲלֵא.



וּבְאֵין אֵינוּן יִשְׂרָאֵל דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב  
לְהוֹן אֹרִייתָא, לְגַלְאָה לֹון רְזִין עֵילְאִין.  
עֲלִייהוּ פְתִיב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה'  
אֲלֵהֵיכֶם חַיִּים פְּלִכֶם הַיּוֹם.

יְמִין וּשְׂמָאל.  
אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁקְדוּשׁ בְּרוּךְ  
הוּא נִתֵן לָהֶם תּוֹרָה לְגַלוּת לָהֶם  
סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים, עֲלֵיהֶם כְּתוּב  
(דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה'  
אֲלֵהֵיכֶם חַיִּים פְּלִכֶם הַיּוֹם.

מְדַרְשׁ הַנְּעֻלָּם

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב. (דניאל ב כב) יָדַע מַה בַּחֲשׂוֹכָא וְנִהוּרָא  
עַמִּיּה שְׂרָא, אָף עַל גַּב דְּנִהוּרָא עַמִּיּה  
שְׂרִי, יָדַע מַה בַּחֲשׂוֹכָא. וְהֵינּוּ דְכְתִיב, (ירמיה כג)  
אִם יִסְתֵּר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ  
נְאֻם ה'. וּמִי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה הַכִּי, וְהָא אֲמַרְן  
דְּהָא חֲכָמְתָא הוּהּ בְּסַמִּיכוּתָא דְקָרְאִי, בְּכָל מַה  
דְּאִיתְמַר, וְהָאִידְנָא פְּשִׁיטוּתָא דְקָרְא צְרִיכְנָא,  
דְּאֲבַרְהֶם הוּהּ, וַיִּצְחַק הוּהּ, וַיַּעֲקֹב הוּהּ. אָמַר  
לִיָּה אָף עַל גַּב דְּהוּוּ, חֲכָמְתָא דְקָרְאִי אֶסְתַּפְּלִנָּא  
לְמַנְדַּע.

מְדַרְשׁ הַנְּעֻלָּם

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב. (דניאל ב) יָדַע מַה  
בַּחֲשׂוֹכָא וְהָאֹר עֲמוֹ שׁוֹרָה. אָף  
עַל גַּב שֶׁהָאֹר עֲמוֹ שׁוֹרָה, יָדַע  
מַה בַּחֲשׂוֹכָא, וְהֵינּוּ מַה שְּׁכַתוּב  
(ירמיה כג) אִם יִסְתֵּר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים  
וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה'. וְהָאֵם  
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כְּךָ, וְהָרִי אֲמַרְנוּ  
שְׁהָרִי חֲכָמָה הֵיטָהּ בְּסַמִּיכוּת  
הַפְּסוּקִים בְּכָל מַה שְׁנֹאֲמַר? וְכַעַת  
פְּשִׁט הַכְּתוּב אָנוּ צְרִיכִים,  
שְׂאֲבָרְהֶם הֵי, וַיִּצְחַק הֵי,  
וַיַּעֲקֹב הֵי, אָמַר לוֹ: אָף עַל גַּב  
שְׁהִיו, אֵת הַחֲכָמָה שֶׁל הַפְּסוּקִים  
הַסְּתַכְּלִתִי לְדַעַת.

רַבִּי יִצְחָק פִּתַּח, (תהלים טו א) מִזְמוֹר לְדוֹד ה' מִי  
יִגוּר בְּאַהֲלָךְ מִי יִשְׁכֵּן בְּהַר קְדוֹשׁ הוֹלֵךְ  
תָּמִים וּפְעֵל צֶדֶק וְדַבֵּר אֱמֶת בְּלִבּוֹ וְגו'. מֵאִי  
מִשְׁמַע, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר רַבִּי יוֹסִי, אֲלִין  
עֲשָׂרָה, אֵינוּן כְּנַגְדַּ עֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת, שְׁעֵתִידִין  
כְּנִיו שֶׁל יַעֲקֹב, לְקַיִּים בַּמָּקוֹם הַהוּא.

רַבִּי יִצְחָק פִּתַּח, (תהלים טו) מִזְמוֹר  
לְדוֹד ה' מִי יִגוּר בְּאַהֲלָךְ מִי יִשְׁכֵּן  
בְּהַר קְדוֹשׁ הוֹלֵךְ תָּמִים וּפְעֵל  
צֶדֶק וְדַבֵּר אֱמֶת בְּלִבּוֹ וְגו'. מַה  
מִשְׁמִיעַ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר רַבִּי  
יוֹסִי, אֵלוּ הַעֲשָׂרָה הֵם כְּנַגְדַּ  
עֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת שְׁעֵתִידִים כְּנִיו  
שֶׁל יַעֲקֹב לְקַיִּים בַּמָּקוֹם הַהוּא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהָא חַד סַר אֵינוּן. אָמַר לִיָּה  
לֹא רְגַל עַל לְשׁוֹנוֹ, לֹא עֲשָׂה לְרַעְהוּ  
רְעָה, חַד מְלָה אֵינוּן. דְּכָל הַמְּרַגֵּל בַּחֲבֵרוֹ,  
מִיָּד עֲשָׂה עֲמוֹ רְעָה. לֹא רְגַל בְּלְשׁוֹנוֹ לֹא עֲשָׂה  
עֲמוֹ רְעָה. וְכִי מֵאֵן שׁוּיָא לְאִלִּין, כְּנַגְדַּ עֲשָׂרַת  
הַדְּבָרוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהָרִי אֶחָד עֲשָׂר  
הֵם? אָמַר לוֹ, לֹא רְגַל עַל לְשׁוֹנוֹ  
לֹא עֲשָׂה לְרַעְהוּ רְעָה - דְּבַר אֶחָד  
הֵם, שְׁכַל הַמְּרַגֵּל בַּחֲבֵרוֹ, מִיָּד  
עֲשָׂה עֲמוֹ רְעָה. לֹא רְגַל בְּלְשׁוֹנוֹ  
- לֹא עֲשָׂה עֲמוֹ רְעָה. וְכִי מִי שֵׁם  
אֵת אֵלֶּה כְּנַגְדַּ עֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת?  
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל עֲשָׂרַת  
הַדְּבָרוֹת מִשְׁתַּמְעִים מֵהֶם. הוֹלֵךְ  
תָּמִים - כְּנַגְדַּ אֲנִי ה' אֱלֹהֶיךָ.  
מְלַמֵּד שְׁצַרִּיף אָדָם לְקַבֵּל עֲלֵיו  
אֵימַת עַל מַלְכוּת שְׁמַיִם, וְאִין לוֹ  
רְשׁוּת לְהַרְהֵר בְּמַה שְׂאִינוּ יְכוּל  
לְהַשִּׁיג, מִשְׁמַע שְׁכַתוּב אֲנִכִּי ה'

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, פְּלֵהוּ עֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת,  
מִשְׁתַּמְעִי מִיְנִייהוּ. הוֹלֵךְ תָּמִים, כְּנַגְדַּ  
(שמות כ ב) אֲנִכִּי ה' אֱלֹהֶיךָ. מְלַמֵּד שְׁצַרִּיף אָדָם  
לְקַבֵּל עֲלֵיו אֵימַת עַל מַלְכוּת שְׁמַיִם, וְאִין לוֹ  
רְשׁוּת לְהַרְהֵר בְּמַה שְׂאִינוּ יְכוּל לְהַשִּׁיג, מִשְׁמַע

דְּכַתִּיב אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ סֵתֶם. פְּתִיב הָכָא הוֹלֵךְ תְּמִים, וּכְתִיב הָתֶם (דברים יח א') תְּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ. וְאִין לֶךְ רִשּׁוֹת לְהִרְהֵר עַל מַה שְּׁלֹא הִרְשִׁית.

אֱלֹהֶיךָ סֵתֶם. פְּתוּב פֶּאן הוֹלֵךְ תְּמִים, וּכְתוּב שָׁם (דברים יח) תְּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ, וְאִין לֶךְ רִשּׁוֹת לְהִרְהֵר עַל מַה שְּׁלֹא הִרְשִׁית.

וּפְעַל צָדֵק, פִּנְגָּד לֹא יִהְיֶה לֶךְ אֱלֹהִים אַחֲרִים עַל פְּנֵי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם. מִפְּאֵן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִין לֶךְ דְּבַר עוֹמֵד פִּנְגָּד חִילוּל ה'. מְנָא לָן. מִמַּסִּית. דְּכַתִּיב (שם י"ד) יִדְּךָ תִּהְיֶה בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה לְהַמִּיתוּ. לְמָה, פִּי בִקֵּשׁ לְהַדִּיחֶךָ מֵעַל ה' אֱלֹהֶיךָ. וְאִי קָטִיל לִיָּהּ, נִקְרָא צַדִּיק, מִקְנָא, וּפּוֹעַל צָדֵק, וְזֵהוּ וּפְעַל צָדֵק.

וּפְעַל צָדֵק - פִּנְגָּד לֹא יִהְיֶה לֶךְ אֱלֹהִים אַחֲרִים עַל פְּנֵי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם. מִפְּאֵן, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִיךָ לֶךְ דְּבַר עוֹמֵד פִּנְגָּד חִילוּל ה'. מְנָן לָנוּ? מִמַּסִּית, שְׁכַתוּב (שם י"ד) יִדְּךָ תִּהְיֶה בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה לְהַמִּיתוּ. לְמָה? פִּי בִקֵּשׁ לְהַדִּיחֶךָ מֵעַל ה' אֱלֹהֶיךָ. וְאִם הִרְגֵּ אֹתוֹ, נִקְרָא צַדִּיק, מִקְנָא וּפְעַל צָדֵק, וְזֵהוּ וּפְעַל צָדֵק.

וְדַבֵּר אָמַת בְּלִבְבוֹ, פִּנְגָּד לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׂוֹא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לִית אִינוּן פְּסֻדָּרָן, וְאִף עַל גַּב דְּלִית אִינוּן פְּסֻדָּרָן, לִית לָן בְּהַ. לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ לֹא עָשָׂה לְרַעְהוּ רְעָה, פִּנְגָּד לֹא תַעֲנֶה בְּרַעַף עַד שְׁקַר. וְחִרְפָּה לֹא נִשָּׂא עַל קְרוּבוֹ, פִּנְגָּד מְחַלֵּל שְׁבִתוֹת בְּפִרְהוּסָא. ר' יוֹסִי אוֹמַר, פִּנְגָּד לֹא תִגְנוּב. דְּכַתִּיב, (שמות כב ב') אִם זָרְחָה הַשְּׁמֶשׁ עָלָיו.

וְדַבֵּר אָמַת בְּלִבְבוֹ - פִּנְגָּד לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׂוֹא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִינוּם פְּסֻדָּרָם, וְאִף עַל גַּב שְׂאִינוּם פְּסֻדָּרָם, אִין זֵה מְשַׁנָּה לָנוּ. לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ לֹא עָשָׂה לְרַעְהוּ רְעָה - פִּנְגָּד לֹא תַעֲנֶה בְּרַעַף עַד שְׁקַר. וְחִרְפָּה לֹא נִשָּׂא עַל קְרוּבוֹ - פִּנְגָּד מְחַלֵּל שְׁבִתוֹת בְּפִרְהוּסָא. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר, פִּנְגָּד לֹא תִגְנוּב (שמות כב) אִם זָרְחָה הַשְּׁמֶשׁ עָלָיו.

נִבְזָה בְּעֵינָיו נִמְאָס, פִּנְגָּד לֹא תִרְצַח. מֵאֵן דְּאִיהוּ נִבְזָה בְּעֵינָיו, לֹא יַעֲבִיד קִטְטָה דִּיקְטוּל, וְלֹא יִקְטְלוּנִיהּ.

וְאֵת יִרְאִי ה' יִכְבֵּד, פִּנְגָּד פִּבְד אֶת אֲבִיךָ וְאֵת אִמְךָ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, עַל הַפֵּל חַיִּיב אָדָם לְכַבֵּד אָבִיו וְאִמּוֹ. יִצָּא מִפְּלֵל זֵה - אִם יִאמְרוּ לוֹ לְעַבֵּד עַל דְּבָרֵי תוֹרָה אוֹ לְעַבֵּד עֲבוּדָה זָרָה, שְׂאִינוּ חַיִּיב לְכַבֵּדֵם. הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב, וְאֵת יִרְאִי ה' יִכְבֵּד.

נִבְזָה בְּעֵינָיו נִמְאָס, פִּנְגָּד לֹא תִרְצַח. מֵאֵן דְּאִיהוּ נִבְזָה בְּעֵינָיו, לֹא יַעֲבִיד קִטְטָה דִּיקְטוּל, וְלֹא יִקְטְלוּנִיהּ.

נִשְׁבַּע לְהִרְעַ וְלֹא יִמַר, פִּנְגָּד לֹא תִנְאַף. דְּהָא אִם יִצְרוּ בְּעֵי לְשִׁלְטָאָה עָלֵיהּ, יִטִּיל שְׁבוּעָה עַל יִצְרוֹ, כְּבוּעִז, דְּאָמַר (רות ג' א') חַי ה' ה' שְׁכַבִּי עַד הַבֶּקֶר.

נִשְׁבַּע לְהִרְעַ וְלֹא יִמַר, פִּנְגָּד לֹא תִנְאַף. דְּהָא אִם יִצְרוּ בְּעֵי לְשִׁלְטָאָה עָלֵיהּ, יִטִּיל שְׁבוּעָה עַל יִצְרוֹ, כְּבוּעִז, דְּאָמַר (רות ג' א') חַי ה' ה' שְׁכַבִּי עַד הַבֶּקֶר.

בספו לא נתן בנשף, האי הוא פנגד לא תגנוב.  
דאי הוא לא אוזיף ברביתא, ודאי לא  
יזיל ויגנוב. ושחד על נקי לא לקח, פנגד לא  
תחמד.

אמר רבי יוסי בן קיסמא, פנגד אלו נאמר  
ביעקב עשרה אחרים, דכתיב ויפגע  
במקום, א'. וילן שם, ב'. פי בא השמש, ג'.  
ויקח מאבני המקום, ד'. וישם מראשותיו,  
ה'. וישכב במקום ההוא, ו'. ויחלום והנה  
סלם מצב ארצה, ז'. וראשו מגיע השמימה,  
ח'. והנה מלאכי אלהים, ט'. עולים ויורדים  
בו, י'. **הא עשרה.** (דף לה ע"א)

דבר אחר ויפגע במקום, רבי בו פתח, (שה"ש  
א) אל תראני שאני שחרחרת ששזפתני  
השמש בני אמי נחרו בי שמני נטרה את  
הפרמים פרמי שלי לא נטרתי. הא אתחזר על  
יעקב, דשלטנא דייעקב בקדמיתא הוה  
שמשא, ואתחזר ההוא שולטנא לעשו,  
ואתעבר מניה. ויעקב אמר, אל תראני שאני  
שחרחרת, דהא אתיהיבת לי שלטנא  
דסיהרא, דהיא אוכמא לעידנין וזמנין.  
ששזפתני השמש, פד אתעבר מני שלטנא  
דשמשא.

בני אמי נחרו בי, זהו עשו. דכתיב, (בראשית כז  
מא) וישטם עשו את יעקב. שמני נטרה את  
הפרמים, דכתיב (שם לא מ) הייתי ביום אכלני חרב  
וקרח בלילה. פרמי שלי לא נטרתי, דכתיב  
(שם ל ל) ועתה מתי אעשה גם אנכי לביתי.

ויפגע במקום, רבי יצחק אמר, באיזה מקום  
פגע, במקום שעתיד לעמוד בית  
המקדש, והתפלל שם. רבי יהודה אומר, היום  
היה גדול, ורצה להלוך ולא יכיל.  
אמר רבי יוסי, התפלל באותו מקום, והתחיל

בספו לא נתן בנשף - זהו פנגד  
לא תגנוב. שאם אינו מלוה  
ברבית, ודאי לא ילף ויגנוב. ושחד  
על נקי לא לקח - פנגד לא תחמד.  
אמר רבי יוסי בן קיסמא, פנגד  
אלו נאמר ביעקב עשרה אחרים,  
שפתיב (בראשית כח) ויפגע במקום  
- א'. וילן שם - ב'. פי בא השמש  
- ג'. ויקח מאבני המקום - ד'.  
וישם מראשותיו - ה'. וישכב  
במקום ההוא - ו'. ויחלום והנה  
סלם מצב ארצה - ז'. וראשו מגיע  
השמימה - ח'. והנה מלאכי  
אלהים - ט'. - עולים ויורדים בו -  
י'. הנה עשרה.

דבר אחר, ויפגע במקום - רבי  
בו פתח, (שיר א) אל תראני שאני  
שחרחרת ששזפתני השמש בני  
אמי נחרו בי שמני נטרה את  
הפרמים פרמי שלי לא נטרתי.  
הרי חוזר על יעקב, ששלטון  
יעקב בראשונה היה השמש,  
וחזר אותו השלטון לעשו,  
והעבר ממנו. ויעקב אמר, אל  
תראני שאני שחרחרת, שהרי נתן  
לי שלטון הלבנה, שהיא שחורה  
לעתים וזמנים. ששזפתני השמש  
- כשהעבר ממני שלטון השמש.  
בני אמי נחרו בי - זהו עשו,  
שפתיב (בראשית כז) וישטם עשו את  
יעקב. שמני נטרה את הפרמים  
- שפתיב (שם לא) הייתי ביום  
אכלני חרב וקרח בלילה. פרמי  
שלי לא נטרתי - שפתיב (שם ל)  
ועתה מתי אעשה גם אנכי לביתי.  
ויפגע במקום - רבי יצחק אמר,  
(שם כח) באיזה מקום פגע? במקום  
שעתיד לעמד בית המקדש,  
והתפלל שם. רבי יהודה אומר,  
היום היה גדול, ורצה להלוך ולא  
יכיל.

אמר רבי יוסי, התפלל באותו  
מקום והתחיל להתרעם לפני  
קונו על שהעבר ממנו אותו

לְהִתְרַעַם לְפָנַי קוֹנוֹ, עַל דִּאֲתַעְבֵּר מַגִּיהַ הַהוּא שׁוֹלְטָנָא דְשִׁמְשָׁא, הִדָּא הוּא דְכִתִּיב, וַיִּלְךְ שָׁם. כְּמָה דְאֵתְ אָמַר (שְׁמוֹת טו כד) וַיִּלְוֵנוּ הָעַם עַל מִשָּׁה, לְשׁוֹן תְּרַעוּמוֹת. וְלָמָּה, מִפְּנֵי כִּי בָּא הַשִּׁמְשׁ, דִּאֲתַעְבֵּר מַגִּיהַ וְאֲתִיְהִיבַת לַעֲשׂוֹ.

כְּמָה עֲשֶׂה יַעֲקֹב, הַתְּחִיל בּוֹכָה. מִיָּד וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מֵרֵאשׁוֹתָיו, כְּדִי לְצַעַר נַפְשׁוֹ. פִּיּוּצָא בְּדָבָר (שֵׁם יז ב) וַיִּקְחוּ אֲבָן וַיִּשְׂימוּ תַחְתָּיו וַיִּשָּׁב עָלֶיהָ.

וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם, אָמַר רַבִּי יוֹסִי אֲבָן אַחַת מִמֶּשׁ הִיְתָה. מִשְׁמַע דְּכִתִּיב מֵאֲבָנֵי, וְלֹא אֲבָנֵי. כְּמָה דְאֵתְ אָמַר מִבְּנוֹת הַפְּנַעְנֵנִי, וְלֹא אָמַר אֶלָּא אַחַת. הִדָּא הוּא דְכִתִּיב, (בְּרַאשִׁית כד ב) אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנֵי מִבְּנוֹת הַפְּנַעְנֵנִי, אַחַת מֵהֶן. (ע"כ מדרש הנעלם)

רַבִּי זִירָא עָאל קָמֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֶרְךָ, אֲשֶׁכַּחֲיָה דִּהְוָה יְתִיב, וְעִינָוִי נִבְעִין מֵיָא, וְהוּוּ מְרַחֵשׁ בְּשִׁפּוֹתֶיהָ וּבְכִי, חֲזַר לְאַחֲרוּי רַבִּי זִירָא. אָמַר לְשִׁמְשִׁיָּה, מַאי הָאֵי דִּיתִיב מֵר וּבְכִי, אָמַר תְּרִי זְמַנִּי עֵיילִינָא לְקַרְבָּא גְבוּי, וְלֹא יְכִילָנָא. עַד דִּהְוּוּ יְתַבִּי, חֲמוּן לִיָּה דְעָאל לְאֲדָרִיָּה, עַד דִּנְחַת, הָוּוּ קָלִיָּה אֲזִיל בְּבִיתָא וּבְכִי.

שְׁמַע דִּהְוָה אָמַר, אֲבָנָא אֲבָנָא, אֲבָנָא קְדִישָׁא עֵילָאָה עַל כָּל עֲלָמָא, בְּקִדּוּשְׁתָּא דְמֵאֲרָךְ, זְמַיְנֵי בְּנֵי עַמְמֵיָא לְאַתְזִלְזָלָא בְּךָ, וְלֹאֲוֹתְבָא גּוֹלְמֵי מְסֻאֲבִין עֲלֶךָ, לְסֻאֲבָא אַתְרָךְ קְדִישָׁא, וְכָל מְסֻאֲבִין יְקַרְבוּן בְּךָ, וְוִי לְעֲלָמָא בְּהֵהוּא זְמַנָּא.

נְחַת וַיְתִיב בְּסוּלְסָלְנִיָּה, אָמַר רַבִּי זִירָא לְשִׁמְשִׁיָּה, זִיל וְאִימָא לִיָּה לְמַר, אִי אִיעוּל קָמִיָּה. עָאל שִׁמְשִׁיָּה, אָמַר הָאֵ רַבִּי זִירָא הָבָא, לָא אֲשַׁגַּח בִּיָּה, וְלֹא זְקִיף עֵינּוּהִי.

שְׁלֹטוֹן שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב וַיִּלְךְ שָׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת טו) וַיִּלְוֵנוּ הָעָם עַל מִשָּׁה, לְשׁוֹן תְּרַעוּמוֹת. וְלָמָּה? מִפְּנֵי כִּי בָּא הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהֶעֱבֵר מִפְּנֵי וּנְתַן לַעֲשׂוֹ.

כְּמָה עֲשֶׂה יַעֲקֹב? הַתְּחִיל בּוֹכָה. מִיָּד וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מֵרֵאשֹׁתָיו, כְּדִי לְצַעַר נַפְשׁוֹ. פִּיּוּצָא בְּדָבָר (שֵׁם יז ב) וַיִּקְחוּ אֲבָן וַיִּשְׂימוּ תַחְתָּיו וַיִּשָּׁב עָלֶיהָ.

וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם - אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲבָן אַחַת מִמֶּשׁ הִיְתָה, מִשְׁמַע שְׁכַתּוּב מֵאֲבָנֵי וְלֹא אֲבָנֵי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר מִבְּנוֹת הַפְּנַעְנֵנִי, וְלֹא אָמַר אֶלָּא אַחַת. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (בְּרַאשִׁית כב) אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנֵי מִבְּנוֹת הַפְּנַעְנֵנִי, אַחַת מֵהֶן. (ע"כ מדרש הנעלם)

רַבִּי זִירָא נִכְנַס לְפָנַי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֶרְךָ. מֵצָא אוֹתוֹ שֶׁהִיָּה יוֹשֵׁב, וְעִינָיו נֹבְעִים מִיָּם, וְהִיָּה מְרַחֵשׁ בְּשִׁפְתוֹתָיו וּבְכֹכָה. חֲזַר לְאַחֲרוּי רַבִּי זִירָא. אָמַר לְשִׁמְשׁוֹ: מַה זֶה שִׁיּוֹשֵׁב מֵר וּבּוֹכָה? אָמַר: פְּעַמִּים נִכְנַסְתִּי לְקָרֵב אֵלָיו, וְלֹא יְכַלְתִּי. בְּעוֹדִם יוֹשְׁבִים, רָאוּ אוֹתוֹ שֶׁנִּכְנַס לְחֲדָרוֹ. עַד שֶׁיָּרַד, הִיָּה קוֹלוֹ הוֹלֵךְ בְּבֵית וּבּוֹכָה.

שָׁמַע שֶׁהִיָּה אוֹמֵר: אֲבָן אֲבָן, אֲבָן קְדוּשָׁה עֵלְיוֹנָה עַל כָּל הָעוֹלָם, בְּקִדּוּשַׁת רַבּוּךָ, עֲתִידִים בְּנֵי הָעַמִּים לְהִזְדַּלְזֹל בְּךָ וּלְהוֹשִׁיב גְּלָמִים טְמֵאִים עֲלֶיךָ לְטַמְּא אֶת מְקוֹמְךָ הַקְּדוֹשׁ, וְכָל הַטְּמֵאוֹת יְקַרְיְבוּ בְּךָ. אוֹי לְעוֹלָם בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן.

יָרַד וַיִּשָּׁב בְּכִסְאוֹ. אָמַר רַבִּי זִירָא לְשִׁמְשׁוֹ: לָךְ וְאָמַר לוֹ לְמַר, אִם אֲכַנְס לְפָנָיו? נִכְנַס שִׁמְשׁוֹ, אָמַר: הִנֵּה רַבִּי זִירָא פָּאן. לֹא הִשְׁגִּיחַ בּוֹ, וְלֹא הָרִים עֵינָיו.

אחר כך אמר: רבי זירא שיכנס, ואתה שב בחוץ. נכנס רבי זירא והרכיז ברפיו, וישב לפניו. ראה רבי אלעזר, בעט ברגלו, אמר: קום משם, ושב פדרכך. קם וישב פדרכו.

אמר רבי זירא: זה שמר היה בוכה, מה ראה? אמר: מרפכה בשכר גדול של כל העולם, ראיתי אותה אכן היקרה הקדושה שממנה נשתל העולם, ואותה האכן הייתה שיעקב שם את ראשו עליה.

וכי האכן שממנה נשתל כל העולם, וראשה היה שקוע בפתח הגדול, איך יכל יעקב לנענע אותה? אלא אותה האכן זויותיה היו שקועות בפתח הגדול, וראשה נתגלה בבית המקדש, ועליה קדש הקדשים, והשכינה הפכוד העליון עליה. זהו שכתוב (בראשית מט) משם רעה אכן ישראל. והשם הקדוש של המלך העליון היה חקוק עליה. בשבא יעקב, קרא אותו השם הקדוש, ונטלה מכאן, ושם באותו מקום שקדש הקדשים היה שם. אמר רבי זירא, אני שמעתי בשם רבי בו שאמר את סוד הדבר בזה, ולא נזכרתי.

אמר רבי אלעזר, אי רבי זירא, דעתי חסה עליך. ואולי הדבר הזה הוא ששמעת, וכך הוא ברור הדבר, שכתוב (שם כח) ויקח מאבני המקום. אכן אחת מאבני המקום. מאיזה מקום? ממקום הידוע, שהוא מקום התהום, ששם אבנים ששוחקים מים לכל העולם. זהו שכתוב (איוב יד) אבנים שחקו מים.

האכן הזאת הייתה עקר לכלם, והייתה עולה עד מקום שהיה שם בית המקדש. ויעקב לא הייתה פונתו על שום אחת מהן, אלא

לבתר אמר, רבי זירא ליעול, ואת תיב לבר. עאל ר' זירא, וארכיז ברפוי, ויתיב קמיה. חמא ר' אלעזר, בטש ברגליה, אמר קום מהתם, ותיב פארחד, קם ויתיב פארחיה. אמר רבי זירא, האי דמר דהוה בכי, מאי חזא. אמר, ארפכתא תבירא סגיאה דכל עלמא, חזינא ההוא אבנא יקירא קדישא, דמינה אשתיל עלמא. וההוא אבנא הוה, דשוי יעקב רישיה עלה.

וכי אבנא דמינה אשתיל כל עלמא, והוה רישיה משקעא בתהומא רבא, היך יכול יעקב לנענעה לה. אלא ההוא אבנא, זויתיה משקען בתהומא רבא, ורישיה אתמגוס בבי מקדשא, ועלה קדש קודשין, ושכינתא יקרא עילאה עלה. הדא הוא דכתיב, (שם מט כד) משם רועה אכן ישראל. ושמא קדישא דמלכא עילאה הוה גליף עלה.

בד אתא יעקב, קרא ההוא שמא קדישא, ונסבה מכאן, ושויה בההוא אתר דקדש קדשין הוה תמן. אמר רבי זירא, אנא שמענא בשם ר' בו, דאמר רזא דמלה בהאי, ולא אדפרנא.

אמר רבי אלעזר, אי רבי זירא דעתי אחיס עלך. ודילמא האי מלה שמעת, וכך הוא ברירא דמלתא, דכתיב ויקח מאבני המקום, אכן אחת מאבני המקום. מאיזה מקום, ממקום הידוע, שהוא מקום התהום, ששם אבנים ששוחקים מים לכל העולם. הדא הוא דכתיב, (איוב יד יט) אבנים שחקו מים.

האכן הזאת, הייתה עיקר לכלם, והייתה עולה עד מקום שהיה שם בית המקדש. ויעקב לא הייתה פונתו על שום אחת מהן, אלא עליה, משום דרמיזא ליה רמיזא. מה

היא דכל אשתיל מינה, כף יעקב כל עלמא אשתיל מניה.

עליה, משום שרמזה לו רמז. מה היא שהכל נשתל ממנה, כף יעקב כל העולם נשתל ממנו.

באותה שעה ויקח מאבני המקום, שהיא עיקר כל העולם, וישם מראשותיו, שם בלבו שהיא מראשותיו, דוגמת זה פזו. מיד וישכב במקום ההוא, כלומר, נתישבה דעתו באותו מקום.

באותה השעה, ויקח מאבני המקום, שהיא עקר כל העולם. וישם מראשותיו - שם בלבו, שהיא מראשותיו - דוגמת זה פזו. מיד וישכב במקום ההוא. כלומר, נתישבה דעתו באותו מקום.

וסימן ידוע לקח, אמר זו היא דוגמא שלי, ואם לזו תהיה שום מעלה, בידוע שיהיה לי מעלה. ועל כף שם לבו עליה, ונדר נדר, דכתיב, והאבן הזאת אשר שמתי מצבה כלומר, אם האבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים, מיד וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך. נדר המעשר. אמר רבי זירא, הא ודאי שמענא.

וסימן ידוע לקח, אמר: זו היא דגמא שלי, ואם לזו תהיה שום מעלה, בידוע שיהיה לי מעלה. ועל כף שם לבו עליה, ונדר נדר, שכתוב (בראשית כח) והאבן הזאת אשר שמתי מצבה. כלומר, אם האבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים, מיד - וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך. נדר המעשר. אמר רבי זירא, זה ודאי שמעתי.

אמר ליה, על האי אתקרי (שם מט כד) אבן ישראל. כלומר, נקראה כף על שמו, על שנתן לבו ועיניו עליה. והקדוש ברוך הוא עשה אותה בית עולמים, ושם היתה שכנתו. ועל דא בכינא, דחזינא דעל האי אבנא, זמינין לשואה סואבת עממיא, ופגרי מיתייא. מאן לא יכפי, ווי לעלמא, ווי לההוא זימנא, ווי לההוא דרא. בכה פד בקדמיתא, אתנח ואשתיק. לבתר חזר ואמר, ווי לאינון דיהון זמינין בעלמא, פד יתער מלכא עילאה דעלמא.

אמר לו, על זה נקראת אבן ישראל (שם מט), כלומר, נקראה כף על שמו, על שנתן לבו ועיניו עליה. והקדוש ברוך הוא עשה אותה בית עולמים, ושם היתה שכנתו.

בכה רבי זירא, אמר מלאכא קדישא ידע דין, יאות הוא למבפי עליה. זפאין אתון צדיקיא, דאתון קדישין בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

ועל זה בכיתי, שראיתי שעל האבן הזו עתידים לשים את טמאת העמים ופגרי מתים. מי לא יבכה? אוי לעולם! אוי לאותו הזמן! אוי לאותו הדור! בכה כבראשונה, נאנח ושתק. אחר כף חזר ואמר: אוי לאותם שיהיו נמצאים בעולם, כשיתעורר המלך העליון של העולם.

פרשתא יח. ויחלם והנה סלם מצב ארצה וגו', עלים וירדים בו. רבי פתח בהאי קרא, (שה"ש ד ד) כמגדל דוד צוארף בנוי

בכה רבי זירא. אמר, מלאך הקדוש יודע את זה, ראוי הוא לבכות עליה. אשריכם הצדיקים, שאתם קדושים בעולם הזה ובעולם הבא. פרשה י"ח. (שם כח) ויחלם והנה סלם מצב ארצה וגו', עלים

לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמֶּגֶן תְּלוּי עָלָיו כָּל שְׁלֹטֵי  
הַגְּבָרִים. אָמַר רַבִּי, כָּל הַדְּבָרִים יָכְלוּ וְהַתּוֹרָה  
לֹא תִכְלֶה. וְאֵין דָּבָר חָבִיב לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ  
הוּא, כָּמוֹ הַתּוֹרָה וְלוֹמְדֶיהָ. דִּתְנֵן, כָּל הַמִּתְעַסֵּק  
בַּתּוֹרָה בְּכָל יוֹם, (דף לה ע"ב) יִתְחַדְּשׁוּ לוֹ סִתְרִים  
שֶׁל מַעְלָה. וְהַתּוֹרָה אוֹמֶרֶת לוֹ, (שם ח ב) אֲשַׁקֵּךְ  
מִיַּיִן הַרְקַח מַעֲסִים רַמְנִי. זֶהוּ יֵינָה שֶׁל תּוֹרָה.  
וְזֶהוּ יַיִן הַמְּשׁוּמָר בַּעֲנַבּוּי מִשְׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית.  
וְהֵם דְּבָרִים הַעֲתִידִים לְהַגְלוֹת לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד  
לְבָא.

קָם רַבִּי בּוֹ עַל רַגְלָיו וְאָמַר, אֵי כֶּף הוּא, לֹא  
הָיָה לִיָּה לְמֵימַר, אֲלֵא יַיִן הַמְּשׁוּמָר בַּעֲנַבּוּי  
מֵהָר סִינִי, מֵהוּ מִשְׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית. אָמַר  
לִיָּה, אֵינּוֹן עוֹמְקֵי סְדְרֵי בְּרֵאשִׁית, דְּלֹא אֵיתְגַּלוּ  
לְכַר נֶשׁ, וְזַמְיִנִן צַדִּיקָא לְמַנְדַּע לוֹן, כְּגוֹוֹנָא  
דָּא יִנְדַּעוֹן אֵינּוֹן דְּעַסְקוּ בְּאוֹרֵייתָא תְּדִיר.  
וְתֵאנָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רְזָא אוֹרֵייתָא  
לְחַפְיָמִין אֲתֵיָּהִיבוּ, לְאֵינּוֹן  
דְּאֲתַעְסִיקוּ בְּאוֹרֵייתָא תְּדִיר. וְתַנִּי רַבִּי יְהוּדָה,  
כָּל מֵאֵן דְּהוּא עֹסִיק בְּאוֹרֵייתָא כָּל צָרְפוּ,  
סְלָקִין לִיָּה לְנִשְׁמַתִּיהָ לְעֵילָא, כִּד אִיהוּ נְאִים  
בְּשִׁינְתִּיהָ, וְאוֹלְפִין לִיָּה מְעוֹמְקֵי תּוֹרָה. וּמֵינָה  
דוֹבְבִין וּמְרַחֲשֵׁן שְׁפּוֹתִיהָ בִּימָמָא, הִדָּא הוּא  
דְּכְתִיב, (י"ט שם) דוֹבֵב שְׁפֹתַי יִשְׁנִים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל הַמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ,  
כְּשֶׁהוּא יִשָּׁן בְּלֵילָה, נִשְׁמַתוּ עוֹלָה  
לְמַעְלָה וּמְרֵאִין לָהּ אוֹתָן הַדְּבָרִים הַעֲתִידִין  
לְהִיּוֹת בַּעוֹלָם.

רַבִּי יוֹסִי הָיָה יְתִיב וְעֹסִיק בְּאוֹרֵייתָא, אֲתָא  
לְגַבְיָהּ רַבִּי אַבָּא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי מְאָרִי  
דְּשִׁמְעָתָא אֲתָא. קָם קַמִּיָּה, יִתְבוּ וְאֲתַעְסְקוּ  
בְּאוֹרֵייתָא, עַד דְּהוּוּ יִתְבִּי, רַמֵּשׁ לֵילֵיא, יִתְבוּ  
וְאֲתַעְסְקוּ בָּהּ, עַד פְּלַגּוֹת לֵילֵיא.

וְיִרְדִּים בּוֹ. רַבִּי פִתַּח בְּפִסְוִק הָיָה,  
(שיר ד) כְּמַגְדֵּל דְּדוֹד צְוֹאֲרָךְ בְּנוֹי  
לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמֶּגֶן תְּלוּי עָלָיו  
כָּל שְׁלֹטֵי הַגְּבָרִים. אָמַר רַבִּי, כָּל  
הַדְּבָרִים יָכְלוּ - וְהַתּוֹרָה לֹא  
תִכְלֶה. וְאֵין דָּבָר חָבִיב לִפְנֵי  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּמוֹ הַתּוֹרָה  
וְלוֹמְדֶיהָ. שְׁשִׁינּוּ, כָּל הַמִּתְעַסֵּק  
בַּתּוֹרָה בְּכָל יוֹם, יִתְחַדְּשׁוּ לוֹ  
סִתְרִים שֶׁל מַעְלָה, וְהַתּוֹרָה  
אוֹמֶרֶת לוֹ (שם ח) אֲשַׁקֵּךְ מִיַּיִן  
הַרְקַח מַעֲסִים רַמְנִי. זֶהוּ יֵינָה שֶׁל  
תּוֹרָה, וְזֶהוּ יַיִן הַמְּשׁוּמָר מִשְׁשֶׁת  
יָמֵי בְּרֵאשִׁית, וְהֵם דְּבָרִים  
הַעֲתִידִים לְהַגְלוֹת לְצַדִּיקִים  
לְעֵתִיד לְבָא.

קָם רַבִּי בּוֹ עַל רַגְלָיו וְאָמַר, אֵם  
כֶּף הוּא - לֹא הָיָה לוֹ לֹמַר אֲלֵא  
יַיִן הַמְּשׁוּמָר בַּעֲנַבּוּי מֵהָר סִינִי, מֵה  
זֶה מִשְׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית? אָמַר  
לוֹ, אוֹתָם עֲמָקֵי סְדְרֵי בְּרֵאשִׁית  
שֶׁלֹּא הִתְגַּלוּ לְאָדָם, וְעֵתִידִים  
הַצַּדִּיקִים לְדַעַת אוֹתָם, כָּמוֹ כֵּן  
יִדְעוּ אוֹתָם שְׁעַסְקוּ בַּתּוֹרָה תְּמִיד.  
וְכִמְדַּנּוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, סוּדוֹת  
הַתּוֹרָה נִתְּנוּ לְחַכְמִים, לְאוֹתָם  
שְׁמַתְעַסְקִים תְּמִיד בַּתּוֹרָה. וְשִׁנָּה  
רַבִּי יְהוּדָה, כָּל מִי שֶׁהוּא עוֹסֵק  
בַּתּוֹרָה כָּל צָרְפוּ, מַעֲלִים אֶת  
נִשְׁמַתוֹ לְמַעְלָה, כְּשֶׁהוּא יִשָּׁן  
בְּשִׁנְתוֹ, וּמְלַמְּדִים אוֹתוֹ מְעַמְקֵי  
תּוֹרָה, וּמְמַנְה דוֹבְבִים וּמְרַחֲשִׁים  
שְׁפּוֹתֵיהוּ בַּיּוֹם. זֶהוּ שְׁכַתוּב (שם י)

דוֹבֵב שְׁפֹתַי יִשְׁנִים.  
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל הַמִּתְעַסֵּק  
בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ, כְּשֶׁהוּא יִשָּׁן  
בְּלֵילָה, נִשְׁמַתוּ עוֹלָה לְמַעְלָה,  
וּמְרֵאִים לָהּ אוֹתָם הַדְּבָרִים  
הַעֲתִידִים לְהִיּוֹת בַּעוֹלָם.

רַבִּי יוֹסִי הָיָה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק  
בַּתּוֹרָה. בָּא אֵלָיו רַבִּי אַבָּא. אָמַר  
רַבִּי יוֹסִי, בַּעַל הַהֲלָכָה בָּא. קָם  
לְפָנָיו. יִשְׁבוּ וְהִתְעַסְקוּ בַּתּוֹרָה.  
בַּעוֹדָם יוֹשְׁבִים, יִרְדֵּי הַלֵּילָה. יִשְׁבוּ  
וְהִתְעַסְקוּ בָּהּ עַד חֲצוֹת הַלֵּילָה.

נרדם רבי אבא, ורבי יוסי היה יושב. ראה את רבי אבא שפניו מעט סמוקות, והוא צוחק. וראה אור גדול בבית. אמר רבי יוסי, מזה נשמע ששכינה פאן. הרבין עיניו יושב שם. עד שהיתה עולה שחרות הבקר והאור היה מאיר בבית, עד שהרים עיניו ראה הבקר, ונחשף הבית.

התעורר רבי אבא, ופניו היו מאירים ועיניו צוחקות. אהז בו רבי יוסי. אמר רבי אבא, אני יודע מה שאתה רוצה, חייף, סודות עליונים ראית, ובשעה שאחז בנשמת, בעל הפנים העלה אותך לחדרים גדולים ועליונים. וראיתי את נשמות שאר הצדיקים שעולות לשם, ואמר להם, אשריכם הצדיקים שבשבילכם אני נבנה בבנין קדוש של השם הנכבד, לענות לצבאות המלך העליון. וראיתי את תורתך שהיתה מנחת שם תלי תלים כמגדל גדול, ומשום כך שמחתי בחלקי, וצחקו עיני.

אמר רבי יצחק, אל תתמה על זה של רבי אבא, שהרי הפסוק מעיד כך, ששנינו, עשה הקדוש ברוך הוא את זה הממנה תחתיו, ותלה ממנו כל שאר הצבאות, כמו הצואר הזה, שכל הגוף תלוי ממנו. ובשעה שהצדיקים עוסקים בתורה, הקדוש ברוך הוא בונה עולמו, ונותן שמו בקרבנו, להגיע לכל, ולהספיק לעולם מוטובו של מקום.

ובשארן הצדיקים עוסקים בתורה, הקדוש ברוך הוא נוטל שמו מקרבנו, ואזי העולם חסר, והוא אינו במעלות היכולת. מנין לנו? שכתוב (שם ד) כמגדל דויד צוארף בנוי לתלפיות. אם מרבים ומגדלים הצדיקים תורה כמגדל הזה, מיד צוארף בנוי לתלפיות.

אדמוך רבי אבא, ורבי יוסי היה יתיב, חמא לרבי אבא, דאנפוי מסמקי טפי, והוא חייף, וחמא נהורא רבא בביתא. אמר רבי יוסי, שמע מיניה דשכינתא הכא. ארכין עינוי, יתיב תמן. עד דהיה סליק שחרותא דצפרא, ונהורא הוה נהיר בביתא, עד דזקף עינוי, חמא צפרא ואתחשף ביתא.

איתער רבי אבא, ואנפוי הוה נהירין, ועינוי חייכין. אחיד ביה רבי יוסי, אמר רבי אבא, אנא ידענא מה את בעי. חייף, רזין עלאין חמית, ובשעתא דאחיד נשמתא דילי מארי דאפייא, סליק לה לאדרין רברבין ועילאין.

וחמית נשמתהון דשאר צדיקיא דסלקי תמן, ואמר לון זכאין אתון צדיקיא, דבגיניכון אנא אתבני בבנינא קדישא, דשמא יקרא, לאענאה לחילוי דמלפא עילאה. וחמית אורייתי, דהוה מנחא תמן תלי תלים כמגדלא רבא. ובגיני כך חדינא בחולקי, וחייכין עינאי. אמר רבי יצחק, אל תתמה על הא דרבי אבא, דהא קרא אסהיד כך. דתנינן, עשה הקדוש ברוך הוא לזה הממונה תחתיו, ותלה ממנו כל שאר הצבאות, פהאי צואר, שכל הגוף תלוי ממנו. ובשעה שהצדיקים עוסקים בתורה, הקדוש ברוך הוא בונה עולמו, ונותן שמו בקרבנו, להגיע לכל, ולהספיק לעולם מוטובו של מקום.

ובשארן הצדיקים עוסקין בתורה, הקדוש ברוך הוא נוטל שמו מקרבנו, ואזי העולם חסר, והוא אינו במעלות היכולת. מנא לן, דכתיב, (שם ד) כמגדל דוד צוארף בנוי לתלפיות. אם מרבים ומגדלים הצדיקים תורה פהאי מגדל, מיד צוארף בנוי לתלפיות. זהו



זהו שהוא צנארו של עולם, בנוי בכנן קדוש, שכל הפיות תלו ונלאו לדעת השגחתו, וזהו תלפיות, כמו שנאמר (בראשית מז) ותלה ארץ מצרים.

ואז אלף המגן תלוי עליו, וכל שליטי הגברים. אותם הנקראים אלף אלפים, וכל הנשאר תלויים עליו, וכל השליטים וכל העולמות מלאים מטובו של מקום.

אמר רבי יהודה, והינו שפתוב (שם כח) ויחלם והנה סלם מצב ארצה, כלומר, כשהצדיקים אינם עוסקים בתורה - סלם מצב ארצה, ואינו במעלה. זכו הצדיקים ועסקו בתורה - ראשו מגיע השמימה, אזי יש לו מעלה וכל טוב לא יחסר. ומיד - והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. מהו בו? אמר רבי יהודה, בשמו של מקום, כמו שנאמר (תהלים קיח) נגילה ונשמחה בו.

אמר רבי יצחק, בו - באותו ממנה. ומפני מה? שפתוב אחריו (בראשית כח) והנה ה' נצב עליו על אותו ממנה. מפני זה עולים ויורדים בשבילו, מפני שמו של מקום שהוא נצב עליו. אמר רבי תנחום, למה נקרא שמו מלך שלם מפל שאר הצבאות? שאין לך נושא שמו של מקום בקרבן כמו זה.

אמר רבי יעקב, רמזו ליעקב, והשיבו על מה שנתרעם לפני הקדוש ברוך הוא. כלומר, שאם בניו יזכו לעסק בתורה ובמצוות, יש מעלה לזה ומעלה לבניו. לא זכו לעסק בתורה ובמצוות - אין מעלה לזה ואין מעלה לבניו. זהו שפתוב (שם) והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. מלאכי אלהים

שהוא צנארו של עולם, בנוי בכנן קדוש, שכל הפיות תלו ונלאו לדעת השגחתו, וזהו תלפיות, כמה דאת אמר (בראשית מז) ותלה ארץ מצרים.

ואז אלף המגן תלוי עליו, וכל שליטי הגברים, אותן הנקראים אלף אלפים, וכל הנשאר תלויים עליו, וכל השליטין, וכל העולמות, מלאים מטובו של מקום.

אמר רבי יהודה, והיינו דכתיב ויחלם והנה סלם מצב ארצה, כלומר, כשהצדיקים אינם עוסקים בתורה, סלם מצב ארצה, ואינו במעלה. זכו הצדיקים ועסקו בתורה, ראשו מגיע השמימה, אזי יש לו מעלה, וכל טוב לא יחסר, ומיד והנה מלאכי אלהים עולים וירדים בו. מאי בו? אמר רבי יהודה, בשמו של מקום. כמה דאת אמר (תהלים קיח) נגילה ונשמחה בו.

אמר רבי יצחק, בו, בההוא ממונה. ומפני מה. דכתיב אחריו, והנה ה' נצב עליו, על ההוא ממונה. מפני זה עולים ויורדים בשבילו. מפני שמו של מקום, שהוא נצב עליו. אמר רבי תנחום, למה נקרא שמו מלך שלם, מפל שאר הצבאות. שאין לך נושא שמו של מקום בקרבן כמו זה.

אמר רבי יעקב, רמזו ליעקב, והשיבו על מה שנתרעם לפני הקדוש ברוך הוא. כלומר, שאם בניו יזכו לעסק בתורה ובמצוות, יש מעלה לזה, ומעלה לבניו. לא זכו לעסק בתורה ובמצוות, אין מעלה לזה, ואין מעלה לבניו. הדין הוא דכתיב, והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. מלאכי אלהים, אלו בניו של יעקב, זכו עולים. לא

- אלו בְּנֵי שֶׁל יַעֲקֹב, זְכוּ - עוֹלָם.  
לא זְכוּ - יוֹרְדִים. בו - בְּשָׁבִילוֹ,  
בו - כְּשֵׁי שֶׁ לוֹ מַעֲלָה, יֵשׁ לָהֶם.  
אָמַר רַבִּי יַצְחָק, כָּל שָׂרֵי הָאֲמוֹת,  
הָיוּ עוֹלָם אוֹ יוֹרְדִים בְּשָׁבִיל זֶה.  
כְּשֵׁי שֶׁ לוֹ מַעֲלָה - יוֹרְדִים שָׂרֵי  
הָאֲמוֹת. כְּשֵׁי שֶׁ לוֹ יְרִידָה - עוֹלָם.  
וְהַכֵּל תְּלוּי בְּבָנָיו שֶׁל יַעֲקֹב. אָמַר  
רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם, אֵין טוֹב  
וְאֵין רַע בָּא לְעוֹלָם אֶלָּא בְּשָׁבִיל  
בְּנֵי שֶׁל יַעֲקֹב.

הַגְּמוּן אֶחָד בָּא לְרַבִּי אֲבָהוּ  
וְאָמַר: יֵשׁ לְכַנֵּס אֶת כָּל הָעוֹלָם  
עֲלֵיכֶם כְּמוֹ עַל הָאֲרֶבֶה הַזֶּה,  
לְהַאֲבִיד אֶתְכֶם מִן הָעוֹלָם בְּשִׁעָה  
אֶחָת. הָאֲמָה הַזֹּאת אֵין עוֹבְדֵת  
לְרַבּוֹנָה, כְּתוּב (דְּבָרִים יד) וְעָצַר אֶת  
הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה  
לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ. אִם הִיא  
סוֹטָה, כָּל הָעוֹלָם יֵאָבֵד  
בְּשָׁבִילָהּ? אָמַר לוֹ וְהָרִי אֶתֶם  
עוֹשִׂים אוֹתָהּ שֶׁתִּסְטֶה וְלֹא תִלְדֶּךָ  
בְּדַרְךָ כְּשֶׁרָה. אָמַר לוֹ, חֲטָאִיכֶם  
הֵם הָעוֹשִׂים לְעוֹרֵר אוֹתָנוּ. אָמַר  
רַבִּי יְהוּדָה, יָפָה אָמַר אוֹתוֹ  
הַהַגְּמוּן.

שָׁנָה רַבּוֹתֵינוּ, (בְּרַאשִׁית כח) וְהִנֵּה  
סֵלֶם מִצֵּב אֲרֶצֶה - זֶהוּ בֵּית  
עוֹלָמִים. וְרֹאשׁוֹ מִגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה  
- זֶהוּ שְׁכַתוֹב (שְׁמוֹת טו) מְכוֹן  
לְשַׁבְּתָף פְּעֻלַּת ה'. אֵיזְהוּ רֹאשׁוֹ?  
זֶהוּ צִיּוֹן, שְׁשֵׁם הַשְּׂכִינָה  
וְהַכְּרוּבִים וְקֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים. אָמַר  
רַבִּי אֲבָא, סֵלֶם זֶה סִינִי, שְׁבוּ נִתְּנָה  
תּוֹרָה, וְשֵׁם נִגְלוֹ מְרַכְּבוֹתָיו שֶׁל  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר,  
עוֹד יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּל בְּפִסּוּק זֶה  
כְּבָרָאשׁוֹנָה, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) כְּמַגְדֵּל  
דְּוִיד צְנֹאֲרָף בְּנוֹי לְתַלְפִּיּוֹת, שְׁהָרִי  
שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר רַבִּי  
זִירָא, כָּל זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ  
עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, בֵּית הַמְּקֹדֶשׁ  
הָיָה קָיָם. זֶהוּ שְׁכַתוֹב כְּמַגְדֵּל

זְכוּ, יוֹרְדִים. בו : בְּשָׁבִילוֹ. בו : כְּשֵׁי שֶׁ לוֹ מַעֲלָה  
יֵשׁ לָהֶם.

אָמַר רַבִּי יַצְחָק, כָּל שָׂרֵי הָאֲמוֹת, הָיוּ עוֹלָם  
אוֹ יוֹרְדִים בְּשָׁבִיל זֶה. כְּשֵׁי שֶׁ לוֹ מַעֲלָה,  
יוֹרְדִים שָׂרֵי הָאֲמוֹת. כְּשֵׁי שֶׁ לוֹ יְרִידָה, עוֹלָם.  
וְהַכֵּל תְּלוּי בְּבָנָיו שֶׁל יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה  
בַּר שְׁלוֹם, אֵין טוֹב וְאֵין רַע בָּא לְעוֹלָם, אֶלָּא  
בְּשָׁבִיל בְּנֵי שֶׁל יַעֲקֹב.

הַגְּמוּן אֶחָד בָּא לְרַבִּי אֲבָהוּ, וְאָמַר, אֵית  
לְאֶתְפַּנְפָּא כָּל עַלְמָא עֲלֵיכֶם, כְּעַל הָאֵי  
גוּבָא, לְאוּבְדָא לְכוּן מִן עַלְמָא בְּשִׁעָתָא הַדָּא.  
אוּמָה דָּא הִיא לֹא פִלְחָה לְמֵאֲרָה, כְּתִיב (דְּבָרִים  
יא יז) וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה  
לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ. אֵי הִיא סִטְיָא, כָּל עַלְמָא  
יֵיבֵד בְּגִינָה. אָמַר לִיה, וְהָא אֶתוּן עֲבָדִין לָהּ  
דְּתִסְטִי וְלֹא תִהְיֶה בְּאוּרְחָא דְכְּשָׂרָא. אָמַר לִיה  
חוּבְתִכוֹן עֲבָדִין לְאֶתְעָרָא לָן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה  
שְׁפִיר קָאֻמַר הַהוּא הַגְּמוּן.

הִנּוּ רַבָּנָן, וְהִנֵּה סֵלֶם מִצֵּב אֲרֶצֶה, זֶהוּ בֵּית  
עוֹלָמִים. וְרֹאשׁוֹ מִגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה, הַדָּא  
הוּא דְכְּתִיב (שְׁמוֹת טו יז) מְכוֹן לְשַׁבְּתָף פְּעֻלַּת ה'.  
אֵיזְהוּ רֹאשׁוֹ, זֶהוּ צִיּוֹן, שְׁשֵׁם הַשְּׂכִינָה,  
וְהַכְּרוּבִים, וְקֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים. אָמַר רַבִּי אֲבָא,  
סוֹלָם זֶה סִינִי, שְׁבוּ נִתְּנָה תּוֹרָה, וְשֵׁם נִגְלוֹ  
מְרַכְּבוֹתָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן אָמַר, עוֹד אֵית  
לְאֶסְתַּפְּלָא בְּהָאֵי קָרָא בְּדַבְּרֵי מִיתָא, (שְׁה"ש

ד) כְּמַגְדֵּל דְּוִיד צְנֹאֲרָף בְּנוֹי לְתַלְפִּיּוֹת, דְּהָא  
תְּנִינָן, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר רַבִּי זִירָא, כָּל  
זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, בֵּית  
הַמְּקֹדֶשׁ הָיָה קָיָם, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, כְּמַגְדֵּל  
דְּוִיד צְנֹאֲרָף בְּנוֹי. אֵי מַגְדֵּלִים תּוֹרָה, כְּהָאֵי  
מַגְדֵּל, צְנֹאֲרָף בְּנוֹי. מַהוּ צְנֹאֲרָף, זֶה בֵּית

**הַמִּקְדָּשׁ. הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, (בראשית מה יד) וַיִּפֹּל עַל צוּאָרֵי בְנֵימִין אָחִיו וַיִּבֶן, מִלְמַד שְׁבָכָה עַל מִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן וְעַל מִקְדָּשׁ שְׁנִי.**

**אָמַר רַבִּי (דף לו ע"א) יִצְחָק, מֵהוּ מִגְדֵּל. אֵלֶּא מֵה מִגְדֵּל דְדוּד, מִגְדֵּל חֲזָק, אִף הַמִּתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה, צְרִיכִין חֲזוּק, וּבִנְיָן חֲזָק. ר' תַּנְחוּם אָמַר, מִגְדֵּל דְדוּד, מֵה דְדוּד הָיָה מִתְגַּדֵּל בַּתּוֹרָה יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי דוּרוּ, כִּף הַמִּתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה, צְרִיכִין לְהִתְגַּדֵּל בַּתּוֹרָה וְשֵׁלֵא יִתְבַּטְלוּ מִמֶּנָּה.**

**מֵה דְדוּד הָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה לִילָה וַיּוּמָם, כִּף צְרִיף הָאָדָם לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה לִילָה וַיּוּמָם, וּבְעוֹד שְׂמִיתְעַסְקוּ בָּהּ, וַיִּתְגַּדְלוּ בָּהּ, כִּמְגֵדֵל דְדוּד הַצּוּאָר בְּנֵי בִנְיָן חֲזָק וְגָדוֹל.**

**וְאִם לָאוּ, אֶלֶף הַמְגֵן תְּלוּי עָלָיו, אֵלּוּ אֶלֶף שָׁנִים שְׂמִיָּהּ בְּגִלוּת, וְהִדְבָּר תְּלוּי אִם יִגְאָלוּ בּוֹ וְאִם לָאוּ. זָכוּ בַּתּוֹרָה, יִגְאָלוּ בְּאֶלֶף שָׁנִים. לֹא זָכוּ, כָּל שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים, אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, כָּל שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים יִשְׁתַּעֲבְדוּ בָּהֶם, וְלֹאֲחֵר כֵּן יִגְאָלוּ.**

**מִכָּאֵן אָמַר רַבִּי בָּא, וְהִנֵּה סֻלָּם מִצֵּב אַרְצָה, זֶהוּ בֵּית עוֹלָמִים, הַנִּצָּב בְּבִנְיָנוּ, בְּשִׁבְלֵי אוֹתָן הָעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה בְּאַרְצָן. וְרֵאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשְּׂמִימָה, שְׁהַמִּקְדָּשׁ הוּא בְּמַעְלָה גְדוּלָּה, עַל כָּל הָעוֹלָם. וְהִנֵּה מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וַיִּרְדִּים בּוֹ, אֵלּוּ כִּהְנִי שֶׁרֶת.**

**ר' אֱלִיעֶזֶר אָמַר, עַל שֶׁהוּא מְכוּוֹן כְּנֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה. וְאוֹתָם הַשּׁוֹמְרִים יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, הֵם שּׁוֹמְרִים יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מִטָּה. מִשְׁמַע, עֲלִים וַיִּרְדִּים.**

**מֵה מַעְלָה יוֹתֵר יֵשׁ בּוֹ. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, זֶהוּ דְכַתִּיב וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עָלָיו. כִּמְה דַּאתָּ אָמַר מֵה מַעְלָה יוֹתֵר יֵשׁ בּוֹ? אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, זֶהוּ שְׁכַתוּב וְהִנֵּה**

דְּוִיד צוּאָרָךְ בְּנוֹי. אִם מִגְדֵּלִים תּוֹרָה כְּאוֹתוֹ מִגְדֵּל - צוּאָרָךְ בְּנוֹי. מֵהוּ צוּאָרָךְ? זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. זֶהוּ שְׁכַתוּב (בראשית מה) וַיִּפֹּל עַל צוּאָרֵי בְנֵימִין אָחִיו וַיִּבֶן. מִלְמַד שְׁבָכָה עַל מִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן וְעַל מִקְדָּשׁ שְׁנִי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵהוּ מִגְדֵּל? אֵלֶּא מֵה מִגְדֵּל דְדוּד מִגְדֵּל חֲזָק, אִף הַמִּתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה צְרִיכִין חֲזוּק וּבִנְיָן חֲזָק. ר' תַּנְחוּם אָמַר, מִגְדֵּל דְדוּד - מֵה דְדוּד הָיָה מִתְגַּדֵּל בַּתּוֹרָה יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי דוּרוּ, כִּף הַמִּתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה צְרִיכִין לְהִתְגַּדֵּל בַּתּוֹרָה וְשֵׁלֵא יִתְבַּטְלוּ מִמֶּנָּה.

מֵה דְדוּד הָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה לִילָה וַיּוּמָם, כִּף צְרִיף הָאָדָם לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה לִילָה וַיּוּמָם, וּבְעוֹד שְׂמִיתְעַסְקוּ בָּהּ וַיִּתְגַּדְלוּ בָּהּ - כִּמְגֵדֵל דְדוּד הַצּוּאָר בְּנֵי בִנְיָן חֲזָק וְגָדוֹל.

וְאִם לָאוּ, אֶלֶף הַמְגֵן תְּלוּי עָלָיו, אֵלּוּ אֶלֶף שָׁנִים שְׂמִיָּהּ בְּגִלוּת, וְהִדְבָּר תְּלוּי אִם יִגְאָלוּ בּוֹ וְאִם לָאוּ. זָכוּ בַּתּוֹרָה - יִגְאָלוּ בְּאֶלֶף שָׁנִים. לֹא זָכוּ - כָּל שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים, אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, כָּל שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים יִשְׁתַּעֲבְדוּ בָּהֶם, וְלֹאֲחֵר כֵּן יִגְאָלוּ.

מִכָּאֵן אָמַר רַבִּי בָּא, וְהִנֵּה סֻלָּם מִצֵּב אַרְצָה - זֶהוּ בֵּית עוֹלָמִים, הַנִּצָּב בְּבִנְיָנוּ, בְּשִׁבְלֵי אוֹתָן הָעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה בְּאַרְצָן. וְרֵאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשְּׂמִימָה - שְׁהַמִּקְדָּשׁ הוּא בְּמַעְלָה גְדוּלָּה עַל כָּל הָעוֹלָם. וְהִנֵּה מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וַיִּרְדִּים בּוֹ - אֵלּוּ כִּהְנִי שֶׁרֶת.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר, עַל שֶׁהוּא מְכוּוֹן כְּנֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה. וְאוֹתָם הַשּׁוֹמְרִים יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, הֵם שּׁוֹמְרִים יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מִטָּה. מִשְׁמַע עֲלִים וַיִּרְדִּים ה' נֹצֵב עָלָיו. כִּמּוֹ שְׁנֵאֲמַר (תהלים

קכו) אם ה' לא ישמר עיר שווא שקד שומר. והיינו דכתיב, והנה ה' נצב עליו, להיות שומר על אותם השומרים.

מהו עליו? אמר רבי אלעזר, לשמירה. כמו שנגמר (ירמיה לט) ועיניך שים עליו. כף (מלכים-א ט) והיו עיני ולבי שם כל הימים. ולעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא לחזור לירושלים, ולהיות חומה לשמרה, כמו שנגמר (זכריה ט) ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה. הארץ אשר אתה שכב עליה. אמר רבי יצחק, מלמד שקפל לו ארץ ישראל. אמר רבי יהודה, בית המקדש ממש היה, ועליו נתבשר, ועליו היה שוכב. משמע שכתוב וישכב במקום ההוא.

אמר רבי יהודה, מן השלשה אבות לא נתבשר אחד מהם על בית המקדש, אלא יעקב, שהוא שלישי מן האבות. וכןגד אלו השלשה: ישי, דוד, שלמה. שלמה שהוא השלישי בנאו.

אמר רבי יהודה, יעקב שהוא השלישי נתבשר על שלמה, שהוא השלישי, שיבנהו. זה אוהב נשים, וזה אוהב נשים. זה עומד בתמו, וזה לא עומד בתמו, שכתוב (מלכים-א יא) ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו.

רבי יוסי פתח, (תהלים מח) יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירפתי צפון קרית מלך רב. יפה נוף, זהו ירושלים, שהוא (שהיה) (משלי טז) מתוק לנפש ומרפא לעצם, כמו שנגמר (שיר השירים ד) נפת תטפנה שפתותיך.

אמר רבי יהודה, ארץ מצרים, כל יפי שבה, נוף ותחפנחס היו. נוף היה המשבח מכלם, שהיתה בשלש מאות ותשעים וחמש תכשיטין של יפי. וציון גדלה

(תהלים קכו א) אם ה' לא ישמר עיר שווא שקד שומר. והיינו דכתיב, והנה ה' נצב עליו, להיות שומר על אותן השומרים.

מהו עליו. אמר רבי אלעזר, לשמירה. כמה דאת אמר, (ירמיה לט יב) ועיניך שים עליו.

כף (מ"א ט ג) והיו עיני ולבי שם כל הימים. ולעתיד לבא, עתיד הקדוש ברוך הוא לחזור לירושלים, ולהיות חומה לשמרה. כמה דאת אמר, (זכריה ב ט) ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה.

הארץ אשר אתה שכב עליה. אמר רבי יצחק, מלמד שקפל לו ארץ ישראל. אמר רבי יהודה, בית המקדש ממש היה, ועליו נתבשר, ועליו היה שוכב. משמע דכתיב וישכב במקום ההוא.

אמר רבי יהודה, מן השלשה אבות לא נתבשר אחד מהם על בית המקדש, אלא יעקב, שהוא שלישי מן האבות. וכןגד אלו השלשה: ישי, דוד, שלמה. שהוא השלישי בנאו.

אמר רבי יהודה, יעקב שהוא השלישי נתבשר על שלמה, שהוא השלישי, שיבנהו. זה אוהב נשים, וזה אוהב נשים. זה עומד בתמו, וזה לא עומד בתמו, דכתיב (מ"א יא ד) ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו.

ר' יוסי פתח, (תהלים מח ג) יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירפתי צפון קרית מלך רב. יפה נוף, זהו ירושלים, שהוא (נ"א שהיה) (משלי טז כד) מתוק לנפש ומרפא לעצם. כמה דאת אמר (שה"ש ד יא) נפת תטפנה שפתותיך.

אמר רבי יהודה, ארץ מצרים, כל יפי שבה, נוף ותחפנחס היו. נוף היה המשבח מכלם, שהיתה בשלש מאות ותשעים וחמש

תכשיטין של יפי. וציון גדולה ביפי והדר על נוף. דאמר רבי יהודה למה נקרא שמה ציון, מה הציון עומד לגס להסתפל בו וכו'.

והיתה גדולה ביפי מנוף, הדא הוא דכתיב, יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירפתי צפון, שכל מי שהיה רואה אותה, היה שמח. דתניא, אמר רבי יוסי אמר רבי חייא, מעולם לא נכנס אדם בירושלים והיה עצב, לקיים מה שנאמר משוש כל הארץ.

אמר רבי יצחק, פיון ששכב עליו, נתישב דעתו, ונגלתה עליו השכינה ודברה עמו, מה שלא היה קודם לכן. דאמר רבי יצחק, עד שעמד יעקב באותו מקום, לא נגלתה עליו השכינה.

ביון שראה יעקב כף, ידע שהמקום גרם לו, והקיץ משנתו, ונתירא שמא דבר אחר היה, וישכב כבתחלה. אמר ליה קודשא בריך הוא, יעקב, לא כף הוא, אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. ועוד, הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתננה ולזרעך. ולא אתגלה לאמה אחרת, בגלוי השכינה על הארץ.

אמר רבי יוסי, מהו אשר אתה שכב עליה. אלא פשם שאתה שוכב עליה ונבואה עמך, כף זרעך הנבואה תהיה מצויה עמהם, ולא עם אמה אחרת.

ר' יעקב פתח, (ישעיה כו') יחן רשע כל למד צדק. תניא, אמר רבי יעקב, ווי שהרשע יחן בעולם הזה, זה זרעו של עשו הרשע. ומפני מה יש להם חן ורחמים. מפני שזרעו של יעקב לא למד צדק. בארץ נכחות יעול, זו ירושלים, שהיא ארץ נכחות.

מהו יעול, אמר רבי יעקב, אוירא דארעא ישראל מחפים. ומרמז נבואה. וזרעו

ביפי והדר על נוף. שאמר רבי יהודה, למה נקרא שמה ציון? מה הציון עומד לגס להסתפל בו וכו'.

והיתה גדולה ביפי מנוף, זהו שכתוב יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירפתי צפון. שכל מי שהיה רואה אותה, היה שמח. דתניא, אמר רבי יוסי אמר רבי חייא, מעולם לא נכנס אדם בירושלים והיה עצב, לקיים מה שנאמר משוש כל הארץ.

אמר רבי יצחק, פיון ששכב יעקב עליה, נתישב דעתו, ונגלתה עליו השכינה ודברה עמו, מה שלא היה קודם לכן. דאמר רבי יצחק, עד שעמד יעקב באותו מקום, לא נגלתה עליו השכינה.

ביון שראה יעקב כף, ידע שהמקום גרם לו, והקיץ משנתו, ונתירא שמא דבר אחר היה, וישכב כבתחלה. אמר לו הקדוש ברוך הוא: יעקב, לא כף הוא, אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. ועוד, הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתננה ולזרעך. ולא אתגלה לאמה אחרת בגלוי השכינה על הארץ.

אמר רבי יוסי, מהו אשר אתה שכב עליה? אלא פשם שאתה שוכב עליה ונבואה עמך, כף זרעך הנבואה תהיה מצויה עמהם, ולא עם אמה אחרת.

רבי יעקב פתח, (ישעיה כו') יחן רשע כל למד צדק. שנינו, אמר רבי יעקב, ווי שהרשע יחן בעולם הזה, זה זרעו של עשו הרשע. ומפני מה יש להם חן ורחמים? מפני שזרעו של יעקב לא למד צדק. בארץ נכחות יעול - זו ירושלים, שהיא ארץ נכחות.

מהו יעול? אמר רבי יעקב, האויר של ארץ ישראל מחפים. ומרמז

שֶׁל עָשׂוּ יַעֲקֹב הָאָוִיר וְהַנְּבוּאָה. מִפְּנֵי מָה, מִפְּנֵי שֶׁזָּרְעוּ שֶׁל יַעֲקֹב לֹא רָאָה גְּאוֹת ה', וְאִינֶם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, וְעַל פֶּן יַחַן רָשָׁע וַיַּעֲוֹל טוֹב הָאָרֶץ וְהַנְּבוּאָה. רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, יַחַן רָשָׁע, אֱלוֹ אַמּוֹת הָעוֹלָם שֵׁישׁ לָהֶם מִמְּשָׁלָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא לָמַד יִשְׂרָאֵל צְדָקָה.

נְבוּאָה. וְזָרְעוּ שֶׁל עָשׂוּ יַעֲוֹל הָאָוִיר וְהַנְּבוּאָה. מִפְּנֵי מָה? מִפְּנֵי שֶׁזָּרְעוּ שֶׁל יַעֲקֹב לֹא רָאָה גְּאוֹת ה', וְאִינֶם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, וְעַל פֶּן יַחַן רָשָׁע וַיַּעֲוֹל טוֹב הָאָרֶץ וְהַנְּבוּאָה. רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, יַחַן רָשָׁע - אֱלוֹ אַמּוֹת הָעוֹלָם שֵׁישׁ לָהֶם מִמְּשָׁלָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא לָמַד יִשְׂרָאֵל צְדָקָה.

**פְּרִשְׁת וַיֵּשֶׁב**

**פְּרִשְׁת וַיֵּשֶׁב**

הָא חֲזִי, כְּמָה שְׁנִין יְתִיב הֵהוּא צְדִיק, דְּלֹא חָזָא לְאַבּוּהַ עֲשָׂרִין וְתַרְיִין שְׁנִין. הָא אֵינוּן יְתִיבוּ בְּמַצְרִים, עֲשָׂרִים וְתַרְיִין שְׁנִין, לְכָל שַׁבָּט וְשַׁבָּט מְאִינוּן עֲשָׂר שַׁבָּטִין דְּזַבִּינוּ לֵיהּ, לְפּוּם חוֹשְׁבְּנָא הוּוּ מְאֵתָן וְעֲשָׂרִין שְׁנִין לְכֻלְהוּ, דִּל מִינֵיהּוּ עֲשָׂר שְׁנִין, דְּנִכְתּוּ לֹון בְּדִינָא דְלַעֲלֵא, בְּגִין עֲשָׂר שַׁבָּטִין קְדִישִׁין דְּמִיתוּ תַמָּן בְּמַצְרִים, אֲשַׁתְּאָרוּ מְאֵתָן וְעֲשָׂר, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית מב ב) רְדוּ שָׁמָּה.

בֹּא וּרְאֵה כְּמָה שְׁנִים יֹשֵׁב אוֹתוֹ צְדִיק, שֶׁלֹּא רָאָה אֶת אָבּוֹ עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה. הֲרִי הֵם יֹשְׁבוּ בְּמַצְרִים עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה, לְכָל שַׁבָּט וְשַׁבָּט מְאֵתָם עֲשָׂרַת הַשַּׁבָּטִים שֶׁמְכָרוּ אוֹתוֹ. לְפִי הַחֲשָׁבוֹן הָיוּ מְאֵתִים וְעֲשָׂרִים שָׁנָה לְכֻלָּם. תּוֹרִיד מֵהֶם עֲשָׂר שָׁנִים שֶׁנִּפְּוּ לָהֶם בְּדִין שֶׁל מַעֲלָה בְּשַׁבִּיל עֲשָׂרָה שַׁבָּטִים קְדוּשִׁים שֶׁמְתוּ שֵׁם בְּמַצְרִים - נִשְׁאָרוּ מְאֵתִים וְעֲשָׂר. זֶהוּ שַׁכְּתוּב (בראשית מא) רְדוּ שָׁמָּה.

הָא חֲזִי, כְּד גְּרַמּוּ חוֹבִין, וְהֵאִי שַׁבַּת לֹא אֲתַנְטִיר כְּדִקָּא יְאוֹת, דְּכְּתִיב (ירמיה יז כב) וְלֹא תוֹצִיאוּ מִשָּׂא מִבְּתִיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבַּת. לֹא תִטְלוּן עַל־יִכּוֹן מְטוּלָא דְחוֹבִין, דְּהָוָה מִגִּין עַל־יִכּוֹן מְנִייהוּ, יוֹם (דף לו ע"ב) הַשַּׁבַּת.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁנֶּגְרַמוּ הַחֲטָאִים וְהַשַּׁבַּת הַזֶּה לֹא נִשְׁמְרָה כְּרְאוּי, שַׁכְּתוּב (ירמיה יז) וְלֹא תוֹצִיאוּ מִשָּׂא מִבְּתִיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבַּת. אַל תִּטְלוּ עַל־יִכּוֹן מִשָּׂא שֶׁל עוֹנוֹת, שְׁהִיָּה מִגִּין עַל־יִכּוֹן מֵהֶם יוֹם הַשַּׁבַּת.

וְרָא שְׁמַעוּ לֵיהּ לְנִבְיָאָה, וְאִיתְעַר עַל־יְהִין (ויקרא כו כה) חֶרֶב נּוֹקְמַת נִקַּם בְּרִית. מֵאֵן בְּרִית, דָּא שַׁבַּת, דְּכְּתִיב (שמות לא טז) לְדֹרְתָם בְּרִית עוֹלָם. וּבְרִית מִלָּה, דְּכְּתִיב (ירמיה יא טו) וּבִשְׂרָר קִדְשׁ יַעֲבְרוּ מִעַלְיָךְ. וּבְרִית צְדִיק דְּזַבִּינוּ לֵיהּ.

וְרָא שְׁמַעוּ לֵיהּ לְנִבְיָאָה, וְאִיתְעַר עַל־יְהִין (ויקרא כו כה) חֶרֶב נּוֹקְמַת נִקַּם בְּרִית. מֵאֵן בְּרִית, דָּא שַׁבַּת, דְּכְּתִיב (שמות לא טז) לְדֹרְתָם בְּרִית עוֹלָם, וּבְרִית מִלָּה, שַׁכְּתוּב (ירמיה יא) וּבִשְׂרָר קִדְשׁ יַעֲבְרוּ מִעַלְיָךְ, וּבְרִית הַצְּדִיק שֶׁמְכָרוּ אוֹתוֹ.

וּכְלָא בְּחַד דְּרִגָּא, שַׁבַּת, וּבְרִית מִלָּה, וְצְדִיק. וְרִזָּא דָּא, (עמוס ב ו) עַל שְׁלֹשָׁה פְּשַׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבַּעָה לֹא אָשִׁיבְנּוּ, וּכְלָהוּ תְּלִי בְּמִכְרָם בְּכֶסֶף צְדִיק. וּכְדִין שָׂרוּ לֹא שְׁתַּעֲבָדָא שְׁבַע עַל חֲטָאָתָם. וְאֲתַגְזֵר עַל־יְהוֹן בְּגִלוֹתָא

וְהַבֵּל בְּדְרִגָּה אַחַת - שַׁבַּת וּבְרִית מִלָּה וְצְדִיק. וְזֶהוּ סוּד (עמוס א) עַל שְׁלֹשָׁה פְּשַׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבַּעָה לֹא אָשִׁיבְנּוּ, וּכְלָם תּוֹלָה בְּמִכְרָם בְּכֶסֶף צְדִיק. וְאִזּוּ הַתְּחִילוּ לְהַשְׁתַּעֲבָד שְׁבַע עַל חֲטָאָתָם,

וְנָגְזַר עֲלֵיהֶם בְּגִלוֹת כָּבֵל שְׂבָעִים שָׁנָה בַּחֲטָאִים שֶׁל שְׁמֹטָה וְיֹבֵל, שְׁתַּלּוּיִים בְּשַׁבַּת הַגְּדוֹל וְשַׁבַּת סֵתָם.

אֲחֵר כִּף בָּאוּ לְאַרְץ הַקְּדוּשָׁה וְהִתְיַשְׁבוּ בָּהּ אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים שָׁנָה, לְתַשְׁלוּם שְׂבָעִים שְׂבֻעוֹת וְשְׂבָעִים שָׁנָה, עֶשֶׂר שָׁנִים לְכָל יוֹם, מֵאוֹתָם שְׁיֹנְקִים מְשָׁבִיעִי, שְׁגָם שַׁבַּת הַגְּדוֹל אִף כִּף נִקְרָאת שְׂבִיעִי מִמֹּטָה לְמַעְלָה, שְׂכּוֹלָל כְּאֶחָד זְכוֹר וְשְׂמֹר. אֲחֵר כִּף הִתְקַיְמוּ אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בְּאַרְץ עַל כַּח הַתּוֹרָה שֶׁהָיוּ מִתְעַסְקִים.

וּבְשָׁנָרָם הַחֲטָא שֶׁל שְׁנֵאת חֲנָם, הַתְּעוּרָה שְׁנֵאת חֲנָם כְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (בְּרֵאשִׁית לו) וַיִּשְׁנֹאוּ אוֹתוֹ, אֵת אוֹתוֹ הַצְּדִיק, וְאֵז נִתַּן אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיַדִּי מִי שְׁשׁוֹנָא אוֹתָם שְׁנֵאת חֲנָם. זֶהוּ שְׁכַתּוּב בְּאֶדוּם, (יחזקאל לה) עַל הַיּוֹת לָךְ אֵיבַת עוֹלָם וַתִּגַּר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי חֶרֶב.

וְאֵז נִפְרַע מֵהֶם עַל יְדֵי מַגֵּן אוֹתָן הַשָּׁנִים שֶׁחֲסָרוּ מִסּוּד שֶׁל שְׂבַע עַל חֲטָאֵתִיכֶם. בֵּא וּרְאֵה, כְּשֶׁתִּמְנֶה עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה שְׂבַע פְּעָמִים לְכָל אֶחָד מֵאוֹתָם הַעֲשֶׂה שְׂמִכְרוֹ אוֹתוֹ, יֵצֵא לָךְ אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים.

וְאֵז תִּתְעוּרָר גְּאֵלָה לְיִשְׂרָאֵל כְּבִקְר שְׁמִתְחִיל לְהֵאִיר מַעַט מַעַט, עַד שְׂבַע עֶשְׂרֵה שָׁנִים שֶׁהִסְתַּלַּק אוֹתוֹ הַצְּדִיק, הַדְּרָגָה שֶׁל טו"ב. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (בְּרֵאשִׁית לו) יוֹסֵף בֶּן שְׂבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רַעַה אֶת אָחִיו. שְׁהָרִי אֵז יִרְאֵה לְעַמֵּד בְּפָרֶץ לְפָנֵי מִדַּת הַדִּין, שֶׁהָרִי נִשְׁלְמוּ חֲטָאֵי הָעוֹלָם, וְאֵז (עוֹבְדִיָה א) וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר וּבֵית יוֹסֵף לְקַשׁ וּדְלָקוּ בָּהֶם וְאֶכְלוּם. וְאֵז יְעוּרָר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא טוֹבוֹת רַבּוֹת עַל יִשְׂרָאֵל, וְיִתְבַּע עֲלֵבּוֹנָהוֹן, וְעֲלֵבּוֹנָא

דְּבָבֵל, שְׂבָעִין שָׁנִין, בְּחֹבֵבִין דְּשְׂמֹטָה וְיֹבֵל, דִּתְלִיין בְּשַׁבַּת הַגְּדוֹל, וְשַׁבַּת סֵתָם.

וּלְבַתָּר אֶתוֹ לְאַרְעָא קְדִישָׁא, וְאִתְיַשְׁבוּ בָּהּ אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִין שָׁנִין, לְתַשְׁלוּם שְׂבָעִין שְׂבֻעִין, וְשְׂבָעִין שָׁנִין, עֶשְׂרֵה שָׁנִין לְכָל יוֹמָא, מֵאִינוֹן דִּינִקִּין מְשָׁבִיעִי, דְּשַׁבַּת הַגְּדוֹל אוּף הָכִי אִיקְרִי שְׂבִיעִי מִתְתָּא לְעִילָא. דְּכִלִּיל כְּאֶחָד זְכוֹר וְשְׂמֹר. וּלְבַתָּר אִתְקַיְיְמוּ אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִין שָׁנִין בְּאַרְעָא, עַל חִילָא דְּאוּרִייתָא, דִּהוּוּ מִתְעַסְקִי.

וְכֵר גָּרָם חוֹבָא דְּשְׁנֵאת חֲנָם, אִתְעַרִי שְׁנֵאת חֲנָם דְּבְקָדְמִיתָא. הֵדָא הוּא דְּכַתִּיב, וַיִּשְׁנֹאוּ אוֹתוֹ, לְהֵהוּא זְכָאָה. וְכַדִּין יֵהִיב לֹון קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּיַד מֵאן דְּסָנִי לֹון שְׁנֵאת חֲנָם. הֵדָא הוּא דְּכַתִּיב, בְּאֶדוּם, (יחזקאל לה ה) עַל הַיּוֹת לָךְ אֵיבַת עוֹלָם וַתִּגַּר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי חֶרֶב.

וְכַדִּין אִתְפָּרַע מַנְיָהוּ, עַל יְדֵי מַנְיָנָא דְּאִינוֹן שָׁנִין, דְּחֲסָרוּ מִרְזָא דְּשְׂבַע עַל חֲטָאֵתִיכֶם. תָּא חֲזִי, כִּד תִּמְנִי עֶשְׂרִים וַתְּרִין שָׁנִין שְׂבַע זְמַנִּין, לְכָל חַד מֵאִינוֹן עֶשְׂרֵה דְּזַבִּינוּ לִיָּה, הוּוּ לְהוּ אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מָאָה וְאַרְבָּעִין.

וְכַדִּין יִתְעַר פּוֹרְקָנָא דְּיִשְׂרָאֵל, כְּצַפְרָא דְּשֵׁאֲרַת לְאַנְהָרָא זְעִיר זְעִיר, עַד שְׂבָעָה עֶשֶׂר שָׁנִין, דְּאִסְתַּלַּק הֵהוּא צְדִיק דְּרֵגָא דְּטו"ב, הֵדָא הוּא דְּכַתִּיב יוֹסֵף בֶּן שְׂבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רַעַה אֶת אָחִיו. דִּהָא כְּדִין יִתְחַזִּי לְמִיקָם בְּפָרֶץ, קָמִי מִדַּת דִּינָא, דִּהָא אִשְׁתַּלִּימוּ חוֹבֵי עֲלָמָא, וְכַדִּין (עוֹבְדִיָה א יח) וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר וּבֵית יוֹסֵף לְקַשׁ וּדְלָקוּ בָּהֶם וְאֶכְלוּם.

וְכַדִּין יִתְעַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טְבוּוֹן סְגִיאִין עַל יִשְׂרָאֵל, וְיִתְבַּע עֲלֵבּוֹנָהוֹן, וְעֲלֵבּוֹנָא טוֹבוֹת רַבּוֹת עַל יִשְׂרָאֵל, וְיִתְבַּע עֲלֵבּוֹנָם וְעֲלֵבּוֹן הַתּוֹרָה שֶׁשְׂרָפוּ בָּאֵשׁ, וְהָדָם שֶׁל אוֹתָם שֶׁנִּהְרָגוּ

דְּאוֹרֵייתָא, דְּאוֹקְדוּ בְּנוֹרָא. וְדָמָא דְּאִינוּן  
דְּאִתְקַטְלוּ עַל קְדוּשַׁת שְׁמִיָּה. וְכַדִּין יִתְרַעֲוּ  
יֹסֵף לְאַחֹהֵי, <sup>(ישעיה יא יג)</sup> אֶפְרַיִם לֹא יִקְנָא אֶת  
יְהוּדָה וְיְהוּדָה לֹא יֵצֵר אֶת אֶפְרַיִם.

הָא חֲזִי דְהָכִי הוּא, דְּתַנּוּן בְּשִׁבְעָה עֶשְׂרֵי בְּתַמּוּז  
בּוּטַל הַתְּמִיד, וּבְתַשְׁעָה בְּאָב חָרַב בֵּית  
מִקְדָּשָׁא. כְּדָאֵמַר רַבִּי יוֹסֵי, מְגַלְגְּלִין זְכוּת לְיוֹם  
זַכָּאִי, וְחוֹבָה לְיוֹם חַיִּיב. דְּבַהֲהִיא לִילְיָא  
אֶפְיָקוּ דְּבַה רְעָה עַל אַרְעָא קְדִישָׁא, וְאֶרִימוּ  
קְלָהוֹן בְּבִכְיָה, וְאִתְקַבְּעַת לְדַרְי דְּרִין.

וְדוּק וְתַשְׁפַּח, מְדַבּוּטַל הַתְּמִיד, דְּהוּה מְכַפֵּר  
עַל חוֹבֵיהוֹן, עַד דְּאִתְחַרַּב בֵּי מִקְדָּשָׁא,  
בֵּין בְּזַמְנָא קְדָמָאָה בֵּין בְּזַמְנָא תַּנּוּנָא, עֶשְׂרִין  
וְתֵרִין יוֹמִין, לְקַבַּל אִינוּן עֶשְׂרִין וְתֵרִין שְׁנִין  
דְּלֹא חָמָא הֵהוּא צְדִיק אֶפְי יִקְרָא דְּאָבוּהָ,  
לְאַחֲזָאָה חֲכַמְתָּא עֵילָאָה, דְּהָא בְּהָא תַּלְיָא.

וְהָא אִיתְעַרוּ חֲבַרְיָא, דְּכַד חָרִיב מִקְדָּשָׁא  
מוֹצָאֵי שְׁבַת הִיְתָה, וּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית,  
וּמִשְׁמַרְתּוֹ שֶׁל יְהוֹרִיב הִיְתָה, וְהַלּוּיִם עוֹמְדִים  
עַל דּוּכְנָם, וְאוֹמְרִים שִׁירָה: <sup>(תהלים צד כא-כג)</sup> יְגוֹדֶדוּ  
עַל נַפְשׁ צְדִיק וְגו' וַיְהִי ה' לִי לְמִשְׁגָּב וְגו',  
וַיִּשָּׁב עֲלֵיהֶם אֶת אוֹנָם וְגו', וְלֹא הִסְפִּיקוּ לומר  
יִצְמִיתֶם ה' אֱלֹהֵינוּ, עַד שֶׁבָּאוּ גוֹיִם וּכְבָּשׂוּם.  
דְּהָא אֵי אֶמְרוּ לֵיהּ, לֹא הוּה לֹוֹן תַּקְנָה.

וּמוֹצָאֵי שְׁבַת, חֲכַמְתָּא סְגִיָּאָה קָא רְמַז, דְּנַפְקוּ  
מִשְׁבַּת דְּהוּה רְפוּאָה לְמַפְתְּהוֹן.  
וּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, דְּחָבוּ לְגַבֵּי כְּנָסֵת יִשְׂרָאֵל.  
וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּנַפְקוּ מִמִּילָהּ, וְלֹא קִיַּמָּא  
בְּשׂוּר קָדֵשׁ. וּמִשְׁמַרְתּוֹ שֶׁל יְהוֹרִיב, כְּמָה דְּאִתְ  
אָמַר <sup>(ירמיה ב ט)</sup> עוֹד אָרִיב אֶתְכֶם נְאֻם ה' וְאֵת בְּנֵי  
כְּנִיכֶם אָרִיב.

וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִין הוּא לְאַפְקָא לֹוֹן מַגְלוֹתָא,  
הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, <sup>(זכריה ט ט)</sup> גִּילִי מְאֹד בַּת

עַל קְדֻשַׁת שְׁמוֹ, וְאִזּוּ יִתְרַעֲוּ יוֹסֵף  
לְאַחֵיו, <sup>(ישעיה יא)</sup> אֶפְרַיִם לֹא יִקְנָא  
אֶת יְהוּדָה וְיְהוּדָה לֹא יֵצֵר אֶת  
אֶפְרַיִם.

בֹּא וְרָאָה שְׂכַף זֶה, שְׁשַׁנְיָנוּ בִּי"ז  
בְּתַמּוּז בְּטַל הַתְּמִיד, וּבְט' בְּאָב  
חָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כְּמוֹ שְׂאֵמַר  
רַבִּי יוֹסֵי, מְגַלְגְּלִים זְכוּת לְיוֹם  
זַכָּאִי, וְחוֹבָה לְיוֹם חַיִּיב. שְׁבָאוֹתוֹ  
הַלִּילָה הוֹצִיאֵוּ דְּבַה רְעָה עַל  
הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה, וְהִרִימוּ קוֹלָם  
בְּבִכְיָה, וְנִקְבְּעָה לְדוּרֵי דוֹרוֹת.  
וְדִיק וְתַמְצָא, מִשְׁבַּטַּל הַתְּמִיד,  
שְׁהִיָּה מְכַפֵּר עַל חֲטָאֵיהֶם, עַד  
שְׁנַחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בֵּין בְּפַעַם  
הָרֵאשׁוֹנָה בֵּין בְּפַעַם הַשְּׁנֵיָה -  
עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם יָמִים, כְּנֶגֶד עֶשְׂרִים  
וּשְׁתַּיִם שָׁנִים שְׁלֹא רָאָה הַצְּדִיק  
הַהוּא אֶת פְּנֵי כְבוֹד אֲבוּיוֹ,  
לְהִרְאוֹת אֶת הַחֲכַמָּה הָעֵלְיוֹנָה,  
שְׁזָה תַּלְיָי בְּזָה.

וְהִרִי הַתְּעוֹרָרוּ הַחֲבַרְיִים,  
שְׂכַשְׁחַרְבַּת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, מוֹצָאֵי  
שְׁבַת הִיָּה זֶה וּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית,  
וּמִשְׁמַרְתּוֹ שֶׁל יְהוֹרִיב הִיְתָה,  
וְהַלּוּיִם עוֹמְדִים עַל דּוּכְנָם  
וְאוֹמְרִים שִׁירָה: <sup>(תהלים צד)</sup> יְגוֹדֶדוּ  
עַל נַפְשׁ צְדִיק וְגו' וַיְהִי ה' לִי  
לְמִשְׁגָּב וְכוּ', וַיִּשָּׁב עֲלֵיהֶם אֶת  
אוֹנָם וְגו'. וְלֹא הִסְפִּיקוּ לומר  
יִצְמִיתֶם ה' אֱלֹהֵינוּ, עַד שֶׁבָּאוּ  
גוֹיִם וּכְבָּשׂוּם. שְׁהִרִי אִם אֶמְרוּ  
אוֹתוֹ, לֹא הִיְתָה לָהֶם תַּקְנָה.

וּמוֹצָאֵי שְׁבַת, חֲכַמָּה רְבָה זֶה  
רוֹמַז, שְׁיִצְאוּ מִשְׁבַּת שְׁהִיְתָה  
רְפוּאָה לְמַכְתָּם. וּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית,  
שְׁחַטְאוּ אֶל כְּנָסֵת יִשְׂרָאֵל. וְלֹא  
עוֹד אֶלָּא שְׁחַטְאוּ בְּמִילָהּ, וְלֹא  
בְּרִית בְּשׂוּר קָדֵשׁ. וּמִשְׁמַרְתּוֹ שֶׁל  
יְהוֹרִיב, כְּמוֹ שְׂאֵמַר <sup>(ירמיה ב)</sup> עוֹד  
אָרִיב אֶתְכֶם נְאֻם ה' וְאֵת בְּנֵי  
כְּנִיכֶם אָרִיב.

וְעֵתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא  
לְהוֹצִיאֵם מִן הַגְּלוּת. זֶהוּ שְׂכַתּוּב



ציון הריעי פת ירושלים הנה מלפך יבא לך  
צדי"ק ונושע הוא.

ואי תימא אמאי אתי משיחא מיהודה, מיוסף  
מבעי ליה. אלא דתרויהו ייתון, ובגין  
דקודשא בריך הוא לא מקפח שכר כל בריה,  
יהב מלכותא לדוד, בגין דהוה עשירא  
לצדיקים, ושביעא דאחים. והכי הוא  
מלכותא דארעא, כעין מלכותא דרקיעא.

סתרי תורה

פתח ההוא יודאי ואמר, (תהלים עג כח) ואני קרבת  
אלהים לי טוב וגו'. תא חזי, פד בר נש  
אתקריב לאורייתא דאקרי טוב, דכתיב (שם קיט  
עב) טוב לי תורת פיך, כדין אתקריב לקודשא  
ברוך הוא דאקרי טוב, דכתיב (שם קמה ט) טוב ה'  
לכל. וכדין אתקריב למהוי זפאה. פמה דאת  
אמר, (ישעיה ג י) אמרו צדיק פי טוב, וכד איהו  
זפאה, שכינתא שריא עליה, ואוליפת ליה  
רזין עילאין באורייתא. בגין דשכינתא לא  
אזדווגא אלא בטוב, דהא צדיק וצדק פחדא  
אזלין.

תא חזי, פד ברא קודשא בריך הוא עלמא,  
קיים ליה ושתיל על הנהו שיתא יומין  
עילאין, ושביעא דעלייהו, דבגיניה  
דשביעא דאקרי צדיק, מתזנין עילאין  
ותפאין, ועליה קיימין, וביה מסתמכין, והוא  
יסודא ושרשא דילהון.

הרא הוא דכתיב, (תהלים קמה טו) עיני כל אליך  
ישברו וגו'. עיני כל אליך ישברו,  
לההוא משח רבות עלאה, דנגיד ממוחא  
סתימאה דכל סתימין, להאי כ"ל. וכדין ואתה  
נותן להם את אכלם בעתו, דהאי כל פד אתער  
לכלה, דאיהי כנסת ישראל. וכדין הוא

(זכריה ט) גילי מאד פת ציון הריעי  
פת ירושלים הנה מלפך יבא לך  
צדי"ק ונושע הוא.

ואם תאמר למה בא המשיח  
מיהודה? מיוסף הנה צריך  
להיות! אלא ששניהם יבאו,  
ומשום שהקדוש ברוך הוא אינו  
מקפח שכר כל בריה, נתן  
המלכות לדוד, משום שהיה  
עשירי לצדיקים והשביעי של  
האחים, וכך היא מלכות הארץ,  
כעין מלכות הרקיע.

סתרי תורה

פתח אותו היהודי ואמר, (שם עג)  
ואני קרבת אלהים לי טוב וגו'.  
בא וראה, כשבן אדם מתקרב  
לתורה שנקראת טוב, שכתוב (שם  
קיט) טוב לי תורת פיך, אזי מתקרב  
לקדוש ברוך הוא שנקרא טוב,  
שכתוב (שם קמה) טוב ה' לכל, ואז  
מתקרב להיות צדיק, כמו שנאמר  
(ישעיה ג) אמרו צדיק פי טוב.  
וכשהוא צדיק, שכינה שורה  
עליו, ומלמדת אותו סודות  
עליונים בתורה, משום שאין  
מתחברת שכינה אלא עם טוב,  
שהרי צדיק וצדק הולכים יחד.  
בא וראה, כשברא הקדוש ברוך  
הוא את העולם, העמיד אותו  
ושתל על ששת הימים העליונים  
הללו, והשביעי שעליהם,  
שבשכילו של השביעי שנקרא  
צדיק נזונים עליונים ותחתונים,  
ועליו עומדים, ובו נסמכים, והוא  
היסוד והשרש שלהם.

ורו שכתוב (תהלים קמה) עיני כל  
אליך ישברו וגו'. עיני כל אליך  
ישברו, לאותו שמן משחה עליון  
ששופע מהמח הנסתר של כל  
הנסתרים לכ"ל הנה. ואז, ואתה  
נותן להם את אכלם בעתו. שהכל  
הנה, כשמתעורר אל הפלה,  
שהיא כנסת ישראל. ואז הוא

למירחם על עֲלָמָא, וְכִלְהוּ עֲלָמִין בְּחֲדוּ  
בְשַׁעֲשׂוּעָא.

לרחם על העולם, וְכִלְהוּ עֲלָמִין בְּחֲדוּ  
בְשַׁמְחָה וְשַׁעֲשׂוּעָא.

וְאִזּוּ מַה כְּתוּב? פּוֹתַח אֶת יַדְךָ וְגו' וְזֶה רְצוֹן הַרְצוּנוֹת, שִׁיּוֹרֵד מִן הַמַּחַ הַנְּסַתֵּר לְכָל הַזֹּאת, וְכִיּוֹן שֶׁהַכֹּל הַזֶּה מִתְבָּרַכַת, כֹּל הָעוֹלָמוֹת הַתְּבָרְכוּ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב צְדִיק ה' וְגו', קְרוֹב ה' וְגו', רְצוֹן יִרְאִיו יַעֲשֶׂה וְגו'.

וְכִמוּ שֶׁבְרָא אֶת זֶה בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן בְּסוֹד שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ, כִּי בְרָא בְּעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן שֶׁשָּׂה צְדִיקֵי אֲמֵת, וְאֶחָד שְׁבִיעֵי, כְּפָתוֹב (קהלת ג' ט) גַּם אֶת זֶה לְעַמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים.

וְכַשְּׁנִכְמוּ הַחֲסִיָּאִים וְדָחוּ אֶת אוֹתוֹ כֹּל, שֶׁנִּקְרָא צְדִיק, מִמְקוֹמוֹ, כְּפָתוֹב (עמוס ב') עַל מַכְרָם בְּכֶסֶף צְדִיק, אֲמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֲנִי גִזְרֵי שִׁיְהִיָּה הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן כְּמוֹ הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וְיִהְיֶה אוֹתוֹ הַצְדִיק שְׁלִיט עַל הָאָרֶץ, וְיִהְיֶה כֹּל בְּנֵי הָעוֹלָם מִתְבָּרְכִים עַל יָדוֹ. וְהוּוּ שְׁכָתוֹב (בראשית מט) בֵּין פֶּתַת יוֹסֵף, שֶׁהָרִי אֵין בְּכָל אֵיבְרֵי הַגּוֹף שִׁיעֲשֶׂה פְרוֹת, אֲלָא רַק הַצְדִיק יִסוֹד עוֹלָם הַזֶּה. וּבֵן פֶּתַת עֲלִי עֵין, מַה זֶה אוֹמֵר?

אֲרָא כְמוֹ שֶׁהָעֵין הַזֶּה קִיּוּם הַגְּלָגַל, שֶׁאֵין יְכוֹל הַגְּלָגַל לְהַתְקִים אֲלָא בְּכַת הָעֵין שְׁלוֹ, כִּי יוֹסֵף הוּא כְּעֵין לְכָל אוֹתָם הַשֶּׁשָּׁה שְׁסוּבְבִים אוֹתוֹ, מִיָּמִין שְׁלֶשָׁה וּמִשְׁמָאל שְׁלֶשָׁה, וְהוּא מְקִים אוֹתָם, וְכִי הוּא לְכָל הָעוֹלָם, שֶׁהָרִי הָעוֹלָם לֹא עוֹמֵד אֲלָא עַל אוֹתָם הַשֶּׁשָּׁה, וְהַשְּׁבִיעֵי שְׁמַעֲלֵיהֶם.

וְקִרְא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְצְדִיק בְּסוֹד הַשֶּׁבֶת, וְנַח בּוֹ, וְהַנִּיחַ בּוֹ כֹּל הַבְּרָכוֹת לְבָרוּךְ אֶת כֹּל שְׂאָר

וְכִרְיִן מַה כְּתִיב, (שם קמה טז) פּוֹתַח אֶת יַדְךָ וְגו'. וְדָא רַעוּא דְרַעוּיָן, דְּנַחֲתִית מִמוּחָא סְתִימָאָה, לְהָאֵי כָּל. וְכִיּוֹן דְּהָאֵי כָּל אֲתַבְרַךְ, כּוֹלְהוּ עֲלָמִין אִיתְבְּרִיכוּ, הִדָּא הוּא דְכְתִיב (שם קמה יז) צְדִיק ה' וְגו', קְרוֹב ה' וְגו', רְצוֹן יִרְאִיו יַעֲשֶׂה וְגו'.

וְכִמָּא דְבְרָא הָאֵי בְּעֲלָמָא עֵילָאָה, בְּרִזָּא דְשְׁמִיָּה קְדִישָׁא, הִכִּי בְרָא בְּעֲלָמָא תַתָּאָה, שִׁיתָא זְכָאֵי קְשׁוּט, וְחַד שְׁבִיעָאָה. כְּדְכְתִיב, (קהלת ז' יז) גַּם אֶת זֶה לְעַמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים.

וְכִרְ גְרָמוֹ חוֹבִיָן, וְדָחוּ לְהֵהוּא כָּל דְּאִיקְרֵי צְדִיק מֵאֲתַרְיָה, (ד' טז ז' ע"א) כְּדְכְתִיב, (עמוס ב') עַל מַכְרָם בְּכֶסֶף צְדִיק. אֲמַר קוֹדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא, אֲנָא גִזְרֵנָא דִּיהָא עֲלָמָא תַתָּאָה כְּגוֹוֹנָא דְעֲלָמָא עֵילָאָה, וְיִהָא הַהוּא צְדִיק שְׁלִיט עַל הָאָרֶץ, וְיִהוּוֹן כֹּל בְּנֵי עֲלָמָא, מִתְבָּרְכִין עַל יָדוֹ.

הִדָּא הוּא דְכְתִיב, (בראשית מט כב) בֵּין פֶּתַת יוֹסֵף, דְּהָא לִית בְּכָל שְׁיִיפֵי גּוֹפָא דִיעֵבִיד פִּירִין, אֲלָא הָאֵי צְדִיק יִסוֹד עוֹלָם. וּבֵן פֶּתַת עֲלִי עֵין, מַאי קָא מִיִּירֵי.

אֲרָא, כְּמָה דְּהָאֵי עֵין קִיּוּמָא דְגְלָגְלָא, דְּלָא יְכָלָא גְלָגְלָא לְאֲתַקֵּימָא, אֲלָא בְּכַת עֵין דִּילִיָּה. הִכִּי יוֹסֵף אִיהוּ כְּעֵין לְכָל אֵינוֹן שְׁתָּא דְסַחְרִין לִיָּה. מִיָּמִינִיָּה תַלְתָּא, וּמִשְׁמָאלָא תַלְתָּא, וְאִיהוּ מְקִים לוֹן. וְהִכִּי אִיהוּ לְכָל עֲלָמָא, דְּהָא עֲלָמָא לֹא קִיּוּמָא אֲלָא עַל אֵינוֹן שִׁיתָא, וְשְׁבִיעָאָה דְעֲלִיָּיהוּ. (ד' טז ז' ע"א).

וְקִרְא קוֹדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא לְצְדִיק בְּרִזָּא דְשֶׁבֶת. וְנַח בִּיָּה, וְאֲנַח בִּיָּה כֹּל

הַיָּמִים. זֶהוּ שִׁפְתוֹב (שמות ב) וַיִּנַּח  
בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל כֵּן בְּרַךְ ה' אֶת  
יוֹם הַשַּׁבָּת. מִי זֶה יוֹם הַשַּׁבָּת?  
הִנֵּה אוֹמֵר, זֶה הַצַּדִּיק.

אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא:  
אַתֶּם חִלַּלְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת הַזֹּאת  
שֶׁאֲנִי גֹזְרֵתִי שִׁיְהִי מִלְךָ עַל כָּל  
שְׂאֵר הַיָּמִים, וְאַתֶּם עֲשִׂיתֶם אוֹתוֹ  
עֶבֶד עֲבָדִים - אַף אַתֶּם תִּסְבְּלוּ  
אוֹתָהּ עֲבוּדָה קָשָׁה.

(בא וראה כמה שנים ישב אותו צדיק, שלא ראה  
את אביו ועשרים ושנים שנה. הרי הם ישבו במצרים  
עשרים ושנים שנה, לכל שבט מאותם עשרת  
השבטים שמקרו אותו. לפי החשבון היו מאותם  
ועשרים שנה כלם, תוריד מהם עשר שנים שנכו  
להם בית דין שלמעלה בשביל עשרה שבטים  
קדושים שמתו שם במצרים, נשארו מאותם ועשר,  
זהו שכתוב (בראשית מב) רד"ו שמה.)

אָמַר לָהֶם יַעֲקֹב, בְּבִקְשָׁה מִכֶּם,  
רְדוּ לַגּוֹלֹת, וְנִכְפוּ אוֹתָם הַחֲטָאִים  
וְלֹא יִחָרַב הָעוֹלָם בְּרָעַב, שֶׁהָרִי  
אֵין בְּכֶם מִי שִׁזְזוֹן אֶתְכֶם הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא, פָּרַט עַל יְדֵי אוֹתוֹ  
הַצַּדִּיק שִׁמְכַרְתֶּם. זֶהוּ שִׁפְתוֹב  
(תהלים קמה) פוֹתַח אֶת יַדְךָ וּמִשְׁבִּיעַ  
לְכָל חַי רְצוֹן. עַל יְדֵי מִי? עַל יְדֵי  
"כָּל". חֲזַר וּפְרַשׁ מִי הַכָּל הַזֶּה -

צַדִּיק. זֶהוּ שִׁפְתוֹב צַדִּיק ה' וְגו'.

וּכְבוֹ זֶה לְמַטָּה, עַל יְדֵי הַצַּדִּיק  
הַזֶּה, הַיְתָה לוֹ לְעוֹלָם הַצֵּלָה  
בְּאוֹתָן שְׁבַע שָׁנוֹת רָעַב. וְעַל  
שִׁמְנָעוּ בְּרֻכּוֹת מִשְׁבַּע הַדְּרָגוֹת  
הָעֲלִיּוֹנוֹת, הַתְּעוֹרְרוּ דְרָגוֹת  
אַחֲרוֹת שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר עֲלֵיהֶם  
בְּחֲטָאֵיהֶם.

בֵּינָן שִׁירָד יַעֲקֹב הַשְּׁלֵם לְמִצְרַיִם,  
הוּא וְכָל אוֹתָם הַשְּׁבִטִים, וְרָאוּ  
הָעוֹלָם הַתַּחֲתוֹן כְּמוֹ הָעוֹלָם  
הָעֲלִיּוֹן, שֶׁעַל יְדֵי אוֹתוֹ הַצַּדִּיק  
נִזְוֶן הָעוֹלָם, זֶהוּ שִׁפְתוֹב (בראשית  
מב) הוּא הַמְּשַׁבֵּיר לְכָל עִם הָאָרֶץ.  
הוּא הַמְּשַׁבֵּיר - מֵה זֶה מְשַׁבֵּיר?  
אֵלָּא מוֹשֶׁף הוּא בְּרֵאשׁוֹנָה מִן

בְּרַכָּאן, לְבִרְכָא כָּל שְׂאֵר יוֹמִין. הֲדָא הוּא  
דְכַתְיב, (שמות כ"א) וַיִּנַּח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל כֵּן בְּרַךְ  
ה' אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. מֵאֵן יוֹם הַשַּׁבָּת, הָיִי אִימָא  
דָּא צַדִּיק.

אָמַר לוֹן קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַתּוֹן חִלַּלְתוּן  
לְהַאי שַׁבָּת, דְּאַנָּא גְזַרְנָא דִּיהָא מְלַךְ עַל  
כָּל שְׂאֵר יוֹמִין, וְאַתּוֹן עֲבַדְתוּן יְתִיָּה עֶבֶד  
עֲבָדִין, אוּף אַתּוֹן תִּסְבְּלוּן הַהוּא עֲבוּדָה קָשָׁא.  
(תא חו, כמה שנים יתיב ההוא צדיק, דלא הוא לאבוהי, כ"ב שנין. הא אנון  
ותבו במצרים כ"ב שנין, לכל שבטא מאינון עשר שבטין דנבינו ליה. לפום  
חושבנא הוון מאתן ועשרים שנין לכלהו, דל מינייהו עשר שנין דנביתו לון  
בי דינא דעילא, בגין עשר שבטין קדושיין דמיתו תמן במצרים, אשתארו  
מאתן ועשר, הךא הוא דכתיב, רד"ו שמה.)

אָמַר לוֹן יַעֲקֹב, בְּבַעוּ מִיַּנְיִכּוּ, חוֹתוּ לַגּוֹלֹתָא,  
וְנִכְתִּיתוּ אֵינּוֹן חוֹבִין וְלֹא יִתְחַרַב עַלְמָא  
בְּכַפְנָא, דִּהָא לִית בְּכוּ מֵאֵן דִּיזוֹן לְכוּ קוֹדֶשָׁא  
בְּרִיךְ הוּא, בַּר עַל יְדָא דִּיהוּא צַדִּיק דִּזְבִּינְתוּן.  
הֲדָא הוּא דְכַתְיב, (תהלים קמה טז) פוֹתַח אֶת יַדְךָ  
וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן. עַל יְדֵי דְמֵאֵן, עַל יְדָא  
דְכ"ל. הֲדָר פְּרִישׁ מֵאֵן הָאִי כָּל, צַדִּיק, הֲדָא  
הוּא דְכַתְיב, צַדִּיק ה' וְגו'.

וּבְגִזְזוֹנָא דָּא לְתַתָּא, עַל יְדָא דִּהָאִי צַדִּיק, הִנֵּה  
לִיָּה לְעַלְמָא שְׁזִיבוּתָא, בְּאֵינּוֹן שְׁבַע  
שְׁנֵי כַפְנָא. וְעַל דְּמִנְעוּ בְּרַכָּאן מִשְׁבַּע דְּרָגִין  
עֵילָאִין, אִיתְעָרוּ דְּרָגִין דְּסִטְרָא אַחְרָא עֲלֵייהוּ  
בְּחוֹבֵייהוּ.

בֵּינָן דְּנַחַת יַעֲקֹב שְׁלִימָא לְמִצְרַיִם, הוּא וְכָל  
אֵינּוֹן שְׁבִטִין, וְחִמוּ עַלְמָא תַתָּאָה כְּגוֹוֹנָא  
דְּעַלְמָא עֵילָאָה, דְּעַל יְדָא דִּיהוּא צַדִּיק מִיַּתְזָן  
עַלְמָא, הֲדָא הוּא דְכַתְיב, הוּא הַמְּשַׁבֵּיר לְכָל  
עִם הָאָרֶץ.

הוּא הַמְּשַׁבֵּיר, מֵאִי מְשַׁבֵּיר. אֵלָּא שׁוֹבֵר הוּא  
בְּקַדְמִיתָא מְעַלְמָא עֵילָאָה. כְּדַכְתִּיב, (שם)

העולם העליון, כפתוב עיני כל אליך ישברו, ואחר כך משביר לעולם התחתון.

ובנין לנו שיוסף נקרא כל? שפתוב (מלכים-א ה) וכלכל ודרדע. ולמדנו, כלכל זה יוסף, שפתוב וכלכל, וכתוב (בראשית מט) משם רעה אכן ישראל.

ובשראה יעקב השלם כל זה, וראה כל אותן שבע שנים עליונות שהסכימו שיהיה רעב בעולם על החטא שגרמו בניו, שמכרו את הצדיק הקדוש הזה ולהוציאו ממקומו, אז התפלל לקדוש ברוך הוא, והסיר מהם חמש שנים.

מה הטעם חמש שנים? אלא בא וראה, סוד הדבר כך הוא, באותם ימים עליונים הוא אוחז בחמישי, שכן הוא ממטה למעלה. אבל באותם השנים שעליו, שאוחזים בהם אבותיו, לא הנה לו רשות לבטל דבר, ועד חלקו בהם בטל הגזרה, ולא יותר.

וגם יוסף הצדיק עשה כך. זהו שפתוב (בראשית מז) ומקצה אהיו לקח חמשה אנשים ויצייגם לפני פרעה. מי אלו? חמשה הם שלא שונא להם. זהו שפתוב והוא נער את בני בלהה וגו'. אמר, פדאי אתם הזכאים לעמד בפרצה זו שפרצו אחיכם. לפני פרעה, מי הפרעה? זה הדין העליון שעומד להפרע מחטאי העולם.

ובשנשרמו אותם הימים שנגזר עליהם לשבת בגלות, אזי הקדוש ברוך הוא התעורר ברחמים רבים עליהם, ובדין על אותם שהשתעבדו בהם, והוציא אותם משם.

ביון שהגיעו למרה, עמדה מדת הדין לפני הקדוש ברוך הוא ואמרה: ואיך יצאו ישראל מן

קמה טו) עיני כל אליך ישברו. ובתר משביר לעלמא תתאה.

ומנא לן דיוסף אקרי כל. דכתיב (מ"א ה יא) וכלכל ודרדע. ותאנא, כלכל זה יוסף, דכתיב (בראשית מט כד) וכלכל, וכתוב משם רעה אכן ישראל.

וכד חמא יעקב שלימא כל דא, וחמא כל אינון שבע שנין עילאין, דאסתכמו למיהוי כפנא בעלמא, על חובא דגרמו בנוי, לזפנא להאי זכאה קדישא, ולאפקא ליה מאתריה. פדין צלי לקודשא בריך הוא, ואעדי מנהון חמש שנין.

מאי טעמא חמש שנין, אלא תא חזי, רזא דמלתא הכי הוא, באינון יומין עילאין, איהו אחיד בחמשאה, דהכי הוא מתתא לעילא. אבל באינון תרין דעליה, דאחדין בהו אבהתוי, לא הנה ליה רשותא לבטלא מידי, ועד חולקיה באינון בטל גזירה, ולא יתיר.

ויוסף הצדיק נמי עביד הכי, הדא הוא דכתיב, (בראשית מז ב) ומקצה אהיו לקח חמשה אנשים ויצייגם לפני פרעה. מאן אינון, חמשה אינון דלא סני ליה, הדא הוא דכתיב והוא נער את בני בלהה וגו'. אמר פדאי אתון זכאין, למיקם בהאי פרצה דפרצו אחיכון. לפני פרעה, מאן פרעה, דא דינא עילאה, דקיימא לאתפרעא מחובי עלמא.

וכד אשתלימו אינון יומין דאתגזר עלייהו למיתב בגלותא, פדין קודשא בריך הוא איתער ברחמוהי סגיאין עלייהו, ובדינא על אינון דאשתעבדו בהו, ואפיק לון מתמן.

ביון דמטוי למרה, קמת מדת דינא קמי קודשא בריך הוא, ואמר, ואיך יפקון ישראל מגלותא, והא כתיב באורייתא דטמירא תרי

אֶלְפֵי שָׁנִין מְקַמֵּי דְאִתְבְּרִי עֲלָמָא, דְעַל חַד  
שְׁבַעָה עַל חוֹבֵיהוֹן אֵית לְהוֹן לְמִיסְבַּל, בְּגִין  
הֵהוּא פְרָצָה רַבְתָּא דְפְרָצוּ וְחָבוּ בְהֵהוּא זַכָּאָה  
קְדִישָׁא.

אָמַר לִיה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָכִי הוּא דִינָא,  
מִיהוּ בְּאוּרֵייתָא קְדִישָׁתָא, אֵית לִי מִתְנָה  
טוֹבָה, וְשַׁבַּת שְׁמָה, וְכַד אֵינוֹן נְטָרִין לָהּ, אִיהוּ  
קֵיימָא בְּהֵהוּא אַתְר, לְסַגְרָא הֵהיא פְרָצָה  
דְפְרָצוּ. דִּהֵהוּא צְדִיקָא שְׁבִיעָאָה בְּה אַחִיד,  
וְכַדאִי הִיא לְכַפְרָא עַל הֵהוּא חוֹבָא.

הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שְׁמוֹת טו כה) וַיִּצְעַק אֶל ה'. מֵאֵן  
וַיִּצְעַק, דָּא מִדַּת דִּינָא, דְקֵיימָא וְצוּוּתָא  
קָמִיה. וַיּוֹרְהוּ ה' עֵץ, דָּא אוּרֵייתָא, הָדָא הוּא  
דְכְתִיב, (מְשִׁלֵּי ג יח) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחְזִיקִים בָּהּ.  
וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם, מֵאֵן אֵינוֹן מַיִם, מַיִם  
הַזְדוּנִים דְקָמוּ לְאִתְפְּרָעָא מִינֵיהוּ, וְכַדִּין  
וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם, אַבְסִימוּ וַדְאִי, דִּהָא חָזוּ  
אֶסְוּתָא רַבְתָּא לְהֵהוּא חוֹבָא.

וּמְנָא לָן דְבִמְרָה אִתְפְּקְדוּ. דְכְתִיב (דְבָרִים ה יב)  
שְׁמור את יום השַׁבַּת לְקַדְשׁוּ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ  
ה' אֱלֹהֶיךָ, וְאָמַר מֶר, כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ, בְּמִרָה. אָמַר  
לוֹן קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אִי אַתּוֹן נְטָרִין לְהֵאִי  
שְׁבִיעָאָה עֵילְאָה, לֵית רְשׁוּ לְמַדַּת דִּינָא  
לְקַטְרָגָא בְכוּ. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שְׁמוֹת טו כה) שָׁם  
שָׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט.

וְעַל דָּא תְנִינָן, יְכוּלָהּ הִיא שַׁבַּת שְׁתַּרְחַם עֲלִינוּ,  
וַיִּקְבְּצֵנוּ קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִן גְּלוּתֵינוּ,  
וְאֶלְמְלֵי שְׁמָרוּ יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת כְּהִלְכְתָן,  
מִיַּד נִגְאָלִים.

תָּא חֲזִי, כַּד גָּרְמוּ חוֹבִין, וְהֵאִי שַׁבַּת לָא  
אִתְנַטֵּיר כַּדְקָא חֲזִי, כַּדְאִשְׁכְּחָן דְאִזְהַר  
לוֹן נְבִיאָה עֵילְאָה, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (יִרְמִיָּה יז כא)

הַגְּלוּת, וְהָרִי כְּתוּב בַּתּוֹרָה  
שְׁהִיְתָה נִסְתַּרְתָּ אֶלְפִים שָׁנָה לְפָנֵי  
שְׁנַבְרָא הַעוֹלָם, שְׁעַל אַחַד פִּי  
שְׁבַעָה עַל חֲטָאִים יֵשׁ לָהֶם לְסַבַּל,  
מִשּׁוּם אוֹתָהּ הַפְרָצָה הַגְּדוּלָה  
שְׁפָרְצוּ וְחָטְאוּ בְּאוֹתוֹ צְדִיק  
קְדוּשׁ.

אָמַר לָהּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: כַּף  
הוּא הַדִּין! אַבְּל בַּתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה  
יֵשׁ לִי מִתְנָה טוֹבָה וְשַׁבַּת שְׁמָה,  
וְכַשֶּׁהֵם שׁוֹמְרִים אוֹתָהּ, הִיא  
עוֹמְדַת בְּאוֹתוֹ מְקוּם לְסַגְרָא אוֹתָהּ  
הַפְרָצָה שְׁפָרְצוּ, שְׁאוֹתוֹ הַצְדִיק  
הַשְּׁבִיעִי אַחֲזוּ בָּהּ, וְכַדאִי הוּא  
לְכַפֵּר עַל אוֹתוֹ הַחֲטָא.

זְהוּ שְׁכַתוּב (שְׁמוֹת טו) וַיִּצְעַק אֶל ה'.  
מִי וַיִּצְעַק? זוֹ מִדַּת הַדִּין שְׁעֻמְדָה  
וְצִרְחָה לְפָנָיו. וַיּוֹרְהוּ ה' עֵץ - זוֹ  
הַתּוֹרָה. זְהוּ שְׁכַתוּב (מְשִׁלֵּי א) עֵץ  
חַיִּים הִיא לַמַּחְזִיקִים בָּהּ. וַיִּשְׁלַף  
אֶל הַמַּיִם - מִי הֵם הַמַּיִם? הַמַּיִם  
הַזְדוּנִים שְׁקָמוּ לְהַפְרַע מֵהֶם, וְאִזּוּ  
וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם, שְׁנַמְתְּקוּ וַדְאִי,  
שְׁהָרִי רָאוּ אֶת הַרְפּוּאָה הַגְּדוּלָה  
לְאוֹתוֹ הַחֲטָא.

וּמִנֵּי לָנוּ שְׁבִמְרָה נְצֻטוּ? שְׁכַתוּב  
(דְבָרִים ה) שְׁמור את יום השַׁבַּת  
לְקַדְשׁוּ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ.  
וְאָמַר מֶר, כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ - בְּמִרָה.  
אָמַר לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: אִם  
אַתֶּם שׁוֹמְרִים אֶת הַשְּׁבִיעִי  
הַעֲלִינָן הַזֶּה, אִין רְשׁוּת לְמַדַּת  
הַדִּין לְקַטְרָג עֲלֵיכֶם. זְהוּ שְׁכַתוּב  
(שְׁמוֹת טו) שָׁם שָׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט.  
וְעַל כֵּן שְׁנִינוּ, יְכוּלָהּ הִיא שַׁבַּת  
שְׁתַּרְחַם עֲלִינוּ וַיִּקְבְּצֵנוּ הַקְדוּשׁ  
בְּרוּךְ הוּא מִגְּלוּתֵנוּ, וְאֶלְמְלָא  
שְׁמָרוּ יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת  
כְּהִלְכְתָן, מִיַּד נִגְאָלִים.

בֵּא וּרְאָה, כַּשְׁגָּרְמוּ הַחֲטָאִים,  
וְהַשַּׁבַּת הַזֶּה לֹא נִשְׁמְרָה כְּרָאוּי,  
כְּמוֹ שְׁמַצְאֵנוּ שְׁהִזְהִיר אוֹתָם

כֵּה אָמַר ה' הַשְּׁמָרוּ בְּנַפְשׁוֹתֵיכֶם וְאֵל תִּשְׂאוּ מִשָּׂא בְיּוֹם הַשַּׁבַּת וְהִבַּאתֶם

**בְּשַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַיִם. מַאי וְאֵל תִּשְׂאוּ מִשָּׂא. אֶלֶּא אָמַר לֹוֹן, בְּבַעֲוֵי מִיַּנְיִיכּוּ, לֹא תִשְׂאוּ מִשָּׂא דְהַהוּא חוּבָא דְשַׁבַּת עֲלֵיכּוּ.**

**וְאִי אַתּוֹן נְטָרִין לִיה, תַּגְרָמוֹן קִיּוּמָא דְעִילָאִין וְתַתָּאִין. דְהַהוּא שַׁבַּת עִילָאָה דְחַבְתוֹן לְקַבְלִיה, מְדוּרִיה וְשַׁעֲשׂוּעִיה לָאו אִיהוּ, אֶלֶּא בְּשַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַיִם עִילָאָה, דְאֶקְרוּן שַׁעְרֵי צְדָק. וְאִיהִי כְּלָה הַכְּלוּלָה מֵהַכּל.**

**וְאִי אַתּוֹן נְטָרִין לִיה, תַּגְרָמוֹן דְכַדִּין הִיא תַתְּחִזֵּק בִּידָא דְמַלְכוּתָא דְאַרְעָא, מַלְכוּתָא דְדוּד, בְּגִין דְהִיא מַלְכוּת אַתְקַרִיאת, וּבְגִין דָּא אָמַר דְדוּד, דְאַחִיד בְּה, (דברי הימים א כט יא) לָךְ ה' הַמְּמַלְכָה, בְּתַרִין מִמִּי"ן, לְאֶכְלָלָא מַלְכוּתָא דִּילִיה, וְלִיַּחְדָּא לָה בְּמַלְכוּתָא דְשַׁמְיָא. וְאִי אַתּוֹן לֹא תִשְׁמַעוּן (דף טז ע"ב) לְקַדֵּשׁ לִיה, וְתַעֲבֹדוּן לִיה חוּל, מַה כְּתִיב (ירמיה יז כז) וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּשַׁעְרֵיהָ וְאֶכְלָה אַרְמְנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, דְלַתְתָּא.**

**הָא חֲזִי, כַּדִּין אַתְעַרַת הִיא חֲרַב נוֹקְמַת נֶקָם בְּרִית, עַל דְלֹא נְטָרוּ הַהוּא בְּרִית קְדִישָׁא, בְּתַלַּת גּוֹוֹנִין. חַד בְּרָזָא דְצַדִּיק דְזַבִּינוּ, דְאַחִיד בִּיה, וְנָטַר לִיה, וּבְגִינִיה אֶקְרִי צַדִּיק. וְחַד, דְכַתִּיב (שם יא טו) וּבִשָׂר קִדְשׁ יַעֲבְרוּ מֵעֲלֵיךָ. וְחַד בְּרָזָא דְשַׁבַּת דְחַלְלוּ, וְכֹלֶא בְּחַד אַתְר אִיהוּ.**

**וּכְרִין עַל שְׁלֶשָׁה פְּשַׁעֵי יִשְׂרָאֵל, אַתְגְּזוּר עֲלֵיהוּ לְמַהוּי שְׁבַעֲיָן שְׁנִין לְבַר מְאַרְעָא קְדִישָׁא, עֲשָׂרָה לְכָל יוּמָא. וְלִסוּף שְׁבַעֲיָן שְׁנִין, אֶפִּיק לוֹ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתַּמָּן, וְאַתּוּ לְאַרְצָן יִשְׂרָאֵל. וְאַתְקִיַם בֵּית שְׁנֵי אַרְבַּע מְאוֹת וְעֶשְׂרִין שְׁנִין, עַל חִילָא דְאוּרִייתָא, דְהוּוּ מִתְעַסְקִין בְּה, בְּאִינוּן פְּקוּדֵין קְדִישִׁין כַּדְקָא חֲזִי.**

**מִשָּׁם, וּבְאוּ לְאַרְצָן יִשְׂרָאֵל. וְהַתְקִיַם בֵּית שְׁנֵי אַרְבַּע מְאוֹת וְעֶשְׂרִים שְׁנָה, עַל כַּח הַתּוֹרָה שְׁהִיוּ מִתְעַסְקִים בְּה, בְּאוֹתוֹן הַמְצוּוֹת הַקְּדוּשׁוֹת כְּרָאוּי.**

הַנְּבִיא הַעֲלִיּוֹן, זְהוּ שְׁכַתּוּב (ירמיה יז) כֹּה אָמַר ה' הַשְּׁמֵרוּ בְּנַפְשׁוֹתֵיכֶם וְאֵל תִּשְׂאוּ מִשָּׂא בְּיוֹם הַשַּׁבַּת וְהִבַּאתֶם בְּשַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַיִם. מַה זֶה וְאֵל תִּשְׂאוּ מִשָּׂא? אֶלֶּא אָמַר לָהֶם: בְּבַקְשָׁה מִכֶּם, אֵל תִּשְׂאוּ אֶת מִשָּׂא אוֹתוֹ הַחֲטָא שֶׁל הַשַּׁבַּת עֲלֵיכֶם.

**וְאִם אַתֶּם שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ, אַתֶּם תַּגְרָמוּ אֶת קִיּוּם הַעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, שְׂאוֹתוֹ שַׁבַּת הַעֲלִיּוֹן שְׁחַטְאֶתֶם כְּנַגְדּוֹ, מְדוּרוֹ וְשַׁעֲשׂוּעוֹ, אִינוּ אֶלֶּא בְּשַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַיִם הַעֲלִיּוֹנָה, שְׁנַקְרָאִים שַׁעְרֵי צְדָק, וְהִיא הַכְּלָה הַכְּלוּלָה מִן הַכּל.**

**וְאִם אַתֶּם שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ, תַּגְרָמוּ שְׂאֹז הִיא תַתְּחִזֵּק בִּיד מַלְכוּת הָאָרֶץ, הַמַּלְכוּת שֶׁל דוּד, מִשׁוּם שְׁהִיא נַקְרָאת מַלְכוּת, וּמִשׁוּם זֶה אָמַר דְדוּד שְׂאֲחֹז בְּה, לָךְ ה' הַמְּמַלְכָה, בְּשַׁתִּי מִמִּי"ם, לְהַכְּלִיל אֶת מַלְכוּתוֹ וְלִיַּחְדָּא אוֹתָה עִם מַלְכוּת הַשְּׁמַיִם. וְאִם אַתֶּם לֹא תִשְׁמַעוּ לְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ, וְתַעֲשׂוּ אוֹתוֹ חַל, מַה כְּתוּב? וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּשַׁעְרֵיהָ וְאֶכְלָה אַרְמְנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, שְׁלַמְטָה.**

**בְּא וּרְאָה, אִז מִתְעוֹרַרַת אוֹתָה חֲרַב נוֹקְמַת נֶקָם בְּרִית עַל שְׁלֹא שְׁמָרוּ אוֹתָה הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה, בְּשַׁלְשָׁה גּוֹנִים. אַחַד בְּסוּד עַל הַצַּדִּיק שְׁמַכְרוּ, שְׂאֲחֹז בְּה וְשַׁמְר אוֹתָה, וּבַגְּלָלָה נַקְרָא צַדִּיק, וְאַחַד שְׁכַתּוּב וּבִשָׂר קִדְשׁ יַעֲבְרוּ מֵעֲלֵיךָ. וְאַחַד בְּסוּד הַשַּׁבַּת שְׁחַלְלוּ, וְהַכּל הוּא בְּמִקּוּם אַחַד. וְאִז, עַל שְׁלֶשָׁה פְּשַׁעֵי יִשְׂרָאֵל נִגְזַר עֲלֵיהֶם לְהִיּוֹת שְׁבַעֲיָן שְׁנָה מַחוּץ לְאַרְצָן הַקְּדוּשָׁה, עֲשָׂרָה לְכָל יוֹם, וְלִסוּף שְׁבַעֲיָן שְׁנָה הוֹצִיא אוֹתָם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא**

**מִשָּׁם, וּבְאוּ לְאַרְצָן יִשְׂרָאֵל. וְהַתְקִיַם בֵּית שְׁנֵי אַרְבַּע מְאוֹת וְעֶשְׂרִים שְׁנָה, עַל כַּח הַתּוֹרָה שְׁהִיוּ מִתְעַסְקִים בְּה, בְּאוֹתוֹן הַמְצוּוֹת הַקְּדוּשׁוֹת כְּרָאוּי.**

וּבְשֵׁנֵי שְׁלֹמוֹ, גֵּרַם הַחֲטָא עַל  
שְׁנַת חָנָם, וְהִתְעוֹרְרָה אוֹתָהּ  
שְׁנַת חָנָם שְׁלֹרָא שׁוֹנָה. זֶהוּ  
שְׁכַתוּב וַיִּשְׁנָאוּ אֹתוֹ, אֵת אוֹתוֹ  
הַצְדִּיק. וְאֵז נִתַּן אוֹתָם הַקְדוּשׁ  
בְּרוּךְ הוּא בְּיַד מִי שְׁשׁוֹנָא אוֹתָם  
שְׁנַת חָנָם. זֶהוּ שְׁכַתוּב בְּאֶדוּם  
עַן הָיִית לָךְ אֵיבַת עוֹלָם וְתִגְר  
אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי חֶרֶב.

**פְּרֻשַׁת בְּשַׁלַּח**

רַא עֲלֵתָה שׁוֹעֲתָם לְפָנָיו. אָמַר  
רַבִּי יִצְחָק, כְּשֶׁעוֹשֶׂה הַקְדוּשׁ  
בְּרוּךְ הוּא דִּין בְּפִמְלִיא שֶׁל  
מַעֲלָה, אוֹתוֹ הַדִּין מֵה נִהְיָה?  
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַעֲבִיר אוֹתָהּ  
בְּאוֹתוֹ נִהַר דִּינֹר, וְהַעֲבִיר אוֹתָם  
מִשְׁלֹטָנָם, וּמִנְהָ שְׁלִיטִים אַחֲרֵים  
שֶׁל הַעַמִּים. אָמַר לוֹ, וְהָרִי כְּתוּב  
(תְּהִלִּים קד) מְשֻׁרְתִּיו אֵשׁ לֵהֵט? אָמַר  
לוֹ, יֵשׁ אֵשׁ קִשָּׁה מֵאֵשׁ, וַיֵּשׁ אֵשׁ  
שְׁמִכְכָּה אֵשׁ (שׁוֹחָה אֵשׁ).

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֵל יְהוֹשֻׁעַ בַּחַר לָנוּ  
אֲנָשִׁים וַצֵּא הֶלְחֵם וְגו' (שְׁמוֹת יז).  
מֵה הַטַּעַם יְהוֹשֻׁעַ עָרַף קֶרֶב וְלֹא  
מִשְׁאָר הָעַם? אֵלֹא מִשׁוּם שְׁעֲמֻלָּק  
בָּא עֲלֵיהֶם עַל אוֹתוֹ הַחֲטָא שֶׁל  
שֶׁבַת שְׁלֹא שְׁמְרוּ אוֹתוֹ, כְּמוֹ  
שֶׁהֵעִירוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה,  
אֶלְמָלִי שְׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל שְׁבַת  
רֵאשׁוֹנָה, לֹא שׁוֹלְטַת בְּהֵם אָמָה  
וְלִשׁוֹן. מֵה כְּתוּב? (שֵׁם טו) וַיְהִי  
בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִצְאוּ מִן הָעַם  
לְלֶקֶט וְלֹא מִצְאוּ, וְכַתוּב וַיָּבֵא  
עֲמֻלָּק.

וְבֹא רֵאָה אֵת סוּד הַדְּבָר, כְּשֶׁצִּוְּהָ  
אוֹתָם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִרְה  
עַל שְׁבַת, מִשׁוּם שְׁבָאָה מִדַּת הַדִּין  
לְקַטְרַג עַל אוֹתוֹ הַחֲטָא שֶׁל  
הַצְדִּיק שְׁמָכְרוּ אוֹתוֹ, שֶׁהוּא כְּנֻגַד  
יוֹם הַשְּׁבַת, וְהֵם הוֹצִיאוּ אוֹתוֹ  
לְחַל, אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא:  
הָרִי יֵשׁ לָהֶם רְפוּאָה לְאוֹתוֹ  
הַחֲטָא, אִם הֵם שׁוֹמְרִים אֵת יוֹם הַשְּׁבַת, שֶׁהוּא כְּנֻגַד צְדִיק חֵי הַעוֹלָמִים. וְהִינּוּ מֵה שְׁכַתוּב (שֵׁם

וְכַד אֲשַׁמְלִימוּ, גֵּרַם חוֹבָה דְּשְׁנַת חָנָם, וְאוֹתָעַר הֵיחָא שְׁנַת חָנָם דְּכַתְּמִיתָא,  
הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּשְׁנָאוּ אֹתוֹ, לְהֵוּא צְדִיק. וְכַדִּין וְכַב יִתְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרוּךְ  
הוּא בְּיַד דְּמָאן דְּסִגְי לֹון שְׁנַת חָנָם, הָדָא הוּא דְכְּתִיב בְּאֶדוּם עַן הָיִית לָךְ  
אֵיבַת עוֹלָם וְתִגְר אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי חֶרֶב).

**פְּרֻשַׁת בְּשַׁלַּח**

רַא עֲלֵתָה שׁוֹעֲתָם לְפָנָיו. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּד  
עֲבִיד קוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא דִּינָא בְּפִמְלִיא שֶׁל  
מַעֲלָה, הֵהוּא דִּינָא מֵאֵי הָרִי. אָמַר ר' אֶלְעָזָר,  
אֶעֱבֵר לָהּ בְּהֵוּא נִהַר דִּינֹר, וְאֶעֱבֵר לְהוֹן  
מִשׁוֹלְטָנְהוֹן, וּמִנְי שׁוֹלְטָנִין אַחֲרָנִין דְּשְׁאָר  
עַמִּין. אָמַר לֵיהּ, וְהָא כְּתִיב (תְּהִלִּים קד) מְשֻׁרְתִּיו  
אֵשׁ לֵוֵהֵט. אָמַר לֵיהּ אֵיִת אֵשׁ קִשָּׁה מֵאֵשׁ,  
וְאֵיִת אֵשׁ דְּכַבִּי אֵשׁ. (ס"א דְּהֵיחָא אֵשׁ).

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֵל יְהוֹשֻׁעַ בַּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וַצֵּא  
הֶלְחֵם וְגו', מֵאֵי טַעְמָא יְהוֹשֻׁעַ אִגַּח  
קֶרֶבָא וְלֹא מִן שְׁאָר עַמָּא. אֵלֹא בְּגִין דְּעֲמֻלָּק  
אֲתָא עֲלֵיהֶוּ, עַל הֵהוּא חוֹבָא דְּשִׁבְתָא דְּלֹא  
נְטְרִין לֵיהּ, כְּמָה דְּאֲתַעְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם  
לְבִרְכָה, אֶלְמָלִי נְטְרוּ יִשְׂרָאֵל שְׁבַתָא קַמָּא, לֹא  
שְׁלֹטָא בְּהוּ אוּמָה וְלִשׁוֹן. מֵה כְּתִיב וַיְהִי בַיּוֹם  
הַשְּׁבִיעִי יִצְאוּ מִן הָעַם לְלֶקֶט וְלֹא מִצְאוּ,  
וְכַתִּיב וַיָּבֵא עֲמֻלָּק.

וְהָא חֲזִי רְזָא דְּמִלְהָ, כְּד פְּקִיד לֹון קוּדְשָׁא  
בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְה עַל שְׁבַתָא,  
בְּגִין דְּאֲתִיָּא מִדַּת דִּינָא לְקַטְרַגָּא עַל הֵהוּא  
חוֹבָא דְּצְדִיק דְּזַבִּינוּ לֵיהּ, דְּאִיהוּ לְקַבִּיל יוּמָא  
דְּשִׁבְתָא, וְאִינוּן אֲפִיקוּ לֵיהּ לְחוּל, אָמַר  
קוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא, הָא אֵיִת לֹון רְפוּאָה לְהֵהוּא  
חוֹבָה, אִי אִינוּן נְטְרִין לְיוּמָא דְּשִׁבְתָא, דְּאִיהוּ  
לְקַבִּיל צְדִיק חֵי הַעוֹלָמִים. וְהִינּוּ דְכְּתִיב  
וַיִּזְרְהוּ ה' עֵץ. עֵץ חַיִּים, דִּינְטְרוּן יוּמָא  
דְּשִׁבְתָא. וְאִינוּן אַחִילוּ לֵיהּ, כְּדִין וַיָּבֵא עֲמֻלָּק.  
הַחֲטָא, אִם הֵם שׁוֹמְרִים אֵת יוֹם הַשְּׁבַת, שֶׁהוּא כְּנֻגַד צְדִיק חֵי הַעוֹלָמִים. וְהִינּוּ מֵה שְׁכַתוּב (שֵׁם

טו) ויורהו ה' עץ. עץ חיים, שישמרו את יום השבת, והם חללו אותו, אז יבא עמלק. באותה שעה אמר לו משה ליהושע, צא וערך קרב עם עמלק, שהרי לך ראוי, משום שאתה בן בנו של אותו צדיק, והוא באותו החטא בא עלינו. ואם לא נמצא מקטרג לו לעמלק מחלקו ובנו של אותו הצדיק, אין מי שיכול לו, ואז עשה יהושע כמו שאמר משה.

ובא ראה שבגלל אותו החטא בא עליהם, שפגש את אותם שהיו מאחורי הענן, ולקח מהם את אות הברית קדש וזרק אותו כלפי מעלה, ואם הם לא היו חוטאים בו, לא היה לו סיוע מלמעלה לעשות כך, אלא כדי להראות להם שיכירו את חטאם, שחטאו באותו הצדיק ששמר את הברית הזו, וכעת חללו השבת שהיא כנגדו, שהיא באה להגן עליהם מפני מדת הדין.

בא וראה מה כתוב, (במדבר לג) ויסעו ממרה ויבאו אילמה ושם עשרה עינת מים וגו'. מהו אילמה? אלא ששבו לעבודת הקדוש ברוף הוא ולקבל דברו בלב שלם, משום כך אל"י מ"ה. וררי פרשוה שאותו המקום היה משבח במים מכל המקומות של העולם, שהרי תורה שבכתב שם היא, ושם שנים עשר מעינות ושבעים דקלים, והכל בסוד האמונה, שהרי כל שבעים הסנהדרין נזונים משם ומתברכים מאותם מים העליונים המבשמים.

אשרי מי שזוכה למים הללו להתברך מהם, וישראל הקדושים שורים שם, ומחברים את אותם המים העליונים עם אותם שנים עשר מעינות

בההיא שעתא, אמר ליה משה ליהושע, פוק אגח קרבא בעמלק, דהא לך חזיא, בגין דאת בר בריה דההוא צדיק, ואיהו בההוא חובא אתי עלן. ואי לא אשתכח מקטרגא ליה לעמלק, מחולקיה ומבנוי דההוא צדיק, לית מאן דיכיל ליה, כדין עבד יהושע כמא דאמר משה.

ותא חזי, דבגין ההוא חובא אתא עליהו, דארע לון לאינון דהוּוּ מפתר ענא, ונסיב מינייהו האי ברית קדישא, וזריק ליה כלפי עילא. ואי לאו דאינון חאבו ביה, לא הוה ליה סייעתא מלעילא למיעבד הכי. אלא בגין לאחזאה לון, דישתמודעון חוביהון דחבו בההוא צדיק, דנטר האי ברית, והשתא אחילו שפתא דאיהו לקבליה, דאיהי קאי לאגנא עליהו מקמי מדת דינא.

תא חזי מה פתיב, (במדבר לג טו) ויסעו ממרה ויבאו אילמה ושם שתיים עשרה עינת מים וגו'. מהו אילמה, אלא דתבו לפולחנא דקודשא ברין הוא, ולקבלא מלוי בלבא שלים, בגין כך אל"י מ"ה.

והא אוקמוה, דההיא אתרא הוה משופח במיא, מפל אתרין דעלמא, דהא אורייתא שבכתב תמן הוא, ותמן תרין עשר מבויעין, ושבעין דקלין. וכולא ברזא דמהימנותא, דהא פלהו שבעין סנהדרין מההוא אתרא מתזנין, ומתברכין מאינון מיין עילאין בסימאן.

ובאה מאן דזכי להנהו מיא לאתברכא מנייהו. וישראל קדישין שראן תמן, ומחברין אינון מיין עילאין באינון תרין עשר מבויעין תפאין. ואי אינון קלקלו בקדמיתא, וחוּבו לגבי ההוא צדיק, הא אדבקו ליה



תחתונים. ואם הם קלקלו  
בראשונה וחסאו לצדיק שהוא,  
הרי הדביקהו במקומו, והעולם  
גזון על ידו, ושבעים תמרים  
גזונים מאותו התמר, (שיר ז) זאת  
קומתך דמתה לתמר. ואותם  
שנים עשר מעינות, כנגד שנים  
עשר שבטים, סוככים את אותו  
מקום קדוש.

והיו ישראל עוסקים בלמוד תורה  
שלקדו מפרה, והתחבר עמם  
הברית הקדוש ההוא, ונפרד נחש  
עקלתון מאותה באר מים, שהיה  
ממרר אותם המים. ומי היה  
גורם? חטאיהם עד עתה.

אבל כעת, כיון שחזרו בתשובה  
לרבונם, והקדוש ברוך הוא למד  
אותם דרכי אותו עץ החיים, זהו  
שכתוב (שמות ז) ויורהו ה' עץ - זו  
תורה שבכתב. וישלף אל המים  
- זו תורה שבעל פה. ומה זה  
וישלף? אלא יש ל"ף. יש זה  
העולם הבא. זהו שכתוב (משלי ח)  
להנחיל אהבי יש. ל"ף זו האם  
העליונה, חמשים שערים שגדבק  
בו. אז בשמו המים, וירד הטל  
העליון מהעתיק הקדוש,  
והתמלא שדה התפוחים.

מי גרם כל זה? אל"י מ"ה,  
תשובת ישראל לרבונם, ואז  
היתה להם רשות לחנות על  
המים הללו. זהו שכתוב (שמות טו)  
ויחננו שם על המים. מהו ויחננו  
שם? אלא סם החיים שורה  
באותם המים, משום כך ויחננו  
שם על המים.

**מדרש הנעדרם**

ומפך אשר הפית בו את היאר  
קח בידך והלכת (שמות יז). למדנו,  
אמר רבי יוסי, חקוק היה המטה  
משני צדדים בשם הקדוש. צד  
אחד של רחמים ודין באותיות  
חקוקות, וצד אחד דין עם דין,  
נחש עלי צור.

באתריה, ומתזן על ידיה עלמא. ושבעים  
תמרים אתזינן מההוא תמר, (שה"ש ז ט) זאת  
קומתך דמתה לתמר. ואינון תרין עשר  
מבועין, לקביל תרין עשר שבטין, סחרין  
לההוא אתרא קדישא.

והיו ישראל עסקין באולפן אורייתא, דאוליפו  
מפרה. ואתחבר עמייהו ההוא ברית  
קדישא, ואתפרש חוץ עקימא מההוא באר  
מים, דהוה ממרר לאינון מיין. ומאן הוה גרים  
חובייהו עד השתא.

אבל השתא, כיון דאחדרו בתיובתא  
למאריהון, וקודשא בריך הוא אולף  
לון אורחי דההוא אילנא דחיי, הדא הוא  
דכתיב, ויורהו ה' עץ, דא תורה שבכתב.  
וישלף אל המים, דא תורה שבעל פה. ומאי  
וישלף, אלא יש ל"ף, יש, דא עלמא דאתי.  
הדא הוא דכתיב, (משלי ה כא) להנחיל אהבי יש.  
ל"ף, דא אימא עילאה, חמשין תרעין  
דאתדבק ביה. כדין בסימו מיא, ונחת טלא  
עילאה מעתיקא קדישא, ואתמלי חקל  
תפוחין.

מאן גרם כל דא, אל"י מ"ה, תיובתא דישראל  
למאריהון. וכדין הוה להון רשו, למשרי  
על הנהו מיא. הדא הוא דכתיב, ויחננו שם  
על המים. מאי ויחננו שם, אלא סמא דחיי  
שריא באינון מיין, בגין כך ויחננו שם על  
המים. (דף לח ע"א)

**מדרש הנעלם**

ומפך אשר הפית בו את היאר קח בידך  
והלכת. תניא, אמר רבי יוסי, גליף הוה  
חוטרא מתרין סטרין, בשמא קדישא. חד  
סטרא דרחמי ודינא באתון גליפין. וחד סטר  
דינא בדינא, (משלי ל ט) נחש עלי צור.

בא וְרָאָה, כְּתוּב (שם יד) וְאִתָּה הָרִם  
אֶת מִטְּךָ וְנִטְהָ אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם.  
מַה זֶה וְנִטְהָ? כְּלוּמַר, וְנִטְהָ בְּצַד  
אֶחָד שֶׁחֻקוֹ בְּרַחֲמִים וְדִין.  
וְכִתּוּב וַיִּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ, וְלֹא  
כְּתוּב וַיִּשְׁלַח אֶת יָדוֹ, כְּלוּמַר  
שֶׁנִּטְהָ מִצַּד אֶחָד.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁהִיָּה חֻקוֹ מִקִּדְּמָה  
לְכֵן נִחַשׁ עָלָי צוּר? אֲלֵא בִּסְנֵה  
נְחֻקֵּךְ, שֶׁכְּתוּב (שם ד) וַיִּשְׁלַיְכֵהוּ  
אֶרְצָה וַיְהִי לְנַחֵשׁ. בְּאוֹתָהּ הִשְׁעָה  
נְחֻקֵּךְ עָלָי צוּר.

וְכֵן רָאָה, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רְצָה  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁשְּׂמוֹתָיו  
שֶׁהֵיוּ חֻקוֹת בְּמִטָּה, יַעֲשׂוּ  
אוֹתוֹת. וְלִמְדֵנוּ, שְׁנֵי אוֹתוֹת נַעֲשׂוּ  
בַיָּם בְּאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁנִּטְהָ מֹשֶׁה  
בְּרַחֲמִים וְדִין. קָרַע אֶת הַיָּם  
לְיִשְׂרָאֵל בְּשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבִילִים,  
וְהִשִּׁיב בְּדִין עַל הַמְּצָרִים,  
וְהִטְבִּיעַם בְּתַהוֹם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שם  
טו) וַיִּשָּׁב ה' עֲלֵיהֶם אֶת מִי הַיָּם.  
בְּאוֹתָהּ הִשְׁעָה רְצָה לְהוֹצִיא מִיָּם.  
אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מֹשֶׁה,  
נִטְהָ בְּמִטָּה מִצַּד אַחֵר, שֶׁשְׁנֵי  
אוֹתוֹת נַעֲשׂוּ בּוֹ כְּמוֹ שֶׁנַּעֲשׂוּ  
מִהַצַּד הָאַחֵר. אוֹת אֶחָד כָּאֵן,  
וְאוֹת אֶחָד בְּמַרְיָכָה. אֲבָל כַּעֲתָה,  
(שם יז) וְהַכִּיתָ בַּצּוּר. מַהוּ צוּר?

בַּצּוּר הַזֶּה שֶׁנִּחַשׁ עוֹלָה בּוֹ.  
לְפָעַם אַחֲרָת אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,  
מַהוּ שֶׁכְּתוּב (במדבר כ) קַח אֶת  
הַמִּטָּה וְהַקְּהָל אֶת הָעֵדָה אִתָּה  
וְאֶהְרֹן אַחִיךָ וְדַבַּרְתֶּם, מַהוּ  
וְדַבַּרְתֶּם? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, צוּרָה  
אוֹתוֹ עָלָי נִחַשׁ. שֶׁהָיָה נַעֲשֶׂה  
בַּצּוּר, כַּעֲתָה צָרִיךְ שִׁיעֲשֶׂה בְּנַחֵשׁ,  
לְהַשְׁלִים אֶת שְׂמוֹתָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹת הַלֵּלוּ.

מִמִּשְׁמַע שֶׁכְּתוּב וְדַבַּרְתֶּם אֶל  
הַסֵּלַע, וְכְתוּב (שם כא) וַיְדַבֵּר הָעָם  
בְּאַלְהִים וּבַמִּשָּׁה. מַה כְּתוּב  
אַחֲרָיו? (שם כב) וַיִּשְׁלַח ה' בְּעַם אֶת

תָּא חֲזִי, כְּתִיב וְאִתָּה הָרִם אֶת מִטְּךָ וְנִטְהָ אֶת  
יָדְךָ עַל הַיָּם. מַאי וְנִטְהָ. כְּלוּמַר, וְנִטְהָ  
בְּחַד גִּיסָא, דְּגַלְיָפָא בְּרַחֲמֵי וְדִינָא. וְכְתִיב וַיִּט  
מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ, וְלֹא כְּתִיב וַיִּשְׁלַח אֶת יָדוֹ,  
כְּלוּמַר, אֶסְטִי מִחַד גִּיסָא.

וְאִי תִימָא, דְּגַלְיָף הָוָה מִקִּדְּמַת דְּנָא נִחַשׁ עָלָי  
צוּר. אֲלֵא בְּאַסְנָא אֲתַגְלִיף דְּכְתִיב (שמות ד ג)  
וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנַחֵשׁ. בְּהִיא שְׁעַתָּא  
אֲתַגְלִיף נִחַשׁ עָלָי צוּר.

וְתָא חֲזִי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּעַא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ  
הוּא דְשָׁמוּי דְהוּוּ גְלִיפִין בְּחוּטְרָא יַעֲבִיד  
אֲתָאן. וְתַנְיָא, תַּרְיִן אֲתִין אֲתַעֲבִידוּ בִימָא,  
בְּהִיא סֵטֶר דְּסֵטָא מֹשֶׁה בְּרַחֲמֵי וְדִינָא. בְּזַע  
יִמָּא לְיִשְׂרָאֵל בְּתַרְיִסֵר שְׁבִילִין, וְאֲתִיב בְּדִינָא  
עַל מְצָרָאֵי, וְאַטְבַּע לוֹן בְּתַהוּמָא. הֲדָא הוּא  
דְּכְתִיב, וַיִּשָּׁב ה' עֲלֵיהֶם אֶת מִי הַיָּם.

בְּהִיא שְׁעַתָּא, בְּעֵי לְאַפְקָא מִיָּא, אָמַר לִיה  
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה, אֶסְטִי  
חוּטְרָא מְגִיסָא אַחֲרָא. דְּתַרְיִן אֲתָאן אֲתַעֲבִידוּ  
בִּיה. כְּמָא דְאַתְעִבִיד מִסֵּטְרָא אַחֲרָא. חַד אֶת  
הַכָּא, וְחַד אֶת בְּמַרְיָכָה. אֲבָל הַשְׁתָּא, וְהַפִּיתָ  
בַּצּוּר. מַאי צוּר. בְּהִיא צוּר דְּסֵלִיק נַחֵשׁ.

לְזַמְנָא אַחֲרָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַאי דְכְתִיב,  
(במדבר כ ח) קַח אֶת הַמִּטָּה וְהַקְּהָל אֶת  
הָעֵדָה אִתָּה וְאֶהְרֹן אַחִיךָ וְדַבַּרְתֶּם. מַהוּ  
וְדַבַּרְתֶּם, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מְנִי לִיה עָלָי נִחַשׁ.  
דְּהָא אֲתַעֲבִיד בַּצּוּר, הַשְׁתָּא בְּעֵי דִיתְעִבִיד  
בְּנַחֵשׁ. לְאַשְׁלֵמָא שְׁמוּי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,  
בְּאַלִּין אֲתַוּוֹן.

מִשְׁמַע דְּכְתִיב וְדַבַּרְתֶּם אֶל הַסֵּלַע. וְכְתִיב (שם  
כא ה) וַיְדַבֵּר הָעָם בְּאַלְהִים וּבַמִּשָּׁה. מַה  
כְּתִיב בְּתַרְיָה, (שם כא ו) וַיִּשְׁלַח ה' בְּעַם אֶת

הַנְּחָשִׁים הַשֶּׁרְפִּים. מַה נֶּחֶשׁ חִילִּיהַ בְּפוּמִיָּה,  
אוֹף הָכָא בְּפוּמָא.

הַנְּחָשִׁים הַשֶּׁרְפִּים. מַה נֶּחֶשׁ כַּחוּ  
בְּפִיּו, אִף כְּאֵן בְּפִה.

וּמִשָּׁה לֹא עֶבֶד הָכִי, אֶלֹא הִכָּה, וְלֹא אֲשֵׁלִים  
שָׁמָא, אֶלֹא חֲזַר כְּקַדְמִיתָא בְּשָׁמָא  
דְּצוּר, וּשְׂבַק דְּנַחֲשׁ, הִדָּא הוּא דְּכָתִיב, וַיִּף,  
וְלֹא כָתִיב וַיִּדְבֵּר, כְּמָה דְּאִתְּפַקֵּד וְדִבְרִתֵּם.  
דְּתַנִּינָן, צוּר לְמַעְבַּד, וְנַחֲשׁ לְמַלְלָא. וְכָתִיב וַיִּף  
אֶת הַסֵּלַע בְּמִטְהוּ פְּעַמִּים, חַד דְּלִשְׁעֵבֵר, וְחַד  
דְּהַשְׁתָּא.

וּמִשָּׁה לֹא עָשָׂה כִּף, אֶלֹא הִכָּה,  
וְלֹא הַשְׁלִים אֶת הַשֵּׁם, אֶלֹא חֲזַר  
כְּרֵאשׁוֹנָה בְּשֵׁם הַצּוּר וַיְצוּב אֶת  
הַנְּחָשׁ. זֶהוּ שְׂפָתוֹב וַיִּף, וְלֹא כְּתוּב  
וַיִּדְבֵּר, כְּמוֹ שְׁנַצְטָנָה וְדִבְרִתֵּם.  
שְׁנַיִנָנוּ, צוּר - לְעִשׂוֹת, וְהַנְּחָשׁ -  
לְדַבֵּר. וְכְתוּב (שם) וַיִּף אֶת הַסֵּלַע  
בְּמִטְהוּ פְּעַמִּים. אַחַד שֶׁל שְׁעֵבֵר,  
וְאַחַד שֶׁל כַּעַת.

תַּנִּינָא, אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר בַּהּ שַׁעֲתָא אֲשַׁתָּאָר  
שָׁמָא. כְּלוּמַר, דְּלֹא אֲשַׁתָּלִים בַּהּ הוּא  
אֶת, דְּשְׂבַק מִשָּׁה נַחֲשׁ, וְלֹא אֲשַׁתָּלִים כָּל שָׁמָא.  
דְּהָא בַּחַד גִּיסָא אֲשַׁתָּלִים בִּינָמָא. מַגִּיסָא אַחְרָא  
שָׂרִי בַצּוּר, וְלֹא אֲשַׁתָּלִים בְּנַחֲשׁ. אָמַר  
לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עֶבְדַּת דְּשָׂרִי שָׁמִי, וְלֹא  
אֲשַׁתָּלִים לְמַעְבַּד אֶתִּין. אוֹף אֶת שָׂרִית, וְלֹא  
תְשַׁתָּלִים. לְכֵן לֹא תִבִּיאוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שָׂרִית  
לְאַפְקָא לִזְוָן, וְלֹא תְשַׁלִּים לְאַעְלָאָה לְהוֹן  
לְאַרְעָא, לְכֵן לֹא תִבִּיאוּ.

לְמַדְנָנוּ, אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, בְּאוֹתָהּ  
הַשְּׁעָה נִשְׂאָר הַשֵּׁם. כְּלוּמַר, שְׁלֹא  
נִשְׁלַם בְּאוֹתָהּ הָאוֹת, שְׁעוּב מִשָּׁה  
הַנְּחָשׁ, וְלֹא נִשְׁלַם כָּל הַשֵּׁם.

שְׁהָרִי בְּצַד אַחַד נִשְׁלַם בֵּינָם, מִצַּד  
אֲחֵר הַתְּחִיל בַּצּוּר, וְלֹא נִשְׁלַם  
בְּנַחֲשׁ. אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ  
הוּא: עִשִּׂית שְׂיִתְחִיל שָׁמִי, וְלֹא  
נִשְׁלַם לְעִשׂוֹת אוֹתוֹת? אִף אֶתָּה  
הַתְּחִלְתָּ וְלֹא תִשְׁלַם, לְכֵן לֹא  
תִבִּיאוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. הַתְּחִלְתָּ  
לְהוֹצִיאֵם - לֹא תִשְׁלִים לְהַכְנִיסֵם  
לְאַרְצָא, לְכֵן לֹא תִבִּיאוּ.

אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר יָדַע לְבָא דְּמִשָּׁה בְּקַדְמִיתָא  
דְּדַחִיל, כִּד חָמָא נַחֲשׁ. דְּכָתִיב וַיִּנָּס מִשָּׁה  
מִפְּנֵיו. לְבָא חָמָא, וְלֹא יָדַע.

אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, יָדַע לֵב מִשָּׁה  
כְּרֵאשׁוֹנָה שְׁפַחַד כְּשִׁרְאָה הַנְּחָשׁ,  
שְׂפָתוֹב (שְׂמוּתָא) וַיִּנָּס מִשָּׁה מִפְּנֵיו.  
הַלֵּב רָאָה, וְלֹא יָדַע.

אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, כְּתִיב וַיַּעַשׂ מִשָּׁה נַחֲשׁ נַחֲשֵׁת  
וַיִּשְׂימָהוּ עַל הַנָּס. עַל נָס לֹא כָתִיב, אֶלֹא  
עַל הַנָּס, בְּעָא לְאַתְקֵן וְלֹא שְׁלָמָא מַה דְּחָסַר.  
אָמַר לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִשָּׁה, כְּתִיב  
לְהַקְדִישְׁנִי בְּמִים, בְּמִים וְלֹא בְּדָבָר אֲחֵר. כְּשֵׁם  
שֶׁהַתְּחִלְתִּי בְּמִים, בְּעֵינָא דִּישַׁתָּלִים בְּשָׁמִי הַנָּס  
בְּמִים. אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר אֶתְרָא דְּחָסַר לֹא שְׁלִים,  
אַבְל אֶתְעֶבֶד נָסָא הָכָא.

אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, כְּתוּב (במדבר כא)  
וַיַּעַשׂ מִשָּׁה נַחֲשׁ נַחֲשֵׁת וַיִּשְׂימָהוּ  
עַל הַנָּס. עַל נָס לֹא כְּתוּב, אֶלֹא  
עַל הַנָּס. רְצָה לְהַתְקִין וּלְהַשְׁלִים  
מַה שְׁחָסַר. אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ  
הוּא: מִשָּׁה, כְּתוּב (שם כז)  
לְהַקְדִישְׁנִי בְּמִים. בְּמִים וְלֹא  
בְּדָבָר אֲחֵר. כְּשֵׁם שֶׁהַתְּחִלְתִּי  
בְּמִים, אֲנִי רוֹצֵה שְׂיִשְׁתַּלֵּם שָׁמִי  
הַנָּס בְּמִים. אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר,  
בְּמָקוֹם שֶׁהִיָּה חָסַר לֹא הַשְׁלִים,  
אַבְל כְּאֵן נַעֲשָׂה הַנָּס.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּתִיב עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף. עֲשֵׂה  
לָךְ, לְתוֹעֲלִתָךְ. עֲשֵׂה לָךְ, תִּקֵּן מִמֶּה  
דְּחָסַרְתָּ. עִם כָּל זֶה לֹא תִקֵּן אֶלֹא רְאִיָּה, שְׁהָיוּ

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּתוּב (שם כא)  
עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף. עֲשֵׂה לָךְ -  
לְתוֹעֲלִתָךְ. עֲשֵׂה לָךְ - תִּקֵּם מִמֶּה  
שְׁחָסַרְתָּ. עִם כָּל זֶה לֹא תִקֵּן אֶלֹא

רוֹאִין בְּנַחֵשׁ וְחַיִּין, אָבֵל לֹא נִתְקַדֵּשׁ שְׁמָא  
בְּמִים, וְנִשְׁאָר חֶסֶר מֵהַשְּׁאָר.

וְתִקְנַת בְּרֵאִיָּה, (שם כז יב) עֲלֵה אֶל הַר הָעֵבְרִים  
הַזֶּה וּרְאֵה וּגְו', וּרְאִיתָ אוֹתָהּ וְנִאֲסַפְתָּ  
אֶל עַמִּיךָ, (דברים לד ד) הִרְאִיתִיךָ בְּעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא  
תַעֲבֹר. תָּא חֲזִי, דְּעוֹנָשׁוּ הוּהּ דְּאֶפִּילוּ רְאִיָּה  
לֹא תִקֵּן כְּדַחֲזִי, פִּיּוֹן דְּעֵבֵד לִיָּה רְאִיָּה, בְּהַאי  
אַשְׁלִים לִיָּה רְאִיָּה, אָבֵל לֹא אֲשְׁלִים שְׁמִיָּה  
בְּמִיא, כְּמוֹ כָּל שְׁאָר שְׁמָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעֲה שְׁאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ  
הוּא לְכֹן לֹא תִבִּיאָו. אָמַר מֹשֶׁה, הַאי  
חֲוִיָּא לְתַקְלָא דְּעֵלְמָא הוּוּהּ. אָמַר לִיָּה קוּדְשָׁא  
בְּרִיךְ הוּא לְאוּ הֵכִי, דִּינָא הוּוּהּ לְחִיָּיבָא, וְחַיִּין  
לְמֵאֲרִי קְשׁוּט. דְּכִתִּיב וּרְאֵה אוֹתוֹ וְחִי. בְּאוֹתָהּ  
שַׁעֲה יַדַּע מֹשֶׁה דְּרָכִיו, וְהִצְדִּיק עָלָיו אֶת הַדִּין.  
פְּתַח וְאָמַר, (שם לב ד) הַצּוּר תָּמִים פְּעָלוֹ, דָּא הוּא  
צוּר דְּקָא אֲמַרִּינָן. אֵל אֲמוּנָה וְאִין עוֹל,  
דְּכִתִּיב וּרְאֵה אוֹתוֹ וְחִי. וְכִתִּיב (תהלים יח לא) הָאֵל  
תָּמִים דְּרַכּוֹ.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְהָא תְּנִינָן א"ל גְּזֵרַת רַחֲמִי.  
כְּמָה דְּאֵת אָמַר (במדבר כג כב) א"ל מוֹצִיאֲם  
מִמִּצְרַיִם. (שמות לד ו) א"ל רַחוּם וְחַנוּן. אָמַר לִיָּה  
לְאוּ הֵכִי, דְּתְנִינָן, דְּשְׁלִיט רַחֲמֵי עַל דִּינָא. אֵל  
בְּלַחֲדוּי יְכוּלַת הוּא, וּרְשׁוּתָא הוּא דִּילִיָּה.  
מֵאִי יְכוּלַת, שׁוּלְטָנוּתָא. כְּלוּמַר, שְׁלְטָנוּתָא  
דְּא"ל, אֵתְגַבֵּר גְּזֵרָה דִּילִיָּה. כְּמָה דְּאֵת אָמַר  
(בראשית לא כט) יֵשׁ לְאֵל יְדֵי, (רְשׁוּתָא דִּילִיָּה) יְכוּלַת דְּעִינָא  
בִּישָׂא. אָמַר לִיָּה וְהָא כְּתִיב (דברים יז) הָא"ל  
הַגְּדוֹל הַגְּבוּר. אֵל גְּדוֹל נִצְחָא, אֵל בְּלַחֲדוּי  
נִצְחָא.

וְכִתִּיב (שם לב ד) הַצּוּר תָּמִים פְּעָלוֹ פִּי כָּל דְּרָכִיו  
מִשְׁפָּט, הָא צוּר. א"ל אֲמוּנָה וְאִין עוֹל וְגו' - הִנֵּה  
וּגו', הָא נַחֵשׁ עָלֵי צוּר. נְהַדֵּר לְמִילֵי קְדָמָי,

רְאִיָּה, שְׁהִיוּ רוֹאִים בְּנַחֵשׁ וְחַיִּים,  
אָבֵל הַשֵּׁם לֹא נִתְקַדֵּשׁ בְּמִים,  
וְנִשְׁאָר חֶסֶר מֵהַשְּׁאָר.

וְתִקְנַת בְּרֵאִיָּה, (שם כז יב) עֲלֵה אֶל הַר  
הָעֵבְרִים הַזֶּה וּרְאֵה וּגְו', וּרְאִיתָ  
אוֹתָהּ וְנִאֲסַפְתָּ אֶל עַמִּיךָ, (דברים לד  
ד) הִרְאִיתִיךָ בְּעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא  
תַעֲבֹר. בֵּא וּרְאֵה, שְׁעָנְשׁוּ הִיָּה  
שְׁאֶפְלוּ רְאִיָּה לֹא תִקֵּן כְּרֵאִיָּה. פִּיּוֹן  
שְׁעָשָׂה לוֹ רְאִיָּה, בְּזַה הַשְּׁלִים לוֹ  
רְאִיָּה, אָבֵל לֹא הַשְּׁלִים שְׁמוֹ  
בְּמִים כְּמוֹ כָּל שְׁאָר הַשֵּׁם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעֲה שְׁאָמַר  
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכֹן לֹא תִבִּיאָו,  
אָמַר מֹשֶׁה: הַנַּחֵשׁ הַזֶּה הִיָּה  
לְתַקְלָה שֶׁל עוֹלָם. אָמַר לוֹ  
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: לֹא כֵּן, דִּין  
הוּא לְרַשְׁעִים, וְחַיִּים לְבַעֲלֵי  
אָמַת, שְׁכִתוּב (במדבר כא) וּרְאֵה אוֹתוֹ  
וְחִי. בְּאוֹתָהּ שַׁעֲה יַדַּע מֹשֶׁה אֶת  
דְּרָכִיו, וְהִצְדִּיק עָלָיו אֶת הַדִּין.  
פְּתַח וְאָמַר, (דברים לב) הַצּוּר תָּמִים  
פְּעָלוֹ, זְהוּ הַצּוּר שְׁאָמַרְנָו. אֵל  
אֲמוּנָה וְאִין עוֹל, שְׁכִתוּב וּרְאֵה  
אוֹתוֹ וְחִי, וְכִתוּב (תהלים יח) הָאֵל  
תָּמִים דְּרַכּוֹ.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְהָרִי שְׁנִינּוּ, אֵל  
- גְּזֵרַת הַרְחָמִים, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר  
(במדבר כג) אֵל מוֹצִיאֲם מִמִּצְרַיִם,  
(שמות לד) אֵל רַחוּם וְחַנוּן? אָמַר  
לוֹ, לֹא כֵּן, שְׁשִׁינּוּ שְׁשׁוּלְטִים  
הַרְחָמִים עַל הַדִּין. אֵל לְבַדּוּ יְכַלַת  
הוּא, וְהַרְשׁוּתָּהּ הִיא שְׁלוֹ. מַה זֶה  
יְכַלַת? שְׁלְטוֹן, כְּלוּמַר, שְׁלְטוֹן  
שֶׁל אֵל, הַתְּגַבְּרָה הַגְּזֵרָה שְׁלוֹ,  
כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (בראשית לא) יֵשׁ לְאֵל  
יְדֵי, (הַרְשׁוּתָּהּ שֶׁל) הִיְכַלַת שֶׁל הַעֵינ  
הַרְעָ. אָמַר לוֹ, וְהָרִי פְתוּב (דברים  
י) הָאֵל הַגְּדוֹל הַגְּבוּר. אֵל גְּדוֹל  
מְנַצֵּחַ, אֵל לְבַדּוּ מְנַצֵּחַ.

וְכִתוּב (שם לב ט) הַצּוּר תָּמִים פְּעָלוֹ  
פִּי כָּל דְּרָכִיו מִשְׁפָּט - הִנֵּה צוּר.  
אֵל אֲמוּנָה וְאִין עוֹל וְגו' - הִנֵּה  
נַחֵשׁ עָלֵי צוּר. נַחֲזֵר לְדְבָרִים

וּכְתִיב (איוב ח ג) הַאֲלֵל יַעֲוֶת מִשְׁפָּט. מִשׁוּם  
דְּאוֹרְחִיָּה דְנִחַש לְאַסְטָאָה אוֹרְחִיָּה, לְכַן כְּתִיב  
וְאִין עֹל. הַאֲלֵל יַעֲוֶת מִשְׁפָּט חֵס וְשְׁלוֹם. אָמַר  
רַבִּי אֶלְעָזָר, הֵינֵנו דְּכְתִיב (תהלים פה ט) אֲשַׁמְעָה  
מָה יִדְבַר הָאֵל ה'.

(שמות ד ד) וַיִּשְׁלַח יְדֹו וַיַּחֲזֹק בּוֹ וַיְהִי לְמִטָּה בְּכַפּוֹ.  
כְּמָה דְאַתְּ אָמַר מִטָּה כְּלַפֵּי חֶסֶד. אָמַר רַבִּי  
יוֹסִי שְׁנַי מִטּוֹת הָיוּ, אֶחָד שֶׁל מֹשֶׁה, וְאֶחָד  
שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מִשְׁמַע דְּכְתִיב (שם יז ט)  
וּמִטָּה הָאֱלֹהִים.

דְּתַנִּינן, בְּשַׁעֲתָא שְׁהִיָּה נוּטֵל מִשֶּׁה הַמִּטָּה,  
הִיָּה כְּאֵלוֹ הִיָּה בְּרִשְׁוֹתוֹ וּבִיכְלָתוֹ.  
הִדָּא הוּא דְכְתִיב, (שם ד כ) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מִטָּה  
הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ. וְדַאי שְׁבִידוֹ לְקַח, אֶלָּא מַהוּ  
בְּיָדוֹ, בְּרִשְׁוֹתוֹ, כְּאֵלוֹ הוּא שְׁלוֹ.

וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּרִשְׁוֹתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה הִיָּה, עַד  
שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן. כִּינּוּן שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן,  
הַחֲזִיר הַמִּטָּה לְפָנֵי הַעֲדוּת. וּמִשָּׁם הִיָּה נוּטֵל  
לְעֲשׂוֹת בּוֹ נְסִים. הִדָּא הוּא דְכְתִיב, (במדבר כ ט)  
וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַמִּטָּה מִלְּפָנֵי ה', כִּינּוּן שְׁלֻקְחוֹ  
הָרִי הוּא בְּרִשְׁוֹתוֹ, וּכְשֶׁלּוֹ הִיָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אוֹתוֹ הַמִּטָּה שֶׁל סְנַפִּירִינוֹן  
הִיָּה, וּמִשָּׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית אֲתַבְּרִי. כְּמָה  
דְּתַנִּינן, וְהַמְּכַתֵּב וְהַמִּטָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר,  
שֶׁל עֵץ הִיָּה.

מֵאֵן (דף לח ע"ב) דְּאָמַר שֶׁל סְנַפִּירִינוֹן הִיָּה, דְּכְתִיב  
(יחזקאל א כ) כְּמִרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמֹת כְּסֵא,  
וּכְתִיב מִטָּה הָאֱלֹהִים. וּמֵאֵן דְּאָמַר עֵץ הִיָּה,  
דְּכְתִיב (שמות טו כה) וַיֹּרְהוּ ה' עֵץ וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם  
וְגו'.

שָׁם שָׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסְהוּ. אָמַר  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִכָּאֵן וְלַהֲלָאָה הָרִי  
חֶק וּמִשְׁפָּט לְעֲשׂוֹת נְסִים. חֶק וּמִשְׁפָּט, דְּכְתִיב

הִרְאִשׁוּנִים, וְכְתוּב (איוב ח) הַאֲלֵל  
יַעֲוֶת מִשְׁפָּט? מִשׁוּם שְׁדַרְךָ  
הַנִּחַש לְהִסִּיט דְּרַכּוֹ, לְכַן כְּתוּב  
וְאִין עֹל. הַאֲלֵל יַעֲוֶת מִשְׁפָּט, חֵס  
וְשְׁלוֹם?! אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֵינֵנו  
שְׁכְּתוּב (תהלים פה) אֲשַׁמְעָה מָה  
יִדְבַר הָאֵל ה'.

וַיִּשְׁלַח יְדֹו וַיַּחֲזֹק בּוֹ וַיְהִי לְמִטָּה  
בְּכַפּוֹ (שמות ד ד), כְּמֹו שְׁנֵאמַר מִטָּה  
כְּלַפֵּי חֶסֶד. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, שְׁנַי  
מִטּוֹת הָיוּ - אֶחָד שֶׁל מֹשֶׁה, וְאֶחָד  
שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמִּשְׁמַע  
שְׁכְּתוּב (שם יז ט) וּמִטָּה הָאֱלֹהִים.

שְׁשַׁנִּינּוּ, בְּשַׁעֲתָא שְׁהִיָּה נוּטֵל מִשֶּׁה  
הַמִּטָּה, הִיָּה כְּאֵלוֹ הִיָּה בְּרִשְׁוֹתוֹ  
וּבִיכְלָתוֹ. זְהוּ שְׁכְּתוּב (שמות ד ד)  
וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת מִטָּה הָאֱלֹהִים  
בְּיָדוֹ. וְדַאי שְׁבִידוֹ לְקַח, אֶלָּא מַהוּ  
בְּיָדוֹ? בְּרִשְׁוֹתוֹ, כְּאֵלוֹ הוּא שְׁלוֹ.

וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּרִשְׁוֹתוֹ שֶׁל  
מֹשֶׁה הִיָּה עַד שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן.  
כִּינּוּן שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן, הַחֲזִיר  
הַמִּטָּה לְפָנֵי הַעֲדוּת, וּמִשָּׁם הִיָּה  
נוּטֵל לְעֲשׂוֹת בּוֹ נְסִים. זְהוּ  
שְׁכְּתוּב (במדבר כ ט) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת  
הַמִּטָּה מִלְּפָנֵי ה'. כִּינּוּן שְׁלֻקְחוֹ,  
הָרִי הוּא בְּרִשְׁוֹתוֹ, וּכְשֶׁלּוֹ הִיָּה.  
אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אוֹתוֹ הַמִּטָּה  
שֶׁל סְנַפִּירִינוֹן הִיָּה, וּמִשָּׁשֶׁת יָמֵי  
בְּרֵאשִׁית נִבְרָא, כְּמֹו שְׁשַׁנִּינּוּ -  
וְהַמְּכַתֵּב וְהַמִּטָּה. רַבִּי יְהוּדָה  
אוֹמַר, שֶׁל עֵץ הִיָּה.

כִּי שְׁאָמַר שֶׁל סְנַפִּירִינוֹן הִיָּה -  
שְׁכְּתוּב (יחזקאל א כ) כְּמִרְאֵה אֶבֶן  
סַפִּיר דְּמֹת כְּסֵא, וְכְתוּב מִטָּה  
הָאֱלֹהִים. וּמִי שְׁאָמַר עֵץ הִיָּה -  
שְׁכְּתוּב (שמות טו טו) וַיֹּרְהוּ ה' עֵץ  
וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם וְגו'.

שָׁם שָׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם  
נִסְהוּ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא:  
מִכָּאֵן וְלַהֲלָאָה, הָרִי חֶק וּמִשְׁפָּט  
לְעֲשׂוֹת נְסִים. חֶק וּמִשְׁפָּט -  
שְׁכְּתוּב (משלי י) נִחַשׁ עֲלֵי צוּר. וְשָׁם  
נִסְהוּ - מִשׁוּם שְׁכְּתוּב וַיִּמְתְּקוּ

הַמַּיִם. דָּבַר אַחֵר, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִכָּאֵן וּלְהִלָּאָה חַק וּמִשְׁפָּט, שְׁלֵא יֵהָא נִקְדָּשׁ אֱלֹא בַמַּיִם שְׁנַמְתָּקוּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתוּב כִּי מַרִים הֵם, מִכָּאֵן שְׁנִינוּ, יֵשׁ מַיִם עֲכוּרִים, וְיֵשׁ מַיִם צְלוּלִים, וְיֵשׁ מַיִם מְתוּקִים, וְיֵשׁ מַיִם מָרִים. וַיִּצְעַק אֶל ה', לָמָּה צָעַק? מִכָּאֵן שְׁהִיָּה בְּצַעַר בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִשָּׁה, הַנְּחֹשׁ שְׁנֵהֲפֹךְ בְּסִנְיָהּ, עֲכָשְׁוּ צָרִיךְ לְחַקֵּק אוֹתוֹ בְּצוּר, וּשְׁנִיָּהֶם עֲמָדוֹ עַל הַמַּיִם הַמָּרִים. וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה נִחְקַק צוּר בְּנִחְשׁ שְׁהִיָּה בּוֹ קֹדֶם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב שָׁם שָׁם לֹא חַק וּמִשְׁפָּט.

בְּאִשְׁרָא בָּא רַבִּי אַבָּא, שְׁאֵלוּ לְפָנָיו. אָמַר לְהֵם, טוֹב אוֹמֵר רַבִּי יְהוּדָה, וְכֹף הוּא. וְאֲנִי נִצְרַף לְגַלוּת סוּד הַדְּבָר, הֲרִי רְאִיתִי שְׁרַבִּי יְהוּדָה גִּלָּה אוֹתוֹ.

אֲרָא, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה: מִשָּׁה, כְּעַת בְּמִצְרַיִם הִיָּה הַמַּטָּה שֶׁל אַהֲרֹן לְדַחוֹת הַקֶּשׁ הַשּׁוֹלֵט עַל יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, אֲבָל כְּשִׁיִּצְאוּ מִמִּצְרַיִם, כְּפָמָה מְקַטְרְגִים מְזוּמָנִים עַל יִשְׂרָאֵל לְדַחוֹתָם בֵּינֵם, כְּפָמָה מַיִם מָרִים נִזְדַּמְּנוּ אֲצֵלֵם. כְּפָמָה מַיִם רְעִים יִקְטְרְגוּ בְּהֵם.

בָּאוּ לָיִם - בָּא רַהֲב שָׁרוּ שֶׁל מִצְרַיִם וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִשָּׁה, (שְׁמוֹת י"ד) הָרַם אֶת מִטְּף וּנְטָה אֶת יָדָּהּ. פִּיּוֹן שְׁאֲמַר הָרַם אֶת מִטְּף, מֵהוּ וּנְטָה אֶת יָדָּהּ? אֱלֹא הָרַם אֶת מִטְּף נִגְדָּה שָׁרוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְמָרָה - כְּפָמָה מַיִם מָרִים נִזְדַּמְּנוּ אֲצֵלֵם, וּנְצַטְעַר מִשָּׁה וְצָעַק. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּצְעַק אֶל ה'.

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִשָּׁה, הֲרִי לָךְ עֲצָה בְּזָה, הַשְׁלֵף

(מִשְׁלֵל ל' ט) נִחְשׁ עָלֵי צוּר. וְשָׁם נִסָּהוּ, מִשּׁוּם דְּכִתִּיב וַיִּמְתָּקוּ הַמַּיִם. דָּבַר אַחֵר, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִכָּאֵן וּלְהִלָּאָה חַק וּמִשְׁפָּט, שְׁלֵא יֵהָא נִקְדָּשׁ אֱלֹא בַמַּיִם שְׁנַמְתָּקוּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב כִּי מַרִים הֵם, מִכָּאֵן שְׁנִינוּ, יֵשׁ מַיִם עֲכוּרִים, וְיֵשׁ מַיִם צְלוּלִים, וְיֵשׁ מַיִם מְתוּקִים, וְיֵשׁ מַיִם מָרִים. וַיִּצְעַק אֶל ה', לָמָּה צָעַק, מִכָּאֵן שְׁהִיָּה בְּצַעַר בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. אָמַר לִיָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִשָּׁה, הַנְּחֹשׁ שְׁנֵהֲפֹךְ בְּסִנְיָהּ, עֲכָשְׁוּ אֲצִטְרִיךְ לְחַקֵּק לִיָּה בְּצוּר. וְתַרְוִיָּהוּ עֲמָדוֹ עַל הַמַּיִם הַמָּרִים. וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה נִתְחַקֵּק צוּר בְּנִחְשׁ שְׁהִיָּה בּוֹ קוֹדֶם, הֲדָא הוּא דְכִתִּיב, שָׁם שָׁם לֹא חַק וּמִשְׁפָּט.

בַּר אֶתָּא רַבִּי אַבָּא, שְׁאֵילוּ קַמִּיָּה, אָמַר לְהוּ שְׁפִיר קְאָמַר ר' יְהוּדָה, וְהֲכִי הוּא. וְאֲנָא אֲצִטְרִיךְ לְגַלָּאָה רְזָא דְמִלָּה, הָא חֲזִינָא דְרַבִּי יְהוּדָה גִּלָּי לָהּ.

אֲרָא אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה, מִשָּׁה, הַשְׁתָּא בְּמִצְרַיִם הִיָּה הַמַּטָּה שֶׁל אַהֲרֹן לְדַחוֹת הַקֶּשׁ הַשּׁוֹלֵט עַל יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, אֲבָל כְּשִׁיִּצְאוּ מִמִּצְרַיִם, כְּפָמָה מְקַטְרְגִים מְזוּמָנִים עַל יִשְׂרָאֵל, לְדַחוֹתָם בֵּינֵם, כְּפָמָה מַיִם מָרִים נִזְדַּמְּנוּ אֲצֵלֵם. כְּפָמָה מַיִם רְעִים יִקְטְרְגוּ בְּהֵם.

בָּאוּ לָיִם, בָּא רַהֲב שָׁרוּ שֶׁל מִצְרַיִם וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִשָּׁה הָרַם אֶת מִטְּף וּנְטָה אֶת יָדָּהּ. פִּיּוֹן דְאָמַר הָרַם אֶת מִטְּף, מֵהוּ וּנְטָה אֶת יָדָּהּ. אֱלֹא הָרַם אֶת מִטְּף נִגְדָּה שָׁרוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְמָרָה, כְּפָמָה מַיִם מָרִים נִזְדַּמְּנוּ אֲצֵלֵם, וּנְצַטְעַר מִשָּׁה וְצָעַק, הֲדָא הוּא דְכִתִּיב, וַיִּצְעַק אֶל ה'.

אָמַר לִיָּה קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, מִשָּׁה, הֲרִי לָךְ עֲצָה בְּזָה, הַשְׁלֵף הַמַּטָּה

אָצֶלֶם, וַיִּתְחַקֵּק נַחֲשׁ עָלַי צוֹר שְׁנֵיהֶם בַּיַּחַד, וַיִּנְצְלוּ. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּזְרְהוּ ה' עֵץ. כְּמָה דְאַתָּה אָמַר, (קהלת א ג) מָקוֹם שְׁיִפּוֹל הָעֵץ, שֶׁהוּא עֵצָה. וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם. וּכְתִיב שָׁם שָׁם לֹא חָק וּמִשְׁפָּט, נַחֲשׁ עָלַי צוֹר. וְשָׁם נִסְהוּ, עֲטָרְהוּ בְּנִסִּים. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִכָּאֵן וּלְהֵלְאָה, הָרִי לָךְ שְׁיַעֲמוּד אֶצֶל הַמַּיִם, הָרִי לָךְ שְׁיִתְקַדֵּשׁ שָׁמַי בַּמַּיִם.

הַמַּטָּה אֶצֶלֶם, וַיִּתְחַקֵּק נַחֲשׁ עָלַי צוֹר שְׁנֵיהֶם בַּיַּחַד, וַיִּנְצְלוּ. זְהוּ שְׁכָתוּב וַיִּזְרְהוּ ה' עֵץ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת יא) מָקוֹם שְׁיִפּוֹל הָעֵץ, שֶׁהוּא עֵצָה. וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם. וּכְתוּב שָׁם שָׁם לֹא חָק וּמִשְׁפָּט, נַחֲשׁ עָלַי צוֹר. וְשָׁם נִסְהוּ - עֲטָרְהוּ בְּנִסִּים. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִכָּאֵן וּלְהֵלְאָה, הָרִי לָךְ שְׁיַעֲמַד אֶצֶל הַמַּיִם, הָרִי לָךְ שְׁיִתְקַדֵּשׁ שָׁמַי בַּמַּיִם.

בְּשָׁבָאוֹ לְאֵלִים, בָּאוּ הַמַּיִם לְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִשָּׁה, בְּמָקוֹם הַזֶּה אֵין צְרִיךְ מַטָּה, הָרִי יַעֲקֹב שֶׁהוּא הָאֵילָן בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ, וְהוּא שִׁבְעִים תְּמָרִים. וְשִׁתִּים עֲשָׂרָה עֵינֹת מַיִם, שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים. כְּשִׁבְעִים עַמּוּדִים, וְשְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, זְכוּתָם יִגָּן עֲלֵיכֶם, בְּמָקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא אֵילָן, וְהוּא אֵלִים. כְּמָה דְאַתָּה אָמַר, (ישעיה א כט) כִּי יִבְשׂוּ מַאֲיִלִים אֲשֶׁר חֲמַדְתֶּם.

בְּשָׁבָאוֹ לְאֵלִים, בָּאוּ הַמַּיִם לְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִשָּׁה, בְּמָקוֹם הַזֶּה אֵין צְרִיךְ מַטָּה, הָרִי יַעֲקֹב, שֶׁהוּא הָאֵילָן בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ, וְהוּא שִׁבְעִים תְּמָרִים. וְשִׁתִּים עֲשָׂרָה עֵינֹת מַיִם - שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים כְּשִׁבְעִים עַמּוּדִים, וְשְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, זְכוּתָם יִגָּן עֲלֵיכֶם בְּמָקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא אֵילָן, וְהוּא אֵלִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה א) כִּי יִבְשׂוּ מַאֲיִלִים אֲשֶׁר חֲמַדְתֶּם.

מִיָּד וַיַּחֲנוּ שָׁם עַל הַמַּיִם, מִשְׁמַע דְּכְּתִיב עַל הַמַּיִם, וּמִשְׁמַע דְּכְּתִיב, שָׁם שָׁם לֹא, וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר. וְשָׁם שָׁלְטוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַמַּיִם, וְלֹא הוּצְרָךְ הַמַּטָּה. מִכָּאֵן וּלְהֵלְאָה אֶצְטְרִיךְ הַמַּטָּה בְּנַחֲשׁ עָלַי צוֹר, אֶצֶל הַמַּיִם.

מִיָּד - וַיַּחֲנוּ שָׁם עַל הַמַּיִם, מִשְׁמַע שְׁכָתוּב עַל הַמַּיִם, וּמִשְׁמַע שְׁכָתוּב שָׁם שָׁם לֹא, וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר. וְשָׁם שָׁלְטוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַמַּיִם, וְלֹא הוּצְרָךְ הַמַּטָּה. מִכָּאֵן וּלְהֵלְאָה נִצְרָךְ הַמַּטָּה בְּנַחֲשׁ עָלַי צוֹר אֶצֶל הַמַּיִם.

בָּאוּ לְחֹרֵב, בָּאוּ הַמַּיִם לְקַטְרֵג, אָמַר לִיָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהִכִּיתָ בַּצּוֹר, הַמַּטָּה אֶצְטְרִיךְ הַכָּא, וְהִכִּיתָ לְאֵלוֹ בְּאוֹתוֹ צוֹר, וְלֹא בְּנַחֲשׁ. אָמַר מִשָּׁה, יִתִּיר אֶצְטְרִיךְ הַכָּא, אֲנָא חָמֵי מַיִם דְּבִעוּ לְשִׁטְפָא. אַמַּאי, הַנְּנִי עַמֵּד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל הַצּוֹר וְהִכִּיתָ בַּצּוֹר.

בָּאוּ לְחֹרֵב - בָּאוּ הַמַּיִם לְקַטְרֵג. אָמַר לֹא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: וְהִכִּיתָ בַּצּוֹר, הַמַּטָּה אֶצְטְרִיךְ הַכָּא, וְהִכִּיתָ לְאֵלוֹ בְּאוֹתוֹ צוֹר, וְלֹא בְּנַחֲשׁ. אָמַר מִשָּׁה, יִתִּיר צְרִיךְ כָּאֵן, אֲנִי רוּאָה מַיִם שְׂרַצוּ לְשִׁטְף. לְמָה? הַנְּנִי עַמֵּד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל הַצּוֹר [בְּחֹרֵב] וְהִכִּיתָ בַּצּוֹר.

אָמַר לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִשָּׁה, עַדִּין בְּמַרְיָכָה עֲתִידִים הַמַּיִם לְקַטְרֵג יוֹתֵר, שֶׁהֵם מַיִם עֲכוּרִים רְעִים וַיִּזְדוּנִים, וַיִּזְדוּגוּ בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל בְּגִלּוּי לְעֵינֵיהוֹן, וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה אֶצְטְרִיךְ הַמַּטָּה, וְתִתִּיר עֲלֵיהֶם הַנַּחֲשׁ בְּגִלּוּי

אָמַר לֹא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה: עַדִּין בְּמַרְיָכָה עֲתִידִים הַמַּיִם לְקַטְרֵג יוֹתֵר, שֶׁהֵם מַיִם עֲכוּרִים רְעִים וַיִּזְדוּנִים, וַיִּזְדוּגוּ בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל בְּגִלּוּי לְעֵינֵיהֶם, וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה נִצְרָךְ הַמַּטָּה,

ותתיר עליהם הנחש בגלוי לעיניהם, ויתקדש שמי. זהו שפתוב (במדבר כז) להקדישני במים לעיניהם. מהו לעיניהם? בגלוי. פדבר שנזדווגו בהם בגלוי.

בא וראה, כך ראה דוד, שפתוב (תהלים קכד) לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם - זה פרעה. אזי עבר על נפשנו המים הזדונים - כמו שאמרנו. וכתוב (שם) נפשנו כצפור נמלטה מפח יוקשים וגו'.

אמר רבי אבא, מה ראה משה באותה שעה בנחש? אלא ישאל עשה בנחש? אלא ישראל היו דוחקים למשה תנה לנו מים. נתייעץ משה ואמר: הקדוש ברוך הוא אמר לי לעמד בנחש, ואני רואה שאין גזרה לנחש במים, שאין יכלתו אלא בעפר, שפתוב (בראשית א) ועפר תאכל כל ימי חייו. משמע שעפר יאכל וישמיד כל ימיו, אבל במים לא. וישראל דוחקים אותי, ואף על גב שיעשה נס, לא יעשה במקום זה, אלא כשנחנק, נחנק בעפר ולא במים, שפתוב (שמות ד) וישלכהו ארצה ויהי לנחש. וצור נחנק בזה, במים, במרה, וכבר עשה נס. טוב שאעשה בזה, שנעשה נס אחר. מיד - ויך את הסלע במטהו פעמים. אמר לו הקדוש ברוך הוא: משה, יען לא האמנתם בי להקדישני, שחשבתם שלא יכול הנחש במים, לכן לא תביאו. (ומשך אשר הבית בו את היאור כו', מה הטעם? משום שמחנק בנסיים היה, והשם הקדוש העליון רשום בו.)

### פרשת יתרו

אנכי ה' אלהיך (שמות כ), בפסוק הזה שאל רבי ייסא, הקטן שמן החברים, מרבי שמעון בן יוחאי, ואמר לו, יש לי לשאל שאלה אחת ממך ומשפש לי בלבי, ואני פוחד מלשאל ממך, ואמרת, אם נשאל - פוחד אני שמא

לעיניהם, ויתקדש שמי. הדא הוא דכתיב, (במדבר כז יד) להקדישני במים לעיניהם. מהו לעיניהם. בגלוי. פדבר שנזדווגו בהם בגלוי. תא חזי, הכי חמא דוד, דכתיב (תהלים קכד א) לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם, זה פרעה. אזי עבר על נפשנו המים הזדונים, פדאמרין. וכתוב (שם קכד ד) נפשנו כצפור נמלטה מפח יוקשים וגו'.

אמר רבי אבא, מה ראה משה באותה שעה, שלא עשה בנחש. אלא ישראל היו דוחקים למשה תנה לנו מים, נתייעץ משה ואמר, קודשא בריך הוא אמר לי לעמד בנחש, ואנא חמי דאין גזירה לנחש במים, דאין יכולתו אלא בעפר, דכתיב (בראשית א יד) ועפר תאכל כל ימי חייו, משמע דעפרא ייכול וישיצי כל יומיו, אבל במיא לא. וישראל דחקין לי, ואף על גב דייעביד ניסא, לא יעביד באתר דא, אלא כד אתחנק, אתחנק בעפרא, ולא במיא. דכתיב (שמות ד ג) וישליכהו ארצה ויהי לנחש. וצור בדא אתחנק, במיא, במרה, וכבר עבד ניסא. טוב דאעביד בהאי, דאתעביד ניסא אחרא. מיד ויך את הסלע במטהו פעמים, אמר ליה קודשא בריך הוא, משה יען לא האמנתם בי להקדישני, דחשבתון דלא יכיל נחש במים, לכן לא תביאו. (ומשך אשר הבית בו את היאור כו' מאי טעמא משום דמחנק בנסיין הוה ושמא קדישא עלאה רשימא ביה).

### פרשת יתרו

אנכי ה' אלהיך, בהאי פסוקא שאל רבי ייסא זעירא דמן חבריאי מרבי שמעון בן יוחאי, ואמר ליה, אית לי למשאל שאילתא חדא מינה, ומשבשא לי בלבאי, ואנא דחיל אחת ממך ומשפש לי בלבי, ואני פוחד מלשאל ממך, ואמרת, אם נשאל - פוחד אני שמא



אָענש, אם לא נשאל - משבש לי בלבי. אמר לו רבי שמעון, אמר לו, זה שהקדוש ברוך הוא מזכיר לישראל בכל מקום ומקום אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. (ויקרא יט) אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים. מה החדוש שמלמד כאן? תנאי שלם הוא, זה שאמר לאברהם (בראשית טו) כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם וגו' ואחרי כן יצאו ברכש גדול. אם כן, למה להזכיר להם הדבר הזה בכל מקום ומקום?

אמר לו, בא וראה, בני הקדוש ברוך הוא לא התנה עם אברהם אלא שיוציא את ישראל מגלות מצרים, ולא מתחת שעבוד של יראה אחרת. שודאי ישראל, כשהיו במצרים, נטמאו וטנפו עצמם בכל מיני טמאה, עד שהיו שרויים תחת ארבעים ותשעה כחות של טמאה, והקדוש ברוך הוא הוציא אותם מתחת עבודת כל שאר הכחות.

ועוד שהכניס אותם לארבעים ותשעה שערי השכל כנגדם, מה שלא התנה עם אברהם, אלא להוציאם ממצרים, והוא עשה טובו וחסדו עמם.

וכשום כף תמצא בתורה חמשים פעמים יציאת מצרים, להראות לכל בני העולם החסד שעשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל שהוציא אותם מאותם כחות הטמאה, והכניס אותם לתוך כחות הטהרה, שהינו חמשים שערי בינה.

וזהו שאנו מונים להם מיום טוב של פסח, ואנו מונים ימים ושבעות, והרי התעוררו החכמים, מצוה למנות ימים ומצוה למנות שבועות, כי בכל יום הוציאנו מכת של טמאה, והכניסנו לכת טהרה.

מלמשאל מינה. ואמינא, אי נשאל, דחילנא דילמא איתענש. אי לא נשאל, משבשא לי בלבאי. אמר ליה רבי שמעון, אימא.

אמר ליה האי דקודשא בריך הוא מדפר להון לישראל בכל אתר ואתר, אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. (ויקרא יט לו) אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים. מאי רבותא אוליה הָכָא. תנאה שלים הוא, הָדָא הוא דאמר לאברהם, (בראשית טו יג) כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם וגו' ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. אם כן, למה לאדפרא להון מילתא דא בכל אתר ואתר.

אמר ליה תא חזי ברי, קודשא בריך הוא לא אתני עם (דף לט ע"א) אברהם, אלא דיפיק ית ישראל מן גלותא דמצרים, ולא מתחות שעבודא דדחלא אחרא. דודאי ישראל כד הוו במצרים, אסתאבו ואתטנפו גרמיהון בכל זיני מסאבו, עד דהוו שראן תחות ארבעים ותשע חילי דמסאבותא. וקודשא בריך הוא אפיק יתהון מתחות פולחן כל שאר חילין.

ועוד, דאעיל יתהון בארבעים ותשע תרעי דסוכלתנו לקבליהון. מה דלא אתני עם אברהם, אלא לאפקותהון ממצרים, והוא עביד טיבותיה וחסדיה עמהון.

ובגין כף תשכח באורייתא, חמשין זמנין יציאת מצרים, לאחזאה לכל בני עלמא, חסדא דעבד קודשא בריך הוא עם ישראל, דאפיק יתהון מאינון חילין דמסאבו, ואעיל לון לגו חילין דדכיו, דהיינו חמשין תרעין דסוכלתנו.

ודא איהו דאנן מנן להו, מיומא טבא דפסחא. ואנן מנן יומי ושבוועי, והא איתערו חבריאי, מצוה לממני יומי, ומצוה למימני שבוועי. פי בכל יומא אפיק לן מחילא דמסאבו, ואעיל לן בחילא דדכיו.

וְאַתָּה תִּחְזֶה מִכָּל הָעָם, בְּשִׂית סֹטְרִין: בְּשַׁעֲרָא דְעַל רִישָׁא, דְּאִיהִי מִתְתַּקְנָא  
עַל אוֹדְנִין. בְּמַצָּחָא, בְּשִׁרְטוּטִין דְּמַצָּחָא. בְּעֵינִין, וּבִקְרִיצִין דְּעַל  
עֵינִין. בְּאַנְפִּין, וּבִדְיוֹקְנָא דְאַנְפִּין. בְּחוּטְמָא, דְּאִיהִי מִתְתַּקְנָא בְּאוֹרַח  
מִישָׁר עַל פּוּמָא. בְּגוּפָא, בְּקוּמָה דִּילִיהּ, וּבְשִׁיעוּרָא דִּילִיהּ לְכָל סֹטְר,  
לְאַרְבַּע סֹטְרִין וְלַעֲיֵלָא וְתַתָּא. הָאִי אִיהוּ תִיקוּנָא דְאַדָם.

וְלִזְמַנִּין אִיתְקַרֵי אַרְיָה, וְלִזְמַנִּין אִיהוּ דְיוֹקְנָא דְשׁוּר, וְלִזְמַנִּין דְיוֹקְנָא דְנֶשֶׁר.  
וּכְעַן צְרִיךְ לְפָרְשָׁא, פִּינִין דְּאִיהוּ יִיחוד דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּסַפִּירִין, אֲמַאי  
אִתְקַרֵיאוּ בְּדְיוֹקְנָא דְאַדָם, וּבִדְיוֹקְנָא דְאַרְיָה, וּבִדְיוֹקְנָא דְשׁוּר,  
וּבִדְיוֹקְנָא דְנֶשֶׁר.

אַלְא וְדָאִי בְּזַמְנָא דְבַעֵי לְמִיעֵבַד עֲבִידְתִּיהּ, וְלֹאֲנַהֲגָא לְיִשְׂרָאֵל דְאַתְקַרֵיאוּ  
בְּמַזְלָא דְאַדָם, אִתְלַבֵּשׁ בְּדְיוֹקְנָא דְהֵיא חֲזִיהּ דְאַתְקַרֵיאת אָדָם,  
וְאַתְקַרֵי הוּא אָדָם. וּבְזַמְנָא דְבַעֵי לְאַנְהֲגָא לְיִשְׂרָאֵל לְאַיְנוּן דְאַתְקַרֵיאוּ  
בְּמַזְלָא דְאַרְיָה, אִתְלַבֵּשׁ בְּדְיוֹקְנָא דְהֵיא חֲזִיהּ דְאַתְקַרֵיאת אַרְיָה. וְהַכִּי  
בְּגוּוֹנָא דָא בְּחִיהּ דְאַתְקַרֵיאת שׁוּר. וְכֵן בְּגוּוֹנָא דָא בְּחִיהּ דְאַתְקַרֵיאת נֶשֶׁר.  
וּבְגוּוֹנָא דָא שְׂכִינְתִּיהּ.

וּבְגִין כֶּן אִתְקַרֵי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּאַלִּין שְׂמֹהֵן, וְכָל חִילִין דִּילְהוּן. לִית  
אַתְר וְלִית בְּרִיָה בְּעַלְמָא, דְלֹא שְׁלִיט שְׂמִיָה עֲלִיהּ, וְאַתְקַרֵיאוּ בְּשְׂמִיָה.  
כְּגוּוֹנָא דָא דְיוֹקְנָא דְאַדָם, י' שְׂרִיָא בְּרִישָׁא. ה' ה' בְּעֶשֶׂר אֶצְבָּעִין, ו'  
בְּגוּפָא. וּכְגוּוֹנָא דָא בְּנֶשֶׁר, י' עַל רִישִׁיהּ ה' ה' עַל גְּדַפּוּי. ו' עַל גּוּפִיהּ.  
וְהַכִּי בְּכָל חִיהּ וְחִיהּ. וְכֵן בְּכָל מְלָאךָ וּמְלָאךָ.

וְלִית נִימָא בְּרִישָׁא דְלֹא שְׂרִיָא בְּהֵם שֵׁם יְהו"ה. וְלִית עֶשְׂבָא, דְלֹא שְׂרִיָא  
בִּיה שֵׁם יְהו"ה. וְשׁוֹשְׁנָה, בְּתַפּוּחַ דִּילִיהּ שְׂרִיָא י'. וּבְשִׁרְבִיט דִּילְהּ  
ו'. בְּחֲמֵשׁ עֲלִין דְלִבְר, וְחֲמֵשׁ דְלִבּוּ, שְׂרִיָא ה"ה. לְאַחְזָא, דְלִית אֶפִּילוּ  
עֶשְׂבָא דְלֹא אִתְבְּרִי בְּשֵׁמָא דִּיהו"ה. דְלֹא יִימְרוּן דְאַלוּה אַחְרָא בְּרָא לוּן.  
לִית בְּרִיָה בְּעִלְאִין וְתַתְּאִין, דְלֹא אִינוּן רְשִׁימִין בְּשְׂמִיָה, וְכֵן בְּשְׂכִינְתָא  
בְּכָל חַד. וּבְגִין כֶּן אִתְקַרֵיאת שְׂכִינְתָא שׁוֹשְׁנָה. וְאַתְקַרֵיאת נֶשֶׁרָא.  
פְּרָה אֲדַמָּה אֵילַת. יוֹנָה. צְפוּר. לִית בְּרִיָה דְלֹא אִתְקַרֵיאת בְּשְׂמִיָה, כַּד  
אִתְלַבֵּשׁא בִּיה, לְמִיעֵבַד פְּעוּלְתִּיהּ.

וּבְגִין כֶּן אִתְקַרֵיאת מְעֶשֶׂה מְרַפְכָּה. כַּד רַכְבַּת בְּהֵיא חֲזִיהּ דְאִיהִי נֶשֶׁר,  
או שׁוּר, או אַרְיָה, או אָדָם. וְשִׁבְחָא דְכִלְהוּ בְּרִיָין דְבְּרָא, אִיהוּ  
אָדָם, דְּאִיהוּ דְיוֹקְנָא דְכָל עַלְמָא, וּמִכָּל בְּרִיָין דְאִית בְּעַלְמָא, וּבְגִין כֶּן  
אִיהוּ חֲבִיב עֲלִיהּ מִכָּל בְּרִיָין.

וּכְמָה בְּנֵי נֶשֶׁא אֵינוֹן בְּדִיוֹקְנָא דְאָדָם מְלָגִיו. וּמְלָבֵר לָא אֵית בְּהוֹן אָלָא אוּ עוֹפָא, אוּ אַרְיָה, אוּ שׁוֹר, אוּ חִיָּא מְאֲלִין מְזֻלוֹת דְאֶתְקֵרִיאֵוּ בְּבְנֵי נֶשֶׁא. וְאַחֲרָנִין בְּהַפּוֹכָא, אֵינוֹן בְּדִיוֹקְנָא דְאָדָם מְלָבֵר, וְלֹאוּ הָכִי מְלָגוּ. וְעַל דָּא הָווּ אֶמְרִין מְאָרִי מִתְנִיתִין, כֹּל מִי שְׂאִין תּוֹכוֹ כְּבָרוּ אֵל יְכַנֵּס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. דְאֶתְחַזִּי בְּאַנְפוּי דִּיוֹקְנָא דְאָדָם, וּמְלָגִיו חִיָּא בִישָׂא. וּבְגִין דָּא אֶמְר קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, וְאַתָּה תַּחֲזֶה מִכָּל הָעָם אֲנָשֵׁי חֵיל, מִסְטָרָא דְאַבְרָהָם. יִרְאִי אֱלֹהִים, מִסְטָרָא דִּיעֲצָחֵק. אֲנָשֵׁי אֱמֶת, מִסְטָרָא דִיעֵקֵב. שׁוֹנְאֵי בְצַע, מִסְטָרָא דְדוֹד. דְאִיהוּ רַגְלָא רַבִּיעָא, וְעַלֵּיהוּ שְׂרִיָּא יְהו"ה.

וְשִׁמְתָּ עֲלֵיהֶם שְׂרֵי אֲלָפִים, מִסְטָרָא דָא' מִן אֲדָנִי. שְׂרֵי מְאוֹת, מִסְטָרָא דְאֶת ד', דְאֵינוֹן אַרְבַּע מְאָה שְׁנִין דְמַצְרַיִם דְרַמִּיזָא בְּקָרָא. נ' שְׂרֵי חֲמִשִּׁים. י' שְׂרֵי עֶשְׂרוֹת.

וְאַנָּא בְּעִינָא לְפָרְשָׂא, גּוֹפָא בְּתַמְנֵי תִיקוּנֵין אֲלִין, בְּגִין דְאֵית לוֹן יְסוּדָא מְהֵאֵי קָרָא. אַף עַל גַּב דְרַבִּי שְׁמַעוֹן לָא פְרִישׁ אָלָא בְשִׁתָּא אֲנַפִּין. וְרָזָא דְתַמְנֵי אֲנַפִּין אֲלִין, בְּרָזָא דִיאַהֲדוּנָה"י.

וְאֲלִין אֵינוֹן תַּמְנֵי תִיקוּנֵין לְגַבֵּיהוּ. וְאַתָּה תַּחֲזֶה מִכָּל הָעָם אֲנָשֵׁי חֵיל. בְּרֵאשִׁיָּה, בְּעֵינֵין, וּבְקִרְיָצִין דִּילְהוֹן, וּבְגוּוֹנֵין דִּילְהוֹן, בְּעַמִּיקוּ דִּילְהוֹן, בְּאַרְיֵכוּ דִּילְהוֹן, וּבְקִמִּיטוּ דִּילְהוֹן. הֵכָא רָזָא דְחִיָּה דְאִיהוּ אַרְיָה, חֲסֵד פְּעִיל בִּיה. וְאַרְיָה דָא מִיכָּאֵל. בְּהִיפּוּף אֲתוּוֹן אַרְיָה, תִּשְׁכַּח לֵיה רְאִיָּה.

וְרֵאֵי אֱלֹהִים בְּשִׁמְיעָה דְאוּדְנִין, וּבְשַׁעְרָא דְתַלְיָא מְרִישָׂא עַלֵּיהוּ וְשִׁמְיעָה אִיהִי חִיָּה דְאֶתְקֵרִיאַת שׁוֹר. שַׁעְרָא אִיהִי דִינָא. וְכְמָה נִימִין תַּלְיִין מִינָה, דְאֵינוֹן צְבָא הַשָּׁמַיִם, קְיִמִין עַל בֵּי דִינָא רַבְרָבָא, דְאִיהִי גְבוּרָה לְשִׁמְאָלָא, דְפַעוּלְתָּה בְּחִיָּה דְאִיהִי שׁוֹר, וְדָא גְבֻרִיאֵל.

וּבְצֻלוֹתָא, צְרִיךְ לְבַעֲרָא לוֹן מִן בְּתַר אוּדְנִין, דְלָא יְהוֹן מְכַסִּין תַּרְעִין דְשִׁמְיעָה, לְאַעְלָא בְּהוֹן צְלוֹתָא. וְאִם לָאוּ, אֶתְקַיִים בִּיה קָרָא, אֲזַ יִקְרָאנֵי וְלֹא אַעֲנָה. וּבְזַמְנָא דְשִׁמְיעָה אִיהִי פְנוּיָה מְאֲלִין (משלי א כא) דִּינִין, אֶתְקַיִים בִּיה (ישעיה נח ט) אֲזַ תִּקְרָא וְה' יַעֲנָה.

אֲנָשֵׁי אֱמֶת, בְּדִיוֹקְנָא דְחוּטְמָא, דְאִיהוּ רִיחָא דְקוּדְשָׁא, וְדָא תַּפְאָרַת אִיהוּ חוּטְמָא, חוּתָם אֱמֶת. יַעֲקֹב שְׁלִימָא. תְרִין אֲנַפִּין אֵית לֵיה לְקַבֵּל לֹא"ה וְרַח"ל. וְאֲלִין אֵינוֹן אֲנַפּוּי דְרַחֲמֵי, כְּלִילָן חִיּוֹר וְסוּמָק, מִסְטָרָא דְחֲסֵד וּגְבוּרָה.

מִצְחָא מִתְּתַקְנָא עַלֵייהוּ, דְּאִיהוּ בִּינָה, בְּכַמָּה שְׁרֻטוּטִין, דְּאִינוּן אֹרְחִין  
 דִּימָא דְּאוּרִייתָא. עַלֵייהוּ אִיתְמַר (תהלים כה י) כָּל אַרְחוֹת ה' חֶסֶד וְאֱמֶת.  
 מֵאִי נִיהוּ דְּעֵבִיד אֹרְחִין אֲלִין, דְּאִינוּן שְׁרֻטוּטִין דְּמִצְחָא. דָּא מוֹחָא,  
 דְּאִיהוּ חֲכָמָה. (דף לט ע"ב) וְאֲלִין שְׁרֻטוּטִין, אִינוּן תְּלָתִין וְתָרִין שְׁבִילִין דִּימָא  
 דְּאוּרִייתָא.

וְחִיָּה דְּרָכִיב עַלֵיָּה תְּפֹאֲרַת, דָּא נֶשֶׁר. הֲדָא הוּא דְּכְתִיב (משלי ל ט) דְּרָף הַנֶּשֶׁר  
 בְּשָׂמִים. וְדָא אוּרִיאַל. וּמוֹחָא וּמִצְחָא, וְתָרִין אַנְפִּין אֲלִין, דְּכֻלְהוּ  
 עַל חוּטְמָא. אֲלִין אִינוּן אַרְבַּע בְּתֵי דְּתַפְלִילִין, דְּאִינוּן עַל רִישָׁא דְּתְּפֹאֲרַת.  
 וְחוּטְמָא דְּאִיהוּ יַעֲקֹב, אִיתְמַר בֵּיה (בראשית ב ז) וַיִּפַּח בְּאִפֵּיו נְשֹׁמֶת חַיִּים. וְדָא  
 בִּינָה, בֶּן י"ה. מִשָּׁה רַבְּנוּ אִיהוּ לִיה כְּנִשְׁמָתָא דְּחַיִּי.

תְּלָתִין וְתָרִין שְׁרֻטוּטִין דְּמִצְחָא אֲלִין, אַחְזִיין רְזָא דְּתְּלָתִין וְתָרִין אַנְפִּין,  
 וְגַדְפִּין דְּאַרְבַּע חִוּן דְּאִינוּן אַרְבַּע אַנְפִּין, וְאַרְבַּע גַּדְפִּין לְכָל חִיָּה  
 מֵאֲלִין.

דִּיקְנָא דְּאַנְפִּין, אִינוּן נִימִין דְּלִית לֹון סוּף. וְאַחְזִיין עַל סְבָא דְּסִבִּין דְּאִיהוּ  
 עֵילַת הָעֵילוֹת, דְּלִית סוּף לְעֵלְמִין דְּתַלְיִין מְנִיָּה.

שְׁנַאֲי בְּצַע, דָּא פּוּמָא, וְאִיהִי מְלָכוֹת. תָּרִין שְׁפּוּון דִּילָה, מִתְּתַקְנָן עַלָּה,  
 וְאִינוּן נֶצַח וְהוּד. יְסוּד, דָּא אִיהוּ לְשׁוֹן לְמוּדִים.

וְכֻלְהוּ אֲזִלִין בְּקוּ הַמְּדָה, דְּאִיהוּ קוּ הַיּוֹשֵׁר, בֵּין עֵינִין, בֵּין אַנְפִּין, בֵּין  
 אוּדְנִין, וְחוּטְמָא, וּמִצְחָא, וְשְׁפּוּון. וְאֲלִין דְּלָאוּ אִינוּן בְּקוּ הַמְּדָה,  
 דְּנַפְקִין מִקּוּ הַיּוֹשֵׁר, וְדָאִי לָאוּ אִינוּן דִּיוֹקְנִין דְּלַעִילָא, וְלָא שְׂרִיאָ שֵׁם  
 יְהו"ה עַלֵייהוּ.

וּבְגִין דָּא אָמַר לְמִשָּׁה, וְאַתָּה תִּחְזֶה וּגו'. פּוּמָא וְדָאִי סִיּוּמָא דְּאָדָם, וְדָא  
 מְלָכוֹת. וְחִיָּה דְּרָכִיב בֵּיה, הוּא רְפֹאֵל. אִיהוּ אָפֶר, אִיהוּ עֶפֶר דְּבִי  
 מִקְדָּשָׁא, דְּאַתְנָטִיל מְנִיָּה אָדָם. וּבְהַפּוּכָא אָפֶ"ר אִיהוּ פֶּא"ר, וְדָא אִיהוּ  
 (יחזקאל כד יז) פֶּאֲרָף חֲבוּשׁ עֲלֵיךָ.

חֲרִי לָךְ אַרְבַּע תִּיקוּנִין, דְּאִינוּן, רֵאזָה, שְׂמִיעָה, רִיחַ, דְּבוּר. וְהֵאִי דְּבוּר,  
 מִתְּמָן נְטִלִין לִיה נְבִיאִים, דְּאִינוּן תָּרִין שְׁפּוּון. וְדָא אִיהוּ (הושע יב יא)  
 וְדַבְּרָתִי עַל הַנְּבִיאִים.

וְעַל אֲלִין אַרְבַּע תִּיקוּנִין, שְׂרִיאָ יְהו"ה. וְסִלִיק לְעֶשְׂרָה, דְּאִיהוּ יו"ד ה"א  
 וְא"ו ה"א, דְּאִינוּן עֶשֶׂר סְפִירִין, דְּנִהְרִין בְּמוֹחָא וּבְמִצְחָא וּבְעֵינִין  
 וְאוּדְנִין וְאַנְפִּין וְחוּטְמָא וּפּוּמָא. מִצְחָא וּמוֹחָא תָּרִין. עֵינִין תָּרִין. אוּדְנִין  
 תָּרִין. וְאַנְפִּין תָּרִין. וְחוּטְמָא וּפּוּמָא תָּרִין. הָא עֶשֶׂר.

אַרְבַּע תִּיקוּנֵינִי דְלִתְתָא, אַדנ"י, וְאִינוּן עֲשֵׂה בְדִין, נַענוּעַ בְּגוּפָא, שִׁימוּשׁ  
בְּבְרִית מִילָה, הִלִּיכָה בְּרַגְלִים, וְהָכָא שִׁיעוּר קוּמָה. וְצָרִיךְ לְאַחֲזָרָא  
עַל כְּלָהוּ.

וְאַתָּה תַחֲזֶה מִכָּל הָעַם, אַנְתָּ אִית לָךְ לְאַסְתַּפְּלָא, וְלֹא אַחֲרָא. דְּאַנְתָּ אִיהוּ  
נְהוּרָא דְאִוְרֵייתָא, לְקַיִמָא בְּךָ (מלאכי ג כב) זְכָרוּ תוֹרַת מֹשֶׁה עִבְדֵי.  
וְאַתָּה תַחֲזֶה, וְדַאי בְּרֵאִיָּה דִילָךְ בְּעֵינֵינוּן, בְּגִין (תהלים קמה טו) דְּעֵינֵי כָל אֱלִיָּךְ  
יִשְׁבְּרוּ, וְאַנְתָּ יְהִיב לוֹן אֶת אַכְלָם בְּעַתּוֹ, דְּאִיְהִי מִיכְלָא דְאִוְרֵייתָא, בְּגִין  
דְּשָׁמָא דִילֵי נְהִיר בְּעֵינָךְ, וּבְכָל תִּיקוּנֵינוּן דִילָךְ.

פְּתַח וְאָמַר, רַבּוֹן הָעוֹלָמִים, בְּרִשׁוֹ דִילָךְ אָנָּא אִיעוּל לְגַלְגָּאָה רְזִין טְמִירִין  
דִילָךְ. (תהלים קיט יח) גַּל עֵינֵי וְאַפִּיטָה נְפִלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ, לְשִׁבְחָא דְכָלָה  
דִילָךְ, בְּאַלִּין תִּיקוּנֵינוּן, וְלְכָל אִינוּן דְתַלְמִיזֵינוּן מִינָהּ. וְאִינוּן רְשִׁימִין מִינָהּ,  
דְּאִיְהִי תַרְעָא דִילָךְ לְאַעֲלָא בְּךָ, לְמַחֲזִי אַפְךָ, דְּאִיְהוּ תַפְאָרַת. שׁוּפְרָא  
דִילָךְ, עֲלָה אִיתְמַר (שה"ש ד ז) כָּלֶךְ יָפָה רַעֲיַתִּי, (שם ד א) הִנֵּךְ יָפָה עֵינֵיךְ יוֹנִים.  
כִּיּוֹנִים וְדַאי, דְּאִינוּן מְרַקְמִין בְּגוּפֵייהוּ בְּגַדְפֵייהוּ, וּבְרַקִּימוּ דִילְהוֹן  
אַשְׁתַּמוּדְעִין בְּשָׂר עוֹפִין.

וְעוֹד כִּיּוֹנִים, דְּלִית בְּכָל עוֹפִין מְהִימְנָא לְגַבֵּי בְּעֲלָה כִּיּוֹנָה. עֵינֵינוּן גְּבַהֵנוּן,  
מְסַתְּפְלִין בְּאוּרַח מִישׁוֹר לְגַבֵּי בְּעֲלָה. גְּדַפּוּי דִיּוֹנִים, אֱלִין כְּנַפֵּי עֵינָא,  
דִּי בְּהוֹן פְּרַחַת יוֹנָה לְגַבֵּי בְּעֲלָה. יוֹנִים אַתְקֵרִיאוּ.

מְסַטְרָא דְחֶסֶד חוּרִין. וְסוּמְקִין מְסַטְרָא דְגְבוּרָה. וִירוּקִין מְסַטְרָא  
דְתַפְאָרַת. וְאוּכְמִין מְסַטְרָא דְמַלְכוּת. דְּאִיתְמַר בֵּה (שה"ש א ה)  
שְׁחוּרָה אָנִי וְנָאוָה.

חֲנוּרוּ דִילְהוֹן, כְּמַשְׁפִּיּוֹת כְּסָף. וְאִיְהוּ כְחֲנוּרוּ דְשׁוֹשְׁנָה. סוּמְקֵי דִילְהוֹן,  
כְּתַפּוּחֵי זָהָב, וְאִיְהוּ כְסוּמְקֵי דְשׁוֹשְׁנָה. יְרוּקָא דִילְהוֹן, כְּלִיל תְּרֵי  
גְוונֵין. אוּכְמֵי דִילְהוֹן שְׁפִירוּ דְאִוְרֵייתָא, דְּאִיְהִי אוּכְמָא שְׁפִירְתָּא, כְּמָה  
דְּאִיתְמַר שְׁחוּרָה אָנִי וְנָאוָה.

בְּגוּזֵן חִינּוּר, אִיְהוּ יָפָה כְּלָבְנָה. בְּגוּזֵן סוּמְקָא, בְּרָה פַחְמָה. אִיּוּמָה כְּנַדְגָלוֹת,  
כְּתֵרִין גְּוונֵין אַחֲרֵינוּן. רַבּוֹן עֲלָמָא, בְּאַלִּין אַרְבַּע גְּוונֵין, אָהָא מְסַתְּפֵל  
לְשִׁמְךָ יְהו"ה, דְתַפְרוּךְ לָהּ.

רְאֵה ה' כִּי הִגְדִּיל אוֹיֵב (איכה א ט) דְּאִיְהוּ סַמְא"ל, דְּעֵינֵינוּן דִּילִיָּה עֲקִימִין,  
וּגְוונֵי חֲשִׁיכִין, וְלֹא מְסַתְּפְלִין בְּאוּרַח מִישׁוֹר, לְמַעַבְד טַב בְּגִלוֹתָא  
עִם צְדִיקָא, אֲלֵא עִם רְשִׁיעֵיא, דְּאִינוּן עֲקִימִין בְּאוּרְחֵייהוּ בְּכָלָא. כְּנוּי  
דְנַחֲשׁ הַקְדַּמוּנֵי, דְקָטִיל לְאַדָּם וְלְכָל בְּרִיָּין דְאַתִּינֵין מִנָּיָה.

גִּוּוֹן חֲנוּר דְּעֵינִין דִּילִיָּה, אִיהוּ נַחֵשׁ. גִּוּוֹן סוּמָק, שָׂרָף. גִּוּוֹן תְּלִיתָא, יְרוּק.  
כְּלִיל מִתְרוּוִיָּהוּ, עֶקְרָב. גִּוּוֹן רְבִיעָאָה אֹדֶם, צְמָאוֹן אֲשֶׁר אֵין מִים.  
בְּלָהוּ גִוּוִין דְּעֵינָא דְרִשְׁעֵיָא, קְטָלִין. עֲלִיָּהוּ אִיתְמַר (משלי כג ו) אַל תִּלְחֶם  
אֶת לֶחֶם רַע עֵין וְאֵל תִּתְּאוּ לְמִטְעַמְתִּיו. וּבִגִין דָּא, אָסוּר לְעֲמָא  
קְדִישָׁא לְאַסְתַּכֵּל בְּרִשְׁעֵיָא. וְאוֹרִיָּתָא דִּילְהוֹן, צְרִיף לְאַתְכַּפְּסָא מִינֵיהוּ.  
הָדָא הוּא דְכְתִיב, (תהלים קמז כ) לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בַּל יִדְעוּם.  
בְּמָה דִּינָה צְרִיכַת נְטִירוּ מִנֵּן, כְּגִוּוֹנָא דָּא צְרִיכִין נְטִירוּ, עֵינֵיהּ יוֹנִים  
דְּצַדִּיקִים, מְעֵינִין דְרִשְׁעֵיָא, דְּאִינוּן עֶרְב רַב, בְּנוֹי דְלִילִי"ת  
רִשְׁעֵתָא, דְּאִינוּן קָשִׁין לְמַעַבְד טִיבוּ עִם עֲנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִינוּן עֶקִימִין  
בְּכָל אֹרְחֵיהוּ, בְּנוֹי דְנַחֵשׁ הַקְדְמוֹנִי, דְּאֵלִין אִינוּן זֹהֲמָא דְהַטִּיל חוּיָא  
בְּחֻוָּה.

חֲרִי אַרְבַּע גִּוּוִין בִּישִׁין לְקְטָלָא. וְאַרְבַּע גִּוּוִין אַחֲרֵינֵן טְבִין לְאַחֲיָא.  
תְּרִין פְּרוּבֵי עֵינָא, אִינוּן נַצַּח וְהוּד. אֵלִין אִינוּן פְּנֵי יוֹנָה. עֵין דָּא  
צַדִּיק, אִיהוּ יוֹנָה מִמָּשׁ. דְּכַר וְנוֹקְבָא, אִינוּן צַדִּיק וְצַדִּיקָא. מִסְטָרָא דְצַדִּיק  
אַתְקַרִיאת יוֹנָה, מִסְטָרָא דִתְפָּאֲרַת אַתְקַרִיאת עֵין.

נֶשֶׁר, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (משלי ל יט) דֶּרֶךְ הַנֶּשֶׁר בְּשָׂמִים. דְּלָא דְחִיל מְעוּפָא  
דְּעֲלָמָא, בְּגִין דְנֶשֶׁרָא אִיהִי מְטְרוּנִיתָא עֵילָאָה, וְשׁוּלְטָנוּתָהּ בְּיוֹמִין  
טְבִין וְשִׁבְתוֹת. אֲבָל יוֹנָה שׁוּלְטָנוּתָהּ בְּשִׁית יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית, וְאִיהִי בְּגִלוּתָא  
לִית לָהּ מְנוּחַ לְכַף רַגְלָהּ. בְּגִין דְּבְנוֹי דְלִילִי"ת, זֹהֲמָא דְחוּיָא, עֲלִיָּהוּ  
אִיתְמַר (בראשית ז יט) וְהַמַּיִם גָּבְרוּ מְאֹד עַל הָאָרֶץ, דְּאִינוּן יִשְׂרָאֵל דְאַתְמַר  
בְּהוּן (בראשית כח יד) וְהָיָה זֶרְעֶךָ כְּעֶפְרַת הָאָרֶץ. אִינוּן מִתְגַּבְּרִין עֲלֵיהוּ בְּגִלוּתָא,  
בְּנִשְׁיִן שְׁפִירִין, בְּבִנִין שְׁפִירִין, בְּעוֹתָרָא, בְּלְבוּשִׁין שְׁפִירִין.

וְיִשְׂרָאֵל עֲנִיִּים בְּכֹלָא, אוֹכְמָא בְּכֹלָא. בְּנוֹי דְהַהוּא דְאַיתְמַר בְּהַ, (שח"ש א ו)  
אַל תִּרְאוּנִי שְׂאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת, בְּגִלוּתָא. וְאִינוּן (דף מ ע"א) בְּנוֹי דְהַהוּא  
דְאַתְמַר בֵּיהּ, (ישעיה נ ג) אֲלֵבִישׁ שָׁמַיִם קְדְרוֹת וְשִׁק אֲשֵׁים כְּסוּתָם. אִינוּן  
מִתְלַבְּשִׁין בְּאִינוּן לְבוּשִׁין, בְּגִין אֵלִין רִשְׁעֵיָא דְמִתְגַּבְּרִין עֲלֵיהוּ בְּגִלוּתָא,  
דְּלָא מְסַתְּפְלִין (מִסְתַּכְּלִין) לוֹן אֶלָּא בְּעֵינָא בִישָׁא. (משלי כב ג) וְעָרוֹם רָאָה רַעְיָה  
וְנִסְתָּר, כְּגִוּוֹן נַח, וְהָכִי צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְאַתְכַּפְּסָא מִינֵיהוּ בְּגִלוּתָא,  
בְּלְבוּשֵׁיהוּן, בְּנִשְׁיָהוּן, בְּבִנְיָהוּן, בְּעוֹתָרָא דְלְהוּן. וְלָאוּ לְמַגְנָא אֲמָרוּ מְאִרִי  
מִתְנִיתִין, דְּלִית בְּרַכָּה שׁוּרָה אֶלָּא בְּדָבָר הַסְמוּי מִן הָעֵין.

וְנַחֵשׁ וְעֶקְרָב, אֵלִין מוּמִין דְּעֵינָא. עֵינִין עֶקִימִין דְּבַר נֶשׁ, דְּלָא מְסַתְּפְלִין  
בְּאוּרַח מִישׁוּר, חוּיָא, דְּאִיהוּ נַחֵשׁ עֶקְלָתוֹן תַּמּוּן. בְּהָאֵי לָא תַפִּיס  
כְּלָל, מְאִינוּן דְקוּ הַמְדָּה בְּהוּ. עֲלִיָּהוּ אַתְמַר, (במדבר טו לט) וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרֵי

לְבַכְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם וּגְו'. אַף עַל גַּב דִּישְׂרָאֵל אֵינּוֹן בְּגִלוּתָא,  
 (ופרנס' דרא אינון) כְּגִוּוֹנָא דְלָבָא, וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל דִּהְווּ סְנֵה־דְרֵי גְדוּלָה, כִּיּוֹן דְּאֵינּוֹן  
 זִוְנִים וּמְשׁוּטְפִין בְּזַמָּה, לֹא תַתּוּרוּ אֲבַתְרִייהוּ, דִּהָא לִית בְּהוּ מְהִימְנוּתָא.  
 עֵינֵין עֶקִימִין, רַמְאֵי אִיהוּ, וּמִפְתֵי בְנֵי נֶשֶׂא בְּלִישְׁנֵיהּ, כְּגוֹן דְּפִתֵי נַחֲשׁ  
 לְחַוְהָ. עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע אִיהוּ. אַתְחַזִּי בְּפּוּמִיָּה וּבְמַלּוּי טַב, וְלַבִּיָּה  
 רַמְאֵי בִישׁ, אִיסְתַּמַּר מְנִיָּה. עֲלִיָּה אַתְמַר, (בראשית ב יז) וּמַעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע  
 לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ.

חָוּרוּ דְעֵינֵין, מְכַסְיָא כָּל גְּוּוֹנִין אַחְרֵין. עֵינֵין דִּילִיָּה אֵינּוֹן רַבְרַבִּין,  
 גְּבַהֲנִין, וְאִיהוּ גְבַה לָב, עֲלִיָּה אִיתְמַר (משלי טז ה) תֹּעֲבַת ה' כָּל גְּבַה  
 לָב. כָּל טְבִיִן דְעֵבִיד, לְמַעַבְד לִיָּה שָׁם. וְאִיָּה מְאֲלִין דְאַתְמַר בְּהוּן, (בראשית  
 יא ד) הִבֵּה נִבְנָה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֵאשׁוּ בַשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שָׁם. אֲלִין אֵינּוֹן  
 דְּבוּנִין פְּתִי פְּנִסִיּוֹת וּבְתִי מְדַרְשׁוֹת מְמַמְוִיָּהוּן. וְכֹלָא לְמַעַבְד לְהוּן שָׁם,  
 וְלֹא לְשָׂמָא דְה'. הָאֵי אִיהוּ גְיִיפָא, דִּיּוֹקְנָא דְחַמּוֹר נוֹאֲף אִיהוּ. אַסְתַּמַּר  
 בְּרַתְּךָ וְאַתְתָּךְ מְנִיָּה, אִם יֵהָא אוֹשְׁפִיזְךָ.

וְעוֹד, הָאֵי בַר נֶשׁ מִשְׁתַּדֵּל כָּל יוֹמֵי בְכַשׁוּף, וְאַצְלַח בְּהוּן עִם מַלְכִין  
 וְשְׁלִיטִין. אִיהוּ מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף. וְאִיהוּ רְשִׁימוּ דִילִיָּה רְשִׁימוּ  
 דְחַוְיָא, בְּמִדָּה חַוּוֹרָא. וְרוּשָׁם חַוּוֹר אִית לִיָּה בְּגַדְפוּי (בכתפוי), דְמַתְמָן  
 אַתְנַטִּיל נַחֲשׁ, וְלִית שְׁעָרָא עַל הַהוּא רוּשָׁם. וּמְזַלִּיָּה דְהָאֵי בַר נֶשׁ בְּכָל  
 מְלָה, חַוּוֹרָא. שְׁעָרָא דִילִיָּה חַוּוֹר, וְהוּא אַרְיָךְ קוּמָה, וְשְׁעָרוּי אַרְיָכִין.  
 וְעֵינֵין חַוּוֹרִין, מְסַתְּפִלִין בְּאוּרַח מִיֶּשֶׁר. הָאֵי אִיהוּ מְאָרִיָּה דְחֶסֶד, דְאַתְלִיד  
 הָאֵי בַר נֶשׁ בְּיוּמָא קְדָמָא, בְּשַׁעְתָּא קְדָמָא, דְמְזַלִּיָּה טְלָה. וְחַיָּה  
 דִילִיָּה אַרְיָה בְּיוּמָא קְדָמָא, כָּל תְּרִיסַר מְזֻלוֹת, וְשַׁבְעָה פּוֹכְבֵיָּא, אֵינּוֹן  
 מְשׁוּעָפְדִים לְכוּכְבָּא דִילִיָּה, וְלְמְזַלָּא דִילִיָּה. וְהַכִּי כָּל יוּמָא וְיוּמָא כְּגִוּוֹנָא  
 דָּא.

הָאֵי בַר נֶשׁ אִיהוּ חַוּוֹר, מְחַוּוֹרוּ דְנַהוּרָא דְאַתְבְּרִי בְּיוּמָא קְדָמָא. הָדָא  
 הוּא דְכְתִיב, (בראשית א ג) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. אַתְלִיד בְּרִישׁ  
 שַׁעְתָּא דְיוּמָא, יְהָא חֲפִימָא יִתִּיר בְּאוּרִיָּתָא. וְיֵהָא רִישָׁא דְמְאָרִי מְתִיבְתָּא.  
 וְאִם אַתְלִיד בְּאַמְצַעִיתָא דְשַׁעְתָּא, יְהָא בִּינוּנֵי בְּאוּרִיָּתָא. וְאִם בְּסוּפָא  
 דְשַׁעְתָּא, יְהָא עֲנֵי בְּאוּרִיָּתָא. זָנַב לְאַרְיוֹת, דְּאֵינּוֹן תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים.  
 וְהָאֵי אִיהוּ בְּמִזְל רְאוּבֵן, דְּאִיהוּ אוּר בֵּן, מְסַטְרָא דְחֶסֶד. וְסִיְהָרָא  
 דְּאִיָּה מְלָכוֹת, נְטָלָא חַוּוֹרוּ דְנַהוּרָא. דְמְלָכוֹת אִיָּה סִיְהָרָא מְסַטְרָא  
 דְחֶסֶד, יִפָּה כְּלָבְנָה. וְאִיָּה חֲמָה מְסַטְרָא דְגְבוּרָה. וְאִיָּה כּוּכְב מְסַטְרָא  
 דְתַפְאַרְת, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (במדבר כד יז) דָּרָךְ כּוּכְב מִיַּעֲקֹב. וְאִיָּה נּוּגָה

מִסְטָרָא דְנִצְחָה. וְאִיהִי מְאָדִים, מִסְטָרָא דְהוּד, דְאִתְאַדָם בְּגִבּוֹרָה. וְאִיהִי שְׁבֵת, מִסְטָרָא דִיסוּד. שְׁבֵתָאֵי דְמִסְטָרָא טָבָא אִיתְמַר בֵּיה שְׁבֵת. אַבְרָם מִסְטָרָא אַחְרָא שְׁבֵתָאֵי, וּבְזִמְנָא דְהָאֵי שְׁלִיט עַל עֲלָמָא אִסְתַּלַּק שְׁבֵת, וְאַמְרִין אוֹשְׁפִיזִין דְאִינוּן נְשָׁמוֹת יְתִירוֹת, אֵי שְׁבֵת. וּבְגִין דָּא, עֵינִין חִוּוּרִין, נְטֻלִין בְּסִיחְרָא מִסְטָרָא דְחֶסֶד. אֲלִין אִינוּן מְאָרִי דְחֶסְדִים טוֹבִים, מְזַרְעָא דְאַבְרָהָם. אֲלִין עֵינִין מִסְתַּפְּלִין בְּאוֹרַח מִיִּשְׂרָאֵל פְּלִפִּי יְמִינָא.

הָאֵי בַר נֶשׁ, וּוְתָרֵן אִיהוּ בְּמִמוּנְיָה, דְמְמוּנָא דְנִשְׁמָתָא אִיהִי אוֹרֵייתָא, וְשָׂאָר עוֹתָרָא מְמוּנָא דְגּוֹפָא. הָאֵי בַר נֶשׁ חָוּוּר אִיהוּ כְּכִסְפָּא, אָרִיף קוּמָה אִיהוּ. רְשִׁימוֹ חָוּוּר אִית בְּיְמִינָא דִילִיָּה. רְחִים אִיהוּ מִבְּנֵי נֶשׂא, רְחִים אִיהוּ מְקוּדָשָׁא בְּרִיף הוּא. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה מא ח) אַבְרָהָם אוֹהֲבֵי. שְׂעָרָא דִילִיָּה שְׂעִיעַ חָוּוּר.

וְהָא חֲזִי, דְלִית עֵינִין דְלָאוּ אִינוּן פְּלִילִין מְאַרְבַּע גּוּוּנִין. וְאַמְאֵי אִתְקְרִיאוּ עֵינִין חָוּוּרִין. אֲלָא כָּל גּוּוּן דְשְׁלִיט עַל אַחְרָנִין, אִתְקְרִיאוּ עֵינִין עַל שְׁמִיָּה. וּבְגִין דָּא כַּד שְׁלִיט גּוּוּן חָוּוּר בְּעֵינִין, אִתְקְרִיאוּ עֵינִין חָוּוּרִין. וּמֵאֵן דְבַעֵי לְאַצְלָחָא בְּאוֹרֵייתָא, וְאַשְׁתַּדַּל בָּהּ, עֲלִיָּה אִיתְמַר הַרְוּצָה לְהַחֲפִים יְדָרִים.

עֵינִין סוּמְקִין מִסְטָרָא אַחְרָא, נְטֻלִין סוּמְקוֹ מְשַׁרְףָּה, דְאוּקִיד לֹוּן בְּשְׁלֵהוּבוֹי דְחֶמְהָ בִישָׂא, וּמִתְאַדְמִין בְּמְאָדִים דְסְטָרָא אַחְרָא. דְתָרִין דְרָגִין אֲלִין, אִינוּן מְאוּמָה דְעֶשׂוֹ, אִיהוּ אֲדוּם מִסְטָרָא דְמְאָדִים, וְאַתְמַר בְּכַנּוּי דְמוּנִין לְחֶמְהָ, וּבְגִין דָּא כַּד לֹוּקָה חֶמְהָ סִימֵן רַע לְאֲמוֹת הַעוֹלָם. לְקוּתָא דְחֶמְהָ דְאוּמִין דְעֲלָמָא.

אוֹרֵייתָא דְאִיהִי אוּכְמָא, דְאַתְמַר בָּהּ (שה"ש א ה) שְׁחוּרָה אָנִי וְנָאוּהָ. לְקוּתָא דְשְׁמָשָׁא דְסֶטֶר קְדִישָׁא, שְׁבֵתָאֵי לִילִיָּת פְּתִיָּא אוּכְמָא. וּבְנָהָא, אִינוּן לְקוּתָא דִישְׂרָאֵל.

מְאָדִים, לְקוּתָא דְסִיחְרָא טָבָא דִיעַקְב. וּמְאָדִים אִיהוּ עֶשׂוֹ. וּמְאָדִים דְסְטָרָא טָבָא, לְקוּתָא לְסִיחְרָא בִישָׂא, דְמוּנִין לָהּ אוּמָה דִישְׁמַעְעָל. לְקוּתָא דְעֵינִין בְּסוּמְקוֹ דִילְהוּן, וּבְאַדִימוֹ דִילְהוּן בְּבִשְׂרָא, דְגְבִינִין דְלְהוּן. הָאֵי אִיהוּ חֶמְהָ דְאוּקִיד לֹוּן, דְאִיהוּ שְׂרָף, וְאוּשְׁדִין דְמַעִין וְאַדִימוֹ. כּוּלְהוּן לְקוּתָא דְמְאָדִים אֲלִין. אִינוּן עֵינִין קְמִיטִין בְּנִכְשׁוּתָא, דְשְׂרָף דְאוּקִיד לֹוּן וְאַתְקְמִיטוּ, וְעֵינִין סוּמְקִין דְסְטָרָא אַחְרָא הוּא. כְּהוּא מְאָרִי דְעֵינִין סוּמְקִין, אִתְטַמַּר מִינִיָּה, אוּשִׁיד דְמִין אִיהוּ. וְאֵי הוּא



חזר בתיובתא, אושידו דדמא דיליה, יהא בפקודין דאורייתא. או יהא טבחא. או מוהלא.

והאי בר נש, איהו קמיט באנפוי, בחוטמיה, בקדליה, בגופיה, בדרעוי, ברגלוי. בהפוכא דעיינין חוורין, דאיהו אריה באנפוי בחוטמיה (ד)

מ ע"ב) בקדליה בגופיה בדרעוי ברגלוי. דא רחמי. ודא דינא. עיינין סומקין דסטרא דכייא, אלין עיינין דדוד דאיתמר ביה, (שמואל א טז יב) והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב ראי. שערי ירוקין בגוון חמה טובא, אנפוי סומקי מסטרא דמאדים טב.

בשערותי הווי שבעה מיני גוויי דהבא, דאיהו זהב סגור, זהב אופיר, זהב פרזים, זהב שחוט, זהב טהור, זהב מופז, זהב תרשיש. שבעה אינון מיני דהבא, דשבע ספירין אתפלילין בהו. ושערא דיליה קמיט. וכל איברי דיליה קמיטין. מסטרא דשברים. ובגין דא, (שמואל א יז כ\*) דוד הוא הקטן, ואיהו דרגא דיליה הוד, דנטיל בגבורה.

אבל עיינא חוורין, נטלין בנצח וחסד, ואינון אריכין. ושרטוטין דמצחא פלהון אריכין, מסטרא דתקיעה. אבל שרטוטין דמצחא מסטרא דבר נש קמיט, אינון קמיטין ברזא דשברים. ואית ליה רושם סומק תחות דרועא שמאלא, או בדרועא שמאלא, או בשוקא שמאלא.

ומאן דאתייליד בשעתא קדמאה דיומא תנזינא, דאיהו דרגא דגבורה. יהא תקיף ביצריה, אם ישתדל באורייתא דבעל פה. ומלכות איהו חמה טבא, אורייתא דבעל פה מסטרא דגבורה, ואיהי סיהרא קדישא, אורייתא דבכתב אתקריאת מסטרא דחסד.

חמה בישא איהי גיהנם, דאתברי ביומא תנזינא. ובסטרא דדרגא דעשו, נפקת סומקא. אף על גב דנטילת לבתר מפל גוונין, חוור וירוק ואוכם, מאן דאלים גבר, ועל שמייה אתקריאת.

והאי איהי תיקוונא דחכמתא עילאה. אבל איסטגנינין לא נטלין פוכבא בסידרא דא, אלא כפום ממשלת דילהון באורח חושבנא.

עיינין סומקין, אינון מרפכה דחיה דשור, דאיתמר בה (יחזקאל א י) ופני שור מהשמאל לארבעתן, דאינון ארבע גוויי עינא. ושולטנו דארבע גוונין אלין, איהו סומק. אבל עיינין חוורין, מרפכה דילהון אריה.

ואריה איהו מיכאל. שור, גבריאל. ומאן דאתייליד ברישא דשעתא דשור, יהא עתיר בדהבא, ובכל מיני סומק. בעיינין חוורין נהיר יהו"ה רחמי ודאי, ואתמר ביה הרוצה להחכים ידרים. בעיינין סומקין נהיר אדנ"י, וביה הרוצה להעשיר יצפין.

מאן דאתיליד בפלוגתא דשעתא קדמא דיומא תנינא, יהא בינוני בעותרא. מאן דאתיליד בסופא דשעתא, האי איהו בזנבא דשור, יהא עני.

יוזמין דכל חד מתפלגין לתלת סטריין, פגוונא דנשמתא ורוחא ונפשא. נשמתא איהו מפרסייא יקירא, ואיהי מרפבה בריש כל פוכב ומזל. רוחא איהי מן מלאכייא, ואיהי מרפבה במציעות כל פוכב ומזל. ונפשא שותפי דבעיראן ועופין, וכל אילין דתאווה דעלמא שפלה, ואיהי מרפבה בסופא דכל שעתא, ובסופא דכל פוכב ומזל.

ומסטררא דנפשא דבעירא, יומוי דבר נש קצירין, ואינון מעט ורעים. דכל יומי דבר נש דאינון בעניותא בצערא ובדוחקא, לאו אינון חיים, וכל שפן אי אינון יוזמין בלא תורה ומצוה, דלאו אינון חיים. אם חזר בתשובתא, אף על גב דאיהו בזנב טלה או שור, בכל מזל ומזל, קודשא בריה הוא אוסיף ביה רוחא יתירא דמלאכין, וסליק מזנבא למיהוי בינוני. זכה יתיר למיהדר בתשובתא במחשבתיה, קודשא בריה הוא זיהב ליה נשמתא מפורסייא, וסליק למיהוי רישא בריש כל פוכב ומזל.

ובגין דא אין מזל לישראל. ואף על גב דאתיליד בריש שעתא, וקלקל עובדוי, קודשא בריה הוא נחית ליה מרישא לגופא, למיהוי בינוני. ואי מקלקל יתיר בעובדוי, נחית ליה לסופא דכל מזל ומזל. והאי איהו תלוי במזל, ומזל רכיב עליה ושליט עליה. אבל בזמנא דנשמתיה שליט ורכיב על מזלא, מזלא איהו טפילא לרוכב עליו.

ואם מזלא דאיהו טפלה לרוכב שליט עליה, איתמר ביה (דברים כח מג) הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה ואתה תרד מטה מטה הוא ילוך ואתה לא תלונו הוא יהיה לראש ואתה תהיה לזנב. ואיתמר על נשמתיה ורוחיה, (דברים כח סו) והיו חייך תלואים לך מנגד.

ואם חזר בתשובתא, יחזרון ליה רוחיה ונשמתיה, ואתקיים ביה קרא דכתיב, (דברים כח יג) ונתנה ה' לראש ולא לזנב והיית רק למעלה ולא תהיה למטה פי תשמע אל מצות ה' אלהיך. במצות זכי לרוחא, באורייתא זכי לנשמתא.

עיינין ירוקין דסטרא אחרא, מדידו דאתמשך מניה רזא דתוהו, דאיהי קו ירוק, קליפא דאגוזא.

ותלת קליפין אינון, דאתחזיין בעיינין דסטרא אחרא. תהו גוון ירוק, קליפא קדמא דאגוזא. בהו גוון חוור, קליפא תנינא דאגוזא,

וְאִיהוּ חֲוֹרָא דְעֵינִין. חֲשֵׁף קְלִיפָא תְּלִיתָא דְאַגּוּזָא, וְאִיהוּ סוּמְקָא,  
כְּעֵשֶׂן דְּאַצְטַבַּע בְּסוּמְקָא דְאַשָׁא, וְאִיהוּ סוּמְק חֲשׂוּד. מְרָה אוּכְמָא, תְּהוּם,  
וְאִיהוּ חֲלָל דְאַגּוּזָא, וְדָא אִיהִי לְבוּשָׁא דִּיצַר הָרַע.

נְטִיל מְרָה יְרוּקָה בְּסִטְרָא דְתוּהוּ, וְעֵבִיד צִיּוּרִין וְשִׁרְטוּטִין כְּפּוּם חוּבִין  
דְּבִנֵי נָשָׂא. כְּלָהוּ צִיּוּרִין וְשִׁרְטוּטִין עֶקִימִין, וְלָאוּ בְּאוּרַח מִיִּשְׂרָאֵל.  
וְכֵן חוּטְמָא וְאַנְפִּין וְעֵינִין, בְּכָל אֲתַר דִּיצַר הָרַע חוּיָא בִּישָׁא שְׂרִיָּא, אִיהוּ  
עֶקִימָא, וְכָל צִיּוּרִין דִּילִיָּה עֶקִימִין.

נְטִיל מְרָה סוּמְקָא מִסִּטְרָא דְחֲשֵׁף, וְעֵבִיד צִיּוּרִין וְשִׁרְטוּטִין. נְטִיל מְרָה  
אוּכְמָא מִסִּטְרָא דְתְּהוּם, דְּאִיהוּ חֲלָל דְאַגּוּזָא, וְעֵבִיד צִיּוּרִין  
וְשִׁרְטוּטִין.

וְתָא חֲזִי, תְּלַת קְטָרִין בְּכַר נֶשׁ מִסִּטְרָא דְדַכְיוּ, וְאִינוּן נֶפֶשׁ רּוּחָא וְנִשְׁמָתָא.  
נֶפֶשׁ, נְטִיל עֶפְרָא וּמִיָּא וְאַשָׁא וְרוּחָא. הָאִי נֶפֶשׁ סְטָא לְמִינָא, וְנְטִיל  
מִיָּא כְּלִיל בְּפּוּמָא דְאַרְיָה, וְעֵבִיד צִיּוּרִין. וְהָיָא מִיָּא דְנְטִיל, אִיהוּ מִמוּחָא,  
וְאַתְּפֻלַּג לְאַרְבַּע מוּחִין. וְרִזָּא דְמִלָּה (בְּרֵאשִׁית ב') וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָא לְאַרְבַּעַה  
רְאשִׁים. אִינוּן גִּיחוּן פִּישׁוּן פֶּרַת חֲדָקָל.

וּבְזִמְנָא דִּיִּתִי מְשִׁיחָא, כָּל חַד וְחַד מְאַבְהֵן, אַחֲזִי פְּעוּלְתִיָּה. הֲדָא הוּא  
דְּכְתִיב, (שם א כד) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ, דְּאִיהוּ חֵיתוּ אָרֶץ,  
אַפִּיק זִרְעָא דִּילִיָּה, כָּל חַד בְּיַחוּסִיָּה. וְדָא זִרְעָא דִּיצַחֲקָא, דְּאִיהוּ נֶפֶשׁ חַיָּה,  
דְּאִינוּן מִינָהּ, וְזִרְעָא דִּילָהּ בְּאוּמָה דָּא, זִרְעָא דְאִינוּן עַמֵּי הָאָרֶץ, דְּחַיָּה  
דְּאִיהִי שׁוּר, דִּרְגָא דִּיצַחֲקָא.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים (שם א ט) לְשָׂרְצוֹ הַמַּיִם, (דף מא ע"א) אֲלֵין מְאַרְיָהוּן דְּחַכְמָה,  
דְּאִיהִי נֶפֶשׁ חַיָּה, דְּאִינוּן כְּנוּנִין דְּמִתְרַבִּין בְּיָמָא דְּאוּרִיָּתָא. וְאִינוּן  
מִסִּטְרָא דְאַרְיָה דִּימָא, דְּאִיהוּ כְּשׁוּר בַּיָּם. דְּאַרְיָה דְּסִטְרָא אַחְרָא אִיהוּ פְּסוּל  
בְּיַבְשֶׁתָּא, וְאַרְיָה דִּימָא אִיהוּ לְמִינָא, דְּאַבְרָהָם, וּבֵיהּ הָרוּצָה לְהַחֲפִים  
יְדָרִים.

וְעוּף יַעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ עַל פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם (שם שם), וְדָא פְּנֵי נֶשֶׁר אֲלֵין  
זִרְעָא דִּיעַקֵב, דְּאִינוּן מְאַרִי פְּקוּדֵי דְּאוּרִיָּתָא.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקּוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד וְתִרְאֶה הַיַּבְשָׁה  
(שם א ט), הַיַּבְשָׁה, דָּא אָדָם דְּאַתְנִטִּיל מְאַרְבַּע סִטְרִין דְּעֶפְרָא. כַּד  
אַתְקִיִּים בָּהּ, יַבְשָׁה (שם ט יד) הָאָרֶץ מִמֵּי טוּפְנָא, יִפְקוּן מִן גְּלוּתָא. וְרִזָּא  
דְּמִלָּה וַיְהִי כֵן, דְּאִיהוּ שְׁבַעִין שָׁנִין.

בְּיוּמָא קְדָמָא, עֵבִיד עֵבִידְתִּיָּה לְאַנְהָרָא לֹון, הֲדָא הוּא דְּכְתִיב, (שמות י כג)  
וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר. וְעוּד (שמות יג כא) וְהָ הוּלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם

וגו', פגוונא דמצרים. ביומא תנינא, (בראשית א 1) ויהי מבדיל, אפריש לישראל מנייהו, הדא הוא דכתיב, (שמות יד כ) ולא קרב זה אל זה כל הלילה.

ביומא תליתאה, אעבר לון בימא. הדא הוא דכתיב, (בראשית א ט) ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה. כתיב הכא ותראה היבשה, וכתיב התם (שמות יד כא) וישם את היים לחרבה. אור דיומא קדמאה, מיניה נהרין שמשא וסיהרא, ביומא רביעאה. ועלייהו אתמר, (שם יג כא) וה' הולך לפנייהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם.

יומא תנינא, ביה אתברי ימא. הדא הוא דכתיב, (בראשית א 1) יהי רקיע בתוך המים. ויום חמישאה, מיניה אפיק נוני ימא. דכמה דמאורות דיומא רביעאה תליין ביומא קדמאה, הכי נוניין דיומא חמישאה תליין ביומא תנינא.

יומא תליתאה, איהו פליל מפלא, איהו דרגא דייעקב, דאיהו נשרא, פלילא ממיא ואשא. ויומא שתיתאה, ביה תלייא, וביה אתברי אדם, מההוא עפרא דיומא תליתאה.

יומא קדמאה אברהם, דדרגיה חסד, לקבליה הוא נצח, ואהרן פהנא נהיר אנפוי פשמשא, איהו לקבליה, יומא רביעאה, דא ברא תליא, הדא הוא דכתיב, (תהלים טז יא) נעימות בימינך נצח.

יומא תנינא יצחק, דדרגיה גבורה, לקבליה יומא חמישאה, דאיהו הוד, דרגא דדוד.

יומא תליתאה יעקב, לקבליה יומא שתיתאה, שלמה, דדרגיה יסוד, דאיהו שלום ה', ועליה איתמר (במדבר כה יב) הנני נותן לו את בריתי שלום.

יום שבת, מלכות, דרגא דבן י"ה, דאיהו ו'. דמהלך חמש מאה שנין, דאינון חמש ספירות, מטי ליסוד, לאתחברא בה'. ויום שבת איהו משה רבנו, דדרגיה בינה.

יום שבת פליל פלא, פגוונא דא, (בראשית ב כ) ויכל אלהים ביום השביעי, דא יומא קדמאה. מלאכתו, דא יומא רביעאה. וישבת ביום השביעי, דא יומא תנינא, מפל מלאכתו אשר עשה, דא יומא חמישאה, דביה אתחבר בי מקדשא, ולא הוה בנינא ביה פאלף חמישאה. ויקדש אותו, דא יומא תליתאה, פי בו שבת מפל מלאכתו, דא יומא שתיתאה.

אשר ברא אלהים לעשות, דא גופין לנשמתין דרשיעיא. דלא בעא

לְמַעַבְד לִוְן גּוֹפִיּוֹן, דְּאֶזְלִין פְּלָהוּ נַע וְנָד. וְדָא רָזָא (משלי יא כא) יַד לְיָד לֹא יִנְקָה רַע.

וְשַׁבַּת דְּכֻלְהוּ, נִיּוּחָא דְכֻלְהוּ, יְהֵא מִשָּׁה. דְּאִיהוּ דּוּגְמַת בֶּן יִ"ה, דְּבֵת זּוּגִיָּה מְלָכוֹת, שַׁבַּת. שַׁבַּת וְדָא, דְּעֵלָה אֲתָמֵר (תהלים קג יט) וּמְלָכוֹתוֹ בְּפֹל מְשָׁלָה, דְּאִיהוּ מְלָאכוֹת דְּאֲדַפִּיר בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא.

וְלֹא כְמָא דְחֻשְׁבִּין טַפְשִׁין, דְּקוּדְשָׁא בְרִין הוּא עֶבֶד עֲבִידְתָּא, או טָרַח לְמַעַבְד עֲבִידְתִּיה, וְנַח בְּיוֹמָא שְׁבִיעָא, כְּבַר נֶשׁ דְּטָרַח בְּעֲבִידְתִּיה, וּלְבַתֵּר דְּסִיִּים נַח. חֶס וְשְׁלוֹם, אֵלָא בְּכָל זְמַנָּא דְשְׁכִינְתָּא אִיהִי בְּגָלוּתָא, אֲתָמֵר בֵּה (בראשית ח ט) וְלֹא מְצָאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ, דְּלֹא אֲשַׁתְּכַח צְדִיקָא, דִּיהֵא לָהּ נִיּוּחָא בֵּיה.

וְנִיּוּחָא דִּילָהּ, אֵינּוּן צְדִיקָא, דְּנַחַתת בְּהוֹן, כְּגוֹן אַבְרָהָם וְאַהֲרֹן וְזִרְעִיה. יֶצְחָק וְדוֹד וְזִרְעִיה. יַעֲקֹב וְשְׁלֹמֹה וְזִרְעִיה. וְעֵלְיָהוּ אֲתָמֵר, (שם ב יב) וּיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיִּשְׁבַּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ. יוֹמָא דְכֻלְהוּ, נִיּוּחָא דְכֻלְהוּ.

יּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מִשָּׁה, פְּלִיל פְּלָהוּ, בֵּיה נַח שְׁכִינְתָּא מְפֻלָּהוּ, וְדָא אִיהוּ וַיִּשְׁבַּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, שְׁבִיתָה דְאֱלֹהִים וְדָא, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא, וְלֹא אָמַר וַיִּשְׁבַּת ה', דְּאִימָא אִיהוּ דְטָרַח אַבְרָהָם, הָדָא הוּא דְכָתִיב, (ישעיה נ א) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שִׁלַּח אֶמְכֶם.

וּבְגִין דָּא אַרְבַּע יְסוּדִין, פֶּל חַד עֶבֶד עֲבִידְתִּיה, חַד אַרְיָה, וְהָא אִיתָמֵר. תְּנַנְנָא שׁוּר, סוּמְקָא פּוּרְדָּא, סְטָא לְשִׁמְאָלָא, נְטִל גְּוֹן אֶשָּׁא וְעֶבֶד צִיּוּרִין וְשִׁרְטוּטִין וְאַתְרִיה בְּלָפָא.

נְשָׁר, אַתְרִיה בְּגוּפָא, נְטִל רוּחָא פְּלִילָא בְּפוּמָא, סְטָא לְאַחוּרָא, וְנְטִיל גְּוֹן חַד מְסִיחָרָא, סְטָא לְקַמִּיָּה, וְנְטִל גְּוֹן חַד מְשִׁמְשָׁא, סְטָא לְיִמִּנָּא וְשִׁמְאָלָא וְנְטִיל תְּרִין גְּוֹנִין מְנִיָּהוּ, אֲשַׁתְּכַח פְּלִיל מְכָל גְּוֹנִין. וְהָא אִיהוּ נְשָׁר רַבְרָבָא, מְאִרִי דְנוּצָה, רַב גְּדַפִּין, פֶּל גְּוֹנִין בֵּיה אֲתַחְזִין. אָדָם סְטָא לְעִילָא, וְשִׁרְיָא בְּדִיוּקְנָא דְאַנְפִּין, וְרָשִׁים תַּמָּן דִּיוּקְנָא דְכֻלְהוּ חִיוֹן, וְאַתְלַבֵּשׁ בְּכֻלְהוּ, וְאַתְחַזִּי דִּיוּקְנִיה בְּהוּ. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (יחזקאל א י) וּדְמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיָה אֵל הֵימִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי שׁוּר מִהִשְׁמָאל לְאַרְבַּעַתָּן וּפְנֵי נְשָׁר לְאַרְבַּעַתָּן. וְרָשִׁים בְּהוֹן צִיּוּרִין וּגְוֹנִין דְאַנְפִּין, וְשִׁרְטוּטִין דְמַצְחָא.

בְּהוֹן רָשִׁים תְּלַתִּין וְתִרִין שְׁבִילִין, דְּאֵינּוּן נְתִיבוֹת פְּלִיאוֹת חֻקָּמָה. וּפּוּלְהוּ אֲתַפְסִין בְּתַלְתִּין וְתִרִין, בֵּין אַנְפִּין וּגְדַפִּין דְחִיוֹן, דְשֵׁשׁ עֶשֶׂר אַנְפִּין אֵינּוּן לְאַרְבַּעַתָּן לְאַרְבַּע חִיוֹן, וְשֵׁשׁ עֶשֶׂר גְּדַפִּין סְלָקִין תְּלַתִּין וְתִרִין. הַכִּי

אינון שרטוטין דמצחא, ושרטוטין דעינין.

תלת עשר גוונין אינון בציורין דאנפין דקו המדה. וכולהו גוונין אזלין בקו המדה, באורח קשוט, וכולהו רשימין בוא"ו. תריין ותלתין שבילין מצויירין ביו"ד ה"א ה"א.

תריין עשר גוונין, דתלת חיון, דאינון ו"ו, ודמות פניהם פני אדם א, דמתלבש בהון ואיתפסי בהון. ו' לתתא, ו' לעילא. ו' לעילא, שית גוונין עילאין. ו' לתתא, שית גוונין תתאין. בשית גוונין עילאין פרח לגבי עילא. ובשית גוונין תתאין פרח לגבי תתא.

ורזא דמלה, (ישעיה ו ב) בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים יעופף, אלין אינון דיוקנין, דאתלבש בהון א' עילאה, דאיהו תפארת. אדם, יו"ד ה"א וא"ו ה"א. אלין אינון נתיבין דחכמה, דאיהו נתיב לא ידעו עיט, (דף מא ע"ב) א', דאיהו אדם, עליה אתמר במופלא ממך אל תדרש ובמכוסה ממך אל תחקר. דאיהו אור (א) דאתעטר בגוונין דאינון ו"ו, ואיהו לא אתגליא, עליה איתמר (דברים ד טו) כי לא ראיתם כל תמונה.

ואית לתתא דמות אדם, ולא אדם. עלה אתמר (במדבר יב ח) ותמונת ה' יבית ודא נפש השכלית, מסטרא דמלכות, דרשים כל גוונין אלין, ואיהי אתקריאת יו"ד ה"א וא"ו ה"א, ודא איהו מ"ה למטה.

רוח רשים רשימין במלאכיא, דאינון ארבע, מיכא"ל גבריאל"ל נוריא"ל רפא"ל. וסליק לעשר, דאינון: אראלי"ם. שרפים. חשמלים. שנאנים. תרשישים. אופנים. אלהים. אישים. חיות. בני אלהים.

וברהו מתלבשין ונהרין בגוונין דאנפין. דגוונין אינון לבושין לאינון מלאכין, כגופא דמתלבש בלבושין. ואינון אחזיין דיוקנין בלבושין, לנביאה. ורוחא דאיהו תפארת, רכיב במלאכיא, ברוחא דאיהו רכיב כגופא, ורזא דמלה, (חבקוק ג ח) כי תרכב על סוסיה מרכבותיה ישועה.

נשמתא איהי מסטרא דבינה, ועלה שרייא מחשבה דלית לה סוף. ובה, לית דמיון, ולית צורה, ולית דיוקנא. בגין דאיהי עלמא דאתי.

ולית בה לא גופא, ולא דיוקנא, כמה דאוקמוה מארי מתניתין, העולם הבא אין בו לא גוף ולא גויה. ונשמתא אתלבש בכורסא, דאיהו אדם דבריאה, ובארבע סטריין דילהון. תמן איתמר, (דברים ד טו) כי לא ראיתם כל תמונה, דעלה איתמר (ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלהים זולתך.

ובהאי מחשבה, הוו מצויירין כל נביאנא, כל דמיונין וכל ציורין לתתא מינה. ולעילא מינה לא תפסין ציור כלל. בה לא הוו יכלין למתפס

צִיּוּר וְלֹא גִּוּוֹן כָּלֵל. כָּל שָׁכֵן לְעִילָא מִינָה.

וְצָרִיד לְאַחֲזָרָא לְמַלְהָ קַדְמָאָה. עֵינֵינִי יְרוּקִין דְּסִטְרָא דְדַכְיָא, רַחֲמִים  
אֵינּוֹן מְסִטְרָא דְתַפְאַרְת, וִירוּקָא דִּילְהוֹן מְסִטְרִיהּ. אִיהוּ נְהִיר  
כְּנֵהוּרָא דְאַבְן מְרַגְלִית.

דְּבַגְנִין דָּא אֲתַקְרִיאוּ סְפִירָן סְפִירוֹת, דְּנִהְרִין גְּוּוּנִין דִּילְהוֹן כְּסָפִירִים יְקִירִין,  
וְלֹא כְּסָפִירִים דְּאֵינּוֹן פְּסוּלוֹת דְּעֲלָמָא שְׁפָלָה, אֶלָּא כְּאַבְנֵינִי יְקִירִין  
וּמְרַגְלָאן דְּגִנְתָּא דְּעַדְן, דְּנֵהוּרָא דִּילְהוֹן מְסוּףָּה עֵוֹלָם וְעַד סוּפוֹ. וְאַלִּין  
אֵינּוֹן סְפִירָן דְּנִהְרִין לְכַר נָשׁ בְּאוּרִייתָא כּוּלָּא, עַד דְּלִית שִׁיעוּרָא.

דְּאִית מְרַגְלָאן וְאַבְנֵינִי יְקִירִין, דְּאֵינּוֹן מְנַשְׁמְתָא וְרוּחָא וְנַפְשָׁא, דְּכִרְסִיָּא  
יְקָרָא, וּמְלֶאכְיָא, וְאַרְבַּע סְטְרֵי עֲלָמָא. נֵהוּרָא דְּאַלִּין מְרַגְלָאן אִית  
לִיה שִׁיעוּרָא, וְאִית לִיה רִישָׁא וְסוּפָּא. אֲבָל לְנֵהוּרָא דְּנַשְׁמְתָא וְרוּחָא  
וְנַפְשָׁא דְּאֵינּוֹן בְּאוּרַח אֲצִילוֹת, מְבִינָה וְתַפְאַרְת וּמְלֻכוֹת, לִית לִיה שִׁיעוּרָא.  
וְאַלִּין אֵינּוֹן בְּאוּרַח אֲצִילוֹת, אֲבָל אֲחֲרַנִּין, אִיתְמַר בְּהוֹן (אִיכָּה ד' ז') סְפִיר  
גִּיזְרָתָם, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ קַדְמָאִי, כָּל הַנְּשָׁמוֹת גְּזוּרוֹת מְפַסָּא הַכְּבוֹד.  
וְכָרְ אֶלִּין גְּוּוּנִין נִהְרִין בְּעֵינֵינִי דְּגוּפָּא דְּגֵן עַדְן. וּבִהוֹן שְׁפַחַת אוּרִייתָא  
לְשְׁכִינְתָּא. וּמֹשֶׁה בְּגִין דְּאַתְלַבֵּשׁ בְּהֵוּא גּוּפָּא דְּגִנְתָּא דְּעַדְן דְּלִתְתָּא,  
אִיתְמַר בֵּיה (שְׁמוֹת ל' ד') וַיִּירָאוּ מִגֹּשֶׁת אֱלֹוִי.

וּבְגֵן עַדְן דְּלְעִילָא אִיתְמַר בֵּיה, (שֵׁם ל'ג כ"ג) וּפְנִי לֹא יִרְאוּ, דְּאַף עַל גַּב דְּכָכֵל  
אֲתַר אִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אִית אֲתַר דְּאַתְגְּלִיָּא בֵּיה, וְאַתַּר דְּלֹא  
אַתְגְּלִיָּא בֵּיה כָּל כַּד. וְדָא אִיהוּ רְזָא דְּאַסְפַּקְלָרִיא הַמְּאִירָה, וְאַסְפַּקְלָרִיא  
שְׁאִינָה מְאִירָה.

בְּגוּוּנָא דָּא אִית בְּאוּרִייתָא כְּמָה לְבוּשִׁין, כְּמָה אֲנַפִּין, דְּאַתְקְרִיאוּ פְּנִים  
הַנְּרָאִים, וּפְנִים דְּאֵינָם נְרָאִים. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא אֲתַגְּלִי  
בְּאוּרִייתָא, אֶלָּא לְכָל חַדָּא כְּפּוּם עוֹבְדוּי, וְכְפּוּם נַשְׁמַתִּיהּ וְרוּחִיהּ וְנַפְשִׁיהּ  
מְאַתַּר דְּאַתְגְּזָרוּ.

עֵינֵינִי אֵינּוֹן כְּגוּוּנָא דְּגִלְגַּל, עֵיגוּלִין מְסִטְרָא דְּמִים. וְדָא אִיהוּ רְזָא דְּגִלְגַּלִּים.  
וְאַזְלִין בְּקוּ הַמְּדָה, בְּאַרִיכוּ דִּילְהוֹן, בְּעַמִּיקוּ דִּילְהוֹן.

וְרְזָא דְּמַלְהָ (יִשְׁעִיה מ' י"ב) מִי מְדַד בְּשַׁעְלוּ מִים. וְאֵינּוֹן חֲמֹשָׁה מְדוּדִים מְדַד  
בָּה, כְּגוּוֹן זֶה :: וְאֵינּוֹן אַ אַ אַ אַ פִּיצַד, מִי מְדַד בְּשַׁעְלוּ מִים אַ.  
וְשָׁמַיִם בְּזֵרַת תַּפְּן אַ. וְכָל בְּשַׁלִּישׁ עַפְרָא הָאָרֶץ אַ. וְשָׁקֵל בְּפִלְס הָרִים אַ.  
וּגְבַעוֹת בְּמֵאזְנִים אַ.

וְאֵינּוֹן ו', קוּ דְּנַפִּיק מִן הַמְּדָה דְּאִיהִי י', וּמְדִיד חֲמֹשָׁה מְדוּדִין בָּה, בְּחֲמֵשׁ

סְפִירָאן דְכְלִילָן בְּה' תַּתְּאָה. וְדַאי י' דִּילָה, אִיהִי מְדָה דִּילָה.  
וְאִינוּן אַרְבַּע גְּוונֵין דְּעִינָא, מְדַד בְּהוּן לְאַרְבַּע סְטְרִין. וְקוּ אִיהוּ ו', גְּלַגְל  
דְּאִיהוּ י' עִם ו' אַתְּעָבִיד גְּלַגְלוּ"ל. דְּסְלִיק לְחוּשְׁבֵין ע"ב.  
כַּד גְּלַגְל דְּעִינָא אַתְּהַפֵּן בְּקוּ דְּאִיהוּ ו', וּמִתְהַפֵּן עִינָא בִּיהַ לְחוּרָא,  
אַתְּגְלִינָא בִּיהַ דְּאִיהוּ גְּלַגְלוּ דִּילִיהַ, מְזַמְנָא קְדַמָּא מְסִטְרָא דְּחֶסֶד.  
וְאִם יִתְעַסַּק בְּאוּרִייתָא, חֲפִים יְהֵא, מְסִטְרָא דְּיִמִּינָא, בְּגִין דְּתַמְן אַתְּמַר  
בְּהַ, הָרוּצָה לְהַחֲפִים יְדָרִים.

וְאִי לָא יִתְעַסַּק בְּאוּרִייתָא, יְהֵא חֲפִים בְּמַלְיָן דְּעַלְמָא, לְצִייר בִּידיָה כְּמָה  
צִיורִין, דְּכְמָה מְלֵאכּוֹת, אֶף עַל גַּב דְּלָא אוּלִּיפוּ לִיהַ בְּהֵאֵי עַלְמָא.  
דְּמֵאן דְּלָא עָבִיד מְלוּי מְלִבוּי וּמְמַחֲשֶׁבְתִּיהַ עַד דְּאוּלִּיפוּ לִיהַ, הֵאֵי לָאו  
אִיהוּ בְּגְלַגְלוּלָא דָּא כְּלָל.

וְכַד גְּלַגְל דְּעִינָא אַתְּהַפֵּן לְשִׁמְאָלָא בְּאֲדִימוּ, דְּשְׁלִיט עַל גְּוונֵין אַחְרָנִין,  
אִיהוּ מְזַמְנָא תְּנִינָא גְּלַגְלוּלָא דִּילִיהַ. וְהֵאֵי יְהֵא עֲתִיר בְּלָא טוֹרַח וּבְלָא  
מְזַל וְעִלִּיהַ אִיתְמַר הָרוּצָה לְהַעֲשִׂיר יֶצְפִּין. וְיִתְקַרֵּב כַּר נָשׁ לְגַבִּיהַ, דְּוּוֹתְרָן  
יְהֵא בְּמַמוֹנִיהַ, בְּגִין דְּלָא טַרַח בִּיהַ, דְּהֵהוּא דְּטַרַח בְּמַמוֹנִיהַ לָא תִתְקַרֵּב  
לְגַבִּיהַ, דְּקַמְצָן יְהֵא.

וְכַד גְּלַגְל דְּעִינָא אַתְּהַפֵּן לְיִרוּקָא, דְּשְׁלִיט עַל כָּל גְּוונֵין. דָּא אִיהוּ בְּגְלַגְלוּלָא  
תְּלִיתָאָה. וְיְהֵא חֲפִים בְּאוּרִייתָא, וְעֲתִיר בְּמַמוֹנָא דְּלָא טַרַח בִּיהַ. דָּא  
אִיהוּ שְׁלִים מְכָלָא, מְסִטְרָא דְּיַעֲקֹב, דְּאִיתְמַר בִּיהַ (בראשית כה כז) וַיַּעֲקֹב אִישׁ  
תָּם. (איוב לג כט) הֵן כָּל אֱלֹהִים יַפְעֵל אֶל פְּעַמִּים שְׁלֹשׁ עִם גָּבַר.

וְכַעַן צְרִיף לְפָרְשָׁא, מֵאן אִיהוּ עֵין דְּאַתְּגְלַגְל בְּגְלַגְלוּלָא דְּתִלְת גְּוונֵין, אֲלִין  
אָדָם קְדַמָּא דְּסִטְרָא דְּכְיָא, דְּאִית אָדָם אוּחְרָא מְסִטְרָא דְּמְסִאָבוּ.  
וְלָא עוֹד, אֲלָא תִלְת אָדָם אִינוּן: אָדָם דְּכְרִיאָה, אָדָם דְּיַצִּירָה, אָדָם דְּעֵשְׂיָה,  
מְסִטְרָא דְּדְכִיו. וְאִית אַחְרָא מְסִטְרָא דְּמְסִאָבוּ, דְּאִיהוּ אָדָם בְּלִיעֵל, אִישׁ  
אֲוֹן, יֶצְרַר הָרַע. אָדָם טוֹב, יֶצְרַר הַטוֹב. דְּהֵכִי אוּקְמוּהַ קְדַמָּאִין, (קהלת יד) גַּם  
אֵת זֶה לְעַמַּת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹהִים.

וְכַעַן צְרִיף לְפָרְשָׁא אָדָם דְּסִטְרָא דְּכְיָא. תָּא חֲזִי, כַּד (דף מב ע"א) אַתְּלִבֵּשׁ אָדָם  
דְּדְכִיו, בְּאַבְרָהָם, אַתְּלִבֵּן בִּיהַ. וּבִיַּצְחָק אַצְטְרִיף. הֲדָא הוּא דְּכְתִיב,  
(זכריה יג ט) וַיִּצְרְפוּתִים כְּצִרְף אֵת הַכֶּסֶף וּבְחֻנְתִּים כְּבַחֵן אֵת הַזָּהָב. בְּיַעֲקֹב,  
אַחְזִי דְּיוֹקְנִיהַ, וְעָבִיד תּוֹלְדִין.

וְהֵאֵי אַמְאִי. אֲלָא לְיַצֵּר הַטוֹב וּלְיַצֵּר הָרַע, דְּאִינוּן אָדָם טוֹב אָדָם רָע, מְנִי  
קוּדְשָׁא כְּרִיף הוּא תִלְת פְּקוּדִין. עַבּוּדָה זְרָה. גְּלוּי עֲרִיוֹת. וּשְׁפִיכוֹת  
דְּמִים. עַבּוּדָה זְרָה, הֲדָא הוּא דְּכְתִיב, (בראשית ב טז) וַיִּצְוּ ה' אֱלֹהִים עַל הָאָדָם



לאמר. ואמרו מארי מתניתין, לית צו אלא עבודה זרה. על האדם, זה שפיכות דמים. לאמר, זה גלוי עריות.

ובצווי דא הווי פחדא יצר הטוב ויצר הרע. לבתר דעבר יצר הרע על צווי דקודשא בריך הוא, גזר עליה מיתה. אמר, מה אעבד, אם אנא אימות איהו נטיל עבד אחרא. דייצר הרע איהו עבד, ובת זוגיה שפחה, ואתריה ירית ליה ההוא עבד.

מה עבד, אזל איהו ואתתיה, לפתאה לאדם ולאפתתיה דסטרא טבא. בת זוגיה דייצר הרע לילית, פתי לאדם דאיהו יצר הטוב, ובגינה איתמר (שם ג יב) האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ. ויצר הרע פתי לחוה, וגרמו לון מות.

בגין דא, קודשא בריך הוא אפשיט לאדם דאיהו יצר הטוב מגופיה בגין עדן וממלבושו, ליה ולאפתתיה, הדא הוא דכתיב, (שם ג ז) וידעו פי ערומים הם. וגירש לון מגן עדן, הדא הוא דכתיב, (שם ג כד) ויגרש את האדם. את, בת זוגיה עמיה.

ונחית לון לשבע ארעין, דאינון: גיא. נשיה. ציה. ארקא. ארץ. אדמה. תבל. עבד תיובתא, הוה מצפצף ועולה. ועם כל דא הוה ערום בלא לבוש הוא ואתתיה.

מה עבד קודשא בריך הוא. אייתי ליה בגלגולא באברהם, ולאנתתיה בשרה. וקודשא בריך הוא הוה מלבן ליה בכורא דכספא, דאיהו מעורב באבר, דאיהו עופרת, מיד דארמי ליה בנורא, אתלבנא פספא, ואפיקת זיהמא, דאיהו עופרת לבר, וכגוונא דא אתלבן אדם באברהם. ואפיק מגיה זיהמא לבר, ודא ישמעאל, דאיהו זיהמא דהטיל חינוא בתוה.

לבתר אתגלגל ביצחק, בת זוגיה דאדם, ואסתמק בנורא, ואפיק זיהמא לבר, ודא עשו. וסומקא דיליה פדמא דשחיטה. ובגין דאתגלגל נוקבא ביצחק, אתקרי שמאל נוקבא.

לבתר עאלו תרווייהו ביצקב ובת זוגיה, ואפיקו מגיה זרעא. וגוונא דיליה הוא ירוקא דיליה דסתרא. ודא איהו (איוב לג כט) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר.

עיינין אוכמין חשוכין, תמן לילית, דאיהי חשוכא אפילה, פתיא אוכמא ועיינין אוכמין עקימין, ודאי תמן שבתאי, דעליה אתמר (משלי ג לג) מארת ה' בבית רשע. דההוא גוון חשוף, שליט על גוונין אחרנין. ולמאן דאסתפל ביה לילית או שבתאי באילין עיינין, מארה ועניותא

וּכְפִנָּא וּמוֹתָנָא יִיתִי. אֶסְתַּמַּר מַגִּיחַ, דְּרַגְלֵיהּ יְרֻדוֹת מְוֹת שְׁאוּל צְעָדֵיהּ  
יִתְמָכוּ. וְכָל מִשָּׂא וּמִתָּן דְּעֵבִיד בַּר נָשׁ קָדָם מְאִירֵי דְעֵינִין אֵלֵין, אֶתְאַבִּיד.  
וְצָרִיד בַּר נָשׁ דְּלֹא יִשְׁתַּכַּח בְּשַׁבְּעָה קְדָמֵיהּ בְּיוֹמִין דְּחוּל, אֶלֹא בְּשַׁבַּת,  
דְּלִית לֵיהּ שְׁלֻטְנוּתָא עֲלֵיהּ וְאִם אֶשְׁתַּכַּח בְּיוֹמִין דְּחוּל בְּשַׁבְּעָה  
קְדָמֵיהּ, וְאֶסְתַּכַּל בֵּיהּ בְּעֵינָא בִישָׂא, לָא אֶשְׁתַּזִּיב מַגִּיחַ מִמִּיתָה אוּ מְעוּנֵי.  
וְחוּטְמָא וּפּוּמָא וְאַנְפוּי דְהָאֵי בַר נָשׁ לָאו אֵינוּן עַל קוּ הַיּוֹשֵׁר.

עֵינִין אוּכְמִין שְׁפִירָן, עַל קוּ הַיּוֹשֵׁר, אִיהוּ מְסֻטְרָא דְשַׁבַּת, דְּאִיהֵי בַת עֵין  
שְׁפִירָא. עֲלֵה אִיתְמַר, (שה"ש א ה) שְׁחֹרָה אֲנִי וְנֶאֱוָה. הָאֵי אִיהוּ בְּדִיוֹקְנָא  
דְּשַׁבַּת, דְּאִיהוּ שְׁקוּל לְאוּרִייתָא כּוּלָּהּ.

וּבְשַׁבַּת צָרִיד לְאַחְזָא שׁוּבְעָה, בְּהַפּוּכָא דְשַׁפְּחָה לִילִית. וְצָרִיד בְּאַתֵּר  
דְּעֵצִיבוּ דְשַׁבְּתָאֵי, לְאַחְזָא חֲדוּהּ, בְּאַתֵּר דְּחֻשׁוּכָא. שְׂרָגָא. בְּאַתֵּר  
דְּעֵינוּי, עֲנָג. לְמַעַבְד תְּמָן שִׁינוּי בְּכָלֵא.

דְּלִילִית מְרָה אוּכְמָא, צְמָאוּן דְּלִית בֵּיהּ מִים, דְּאִיהוּ (בראשית לו יד) הַבּוֹר רַק  
אֵין בּוּ מִים, אֲבָל נְחָשִׁים וְעֶקְרָבִים יֵשׁ בּוּ. וּנְחָשִׁין וְעֶקְרָבִין דִּילָהּ אֵינוּן  
עֲרַב רַב. יוֹסֵף דְּאִיהוּ בְּגוּבָא, דָּא יִשְׂרָאֵל דְּאֵינוּן בְּגֻלוּתָא דִּילָהּ, בְּהֵוָא  
בוּר.

וּמֵאֵן דְּאוּקִיר שַׁבַּת, (קהלת ז כו) יִמְלֻט מִמֶּנָּה. וְחוּטָא יִלְכַד בָּהּ. חוּטָא דְּמַחְלָל  
שַׁבַּת, יִלְכַד בָּהּ, דְּאִיהֵי חִילוּל שַׁבַּת וְדָאֵי, חֲלָלָה זוּנָה. דְּמֵאֵן דְּנֻטִיר  
אוּת שַׁבַּת אוּ אוּת בְּרִית, מְלַחְלָל לֵיהּ, בֵּיהּ אֶתְקֵרִי צְדִיק, וְאֶשְׁתַּזִּיב מִינָּה.  
וְלֹא עוֹד אֶלֹא דְסָלִיק לְמַלְכוּת, דְּאִיהֵי שַׁבַּת וְדָאֵי.

וְיוֹסֵף בְּגִין דְּנֻטִיר בְּרִית, אֶשְׁתַּזִּיב מִן גּוּבָא, וּמִן נְחָשִׁים וְעֶקְרָבִים דִּילָהּ.  
וְלֹא עוֹד אֶלֹא דְזָכָה לְמַלְכוּת. וְיִשְׂרָאֵל דְּנֻטִירִין שַׁבַּת וְאוּת בְּרִית  
מִלָּה, אִיתְמַר בְּהוּן כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים, וְאַלְמָלָא נֻטִירִין יִשְׂרָאֵל שַׁבַּת  
אַחַד כְּהִלְכְתָּהּ מִיַּד נְגָאֵלִין.

וְכָרְ בַר נָשׁ דְּאִיהוּ עֵינִין אוּכְמִין עַל קוּ הַיּוֹשֵׁר, דְּאִיהֵי קוּ הַמְּדָה, עֲנָג  
אִיהוּ וְחֲדוּהּ וְשַׁבְּעָא, וְוִתְרִין, וְעֵינָא טְבָא. וּבְעֵי לְאַתְפְּאַרָא בְּלְבוּשֵׁין  
שְׁפִירִין. בְּגִין דְּאִיהוּ בֶן דְּשַׁבַּת, בֶּן מְטְרוּנִיתָא וְדָאֵי. וּבְהֵיפּוּכָא בֶן לִילִית.  
עַד הֵכָא רְזָא דְעֵינִין. וְדָאֵי אִיהוּ רְזָא דְאַנְשֵׁי חִיל.

וְרָאֵי אֱלֹהִים בְּשְׁמִיעָה, דְּתִלְיָא בְּאוּדְנִין, דְּתְמָן יִרְאָה. הָדָא הוּא דְכְתִיב,  
(חבקוק ג ב) ה' שָׁמַעְתִּי שְׁמַעְךָ יִרְאֵתִי.

וְתִלְתָּ צְלוּתִין אֵינוּן, חַד תִּלְיָא בְּרָאִיָּה. וְתִנְיִנָּא בְּרִיחָא. וְתִלְתָּאָה  
בְּשְׁמִיעָה. פָּה, אִיהוּ שַׁבַּת, כְּלוּלָהּ מְכֻלָּהּ. אִיהֵי תְפִלָּה לְעֵנִי,  
דְּאִיהוּ צְדִיק, וְאִיהוּ יוֹם הַשַּׁבַּת.

וּצְלוֹתָא דְפֶסַח, אִיהִי פּוֹרְסָיָא דְרַחֲמֵי. וּצְלוֹתָא דְרֵאשׁ הַשָּׁנָה, פּוֹרְסָיָא דְדִין. וְתַמָּן קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אִיהוּ דַּיִן, וְכָל צָבֵא הַשָּׁמַיִם קַיִמִין עֲלֶיהָ, מִיַּמִּינָא וּמִשְׁמָאלָא. פְּגוּנָא דְשַׁעְרָא, דְתַלְיָא בְּתַר אוּדְנִין, מִיַּמִּינָא וּמִשְׁמָאלָא.

וְהָא אוּקִימָנָא לְעִיל, דְצָרִיף לְבַעְרָא לֹוֹן, אִם אֵינּוֹן תְּחוֹת אוּדְנִין, לְאַתְגְּלָאָה אוּדְנִין, דְאֵינּוֹן תְּרַעֲיִן דְצְלוֹתָא. דְכַמָּה מְאָרֵי דְדִינִין סְתַמִּין תְּרַעֲיִן, בְּחוּבֵין דִּישְׂרָאֵל. וּצְלוֹתָא לְבַר, דְלֹא מְנִיחִין לָהּ לְאַעְלָאָה בְּהִיכְלָא דִילְיָה, דְאִיהוּ אַדְנִי. וְאִיהִי קָרְאָה לְתַרְעִין דְהִיכְלָא דִיפְתַחֲיָן לָהּ. וּבְנֵהָ לְתַתָּא קָרְאֵן בְּיַחוּדָא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, לְקָלָא דְצְלוֹתָא דִילְךָ, דְאִיהִי לְתַרְעָא דִילְךָ. וְאִם מְבַעְרִין שְׁעָרִין דְתַחוֹת אוּדְנִין, דְאֵינּוֹן מְאָרֵי דְדִינִין, מִיַּד קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְאִיהוּ יִשְׂרָאֵל, דַּיִן אֱמֶת, אֲפַתַּח הִיכְלָא דְתִיעוּל צְלוֹתֵיהָ. וְדָא אִיהוּ (תהלים נא ז') אַדְנִי שְׁפַתֵי תַפְתַּח, פְּתַח הִיכָל דְאִיהוּ אַדְנִי בְּחוּשְׁפֹן, וַיִּיעוּל צְלוֹתָא.

וּצְלוֹתָא דִישְׂרָאֵל לְעִילָא, (דף מב ע"ב) אִיהִי מַלְכוּת, וְאִיהוּ תַפְאָרַת. וּצְרִיכִין יִשְׂרָאֵל דְלֹא יִסְלְקִין לָהּ לְעִילָא, עַד דִּיתַבְעֵרוֹן דִּינִין מִתַּרְעָא, וַיְהוֹן צְוּחִין בָּהּ לְגַבִּיָּה, בַּעֲשָׂרָה מַלְכוּת, וּבַעֲשָׂרָה זְכוּרֹנוֹת, וּבַעֲשָׂרָה שׁוֹפְרוֹת.

דְצְלוֹתָא דְמִנְחָה, אִיהִי דִינָא דְרֵאשׁ הַשָּׁנָה. וּבְגִין דָּא תְקִינּוּ עֲשָׂרָה שׁוֹפְרוֹת, דְאֵינּוֹן: קש"ק, קש"ק, קר"ק. לְסַלְקָא לָהּ בַּעֲשָׂרָה, דְלִית שְׂכִינְתָּא שְׂרִיָּא בְּפַחוֹת מַעֲשָׂרָה. וּבְגִינֵיהּ אִיתְמַר (בראשית יח לב) לֹא אֲשַׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה.

בְּשִׁבְרִים, (שמות כג כד) שְׁבַר תְּשַׁבֵּר מַצְבוֹתֵיהֶם, דְקַיִמִין קְדָם תְּרַעֲיִן, דְלֹא מְנִיחִין לְאַעְלָא צְלוֹתָא. בְּתַרְעָה, תַּפְסִין לֹוֹן בְּשִׁלְשָׁלָאִין. בְּתַקִּיעָה, (במדבר כה לד) וְהוֹקַע אוֹתָם לֵה' נִגְדַת הַשָּׁמַשׁ. בְּגִין דְלֹא יְהִיבוּ יְקָרָא לְמִטְרוּנֵיתָא, לְאַעְלָא בְּתַרְעִין דִילְהָ.

וּבְשַׁעְתָּא דְדִינִין פְּנוּיִן מִתַּרְעִין דְהִיכְלָא דְמַלְפָּא, סְלָקָא צְלוֹתָא בְּכַמָּה שִׁרְיָן וְתוֹשְׁבַחוֹת וְהוֹדָאוֹת דְצְלוֹתָא. וְחִיּוֹן פְּלָהּ פְתַחֲיָן גְּדַפְיָהּ, לְקַבְּלָא לָהּ בְּחֻדָּה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (יחזקאל א יא) וּפְנִיָּהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת. פְּלָהּ פְּרוּדוֹת לְעִילָא לְקַבְּלָא לָהּ.

וְאַשְׁמַע אֶת קוֹל פְּנִיָּהֶם, בְּגִין דִּישְׁמַע מַלְפָּא, דְמִטְרוּנֵיתָא קָא אֲתֵיא, וּיַפְתַּח הִיכְלָא לְגַבְיָה. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים נא ז') אַדְנִי שְׁפַתֵי תַפְתַּח. מִיַּד אֲפַתַּח מַלְפָּא הִיכְלָא, וְקַבִּיל לָהּ בְּחֻדָּה, וַיִּיעוּל עֲמָהּ בְּהִיכְלֵיהָ.

אִמְתִּי בְּצִלוֹתָא דְעַמִּידָהּ. מִיָּד אֵיתְמַר בְּחִיּוֹן, (יחזקאל א כה) בְּעַמְדָם תִּרְפִּינָה  
כְּנַפְיָהֶם.

בְּהִוּוּא זְמַנָּא, אִיהוּ יְהוּ"ה בְּהִיכְלִיָּה, כְּגוּוֹנָא דָּא יֵאֵהֱדוּנָה"י. בְּהִוּוּא  
זְמַנָּא, מֵאֵן דְּבַעֵי לְמִישְׂאֵל שְׂאֵלְתִּיָּה, יִשְׂאֵל. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב,  
(דברים לב ז) שְׂאֵל אָבִיךָ וַיַּגִּדְךָ. (תהלים ב ח) שְׂאֵל מִמֶּנִּי וְאֶתְנָה גוֹיִם נַחֲלַתְךָ. וְהַבֵּן  
שׂוֹאֵל מֵאָבִיו, בְּאִמְצָעִיּוֹת דְּצִלוֹתָא. בְּהִוּוּא זִימְנָא דְאִיהוּ יְהוּ"ה בְּהִיכְלִיָּה,  
(ישעיה כח ט) אֲזַ תִּקְרָא וְה' יַעֲנֶה.

וְאִית גִּימִין דְּשַׁעְרָא, דְּהִהוּא דְאֵיתְמַר בֵּיה (דניאל ז ט) וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִיב  
לְבוּשִׁיָּה כְּתִלְג חִיּוֹר וּשְׁעַר רִישִׁיָּה כְּעַמֵּר נְקִי. וְכִלְהוּ רַחְמִי. לִית  
נִימָא דְלָא אִית לִיה מְבוּעָא, וְדָא י'. נִימָא אָרִיכָא דָּא ו'. קְמִיטָא ה'  
זַעֲרָא. אָרִיכָא וְקְמִיטָא לְתַתָּא, דָּא ה' עֵילָאָה, דְאִית בֵּיה דִּינָא וְרַחְמִי.  
דְקְמִיטָא וְלָא אָרִיכָא, דָּא ה' תַּתָּאָה, דְאִיהוּ פְלָא דִּינָא.

וְכֹרְ נִימָא וְנִימָא, אִיהוּ עֲלָמָא שְׁלִימָא, וְעֲלִיָּהוּ אֵיתְמַר (שה"ש ו ח) וְעֲלָמוֹת  
אֵין מְסֻפֵּר. בְּגִין דָּא אָמְרוּ מְאִרֵי מִתְנִיתִין כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק יֵשׁ לוֹ  
עוֹלָם בְּפָנֵי עֲצָמוֹ. וְאִיהוּ נִימָא חֲדָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עֲלָמָא שְׁלִימָא.  
וּבְגִינָה אֶתְמַר, דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם הַצַּדִּיקִים אֲפִילוּ כְחוּט  
הַשְּׁעָרָה.

וְצִלוֹתָא דְשַׁחְרִית, כַּד סֶלְקָא כָּל אֲלִין מְאִרֵי דְדִינָא, כְּלָהוּ רַחְמִי, וְלָא  
מְעַכְבִּין לָהּ לְאַעֲלָא. שַׁעְרָא יְרוּקָא, לִית תַּפְּן דִּינָא כְּלָל. כָּל גִּימִין  
יְרוּקִין שְׁפִירִין, כְּלִילִין מִחֲוּוֹר וְסוּמְקָא, אֵינּוּן כְּלָהוּ רַחְמִי. וְכַד סֶלְקָא  
צִלוֹתָא בְּהוּן, כְּלָהוּ חֵיילִין דְגִימִין מְקַבְּלִין לָהּ בְּחֲדוּה וְרַחֲמִיו.

שַׁעְרָא אוּכְמָא שְׁפִירָא, כָּל גִּימִין דִּילִיָּה, אֶתְקַרִּיאוּ עוֹלָמוֹת דִּילִיָּה. הֲדָא  
הוּא דְכְּתִיב, (שם) וְעֲלָמוֹת אֵין מְסֻפֵּר, וְאֵינּוּן חֵיילִין דְשִׁבְתָּ. וְצִלוֹתָא  
דְשִׁבְתָּ, אִיהִי שְׁקִילָא לְאוּרִיָּתָא. וְכַמָּה תְּלִי תְּלִים דְתִלְיִין מִינָה אֶתְקַרִּיאוּ  
קוּצוֹתֵיו תְּלִתְלִים.

שַׁעְרָא חוּרָא מְסֻטְרָא דְחֶסֶד. סוּמְקָא, מְסֻטְרָא דְגְבוּרָה. שַׁעְרָא יְרוּקָא,  
מְסֻטְרָא דְתַפְּאָרַת. אוּכְמָא, מְסֻטְרָא דְמְלָכוּת. דְאֵיתְמַר בֵּיה (שה"ש א

ח) שְׁחוּרָה אָנִי וְנָאוּה. הָרִי אַרְבַּע תְּקוּנִין דְשַׁעְרָא, דְשְׂרִיָּא עֲלִיָּהוּ יְהוּ"ה.  
תְּלִיסַר תְּקוּנִין וְאֵינּוּן דְתִלְיִין מְשַׁעְרָא, תְּלַת לְכָל סֵטֵר, לְאַרְבַּע סֵטְרִין,  
וְאֵינּוּן וַא"ו. עֲלִיָּהוּ אֵיתְמַר (שם ה יא) קוּצוֹתֵיו תְּלִתְלִים. לְעִילָא  
בְּרִישָׁא, בְּפִלְגוּ דְרִישָׁא, מִתְפַּלְגִין אוּרְחִין בְּשַׁעְרָא, לְתִלְתִין וְתִרִין שְׁבִילִין,  
כְּחוּשְׁפִין יו"ד ה"א ה"א. וְכִלְהוּ שְׁבִילִין אֵינּוּן בִּימָא, דְאִיהוּ מוּחָא. וְאֲלִין

תִּיקוֹנֵינִי אִינוּן בְּרִישָׁא דְהֵהוּא גּוּפָא דְגֵן עֵדָן, וְכִלְהוּ תִיקוֹנֵינִי אִית בֵּיה, עַד  
הָכָא וְרָאִי אֱלֹהִים.

אֲנִישֵׁי אָמַת, בְּדִיוֹקְנָא דְאַנְפִּין, בְּחוּטְמָא, בְּשֶׁרְטוּטִין דְּמַצְחָא, בְּדִיקְנָא  
דְּאַנְפִּין, בְּקִרְיָצִין דְּעַל עֵינֵינִי.

תָּא חֲזִי, תִלַּת שׁוּתְפִין אִינוּן, אָדָם דְּבְרִיאָה, אָדָם דִּיצִירָה, אָדָם דְּעִשְׂיָה.  
אָדָם דְּבְרִיאָה, אִיהִי נְשָׁמְתָא, בְּהַ חֲשִׁיב בְּר נֶשׁ, וְדָא עוֹלָם הַמְחֻשְׁבָּה  
וְדָאִי אֶתְקִרִיאַת. רוּחַ, אָדָם דִּיצִירָה, עוֹלָם הַדִּיפּוּר, כַּד אֶתְלַבֵּשׁ בֵּיה  
מְחֻשְׁבָּה, בְּהַ חֲשִׁיב, וְצִייר צִיורֵין דְּשֶׁרְטוּטִין וְדִיוֹקְנֵין. וְאַף עַל גַּב דְּחֲשִׁיב  
לוֹן, לִית רֶשׁוּ לְאַפְקָא לוֹן מֵהֵהוּא חִילָא דְּאִיתְמַר בֵּיה מֵהַפְּחָ אֶל הַפּוֹעֵל,  
עַד דְּאֶתְלַבֵּשׁוּ נְשָׁמְתָא וְרוּחָא בְּנַפְשָׁא, וּבְהַ אֲפִיקוּ כִלְא לְפוֹעֵל. בְּגִין  
דְּנַפְשָׁא אִיהוּ עוֹלָם הַמְעֻשָׂה.

וּבְהַ רוּחָא בְּטִשׁ בְּמַצְחָא וְעֵבִיד שֶׁרְטוּטִין. בְּטִשׁ בְּעֵינֵינִי, וְעֵבִיד קִרְיָצִין.  
בְּטִשׁ בְּעֵינֵינִי, וְעֵבִיד גּוֹנֵינִי. בְּטִשׁ בְּאַנְפוּי, וְעֵבִיד גּוֹנֵינִי וְתִיקוֹנֵינִי.  
נְחִית לְתַתָּא, בְּטִשׁ בִּידֵין, וְעֵבִיד שֶׁרְטוּטִין. בְּטִשׁ בְּאַבְרִים כִּלְהוּ דְּגּוּפָא,  
וְעֵבִיד דִּיוֹקְנֵין. וְלִית חִילָא לְמְחֻשְׁבָּה וְלֹא לְרוּחָא לְאַפְקָא חִילָא לְעוֹבְדָא,  
כִּלְא נַפְשָׁא.

וְעַם כִּל דָּא דְּתִלַּת שׁוּתְפִין אֶלִין בְּבַר נֶשׁ, לִית מְחֻשְׁבָּה דְּאִית לָה חִילָא  
לְחֻשׁוֹב בְּלָא שְׁכִינְתָא עִילָאָה, דְּתַמֵּן חֲכָמָה. וְלֹא רוּחָא דְּאִית לִיה  
רֶשׁוּ לְצִיירָא בְּלָא תַפְאָרַת, דְּאִיהוּ כִלִּיל שֵׁית סַפִּירָן. וְנַפְשָׁא לִית לָה חִילָא  
לְמֵיעֵבַד עוֹבְדָא בְּלָא מַלְכוּת, דְּאִיהוּ מְעֻשָׂה בְּרֵאשִׁית, עֲלָה אִיתְמַר (בראשית  
א כד) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה.

אַבְרָ בְּרִיאָה בְּאֱלֹהִים דְּאִיהִי בִינָה, הֵדָא הוּא דְּכִתִּיב, (שם א א) בְּרֵאשִׁית בְּרָא  
אֱלֹהִים. (שם א טו) וַיִּבְרָא (ויעש) אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדוֹלִים. (שם  
א כז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. הוּי"ה אִיהוּ בִיצִירָה, הֵדָא הוּא  
דְּכִתִּיב, (שם א ג) יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. יְהִי רְקִיעַ. בְּכֹל אֶתֶר וַיְהִי כֵן, אִיהוּ  
תַפְאָרַת כִּלִּיל שֵׁית סַטְרִין, הוּא טוֹב דְּכֹל יוֹמֵי בְּרֵאשִׁית, וְהוּא צִייר יֶצֶר  
הַטוֹב, דְּאִיתְמַר בֵּיה (שם ב ז) וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים. בִּיצִירָה תִשְׁכַּח יְהו"ה.

מֵאן דְּבַעֵי לְמֵיפְעַל עִשְׂיָה, מֵאֶלִין מְלֹאכֵין דְּמִמֵּן עַל צְלוֹתֵין, לִית לִיה  
רֶשׁוּ לְמֵייעֵבַד עוֹבְדָא בְּצְלוֹתָא, אֶלָּא בְּעוֹבְדֵין טְבִין דְּתַלְיִין בְּמְעֻשָׂה,  
דְּבַהוֹן נְחִית שְׁכִינְתָא עֲלֵיה, דְּאִיהִי עוֹלָם הַמְעֻשָׂה, דְּאִיהוּ מְעֻשָׂה בְּרֵאשִׁית,  
דְּאִיהוּ פּוֹעֵל.

וּבִינָה כַח, כ"ח אֶתוּון דְּקִרָא קְדָמָא דְּבְרֵאשִׁית, כ"ח מ"ה, דְּאִיהוּ חֲכָמָה,  
מְחֻשְׁבָּה. יְהו"ה אֱלֹהֵינוּ יְהו"ה כּוּז"ו בְּמוֹכַס"ז כּוּז"ו. פְּעוּלָה דְּהֵאִי

פֶּחַ לָאוּ אֵיהִי, אֶלָּא בְּמַעֲשֶׂה, דְּאֵיהִי פּוֹעֵל אֲדַנְי וְדָא אֵיהוּ מְהַפֵּחַ אֶל  
הַפּוֹעֵל. וְהַפּוֹעֵל לִית לֵיה חֵילָא לְמִיפְעֵל (דף מג ע"א) בְּלָא דִּיבוּר, דְּאֵיהוּ  
יְהוּ"ה תְּפָאֲרַת, דְּכָלִּיל כְּלָא.

הָבָא לִית קִיצוּץ וּפִירוּד בְּמַחְשְׁבָה וְדִבוּר וּמַעֲשֶׂה. תְּפָאֲרַת כְּלִיל כְּלָא,  
וְהָכִי אֲתַפְלִיל כְּלָא בְּבִינָה. וְהָכִי אֲתַפְלִיל כְּלָא בְּמַלְכוּת.

מַחְשְׁבָה מְבִינָה וְלַעֲיִלָּא עַד אֵין סוּף, וּמִינָה לְתַתָּא עַד אֵין תְּכֻלִּית. דִּבוּר  
בְּתַפְאֲרַת, מַעֲיִלָּא לְתַתָּא וּמַתָּא לְעִילָּא. עֲשִׂינָה בְּמַלְכוּת, מַתָּא  
לְעִילָּא וּמַעֲיִלָּא לְתַתָּא.

מַחְשְׁבָה לְמַהוּי בָּהּ פֶּר נֶשׁ חָשִׁיב בְּבוּרָא עֲלָמִין, לְיַחְדָּא שְׁמִיהָ עַד אֵין  
סוּף וְעַד אֵין תְּכֻלִּית, וְאֵיהוּ בְּרָא בְּבִינָה. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה  
מו כו) וּרְאוּ מִי בְּרָא אֱלֹהִים. מִי וְדַאֵי.

דִּבוּר לְאַתְעֲסָקָא בִּיה בְּאוּרִייתָא, וְלְמַנְדַּע מַנְיָה יוֹצֵר הַפֵּל, דְּעֲלִיָּה אִיתְמָר  
יוֹצֵר אוּר. וְלִית אוּר אֶלָּא תוֹרָה. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (משלי ו כג) כִּי נִר  
מַצְוָה וְתוֹרָה אוּר. וְדָא אֵיהוּ יוֹצֵר, דְּצִיִּיר בִּיה בְּפֶר נֶשׁ אַנְפִּין וְעֵינִין  
וְאוּדְנִין וְחוּטְמָא וּפּוּמָא, לְאַתְעֲסָקָא בְּאוּרִייתָא, וְלְמַנְדַּע לֵיה מִינָה.

בְּגוּזָא דָא צִיִּיר פּוּמָא, לְמַלְלָא בְּאוּרִייתָא. צִיִּיר עֵינִין, לְאַסְתְּפֵלָא בְּנְהוּרָא  
דְּאוּרִייתָא. צִיִּיר בִּיה אוּדְנִין, לְמַשְׁמַע בְּהוּן פְּתַגְמֵי אוּרִייתָא. אֶלִּין  
אֵינוּן שִׁית סְטָרִין דְּכָלִּיל תְּפָאֲרַת, תְּרִין עֵינִין, תְּרִין אוּדְנִין, פּוּמָא וְלָשׁוֹן.  
צִיִּיר חוּטְמָא, וּבָהּ (בראשית ב ז) וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נְשֵׁמַת חַיִּים, לְמַהוּי חָשִׁיב בָּהּ  
בְּיַחְדָּוָא, כְּמָה דְּאִיתְמָר, (ישעיה מד כד) אָנֹכִי ה' עֹשֶׂה כָּל, דָּא שְׁכִינְתָּא  
תַּתָּא. מַנְיָה יְהִיב בְּפֶר נֶשׁ נֶפֶשׁ הַשְּׁכֻלִּית, לְמַנְדַּע מִינָה בְּכָל עוֹבְדִין  
דְּאוּרִייתָא, דְּאֵינוּן פִּיקוּדִין דְּאוּרִייתָא, לְהַהוּא דְּאִתְקָרִי עוֹשֶׂה כָּל.

וְאֵינוּן תְּלַת קְטִירִין, דִּיהִיב בְּפֶר נֶשׁ. נְשָׁמָה הַשְּׁכֻלִּית, לְמַנְדַּע בָּהּ לְעוֹשֶׂה  
כָּל עֲלָמִין, דְּאֵיהוּ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, מְדַבֵּר וּמְקַיֵּים, וְאֵיהוּ בּוֹרָא יוֹצֵר  
וְעוֹשֶׂה. כְּלָא חַד. אֵיהוּ מְלַגְיו, אֵיהוּ אֶפִּיק כְּלָא מִפֶּחַ לְפּוֹעֵל. וְאֵיהוּ מְשַׁנָּה  
עוֹבְדוּי, וּבִיה לִית שְׁנוּי.

וְאֵיהוּ הוּא דְּמַסְדֵּר כָּל סְפִירָאן, וְאִית בְּסְפִירָן, מַנְיָהוּ, רַב וּבִינּוּנֵי וּזְעִיר,  
כָּל חַד עַל סְדוּרוֹ, וּבִיה לִית סְדֵר. וְאֵיהוּ בְּרָא כְּלָא בְּבִינָה, וְלִית  
מֵאן דְּבָרָא לֵיה. אֵיהוּ צִיִּיר וְיוֹצֵר כְּלָא בְּתַפְאֲרַת, וְלֵיה, לִית צִיִּיר וְצִיִּיר.  
אֵיהוּ עֶבֶד כְּלָא בְּמַלְכוּת, וְלִית מֵאן דְּעֶבֶד לֵיה.

וּבְגִין דְּאֵיהוּ בְּאֶלִּין עֶשֶׂר סְפִירָן מְלַגְיו, דְּבַהוּן בְּרָא וְצִיִּיר וְעֶבֶד כְּלָא, שְׁוִי  
תְּמָן יַחְדוּדֵיה, לְאַשְׁתַּמוּדְעָא לֵיה תְּמָן. וְכָל מֵאן דְּאַפְרִיד בְּשׁוּם סְפִירָה

מחברתה מאלין עשר ספירן, דאתקריאו יו"ד ה"א וא"ו ה"א, פאלו אפריד ביה.

ואיהו דמייחד י' בה' ו' בה', ולא אתקריאו יהו"ה, אלא ביה. וכן אדנ"י. וכן אהי"ה. וכן אלהי"ם. ומיד דאסתלק מתמן, לית ליה שם ידיע. ואיהו דקשיר פל מרפבות דמלאכניא, וקשיר לון פחדא. וסביל עילאין ותתאין. ואם הוא אסתלק מנייהו, לית לון קיומא, ולא ידיעה, ולא חיים. לית אתר דלאו איהו תמן, לעילא עד אין סוף, ולתתא עד אין תכלית, ולכל סטרא לית אלוה בר מניה.

אבר עם כל דא דאיהו בכל אתר, בריאה יצירה ועשיה דיליה לא שוי, לא בכורסייא, ולא במלאכניא, ולא בשמא, ולא בארעא ובנימא, ולא בשום בריה בעלמא. בגין לאשתמודעא ליה כל בריין, אלא בספירן. ולא עוד, אלא כל בריין אינון, מנייהו על ידי בריאה, ומנייהו על ידי יצירה, ומנייהו על ידי עשיה. וספיראן, אף על גב דכלא ברא ויצר ועבד בהון, לא אתקרי בהו בריאה ויצירה ועשיה פתתאי, אלא אינון באורח אצילות. ובגין דא, פתר וחכמה ובינה ודעת דשאר בריין, לא דמי לון, הדא הוא דכתיב, (שם מ כה) ואל מי תדמויני ואשה יאמר קדוש. פגוונא דאורייתא דאתמר בה (משלי ג טו) יקרה היא מפנינים וכל חפציה לא ישוו בה, ובורא ויוצר ועושה כלא.

אף על גב דאשתמודעא לבני נשא בעשר ספיראן, דאינון פתר עליון חכמה ובינה וכו', אתמר ביה, דאיהו חפים, ולא בחכמה ידיעא. מבין, ולא בבינה ידיעא. חסיד, ולא פחסד ידיעא. גבור, ולא בגבורה ידיעא. איהו פאר בכל אתר, ולא באתר ידיעא. איהו הוד והדר בכל אתר, ולא באתר ידיעא. איהו צדיק, ולא באתר ידיעא. איהו מלך, ולא במלכותא ידיעא.

איהו אחד, ולא בחושפן. פגון אחד, דסליק תלת עשר מכילן. ואף על גב דלאו איהו לבר מפלא, איהו סביל עילאין ותתאין, וסביל פל עלמין, עד דלית סוף ולית תכלית, ולית מאן דסביל ליה.

בר מחשבתין לאן למחשב ביה, ולית חד מנייהו דידע לאשגא ליה. ואפילו שלמה דאתמר ביה (מ"א ה יא) ויחפם מפל האדם, בעא לאשגא ליה במחשבתיה, ולא יכול. ובגין דא אמר, (קהלת ז כג) אמרתי אהפמה והיא רחוקה ממני.

למאן דאיהו מחיה ביהו"ה, לית מאן דקטיל ליה, ולמאן דאיהו ממית באדנ"י, לית מאן דמחיה ליה. ואלין אתוון לית בהו חיי ומיתה.

בר מנייה. ואף על גב דבהון מיתה וחיי, ולית בהון קריבו וייחודא, בר מנייה. שמא לא אתקרי שלים, אלא ביה. ולא אפיק פעולה לפועל אלא ביה.

וסטרין אחרנין דאינון מסטרא אחרא, כלהו ברשותיה, למעבד בהון רעותיה. ועלייהו אתמר, (דניאל ד לה) וכל דירי ארעא כלה חשיבין וכמצביה עבד בחיל שמיא. ולא איתי די ימחא בידה ויאמר לה מה עבדת. הוא תפיס בכל מחשבתין, ולית מחשבה ידיעא ביה.

ולא צריף לרשמא אתר למחשב ביה, ולא למנדע ביה. אבל לבריין, בגין דלא יכיל מחשבתא דילהון לאשגא ליה בכל אתר, בגין דאית ליה עלמין אפילו לעילא מן ספירן. כנימין דשערא דלית לון חושפנא. ובגין דינדעון למקרי ליה באתר ידיע, רשים לון ספירן לאשתמודעא ליה בהון, בגין דאינון קשירן בעילאין ותתאין, וכרא בהון כל בריין, לאשתמודעא ליה בהון.

ואיהו דצייר שרטוטין, והפרת אנפין. בעמודא דאמצעיתא צייר תרי אפין, בתריין יודין מן וייצר. חוטמא באות ו' מן וייצר, וסליק בהון חושפן יהו"ה. וצייר לון בהאי שמא לאשתמודעא מנייה ליוצר עלמין.

יהו"ה איהו תפארת, איהו נהיר באנפין. תריין גוונין דאנפין עבד ליה, דאינון תוור וסומק, דאינון חסד וגבורה, דאינון רזא ודא איהו רזא דאנפין (דף מג ע"ב) (שמות לד ו) דויעבור ה' על פניו ויקרא. ועלייהו אתמר לגבי עילא, (שם לג יא) ודבר ה' אל משה פנים אל פנים. פומא דיליה מלכות. תריין שפון, נצח והוד. יסוד, לשון למודים, עלה אתמר (במדבר יב ח) פה אל פה אדבר בו.

שרטוטין דמצחא, אינון כגוונא דא, = = = מנייהו חמש בפותיאי. ברזא דהאי פוכבא כגוונא דא, : מנייהו כגוונא דא ו"ו ו"ו ארבעה. ברזא דהאי פוכבא : ואינון ברזא דאת ד'. מנייהו שית כגוונא דא || ברזא דהאי פוכבא : מנייהו שבע ברזא דכוכבא כגוונא דא : : מנייהו תמנייא כגוונא דא : : וווווו ודא ה' למנצח

על השמינית, ודא בינה.

מאן דרשים פלא י"ו, דאינון קו המדה דלהון. ובהון סלקין לתלתין ותריין. וכלא ארבע פוכבא. ואית בהון תלתין פיקודין, בחושפן



תִּלְתַּת יוֹדִין, דְּאִינוּן י י י, וְאֵלִין תִּלְתַּת יוֹדִין, אִינוּן תִּלְתַּת יִרְחִין דְּסִיְהָרָא.  
 וּבְהוֹן (שמות ב ב) וַתֵּהָר האִשָּׁה וַתֵּלֶד בֶּן וַתֵּרָא אֹתוֹ פִּי טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֶהּ  
 שְׁלֹשָׁה יָרְחִים. וְאִינוּן תִּלְתַּת יִרְחִין דְּסִיְהָרָא קְדִישָׁא, תִּלְתַּת אַבְהֵן אִינוּן.  
 יַעֲקֹב, עֲלִיָּה אֶתְמַר (שם יט א) בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי. בֵּיהּ הָהוּא טוֹב גְּנִיז, וְהוּא  
 אֹרִייתָא, דְּאֶתְמַר בֵּיהּ, (תהלים קיט עב) טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ. (מלאכי ג כב) זְכְרוּ  
 תוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדֵי.

וְעַל הָהוּא טוֹב, אֶתְמַר לְגַבֵּי יַעֲקֹב, (בראשית לב לב) וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. וְעֲלִיָּה  
 אֶתְמַר, (שמות יט טז) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיּוֹת הַבֶּקָר וַיְהִי קוֹלוֹת וּבְרָקִים.  
 וּבִזְמַנָּא דִּייתִי מִלְּפָא מְשִׁיחָא, בְּסוּף גְּלוּתָא בַּתְרָאָה, דְּאֶתְמַר בֵּיהּ (בראשית  
 כט ט) הֵן עוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל, (שמות ב ג) וְלֹא יִכְלֶה עוֹד הַצִּפְּנִינוּ וַתִּקַּח לוֹ  
 תַבַּת גִּמָּא. כְּגוֹנוּנָא דְּאָרוֹן דְּסִפְר תוֹרָה. אֹרִייתָא וְדַאי יְהֵא גְנִיזוּ דִּילִיָּה,  
 בְּדָרָא בַּתְרָאָה. וּבָהּ אֶתְטַמַּר, כְּגוֹנוּנָא דְּנַח בַּתִּיבָה, דְּהָהּ אֲזִיל עַל מַיָּא.  
 הָכִי הָאִי אֲזִיל בֵּין עַרְב רַב, דְּאִינוּן מִים הַזְּדוֹנִים.

וּבְסוּף גְּלוּתָא שׁוּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה בְּהֵיחֵא תִיבָה, וְאִייתִי לִיָּה  
 בְּגְלוּתָא. וּמָנָא לָן דְּבְסוּף גְּלוּתָא אִייתִי לִיָּה. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (שם  
 וַתִּשָּׂם בְּסוּף. וְעַד הָהוּא סוּף, כְּתִיב (דברים ד ל) וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשַׁבְּתָהּ  
 עַד ה' אֱלֹהֶיךָ. וְעוֹד, וַתִּשָּׂם בְּסוּף, דָּא אִיהוּ רְזָא (קהלת יב יג) דְּסוּף דְּבָר הַכֹּל  
 נִשְׁמָע.

וַתַּחְמְרָה בַּחֲמָר וּבִזְפַת (שמות שם), חֲמָר מִבְּפָנִים חַוּוֹר, וְזַפַּת מִבְּחוּץ אוֹכֶם.  
 הָכִי אֹרִייתָא, חַוּוֹרָא מְלָגִיו, וְאוֹכְמָא מְלָבֵר. חַוּוֹרָא מְסֻטָּרָא  
 דְּאוֹר, דְּאִיהוּ אוֹר דְּאַבְרָהָם, דְּדִרְגִיָּה חֲסֵד. וְהָאִי אִיהוּ אוֹר דְּאֶתְמַר בֵּיהּ,  
 (בראשית א ד) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר פִּי טוֹב. וְאֶתְמַר בֵּיהּ (שמות ב) וַתֵּרָא אֹתוֹ פִּי  
 טוֹב הוּא. וְאִין אוֹר אֲלָא תוֹרָה, דְּכַתִּיב (משלי ו כג) וַתוֹרָה אוֹר. וְדָא אוֹר  
 דְּאֶתִּיָּהִיב מִימִינָא. אוֹכְמָא מְלָבֵר, בְּהֵהוּא חֲשֵׁךְ דִּיצְחָק, דְּאֶתְמַר בֵּיהּ  
 (בראשית כז א) וַתִּכְהֶינן עֵינָיו מִרְאוֹת, וְאֶתְמַר (שם א ה) וְלַחֲשֵׁךְ קָרָא לִילָה.

וַתִּשָּׂם בְּסוּף, דָּא יַעֲקֹב. דְּאֶתְמַר בֵּיהּ, (שם מט לג) וַיֵּאָסֶף רַגְלָיו אֶל הַמַּטָּה.  
 עַל שְׁפַת הַיְאֹר, דָּא אֹרִייתָא דְּבַעַל פָּה, בְּגִין דְּאִיָּהִי הִלְכָה לְמֹשֶׁה  
 מִסִּינַי, קְבֻלָּה לְמֹשֶׁה.

כַּד אֲזַלְתַּ לְגַבֵּיהּ, אֶתְקַרִּיאַת הִלְכָה לְמֹשֶׁה. כַּד קְבִיל לָהּ בְּדְרוּעוּי, אֶתְקַרִּיאַת  
 קְבֻלָּה לְמֹשֶׁה. כַּד שְׂרִיאַ בְּפוּמִיָּה, (במדבר יב ח) פָּה אֶל פָּה אֲדַבֵּר בּוֹ.  
 וְעִתִּידָא לְמִיזַל לְגַבֵּיהּ בְּסוּף יוּמִיא, וַיִּקְבַּל לָהּ בְּדְרוּעוּי. וּבָהּ בּוֹקֵעַ מִים  
 דְּאֹרִייתָא.

וְעוֹד וַתַּחְמְרָה, בְּקִלִּין וַחֲמוּרִין דְּאֹרִייתָא. בַּחֲמָר וּבִזְפַת, בַּחוּמְרָא

דְּפִיקוּדֵינָּן דְּעֵשָׂה, דְּאִינוּן מְצַד אֹר. וּמְפִיקוּדֵינָּן דְּלֵא תַעֲשֶׂה, דְּאִינוּן חֲשָׁךְ.  
וְרָזָא דְמַלְאָה, (תהלים מב ט) יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֲסֵדוֹ וּבְלִילָהּ שִׁירָה עִמִּי. בְּהֵוֹא  
דְּאִתְמַר בֵּיהּ (בראשית א ה) וְלַחֲשָׁךְ קָרָא לַיְלָה. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם,  
לְקַבְלִיָּהּ אָמַר, יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֲסֵדוֹ. וְלַחֲשָׁךְ קָרָא לַיְלָה, לְקַבְלִיָּהּ אָמַר,  
וּבְלִילָהּ שִׁירָה עִמִּי.

וְתִשָּׁם בְּסוּף, בְּסוּף אַרְבַּעִין שָׁנִין בְּתֵרָאִין דְּגְלוּתָא. לְקַבְלִיָּהּ עָלוּ יִשְׂרָאֵל  
לְסוּף אַרְבַּעִין שָׁנִין דְּאָזְלוּ בְּמַדְבָּרָא, לְאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל. בְּהֵוֹא  
זְמַנָּא, (תהלים קלח ו) כִּי רָם ה' וְשָׁפַל יִרְאָה.

וְתַתְּצַב אַחְתּוֹ מְרַחֵק (שמות ב ד), דָּא חֲכָמָה דִּילִיָּהּ. הֵדָּא הוּא דְכַתִּיב, (משלי ז  
ד) אָמַר לְחֲכָמָה אַחְתִּי אָתָּה. וְתַתְּצַב, בֵּיהּ (ש"א ג י) וַיִּכַּא ה' וַיִּתְיַצֵּב.  
מְרַחֵק, (משלי לא יד) מְרַחֵק תְּבִיא לְחָמָה.

וְעוּד וְתַתְּצַב אַחְתּוֹ, דָּא חֲכָמָה. מְרַחֵק בְּהֵוֹא זְמַנָּא דְּמַתְרַחֵקִין יִשְׂרָאֵל  
מִחֲכָמַת קַבְלַת מוֹשֶׁה, וְאַתְרַחֵקָא אִיהִי מְנִיָּהּ. וּבְהֵוֹא זְמַנָּא, (שמות  
ב ה) וַתִּרְדּוּ בַת פְּרַעֲה לְרַחֵץ עַל הַיָּאֹר, נִחְתָּא מִדַּת הַדִּין לְקַטְרָגָא עַלִּיָּהּוֹן,  
וְלֹאֲתַרְחֵצָא מִדְּמָא דִּישְׂרָאֵל, דְּאִינוּן דְּמִים מְעוֹת דְּלֵהוֹן, דְּאִינוּן חִיָּהּוֹן.  
וְכֹלָא עַל סִיבָה דְּהֵוֹא אֹר דְּאִתְמַר בֵּיהּ (בראשית א ד) וַיִּרָא אֱלֹהִים אֵת הָאֹר  
כִּי טוֹב, עַל אֹר דְּאֹרֵיָּתָא, דְּהוּוּ מַתְרַחֵקִין מִיָּנָה, אֹר דְּמֹשֶׁה וְדָאִי.  
וְנַעֲרַתִּיהּ הִלְכַת עַל יַד הַיָּאֹר. אֲלִין הָאוּמוֹת, דְּאִינוּן עֲרַב רַב. וְכֵן כָּל  
אוּמִין דְּעַלְמָא, מְתִיעֵטִין עַלִּיָּהּוּ דִּישְׂרָאֵל, לְאַעְקָרָא לֹון מִן  
עַלְמָא, וְכֹלָא עַל סִיבָה דְּהֵוֹא אֹר, וְזֵהוּ עַל יַד הָאִי אוֹר.

#### מרכבת יחזקאל

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאָמֹר. רַבִּי שְׁמַעוֹן וְר' אֶלְעָזָר, וְר'  
אֶבְיָא, הוּוּ יְתָבִי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִי נִיחָא לִיָּה לְאַבָּא, לִימָא חַד  
מְלָה בְּמַעֲשֵׂה מְרַכְבָּה. אָמַר לִיָּה, וְהָא תַנּוּן, וְלֹא בְּמַרְכָּבָה בְּיַחֲדָא. אָמַר  
לִיָּה, דְּעַתִּיָּה דְּאַבָּא דְּאִימָא מְלָה דְּאוּלִּיפְנָא מְנִיָּה. נְפַק ר' אֶבְיָא. אָמַר לִיָּה  
רַבִּי שְׁמַעוֹן לְר' אֶבְיָא, אַנְתָּ בְּלַחֲוֹדְךָ תַתְּקֵן פְּתוּרָא, וְאַלְעָזָר בְּהַדְּךָ (בְּמַדְרָא).  
פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (יחזקאל לא א) וַיְהִי בְּשָׁלְשִׁים שָׁנָה בְּרַבִּיעִי בְּחַמְשָׁה  
לַחֲדָשׁ וְאֲנִי בְּתוֹךְ הַגּוּלָה עַל נְהַר כְּבַר נִפְתָּחוּ הַשָּׁמַיִם וְאִרְאָה מְרֹאוֹת  
אֱלֹהִים. הָאִי קָרָא לָא אִתְמַר מֵאֵן אֲמָרָה, אִי יַחְזַקְאֵל, הָא כְּתִיב אֲבַתְרִיָּה,  
הִיָּה הָיָה דְּבַר ה' אֵל יַחְזַקְאֵל בֶּן בּוּזִי הַכְּהֵן. וְהָאִי קָרָא אֶצְטְרִיךְ לְמִיקְדָּם  
בְּקַדְמִיתָא, דְּהָא בְּרִשׁוּתָא קְאָמַר, וְלִכְתֵּר וַיְהִי בְּשָׁלְשִׁים.

אָרָא יַחְזַקְאֵל קָאָמַר לֵיהּ, וּבְרִשׁוּתָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, קָאָמַר כָּל מַה דְקָאָמַר, וְגַלִּי כָּל מַה דְגַלִּי. וְהָאִי (דף טו ע"א) קָרָא אוּקְמוּהָ חֲבַרְיָא. אָבַל נְבוּעָה דָא הוּוּת, בְּזַמְנָא דְנַחְתַת שְׁכִינְתָא עִמָּהוּן דִּישְׂרָאֵל בְּגְלוּתָא, וַיִּקְרָא עֵילָאָה מְנַצֵּצָא, סְתִימָא אֶסְתַּכְלוּתָא דֶּהֱוּא דְאִיקְרִי זֵהָר שְׁכִינְתָא, דִּמְהֵהוּא זֹהָרָא אֶתְזַנַת, לָא אֶזְדַּהָרָא. וְשְׁכִינְתָא עֵילָאָה אֶסְתַּלְקַת מֵעַל בְּנִין, וְאֶתְיִיב רְשׁוּ לְשַׁבְעִין שָׁנִין אַחֲרָנִין דְּמַלְכוּת בְּכַל לְשַׁלְטָאָה.

אֲדַהְבִי, נַחְתַת אָשָׁא מְלַעִילָא, וְסַחֲרָא לֹוּן, וְהוּוּ שְׁמַעִין קַל מְשַׁרְיִין עֵילָאִין, מְגוּ אָשָׁא. חֲדִי רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאָמַר לֵיהּ פִּתַח פּוּמְוָה וַיִּנְהַרוֹן מְלִין. פִּתַח וְאָמַר, בְּרַבִּיעִי: דָּא דוּד מְלַפָּא דְאִיהוּ סְמַכָּא רַבִּיעָאָה לְכוּרְסִיָּא עֵילָאָה, בַּהֲדִי אִינוּן תְּלַת סְמַכִין עֵילָאִין, דְאִינוּן רְזָא דְשַׁלְשִׁים שְׁנָה, וְהָאִי סְמַכָּא רַבִּיעָאָה, אִיהוּ בַחֲיבוּרָא חֲדָא עִמָּהוּן. וּבְגִין דְאִיהוּ עִמָּהוּן בְּלָא פִירוּדָא, אֶתְמַר בְּרַבִּיעִי. וְלָא אָמַר וּבְרַבִּיעִי בַחֲמִשָּׁה לַחֲדָשׁ, אֲלִין דְרַגִין לְתַתָּא, דְאִינוּן תִּיקוּנָא דְסִיְהָרָא, לְאֶתְחַבְרָא בְהוּ.

וְלִית לְכַלְהוּ דְרַגִין בְּאֶסְתַּלְקוּת שְׁכִינְתָא עֵילָאָה מֵעַל בְּנִין, נִיחָא וַנְהוּרָא. וּכְדִין לְכַשׁוּ שְׁמַיִם קְדְרוּת וְשַׁק הוּשַׁם פְּסוּתָם. וּכְדִין כְּתִיב, וְאֲנִי בַתוֹךְ הַגּוֹלָה, דֶּהָא נַחְתַת שְׁכִינְתָא בְּגְלוּתָא, וְאֶתְגַּלְיָא יְקָרָא עֵילָאָה, וְשַׁמְשָׁא אֶתְחַשֵּׁף.

וּבְמַה דְבְזַמְנָא דָּא, הָאִי קָרָא דְרִשְׁיָנָן לֵיהּ בְּצַעַר, הָכִי בְזַמְנָא אוּחְרָא, (כָּל וּיְמָנָא) דְקִיָּמָא הֵהוּא נְהוּרָא לְאַנְהָרָא, וְכַרְסוֹוֹן אֶשְׁתַּלִּימוּ בְנְהוּרָא, דָּא בְדָא. כּוּרְסִיָּא עֵילָאָה קְדִישָׁא, אֲנַהִיר נְהִירוּ בְּאַבְהֵן בְּקַדְמִיתָא, וְכַד אִינוּן נְהִרִין מְגוּ הֵהוּא נְהוּרָא עֵילָאָה, כְּלָא נְהִיר. הָדָא הוּא דְכְתִיב, וַיְהִי בְשַׁלְשִׁים וּגּו' וַיְהִי מִקְדַּמַת דְנָא.

וְהָכִי תַנְיָא, (בְּרַאשִׁית א' א) וַיְהִי אֹר, וְהָיָה אֹר לֹא נֶאֱמַר, אֲלָא וַיְהִי אֹר, שְׁפַכְר הָוָה. אוֹף הָכָא וַיְהִי בְשַׁלְשִׁים שְׁנָה, וְהָיָה לֹא נֶאֱמַר, אֲלָא וַיְהִי, דֶּהָא כְּבַר הָוָה. וְרְזָא דָּא דְכְתִיב, עַל נְהַר כְּבַר, עַל נְהוּרָא דְכְבַר הָוָה. בְּרַבִּיעִי: דָּא דוּד מְלַפָּא, כְּמָא דְאֶתְמַר. וְאִיהוּ קִיָּמָא בְּאַרְבַּע סְרִי, לְאַנְהָרָא. אִיהוּ רַבִּיעָאָה וּדְאִי. בַּחֲמִשָּׁה: דָּא שְׁלֵמָה מְלַפָּא, דְאִיהוּ אֲשַׁלִּים לְכוּרְסִיָּא, דְכְתִיב (ד'ה"א כ"ט כ"ג) וַיֵּשֶׁב שְׁלֵמָה עַל כְּסֵא ה' לְמַלְךָ.

עַד כָּאֵן אֶתְנַהִיר נְהִירוּ בְּכַלָּא, מְכָאֵן וְאִלְךָ, שְׁאֲרֵי נְהִירוּ לְאֶתְפְּסִיָּא, דְכְתִיב וְאֲנִי בַתוֹךְ הַגּוֹלָה. רְזָא וְאֲנִי, קְרִיבַת לְאֶתְחַשְׁכָּא. דְכְתִיב בַתוֹךְ הַגּוֹלָה, וְלֹא כְתִיב בְּגוֹלָה, אֲלָא דֶּהָוָה קְרִיב לְגוֹלָה, וְאֶתְחַשְׁכָּא וְאֶזִּיל עַד דְאֶתְחַשֵּׁף, וְאֶתְפְּסִי נְהוּרָא.

אֲמַאי אֶתְפְּסִי נְהוּרָא, אֶהְדַר וְאָמַר עַל נְהַר כְּבַר. עַל נְהוּרָא דְכְבַר הָוָה,

דַּאֲסַתְלַק הַשְּׁתֵּא וְאֲתַפְרַשׁ מִינָה, וּבִגִּין דַּאֲתַפְרַשׁ מִינָה הֵהוּא נְהוּרָא דְכָבֵר  
הָהּ, דְּאִיהוּ נְהוּרָא קְדָמָאָה, נִפְתְּחוּ הַשְּׁמַיִם, בִּגִּין כֶּךָ נִפְתְּחוּ וְדַאי.  
דְּהָא בְּקַדְמִיתָא אֲשַׁתְּכַח חִיבּוּרָא חָדָא בְּכֻלָּא חַד, דַּאֲתַפְלִיל יִמְינָא  
בְּשְׂמַאלָא, וְשְׂמַאלָא בְּיִמְינָא, וְאֲתַעְבִּיד מִינָה שְׁמַיִם דְּכֻלִּיל תַּרְוֵייהוּ.  
כִּיּוֹן דְּיִמְינָא אֲתַהֲדֵר לְאַחוּרָא, כְּמָא דְכְּתִיב, (איכה ב ג) הַשִּׁיב אָחוּר יִמִּינוּ,  
כְּדִין וְדַאי נִפְתְּחוּ הַשְּׁמַיִם, נִפְתְּחוּ מֵהוּא שְׁלִימוּ דְחִבּוּרָא דְהוּא  
בְּקַדְמִיתָא, וְאֲתַפְסִי קְדֻרוּתָא בְּהוּא אַתְר, דְכְּתִיב (ישעיה ג) אֲלֹפִישׁ שְׁמַיִם  
קְדֻרוּת, דְּחִסֵּר מִיַּיְהוּ נְהַר כְּבָר, הֵהוּא נְהוּרָא אוּר קְדָמָאָה, דְכָבֵר הָהּ.  
כְּבִיכּוּל אֲשַׁתְּכַח פִּירוּדָא.

וְרָזָא דָּא (שם סג טז) כִּי אֲבִרְהֵם לֹא יִדְעֵנוּ, וְכִיּוֹן דַּאֲבִרְהֵם לֹא יִדְעֵנוּ וְלֹא נְהִיר  
לָן, וְכִדִּין וְיִשְׂרָאֵל לֹא יִפְיֶרְנוּ, דְּהָא נִפְתְּחוּ הַשְּׁמַיִם, וְחִבּוּרָא לֹא  
אֲשַׁתְּכַח, וְנְהוּרָא אֲתַאבְד.

וְאַרְאָה מְרֵאוֹת אֱלֹהִים, מַה דְּהוּוּ מִתְּפַסְיִין בְּקַדְמִיתָא בְּגוּ נְהִירוּ עֵילָאָה,  
וְלֹא אֲתַגְלִיִּין, הַשְּׁתֵּא חֲמִינָא לֹוֹן בְּקַדְרוּ, צְוּוּחִין לְבֵר. כְּמָה דַּאֲתַ  
אָמַר, (שם לג ז) הֵן אֲרָאִים וְגו', חֲמִינָא לֹוֹן דְּיִצְעֵקוּ חוּצָה, וְנִחְתּוּ לְגִלוּתָא  
דְּאִיהוּ חוּצָה, לְבֵר מְאַרְעָא קְדִישָׁא, לְבֵר מִתְּחוּמָא דִּילְהוּן.  
וְצְוּוּחִין תְּרִין בְּכִיִּין, חַד, עַל דְּנִחְתִּי בְּגִלוּתָא, לְבֵר מִתְּחוּמָא דִּילְהוּן. וְחַד,  
עַל דְּנִפְתְּחוּ הַשְּׁמַיִם, וְשָׁלוֹם לֹא אֲשַׁתְּכַח, וְאִינוּן תְּרִין בְּכִיִּין, הָדָא  
הוּא דְכְּתִיב, צְעִקוּ חוּצָה, הָא בְּכִיָּה חַד. מְלֶאכִי שָׁלוֹם, אִינוּן דְּהוּוּ  
מְסֻטְרָא דְשָׁלוֹם, יִכְפוּ עַל הֵהוּא שָׁלוֹם, בִּגִּין דְּחִסְרֵי נְהַר כְּבָר.

בְּחַמְשָׁה לַחֲדָשׁ הִיא הַשְּׁנָה הַחֲמִישִׁית לְגִלוּת הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָכִין, (יחזקאל א ב)  
בְּחַמְשָׁה לַחֲדָשׁ, הָא אוּקְמוּהָ. אָבֵל יוֹמָא דָּא, יוֹמֵי דְשָׁבוּעוֹת  
הָהּ, הֵהוּא יוֹמָא דְקַבִּילוּ יִשְׂרָאֵל אוּרִייתָא עַל טוּרָא דְסִינֵי, וְשְׁמַעוּ (שמות  
כ ב) אֲנֹכִי. וְכִדִּין אֲתַקְיִים, (ישעיה מט טז) וְאַנְכִי לֹא אֲשַׁפְּחֵךְ. וְאַדְכֵּר לֹוֹן הֵהוּא  
יוֹמָא, וְנִחְתַּת שְׁכִינְתָא לְגִלוּתָא לְדִיִּירָא עִמְהוּן דִּישְׂרָאֵל.

בְּהוּא יוֹמָא דְאִיהוּ חֲמִשָּׁה לַחֲדָשׁ, יוֹמָא דְחַמְשִׁין תְּרַעִין, הָהּ פִּד קַבִּילוּ  
יִשְׂרָאֵל אוּרִייתָא עַל טוּרָא דְסִינֵי, וְנִחְתּוּ כְּמָה רְתִיכִין, וְכְּמָה  
מְשֻׁרְיִין דְּסַחְרִין כּוּרְסֵי יְקָרָא עֵילָאָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְתִיב עַל כּוּרְסֵיִיא,  
גוּ יְקָרָא עֵילָאָה דְּמִלְכָּא שְׁלִיטָא בְּהִידּוּרָא. וְרַפִּיד שְׁמִיא וְשְׁמִי שְׁמִיא עַל  
טוּרָא דְסִינֵי, וְיַהֲיִב אוּרִייתָא.

וְכִדִּין אֲשַׁתְּכַח חֲדוּהָ קַמִּיהָ, יוֹתֵר מִיוֹמָא דַּאֲתַבְרוּן שְׁמִיא וְאַרְעָא.  
דְּהָא שְׁמַיִם וְאַרְץ עַל תְּנַאי אֲתַבְרִיאוּ, וְלֹא אֲתַקְיִמוּ בְּקִיּוּמֵיהוּ,  
עַד הֵהוּא יוֹמָא דַּאֲתִיְהִיבַת אוּרִייתָא לְיִשְׂרָאֵל. כִּיּוֹן דְּקַבִּילוּ יִשְׂרָאֵל

אורייתא על טורא דסיני, פדין אתבסם עלמא, ואתקיימו שמיא וארעא. וכמא דההוא יומא הוה חדוה קמי קודשא בריהּ הוא, הכי נמי הכא יומא דערבוביא ועציבו הוה, לאתתרכא שכנינתא מתחומא קדישא, והואיל ואתגלייא נבואה דא, לא אתגלייא אלא ביומא דא, יומא דאדפר קודשא בריהּ הוא לישראל ההיא קיומא דטורא דסיני, וקבילו אורייתא. הוה הוה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הפהן בארץ פשדים על נהר כבר ותהי עליו שם יד ה'. מפאן, דברשותא גלי יחזקאל, ואתיהיב ליה רשו עילאה, לגלאה כל מה דגלי.

הוה הוה: קיום על קיום, הוה בקיומא דההוא מלה, וההוא נבואה. שמא דקודשא בריהּ הוא דאתמסר למשה, הוה שמא קדישא עילאה, ושמא דא איהו לאגנא על גלותא, ואלמלי הוה שלם ברזא דשלימו, לא יתעכבון כלל בגלותא. אבל אסתלק משמא דא א', ואשתאר הוה. ובגין דאסתלק א'. אתכפל הוה תרי זמני, לאגנא עליהו, ואיהו רזא חדא. דהא בשמא דא נחתת (דף טו ע"ב) שכנינתא לגלותא, אבל באסתלקות אור את א'.

ואתגלי נבואה דא ליחזקאל בארץ פשדים, בחסרון אות אל"ף מרזא דשמא קדישא. לאחזאה, דלא הוה אלא על נהר כבר, על נהר דכבר הוה, דאסתלק משמא דא.

ובגין כך, ותהי עליו שם יד ה'. בקדמיתא דבר ה', ולכתר יד ה', וכלא חד, ורזא חד. אלא בקדמיתא לאו בדינא, דהא לאו אתריה איהו לאתגלאה עלוי שכנינתא. והאי קרא, רוח קודשא אמרה. דאסהיד עליה דיחזקאל, דאתיהיב ליה רשו, וברוח נבואה אמר כל מה דאמר. עד פאן אשתעי קרא רזא דעובדא, מפאן ולהלאה שירותא דרזין עילאין. וארא והנה רוח סערה באה מן הצפון וגו'. מפאן שירותא לגלאה רזין, ולא אצטריכו לגלאה, בר לחפימי ליבא, דידעין למדרש בהו. וארא, ולא כתיב ואראה. אלא ה' עילאה אסתלק, ולא חמא, במה דלא אתיהיב ליה רשו, ולא לאחרא לגלאה.

והוא אסתפל לתתא, באינון מראות דאתגליין יתיר, ותמן כתיב ואראה. אבל הכא, אף על גב דקא רמיז מלין עילאין, כמאן דאסתפל בתר פותלא, בגין כך אסתלק ה' מתיבה דא.

והנה רוח סערה באה מן הצפון, האי איהו רזא דקאמרן, דאתא למיתבר קמי נבוכדנצר חייבא, ריש מלפון. רוח סערה, דקא מסער פולא. והיינו רזא דקא גלי קודשא בריהּ הוא לאליהו, דכתיב, (מ"א יט יא) ורוח גדולה וחקק מפרק הרים ומשפר סלעים וגו', לא ברוח ה' ודאי.

וְאַחַר הָרוּחַ רַעַשׁ לֹא בְרַעַשׁ ה'. וְהֵינּוּ עֲנָן גָּדוֹל. דִּהְיָהוּ עֲנָנָא קָא מְרַעִישׁ  
וְאָזִיל, דְּאִיהוּ גָדוֹל. וְאַחַר הַרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בְאֵשׁ ה' וְדָאִי. וְהֵינּוּ אֵשׁ  
מִתְלַקַּחַת.

וְכָרְ אֵינּוּן קְלִיפִין לְמוֹחָא דְסַחְרָן, דָּא לָגוּ מִן דָּא, וְדָא לָגוּ מִן דָּא. וְהָהוּא  
אֵשׁ, אִיהוּ אַחִיד בְּגוּיָהּ הָהוּא נִגְהָ, דְכְתִיב וְנִגְהָ לּוֹ סָבִיב. הָאִי אִיהוּ  
לָגוּ מִן פּוֹלָא, וְדָא אִיהוּ דְקָא מִתְאַחַד בְּמוֹחָא.

הֲכָא אִיהוּ רִזָּא דְאַרְבַּע מְלַפְוּוֹן, דְסַחְרָן פּוֹלָא. רוּחַ סַעְרָה, דָּא מְלַכּוֹת  
בְּכָל. עֲנָן גָּדוֹל, דָּא אִיהוּ מְלַכּוֹת מְדִי. וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת, דָּא אִיהוּ  
מְלַכּוֹת אֲדוּם. וְנִגְהָ לּוֹ סָבִיב, דָּא אִיהוּ מְלַכּוֹת נוּן, דְסַחְרָא לּוֹן נִגְהָ, וְלֹא  
בְהוּ נִגְהָ, דְכְתִיב בְּהוּ סָבִיב. בְּגִין דְלִית בְּכָל מְלַפְוּוֹן, דְאֵינּוּן קְרַבִּין לְאוּרַח  
מְהִימְנוּתָא, פְּרוּתִיָּהּ. אוּף הֲכָא בְּאֵינּוּן קְלִיפִין, לְאוּ מֵאן דְקָרִיב לְמוֹחָא,  
פְּהָאִי. וְהָאִי סַחְרָא לִיָּהּ נוּגְהָ, וְלֹאֵוּ בִיָּהּ נִגְהָ, נְפָקָא מִגּוֹ מוֹחָא, וְנִהִיר  
סַחְרָן סַחְרָן.

וְאֵלִין אַרְבַּע מְלַפְוּוֹן מִתְחַלְפִין, כַּד שְׁלֵטָא הָאִי עַל אֵינּוּן אַחְרָנִין, אֲתִדְחִין  
כָּל אֵלִין, וְעָאֵל הָהוּא דְשְׁלֵטָא לְקַבְלָא מִהָאִי נוּגְהָ, וּבִיָּהּ שְׁלֵטָא  
לְמַהוּי קְרִיב.

וּמִתּוֹבָה פְּעִין חַשְׁמַל, הָא אוּקְמוּיָהּ, דְאֵינּוּן חִיּוֹן אֲשָׁא מְמַלְלָן, וְאֵינּוּן  
זוּהֲרָא דְזַהִיר, סְלָקָא וְנַחְתָּא, אֲשָׁא דְלֵהִיט, קָאִים וְלֹא קָאִים,  
דְלִית מֵאן דִּיכּוֹל לְמִיקָם בִּיָּהּ בְּדוּכְתָא חָדָא. וְעֵינִין וְחִזּוּוּהִי לֹא יְכַלִּין  
לְשְׁלֵטָאָה עֲלֵיהּ. הָא אִיהוּ, וְהָא לֹא אִיהוּ. הָא בְּדוּכְתָא חָדָא, וְהָא בְּדוּכְתָא  
אַחְרָא. הָא סְלִיק, וְהָא נַחִית. וּבְחִיזוּ דָּא, אֲתַטְמַר מַה דְאֲתַטְמַר, וְאֲתַגְנִיז  
מַה דְאֲתַגְנִיז.

וְדָא אִיהוּ רִזָּא, דְאֲקָרִי חַשְׁמַל. דְנִבְיָאָה לְמַגּוּ מִן דָּא אֲצַטְרִיךְ לְמִיחְזִי  
וּלְמַנְדַּע, וְלֹאֲסַתְפֵּלָא בְּצַחוּתָא דְלִיבָא, וְעֵינָא אִיהוּ סְגִיר יַתִּיר מְפּוֹלָא,  
וּלְוָאִי דִיכִיל לְקִיּוּמָא בִיָּהּ.

וְכָרְ מַה דְאֲסַתְפֵּל לְמַחְמִי וּלְמַנְדַּע, כָּל דָּא בְּאֲסַפְקֵלְרִיָּא דְלָא נַהֲרָא. אָבֵל  
בְּאֲסַפְקֵלְרִיָּא דְנַהֲרָא, לֹא זָכָה נְבִיָּאָה לְאֲסַתְפֵּלָא בַּר מִשָּׁה נְבִיָּאָה  
מְהִימְנָא, דְכָל מִפְתָּחִן דְבֵיתָא בִּידֵיהּ. שְׁאָר נְבִיָּאִים, כַּד הוּוּ מְטָאן לְהָאִי  
חַשְׁמַל לְאֲסַתְפֵּלָא לָגוּ עֵינִין אֲתַבְהִילוּ, וְלִבָּא לֹא שְׂכִיךְ, וְנִפְקוּ בִיָּהּ מִכָּל  
רַעִיוּנֵי גּוּפָא, כְּדִין חָמוּ לָגוּ מַה דְחָמוּ בְלַחִישׁוּ.

הָאִי חַשְׁמַל, גּוּוֹן אֲשָׁא מְלַהֲטָא מְנַצְצָא, סְלָקָא וְנַחְתָּא, נְצִיץ וְלֵהִיט.  
מִהָאִי סַטְרָא, נְפָקָא נְצִיצוּ חַד, חִיזוּ מְנַצְצָא מְלַהֲטָא, הוּוּ וְלֹא הוּוּ,

קאים ולא קאים. וחד פגוונא דא מהאי סטרא, ודא מהאי סטרא, וכן לארבע סטרין.

ממלך דא אל דא, ודא ממלל אל דא, וכן פלהו, עד דאינון חד. פדין נצצן ניציצין בניציוו חד. סלקא ונחתא, אזלא וקיימא. אתחזי ולא אתחזי. הא איהו, והא לאו איהו. לית מאן דקיימא ביה. אתהדרן נצציוו בחיזו דחיזון פמלקדמין. ממללא. רעיונין מתבהלין ביה, ולבא לא שכיף ודא איהו רזא דחשמל.

לגו מן דא איהו רזא בלחישו, רזא דקיימין לגו במוחא. ודא איהו דכתיב, ומתוכה דמות ארבע חיות וזה מראיהן, ומתוכה וגו', האי איהו רזא פנימאה, במוחא קיימא, גו רזין עילאין, בדיוקנא עילאה, מגו פל אינון קליפין דסחרין למוחא פדקאמרן.

ומתוכה, מתוכה דמאן. מתוך ההוא דאקרי חשמל. ואי תימא, הא כתיב חשמל, והא כתיב (יחזקאל ח ב) חשמלה, דמשמע דחשמל איהו דכר, וחשמלה איהו נוקבא, והכא כתיב חשמל, אמאי כתיב ומתוכה. אלא פלהו לתתא, נוקבי אינון. וכל מאן דשליט דא על דא, האי דאיהו לתתא, איקרי נוקבא, וכל אינון דלעילא דוכרין אינון, ודא לגו מן דא.

דמות ארבע חיות, דמות דמאן. דמות דאינון חיון עילאין, דהא מאלין אתחזון אינון גניזין דלא אתחזון. הכא איקרי דמות, ואיקרי צלם, דכתיב (בראשית א כו) בצלמנו פדמותנו וכתיב (שם א טו) בצלם אלהים עשה את האדם, וכתיב (שם ה א) בדמות אלהים עשה אתו.

בגין דהכא רזא עילאה איהו, דכד ההוא נהר דנפיק מעדן, פרחין מגייה פל אינון נשמתין, דאינון איבא דקודשא בריה הוא, ונטלא לון מאן דנטלא לון, בשעתא דנפקא מקמי קודשא בריה הוא. פלהו פל חד עאל בדיוקנא לאצטיירא, בההוא אתר דאיקרי דמות, ואינון ארבע חיון.

ותמן מצטיירא פל (ד' מה ע"א) חד וחד, בההוא דיוקנא דאתחזי ליה. ומתמן נפקי פל אינון דיוקנין, מצטיירין בדיוקנייהו פל חד בדיוקניה, כמאן דאעיל בדפוס לאצטיירא. דמות דא, אפיק דמות. וצלם, אפיק צלם. חיות דנפקי מחילא דחיה דאיהו דכר.

ובגין דאינון נוקבי, איקרון חיות ארבע, דאינון בארבע סטרין דעלמא, ובהון פלילן פל אינון חילין ומשריין. דמות פרוזא דלעילא פרוזא דלתתא, נטלי דיוקנין לעילא, נטלי דיוקנין לתתא, ואינון

דְּיוֹקְנָא מִמֶּשׁ דְּכָל סְטָרִין. וְאַפִּיקוּ דְּיוֹקְנִין דְּכָל סְטָרִין דְּלַעֲיֵלָא וְתַתָּא.  
בֵּינָן דְּאָמַר דְּמוֹת, אֲמַאי לְבַתֵּר כְּתִיב וְזֶה מְרַאֲיֵהוּ. אֲלָא דְּאֲחִית קַמֵּיה,  
וְאֲחִזְיֵיה מְלָה דְּלֹא יָדִיעַ. כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (במדבר ח ד) וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנוֹרָה.  
(בראשית ו טו) וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה וְגו', אוֹף הֵכָא וְזֶה מְרַאֲיֵהוּ.

וְאִי תִימָא כָּל אֵינוֹן נְבִיאִים בַּר מִשָּׁה נְבִיאָה מְהִימָנָא, כְּלָהוּ מִתְעַרְבְּבֵי  
דְּעַתְפִּייהוּ פַּד מְטִי לְגוּ חֲשַׁמֶּל, וְהוּא יְכִיל לְמִיקָם עַל דָּא. אֲלָא בְּגִין  
רוּחַ נְבוּאָה הָוֵה קְאָמַר מְלִין, וּבְגִין רַחֲמֵי דִישְׁרָאֵל אִיתְגַּלִּי כָּל חֲזוּוֹן  
דְּלִבְרַ. וּפְלָהוּ מִתְעַרְבְּבֵי, וּכְלָהוּ בְּעַרְבוּבֵיא.

וְחִזּוּ פְּנִימָאָה אִיהוּ חִזּוּ בְּלַחֲשׁוֹ, כְּמָא דְּאָמַר (מ"א יט יב) וְאַחַר הָאֵשׁ קוּל  
דְּמָמָה דְּקָה. וְדָא אִיהוּ רְזָא, דְּדִיוֹקְנָא דְּכִלִּיל כָּל דְּיוֹקְנִין בְּחִזּוֹ  
דְּלַעֲיֵלָא, קוּל עֵילָאָה, בְּלַחֲשׁוֹ דְּלַעֲיֵלָא, דְּמַנְיָה נְפָקִי כָּל דְּיוֹקְנִין. קוּל  
לְתַתָּא, כְּהֵוּא קוּל עֵילָאָה דְּנְקִיט בְּגִיָּה כָּל דְּיוֹקְנִין. וּבְגִין דְּדָא אִיהוּ  
בְּלַחֲשׁוֹ, פַּד נְבִיאָה מְטִי לְגַבֵּיה, נְהִיר בֵּיה עֵינֵין, וְנַהֲרִין רַעֲיוֹנִין.

וְזֶה מְרַאֲיֵהוּ, דְּהָא לִית לֹון חִזּוֹ, אֲלָא מְגוּ רְזָא דְּאֶסְפֶּקְלָרִיא דְּנַהֲרָא  
לַעֲיֵלָא, דְּאִיהוּ חִזּוֹ דִּילְהוֹן, וְחֲזוּוּא דְּכִלָּא, וּכְלָא נַהֲרִין בְּהֵוּא  
נַהֲרָא.

חֲשַׁמֶּל, אֵינוֹן אַרְבַּע נְצִיצִין, דְּלַהֲטִין וְנַצְצִי וְעַאֲלִין דָּא בְּדָא, וְאַתְעַבִּיד  
מְנִייהו חַד גּוּפָא, וְאִיקְרִי חֲשַׁמֶּל. אוֹף הֵכָא אֲלִין אַרְבַּע חִיּוֹת,  
כְּלִילָן דָּא בְּדָא.

בְּגִין דְּאֵינוֹן לְאַרְבַּע סְטָרִין. הֵוּא דְּלַסְטֵר מְזַרְחָ, אֲתַפְּלִיל בְּסֵטֵר מְעַרְבָ.  
וְהֵוּא דְּלַסְטֵר מְעַרְבָ, אֲתַפְּלִיל בְּסֵטֵר מְזַרְחָ. וְהֵוּא דְּלַסְטֵר צְפוֹן,  
אֲתַפְּלִיל בְּסֵטֵר דְּרוּם, וְהֵוּא דְּלַסְטֵר דְּרוּם, אֲתַפְּלִיל בְּסֵטֵר צְפוֹן. וְכִיוּן  
דְּאֲתַפְּלִילוּ כּוּלְהוּ דָּא בְּדָא, אֲתַעַבִּיד מְנִייהו חַד גּוּפָא, וְאִיהוּ רְזָא דְּאִקְרִי  
אַדָּם. וְאַף עַל גַּב דְּכָל אֲנַפִּין מִשְׁתַּנִּין בְּסֵטְרֵיהוּ.

וּמְגוּ אֲלִין דְּאֵינוֹן רְזָא פְּנִימָאָה, לְגַבֵּי נְקוּדָה דְּקֵימָא עֲלֵייהוּ, נְפָקִי כְּמָה  
מִשְׁרִיין לְזִינֵייהוּ.

אַדָּם דְּכַר וְנוֹקְבָא. אֵת דְּאִיהוּ רְזָא, דְּכַר אִיהוּ אֵת ו'. רְזָא דְּאַדָּם בְּשָׁלִימוּ.  
וְאֵת דָּא שְׁלֵטָא בְּנְקוּדָה דָּא דְּאִיהוּ אַרְבַּע, עַל אַרְבַּע חִיּוֹן.

וּבְרָזָא דָּא דְּאִיהוּ רְזָא פְּנִימָאָה דְּכִלָּא, כָּל אֵינוֹן מִשְׁרִיין אַחֲרָנִין וְכָל אֵינוֹן  
חִילִין אֲקָרוּן בְּשָׁמָא דָּא, דְּכְתִיב, (תהלים סח יח) אֲלִפֵּי שְׂנָאן. וְאַף עַל  
גַּב דְּאוּקְמוּהָ, אֲבָל רְזָא דָּא, בְּגִין דְּנְפָקִי מְגוּ רְזָא דְּמוּחָא פְּנִימָאָה, בְּכִלָּא  
דְּכִלָּא, שְׂנָא"ן, רְזָא דְּמוּחָא, שׁוּר נֶשֶׁר אַרְיָה, אַדָּם כְּלִיל לֹון, אֲכִלִּיל



עלייהו י'. אתחבר מוחא פלא פחדא, ברזא פנימאה, ואינון רזא שנא"ן,  
ועל דא אקרון אלפי שנאן.

וכד לפום שעתא מסתפלין, כתיב, ודמות פניהם פני אדם. ולבתר מתפרשן  
דיוקנין, כל חד וחד לסטריה. וכד אתחפייין פלהו, דלא מסתפלין  
לעילא, לגו רזא דעלייהו, לא אתחזי דיוקנא כלל, בר דיוקנא דאדם,  
דדא איהו דיוקנא דכליל כל דיוקנין. וכלהו סתימין קמי האי דיוקנא.  
בגין כן, כל דיוקנין דעלמא בד מסתפלן לדיוקנא דאדם, פלהו דחלי  
וזעאין מקמי האי דיוקנא.

דיוקנא עילאה דנפק מגו רזא עילאה, בגו אתוון רשימן, איהי רזא דאדם,  
וכלא כליל ביה. אדם פללא דכלא, ברזא (דברים ד לב) דמקצה השמים  
עד קצה השמים, ואיהו אמצעיתא, ותתא, ועילא, פלא בכללא חדא. ם  
סתימא, לעילא, דכליל פלא לתתא. ארבע לתתא, דכליל פמה רתיכין  
ומשריין פחדא. א' רזא דכלא, באמצעיתא, דנטיל לכל סטרין, בגין כן,  
אדם, רזא דכלא, מסטרא חד לסטרא חד. בר רזא עילאה, דקיימא  
במחשבה ורעו, עד דסלקא לאין סוף.

ורגליהם רגל ישרה וגו' דא איהו רזא, לבתר דקאמר רזין דגופא, אהדר  
ונחית לתתא ברגלין, וטלפין.

אלין מטו עד ניצוצי דחשמל, האי איהו חשמל דלבר. בגין דמהאי  
חשמל, נפקין אחרנין דאיקרון על שמא דא, וכלהו נפקי, בשעתא  
דחיות מכווני רגלייהו. ומטו לאינון ניצוצין דחשמל, פדין מלהטים  
אינון ניצוצין, סלקי ונחתי ונפקי כל אינון דאקרון על שמא דא.  
חשמל דא, מקיף סחור סחור. ניצוצין דיליה נחתין לתתא, עד ההוא  
אתר דאקרי קרקע זעירא. ותמן ביהוה קרקע, רהטי כל זיני  
אבנין דבדולחא, ומרגלאן ניצוצין, ואבנין דברקת.

וכד נציץ ולהיט נהירו דחשמל, וסליק ונחית, ומתגפפן אינון ארבע סטרין  
דא עם דא, נהיר ההוא קרקע זעירא, ורהטי אבנין, ומרגלאן סלקין,  
עד דמטן לגבי תרעא דדרום. ותמן אוצרין סתימין, ופיתחאן ארבע מאה  
ושבעין, פחושבן קרק"ע. וגליצו"ר ממונה בהו.

בזמנא דהאי חשמל אנהיר ניצוצין לארבע סטרין, קל חד נפיק מלעילא,  
ואיתער מבין גרפיין, בד אקישו דא עם דא אינון גרפיין דאשמיעו  
קלא, פמה דאת אמר ואשמע את קול בנפיהם פקול מים רבים. וכדין  
האי קלא כלילא בארבע קלין, בד נפק פגע באינון ניצוצין, ואתפלגי  
לארבע קלין.

קָרָה חַד אֲזָלָא לְגַלְצוֹ"ר, וְאִיתְעַר בְּהֵוּא קָלָא נְהִירוֹ דְחֻשְׁמַל, וְאִתְעַבִּיד מְנִיָּה דְבוּר חַד. וּבְהֵוּא דְבוּר אִיתְעַר דִּיבוּרָא אַחְרָא סְתִימוֹ, בְּלַחֲישׁוֹ. וְכַד מָטִי הָאִי לְגַלְצוֹ"ר, כְּדִין אֲתַגְלִיזִין לֵיהּ, מְאֵתָן וְאַרְבַּע סְרִי רִזִּין עֵילָאִין דְאֲתַגְלִיאַן.

קָרָא תַנְינָא, אֲזָלָא לְעֵנָא"ל, רַב מְמַנָּא עַל תְּמַנְסְרִי אֶלְף רַבּוּא מְשַׁרְיִין, מְשַׁמְשִׁין גּוֹ קַרְקַע אַחְרָא, דְאִיְהוּ בְּנֵהִירוֹ דְכָל גְּוֹנִין, הָאִי אַקְרִי קַרְקַע דְאַרְגֹּוּנָא, נֵהִיר בְּכָל זִינֵי נֵהוּרִין דְנִפְקִי מֵהָאִי חֻשְׁמַל. וְתַמָּן בְּהֵוּא (דף מה ע"ב) קַרְקַע, שְׁקִיעָן תְּרִיסַר אֶלְף רַבּוּא מְרַגְלָאן (עֵילָאִין וְכַד סְלָקוּן נְצִיצוּן דְחֻשְׁמַל, וְעֵילָאִין דָּא בְּדָא, סְלָקוּן כָּל אֵינּוֹן מְרַגְלָאן) דְאֵינּוֹן שְׁקִיעָן בְּהֵוּא קַרְקַע, וּמְטוֹ לְגַבֵּי תַרְעָא דְמִזְרַח. וְתַמָּן שִׁית אֶלְף אֶלְפִין תַרְעִין פְּתִיחָן, וְעֵנָא"ל רַב מְמַנָּא בְּהוּ. וְהֵוּא קָלָא כַּד אִיתְעַר מְלַעֲיָלָא, בְּטַשׁ נְהִירוֹ דְהָאִי חֻשְׁמַל בֵּיהּ, וְאִתְעַבִּיד מְנִיָּה דְבוּר, וּבְהֵוּא דְבוּר אִתְעַר דְבוּר אַחְרָא סְתִימָא.

וְכַד מָטִי הָאִי לְעֵנָא"ל מְמַנָּא, כְּדִין אֲתַגְלִיזִין תְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין וְחֻמֶּשׁ רִזִּין עֵילָאִין, דְאֵינּוֹן שְׁקִיעִים בְּגוֹשְׁפִּנְקָא חוּתָם אַמְת. כְּדִין בְּאִימְתָא בְּחִיל בְּרַתָּת בְּזִיע, סְלָקִין שִׁירִין וְתוֹשְׁבַחָן לְמֵאֲרִי כְּלָא. וְנֵהִירוֹ דְרָשִׁים בְּשֵׁם הַמְּפֹרָשׁ, בְּאַרְבַּעִין וְתַרִּין אֲתוּוֹן מְחַקְקָן, נִפְקָא מֵהֵוּא רַב סְגִינָן עַל כָּל שְׂאָר מְשַׁרְיִין, וְסַנְדְּלָפוֹ"ן אַקְרִי, וְהֵוּא נְהִירוֹ חֻפְיָא עַל אֵינּוֹן תְּרִי קַרְקַעִי, מְקַרְקַע זְעִירָא וְעַד קַרְקַע דְאַרְגֹּוּנָא.

וְרִזָּא דָּא (מ"א ד' ט) וְסַפּוֹן בְּאַרְזֵי מֵהַקַּרְקַע וְעַד הַקַּרְקַע, סַנְדְּלָפוֹן אַקְרִי הַכִּי, בְּגִין דְתַמָּן עֵאלִין כָּל רִזֵּי פְּנִים עֵילָאִין, וְאַנְעִילוּ בֵּיהּ, כְּהָאִי סַנְדְּלָא, דְאִיְהוּ אַעֲיִל בְּגוֹיָה כָּל יְסוּדָא וְשִׁרְשָׁא דְגוּפָא.

דָּא רַב מְמַנָּא, מְשַׁמְשָׁא לְאֵינּוֹן פְּנִים לְגוֹ. כְּהָאִי חֻקִּיקִין רִזִּין דְאֲתוּוֹן רְשִׁימִין גְּלִיפִין, בְּלֻטִין בְּהֵוּא נְהִירוֹ דְחֻפְיָא עַל אֵינּוֹן קַרְקַעִי. כַּד הָאִי קָשִׁיר כְּתַרִּין לְמֵאֲרִיָּה, אֵינּוֹן אֲתוּוֹן סְלָקִין בְּהֵוּא נְהִירוֹ, וּמִתְעַטְרָן בְּאֵינּוֹן כְּתַרִּין וְהַדְרָא הֵוּא נְהוּרָא חֻפְיָא בְּאַתְרִיָּה, וְאֲתוּוֹן סְלָקִין בְּאֵינּוֹן כְּתַרִּין, בְּרִזָּא דְשָׁמָא קְדִישָׁא.

וְרַגְלֵיהֶם רַגְלֵי יִשְׂרָאֵל, מִתְחַבְּרָאן כְּחַדָּא, דְאֵינּוֹן כְּחַדָּא, לְמַהֵן בְּאוּרַח מִיִּשְׂרָאֵל, בְּרַגְשַׁת חֻבּוּרְתָא בְּמִישַׁר כְּחַדָּא, וְרַגְלֵיהֶן בְּמִישַׁר. וְעַל דָּא, לְחִיזוֹ נְבִיאָה בְּדַרְגִּין יְדִיעָאן.

וּבְלָהוּ דְרַגִּין אִיקְרוּן רַגְלֵי חַמִּיוֹת אַרְע מְנִיָּהּ. וְלָהוּ כְּחִיזוֹ רַגְלִין בְּגוּפָא, בְּסַדְרָא דְקָא מְסַדְרָא, וְאִיְהוּ כְּלָא בְּשִׁיעוּרָא.

וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רַגְלֵי עֵגֶל, בְּחִיבוּרָא דְהָאִי סְטָרָא. וְלִית לוֹן אַצְבָּעִין לְתַתָּא, בְּגִין דְאַצְבָּעִין לְתַתָּא אַחְזִיין חִילִין אַחְרָנִין, בְּדִיוּקָנָא אוּחְרָא.

ועל דא בר נש אחזי באצבעון חילין אחרנין לעילא בדין, וחילין אחרנין לתתא ברגלין. ואלין לא רשימין בגוייהו חילין אחרנין דסטר אחרא, ועל דא אקרוין רגל ישרה, דסתים לסטרא דא, ואינון פה אחת.

ואף על גב דלא מתפרשין בפרישו דאצבעון בחילין אחרנין דסטר אחרא, אית בהו רשימו חד, למיהב דוכתא לסטר אחרא, ואתחזיין לתתא ככה רגל עגל, אבל לא פה לאסטאה, אף על גב דאינון רגל עגל, ישרה איהו, דלא אסטי לעלמין.

בההוא רגשא, נפק נציצו ושלמהובא לסטרא דא לשמאלא, ואינון נציצו ושלמהובא מתחפרן פחדא, ונצצין לכל עיבר, ואתעביד מנייהו חיילין ומשריין, וכלהו איקרוין רגלי החיות, בגין דנפקי מאינון רגלין. וכלהו אזלין ושאטן בשליחותא בעלמא, לאתלבשא בגופא לתתא. ואתחזון פאינון אחרנין דאיתחזון ועבדי שליחותא בעלמא, ומתדרן ברמשא ובפניא, ומקדשי שמא דמאריהו.

ודמות פניהם פני אדם, דמות ההוא דיוקנא לעילא, לאצטיירא בציורא גניזא. פנים קליטין בקולפין דקיקין. דמות אנפין דלגו ציורא דיוקנא דאדם, דנציץ נציצו דההוא נציצא מלהטא מלגו דחשמל פנימאה, דטמיר וגניז, הוי ולא הוי.

אור נציץ, אשא להיט, מלהטא בשלהובי דנורא. רוחא מנצצא אחיד בגווי, קולפא בסוטרא, גו פלילא חדא. אחיד לעילא, אחיד לתתא. גונוי אחידו לכמה סטריין.

גוון אור גניז, אחיד נהיר ונציץ בנציצו, והאי אור אחיד ותפיס ואעיל לגביה נהירו דאשא מלהטא, ושלמהובי נורא, אלין תריין לא מתישבן פחדא. ומגו מרגלא דלא אתגלייא כלל, נפקא רוחא דבוסמא, פלילא בתריסר בוסמין עילאין, ומגו ההוא סליקו דאינון תריין דלא מתישבן פחדא, אחיד בהו ההוא רוחא, ומתישבן בדוכתייהו.

וכדין, אצטבע ההוא רוחא, מגו ההוא נהירו דאור גניז, ונהירו דאשא מלהטא, ואתישבן וקיימא ביה, בדין אצטיירו ביה, ציורא דפני אדם, דכליל כל דיוקנין, והאי איהו גוון דכליל כל גוונין. אנפין דכליל כל אנפין.

וכד אינון מתתקנן פדקא יאות, לגו פרסייא, פלהו בדיוקנא חדא דאדם. ורזא דא, כד מסתפלין לסטר מזרח, פלהו אינון בדיוקנא חדא דאדם,

בגין דמתמן איהו תקיפו דרזא דאדם.

וכד מסתפלין לסטר דרום, כל אנפין אינון בדיוקנא חדא, דיוקנא דאריה,

דַּתְמָן אִיהוּ חִילָא וְתוּקְפָא דְכָלָא. וְכַד מְסַתְפְּלִין לְסִטְרָא צְפוּן, כָּל אַנְפִין  
 אִינוּן בְּדִיוקְנָא חֲדָא, דִּיוקְנָא דְשׁוּר, דַּתְמָן אִיהוּ נְגִיחוּ דְדִינָא תְקִיפָא.  
 וְכַד מְסַתְפְּלִין לְסִטְרָא מְעָרְב, כָּל אַנְפִין אִינוּן בְּדִיוקְנָא חֲדָא, בְּדִיוקְנָא  
 דְנֶשֶׁר. כְּמָה דְאֵת אָמַר, (משלי ל יט) דְרֹךְ הַנֶּשֶׁר בְּשָׁמַיִם. בְּגִין דַּתְמָן (דבריים  
 לב יא) נֶשֶׁר יַעִיר קִנּוּ עַל גּוֹזְלָיו יֶרְחַף. וְאוֹרַח דְנֶשֶׁר, לְאַתְדַּבְּקָא תְדִיר בְּשָׁמַיִם,  
 דַּתְמָן אִיהוּ תִיאוּבְתִיָּה לְאַסְתְּלָקָא וּלְאַתְדַּבְּקָא. וּבְגִין כֹּף אִיהוּ לְסִטְרָא מְעָרְב.  
 וּבְגִין דְכָל אַנְפִין מְשַׁתְּנִין, כְּפוּם הֵהוּא אֲתֵר דְהֵהוּא סִטְרָא דְמְסַתְפְּלָאן  
 בִּיָּה, כְּתִיב בְּכֹלָהוּ בְּכָל דִּיוקְנָא וּדִיוקְנָא, לְאַרְבַּעַתָּם. פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי  
 אַרְיָה לְאַרְבַּעַתָּם פְּנֵי שׁוּר לְאַרְבַּעַתָּן וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּן.

הָאִי כַד מִתְתַּקְנָן בְּכִרְסִיָּא, כְּמָא דְכִרְסִיָּא פְּנֵי לְמִיזֵל, הֲכִי אִינוּן אֲתַחְזִין  
 דִּיוקְנִיָּהוּ, כְּפוּם הֵהוּא סִטְרָא דְאֵזֵל, כְּדַכְתִּיב, אֵל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה  
 הַרוּחַ לְלָכֵת יִלְכוּ.

וְכַד לָא אֵזֵלִין וְלָא מִתְתַּקְנִין גַּבֵּי פְרִסִיָּא, כְּדִין כָּל חַד וְחַד אֲתַפְרֵשׁ  
 בְּדִיוקְנִיָּה דְאֲתַחְזִי לִיָּה. וְעַם כָּל דָּא, כָּל חַד וְחַד אֲתַדְבֵּק בְּדִיוקְנָא  
 דְחִבְרִיָּה, וְכֹלָהוּ אֲתַחְזִין דִּיוקְנִיָּהוּ מִתְדַּבְּקוּ דָּא בְּדָא, וְדָא כְּלִיל בְּדָא,  
 כָּל חַד כְּלִיל בְּחִבְרִיָּה, וְחִבְרִיָּה בִּיָּה.

כְּטָרָא חַד אוֹמַר קְדוּשׁ, וְסִטְרָא חַד אוֹמַר קְדוּשׁ, וְסִטְרָא חַד אוֹמַר קְדוּשׁ,  
 וְסִטְרָא אוֹחְרָא אוֹמַר ה' צְבָאוֹת מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.

וַיְדִי אָדָם (דף מו ע"א) מִתַּחַת פְּנִיָּהֶם, הָאִי לְקַבְּלָא מְאִרִיָּהוּן דְתִיּוּבְתָא לְגַבֵּיָּהוּ,  
 דְהָא יְמִינָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, פְּרִישָׁא לְקַבְּלָא כָּל אִינוּן דְתִיּוּבִין  
 לְגַבֵּיָּה. מִתַּחַת פְּנִיָּהֶם, אַמְאִי, בְּגִין צְנִיעוּ, דְהָא מְאִרִיָּהוּן דְתִיּוּבְתָא צְנִיעוּ  
 אַצְטְרִיךְ, דְלָא לְמַנְדַּע בְּהוּ אַחְרָא, כְּמָא דְאֵת אָמַר (תהלים לב א) כְּסוּי חֲטָאָה.  
 רְזָא דָּא, דְלָא סְלִקִין יְדִיָּהוּ לְעִילָא, כְּמָא דְבִנֵי נֶשֶׁא דִיְדִיָּהוּ סְלִקִין לְעִילָא  
 עַל רִישֵׁיָּהוּ, וְהִנֵּי לָאוּ הֲכִי, דְהָא מִתְחַוֵּת גְּדַפְיָּהוּ לָא נִפְקִי לְבַר,  
 דְהָא גְדַפְיָּהוּ וְאַנְפִיָּהוּ פְרִידֵן אִינוּן לְעִילָא. כְּמָא דְאָמַר וּפְנִיָּהֶם וְכַנְפֵּיהֶם  
 פְּרִדוּת מְלֻמְעָלָה. דְאֲתַפְרֵשׁן כַּד לָא מִתְתַּקְנָן גּוֹ פּוֹרְסִיָּא כְּדָא אַמְרֵן.  
 וְאַלִין יְדִין לָא אֲתַחְזִין כְּלָל לְסִלְקָא לְעִילָא, מַגּוּ דְאֲתַגְלִיין, וְעַל דָּא  
 מִתַּחַת פְּנִיָּהֶם כְּתִיב.

וְכַד אֵלִין נְטֻלִין, גְּדַפְיָּהוּ מִתְחַבְּרֵן כְּחֲדָא, לְמַהוּי בְּאוֹרַח מִישֵׁר, לְנִטְלָא  
 דָּא עַם דָּא כְּחֲדָא, בְּשַׁעְתָּא חֲדָא, בְּזַמְנָא חֲדָא, וְכֹלָהוּ כְּחֲדָא סְלִקִין  
 לְכִרְסִיָּא לְעִילָא.

וְאַיְנוּן דְלָא יְדַעִי לָאן אֲתֵר וְלָא חֲמָאן וְלָא מְסַתְפְּלִין, (ועאו, וּמִסְתַּחֵּא זִיעָא דְלַחוּן כַּד  
 אִינוּן נְטֻלִין, וְסִלְחוּן לְכִרְסִיָּא קְדִישָׁא, אֲתַעֲבִיד) מִהֵהוּא זִיעָא נְהַר דִּינּוּר, נְגִיד וְנִפְקִי.

וְהָיָה זִיעָא כְּנִטְלֵהוּ דְנִטְלֵי אִיהוּ. טַפְּיִן מְנִטְפִין מְאַרְבַּע גְּוֹוִנֵי אֲשִׁין. אֲשָׂא  
חַוּוּרָא, מְנִטְפָא אֲשָׂא סוּמְקָא, אֲשָׂא יְרוּקָא. אֲשָׂא סוּמְקָא, מְנִטְפָא  
אֲשָׂא אוּכְמָא, אֲשָׂא יְרוּקָא. אֲשָׂא יְרוּקָא מְנִטְפָא אֲשָׂא סוּמְקָא, אֲשָׂא  
חַוּוּרָא. אֲשָׂא אוּכְמָא, מְנִטְפָא הֵהוּא אֲשָׂא סוּמְקָא.

חַוּוּרָא תְנַיִנָא, לָאו אִיהוּ הֵהוּא חַוּוּרָא קְדַמָּא. וְהֵהוּא אֲשָׂא אוּכְמָא,  
לָאו אִיהוּ הֵהוּא אֲשָׂא אוּכְמָא קְדַמָּא. וְכֵן כָּל גְּוֹוִנֵי, לָאו אֵלִין  
כְּאֵלִין, קְדַמָּא, וְתַנְיִנָא, וְתַלְיָתָא, וְכֵן כָּלָהוּ.

בְּשַׁעְתָּא דְנִטְפִין אֵלִין אֲשִׁין, וְאִתְפְּלִילוּ לְאִתְחַבְּרָא כַּחְדָּא, סְלָקִין שְׁלֵהוּבִין  
מְלַהֲטִין, וּבְטָשִׁי דָא בְּדָא, וּמֵהֵהוּא בְּטִישׁוּ דְבְטָשׁוּ כַּחְדָּא,  
אִתְעֵבִידוּ כָּל אֵינוּן מְלֵאכֵי חַבְלָה, דְטָרְדֵי חַיִּיבֵינָא בְּגִיהֵנָם. מְאִינוּן שְׁלֵהוּבִין  
אִתְעֵבִיד נִוְרָא דְגִיְהֵנָם לְתַתָּא, דְאֵינוּן שְׁלִיחִין דְחַבְלָה, אִתְמַנוּן בְּאֵינוּן  
שְׁלֵהוּבִין, לְאוּקְדָא חַיִּיבֵינָא תַמָּן, דְרָזָא דִילְהוּן תַמָּן. דְכְתִיב, (יחזקאל טו ז)  
מֵהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם.

כַּד נְטִלִין, כְּלֵהוּן נְטִלִין לְקַבֵּל אַנְפוּי, דְהֵהוּא דְאִתְמַנָּא לְהֵהוּא סְטָרָא.  
כַּד רוּחָא אִיתְעַר לְמִיְהוּדָא לְסְטָרָא דְמַזְרַח, בְּטִישׁ הֵהוּא רוּחָא לְגַבֵי  
אַנְפוּי דְהֵהוּא דְקִיּוּמָא לְהֵהוּא סְטָרָא, וְאִיהוּ נְטִיל בְּקְדַמִּיתָא, וְכָלָהוּ עֲמִיה  
כַּחְדָּא, דְכְתִיב וְאִישׁ אֵל עֵבֵר פָּנָיו יִלְכוּ אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה הָרוּחַ לְלַכְתָּ  
יִלְכוּ.

הָאֵי רוּחַ, אִיהוּ רוּחַ מְמַלְלָא. רוּחַ דְכְלִיל כָּל רוּחִין בְּגִוּיָהּ. רוּחַ טְמִיר  
וְגַנְזֵי בְּגִוּוּיָהּ. רוּחַ דָּא, אִיהוּ רוּחַ דְכְלִיל בְּרָזָא דְלְתַתָּא, לְקַבֵּל תְּלַת  
קִידוּשִׁין דְאִתְקַדְשׁ בְּהוּן כַּחְדָּא. וְאֵינוּן קְדוּשׁ קְדוּשׁ קְדוּשׁ, לְקַבֵּל תְּלַת  
זִמְנִין רוּחַ דְכְתִיב הֵכָּא. אֵל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה הָרוּחַ, חַד. עַל אֲשֶׁר יִהְיֶה  
שָׁם הָרוּחַ, תְּרִי. שָׁמָּה הָרוּחַ לְלַכְתָּ, תְּלַת. בְּגִין, דְרוּחַ דָּא כְּלִיל מְתַלַּת  
רוּחִין, רָזָא דְחַיּוֹת הַקְּדֻשׁ עֵילָאִין, דְאֵינוּן רָזָא דְתְּלַת קְדוּשָׁאן, דְנַחְתָּא  
מֵהֵהוּא קְדֻשׁ עֵילָאָה, רוּחַ סְתִימָא, דְכָל קְדוּשָׁאן מְגִיָּה תְּלִיין.

וְדַמּוֹת הַחַיּוֹת מְרַאֲיָהֶם כְּגַחְלֵי אֵשׁ בְּעֵרוֹת וּגּוֹ'. וְדַמּוֹת, דְיוּקְנָא דְמִתְלַבְּשָׁן  
כַּחְדָּא מְנַיִיְהוּ, דְאִתְלַבֵּשׁ בְּנוּרָא. וְאִיהוּ לָא חֲזָא, אֲלָא דְיוּקְנָא חִיזו  
שְׁמַשִׁי דְגַחְלֵי דְנוּרָא.

גַּחְלֵי אֵשׁ, אֵלִין אֵינוּן דְאִיקְרוּן מְרַאֲיָהֶם, חִיזו דְחִינוּן, דְכֵהוּ אִסְתְּפֻלָּן  
לְמִיחְמֵי בְּחִיזוּ. כְּמַרְאָה דְאַחְזִי כָּל גְּוֹוִנֵין, הֵכִי שְׂרָפִים, אֵינוּן כְּמַרְאָה  
לְאַחְזָאָה בְּהוּן דְיוּקְנֵין דְחִינוּן. בְּגִין דְכוּלָּא אִתְלַבֵּשׁ דָּא בְּדָא, וְדָא מְרַאָה  
דְדָא.

אַבְרָ וְדַמּוֹת הַחַיּוֹת, לָא אָמַר דְיוּקְנָא דִילְהוּן, וְלָא אִיצְטְרִיךְ, דְהָא

בְּקִדְמִיתָא קָאָמַר כּל דְּיוֹקְנִין דִּילְהוֹן. וְהָכָא אָמַר מְאִינוּן דְּמוּת דִּלְהוֹן  
דְּאִינוּן מְרָאוֹת דִּילְהוֹן.

בְּגַחְלֵי אֵשׁ, מֵאֵן גַּחְלֵי אֵשׁ. אֵלִין שְׂרָפִים. מְרָאִיהֶם, אִינוּן אוֹפְנִים, דְּבַהוֹן  
אֶתְלַבְּשָׁן, לְאַחְזָא דְּיוֹקְנִין, וְחִיזוּ דִּילְהוֹן.

וְנִצְיָנוּ דִּילְהוֹן, בְּאִינוּן דְּאִיקְרוּן לְפִידִים. וּמֵאֵן אִינוּן חֲשַׁמְלִים תְּתָאִין,  
דְּנִפְקֵי מֵהוּא חֲשַׁמְל תְּתָאָה. רְזָא דָא, כְּרִזָא עֵילָאָה לְעֵילָא, בְּהוּא  
חֲשַׁמְל פְּנִימָאָה, בְּגִין דְּכֻלָּא גְּוֹנָא חָדָא, מִתְתָא וְעֵילָא. עַד הָכָא רְזָא  
דְּחֲשַׁמְל, בְּגְוֹנִין דְּלָא אֶתְחַזֵּון, אֶלָּא בְּחִיזוּ. חִיזוּ לְגוּ מִן חִיזוּ, חִיזוּ דָא  
לְגוּ מִן דָּא. כְּמָא דְכְּתִיב, (ש"ש ח ט) מִמְרָאָה מְתַנְיוּ וּלְמַעְלָה וּמִמְרָאָה מְתַנְיוּ  
וּלְמַטָּה.

הוּא מִתְהַלְכַת בֵּין חַיִּוֹת, דְּאֶתְיִהִיבַת בֵּין תְּרִין סְטָרִין, וְאֶתְחַקַּקַת תַּמָּן  
בְּגִלוּפָא וּדְיוֹקְנָא. דְּכְתִיב שִׁימְנֵי כַחוֹתֶם עַל לִבְךָ וּגְו'. וּמִגּוֹ דְהָאִי  
אֲבָן טָבָא מְרַגְלִיתָא, אֲזֵלָא בֵּין תְּרִין סְטָרִין, אִית לָהּ נְהִירוּ לְאַנְהָרָא,  
וּלְסַלְקָא נְהוּרָא. עַל כֹּל שְׂאָר אֲבָנִין מְנַצְצָן.

וְנוּגָה לְאֵשׁ, הָאִי נוּגָה אִיהוּ מְסֻטְרָא דִּימִינָא, וְאֶתְכֻלִּיל בְּשַׁמְאֵלָא, וּשְׁמָאֵלָא  
בְּיִמִינָא, וְאֵשׁא מְלַהֲטָא מְנַצְצָא. מֵהוּא נוּגָה נְהִיר הוּא אֲבָנָא,  
וְאֶתְיִהִיב בְּהּ חִיזוּ, לְאַסְתַּכְּלָא בְּשׁוּפְרָהָא.

וְהָאִי נוּגָה אִיהוּ נְצִיצוּ דְנְצִיצָן כְּאֵשׁא, וְנְהִיר סוּמְקָא דִּילִיָּהּ. וּמִגּוֹ דָּא,  
בְּשַׁעְתָּא דְעָאל וְנִקִּיב גּוֹ הוּא אֲבָנָא, אִיהִי שְׁפִירָא בְּחִיזוּ.

בְּתִרִין גְּוֹוִינִין, אֶתְחַזֵּיָא הָאִי אֲבָנָא וְאַצְטַבַּע, בְּגִין דְּאִיהוּ גְּוֹן חֲשׁוּף  
בְּקִדְמִיתָא, כִּיּוֹן דְּאֶתְתַּקְנַת לְקַבְּלָא נְהוּרָא, אֶתְעַר נְהִירוּ מְסֻטְרָא  
דִּימִינָא, וְאֶתְנְהִירַת בְּחַוּוֹרוּ. כִּיּוֹן דְּאֶנְהִירַת בְּחַוּוֹרוּ כְּאֲבָנָא בְּדוּלְחָא, עַד  
כְּעֵן לִית לָהּ חִיזוּ בְּשַׁפִּירוּ לְאַסְתַּכְּלָא, עַד דְּאֶתָא סְטָרָא דְשַׁמְאֵלָא דְהוּא  
נוּגָה, דְסוּמְקָא, וְעָאל בְּגוּיָה הוּא סוּמְקָא בְּהוּא נוּגָה, כְּדִין אִיהִי שְׁפִירָא  
בְּחִיזוּ, שְׁפִירָא בְּרִיּוּא, לְאַסְתַּכְּלָא.

אִיהִי אֲבָנָא יְקִירָא בְּשְׁלִימוּ בְּגוּוִינִין. כְּאֶתְתָא שְׁפִירָא בְּחִיזוּ, חַוּוֹר וְסוּמְקָא.  
וּכְדִין אֶתְוֹן מְנַצְצָן בְּגוּיָה, וְנִפְיָק בְּגוֹ הוּא נְצִיצוּ בְּרַק מְבַרְקַת, נְהִיר  
לְפּוּם שַׁעְתָּא, חַוּוֹר וְסוּמְקָא, סוּמְקָא וְחַוּוֹר.

רְזָא קְדִישָׁא, לְאַצְטַבַּע שְׂאָר אֲבָנִין מֵהוּא אֲבָנָא טָבָא דְאִקְרִי בְּרַקַת. בְּגִין  
דְּאַצְטַבַּע מֵהוּא נְהִירוּ דְבְּרַק, אִיקְרִי עַל שְׁמִיָּה בְּרַקַת. בְּגִין דְּהָאִי  
אֲבָנָא טָבָא, מְרַגְלִיתָא עֵילָאָה, אֲצַטַבַּע בְּתִרִיסַר גְּוֹוִינִין, מְנַהֲרִין גּוֹ אִינוּן  
תְּרִין. וּמִגּוֹ נְצִיצוּ דְנְצִיצָן וְאִפִּיק, אֲצַטַבַּעַן תְּרִיסַר אֲבָנִין דִּילָּהּ, וְאִינוּן תְּרִין  
סְדָרִין. וּכְפּוּם דְּאַצְטַבַּעוּ (דף 100 ע"ב) מִינָּהּ, הָכִי אִקְרוּן עַל הוּא שְׁמָא מְמַשׁ.

וְהַחַיּוֹת רְצוּא וְשׁוּב, (יחזקאל א יד) נְהִירִין גְּנִיזִין גְּלִיזִין, וְסַתְרִין קְיִימִין וְלֹא קְיִימִין, נְהִירִין וְלֹא נְהִירִין. זְמַנִּין נְהִירִין בְּהַאי גְּוֹן, וּלְפִיּוֹם שְׁעַתָּא גְּוֹן אַחְרָא. הַשְּׁתָּא שְׁמָא דָּא, וּלְפִיּוֹם שְׁעַתָּא שְׁמָא אַחְרָא. לִית מֵאן דִּיכִיל לְקְיִימָא בְּאַלִּין נְהוּרִין.

וְהוּ"ה, נְהִירוּ דְאַסְתֵּלַק בְּשְׁמָא דָּא, דְכִלִּיל כָּל נְהוּרִין בְּשְׁלִימוּ. וּלְפִיּוֹם שְׁעַתָּא, נְחִית וְאַתְהֵדֵר נְהִירוּ בְּגְוֹן אוּחְרָא, וְאַסְתֵּלַק בְּשְׁמָא אַחְרָא, אֱלֹהִי"ם. וּלְפִיּוֹם שְׁעַתָּא, א"ל. וּלְפִיּוֹם שְׁעַתָּא, צְבָאוֹ"ת. וּלְפִיּוֹם שְׁעַתָּא שְׁד"י. וְהָכִי בְּכָל אֵינוֹן שְׁמֵהֶן דְּאִיקְרִי בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וּבְגִין דְּאִית אַתְר גְּנִיז דְּנַפְקִי מְנִייהוּ, וּכְפִיּוֹם דְּאִיהוּ נְבִיעַ מְגוּ מְבוּעָא גְּנִיז דְּאַתְגְּנִיז בִּיהַ, הָכִי אַתְחֲזִי כָּל חַד. וְלִית מֵאן דִּיקוּם בְּהוּ. וְרָזָא דָּא מְנָא דְּמִיָּא וְשְׁמִשָּׂא, בְּכוּתָלָא.

וּכְמָא דְּאֵינוֹן רְצוּא וְשׁוּב, אוּף הָכִי בְּלָבָא וְדַעְתָּא. בַּר נְבִיאִי מְהִימְנִי, דְּמִסְתַּפְּלִי מְגוּ אֵינוֹן דְּלִתְתָּא, דְּאֵינוֹן בְּרָזָא דְּאַסְפַּקְלָרְיָא דְּלֹא נְהָרָא, וּמְגוּ אֵלִין הוּוּ מְסַתְּפְּלִין כְּבַתֵּר כּוּתָלָא. עַד הָכָא דְּמוֹת מְאֵינוֹן רְזִין לְעִילָא הַשְּׁתָּא לְתַתָּא.

כְּתִיב וְאַרְא הַחַיּוֹת וְהִנֵּה אוֹפֵן אֶחָד בְּאַרְצֵן וּגו'. וְאַרְא הַחַיּוֹת, דָּא אִיהוּ אֲסַתְּפְּלוּתָא בְּאַסְפַּקְלָרְיָא דְּלֹא נְהָרָא. וּמְגוּ דְּחִמָּא אֵלִין, אֲסַתְּפְּל בְּמָה דְּגְנִיז וְסַתִּים.

וְהִנֵּה אוֹפֵן אֶחָד בְּאַרְצֵן, דָּא מִטְטְרוּ"ן, דְּאִיהוּ עֵילָאָה מְנִייהוּ ת"ק שְׁנִין. מִטְטְרוּ"ן, מִיטְטְרוּ"ן, זְבוּל, עֵבֵד, זְבוּא"ל, (נ"א עֵבֵדֵי אֵל, זְבוּלֵי אֵל) הָא חֲמִשׁ. וּכְפִיּוֹם שְׁלִיחוּ דְּמְאָרִיָּה, הָכִי אֲסַגִּיאוּ שְׁמוּי לְאַרְבַּע סְטְרוּי, כְּאַרְבַּע סְטְרִין דְּעֵלְמָא.

קְשִׁיר קְשִׁרִין לְמְאָרִיָּה, שְׁלִיט בְּרָזִין דְּאַרְבַּע אֶלְף וּחֲמִשׁ מָאָה נְהִירִי אֲפֻרְסָמוֹנָא, דְּנִגְדִין וְנַפְקִין מְגוּ תְּלִיסֵר אַחְרָנִין גְּנִיזִין. וְאַרְבַּעָה אֶלְף וְת"ק רְבוּא הֵיכְלִין, דְּאֵינוֹן טְמִירִין בְּגוּ אֵינוֹן נְהוּרִין, קְיִימִין קְמִיָּה, וְאִיהוּ מְמָנָא עֲלִיָּהוּ.

כָּר זְמָנָא דְּעָאל וְנַפִּיק, אֶלְף וְת"ק רְקִיעִין זְעֵאִין קְמִיָּה. תְּרִיסֵר אֶלְפִי רְבוּא מִימִינִיָּה, וְתְרִיסֵר אֶלְפִי רְבוּא מְשֻׁמְאֵלִיָּה. תְּרִיסֵר אֶלְפִי רְבוּא קְמִיָּה, תְּרִיסֵר אֶלְפִי רְבוּא מְאַחֲרִיָּה. כָּל הַנִּי מְשֻׁרְיִין נְהִירִין, מְגוּ שְׁלֵהוּבָא חַד מְנַצְצָא. דְּנַפְקָא מְנִיָּה. וּבְהֵהוּא שְׁלֵהוּבָא חֲקִיקָן אַתְוֹן דְּשֵׁם הַמְּפֹרָשׁ, נְצִיצִין מְלַהֲטִין מְגוּ הֵהוּא שְׁלֵהוּבָא. וְכִלְהוּ כַּד מְסַתְּפְּלָן בְּנְהִירוּ דְּאַתְוֹן מְחַקְקִין גְּלִיפִין, כְּלֵהוּ זְעֵאִין וְדַחֲלִין, וְנַטְלִין לְגַבִּי הֵהוּא נְצִיצוּ דְּאַתְוֹן. וּמְגוּ שְׁלֵהוּבָא דָּא, נְהִירִין אוּפְנִים אוּחְרָנִין, דְּנַטְלִי בְּרִתִּיכִין אַחְרָנִין לְתַתָּא,

גו אינון היכלין, דאינון משלכין דא בדא, כמה דאת אמר פאשר יהיה האופן בתוך האופן, כליל דא בדא, ועאל דא בדא, רישין ברישין, אלין באלין. ואנפין פרישין בסטרייהו.

ובלהו נטלין לגבי אנפין, בגו נהירו דמסתכלאן לגבי אינון אנפין. פד מסתכלאן למהד, חמאן ההוא נהירו דנהיר, לההוא אתר דנהיר, אזלין ונטלין פלהו. ואתוון דשמא קדישא מחקקא, נהיר על פלא. ואיהו נטיל פלהו, גו ההוא רוחא עילאה, דנטיל כל משריין.

ומטטרו"ן רב ממנא, קאים בקיומא דההוא שמא קדישא, ונטיל לכל משריין ברזא דיליה, לארבע פניו, בארבע דיוקנין, גו ארבע סטריין דעלמא. ואיהו כליל שמא דאקרי שד"י. וכלהו קראן שמא דא, גבי שמא עילאה קדישא.

בידא דמטטרו"ן אתמסרו תריסר מפתחין עילאין, ברזא דשמא קדישא. וארבע מפתחין מנייהו, אינון ארבע רזין נהורין דמתפרשין. מפתחא חדא, איקרי אור נציץ, טמיר וגניז, לית ליה גוון. וההוא נציצו לא קיימא לאסתכלא, ולא אתחזי גוון, אלא נציץ נציצו לעיינין, ואגניז ולא אתיידע. מפתחא תננינא, אור נהירו חידו לאסתכלא. לזמנין איהו חיוור, לזמנין ירוק, לזמנין לא דא ולא דא.

מפתחא תליתאה, איקרי אור זוהר, דזהיר ונהיר, איהו זוהר דנהיר לכל שאר נהורין. האי מרקמא בכל גוונין. האי אור איהו מההוא זוהר דהוא רקיע דעל גבי חיון, דכתיב (דניאל יב ג) פזהר הרקיע. כליל גו עשר שבילין, דנפקי מאינון ל"ב שבילין גניזין.

מפתחא רביעאה, איקרי אור דסוכלתנו, דיהב סוכלתנו בלבא למינדע ולאסתכלא ולקיימא על רזין עילאין. והאי אור דחדי לבא, זיהב נהירו דחכמתא וסוכלתנו, למינדע ולאסתכלא.

ואלין אינון ארבע מפתחין עילאין, דכל שאר מפתחין כלילין בהו. וכלהו אתמסרו בידא דהאי רב ממנא, מטטרו"ן. מארי רב פלהו גו רזין דמאריה, בגילופין דרזין דשמא קדישא מפורש.

על ארבעת רבעיהן בלכתם ילכו וגו', על ארבעת דאינון ארבע דתחותיהו, ואינון דתחותיהו, איקרון רבעיהן. כמה דאת אמר, (עי' שמות כג ה בתרגום) רביע תחות טועניה, ועל אינון דרביעין תחותיהו, פד אינון בעאן למיזל אזלין. דכל חד אית ליה ארבע גלגלי אופנים, רביעין תחותיהו. ועל אלין רבעיהן אמר, בלכתם ילכו.

והיינו דכתיב, ובלכת החיות ילכו האופנים אצלם, ובהנשא החיות וכו'



יִשָּׂאוּ הָאוֹפָנִים. וְאֵי אוֹפָנִים רַבְעִיּוֹת דְּחִיּוֹת, אֲצֻטְרִיךְ לְמִימְרָא וּבְלַכְתָּ  
הָאוֹפָנִים. אֶלָּא מִפְּאֵן דְּחִיּוֹת נְטֻלִין לְדַנְטֻלִין לֹון, כְּגוֹוֹנָא דָּא אַרוֹן, נְטִיל  
לְמֵאן דְּנְטִיל לִיה.

וּבְרַסְיָא קְדִישָׁא נְטֻלַת לַחִיּוֹת. וְאֵי אִיהִי נְטִילַת לֹון, זִיעָא דְּחִיּוֹת מִמָּה  
אֲתַעְבִּיד. אֶלָּא זִיעָא דִּילְהוֹן, בְּאַסְתְּפְלוּתָא לְמִינְדַע וּלְאַסְתְּפְלָא  
וּלְאַדְבָקָא, בְּמָה דְּטָמִיר וְגַנְיֹז, וְלֹא יִכְלִין לְמִיקָם בִּיה. וְעַל דָּא אִיהוּ זִיעָא  
דִּילְהוֹן. אֲבָל כָּל אֵינוֹן דְּמִתְדַבְּקָאן בְּקְדוּשָׁה עֵילְאַה, אֵינוֹן נְטֻלִין לְאֵינוֹן  
דְּנְטֻלִין לֹון. וְרָזָא דָּא, עַל אַרְבַּעַת רַבְעִיּוֹן בְּלַכְתָּם יִלְכוּ.

וְגַבִּיהֶן וְגַבְהֵן לָהֶם. וְגַבִּיהֶם, רָזָא דְּגוֹוִינִין דְּגוּפָא, אֲתַנְהִיר וְסֻלְקָא בְּשִׁיעוּרָא  
(מְרִישָׁא דְּבוּצִינָא לְרִישָׁא דְּבוּצִינָא בְּשִׁיעוּרָא) דְּלִתְתָּא. וְאַסְתְּחָרָא בְּאַרְבַּע גּוֹוִינִין  
נְצִיצִין. גּוֹון נְהִיר בְּנְהִירוֹ, בְּרָזָא דְּחֻשְׁמַל לְעֵילָא, כַּד נְהִיר וְאַתְגַּנְיֹז גּוֹ  
גּוֹוִינִי. גּוֹון נְצִיץ, (דף טו ז"א) דְּנְצִיץ בְּנְצִיצִי. גּוֹון זְהִיר, בְּזַהְרָא דְּרַקִּימוֹ  
דְּרַקִּיעָא דְּקִימָא עֲלֵיהֶו. גּוֹון מְרַקְמָא מִכָּל גּוֹוִינִין, וְאַתְפְּלִיל בְּכֻלְהוֹ, וְדָא  
אִיהוּ גּוּפָא מְצִינְרָא בְּצִינְרָא, לְאַתְפְּלִילָא בְּכֻלְלָא חָדָא.

וְגוּבְהֵן לָהֶם, מְסֻטְרָא דְּלְעֵילָא. וְיִרְאַה לָהֶם, מְסֻטְרָא דְּלִתְתָּא. וְגוּבְהֵן לָהֶם,  
גוּבְהֵן שְׁמַיִם. וְיִרְאַה לָהֶם, דְּחִילוֹ דְּדְחִיל וּמְבַעִית וְאַרְעִישׁ כּוּלָּא.  
דְּחִילוֹ דְּסֻחְרָא דְּלָא לְקֻרְבָּא לְקוּדְשָׁא. וְאִיהוּ דְּסֻחְרָא לֹון מְסֻטְרָא דְּלִתְתָּא.  
וְגוּבְהֵן לָהֶם, בְּסֻלְקוֹ דְּחִיזוֹ דְּגוֹוִינֵי שְׁמַיִם. בְּגִין דְּגוֹוִינֵי שְׁמַיִם, הֵהוּא רָזָא  
דְּכְתִיב, גוּבְהֵן שְׁמַיִם. וּמֵאן אִיהוּ. הֵהוּא דְּנְטִיל כָּל גּוֹוִינִין, מִימִינָא  
וּמִשְׁמָאלָא, וְכַד נְטִיל לֹון לְגַבִּיהֵן, אִיקְרִי גוּבְהֵן שְׁמַיִם.

וְיִרְאַה לָהֶם, בְּחִיזוֹ דְּהֵהוּא יִרְאַה לִתְתָּא, בְּסֻחְרָא דְּאֵינוֹן גּוֹוִינִין לְהֻטִין  
וּמְהַפְּכִין חִיזוֹ דְּאַשָׁא דְּלָא דְּקִיק, כְּאַשָׁא דְּקִיק לְעֵילָא כְּחֻדְוֹהָא.  
וְהֵאֵי אִיהוּ דְּקָא מְבַעִית לְכֻלָּא. וּבְגִין כֵּן, וְגוּבְהֵן לָהֶם, מְלְעֵילָא. וְיִרְאַה  
לָהֶם, מִתְתָּא.

וְגוּבְתָם מְלֹאוֹת עֵינַיִם, לְאַסְתְּפְלָא בְּכָל סֻטְרִין. וְאַף עַל גַּב דְּאִית מְאַרִי  
דְּעֵינַיִם בְּחִיזוֹ לְאַסְתְּפְלָא אֲחֻרָנִין לִתְתָּא, אֵלִין בְּאֵינוֹן עֵינַיִן  
לְאַסְתְּפְלָא אֵלִין בְּאֵלִין בְּסֻחְרָנוֹ, לְקַמֵּייהוּ וּבְאַחֻרָא, דְּעֵינַיִן סֻחְרִין לְכָל  
סֻטְרִין.

וּבְגִין כֵּן חֲמָאן הֵכָא וְהֵכָא, בְּסֻטְרָא דָּא וּבְסֻטְרָא דָּא, חֲמָאן מַה  
דְּהוּי, וּמַה דְּזַמִּין לְמַהוּי מְסֻטְרָא דְּאַחֻרָא. וְהֵינּוּ דְּכְתִיב, סְבִיב.  
וְחֲמָאן מִימִינָא וְחֲמָאן מִשְׁמָאלָא. חֲמָאן מִימִינָא, בְּכָל אֹרַח זְכוּ וּקְשׁוּט.  
חֲמָאן מִשְׁמָאלָא, בְּכָל אֹרַח דְּלָא קְשׁוּט וְלֹא קִימָא בְּזְכוּ. וְעַל דָּא  
מְסֻתְפְּלִין בְּכָל סֻטְרִין, וּבְדָא אִית לֹון שׁוּלְטָנִי וְסוּכְלַתְנוּ עַל כּוּלָּא,

לְאֶסְתַּפְּלָא בְּכָל הַיּוֹם סְטָרִין, מַה דְּלֹא מְסַתְּפְלִין הֵכִי כָּל אֵינוֹן אַחֲרָנִין.  
וְעַם כָּל דָּא לֹא יְכַלִּין לְאֶסְתַּפְּלָא לְעֵילָא, וְלֹא אֲתִיְהִיב לִוְן רִשׁוֹ לְאֶסְתַּפְּלָא.  
וְכַד בְּעָאן לְאֶסְתַּפְּלָא, כְּלָהוּ מְרַתְתִּי בְּדַחֲלִיו בְּאִימְתָא בְּזִיעַ, וְכָלְהוּ  
קָרְאן בְּדַחֲלִיו סְגִי, בְּקָל רַב, (יחזקאל ג יב) בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

וְגַבְיָהֶם, וְלֹא כְתִיב מְהוּ, כְּמָא דְכְתִיב, לְבַתֵּר, וְגַבְתֶּם מְלֵאת עֵינִים. אֶלָּא  
גּוּפָא דְסְטָרָא דְמְסַתְּפְלָא לְגוּ, לְגַבֵּי נְקוּדָה סְתִימָא. מַה־הוּא סְטָרָא  
אֵית לִוְן גּוּבָה. וְכָלְהוּ מְסַתְּפְלִין לְגוּ, כְּמָה דְאֵת אָמַר (מ"א ז כה) וְכָל אַחֲרֵיהֶם  
בְּיָתָה.

אֲבָרְהֶם אֲתַקְרִיב לְגַבֵּי רִזָּא דְקִימָא, עַד דְסָלִיק בְּרִזָּא עֵילָאָה לְעֵילָא. וְעַם  
כָּל דָּא לֹא זָכָה פְּיַעֲקֹב, דְיַעֲקֹב אִיקְרִי (בראשית כה כז) אִישׁ תָּם. מְהוּ  
אִישׁ תָּם, רִזָּא דָּא כְּמָא דְאֵתְמַר, (דברים לג א) אִישׁ הָאֱלֹהִים, מְאָרִיָּה דְבֵיתָא.  
מֹשֶׁה אִקְרִי אִישׁ הָאֱלֹהִים, יַעֲקֹב אִקְרִי אִישׁ תָּם, וְכָלָא רִזָּא חֲדָא.

אוּרְחַ הֵכִי וְגַבְתֶּם, הֵהוּא דְקִימָא לְגוּ. כְּלָהוּ מְלִיִּין עֵינִינִין לְאֶסְתַּפְּלָא לְבַר.  
וְאִף עַל גַּב דְּלֹא מְסַתְּפְלָא לְגוּ, גּוּבָה לָהֶם, וְגַבְתֶּם מְלֵאות עֵינִים.  
וּבְלִבְתַּת הַחַיּוֹת יִלְכוּ הָאוּפְנִים אֶצְלָם וּבַהֲנִשָּׂא הַחַיּוֹת מֵעַל הָאָרֶץ יִנְשְׂאוּ  
הָאוּפְנִים, וְכָלְהוּ כְּפּוּם הֵהוּא רוּחָא, דְאָזִיל וְשָׁלִיט עַלְיָהּוּ.

עַל אֲשֶׁר יִהְיֶה שֵׁם הָרוּחַ לְלֶכֶת, כְּתִיב אֶל אֲשֶׁר, וְכְתִיב עַל אֲשֶׁר. אֶלָּא  
רוּחַ דָּא דְנִפְיֵק מִגּוֹ רוּחָא סְתִימָאָה, וְדָא אִיהוּ רוּחַ קְדִישָׁא, כַּד נִפְיֵק  
מִגּוֹ הֵהוּא טְמִירָא דְכוּרְסִיָּא, וּבְטִישׁ בְּהֵהוּא דְשָׂרִי עֲלוּי, כְּדִין כְּלָהוּ  
נְטִלִין כְּחֲדָא לְגַבֵּיהּ, וְהֵינּוּ עַל אֲשֶׁר. אֶל אֲשֶׁר, דְבְטִישׁ בֵּיהּ הֵהוּא רוּחָא,  
וְלֹא שְׂאֲרִי, אֶלָּא דְנִטִּיל לְגַבֵּיהּ, וְנְטִלִי כְּלָהוּ לְגַבֵּי הֵהוּא סְטָרָא.

עַל אֲשֶׁר יִהְיֶה שֵׁם הָרוּחַ לְלֶכֶת, עַל הֵהוּא אֲתֵר טְמִיר וְגַנְיִז. דְּהֵהוּא רוּחָא  
עֵילָאָה שְׂרִיא עֲלוּי, כְּלָהוּ מְסַתְּפְלִין לְגַבֵּיהּ, לְאֶתּוּסְפָא זִיּוּא. וּמַה־הוּא  
זִיּוּא, אֶתּוּסְפָא זִיּוּא אֵינוֹן קְרַנֵּי הַחַיּוֹת. וְאֵינוֹן זִיּוּא דְלַהִיט וְנֶצִיץ, לְפּוּם  
אֶסְתַּפְּלוּתָא דִיקְרָא, דְּהֵהוּא רוּחַ אַחֲרָא, דְנִפְיֵק מִהֵאִי רוּחַ קְדָמָאָה, דְאִיהוּ  
טְמִיר וְגַנְיִז בְּגַנְיִזוֹ יִקְרָא.

דָּא אִיהוּ בְּרִזָּא דְשְׂמָא קְדִישָׁא, דְכְלִיל בֵּיהּ שֵׁם אֱהִי"ה, שְׂמָא רַבָּה  
וְשְׁלִיטָא. מַה־הֵאִי שְׂמָא, זַעֲאִין וְדַחֲלִין, וְנְטִלִין בְּאִימְתָא בְּזִיעַ. וְדָא  
אִיהוּ שְׂמָא דְשְׁלִיט עַל רְתִיכָא דָּא, בְּרִשְׁמֵימוּ דְתַלְתַּת שְׂמָהֶן דְכְלִילִין בֵּיהּ.  
בְּרִזָּא דָּא אֵית שְׂבַעֵין שְׂמָהֶן מְפּוֹרְשִׁין, שְׁלִיטִין עַל כָּל רִזִּין וְגַנְיִזִּין עֵילָאִין,  
דִּי כָּל חִילִין וּמְשָׁרְיִין זַעֲאִן מְנִיָּהּ, וְנְטִלִי בְּגַנְיָהּ. בְּרִזָּא דָּא, כְּלִילִין  
כ"ב אֲתוּוֹן, וְכָלְהוּ שְׁבִילִין.

רוּחַ אַחֲרָא דְנִפְיֵק מִהֵאִי רוּחָא קְדָמָאָה, אִיהוּ דְמַתְּמָן רִזָּא דְמַהֲיִמְנוּתָא

בְּכָל סִטְרֵיךָ. וְדָא אִיהוּ בְּרִזָּא דְשָׁמְא קְדִישָׁא, דְּכֻלִּיל וְרָשִׁים עֲלֵיהּ, שְׁמָא  
דְּאִקְרִי יְהו"ה, דְּנִפְיָא וְאִתְרָשִׁים מִגּוּ שֵׁם אֱהִי"ה. וְאָף עַל גַּב דְּכֻלָּא בְּרִזָּא  
חֲדָא, אֲבָל שֵׁם יְהו"ה בְּנִיזָן אָב, דְּאִתְבְּנִי מִשְׁמָא טְמִירָא אֱהִי"ה. וְדָא אִיהוּ  
רִזָּא, דְּנִפְיָא מְרוּחָא קְדֻמָּאָה.

רוּחָא אַחֲרָא תַתָּאָה, דְּנִפְיָא מִגּוּ רוּחָא דָא, דָּא אִיהוּ בְּרִזָּא דְשָׁמְא קְדִישָׁא  
כֻּלִּיל בֵּיהּ שֵׁם אֲדֻנִי. שְׁמָא דָא שְׁלִיט, עַל חַיּוֹת וְאוּפְנִים לְתַתָּא.  
וְהָבִי אִיהוּ רִזָּא עֵילָאָה וְתַתָּאָה. עֵילָאָה שֵׁם אֱהִי"ה, שְׁלִיט עַל אֵינּוֹן חַיּוֹן  
עֵילָאִין, בְּרִזָּא דְשָׁמְא קְדִישָׁא דְקָאֲמָרֵן. תַתָּאָה שֵׁם אֲדֻנִי, שְׁלִיט  
עַל אֵלִין חַיּוֹן תַתָּאִין לְתַתָּא.

וְאֵינּוֹן חַיּוֹת עֵילָאִין וְאוּפְנִים עֵילָאִין, וְחַיּוֹת תַתָּאִין וְאוּפְנִים תַתָּאִין. חַיּוֹת  
עֵילָאִין, דְּקָאֲמָרֵן. אוּפְנִים עֵילָאִין, אֵינּוֹן רִזָּא דְכְתִיב (שח"ש ה טו) שׁוֹקִי  
עַמּוּדֵי שֵׁשׁ, וְאוּפְנִים תַתָּאִין בְּרִזָּא דְלְתַתָּא, כְּמָה דְחַיּוֹת בְּרִזָּא דְלְתַתָּא.  
חַיּוֹת עֵילָאִין אַרְבַּע. אוּפְנִים אַרְבַּע. כַּד מִתְחַבְּרָא חַד בְּאֵינּוֹן רִזָּא דְחַיּוֹת,  
כְּדִין אֵינּוֹן וְאוּפְנִים בְּחִיבּוּרָא דְהָהוּא חַד, אֵינּוֹן אַרְבַּע. וְכֵן כְּגִוּוֹנָא  
דָּא לְתַתָּא, כְּלָהוּ בְּרִזָּא דָּא דְאַרְבַּע. חַיּוֹת אַרְבַּע. אוּפְנִים אַרְבַּע. וְאִתְפְּרָשָׁן  
לְתַתָּא בְּרִזָּא דָּא. וְהִכָּא בְּכֻלָּהוּ מִתְפְּרָשָׁן רִזִּין עֵילָא וְתַתָּא, וְעַל דָּא אִיקְרִי  
מְרַפְּבָה. וְאָף עַל גַּב דְּלָא חֲמָא יְחֻזְקָאֵל, אֲלָא מִגּוּ רִזָּא דְלְתַתָּא אֲסַתְּכִי  
בְּרִזָּא עֵילָאָה.

עַל אֲשֶׁר יְהִיָּה שֵׁם הַרוּחַ לְלִכְתּוּ יַלְכוּ, רִזָּא אֱהִי"ה, כְּלָלָא דְכֻלָּא, שְׁלִיט  
עַל חַיּוֹת עֵילָאִין סְתִימִין. וּבְגִין כֵּן אֵל אֲשֶׁר יְהִיָּה שְׁמָה הַרוּחַ לְלִכְתּוּ,  
רִזָּא הוּי"ה בְּנִיזָן אָב. כִּי רוּחַ הַחַיָּה רִזָּא אֲדֻנִי, לְמַהּוּי (דף ת"ע"ב) סְתִימִין  
רִזִּין גּוּ סְתִימִין דְרִתִּיכָא דָּא, לְמַהּוּי כֻּלָּא כְּחֲדָא בְּרִזָּא חֲדָא.

בְּלִכְתָּם יַלְכוּ, בְּלִכְתָּם דְמָאן. אִי תִימָא דְחַיּוֹת, לָאוּ. אֲלָא בְּרִזָּא דְאֵלִין  
תַלְתּוּ רוּחִין, תַלְתּוּ שְׁמֵהֶן, כַּד נִצְצִי, נִהְרִין וְנִפְקִין אֵלִין חַיּוֹן עֵילָאִין  
וְתַתָּאִין. וּבְעַמּוּדָם יַעֲמֻדוּ, כַּד אֵינּוֹן בְּחַבְּרָא חַד, בְּלַחֲשׁוּ כְּלָהוּ קְיִימִין.  
כְּדִין אִתְעַבְּדוּ תַלְתּוּ רוּחִין חַד, תַלְתּוּ שְׁמֵהֶן חַד, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אִיתְגָּאִי  
בְּגִיאוּתָא עַל כֻּלָּא.

וּבְהַנְשָׂאָם מֵעַל הָאָרֶץ יִנְשָׂאוּ הָאוּפְנִים, בְּהַסְתַּלְקוֹת חַיּוֹת, בְּרִזָּא דְרוּחִין  
עֵילָאִין, מֵעַל הָאָרֶץ, מִלְשָׁמְשָׁא עַל רוּחָא תַתָּאָה, אֵינּוֹן אוּפְנִים  
מִסְתַּלְקִין עִמְהוֹן, לְאַחֲזָאָה, דְכֻלָּהוּ גּוּפָא חֲדָא, וְרִזָּא חֲדָא, בְּלָא פִירוּדָא  
מֵעַמְהוֹן.

כִּי רוּחַ הַחַיָּה בְּאוּפְנִים, רַעוּתָא דְהָהִיא חַיָּה בְּאוּפְנִים. דָּאָף עַל גַּב דְרַעוּתָא  
בְּאֵינּוֹן חַיּוֹת עֵילָאִין, רַעוּתָא יִתִּיר בְּאֵינּוֹן אוּפְנִים. תַלְתָּא, תְרִין גְּלִיין.

וְחַד גְּנִיזוּ. וְאֵלֶיךָ עֹבְדֵיךָ דָרְעוּ בְּהֵיחָא חֵיָהּ. וְהֵינּוּ דְכְּתִיב וּמַעֲשֵׂיהֶם  
כְּעֵין תְּרַשִׁישׁ, כְּעֵין תְּרִי שֵׁשׁ דָּא יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, דְאֵלֶיךָ תְּרִין מְאִינוּן שִׁית.  
וְעַל דָּא כְּעֵין: כְּגִוּוֹנָא דִּילְהוּן.

עַד הֶכָּא רְזָא דְחֵיות בְּרְזָא עֵילָאָה, כְּגִוּוֹנָא דָּא לְתַתָּא, וּדְמוּת עַל רֵאשִׁי  
הַחֵיָה רְקִיעַ. וּדְמוּת, דִּיוֹקְנָא לְתַתָּא, כְּגִוּוֹנָא דְלַעֲיִלָּא. דְעַד הֶכָּא אִית  
רְשׁוּ לְפָרְשָׁא, מְפָאן וּלְהֵלָאָה, מֵאן דְחֵמֵי חֵמֵי, דְלָא אִית רְשׁוּ לְאַסְתְּפֻלָּא.  
מֵהֵאֵי רְקִיעַ וּלְתַתָּא, אִית רְשׁוּ לְמִיחְמָא, וּמֵהֵאֵי רְקִיעַ וּלְתַתָּא, אִית רְשׁוּ  
לְאַסְתְּפֻלָּא. מֵאַתְר דְאַסְתְּפֻלוֹתָא וּלְעֵילָאָה, אֲתַפְסִיין שְׂבִילִין וְאוּרְחִין, לִית  
עֵינָא דְאַסְתְּפֻל בֵּיה, דְכוּלָּא אֲתַפְסִיָּא.

רֵאשִׁי הַחֵיָה, אֵינּוּן רְתִיכִין. אַרְבַּע רֵישֵׁי נְהוּרִין לְאַרְבַּע זִיווּן. וְאֵינּוּן  
תְּרִיסַר יְרַחִין. וְאֵינּוּן תְּרִיסַר מְכִילִין, וְחַד דְשֻׁלְטָא עַלֵייהוּ, לְמַהוּי  
תְּלִיסַר. וְאֵלֶיךָ אֵיקְרוּן רֵאשֵׁי שְׁלִטוּנִין, שְׁלִיטִין נְהִירִין לְכֻלָּא. (כ' רְקִיעַ).

בְּחַד, אִית רְזָא דְדִיוֹקְנִין דְלָא אֲתַחֲזוּן. וּבְחַד, לִית בֵּיה דִּיוֹקְנִין, וְלָא  
גְּוֹוִינִין, וְלָא לְמַנְדַּע, וְלָא לְאַסְתְּפֻלָּא, וְלִית מֵאן דִּיקוּם בֵּיה. דָּא  
אִיהוּ רְקִיעַ עֵילָאָה טְמִירָא, דְגְּנִיזוּ מַה דְגְּנִיזוּ, וְיֵהֵב חִידוּ וּקְיִימָא לְכֻלָּא.  
בְּרְזָא דְשֵׁם אַהִי"ה, שְׁלִימוּ דְכָל שְׂמָהָן. רְזָא דְרְתִיכָא קְדִישָׁא, בְּרְזָא  
דְאַרְבַּע זִיווּן דְעֵלְמָא עֵילָאָה. רְזָא דְאַרְבַּע שְׂמָהָן דְכֻלִּילִין בְּחַד.  
תְּלַת שְׂמָהָן עֵילָאִין, וְחַד דְאַתְחַבֵּר עֲמָהוּן בְּכֻלָּא חַד.

ו"ה, רְזָא טְמִירָא עֵילָאָה. כְּלָלָא דְכֻלָּא, רְקִיעַ עֵילָאָה טְמִיר דְקִימָא בְּגְנִיזוּ.  
וְחַד סְפִירָא גְּנִיזָא טְמִירָא דְכֻלָּא עֲלֵיהּ. הֵאֵי אִיתְאַחַד וְלָא אִתְאַחַד  
בְּמָה דְלָא אֲתִידַע, וְלָא קִימָא בְּסוּכְלַתְנּוּ. רְזָא דְכֻלָּלָא. כְּלָלָא דְכֻלָּא.  
בְּרוּךְ הוּא וּבְרִיךְ שְׁמִיהּ לְעֵלְמָא וּלְעֵלְמֵי עֲלְמִין. לְתַתָּא כַּד אֲתַפְשֵׁט שְׂמָא  
דָּא, אִיהוּ ו' בְּאַתְרֵיהּ דְאַלְפָּא, בְּרְזָא חֲדָא. כְּדִין אִיהוּ רְקִיעַ לְתַתָּא, כְּגִוּוֹנָא  
דְלַעֲיִלָּא, וְחַד אֲבָן סְפִירָא לְעֵילָאָה עַל גְּבִי הַהוּא רְקִיעָא וְדָא אִיהוּ רְזָא ה'  
דְאַתְפְּרָשָׁא שְׂמָא לְתַתָּא, בְּרְזָא יְהו"ה.

וְלְזִמְנִין דְאַתְחַבֵּר בְּשְׂמָא דָּא אֶת ו'. וְאִיהוּ כְּלָלָא חֲדָא, הוּא וּבֵית דֵינּוּ  
וּכְלָלָא חַד, רְזָא דְרִזִין גּוּ שְׂמָהָן קְדִישִׁין.

נְטוּי עַל רֵאשֵׁיהֶם מְלַמְעָלָה, רְקִיעַ פְּרִישׁ לְעֵילָאָה, דְלָא יְכִילִין חֵיות לְמַנְדַּע  
וּלְאַסְתְּפֻלָּא, דְכֻלָּא אַחִיד דָּא בְּדָא, רְזָא דָּא סִימְנָא בְּעֵלְמָא, בְּר נֶשׁ  
לָא יְכִיל לְמַחְמֵי לְרֵאשֵׁיהּ, וְאַף עַל גַּב דְאִיהוּ הוּא, כָּל שְׂפָן מֵאן דְסָתִים  
בֵּיה.

הֵאֵי רְקִיעָא עֵילָאָה, לִית בֵּיה דִּיוֹקְנָא כְּלָל. לִית מֵאן דְאַסְתְּפֻל מִתְּמָן  
וּלְהֵלָאָה, כּוּלָּא סָתִים וְחָתִים בְּגוּשְׁפִּנְקָא. רְקִיעַ פְּרִישׁ עַל גְּבִי רֵישֵׁי

דחיון לעילא, מזונא דילהון נטיף מההוא רקיעא. ולתתא פלהו קיימין בקיומא, מתחות האי רקיע.

רקיע דא תליין ביה תלת שמהן לעילא, כמא דמתפרשא לתתא, קדוש, רחום, חנון, פנוי שמהן קדישין. סתימין לעילא ברזא דלתתא, פלא פגיונא דא מן דא.

אלין שמהן, גו רזי מהימנותא רזא דילהון. פל אינון פנוי שמהן, תליין ברזא דשמהן קדישין אלין, דאיקרון חיון טמירין, מחפין על שמהן דלגאו, ומעפפן באלין, ואתחפין באלין. קודשא בריה הוא איקרי בהו. ודא איהו דכתיב, (שה"ש ה ג) פשטתי את כתפתי, לאתקנא לגבה.

מהאי רקיע ולתתא, תליין אינון פינויין, לאתחפיא בהו רזא דשמא קדישא. מהאי רקיע ולעילא, לא תליין פינויין. הדא הוא דכתיב, ותחת הרקיע פנפיהם ישרות אשה אל אחותה. בגין לאתחפיא בהו אינון טמירין עילאין ברזי שמהן קדישין.

בנפום, פסויין לאתפסא שמהן בטמירו. ולזמנא דאתי, לא יתפסה רזא דשמא קדישא, דכלהו זפאה קשוט ינדעון באתגלליא, ולא מגו פינויין. ורזא דא כתיב (ישעיה ל כ) ולא יפנה עוד מוריה והיו עיניו ראות את מוריה.

לאיש שתיים מכסות להנה. תרין אינון לכל חד וחד לאתפסא בהו. ההוא דימינא, אית ליה חד דימינא וחד דשמאלא. לההוא דשמאלא אית ליה חד דשמאלא. וחד דימינא. וכן פלהו פלילן אלין באלין לאתחפיא בהו.

גויתיהם, רזין דלגאו, בשמהן קדישין. דמנייהו רזא דגופא דילהון. ועם פל דא, אלין פגיונא דאלין. הדא הוא דכתיב, ואשמע את קול פנפיהם פקול: אל, אלהים, יהוה. דכנפיהם: גדול, גבור, ונורא. האי ברזא דרזין לעילא, לאטמרא פלא בגניזו. לתתא קיימין בחיזו גרפין, גו שעורא, בחמש מאה פרסי דשיעורא. ואינון גרפין בחיזווא.

הכא אית חמש קולות, לקבל חמש עילאין סתימין. דכתיב, ואשמע את קול פנפיהם פקול מים רבים פקול שדי בלכתם קול המלה פקול מחנה. קול פנפיהם, דהא באינון פינויין אית שמא חד, מההוא שמא דאיהו מאינון שמהן דלגו. ומאן איהו. אל. דהא שמא דא אזל באינון פינויין ודא איהו שמא, פשמא דמים רבים. ומהכא אתפרש שמא דא לתתאי.

בְּקוֹל שְׂדֵי, אֱלֹהִים. דְּשָׂמָא אַתְּבְּנִי בְּתַתְּאִי, וְאַתְּחַתִּים בְּתַתְּאִי, אַלְק"י. קוֹל  
הַמֶּלֶךְ, הָ, דָּא שְׂמָא דְאַקְרִי אַלר"ה, וְשָׂמָא דָּא אַתְּבְּנִי בְּבִי דִינָא לְתַתְּאִי,  
בְּאַתְר (דף מח ע"א) דְזְכוּתָא שְׂרִיא. כְּקוֹל מַחְנָה, דָּא שְׂמָא דִיעֶקֶב שְׂרִיא בֵּיה.  
דְּכַתִּיב, (בראשית לה ג) מַחְנָה אֱלֹהִים זֶה.

תו, קוֹל דָּא, מְחַפֵּיין חַד גּוּפָא, לְאַפְרָשָׂא דָּא מִן דָּא, לְאַשְׁתַּמוּדְעָא,  
וְלְאַתְחַבְּרָא גּוּפָא חַד הַכָּא, וְגוּפָא חַד הַכָּא. כְּמָה דָּאֵת אָמַר לְאִישׁ  
שְׂתִים חוֹבְרוֹת אִישׁ. מְחַבְּרִין אִישׁ, לְאַשְׁתַּמוּדְעָא וְלְאַפְרָשָׂא דָּא מִן דָּא.  
וְתָרִין אַחְרָנִין מְחַפֵּיין לְגוּפָא, וְשְׂתִים מְכַסּוֹת אֵת גּוֹיּוֹתֵיהֶנָּה. וְכִלְהוּ גְלִיפִין  
מְחַקְקִין, בְּאַתְרוּן דְרִזָּא דְשָׂמָא קְדִישָׂא, בְּאַרְבַּעִין וְתָרִין אַתְרוּן. תְּחוֹת  
תָּרִין אַבְנִין עֵילָא וְתַתְּאִי, לְאַשְׁתַּמוּדְעָא קוּדְשָׂא בְרִיךְ הוּא בְּשָׂמִיָּה בִיקְרִיָּה  
לְמַהוּי חַד.

אַרְבַּעִין וְתַמְנַיָּא רְתִיכִין טְמִירִין בְּגַרְמִיָּהוּ, טְמִירִין בְּסִטְרָא דֵּההוּא אָדָם  
דְּשְׂרִיא עַל פְּרִסְיָא, בְּרִזָּא דְאַרְבַּעִין וְתַמְנַיָּא אַתְרוּן. וּמֵאַתָּן אַחְרָנִין  
גְלִיפִין בְּגַרְמִיָּהוּ, לְקַבֵּל שְׂיִיפִין דְגּוּפָא, וְכִלְהוּן שְׁלֻטִין עַל פְּרִסְיָא לְתַתְּאִי,  
כְּחוּשְׁבֵן פְּקוּדֵי אוּרִיָּתָא, בְּרִזָּא דְזְכוּר.

הַהוּא אָדָם נָטִיל לְכָל הַיַּי פְּקוּדֵי, וְלְכָל הַיַּי רִזִּין דְשְׂיִיפִין דְגּוּפָא, וְאוֹתִיב  
בְּרִזָּא דִילְהוּן לְגוּ פְּרִסְיָא קְדִישָׂא. וּבְהוּ אֶסְתַּלְקַת פְּרִסְיָא, בְּתַלַּת  
מָאָה וְשְׂתִין וְחַמְשָׁה פְּקוּדֵין אַחְרָנִין בְּרִזָּא דְשְׂמוּר.

בְּרִסְיָא עֵילָאָה, אֶפִּיק פֶּל אֵינוֹן, מְגוּ חַד מְבוּעָא טְמִירָא גְנִיזָא דְאַתְגְּנִיז  
דְשְׁלֻטָא עֲלֵיהָ. הַהוּא מְבוּעָא לִית מֵאן דִּידַע לִיה וְלִית מֵאן  
דְּאַסְתַּפֵּל בֵּיה. עֲלֵיהָ כְּתִיב (איוב כח כא) וְנַעֲלַמָּה מַעֲיַנִּי כָּל חַי וּמַעוֹף הַשָּׁמַיִם  
נִסְתַּרְהָ, (שם יג) לָא יֵדַע אֲנִישׁ וְגו'.

וְכַתִּיב (מ"א י ט) שֵׁשׁ מַעְלוֹת לְכַפָּא, אֵלִין שֵׁיט סִיטְרִין לְתַתְּאִי, כְּגוּנָא דְשֵׁיט  
סִטְרִין לְעֵילָא. שֵׁשׁ מַעְלוֹת לְכַרְסֵיָּא עֵילָאָה. שֵׁשׁ מַעְלוֹת לְכוּרְסֵיָּא  
תַתְּאָה. אֵלִין וְאֵלִין, לָא יְכַלִּין לְאַסְתַּפֵּלָא וְלַמְנַדַּע, לִיקְרָא דְכַרְסֵיָּא  
דְעֵלֵיָּהוּ. פֶּל שְׁפִין לְמֵאן דְשְׂרִי עַל פְּרִסְיָא. כְּלָהוּ בְּאַיְמָתָא בְּדַחִילוּ, תְּחוֹת  
פְּרִסְיָא קִימִין. נְטֻלִין פְּרִסְיָא עֲלֵיָּהוּ, וְלָא יֵדַעוּ, לְאֵן אַתְר מְתַחַבְּרָאן  
גּוּפִין, כְּמָה דָּאֵת אָמַר, חוֹבְרוֹת אִשָּׁה אֶל אַחוּתָהּ פְּנִיָּהֶם, בְּגִין לְסַלְקָא  
לָהּ. וְכַדִּין פֶּל אֵינוֹן פִּינוּיִין דְמְכַסֵּיִן לְשִׂמְהֵן קְדִישִׁין, שְׁלֻטִין בְּשָׂמִיָּהוּ,  
וְאַקְרִי קוּדְשָׂא בְרִיךְ הוּא בְּכַנּוּיָּא.

וְכַד קִימָא פְּרִסְיָא בְּכִינוּיָּא דְחַדְדוּהָ, בְּאַתְר דְאַצְטְרִיךְ, כְּדִין אֵינוֹן חִינוּן  
תְּרַפִּינָה פְּנִיָּהֶם, וְלָא שְׁלֻטִין בְּאַיְנוֹן פִּינוּיִין, וְחַדְדוּהָ דִילְהוּן בְּהַהוּא

זמנא, דאינון פינויין תרפינה פנפיהם. דהא פדין קודשא בריה הוא אקרי בהון בשמהן אחרנין קדישין עילאין.

הדא הוא דכתיב, בעמדם, על קיומיהו. בעמדם, דלא נטלין. אלא דחדאן מחדוה דקדושא. ונהרין, מגו נהירו דנטלין מפורסין. ועל דא כתיב, תרפינה פנפיהן. ושלטין שמהן אחרנין עילאין קדישין, דקודשא בריה הוא איקרי בהו.

וארא פעין חשמל כמראה אש בית לה סביב וגו'. וארא, דהא אסתלק מניה ההוא חיזו, דחמי לפום שעתא. בגין כך אמר וארא, ולא כתיב ואראה.

בעין חשמל, ולא חשמל. פעין: פגוון מלהטא מנצצא, סלקא בגונוי. פעין: פגוונא דעינא דלא יכיל לאסתפלא באסתפלותא, אלא סתים ופקיחא פקיחא וסתים, הכי איהו חשמל.

ואית חשמל סתים, דלא אתחזי כלל, אלא מגו מראה סתימא, דלית מאן דיכיל לקיימא ביה, ולאשתמודעא ביה כלל. ואית חשמל דקיימא בגוונין, גו נציצו לאנהרא ולאסתפלא לפום שעתא. ודא איהו לתתא, דהא לעילא לא כתיב וארא, אלא ואראה. ודא חשמל דאתחזי בגוונין, גוון ארגוונא, ירוק, אדם, לבן. סלקא דא, ונחתא דא. נציץ ולהיט, סלקא ונחתא.

ובגין כך כתיב, פעין חשמל, ולא כתיב וארא חשמל, ולא וארא החשמל, דלאו איהו חשמל, אלא פגוונא דיליה. פגוון דאתחזי, הכי גונוי. חשמל דא איהו נהירו, דנקיט נהירו בגוניה, ההוא נהירו דאתחזי באינון נציצין, נהירו אחרא דקיק, זהיר ונציץ תיר אית בגוניה, והאי דקאמר הכא, לאו איהו חשמל, אלא פעין חשמל.

בחיוו דקדמא מה כתיב. ואש מתלקחת ונוגה לו סביב, ולבתר, ומתוכה פעין החשמל. והכא בקדמיתא פעין חשמל, ולבתר כמראה אש בית לה סביב, מאמצעיתא דגופא לעילא, ומאמצעיתא דגופא לתתא. ותלת גוונין הכא, חשמל בקדמיתא. ולבתר אש לגו מינה. ולבתר נוגה. ואינון רזין גליפין גו שמא קדישא. אדנ"י בקדמיתא, פעין חשמל. אלהים לבתר, כמראה אש בית לה. יהו"ה לגו מפולא, ונוגה לו. וכלהו תלת גליפאן, גו האי רזא, פלילין בחד, למהוי פולא חד דא בדא. ועל דא יחזקאל אסתפל לעילא, ואסתפל לתתא, גו מהימנותא, ברזין עילאין. כמראה מתניו וגו'.

## פִּרְשַׁת יִתְרוֹ

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאִמּוֹ. אִיהוּ בְּלַחֲדוּדֵי בְּדִיבּוּרָא  
 חֲדָא וְהָא אוֹקִימָנָא, אֲנֹכִי וְלֹא יִהְיֶה לָּךְ בְּדִיבּוּרָא חֲדָא אֲתֵאמְרוּ.  
 וְכִי הִנֵּי, וְתוּ לֹא, אֶלָּא הִנֵּי כְּלָלָא דְכֹלָא, הִנֵּי כְּלָלָא דְכָל אוֹרִייתָא וְהִכִּי  
 נִמְי זְכוֹר וְשְׁמוֹר. וּבְגִין דְּזְכוֹר וְשְׁמוֹר אֵינוֹן כְּלָלָא דְכֹלָא, נִקֵּט הִנֵּי  
 דְּאֵינוֹן כְּלָלָא. זְכוֹר וְשְׁמוֹר. אֲנֹכִי, זְכוֹר. לֹא יִהְיֶה לָּךְ, שְׁמוֹר. וְכֹלָא  
 בְּדִיבּוּרָא חֲדָא.

מֵאִי בְּדִיבּוּרָא חֲדָא. הִכִּי הוּא וְדָאִי, בְּדִיבּוּרָא חֲדָא וְלֹא בְּתַרְיִן. בְּגִין דְּהָא  
 דְּבוֹר, אִיהוּ אֲתַפְּלִיל מִכְּלֵהוּ קָלִי. וְאִיהוּ דְּהוּה אֲמַר בְּתוֹקְפָא וְחִילָא  
 דְּכֹלָהוּ, דְּכָל חַד וְחַד הוּא בְּטַשׁ בִּיהַ בְּלַחֲשֵׁוּ, וְאִיהוּ הוּה אֲמַר.  
 וּבְגִין דְּכֹלָהוּ הוּוּ בְּלַחֲשֵׁוּ וְלֹא אֲשַׁתְּמַעוּ, פְּתִיב וְכָל הָעַם רוֹאִים, וְלֹא  
 כְּתִיב וְכָל הָעַם שׁוֹמְעִים, בְּגִין דְּלֹא אֲשַׁתְּמַעוּ כְּלָל, אֶלָּא כֹּלָהוּ הוּוּ  
 אֲתִיָּין, וְכָל חַד וְחַד נִשְׁיָק לְהָאִי דְּבוֹר בְּלַחֲשֵׁוּ, כְּמֵאֵן דְּנִשְׁיָק בְּחֻבִּיבוּ  
 דְּרַחֲמֵימוֹתָא, וְלִבְתַּר הָאִי דְּבוֹר פְּרִישׁ, וְאֲמַר מְלָה, וְאֶכְרִיז לָהּ.

וְעַל דָּא פְּתִיב וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, דְּאֵינוֹן כְּלָלָא דְּזְכוֹר  
 וְשְׁמוֹר אֲנֹכִי וְלֹא יִהְיֶה לָּךְ. אֲנֹכִי כְּלָלָא דְּכָל פִּיקוּדֵי אוֹרִייתָא, דְּאֵינוֹן  
 בְּכָלֵל זְכוֹר, וְאִיקְרוּן מִצּוֹת עֲשֵׂה. אֲנֹכִי כְּלָלָא דְּדְּכַר וְנוֹקְבָא כְּחֲדָא.  
 וּמֵאֵן דְּאֲמַר דְּאִיהוּ רְזָא דְּכוֹרְסִיָּא, לָאו אִיהוּ כּוֹרְסִיָּא בְּלַחֲדוּדֵיהִי, וְלָאו  
 הִכִּי, דְּהָא רְזָא דְּזְכוֹר אִיהוּ, וְאִיהוּ דְּכוֹרָא. אֲבָל אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ  
 דְּכוֹרָא, כְּלָלָא דְּדְּכַר וְנוֹקְבָא כְּחֲדָא אִיהוּ.

וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָא שְׁפִיר, אֲבָל אֲנִי, דָּא רְזָא דְּבְרִית קְדִישָׁא, יְסוּדָא דְּעֵלְמָא.  
 כ' אֲתַפְּלִיל בְּגוּיָה, דָּא אִיהוּ רְזָא דְּנוֹקְבָא. וּבְכָל אֲתַר כ', דָּא אִיהוּ  
 נוֹקְבָא דְּאֶקְרִי פְּתַר.

וּבְגִין כֶּף (דף מח ע"ב) כְּלָא אִיהוּ כְּחֲדָא, רְזָא דְּדְּכַר וְנוֹקְבָא כְּחֲדָא, וְכֹלָא  
 אֶקְרִי זְכוֹר, דְּהָא דְּכַר לָאו אִיהוּ בְּלַחֲדוּדֵי, וְנוֹקְבָא אוּף הִכִּי לָאו  
 אִיהוּ בְּלַחֲדוּדֵהָא, וְלְעֵלְמִין לֹא אֲתַפְּרִשֵׁן דָּא מִן דָּא. זְכוֹר אֲתִיָּא בְּנוֹקְבִיָּה,  
 שְׁמוֹר אֲתִיָּא אוּף הִכִּי בְּרְזָא דְּוֹא"ו, דְּאִיהוּ דְּכוֹר"א. בְּגִין דְּלֹא מִתַּפְּרִשֵׁן  
 דָּא מִן דָּא.

אֲנֹכִי כְּלָלָא דְּדְּכַר וְנוֹקְבָא כְּחֲדָא, וְכֹלָא אִיקְרִי זְכוֹר. מֵאִי טַעְמָא, בְּגִין  
 דְּאִיהוּ נְטִיל לְנוֹקְבָא, וְאֲכִלִּיל לָהּ בְּגוּיָה. וְעַל דָּא לֹא אִידְפַּר אֶלָּא  
 אִיהוּ בְּלַחֲדוּדֵי. וְכַד אִיהוּ אֲמַשִּׁיכַת לְבַעֲלָהּ בְּהֲדָה, וְאֲתִי אִיהוּ לְגַבְהָ, כְּמָה  
 דְּאֲתִי אֲמַר (שה"ש ג ד) עַד שֶׁהִבְאִתִּיו אֶל בֵּית אִמִּי, כְּדִין אִיהוּ נְטִילָא שְׁמָא,



וּכְלָא אִיקְרִי שְׁמוֹר. מֵאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִיהִי אִמְשִׁיכַת לֵיהּ לְגַבְהָ, וְנִטְלַת לֵיהּ. כְּדִין כַּל בֵּיתָא קְיִימָא בְּרִשׁוּתָהָא, וְלֹא אֲדַכְּרַר אֶלְא אִיהִי בְּלַחֲוֹדָהָא, וְלִעְלָמִין לֹא מִתְפָּרְשִׁין דָּא מִן דָּא.

אֲנָכוּ, רְזָא דְרִזִּין לִידְעֵי חֲכָמְתָא. בַּהֲהוּא שַׁעְתָּא דְאַלִּין אֲתוּוֹן נִפְקוּ בְּרִזָּא דְכֻלִּיל כַּחְדָּא, נִפְקָא בּוּצִינָא לְגַלְפָּא מִשְׁחָתָא. מְדִיד בְּסִטְרָא דָּא עֶשֶׂר אַמִּין, וְנִפְקוּ זִיקִין, בְּזִיקִין שְׁבַעִין וַתְּרִין. וְאַתְלַהֲטִין שְׁבִיבִין, נְצִיצִין סְלִקִין וְנַחְתִּין. לְבַתֵּר, אֲשַׁתְּכּוּ, וְקִימִי בְּסִלִּיקוּ לְעִילָא לְעִילָא. מְדִיד בְּסִטְרָא אַחְרָא עֶשֶׂר אַמִּין, וְנִפְקוּ אוּף הַכִּי זִיקִין, בַּהֲהוּא גּוּוּנָא קַדְמָאָה, וְכֵן לְכָל סִטְרִין.

אֲתַפְּשָׁטָא בּוּצִינָא וְסַחְרָא סַחור סַחור, וְאַתְלַהֲטִיטוּ שְׁבִיבִין נְצִיצִין, וְסִלִּיקוּ לְעִילָא לְעִילָא, וְאַתְלַהֲטִיטוּ שְׁמִיָּא. וְכָל חֵיילִין עִילָאִין כְּלָהוּ, אֲתַלְהִיטוּ וְאַתְנַצִּיצוּ כַּחְדָּא.

סַחְרָא בּוּצִינָא לְבַתֵּר מִסִּטְרָא דְדָרוּם וּמְדִיד וְסַחְרָא מִתְמָן לְמִזְרַח, וּמִמִּזְרַח לְצַפּוֹן, עַד דְּאַסְחַר וְתָב לְסִטְרָא דְדָרוּם כְּדָבְקֵי מִיתָא.

לְבַתֵּר מִתְגַּלְגְּלָא בּוּצִינָא לְאַסְתְּלָקָא, וְזִיקִין וְשְׁבִיבִין אֲשַׁתְּכּוּ, וְכְדִין נִפְקוּ אֶלִּין אֲתוּוֹן מְחַקְקִין מִתְלַהֲטִין נְצִיצִין, כְּדַהֲבָא כְּדַהֲבָא אֲתַלְהִיט בְּנְצִיצוּ. כְּהֵאֵי אוּמְנָא כְּדַ מְצַרְף כְּסָפָא וְדַהֲבָא, וְאַפִּיק לֹוֹן מְגוּ אֲשָׂא מְלַהֲטָא, בְּרִיר וְצַרִּיף כּוּלָּא. הַכִּי נְמִי נִפְקִי אֲתוּוֹן, צַרִּיפִין בְּרִירִין מְגוּ מִשְׁחָתָא דְּבוּצִינָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (תהלים יח כא) אֲמַרְתָּ ה' צְרוּפָה. כְּמֵאן דְּמְצַרְף כְּסָפָא וְדַהֲבָא.

כְּדַ נִפְקוּ אֶלִּין אֲתוּוֹן, נִפְקוּ כְּלָהוּ צַרִּיפִין, מְחַקְקִין, בְּרִירִין, נְצִיצִין, מְלַהֲטִין. וְיִשְׂרָאֵל כְּלָהוּ הוּוּ חֵמָאן לֹוֹן דְּהוּוּ פְּרַחִי בְּאַוּירָא, וְאַזְלִין לְכָל סִטְרִין, וְאַתּוּ וּמִתְחַקְקִין עַל לִוְחֵי אַבְנֵיָא.

וְתָא חֲזִי כְּדַ הוּוּ נִפְקִי אֶלִּין אֲתוּוֹן בְּרִזָּא דְכֻלְלָא דְדַכְּר וְנוֹקְבָא, בְּרִירִין מְחַקְקִין. חַד אֶת הָהּ סְלִיק עֲלֵיהּ, דְּהָהּ רִשִׁים וְגַלְיָף לְהַנִּי אֲתוּוֹן, וּמְעֵטֵר לֹוֹן, וְהָהּ אֶת אָזִיל בְּכוּלָּהּ, מְרִישָׂא (נ"א מְרִישָׂא) דְּבוּצִינָא אֲתַגְּלִיף. וְהָהּ אֶת אִיהּ אוּת ו', דְּהָהּ סְלִיק עַל כָּל אֲתוּוֹן אַחְרַנִּין, וְגַלְיָף לֹוֹן עַל כָּלָּא.

וְרִזָּא דָּא, וְכָל הָעָם רוּאִים אֲ"ת ה"קוּלוֹת וְאֲ"ת ה"לְפִידִים וְאֶת קוּל הַשׁוֹפָר. אֶת הַקּוּלוֹת, אֶלִּין אֵינּוֹן אֲתוּוֹן אַחְרַנִּין, דְּהוּוּ נִפְקִין מֵאֵינּוֹן קוּלוֹת כְּדַקְאֲמָרִין, וְאַתְחַזִּין בְּאַוּירָא לְעִינֵיהוֹן דְּכָלָּא.

דְּכְתִיב אֶת הַקּוּלוֹת, וְלֹא כְתִיב וְכָל הָעָם רוּאִים הַקּוּלוֹת, אֶלְא אֶת הַקּוּלוֹת, אֶלִּין אֵינּוֹן אֲתוּוֹן דְּהוּוּ נִפְקִי מִנֵּיהּ. וְאֶת קוּל הַשׁוֹפָר, דָּא אֶת

ו', דְהוּה סָלִיק עַל כָּל אֲתוּוֹן, וְגַלְיָה לֹוֹן, כְּמָא דְאִיתְמַר. בְּגִין דְרִזָּא דְאָת  
ו' אִיקְרִי קוּל הַשׁוּפֵר, וּבְגִין כְּד פְתִיב רוּאִים. וְכַד שְׁמַעוּ לָא שְׁמַעוּ אֶלְא  
קוּל מִלּוּלָא חֲדָא, דְכְתִיב (דְבָרִים ד' יב) קוּל דְבָרִים אַתֶּם שׁוֹמְעִים, הַהוּא קוּל  
דְאִיקְרִי דְבָרִים, דְהוּא הָהּ אָמַר מְלָה בְלַחֲדוּדֵי.

וְאִתְּרָא עַל גַּב דְכָל יִשְׂרָאֵל חֲמוּ יִקְרִיָה דְקוּדְשָׁא בְרִיָּה הוּא, לָא הוּוּ חֲמָאן,  
אֶלְא כְּמָאן דְחָמִי מְגוּ עֲשִׂישִׂתָא, וְהוּוּ מְסַתְפָּלָן לְמַנְדַּע חֲכַמְתָּא בְּאִינוּן  
אֲתוּוֹן דְהוּוּ נַפְקִי. וְהוּוּ חֲמָאן נְהִירוּ דְנְהִיר מְגוּ נְהִירוּ אֲחֲרָא. וְעַל דָּא  
כְּתִיב, (שִׁם ד' טו) כִּי לֹא רָאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה.

אֲנָכִי רִזָּא דְזְכוּר, רִזָּא דְדְכוּרָא, דְבִטְשׁ וְאֲנְהִיר לְדְבוּר, וְנַפְקִי אֶלִין אֲתוּוֹן  
לְאֲתַעֲטְרָא, וּבְאֶלִין אֲתוּוֹן הוּוּ חֲמָאן, וְהוּוּ שְׁמַעִין מְלָה דְאִיקְרִי אֲנָכִי,  
דְאִיהוּ אֲסַתְפְּלוּתָא הוּוּ חֲמָאן מְנִיָּהוּ. שְׁמִיעָה דְתִיבּוּתָא דִילְהוּן, הוּוּ  
שְׁמַעִין.

דְכְתִיב קוּל דְבָרִים אַתֶּם שׁוֹמְעִים. הוּא שְׁמִיעָה, לְמַעַבְד דְבָרִים, מְאִינוּן  
אֲתוּוֹן דְהוּוּ חֲמָאן. וְאִתְּרָא עַל גַּב דְקוּל דְבָרִים אִיהוּ, וְאִיהוּ הָהּ  
מְמַלֵּל, לָא הָהּ מְמַלֵּל אֶלְא מְלָה, דְאִינוּן אֲתוּוֹן, כְּמָא דְאִיתְמַר.  
אֲנָכִי הֲכָא אִיהוּ רִזָּא כְּלָל. וּפְרַט, יְהוּ"ה אֱלֹהֵיךָ. ה', רִזָּא דְזְכוּר. אֱלֹהֵיךָ,  
רִזָּא דְשְׁמוּר. וְעַל דָּא הֲכָא כְּלָל וּפְרַט, וְאִירִיָּתָא בְרִזָּא דָּא מְתַעֲטְרָא.  
בְּכָלֵל וּפְרַט, כְּלָלָא דְכָל אִירִיָּתָא. וְכָל פְּקוּדֵי אִירִיָּתָא. בְּגִין דְאִיהוּ כְּלָלָא  
דְזְכוּר וְשְׁמוּר כְּחֲדָא.

כְּמָא דְאִירִיָּתָא בְּסַפְרָא דְשְׁלֵמָה, בְּגִילּוּפָא דְעִיטוּרָא דְאֲתוּוֹן. אֲנָכִי: א"י  
דְכַר. נ"כ נּוֹקְבָא. וְשְׁפִיר אִיהוּ, וְהָכִי קָאָמַר, אֲנִי דְכַר וְנוֹקְבָא כְּחֲדָא,  
דְהָא נּו"ן כְּפּוּפָה אִיהוּ נּוֹקְבָא בְּכָל אֲתַר. אוּף הֲכָא אֲנָכִי כְּלָא כְּחֲדָא.  
אֲמַאי נְקֻט אֲנָכִי, וְלֹא אֲנִי. אֶלְא נ"כ תְּרִי נּוֹקְבֵי אִינוּן, וְתַנִּינָן, כְּגוּוּנָא  
דְשְׁכִינָה לְתַתָּא, אוּף הָכִי שְׁכִינָה לְעֵילָא. וְכָלָא אֲשַׁתְּכַח בְּמַלְת  
אֲנָכִי, בְּחִיבּוּרָא חֲדָא. אֲנָכִי כְּלָלָא דְזְכוּר, רִזָּא דְכָל מְהִימְנוּתָא, כְּלָלָא  
דְעֵילָא וְתַתָּא. יו"ד: לְעֵילָא לְעֵילָא, רִאשִׁיתָא דְכָל מְהִימְנוּתָא. נ"כ: תְּרִין  
נּוֹקְבֵי, עֵילָאָה וְתַתָּאָה, תְּרִין עֲלָמִין עֵילָא וְתַתָּא. א: רִזָּא דְקוּ אֲמַצְעִיתָא,  
דְנֻטִיל מְכָל סְטְרִין, מְעֵילָא וּמְסְטְרוּי. וְעַל דָּא הֲכָא אֲשַׁתְּכַח כָּל רִזָּא  
דְמְהִימְנוּתָא.

וּבְגִין דְהֲכָא תְלִיא כְּלָא, בְּחִיבּוּרָא חֲדָא, בְּכָלֵלָא חֲדָא, שְׁאִרֵי בְהִאי מְלָה,  
לְאֲעֲטְרָא רִזָּא דְאִירִיָּתָא בְּמְלָה דָּא אֲנָכִי, כְּלָלָא דְכְּלָא. ה' אֱלֹהֵיךָ,  
פְּרָטָא דְכְּלָא, שְׁמָא שְׁלִים, דְאֲתַגְלִיף עֲלֵיהוּ דִישְׂרָאֵל תְּדִיר.

תָּא חֲזִי (כְּרַאשִׁית ב' ד) ה' אֱלֹהִים, שְׁם מְלָא, עַל עוֹלָם מְלָא. דְקִימָא אִיהוּ

בְּלַחֲדוּדֵי, וְאַתְעֲטִיר בְּגוּיָהּ. בְּגִין דְּלֹא אֶשְׁתַּכַּח בְּהֵוָה (דף מט ע"א) זִמְנָא  
עָמָא וְלִישָׁן, עַל מַה דְּאַתְעֲטִיר. וּבְגִין כְּךָ הָוָה מִתְעֲטֵר בְּגוּיָהּ, וְאַקְרִי ה'  
אֱלֹהִים.

בִּיּוֹן דְּאָתוּ יִשְׂרָאֵל, וְקִיִּימוּ עַל טוֹרָא דְּסִינַי, וְקִבִּילוּ אוֹרֵייתָא, כְּדִין אֶתְעֲטֵר  
שְׂמָא שְׁלִים עַלִּייהוּ דִּישְׂרָאֵל, וְאַיְקָרִי אֱלֹהֵיהּ. וְכַד אָמַר מֹשֶׁה (דברים ו'  
ה' אֱלֹהֵינוּ, בְּגִין דְּאִיהוּ שְׁבָחָא דִּישְׂרָאֵל, וְעַמִּיָּה אֶהְרֵן בְּהֵנָּא רַבָּא, וּבְנוֹי  
דְּמֹשֶׁה מְסֻטְרָא אוֹחְרָא. בִּיהּ הָוָה מִתְעֲטֵר שְׂמָא שְׁלִים יְתִיר מִישְׂרָאֵל,  
וְעַל דָּא הָוָה אָמַר ה' אֱלֹהֵינוּ.

וְעַם כֹּל דָּא אַכְלִיל עַמִּיָּה לְכָל יִשְׂרָאֵל, דְּלֹא פְתִיב ה' אֱלֹהִים, אֲלֵא ה'  
אֱלֹהֵינוּ, כֹּלָּא כְּחָדָא, לְאַתְעֲטֵרָא עַלִּייהוּ. וְעַל דָּא אֶתְעֲטֵרֵן יִשְׂרָאֵל  
עַל טוֹרָא דְּסִינַי, לְמַהוּי שְׂמָא שְׁלִים מִתְעֲטֵרָא עַלִּייהוּ כְּחָדָא, דְּהָא מְקַדְּמַת  
דְּנָא לֹא אַקְרִי ה' אֱלֹהֵיהּ, אֲלֵא ה' אֱלֹהִים.

בִּיּוֹן דְּקִבִּילוּ יִשְׂרָאֵל אוֹרֵייתָא, ם סְתִימָא דְּהָוָה אֶסְתִּים בְּגוּיָהּ, בְּהֵיָא  
שְׁעֵתָא אֶתְפַּתַּח, וְאַתְמַשֵּׁף לְאַנְהָרָא לְתַתָּא, וְלֹאֶתְעֲטֵרָא עַלִּייהוּ  
דִּישְׂרָאֵל. וּמִן אוֹת ם אֶתְפַּתַּח וְאַתְמַשֵּׁף לְאַנְהָרָא לְתַתָּא, וְאַתְעֲבִיד ך'.

וְעַל דָּא תְּנִינָן בְּרִזָּא דְּאַתּוּוֹן, שִׁיעוּרָא דְּאָת ך', כְּשִׁיעוּרָא דְּסְתִימוּ דְּם'  
סְתִימָא. וּמְשִׁיכוּ דְּאָת נו"ן לְתַתָּא, כְּשִׁיעוּרָא דְּכַפְלֵתָא דְּנו"ן כְּפּוּפָה.  
דְּהָא כֹּלָּא בְּרִזָּא חָדָא. וְכֹלָּא הָוָה נְפִיק מֵהֵוָה קוּל דְּבָרִים דְּקֶאֱמְרוּן,  
דְּכְתִיב וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאַמֹּר.

#### סְתִי תוֹרָה

וְתַלְתָּ דְּלֹא עֲבָרִין, הָאִי אִיהוּ בְּאֵת פ' וְאֵת א', וְכֹלָּא פ"א בְּאַשְׁלָמוּתִיהּ.  
אֵת ר' לִית בִּיהּ כֹּלָּל.

שְׁעָרֵי אוּכְמִין, תְּלִיין וְלֹא שְׁעִיעֵן. דָּא אִיהוּ בַר נֶשׁ דְּשְׁתִּיק תְּדִיר. אֲבָל  
פְּקִיחָא אִיהוּ, מְאָרִי דְּלִישָׁנָא בִּישָׂא, מְלוּי בְּרוּגְזָא, פּוּם מְמָלָל  
רְבִרְבָן, אֲצֻלַּח וְלֹא אֲצֻלַּח, מְאָרִי קֶטְטָא בְּבִיתִיהּ, לָא חִיִּישׁ לִיקְרָא דְּבַר  
נֶשׁ, חַד בְּפּוּמִיָּה וְחַד בְּלַבִּיָּה, הַפְּכַפְּךָ בְּלִישְׁנֵיהּ, גְּבִינִין דִּילִיָּה סוּמְקִין  
זְעִיר.

וְאִי קְמִיטָא תַּחֲוֹת עֵינֵיהּ רַב, וְאַזִּיל עַד חוּטְמָא מְסֻטְר יְמִינָא, וְתַרִּין  
תַּחֲוֹתִיהּ, חַד מְנִייהוּ זְעִיר מְאוּחְרָא, דָּא שְׁכִיב בְּגֵדָה מִיּוּמִין זְעִירִין,  
וְחוּבִיָּה רְשִׁים בִּיהּ רְשִׁימִין אֲלִין.

בֵּין כְּתַפּוּי אִית לִיהּ רוּשָׁם חַד, וְאַרְבַּע שְׁעָרִין בִּיהּ, חַד מְנִיָּהוּ בְּאַמְצַעִיתָא  
רַב וְתַלִּי, וְתַלְת אֶחְרַנִּין זְעִירִין. וְעַד לָא הָוָה עֲבִירָה דָּא, הָווּ תַּלְת

זְעִירִין, וְחַד דְּאַתְרָשֶׁם בֵּיה דְקִיק וְזַעִיר מְכַלְהוּ. הַהוּא רוּשְׁם הָהוּ בֵּיה  
מְקַדְמַת דְנָא אוּכְמ, וְאַיְנוּן שְׁעָרִין חִוּרִין כְּלֵהוּ. הַשְׁתָּא לָאו הָכִי, אֶלָּא  
רוּשְׁם אוּכְמ, וְחַד סוּמְקָא כְּרִשִׁמוּ דְטוּלְפָחָא בְּאַמְצָעִיתָא. וְהוּא שְׁעָרָא  
דְאַתְרָבִי בֵּין אַחְרָנִין, רִישִׁיה סוּמְקָא, וְדַא שְׁתָּאֵר חִוּר. אִי תָב בְּתִיּוּבְתָא,  
תְּשַׁכַּח בְּעִינִיה יְמִנָא חַד חִוּרָא, חִוּר גּוּ הַהוּא אוּכְמָא.

בְּמַצְחִיה תְּלַת שְׂרֻטוּטִין עֲבָרִין, וְתָרִין דְלָא עֲבָרִין. הַהוּא רוּשְׁם אוּכְמ,  
וְסַחְרָנִיה חוּטָא סוּמְקָא, וּבְגוּ הַהוּא חוּטָא, חַד שְׁעָרָא דְקִיק זַעִיר,  
וְתַלַּת שְׁעָרִין בְּאַמְצָעִיתָא, כְּלֵהוּ כְּתָדָא. זַעִירָא יַחְפֵּם בְּאוּרִייתָא, יוּלִיף,  
וְלָא יַצְלַח בְּעוּבְדוּי.

וְאִי יְרוּקָא דְעִינָא לָא אַצְטַבַּע כָּל כְּפָה, וְעִינֵי אַכְמִין, וְחַד חוּטָא סוּמְקָא  
זַעִיר, אַעְבַּר בֵּין אִינּוּן גְּוּוּנִין. כְּדִין אִיהוּ בְּאֵת פ' בְּשְׁלִימוּ, וּבְאֵת ר'  
בְּלַחֲדוּי.

בְּמַצְחִיה תְּשַׁכַּח שִׁית שְׂרֻטוּטִין, תְּלַת עֲבָרִין, וְתַלַּת לָא עֲבָרִין. שְׁעָרִיה  
תְּקִיף וְלָא כָּל כְּפָה, תְּלִי וְלָא תְּלִי. הַאי אִיהוּ בְּשְׁלִימוּ לְכָל פֶּר  
נֶשׁ. קְמָצָן אִיהוּ, לִית בֵּיה חִידוּ, וְאַפִּילוּ בְּחֻדְוָה לָא אַתְחִזִי. בְּדוּוּנָא אַתְחִזִי.  
אַטִּים אוּדְנִיה שְׂמַא לִיָּה. בְּשִׁינוּי אִית תְּלַת רַבְרָבִין מְלַעֲלָא, וְיַהֲבִין לוּן  
דוּכְתָא אִינּוּן דְלַתְתָּא, מְהִימָנָא אִיהוּ וְלָא כָּל כְּפָה.

אַנְפוּי אַרִיכִין, וְלָא שְׁפִירִין, קְלִיָּה כְּאִיתְתָּא, וּמְלוּי כְּאִיתְתָּא, מְקַנַּח פּוּמִיָּה  
בְּמְלוּי, אַפְתַּח אַצְבָּעָן דִּידוּי בְּמִילוּלִיָּה. כַּד אָזַל, אַקְדִּים לִיָּה  
בְּלִיתָא דְפֶרְסָאִי, דְלָא יַחֻב בְּר נֶשׁ לְגַפִּיָּה, עָלִיָּה כְּתִיב, (דְּבָרִים כַּד ד) כִּי תוֹעֲבָה  
הִיא לְפָנַי ה'.

עֵינִין יְרוּקִין, וְאַלִין סִימָנִין בֵּיה, וְאַנְפוּי אַרִיכִין שְׁפִירִין, שְׁעָרוּי אוּכְמִין  
וּמְרִיטִין מְלַעֲלָא בְּרִישִׁיָּה. רִישִׁיָּה רַב, כַּד אָזַל כְּפִיָּה רִישִׁיָּה, קְרִיצִין  
דְעִינֵי כְּקַדְמָאָה, עָלִיָּה כְּתִיב (מְשָׁלִי א טו) מְנַע רַגְלֶךָ מִנְתִּיבְתֶם.

עֵינִין רַבְרָבִין וִירוּקִין, דָּא אִיהוּ בְּתָרִין אַתְוּוּן, ר' פ"א, חַד יַחֲדָא, וְחַד  
בְּשְׁלִימוּ. בְּמַצְחֵי שְׂרֻטוּטָא חֲדָא, דְאַזִּיל וְעַבַּר מְסֻטֵר לְסֻטֵר, וְתַלַּת  
אַחְרָנִין אִית דְלָא עֲבָרִין. מַצְחִיָּה רַב. קְרִיצִין דְעַל עִינֵי לָאו רַבְרָבִין.  
בְּדִיקָנִיה שְׁעָרָא טְפִי. דָּא בְּאַנְפוּי שְׁפִירִין סוּמְקָא, שְׁעָרִיה שְׁעִיעַ וְלָא כָּל  
כְּפָה. דְחִיל חֲטָאָה אִיהוּ, רַחִים אוּרִייתָא אִיהוּ, רַחִים לְאַיְנוּן דְמִשְׁתַּדְלִין  
בָּה, חֲדִי בְּכֻלָּא, עֲבִיד טִיבוּ לְכֻלָּא, כְּדִיבָא לְתוֹעֲלִתִיָּה, מְהִימָנָא אִיהוּ לְרִזִין  
דְאוּרִייתָא, טַב אִיהוּ לְמַלִּין דְעֻלְמָא, מֵאן דְאַשְׁתַּתֵּף בְּהִדְיָה לָא אַצְלַח,  
לָא אִיהוּ, וְלָא אַחְרָא. אַצְלַח אִיהוּ בְּלַחֲדוּהִי, דְהָא אֵת ר' גְּרִים.

פְּגִים אִיהוּ בְּרִישִׁיָּה לְעִלָּא, רְשִׁימָא דְחַד מְכַתְּשָׂא דְהוּה לִיָּה תְּמָן, דְעַבַּד

לִיה חַד רַבִּיָא בְּאַבְנָא, בְּלֹא רַעוּ וְכוּוְנָה, וְאַיְכָסִי בְּשַׁעְרָא. וְהָהוּא רִישׁוּמָא  
דְּמַכְתָּשָׂא, כְּגוּוְנָא דְּגִמְלָא יוֹנִי"ת. מְהִימְנָא אִיהוּ לְגַבִּי בְּנֵי נָשָׂא, וְסָלִיק  
לְמַהוּי רִישָׂא דְּעַמָּא, עַד הָכָא רָזָא דְּעֵינִין.

וְאִית רְזִין אַחֲרֵינִין דְּעֵינִין, דְּמַתְּפָרְשָׁן מִינֵיהּ. עֵינִין דְּמַעֲמָקָן וְחֵיכָן,  
דָּא אִיהוּ בְּשָׁלִימוּ דְּאַתּוּוֹן, בְּר דְּקַדְמָאָה ר', וְלִבְתַּר פ'. דָּא אִיהוּ  
בְּר נָש דְּאַצְלַח בְּעוֹבְדוּי.

תִּלְת שְׂרֻטוּטִין בְּמַצְחִיה, מַצְחִיה עֲגִיל, עֵינֵינִי נְהִירִין, מְרַקְמָן עוֹבַד צִיּוֹר,  
דְּכֵינִין, קֵימִין עַל שְׁלִימוּ. שְׁנָאוֹי יִפְלוֹן תְּחוּתִיה, פְּקִיחָא אִיהוּ,  
אַצְלַח בְּכוּלָּא, בְּהִיל בְּעוֹבְדוּי, טַב אִיהוּ עִם בְּנֵי נָשָׂא, מְלוּי בְּקִשְׁיוּ בְּלֹא  
דְּחִילוּ, וְוַתְרָן אִיהוּ, עֲבִיד טִיבוּ, וְלֹא לְשָׂמָה.

שְׁעָרִיה שְׁעִיעַ וְתִלְיָא. (דף טו ע"ב) וְלִישְׁנִיה כְּחַרְבָּא. תְּחוּת עֵינֵינִי קְמִיטִין,  
תִּלְת רַבְרָבִין וְתִלְת זְעִירָן, וְאִי אִית אַרְבַּע זְעִירִין וְתִלְת רַבְרָבִין,  
כְּדִין תְּשַׁפַּח תְּרִין שְׂרֻטוּטִין בְּמַצְחִיה, עֲבָרִין מְסַטֵּר לְסַטֵּר, וְתִלְת דְּמָטוּ  
וְלֹא מָטוּ.

תְּחוּת טַבּוּרִיה קֵימָא רִישׁוּמָא חַד, צִיּוּרָא דְּרִישָׂא דְּבַר נָש, אוּכְם וְחֵיּוֹר  
תְּרִין שְׁעָרִין תִּלְיִין בִּיה. הָהוּא בְּר נָש אַתְּפָשָׁל בְּאִיתָת גָּבַר מִיּוּמִין  
רְחִיקִין, וְלֹא תָב מְהֵהוּא חוּבָא. מְרַעִין רְדָפִין אַבְתְּרִיה. וְעַל דָּא חַד מְאִינוֹן  
מְרַעִין, דְּצָרִיף לְאוּשְׁדָא שְׁתָּן וְלֹא יָכִיל. דְּעַד כְּעַן הָהוּא חוּבָא תִּלְיָא  
בְּקַדְלִיה דְּנַחַש עֲקִימָא, וְשָׁלִיט עָלֶיהָ בְּדָא. וְדָא לְסוּף יוּמִין דְּסִיבוּ.

וְאִי תָב בְּתִיּוּבְתָא, בּוּזְמָנָא דָּאִיהוּ בְּחִילִיה, הָהוּא רִישׁוּמָא אַזְעִירַת דְּיוּקְנָאָה,  
וְשְׁעָרִין לֹא תִלְיִין בִּיה כָּלֵל. וְאִי תָב בְּתִיּוּבְתָא בְּסוּף יוּמוּי, כְּד מְרַעִין  
רְדָפִין אַבְתְּרִיה, כְּדִין הָהוּא רִישׁוּמָא קְמִיט, וְשְׁעָרִין תִּלְיִין בִּיה, וְהָהוּא  
מְרַעָא לֹא אַעֲדִי מְנִיה, מְגוּ דְּתִלְיָא בְּקַדְלִיה דְּנַחַש.

בְּגִין דְּהָהוּא נַחַש, כִּיּוֹן דְּאַחִיד הָהוּא חוּבָא עַל קַדְלִיה, לִית מֵאן דְּיַתִּיר  
קִשְׁרָא מְקַדְלִיה. בְּגִין דְּהָהוּא נַחַש לִית לִיה רְשׁוּת בְּיוּמֵי דְּעוּלִימוּ  
דְּבַר נָש לְקִשְׁרָא הָהוּא חוּבָא עַל קַדְלִיה. וְקִשְׁרִין לִיה בְּקִשְׁרִין תְּקִיפִין.  
וְאִיהוּ רְדִיף אַבְתְּרִיה דְּהָהוּא בְּר נָש, וּמְלָקִי לִיה בְּהָהוּא בְּרִית דְּחַב בִּיה.  
וְאִף עַל גַּב דְּתָב בְּתִיּוּבְתָא, יַצּוּחַ מְגוּ עָאקוּ דְּלְקוּתָא. הָהוּא חוּבָא  
דְּלִיג וְעָאֵל בְּהָהוּא קִשְׁרָא לְשִׁיפּוּלִי דְּתֵהוּמָא רַבָּא, כְּדִין רוּוח לִיה לְבַר  
נָש, וְהָהוּא נַחַש לְבַתֵּר יוּמִין נְפִיק וְעֲבִיד דָּא.

וּבּוּזְמָנָא דְּמִית הָהוּא בְּר נָש, תִּלְת מְאָה שׁוּטְרֵי רְדָפִין אַבְתְּרִיה דְּהָהוּא  
בְּר נָש, וְתַפְסִין לִיה וְעֵיילִין לִיה קְמִי מְלָפָא. וּמְלָפָא קְדִישָׂא  
מְתַבֵּר אִינוֹן קִשְׁרִין, וְנַחֲתִית הָהוּא חוּבָה מְעַל קַדְלִיה.

וְעַל רִזָּא דָּא פְּתִיב, (ישעיה כב יד) אַם יִכְפֹּר הָעוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תִּמְתּוּן. כְּמָה דָּאֵת אָמַר (שם כח יח) וְכִפֹּר בְּרִיתְכֶם אֶת מוֹת. תְּבַר הַהוּא קְיִימָא דִּילְכוּן. אֶת מוֹת, כְּמָה דָּאֵת אָמַר (בראשית לב כא) כִּי אָמַר אֶכְפֹּרָה פָּנָיו בַּמִּנְחָה, אֲבִטֵּל רוּגְזִיָּה. כְּדִין הַהוּא בַר נֶשׁ אֲזִיל לְהַהוּא עֲלָמָא נָקִי מֵהַהוּא חוּבָה, דְּהָא קַבִּיל עֲנֻשִׂיָּה בְּהַאי עֲלָמָא.

וְכִי תִימָא, הִיכִי מִשְׁמַע דְּבְּהַאי עוֹן אֲשֶׁת אִישׁ מִשְׁתַּעֵי קָרָא. דְּכְתִיב הֲכָא אַם יִכְפֹּר הָעוֹן הַזֶּה, וְכְתִיב הֲתֵם בְּאִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ שְׂזִינְתָּה, (במדבר ה לא) וְנָקָה הָאִישׁ מֵעוֹן. וְכְתִיב גַּבְי אֲבָנָר (ש"ב ג ח) וְאִישׁ בִּשְׁת, וְתַפְקֹד עָלֵי עוֹן הָאִשָּׁה הַיּוֹם. אִי נָמִי, (ישעיה כב לו) וְהִנֵּה שְׂשׁוֹן וְשִׁמְחָה הָרַג בְּקָר וְשַׁחַט צֹאן אֲכוֹל וְשָׂתוּ, וְכְתִיב הֲתֵם (משלי ל כ) אֲכָלָה וּמִחַתָּה פִּיה, וְכְתִיב (בראשית לט ו) כִּי אִם הִלָּחֵם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל.

וְכְתִיב (משלי טז יח) מִי פְּתִי יֶסֶר הִנֵּה וּחֹסֵר לֵב וְאִמְרָה לוֹ. מִיָּם גְּנוּבִים יִמְתְּקוּ וְלָחֵם סִתְרִים יִנְעֵם. וְלֹא יָדַע כִּי רַפְּאִים שָׁם בְּעַמְקֵי שְׂאוּל קָרְאִיָּה. זְהוּ כַּד לֹא קַבִּיל עֲנֻשִׂיָּה בְּהַאי עֲלָמָא.

וְאִי אֲשַׁתְּכַח בֵּיה זְכוּת אַבוּת, עוֹנֻשִׂיָּה בְּהַאי עֲלָמָא בְּהַהוּא עוֹן, כְּמָה דָּאֵת אָמַר (תהלים פט לג) וּפְקַדְתִּי בְּשִׁבְט פְּשַׁעַם וּבִבְנֵגַעִים עוֹנָם. וּפְקַדְתִּי זְעִיר זְעִיר, (איוב ל כד) אִם בְּפִידוֹ לָהֵן שׁוּעַ. (שמות כ ה) פּוֹקֵד עוֹן אַבוּת עַל בְּנִים. מְזַעֵיר וְנוֹתֵן זְעִיר עַל דָּא, וְזְעִיר עַל דָּא, וְאֲשַׁתְּזִיב הוּא וְאֲבוּי מְעוֹנֻשָּׂא דְּהַהוּא עֲלָמָא, דְּהָא בְּרָא מְזַבֵּי אַבָּא.

עֵינִין עֵקִימִין, דְּלֹא מְסַתְּפְלִין בְּאוּרַח קְשׁוּט, דָּא בְּלֹא אֶת פְּלַל, פְּרַחִין מִנִּיה פֶּל אֲתוּוֹן, בְּגִין דְּאִיהוּ מְאִרִי דְּעִינָא בִישָׂא, חִיזוּ דִּילִיָּה בְּהִיפּוּכָא, הַהוּא רַע עֵין שְׁלִיט עֲלִיה.

וְאִי פְּשָׁרִין עוֹבְדוּי דְּהַהוּא בַר נֶשׁ, לֹא שְׁלִיט אֱלֹא עַל עֵינֹי. וְאִיִּצְטְרִיךְ בַר נֶשׁ לְאַסְטְמָרָא מְעִינֹי. בְּגִין דְּסִטְרָא אַחְרָא שְׁלֵטָא עֲלִיָּהוּ. אִינוּן עֵינִין חֲמָאן כָּל בִּישׁ, וְאֲתַעְבְּדוּן סְרִסוּרִין לְגַבִּיָּה, וְשִׁיפִי גוּפָא נִצְחָן, אֲבַל שְׁלֵטִין עֵינֹי (אי מְסַתְּפְלִין).

מֵאן דְּבַעֵי לְאַסְתְּמָרָא מִנִּיה, לְכַתּוּב בִּיִּדְיָה יִמִּינָא יו"ד, וּבִיִּדְיָה שְׂמָאלָא זִי"ן, וְלִיפְתַח (פּוּמִיָּה) קַמִּיָּה וְלִימָא, יו"ד בְּאַפְכָא בְּאַתּוּוֹי, וְאֲשַׁתְּזִיב מִנִּיָּהוּ.

דָּא אִיהוּ דְּפַגִּים לְשִׁימוּשָׂא דְּקְדוּשָׁה, בְּגִין כְּן לֹא שְׁרִיין בֵּיה אֲתוּוֹן, וְהָא אֲסַתְּלֵקוּ מִנִּיה. דְּהָא אִיהוּ בְּרִזָּא דְּהַהוּא קוּ יְרוּק דְּנַפִּיק מִתּוּהוּ בְּמִדִּידוּ דְּבוּצִינָא. וְאִית לְאַסְתְּפְּלָא גוּ שְׁרִטוּטִין דִּידָא, בְּיִמִינָא וּבְשְׂמָאלָא, וּבְרִזָּא דְּאִינוּן שְׁרִטוּטִין דִּידִין תִּשְׁפַח דָּא.

מֵאֵן דְּעִינָא חַד אָטִים וְלֹא כָל כֶּךָ, וְעִינָא אַחְרָא פְּקִיחָא, מוּמָא חַד מְאִינוּן מוּמִין אִית בֵּיה. דָּא אִיהוּ בָּאָת ר' בְּלַחֲדוּדֵי בְּאַשְׁלָמוּתֵיה. וְאָת י' מָטִי לְגַבֵּיה וְלֹא מָטִי.

בְּמַצְחִיה תְּלַת שְׂרֻטוּטִין עֲבָרִין, וְחַד זְעִירָא דְּאַעְבָּר, אוּף הָכִי רְשִׁימָא חָדָא סָלִיק מְעִינִיה לְקַבֵּיל אוּדְנִיה שְׁעָרֵי תְּלִי וְתַקִּיף. קְרִיצוּי רְבֻרְבִין. אִית מוּמָא מְסֻטְרָא אַחְרָא. אִימָא דִּילִיה אֲזַלַת בְּחֻרְשִׁין כַּד הָוָה בְּמַעָּהָ. וְנִפְקַת לְפָרְשָׁא דְּאוּרְחִין בְּלִילְיָא, כַּד דָּא אֲתִיִּלִּיד. בְּגוּ תְּרִין שְׁנִין דִּילִיה אֲתַחְלָשׁ עַד דְּאַזְעַר דְּיוֹקְנִיה וְאַמִּיה אֲזַלַת בְּלִילְיָא בְּהִדְיָה, וְקָא עֲבַדַת חֻרְשִׁין עָלֶיהָ.

הָאִי חָדֵי בְּחֻדוּא, וְלִית בֵּיה מְהִימְנוּתָא, מְשַׁבַּח גְּרַמְיָה בְּמָה דְּלִית בֵּיה, גַּם רוּחַ, מְמַלְל בִּישִׁין וְעֵתִיקִין. וְוִתְרָן אִיהוּ, לִית בֵּיה קְמַצְנוּ כְּלָל. מְאָרִי דְּגִיפָא. אֲצַלַח וְלֹא אֲצַלַח, חֲדִידָא בְּלִישְׁנִיה.

וְאִי חַד שְׂרֻטוּטָא בְּמַצְחִיה רַב וְתִרִין זְעִירִין, דָּא אֲזַל גּוּ חֻרְשִׁין, וְהָא אִימִיה עֲבַדַת לְהוּ. וּמִתַּחְלָפִין שְׂרֻטוּטִין דְּקָא סָלִקִין מְעִינָא יְמִינָא לְעִינָא שְׂמָאֲלָא. גַּם רוּחַ אִיהוּ, אֲבָל לִית בֵּיה בִּישָׁא כְּלָל. קְמַצָן אִיהוּ, לִית בֵּיה קֶצֶת גִּיּוֹפָא. חֲדִידָא בְּלִישְׁנִיה אִיהוּ.

בְּשַׁפָּה דִּילִיה אִית בֵּיה רוּשָׁם חַד סוּמָק טָפִי, וְחַד שְׁעָרָא בְּאַמְצָעִיתָא. אֲצַבְעָן דִּי בְּרַגְלִיה שְׂמָאֲלָא, קְמִיטִין זְקִיפִין מִתְּפַשְׁטִין, עֵינִין זְבֻלְגָנִין, יְרוּקִין, נְחִתִין דְּמַעִין תְּדִיר. הָאִי אֲתַדְבַּק בָּאָת פ', וְאָת ר' לֹא אֲתִישָׁב בֵּיה, הָאִי אִית לִיה אַרְבַּע שְׂרֻטוּטִין בְּמַצְחִיה, וְעֲבָרִין כְּלָהוּ, וְתִרִין זְעִירִין מְעִינִיה וְעַד שְׁעָרֵיה. תְּרִין רְשִׁימִין, וְתִלַת זְעִירִין בֵּין קְרִיצֵי עֵינוּי.

הָאִי אִיהוּ בְּר נֶשׁ, דְּאַזַּל כְּפִיף רִישָׁא. זִינָא חַד, מִתְּלַת מְאָרֵי רְשִׁימִין דְּתוּלְדוֹת מְאָרֵי צָרַעַת, אִית בֵּיה בְּזִינִיה. הָאִי לָאוּ מְסַאֲבָא הָוָה לְמִסְגָּר. חָדֵי אִיהוּ כְּלָא, וְחִיִּיךְ תְּדִיר, וְכָל מְלוּי חִיִּיכִין בְּהוּ בְּנֵי נֶשָׁא. קְמַצָן אִיהוּ בְּבִיתִיה, בְּאַחֲרָנִין לָאוּ הָכִי. לִית לִיה כְּסוּפָא בְּמְלוּי, בְּגִין דְּחָמֵי דְּכָלָא חִיִּיכִין בֵּיה. גִּיּוֹפָא (דף נ"ג א) אִיהוּ, שְׁעָרוּי סוּמָקִין זְעִיר, לָא שְׁעִיעִין וְלֹא קְמִיטִין.

וְאִי בְּמַצְחוּי תְּלַת שְׂרֻטוּטִין דְּעֲבָרִין, וְתִלַת זְעִירִין דְּלֹא עֲבָרִין, וְכָל שְׂאָר סִימָנִין בֵּיה. הָאִי אִית לִיה פְּגִימוּ, וְרוּשָׁם חַד בְּעִינָא. דְּכַר נֶשׁ דְּהָוָה צַד צְפָרִין עֲבַד לִיה, בְּלֹא כְּוֹנָה, בְּאַעָא דְּהָוָה אוּשִׁיט לְצְפָרִין. וְאִיהוּ אֲתַרְשִׁים עַל עֵינִיה שְׂמָאֲלָא, לְעִילָא מְקַרְצוּי בְּאוּרְכָא.

תְּהוּא דְּהָוָה צַד צְפָרִין, אֲגִזִים לִיה בְּהִהוּא אַעָא, בְּגִין דְּהָוָה אֲפָרַח צְפָרִים,

ומחא ליה בלא כוונה. האי אצלח למזוניה ולביתיה, ולא למכנש ממונא סגין. מהימנא איהו, ולא כל כף. והאי מהימנותא במלין זעירין, אבל ברברבין לאו איהו מהימנא. מארי דלישנא בישא. וכלא חייבין במלוי. פומיה רב, שפוותיה רברבין. מאן דאשתתף בהדיה, אצלח בכלא. ואיהו אצלח אוף הכי. טב איהו לכל שתופא.

רשימא דההוא מכתשא עמיה, עינוהי זבלגין, ירוקין, וחד רשימו אוכם סתרא לון. האי איהו באת פ"א בשלימו דתרין אתוון, ואת ר' בלחודוי.

דא רישיה רב, וארבע שרטוטין רברבין במצחיה. ותלת זעירין בין קריצוי. על חוטמיה שערוי רברבין. ענפוי רברבין. רישיה עגיל. וחד לעילא קריעא זעיר. הוא גיבר חילא, מארי זדונא במלין.

שעריה קמיט, גייפא איהו. ובליילא אשתתף איהו לגיפא. לזמנין אתפשא איהו באינתו אסורה. דיקניה מליא בשערין, האי אית ליה בדרועא שמאלא חד רשימו דחרבא, דמחא ליה חד גבר, אטר ימינא, ביומא רביעא דשבתא, כד בעא שמשא לאתפנשא. דהא בההוא יומא איתער עליה חד חוטא דמאדים. ההוא חוטא דבסטר שמאלא, וההוא רשימא עקימא בבשריה בעיגולא.

כד מטא ליומין דסיבו, נפל מאתר דרכיב ביה, או סוסייא, או חמרא, או נפיל מן פותלא, ומניה יתחלש וימות. דהא חובא דחב בעולימוי בהבל רדיף אבתריה. ואי ההוא גברא תב בתיובתא באמצע יומוי, נפיל מגו חולשא דביה, וימות.

ואי תב בעולימוי, פדין תשפח שרטוטין דמצחיה, תלת רברבין וארבעה זעירין. ותרין תרין מגו עינוי דסלקין לעילא. האי באורח כל ארעא יהא מרעיה. ויפול מערסיה, וימות. דהא לעלמין אית ביה נפילה לבסוף. עיינין זעירין דקיקין, דלא אתחזיין גוונין דילהון לפום שעתא, וכד מסתפלאן בהון, אינון ירוקין ואוכמין. האי איהו שפון חדין, ואפין אריכין בחדידו, פדין תשפח במצחיה תרין שרטוטין, וחד זעירא בינייהו, האי איהו באת פ' בלחודוי, ובאת ר' בלחודוי.

האי איהו, שעריה תליא, ולא שעיע. אצלח בעובדי ידוי, ובאורייתא אי אשתדל. אוף הכי זעירא איהו בשייפוי, וגס בשרא לית ביה. רוחא ממלל מגו חוטמוי, בגין דנוקבין דלהון דחיקין, ובגין כף נפיק רוחא בדחיקו לסטר שמאלא.

בירבא דיליה לעילא מארכובא, רשימא חד דמארי חבורה, דעבד ליה



רביא חד בספין, ביומי עולימוי, ואסתפן ביה. מקנא הוא לאתתיה, עד  
דבני נשא חייכין מניה. בעי לאתתקנא בגוברין אחרנין, ולא אתתקן,  
וחייכין ביה. האי לא ישתתף בר נש בהדיה, דלא יצלח. חמדן איהו,  
אשתדל במה דלא אית ליה, חשיב גרמיה דאיהו גברא רבא, ולא חכי.  
זכי לבנות, ולא לבנים.

ואי מתחלפן שרטוטין, תרין זעירין וחד רברבא במצחיה, ואנפוי סומקין.  
זכי לבנין, ולברתא חדא, או דילדת ואסתלקת מעלמא.

ואי את חד אית ליה בתר אודניה ימינא, רושם דטלופחא, וחד שערא  
דתלי פריש אודניה. ואצבעא זעירא די בינא שמאלא כפיה פדין  
תתקיים ותוליד בנן ובנן. אי סימנין אליו יהון לה. בין רגלהא יכרע  
ויפול חד פרא, בין אינון דיהא מבוועא דנביע באורייתא. הוא מקרב  
ומפיק מבוועין ונחלין דאורייתא, ובשנין זעירין יתפנש מעלמא.

האי איהו מאינון אלה, דמתפנשין מעלמא מריש שתא ועד ריש שתא.  
ביומין קדמאין. מדאתחרב בי מקדשא, לא אשפח בר שתין חסר  
חד, ואלין אינון דמסתלקי מעלמא, פד יהבי ריחא, עד לא מטא זמנייהו.  
בגין דכד קודשא בריה הוא עאל לאוליה אורייתא, לאינון ינוקין דאסתלקו  
מעלמא, פד יהבי ריחא, עד לא מטא זמנייהו, אינון קדמאי באינון  
מלין. וקודשא בריה הוא אמר ליה לההוא ממנא יופיא"ל שמייה, דקאים  
וקשיר קשרין דאורייתא, מאן הוא דין דאקדים לי, הדא הוא דכתיב,  
(איוב מא ג) מי הקדימני ואשלם, ואשלם ודאי.

בדין קרא קודשא בריה הוא למטטרו"ן, דאיהו קיימא גו פרוכתא דפרסא,  
ושתין אלה רבוא מארי דאולפנא דאורייתא סוחרניה, ואיהו מקשר  
קשרין למאריה. אמר ליה מאן האי דאקדים לי, מי הקדימני ואשלם.  
איהו רשים גו מתיבתך. או לא. אמר ליה מארי דעלמא, לאו איהו  
במתיבתא דילי, גו מתיבתך איהו. וכל אינון דקדמי, תחות כל שמיא  
דילך הוא, הדא הוא דכתיב, (שם) תחת כל השמים לי הוא.

בגין דתרין מתיבתין אית לעילא. מתיבתא דההוא נער מטטרו"ן.  
ומתיבתא עילאה דקודשא בריה הוא. ובכל אתר דתנינן מתיבתא  
עילאה, דא הוא דקודשא בריה הוא. מתיבתא דרקיע, דא דמטטרו"ן.  
בדין אמר ליה קודשא בריה הוא, אי חכי, לקוט ליה גבאי. לקיט ליה,  
וארח ליה, הדא הוא דכתיב, (שה"ש ו ב) דודי ירד לגנו לערוגת הבשם.  
דודי, דא קודשא בריה הוא, פמה דאת אמר (שם ב טז) דודי לי ואני לו  
הרועה בשושנים. ירד לגנו, דא גורן דרקיע, דקיימי פגורן. לערוגת

הבושם, דא מתיבתא דמטטרו"ן. לרעות בגנים וללקט שושנים, לעינא ולאסתפלא באינון מתיבתאן דיליה. מאי וללקט שושנים, אל תקרי שושנים אלא שושנים. אלין אינון דמקדמי ריחא בהאי עלמא, דמתלקטי ומסתלקי מהאי עלמא, עד דלא מטא זמניהו.

בדין קארי ההוא נער מטטרו"ן לגבריאל, די קסת הסופר בחרצוי, ואמר ליה, כתוב פתקא והב למלאך המות על פלוני, דילקוט ליה מעלמא. ואתלקיט מיד. וסלקין ליה בקדמיתא למתיבתא (דדנע"ב) דמטטרו"ן, ותמן אמר תלמודיה דאייתי בידיה. ואוליף תמן מה דאוליף. לבתר סלקין ליה למתיבתא עילאה דקודשא בריה הוא. וזמינא למתיבתא דיליה. ותמן אשתעשע בהו, באינון ינוקין דיליה, וברזין עילאין, וטעמי אורייתא, דהוו סתימין מניה בהאי עלמא.

ויופיא"ר רב ממנא, אזיל מגו מתיבתא עילאה, וחתים סתרין ורזין דאורייתא, מגו תרין מתיבתי. כל מה דאקשו במתיבתא דרקיעא, אינון דמתיבתא עילאה מתרצין. במתיבתא עילאה, לית תמן פרכי וקושיין, אלא במתיבתא דרקיעא. וחתים מתרי מתיבתי מלין דאורייתא פדקא יאות. ועל דא פתיב, (תהלים פד ח) ילכו מחיל אל חיל.

ולזמנא דאתי יסתלקון פרכי וקושיין מגו מתיבתא דרקיעא. דאתמר, ילכו מחיל אל חיל, וכתוב (שם קכב ז) יהי שלום בחילך שלוה

בארמנותיה. עד הכא רזין דעינין, בגו גוונין לאסתפלא. דיוקנן דחוטמא, חוטמא איהו חותמא ופרצופא דבר נש לאשתמודעא. חוטמא זעירא עקימא, דלא אתיישבא פראוי באורח מישר, דא איהו דאבד פרצופא דבר נש, ודא איהו באת ה' בלחודוי, בלא שלימו. דא איהו דאורח ענותנותא ושלימתא אתעקב (אתעבר) מיניה, חציפא איהו. שעריה בין סומק לחיור.

תלת רשימין רברבין על מצחיה, ותלת אחרנין דלא אתחזיין כל כך. תלת שרטוטין אחרנין מסטרא דא לסטרא דא, שפון דיליה רברבין. בחציפותיה ממליל בקשיו כל מה דבעי. דאורח ענותנותא אתעבר מחוטמיה, ומעל אנפוי, דהא פיסופא וענותנותא מיישר חוטמא על אנפין. והאי לית ביה כלל. ובגין דאיהו חציפא, פדיב וחייה במלוי.

ואי מתעברין שרטוטין מעל מצחיה, ואינון תלת רברבין ותרין זעירין, ושעריה אוכם, הא איהו בין תרין אתוון במתקלא. דא נמוך רישא, וחייה במלוי. שעריה שעיע ולא כל כך, צערין רברבין מתערין עלוי, ואשתזיב מפלהו.

דָּא, זְכוּ זְעִירָא מְאָבוּי מְגִין עֲלֵיהּ. וְהָהוּא זְכוּ אֲתַרְשִׁים גּוּ עֲמוּדָא דְקָאִים  
בֵּיהּ הָהוּא נַעַר. וְאִיהוּ זְכִי בְּחַד יִתְמָא. בְּגִין דְּכָל יִתָּם וְאַרְמְלָתָא,  
קְיִימִין בְּפִקְדוּנֵיהּ דְּמִטְטְרוּ"ן, דְּקִיִּמָּא לְדִיִּינָא בְּאִינוּן שְׁבַעִין סְנֵה דְרִין.

בְּהִיבְלָא דְזְכוּתָא, דִּיִּנִין כָּל דִּינִין דְּעֲלָמָא, בַּר מְתָלַת, בְּנֵי חַיִּי וּמְזוּנֵי.  
וְכִלְהוּ בְּקָרְאֵי פְתִיבֵי. בְּנֵי, דְּכְתִיב (ש"א א יא) וְתִתְפַּלֵּל עַל ה', עַל

ה' דִּיִּיקָא, לְעֵילָא לְעֵילָא. אֲתָרָא דְמִזְלָא עֵילָאָה. חַיִּי, דְּכְתִיב (ישעיה לח ה)

הַנְּנִי יוֹסִיף עַל יְמִיךָ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה, יוֹסִיף דִּיִּיקָא. מְזוּנֵי, דְּכְתִיב (תהלים  
נח כג) הַשֶּׁלֶף עַל ה' יִהְיֶה וְהוּא יִכְלֹפְלֶךָ, עַל דִּיִּיקָא. וְתַמָּן דִּיִּינִין בְּנֵי עֲלָמָא.

וְיַחֲבִין פְּתָקָא לְמִלְאָף הַמּוֹת לְקַטְלָא לֹון, וּלְנַטְלָא רוּחִיהוּן, וְהוּאִיל  
וּמִשְׁכּוּנֵין עֵילָאִין, וְטְבִין דְּכַנֵּי נֶשָׂא בִידוּי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא,

פְּקִיד לְמִטְטְרוּ"ן, דִּיהוּן בְּנוֹי דְהָהוּא בַר נֶשׁ וְאַתְתִּיהּ בְּפִקְדוּנָא דִּילֵיהּ.  
וּבְגִין דְּאָסוּר לְמִשְׁכְּנָא לֹון, מִשְׁכּוּנֵין עַל מִשְׁכּוּנֵין, לָא יְקוּמוּן.

זַעַר דָּא, מֵאֵן יִשְׁיזִיב לֹון מְעִינוּי, הָהוּא זְכוּ אַגִּין עַל בְּנוֹי. וְהוּא, חַד  
מְנַיִהוּ דְהָהוּא זְכוּ אַגִּין עֲלֵיהּ, בְּעִדָן עֲקֵתִיהּ.

לְדָא אֵית לֵיהּ רוּשָׁם בְּמִצְחִיהּ. חַיִּיבָא, אוּ גֵיפָא אִיהוּ. וְלָא אֲתַחֲזִי קָמִי  
בְּנֵי נֶשָׂא, דְּלָא יִדְעִין בֵּיהּ. דָּא אֲצֵלַח. וּמֵאֵן דָּאֲתַחֲבַר בְּהַדְרִיהּ, יֲצֵלַח

יִתִּיר מְנִיָּה.

חֻטְמָא עֲקִימָא, וְתָרִין נוֹקְבִין דִּילֵיהּ רַבְרַבִּין, וְסִלְקִין לְבַר אִינוּן פְּתַחֲזִין  
דְנַחֲרִירוּי, וְחֻטְמָא לָא סִלִּיק. דָּא אִיהוּ בָּאת ה' בְּשִׁלְיָמוּ.

אַרְבַּע שְׂרֻטוּטִין בְּמִצְחִיהּ רַבְרַבִּין, וְשִׁית זְעִירִין. אוּדְנוּי רַבְרַבִּין. עֵינוּי  
רַבְרַבִּין. וְתָרִין רְשִׁימִין אוּכְמִין דְּקִיקִין בְּעֵינֵיהּ דִּימִינָא. שְׁעָרִיהּ,

לָא אֲתַתְקַן בְּמִזְיָהּ, בְּגִין דָּאִיהוּ רַב וְתַקִּיף. רוּשָׁם מְכַתְּשָׁא בְּמִצְחִיהּ.

דָּא שְׂרָפָא, בְּכָל יוֹמָא זְמִין כַּד אֲתַרְעָם. בְּרוּגְזִיהּ, קָרִיר חֻטְמִיהּ, וְאַתַּחֲזִי  
חֲוֹר. תַּב מְרוּגְזִיהּ לְזִמָּן רַב. מְהִימְנָא אִיהוּ בְּמִלִּין רַבְרַבִּין. וּבְזַעֲרִין

לָאוּ הָכִי. חַמְדָּן אִיהוּ. גּוּפִיָּה מְלֵי מְכַתְּשִׁין וְאַבְעָבוּעִין בְּכָל יוֹמֵי שְׁתָּא,  
וְכַר זְמָנָא חַד זְעִיר בְּיוֹמֵי דְסִתּוּוּא, אֲתַנְהִיג בְּעֲנוּתְנוּתָא בְּבִיתִיהּ. תִּיאוּבְתִיָּא

לְמִיכָל בְּכָל אֲתַר, אָף עַל גַּב דְּלָא יִזְמָנוּן לֵיהּ. אִי זְכִי בְּאוּרִיָּתָא, וְאוּלִיף  
יְנוֹקִין, זְכִי בְּהוּ בְּשִׁי"ן תִּי"ו.

בִּידִיהּ יְמִינָא, רוּשָׁם עֲמִיקָא מְתוּלְדָה דְאַתְנִילִיד בֵּיהּ. תָּרִין נָשִׁין אֲזִדְמָנוּ  
לֵיהּ, קְדַמִּיתָא תְּמִית עַל מִשְׁבְּרָא. תְּנַיִנָא תּוֹפִי לְתָרִין בְּנִין, חַד

יְמִית זְעִיר בְּחֻלְבָּא דְאַיְמִיהּ, וְחַד יְקוּם בְּעֲלָמָא גֵיפָא, יִתִּיר מְבַנֵּי נֶשָׂא  
אַחֲרָנִין, וְחִיִּין קְיִימִין בֵּיהּ, אָבָל לָא כָּל כַּד.

חֻטְמָא דְאִזִּיל בְּאוּרַח מִיִּשְׂרָאֵל, וּמְתַתְקָנָא עַל גְּבִי אַנְפִּין. הָאִי אִיהוּ בָּאת

ה' בְּשִׁלְמוֹ. דָּא אֲתַגְלִי בְּמִצְחִיהַ תְּרִין שְׁרֵטוּטִין רַבְרַבִּין, וְחִמְשָׁה זְעִירִין, וְתִרִין מִסְטָרָא דִּימִינָא לְגַבֵּי שְׁעָרֵיהּ. מִיִּשְׂר מִתְּתָא לְעִילָא. שְׁעָרֵיהּ בֵּין אוּכְם לְסוּמָק, תְּלָא עַל אוּדְנוּי. עֵינוּי רַבְרַבִּין יְרוּקִין, וְחוּטָא סוּמָקָא סַחְרָא לְגוּ. אֲנַפּוּי אַרִיכִין.

דָּא, אִיקְרִי אֲנַפֵּי נָשֵׁר. דָּא, מְבַנּוּי דְּסִיְהָרָא בְּאִשְׁלָמוּתָא. כַּד בְּעִי לְאַזְעָרָא גְרַמְיָה, טַב אִיהוּ לְגַבֵּי מְאָרִיָּה. דְּחִיל חֲטָאָה אִיהוּ. בִּימֵי עוֹלִימוּי אִיהוּ בְּלָא מְרַעִין, אָזִיל בְּבִרְיָאוּתִיהּ, פְּגִיבָר בְּלָא דְּחִילוֹ. בִּיּוּמִין דְּסִיבוֹ נְחִית בְּנַחֲתוֹ דְּסִיְהָרָא, חֲלָשָׁא לְהוּי. מְרַעִין רַדְפִּין אַבְתְּרִיָּה, דָּא זְפָאָה בְּמְרַעִין יִתְפַּרּוּן.

וְאִי מִתְחַלְפִּין סִימְנִין, בִּיּוּמֵי עוֹלִימוּי לְהוּי בְּמְרַעִין. בְּגִין דְּאִיהוּ כְּסִיְהָרָא דְּבַעֲיָא לְאַנְהָרָא. וִיְהֵא הֵהוּא גְבָרָא בְּמִסְכְּנֹו. וּבִיּוּמִין דְּסִיבוֹ, יְהִי בְּלָא מְרַעִין, וּבַעוּתְרָא וִיקָר סְגִיָּא. דְּהָא כְּדִין אַנְהִירַת סִיְהָרָא וְקִימָא בְּאִשְׁלָמוּתָא. וְדָא אִיהוּ צְדִיק וְטוֹב לוֹ. וְדָא עֲנוּתְנוּתָא בִּיָּה, רַחִים הוּא לְמְאָרִיָּה בְּכֻלָּא.

חֲוּטָמָא אַרִיכָא וְחַד, חֲדוּדָא פְּרִישָׁא דְּחוּטָמָא דְּנִשְׂרָא. הָאִי אִיהוּ (בְּלָא אַתְּ כְּלָל). שְׁעָרֵיהּ קָמִיט. שְׁרֵטוּטִין דְּמִצְחִיָּה תְּלַת. אֲנַפּוּי חֲדִידִין. עֵינוּי זְעִירִין. הָאִי אִיהוּ חֲמֻדָּן בְּמָה דְּאִית לְהוּ לְאַחְרָנִין. כָּל עוּבְדוּי (דְּנָא ע"א) לְאוּ בְּדְחִילוֹ דְּשִׁמְיָא. סָאנִי אוּרִיָּתָא, וְסָאנִי לְמָאן דְּלַעָאן בְּהּ. רַחִים לְפּוּם שְׁעֵתָא לְמִשְׁמַע מְלִין דְּאוּרִיָּתָא, וּלְפּוּם שְׁעֵתָא פְּרַחִין מְנִיָּה.

בְּרַגְלִיָּה שְׁמָאֵלָא תְּרִין אַצְבָּעֵן קָמִיטִין דְּלָא מִתְּפַשְׁטִין וּבְרַגְלִיָּה יְמִינָא חַד. הָאִי אִיהוּ בְּחֲטָאָה דְּגַנְבָּא, וְלָא יְתוּב מֵהֵהוּא חוּבָא לְעֵלְמִין. בֵּין כְּתוּפֵי תְּלִיין תְּרִין שְׁעָרִין רַבְרַבִּין. בְּחֲדוּי אִית תְּלַת שְׁעָרִין דְּתְּלִיין. אוּמֵי אוּמָאָה בְּכָל רְגַעָא וְשְׁעֵתָא, וְלָא אֲתַהֲנִי. תְּרִין זְמַנִּין בְּשִׁתָּא יִשְׁתַּתֵּף בַּר נֶשׁ בְּהַדְיָה. וְלָא יִתִּיר, וְיִצְלַח, וְהוּא מְאָדָר עַד רִישׁ גִּיסָן. וּמְאָלוּל, עַד שִׁית יוּמִין דְּחֻשׁוֹן, וְלָא יִתִּיר, וּבִיּוּמִין אֵלִין, יִצְלַח מָאן דְּיִשְׁתַּתֵּף בְּהַדְיָה, דְּהָא יוּמִין אֵלִין יוּמִין דְּאַתְנוּן אִינוּן, וּמָאן דְּלִית לֵיהּ אַתְנוּן, אַתְאַחַד בְּהוּ.

בִּיּוּמִין אֵלִין נְפָקִין נִשְׁמַתִּין עֲרִטְלָאִין, וְאִינוּן מִתְּהַדְרִין כְּמִלְקָדְמִין, וְלִית לוֹן זְווגִין. וּבִיּוּמִין אֵלִין נְפָקִין עֲשָׂרִין וְתִרִין אַתְנוּן וְשָׂרָאן בְּהוּ, וּמִתְעַטְרִין בְּהוּ, וּבְרַחֲמֵי יִשְׁתַּכְחוּן זְווגִין. וּבְיִרְחִין אַחְרָנִין, וּבִיּוּמִין אַחְרָנִין, לָאוּ.

דְּהָא מִשְׁבְּעָה בְּאָדָר כְּטַשׁ בּוּצִינָא, וְאַפִּיק אַתְנוּן זְעִירִין, וּבְקָעִין רְקִיעִין וּנְפָקִין לְעֵלְמָא. בְּזְמַנָּא דְּאִינוּן נְפָקִין, כָּל אִינוּן נִשְׁמַתִּין עֲרִטְלָאִין.

דְּהוּ זְמִינִין לְאַתְהֶדְרָא, נְפָקִין בְּהַדְיָהוּ, וְאַתְאַחְדָן בְּאַיְנוּן אַתְנוּן.  
וְנִפְקִין עַל יְדוּי דְפְרוּוֹנְקָא. בְּגִין דְכָל בְּנֵי עֲלָמָא, כַּד אַתְבְּנִין לְאַתְצִיירָא  
בְּהַאי עֲלָמָא, כָּל צִיּוּרִין דְאַתְנוּן מְתַצִּירִין בְּהוּ, עַל יְדָא דְאַיְנוּן  
תְּלַת שׁוּתְפִין, דְקָא מְזַדְוּוּג בְּנִינָא. וְהַשְׁתָּא אַלִּין דְקָא מְתַהֲדָרְן, כָּל אִיְנוּן  
אַתְנוּן קָא אַתְצִיירוּ בְּהוּ. אַחְרָנִין לָא מְתַצִּירִי בְּהוּ. דְהָא אִיְנוּן פְּרוּוֹנְקִין,  
לָא מְצִיירִין לוֹן בְּאַתְנוּן, כְּמָה דְאַתְצִיירוּ בְּקַדְמִיתָא, מְסֻטְרָא דְאַבָּא וְאַיְמָא.  
וְאַלִּין אַתְנוּן אַזְלִין וּמְשֻׁטְטִין בְּעֲלָמָא, וְאַתְאַחְדָן בְּהוּ כָּל אִיְנוּן דְלִית  
לְהוּ אַתְנוּן, עַד רִישׁ יֶרְחָא דְסִינִין. דְהָא כְּדִין אַתְטַמְרָן אַלִּין, וְאַתְנוּן  
עִילָאִין בְּעִיִן לְאַתְגַּלְאָה.

וּמְאַרְוֵל אַתְטַמְרוּ אַלִּין עִילָאִין. עַד שִׁיתָא יוֹמִין בְּמֶרְחָשׁוֹן. עַד דִּיהֶדְרוּן  
בְּנֵי נָשָׂא מְחֻבְבִיָּהוּ, וְיִתְכַפֵּר לוֹן, וּמְתַהֲדָרְן אַתְנוּן כְּמַלְקָדְמִין.  
וּבִין כְּדָּ וּבִין כְּדָּ, אִיְנוּן זְעִירִין נְפָקִין לְקִימָא עֲלָמָא, וְאַלִּין אַתְאַחְדִּין  
בְּהוּ, בְּגִין דְלִית לוֹן אַתְנוּן כְּלָל.

דְהָא מְאַלּוּל קִימָא תְּשׁוּבָה, וְאַתְנוּן סְלָקִין לְגַבְהָ, וּבְנֵי עֲלָמָא מְתַהֲדָרְן  
מְחֻבְבִיָּהוּ, וּמְתַהֲדָרְן לְאַתְנוּן, וְקִימִין עַל עֲלָמָא תְּרִין יֶרְחִין,  
וּמְסַתְּלָקִין טַבַּת וּשְׁבָט.

מִז' בְּאַדְר נְפָקִין אַלִּין אַחְרָנִין, כְּמָא דְאַתְמַר. וְאַלִּין דְמְתַאַחְדָן בְּהוּ, מְקַדְמִי  
רְחֵמִי בְּאַלִּין יוֹמִין. וְתֵרִין יֶרְחִין אַחְרָנִין אַתְטַמְרָן כְּלָהוּ, וְאַלִּין תְּמוּז  
וְאַב. וְנְפָקִין יְמֵי הַרְעָה בְּאַתְוֹתֵיהוּ וּשְׁלֻטִין אַלִּין עַל עֲלָמָא, וְאַחְרָנִין  
אַתְטַמְרוּ. וּבְגִין כְּדָּ, בְּאַיְנוּן יוֹמִין, זְכָאָה אִיהוּ מֵאן דְאַשְׁתְּזִיב מְנִיָּהוּ.  
וְכַד חוּטְמָא אַרִיכָא, רַב כְּפוּתְיָא לְגַבֵּי רִישָׁא. דָּא אִיהוּ בְּאַת ה', וְלְזַמְנִין  
אַת י' אַתְחַבְר בְּהַדְיָה. דָּא אִיהוּ בְּר נֶשׁ דְאַצְלַח.

אַנְפוּי קְמִיטִין, בְּתוּלְדוֹת דְאַבְעָבוּעִין. עֵינְוִי סוּמְקִין. דָּא אִיהוּ בִּין אִיְנוּן  
תּוּלְדִין דְסַגִּירוּ. דְעֵינְוִי לְזַמְנִין זְלָגִין דְמַעִין.

קְמִיטִין דְמַצְחִיה אַרְבַּע וְתֵרִין עֶבְרִין רְשִׁימִין, כְּפָאֵרִיחַ עַל גְּבִי לְבָנָה. שְׁעָרִיה  
רַב. הַאי אַצְלַח, וְדַחִיל חֲטָאָה, שְׁבַח גְּרַמִּיה בְּכֻלָּא, יִתִּיר מְמָה  
דְּאִית בִּיה. וּבְזַמְנָא דְאַתְנַעֲנַע, עֵינְוִי זְלָגִין דְמַעִין. וּכְאַבָּא בְּחוּטְמִיה, עַד  
דְּאוּשִׁיד לִיחָה יְרוּקָה. וְדָא קְשִׁיא מְאַיְנוּן זִינֵי דְסַגִּירוּ. מֵאן דְאַשְׁתַּתְּפָה  
בְּהַדְיָה אַצְלַח. מְהִימְנָא אִיהוּ בְּכֻלָּא.

עַל כְּתַפְיָה שְׁמָאֲלָא, אִית תְּלַת רְשִׁימִין. תְּרִין סוּמְקִין, וְיַחַד אוּכְם. בְּרַם  
אוּכְם אִית לִיה תּוּעֲלַתָּא. הַאי מְשִׁיךְ לְאַתְקַרְבָּא בְּבִנֵי נָשָׂא, וְאַחִיד  
בְּהוּ, דְלָא יַחְשְׁבוּן לִיה כְּסַגִּירָא.

בוֹמָא אַתְיִילִיד בִּיה בְּלִילְיָא, בְּחַד יוֹמָא דְסַתְוָא, בְּיוֹמֵי דְעוֹלִימוֹי, דְאָכַל  
נוֹנָא וְשִׁתָּה מִזָּא, וְנִפְק לְבַר. וּבְהַהוּא שְׁעַתָּא הָהּ שְׁלִיט פּוֹכֵב  
שְׁבִתָּאֵי בְּעֵלְמָא, וְחַד עֲנַפָּא דִילִיָּה הָהּ מְשִׁיךְ לְאַתְפְּשָׁטָא לְתַתָּא, וְנִפְק  
אִיהוּ בְּגִילוּיָא דִירִישָׁא, וּמְחָה בִּיה עַל יְדָא דְקוֹרְקַנְי וְשִׁמְרִירוֹן תְּרִין  
רוּחִין דְשְׁלִטִין בְּהַהוּא עֲנַפָּא. וְכִף אַתְמַחֵי הָאֵי בַר נָשׁ, רְשָׁמוּ בִּיה תְּרִין  
רְשִׁמִין סוּמְקִין. וְהַהוּא עֲנַפָּא רְשִׁים בִּיה הַהוּא רְשִׁמוּ אוּכְמָא. דְהָא  
מִלּוּי דְשְׁבִתָּאֵי בְּאוּכָם אֲשַׁתְּמַשׁ.

וְרָזָא דָּא שְׁלִיט בְּיוֹמָא דְשְׁבִתָּאֵי וְלֹא בְּעַמָּא קְדִישָׁא. בְּגִין דְּעַמָּא קְדִישָׁא  
לִית לוֹן חוּלְקָא וְאַחְסַנְתָּא בְּכוּכְבֵּיָא וּמְזִלֵי, אֲלֵא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ  
הוּא בְּלַחֲדוּי. וְאַצְטְרִיךְ לוֹן לְאַחְזָא חֲדוּה, וּמִיכְלָא וּמְשַׁתֵּיָא, וּלְבוּשִׁין  
חִיּוּרִין, אוּ דְגוּוֹנִין שְׁפִירִין, וְלְתַקְנָא בִּיתָא וּפְתוּרָא בְּיוֹמָא דָּא.

דְרָאוּ הָכֵי אֵינוֹן דְאַחֲדִין בְּכוּכְבֵּיָא דְשְׁבִתָּאֵי, דְאַצְטְרִיךְ לוֹן לְאַתְעֲנָא,  
וְלְאַחְזָא עֲצִיבוּ וּדְאַגָּה, וְרוּגְזָא, וּלְמַלְבֵּשׁ שְׁחוּרִין, וּלְכַסְפָּא  
שְׁחוּרִין, וְלֹא לְמִיכַל בְּשָׂרָא וְחַמְרָא וּמְשַׁחָא. וְלֹא לְאַתְעֲנָגָא בְּעִינוּגִין  
דְעֵלְמָא. אֲלֵא לְמִיתֵב בְּדִיּוּרָא עֲצִיב, וְלְאַתְפְּרָשָׁא מִן בְּנֵי נָשָׁא. וְכִדִּין אֲלִין  
רוּחִין קוֹרְפוֹנְי וְשִׁמְרִירוֹן אַתְמַשְׁכִּין עֲלִיָּה, וְאוּדְעִין לִיָּה מְלִין דְעֵלְמָא  
בְּאַמְשְׁכוּתָא דְשְׁבִתָּאֵי.

חֲזִינָא בְּסַפְרָא דְשְׁלֵמָה מְלָכָא, דְאִית בְּנֵי נָשָׁא דְאַתְיִילִידוּ כַּד שְׁלֵטָא עֲנַפָּא  
דָּא, וְאֵינוֹן עֲצִיבִין תְּדִיר דְלֹא חֲדָאן לְעֵלְמִין. בַּר אֵי לְעָאן בְּאוּרִייתָא,  
וְקָא אַתְאַחְדָּאן בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְעַם כָּל דָּא, אֵי אִית בִּיה בְּהַהוּא בַר נָשׁ יְסוּדִין וְשִׁרְשִׁין מְזִכוּ דְאַבְהֶן,  
עֲנַפָּא דָּא דְנִפְקֵי מְשְׁבִתָּאֵי, לְזַמְנִין נְצַח לִיָּה, וְאַחִיד לִיָּה, וְאֵינוֹן תְּרִין  
רוּחִין מְתַפְּשָׁטִין, וְאַזְלִין לְנוּקְבָא דְטִינְרָא, דְתַמֵּן מְתַפְּנְשִׁין כָּל רוּחִין  
עֲרֻטְלָאִין, דְלֹא עָאֵלָן לְגוּ פְּרַגוּדָא דְמְלָכָא.

וְאֵינוֹן עֲרֻטְלָאִין בְּהָאֵי עֵלְמָא, וְכַד נְפְקֵי מֵהָאֵי עֵלְמָא, מְשַׁטְטֵי לְאַעֲלָא  
בְּהַהוּא עֵלְמָא, וְנַעֲלִין תְּרַעָא בְּאַנְפִּיָּהוּ, בְּכָל סְטְרִין דְעֵלְמָא. וְלֹא  
אַשְׁפָּחוּ נִיחָא, עַד דְאֵינוֹן נְפְקִין וּמְשַׁטְטֵי בְּעֵלְמָא, וְאַלִין אִיקְרוּן בְּשִׁמְהֶן  
שְׁכִנּוֹת.

וּבְיוֹמָא דְשְׁבִתָּא, כַּד אַתְקַדְשׁ יוֹמָא, וְאֵינוֹן לְאֵן עָאֵלִין. לְגוּ נוּקְבָא דְחַד  
טִינְרָא, דְאִיהוּ לְבַר מַחֲוּמוֹת גְּנַתָּא, בְּטוּרִין דְלְבַר, וּמְשַׁתְּפַחֵי תַמֵּן  
כָּל יוֹמָא דְשְׁבִתָּא. וּלְבַתֵּר נְפְקִין וּמְשַׁטְטִין בְּעֵלְמָא, וּמוּדִיעִין בְּחִיּוּ  
דְלִילְיָא, מְלִין לְבַנֵּי נָשָׁא.

וְכַד נְצַח עֲנַפָּא דָּא לְהַהוּא בַר נָשׁ. אֵינוֹן תְּרִין רוּחִין אֲזִלִין לְהַהוּא נוּקְבָא,

ומתעפכין תמן עד דנפיק שבתא. פיון (דף נא ע"ב) דנפיק שבתא, נפקין אינון  
נשמתין ואינון רוחין בהדייהו, ומתחברין פחדא.

ואתין אינון תרין רוחין, וחד נשמתא דגזעא דההוא בר נש, שבועין  
דרגין לאחורא, ושארן על ההוא בר נש, רוחא בטר רוחא, ואודעי  
ליה מלין בעלמא, מנייהו קשוט ומנייהו לאו קשוט. מנייהו קשוט,  
מסטרא דנשמתא ערטילאה. דהא אשפחת תמן נייחא. ומנייהו לאו  
קשוט, מסטרא דאינון רוחין. ולזמנין, אינון רוחין אודעין ליה מיילי  
קשוט, לזמן קריב.

ודא איהי נשמתא דלא אשפחת פירוקא לעלמא, משבעין דרגין לאחורא.  
פדין, פוכב שבתאי משיף להאי עלמא, אינון רוחין. ובגינה לא  
דחיל ההוא בר נש, פד שראן עלוהי, ולא אזדעזע. זפאה חולקיה דמאן  
דאית ליה זכו דאבהן, לסייעא בכל אינון עובדין.

חוטמא עקים, וההוא עקימו סטא לסטר ימינא. דא איהו בר נש דרשים  
באת ה' ולזמנין באת ר'. ולא מתחברין פחדא. דא איהו בר נש  
ממלל רכיכין.

במצחיה שרטוטא חדא רברבא, וארבע זעירין, ואינון דקיקין ולא כל  
פך, ואינון מתהפכן לסומקא. שערוי תליין שעיעין זעיר,  
שלשלאה רברבא הוה ליה, ותלייא מניה. סיועא אית ליה, מהימנא איהו.  
אצלח בעובדוי. דא אית ליה פגימו דמומא, דאיהו סריס חמה, או תלייא  
בכיסא דבעוי חד מבעוי, ולא אפיק זרעא פדקא יאות. בידיא שמאלא  
אית ליה אצבע זעירא, קמיט ולא אתפשט.

אמר אדם קדמאה, (תהלים קלט טו) לא נכחד עצמי ממך אשר עשיתי בסתר  
רקמתי בתחתיות ארץ. מפאן דמזווגא דדכר ונוקבא, אתיא נשמתא  
קדישא. מזיווגא דמלכא במטרוניתא. מאי טעמא. תחתיות ארץ. תרין  
תחומין אית לההיא דאיתקרי ארץ חפץ. אתרא דאתצירא נשמתא דדכורא  
לימינא. ואתרא דנשמתא דנוקבא לשמאלא.

ועל דא בעי אתערותא מסטרא דנוקבא. הדא הוא דכתיב, (ישעיה מא כה)  
העירותי מצפון ויאת. וכדין ממזרח שמש קורא בשמי. זווגא  
דשמשא בסיהרא, יעקב ברחל ויבא סגנים פמו חמר. אלין חילין דעלמא,  
דנפקו מאד"ם קדמאה.

בתר הכי, (תהלים קלט טו) גלמי ראו עיניך, כשהייתי מוטל גולם בלא צורה,  
ממזרח למערב. ראו עיניך, הדורות העתידות לצאת ממני. פי אתה  
הוא הקורא הדורות מראש.

וְעַל סִפְרָךְ פּוֹלֵם יִפְתְּבוּ. (בראשית ה א) זֶה סִפְרֵךְ תּוֹלְדוֹת אָדָם לְדִיוֹקְנֵיךְ. דְּבַהֵא י סִפְרָן שֶׁל צְדִיקִים, הוּוֹ אֶתְחַקֵּקן כָּל דִּיוֹקְנֵיךְ דְּעֵלְמָא. בְּצִירוּפָא דְאַתּוּן, זר"ה פס"ץ.

וְתַמְן כָּלֵם יִפְתְּבוּ, בְּצִירוּיֵן דְקַמְטִין, בְּמִשְׁכָּא דְאָדָם, כְּגוּוֹנָא דְרַקִיעַ הַשָּׁמַיִם, דְתַמְן כּוֹכְבִים, (ישעיה מכו) הַמוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם לְכָלֵם בְּשֵׁם יִקְרָא. לְזִרְעָא דִישְׂרָאֵל עֲבָדִי, יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךָ. דְאֵינוֹן אִיקְרוּן אָדָם, דְכְּתִיב (יחזקאל לד לא) וְאַתָּן צֹאֵן מְרַעִיתִי אָדָם אַתֶּם. וּבְגִינְהוֹן אַתְּבְרִי עֵלְמָא. הֲדָא הוּוֹ דְכְּתִיב, (ירמיה ב ג) קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לַה' רַאשִׁית תְּבוּאָתָהּ. דְאֵינוֹן עֲאֵלוּ בְּמַחְשְׁבָהּ, עַד לָא אַתְּבְרִי עֵלְמָא. וְכִלְהוּ (תהלים קלט טז) וְעַל סִפְרָךְ כָּלֵם יִפְתְּבוּ.

יָמִים יוֹצְרוּ, לְכִלְהוּ יוֹמִין עֵילְאִין, כְּמַנְיָן (שמות יב כא) מִשְׁכ"ו וּקְחוּ לָכֶם. מִשְׁכּוֹ יוֹמִין עֵילְאִין, לְאַנְהָרָא לְיוֹמִין תַּתְּאִין. שִׁס"ה וּרְבִיעַ יוֹם. וּמְקַצַּת יוֹמָא כְּכוּלֵי יוֹמָא, לְחַוְשֵׁבָן מִשְׁכּוֹ. וּמֵאן דְמִשִּׁיךְ מִתַּמְן מִשִּׁיךְ נְהִירוֹ לְסִיְהָרָא לְקַדְשָׁא לַה'.

וְרָא אַחַד בָּהֶם, דָּא דוֹד מְשִׁיחָא. דְלָא הוּוֹ לִיהּ יוֹמִין לְאַתְנַהָרָא, וְאִיהוּ מְשִׁיךְ לִיהּ שְׁבַעֲיָן שָׁנִין. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים לט ו) הִנֵּה טְפָחוֹת נִתְּתָ יָמִי. מֵאֵי טְפָחוֹת, ט' פָּחוֹת. טב הָכָא דְפָחִית לוֹן מִיוֹמוֹי דְאָדָם, לְמִיְהִב לְדוֹד, דְהוּוֹ טוֹב רוּאֵי. טוֹב דִּילִיָּהּ, מֵאָדָם קְדַמָּאָה, דְעַבַּד עֲמִיָּה צְדָקָה, בְּגִין דִּיהֵא מוֹכֵן דְדוֹד, לְעִשׂוֹת צְדָקָה לְיִשְׂרָאֵל. כְּגוּוֹנָא דְקַבִּיל דְדוֹד עֲנֵי וְאַבְיוֹן, הָכֵי יְהִיב לְמַסְפְּנֵי. וְכִלְא בְּמִשְׁפָּט, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ש"ב ח טו) וַיְהִי דוֹד עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל עַמּוֹ.

וְאַתְעָרוּ, שׁוּפְרִיָּה דִיעֲקֹב אָבִינוּ, מְעִין שׁוּפְרִיָּה דְאָדָם קְדַמָּאָה. בְּגִין דִיעֲקֹב יוֹשֵׁב אוֹהֵלִים, וְאוּלִיף תַּמְן, בְּבֵית שָׁם וְעַבְרָ וְאַבְרָהָם וַיִּצְחָק, לְמַפְלַח לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּוֹ. בְּגִין דְאִיהוּ בְכוֹר, דְכְּתִיב (שמות ד כב) בְּנֵי בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, וְעַבּוּדָה בְּכַוּוֹת הוּוֹ.

וְרָאִי, סִפְרָא דְאָדָם קְדַמָּאָה, הוּוֹ לִיהּ לְיעֲקֹב. וְסִפְרָא דְחֲנוּךְ. וְסִפְרָא יִצְרָה דְאַבְרָהָם אָבִינוּ. וְהָא אִיתְרַעוּ, מְסַכְתַּת עַבּוּדָה זָרָה דְאַבְרָהָם אָבִינוּ, אַרְבַּע מָאָה פְּרָקֵי הוּוּיֵן. וּמִכָּל אֵינוֹן סִפְרִין, אוּלִיף יַעֲקֹב אָבִינוּ אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֲהֵלִים, חֲכַמְתָּא סְגִיָּאָה, וְהוּוֹ שׁוּפְרִיָּה וְשִׁרְטוּטִין דִיעֲקֹב, כְּגוּוֹנָא דְשִׁרְטוּטִין דְאָדָם קְדַמָּאָה.

דְהָא כְּגוּוֹנָא דְאָדָם קְדַמָּאָה, דְאִיהוּ קָדָם לְיִצְרָה, יִצִיר כְּפִיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּוֹ. אוּף יַעֲקֹב רֵאשׁוֹן. לְשְׁלִימוֹ, (ירמיה ב ג) קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לַה' רַאשִׁית תְּבוּאָתָהּ, דְהוּוֹ עֲרִסִיָּה שְׁלִים.



מה דלית הכי באברהם, דנפיק מניה ישמעאל ובני קטורה, דאינון סיגי הכסף. ואדם, דנפק מניה קין. ונח, דנפק מניה חם. ויצחק, דנפק מניה עשו, סיגי דהבא. אבל יעקב ערסיה שלימא איהו. ועל דא ביה בחר ה' מפל העמים. דכתיב, (תהלים קלה ד) **כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגלתו, וכתיב (דברים לד ט) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.** (עד כאן סתרי תורה).

פְּרֻשַׁת תְּרוּמָה

פְּרֻשַׁת תְּרוּמָה

אמר רבי שמעון בן יוחאי, בשעתא דבר נש אקדים בצפרא, ואנח תפילין ברישיה, ותפילין ברשימא קדישא, בדרועיה, ואתעטף בעיטופא דמצוה, ואתי לנפקא מתרעא דביתיה. ארבע מלאכין קדישין מזדווגין עמיה. (דף נב ע"א) ונפקי עמיה מן תרעא דביתיה, ואוזיפו ליה לבי פנישתא, ומכריזו קמיה, הבו יקרא לדיוקנא דמלפא קדישא, הבו יקרא לבריה דמלפא, לפרצופא יקרא דמלפא. ויחא קדישא שריא עליה, אכריז ואמר, (ישעיה מט ג) **ישראל אשר בך אתפאר.**

בתר הכי, אית ליה למקרי פרשתא דבראשית עד יום אחד, דאיהו עילוויא ותושבחתא דכלא. לבתר יתעסק בפרשת קרבנות, וכל אינון קרבנין. וכן יעסוק לכפרא עלוי. ויימא (ויקרא ו ב) **צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה, בגין לכפרא על כל אינון הרהורין ומחשבין דליליא. לבתר ישבח בתושבחתן דדוד מלפא. ובגין כן עאל בר נש, בתרעין דבי פלה. ואיהי אתתקנת, ומתתקנין דרגין בהדה.**

ביון דמטי ליוצר אור, דאיהו שירותא דצלותא דמיושב, פדין כל אינון דרגין פתחין תרעין, וכדין (שה"ש ג ו) **פתמרות עשן פתיב, מה תמרות עשן דקטורת סלקא, ומתחברין דרגין אליון באלין, אוף הכא איהי צלותא פתמרת**

אמר רבי שמעון בן יוחאי, בשעתא דבר נש אקדים בצפרא, ואנח תפילין ברישיה, ותפילין ברשימא קדישא, בדרועיה, ואתעטף בעיטופא דמצוה, ואתי לנפקא מתרעא דביתיה. ארבע מלאכין קדישין מזדווגין עמיה. (דף נב ע"א) ונפקי עמיה מן תרעא דביתיה, ואוזיפו ליה לבי פנישתא, ומכריזו קמיה, הבו יקרא לדיוקנא דמלפא קדישא, הבו יקרא לבריה דמלפא, לפרצופא יקרא דמלפא. ויחא קדישא שריא עליה, אכריז ואמר, (ישעיה מט ג) **ישראל אשר בך אתפאר.**

בתר הכי, אית ליה למקרי פרשתא דבראשית עד יום אחד, דאיהו עילוויא ותושבחתא דכלא. לבתר יתעסק בפרשת קרבנות, וכל אינון קרבנין. וכן יעסוק לכפרא עלוי. ויימא (ויקרא ו ב) **צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה, בגין לכפרא על כל אינון הרהורין ומחשבין דליליא. לבתר ישבח בתושבחתן דדוד מלפא. ובגין כן עאל בר נש, בתרעין דבי פלה. ואיהי אתתקנת, ומתתקנין דרגין בהדה.**

ביון דמטי ליוצר אור, דאיהו שירותא דצלותא דמיושב, פדין כל אינון דרגין פתחין תרעין, וכדין (שה"ש ג ו) **פתמרות עשן פתיב, מה תמרות עשן דקטורת סלקא, ומתחברין דרגין אליון באלין, אוף הכא איהי צלותא פתמרת**

ומתתקנות הדרגות עמה. ביון שמגיע ליוצר אור, שהוא ראשית תפלת מישב, אז כל אותן הדרגות פותחות שערים, ואז כתוב פתמרות עשן. מה תמרות של קטרת עולות ומתחברות

הדרגות אלו באלו, אף פאן התפלה היא כמו תמרת עשן של קטרת, עולה, והדרגות מתחברות ונקשרות אלו עם אלו, שהרי הוא מקשר אותן.

ואומר, כלם אהובים, כלם ברוכים, כלם גבורים. אחר כך אהבה רבה, לעלות ולהקשר בימין. והיחוד של שמע, ואותן פרשיות, ואז נקראת מקטרת מור. אחר כך אמת ויציב, שהוא ולבונה. ואף על גב שהוא שלה, הוא כלל.

בין שאמר אמת, למה ויציב, שהוא תרגום? ומה צריך פאן? אלא ודאי כל אמת זה יעקב, ויציב זה יוסף, וצריך להדבק בשניהם. ומשום שפרשת ציצית היא סוד הפלה, צריכה אותם, מיד אנו אומרים את שניהם - אמת ויציב. ועל פן אמת זה יעקב, ויציב זה יוסף. אם כך, אז למה תרגום? אלא משום שאמת אמת לא אומרים בשביל הפגם, ולכן הוא תרגום, ואין פגם בשניהם.

מבד אבקת רוכל (שיר ג) - זו תפלת מעמד. שלש ראשונות, שהן מגן, ומחיה, ואתה קדוש. במגן יש ארבעים ושנים תבות, בסוד השם הקדוש של ארבעים ושנים אותיות. ויש להכילולו בלב, ולהקשר בו בסוד זה, פשלהבת בגחלת, באהבת אדונו, וזו היא ברפת הימין.

במחיה יש ארבעים ותשע תבות, בסוד חמשים שערים חסר אחד. ויש בו שם, הסוד של גבורות ה'. והוא את"ה גבור" לעול"ם אדנ"י. והסוד שלו אגל"א, ובסוד אחר יגל"א. והפל סוד אחד, מן הגבורה של הפרכות, (בראשית מט) "יהודה אתה ידודך. גור אריה יהודה." לא יסור שבט מיהודה. "אסרי לגפן עירה. בזה התעורר יהודה בגבורה קדושה, וזו היא ברפת השמאל.

עשן דקטרת, סלקא, ומתחברן דרגין, ומתקשרן אלין באלין דהא איהו מקשר לון. ואומר כלם אהובים כלם ברוכים כלם גבורים. לבתר אהבה רבה, לסלקא ולא תקשרא בימינא. ויחודא דשמע, ואינון פרשיין. וכדין איקרי מקטרת מור. לבתר אמת ויציב, דאיהו ולבונה. ואף על גב דאיהו דידה, פללא איהו.

בין דאמר אמת, אמאי ויציב, דאיהו תרגום, ומה אצטריכא הכא, אלא ודאי, כל אמת, דא יעקב. ויציב, דא יוסף. ואצטריך לאתדבקה בתרווייהו. ובגין דפרשת ציצית רזא דכלה, אצטריכת לון, מיד אנן אמרי תרווייהו, אמת ויציב. ועל דא אמת דא יעקב, ויציב דא יוסף. אי הכי, אמאי תרגום. אלא בגין דאמת אמת לא אמרינן, בגין פגמימו. ועל דא איהו תרגום, ולית פגמימו בתרווייהו. מבד אבקת רוכל, דא צלותא דמעומד. תלת קדמאי, דאינון מגן, ומחיה, ואתה קדוש. מגן, אית ביה ארבעין ותריין תיבין. ברזא דשמא קדישא, דארבעין ותריין אתוון. ואית לאכללא ליה בלבא, ולא תקשרא ביה ברזא דא, פשלהובא בגחלת, ברחימו דמאריה. ודא איהי ברפתא ימינא.

מחיה, אית ביה תשעה וארבעין תיבין, ברזא דחמשים תרעין חסר חד. ואית ביה שמא, רזא דגבורות ה'. ואיהו את"ה גבור" לעול"ם אדנ"י. ורזא דיליה, אגל"א. וברזא אחרא יגל"א. וכולא רזא חדא, מן הגבורתא דברכאן, (בראשית מט ח-י) "יהודה אתה ידודך. גור אריה יהודה." לא יסור שבט מיהודה. "אסרי לגפן עירה. בזה התעורר יהודה בגבורה בגבורתא קדישא, ודא איהי ברפתא שמאלא.

בְּקִדְשָׁהּ יֵשׁ אֲרַבַּע עֶשְׂרֵה תְּבוּת  
- עֶשֶׂר אֲמִירוֹת, וְאַרְבַּע אוֹתוֹת.  
וְזֶה כּוֹלֵל אֶת כָּל הַצְּדָדִים, וְאוֹחוֹ  
מִסּוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּף הָעוֹלָם.  
שָׂרֵשׁ הָאֲחֵרוֹנוֹת אֵינָן בְּחֻשְׁבוֹן  
זֶה כְּתוּבוֹת, וְהֵן רָצָה וּמוֹדִים,  
תּוֹמְכֵי הַתּוֹרָה, שְׁנֵי עֲמוּדִים. שִׁים  
שְׁלוֹם - עֵץ הַחַיִּים, שֶׁהוּא שְׁלוֹם  
הַבַּיִת, הַשְׁלוֹם שֶׁל הַכֹּל. בֵּין כֶּף  
וּבֵין כֶּף בְּאֲמֻצָּע אוֹתָן הַבְּרָכוֹת  
שֶׁתִּקְנוּ הַקְּדוֹמִיִּים, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ,  
אֲחֵר שְׁמֵסִים הַתְּפִלָּה וּמוֹדָה עַל  
חֻטְאֵיו - נְפִילַת אֲפִים.

מָה הִיא נְפִילַת אֲפִים? הָרִי  
פְּרִשׁוּהָ, שְׁעוֹשָׂה כָּל מָה שְׁעֲשֶׂה  
מִלְשָׁה, תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים וּבִקְשׁוֹת  
וּנְפִילַת אֲפִים, שְׁכַתוּב (דְּבָרִים ט)  
וְאֲתַנְּפֵל לִפְנֵי ה'. אֲכַל אַחֵר  
שְׁמֵסִים תְּפִלָּתוֹ, וְנִכְנַס לְתוֹךְ אוֹתָן  
הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת, וְהַתְּפִלָּה  
נִקְשְׂרַת בְּכֹלם, יֵשׁ לְרַדַּת לְמִטָּה.  
וְהוֹאִיל וַיּוֹרֵד לְמִטָּה, צָרִיךְ נְפִילַת  
אֲפִים בְּאֲלֻפָּא בֵּיתָא.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׁפִיזוֹן  
שֶׁהַתְּפִלָּה תְּפִלָּתוֹ וְהוֹדָה עַל  
חֻטְאוֹ, מִכַּאֵן וְהִלָּאָה מִרְאָה אֶת  
עֲצוּמוֹ שְׁמִסְר נִפְשׁוֹ לְאֲדוֹנוֹ  
בְּאֵהְבָה. (תְּהִלִּים כה א) לְדוֹד אֵלֶיךָ ה'  
נִפְשִׁי אֲשָׂא. וְנוֹחַ לוֹ לְאוֹתוֹ הַצַּד  
שְׁשׁוּרָה בּוֹ הַמּוֹת, וְעוֹשָׂה לוֹ בְּזֶה  
נַחַת.

וְעַם כָּל זֶה, בְּאֲלֻפָּא בֵּיתָא יֵשׁ רַז  
הַרְזִים לְחַכְמִים. בְּאֲלֻפָּא בֵּיתָא זוֹ  
אֵין וַאֲ"ו, וַיֵּשׁ בֵּיה פִּי"א בְּמִקְוָמוֹ,  
וְהִינּוּ (שם) פְּדָה אֱלֹהִים אֶת  
יִשְׂרָאֵל. אַחֵר כֶּף ר' פְּעֻמִּים הֵם,  
וְאֵין בֵּיה קו"ף.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׁנִפְּלָה הַזוֹ,  
שְׁנִמְסָר אָדָם לְמוֹת, צָרִיךְ לְכוֹן  
רְצוֹנוֹ, וְלַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְאוֹתוֹ  
הַצַּד שְׁשׁוּרָה בּוֹ הַמּוֹת, כְּמוֹ  
שְׁעוֹשָׂה קוֹף בְּחֻרְבוֹת וּבִבְהָרִים,  
מִרְאָה אֶת עֲצוּמוֹ שְׁמַת, וְנִרְאָה  
שְׁמַת לִפְנֵי חֵיה אַחַת שְׁפוּחַד

קְרוּשָׁה, אֵית בֵּיה אֲרַבַּעַה עֶשֶׂר תִּיבִין. עֶשֶׂר  
אֲמִירָן, וְאַרְבַּע אֲתוּוֹן. וְדָא כָּלִיל לְכָל  
סְטָרִין, וְאַחִיד מְסִיפֵי עֲלָמָא עַד סְיִפֵי עֲלָמָא.  
תִּלְתָּת בְּתָרַאי, לָאו אֵינוֹן בְּחוּשְׁבָּן דָּא כְּתִיבִין,  
וְאֵינוֹן רָצָה וּמוֹדִים תְּמַכֵּי אוֹרִייתָא, תְּרִין  
עֲמוּדִים. שִׁים שְׁלוֹם, אֵילָנָא דְחַיִּי, דְּאִיהוּ  
שְׁלָמָא דְבֵיתָא, שְׁלָמָא דְכוּלָּא. בֵּין כֶּף וּבֵין  
כֶּף בְּאֲמֻצָּעֵיתָא, אֵינוֹן בְּרַכָּאן דְּתִקְנוּ קְדָמָאי,  
וְהָא אוֹקְמוּהָ. לְבַתֵּר דְּמִסִּים צְלוֹתָא וְאוּדֵי עַל  
חוּבִיָּה, נְפִילַת אֲפִים.

נְפִילַת אֲנָפִין מָה הִיא. הָא אוֹקְמוּהָ, דְקָא עֲבִיד  
כָּל מָה דְעֲבִיד מִשָּׂה, צְלוֹתָא וְתַחֲנוּנִים  
וּבְעוֹתִין וּנְפִילַת אֲפִים, דְכַתִּיב (דְּבָרִים ט יח) וְאֲתַנְּפֵל  
לִפְנֵי ה'. אֲכַל בְּתֵר דְּמִסִּים צְלוֹתִיָּה, וְעָאל  
בְּכָל אֵינוֹן דְּרַגִּין עֵילָאִין, וְאֲתַקְשְׂרַת כְּלָה  
בְּכֹלָהוּ, אֵית לְנַחַתָּא לְתַתָּא, וְהוֹאִיל וְנַחֲתִת  
לְתַתָּא, אֲצַטְרִיךְ נְפִילַת אֲנָפִין, בְּאֲלֻפָּא בֵּיתָא.  
מֹאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְּכִיּוֹן דְּצַלִּי צְלוֹתִיָּה, וְאוּדֵי  
עַל חוּבוֹי, מִכַּאֵן וְלִהְלָאָה, אַחְזִי גְרַמִּיָּה,  
דְּמִסְר נְפִשִׁיָּה לְמֵאֲרִיָּה בְּרַחֲמִיו. (תְּהִלִּים כה א) לְדוֹד  
אֵלֶיךָ ה' נִפְשִׁי אֲשָׂא. וְנִיחָא לִיָּה לְהֵהוּא סְטָרָא  
דְּשְׂרִיָּא בֵּיה מוֹתָא, וְעֲבִיד לִיָּה נִיחָא בְּדָא.  
וְעַם כָּל דָּא, בְּאֲלֻפָּא בֵּיתָא, אֵית רַזָּא דְרִזִּין  
לְחַכְמִין. בְּאֲלֻפָּא בֵּיתָא דָּא לִית בֵּיה  
וַאֲ"ו, וְאֵית בֵּיה פִּי"א בְּאֲתֵרִיָּה, וְהִינּוּ, פְּדָה  
אֱלֹהִים אֶת יִשְׂרָאֵל. לְבַתֵּר ר' תְּרִי זְמַנִּי נִינְהוּ.  
וְלִית בֵּיה קו"ף.

מֹאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְנְפִילָה דָּא, דְאֲתַמְסָר בַּר  
נָשׁ לְמוֹתָא, אֲצַטְרִיךְ לְכוּוֹנָא רְעוּתִיָּה,  
וְלְמַעַבְד נַחַת רוּחַ לְהֵהוּא סְטָרָא דְשְׂרִיָּא בֵּיה  
מוֹתָא, כְּמָה דְעֲבִיד קוֹף בְּחֻרְבוֹת וּבִבְהָרִים,  
אַחְזִי גְרַמִּיָּה דְמִית, וְאֲתַחְזִי דְמִית קַמִּי חֵיוֹתָא  
חֲדָא דְדַחִיל מִינְהָ. בֵּינָן דְהֵהִיא חֵיוֹתָא קָרִיב

ממנה. פינן שאותה החיה קרבה אליו, וחושבת להרגו ולנשף אותו, רואה אותו נופל לארץ כמו מת, וחושבת שהוא מת, אז שבה לאחוריה ולא נלקחת בו. ולכן הסתלקו שתי האותיות הללו, שאין מפיר בהן רק הקדוש ברוך הוא לבדו.

ועם כל זה, ברצון הלב ישים את עצמו לקדוש ברוך הוא שמסר לו את נפשו באהבה. והקדוש ברוך הוא מחשיב עליו כאלו נטל ממנו את נשמתו. ולכן צריך לפל בארץ כמו מת בשעה שיאמר נפילת אפים, משום שיש חטאים שעושה אדם שאין מתפירים אלא במות, כפסוק (ישעיה כב) אם יכפר העון הזה וגו'. וכעת, שנחשב לו שנטל הקדוש ברוך הוא את נשמתו, והוא נתן אותה ברצון, אותה השעה עומדת לכפר על חטאיו, ומשלים את כל הצדדים, ואת אותו הצד שנתבאר.

ועם כל זה התפלה עולה, ומסתלקת בין שתי זרועות, בחבוק של אהבה פראוי, והיא מקטרת מר ולבונה מפל אבקת רוכל.

ויהי משה בחר ארבעים יום וארבעים לילה. הצרף משה ארבעים יום לתורה שבעל פה ללמדה, משום שאותה דרנה נקראת ארבעים, ולכך אמר (שמות ד) ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה, שהתחברו תורה שבכתב ותורה שבעל פה. ולכך הצרף להזכיר ולפרט ארבעים יום וארבעים לילה, שהרי בארבעים יום היה מספיק.

ובארבעים יום הוציאה אותה הורת"ם (בתורה ומצוה). לתורה ומצוה, כנגד ארבעים יום של יצירת הולד, שיוצא מן הפח אל

לגביה, וחשיב לקטלא ליה, ולנשכא ליה, חמא ליה נפיל לארעא כמת, וחשיב דאיהו מת, כדין תב לאחורא, ולא מקטרג ליה. ועל דא אסתלקו אלין תרין אתוון, דלא ידע בהו בר קודשא בריה הוא בלחודוי.

ועם כל דא, ברעותא דלבא ישוי גרמיה לקודשא בריה הוא, דמסר ליה נפשיה ברחימו. וקודשא בריה הוא חשיב עלוי, כאלו נטיל נשמתיה מניה. ועל דא צריך למנפל בארעא כמת, בשעתא דיימר נפילת אנפין, כגין דאית חובין דעביד בר נש, דלא מתפריין אלא במותא. כדכתיב, (ישעיה כב יד) אם יכפר העון הזה וגו'. והשתא דאתחשיב ליה דנטל קודשא בריה הוא נשמתיה, ואיהו יהיב לה ברעותא. והיא שעתא קיימא לכפרא על חובוי, ואשלים לכל סטריין, ולההוא סטרא דאתמר.

ועל כל דא, צלותא עולה, ואסתלקא בין תרין דרועין, בחבוק דרחימו כדקא יאות. ואיהו מקוטרת מור ולבונה מפל אבקת רוכל. ויהי משה בחר ארבעים יום וארבעים לילה. הוצרף משה ארבעים יום לתורה שבעל פה ללמדה, כגין דההוא דרגא ארבעין אקרי. ולכך אמר, ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה, דאתחברו תורה שבכתב ותורה שבעל פה. ולכך הוצרף להזכיר ולפרט ארבעים יום וארבעים לילה, דהא בארבעים יום הוה סגי.

ובארבעים יום אפיקת ההיא הורת"ם, (בתורה ומצוה). לתורה ומצוה, לקבל ארבעים יום דיצירת הולד. דנפיק מן הפח אל הפועל. ואתרשימו איברוי דההוא דכורא, באינון ארבעין יומין, דהא ארבעין יומין

לְאֶכְלָלָא בֵּיה נְהִירו דְלַעֲיָלָא, וְלֹאֲתַבְנָאָה תַּמָּן  
גּוּפִיָּה מְנַהִירו דְלַעֲיָלָא. בְּגִין דִּיתְחַזִּי לְשִׁמְשָׁא  
קָמִי מַלְכָּא, וְלֹאֲמַשְׁכָּא עֲלֵיה רוּחַ (דף נב ע"ב)  
נְבוּאָה לְתַתָּא.

בְּגוּזְנָא דְאַשְׁתָּלִים בְּאַרְבַּעִים יוֹם בְּמַעֲי אַמְיָה  
גּוּפָא דְלְתַתָּא, הָכִי אַשְׁתָּלִים לַעֲיָלָא.  
וְעַל דָּא (במדבר יב ז) בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא.  
דְּאַשְׁתְּכַלֵּל לַעֲיָלָא בְּבֵיתָא דִּילִי, כְּגוּוֹנָא דְבֵיתָא  
דְלְתַתָּא.

וְעַל דָּא (שמות לד לה) קָרַן עוֹר פָּנֵי מֹשֶׁה, דְּהָא  
אַתְנַהִיר מְקַרְן עֵילָאָה, וּמְשִׁיף שְׁמָן הַטּוֹב  
עַל רֵאשִׁיָּה, וְאַשְׁתָּלִים כָּל חַד מְאַרְבַּע יְסוּדִין  
דִּילֵיה בְּעֶשֶׂר, הָא אַרְבַּעִין יוֹמִין וְאַרְבַּעִין  
לִילָוּן, וְאַמְשִׁיף שְׁמָן הַטּוֹב עַל רֵאשִׁיָּה, וּכְדִין  
אַתְנַהִיר.

וְלְבַתֵּר בָּא אַהֲרֹן, וְשָׁנָה לוֹ פְּרָקוּ, דְאַחִית לִיה  
הֵהוּא נְהִירו עַל דִּיקְנֵיה, וְהֵינּוּ שְׁנֵי  
טַפֵּי מְרַגְלִיּוֹת, דְנִחְתִּי עַל דִּיקְנָא דְאַהֲרֹן.  
וְנַהֲיִרִין נְהִירו סָגִי, וְאַיְנוּן רִמְזוּ לְתוֹרָה שְׁבַכְתָּב  
וְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה, דְאַתְחַבְּרוּ בְּדִיקְנָא דְאַהֲרֹן,  
וְחִיבּוּרָא דִּילְהוּן בְּמִזְלָא עֵילָאָה תְּלִי.

וּכְדִין מַה טוֹב וּמַה נְעִים. טוֹב: דָּא תוֹרָה  
שְׁבַכְתָּב, וְדָא צְדִיק. נְעִים: דָּא זְמִירוֹת  
יִשְׂרָאֵל, דְּאַיְקָרִי נְעִים, כִּד שָׂרָא עֲלֵיה נוּעַם  
דְלַעֲיָלָא, דְעַלְמָא דְאַתִּי. וְכוּלָּא עַל יְדָא  
דְאַהֲרֹן, דְחַבְּר לוֹן כְּחַדָּא בְּקַרְבָּנָא.

וְעַל דָּא (מלאכי ב ה) בְּרִיתִי הִיְתָה אִתּוּ, דָּא  
מְטְרוֹנִיתָא דִּילִי, דִּיהוּת עֲמִיָּה. הַחֲיִים  
וְהַשְּׁלוֹם, חֲיִים, דְּאַיְמָא עֵילָאָה. וְשְׁלוֹם, דָּא  
שַׂר שְׁלוֹם.

וְאַתְנָם לוֹ מוֹרָא וַיִּירָאֵנִי. יְהִבִית לִיה הִנְהוּ  
דְרַגִּין, לְחַבְּרָא לוֹן אִינּוּן שְׁתֵּי טַפּוֹת  
נַתְמִי לוֹ הִדְרָגוֹת הַלְלוּ לְחַבְּרָן, אוֹתָן שְׁתֵּי טַפּוֹת מְרַגְלִיּוֹת

הַפְעֵל. וְנִרְשָׁמִים אִיבְרִיו שֶׁל אוֹתוֹ  
הַזְכָּר בְּאוֹתָם אַרְבַּעִים יוֹם, שְׁהָרִי  
אַרְבַּעִים יוֹם לְהַכְלִיל בוֹ אֶת הָאוֹר  
שֶׁלְמַעְלָה, וְלִבְנוֹת שָׁם אֶת גּוּפוֹ  
מֵהָאוֹר שֶׁלְמַעְלָה, כְּדִי שִׁירָאָה  
לְשִׁמְשׁ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְלְהַמְשִׁיף  
עֲלָיו רוּחַ נְבוּאָה לְמַטָּה.

כְּמוֹ שֶׁהַשְּׁתֵּלִים אַרְבַּעִים יוֹם  
בְּמַעֲי אַמוֹ הַגּוּף שֶׁלְמַטָּה, כִּף  
מִשְׁתֵּלִים לְמַעְלָה. וְעַל כֵּן (במדבר יב)  
בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא. שֶׁהַשְּׁתְּכַלֵּל  
לְמַעְלָה בְּבֵיתִי, כְּמוֹ הַבַּיִת  
שֶׁלְמַטָּה.

וְעַל זֶה (שמות לד) קָרַן עוֹר פָּנֵי  
מֹשֶׁה, שְׁהָרִי מֵאִיר מֵהַקָּרַן  
הַעֲלִיּוֹנָה, וּמֵאוֹשֵׁף אֶת הַשְּׁמָן הַטּוֹב  
עַל רֵאשׁוֹ, וְהַשְּׁתֵּלִים כָּל אֶחָד  
מְאַרְבַּעַת יְסוּדוֹת שֶׁלוֹ בְּעֶשֶׂר, הָרִי  
אַרְבַּעִים יָמִים וְאַרְבַּעִים לַיְלוֹת,  
וְהַמְשִׁיף הַשְּׁמָן הַטּוֹב עַל רֵאשׁוֹ,  
וְאֵז מֵאִיר.

וְאַחֲרַי כִּף בָּא אַהֲרֹן וְשָׁנָה לוֹ  
פְּרָקוּ, שֶׁהוֹרִיד לוֹ אוֹתוֹ הָאוֹר עַל  
זְקָנוֹ, וְהֵינּוּ שְׁתֵּי טַפּוֹת מְרַגְלִיּוֹת,  
שִׁירֻדוֹת עַל זְקָן אַהֲרֹן וּמֵאִירוֹת  
בְּאוֹר גְּדוֹל, וְהֵם רִמְזוּ לְתוֹרָה  
שְׁבַכְתָּב וְלְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה,  
שֶׁהַתְּחַבְּרוּ בְּזְקָנוֹ שֶׁל אַהֲרֹן,  
וְהַחְבּוּר שֶׁלָּהֶם תְּלוּי בְּמִזְלָ  
הַעֲלִיּוֹן.

וְאֵז (תהלים קלא) מַה טוֹב וּמַה נְעִים.  
טוֹב - זֶה תוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְזֶה  
צְדִיק. נְעִים - זֶה זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל,  
שְׁנַקְרָא נְעִים, כְּשִׁשׁוּרָה עֲלָיו  
הַנּוּעַם שֶׁל מַעְלָה שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא.  
וְהַכֵּל עַל יַד אַהֲרֹן, שְׁחַבְּר אוֹתָם  
יַחַד בְּקַרְבָּן.

וְעַל זֶה (מלאכי ב) בְּרִיתִי הִיְתָה אִתּוֹ  
וְגו' - זֶה הַגְּבִירָה שְׁלִי שֶׁהִיְתָה  
עִמּוֹ, הַחֲיִים וְהַשְּׁלוֹם - הַחֲיִים  
שֶׁל הָאֵם הַעֲלִיּוֹנָה, וְשְׁלוֹם זֶה שַׂר  
שְׁלוֹם.

וְאַתְנָם לוֹ מוֹרָא וַיִּירָאֵנִי (שם),  
נַתְמִי לוֹ. וְכִשְׁעֵבֵר מוֹרָה עַל זְקָנוֹ,

שְׁהִינּוּ כְּשֶׁהָיָה מִסְתַּפֵּר, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שופטים יג) וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֵאשׁוֹ - וַיִּירָאֲנִי, אוֹלֵי מַעַל בְּאוֹתוֹ שֶׁמֶן שֶׁשׁוֹפֵעַ לוֹ מִהַשְּׂמִים הָעֲלִיּוֹנִים, שֶׁנִּקְרָא שֵׁם, שֶׁשׁוֹפֵעַ מִמֶּנּוּ הַשֶּׁמֶן הַטּוֹב. וְעַל זֶה, וּמִפְּנֵי שְׂמֵי נִחַת הוּא.

וְהוּא מָה עֲשֶׂה? (שם) בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר הַלֵּךְ אִתִּי, שֶׁחִבֵּר שְׁלוֹם עִם מִישׁוֹר. מִי הַמִּישׁוֹר? כְּמוֹ שְׁנֵאמַר צְדִיק וְיֹשֵׁר הוּא. וְאִז, וְרַבִּים הָשִׁיב מַעֲזוֹן, עַל יְדֵי קִרְבָּנוֹתָיו שֶׁהִקְרִיב אוֹתָם לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וְאִז נִתֵּן שְׁלוֹם עִם מִישׁוֹר. וְכֵן תְּלִוּיִים סוּדוֹת הַקִּרְבָּן שֶׁמִּסֵּר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַהֲרֹן. וְנִקְרָא מִישׁוֹר, עַל שֶׁהִמְשִׁיךְ תּוֹרָה וְאוֹר לְעוֹלָם הַתַּחַתוֹן.

וְהַמְזוֹרַח מֵאִיר לְדָרוֹם בְּרֵאשׁוֹנָה, שֶׁכְּתוּב (קהלת א) הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם. מִשׁוֹם כֶּף (שמות לד) וַיֵּשְׁבוּ אֵלָיו אַהֲרֹן וְכָל הַנְּשִׂאִים בְּעֵדָה. אַהֲרֹן - זֶה סוּד אַהֲרֹן שֶׁהָאִיר מִמֶּשֶׁה. וְכָל הַנְּשִׂאִים - זֶה נַחֲשׁוֹן, שֶׁהוּא הָרֵאשׁוֹן שֶׁל כָּל הַנְּשִׂאִים. וְכֵלֶם נִמְשְׁכוּ אַחֲרָיו וְעָמְדוּ לְשִׂמְעָל שֶׁל מֶשֶׁה.

וְהָרִי הָעִירוֹ, (דברים ד) אֵת גְּדֻלָּךְ - זֶה אַהֲרֹן, מִזְמִין וְאֵת יְדֵךְ הַחֲזֹקָה - זֶה נַחֲשׁוֹן, מִשְׂמָאל. שֶׁלְאַחַר שֶׁהָאִיר הַדָּרוֹם מִן הָאֶסְפֵּק־לְרִיָּה הַמְּאִירָה, יוֹאֵר הַצִּפּוֹן, שֶׁכְּתוּב הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם וְסוֹכֵב אֶל צִפּוֹן. שֶׁהִקְיָף אוֹתוֹ אוֹר שֶׁל רַחֲמִים מִכָּל הַצְּדִידִים, שֶׁלֹּא יֵצֵא עִם שֶׁלֶחֶבוֹתָיו לְשָׂרֵף אֵת הָעוֹלָם, וַיִּתְפַּסֵּם הַדִּין עִם רַחֲמִים. מִי הַרַחֲמִים? זֶה הַשֶּׁמֶשׁ, וְהֵינּוּ הָרוּחַ, שֶׁכְּתוּב (קהלת א) סָבַב הוֹלֵךְ הָרוּחַ, שֶׁהַרַחֲמִים מְקִיפִים הַכֹּל. וְעַד סְבִיבוֹתָיו שֶׁב הָרוּחַ (שם), סְבִיבוֹתָיו שֶׁל מִי? סְבִיבוֹתָיו שֶׁל אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁכְּתוּב לְמַעְלָה, וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף, וְזֶה מְעַרְב. וְעַד תִּמְנָן שֶׁב

מְרַגְלִיּוֹת יִהְיֶינָה לִיָּהּ. וְכֵן אַעֲבֹר מוֹרָה עַל דְּקִנְיָה, דִּהְיִינוּ כֵּד הָיָה מִסְתַּפֵּר, כְּמָה דָּאֵת אֲמַר (שופטים יג ה) וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֵאשׁוֹ. וַיִּירָאֲנִי, דְּלִמָּא מַעַל בְּהָהוּא שֶׁמֶן דְּנִגִּיד לִיָּהּ מִשְׂמֵי עֵילָאָה, דְּאִיקְרִי שֵׁם, דְּנִגִּיד מַנִּיָּה שֶׁמֶן הַטּוֹב. וְעַל דָּא, (מלאכי ב ה) וּמִפְּנֵי שְׂמֵי נִחַת הוּא. וְהוּא מָה עָבִיד. (שם ב ו) בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר הַלֵּךְ אִתִּי. דְּחִבֵּר שְׁלוֹם בְּמִישׁוֹר. מֵאֵן מִישׁוֹר. כְּמָה דָּאֵת אֲמַר, (דברים לב ד) צְדִיק וְיֹשֵׁר הוּא. וְכִדִּין, וְרַבִּים הָשִׁיב מַעֲזוֹן, עַל יְדֵי דְקִרְבָּנוֹי דְּקָרִיב לוֹן קָמִי מִלְּפָא. וְכִדִּין אֲתִיָּהֵב שְׁלוֹם בְּמִישׁוֹר. וְהֵכָא תְּלִי רְזִי דְקִרְבָּנָא, דְּמִסֵּר לִיָּהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַהֲרֹן. וּמִישׁוֹר אִיקְרִי, עַל דְּאִמְשִׁיךְ אוֹרִיָּתָא וְנִהִירוֹ לְעֵלְמָא תַּתָּאָה.

וּמְזוֹרַח אֲנֵהִיר לְדָרוֹם בְּקִדְמִיתָא, דְּכְתִיב (קהלת א ו) הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם. בְּגִין כֶּף (שמות לד לא) וַיֵּשְׁבוּ אֵלָיו אַהֲרֹן וְכָל הַנְּשִׂאִים בְּעֵדָה. אַהֲרֹן, דָּא רְזָא דְאַהֲרֹן דְּאֲתַנְהִיר מִמֶּשֶׁה. וְכָל הַנְּשִׂאִים, דָּא נַחֲשׁוֹן, דְּאִיָּהוּ רִישָׁא דְכָל הַנְּשִׂאִים. וְכֵלָהוּ אֲתַמְשְׁכוּ אֲבַתְרִיָּה, וְקִיָּיְמִי לְשִׂמְעָלָא דְּמֶשֶׁה.

וְהָא אִיתְעָרוּ, (דברים ג כד) אֵת גְּדֻלָּךְ: דָּא אַהֲרֹן, מִיָּמִינָא. וְאֵת יְדֵךְ הַחֲזֹקָה: דָּא נַחֲשׁוֹן, מִשְׂמָאלָא. דְּלְבַתֵּר דְּאֲתַנְהִיר דָּרוֹם מֵאֶסְפֵּק־לְרִיָּא דְּנִהְרָא, יִתְנַהִיר צִפּוֹן. דְּכְתִיב, הוֹלֵךְ אֶל דָּרוֹם וְסוֹכֵב אֶל צִפּוֹן. דְּאִקְיָף לִיָּהּ נִהִירוֹ דְּרַחֲמֵי מִכָּל סְטָרִין, דְּלֹא יִפּוֹק בְּשֶׁלְהוֹבוֹי לְאוּקְדָא עֲלִמָּא, וַיִּתְפַּסֵּם דִּינָא בְּרַחֲמֵי. מֵאֵן רַחֲמֵי, דָּא שְׂמֶשׁא, וְהֵינּוּ רוּחַ, דְּכְתִיב סוֹכֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ, דְּרַחֲמֵי אִקְיָף כְּלָא. וְעַד סְבִיבוֹתָיו שֶׁב הָרוּחַ, סְבִיבוֹתָיו דְּמֵאֵן. סְבִיבוֹתָיו דִּהְהוּא מְקוֹם דְּכְתִיב לְעֵילָא, וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף, וְדָא מְעַרְב. וְעַד תִּמְנָן שֶׁב

שם שב הרוח, להאיר באותם  
שבעים שנים, שנכלל מקומו  
להאיר לעולמים, ולהאיר  
לשבעים גדולים ממנים  
שעומדים סביב אותו מקומו של  
השמש שאמרנו.

בא וראה, כמו זה משה למטה,  
מאיר לאהרן, צד הדרום. ואחר  
כך לנשיאים, הצד של הצפון,  
שפתיב וסוכב אל צפון, והקיף  
אותם סביב המזבח. אחר כך  
(במדבר יא) ואצלתי מן הרוח אשר  
עליך ושמתי עליהם. וזהו על  
סביבתיו שב הרוח.

בא וראה, בראשונה אותם  
שבעים זקנים ינקו ממשה,  
ואותם שבקצה המחנה נאכלו  
באש הדולקת. והרי העירו, מי  
גרם להם? כיון שראה משה שלא  
יכולים להתקיים בלי זקנים, רצה  
סיעו להאיר לישראל, והקדוש  
ברוך הוא אמר לו (שם) אספה לי  
שבעים איש וכו', ואצלתי מן  
הרוח אשר עליך. זו הרוח של  
האספקלריה המאירה, במשה  
היא שורה ולא באחר. משום כך  
הצטרכו להיות נאורים ממנו,  
וזהו ועל סביבתיו שב הרוח,  
להאיר בכראשונה.

כיון שראה את זה שלמה המלך,  
אמר (קהלת א) הבל הבלים כו',  
וזרח השמש. בימי משה, שהאיר  
השמש לישראל ארבעים שנה,  
כנגד האור שלמעלה שקבל  
באותם ארבעים הימים שהיה  
בהם, ומקצת שנה ראשונה  
ככלה, שבהם קבל האור שהאיר  
למטה. וכא השמש, כשהסתלק  
מן העולם. ואל מקומו שואף,  
כמו שנאמר (יחזקאל א) ברוך כבוד  
ה' ממקומו. וזה המקום העליון  
שמאיר למקום התחתון.

דבר אחר, מקומו התחתון ממש.  
שואף האור מלמעלה וזרח הוא

הרוח, לאנהרא באינון שבעין שנין, דאתפליל  
מקומו לאנהרא לעלמין, ולאנהרא לשבעין  
רבבין ממנן דקיימין סחרניה דההוא מקומו  
דשמשא דאמרן.

הא חזי, כגוונא דא משה לתתא, אנהיר  
לאהרן, סטרא דדרום. ולבתר לנשיאים,  
סטרא דצפון. דכתיב, וסוכב אל צפון, ואקיף  
לון סחרני מדבחה. לבתר (במדבר יא יז) ואצלתי  
מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם, ודא היא  
ועל סביבותיו שב הרוח.

הא חזי, כקדמיתא אינון שבעים זקנים ינקין  
ממשה, ואינון (שם יא א) דבקצה המחנה  
אתאכלו בנורא דדליק. והא איתערו, מאן  
גרים לון. כיון דחזא משה דלא יכלין  
לאתקיימא בלא זקנים, בעא סיעתא לאנהרא  
לישראל, וקודשא בריך הוא אמר ליה, (שם יא  
טז) אספה לי שבעים איש וגו', ואצלתי מן  
הרוח אשר עליך, דא רוח דאספקלריה דנהרא  
במשה שריא ולא באחרא. בגין כך אצטריכו  
לאתנהרא מניה, ודא הוא ועל סביבותיו שב  
הרוח, לאנהרא כדבקדמיתא.

כיון דחמא שלמה מלכא דא, אמר (קהלת א ב)  
הבל הבלים וגו', (שם א ה) וזרח השמש.  
כיומוי דמשה, דנהיר שמשא לישראל ארבעין  
שנין, לקבל נהירו דלעילא, דקביל באינון  
ארבעין יומין דהיה בהו, ומקצת שנה ראשונה  
ככולה, דבהו קבל נהירו דאנהיר לתתא. וכא  
השמש, כד אסתלק מעלמא. ואל מקומו  
שואף, כמה דאת אמר (יחזקאל ג יב) ברוך כבוד  
ה' ממקומו. ודא מקום עילאה, דנהיר למקום  
תתאה.

דבר אחר, מקומו תתאה ממש. שואף נהירו  
מלעילא, וזרח הוא שם, דנהיר תמן

שם, שְׁמַאִיר שֵׁם לְלִבְנָה, וְזֶה יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁהוּאֹר מִמֶּנּוּ, שְׁפָתוֹב (במדבר כז) וְנָתַתָּ מֵהוֹדֶךָ עָלָיו. וְהַעִירוּ, פְּנֵי מֹשֶׁה פְּנֵי חֲמָה וְכוּ'. הוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם - בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּשֶׁהָיָה בַּעֲוֹלָם, כָּל הַצְּדָדִים הָאִירוּ, כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ. אֲבָל כַּעֲת, כְּשֶׁהִסְתַּלַּק, בְּמִקוּמוֹ זֹרַח וְלֹא יוֹתֵר.

וְשֵׁמוֹ נִקְרָא זֶהֱב יִרְקֶק, וְהַסוּד הַזֶּה פְּרֻשׁוֹהוּ הַחֲבָרִים, אֶסְתֵּר הַיְתֵה יִרְקֶקֶת. צָבַע אֶתְרוֹג, וְהַפֵּל אֶחָד. הַזֶּהֱב הַזֶּה הוּא רֵאשׁ בְּנִסְתֵּר, אֶף עַל גִּב שֶׁהוּא בְּנִגְלָה אֶל הַזֶּהֱב הַעֲלִיּוֹן, עַד שֶׁנִּמְשָׁף וְשׁוֹרָה לְרֵאשׁוֹ שֶׁל גְּבְרִיאֵל, כְּמוֹ שְׁבַאֲרֵנוּ. וּמִשׁוֹם כֶּף הַפֵּל הוּא בְּסוּד עֲלִיּוֹן, וְנִמְשָׁף אוֹתוֹ הַסוּד לְמִטָּה, הַפֵּל בְּגוֹן אֶחָד.

וְעִשִׂיתָ כַּפֵּרֶת זֶהֱב טְהוֹר (שמות כח), רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בְּכָל הַפְּרֻשָּׁה הַזֹּאת מְצָאנוּ שְׁנֵי מִסְרָה הַעֲבוּדָה בְּיַד מֹשֶׁה, פָּרַט לְשָׁנִים. בְּכֻלָּם כְּתוּב וְעִשִׂיתָ, וּבְאֶרֶץ וּבְאֶפֶס כְּתוּב (שם כה) וְעָשׂוּ אֶרֶץ, (שם כח) וְעָשׂוּ אֶת הָאֶפֶס, וְלֹא כְּתוּב וְעִשִׂיתָ. מַה הַטַּעַם בְּאֶרֶץ לֹא כְּתוּב וְעִשִׂיתָ? מִשׁוֹם שֶׁהָאֶרֶץ כּוֹלֵל אֶת מֹשֶׁה בְּתוֹכוֹ, לְהַאִיר מִמֶּנּוּ. וְהַצְּטֻרְכוֹ אַחֲרָיִם לְתַקֵּן אֶת הַתְּקוּן הַיְסוּפִי שֶׁלוֹ, לְהַכְנִיס אוֹתוֹ לְתוֹכוֹ.

בְּאֶפֶס, אֵינּוּ שֶׁלוֹ, וְלֹא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וְלֹא צָרִיךְ לוֹ לְמַשָּׁה לַעֲשׂוֹת אֶת עֲבוֹדַת אַחִיו, שֶׁהָרִי מֹשֶׁה הוּא מְלֶךְ, וְאֶהְרֹן שׁוֹשֵׁבִין הַמֶּלֶךְ.

וְאִם תֹּאמַר, וְהָרִי כְּתוּב (שם כט) וְהַלְבַּשְׁתָּ אֶת אֶהְרֹן כו', וְאֶפְדֶּת לוֹ, וְשִׁמְתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל רֵאשׁוֹ וְגו'. הָרִי כָּל זֶה עֲבוֹדַת מֹשֶׁה, וְהַכְּבוֹד שֶׁל אֶהְרֹן הוּא? לֹא כֶּף, אֲלֵא הַכְּבוֹד שֶׁל מֹשֶׁה הוּא, שֶׁהָרִי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא רָצָה אֶת עֲבוֹדַת אֶהְרֹן, אֲלֵא עַל יְדֵי מֹשֶׁה.

לְסִיְהָרָא, וְדָא יְהוֹשֻׁעַ, דְּאֶתְנַהִיר מְנִיָּה, דְּכְתִיב (במדבר כז) וְנָתַתָּ מֵהוֹדֶךָ עָלָיו. וְאֶתְעָרוּ, פְּנֵי מֹשֶׁה פְּנֵי חֲמָה וְכוּ'. הוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם, בְּקִדְמִיתָא כַּד הָיָה בַּעֲלָמָא, כָּל סְטָרִין אֶתְנַהִירוּ כַּד אֲמַרְן. אֲבָל הַשְׁתָּא כַּד אֶסְתַּלַּק, בְּמִקוּמוֹ זֹרַח וְלֹא יוֹתֵר.

וְשֵׁמָא דִּילִיָּה אִיקְרִי זֶהֱב יִרְקֶק, וְרָזָא דָא אוֹקְמוּהָ חֲבַרְיָא, אֶסְתֵּר יִרְקֶקֶת הַיְתֵה. גְּיוֹן אֶתְרוֹג, וְכוֹלָא חַד. זֶהֱב דָא, אִיְהוּ רִישָׁא בְּסִתִּימוֹ, אֶף עַל גִּב דְּאִיְהוּ בְּאֶתְגַּלְיָא לְגַבֵּי זֶהֱב עֵילְאָה. עַד דְּאֶתְמַשְׁכָּא וְשִׁרְיָא לְרִישָׁא דְּגְבְרִיאֵל, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וּבְגִין כֶּף כַּלָּא אִיְהוּ בְּרָזָא עֵילְאָה, וְאֶתְמַשְׁכָּא הַהוּא רָזָא לְתַתָּא, כַּלָּא כְּגוֹוְנָא חַד.

וְעִשִׂיתָ כַּפֵּרֶת זֶהֱב טְהוֹר (שמות כה יז), רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בְּכָל פְּרֻשָּׁתָא דָא אֲשַׁכְחַנָּא דְּאֶתְמַסֵּר עֲבִידְתָּא בִּידָא דְּמֹשֶׁה, בַּר תְּרִין. בְּכֻלְהוּ כְּתִיב, וְעִשִׂיתָ. וּבְאֶרֶץ וּבְאֶפֶס כְּתִיב (שם כה י) וְעָשׂוּ אֶרֶץ, (שם כח ו) וְעָשׂוּ אֶת הָאֶפֶס, וְלֹא כְּתִיב וְעִשִׂיתָ. מֵאִי טַעְמָא בְּאֶרֶץ לֹא כְּתִיב וְעִשִׂיתָ, בְּגִין דְּאֶרֶץ כָּלִיל לִיָּה לְמֹשֶׁה בְּגִיָּה, לְאֶתְנַהֵרָא מְנִיָּה. וְאֶצְטְרִיכוּ אַחֲרֵינִין לְתַקְנָא תִּיקוּנָא וְשִׁפִּירוּ דִּילִיָּה, לְמִיעַל הִיא לְגַבֵּיָה.

בְּאֶפֶס, לָאוּ דִּילִיָּה הוּא, וְלֹא לְאֶשְׁתַּמְשָׂא בֵּיהּ, וְלֹא אֶצְטְרִיךְ לִיָּה (דף נג ע"א) לְמֹשֶׁה לְמַעַבְד פּוֹלְחָנָא דְּאַחוּי, דְּהָא מֹשֶׁה אִיְהוּ מְלֶכָא, וְאֶהְרֹן שׁוֹשֵׁבִינָא דְּמְלֶכָא.

וְאִי תִּימָא, וְהָא כְּתִיב (שם כט ה) וְהַלְבַּשְׁתָּ אֶת אֶהְרֹן וְכוּ', וְאֶפְדֶּת לוֹ. וְשִׁמְתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל רֵאשׁוֹ וְגו'. הָא כּוֹלֵי הָאִי פּוֹלְחָנָא דְּמֹשֶׁה, וְיִקְרָא דְּאֶהְרֹן אִיְהוּ. לָאוּ הָכִי אֲלֵא יִקְרָא דְּמֹשֶׁה אִיְהוּ, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא בַּעַז פּוֹלְחָנָא דְּאֶהְרֹן, אֲלֵא עַל יְדֵי דְּמֹשֶׁה. וְאֶהְרֹן לֹא יְכִיל



וְאֶהְרֹן לֹא יָכַל לְהִתְקַדֵּשׁ אֲלֵא עַל  
יְדֵי מֹשֶׁה. וּבַהֲכַל הַצֵּטְרוֹף אֶהְרֹן  
אֶת מֹשֶׁה, וְכָל זֶה הוּא כְבוֹדוֹ שֶׁל  
מֹשֶׁה.

וְעִשִׂיתָ כַּפָּרֶת, בֹּא וּרְאֵה, כְּתוּב  
בַּפָּרֶשֶׁה הַזֶּה מְעֵשִׂי שָׁמַיִם וְאָרֶץ  
וְכָל אוֹתָם הַחֲלִילוֹת שֶׁשָׁם, שֶׁהָרִי  
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא צִוָּה לַעֲשׂוֹת  
מִשְׁכָּן, אֲלֵא כְמוֹ שֶׁמְעֵשִׂי שָׁמַיִם  
וְאָרֶץ, לְהִיּוֹת הַדִּיּוּר שֶׁלְמִטָּה כְּמוֹ  
הַדִּיּוּר שֶׁלְמַעְלָה, וְלִהְיוֹת כְּזֶה  
עִם זֶה כְּמוֹ שֶׁהִנְשָׂמָה וְהַגּוֹף,  
שִׁיְהִיָּה הַכֹּל אֶחָד.

כְּתוּב בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים אֶת  
הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. בְּרֵאשִׁית,  
הָרִי פְרֹשֶׁה. אֲבָל הַסּוּד שֶׁל  
מַעֲשֵׂה הַכַּפָּרֶת, כָּאֵן בְּרִמּוֹ  
שֶׁלְמַעְלָה, שֶׁלְשַׁלֵּת שֶׁל  
מִטְטְרוֹ"ן, גְּנִיזַת הַמִּשְׁכָּן, לְהָרִים  
אֶת תְּרוּמַת הַקֶּדֶשׁ לְמַעְלָה וּמִטָּה.  
בְּרֵאשִׁית, הַרְאִישִׁית הָעֲלִיּוֹנָה  
הַכַּפָּרֶת הַגְּנִיזָה הַטְּמִירָה,  
שֶׁנִּמְצָאָת מִסּוּד הַנְּקֻדָּה הַנִּסְתָּרָת  
הָעֲלִיּוֹנָה, וְהַתְּפָרֶשֶׁה פְּרִישׁוֹת  
לְהָאִיר בְּתוֹךְ הָאוֹר, לְהִסְתַּתֵּר תוֹךְ  
הַסֵּתֶר. הַסֵּתֶר בְּתוֹךְ הַכַּפָּרֶת הַזֶּה,  
מִיטְטְרוֹ"ן מִטְטְרוֹ"ן, שֶׁנֶּאֱחָז  
מִמֶּטָּה לְמַעְלָה.

בְּתוֹךְ הַפֶּחַד שֶׁהִלֵּךְ בְּאֵמַת בְּתוֹךְ  
הָאָרֶץ, הָיָה מוֹצֵא הָאוֹר שֶׁאֵבֵד  
אָדָם הָרֵאשׁוֹן, שֶׁנִּשְׁמָן אוֹתוֹ הָאוֹר  
בְּגַן עֵדֶן. וְעַל לְמַעְלָה, לֹא  
הִתְיַשֵּׁב בְּמִקוּמוֹ, שֶׁהָרִי לֹא הָיָה  
מִשְׁלֵם מִכָּל הַצְּדָדִים. שֶׁהָרִי  
הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁלְמִטָּה הִיָּתָה חֲסֵרָה,  
שֶׁהָרִי אֲבָדָה בְּחֵטָא שֶׁל אָדָם  
הָרֵאשׁוֹן. יָרַד לְמִטָּה, וְנִשְׁמָן בְּתוֹךְ  
עֲצֵי הַגֵּן, וְהַתְּפֹשֵׁט שֶׁם בְּכָל צְדֵי  
הַגֵּן, עַד שֶׁנּוֹלַד חֲנוּךְ בֶּן יִרְד.

בֵּינָן שֶׁנּוֹלַד, הָיָה נִמְצָא סְמוּךְ לָגֶן,  
הַתְּחִיל אוֹתוֹ הָאוֹר לְהָאִיר בְּתוֹכוֹ.  
הַתְּגַדֵּל בְּמִשְׁחַת קֹדֶשׁ, וְשָׂרָה

לְאַתְקַדֵּשׁ אֲלֵא עַל יְדֵי דְמֹשֶׁה. וּבְכֹלֵא  
אֲצִטְרִיף אֶהְרֹן לְמֹשֶׁה, וְכָל הָאִי יִקְרָא דְמֹשֶׁה  
אִיהוּ.

וְעִשִׂיתָ כַּפָּרֶת, תָּא חֲזִי, כְּתִיב בַּפָּרֶשֶׁתָּא דָא  
עוֹבְדָא דְשָׁמַיִם וְאָרֶץ, וְכָל אִינוּן  
חֲזִילִין דְתַמָּן, דְּהָא קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לֹא פְקִיד  
לְמַעַבְד מִשְׁכָּנָא, אֲלֵא פְגוּוֹנָא דְעוֹבְדֵי שְׁמִיָא  
וְאָרְעָא, לְמַהוּי דִּיּוֹרָא דְלַתְתָּא, פְּגוּוֹנָא דְדִיּוֹרָא  
דְלַעִילָא, וְלִאתְחַבְרָא דָא בְדָא פְגוּוֹנָא  
דְנִשְׁמַתָּא וְגוֹפָא, לְמַהוּי פְלָא חַד.

כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית א א) בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים אֶת  
הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. בְּרֵאשִׁית, הָא  
אוֹקְמוּהָ. אֲבָל רְזָא דְעוֹבְדָא דְכַפּוּרָתָא, הָכָא  
בְּרִמּוֹזוֹ דְלַעִילָא, שֶׁלְשַׁלֵּא דְמִטְטְרוֹ"ן, גְּנִיזָא  
דְמִשְׁכָּנָא, לְאַרְמָא אַרְמוֹת קוּדְשָׁא לְעִילָא  
וְתַתָּא.

בְּרֵאשִׁית, רֵאשִׁיתָא עִילָאָה כַּפּוּרָתָא גְנִיזָא  
טְמִירָא, דְאִשְׁתַּכַּחַא מְרֻזָא דְנִקּוּדָא  
טְמִירוֹ עִילָאָה, וְאִתְפָּרֶשׁ פְּרִישׁוֹ, לְאַתְנַהֵרָא גּו  
נְהִירוֹ, לְאַתְטַמְרָא גּו טְמִירוֹ. טְמִירָא גּו הָאִי  
כַּפּוּרָתָא, מִיטְטְרוֹ"ן מִטְטְרוֹ"ן, דְאִתְאַחַדָּא  
מִתְתָּא לְעִילָא.

מַגּוּ דְחִילוֹ דְאֲזַל בְּקוּשְׁטָא בְּגוֹ אַרְעָא, הוּהוּ  
מִשְׁפַּח נְהִירוֹ דְאָבִיד אָדָם קְדַמָּאָה,  
דְאִישְׁמֵר הָהוּא נְהִירוֹ בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן. וְסִלְקָא  
לְעִילָא, לֹא אִתְיִשְׁבָּא בְּדוּכַתִּיהָ, דְּהָא לֹא הוּהוּ  
אִשְׁתָּלִים מִכָּל סְטְרִין, דְּהָא שְׁלִימוֹ דְלַתְתָּא  
הוּהוּ גְרַע, דְּהָא אִתְאַבִּיד בְּחוּבָא דְאָדָם קְדַמָּאָה  
נְחַת לְתַתָּא, וְאִתְטַמְר גּו אִילְנֵי גִנְתָּא, וְאִתְפֹּשֵׁט  
תַּמָּן בְּכָל סְטְרֵי גִנְתָּא, עַד דְאִתְיִלִּיד חֲנוּךְ בֶּן  
יִרְד.

בֵּינָן דְאִתְיִלִּיד הוּהוּ אִשְׁתַּכַּח סְמוּךְ לְגִנְתָּא,  
שְׂרִיאת הָהִיא נְהִירוֹ לְאַנְהֵרָא בְּגוּוִיָּה, וְאַתְרַבֵּי בְּרַבּוֹ קוּדְשָׁא, וְשְׂרִיא

עליו האור הזה הנוצץ. נכנס לגן  
עדן, ומצא שם את עץ החיים,  
את ענפיו ופרותיו של האילן.  
הריח בהם, והתישב בהם, ויהיה  
אותה הרוח של אור החיים.

באו שליחים, מלאכים עליונים,  
ולמדו אותו חכמה עליונה. נתנו  
לו ספר שהיה נסתר בתוך עץ  
החיים, ולמד ממנו, וידע את  
דרכי הקדוש ברוך הוא, והשתדל  
אחריו. זהו שכתוב (בראשית ה)  
ויתהלך חנוף את האלהים. עד  
שאותו האור השתלם בתוכו.

בין שאותו האור השתלם  
למטה, רצה לעלות למקומו.  
וכדי להראות אותה השלמות  
בסוד של חנוף. יום אחד נכנס  
לתוך גן העדן, והראו לו את  
נסתרות הגן, והניח אותו ספר,  
וכל מה שראה, לבחון, והוא  
מצנע בתוך החברים.

אחר כך התלבש אותו האור  
בתוך אותו לבוש, להראות  
למעלה, ושיחבישו אתו, לכל  
אותם שעשו קטרוג עם רבונם,  
שלא יברא אדם בעולם.

זהו שכתוב (שם) ואיננו פי לקח  
אתו אלהים. ואיננו - בעולם הזה.  
ואיננו - כמו שהיה בעולם הזה.  
פי לקח אתו אלהים - לדמות  
אחרת. בזה הוא תמיד נער. וסוד  
זה בארנו, (משלי כב) חנוף לנער על  
פי דרכו, להנהיג את כל  
העולמות. גם פי זקין לא יסור  
ממנה, שהרי תמיד נמצא בו  
וחזור הנער.

בחנוף נכללת הדמות של העולם  
הנסתר. הוא הפסא של אדונו,  
עושה שליחיות בעולם.  
כשהעולם בדין, יוצא ונקרא  
מטטרוין, רבון על כל החילות  
העליונים. והזקן הוא נער. נכנס  
מעולם לעולם, ומתישב הרגז.

עליה נהירו דא מנצצא. עאל לגנתא דעדן,  
אשפח תמן אילנא דחיי, וענפוי ואנבי  
דאילנא, ארח בהו, ואתישב בגויה ההוא  
רוחא דנהירו דחיי.

אתו שליחן מלאכי עילאי, ואוליפו ליה  
חכמתא עילאה, ויהבו ליה ספר דהוה  
טמיר גו אילנא דחיי, ואוליף מניה, וידע  
אורחוי דקודשא בריך הוא, ואשתדל  
אבתריה. הדיא הוא דכתיב, (שם ה כג) ויתהלך  
חנוף את האלהים. עד דההוא נהירו, אשתלים  
בגויה.

בין דההוא נהירו אשתלים לתתא, בעא לסלקא  
לדוכתיה. ובגין לאחזאה ההוא שלימו  
ברזא דחנוף. יומא חד עאל גו גנתא דעדן,  
ואחמו ליה טמירין דגנתא, ואנח ההוא ספר,  
וכל מה דחמא, לבר, ואיהו צניע בגו חברייה.  
לבתר אתלבש ההוא נהירו, גו ההוא לבושא,  
לאחזאה לעילא, ולמהוי פיסופא  
בהדיה, לכל אינון דעבדו קטרוגא במאריהון,  
דלא יתברי בר נש בעלמא.

הדיא הוא דכתיב, (שם) ואיננו פי לקח אתו  
אלהים. ואיננו: פהאי עלמא. ואיננו:  
פדקא הוה בהאי עלמא. פי לקח אתו אלהים.  
לדיוקנא אחרא. פהאי, איהו נער תדיר. ורזא  
דא אוקימנא, (משלי כב ו) חנוף לנער על פי דרכו,  
לאנהגא עלמין בלהו. גם פי זקין לא יסור  
ממנה, דהא תדיר אשתכח ביה ואתהדר נער.  
בחנוף אתפליל דיוקנא דעלמא טמירא. איהו  
פורסייא דמאריה, עביד שליחן  
בעלמא. פד עלמא בדינא, נפק ואיקרי  
מטטרוין, רבון על כל חיילין עילאין. וסבא  
איהו נער. עאל מעלמא לעלמא, ואתישבא  
רוגזא.

הַדְּמוּת הַזֶּה נִפְרָסַת בְּפְרִיסַת  
הַפְּרֶת, וּמִצְטִיִּירִים בְּאוֹתָהּ  
הַפְּרִיסָה שְׁנֵי דְיוֹקְנָאוֹת - אֶחָד  
זָכָר וְאֶחָד נְקֵבָה. וְעוֹמְדִים שְׁנֵי  
יְלָדִים עֲלָמִים אוֹהָבִים, בְּאַהֲבָה  
דְּבָקִים זֶה בְּזֶה.

וְזֶה סוּד שֶׁל בְּרֵאשִׁית בְּרֵא  
אֱלֹהִים, פְּרִיסַת הַפְּרֶת הַנִּסְתָּרַת.  
אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, שְׁנֵי  
כְּרוּבִים עוֹמְדִים בְּדַבְּקוֹת שֶׁל  
חֻבִּיבוּת. לֹא כְּתוּב שָׁמַיִם וְאָרֶץ,  
אֲלֵא אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ,  
לְרֻבּוֹת שְׁנֵי כְּרוּבִים כְּאֶחָד.  
הַפְּרֶת הַזֶּה פְּרוּסָה לְפָנִים, בְּסִתָּר  
הַהִיכָל, וּבְשְׁנֵי צַדִּים עוֹמְדִים  
שְׁנֵי אֵלֶּה.

בְּרֵאשִׁית עוֹלָה לְמַעְלָה. הַסוּד  
שֶׁלּוֹ יוֹרֵד לְמַטָּה, כְּמוֹ שְׁאוֹתוֹ  
הַסוּד שֶׁל בְּרֵאשִׁית עוֹלָה לְמַעְלָה  
וְלֹא נִרְשָׁם בְּרִשָּׁם, יוֹצֵא הַרְשָׁם  
לְמַטָּה (לְאַחֵר), וְנִעֲשִׂית מִמֶּנּוּ כַּפְּרֶת  
עֲלִיוֹנָה, רְשׁוּמָה בְּשִׁלְשָׁה  
רְשׁוּמִים, בְּסוּד יְהו"ה אֱלֹהֵינוּ  
יְהו"ה. מֵאלוֹ הַשִּׁלְשָׁה יֵצְאוּ  
שְׁלֹשָׁה אַחֲרִים, וְהֵם שְׁשָׁה, וְהֵינּוּ  
בְּר"א שִׁי"ת.

נִפְרָסָה הַפְּרֶת הַזֶּה לְצַד דְּרוֹם  
וּמַעְרָב, וּמוֹצִיָּאָה שְׁנֵי כְּרוּבִים  
כְּאֶחָד, זָכָר וְנְקֵבָה, שְׁיִמְצָאוּ זֶה  
כְּגֵד זֶה. הַדְּרוֹם הוּא רֹאשׁ, כַּהֵן  
נוֹטֵל בְּרֹאשׁ. וְהוּא בֵּן זָכָר.  
הַמַּעְרָב הוּא נְקֵבָה, בֵּת יְחִידָה,  
בֵּת הֵיטָה לְאַבְרָהָם וְדָאִי. וְהֵינּוּ  
בְּסוּד הַזֶּה, בְּרֵאשִׁית: ב"ת רֹא"ש.  
י" כַּפְּרֶת שֶׁלֹּא נוֹדְעַת, עַד  
שֶׁנִּפְרָסַת בְּפְרִיסָה וּמוֹצִיָּאָה אֵת  
שְׁנֵי אֵלוֹ. כְּמוֹ כֵּן ה'. וְעַל כֵּן, בֵּת  
- בֵּת רֹאשׁ, בֵּת לְאַבְרָהָם. י" כַּפְּרֶת  
לְהַפְּרֶס.

חֹזֶרֶת הַכַּפְּרֶת מִמַּעְרָב לְצָפוֹן,  
וְנִפְרָסַת בְּפְרִיסָה, וּמִתְגַּלָּה הַזָּכָר,  
שְׁנֵי אֵלֹהִים בְּצַד הַכַּפְּרֶת. וְהַנְּקֵבָה  
נִסְתָּרַת לְמַטָּה, וְנִעֲשִׂית בְּרֹאשׁ  
הַצָּפוֹן. וְזֶה סוּד בְּרֵאשִׁית, בֵּת

דְּיוֹקְנָא דָא אֲתַפְּרֶס בְּפְרִיסוֹ כַּפְּרֶתָא,  
וְאֲתַצְיִירִין בֵּיהּ בְּהֵוּא פְּרִיסוֹ תְּרִין  
דְּיוֹקְנִין, חַד דְּכַר, וְחַד נְיֻקְבָא. וְקִיִּימָן תְּרִי רַבִּיין  
עוֹלָמִין רַחֲמִין, בְּרַחֲמֵי דְבִיקָאן דָא בְּדָא.

וְרִזָּא דָא (בְּרֵאשִׁית א) בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים, פְּרִיסוֹ  
כַּפְּרֶתָא סְתִימָאָה. אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת  
הָאָרֶץ, תְּרִין פְּרוּבִין קִיִּימִין בְּדַבְּיֻקוֹ  
דְּחֻבִּיבוּתָא. שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא כְּתִיב, אֲלֵא אֵת  
הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, לְאַסְגָּאָה תְּרִין פְּרוּבִין  
כַּחְדָּא. כַּפְּרֶת דָּא פְּרִיסָא לְגוֹ, בְּטְמִירוֹ  
דְּהִיכְלָא, וּבְתִרִין סְטְרִין קִיִּימִין תְּרִין אֲלִין.

בְּרֵאשִׁית סְלָקָא לְעִילָא. רִזָּא דִילִיָּה, נְחַתָּא  
לְתַתָּא. פְּגוּוֹנָא דְהֵוּא רִזָּא  
דְּבְרֵאשִׁית סְלָקָא לְעִילָא, וְלֹא אֲתַרְשִׁים  
בְּרִשִׁימוֹ, נִפְקָא רְשִׁימוֹ לְתַתָּא (נ"א לְבַתֵּר),  
וְאֲתַעְבִּיד מְנִיָּה כַּפְּרֶתָא עִילָאָה, רְשִׁימָא  
בְּרִשִׁימִין תְּלַתָּא. בְּרִזָּא יְהו"ה אֱלֹהֵינוּ יְהו"ה.  
מֵאֲלִין תְּלַת, נִפְקוּ תְּלַת אַחֲרֵנִין, וְאִינוּן שִׁית,  
וְהֵינּוּ בְּרֵא שִׁי"ת.

אֲתַפְּרֶשׁ כַּפְּרֶתָא דָא לְסִטְר דְּרוֹם וּמַעְרָב,  
וְאַפִּיק תְּרִין פְּרוּבִים כַּחְדָּא, דְּכַר  
וְנוֹקְבָא, דִּישְׁתַּכְּחוּן דָּא לְקַבֵּל דָּא. דְּרוֹם, אִיהוּ  
רֹאשׁ, כַּהֵן נוֹטֵל בְּרֹאשׁ. וְאִיהוּ בֵּן דְּכַר. מַעְרָב  
אִיהוּ נוֹקְבָא, בֵּת יְחִידָה, בֵּת הֵיטָה לְאַבְרָהָם  
וְדָאִי. וְהֵינּוּ בְּרִזָּא דָּא, בְּרֵאשִׁית: ב"ת רֹא"ש.  
י" כַּפְּרֶתָא, דְּלֹא אֲשַׁתְּמוּדְע, עַד דְּאֲתַפְּרֶס  
בְּפְרִיסוֹ, וְאַפִּיק תְּרִין אֲלִין. פְּגוּוֹנָא דָּא ה' .  
וְעַל דָּא. בֵּת, בֵּת רֹאשׁ, בֵּת לְאַבְרָהָם. י"  
כַּפְּרֶתָא לְאַתְּפְּרֶסָא.

אֲתַתְּרַר כַּפְּרֶתָא מִמַּעְרָב לְצָפוֹן, וְאֲתַפְּרֶס  
בְּפְרִיסוֹ. וְאֲתַגְלִיָּא דְּכַר, דְּאֲתַאֲחִיד  
בְּסִטְרָא דְּכַפְּרֶתָא. וְנוֹקְבָא אֲתַטְמַרַת לְתַתָּא,  
וְאֲתַעְבִּידַת בְּרֹאשׁ דְּצָפוֹן. וְרִזָּא דָּא בְּרֵאשִׁית,

אש. י' כפרת, י' הפריסה שפּוֹרְסָה, ומראָה אחד ולא שנים, שהרי הנקבה נכנעת למטה. ואם תאמר, הכל פריסה אחת עליונה ותחתונה? כן הוא, שלא נפרד השם זה מזה, הכל הוא אלהים. חזרת הכפרת ממערב למזרח, פורסת פריסה בשני צדדים - בצד המזרח ובצד המערב. פיון שהפרת עומדת במזרח ובמערב, אזי נמצאת שמחה וחבור פראוי, והבת הזו נכללת בעטרותיה פראוי ועומדת בשלמות. ואז הוא בסוד שלו בראשית, בלי פרוד כלל.

ובנגד שלש הפעמים הללו עולים ישראל שלש פעמים לחג את חגיגתם. בפסח חזרת הכפרת לצד דרום ומערב, ואז אותה בת עומדת באברהם, והיא ב"ת רא"ש, ושם הלל, ולא הלל גמור, שהרי שני הפרוכים הללו אינם בהשלמה פראוי, שהרי ישמעאל יוצא ומקטרג.

מיום ראש השנה עד יום (הראשון) של סכות חזרת הכפרת מצפון למערב, ואז אותה הבת נכנעת, ועומדת ביצחק, ולא בשמחה, והיא ב"ת א"ש, והם אינם בשלמות, ועל כן אין שם כלל הלל, שהרי עשו יוצא ומקטרג. בסכות עולה הבת הזו, ונשלמת בו ביעקב (ביצחק) בשמחה, ומתחברים זה עם זה, ואז הלל גמור, על ששכח הרגז, ונמצאת חבורות.

בשבועות דאקרי עצרת, מחזרת הכפרת בצד מזרח ומערב, ואז מצויה שלמות, וחביבות ודבקות היא בכל הצדדים, ושמחת העליונים והתחתונים. ואז (תהלים ט) תורת ה' תמימה משיבת נפש.

בת אש. י' כפורתא. י' פריסו דאתפרס, ואחזי חד, ולא תרין, דהא נוקבא אתכפייא לתתא. ואי תימא כולא חד פריסו עילאה ותתאה. הכי הוא. דלא אתפריש שמא דא מן דא, כלא איהו אלהים.

אתהדר כפורתא ממערב למזרח, פריס פריסו בתרין סטרין, בסטרא דמזרח, ובסטרא דמערב. פיון דכפורתא קיימא במזרח ומערב, פדין חדוה אשתכח, וחיבורא פדקא יאות, והאי בת, אתפלילת בעיטרהא פדקא יאות, וקיימא באשלמותא. וכדין איהו פרזא דיליה בראשית, בלא פירודא כלל.

ולקבר אלין תלת זימנין, סלקין ישראל תלת זימנין למיחג חגייהו. בפסח אתהדר כפורתא בסטר דרום ומערב, וכדין ההיא בת קיימא באברהם, ואיהי ב"ת רא"ש, ותמן הלל, ולא (דף נג ע"ב) הלל גמור, דהא תרין פרוכין אלין, לאו אינון באשלמותא פדקא יאות, דהא ישמעאל נפיק ומקטרג.

מיומא דראש השנה עד יומא (קדמאה) דסוכות, אתהדר כפורתא מצפון למערב, פדין ההיא בת אתכפייא, וקיימא ביה ביצחק, ולא בחדוה, ואיהי ב"ת א"ש, ואינון לאו באשלמותא, ועל דא לית תמן הלילא כלל, דהא עשו נפיק ומקטרג. בסוכות, סלקא האי בת, ואישתלימת ביה ביעקב (ביצחק) בחדוה, ומתחברן דא בדא, וכדין הלל גמור, על דאשתכיה רוגזא, וחבורתא אשתכח.

בשבועות דאקרי עצרת, אתהדר כפורתא בסטר מזרח ומערב, פדין שלימו אשתכח, וחביבו ודביקותא איהו בכל סטרין, וחדוה דעילאי ותתאי. וכדין (תהלים יט ח) תורת ה' תמימה משיבת נפש.

ובש"ש הפעמים הללו הפפרת מחזרת לצדיה פראוי. הפפרת הזו נפרסת למעלה, בתוך אותה הנקדה הטמירה, באור הראשון שנופרס. אחר כך נפרסת בשלמות. ושורה על אותה הפריסה, כשפוככות כנפי הכרובים על הפפרת הזו, כדי לסוכך על הפפרת, ולא תהיה כגלוי.

כפרת, פפרת כתוב. כשבא האור העליון, אותם הכרובים מפים בכנפיהם ומעלים אותם למעלה, ואומרים שירה מרב אותה השמחה של אותו האור.

כמו כן למטה, והפפרת מחזרת, ומאותם השלשה היו כרובים ימין ושמאל. בימין שורה הרוח שלמעלה, מאותו הצד. והשמאל שיהיה במערב בהחזרת הפפרת, עומד אצלו בצד השמאל, ושורה בו רוח של נקבה, ומתחבר זה עם זה בחביבות של זכר ונקבה. וכן לכל הצדדים בהחזרת הפפרת. ולעולם הם שנים, זכר ונקבה, למטה בעולם הזה הם שנים ולא יותר.

ואם תאמר למעלה, הואיל ולא צריך דבקות בפפרת, איך מחזרת הפפרת? ודאי באותה ההחזרה נדבקים זה עם זה, ותמיד הוא נדבק בה.

כמו שהכרובים הם למעלה, עומדים על אות ונס, והרי בארנו סוד הפתוב (שמות כה) פורשי כנפים סוככים, ולא כתוב פרושי כנפים סוככים בכנפיהם, אלא שעל אות ונס היו עומדים. בזמנים ידועים היו מעלים כנפיהם, ופורשים אותם למעלה בכל יום ויום, והיו מחזרות ומסוככות על הפפרת. ועל כן באות ונס היו עומדים.

ובתלת זמנין אלין, כפורתא אתהדרת בסטרהא, כדקא יאות, כפורתא דא אתפרסא לעילא, גו ההוא נקודה טמירא, בנהירו קדמאה דאתפרסא. לבתר אתפרס בשלימו. ושריאי על ההוא פריסו, כד אתחפין גדפי כרובים על האי פפרת, בגין לאתחפין כפורתא, ולא יהא באתגלייא.

כפרת. כפרת כתיב, כד אתיא נהירו עילאה, אינון כרובים בטשי בגדפיהו, וסלקין לון לעילא, ואמרין שירתא מסגיא דההוא חדה דההוא נהירו.

בגוונא דא לתתא, וכפורתא אתהדר, ומאינון תלתא וחד הוו כרובים ימינא ושמאלא. ימינא שריא ביה רוחא דלעילא, מההוא סטרא. ושמאלא דההו במערב באתהדרותא דכפורתא, קאים לגביה בסטר שמאלא, ושריאי ביה רוחא דנוקבא, ואתחבר דא בדא בחביבו דדכר ונוקבא. וכן לכל סטרין באתהדרותא דכפורתא. ולעולם תרין אינון, דכר ונוקבא, לתתא בהאי עלמא אינון תרין ולא יתיר.

ואי תימא לעילא הואיל ולא אצטריך דבקותא בכפורתא, איך אתהדר כפורתא. ודאי בההוא אתהדרותא, אתדבק דא בדא, ותדיר אתדבק בה.

בגוונא דכרובים אינון לעילא, קיימין על את וניסא. והא אוקימנא רזא דכתיב, (שמות כה) פורשי כנפים סוככים, ולא כתיב פרושי כנפים סוככים בכנפיהם, אלא על את וניסא הוו קיימין. זמנין ידיען הוו סלקן גדפיהו, ופרשי לון לעילא בכל יומא ויומא, והוו מתהדרן ומחפין על כפורתא. ועל דא באת וניסא הוו קיימין.

באותו מקום שהרוח העליונה היתה באה ושורה, ודאי שבאותו מקום ששורה יש בו ממשות וקיום באות ונס. האדם הוא מעפר, וטרם ששורה עליו ניצוץ של הרוח שלמעלה, אין בו ממשות. כיון ששורה עליו, יש בו ממשות, ועומד בקיום.

ואם תאמר, זה לבדו? בא וראה ממשות אהרן, שהוא עץ בלי ממשות כלל, כיון ששלח בו הקדוש ברוך הוא מעט רוח, עמד בקיום, ונעשה בו בריה וממשות. ומה העץ שאין דרכו בכף, כיון ששלח בו הקדוש ברוך הוא מקצת רוח אחד, עמד בקיום והיתה בו ממשות - הכרוכים שהם קדושים, ועומדים בקדושה כמו שלמעלה, על אחת כמה וכמה.

בכר פעם שישראל היו צדיקים, הכרוכים היו דבקים בדבקות פנים בפנים. כיון שהיו סורחים, היו מחזירים פניהם זה מזה. מנין היו יודעים? כאן נחלקו עמודי העולם. אבל בעשן הקרבן, ובקרבן שעל גבי המזבח, ובכהן כשברך את העם - בשלשת אלה היו יודעים, שהרי הכרוכים מחזירים פניהם זה מזה, והקדוש ברוך הוא רוצה את תשובת בניו. עשן הקרבן, כשהיו ישראל צדיקים, העשן היה עולה למעלה בדרך ישרה, כעטור של מקלות. אם לצד מזרח אם לצד מערב, או בכל קצות העולם, בדרך ישר היה עולה. וכשלא סטה ימין ושמאל, אם הרצון היה קים למעלה ולמטה, והקדוש ברוך הוא מרצה במעשי ישראל בחביבות תרה.

בקרובן שעל גבי המזבח, כשהיו ישראל צדיקים, היה נראה על גבי אש המזבח דמות של אריה

בכר אתר דרוחא עילאה הוה אתי ושרייא, ודאי בההוא אתר דשריא, אית ביה ממשו, וקיומא באת וניסא. בר נש איהו מעפרא, ועד לא שרא עליה נציצו דרוחא דלעילא, לית ביה ממשו, כיון דשריא עליה, אית ביה ממשו, וקיימא בקיומא.

ואי תימא דא בלחודוי, תא חזי מחוטרא דאהרן, דאיהו אעא בלא ממשו כלל, כיון דשדר ביה קודשא בריך הוא זעירו דרוחא, קאים בקיומא, ואתעביד ליה בריה וממשו. ומה אעא דלאו אורחיה בכף, כיון דשדר ביה קודשא בריך הוא חד זעירו דרוחא, קאים בקיומא, והוה ביה ממשו. פרוכים דאינון קדושין, וקיימין בקדושה כגוונא דלעילא, על אחת כמה וכמה.

בכר זימנא דישראל הוו זכאין, פרוכים הוו דביקין בדביקו אפין באפין, כיון דהוו סרחן, הוו מהדרן אנפיהו דא מן דא. מנא הוו ידעי, הכא אתפלגון עמודין דעלמא. אבל בתנא דקורבנא, ובקורבנא על גבי מדבחה, ובכהנא פד בריך ית עמא. באלין תלתא הוו ידעי, דהא פרוכים מהדרין אנפין דא מן דא, וקודשא בריך הוא בעי תיובתא דבנוי.

תנא דקורבנא, פד הוו ישראל זכאין, תנא הוה סליק לעילא באורח מישר, כעיתורא דקולפין, אי לסטר מזרח, אי לסטר מערב, או בכל סייפי עלמא, באורח מישר הוה סליק. וכד לא סטא לימינא ולשמאלא, כדין רעותא קיימא לעילא ותתא, וקודשא בריך הוא אתרעי בעובדין דישראל בחביבו יתיר.

בקרובנא דעל גבי מדבחה. פד הוו ישראל זכאין, הוה מתחזי על גבי אשא

מִדְבַּחַת דְּיוֹקְנָא דְאַרְיָה אָכִיל קוֹרְפָּנָא עַל  
מִדְבַּחַת. וְכַד לֹא הוּוּ זַפְאִין, הוּוּ חֲמֵן דְּיוֹקְנָא  
דְּכַלְבָּא רַבִּיעַ עַל מִדְבַּחַת.

בַּהֲנָא כַּד בְּרִיךְ ית עֲמָא, בְּשַׁעֲתָא דְזַקִּיף יְדוּי,  
כַּד הוּוּ יִשְׂרָאֵל זַפְאִין וְאַתְחִזוֹן לְבָרְכָא,  
יְדוּי הוּוּ זַקִּיפִין בְּזַקִּיפוֹ, בְּלֹא טוֹרַח כְּלָל,  
וְאַתְאַרְמוּ בְּחִידוֹ וּבְרַעוּ. פְּדִין שְׂכִינְתָא שְׂרִיָּא  
עַלֵּיהוּ, וְאַזְדַּקְפֵּן אֵינּוֹן מְגַרְמִייהוּ, וְכַדִּין  
כַּהֲנָא הוּוּ יַדַּע, דְּאַתְחִזוֹן יִשְׂרָאֵל לְבָרְכָתָא,  
וּבְרִיךְ לוֹן בְּרַעוּ דְלָבָא.

וְכַד יְדוּי הוּוּ יַקִּירִין וּבְטוֹרַח סְגִי אֲזַדְקֵפוּ, וְלֹא  
יָכִיל לְאַרְמָא לוֹן, אֲלֵא בְרוּב טוֹרַח. פְּדִין  
הוּוּ יַדַּע, דְּהָא שְׂכִינְתָא לֹא שְׂרִיָּא עַל יְדוּי.  
וְיִשְׂרָאֵל לֹא אַתְחִזוֹן לְבָרְכָא.

בְּגִין דְּבְשַׁעֲתָא דְשְׂכִינְתָא הוּוּ אַתְיָא לְשְׂרִיָּא  
עַל יְדוּי, כַּל אֵינּוֹן אֲצַבְעֵן דְּאֵינּוֹן בְּדְיוֹקְנָא  
עֵילָא, הוּוּ חֲדָאן בְּחִידוֹ, לְקַבְלָא לָהּ  
לְשְׂכִינְתָא עַלֵּיהוּ, וּפְרַחֵי לְאַזְדַּקְפָּא לְעֵילָא.  
כְּמָא דְהוּוּ חֲדָאן פְּרוּבִין דְּהָאֵי עַלְמָא, וְכַל  
שְׁפֵן לְעֵילָא, לְקַבְלָא לָהּ לְשְׂכִינְתָא עַל גְּבִייהוּ.  
וְרִזָּא דָּא, (שְׁמוֹת י"ב) וְיַדֵּי מִשָּׁה פְּבַדִּים. מְאִי

טַעְמָא, בְּגִין דְּהָיָא שַׁעֲתָא יִשְׂרָאֵל לֹא  
הוּוּ זַפְאִין. וְיְדוּי דְמִשָּׁה אֵיתִיּוּקְרוּ, וְלֹא יָכִיל  
לְזַקְפָּא לוֹן לְעֵילָא. דְּכַתִּיב לְעֵילָא, (שֵׁם י"ז) עַל  
רִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל נְסוּתָם אֶת ה'. וְכַדִּין וַיָּבֵא  
עֲמֹלֶק, וְאַתְיּוּקְרוּ יְדוּי דְמִשָּׁה, וְלֹא יָכִיל לְזַקְפָּא  
לוֹן, עַד דְּקַבִּיל עַלֵּיהּ עוֹנֶשָׁא. דְּכַתִּיב וַיִּקְחוּ  
אֶבֶן וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מִשָּׁה וְגו'. כְּגוֹוֹנָא דָּא  
לוּחֵי אַבְנֵיָא, כְּגוֹוֹנָא דְכַהֲנָא.

וְעַל דָּא, פְּרוּבִים בְּהָהוּא זְמַנָּא דְהוּוּ יִשְׂרָאֵל  
זַפְאִין, הוּוּ אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, מִתְדַבְּקִין דָּא  
בְּדָא. וְכַד לֹא הוּוּ זַפְאִין, הוּוּ מְהִדְרִין אַנְפִּייהוּ

שְׂאוּכַל הַקְּרָבָן עַל הַמִּזְבֵּחַ,  
וּכְשֵׁלָא הָיוּ צַדִּיקִים, הָיוּ רוֹאִים  
דְּמוֹת שֶׁל כָּלֵב רוּבֵץ עַל הַמִּזְבֵּחַ.  
כְּשֶׁהִכְתִּין הָיָה מְכַרֵּף אֶת הָעַם,  
בְּשַׁעֲתָא שְׁהָרִים יְדוּי - כְּשֶׁהָיוּ  
יִשְׂרָאֵל צַדִּיקִים וְרַאוּיִים לְבָרְכָה,  
יְדוּי הָיוּ זְקוּפּוֹת בְּזַקִּיפוֹת, בְּלֵי  
טַרַח כְּלָל, וְהוֹרְמוּ בְּשַׁמְחָה  
וּבְרַצוֹן. אַז הַשְׂכִּינָה שׁוֹרָה  
עֲלֵיהֶם, וְנַעֲמָדוּ הֵם מִעֲצָמָם, וְאַז  
הִכְתִּין הָיָה יוֹדַע שֶׁיִּשְׂרָאֵל רַאוּיִים  
לְבָרְכָה, וּבְרַף אוֹתָם בְּרַצוֹן הִלֵּב.  
וּכְשֶׁיְדוּי הָיוּ כְּבוֹדוֹת וּבְטַרַח רַב  
הָיוּ מְזַדְקְפוֹת, וְלֹא יָכִיל לְהִרְמֵן  
אֲלֵא בְטַרַח רַב, אַז הָיָה יוֹדַע,  
שְׁהָיָה הַשְׂכִּינָה לֹא שׁוֹרָה עַל יְדוּי,  
וְיִשְׂרָאֵל לֹא רַאוּיִים לְבָרְכָה.

מִשׁוּם שֶׁבְשַׁעֲתָא שְׁהַשְׂכִּינָה הָיְתָה  
בְּאֵה לְשׁוֹרָת עַל יְדוּי, כָּל אוֹתָן  
הָאֲצַבְעוֹת שֶׁהָיוּ בְּדְיוֹקְנֵן עֲלִיוֹן,  
הָיוּ שְׂמַחִים בְּשַׁמְחָה לְקַבֵּל אֶת  
הַשְׂכִּינָה עֲלֵיהֶם, וּפּוֹרְחוֹת  
לְהַזְדַּקֵּף לְמַעְלָה. כְּמוֹ שֶׁהָיוּ  
שְׂמַחִים הַפְּרוּבִים שֶׁל הָעוֹלָם  
הַזֶּה, וְכֵל שְׁפֵן לְמַעְלָה, לְקַבֵּל אֶת  
הַשְׂכִּינָה עַל גְּבִיָּהֶן.

וְזֶה סוֹד (שְׁמוֹת י"ז) וְיַדֵּי מִשָּׁה כְּבַדִּים.  
מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁבְּאוֹתָהּ  
הַשַּׁעֲתָא לֹא הָיוּ יִשְׂרָאֵל צַדִּיקִים,  
וְיַדֵּי מִשָּׁה כְּבָדוּ, וְלֹא יָכִיל  
לְהִרְיָמָם לְמַעְלָה. שְׁפָתוֹב  
לְמַעְלָה, עַל רִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל  
נְסוּתָם אֶת ה'. וְאַז וַיָּבֵא עֲמֹלֶק,  
וְיַדֵּי מִשָּׁה כְּבָדוּ וְלֹא יָכִיל  
לְהִרְיָמָם, עַד שֶׁקַּבֵּל עָלָיו עֹנֶשׁ,  
שְׁפָתוֹב וַיִּקְחוּ אֶבֶן וְהָיָה כַּאֲשֶׁר  
יָרִים מִשָּׁה וְגו'. כְּמוֹ כֵן לוֹחֹת  
הָאֶבֶן, כְּמוֹ הִכְתִּין.

וְעַל כֵּן, כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ צַדִּיקִים  
בְּאוֹתוֹ זְמַן, הַפְּרוּבִים הָיוּ פְּנִים  
בְּפְנִים, מְדַבְּקִים זֶה עִם זֶה,  
וּכְשֵׁלָא הָיוּ צַדִּיקִים, הָיוּ מַחְזִירִים  
פְּנֵיהֶם זֶה מִזֶּה. וְעַל הַסּוֹדוֹת הִלְלוּ

הֵיוּ יוֹדְעִים אִם יִשְׂרָאֵל צְדִיקִים  
אוּ לֹא.

בְּרוּבִים - תִּינוּקוֹת. וְהַכֹּל בְּסוּד  
אֶחָד עוֹמְדִים, שְׂכָתוֹב (הוֹשֵׁעַ יֵא) כִּי  
נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֶּהוּ. וּמִשׁוּם כֶּף  
הַכֹּל עוֹמֵד בְּהִתְחַדְּשׁוֹת הַלְּבָנָה,  
כְּמוֹ זֶה מִתְחַדְּשֵׁת בְּהִתְחַדְּשׁוֹת,  
כֶּף הוּא הַכֹּל. וּמִשׁוּם הַנֶּעַר, הֵם  
נֶעְרִים. וְזֶה סוּד (יִשְׁעִיָּה נד 1) אֵשֶׁת  
נְעוּרִים, שְׁעוֹמֵדָת עַל שְׁנֵי נְעָרִים,  
בְּהִתְחַדְּשׁוֹת עֲלִיוֹנָה.

בְּרוּבִים - פְּנִים גְּדוֹלוֹת וּפְנִים  
קְטָנוֹת. וְדַאי כֶּף הֵם הַפְּנִים  
הַנִּסְתָּרוֹת לְמַעְלָה, שְׁלֹא מִתְגַּלּוֹת.  
וּבְשִׁבְלֵן הֵיחָד הַתְּחַדְּשׁוֹת הַלְּבָנָה  
וּמְלוּיָהּ.

פְּנִים קְטָנוֹת לְמַטָּה, כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ  
בַּכְּפָרָת, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה עוֹמְדִים  
בְּסוּד אֶחָד. (בְּרַאשִׁית א) אֵת הַשָּׁמַיִם  
וְאֵת הָאָרֶץ, הֵם סוּד שְׁנֵי  
הַכְּרוּבִים, אֶחָד זָכָר וְאֶחָד נְקֵבָה,  
שִׁיְהִיוּ דְבָקִים אֶלּוּ בְּאֵלוּ  
בְּחִבּוּבוֹת, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר אֵת,  
לְרַבּוֹת מַעְלָה וּמַטָּה כְּאֶחָד,  
שִׁיְהִיָּה סוּד הַכְּרוּבִים הַכֹּל בְּכָלֵל  
אֶחָד.

כְּתוּב (תְּהִלִּים ק) עֲבָדוּ אֵת ה'  
בְּשִׁמְחָה, הַשְּׂמֵחָה שֶׁל שְׁנֵי  
הַכְּרוּבִים. שֶׁהֵרִי תִינוּקוֹת, כֹּל מִי  
שִׁשׁוּרָה בְּתוֹכְכֶם, חוֹזְרוֹת פְּנֵיו  
כְּתִינוּק וְשִׁמַּח עִמָּם. וְסוּד זֶה,  
כִּינּוּן שִׁשׁוּרָה עֲלֵיהֶם, מִי שִׁשׁוּרָה  
חוֹזֵר לְהִיּוֹת נֶעַר, בְּשִׁמְחַת הַכֹּל  
וּבְרִצּוֹן. אֲף עַל גַּב שְׂבָא בְּדִין עַל  
הָעוֹלָם, כִּינּוּן שִׁשׁוּרָה עֲלֵיהֶם,  
חוֹזֵר לְהִיּוֹת בְּשִׁמְחָה, נֶעַר קָטוֹר  
בְּשִׁמְחָה, וְהָעוֹלָם חוֹזֵר לְהִיּוֹת  
בְּרַחֲמִים.

מִי שֶׁהוּא בְּרִגְזוֹ, יִבְיֹאוּ אֵלָיו נֶעַר  
וְיִשְׁכַּף רִגְזוֹ, וְיִחְזֹר לְהִיּוֹת  
בְּשִׁמְחָה, וְשֵׁם עֲצָמוֹ כְּמוֹ תִינוּק,  
וְאֵז הַכֹּל בְּשִׁמְחָה. וְעַל הַסּוּד הַזֶּה  
כְּתוּב כִּי נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֶּהוּ, אֵין  
אֶהְבֶּה וְחִבּוּבוֹת פָּרַט לְתִינוּק.

דָּא מִן דָּא. וְעַל רְזִין אֵלִין, הוּוּ יוֹדְעִי, אִי יִשְׂרָאֵל  
זָכָאִין, אִי לֹא.

בְּרוּבִים: רַבִּינָן. וְכֹלָא בְּרִזָּא חַד קְיִימִי, דְּכִתִּיב  
(הוֹשֵׁעַ יֵא א) כִּי נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֶּהוּ. וּבְגִין  
כֶּף פִּלָּא בְּחִדְתוּתָא דְּסִיְהָרָא קְיִימָא, כְּמָה  
דְּאִתְחַדֵּי דָּא בְּחִדְתוּתָא, הֵכִי אִיהוּ פִּלָּא. וּבְגִין  
נֶעַר, אֵינוֹן נְעָרִים. וְרִזָּא דָּא (יִשְׁעִיָּה נד 1) אֵשֶׁת  
נְעוּרִים, דְּקִיִּמָּא עַל תְּרִין נְעָרִים, בְּחִדְתוּתָא  
עֲלִיָּאָה.

בְּרוּבִים אֲנִפִּי רַבְרָבִי, וְאֲנִפִּי זוּטְרִי. וְדַאי הֵכִי  
אֵינוֹן אֲנִפִּין טְמִירִין לְעִילָא, דְּלֹא  
אִתְגַּלְיִין. וּבְגִינֵיָּיהוּ, הוּוּ (דף נד ע"א) חִדְתוּתָא  
דְּסִיְהָרָא, וּמְלוּיָ דִילָהּ.

אֲנִפִּי זוּטְרִי לְתַתָּא, כְּמָה דְּאוּקִימָנָא בְּכַפְרָת,  
לְעִילָא וְתַתָּא בְּרִזָּא חִדָּא קְיִימָא. אֵת  
הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, אֵינוֹן רִזָּא דְתִרִין פְּרוּבִים,  
חַד דְּכָר, וְחַד נְיֻקְבָּא, לְמַהוּי דְּבִיקִין אֵלִין  
בְּאֵלִין בְּחִבּוּבוּתָא, כְּמָא דְּאִיתְמַר. אֵת,  
לְאַסְגָּאָה עִילָא וְתַתָּא כְּחִדָּא, לְמַהוּי רִזָּא  
דְּכְרוּבִין פִּלָּא בְּכָלֵלָא חִדָּא.

כְּתִיב (תְּהִלִּים ק ב) עֲבָדוּ אֵת ה' בְּשִׁמְחָה, חִדְוּוּתָא  
דְתִרִין פְּרוּבִין. דְּהָא רַבִּינָן, פֶּל מֵאֵן  
דְּשָׂאֲרֵי בְּגוּיָּיהוּ, אִתְהִדֵּר אֲנִפּוּי פְּרַבִּיָּיא, וְחַדֵּי  
עִמָּהוֹן. וְרִזָּא דָּא, כִּינּוּן דְּשָׂאֲרֵי עֲלֵיָּיהוּ, מֵאֵן  
דְּשָׂאֲרֵי, אִתְהִדֵּר נֶעַר, בְּחִידוֹ דְּכֹלָא, וּבְרַעוּתָא,  
וְאֲף עַל גַּב דְּאִתְיָיא בְּדִינָא עַל עֲלָמָא, כִּינּוּן  
דְּשָׂאֲרֵי עֲלֵיָּיהוּ, אִתְהִדֵּר בְּחִדְוָה, נֶעַר קָטוֹר  
בְּחִידוֹ. וְעֲלָמָא אִתְהִדֵּר בְּרַחֲמִי.

מֵאֵן דְּאִיהוּ בְּרוּגְזָא, יִיתוּן לְגַבִּיָּה נֶעַר, וְיִשְׁתַּכַּף  
רוּגְזֵיהּ, וְיִתְהִדֵּר בְּחִדְוָה, וְשׁוּי גְרַמִּיָּה  
פְּרַבִּיָּיא, וּכְדִין פִּלָּא בְּחִידוֹ. וְעַל רִזָּא דָּא כְּתִיב,  
(הוֹשֵׁעַ יֵא א) כִּי נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֶּהוּ, לִית רַחֲמִי  
וְחִבּוּבוֹ בְּרַבִּיָּיא.



**בְּתוֹב** (שמות לג יא) וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּן נֹון נָעַר לֹא יָמִישׁ. דְּהוּה קָאִים גּוּ מִשְׁפָּנָא דְמִשָּׁה, בְּגִין דְּהוּא אוּהֵל, אוּהֵל דְמִשָּׁה הָוה. וּבְשַׁעְתָּא דְשְׁכִינְתָּא הָוה אֲתִיָּא, וְאַשְׁפַּח תַּמָּן לִיהוֹשֶׁעַ דְּאִיהוּ נָעַר, וּמִיד הָוה בְּחִידוֹ וְרַעוּ. דְּחֻדְוָה דִּיהוֹשֶׁעַ אֲנָפוּי דְסִיְהֵרָא דְכוּלָּא, בְּכָל רְזִין דִּילִיָּה הָכִי הָוה.

בְּתוֹב (שמות לב) וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּן נֹון נָעַר לֹא יָמִישׁ. שְׁהִיָּה עוֹמֵד בְּתוֹף מִשְׁפָּן מִשָּׁה, בְּשִׁבִיל שְׁהֵאֵהֵל הֵוּא הִיָּה הָאֵהֵל שֶׁל מִשָּׁה. וּבְשַׁעְתָּא שְׁהִשְׁכִּינָה הִיתָה בָּאָה וּמוֹצֵאת שָׁם אֶת יְהוֹשֶׁעַ שְׁהוּא נָעַר, מִיד הִיתָה בְּשִׁמְחָה וּבְרִצּוֹן, שְׁשִׁמְחַת יְהוֹשֶׁעַ פְּנֵי הַלְבָנָה בְּפֶלֶל, בְּכָל סוּדוּתִיו כִּף הִיָּה.

בִּיּוֹן דְּמִשְׁפָּנָא אֲתַבְּנִי, לֹא אֶצְטְרִיף יְהוֹשֶׁעַ לְמַהוּי תַּמָּן, אֶלָּא פְרוּבִים הוּוּ תַּמָּן, וּמִשְׁתַּפְּחִי בְּחִיבּוֹ דָּא בְּדָא, אֲנָפִין בְּאַנְפִּין, פְּרַבִּיָּא בְּחִידוֹ. בִּיּוֹן דְּשִׁאֲרֵי עַלְיֵיהּ מִיד כּוּלָּא בְּחִידוֹ, וְדִינָא לֹא אֲשַׁתְּכַח כְּלָל. וּבְגִין דְּקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא רַעוּתִיָּה בְּעַמָּא דִּישְׂרָאֵל, בְּעֵיִן לְאַחְזָאָה עוּבְדָּא לְתַתָּא, לְאַתְעֵרָא רַחֲמֵי, וּלְאַעֲבֵרָא דִינָא, דְּלֹא יִשְׁלוּט עַלְיֵיהּ כְּלָל, וַיְהוֹן תְּדִיר בְּחֻדְוָה עֲמִיָּה. זַכָּאִין אִינוּן בְּעַלְמָא דִּין, וּבְעַלְמָא דְאַתִּי.

בִּיּוֹן שְׁנַבְנָה הַמִּשְׁפָּן, לֹא הֶצְטַרְף יְהוֹשֶׁעַ לְהִיּוֹת שָׁם, אֶלָּא הַכְּרוּבִים הָיוּ שָׁם, וְנִמְצְאִים בְּחִיבּוֹת זֶה עִם זֶה, פְּנִים בְּפְנִים, תִּינּוּקוֹת בְּשִׁמְחָה. בִּיּוֹן שְׁשִׁרְתָּה עַלְיֵהֶם, מִיד הִכַּל בְּשִׁמְחָה, וְאִין בְּנִמְצָא הַדִּין כְּלָל. וּבְשִׁבִיל שְׁרִצּוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא בְּעַם יִשְׂרָאֵל, צְרִיכִים לְהִרְאוֹת מַעֲשֵׂה לְמִטָּה, לְעוֹרֵר רַחֲמִים וּלְהַעֲבִיר הַדִּין, שְׁלֹא יִשְׁלַט עַלְיֵהֶם כְּלָל, וַיְהִי תְּמִיד עִמּוֹ בְּשִׁמְחָה. אֲשֶׁרֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

**בְּתוֹב** (ש"א ג א) וַהֲנַעַר שְׁמוּאֵל מִשְׁרַת, כְּתוֹב נָעַר, וּכְתוֹב (תהלים טו) וּשְׁמוּאֵל בְּקוֹרְאֵי שְׁמוֹ. וְתַנִּינוּן, שְׁקוּל הִיָּה שְׁמוּאֵל כְּנַגַּד מִשָּׁה וְאַהֲרֹן. אִי שְׁקוּל אִיהוּ כְּמִשָּׁה וְאַהֲרֹן, אֲמַאי כְּתוֹב נָעַר, דְּהָא בְּכַמָּה דְרַגִּין אִינוּן, דְּלֹא הָוה מְטָא אֲפִילוֹ לְדַרְגָּא זַעִירָא דְמִשָּׁה, כַּל שְׁפָן לְמַהוּי שְׁקוּל כְּתַרוּוּיָּהּ.

בְּתוֹב (שמואל-א 1 א) וַהֲנַעַר שְׁמוּאֵל מִשְׁרַת, כְּתוֹב נָעַר, וּכְתוֹב (תהלים טו) וּשְׁמוּאֵל בְּקוֹרְאֵי שְׁמוֹ. וְשִׁנְיוֹ, שְׁקוּל הִיָּה שְׁמוּאֵל כְּנַגַּד מִשָּׁה וְאַהֲרֹן. אִם שְׁקוּל כְּמוֹ מִשָּׁה וְאַהֲרֹן, לְמָה כְּתוֹב נָעַר? שְׁהִיָּה בְּכַמָּה דְרַגּוֹת הֶם, שְׁלֹא הִיָּה מְגִיעַ אֲפִילוֹ לְדַרְגָּה הַקְּטַנָּה שֶׁל מִשָּׁה, כַּל שְׁפָן לְהִיּוֹת שְׁקוּל כְּנַגַּד שְׁנֵיהֶם!

אֶלָּא הָאִי קָרָא הָכִי הוּא, מִשָּׁה וְאַהֲרֹן בְּכַהֲנָיו, מִשָּׁה אִיהוּ נְבִיאָה מְהִימְנָא עֵילְאָה עַל כַּל שְׁאָר נְבִיאֵי. אַהֲרֹן בְּכַהֲנָיו, אִיהוּ כְּהֵנָּא עֵילְאָה עַל כַּל כְּהֵנִי עַלְמָא, דְּלֹא הָוה כְּהֵנָּא רַבָּא דְסִלִּיק בְּדַרְגָּא עֵילְאָה כְּאַהֲרֹן. זְכָה אַהֲרֹן לְכַהוּנָה וּנְבוּאָה, נְבִיא וְכַהֵן. מַה דְּלֹא זְכָה כְּהֵנָּא אַחֲרָא. וְאִי תִימָא, הָא זְכַרְיָה כְּהֵן וּנְבִיא הִיָּה, הֵהִיא נְבוּאָה לְשַׁעְתִּיָּה הָוה, דְּכְתוֹב (דה"א טד ב) וְרוּחַ לְבָשָׂה אֶת זְכַרְיָה.

אֶלָּא הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא כִּף: (שם) מִשָּׁה וְאַהֲרֹן בְּכַהֲנָיו, מִשָּׁה הוּא נְבִיא גְּאָמֵן עַלְיוּן עַל כַּל שְׁאָר הַנְּבִיאִים. אַהֲרֹן בְּכַהֲנָיו, הוּא הַכְּהֵן הַעֲלִיּוֹן עַל כַּל כְּהֵנֵי הָעוֹלָם, שְׁלֹא הִיָּה כְּהֵן גְּדוֹל שְׁעֵלָה בְּדַרְגָּה הַעֲלִיּוֹנָה כְּמוֹ אַהֲרֹן. זְכָה אַהֲרֹן לְכַהֲנָה וּנְבוּאָה, נְבִיא וְכַהֵן, מַה שְׁלֹא זְכָה כְּהֵן אַחֵר. וְאִם תֹּאמַר, הִיָּה זְכַרְיָה כְּהֵן וּנְבִיא הִיָּה? הַנְּבוּאָה הִיא לְשַׁעְתָּה הִיתָה, שְׁכְּתוֹב (דה"ב כד) וְרוּחַ לְבָשָׂה אֶת זְכַרְיָה.

## פְּרִשְׁת כִּי תִשָּׂא

## פְּרִשְׁת כִּי תִשָּׂא

מה זה (שמות ל) כל העבר על הפקדים? אלא זהו מי שעובר על מצוות רבונו, אם רוצה להתפקן לפני רבונו, ולא ישלט עליו הדין שלמעלה - זה יתנו. ז"ה צריך לתת, לקרב אותו עם זא"ת, ולהאיר לו באור, כדי שלא ישרף את העולם בשלהבותיו, משום שמי שעובר על מצוות רבונו, מפריד ז"ה מזא"ת, אז צריך לתקן את אותו מקום ולהרים ראשו לפני הדין, ולא ישלט הדין עליו.

זה יתנו, בא וראה, בית הדין שלמעלה לא מענישים את האדם עד שהוא בן עשרים שנה. מה הטעם? משום שאותו הזמן הוא השתלם בשני חלקים - בחלק של הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל. ועל כן, אם באותו זמן עבר על מצוה, למי צריך לחוב? למקום שחטא אליו, ולמי צריך להמשיך? חזר ואמר מחצית השקל.

בא וראה, הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל נקראים אחד, וכשכנסת ישראל בגלות, אינם נקראים אחד. ועל כן מחצית השקל, שהוא עשר גרה, הסוד של יו"ד, צריך להמשיך ולהאיר למקום שפגם.

וזהו כפר נפשו ודאי, שהרי נפש וא"ו היא בית דין. כמה מתכפר ומסתלק הדין? במחצית השקל היא, וזהו הטוב שמאיר לה. וכשנבקעים שניהם יחד, טוב ונפש אזי נקרא שקל הקדש, ומתעורר פסו, ימין המלך אל תרומת ה'.

ועל כן בקש משה בשעת הדין (במדרב"ד) ועתה יגדל נא כח אדנ"י. יו"ד רבתי יתחבר עמה, שנקראת

מאי כל העובר על הפקודים, אלא דא הוא מאן דעבר על פקודין דמאריה, אי בעי לאתתקנא קמי מאריה, ולא ישלוט עליה דינא דלעילא, זה יתנו. ז"ה בעי למיתן, לקרבא ליה בזא"ת, ולאנהרא לה בנהירו, בגין דלא תוקיד עלמא בשלהובוי. בגין דמאן דעבר על פקודין דמאריה, אפריד זה מזאת, כדין בעי לאתקנא לההוא אתר, ולארמא רישא קמי דינא, ולא ישלוט דינא עליה.

זה יתנו. תא חזי, פי דינא דלעילא, לא מענישין ליה לבר נש עד דאיהו בר עשרין שנין. מאי טעמא, בגין דההוא זמנא אשתלים בתרין חולקין, בחולקא דקודשא בריך הוא וכנסת ישראל. ועל דא, אי ההוא זמנא עבר על פיקודא, למאן בעי למיחב, באתרא דחב גביה, ולמאן בעי לאמשכא. הדר ואמר מחצית השקל.

תא חזי, קודשא בריך הוא וכנסת ישראל איקרון אחד. וכד פנסת ישראל בגלותא, לא איקרי אחד. ועל דא מחצית השקל, דהוא עשר גרה, רזא דיו"ד, בעי לאמשכא ולאנהרא באתרא דפגים.

ודא הוא כופר נפשו ודאי, דהא נפש וא"ו איהי פי דינא. במאי אתכפרא ואסתליק דינא. בההוא מחצית השקל, ודא איהו טוב, דאנהר ליה. וכד מתדבקין תרווייהו כחדא, טוב ונפש, כדין אקרי שקל הקדש. ואיתער פסו ימינא דמלכא, לגבי תרומת ה'.

ועל דא בעא משה בשעתא דדינא, ועתה יגדל נא כח אדנ"י. יו"ד רבתי יתחבר בהדה, דאקרי מחצית השקל. ובאן אתר אתחבר. בשקל הקדש. וכד תרווייהו מתחברין, כל

מחצית השקל. ובאיזה מקום מתחבר? בשקל הקדש. וכששניהם יחד מתחברים, כל אותם פתי הדין שבשער המקדש מסתלקים שלא לעשות דין, שהרי ודאי כפר נפשו נתן.

בא וראה, הכפר הזה, כדאי הוא לכפר על עשרה שבטים, שמכרו את יוסף, והפרידו ז"ה מזאת, ועברו על מצוות רבונם. משום כך, עשרים גרה השקל, כנגד אותו שגור בארץ נכריה, שהסתלק מהארץ הקדושה ונמכר בעשרים כסף. ובני ישראל לא הרימו ראש מאותה השעה באותו החטא. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: אם אתה רוצה להרים את ראשם למעלה - זה יתנו, כ"ל.

בא וראה, הצדיק שהוא נקרא כל, וכנסת ישראל העשירית של כלם נכללת בו, התקרבו זה עם זה, ואז נקראים שקל הקדש. משום שהוא חצי גוף וכנסת ישראל חצי גוף, מתחברים זה עם זה, והגוף משלם.

ושנים עשר שבטים שתחת הם יונקים כל אחד ממקומו, זהו שכתוב זה יתנו. ז"ה, חשבון שנים עשר, שנדבקים סביב המשכן העליון. ובאותו הזמן תהיה להם נשיאות ראש, משום שנדבק ראש המלה במקומו אותו ששמר יו"ד. וכשהלך לעולם הבא, נוספה בו יו"ד, שכתוב (בראשית ו) וישם בארון במצרים.

ועל ידי משה שנולד באדר, התעלה משם, והיתה להם לישראל נשיאת ראש. ומשום זה נותנים באדר אותם השקלים, להרים את ראשם למעלה ולקרב את קדשות המלך למקומם, וצד ובאה זאת ברשם של צדיק שהוא

אינון פתי דינון דבתרע מקדשא, מסתלקין דלא למעבד דינא, דהא ודאי כפר נפשו ייב. תא חזי האי כופרא, כדאי הוא לכפרא על עשרה שבטין, דזבינו ליוסף, ואפרידו ז"ה מזאת, ועברו על פקודייה דמאריהון. בגין כך עשרים גרה השקל, לקביל ההוא דגר בארעא נוכראה, דאסתלק מארעא קדישא, ונמכר בעשרים כסף. ובני ישראל לא ארימו רישא מההוא שעתא, בההוא חובא. אמר ליה קודשא בריך הוא למשה, אי את בעי לארמאה רישיהון לעילא, זה יתנו, כ"ל.

תא חזי, ההוא צדיק כל אקרי, וכנסת ישראל עשיראה דכלהו אתפלילת ביה אתקרבו דא בדא, כדין שקל הקדש אקרון, בגין דאיהו פלג גופא, וכנסת ישראל פלג גופא, אתחברו דא בדא, גופא אשתלים.

ותרין עשר שבטין דתחות ימא, ינקין כל חד מאתר דיליה. הדא הוא דכתיב, זה יתנו. ז"ה, חושבן תרין עשר, דאתדבקי סחריני משכנא עילאה. ובההוא זמנא יהא לון נשיאות רישא, דאתדבק ראש המטה באתריה ההוא דנטיר יו"ד. וכד אזל לעלמא דאתי, אתוסף ביה יו"ד, דכתיב (בראשית ו כו) וישם בארון במצרים.

ועל ידי דמשה דאתיליד באדר, אסתלק מתמן, והוה לון לישראל נשיאת ראש. ובגין כך באדר יהבין אינון שקלים, לארמא רישיהון לעילא, ולקרבא קידושין דמלכא לאתריהו, וסטרא דימינא אתער בעלמא, וסמכי משכנא אתקיימו על תיקונייהון. ואתנא זאת ברשימו דצדיק דהוא יו"ד, דאיתדבק בה בכל (דף נד ע"ב) קידושין דלעילא, כד הימין מתעורר בעולם, ותומכי המשכן עמדו על תקונם.

יורד, שנדבק בזה בכל הקדשות שלמעלה, כשנתנה מחצית השקל, שהם מעות של כספים שנקשרו זה בזה.

ועל פן הקטרת לבטל את הדין ולבטל מגפה, משום שקושר אותה במקום של זה. ובא ראה, הקטרת וכל הקרבנות שמקריבים, באים ממחצית השקל הזו שנותן כל אחד ואחד מישראל, ואז תרומת ה' ודאי.

בא וראה, כתוב (משלי טו) עטרת תפארת שיבה כו'. עטרת - זו תרומת ה', שהיא עטרת תפארת. משום שהרי תורה שבועל פה מעטרת את התורה שבכתב, משום שהיא מקום הגלוי, לגלות סתריה ולפרש את תקונייה על יד העטרת, שהיא המראה, שכלם מתגלים בזה. ואם תאמר, איך מתגלים בזה? במקום שהוא שנקרא דר"ף צדק"ה. ומי היא דר"ף צדקה? זהו זה שמאיר לה, ואז תמצא ודאי אור תורה שבכתב.

ועל זה נקראת תרומת ה', ודאי תרומת, שמרים דגלו על הכל, שהוא שכתוב בו (תהלים מח) גדול ה' ומהלל מאד בעיר אלהינו. מתי הוא גדול ומתעטר בעטרוותיו? בעיר אלהינו. ואז אורו של עתיק הימים מאיר בועיר אנפין, ומתעטר פדי להדבק בקריה הקדושה. זהו שכתוב עטרת תפארת שיבה בדר"ף צדקה תמצא. ומשפיע לאותו מקום שנקרא (שהוא דר"ף) צדקה, ומאיר הלכן לאדם.

ומאירים ממנו ששים גבורים ושנים עשר שבטים. משום כך, ששים עשרון בכלי אחד נכללים, שכלם מצד אחד. ושנים עשר אין נכללים עמהם, שהם יונקים נוף האילן, זהו שכתוב זה יתנו, ודאי יתנו לכל, לענפים שסוכבים את האילן. ועל פן כל האמות

אתייהיב מחצית השקל, דאיהו מעין דכספין, דאתקשרו דא בדא.

ועל דא קטרת לבטלא דינא, ולבטלא מותנא, בגין דקשיר לה באתרא דזה. ותא חזי, קטרת וכל קרבנין דמקרבין, מהאי מחצית השקל אתי, דיהיב כל חד וחד מישראל, וכדין תרומת ה' ודאי.

תא חזי, (משלי טו לא) פתיב עטרת תפארת שיבה וכו'. עטרת, דא תרומת ה', דאיהי עטרת תפארת. בגין דהא תורה שבועל פה, מעטרא לתורה שבכתב, בגין דאיהי אתרא דאתגלייא, לגלויי סתרהא, ולפרושי תיקונין דילה, על ידא דעטרת, דאיהי מראה, דכלהו אתגליין בזה. וכי תימא היאך אתגליין בזה. בההוא אתר דאקרי דר"ף צדק"ה. ומאן איהו דר"ף צדקה. דא זה דאנהיר לה. וכדין תמצא ודאי נהירו תורה שבכתב.

ועל דא תרומת ה' איקרי, תרומת ודאי, דארים דגליה על פולא, ההוא דכתיב, ביה, (תהלים מח ב) גדול ה' ומהלל מאד בעיר אלהינו. איהו גדול ואתעטר בעטרוי, בעיר אלהינו. וכדין, נהירו דעתיק יומין נהיר בועיר אנפין, ואתעטר בגין לאתדבקה בקרתא קדישא. הדא הוא דכתיב, עטרת תפארת שיבה בדר"ף צדקה תמצא. ונגיד לההוא אתרא דאקרי (ראיהו דר"ף) צדקה, ואנהיר חוורא לסומקא.

ונחרין מגיה שתין גבורין, ותרין עשר שבטין. בגין כך ששים עשרון בכלי אחד נכללין, דכלהו מסטרא חד. ותרין עשר לא אתפללן עמהון, דאינון ינקין נופא דאילנא, הדא הוא דכתיב, זה יתנו, ודאי יתנו לכולא, לענפי דסחרני אילנא. ועל דא האילן, זהו שכתוב זה יתנו, ודאי יתנו לכל, לענפים שסוכבים את האילן. ועל פן כל האמות

מתכפרות בקרבנם של ישראל.  
וישראל יונקים בראשונה  
מהמקום הזה שנקרא סלע, והינו  
מה שכתוב (דברים לב) וינקהו דבש  
מסלע. ומה הטעם דבש? משום  
שהוא תמר, שכתוב (שיר ז) זאת  
קומתך דמתה לתמר.

ואחר כך שמן מחלמיש צור. זה  
המקום שלמעלה, המקום שבו  
שרוי יצחק. אף על גב ששמן  
מצדו של אברהם - כשישראל  
מכשירים את מעשיהם, מהפכים  
את הדין לרחמים. וזהו שאמר  
להם הקדוש ברוך הוא וינקהו  
דבש מסלע, שמתחברים התמר,  
זכר ונקבה. ושמן מחלמיש צור,  
כל הדרגות שופעות שמן, ואפלו  
המקום שנקרא צור. והינו מה  
שכתוב (דברים לב) הצור תמים  
פעלו. שחוזר הצור לעשות פעלו  
של תמים. תמים זה אברהם,  
שכתוב (בראשית יז) התהלך לפני  
והיה תמים. צור זה יצחק,  
ויפרשוהו.

בא וראה, על זה תמה משה  
ואמר (במדבר ב) המן הסלע הזה  
נוציא לכם מים. פיון שאתם לא  
הולכים בדרך ישרה ולא  
מבשמים המקום. ועל זה ישראל  
עושים נסוף המים בחג, להניק  
את המזבח הזה מהמים של  
אברהם, ואז מתברך העולם.

ובשארם מברך על מזון בכוס,  
צריך לו לתת בו מים בברכת  
הארץ, לברך את הארץ הזו,  
שנקראת מזבח, ונקראת כוס של  
ברכה, שכל הברכות תלויות בה.  
ובא ראה, כשישראל מכשירים  
מעשיהם, המזבח הזה שולט  
בצד הימין, והיו רואים כמו  
מראה של אריה רובץ עליו, על  
הקרנן, ואוכל אותו. ועל פן  
המזבח נקרא אריאל. (ישעיה בט)

כל אומין מתכפרין בקרבנא דישראל.  
וישראל ינקין בקדמיתא מהאי אתר דאקרי  
סלע. היינו דכתיב (דברים לב יג) וינקהו  
דבש מסלע. ומאי טעמא דבש, בגין דאיהו  
תמר, דכתיב (שה"ש ח) זאת קומתך דמתה לתמר.  
ולבתר, שמן מחלמיש צור. דא אתרא  
דלעילא, אתרא דיצחק שרי. ואף  
על גב דשמן מסטרא דאברהם, פד ישראל  
מכשרין עובדייהו, מהפכין דינא לרחמי ודא  
הוא דאמר לון קודשא בריה הוא, וינקהו  
דבש מסלע, דאתחברין תמר דכר ונוקבא.  
ושמן מחלמיש צור, כולהו דרגין נגדין שמן,  
ואפילו אתר דאיקרי צור. והיינו דכתיב, (דברים  
לב ד) הצור תמים פעלו. דאתהדר צור למעבד  
פעלו דתמים. תמים דא אברהם, דכתיב (בראשית  
יז א) התהלך לפני והיה תמים. צור דא יצחק,  
ואוקמוהו.

תא חזי, על דא תמה משה ואמר, (במדבר כ ו)  
המן הסלע הזה נוציא לכם מים. פיון  
דאתון לא אזלין באורח מישר, ולא מבסמין  
אתרא. ועל דא ישראל עבדין נסוף המים בחג,  
לינקא האי מזבח ממיא דאברהם, וכדין  
אתברך עלמא.

ובר נש פד איהו מברך על מזונא בכסא,  
איבעי ליה למיהב ביה מיא, בברכת  
הארץ, לברכא להאי ארץ, דאיקרי מזבח,  
ואיקרי כוס של ברכה, דכלהו ברכאן ביה  
תליין.

ותא חזי, פד ישראל מכשרן עובדייהו, האי  
מזבח, שלטא בסטרא דימינא, והווי חזיין  
פחיוזו אריה רביע עליה, על קרבנא, ואכיל  
ליה. ועל דא מדבחא איקרי (ישעיה כא א) אריאל.

קָרִית חֲנָה דְדוּד. וְדַאי שְׁחַלְקוּ שֶׁל דְדוּד הוּא, וְכָל יוֹמוֹי אֲשֶׁתְּדַל לְאַנְהָרָא לָהּ.  
לְהַאִיר לָהּ.

וְעַרְיָ זֶה (תהלים טז) תוֹדִיעֵנִי אֲרַח חַיִּים. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ב) וַיִּדַע אֱלֹהִים. אֲרַח חַיִּים, וּמִי הוּא? שֶׁבַע שְׁמַחוֹת, אוֹתוֹ שְׁכַל הַשְּׁבַע נִכְלָל בּוֹ, וַיַּחֲזִיר פָּנָיו כְּנֶגֶד פְּנֵיךָ, שְׂאֵנִי אַחֲזוּ בָהֶם. וְאִזּוֹ נַעֲמוֹת בְּיַמֶּיךָ נֶצַח, שֶׁהַשְּׂמֵאל נִכְלָל בְּיַמֶּיךָ. וְכִשְׁנִכְלַלְתָּ, חוֹזֵר הַצּוּר לַעֲשׂוֹת אֶת פְּעָלוֹ שֶׁל תַּמִּים, וְעַל כֵּן זֶה יִתְנוּ.

פִּתַח וְאָמַר (דברים לג) בְּכוֹר שׁוּרוֹ, זֶה יוֹסֵף. הֲדָר - זֶה יַעֲקֹב, שֶׁכְּתוּב (בראשית לו) אֵלֶּה תִלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. וּמִנֵּינן לָנוּ שֶׁנֶּקְרָא יַעֲקֹב הֲדָר? שֶׁכְּתוּב (שם לו) וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו הֲדָר, וּפְרָשׁוּהוּ בְּאֲרָךְ הַקְדוּשָׁה. (דברים לג) וְקִרְנֵי רֵאִם קִרְנָיו - אֵלֹהֵי אֲבֹרְהָם וַיִּצְחָק, בָּהֶם עַמִּים יִנְגַח יַחְדָּו. מַה זֶה יַחְדָּו? אֵלֶּה כְּשֶׁכַּל הָאֲבוֹת כְּאֶחָד, אֵין מִי שֶׁיַּעֲמְדוּ לְפָנֵיהֶם. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן יִשְׂרָאֵל מְרִימִים רֵאשׁ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב כִּי תִשָּׂא.

וּבֵא רָאָה, כְּשֶׁיִּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בְּסִיוֵעַ הָאֲבוֹת יִצְאוּ וַהֲרִימוּ רֵאשׁ, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שמות יד) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִצְאִים בְּיַד רְמָה. מִי הַיָּד הַרְמָה? זֶה אֲבֹרְהָם, יַד הַיָּמִין, שֶׁצָּרִיף לְהַרְמִיָּה עַל הַשְּׂמֵאל.

וּמַה אֲבֹרְהָם עָשָׂה לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְמוֹת בְּלִילָה, אַף יִשְׂרָאֵל יוֹצֵאִים בְּיַד רְמָה, וְהַסִּיוֵעַ שֶׁלוֹ הֵם לְקַחוּ. וְשִׁמְרוּ אֶת יָדוֹ, שֶׁנֶּשְׁבַע לְאַבְיִמְלֵךְ. וְעַל כֵּן לְשִׁמְרֵי אֶת אוֹתָהּ יַד רְמָה, (שם יג) וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים דְרָךְ אֲרָץ פְּלִשְׁתִּים.

וּכְמוֹ שֶׁכְּעַתָּה שְׁבוּעוֹת מִמֶּטָּה לְמַעְלָה לַעֲלוֹת לְמִקְוָמוֹ, וּלְקַבֵּל חֲרוֹת מִן הָאֵם הַעֲלִינָה. וְכִשְׁנִשְׁלַמוּ, יִרְדֶּה הַתּוֹרָה, וּפְתִיחַתָּה בְּאֲבֹרְהָם, אֲנִכִּי כְּנֶגְדּוֹ.

קָרִית חֲנָה דְדוּד. וְדַאי דְחוֹלְקִיה דְדוּד הוּא, וְכָל יוֹמוֹי אֲשֶׁתְּדַל לְאַנְהָרָא לָהּ.

וְעַרְיָ דָא (תהלים טז יא) תוֹדִיעֵנִי אוֹרַח חַיִּים. כְּמַה דְאֵת אָמַר, (שמות ב כה) וַיִּדַע אֱלֹהִים. אוֹרַח חַיִּים, וּמֵאֵין הוּא, שֶׁבַע שְׁמַחוֹת, הַהוּא דְכָל שֶׁבַע אֲתַפְּלִיל בֵּיהּ, וַיַּהֲדֵר אֲנַפּוּי לְקַבְּלֵי פְּנֵיךָ, דְאֵנָא אֶחָד בְּהוֹן. וְכַדִּין נְעִימוֹת בְּיַמֶּיךָ נֶצַח, דְשְׂמֵאלָא אֲתַפְּלִילת בְּיַמֶּינָא, וְכַד אֲתַפְּלִילת, אֲתַהֲדֵר צוּר לְמַעְבַּד פְּעָלוֹ דְתַמִּים, וְעַל דָּא זֶה יִתְנוּ.

פִּתַח וְאָמַר, (דברים לב יז) בְּכוֹר שׁוּרוֹ, דָּא יוֹסֵף. הֲדָר, דָּא יַעֲקֹב. דְכְּתִיב (בראשית לו ב) אֵלֶּה תִלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. וּמִנָּא לָן דְאֶקְרִי יַעֲקֹב הֲדָר. דְכְּתִיב (שם לו לה) וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו הֲדָר, וְאוֹקְמוּהָ בְּאִידָרָא קְדִישָׁא. וְקִרְנֵי רֵאִם קִרְנָיו, אֵלֹהֵי אֲבֹרְהָם וַיִּצְחָק. בָּהֶם עַמִּים יִנְגַח יַחְדָּו. מַהוּ יַחְדָּו, אֵלֶּה כַּד כְּלָהוּ אֲבָהֵן בְּחֶדָא, לִית דִּיקוּמוּן קַמִּיִּיהוּ וּבְהַהוּא זְמַנָּא, יִשְׂרָאֵל זְקַפִּין רֵישָׁא. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, כִּי תִשָּׂא.

וְהָא חֲזִי, כַּד נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בְּסִיוֵעָא דְאֲבָהֵן נִפְקוּ, וְאֲרִימוּ רֵישָׁא. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצֵאִים בְּיַד רְמָה. מֵאֵין יַד רְמָה. דָּא אֲבֹרְהָם. יַדָּא יַמֶּינָא, דְבַעֲי לְאַרְמָא לָהּ עַל שְׂמֵאלָא.

וּמַה אֲבֹרְהָם, עֲבַד לִיהּ קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא נוֹקְמִין בְּלִילָא, אוּף יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה נִפְקִין, וְסִיוֵעָא דִילִיָּה נִקְטוּ. וְנִטְרוּ יַד דִּילִיָּה, דְאוּמִי לְאַבְיִמְלֵךְ. וְעַל דָּא לְנִטְרָא הַהוּא יַד רְמָה (שם יג יז) וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים דְרָךְ אֲרָץ פְּלִשְׁתִּים.

וּכְמוֹ שֶׁכְּעַתָּה שְׁבוּעִין מִתַּתָּא לְעִילָא לְסִלְקָא לְאַתְרֵיהּ, וּלְקַבְּלָא חֲרוֹת מֵאִימָא עִילָאָה. וְכַד אֲשֶׁתְּלִימוּ, נִחַתָּא אוּרִייתָא,

וּפְתִיחוּ דִילָהּ בְּאַבְרָהָם, אֲנֹכִי לְקַבְּלָהּ. לֹא יִהְיֶה, לְקַבְּלָהּ דִּיצַחֵק.

וְהָא חֲזִי, כַּד יַהֲיִב קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֹרִייתָא לְיִשְׂרָאֵל, רְשִׁים לָהּ בְּרָזָא דְשָׂמָא קִדְיִשָׁא, וְאָמַר (שם כ ב) אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, בְּרָזָא דְחֶסֶד דְּאַבְרָהָם אַחִיד בְּהַ, וּלְקַבְּלָהּ מִצּוֹת עֲשֵׂה. וְרָזָא דָּא, תְּפַקִּידְתָּא קִמְיִיתָא דְּפַקִּיד קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם, מִצּוֹת עֲשֵׂה הָוָה. דְּכַתִּיב, (בראשית יב א) לָךְ לָךְ מֵאַרְצֶךָ. וּבִגִּין כֶּף מִצּוֹת עֲשֵׂה מֵאַתִּים וּשְׂמֵנָה וְאַרְבַּעִים, כְּחוּשְׁפִין אַבְרָהָם.

לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אַחֲרִים. (שמות כ א) בְּרָזָא דְגִבּוּרָה, דְּאַחִיד בְּהַ יְצַחֵק. דְּכָל אֵינוֹן אֱלֹהִים אַחֲרִים, וְאֵינוֹן סְרַכִּין מִמֶּנָּן, מִסְטָרִיָּה יְנַקִּין. וְכֵן עֲשׂוּ, וְכָל אֵינוֹן מִמֶּנָּן דִּילִיָּה. דְּהָא יְצַחֵק בְּמִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה אַחִיד, וְתְּפַקִּידְתָּא קִמְיִיתָא דִּילִיָּה, מִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה הָוָה, דְּכַתִּיב (בראשית כו ב) אֵל תִּרְדּ מִצְרִימָה. וּמִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה מִסְטָרָא דְּדִינָא אֲתִי, דְּהָא מְעַנִּישִׁין לִיָּה לְבַר נָשׁ כַּד עֵבֵר עָלָהּ.

וּבִגִּין כֶּף, חוּשְׁפִין מִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, בְּרָזָא דְּדַרְגָּא דִּילִיָּה, בְּרָזָא דְּשִׁלְשׁ מֵאוֹת וּחֲמִשָּׁה וְשָׁשִׁים לְקַבִּיל יוֹמִין דְּשִׁמְשָׁא, דְּנַהֲיִר מִסְטָרָא דְגִבּוּרָה. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (שופטים ה לא) כִּצַּאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבּוּרָתוֹ.

לֹא תִשָּׂא (שמות כז ז) בְּרָזָא דְתַפְּאֲרַת, דְּאַקְרִי אֲמַת, דְּאַחִיד בְּהַ יַעֲקֹב שְׁלִימָא, וְיַגִּיק תְּרִי חוּלְקִין, מִצּוֹת עֲשֵׂה וּמִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. דְּכַתִּיב, (בראשית כה כז) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֲהָלִים. וְעַל דְּאִיהוּ אֲשָׁלִים לְכָל סְטָרִין, לְרַחֲמֵי וּלְדִינָא, לְמִצּוֹת עֲשֵׂה וּלְמִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, אִיקְרִי שְׁלִים. וּלְקַבְּלָהּ לֹא תִשָּׂא, בְּגִין דְּשְׁבוּעָה לְשִׁלְמָא אֲתִי. וְעַל דָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְעֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, דְּכִמָּא דְּאִיהִי לֹא תַעֲשֶׂה כַּד אִיהִי לְשִׁקְרָא,

וְלֹא יִהְיֶה - כְּנִגְדַּי יְצַחֵק. וְכַא רְאָה, כְּשִׁנְתָן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, רְשָׁם אוֹתָהּ בְּסוּד הַשֶּׁם הַקְדוֹשׁ, וְאָמַר (שם כ) אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, בְּסוּד שְׁחֶסֶד אַבְרָהָם אַחוּז בְּהַ, וּכְנִגְדוּ מִצּוֹת עֲשֵׂה. וְזֶה הַסּוּד שְׁהַמְצִיָּה הַרְאִשׁוֹנָה שְׁצִיָּה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אַבְרָהָם הֵיטָה מִצּוֹת עֲשֵׂה, שְׁכַתוּב (בראשית יב) לָךְ לָךְ מֵאַרְצֶךָ. וּמִשּׁוּם כֶּף מִצּוֹת עֲשֵׂה מֵאַתִּים אַרְבַּעִים וּשְׂמוֹנָה, כְּחוּשְׁפִין אַבְרָהָם.

לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אַחֲרִים (שמות כ א), בְּסוּד הַגִּבּוּרָה, שְׁאַחוּז בְּהַ יְצַחֵק. שְׁכָל אוֹתָם אֱלֹהִים אַחֲרִים וְאוֹתָם הַשְּׂרִים הַמְּמַנִּים יוֹנְקִים מִצְדוֹ, וְכֵן עֲשׂוּ וְכָל אוֹתָם הַמְּמַנִּים שְׁלוֹ. שְׁהֲרִי יְצַחֵק אַחוּז בְּמִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וְהַמְצִיָּה הַרְאִשׁוֹנָה שְׁלוֹ הֵיטָה מִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, שְׁכַתוּב (בראשית כו) אֵל תִּרְדּ מִצְרִימָה. וּמִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה בְּאֵה מִצְד הַדִּין, שְׁהֲרִי מְעַנִּישִׁין אֶת הָאָדָם כְּשַׁעֲבֵר עָלָהּ.

וּמִשּׁוּם כֶּף, חוּשְׁפִין מִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה בְּסוּד הַדְּרָגָה שְׁלוֹ, בְּסוּד שְׁלִשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וּחֲמִשׁ, כְּנִגְדַּי יְמוֹת הַשֶּׁמֶשׁ, שְׁמֵאִירָה מִצְד הַגִּבּוּרָה. זֶהוּ שְׁכַתוּב (שופטים ה) כִּצַּאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבּוּרָתוֹ.

לֹא תִשָּׂא, בְּסוּד הַתַּפְּאֲרַת, שְׁנִקְרֵאת אֲמַת, שְׁאַחוּז בְּהַ יַעֲקֹב הַשְּׁלִים, וְיַגִּיק שְׁנֵי חֻלְקִים - מִצּוֹת עֲשֵׂה וּמִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, שְׁכַתוּב (בראשית כה) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֲהָלִים. וְעַל שְׁהוּא הַשְּׁלִים אֶת כָּל הַצְּדָרִים, לְרַחֲמֵים וּלְדִין, לְמִצּוֹת עֲשֵׂה וּלְמִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, נִקְרָא שְׁלִים. וּכְנִגְדוּ לֹא תִשָּׂא, מִשּׁוּם שְׁהַשְׁבוּעָה בְּאֵה לְשִׁלּוּם. וְעַל כֵּן הוּא בְּסוּד שְׁלִי עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה. שְׁכָמוּ שְׁהִיא לֹא תַעֲשֶׂה, כְּשִׁהִיא לְשִׁקְרָא,

שְׁכַתוֹב (שמות כ) לֹא תִשָּׂא, כִּי הִיא מִצּוֹת עֲשֵׂה, כִּשְׂהִיא בְּאֲמַת, שְׁכַתוֹב (ירמיה יד) וְנִשְׁבַּעַת חִי ה' בְּאֲמַת. וְכַתוֹב (דברים ו) וּבִשְׁמוֹ תִשָּׁבַע.

זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ (שמות כ), בְּסוּד הַבְּרִית, שֶׁהוּא יְסוּד, שְׂאֲחוֹז בּוֹ יוֹסֵף. וְעַל כֵּן נִקְרָא שַׁבָּת. שְׁהָרִי יוֹסֵף נִקְרָא כֵל, וְגַם שַׁבָּת נִקְרָא כֵל, מִשּׁוּם שֶׁכֵּל הָעֵנֵג וְהַתְּפִנוּק יוֹצֵאִים מִמֶּנּוּ, לְקַיֵּם אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת. וְעַל כֵּן שַׁבָּת כְּלוּלָה מִעֲשֵׂה וּמִלֵּא תַעֲשֵׂה, מִשּׁוּם שֶׁגַם יוֹסֵף כְּכוֹר, שְׁנוּטֵל שְׁנֵי חֻלְקִים.

בֹּא וְרֵא, כְּתוֹב בַּדְּבָרוֹת בְּמִשְׁנֵה תוֹרָה, (דברים ה) וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְדֶּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשֵּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה עַל כֵּן צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. כֵּאֵן מְלֻמֶּדֶת אוֹתָנוּ הַתּוֹרָה סוּד עֲלִיּוֹן, שְׁהָרִי הַצַּדִּיק הֵהוּא שְׁנִמְכָר לְעֶבֶד בְּמִצְרַיִם וְחָלְלוֹ אוֹתוֹ, כִּנְגִדוֹ הוּא זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. וּמִשּׁוּם כֵּן אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: בְּבִקְשָׁה מִכֶּם, תִּהְיוּ זוֹכְרִים אֶת הַצַּדִּיק הֵהוּא שְׁנִמְכָר עַל יַדְכֶם, וְהִיא עֶבֶד לְמִצְרַיִם, וּבַחֲטָא הֵהוּא נִגְזָר עֲלֵיכֶם לְהַשְׁתַּעֲבֵד בְּמִצְרַיִם וּלְכַפֵּר עַל הַחֲטָא הֵהוּא שְׁמַכְרְתֶם אוֹתוֹ. שְׁמַרוּ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיִּמְחַל לָכֶם, שְׁהָרִי יוֹם הַשַּׁבָּת הוּא כִּנְגִדוֹ.

כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ בְּסוּד הָאֲמוּנָה: הַיּוֹם הָרֵאשׁוֹן הוּא כִּנְגִד אֲבִרְהִם. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (תהלים נב) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. הַיּוֹם הַשְּׁנִי כִּנְגִד יִצְחָק, וּמִשּׁוּם כֵּן יוֹשֵׁב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם. הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּנְגִד יַעֲקֹב, שֶׁהוּא הַקּוֹ הָאֲמִצְעִי, וּמִשּׁוּם כֵּן כְּתוֹב בּוֹ בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית (בראשית א) יִקְוּ הַמַּיִם.

דְּכַתִּיב לֹא תִשָּׂא. הָכִי (דף נה ע"א) אִיהִי מִצּוֹת עֲשֵׂה, כִּי אִיהִי בְּאֲמַת, דְּכַתִּיב (ירמיה ד ב) וְנִשְׁבַּעַת חִי ה' בְּאֲמַת. וְכַתִּיב (דברים ו יג) וּבִשְׁמוֹ תִשָּׁבַע.

זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת (שמות כ ח), בְּרִזָּא דְּבְרִית, דְּאִיהוּ יְסוּד, דְּאֲחִיד בֵּיהּ יוֹסֵף. וְעַל דָּא אֲקָרִי שַׁבָּת. דְּהָא יוֹסֵף כָּל אֲקָרִי, וְשַׁבָּת נְמִי אִיקָרִי כָּל. בְּגִין דְּכָל עֵינוּגָא וְתַפְנוּקָא נְפִיק מִנֵּיהּ, לְקַיִּמָא לְעֵלְמִין כְּלָהוּ. וְעַל דָּא שַׁבָּת כְּלִילָא מִעֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֵׂה. בְּגִין דְּיוֹסֵף נְמִי בּוֹכְרָא, דְּנָטִיל תְּרִין חוֹלְקִין.

הָא חֲזִי, כְּתִיב בַּדְּבָרוֹת בְּמִשְׁנֵה תוֹרָה, (דברים ה טו) וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְדֶּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשֵּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה עַל כֵּן צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. הָכָא אוֹלִיף לָן אוֹרִייתָא רִזָּא עֵילְאָה, דְּהָא הֵהוּא צַדִּיקָא דְּאִזְדַּבֵּן לְעַבְדָּא בְּמִצְרַיִם, וְאֲחִילוֹ לֵיהּ. לְקַבְּלֵיהּ אִיהוּ זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. וּבְגִין כֵּן אָמַר לוֹן קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, בְּכַעוּ מְנַכּוֹן הוּוּ דְּכִירִין הֵהוּא צַדִּיקָא דְּאִזְדַּבֵּן עַל יַדִּיכוּ, וְהוּוּ לְעַבְדָּא בְּמִצְרַיִם, וּבַהֲהוּא חוֹבָא אֲתַגְזֹר עֲלֵיכֶם לְאַשְׁתַּעֲבָדָא בְּמִצְרַיִם, וּלְכַפֵּרָא הֵהוּא חוֹבָה דְּזַבִּינְתוֹן לֵיהּ. נְטָרוּ יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא, וַיִּשְׁתַּבֵּי לְכוֹן, דְּהָא יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא לְקַבְּלֵיהּ אִיהוּ.

בְּרֵאשִׁית בְּרִזָּא דְּמַהִימְנוּתָא. יוֹמָא קְדָמָא, לְקַבְּלֵיהּ דְּאֲבִרְהִם. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (תהלים נב ג) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. יוֹמָא תְּנִינָא, לְקַבְּלֵיהּ דְּיִצְחָק. וּבְגִין כֵּן בֵּיהּ יִתִּיב קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִידָן עֲלֵמָא. יוֹמָא תְּלִיתָא לְקַבְּלֵיהּ דְּיַעֲקֹב, דְּאִיהוּ קוֹ הָאֲמִצְעִי, וּבְגִין כֵּן כְּתִיב בֵּיהּ בְּעוֹבְדָא דְּבְרֵאשִׁית, (בראשית א ט) יִקְוּ הַמַּיִם.



היום הרביעי כנגד דוד, שפתיב בו (שם) יהי מארת. מארת חסר, שהרי כנסת ישראל אין לה אור משלה, אלא מה שנתן לה על ידי הצדיק. כף גם דוד, שפתיב בו (תהלים פו) עני ואביון אני, ואין לו חיים, אלא מה שנתן לו מימי אדם הראשון ע' שנים.

היום החמישי כנגד משה. היום הששי כנגד אהרן. ואותם ששת ימי בראשית למטה, כנגד ששת ימי בראשית שלמעלה. ומי הם ששת ימי בראשית שלמעלה? אותם הרמוזים בכתוב (דה"א כט) לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההודו פי כל וגו', לך ה' הממלכה. והם חלקם של הצדיקים בסוד הזה, הגדלה - זה אברהם. הגבורה - יצחק. התפארת - יעקב. הנצח - חלקו של משה. ההודו - חלקו של אהרן. פי כל - כנגד חלקו של יוסף. הממלכה - חלקו של דוד. ויוסף נקרא שבת למטה, כנגד צדיק חי העולמים, שנקרא שבת למעלה. ומשום כף פתיב (דברים ט) על פן צוף ה' אלהיך לעשות את יום השבת.

בא וראה, כשרצו ישראל לכבש את ארץ כנען, הקיפו אותה ששה ימים, פעם אחת בכל יום, כנגד אותם ששה צדיקי אמת שעליהם העולם מתקיים. וביום השביעי שבע פעמים, כנגד יום השבת, שהוא כנגד צדיק, שהוא זן את כלם ומקים אותם, שפתיב (משלי ט) חצבה עמודיה שבעה. וכתוב (שם ו) וצדיק יסוד עולם. הוא היסוד והעקר של כל אותם צדיקים, ואם לא זכותם של הצדיקים - לא יכלו לכבשה. זהו שפתיב (דברים ט) לא בצדקתך ובישר לבבך אתה בא לרשת כו', ולמען הקים את הדבר אשר

יומא רביעאה, לקבליה דדוד. דכתיב ביה, (שם א ט) יהי מארת. מארת חסר, דהא כנסת ישראל לית לה נהורא מדילה, אלא מה דאיתייהב לה על ידא דצדיקא. הכי נמי דוד, דכתיב ביה (תהלים פו א) עני ואביון אני, ולית ליה חיים, אלא מה דאתיהיב ליה מימי דאדם קדמאה, שבעין שנין.

יומא חמישאה, לקבליה דמשה. יומא שתיאה, לקבליה דאהרן. ואינון ששת ימי בראשית לתתא, לקביל ששת ימי בראשית דלעילא. ומאן אינון ששת ימי בראשית לעילא. אינון דרמיוזו בקרא, (דה"א כט א) לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההודו פי כל וגו' לך ה' הממלכה. ואינון חולקהון דצדיקיא ברזא דא, הגדלה: דא אברהם. הגבורה: יצחק. התפארת: יעקב. הנצח: חולקא דמשה. ההודו: חולקא דאהרן. פי כל: לקביל חולקא דיוסף. הממלכה: חולקא דדוד. ויוסף שבת אקרי לתתא, לקביל צדיק חי העולמים, דאקרי שבת לעילא. ובגין כף פתיב, (דברים טו) על פן צוף ה' אלהיך לעשות את יום השבת.

הא חזי, כד בעו ישראל למכבש לארעא דכנען, אקיפו לה שיתא יומין, זמנא חדא בכל יומא, לקביל אינון שית זכאי קשוט דעליהון מתקיים עלמא. וביומא שביעאה שבע זמנין, לקביל יומא דשבתא, דאיהו לקביל צדיק, דאיהו זן לכולהו, ומקיים להון, דכתיב (משלי ט א) חצבה עמודיה שבעה. וכתוב (שם יכה) וצדיק יסוד עולם. איהו יסודא ועיקרא דכל אינון זכאין, דאי לא זכותהון דצדיקיא, לא הוו יכלין למכבשה. הדא הוא דכתיב, (דברים ט ה) לא בצדקתך ובישר לבבך אתה בא

נִשְׁפַּע ה' לְאַבְתָּיִךְ לְאַבְרָהָם כּו'.  
כִּבְדֹּר אֶת אָבִיךָ (שמות כ), בְּסוּד  
הַנִּצְחָה, שְׁאַחֲזוּ בָּהּ מִשָּׁה, וּמִיִּנִיק  
אוֹתָהּ, שְׁהָרִי מִשָּׁה הִיָּה מוֹקִיר  
אֶת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּתּוֹרָה. בֹּא  
וּרְאֵה, אִם הַתּוֹרָה לֹא הִיָּתְהָ נִתְּנָה  
עַל יְדֵי מִשָּׁה, הַנְּבִיא הַגְּדוֹל, לֹא  
הָיוּ בְּנֵי אָדָם מְפִירִים אֶת הַקְדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא וְלֹא הָיוּ מוֹקִירִים אוֹתוֹ,  
שְׁהָרִי עַל יְדֵי הַתּוֹרָה לֹמַד אָדָם  
אֶת עֲבוֹדַת רַבּוּנוֹ, וּמוֹקִיר אֶת  
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִשׁוּם כֵּן  
כִּבְדֹּר אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ, הוּא  
כִּנְגַד מִשָּׁה.

דְּבַר אַחַר, כִּבְדֹּר אֶת אָבִיךָ - זו  
תּוֹרָה שְׂבֻכְתָּב. וְאֶת אִמְךָ - זו  
תּוֹרָה שְׂבֻעַל פֶּה. שְׂכֻמוֹ שְׁהָאֵב  
נוֹתֵן שְׂפַע לְאֵם, כֵּן גַּם הַתּוֹרָה  
שְׂבֻכְתָּב נוֹתֵנָה שְׂפַע לַתּוֹרָה  
שְׂבֻעַל פֶּה.

לֹא תִרְצַח (שם), כִּנְגַד דְּרַגְתַּ הַהוֹד,  
שְׁאַחֲזוּ בָּהּ אֶהְרֵן. וּמִשׁוּם כֵּן לֹא  
תִרְצַח. מִשׁוּם שְׂכֻמָּה שְׁרֵי הוֹרְגִים  
אֶת הָאָדָם, נוֹטְלִים מִמֶּנּוּ הַזֵּיו  
וְהַהוֹד הַעֲלִיּוֹן הַהוּא שְׂעֵלִי. זֶהוּ  
שְׂכַתּוֹב (דְּנִיאל י) וְהוֹדִי נְהַפֵּךְ עָלַי  
לְמִשְׁחִית. וּמִשׁוּם כֵּן הַזְּהִיר  
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת בְּנֵי הָאָדָם,  
שְׂאוֹתוֹ הִפִּי הַעֲלִיּוֹן שְׂנֵתֵן לָהֶם,  
שְׂלֹא יִטְלוּ אוֹתוֹ מֵהֶם. וַיֵּשׁ (וְדוּא)  
גַּם סוּד הַשְּׁלוֹם, וּמִשׁוּם כֵּן עוֹמַד  
אֶהְרֵן לְכַפֵּר, לְשַׁחַט זֶבַח קְדָשִׁים,  
וְעַל פִּיּו (הִזְיָה אֹמֵר) (דְּבָרִים כ) כִּפֵּר  
לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ.

לֹא תִנְאַף (שמות כ), בְּסוּד הַמַּלְכוּת  
(שֵׁל הַצְּדִיק), שְׁאַחֲזוּ בָּהּ מִי שְׁאַחֲזוּ.  
וְהוּא סוּד הַחֲכָמָה, שְׁהָרִי כְּנֶסֶת  
יִשְׂרָאֵל אֵין מִתְחַבְּרֵת אֶלֶּא בְּאוֹתוֹ  
שְׂרָאוּי לָהּ, שְׁהוּא צְדִיק יְסוּד  
עוֹלָם. דְּבַר אַחַר, כֵּן לְמַדְּנוּ בְּסוּד  
הָאִמּוֹנָה, כִּבְדֹּר - כִּנְגַד כְּנֶסֶת  
יִשְׂרָאֵל. לֹא תִרְצַח - כִּנְגַד דְּרַגְתַּ  
הַנִּצְחָה. לֹא תִנְאַף - כִּנְגַד דְּרַגְתַּ  
הַהוֹד.

לְרִשְׁתּוֹ וְכוּ', וְלִמְעַן הַקִּים אֶת הַדְּבָר אֲשֶׁר נִשְׁפַּע  
ה' לְאַבְתָּיִךְ לְאַבְרָהָם וְכוּ'.

כִּבְדֹּר אֶת אָבִיךָ (שמות כ יב), בְּרִזָּא דְנִצְחָה, דְּאַחִיד  
בָּהּ מִשָּׁה, וְיִנִּיק לָהּ, דְּהָא מִשָּׁה הָיָה  
אוֹקִיר לִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרִייתָא. תָּא  
חֲזִי, אֵין לָאוּ אוֹרִייתָא דְאַתִּיחֵבֵת עַל יְדוּי  
דְּמִשָּׁה נְבִיאָה רַבָּא, לֹא הוּוּ יְדַעִין בְּנֵי נְשָׂא  
לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֹא הוּוּ מוֹקִירִין לִיָּה,  
דְּהָא עַל יְדָא דְאוֹרִייתָא אוֹלִיף בְּרִי נְשָׁא פּוֹלְחָנָא  
דְּמִאֲרִיָּה, וְאוֹקִיר לִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.  
וּבְגִין כֵּן כִּבְדֹּר אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ, לְקַבֵּיל  
דְּמִשָּׁה אִיָּהוּ.

דְּבַר אַחַר, כִּבְדֹּר אֶת אָבִיךָ, זו תּוֹרָה שְׂבֻכְתָּב.  
וְאֶת אִמְךָ, דְּאֵת תּוֹרָה שְׂבֻעַל פֶּה. דְּכֻמָּא  
דְּאַפָּא יְהִיב שְׂפַע לְאִמָּא, הִכִּי נְמִי יְהִיב שְׂפַע  
תּוֹרָה שְׂבֻכְתָּב לַתּוֹרָה שְׂבֻעַל פֶּה.

לֹא תִרְצַח (שם כ יג), לְקַבֵּיל דְּרַגְתָּ דְּהוֹד, דְּאַחִיד  
בָּהּ אֶהְרֵן. וּבְגִין כֵּן לֹא תִרְצַח. בְּגִין דְּכִד  
קְטָלִין לִיָּה לְבַר נֶשׁ, הַהוּא זִיּוּא וְהוֹד עֵילָאָה  
דְּעֵלִיָּה, נְטָלִין מְנִיָּה. הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, (דְּנִיאל י  
ח) וְהוֹדִי נְהַפֵּךְ עָלַי לְמִשְׁחִית. וּבְגִין כֵּן אֶזְהִיר  
לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבְנֵי נְשָׂא, דְּהַהוּא  
שׁוֹפְרָא עֵילָאָה דִּיהִב לוֹן, דְּלֹא יִטְלוֹן לִיָּה  
מְנַהוֹן. וְאִית (וְאִיָּהוּ) נְמִי רִזָּא דְשְׂלָמָא, וּבְגִין כֵּן  
קָאִים אֶהְרֵן לְכַפֵּרָא, לְנִכְסָא נְכֶסֶת קוּדְשִׁין.  
וְעַל פּוֹמִיָּה (הוּוָה אֹמֵר) (דְּבָרִים כ א ח) כִּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל  
אֲשֶׁר פָּדִיתָ.

לֹא תִנְאַף (שמות כ יד), בְּרִזָּא דְמַלְכוּת (נִיָּא דְצְדִיק).  
דְּאַחִיד בָּהּ מֵאֵן דְּאַחִיד. וְאִיָּהוּ רִזָּא  
דְּחֲכָמָתָא, דְּהָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לֹא אֶתְחַבְּרֵת  
אֶלֶּא בְּהַהוּא דְחֲזִי לָהּ, דְּאִיָּהוּ צְדִיק יְסוּד  
עוֹלָם. דְּבַר אַחַר, הִכִּי אוֹלִיפְנָא בְּרִזָּא  
דְּמַהִימְנוּתָא. כִּבְדֹּר, לְקַבֵּיל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. לֹא  
תִרְצַח, לְקַבֵּיל דְּרַגְתָּ דְנִצְחָה. לֹא תִנְאַף, לְקַבֵּיל  
דְּרַגְתָּ דְּהוֹד.

דָּבַר אַחַר, כַּפֵּד, לְקַבֵּל (בראשית א יד) יְהִי מְאֹרֶת,  
דְּעוּבָדָא דְּבְרָאשִׁית. לֹא תִרְצַח, לְקַבֵּל (שם  
א כ) יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם שְׂרֵץ נֶפֶשׁ חַיָּה. בְּגִין כֵּן נֶפֶשׁ  
חַיָּה לֹא תִקְטוּל. לֹא תִנְאַף, לְקַבֵּל (שם א כד) תּוֹצֵא  
הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. בְּגִין כֵּן, לֹא תִנְאַף  
בְּאִיתָתָא דְּלָאוּ מִינָךְ, דְּלָאוּ אִיהִי בֵּת זוּגָךְ.

לֹא תִגְנֹב, לֹא תַעֲנֶה, לֹא תַחְמַד. דָּא הוּא סִיּוּמָא  
דְּעֶשֶׂר אַמְרֵין דְּאוּרֵייתָא, לְקַבֵּל עֲתִיקָא  
דְּעֲתִיקִין, רֵאשִׁיתָא דְּכָלָא לְאַחְדָא סוּפָא  
בְּרִישָׁא, וְלִמְהוּי פְּלֵא חַד. וְהֵאֵי דְּלָא שְׂאֲרִי  
בְּהוּ בְּקַדְמִיתָא. לְאוּלְפָא רְזָא עֵילָאָה, עַד אֵן  
אַתְר אַתִּיחֵיב רִשׁוּתָא לְמִשָּׁה לְאַסְתַּפְּלָא, וּמְאָן  
אַתְר קַבִּיל אוּרֵייתָא, דְּהוּא מְזַעִיר אַנְפִּין.

וּבְגִין כֵּן אָמַר שְׁבַע אַמְרֵין, לְקַבֵּל שְׁבַע דְּרֵגִין  
עֵילָאִין, דְּרִמִּיזִין בְּקִרְא (דח"א כט יא) דְּלָךְ ה' ה'  
הַגְּדֵלָה וְכו'. וְעַד הַהוּא אַתְר אַסְתַּפְּל מִשָּׁה,  
הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (דברים ה ד) פְּנִים בְּפָנִים דְּבַר ה'  
עִמָּכֶם. פְּנִים, דָּא בְּרָא קְדִישָׁא, בְּפָנִים, דָּא  
בְּרֵתָא.

פְּנִים, דָּא בְּרִית. בְּפָנִים, דָּא אַרוּן. וְכִיּוּן  
דְּאַתְחַבְּרוּ, דְּבַר ה'. וּמֵאֵי נִיהוּ. שְׁבַע  
אַמְרֵין, בְּאִינוּן תְּלַתָּא דְּרֵגִין עֵילָאִין דְּעֲתִיקָא  
קְדִישָׁא, אַתְאֲמְרוּ לְקַבֵּלֵיהוּן תְּלַתָּא אַמְרֵין  
בְּתַרְאִין, וּסְלִיקוּ מִתְּתָא לְעֵילָא.

וְאָמַר לֹא תִגְנֹב, לְקַבֵּל אֵימָא עֵילָאָה, בִּינָה,  
דִּינְקָא מְחַכְמָה. וּמֵאֵן דְּאִית בִּיה בִּינָה,  
אֵיקְרִי מִבִּין דְּבַר מִתּוּךְ דְּבַר. כְּמֵאֵן דְּגָנִיב (דף  
נה ע"ב) וְנָסִיב מַה דְּאִית בְּלַבָּא דְּחָכָם, דְּאוּלִּיף  
לִיה חֲכָמְתָא, וְאוּלִּיף לִיה אוּרֵייתָא. וְאַף עַל  
גַּב דְּאַשְׁתְּרִי לְגַבִּיה בִּינָה לִינְקָא מְחַכְמָתָא.  
גְּנִיבָא אִית מַסְטְרָא אַחְרָא דְּאָסִיר, וְאָמַר לֹא  
תִגְנֹב סְתָם.

לֹא תַעֲנֶה, לְקַבֵּל דְּרֵגָא עֵילָאָה דְּחַכְמָתָא.

דְּבַר אַחַר, כַּפֵּד - כַּפֵּד - כַּפֵּד יְהִי מְאֹרֶת  
שְׁל מַעֲשֵׂה בְרָאשִׁית. לֹא תִרְצַח  
- כַּנְגֵד (בראשית א) יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם  
שְׂרֵץ נֶפֶשׁ חַיָּה. מִשּׁוּם כֵּן, נֶפֶשׁ  
חַיָּה אֵל תִּהְרֹג. לֹא תִנְאַף - כַּנְגֵד  
(שם) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ.  
מִשּׁוּם כֵּן, לֹא תִנְאַף בְּאִשָּׁה  
שְׂאִינָה מִינָךְ, שְׂאִינָה בֵּת זוּגָךְ.

לֹא תִגְנֹב, לֹא תַעֲנֶה, לֹא תַחְמַד. דָּא הוּא סִיּוּמָא  
דְּעֶשֶׂר אַמְרֵין דְּאוּרֵייתָא, לְקַבֵּל עֲתִיקָא  
דְּעֲתִיקִין, רֵאשִׁיתָא דְּכָלָא לְאַחְדָא סוּפָא  
בְּרִישָׁא, וְלִמְהוּי פְּלֵא חַד. וְהֵאֵי דְּלָא שְׂאֲרִי  
בְּהוּ בְּקַדְמִיתָא. לְאוּלְפָא רְזָא עֵילָאָה, עַד אֵן  
אַתְר אַתִּיחֵיב רִשׁוּתָא לְמִשָּׁה לְאַסְתַּפְּלָא, וּמְאָן  
אַתְר קַבִּיל אוּרֵייתָא, דְּהוּא מְזַעִיר אַנְפִּין.

וּבְגִין כֵּן אָמַר שְׁבַע אַמְרֵין, לְקַבֵּל שְׁבַע דְּרֵגִין  
עֵילָאִין, דְּרִמִּיזִין בְּקִרְא (דח"א כט יא) דְּלָךְ ה' ה'  
הַגְּדֵלָה וְכו'. וְעַד הַהוּא אַתְר אַסְתַּפְּל מִשָּׁה,  
הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (דברים ה ד) פְּנִים בְּפָנִים דְּבַר ה'  
עִמָּכֶם. פְּנִים, דָּא בְּרָא קְדִישָׁא, בְּפָנִים, דָּא  
בְּרֵתָא.

פְּנִים, דָּא בְּרִית. בְּפָנִים, דָּא אַרוּן. וְכִיּוּן  
דְּאַתְחַבְּרוּ, דְּבַר ה'. וּמֵאֵי נִיהוּ. שְׁבַע  
אַמְרֵין, בְּאִינוּן תְּלַתָּא דְּרֵגִין עֵילָאִין דְּעֲתִיקָא  
קְדִישָׁא, אַתְאֲמְרוּ לְקַבֵּלֵיהוּן תְּלַתָּא אַמְרֵין  
בְּתַרְאִין, וּסְלִיקוּ מִתְּתָא לְעֵילָא.

וְאָמַר לֹא תִגְנֹב, לְקַבֵּל אֵימָא עֵילָאָה, בִּינָה,  
דִּינְקָא מְחַכְמָה. וּמֵאֵן דְּאִית בִּיה בִּינָה,  
אֵיקְרִי מִבִּין דְּבַר מִתּוּךְ דְּבַר. כְּמֵאֵן דְּגָנִיב (דף  
נה ע"ב) וְנָסִיב מַה דְּאִית בְּלַבָּא דְּחָכָם, דְּאוּלִּיף  
לִיה חֲכָמְתָא, וְאוּלִּיף לִיה אוּרֵייתָא. וְאַף עַל  
גַּב דְּאַשְׁתְּרִי לְגַבִּיה בִּינָה לִינְקָא מְחַכְמָתָא.  
גְּנִיבָא אִית מַסְטְרָא אַחְרָא דְּאָסִיר, וְאָמַר לֹא  
תִגְנֹב סְתָם.

לֹא תַעֲנֶה, לְקַבֵּל דְּרֵגָא עֵילָאָה דְּחַכְמָתָא.

שְׁל חֲכָמָה. שְׁהַרִי אֵין יְכוּל אָדָם

לְהַשִּׁיב דְּבַר, אֲלֵא מִשׁוּם הַדְּרָגָה  
שֶׁל רוּחַ עֲלִיּוֹנָה שֶׁל חֻכְמָה שִׁישׁ  
בו, שְׁפָתוֹב (איוב טו) הַחֻכִּים יַעֲנֶה  
דַּעַת רוּחַ. וְאָף עַל גֵּב שֶׁהַעֲנִיָּה  
הַזֶּה שֶׁהוּא עֹנֶה יֵשׁ בָּהּ קִיּוּם  
הָעוֹלָם, וְיֵשׁ לוֹ בָּהּ סִיּוּעַ עֲלִיּוֹן  
לְהַפִּיר אֶת רַבּוֹנוֹ, וְהִיא בְּסוּד  
הָאֲמוּנָה - יֵשׁ עֲנִיָּה מִצַּד אַחַר  
שְׂאִסוּרָה, שְׁפָתוֹב (שמות כ) לֹא  
תַעֲנֶה בְּרַעַף עַד שֶׁקָּר.

לֹא תַחֲמַד (שם), כִּנְגַד הַדְּרָגָה  
הַנְּסַתְרָת הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁכָּל  
הַמַּחְשְׁבוֹת תְּלוּיוֹת בָּהּ, וְאִין  
בְּעוֹלָם מִי שֶׁיִּכְפֹּר הַדְּרָגָה הַזֶּה,  
מִשׁוּם שֶׁהִיא נְסַתְרָת הַנְּסַתְרִים.  
וְכַשְׁעֵלָה בַּמַּחְשְׁבָה הָעֲלִיּוֹנָה  
לְבַרֵּא הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וְהָעוֹלָם  
הַתַּחְתּוֹן, הַכֹּל הֵיוּ בְּרַגַע אֶחָד.  
זֶהוּ שְׁפָתוֹב (ישעיה מח) יַעֲמְדוּ יַחְדוֹ.  
וְאוֹתָהּ הַמַּחְשְׁבָה נְסַתְרָת.

וְכֵן אָדָם לְמַטָּה יֵשׁ לוֹ מַחְשְׁבָה  
נְסַתְרָת, שְׂאִין מִי שֶׁמְכִיר אוֹתָהּ  
פָּרַט לְקַדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ,  
וְנִתְּנָה לְאָדָם לְחַשֵּׁב דְּבָרֵי תוֹרָה  
וְדְבָרֵי מִצְוָה, מִשׁוּם שֶׁאוֹתָהּ  
מַחְשְׁבָה עֲלִיּוֹנָה מְשַׁפִּיעָה  
מַעֲיִנוֹתֶיהָ לְמִקּוּם הַחֻכְמָה, וְאִין  
נְפָרְדִים כָּלֵל. וּמֵאוֹתָהּ הַחֻכְמָה  
הָעֲלִיּוֹנָה יֵצֵא תוֹרָה, וְשׁוֹפְעַת  
הַשְּׂקָאָה עַד אוֹתוֹ מִקּוּם הַחֻכְמָה  
הַתַּחְתּוֹנָה, שְׁנִקְרָאת מִצְוָה.

וְעַל כֵּן, מִי שֶׁחֹשֵׁב לַעֲשׂוֹת  
מִצְוָה, כְּאֵלּוּ עֲשָׂאָה, מִשׁוּם  
שְׁגוּרָם לְהַבִּיא הַנְּאִת הַבְּרֻכּוֹת  
מֵאוֹתָהּ הַמַּחְשְׁבָה הָעֲלִיּוֹנָה  
לְמִקּוּם שְׁנִקְרָאת מִצְוָה. וְכֵאלּוּ  
עֲשָׂאָה, כְּמוֹ שְׁנִקְרָאת וְעֲשִׂיתֶם  
אִתֶּם. הַמַּחְשְׁבָה וְדָאֵי רֵאשׁ לְכָל.  
וְאָף עַל גֵּב שֶׁבְּצַד הַמַּחְשְׁבָה  
הָעֲלִיּוֹנָה נִתְּנָה הַרְשׁוּת לְחַשֵּׁב -  
דְּבָרֵי מִצְוָה מִתּוֹ, דְּבָרִים שְׂאִינִם  
מִצְוָה אֲסוּרִים, שְׁפָתוֹב לֹא  
תַחֲמַד.

וְכֵן רָאָה, מִה טַעֲמֵם כָּל

דְּהָא בְּרַ נֶשׁ לֹא יְכִיל לְאַתְבָּא פְתָגָם, אֲלֵא בְּגִין  
דְּרָגָא דְרוּחָא עֵילְאָה דְּחֻכְמָתָא דְּאִית בֵּיהּ.  
דְּכְתִיב, (איוב טו ב) הַחֻכִּים יַעֲנֶה דַּעַת רוּחַ. וְאָף  
עַל גֵּב דְּהָאֵי עֲנִיָּה דְּאִיהוּ עֲנִי, אִית בֵּיהּ קִיּוּמָא  
דְּעֵלְמָא, וְאִית לִיהּ בָּהּ סִיּוּעַ עֵילְאָה, לְמַנְדַּע  
לְמֵאֲרִיָּה, וְאִיהִי בְּרִזָּא דְּמַהִימְנוּתָא. אִית עֲנִיָּה  
מִסְטָרָא אַחְרָא דְּאֲסִיר, דְּכְתִיב (שמות כ טז) לֹא  
תַעֲנֶה בְּרַעַף עַד שֶׁקָּר.

לֹא תַחֲמַד (שם כ ז'), לְקַבֵּל דְּרָגָא סְתִימָאָה עֵילְאָה,  
דְּכָל מַחְשְׁבָתָן בֵּיהּ תְּלִיין, וְלִית בְּעֵלְמָא  
דִּינְדַּע הַהוּא דְּרָגָא, בְּגִין דְּאִיהוּ סְתִימָאָה  
דְּסְתִימִין. וְכַד סְלִיק בַּמַּחְשְׁבָה עֵילְאָה,  
לְמִיבְרָא, עֵלְמָא עֵילְאָה וְעֵלְמָא תַתָּאָה, כּוּלָּא  
הוּוּ בְּרַגַעָא חָדָא. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (ישעיה מח יג)  
יַעֲמְדוּ יַחְדוֹ. וְהַהוּא מַחְשְׁבָה סְתִימָאָה.

וְכֵן נֶשׁ לְתַתָּא, אִית לִיהּ מַחְשְׁבָה סְתִימָאָה,  
דִּלִּית דִּינְדַּע בָּהּ, בְּרַ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא  
בְּלַחֲדוּדֵי. וְיִתְּבָה לִיהּ לְבַר נֶשׁ, לְמַחְשֵׁב מְלִין  
דְּאוֹרֵייתָא, מְלִין דְּמִצְוָה. בְּגִין דְּהִיא מַחְשְׁבָה  
עֵילְאָה, נְגִדָא מְבוּעִין דִּילָהּ, לְאַתְרָא דְּחֻכְמָתָא,  
וְלֹא אֶתְפָּרַשׁ כָּלֵל. וְיִמְהֵיא חֻכְמָתָא עֵילְאָה  
נְפָקָא תוֹרָה. וְנִגִיד שְׁקִיּוּתָא עַד הַהוּא אַתְר  
דְּחֻכְמָה תַתָּאָה, דְּאִיקְרִי מִצְוָה.

וְעַל דָּא מֵאן דְּחֻשֵׁיב לְמַעֲבַד מִצְוָה, כְּאֵלּוּ  
עֲשָׂאָה. בְּגִין דְּגֵרִים לְמִיתֵי סִיפּוּקָא  
דְּבִרְכָאן, מֵהַהוּא מַחְשְׁבָה עֵילְאָה, לְאַתְר  
דְּאִקְרִי מִצְוָה. וְכְאֵלּוּ עֲשָׂאָה. כְּמָה דָּאֵת אָמַר  
(במדבר טו לט) וְעֲשִׂיתֶם אִתֶּם. מַחְשְׁבָה וְדָאֵי רֵישָׁא  
דְּכוּלָּא. וְאָף עַל גֵּב דְּכִסְטָרָא דְּמַחְשְׁבָה עֵילְאָה  
אֶתְיִיב לִיהּ רְשׁוּתָא לְמַחְשֵׁב. מְלִין דְּמִצְוָה  
מוֹתֵר, מְלִין דְּלָאוּ מִצְוָה, אֲסִירָן, דְּכְתִיב לֹא  
תַחֲמַד.

וְהָא חֲזִי, מֵאֵי טַעֲמָא כְּלָהּוּ אֲמִירָאן, לְקַבֵּל

האמירות כנגד כל פתח - מצות  
עשה במקום הראוי לה, מצות  
לא תעשה במקום הראוי לה.  
ואותן שלש האחרונות, הן לא  
תעשה, מכלל של עשה,  
כשבארנו בכל. אף על גב שזה  
מתר - זה אסור. שמשום שהם  
כנגד עתיק העתיקים, שחסד  
ורחמים גדולים שרויים בו, ואין  
נראה אלא למצות עשה, משום  
כך דייק מהם, שלא יתפנה אדם  
לצד האחר, ורשם אותם במצות  
לא תעשה.

והזכיר את בני האדם בלאו על  
האמירה האחרונה הזו, שהוא  
הכלל האחרון של התורה. ומי  
שעובר על זה, כאלו עבר על כל  
התורה, משום שהוא למעלה,  
הראשית של הכל, הכלל של  
הכל. ואם אדם עובר על זה ומטה  
מחשבתו מדרכי התורה, אז  
נרמק בצד האחר, בצד השקר,  
ואז בא לידי (שמות ב) לא תענה  
ברעף עד שקר. כפי שמצאנו  
באחאב, שחמד את פרס נבות  
היזרעאלי, ואז העידו עליו שקר,  
ומזה בא אדם לעבר על כל  
האמירות.

אבל כשהוא הולך בדרכי התורה  
וחושב במצוותיו, אזי מתפשטת  
אותה מחשבה בכל הדרגות מצד  
האמת, הצד של האמונה  
העליונה.

ובא ראה, הרי כל האמירות  
נעצות - סוף בראש, וראש  
בסוף. הראש - להפיר את הקדוש  
ברוך הוא במחשבתו. הסוף -  
שלא להטות מחשבתו ורצונו  
לצד האחר. וכשאדם נרמק בזה,  
אזי כל העולמות מתמלאים  
בברכות עליונות ששופעות  
מהעתיק הנסתר של הכל.

וכשיורדות, כלן מתקשרות ביום  
השלישי, וזה יעקב. משום כך

כל פתח, מצות עשה באתרא דחזי ליה, מצות  
לא תעשה באתרא דחזי ליה. ואינון תלתא  
בתראי, אינון לא תעשה, מכלל דעשה,  
כדאוקימנא בכלא, אף על גב דהאי שרי,  
האי אסור. דבגין דאינון לקבל עתיקא  
דעתיקין, דחסד ורחמים גדולים ביה שריין,  
ולא אתחזי אלא למצות עשה. בגיני כך דייק  
מנייהו, דלא יתפני בר נש לסטרא אחרא,  
ורשים להו במצות לא תעשה.

ואזכיר לון לבני נשא בלאו, על האי אמירה  
בתראה, דאיהו פללא בתראה  
דאורייתא, ומאן דעבר על האי, כאלו עבר  
על כל אורייתא. בגין דאיהו לעילא, ראשיתא  
דכלא, פללא דכלא. ואי בר נש עבר על האי,  
ואסטי מחשבתייה מן אורחין דאורייתא, כדין  
אתדבק בסטרא אחרא, בסטרא דשקר, וכדין  
אתי לידי לא תענה ברעף עד שקר.  
כדאשפחנא באחאב, דחמיד פרמא דנבות  
היזרעאלי, וכדין אסהידו עליה שקרא, ומהאי  
אתי בר נש למעבר על פלהו אמירן.

אבל כד איהו אזיל באורחין דאורייתא,  
וחשיב בפקודוי, כדין אתפשטא ההיא  
מחשבה בכלהו דרגין, מסטרא דאמת, סטרא  
דמהימנותא עילאה.

ותא חזי, דהא נעיצין פלהו אמירן, סופא  
ברישא, ורישא בסופא. רישא למנדע  
לקודשא ברין הוא במחשבתיה. סופא דלא  
לאסטאה מחשבתיה ורעותיה לסטרא אחרא.  
וכד בר נש מתדבק בהאי, כדין פלהו עלמין  
מתמלאן ברכאן עילאין דנגדין מן עתיקא  
סתימא דכלא.

וכד נחתו, פלהו אתקשרו ביום השלישי, ודא  
יעקב. בגין כך שביעאה לקבליה, דכלהו

השביעי כנגדו, שפל השבעה נקשרים בו. וכיון שהארץ הזו, באור עם בניה, שפל השבעה נקשרים להאיר, ואז ארבע כוסות, ארבע הגאלות.

קדוש על היין - כנגד דוד. הגדה - כנגד יעקב. ברפת המזון - כנגד יצחק. הלל הגדול - כנגד אברהם.

ממטה למעלה עולה כמו זה. מצה - כנגד דוד. שבועות - כנגד יעקב. ראש השנה - כנגד יצחק. ספות - כנגד אברהם. ואף על גב שפארנו כנגד אהרן - הכל אחד. וכיון שהגיעו למקום השלם של יעקב, אמרו הלל הגדול.

דבר אחר זה יתנו, כמה יש לבני אדם להשמר בדרכיהם, שפאשר הצדיק הוא נמפר, כל עשר הדרגות הסתירו אורותיהם, שהרי אין שופע אור העתיק אלא בשבילו, לתועלת על הארץ, ומי שעבר על זה, עבר על כל המצוות. והקדוש ברוך הוא באהבה רבה נתן השבת לשמרה כנגדו, ששקולה לכל המצוות. ועל פן עשרים גרה, שהחזיר למקומם, הוא כפר נפש, ומאירים למקום שנקרא נפש, מהמקום של ישראל, והשמים מאירים לארץ הזו, ונותנים לה כל תקונייה להתחבר למעלה.

ובא וראה, כתוב (תהלים יט) השמים מספרים כבוד אל. מי השמים? השמים של הקדוש ברוך הוא, מספרים למקום שנקרא כבוד אל. מי זה כבוד אל? בתו של אברהם שנקראת אל. אל זה אברהם. מה מספרים? כמו שנקרא (איוב כח) אז ראה ויספרה. מה זה ויספרה? כמו שנקרא (שם) מקום ספיר אבניה. ואותם השמים מתקנים אותה בכל תקונייה, את כבוד האל הזו.

שבעה אתקשרן ביה. וכיון דהאי ארץ, בנהירו עם בנהא, דכלהו שבעה אתקשרן לאנהרא, וכדין ארבעה כוסות, ארבעה גאלות.

קדוש על היין, לקבליה דדוד. הגדה, לקבליה דיעקב. ברפת המזון, לקבליה דיצחק. הלל הגדול, לקבליה דאברהם.

מתתא לעילא סליק כגוונא דא, מצה, לקבליה דדוד. שבועות, לקבליה דיעקב. ראש השנה, לקבליה דיצחק. ספות, לקבליה דאברהם. ואף על גב דאוקימנא לקבליה דאהרן, כלא חד. וכיון דמטו לאתרא שלימא דיעקב, אמרו הלל הגדול.

דבר אחר זה יתנו, כמה אית לון לבני נשא לאסתמרא באורחיהו, דכד ההוא זפאה אנדבן, כלהו עשר דרגין אסתימו נהורייהו, דהא לא נגיד נהירו דעתיקא, אלא בגיניה לתועלתא על ארעא. ומאן דעבר על דא, עבר על כל פיקודייה. וקודשא בריך הוא ברחימו סגיא, יהב שבת לנטרא לקבליה, דשקיל ככל פיקודייה.

ועל דא עשר גרה, דאהדר לאתריה, איהו כופר נפש, ונהרין לאתרא דאיקרי נפש, מאתרא דישרא"ל. ושמים נהירין להאי ארץ, ויהבין לה כל תקונהא לאתחברא לעילא.

ותא חזי, (תהלים יט ב) כתיב השמים מספרים כבוד אל. מאן שמים. שמיא דקודשא בריך הוא, מספרים לאתרא דאיקרי כבוד אל. מאן כבוד אל. ברתייה דאברהם, דאיקרי אל. אל, דא אברהם. מאי מספרים. כמה דאת אמר (איוב כח כז) אז ראה ויספרה. מאי ויספרה. כמה דאת אמר (שם כח ו) מקום ספיר אבניה. ואינון שמיא, מתקנין לה בכל תיקונהא, להאי כבוד אל.

וְעַל זֶה יִשְׂרָאֵל לִמְטָה מִבֵּימֵי  
לָהּ הָאָרֶץ בְּלִחְיֹשָׁה, מִמְּקוֹר  
שְׁלֹמְעֶלָה, וְאוֹמְרִים בְּרוּךְ שֵׁם  
כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

וְהַמְּקוֹם שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם מַעֲד  
בָּהֶם. וְעַל כֵּן עִי"ן וּדל"ת גְּדוּלוֹת,  
לְהֵיוֹת עֲדִים. שָׁמַיִם, שְׁפָתוֹב  
(דברים ל) הַעֲדָתִי בְכֶם הַיּוֹם אֵת  
הַשָּׁמַיִם, זֶה יַעֲקֹב, מְקוֹם הַשָּׁמַיִם.  
וּמִנֵּיין שֶׁהִיא מַעֲדָה? שְׁפָתוֹב וְאֵת  
הָאָרֶץ. וְכַתוּב (תהלים פט) כִּי־רַחַץ כֹּחַ  
עוֹלָם וָעֶד בַּשַּׁחַק נִאֲמָן.

וְכַאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל בְּשִׁלְמוֹת כְּמוֹ  
שְׁהִיּוֹ (בְּרַאוּי), עֲדִים שְׁלָמִים  
מַעֲדִים בָּהֶם, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא  
וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל, וּבִאֲוֹתוֹ הַזְּמַן  
שׁוֹפֵעַ הַטֵּל שְׁלֹמְעֶלָה מִמְּקוֹם  
הַעֲתִיק. מִתִּי? כְּשֶׁהֵם בִּיחֻד. זֶהוּ  
שְׁפָתוֹב (שיר ה) שְׁרָאֲשִׁי נִמְלָא טָל.  
חֲשַׁבּוֹן טָל: יְהו"ה אֶחָד.  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם כְּנֻסַת  
יִשְׂרָאֵל. שְׁבִאֲוֹתָהּ הַשְּׁעָה יְהוּ  
רַאוּיִים יִשְׂרָאֵל לְטָל.

וְיִשְׂרָאֵל שְׁמִכִּירִים אוֹתָם, הֵם  
מִיַּחֲדִים אוֹתָם פְּעַמִּים בְּיוֹם -  
אֶחָד בְּצַד הַיּוֹם, וְאֶחָד בְּצַד  
הַלַּיְלָה.

וּמִהַטֵּר הֵהוּא עֲתִידִים הַמֵּתִים  
לְהַחֲיוֹת לְעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שְׁפָתוֹב  
(דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי אֲדַמַת עֶפֶר  
יִקִּיצוּ. מִיִּשְׁנֵי - כְּמוֹ שְׁנֹאֲמֵר (שיר  
ה) אֲנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עָר וְכוּ', הַמְּקוֹם  
שֶׁל לִבִּי. קוֹל דוּדִי - הַמְּקוֹם  
שֶׁנִּקְרָא קוֹל, וְזֶה יַעֲקֹב. שְׁרָאֲשִׁי  
נִמְלָא טָל - הֵינּוּ בְּרֻכּוֹת שָׁמַיִם,  
שְׁבִאִים לְמִקּוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא  
שָׁמַיִם, כְּשֶׁהוּא בִּיחֻד עִם  
הַנִּקְבָּה, וְתִקּוּם מִן הַעֶפֶר.

וְכַאֲשֶׁר יִצְחָק בְּרַךְ אֵת יַעֲקֹב,  
אָמַר (בראשית כז) וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים  
מִטַּל הַשָּׁמַיִם, מִשׁוּם שֶׁרָאָה  
שֶׁיַּעֲקֹב יוֹרֵשׁ אֵת הַמְּקוֹם הַהוּא.  
הָאֱלֹהִים - זוֹ הָאֵם הַעֲלִינָה.  
שְׁמַעֲטַרְתָּ אוֹתוֹ בַּעֲטֻרוֹת

וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, מִיִּיתִין לָהּ נְהִירוֹ  
בְּלִחְיֹשׁוֹ, מִמְּבוּעָא דְלַעִילָא, וְאוֹמְרִין  
בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

וְאַתְר דְּאִיקְרִי שָׁמַיִם אֶסְהִיד בְּהוּן. וְעַל דָּא  
עִי"ן וּדל"ת אֵינּוּן רַבְּרִין, לְמַהּוּי  
סְהַדִּין. שָׁמַיִם, דְּכַתִּיב (דברים ל יט) הַעֲדָתִי בְכֶם  
הַיּוֹם אֵת הַשָּׁמַיִם, דָּא יַעֲקֹב, אֲתָרָא דְשָׁמַיִם.  
וּמִנָּא לָן דְּאִיהִי אֶסְהִידַת. דְּכַתִּיב וְאֵת הָאָרֶץ.  
וְכַתִּיב (תהלים פט לח) כִּי־רַחַץ עוֹלָם וָעֶד בַּשַּׁחַק  
נִאֲמָן.

וְכַר יִשְׂרָאֵל בְּשִׁלְמוֹ בְּדַהוּוֹ (בְּדַהוּוֹ), סְהַדִּין  
שְׁלִמִין סְהַדִּין בְּהוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא  
וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל, וּבְהַהוּא זְמַנָּא נְגִיד טָלָא  
דְלַעִילָא, מֵאֲתָרָא דְעֲתִיקָא. אִימַתִּי, כִּד אֵינּוּן  
בִּיחֻדָּא. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (שה"ש ה ב) שְׁרָאֲשִׁי  
נִמְלָא טָל. חוּשְׁבֵן (דף ע"א) ט"ל: יְהו"ה אֶחָד.  
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל. דְּבַהַהוּא  
שְׁעֵתָא אֲתַחֲזוּן יִשְׂרָאֵל לְטָלָא.

וְיִשְׂרָאֵל דִּידְעִין בְּהוּן, אֵינּוּן מִיַּחֲדִין לֹון תְּרִי  
זְמַנֵּי בְּיוֹמָא. חַד בְּסִטְרָא דִּימְמָא, וְחַד  
בְּסִטְרָא דְלִילָא.

וּמִהַהוּא טָלָא, זְמַיְנִין מִיִּתְיִיא לְאַחֲרָא לְעֵלְמָא  
דְּאֲתִי. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (דניאל יב ב)

וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי אֲדַמַת עֶפֶר יִקִּיצוּ. מִיִּשְׁנֵי, כְּמָה  
דְּאֲתָ אָמַר, (שה"ש ה ב) אֲנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עָר וְכוּ',  
אֲתָרָא דְלִבִּי. קוֹל דוּדִי, אֲתָרָא דְאִיקְרִי קוֹל,  
וְדָא יַעֲקֹב. שְׁרָאֲשִׁי נִמְלָא טָל, הֵינּוּ בְּרֻכּוֹת  
שָׁמַיִם, דְּאֲתִינן מְלַעִילָא לְהֵאִי אֲתָרָא דְאִיקְרִי  
שָׁמַיִם, כִּד אִיהוּ בִּיחֻדָּא עִם נוֹקְבָא, וְתִיקוּם  
מֵעֶפְרָא.

וְיִצְחָק כִּד בְּרִיךְ לִיהּ לְיַעֲקֹב, אָמַר, (בראשית כז כח)  
וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם. בְּגִין  
דְּחָזָא דְיַעֲקֹב יְרִית הַהוּא אֲתָרָא. הָאֱלֹהִים, דָּא

עליונות, להתחבר עם הגבירה. וכשמגיע הטל הזה לזעיר, מצד הצפון נקרא, ומצד הדרום שופע, עד שמגיע לכסא הכבוד. וכשמגיע לכסא הכבוד, המקום שנקרא ארץ, אזי צד הצפון שאוחז בו נקדש ונעשה שלג, ובו נברא העולם. ועל זה התעוררו הראשונים, מהיכן העולם נברא? משלג שתחת כסא הכבוד.

ועל כך העולם אינו עומד בדיון, עד שמתעוררים רחמים. זהו שכתוב (תהלים ט) השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע. זה הרקיע שבו תלויים כל האורות והפוכבים, וזה צדיק שמשפיע אותם למקום הזה של כבוד.

יום ליום יביע אמר (שם), מי זה יום ליום? זה השמים והרקיע. ולילה ללילה יחיה דעת - המקום הזה שנקרא לילה, משפיע לגבריאל שנקרא לילה, מה שקבל מהמקום שנקרא דעת, והוא (משלי כד) הוין יקר ונעים, שגנו דעתו במקום הלילה. וגבריאל קבל משם, והוא שנקרא לילה, ומשפיע לתחתונים (ישעיה יא) רוח דעת ויראת ה'.

אין אמר ואין דברים (תהלים ט) - משום שהכל בלחש. בכל הארץ יצא קום - זה הקו האמצעי שמשפיע לארץ הזו. חזר פרש מי השמים? זה השמש. והוא פחתן יצא מחפתו - זו (שיר א) העטרה שעטרה לו אמו.

ישיש כגבור לרוץ ארח (תהלים ט) להאיר ללבנה. מה זה ישיש כגבור? משום שצד הגבירה מתעורר בצד ההוא. (שם) מקצה השמים מוצאו - זה הראש של הכל. ותקופתו על קצותם, משום שהוא מקיף לכל, (שמות כו) מכריח מן הקצה אל הקצה.

אימא עילאה. דעטרא ליה בעיטרין עילאין, לאזדווגא במטרוניתא.

וכד מטי האי טלא לזעירא, מסטרא דצפון אגליד. ומסטרא דדרום נגיד. עד דמטי לכסא הכבוד. וכד מטי לכסא הכבוד, אתרא דאיקרי ארץ, כדין סטרא דצפון דאחיד ביה, אגליד ויתעביד שלג, וביה אתברי עלמא. ועל דא איתערו קמאי, עולם מהיכן אתברי, משלג שתחת כסא הכבוד.

ועל דא בדינא לא קאים עלמא, עד דאתערו רחמי. הדא הוא דכתיב, (תהלים יט ב) השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע. דא רקיע, דביה תליין כל נהורין וכוכבייא. ודא צדיק, דאנגיד לון להאי אתר דכבוד.

יום ליום יביע אמר, מאן יום ליום, דא שמיא ורקיע. ולילה ללילה יחיה דעת, האי אתרא דאיקרי לילה אנגיד לגבריאל דאיקרי לילה. מאי דקביל מאתרא דאיקרי דעת. והוא הוין יקר ונעים, דגניז דעתיה, בהאי אתרא דלילה. וגבריאל קביל מתמן, והוא דאיקרי לילה, ואנגיד לתתאי רוח דעת ויראת ה'.

אין אמר ואין דברים, בגין דכלא בלחישו. בכל הארץ יצא קום, דא קו האמצעי, דאנגיד להאי ארץ. הדר פריש מאן שמים, דא שמש. והוא פחתן יוצא מחפתו, דא עטרה שעטרה לו אמו.

ישיש כגבור לרוץ אורח, לאנהרא לסיהרא, מהו ישיש כגבור. בגין דסטרא דגבורה איתער בההוא זמנא. מקצה השמים מוצאו, דא רישא דכולא. ותקופתו על קצותם, בגין דהוא מקיף לכולא, מכריח מן הקצה אל הקצה.



וְאִין נִסְתָּר מִחֶמְתּוֹ (תהלים יט) - הַיְנוּ שְׁכָתוֹב (ירמיה כג) אִם יִסְתָּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים. תּוֹרַת ה' תְּמִימָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כה) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם. מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה נא) נִשְׁבַּע ה' צְבָאוֹת בְּנַפְשׁוֹ. מְשׁוֹם שֶׁהוּא הַתְּקִין אוֹתָהּ עַל תְּקוּנָתָהּ, וַיֵּשֶׁב בְּבֵיתָהּ, וַיִּזְן אוֹתָהּ בְּכָל מָה שֶׁהֲצַטְרִיכָהּ, וְעַל כֵּן מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ.

עֲדוּת ה' נֶאֱמָנָה (תהלים יט) - זֶה מְקוּמוֹ שֶׁל יוֹסֵף, שֶׁנֶּקְרָא עֲדוּת. לְמָה נֶאֱמָנָה? מְשׁוֹם שֶׁהוּא הַמְּקוֹם שֶׁמְאִיר, שֶׁלֹּא יִכְזְבוּ מִיָּמָיו. מִחֲפִימַת פְּתִי - הַמְּקוֹם שֶׁאֵין לוֹ דַּעַת, הוּא מִחֲפִים אוֹתָהּ בְּאוֹתָהּ חֲכָמָה קְטָנָה שֶׁקְּבֵלָה מִמֶּנּוּ, וּפְרָשׁוּהָ, וּמִנָּה אוֹתָהּ לְפָרֵס אֵת הָעוֹלָם, וְנוֹתְנַת לְמִי שֶׁאֵין לוֹ זְכוּת מִשְׁלוֹ.

פְּקוּדֵי ה' (שם) - אוֹתָם הַתְּלוּיִים מְאוֹתָהּ שֶׁבִּידָה הַפְּקוּדֵי כָּל גְּזוּי הַמְּלָךְ, וְעַל כֵּן יִשְׁרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב ד) צְדִיק וַיִּשֶׁר הוּא. וְצָדֵק נִקְרָא כֵּן. מְשֻׁמְחֵי לֵב - שְׁמֻחָה זֹאת כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל, וּמִתִּי הִיא בְּשֻׁמְחָה? בְּזִמְנֵי שְׁמֵת־חֲבֵרַת עִם לֵב הַשָּׁמַיִם.

מְצוֹת ה' בְּרָה - אֲזִי נַעֲשִׂית מְצוּהָ בְּרָה. בְּרָה. בְּרָאשׁוֹנָה נִקְרָאת מְצוּהָ, וְכַעַת שְׁשׂוּרָה עָלֶיהָ תּוֹרָה שֶׁבְּכַתֵּב, נִקְרָאת מְצוּהָ בְּרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ד) בְּרָה פִּתְמָה, וְצָדִיק וְצָדֵק בְּשֻׁקוֹל אֶחָד.

מְאִירַת עֵינַיִם - (זכריה ד) עֵינֵי ה' הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים. מָה הַטַּעַם מְאִירַת? בְּרָאשׁוֹנָה מְאִירַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) יְהִי מְאִירַת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם. וּכְשֶׁרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם הִנֵּה מְאִיר לָהּ, הִיא מְאִירָה, שֶׁנוֹסְפָה בָּהּ יו"ד, אוֹרוֹ שֶׁל הַצְּדִיק וּפְרִישַׁת שְׁלוֹמוֹ, וְאֵז הוּא בְּגִדְל רַב. וּמִתִּי הִיא בְּרָה? כִּשְׁנוֹכְלַת הַזְּכָר עִם הַנְּקֵבָה.

וְאִין נִסְתָּר מִחֶמְתּוֹ, הַיְנוּ דְכָתִיב (ירמיה כג כד) אִם יִסְתָּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים. תּוֹרַת ה' תְּמִימָה, כְּמָה דְאֵת אֶמֶר (בראשית כה כז) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם. מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ, כְּמָה דְאֵת אֶמֶר (ירמיה נא יא) נִשְׁבַּע ה' צְבָאוֹת בְּנַפְשׁוֹ. בְּגִין דְּהוּא אֶתְקִין לָהּ עַל תִּיקוּנָהּ, וַיִּתִּיב בְּבֵיתָא דִּילָהּ, וַיִּזְן לָהּ בְּכָל מָה דְאֶצְטְרִיכָא, וְעַל דָּא מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ.

עֲדוּת ה' נֶאֱמָנָה, דָּא אֶתְרָא דִּיוֹסֵף, דְאֶקְרִי עֲדוּת. אֶמְאִי נֶאֱמָנָה. בְּגִין דְּהוּא אֶתְרָא דְנִהְרָא, דְלֹא יִכְזְבוּן מִיָּמָיו. מִחֲפִימַת פְּתִי, אֶתְרָא דְלִית לִיהָ דַּעַתָּא הוּא מִחֲפִים לָהּ, בְּהוּא חֲכָמָה זַעֲרָא דְקְבִילִית מְנִיָּה וְאוֹקְמוּהָ, וּמְנִי לָהּ לְפָרֵסָא עַלְמָא. וַיְהִיבָא לְמֵאן דְלִית לִיהָ זְכוּתָא מְדִילִיהָ.

פְּקוּדֵי ה', אֵינוֹן דְתְלוּיִן מַהֲהִיא דְאֶתְפַּקְדָן בִּידָה כָּל גְּזוּיִין דְמִלְפָּא, וְעַל דָּא יִשְׁרִים, כְּמָה דְאֵת אֶמֶר (דברים לב ד) צְדִיק וַיִּשֶׁר הוּא, וְצָדֵק אֶיקְרִי הַכִּי. מְשֻׁמְחֵי לֵב, שְׁמֻחָה, דָּא כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל. וְאִימְתִי הִיא בְּחֻדוּהָ. בְּזִמְנָא דְאֶתְחַבְרַת בְּלֵב הַשָּׁמַיִם.

מְצוֹת ה' בְּרָה, כְּדִין אֶתְעַבִּידַת מְצוּהָ בְּרָה. בְּקַדְמִיתָא אֶקְרִי מְצוּהָ, הַשְּׁתָּא דְשְׂרִיא עָלֶיהָ תּוֹרָה שֶׁבְּכַתֵּב, אֶקְרִי מְצוּהָ בְּרָה. כְּמָה דְאֵת אֶמֶר (שה"ש ו י) בְּרָה פִּתְמָה. וְצָדִיק וְצָדֵק בְּשֻׁקוֹלָא חֶדָּא.

מְאִירַת עֵינַיִם. (זכריה ד) עֵינֵי ה' הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים. מְאִי טַעְמָא מְאִירַת. בְּקַדְמִיתָא מְאִירַת, דְכָתִיב (בראשית א יד) יְהִי מְאִירַת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְכֵד הֵאִי רָקִיעַ הַשָּׁמַיִם אֲנֵהִיר לָהּ, אִיְהִי מְאִירַת, דִּיּו"ד אֵיתוּסֵף בָּהּ נִהִירוֹ דְצָדִיק, וּפְרִישׁוֹ דְשְׁלָמָא דִּילִיהָ, כְּדִין הוּא בְּרָבוֹ סְגִיָּיא. וְאִימְתִי הִיא בְּרָה, כִּד אֶתְפַּלְלִית דְכַר וְנוֹקְבָא.

יִרְאֵת ה' טְהוֹרָה, שְׁבַחָא דְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל,  
הַשְּׁבַח שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא  
בְּטְהוֹרָה, כְּשֶׁהוּא מְאִיר לָהּ פְּנִים.  
עוֹמְדַת לְעַד - שְׁעוֹמְדַת תְּמִיד  
חוֹמָה רְמָה וְחֻזְקָה עַל בְּנֵיהָ.  
מְתִי? כְּשֶׁמְשַׁפְּטִי ה' מִמְּקוֹם שֶׁל  
אֲמַת מְאִירִים בָּהּ. וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב  
(שם) צְדָקוֹ יַחְדּוֹ, כְּשֶׁהֵם יַחַד בְּצִדְקָה  
הַזֶּה וְנוֹטְלִים אֶת שְׁמָהּ. זֶהוּ  
שְׁפָתוֹב (שם) צְדָקוֹ יַחְדּוֹ, וְהִיא  
הַשֵּׁם שֶׁלָּהֶם, מְצוֹת ה'.

דְּבַר אַחַר פְּקוּדֵי ה', נֶצַח וְהוֹד, דְּאִינוּן לְמוֹדֵי  
ה', מְשַׁמְחֵי לֵב, דָּא אֶתְרוּג, דְּדַמְיָא לְלֵב.  
מְצוֹת ה', דָּא אֶתְרוּג. יִרְאֵת ה', כְּמָה דְאֵת  
אָמַר (משלי לא ל) אֲשֶׁה יִרְאֵת ה' הִיא תִתְהַלֵּל. מְאִי  
טַעמָא, בְּגִין דְּאִיְהִי טְהוֹרָה. מְשַׁפְּטִי ה' אֲמַת,  
אֲלִין שִׁית בְּנִין, דְּכִלְיִן בְּיַעֲקֹב, דְּאֶקְרִי מְשַׁפֵּט,  
וְהוּא אֲמַת. צְדָקוֹ יַחְדּוֹ, בְּיַחְוּדָא שְׁלִימָא  
בְּיִרְאֵת ה', דְּהִיא טְהוֹרָה.

הַנְּחַמְדִים מְזַהֵב וּמְפַז רַב, מִסְטָרָא דְזָהָב, דָּא  
שְׁבַחָא דִּיִּצְחָק, כְּמָה דְאֵת אָמַר,  
(שה"ש ח ג) שְׁמֵאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי. וּמְפַז, דָּא  
אַבְרָהָם, וְדָא יְמִינוֹ תַחֲבַקְנִי. רַב, דָּא יַעֲקֹב.  
וּמְתוֹקִים מְדַבֵּשׁ, דְּבִשׁ דָּא תָמַר, דְּכִלְיִל דְּכַר  
וְנוֹקְבָא. בְּגִין כּוּן אִימְתִי אִינוּן מְתוֹקִים. כַּד  
אֶתְחַבְרוּ, וְנִפְיָק מְנִיְהִי דְבִשׁ.  
וְנוֹפֵת צוּפִים, כְּמָה דְאֵת אָמַר (שם ד יא) נוֹפֵת  
תְּטוּפְנָה שְׁפַתוֹתֶיךָ כְּלָהּ. צוּפִים, בְּגִין  
דְּכָל מֵאן דְּבַעֵי לְמַצְפֵי וְלֹאֲסַתְפְּלָא בְּהִיא  
מְרָאָה, מְסַתְפֵל. כְּמָה דְאֵת אָמַר (יחזקאל לג ז) צוּפָה  
נִתְתִיךָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַעְתָּ מִפִּי דְבַר. וְדָאִי  
הִיא אֶתְרָא, אֶקְרִי פֶתְחָא דְמְהִימְנוּתָא. וְכַתִּיב,  
(שם א א) וְאֶרְאָה מְרֵאוֹת אֱלֹהִים. מְפָאן וְלַעֲיִלָא  
לִית רֵשוֹ לְאֶסְתְּפְלָא. וְעַל דָּא מִינָהּ יִנְקִין אִינוּן  
לְמוֹדֵי ה', דְּאִיקְרוּן צוּפִים, כְּמָה דְאֵת אָמַר  
וְנוֹפֵת צוּפִים.

יִרְאֵת ה' טְהוֹרָה, שְׁבַחָא דְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל,  
הַשְּׁבַח שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא  
בְּטְהוֹרָה, כְּשֶׁהוּא מְאִיר לָהּ פְּנִים.  
עוֹמְדַת לְעַד - שְׁעוֹמְדַת תְּמִיד  
חוֹמָה רְמָה וְחֻזְקָה עַל בְּנֵיהָ.  
מְתִי? כְּשֶׁמְשַׁפְּטִי ה' מִמְּקוֹם שֶׁל  
אֲמַת מְאִירִים בָּהּ. וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב  
(שם) צְדָקוֹ יַחְדּוֹ, כְּשֶׁהֵם יַחַד בְּצִדְקָה  
הַזֶּה וְנוֹטְלִים אֶת שְׁמָהּ. זֶהוּ  
שְׁפָתוֹב (שם) צְדָקוֹ יַחְדּוֹ, וְהִיא  
הַשֵּׁם שֶׁלָּהֶם, מְצוֹת ה'.

דְּבַר אַחַר פְּקוּדֵי ה', נֶצַח וְהוֹד, דְּאִינוּן לְמוֹדֵי  
ה', מְשַׁמְחֵי לֵב, דָּא אֶתְרוּג, דְּדַמְיָא לְלֵב.  
מְצוֹת ה', דָּא אֶתְרוּג. יִרְאֵת ה', כְּמָה דְאֵת  
אָמַר (משלי לא ל) אֲשֶׁה יִרְאֵת ה' הִיא תִתְהַלֵּל. מְאִי  
טַעמָא, בְּגִין דְּאִיְהִי טְהוֹרָה. מְשַׁפְּטִי ה' אֲמַת,  
אֲלִין שִׁית בְּנִין, דְּכִלְיִן בְּיַעֲקֹב, דְּאֶקְרִי מְשַׁפֵּט,  
וְהוּא אֲמַת. צְדָקוֹ יַחְדּוֹ, בְּיַחְוּדָא שְׁלִימָא  
בְּיִרְאֵת ה', דְּהִיא טְהוֹרָה.

הַנְּחַמְדִים מְזַהֵב וּמְפַז רַב, מִסְטָרָא דְזָהָב, דָּא  
שְׁבַחָא דִּיִּצְחָק, כְּמָה דְאֵת אָמַר,  
(שה"ש ח ג) שְׁמֵאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי. וּמְפַז, דָּא  
אַבְרָהָם, וְדָא יְמִינוֹ תַחֲבַקְנִי. רַב, דָּא יַעֲקֹב.  
וּמְתוֹקִים מְדַבֵּשׁ, דְּבִשׁ דָּא תָמַר, דְּכִלְיִל דְּכַר  
וְנוֹקְבָא. בְּגִין כּוּן אִימְתִי אִינוּן מְתוֹקִים. כַּד  
אֶתְחַבְרוּ, וְנִפְיָק מְנִיְהִי דְבִשׁ.

וְנוֹפֵת צוּפִים, כְּמָה דְאֵת אָמַר (שם ד יא) נוֹפֵת  
תְּטוּפְנָה שְׁפַתוֹתֶיךָ כְּלָהּ. צוּפִים, בְּגִין  
דְּכָל מֵאן דְּבַעֵי לְמַצְפֵי וְלֹאֲסַתְפְּלָא בְּהִיא  
מְרָאָה, מְסַתְפֵל. כְּמָה דְאֵת אָמַר (יחזקאל לג ז) צוּפָה  
נִתְתִיךָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַעְתָּ מִפִּי דְבַר. וְדָאִי  
הִיא אֶתְרָא, אֶקְרִי פֶתְחָא דְמְהִימְנוּתָא. וְכַתִּיב,  
(שם א א) וְאֶרְאָה מְרֵאוֹת אֱלֹהִים. מְפָאן וְלַעֲיִלָא  
לִית רֵשוֹ לְאֶסְתְּפְלָא. וְעַל דָּא מִינָהּ יִנְקִין אִינוּן  
לְמוֹדֵי ה', דְּאִיקְרוּן צוּפִים, כְּמָה דְאֵת אָמַר  
וְנוֹפֵת צוּפִים.

דָּבַר אַחַר צוּפִים - אֵלּוּ לְמוֹדֵי ה', שְׁמַאֲרִים בָּהּ, וּמִשֵּׁם יוֹנָקִים הַנּוֹבִיאִים, פָּרַט לְמִשָּׁה שֶׁהִתְעַלָּה לְמַעְלָה. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁכְּלוּלִים כֻּלָּם בְּאַחַד, הֵם נִחְמָדִים.

דָּבַר אַחַר יְרֵאת ה' טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לְעַד, בֹּא וּרְאֵה, אִם אָדָם מִשְׁתַּדֵּל בְּרֵאשׁוֹנָה בְּמִקּוֹם הַזֶּה שְׁנִקְרָא יְרֵאת ה', אֲזִי תוֹרְתוֹ עוֹמֶדֶת לְעַד. מָה הַטַּעַם? כְּדִי שִׁיכַנֵּס מִכֶּאֱן לְאַמּוֹנָה, מִהִפְתַּח הַזֶּה שֶׁל הַכֹּל. וּכְשׁוֹפָח מִן הַמִּקּוֹם הַזֶּה, מִתְגַּדֵּל הַמִּקּוֹם הַזֶּה וַיּוֹשֵׁב בְּאוֹר עִם הַמְּלָךְ, מִשׁוּם שֶׁהוֹצִיאָהּ בֶּן טוֹב לְעוֹלָם.

וְעַד בֶּן אָמֵר שְׁלֹמֹה (קְהֵלֶת יב) סוּף דָּבַר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹהִים יֵרָא. הַסּוּף הַזֶּה, סוּף הַדְּרָגוֹת. סִמּוֹן רַבְתִּי, שֶׁהַמִּקּוֹם הַזֶּה נִקְרָא סִמּוֹן. מִשְׁבָּאָה הָאֵשָׁה, בֹּא סִמּוֹן, שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית ב) וַיִּסְגֹּר בְּשַׁר תַּחְתְּנָהּ. וּמִתִּי הִיא בְּשִׁלְמוֹת וּבְגַדְל רַב? כְּשֶׁאָדָם פּוֹחַד מִמֶּנָּה בַּהִתְחַלָּה, וְאַחַר כֵּן עוֹשֶׂה אֶת מִצְוֹת אֲבִיו.

זֶהוּ שְׁפָתוֹב (קְהֵלֶת יב) אֶת הָאֱלֹהִים יֵרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו שֶׁמֵר. וְעַל זֶה כְּתוּב (וַיִּקְרָא יט) אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ. הַקְּדִים הָאֵם בִּירְאָה רֵאשׁוֹנָה. וְאֶת מִצְוֹתָיו שֶׁמֵר - מִצְוֹת ה'. מִי עוֹשֶׂה הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ לְמַעְלָה? מִי שֶׁעוֹשֶׂה אֶת זֶה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב כִּי זֶה כָּל הָאָדָם, וְאִזּוֹ נִשְׁלָם הָאָדָם לְמַעְלָה.

פָּתַח וְאָמַר, (מִשְׁלֵי כד) יֵרָא אֶת ה' בְּנִי וּמְלָךְ. יֵרָא אֶת ה' - לְחַבֵּר הַיְרָאָה בְּקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. בְּנִי וּמְלָךְ - לְהַמְשִׁיךְ הָאוֹר מִהָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה, שְׁנִקְרָאת מְלָךְ, לְבֶן הַבְּכוֹר הַזֶּה, לְהַכְנִס מִמֶּטָה לְמַעְלָה. דָּבַר אַחַר בְּנִי וּמְלָךְ - תְּמַשִּׁיךְ הָאוֹר מִהַבֶּן לְבַת, שְׁנִקְרָאת מְלָךְ.

וְעַם שׁוֹנִים אֵל תִּתְעַרֵב (שם) - שְׁלֹא

דָּבַר אַחַר צוּפִים, אֵלּוּ לְמוֹדֵי ה', דְּנִהְרִין בָּהּ, וּמִתְמַן יִנְקִין נְבִיאִין. בַּר מִמִּשָּׁה דְאִסְתַּלַּק לְעִילָא. וּבַהֲהוּא זְמַנָּא דְכִלְיָלָן כְּלָהוּ בְּחַד, אֵינּוּן נִחְמָדִים.

דָּבַר אַחַר יְרֵאת ה' טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לְעַד. תָּא חֲזִי, אִי בַר נֶשׁ אֲשֶׁתְּדַל בְּקַדְמֵיתָא בְּהַאי אַתְרָא דְאִיקְרֵי יְרֵאת ה', כְּדִין אֲוִרֵיתִיהּ עוֹמֶדֶת לְעַד. מְאִי טַעְמָא, בְּגִין דִּיעוּל מִכָּאן לְמַהִימְנוּתָא, מַהֲאִי פִתְחָא דְכוּלָּא. וְכַד דְּחִיל מַהֲאִי אַתְרָא, אַתְרִבְרָבָא הַאי אַתְרָא, וַיִּתְבָּא בְּנִהִירוֹ עִם מְלָכָא, בְּגִין דְאִפִּיקַת בְּרָא טְבָא לְעִלְמָא.

וְעַד דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה, (קְהֵלֶת יב יג) סוּף דָּבַר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹהִים יֵרָא. הַאי סוּף, סוּף דְּדִרְגִין. סִמּוֹן רַבְתָּא, דְּהַאי אַתְר סִמּוֹן אִקְרִי. מִדְּאֵת אַתְתָּא, אַתָּא סִמּוֹן, דְּכְתִיב (בְּרֵאשִׁית ב כֵּא) וַיִּסְגֹּר בְּשַׁר תַּחְתְּנָהּ. וְאִימְתִי הִיא בְּשִׁלְמוֹ וּבְרַבּוֹ (דף נו ע"ב) סִגִּי. כַּד בַּר נֶשׁ דְּחִיל מִינָהּ בְּקַדְמֵיתָא, וּלְכַתֵּר עֶבֶד פְּקוּדֵי אָבוּי.

הָדָא הוּא דְכְתִיב, (קְהֵלֶת יב יג) אֶת הָאֱלֹהִים יֵרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו שֶׁמֵר. וְעַל דָּא כְּתִיב, (וַיִּקְרָא טו) אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ. אֲקָדִים אִימָא בִּירְאָה בְּקַדְמֵיתָא. וְאֶת מִצְוֹתָיו שֶׁמֵר, מִצְוֹת ה'. מֵאן עֶבֶד שְׁמָא קְדִישָׁא לְעִילָא. מֵאן דְּעֶבֶד דָּא. הָדָא הוּא דְכְתִיב, כִּי זֶה כָּל הָאָדָם, וְכִדִּין אֲשֶׁתְּלִים הָאָדָם לְעִילָא.

פָּתַח וְאָמַר, (מִשְׁלֵי כד כֵּא) יֵרָא אֶת ה' בְּנִי וּמְלָךְ. יֵרָא אֶת ה', לְחַבֵּר יֵרָאָה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּנִי וּמְלָךְ, לְאַמְשָׁכָא נִהִירוֹ מֵאִימָא עִילָאָה, דְאִיקְרֵי מְלָךְ. לְהַאי בְּרָא בּוּכְרָא, לְמִיעַל מִתְתָּא לְעִילָא. דָּבַר אַחַר בְּנִי וּמְלָךְ, תְּמַשִּׁיךְ נִהִירוֹ מִבְּרָא לְבִרְתָּא, דְאִיקְרֵית מְלָךְ. וְעַם שׁוֹנִים אֵל תִּתְעַרֵב, דָּלָא יִשְׁנָה מִסְדְּרָא

דְּמַהִימְנוּתָא. דְּהָא בְּקַדְמִיתָא בְּעֵי לְאַשְׁתְּדִלָּא  
בְּהָאֵי יִרְאָה, דְּאִיהִי פִתְחָא דְכוּלָּא. וּלְבַתֵּר  
בְּתוֹרָה דְּבִכְתָּב, דְּאִיהִי לְעִילָא. בְּגִין דְּכָל בַּר  
נָשׁ דְּלָא דְחִיל חֲטָאָה, לִית לִיה רִשׁוּ לְמִיעֵל  
לְהָאֵי פִתְחָא דְמַהִימְנוּתָא. פִּינּוּן דְּמַהִימְנוּתָא פִתְחָא  
דְּחִינּוּן לִיה, מִפְּלֵא דְחִינּוּן לִיה, דְּלִית לִיה בְּמֵאֵי  
דִיעוּל לְכוּלָּא, הִדָּא הוּא דְכְתִיב, (תהלים קיח כ) זֶה  
הַשְּׁעָר לְה'.

וְעַל דָּא אִיתְעָרוּ קַדְמָאֵי, כָּל שְׂיִרְאָת חֲטָאוּ  
קוֹדְמַת לְחַכְמָתוּ חַכְמָתוּ מִתְקַיִימַת.  
דִּיתְבָּא חַכְמָה עַל כְּנָה אֲשֶׁר נִטְעָה יְמִינָה,  
דְּאֶקְרִי כְבוֹד אֵל.

וְאִם בַּר נָשׁ לָא דְחִיל מִינָה, אִיהִי מִיִּסְרַת לִיה,  
דְּאִתְמַנַּת לְיִיסְרָא בְּנֵי נָשָׂא. הִדָּא הוּא  
דְכְתִיב, (משלי י כג) וְדַרְךְ חַיִּים תּוֹכַחֹת מוֹסֵר. מֵאֵן  
הוּא דְרֵךְ לְאִילָנָא דְחִיָּיא. הֵהוּא דְאִתְמַנָּא עַל  
עֲלָמָא, לְיִיסְרָא בְּנֵי נָשָׂא דְלָא יִטְעִינּוּ  
מֵאוֹרְחִיָּה.

וְעַם כָּל דָּא, בְּעֵי לְקַשְׂרָא לָהּ לְעִילָא, בְּגִין  
דְּאִתְקַרְיָא גּוֹפָא, וּבְעִיתוּ (ויב'יא) נִשְׁמַתָּא.  
וְנָדָב וְאִבִּיהוּ, עַל דְּלָא קִשְׁרִירוּ לָהּ, וְנִטְלוּ מִינָה  
נִשְׁמַתָּא, נִטְלַת נִשְׁמַתְהוּן, וְגוֹפָא דִילְהוּן קָיִים,  
כְּגוֹוֹנָא דְעֵבְדוּ. וַיִּשְׁמִימוּ עָלֶיהָ קִטְרַת.

בְּגִין דְּלִית לָהּ מְדִילָה חַיִּים כְּלוּם. וְעֵץ חַיִּים  
יְהִיב בְּהָ חַיִּים. בְּגִין כֶּף אִיהִי גּוֹפָא. יַעֲקֹב,  
נִשְׁמַתָּא. עֵתִיקָא, נִשְׁמַתָּא לְנִשְׁמַתָּא.

וּפְנִחָם דִּיהִב שְׁלוּם בְּאֶרְץ. חַיִּים בְּאֶרְץ.  
אִיתְנוֹסַף לִיה נִשְׁמַתָּא, וְנִהָרָא לִיה  
אֲנַפְהָא, בְּגִין דְּאִתְעָר חַיִּים לְקַבְּלָהּ, וְעַל דָּא  
(שם טו טו) בְּאוֹר פְּנֵי מְלֶךְ חַיִּים. כִּד הָאֵי מְלֶךְ  
דִּלְתַתָּא, נִהִירָא אֲנַפְהָא, חַיִּים אִתְדַבְּקוּ בָּהּ.  
דְּבַר אַחַר בְּאוֹר פְּנֵי מְלֶךְ חַיִּים, דָּא יַעֲקֹב,  
חַיִּים, דְּאִתְיִין לִיה מֵאִימָא. וּבְגִין פִּינְחָס

לְשָׁנָה מִסְדֵּר הָאֲמוּנָה. שְׁהִרִי  
בְּהִתְחַלָּה צְרִיף לְהַשְׁתַּדֵּל בִּירְאָה  
הַזֹּה, שְׁהִיא הִפְתַּח לְכָל, וְאַחַר  
בְּתוֹרָה שְׁבִכְתָּב, שְׁהִיא לְמַעְלָה.  
מִשׁוּם שְׁכָל אָדָם שְׁאִינוּ יִרְא  
חֲטָא, אִין לֹו רִשׁוּת לְהַכְּנִס לְפִתְחָ  
הָאֲמוּנָה הַזֹּה. פִּינּוּן שְׁמֵהִפְתַּח הַזֹּה  
דְּוֹחִים אוֹתוּ - מֵהַכֵּל דְּוֹחִים אוֹתוּ,  
שְׁאִין לֹו בְּמָה שְׁיַכְנִס לְכָל. זְהוּ  
שְׁכָתוּב (תהלים קיח) זֶה הַשְּׁעָר לְה'.  
וְעַל זֶה הַעִירוּ הַקְּדָמוּנִים, כָּל  
שְׂיִרְאָת חֲטָאוּ קוֹדְמַת לְחַכְמָתוּ,  
חַכְמָתוּ מִתְקַיִימַת. שְׂיִוְשְׁבַת  
הַחַכְמָה עַל (תהלים פ) כְּנָה אֲשֶׁר  
נִטְעָה יְמִינָה, שְׁנִקְרָאת כְּבוֹד אֵל.  
וְאִם אִין אָדָם יִרְא מִמְנָה, הִיא  
מִיִּסְרַת אוֹתוּ, שְׁהִתְמַנְתָּה לְיִסֵּר  
אֵת בְּנֵי הָאָדָם. זְהוּ שְׁכָתוּב (משלי  
ו) וְדַרְךְ חַיִּים תּוֹכַחֹת מוֹסֵר. מִי  
הוּא הַדְּרֵךְ לְעֵץ חַיִּים? הֵהוּא  
שְׁהִתְמַנְתָּה עַל הָעוֹלָם לְיִסֵּר אֵת בְּנֵי  
הָאָדָם שְׁלֵא יִטְעוּ מִדְּרֵכּוּ.  
וְעַם כָּל זֶה צְרִיף לְקַשְׂרָה לְמַעְלָה,  
מִשׁוּם שְׁנִקְרָאת גּוֹף, וְצְרִיכִים  
(וצְרִיכָה) נְשִׁמָּה. וְנָדָב וְאִבִּיהוּ, עַל  
שְׁלֵא קִשְׁרוּ אוֹתָהּ, וְנִטְלוּ מִמְנָה  
הַנְּשִׁמָּה, לְקַחָה אֵת נִשְׁמַתָּם,  
וְגוֹפָם קָיִים, כְּמוֹ שְׁעָשׂוּ. (ויקרא י'  
וַיִּשְׁמִימוּ עָלֶיהָ קִטְרַת.  
מִשׁוּם שְׁאִין לָהּ מְשָׁלָה חַיִּים  
כְּלוּם, וְעֵץ חַיִּים נוֹתֵן בָּהּ חַיִּים,  
מִשׁוּם כֶּף הִיא גּוֹף. יַעֲקֹב -  
הַנְּשִׁמָּה. הַעֲתִיק - נְשִׁמָּה לְנִשְׁמָה.  
וּפְנִחָם שְׁנַתֵּן שְׁלוּם בְּאֶרְץ, חַיִּים  
בְּאֶרְץ, וְנוֹסְפָה לֹו נְשִׁמָּה וְהִאִירָה  
לֹו פְּנִיָה, מִשׁוּם שְׁעוֹרֵר חַיִּים  
כְּנִגְדָּה, וְעַל זֶה בְּאוֹר פְּנֵי מְלֶךְ  
חַיִּים. כְּשִׁתְּמַלֵּךְ הַזֹּה שְׁלִמְטָה,  
פְּנִיָה מֵאִירִים, חַיִּים נִדְּבָקִים בָּהּ.  
דְּבַר אַחַר בְּאוֹר פְּנֵי מְלֶךְ חַיִּים,  
זֶה יַעֲקֹב, חַיִּים, שְׁבָאִים לֹו  
מֵהָאֵם. וּמִשׁוּם פְּנִחָס הַתְּקִים  
הָעוֹלָם, שְׁחַבֵּר בְּרִית כְּלִילָה. זְהוּ  
שְׁכָתוּב אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם

וְלִילָהּ. מָה הַטַּעַם יוֹמָם?  
שֶׁהַתַּחֲבֵרָה מ"ם סְתוּמָה בַּיּוֹם,  
וּמְאִירָה בַּלַּיְלָהּ. וְאֶלְמָלָא זֶה,  
חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמְתִי, אֱלוֹ  
חֲקוֹת שְׁקֹבְעִים בְּזֶה, חֲקוֹת  
הַתּוֹרָה לֹא יִתְקַיְמוּ. וּמְתִי  
יִתְקַיְמוּ? כִּשְׁצִדְקוֹ יַחֲדוּ.

גַּם עֲבָדְךָ נִזְהָר בָּהֶם, מִלְּטַעוֹת  
בְּתַקּוּנֵי הַמֶּלֶךְ. שֶׁהָרִי בְּכָל לַיְלָה  
מִשְׁתַּדֵּל בָּהֶם לְחַבְרָם יַחַד. זֶהוּ  
שִׁפְתוֹב (תְּהִלִּים קיט) חֲצוֹת לַיְלָה  
אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ. עַל מִשְׁפָּטִי  
צִדְקָךְ - שֶׁמִּשְׁפָּטִים שָׁהֵם  
נַחֲמָדִים, וּכְלֹלִים מִכָּלֶם, יִתְחַבְּרוּ  
בְּצִדְקָתְךָ הַזֶּה.

וְאִזּוּ, כַּאֲשֶׁר מִתְחַבְּרִים, הֵם  
שׁוֹמְרִים שְׁלֹא יִתְקַרַּב לְמִקְדָּשׁ  
עָרַל וְטָמֵא. וּכְשֶׁהֵם שׁוֹמְרִים  
אוֹתָהּ הַשְּׁמִירָה, שֶׁהִיא סוּף  
הַדְּרָגוֹת שֶׁהוּא עֹקֵב, אִזּוּ הִיא רַב  
שֶׁמִּתְחַבְּרָת לְמַעְלָה. וְעַל זֶה כְּתוּב  
(מְשָׁלִי כ"ב) עֹקֵב עֲנֹה יֵרָאֵת ה'. עֹקֵב  
עֲנֹה נִתְנָה יֵרָאֵת ה'. עֲנֹה - כְּמוֹ  
שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר י"ב) וְהָאִישׁ מִשֶּׁהָ עָנּוּ  
מָאֵד, וְנִקְרָא (דְּבָרִים ל"ג) אִישׁ  
הָאֱלֹהִים, וְכְתוּב (תְּהִלִּים י"ח) וְעֲנוּתְךָ  
תִּרְבֵּנִי.

וְכַתּוּב רֵאשִׁית חֲכָמָה יֵרָאֵת ה',  
מִשׁוּם שֶׁבְּרֵאשׁ צְרִיף לִירָא מִמֶּנָּה,  
וְאַחַר כֵּן לְעֹלֹת בְּחֲכָמָה. דְּבָר  
אַחַר, רֵאשִׁית חֲכָמָה יֵרָאֵת ה' -  
זוֹ הִירָאָה הָעֲלִיּוֹנָה, וּמִשׁוּם שֶׁהִיא  
רֵאשׁ לַתְּחִינּוֹת לְקַחָה שֵׁם  
הָעֲלִיּוֹן. וְעַל זֶה נִקְרָאת עֲטֻרַת,  
בְּשֵׁם הַפֶּתֶר הָעֲלִיּוֹן, הַטְּמִיר  
מִהַכּל, לִיַּחַד הָרֵאשׁ עִם הַסּוּף,  
וּבְשֵׁם אַחַד נִכְלָלָת.

דְּבָר אַחַר (תְּהִלִּים י"ט) בְּשִׁמְרָם עֹקֵב  
רַב - אוֹתָם מִשְׁפָּטִים שׁוֹמְרִים אֵת  
הָעֹקֵב רַב הַזֶּה, שֶׁהָרִי יַעֲקֹב. בְּעַל  
הַפִּתּוּ, שׁוֹמֵר בֵּיתוֹ. וְהָרִי הָעִירוֹ  
עַל אוֹתוֹ (עֹקֵב) שֶׁנֶּטַל אֲמָנוֹתוֹ שֶׁל  
יַעֲקֹב, שֶׁכָּרַע שְׁבַע כְּרִיעוֹת, לְכַטֵּל

אֲתַקְיִים עֲלֵמָא, דְּהוּא חִיבַר בְּרִית בַּלַּיְלָהּ. הֲדָא  
הוּא דְכְּתִיב, (יִרְמִיָה ל"ג כ"ה) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם  
וְלַיְלָהּ. מֵאִי טַעֲמָא יוֹמָם. דְּהָא אֲתַחֲבַרְת מ"ם  
סְתוּמָה בַּיּוֹם, וְנִהִיר בַּלַּיְלָהּ. וְאֶלְמָלָא הִיא.  
חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמְתִי, אֲלִין חוֹקוֹת  
דְּקִבְעִין בְּהֵאִי חוֹקוֹת הַתּוֹרָה לֹא יִתְקַיְמוּ.  
וְאִמְתִּי יִתְקַיְמוּ, כַּד צִדְקוֹ יַחֲדוּ.

גַּם עֲבָדְךָ נִזְהָר בָּהֶם, מִלְּמִיטְעֵי מְתִיקוּנֵי  
דְּמִלְפָּא. דְּהָא בְּכָל לַיְלָה אֲשֶׁתַּדֵּל בְּהוּ,  
לְחַבְרָא לִוְן פְּחָדָא. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (תְּהִלִּים קיט  
כ"ב) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ. עַל מִשְׁפָּטִי  
צִדְקָךְ, דְּמִשְׁפָּטִים דְּאִינוּן נַחֲמָדִים, וּכְלִילִין  
מְכוּלָם, יִתְחַבְּרוּן בְּהֵאִי צִדְקָךְ.

וְכַדִּין כַּד מְזַדְּוֹגִין, אִינוּן נְטָרִין דְּלֹא יִתְקַרַּב  
לְמִקְדָּשׁ עָרַל וְטָמֵא. וְכַד אִינוּן נְטָרִין  
לָהּ לְהֵאִי שְׁמִירָה סוּפָא דְּדַרְגִּין דְּאִיהוּ עֹקֵב,  
כַּדִּין אִיהִי רַב אֲתַחֲבַרְת לְעִילָא. וְעַל דָּא פְּתִיב,  
(מְשָׁלִי כ"ב ד') עֹקֵב עֲנֹה יֵרָאֵת ה'. עֹקֵב עֲנֹה, יִהְבָּה  
יֵרָאֵת ה'. עֲנֹה: כְּמוֹ דְּאֲתַמָּר (בַּמִּדְבָּר י"ב ג') וְהָאִישׁ  
מִשֶּׁהָ עָנּוּ מָאֵד. וְאִיקְרִי (דְּבָרִים ל"ג א') אִישׁ הָאֱלֹהִים.  
וְכַתּוּב (תְּהִלִּים ל"ח ו') וְעֲנוּתְךָ תִּרְבֵּנִי.

וְכַתּוּב, (שֵׁם קי"א י') רֵאשִׁית חֲכָמָה יֵרָאֵת ה'. בְּגִין  
דְּבְרִישָׂא בְּעֵי לְמַדְחַל מִינָהּ, וּלְבַתַּר  
לְסַלְקָא בְּחֲכָמָה. דְּבָר אַחַר רֵאשִׁית חֲכָמָה  
יֵרָאֵת ה', דָּא יֵרָאָה עִילָאָה. וּבְגִין דְּהִיא רִישָׂא  
לְתַפְּאֵי נִקְטָא שְׁמָא דְּעִילָאָה. וְעַל דָּא אִקְרִי  
עֲטֻרַת, בְּשִׁמָּא דְּכַתְרָא עִילָאָה, טְמִירָא דְּכוּלָּא,  
לִיַּחַדָּא רִישָׂא בְּסוּפָא, וּבְחַד שְׁמָא אֲתַפְּלִילָת.

דְּבָר אַחַר בְּשִׁמְרָם עֹקֵב רַב, אִינוּן מִשְׁפָּטִים  
נְטָרִין לְהֵאִי עֹקֵב רַב, דְּהָא יַעֲקֹב, מְאִרְיָה  
דְּבִיתָא, נְטִיר בֵּיתִיהּ. וְהָא אִיתְעָרוּ בְּהוּא (עֹקֵב)  
דְּנָסִיב אוּמְנוּתָא דְּיַעֲקֹב, דְּכָרַע שְׁבַע כְּרִיעֵין,

שבעה ראשי הנחש, שלא יקרב  
למקדש.

גם מזדים חשוף עבדך, זדים - זה  
הנחש שרוכב עליו (סמא"ל). חשוף  
עבדך - כמו אותו העבד שפל  
מפתחות אדונו בידו, אמר שהיא  
בחשכה וצלמות, בשביל אותם  
זדים ששלטו בעולם ונגרמו  
מיתה, ולפעמים פגומה הלכנה,  
ושולט הנחש.

ודוד הנה מבקש על זה רחמים,  
ואמר אל ימשלו בי אז איתם,  
שלא ישלט במקומו. לשמר אותו  
העקב על יד יעקב, שנקרא גדול,  
בן בכור. שאין לה בעולם  
שהתגבר כנגד הנחש הזה כמו  
יעקב, והסירו מנחלתו, משום  
שהוא בעל הבית, שלא יטמא  
ביתו.

בין שלא ישלט, אז איתם. אז:  
אל"ף, אור העתיק. זי"ן, שבע  
דרגות שפלויות בייעקב. בין  
שכל זה התחבר, אז אהיה תם.  
שפך נקרא מכתם - מן ותם. מן  
- משום שאין לה אור משלה.  
תם - כשהלכנה בשלמות  
ומאירה באורות עליונים, אזי  
תם, ועל זה מכתם לדוד.

מתי? כשנשמרת הלכנה. זהו  
שכתוב (תהלים טו) שמרני אל פי  
חסיתי. מה זה חסיתי? כמו  
שנאמר (שם נז) חסיה נפש"י.

מה הטעם שמרני אל? צדו של  
אברהם שצריך לעורר, שיאיר  
חסד עליון לחסדי דוד הנאמנים.  
זה שכתוב (שם ק) וחסד ה' מעולם  
ועד עולם. חסד - זה אברהם,  
שלקח מהעולם העליון אור  
וחיים ונתן לעולם האחרון. זהו  
שכתוב ועד עולם על יראיו. הוא  
העולם האחרון שתלויה בו  
היראה.

דכתיב, ועד עולם על יראיו. הוא עולם בתראה בתלויא ביה יראה.

לכטלא שבע רישי דחויא, דלא יקרב  
למקדשא.

גם מזדים חשוף עבדך, זדים: דא נחש  
דרכיב עליה (סמא"ל). חשוף עבדך, כגון  
ההוא עבדא דכל מפתחן דמאריה בידיה,  
אמר דהיא בחשוכא וטלימותא, כגין אינון  
זדים דשלטו בעלמא, ונגרמו מיתה. וזמנין  
פגימא סיהרא, ושלטי חויא.

ודוד הנה בעי רחמין על דא, ואמר אל ימשלו  
בי אז איתם, דלא ישלוט באתריה.  
לנטרא ההוא עקב, על ידא דיעקב, דאקרי  
רב, ברא בוכרא. דלית לה בעלמא דאתגבר  
לקבליה דהאי נחש, פוותיה דיעקב, ואעדי  
יתיה מאחסנתיה, כגין דהוא מאריה דביתא,  
דלא יסאב ביתיה.

בין דלא ישלוט, כדין, אז איתם. אז: אל"ף,  
נהירו דעתיקא. זי"ן, שבע דרגין דכלילין  
בייעקב. בין דכל האי אתחבר, כדין אהיה  
תם. דהכי אקרי מכתם, מן ותם. מן: כגין  
דלית לה נהורא מדילה. תם: פד סיהרא  
באשלמותא, ונהרא בנהירין עילאין, כדין  
תם. ועל דא (שם טו א) מכתם לדוד.

אימתי. פד אתנטירת סיהרא. הדא הוא  
דכתיב, (שם) שמרני אל פי חסיתי  
כך. מאי חסיתי, כמה דאת אמר (שם נז ב)  
חסיה נפש"י.

מאי טעמא שמרני אל. סטרא דאברהם  
בעא לאתערא, דינהיר חסד עילאה,  
לחסדי דוד הנאמנים. הדא הוא דכתיב,  
(שם ק יז) וחסד ה' מעולם ועד עולם. חסד:  
דא אברהם. דנקיט מעולם עילאה נהירו  
וחיים, ויהיב לעולם בתראה, הדא הוא  
דכתיב, ועד עולם על יראיו.

וְכִרְיִן, וְצִדְקָתוֹ דָּא עוֹלָם בְּתִרְאָה, דְּאֶקְרִי צְדָק.  
לְבָנֵי בָנִים, דִּינִקְא לְמִשְׁרִיתָא דְּאִיקְרוּן  
בְּנֵי בָנִים. דִּהָא שִׁית עֵילְאִין דִּנְהֲרִין לָהּ, אִיקְרוּן  
בָּנִים. כְּמָה דְּאֵת אָמַר (ש"ש א ו) בְּנֵי אִמִּי נִחְרוּ  
בִּי. וּכְתִיב (תהלים קיג ט) אִם הַבָּנִים שְׂמַחָה. וְאֵלִין  
דְּסִתְרִי הָאִי עוֹלָם בְּתִרְאָה, אִיקְרוּן בְּנֵי בָנִים.  
אִימְתִי, כִּד נְטָרִי קִיּוּמִיָּה. הִדָּא הוּא דְּכְתִיב,  
(שם קג יח) לְשֹׁמְרֵי בְרִיתוֹ.

וְכִרְיִן, וְצִדְקָתוֹ דָּא עוֹלָם בְּתִרְאָה, דְּאֶקְרִי צְדָק.  
לְבָנֵי בָנִים, דִּינִקְא לְמִשְׁרִיתָא דְּאִיקְרוּן  
בְּנֵי בָנִים. דִּהָא שִׁית עֵילְאִין דִּנְהֲרִין לָהּ, אִיקְרוּן  
בָּנִים. כְּמָה דְּאֵת אָמַר (ש"ש א ו) בְּנֵי אִמִּי נִחְרוּ  
בִּי. וּכְתִיב (תהלים קיג ט) אִם הַבָּנִים שְׂמַחָה. וְאֵלִין  
דְּסִתְרִי הָאִי עוֹלָם בְּתִרְאָה, אִיקְרוּן בְּנֵי בָנִים.  
אִימְתִי, כִּד נְטָרִי קִיּוּמִיָּה. הִדָּא הוּא דְּכְתִיב,  
(שם קג יח) לְשֹׁמְרֵי בְרִיתוֹ.

בְּרִיתוֹ.  
בְּא וְרָאָה, מִשּׁוּם שְׂבָנֵי הַבָּנִים  
הִלְלוּ לָא שְׁמֵרוּ אֶת בְּרִיתוֹ  
כְּבִרְאשׁוֹנָה, וּמְכָרוּ אוֹתוֹ לְאַרְצָן  
נְכָרִיָּה, נִגְזֹר עֲלֵיהֶם עֲנָשׁ.

הָא חֲזִי, בְּגִין דִּהֲנֵי בְּנֵי בָנִים, לָא נְטָרוּ קִיּוּמִיָּה  
בְּקִדְמִיתָא, וְזַבְּנוּ לִיהּ לְאַרְעָא נּוֹכְרָאָה,  
אֲתַגְזֹר עֲלֵיהוֹן עוֹנָשָׁא.

וְזֶה שְׂבָקֵשׁ מִשָּׁה, כְּשִׂרְאָה  
שִׁיעֲשֵׂה דִין בְּאוֹתָם עֲשֵׂרָה הֲרוּגֵי  
מְלָכוֹת: וּמָה (וְאִיפֹה) הִיא תוֹרַתָּם?  
אָמַר לוֹ: חֲזֹר לְאַחֲרֵיךָ, לְאוֹתָם  
שְׁשׁוּרִים אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן, שְׁמְכָרוּ  
אֶת הַצְּדִיק הַזֶּה. אָמַר לוֹ: וּמָה  
שׁוֹנֵה בְּגוֹפִים הִלְלוּ? אָמַר לוֹ: כִּד  
עֲלָה בְּמַחֲשָׁבָה, וְאִין מִי שִׁיכּוֹל  
לְהַשִּׁיג!

וְדָא בְּעָא מִשָּׁה, כִּד חֲמָא דִּיתְעַבִּיד דִּינָא בְּאִינוּן  
עֲשֵׂרָה הֲרוּגֵי מְלָכוֹת. וּמָאן (וְאִין) הוּא  
אוֹרִייתָא דִּילְהוֹן. אָמַר לִיהּ, חֲזֹר לְאַחֲרֵיךָ,  
לְאִינוּן דְּשִׂרְאָן אַחֲרֵי מִשְׁכָּנָא, דִּזַּבְּנוּ לְהָאִי  
צְדִיק. אָמַר לִיהּ, (דף נו ע"א) וּמָאִי שְׁנָא בְּאֵלִין  
גּוֹפִין. אָמַר לִיהּ, כִּד עֲלָה בְּמַחֲשָׁבָה, וְלִית  
דִּיכּוֹל לְאַדְבָּקָא.

וְעַל דָּא אֲשַׁתְּדַּל דְּוֹד, לְבִרְכָא לְהָאִי אֲתִרָא,  
דְּאֵתִי מְנִיָּה נְהִירוֹ. וְאָמַר (תהלים קטו יב) ה'  
זְכַרְנוּ יְבָרַךְ, דָּא צְדִיק. יְבָרַךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל,  
הָאִי צְדִיק יְבָרַךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל. יְבָרַךְ אֶת בֵּית  
אַהֲרֹן, סֵטְרָא דְּחֶסֶד דְּאִית בְּהּ, דְּאֶקְרִי בֵּית  
אַהֲרֹן, כִּד אֲתַחֲבַרְתָּ לְחֶסֶד. הִדָּא הוּא דְּכְתִיב,  
(שמות ו כג) וַיִּקַּח אֶהֱרֹן אֶת אֱלִישֶׁבֶ"ע בֶּת עַמִּינָדָב,  
דְּאֲתַחֲבַרְתָּ לְאֵל.

וְעַל דָּא אֲשַׁתְּדַּל דְּוֹד, לְבִרְכָא לְהָאִי אֲתִרָא,  
דְּאֵתִי מְנִיָּה נְהִירוֹ. וְאָמַר (תהלים קטו יב) ה'  
זְכַרְנוּ יְבָרַךְ, דָּא צְדִיק. יְבָרַךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל,  
הָאִי צְדִיק יְבָרַךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל. יְבָרַךְ אֶת בֵּית  
אַהֲרֹן, סֵטְרָא דְּחֶסֶד דְּאִית בְּהּ, דְּאֶקְרִי בֵּית  
אַהֲרֹן, כִּד אֲתַחֲבַרְתָּ לְחֶסֶד. הִדָּא הוּא דְּכְתִיב,  
(שמות ו כג) וַיִּקַּח אֶהֱרֹן אֶת אֱלִישֶׁבֶ"ע בֶּת עַמִּינָדָב,  
דְּאֲתַחֲבַרְתָּ לְאֵל.

יְבָרַךְ יְרָאִי ה', אֵלִין יְתַבִּי מִשְׁכָּנָא, דְּשִׂאֲרָן  
בְּהָאִי יְרָאָה. הַקְּטָנִים עִם הַגְּדוֹלִים,  
כְּמָה דְּאֵת אָמַר (תהלים קד כה) חֲיֹת קְטָנוֹת עִם  
גְּדוֹלוֹת. חֲיֹת קְטָנוֹת, כִּד אִינוּן רְבִירְבִין דְּנִפְקוּ  
מֵאִינוּן בְּנֵי בָנִים, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (במדבר כ ט) כָּל  
הַפְּקָדִים לְמַחְנֵה יְהוּדָה. עִם גְּדוֹלוֹת, אִינוּן  
שְׂבָטִין.

יְבָרַךְ יְרָאִי ה', אֵלִין יְתַבִּי מִשְׁכָּנָא, דְּשִׂאֲרָן  
בְּהָאִי יְרָאָה. הַקְּטָנִים עִם הַגְּדוֹלִים,  
כְּמָה דְּאֵת אָמַר (תהלים קד כה) חֲיֹת קְטָנוֹת עִם  
גְּדוֹלוֹת. חֲיֹת קְטָנוֹת, כִּד אִינוּן רְבִירְבִין דְּנִפְקוּ  
מֵאִינוּן בְּנֵי בָנִים, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (במדבר כ ט) כָּל  
הַפְּקָדִים לְמַחְנֵה יְהוּדָה. עִם גְּדוֹלוֹת, אִינוּן  
שְׂבָטִין.

וְעַל כֵּן, כָּל הַעוֹבֵר עַל הַפְּקוּדִים  
נוֹתֵן שְׂכָר, בְּקַע לְגִלְגֵּלֶת, לְהִיּוֹת  
כִּפּוּר לְאוֹתָהּ נַפְשׁ. וַיִּתְּפֹשֵׁט מִמֶּנָּה  
הָאוֹר, כְּשֶׁמֶתְחַבֵּר הַיָּמִין, הַכֶּסֶף,  
אֵלֶיהָ. וְעַל זֶה יִבְרַךְ אֶת בֵּית  
אֱהֲרֹן, כְּשֶׁנוֹסְפָה בָּהּ בְּרָכָה,  
וּמִתְעוֹרֵר אֵלֶיהָ הַיָּמִין, בְּאוֹתוֹ  
הַכֶּסֶף, אֲזַי בְּרָכָתָהּ שׁוֹפְעַת בְּאוֹתָם  
הַיָּרְאִים מִמֶּנָּה.

בֹּא וּרְאֵה, כָּל אָדָם שֹׁשֵׁב  
בְּתִשׁוּבָה לְפָנָי רְבוּנוּ וּפּוֹחֵד כָּל  
יוֹם מֵאוֹתוֹ חֹטֵא שְׁעֵשָׂה, הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא מוֹחֵל לוֹ וְלֹא גוֹבֵה  
מִמֶּנּוּ, שֶׁהָרִי אַחֲזִי יוֹסֵף, פָּחַד רַב  
נִפְלַע עֲלֵיהֶם, כְּשֶׁרָאוּ שֶׁהִסְתַּלַּק  
אַבְיָהֶם לְמַעְלָה, וְרָאוּ עֲצָמָם  
בְּגִלוּת עַל אוֹתוֹ הַחֹטֵא, עַד  
שֶׁאָמַר לָהֶם יוֹסֵף (בְּרֵאשִׁית ו) אֵל  
תִּירְאוּ. אֵל תִּפְחַדוּ וַדַּאי מַעֲנֵשׁ  
בְּזִמְנֵי הַזֶּה, כִּי הִתְחַת אֱלֹהִים אֲנִי?  
וַדַּאי הִסְתַּלַּקְתִּי לְמַעְלָה מִהַמְּקוֹם  
הַהוּא. וְדַרְגָּתִי תֵּאִיר לְצַד בֵּית  
הַדִּין, לְהֵאִיר לָכֶם, שְׁאַתֶּם תַּחַת  
אוֹתוֹ הַמְּקוֹם.

כְּשֶׁרָאָה דָּוִד שֶׁבַעל הַבַּיִת שֶׁאָמַר  
כֶּךָ, אָמַר (תְּהִלִּים קטו יב) זְכַרְנִי יִבְרַךְ.  
אוֹתוֹ שִׁיּוֹשֵׁב בְּעוֹלָם הַזְּכָר, ה' -  
לְמַעְלָה לְמַעְלָה - יִבְרַךְ אוֹתוֹ  
בְּעִטְרוֹת עֲלִינוּת. שֶׁהָרִי כָּל  
הַשְּׂבָטִים, פָּרַט לְיוֹסֵף, יוֹשְׁבִים  
בְּעוֹלָם הַנְּקֻבָּה, וּמִתְבָּרְכִים מִמֶּנּוּ.  
אוֹתוֹ הַמְּקוֹם, יִבְרַךְ אֶת בֵּית  
יִשְׂרָאֵל וַדַּאי, בֵּיתוֹ שֶׁל דָּוִד. יִבְרַךְ  
אֶת בֵּית אֱהֲרֹן, שִׁיתְעוֹרֵר צַד  
הַחֹסֵד שְׁלֵה. יִבְרַךְ יִרְאֵי ה'  
הַקְּטָנִים. מִשׁוּם כֶּךָ יוֹסֵף ה'  
עֲלֵיכֶם, מֵהַצַּד שֶׁל יוֹסֵף, שֶׁהוּא  
עֲלֵיכֶם, מִתְעוֹרֵר בְּרַחֲמִים עֲלֵיכֶם.  
שֶׁהָרִי אוֹתוֹ הַחֹטֵא יוֹסֵף מִחַל  
לְמַטָּה, וְאָמַר (בְּרֵאשִׁית ו) אֲנֹכִי  
אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֶת טַפְכֶם. מִשׁוּם  
כֶּךָ עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם, וְתַגֵּן זְכוּתוֹ  
עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם, שֶׁלֹּא יִתְפַּסּוּ  
בְּחַטָּאֵיכֶם, וְלֹא יִשְׁלַט עֲלֵיכֶם

וְעַל דָּא, כָּל דְּעֵבֵר עַל פְּקוּדֵי יָא, יְהִיב אַגְרָא  
בְּקַע לְגִלְגֵּלֶת, לְמַהוּי כּוֹפֵר לְהֵהוּא נַפְשׁ,  
וַיִּתְּפֹשֵׁט מִמֶּנָּה נְהִירוֹ, כִּד אֶתְחַבֵּר יְמִינָא כְּסָף  
לְגַבְהָ. וְעַל דָּא יִבְרַךְ אֶת בֵּית אֱהֲרֹן, כִּד אֶתּוֹסֵף  
בָּהּ בְּרָכְתָּא, וְאֶתְעַר יְמִינָא לְגַבְהָ, בְּהֵהוּא כְּסָף,  
כְּדִין בְּרָכְתָּא דִּילָהּ נִגִּיד בְּאִינוּן דְּדַחֲלִין מִינָהּ.  
הָא חֲזִי, כָּל בַּר נָשׁ דְּתֵב בְּתִיּוּבְתָא קָמִי מְאָרִיָּה,  
וְדַחֲלִיל כָּל יוֹמָא מֵהֵהוּא חוֹבָה דְּעַבְד.  
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְחִיל לֵיהּ, וְלֹא גָבִי מִינָהּ.  
דְּהָא אַחוּי דְּיוֹסֵף, דְּחִילוֹ סָגִי נִפְלַע עֲלֵיהּ, כִּד  
חֲזוּ דְאַסְתַּלַּק אַבּוּהוֹן לְעִילָא, וְחֲזוּ גְרַמִּיָּהוּ  
בְּגִלוּתָא עַל הֵהוּא חוֹבָא, עַד דְּאָמַר לְהוּ יוֹסֵף,  
(בְּרֵאשִׁית נ יט) אֵל תִּירְאוּ. לֹא תִדְחֲלוּ וַדַּאי מַעֲנֵשׁ  
בְּהֵאִי זְמָנָא, כִּי הִתְחַת אֱלֹהִים אֲנִי. וַדַּאי  
אֶסְתַּלַּקְנָא לְעִילָא מֵהֵהוּא אֶתְרָא. וְדַרְגָּא דִּילִי  
יִנְהִיר, לְסִטְרָא (לְסִטְרָא) בֵּי דִינָא, לְאַנְהָרָא לְכוּ,  
דְּאֶתּוֹן תַּחֲת הֵהוּא אֶתְרָא.

כִּד חֲמָא דָּוִד לְמְאָרִיָּה דְּבֵיתָא דְּאָמַר כֶּךָ. אָמַר  
(תְּהִלִּים קטו יב) ה' זְכַרְנִי יִבְרַךְ, הֵהוּא דִּיתִיב  
בְּעִלְמָא דְּדַכּוּרָא. ה', לְעִילָא לְעִילָא, יִבְרַךְ  
יְתִיָּה בְּעִטְרִין עִילָאִין. דְּהָא כְּלָהוּ שְׂבָטִין בַּר  
מִיוֹסֵף, בְּעִלְמָא דְּנוֹקְבָא יְתִבִּין, וּמִתְבָּרְכִין  
מִינָהּ.

הֵהוּא אֶתְרָא, יִבְרַךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וַדַּאי, בֵּיתוֹ  
דְּדָוִד. יִבְרַךְ אֶת בֵּית אֱהֲרֹן, דִּיתְעַר סִטְרָא  
דְּחֹסֵד דִּילָהּ. יִבְרַךְ יִרְאֵי ה' הַקְּטָנִים. בְּגִין כֶּךָ  
יוֹסֵף ה' עֲלֵיכֶם, מִסִּטְרָא דְּיוֹסֵף, דְּהוּא עֲלֵיכֶם,  
אִיתְעַר בְּרַחֲמֵי עֲלִיכוּן. דְּהָא (הֵהוּא) חוֹבָא יוֹסֵף  
מְחִיל לְתַתָּא, וְאָמַר (בְּרֵאשִׁית נ כא) אֲנֹכִי אֲכַלְכֵּל  
אֶתְכֶם וְאֶת טַפְכֶם. בְּגִין כֶּךָ עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם,  
וַיִּגֵּן זְכוּתִיָּה עֲלִיכוּן, וְעַל בְּנֵיכוּן, וְלֹא יִתְפַּשּׁוּן  
בְּחַוְבִּיכוּן, וְלֹא יִשְׁלוּט עֲלִיכוּן הֵהוּא חוּרָא.  
בְּגִין כֶּךָ (תְּהִלִּים יט יד) אֵל יִמְשְׁלוּ בִי אֲזַי אִיתְּם,



אותו הנחש.

משום כך, אל ימשלו בי אז איתם, והתעטר אותו המקום בעטרותיו, כמו שהתעטר כשעברו ישראל את הים ואמרו אז ישיר, כפראו שגשלה הלבנה. (תהלים ט) ונקיתי מפשע רב - זהו חטא השבטים שהיה רב.

ועל הכל בקש רחמים. (שם) יהיו לרצון - לפני העתיק הקדוש. אמרי פי - זה הפה שלו. והגיון לבני - זה לב השמים. לפניך - אלו הפנים העליונים שנחבאים ומתגלים בעת רצון. ה' - זה הימין. צורי - זה השמאל. וגאלי - זה האמצעי.

דבר אחר, ה' - זה האמצע, זה יעקב. צורי - זה השמאל. וגאלי - זה הימין, שנקרא גואל, קרוב ודאי, ועתיד הקדוש ברוך הוא להרים את ימינו ולפדות את בנינו. זהו שפתוב (שם קיח) ימין ה' רוממה ימין ה' עשה חיל.

**פְּרֻשַׁת צו**

ובצד שמאל עומדת דרגה אחרת, שבצד הטמאה, שנקראת אף כך מחשבה, ונקראת מחשבה רעה. משום שהדרגה שעליה היא רעה, ומשום כך נקראת מחשבה רעה.

באן עומדים כל הרצונות הרעים, וכל ההרהורים רעים, וכל רעות העולם. והיא עומדת על כל הרצונות הללו שייטמא בהם בן אדם. במחשבה הרעה הזו עומדות כמה דרגות טמאות, וכלן עומדות לטמא את האדם, באותם רצונות והרהורים של מחשבה רעה, ואז נטמא בהם האדם, ונדבק באותו הצד.

ועל כן צריך להקריב עולה להטהר, וכשמקריב אותה, צריך

ואתעטר ההוא אתרא בעטרוי, כגוונא דאתעטר פד עברו ישראל ימא, ואמרו אז ישיר, פד חמו דאשתלימת סיהרא. ונקיתי מפשע רב, דא חובא דשבטין, דהוה רב.

ועל כולא בעא רחמין, (שם יט טו) יהיו לרצון קמי עתיקא קדישא. אמרי פי, דא פה דיליה. והגיון לבני, דא לב השמים. לפניך, אליו פנים עילאין, דמטמרין ואתגליין בעת רצון. ה', דא ימינא. צורי, דא שמאלא. וגאלי, דא אמצעינא.

דבר אחר, ה', דא אמצעינא, דא יעקב. צורי, דא שמאלא. וגאלי, דא ימינא, דאקרי גואל, קרוב, ודאי. וזמין קודשא ברוך הוא לארמא ימינא דיליה, ולמיפדי לבנוי, הדא הוא דכתיב, (שם קיח טז) ימין ה' רוממה ימין ה' עושה חיל.

**פְּרֻשַׁת צו**

ובסטר שמאלא, קיימא דרגא אחרא, דבסטר מסאבא, דאקרי אוף הכי מחשבה, ואקרי מחשבה רעה. בגין דדרגא דעלה איהו רע, ובגין כך איקרי מחשבה רעה.

הבא קיימא כל רעותין בישין, וכל הרהורין בישין, וכל בישין דעלמא. ואיהי קיימא לכל רעותין אליו, דיסתאב בר נש בהו. בהאי מחשבה רעה קיימא כמה דרגין מסאבין, וכלהו קיימין לסאבא לבר נש, באינון רעותין והרהורין דמחשבה רעה, וכדין אסתאב בר נש בהו, ואתדבק בהוהו סטרא.

ועל דא בעי לקרבא עולה לאתדפאה, וכד קריב לה, בעי לאסטאה רעותיה לגבי מחשבה קדישא. (וכד) סליק תננא מאינון חלבין

לְהַטוֹת רְצוֹנוֹ לְמַחְשְׁבָהּ  
הַקְדוּשָׁה, וּכְשֶׁעוֹלָה עֵשֶׂן מֵאוֹתָם  
חֻלְבִּים וְאֵמוּרִים וּמֵאוֹתָם אֲכָרִים,  
לְאוֹתָהּ מַחְשְׁבָהּ רְעָה עוֹלָה  
בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאֵת כָּל־נְטִילַת לָהּ,  
וְנִזְוִיגֵית מֵהֶם.

וְאַחַר כֵּךְ עוֹלָה הָעֵשֶׂן הָאֲחֵר  
הַדֵּק, וְכֹל אוֹתָם עֲלִיוֹנִים, מֵהֶם  
בְּעֲלֵי הַדִּין, מִתְכַּנְּסִים וְנִכְנְסִים  
לְפָנָי וּלְפָנֶיךָ, עַד שֶׁמִּתְכַּנְּסִים זֶה  
לְתוֹךְ זֶה וְזֶה לְתוֹךְ זֶה, עַד שֶׁכָּל־עוֹלָה  
עוֹלִים לְהַפְלִיל הַכֹּל זֶה עִם זֶה,  
וּלְהַשְׁלִים זֶה עִם זֶה, וְגוֹף נִקְשֵׁר  
בְּגוֹף.

אִז מְעֻטֵר אוֹתָם אָדָם אֵת רְצוֹנוֹ  
בְּרֵצוֹנָה שֶׁל אוֹתָהּ מַחְשְׁבָהּ  
טְהוּרָה, וְאִז הַכֹּהֲנִים מִצַּד הַיָּמִין,  
וְהַלְוִיִּם מִצַּד הַשְּׂמָאל, מְקַשְּׂרִים  
אִיבָרִים בְּאִיבָרִים, עַד שֶׁמִּתְעַלָּה  
הַמַּחְשְׁבָהּ הַטְהוּרָה הַזֶּה בֵּין יָמִין  
לְשְׂמָאל, וּמִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה  
וְנִקְשְׂרִים זֶה לְזֶה, וְנִהְיִים לְאַחֵד.  
וְאִז נִקְרָא נִיחוּחַ, נַחַת וְרִצּוֹן,  
לְהַתְחַבֵּר וּלְהַכְנִס זֶה עִם זֶה.

וּכְשֶׁהֵבֵר נִקְשְׂרִים זֶה עִם זֶה,  
הָעוֹלָם הַבָּא מוֹצִיא אֵת כָּל הָאוֹר,  
שִׂיאוֹרוֹ כָּל־יְחֵד. וְכֹל הַשְּׂמִיחָה  
נִמְצָאָת, וְכֹל הַפְּנִים מְאִירוֹת, הַכֹּל  
בְּכַשׁוּם. וְנִפְרָד אָדָם מִתוֹךְ  
מַחְשְׁבָהּ רְעָה, וְנִדְבֵק בְּמַחְשְׁבָהּ  
טְהוּרָה, עַד שֶׁנִּדְבֵק הַכֹּל בְּתוֹךְ  
הַמַּחְשְׁבָהּ הַנִּסְתָּרָת הָעֲלִיוֹנָה שֶׁל  
הַכֹּל, וְנִהְיָה הַכֹּל אֶחָד.

וְכֵן שֶׁנִּשְׁאָר מִן הַקְּרָבָן, צְרִיף  
לְהַשְׂרֵף וּלְהִתְאַפֵּל בְּלִילָה, שֶׁלֹּא  
יִהְיֶה מִמֶּנּוּ אָדָם. מֵהַ טַעַם  
שֶׁהָעוֹלָה הַזֶּה, הַקְּרָבָן שֶׁל  
הָעוֹלוֹת, אֵין רְשׁוּת לְאָדָם בְּעוֹלָם  
לְהַנִּיחַ מִמֶּנּוּ? מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ  
קְרָבָן אֵין נִקְרָב אֶלָּא מִתוֹךְ  
שֶׁנִּמְשָׁף בְּמַחְשְׁבָהּ רְעָה, הַצַּד שֶׁל  
הַטְּמֵאָה. וְשֶׁלֹּא יִתְפַּשֵּׁט וְלֹא  
יִסְטָה הַצַּד הַזֶּה, הַכֹּל חוֹזֵר לְתוֹךְ  
הָאֵשׁ לְהִתְאַפֵּל, וְלֹא יִהְיֶה מֵאוֹתוֹ  
הַקְּרָבָן אָדָם בְּעוֹלָם.

וְאֵמוּרִין, וּמֵאֵינוֹן אִיבָרִין, לְהֵיחֵא מַחְשְׁבָהּ  
רְעָה סֶלְקָא בְּקַדְמֵיתָא, וְכִלְהוּ נְטִילַת לָהּ,  
וּמִתְזַנָּא מִיַּנְיָהּ.

וְלִבְתָּר סָלִיק תְּנַנָּא אַחְרָא דְקִיק. וְכֹל אֵינוֹן  
עֵילְאִין, מִיַּנְיָהּ מְאִרְיָהוֹן דְדִינָא,  
מִתְכַּנְּשֵׁי וְעֵיילוּ לְגוֹ לְגוֹ, עַד דְּאִתְכַּנְּשֵׁי דָא לְגוֹ  
דָּא, וְדָא לְגוֹ דָּא, עַד דְּאִסְתְּלִיקוּ פּוּלְהוּ  
לְאִתְפַּלְלָא כְּלָא דָּא עִם דָּא, וְלֹא שְׂתִלְמָא דָּא  
עִם דָּא, וְגוֹפָא אִתְקַשְׁר בְּגוֹפָא.

בְּרִין אֵיעֻטֵר הֵהוּא בַר נֶשׁ רְעוּתֵיהּ, בְּרְעוּתֵיהּ  
דֵּהֵיחֵא מַחְשְׁבָהּ טְהוּרָה. וְכַדִּין פְּהֵנָא  
מִסְטָרָא דִימִינָא, וְלִיוָאֵי מִסְטָרָא דְשְׂמָאלָא,  
מְקַשְּׂרֵי שְׂיִיפִין בְּשְׂיִיפִין, עַד דְּאִסְתְּלִיקָא הָאֵי  
מַחְשְׁבָהּ טְהוּרָה בֵּין יָמִינָא לְשְׂמָאלָא,  
וְאִתְחַבְּרוּ דָּא עִם דָּא, וְאִתְקַשְּׁרוּ דָּא עִם דָּא,  
וְהוּוּ חֵד. וְכַדִּין אֲקָרִי נִיחוּחַ, נִיחָא וּרְעוּתָא,  
לְאִתְחַבְּרָא וּלְאִעֲלָא דָּא בְּדָא.

וְכֵן כְּלָא אִתְקַשְּׁרוּ דָּא בְּדָא, עֲלֵמָא דְאִתִּי אֲפִיק  
כָּל נְהִירוֹ, לְאִתְנַהֵרָא פּוּלְהוּ בְּחָדָא. וְכֹל  
חִידוֹ אִשְׁתַּכַּח, וְכֹל אֲנַפִּין נְהִירִין, וְכִלְא אִיהוּ  
בְּכַסִּימוֹ. וְאִתְפַּרְשׁ בַּר נֶשׁ מִגּוֹ מַחְשְׁבָהּ רְעָה,  
וְאִתְדַבֵּק בְּמַחְשְׁבָהּ טְהוּרָה, עַד דְּאִתְדַבֵּק כְּלָא  
בְּגוֹ מַחְשְׁבָהּ סְתִימָאָה עֵילְאָה דְכְּלָא, וְהוּוּ כְּלָא  
חֵד.

וּמֵאֵי דְאִשְׁתָּאֵר מִן קְרָבָנָא, בְּעֵיא לְאִתּוּקְדָא  
וּלְאִתְאַפְלָא בְּלִילָא, דְלָא יִתְהַנִּי מִיַּנְיָה  
בַּר נֶשׁ. מֵאֵי טַעַמָא דֵּהֵאֵי עוֹלָה, קְרָבָן דְעֵלְוֹן,  
לִית רְשׁוּ לְבַר נֶשׁ בְּעֲלֵמָא לְאִתְנַהֵרָא מִיַּנְיָה.  
בְּגִין דֵּהֵהוּא קְרָבָנָא לָא אִתְקַרִיב, אֶלָּא מִגּוֹ  
דְּאִתְמַשְׁכָּא בְּמַחְשְׁבָהּ רְעָה, סְטָרָא דְמִסְאָבָא.  
וְדִלָּא יִתְפַּשֵּׁט וְלֹא יִסְטֵי הָאֵי סְטָרָא, כְּלָא  
אִתְהַדֵּר לְגוֹ אֲשָׁא לְאִתְאַפְלָא, וְלֹא יִתְהַנִּי  
מֵהֵהוּא קְרָבָנָא בַּר נֶשׁ בְּעֲלֵמָא.

בְּלִיָּא אַתְּאָפֶל כָּל מַאי דְאַשְׁתָּאָר, כְּמָה  
 דְּאֵת אָמַר עַל מוֹקְדָה עַל הַמְזַבַּח  
 כָּל הַלֵּילָה. דְּכַד עָאֵל לֵילֵיא, כָּל אֵינוֹן גְּרַדִּינֵי  
 נִימוּסִין מִשְׁתַּפְּחִין, וְאֶזְלִין וְשִׁלְטִין בְּכָל אֵינוֹן  
 אַמּוּרִין (דף נ ע"ב) וּפְדָרִין, וְכִלְהוּ מִתְּאָפְלֵי,  
 וּמְנַהוּן אֶתְזַנוּן כָּל אֵינוֹן גְּרַדִּינֵי נִמוּסִין, וְאֵינוֹן  
 חוּלְקָא דִּילְהוּן לְאִיתְזַנָּא, בְּגִין דְּלֹא יִשְׁלְטוּן,  
 וְלֹא יִתְקַרְבוּן לְגוּ קוּדְשָׁא. וְיִתְפָּרֵשׁ בַּר נֶשׁ  
 מֵהֵהוּא סְטָרָא, וְיִתְדַבֵּק בְּרַעוּתָא עֵילְאָה, וְכַדִּין  
 שְׂבִיק לֵיהּ מְאָרִיָּה לְהֵהוּא בַּר נֶשׁ, וְכִהְנָא  
 מְכַפֵּר עֲלֵיהּ, דְּכֹתִיב (ויקרא ד כו) וְכַפֵּר עֲלֵיו  
 הַפֶּהן מִחֲטָאתוֹ.

פְּרֻשַׁת אַחֲרֵי

מִדְרַשׁ הַנְּעֻלָּם

בֵּא וּרְאֵה, בְּשַׁעָה שְׁנַבְרָאוּ,  
 הַתְּלַבְּשׁוּ בְּדִיוֹקֵן קְדוּשׁ עֲלִיוֹן שֶׁל  
 אוֹר, בְּגִן הָעֶדֶן שְׁלֹמְעֵלָה,  
 וּבְדִיוֹקֵן קְדוּשׁ אַחֵר בְּגִן הָעֶדֶן  
 שְׁלֹמְטָה, וְנִתְּנָו לָהֶם נִחְלָה  
 הָעֲלִיּוֹנָה. וְנִתְּנָו לָהֶם חֵלֶק עֲלִיוֹן.  
 וְאַחֵר שְׁנִתְּנָו לָהֶם אֵת זֶה, אָמַר  
 לָהֶם הַמַּלְאָךְ: בֵּא הִזְמִן שְׁתַּצְאוּ,  
 שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר שְׁתַּצְאוּ  
 מִכָּאֵן.

תְּמַהוּ, וְאָמְרוּ: לָאֵן? אָמְרוּ לָהֶם  
 שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים: הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ  
 הוּא אָמַר (בראשית יב) לָךְ לָךְ מֵאַרְצְךָ  
 וּמִמּוֹלְדֹתְךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל  
 הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרַבְךָ. מֵאַרְצְךָ - זֶה  
 גֵּן הָעֶדֶן שְׁלֹמְטָה. וּמִבֵּית אָבִיךָ -  
 זֶה גֵּן הָעֶדֶן שְׁלֹמְעֵלָה. אֶל הָאָרֶץ  
 אֲשֶׁר אֲרַבְךָ - זֶה הָאָרֶץ הַחֲשׂוּכָה  
 הַשְּׁפֵלָה.

וְהָרְאוּ לוֹ כָּל גֵּן הָעֶדֶן, וְהָרְאוּ לוֹ  
 הַיְכָלוֹת וּבֵתִים, מְדוּרִים עֲלִיוֹנִים,  
 וְכַמָּה הַיְכָלוֹת נְכֻסְפִים, וְכַמָּה  
 בֵּתִים, וְכַמָּה מְדוּרִים, וְכַמָּה  
 דְּרָגוֹת, וְכָל חֵלֶק וְחֵלֶק שֵׁישׁ לוֹ  
 לְצַדִּיק בְּפָנָי עֲצֻמוֹ.

לֹא לְצַדִּיק בְּפָנָי עֲצֻמוֹ.

פְּרֻשַׁת אַחֲרֵי

מִדְרַשׁ הַנְּעֻלָּם

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעָתָא דְּאֶתְבְּרִיאוּ אֶתְלַבְּשׁוּ  
 בְּדִיוֹקְנָא קְדִישָׁא עֵילְאָה דְּנִהוּרָא,  
 בְּגַנְתָּא דְּעֶדֶן דְּלְעִילָא. וּבְדִיוֹקְנָא קְדִישָׁא  
 אַחֲרָא, בְּגַנְתָּא דְּעֶדֶן דְּלִתְתָּא. וְיִהְיִבוּן לֹון  
 אַחֲסַנְתָּא עֵילְאָה. וְיִהְיִבוּ לְהוּן חוּלְקָא עֵילְאָה.  
 וּבִתְרֵי דִּיהֲבִין לְהוּן דָּא, אָמַר לְהוּן מִלְּאָכָא,  
 אֶתְא זִימְנָא דִּיתִפְקוּ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר  
 דִּי תִפְקוּן מִכָּאֵן.

הַנְּוֹהוּ, וְאָמְרוּ לָאֵן. אָמְרוּ לֹון תְּרִין מִלְּאָכִין,  
 קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר (בראשית יב א) לָךְ  
 לָךְ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלְדֹתְךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ  
 אֲשֶׁר אֲרַבְךָ. מֵאַרְצְךָ: דָּא גַנְתָּא דְּעֶדֶן דְּלִתְתָּא.  
 וּמִבֵּית אָבִיךָ: דָּא גַנְתָּא דְּעֶדֶן דְּלְעִילָא. אֶל  
 הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרַבְךָ: דָּא אַרְעָא חֲשׂוּכָא וְשְׁפֵלָה.  
 וְאַחֲזִיאוּ לֵיהּ כָּל גַּנְתָּא דְּעֶדֶן. וְאַחֲזִיאוּ  
 לֵיהּ הַיְכָלִין וּבֵיתִין, מְדוּרִין עֵילְאִין  
 וְכַמָּה הַיְכָלִין דְּכְסִיפִין, וְכַמָּה בֵּיתִין, וְכַמָּה  
 מְדוּרִין, וְכַמָּה דְּרָגִין, וְכָל חֵלֶק וְחֵלֶק שֵׁישׁ

אמר: מה ההיכלות הללו? אמרו לו שני המלאכים: ארבעים ושנים היכלות הם מרקמים מכמה גונים נאים, וכל אדם שקורא קריאת שמע שם של ארבעים ושנים שמות פראוי, יירש אותם. העלו אותו לשבעים מדרגות, ובהן שבעים ושנים חלונות, ומרקמים בכמה גונים. אמר, למי אלו? אמרו לו, כל איש שקורא קריאת שמע שם של שבעים ושנים תבות כמו שצריך, יירש את זה.

הבנינו אותו הלאה, והראו לו חמשים מדורים אחרים, מרקמים בכמה גונים. אמר, למי אלו? אמרו לו, לכל אדם שקורא קריאת שמע שם של חמשים תבות כמו שצריך, יירש את זה. הבנינו אותו הלאה, הראה לו שבעים ושנים מדורים אחרים מרקמים בכמה גונים. אמר: למי הם? אמר לו: לכל אדם שקורא קריאת שמע שם של שבעים ושנים תבות שיש בפרשה הרביעית.

אמר להם: ובמה אני ארויח זה? אמרו לו: (בראשית א) בעצבון תאכלנה. אמר להם: ומהו העצבון? אמרו לו: נעשה ונשמע. עשיה - במעשים טובים, ושמיעה - בתורה.

הוציאו אותו מגן עדן, והלכו עמו לגיהנם, ועמוד הענן ללכת עמו ביום על ראשו, ועמוד האש ללכת עמו בלילה. אמרו לו: בא תראה, המקום הזה הוא חשוף ביום ובלילה. הראו לו את כל מדורי הגיהנם, והראו לו את להט החרב המתהפכת, והראו לו (ישעיה נב יא) הפלבים עזי נפש לא ידעו שבעה.

אמר להם: מי הם? אמרו לו: אותם ארבעים ושנים היכלות

אמר מה אינון היכלין, אמרו ליה תרין מלאכין, ארבעין ותרין היכלין אינון מרקמן מכמה גוונים נאים, וכל אינש דקרי קרית שמע שמא דארבעין ותרין שמיהן פדקא יאות, יירת לון. עאלו ליה לשבעין דרגין, ובהון שבעין ותרין חלונות, ומרקמן בכמה גוונים. אמר למאן אינון. אמרו ליה, כל אינש דקרי קרית שמע שמא דשבעין ותרין תיבין פדקא יאות, יירת דא.

עאלו ליה להלן, ואחזו ליה חמשים מדורין אחרנין, מרקמן בכמה גוונים. אמר למאן אינון. אמרי ליה, לכל בר נש דקרי קרית שמע שמא דחמשים תיבין פדקא יאות, יירת דא.

עאלו ליה להלן, אחזי ליה שבעין ותרין מדורין אחרנין מרקמן בכמה גוונים. אמר למאן אינון, אמר ליה, לכל בר נש דקרי קרית שמע שמא דשבעין ותרין תיבין דאית בפרשתא רביעאה.

אמר להון, ובמה אנא ארווח דא. אמרו ליה, (שם ג יז) בעצבון תאכלנה. אמר להון ומהו העצבון. אמרו ליה נעשה ונשמע. עשייה, בעובדין טבין. ושמיעה, באורייתא.

אפיקו ליה מגנתא דעדן, ואזלו עמיה לגיהנם, ועמודא דעננא למיהך בהו ביממא על רישיה, ועמודא דאשתא למיהך בהו בליליא. אמרו ליה, תא חזי, אתרא דא איהו חשוכא ביממא ובליליא. אחזיאו ליה כל מדורין דגיהנם ואחזיאו ליה להט החרב המתהפכת. ואחזיאו ליה (ישעיה נב יא) הפלבים עזי נפש לא ידעו שבעה.

אמר לון, מאן אינון. אמרו ליה, אינון ארבעין ותרין היכלין חשוכין. וכמה גוברין

חשוכים. וכמה גברים עם שלשלאות בצוארם, ואסורים מידיהם ומרגליהם, והם צוחים ואומרים: וי לנו שהלכנו בהבלי העולם, ולא הלכנו לבתי פנסיות, ולא קרינו השם של ארבעים ושנים שמות, שלא למדנו אותו. אוי לנו, אוי לנפשנו! ובעל האסורים ממנה עליהם.

הכניסו אותו הלאה, הראו לו שבעים ושנים חלונות חשוכים, ובהם היו מכניסים השלשלאות מצוארם. הכניסו אותו להלן, והראו לו חמשים שערים, וכלם נקבים. ורגלי הרשעים היו מכניסים באותם הנקבים, והם צוחים ואומרים: אוי לרגלינו שהלכנו בהבלי העולם, ולא הלכנו לבית הפנסות, ולא למדנו השם של חמשים תבות מקריאת שמע!

הכניסו אותו הלאה, שבעים ושנים מדורים, וידיהם אסורים בנקבים מן המזוזות שמן הבית, והם אומרים: וי לנו, וי לדינו, שלא קשרו תפלין (בראש) ויבדל! הכניסו אותו הלאה, והראו לו את כל מדורי הגיהנם. אמרו: כל אדם של העולם יפנס למקום הזה, ואפלו מי שהוא חפשי. זהו שפתוב (איוב א) קטן וגדול שם הוא ועבד חפשי מאדניו, ואין חפשי אלא כל איש שמכיר את שם הקדוש ברוך הוא פראוי. זהו שפתוב (תהלים צא) אשגבהו פי ידע שמי יקראני ואענהו.

בא וראה, כל איש שעושה מעשים טובים, שהם מצוות עשה - כל מצוה ומצוה שיעשה, מתעלה למעלה, ועומדת לפני הקדוש ברוך הוא ואומרת: אני מפלוני שעשה אותי, ונתן לי של הגיהנם שנקרא לילה, שהוא במקום הזה.

בשלשלין בצואריהו, ואסורין מן ידיהו ומן רגליהו, ואינון צווחין ואמרין ווי ווי. ווי לנא דאזילנא בהבלי עלמא, ולא אזילנא לבתי כנסיות, ולא קרינא שמא דארבעין ותריין שממן, דלא אוליפנא ליה. ווי לנא, ווי לנפשנא, ובעל האסורין ממונה עליהם.

עאלו ליה להלן, אחזיאו ליה שבעין ותריין חלונין חשוכין, ובהון הוו עאלין השלשלאין מן צואריהו. עאלו ליה להלן, ואחזיאו ליה חמשים שעריין, וכלהו נוקבין, ורגליהו מן חייביא הוו עאלין באינון נוקבין, ואינון צווחין ואמרין, ווי לרגלנא דאזילו בהבלי העולם, ולא אזילנא לבית הפנסות. ולא למדנא שמא דחמשים תיבין מן קריאת שמע. עאלו ליה להלן, אחזיאו ליה שבעין ותריין וידיהו אסירין בנוקבין מן מזוזיין דמן ביתא, ואינון אמרין ווי לנא, ווי לידנא, דלא אקשרו תפילין (ברישא) ובידנא.

עאלו ליה להלן, ואחזיאו ליה כל מדוריין דגיהנם, אמרו, כל בר נש דעלמא, ייעול באתרא דין. ואפילו מאן דאיהו חפשי. הדא הוא דכתיב, (איוב ג יט) קטן וגדול שם הוא ועבד חפשי מאדניו, ולית חפשי אלא כל גבר דיידע שמא דקודשא בריך הוא פדקא יאות. הדא הוא דכתיב, (תהלים צא יד) אשגבהו פי ידע שמי יקראני ואענהו.

הא חזי, כל גברא דעביד עובדין טבין, דאינון מצות עשה. כל מצוה ומצוה דייעביד, אסתלק לעילא, וקיימא קמי קודשא בריך הוא, ואמר אנא מפלנניא דעבד לי, ויהב ליה קודשא בריך הוא מלאך אחד, דינעזריניה באתר חשוכא דגיהנם דאתקרי ליליא דאיהו באתרא הדין.

הקדוש ברוך הוא מלאך אחד שיעזר אותו במקום החשוף במקום הזה.

וְכֹרֶךְ דְּבַר תּוֹרָה שְׁשֹׁמֵעַ, עַל כָּל  
דְּבַר וְדָבָר, נוֹתֵן לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ  
הוּא מְלֹאךְ אֶחָד לְכָל דְּבַר וְדָבָר  
שִׁיעֲזָרוּ לוֹ. וְעַל זֶה (יהושע א. ח)  
וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה לְמַעַן  
תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַכְּתוּב בּוֹ כִּי  
אֲזַ תְּצַלִּיחַ אֶת דְּרָכְךָ וְאֲזַ תִּשְׁכַּל.  
וְאִם אַתָּה תַעֲשֶׂה אֶת זֶה, מָה  
שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צִוָּה אוֹתְךָ  
שֶׁתִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה,  
וּתְשַׁמֵּר וְתַעֲשֶׂה כָּל מַה שֵּׁיִשׁ בָּהּ  
- לֹא תִפְחַד מִהַמְקוֹם הַזֶּה. זֶהוּ  
שֶׁכְּתוּב הֲלֹא צִוִּיתִיךָ חֻזֵּק וְאֲמִץ  
אֶל תַּעֲרֵץ וְאֶל תַּחַת וְגו'. הַקְּדוּשׁ  
בְּרוּךְ הוּא יְהִי עִמָּךְ בְּשַׁעֲה  
שֶׁתִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה.  
וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יְהִי עִמָּךְ  
בְּשַׁעֲה שֶׁתְּשַׁמֵּר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל  
הַכְּתוּב בּוֹ. הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא  
יְהִי עִמָּךְ בְּשַׁעֲה שֶׁתִּתְפַטֵּר מִן  
הָעוֹלָם, וְתִכְנַס לְכָא.

וְאִם לֹא תַעֲסֵק בַּתּוֹרָה וְלֹא תְשַׁמֵּר  
וְלֹא תַעֲשֶׂה מִצְוֹת הַתּוֹרָה,  
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִסְתַּלֵּק מִמָּךְ,  
וּמִלְאָכְיוֹ לֹא יִצְוֶה לָךְ לְשַׁמְרָךְ  
בְּכָל דְּרָכֶיךָ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (ויקרא כו)  
וְאִם תִּלְכוּ עִמִּי קָרִי וְגו' וְהִלַּכְתִּי  
אִיךָ אֲנִי עִמָּכֶם בְּקָרִי.

אֲחֵר שֶׁהָרָאוּ לוֹ כָּל זֶה וַיֹּאמֶר לוֹ  
כָּל זֶה, אוֹמֵר לוֹ מְלֹאךְ אֶחָד מִן  
הַשָּׁנִים, שֶׁהוּא יֵצֵר הַטּוֹב:  
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לִי שְׂאֵלְךָ  
עִמָּךְ, אֲנִי וַיֵּצֵר הָרַע. הַשֶּׁבַע לִי  
שֶׁתִּקְּוִים אֶת כָּל הַתּוֹרָה, לְלַמֵּד  
וּלְלַמֵּד לְשַׁמֵּר וְלַעֲשׂוֹת. נִשְׁבַּע לוֹ.  
אֲחֵר כִּף אוֹמֵר: לָךְ לָךְ מֵאַרְצֶךָ  
וּמִמּוֹלַדְתֶּךָ, לְגוֹף שָׁפֵל, כְּמוֹ  
שְׂאֵמְרָנוּ.

וּבְשַׁעֲה שִׁיעֲצָא מִבְּטֵן אִמּוֹ, יִחְזִיק  
מְלֹאךְ בְּיָדוֹ בְּצִוְאוֹ, וּמִשְׁכַּח לוֹ  
אֶת הַתּוֹרָה, וְרוּשָׁם לוֹ בְּאֶצְבָּעוֹ  
עַל פִּיו: אֵל תִּשְׁכַּח הַשְּׁבוּעָה  
שֶׁנִּשְׁבַּעְתִּי לִי! וְאִם הָאֵדָם יַעֲשֶׂה  
וַיִּקְיָם הַשְּׁבוּעָה, נוֹתֵנִים לוֹ כָּל מַה

וְכֹרֶךְ פֶּתַח מֵאֵת דְּאֹרִייתָא דְשִׁמְעַ, עַל כָּל מְלָה  
וּמְלָה, יִהְיֶה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְלֹאךְ  
אֶחָד, לְכָל מְלָה וּמְלָה דִּיעֲזָרוּנִיהָ. וְעַל דָּא  
(יהושע א. ח) וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר  
לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַכְּתוּב בּוֹ כִּי אֲזַ תְּצַלִּיחַ אֶת דְּרָכֶיךָ  
וְאֲזַ תִּשְׁכַּל. וְאִם אֶת תַּעֲבִיד מָה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ  
הוּא פִּקְדֵךְ דִּתְתַעֲסֵק בְּאֹרִייתָא בִּימָמָא  
וּבַלַּיְלָא, וְתִיטֵר וְתַעֲבִיד כָּל מַה דְאִית בָּהּ, לֹא  
תִדְחַל מֵאַתְרָא דָּא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שם א. ט)  
הֲלֹא צִוִּיתִיךָ חֻזֵּק וְאֲמִץ אֶל תַּעֲרֵץ וְאֶל תַּחַת  
וְגו'. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִי עִמָּךְ בְּשַׁעֲה  
דִּתְתַעֲסֵק בְּאֹרִייתָא בִּימָמָא וּבַלַּיְלָא. וְקוּדְשָׁא  
בְּרִיךְ הוּא יְהִי עִמָּךְ בְּשַׁעֲה דִּתְשַׁמֵּר לַעֲשׂוֹת  
כְּכֹל הַכְּתוּב בּוֹ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִי עִמָּךְ  
בְּשַׁעֲה דִּתְתַפְטֵר מֵעֲלָמָא, וְתִיעוֹל הָכָא.

וְאִי לֹא תַעֲסוּק בְּאֹרִייתָא, וְלֹא תִיטֵר וְלֹא  
תַעֲבִיד פִּקְוֵי אֹרִייתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא  
יִסְתַּלֵּק מִנָּךְ. וּמִלְאָכְיוֹ לֹא יִצְוֶה לָךְ לְשַׁמְרָךְ  
בְּכָל דְּרָכֶיךָ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ויקרא כו כא-כד) וְאִם  
תִּלְכוּ עִמִּי קָרִי וְגו' וְהִלַּכְתִּי אִיךָ אֲנִי עִמָּכֶם  
בְּקָרִי.

בְּתַר דְּאֲחִזִּיאוּ לִיהּ כָּל דָּא, וַיִּימָא לִיהּ כָּל דָּא,  
אָמַר לִיהּ מְלֹאכָא חַד מִן הַתְּרִין, דְאִיהוּ  
יֵצֵר הַטּוֹב, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לִי דִּנְיִזִּיל  
עִמָּךְ, אָנָּא וַיֵּצֵר הָרַע. אוֹמִי לִי דִּתְקִיִּים  
אוֹרִייתָא כְּלָא, לְלַמּוּד וּלְלַמֵּד וּלְשַׁמֵּר  
וְלַעֲשׂוֹת. (דף נח ע"א) אוֹמִי לִיהּ. וּבְתַר כֵּן אָמַר,  
לָךְ לָךְ מֵאַרְצֶךָ וּמִמּוֹלַדְתֶּךָ, לְגוֹף שָׁפֵל, כְּמוֹ  
דְאֵמְרָא.

וּבְשַׁעֲה דִּיפּוּק מִבְּטֵן אִימִיהּ, יִתְקִיף מְלֹאךְ  
בְּיָדֶיהּ בְּצִוְאוֹרִיהּ, וַיִּשְׁכַּח לִיהּ  
אוֹרִייתָא, וְרָשִׁים לִיהּ בְּאֶצְבָּעֶיהּ עַל פּוּמִיהּ,  
לֹא תִשְׁכַּח הַשְּׁבוּעָה דִּנִּשְׁבַּעְתָּ לִי. וְאִם גְּבִרָא

יעביד, ויקיים השבועה, יהבו ליה כל מה דאחזיאו ליה. ואם יותר ירויח, יותר יתנו. הדא הוא דתנו, למוד תורה הרבה ויתנו לך שכר הרבה.

ואם לאו, תא חזי, בפר נש אית ביה שם יהו"ה. ו"ה, העולם הבא. ו"ה, העולם הזה. י"ה אתלפש בדיוקנא עילאה, מן גינתא דעדן דלעילא. ו"ה אתלפש בדיוקנא דעדן דלתתא. ואינון פדוגמא דא, י', אלימלך. ה', נעמי. ו', מחלון. ה', רות.

ואם ההוא גברא אזיל בארתינ טבין, ויקיים האומאה דאומי, יהבו ליה כל טיבו דאחזיאו ליה, וכל מה דרווח בעלמא דין.

ואם לאו, מה אמרת נשמתא קדישא, (איוב א כא) ערם יצאתי מבטן אמי וערם אשוב שמה. ומאי איהו (ערם, מ) שמה קדישא יהו"ה דאמינא. תא חזי, בשעתא דאתי (ראויל) בר נש לעלמא, יהב ביה קודשא ברין הוא שמיה בפר נש. ושמה אחרא מן שד יהודאי, דאיתקרי חול. ושמה אחרא, דאיתקרי חשף.

הדא הוא דכתיב, (דברים ל ט) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע. החיים: דא שם יהו"ה דקודשא ברין הוא. ואת הטוב: זה השד יהודאי, דיהב ליה עושר בעלמא דין. ואת המות ואת הרע: אליו תרין מקטרגין רשעים טמאים, מסטרא דסמאל ונחש, מן שרו של ישמעאל ועשו. אם בר נש יקיים האומאה דאומי, טוב. ואם לאו, יסתלק מניה י"ו, אשתארת ה' ה'.

ובהאי שעתא, ה' עילאה מה אמרת. (יחזקאל לג א) שובו שובו מדרפיכם הרעים, שהם הרשעים שאמרנו.

ואם תבו הרי טב. ואם לאו, יסתלק ה' עילאה

שהראו לו. ואם יותר ירויח - יותר יתנו. זהו ששנינו, למד תורה הרבה ויתנו לך שכר הרבה. ואם לא - בא וראה, באדם יש בו את שם הוי"ה. י"ה - העולם הבא, ו"ה - העולם הזה. י"ה התלפשה בדיוקן עליון מן גן העדן שלמעלה, ו"ה התלפשה בדיוקן העדן שלמטה. והם פדוגמא זו: י' - אלימלך, ה' - נעמי, ו' - מחלון, ה' - רות.

ואם אותו האיש הולך בדרךים טובות ויקים השבועה שנשבע, נותנים לו כל הטוב שהראו לו, וכל מה שהרויח בעולם הזה. ואם לא, מה אמרת הנשמה הקדושה? ערם יצתי מבטן אמי וערם אשוב שמה (איוב א). ומה הוא (ערם מ) שם הקדוש הוי"ה שאמרנו.

בא וראה, בלשעה שבא (שהולך) אדם לעולם, נותן בו הקדוש ברוך הוא את שמו באדם, ושם אחר משד יהודי, שנקרא חול, ושם אחר, שנקרא חשף.

זהו שכתוב (דברים ל) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע. החיים - זה שם יהו"ה של הקדוש ברוך הוא. ואת הטוב - זה השד היהודי, שנותן לו עשר בעולם הזה. ואת המות ואת הרע - אלו שני מקטרגים רשעים טמאים, מצדו של סמאל ונחש, מן שרו של ישמעאל ועשו.

אם האדם יקים השבועה שנשבע - טוב, ואם לאו - יסתלק ממנו י"ו. נשארו ה' ה'. ובשעה הזו, ה' העליונה מה היא אומרת? (יחזקאל לג) שובו שובו מדרפיכם הרעים, שהם הרשעים שאמרנו. ואם שבו - הרי טוב, ואם לאו - תסתלק ה' העליונה עם ו"י, ונעשית הו"י. ומה היא אומרת?

(ישעיה א) הוֹי גוֹי חוֹטֵא וְגוֹ'. וְאִם  
שָׁבוּ מִשִּׁשְׁאָרָה בּוֹ ה' תִּפְתְּחוּנָהּ  
- הָרִי טוֹב, וְאִם לֹא - יַעֲשֶׂה  
הוֹי"ה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (איכה ב) הָשִׁיב  
אַחֲרֵי יָמֵינוּ מִפְּנֵי אוֹיֵב. וְיַעֲשׂוּ  
הַרְשָׁעִים יַחַד (ש"ר) עֲלֵיהֶם.

וּבְאוֹתוֹ זְמַן יַעֲשׂוּ הַרְשָׁעִים  
אֲדוֹנִים לָהֶם, וּמִתְעַלֶּה הַטָּמֵא,  
שֶׁהוּא מִצַּד שָׂרוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ, עַל  
אֱלִימֶלֶךְ וְנַעֲמִי, וְשָׂרוֹ שֶׁל  
יִשְׁמַעֵאל עַל מַחְלוֹן וְרוֹת.  
וּבְאוֹתָהּ הַשְּׁעָה אָמְרוּ, (ישעיהכז) ה'  
אֲלֵהֵינוּ בְּעִלּוֹנוּ אֲדוֹנִים זוֹלָתְךָ.

וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה, וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ.  
הָאֶרֶץ זָה הַגּוֹף. וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה,  
אִם יִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה - הָרִי טוֹב,  
וְאִם לֹא - יָבֵא סַמְא"ל כְּרוֹב עַל  
נְחֹשׁ לְאֱלִימֶלֶךְ. (בראשית לב) וַיֵּרָא  
פִּי לֹא יָכוֹל לוֹ וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ.  
הוֹלֵךְ לְאִשָּׁה נַעֲמִי, יִהְפֹּךְ אוֹתָהּ,  
וְיַעֲשֶׂה אוֹתָהּ שְׁתַּחֲטָא, וְתִהְיֶה  
רְעָה.

אִם אָדָם נִפְרָד מִמְּנָה - הָרִי טוֹב,  
כְּמוֹ שְׂאֵמֵר אוֹיֵב (איוב ב) כְּדַבֵּר  
אֶחָת הַנְּבָלוֹת תִּדְבְּרִי גַם אֶת  
הַטּוֹב נִקְבַּל מֵאֵת הָאֱלֹהִים וְהָרַע  
לֹא נִקְבַּל. הַעֲצָה שְׁנַתֵּן לָךְ הַטָּמֵא,  
לֹא נִקְבַּל. וְאִם יָקוּם עֲצַת הַחֲטָא  
כְּמוֹ שְׂאֵמֵרָה הִיא, וַיִּגְנַב אוֹ יַעֲשֶׂה  
כָּל הַעֲבִירוֹת שְׁבַעוֹלָם, אַחֲרַי כָּךְ  
יִתְלוּהוּ עַל הָעֵץ וַיָּמוּת. זֶהוּ  
שְׁכָתוּב (רות א) וַיָּמָתוּ גַם שְׁנֵיהֶם  
מַחְלוֹן וְכַלְיוֹן. וְנִשְׂאָרוֹ הִ"ה  
אֱלֻמְנוֹת.

וְהֵאמֵר נַעֲמִי. וּמָה הִיא אוֹמֶרֶת?  
וַי"ו וַי"ו וַי"ו. וְעַם כָּל זֶה נַעֲמִי  
אוֹמֶרֶת, (שם) שְׁכָנָה כְּנַתִּי, שׁוֹבוּ  
שׁוֹבוּ בְּתִשׁוּבָה, הַעוֹד לִי בָנִים  
בְּמַעֲי וְהִיוּ לָכֶם לְאֲנָשִׁים, י"ו  
שֶׁהַסְתַּלְקוֹ. עֲרָפָה מִצַּד הַטָּמֵא  
תָּשׁוּב אֶל עַמָּה וְאֶל אֱלֹהֵיהָ. וְרוֹת  
דְּבָקָה עִם נַעֲמִי. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם)

מִסְטָרָא דְּמִסְאָבוּ, תָּשׁוּב אֶל עַמָּה וְאֶל אֱלֹהֵיהָ. וְרוֹת דְּבָקָה עִם נַעֲמִי,

עִם וַי"ו, וְאִתְּעַבֵּיד הוֹי"ו. וּמָה הִיא אוֹמֶרֶת.  
(ישעיה א ד) הוֹי גוֹי חוֹטֵא וְגוֹ'. וְאִם תָּבוּ  
מִדְּאִשְׁתָּאֲרַת בֵּיהּ ה' תִּפְתָּאָה, הָרִי טוֹב. וְאִם  
לֹא, יִתְעַבֵּיד הוֹי"ה. הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (איכה ב  
א) הָשִׁיב אַחֲרֵי יָמֵינוּ מִפְּנֵי אוֹיֵב. וְיִתְעַבֵּידוּ  
הַרְשָׁעִים יַחַד (ש"ר) עֲלֵיהֶם.

וּבְהַהוּא זְמַנָּא, יִתְעַבֵּידוּ הַרְשָׁעִים אֲדוֹנִים  
לְהוֹן, וּמִתְעַלֶּה הַטָּמֵא דְּאִיהוּ  
מִסְטָרָא דְּשָׂרוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ, עַל אֱלִימֶלֶךְ וְנַעֲמִי.  
וְשָׂרוֹ שֶׁל יִשְׁמַעֵאל, עַל מַחְלוֹן וְרוֹת. וּבְהַהוּא  
שְׁעָתָא אָמְרוּ, (ישעיה כו יג) ה' אֲלֵהֵינוּ בְּעִלּוֹנוּ  
אֲדוֹנִים זוֹלָתְךָ.

וּבְהַהוּא שְׁעָתָא, (בראשית כו א) וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ.  
הָאֶרֶץ, דָּא גּוֹפָא. וּבְהַהוּא שְׁעָתָא,  
אִם יִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה הָרִי טוֹב. וְאִם לֹא, יִתִּי  
סַמְא"ל רְכִיב עַל נְחֹשׁ, לְאֱלִימֶלֶךְ. (שם לב כז) וַיֵּרָא  
פִּי לֹא יָכוֹל לוֹ וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ. אֲזִיל לְאִתְתָּא  
נַעֲמִי, יִהְפֹּךְ לָהּ, וְיַעֲבִיד לָהּ דְּתִיחוּב, וְתִהָא  
בִּישָׂא.

אִם אָדָם אִתְּפָרֵשׁ מִיָּנְהָ, הָרִי טוֹב. כְּמָא דְּאָמֵר  
אוֹיֵב, (איוב ב י) כְּדַבֵּר אֶחָת הַנְּבָלוֹת תִּדְבְּרִי  
גַם אֶת הַטּוֹב נִקְבַּל מֵאֵת הָאֱלֹהִים וְהָרַע לֹא  
נִקְבַּל. הַעֲצָה דִּיהֵב לָךְ הַטָּמֵא, לֹא נִקְבַּל. וְאִם  
יָקוּם עֲצַת הַחֲטָא כְּמוֹ שְׂאֵמֵרָה הִיא, וַיִּגְנַב  
אוֹ יַעֲשֶׂה כָּל הַעֲבִירוֹת שְׁבַעוֹלָם, אַחֲרַי כָּךְ  
יִתְלוּהוּ עַל הָעֵץ וַיָּמוּת. הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (רות  
א ה) וַיָּמוּתוּ גַם שְׁנֵיהֶם מַחְלוֹן וְכַלְיוֹן. וְנִשְׂאָרוֹ  
הִ"ה אֱלֻמְנוֹת.

וְהֵאמֵר נַעֲמִי, וּמָה הִיא אוֹמֶרֶת. וַי"ו וַי"ו וַי"ו.  
וְעַם כָּל זֶה נַעֲמִי אוֹמֶרֶת, (שם א יא) שְׁכָנָה  
כְּנַתִּי, שׁוֹבוּ שׁוֹבוּ בְּתִשׁוּבָה, הַעוֹד לִי בָנִים  
בְּמַעֲי וְהִיוּ לָכֶם לְאֲנָשִׁים, י"ו דְּאִסְתַּלְקוּ. עֲרָפָה



הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שם א טו) אֶל אֲשֶׁר תִּלְכִי אֵלָיךְ. וְאִם תָּבוּ בְתִיּוֹבְתָא, יִיתִי אֵלַיְמְלָךְ, וְיִיתִי מִחֲלוֹן. וְאִם תָּבוּ כּוּלְהוּ, יִיתִי שְׂמָא קְדִישָׁא עֵילְאָה. וְאִם לֹא, יָמוּתוּ. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שם א ט) וַתֵּצֵא מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה שָׁמָּה וּשְׂתֵי כְלוּתֶיהָ עִמָּה, נִפְקוּ מְגוּפָא.

בְּהָיָא שְׂעֵתָא אִיהִי אֲזֵלַת לְנִטְרִי גֵן עֲדָן, תִּיעוּל מִינָה בְּגִנְתָא דְעֲדָן, דִּחִיין לָהּ לְבַר, וְאֲזֵלַת בְּאַתְרֵי דִּחְשׁוּכָא. (שם ב יט) וַתַּהֲמֵם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן וַתֵּאמְרֵן הַזֹּאת נַעֲמִי. בְּהָיָא שְׂעֵתָא אֲמַרְת, (שם א כא) אֲנִי מְלֵאָה הַלְכְּתִי וְרִיקָם הָשִׁיבֵנִי ה', שְׂמָא קְדִישָׁא דִּהוּה בִּי. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שם) וַה' עָנָה בִּי, שְׂמָא קְדִישָׁא דִּיהוּ"ה, אֶסְהִיד בִּי כָּל חוֹבִין דְעֵבִידְנָא.

בְּהָיָא שְׂעֵתָא יִיתִי נְחֵשׁ וְנָסִיב לָהּ לְשִׁפְחָה. בְּהָיָא שְׂעֵתָא אֲמַרְת, (ישעיה א כא) אֵיכָּה הָיְתָה לְזוֹנָה קְרִיָּה נְאֻמָּנָה מְלֵאֲתִי מִשְׁפָּט צֹדֵק לֵילִין בְּהָ וְעַתָּה מְרֻצָּחִים.

י"ו נִשְׁאָרוּ (שם ט ט) עֲנִי וְדָל, עֲנִי וְרוּכְבַּ עַל חֲמוּר. דָּל, עֲלִיָּה אֲתָמֵר (תהלים מא ב) אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ ה'. אִם יִשְׁאָר לוֹ בֵּן דְאֲזִיל בְּאַרְחֻהִי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֲתַעֲסֵק בְּאוּרִייתָא, אִפִּיק לוֹ מִן רָעָה. שְׂהֵם מִתְפָּרְדִים בְּאַרְבַּע פְּנוֹת הָעוֹלָם.

בְּתִיב (ישעיה כט כב) כֹּה אָמַר ה' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם. יַעֲקֹב לֹא הָיָה בְּעוֹלָם, וְאַתָּה בְּעֵלְמָא, וְאַתָּה אָמַרְתָּ אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם. אֲלֵא תָא חֲזִי, בְּשְׂעֵתָא דְאִפִּילוּ לְאַבְרָהָם בְּנוֹרָא יִקְדָּתָא, בְּקִדְמִיתָא הוּוּ דִּינִינִן לִיָּה לְעֵילָא, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּרִסְיָא דִּילִי, זִילִי וְשִׁזְיִבִי לְאַבְרָהָם מִן אוּר כְּשָׂדִים, שְׁבַשְׁבִּיל כְּבוֹדִי עֲבִיד מַה דְעֵבִיד. אָמְרוּ לִיָּה מְלֵאכֵי הַשָּׁרֵת, רַבּוּנוּ שְׁלַ עוֹלָם,

אֶל אֲשֶׁר תִּלְכִי אֵלָיךְ. וְאִם שָׁבוּ בְתִיּוֹבָה - יָבֵא אֵלַיְמְלָךְ וְיָבֵא מִחֲלוֹן. וְאִם שָׁבוּ כָּלֵם - יָבֵא הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הָעֲלִיּוֹן, וְאִם לֹא - יָמוּתוּ. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שם) וַתֵּצֵא מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה שָׁמָּה וּשְׂתֵי כְלוּתֶיהָ עִמָּה, יֵצְאוּ מִהַגּוּף.

בְּאוֹתָהּ שְׂעָה הִיא הוֹלְכַת לְשׁוּמְרֵי גֵן הָעֲדָן, לְהַכְנִס לְגֵן הָעֲדָן. הֵם דּוֹחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה, וְהוֹלְכַת בְּמָקוֹם הַחֹשֶׁף. (שם) וַתַּהֲמֵם כָּל הָעִיר עֲלֵיהֶן וַתֵּאמְרֵן הַזֹּאת נַעֲמִי. בְּאוֹתָהּ שְׂעָה אוּמְרַת, אֲנִי מְלֵאָה הַלְכְּתִי וְרִיקָם הָשִׁיבֵנִי ה', הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ שְׁהִיָּה בִּי. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שם) וַה' עָנָה בִּי, הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ שֶׁל יְהוּ"ה הָעִיד בִּי כָּל הַחֲטָאִים שְׂעִשִׁיתִי.

בְּאוֹתָהּ שְׂעָה יָבֵא הַנְּחֵשׁ וְיִקַּח אוֹתָהּ לְשִׁפְחָה. בְּאוֹתָהּ שְׂעָה אוּמְרַת, (ישעיה א) אֵיכָּה הָיְתָה לְזוֹנָה קְרִיָּה נְאֻמָּנָה מְלֵאֲתִי מִשְׁפָּט צֹדֵק לֵילִין בְּהָ וְעַתָּה מְרֻצָּחִים.

י"ו נִשְׁאָרוּ עֲנִי וְדָל, (זכריה ט) עֲנִי וְרוּכְבַּ עַל חֲמוּר. דָּל, עֲלִיּוֹ נְאֻמֵּר (תהלים מא) אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ ה'. אִם יִשְׁאָר לוֹ בֵּן שְׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִתְעַסֵּק בְּתוֹרָה, מוֹצִיאֵו מִן הַרְעָה, שְׂהֵם מִתְפָּרְדִים בְּאַרְבַּע פְּנוֹת הָעוֹלָם.

בְּתוֹב (ישעיה כט) כֹּה אָמַר ה' אֶל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם. יַעֲקֹב לֹא הָיָה בְּעוֹלָם, וְאַתָּה בְּעֵלְמָא, וְאַתָּה אָמַרְתָּ אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם? אֲלֵא בֵּא וְרָאָה, בְּשְׂעָה שְׁהִפִּילוּ אֶת אַבְרָהָם בְּאֵשׁ הַיּוֹקְדָת, בְּרֵאשׁוֹנָה הָיִי דְנִים אוֹתוֹ לְמַעְלָה. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: כִּסָּא שְׁלִי, לְכִי וְהִצִּילִי אֶת אַבְרָהָם מֵאוּר כְּשָׂדִים, שְׁבַשְׁבִּיל כְּבוֹדִי עֲשֵׂה מַה שְׂעִשִׂיתָ. אָמְרוּ לוֹ מְלֵאכֵי הַשָּׁרֵת: רַבּוּנוּ

של עולם, האיש שיצא ממנו  
ישמאל, שיעשו להם לישראל  
מה שיעשו? אמר להם: כן יצא  
ממנו יצחק, שיושיט צנארו על  
גבי המזבח. אמרו לו: הרי עשו  
שיצא ממנו יחריב את בית  
המקדש. אמר: הרי יצא ממנו  
יעקב, שהוא פסא שלם. אמרו:  
הרי ודאי בזכות יעקב ינצל. זהו  
שפתוב כה אמר ה' אל בית יעקב  
אשר פדה את אברהם.

ובשעה שפפתו את חנניה  
מישאל ועזריה לזרק אותם לתוף  
כבשן האש היוקדת, פתח חנניה  
ואמר (תהלים קיח) ה' לי לא אירא  
מה יעשה לי אדם. ה' לי בעזרי  
ואני אראה בשנאי. פתח מישאל  
ואמר (ישעיה כט) כה אמר ה' אל  
בית יעקב אשר פדה את אברהם  
לא עתה יבוש יעקב ולא עתה  
פניו יחורו כי בראותו ילדיו  
מעשה ידי וגו'.

ובאותה השעה דנו דינו למעלה.  
אמר הקדוש ברוך הוא: (ישעיה מד)  
זה יאמר לה' אני - זה חנניה,  
שאמר ה' לי בעזרי ואני אראה  
בשנאי. וזה יקרא בשם יעקב -  
זה מישאל, שאמר כה אמר ה'  
אל בית יעקב וגו'. ובשם ישראל  
יכנה - זה עזריה שאמר שמע  
ישראל.

בא וראה, בשעה שאמר מישאל  
כה אמר ה' אל בית יעקב אשר  
פדה את אברהם, עשו ליצנות  
בלשונם. אמר הקדוש ברוך הוא:  
הפסא שלי, אותה הליצנות  
שעשו תציל אותם בדרגה הזו,  
כמו שהצלתי את אברהם. ולא  
עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו  
יחורו. באותה השעה, כל אותם  
שפפתו אותם, הרג אותם שכיב  
אש.

דמה דניאל לא היה עמם? אמר  
בלבו: הרי עשו ממנו צלם,

גברא דיפוק מיניה ישמאל, דייעבדון להו  
לישראל מה דייעבדון. אמר להו כן יפוק מיניה  
יצחק, דיושיט קדליה על גבי מדבחא. אמרו  
ליה, הא עשו דנפיק מיניה דיחריב בי  
מקדשא. אמר, הא נפיק מיניה יעקב, דאיהו  
פורסיא שלימא. אמרו, הא ודאי בזכותא  
דייעקב ישתיזב. הדא הוא דכתיב, כה אמר ה'  
אל בית יעקב אשר פדה את אברהם.

ובשעתא דכפיתו לחנניה מישאל ועזריה,  
למרמי לגו אתון נורא יקידתא,  
פתח חנניה ואמר, (תהלים קיח ו) ה' לי לא אירא  
מה יעשה לי אדם. ה' לי בעוזרי ואני אראה  
בשונאי. פתח מישאל ואמר, כה אמר ה' אל  
בית יעקב אשר פדה את אברהם לא עתה  
יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו פי בראותו  
ילדיו מעשה ידי וגו'.

ובההיא שעתא דנו דיניהון לעילא, אמר  
הקדוש ברוך הוא, (ישעיה מד ה) זה יאמר  
לה' אני, זה חנניה, שאמר ה' לי בעוזרי ואני  
אראה בשונאי. וזה יקרא בשם יעקב, זה  
מישאל, שאמר כה אמר ה' אל בית יעקב  
וגו'. ובשם ישראל יכנה, זה עזריה, שאמר  
שמע ישראל.

הא חזי, בשעתא דאמר מישאל, כה אמר ה'  
אל בית יעקב אשר פדה את אברהם, עבדו  
ליצנות בלישניהון. אמר קודשא בריך הוא,  
פורסיא דילי, ההוא ליצנותא דעבדו, שזיב  
לון בדרגא דא, כמה דשזיבת לאברהם. ולא  
עתה יבוש יעקב (דף נח ע"ב) ולא עתה פניו יחורו.  
בההיא שעתא, כל אינון דכפיתו לון, קטל  
לון שביבא דנורא.

דניאל אמאי לא הוה עמהון. אמר בלביה,  
הא עבדו מיניה צלמא. ומלפא אמר,

והמלך אמר שמו כשם האלוה  
שלו, זהו שכתוב (דניאל ד) די שמה  
בלטשאצר כשם אלהי. וכתוב  
(דברים ז) פסילי אלהיהם תשרפון  
באש. ועל כן התפסה מהם. וכי  
אדם יברח מן המלכות? אלא  
מלאכים היו מכסים אותו.

מה ראו חנניה מישאל ועזריה  
שנתנו עצמם לאש? אלא בא  
תראה, יום אחד היה דוד יורד  
להניח גופו לפני הנהר, והיה  
אומר (תהלים פו) שמרה נפשי פי  
חסיד אני. אמרו לו: ואתה  
חסיד? אמר להם: ולא חסיד אני,  
שידי מלכלכות בשפיר ובשליה,  
ומטהר את הטהור, ומטמא את  
הטמא. ואני קם בשמחה בשלש  
משמרות, כמו שנאמר חצות  
לילה אקום להודות לך. ואני גם  
כמו סוס בהבל אחד.

ובחצות לילה אקום להתעסק  
בתורה, ובמשמרה שלישית אני  
מנגן עם המלאכים לקדוש ברוך  
הוא. זהו שכתוב (איוב לח) ברוך יחד  
כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים.  
מי הם? המלאכים הקדושים  
שאומרים שירה עמי בלילה. זהו  
שכתוב (תהלים מב) ובלילה שירה  
עמי תפלה לאל חיי.

אמרו הצפרדעים: אנחנו עשינו  
יותר מקך בשביל הקדוש ברוך  
הוא. אמר להם דוד: ומה אתם  
עשיתם יותר ממני? אמרו לו:  
שחיינו שורפות את גופנו באש  
בתנור במצרים. ובשעה שהיו  
כופתים את חנניה מישאל  
ועזריה, אמרו בלבם, נעשה כמו  
הצפרדעים.

שנינו, שלש משמרות הוא  
הלילה, ועל כל משמר ומשמר  
יושב הקדוש ברוך הוא ושואג  
בארי. בא וראה, שלש משמרות  
הם שתיים עשרה שעות, ונחלקות  
ארבע לכל משמר. ובכל משמר

שמייה כשם אלוה דיליה, הדא הוא דכתיב,  
(דניאל ד) די שמייה בלטשאצר כשם אלהי. וכתוב  
(דברים ז) פסילי אלהיהם תשרפון באש, ועל  
דא אתכפי מינייהו. וכי אדם יברח מן  
המלכות, אלא מלאכין הוו מכסין ליה.

מה ראו חנניה מישאל ועזריה דיהבו גרמייהו  
לנורא. אלא תא חזי, יומא חד הוה דוד  
נחית להניח גופו לפני הנהר. והוה אומר, (תהלים  
פו ב) שמרה נפשי פי חסיד אני. אמרו ליה,  
ואתה חסיד. אמר להו, ולא חסיד אני, שידי  
מלוכלכות בשפיר ובשליא, ומטהר את  
הטהור, ומטמא את הטמא. ואני קם בחדוה  
בשלשה משמרות, כמה דאת אמר (שם קיט סב)  
חצות לילה אקום להודות לך. ואנא נאים  
כסוסיא בהבל א'.

ובחצות לילה אקום להתעסק בתורה.  
ובמשמרה שלישית, אני מנגן עם  
המלאכים להקדוש ברוך הוא. הדא הוא  
דכתיב, (איוב לח ז) ברוך יחד פוכבי בקר ויריעו כל  
בני אלהים. מאן אינון, מלאכין קדישין  
דאמרן שירה עמי בלילה. הדא הוא דכתיב,  
(תהלים מב ה) ובלילה שירה עמי תפלה לאל חיי.  
אמרו הצפרדעים, אנחנו עבידנא יתיר מינך  
בדיל קודשא ברוך הוא, אמר לון דוד,  
ומה עבדתון אתון יתיר מיני. אמרו ליה,  
דהוינן מוקדין גופנא בנורא בתנורא במצרים.  
ובשעתא דהוו מכפתין חנניה מישאל ועזריה,  
אמרו בלביהו דנעביד בצפרדעים.

תנא, שלש משמרות הוי הלילה, ועל כל  
משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא  
ושואג בארי. תא חזי, שלש משמרות אינון  
תריסר שעותי, ואתפלגון ארבע לכל משמר.  
ובכל משמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג

יושב הקדוש ברוך הוא ושואג פארי, ואומר: אוי שהחרבתי את ביתי וכו'.

בא וראה, פדגמא שיש משמרות ברקיע, כף לש משמרות בארץ. ומי הם? משמרה שניה, פלבים צועקים. זהו שכתוב (משלי ל) לעלוקה שתי בנות הב. (ישעיה נ) והפלבים עזי נפש לא ידעו שבעה. ראשונה - חמור נוער. זהו שכתוב (דברים כב) לא תחרש בשור ובחמור יחדו.

ועל דא בלעם בזה החמור ובאשתו, היה מתנבא. הדא הוא דכתיב, (שם לד') ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, אבל באמות העולם קם. וכי מטנף מן הטנפת אתה מזכיר עם הטנור? אלא משה בטורה, ובלעם בטמאה. ועל זה היה עושה מעשה אישות עם האתון. כתוב (שם כב) פי יקרא קן צפור לפניך וגו'. בא וראה, קן - זה הוא הגוף. בדרך - שהולך בדרכים טובות. בכל עץ - זו התורה, כמו שנאמר (משלי א) עץ חיים היא למחזיקים בה. או על הארץ - אלו הם ישראל שנקראו ארץ, שמלמד אותם תורה. אפרחים - אלו הם נערים גדולים שיתעסקו בתורה. או ביצים - אלו הקטנים שילמד אותם אל"ף ביי"ת.

והאם רבצת - אין אם אלא תורה, זהו שכתוב (שם א) ואל תטש תורת אמך. אם תרצה שתקח הבנים, (דברים כב) שלח תשלח את האם, ואחר כך את הבנים תקח לך והארכת ימים.

דבר אחר כי יקרא, כמו שנאמר (ויקרא כו) ואם תלכו עמי קרי, והלכתי אף אני עמכם בקרי. ויספתי ליסרה אתכם שבע על חטאתיכם. מי היא שבע? זו השכינה.

פארי, ואומר אוי שהחרבתי את ביתי וכו'. תא חזי, פדוגמא דאית משמרות ברקיעא, כף אית משמרות בארעא. ומאן אינון. משמרה שניה, פלבים צועקים. הדא הוא דכתיב, (משלי ל טו) לעלוקה שתי בנות הב. (ישעיה נו יא) והפלבים עזי נפש לא ידעו שבעה. ראשונה, חמור נוער. הדא הוא דכתיב, (דברים כב ט) לא תחרש בשור ובחמור יחדו.

ועל דא בלעם בזה החמור ובאשתו, היה מתנבא. הדא הוא דכתיב, (שם לד') ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. אבל באמות העולם קם. וכי מטנף מן הטנפת, אתה מזכיר עם הטנור. אלא משה בטורה. ובלעם בטמאה. ועל זה היה עושה מעשה אישות עם האתון. כתוב (שם כב ו) פי יקרא קן צפור לפניך וגו', תא חזי, קן: דא הוא גופא. בדרך: דאזיל באורחין טבין. בכל עץ: דא תורה, כמה דאת אמר (משלי ג יח) עץ חיים היא למחזיקים בה. או על הארץ: אלין אינון ישראל, דאתקרון ארץ, דמלמד להון אורייתא. אפרוחים: אלין אינון נערים גדולים, דיתעסקון באורייתא. או ביצים: אלין זעירין, דיוליף לון אל"ף ביי"ת.

והאם רובצת, אין אם אלא תורה, הדא הוא דכתיב, (שם א ח) ואל תטוש תורת אמך. אם תרצה שתקח הבנים, שלח תשלח את האם, ואחר כך ואת הבנים תקח לך והארכת ימים.

דבר אחר כי יקרא, כמה דאת אמר (ויקרא כו כא) ואם תלכו עמי קרי, והלכתי אף אני עמכם בקרי. ויספתי ליסרה אתכם שבע על חטאתיכם. מאן איהי שבע, דא שכינתא.

בְּרֶדֶךְ - זו קְבוּרַת רַחֵל, שְׁהִיא עוֹמֶדֶת בְּפֶרֶשֶׁת דְּרָכִים. וַיִּבְשֹׁר לָהּ וַיִּנְחָם אוֹתָהּ, וְלֹא רוּצָה לְקַבֵּל תַּנְחוּמִים. זֶהוּ שְׁכֵנוֹב (ירמיה לו) מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם עַל בְּנֵיהָ. וּבִשְׂבִיל שְׁהִלְכוּ עִמּוֹ בְּקָרִי, הִגְלָה אוֹתָם, וּשְׂכִינָה גְלָתָה עִמָּהֶם.

בְּכָרְ עֵץ - זֶה יְרִיחוֹ. אוֹ עַל הָאָרֶץ - זוֹ יְרוּשָׁלַיִם. אֶפְרָחִים - אֵלוֹ הַפְּרוּכִים שְׁלֹמֶעֱלָה. אוֹ בִיּוֹצִים - אֵלוֹ הַפְּרוּכִים שְׁלֹמֶטָה. פָּנִים גְּדוֹלוֹת וּפָנִים קְטָנוֹת.

וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרָחִים אוֹ עַל הַבִּיּוֹצִים לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים שֶׁלָּח תִּשְׁלַח אֶת הָאֵם. זֶהוּ שְׁכֵנוֹב (ישעיה א) וּבִפְשָׁעֵיכֶם שִׁלְחָה אִמְכֶם. וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ לְמַעַן יִיטֵב לָךְ וְהָאֶרֶץ יָמִים, בִּשְׂבִיל שֶׁהָאֵם הוֹלֶכֶת וְנוֹדֶדֶת מְגוֹזְלָה וּמְקַנָּה. וְזֶה גֹרֵם לָךְ אֲרִיכוֹת אֶפְסִים, שֶׁשֶׁת הַיָּמִים שְׁלֹמֶעֱלָה, שִׁירְחֲמוּ עַל הָעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכֵנוֹב (שמות לד) ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן אָרָךְ אֶפְסִים וְרַב חֶסֶד וְאֱמֶת. וּמֵאֲרִיף הַרְגֹז מֵהַפָּנִים, שֶׁהִסְתַּלְקוּ בַּעֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׁכֵנוֹב (שם לא) וְרֵאִית אֶת אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ.

דוֹדֵי יָרֵד לְגַנּוֹ לַעֲרֵגוֹת הַבִּשְׁם לְרַעוֹת בְּגַנִּים וְלִלְקֹט שׁוֹשְׁנִים (שיר ג). בֹּא וְרֵא, כָּל הַשִּׁירִים קָדֵשׁ, וְשִׁיר הַשִּׁירִים קָדֵשׁ קָדָשִׁים. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִשְׁבַּחַת אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאוֹמֶרֶת דוֹדֵי. זֶהוּ שְׁכֵנוֹב (שם ה) דוֹדֵי צַח וְאָדוּם.

בֹּא וְרֵא, בְּשַׁעַת שְׁמִינֵי חֲצוֹת הַלַּיְלָה, מִתְעוֹרֶרֶת שְׁלֵהֶבֶת אַחַת וְנִכְנָסֶת תַּחַת פְּנֵי הַתֵּרְנַגּוֹל, וְקוֹרֵא. וּבְאוֹתָהּ הַשַּׁעַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יָרֵד אֵל גִּנּוֹ, שְׁהִיא גֵן הָעֵדֶן הָעֵלְיוֹן שֵׁשׁ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּבְאוֹתָהּ שַׁעַת מִתְעוֹרֶר הַתֵּרְנַגּוֹל שֶׁל מַעֲלָה, וְאוֹמֵר: קוֹמוּ כָּל אוֹתָם שֶׁשָּׁנָה בְּחוֹרֵיהֶם,

בְּרֶדֶךְ: דָּא קְבוּרַת רַחֵל, דְּאִיהִי קְיָימָא בְּפֶרֶשֶׁת דְּרָכִים, וַיִּבְשֹׁר לָהּ וַיִּנְחָם לָהּ וְלֹא צְבִיאת לְקַבֵּל תַּנְחוּמִין, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (ירמיה לא יד) מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם עַל בְּנֵיהָ. וּבִשְׂבִיל דְּאֶזְלוּ עִמּוֹ בְּקָרִי, גְּלָהּ לְהוֹן, וּשְׂכִינְתָא גְלָתָה עִמָּהוֹן.

בְּכָרְ עֵץ: דָּא יְרִיחוֹ. אוֹ עַל הָאָרֶץ: דָּא יְרוּשָׁלַיִם. אֶפְרוּחִים: אֵלִין פְּרוּכִים דְּלַעֲלֵא. אוֹ בִיּוֹצִים: אֵלִין פְּרוּכִים דְּלַתְתָּא. אֲנַפֵּי רַבְרָבִי, וְאֲנַפֵּי זוּטָרִי.

וְהָאֵם רוֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרוּחִים אוֹ עַל הַבִּיּוֹצִים לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים שֶׁלָּח תִּשְׁלַח אֶת הָאֵם. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה נא) וּבִפְשָׁעֵיכֶם שִׁלְחָה אִמְכֶם. וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ לְמַעַן יִיטֵב לָךְ וְהָאֶרֶץ יָמִים, בִּשְׂבִיל דְּאִימָא אֶזְלָא וּמְנַדְדָא מְגוֹזְלָה וּמְקִינָה. וְדָא גְרִים לָךְ אֲרִיכוֹ דְּאֲנַפִּין, שִׁית יוֹמִין דְּלַעֲלֵא, דִּירְחֲמוּ עַל עַלְמָא. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שמות לד ו) ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן אָרָךְ אֶפְסִים וְרַב חֶסֶד וְאֱמֶת. וְאֲרִיף רוּגְזָא מִן אֶפִּין דְּאֶסְתַּלְקוּ בְּחוּבֵיהוֹן דִּישְׂרָאֵל. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שם לג כג) וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ.

דוֹדֵי יָרֵד לְגַנּוֹ לַעֲרֵגוֹת הַבִּשְׁם לְרַעוֹת בְּגַנִּים וְלִלְקֹט שׁוֹשְׁנִים (שה"ש ו ב). תָּא חֲזִי, כָּל הַשִּׁירִים קָדֵשׁ, וְשִׁיר הַשִּׁירִים קָדֵשׁ קָדָשִׁים. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִשְׁבַּחַת לִיהּ לְקוֹדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְאוֹמֶרֶת דוֹדֵי. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שם ה) דוֹדֵי צַח וְאָדוּם.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעַתָּא דִּיהֵא פְּלָגוֹת לַיְלִיא. אִיתְעַר שְׁלַהוּבָא חָדָא, וַיַּעוֹל תַּחֲתוֹת גְּדַפֵּי דְתֵרְנַגּוּלָא, וְקָאֲרִי. וּבִהֵהוּא שַׁעַתָּא, קוֹדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יָרֵד אֵל גִּנּוֹ, דְּאִיהוּ גֵן עֵדֶן עֵילְאָה, דְּאִית לִיהּ לְקוֹדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וּבִהֵהוּא שַׁעַתָּא

הנה השעה היא לחבר האילת עם בעלה. אשריו כל אדם שיקום בחצות הלילה להתעסק בתורה, שהקדוש ברוך הוא וכל הצדיקים מקשיבים לקולו. זהו שפתוב היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני (שם ח).

ובשעה הזו, מי שמתעסק בתורה, מוריק עליו חוט אחד של חסד. ובשעה הזו הקדוש ברוך הוא ירד לגנו. למי ירד? לערגות הבשם. ומי הם ערוגות הבשם? זהו שפתוב (שמות ל) בשמים ראש. ומי הם? צדיקים. לרעות בגנים - בגן העדן שלמעלה וגן העדן שלמטה, שנקרא העולם הזה והעולם הבא. ללקט שושנים, מי הם השושנים? אלו הצדיקים שהתעסקו בתורה, ואותם שמרחשים תורה בשפתותיהם. זהו שכתוב שושנים, אל תקרי שושנים אלא שושנים, שאפלו בקבר רוחשות תורה.

אמר לו: וכי לאותם שמתעסקים בתורה הורג אותם קדם זמנם, והם צדיקים שלא חטאו? בא וראה, בשעה שירבעם היה תינוק, היה זכאי, ולא היה לו חטא. אמר הקדוש ברוך הוא למלאך המות: לך ותביא את ירבעם בן נבט.

באותה שעה אמרו מלאכי השרת, (תהלים ח) ה' אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ. מה שמך הוא אדיר בו, והוא צדיק - הנח לו, ועל זכותו יבוא לנו שפע. אמר להם הקדוש ברוך הוא: אם רצונכם שאעזב אותו, אני עוזב אותו.

באותה שעה אמרו מלאכי השרת, (תהלים ח) ה' אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ. מה דאיהו שמך איהו אדיר ביה, והוא צדיק, אנח ליה, ועל זכותא דיליה ייתי שפע לנא.

אמר להון קודשא בריך הוא, אי רענא דילכוון דאשבוק ליה, אנא שביק ליה.

אתער תרנגולא דלעילא, ואמר, קומו כל אינון דשינתא בחוריהון, הא שעתא איהי לאתחברא איילתא בבעלה. זכאה איהו כל בר נש דיקום בפלגות ליליא לאתעסקא באורייתא. דקודשא בריך הוא וכל צדיקיא אציתו לקליה. הדיא הוא דכתיב, (שם ח יג) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני.

ובהאי שעתא, מאן דאתעסק באורייתא, איתרק עליה חד חוטא דחסד. ובהאי שעתא, קודשא בריך הוא ירד לגנו. למי ירד, לערוגות הבשם. ומאן אינון ערוגות הבשם, הדיא הוא דכתיב, (שמות ל כג) בשמים ראש. ומאן אינון, צדיקים.

לרעות בגנים, בגן עדן דלעילא, וגן עדן דלתתא, דאיקרי העולם הזה, והעולם הבא. ללקוט שושנים, מאן אינון שושנים. אליון צדיקיא דאתעסקו באורייתא, ואינון דמרחשן אורייתא בשפוותיהו. הדיא הוא דכתיב, שושנים, אל תקרי שושנים, אלא שושנים, שאפילו בקבר רוחשות תורה.

אמר ליה, וכי לאינון דאתעסקון באורייתא קטיל לון קודם זמנם, ואינון צדיקים דלא חבו. תא חזי, ירבעם בשעתא דהיה ינוקא, היה זכאי, ולא היה חובה, אמר הקדוש ברוך הוא למלאך המות, זיל ואייתי ליירבעם בן נבט.

בהווא שעתא אמרו מלאכי השרת, (תהלים ח יב) ה' אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ. מה דאיהו שמך איהו אדיר ביה, והוא צדיק, אנח ליה, ועל זכותא דיליה ייתי שפע לנא.

אמר להון קודשא בריך הוא, אי רענא דילכוון דאשבוק ליה, אנא שביק ליה.

וְבָתֵּר בֶּן נֶפֶק לְתַרְבוֹת רָעָה, וְעֵבִיד תְּרִי עֲגָלִי  
 דְּדַהֲבָא, וְחֶטָּא וְהֶחֱטִיא אֶת יִשְׂרָאֵל. (דף  
 נט"ט א) אָמַר לְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָרִיפֵל  
 שְׁפַע דְּהוּה יְהִיב לְכוּן, אַתְּהַפֵּן לְכוּן בְּזוּהֵמָא,  
 לָא הָוה טַב לְכוּן דְּתִייתִי לִיּה הֶכָּא בְּשַׁעְתָּא  
 דְּהוּה זַפְּאִי, וְהוּה אוּלִיף לִיּה מִטְּרִוּן  
 אוּרִייתָא. בְּשַׁעְתָּא הַהִיא, פְּתַחוּ פְּלֵהוּ וְאָמְרוּ,  
 (תהלים קיט קלו) צְדִיק אֶתָּה ה' וְיֹשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ. וְעַל  
 דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִרְדַּ לְגַנּוּ לְלִקּוּט שׁוֹשְׁנִים.  
 פְּתַח יְנוּקָא וְאָמַר, (מיכה א ג) עָמִי מָה עָשִׂיתִי לָךְ  
 וּמָה הִלְאַתִּיךָ עֲנֵה בִּי. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא  
 בְּחֻבִּיבוּתָא דְּאִית לִיּה עִם יִשְׂרָאֵל, קָרָא לְהוֹן  
 עָמִי. מָה עָשִׂיתִי לָךְ, לָמָּה עָשִׂיתִי לָךְ. אֲלָא  
 דְּתִזְלוּן לְבַתִּי כְּנִסְיוֹת וּלְבַתִּי מְדַרְשׁוֹת,  
 וְתַסְהִידוּ בִּי דְּאָנָּא אֶחָד, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב,  
 (דברים ו ד) ה' אֶחָד. הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב עֲנֵה בִּי.

פְּתַח הַתִּינוּק וְאָמַר, (מיכה ו ה) עָמִי  
 מָה עָשִׂיתִי לָךְ וּמָה הִלְאַתִּיךָ עֲנֵה  
 בִּי. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּחֻבִּיבוּת  
 שְׂיֵשׁ לוֹ עִם יִשְׂרָאֵל, קָרָא לְהֶם:  
 עָמִי, מָה עָשִׂיתִי לָךְ? לָמָּה עָשִׂיתִי  
 לָךְ? אֲלָא שְׁתַּלְּכוּ לְבַתִּי כְּנִסְיוֹת  
 וּלְבַתִּי מְדַרְשׁוֹת, וְתַעֲיִדוּ בִּי שְׂאֲנִי  
 אֶחָד. זְהוּ שְׁפַתּוֹב (דברים ו ה) אֶחָד.  
 זְהוּ שְׁכַתּוֹב עֲנֵה בִּי.

תַּעֲיִדוּ שְׂאֲנִי אֶחָד, וּמִתְעַלָּה עַל  
 הַשָּׁם שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם תְּבוּת,  
 שֶׁהֵם בְּפִרְשֵׁת קְרִיאַת שְׁמַע מִן  
 וְאֶהְבֵּת עַד וְהִיָּה, וְתַעֲשׂוּ לִיחָד  
 שְׁמִי עֲלֵיכֶם. וְהוּא הַשָּׁם בְּדַגְמַת  
 הַשָּׁם שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם שְׁמוֹת.  
 וּבִשְׁם שֶׁל שְׁבַעִים וּשְׁתַּיִם תְּבוּת  
 יֵשׁ בְּפִרְשֵׁת קְרִיאַת שְׁמַע מִן וְהִיָּה  
 עַד וּשְׁמַתֶּם. וּבִשְׁם שֶׁל חֲמִשִּׁים  
 תְּבוּת מִן וּשְׁמַתֶּם עַד סוּף  
 הַפְּרָשָׁה, כְּחֻשְׁבוֹן שְׁעָרֵי בִּינָה.  
 וּבִשְׁם שֶׁל שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם מִן  
 וַיֹּאמֶר עַד סוּף הַפְּרָשָׁה.

וְאוֹתָן אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת עִם שְׁתַּיִם  
 עֲשֶׂרֶה תְּבוּת שְׂיֵשׁ בְּקְרִיאַת שְׁמַע,  
 (שני יחודים) עֲלִיוֹנִים, יַעֲשׂוּ כָּלֶם  
 מְאֵתִים וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה,  
 כְּחֻשְׁבוֹן מְאֵתִים אַרְבָּעִים  
 וּשְׁמוֹנֶה אֵיבָרִים. וְכָל אִישׁ  
 שְׂיִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע פְּרָאוּי, כָּל  
 תְּבָה וְתְבָה מִשְׁפִּיעָה בְּכָל אֵיבָר  
 וְאֵיבָר שְׁלוֹ. וְאִם הָאִישׁ לֹא יִקְרָא

וְבָתֵּר בֶּן נֶפֶק לְתַרְבוֹת רָעָה, וְעֵבִיד תְּרִי עֲגָלִי  
 דְּדַהֲבָא, וְחֶטָּא וְהֶחֱטִיא אֶת יִשְׂרָאֵל. (דף  
 נט"ט א) אָמַר לְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָרִיפֵל  
 שְׁפַע דְּהוּה יְהִיב לְכוּן, אַתְּהַפֵּן לְכוּן בְּזוּהֵמָא,  
 לָא הָוה טַב לְכוּן דְּתִייתִי לִיּה הֶכָּא בְּשַׁעְתָּא  
 דְּהוּה זַפְּאִי, וְהוּה אוּלִיף לִיּה מִטְּרִוּן  
 אוּרִייתָא. בְּשַׁעְתָּא הַהִיא, פְּתַחוּ פְּלֵהוּ וְאָמְרוּ,  
 (תהלים קיט קלו) צְדִיק אֶתָּה ה' וְיֹשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ. וְעַל  
 דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִרְדַּ לְגַנּוּ לְלִקּוּט שׁוֹשְׁנִים.  
 פְּתַח יְנוּקָא וְאָמַר, (מיכה א ג) עָמִי מָה עָשִׂיתִי לָךְ  
 וּמָה הִלְאַתִּיךָ עֲנֵה בִּי. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא  
 בְּחֻבִּיבוּתָא דְּאִית לִיּה עִם יִשְׂרָאֵל, קָרָא לְהוֹן  
 עָמִי. מָה עָשִׂיתִי לָךְ, לָמָּה עָשִׂיתִי לָךְ. אֲלָא  
 דְּתִזְלוּן לְבַתִּי כְּנִסְיוֹת וּלְבַתִּי מְדַרְשׁוֹת,  
 וְתַסְהִידוּ בִּי דְּאָנָּא אֶחָד, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב,  
 (דברים ו ד) ה' אֶחָד. הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב עֲנֵה בִּי.

תַּסְהִירוּ דְּאָנָּא חַד, וּמִתְעַלָּה עַל שְׁמָא דְּמ"ב  
 תִּיבִין, דְּאֵינוֹן בְּפִרְשֵׁת קְרִיאַת שְׁמַע,  
 מִן וְאֶהְבֵּת עַד וְהִיָּה. וְתַעֲבִידוּ לִיחָדָא שְׁמִי  
 עֲלֵיכֶם. וְאִיהוּ שְׁמָא פְּדוּגְמָא שְׁמָא דְּמ"ב  
 שְׁמַהֲן.

וּבְשְׁמָא דְּשְׁבַעִין וְתִרִין תִּיבִין, דְּאִית בְּפִרְשֵׁת  
 קְרִיַת שְׁמַע, מִן וְהִיָּה עַד וּשְׁמַתֶּם.  
 וּבְשְׁמָא דְּחֲמִשִּׁין תִּיבִין, מִן וּשְׁמַתֶּם עַד סוּף  
 פְּרָשָׁתָא, כְּחֻשְׁבוֹן שְׁעָרֵי בִּינָה. וּבְשְׁמָא  
 דְּשְׁבַעִין וְתִרִין, מִן וַיֹּאמֶר עַד סוּף הַפְּרָשָׁה.  
 וְאֵינוֹן אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹן, עִם תְּרִיסַר תִּיבִין דְּאִית  
 בְּקְרִיאַת שְׁמַע, (תִּרִין יחודין) עֵילְאִין,  
 יַתְעִבִידוּ כְּלֵהוּ מְאֵתָן וְאַרְבָּעִין וְתַמְנִיא,  
 כְּחֻשְׁבוֹן מְאֵתִים וּשְׁמוֹנֶה וְאַרְבָּעִים אֵבָרִים. וְכָל  
 אִישׁ דְּיִקְרִי קְרִיַת שְׁמַע כְּדָקָא יְאוּת, כָּל תִּיבָה  
 וְתִיבָה מִשְׁפִּיעָה בְּכָל אֵבָר וְאֵבָר דִּילִיָּה. וְאִי  
 אִישׁ לֹא יִקְרִי קְרִיַת שְׁמַע בִּימְמָא וּבְלִילָא,

קריאת שמע ביום ובלילה, כל איבר ואיבר שלו יתמלא מרוח רעה, ומכל דברים ומחלות רעות של העולם.

אמר התינוק: שלש תבות הן שחסרות מן מאתים ארבעים ושמונה התבות, ובמה נשלמות? אמר: אני שמעתי מאבא, עם ה' אלהיכם אמת.

פתח הסבא של התינוק ואמר: (קהלת ט) עיר קטנה ואנשים בה מעט וגו', ומצא בה ילד מספן וחכם וגו'. בא וראה, עיר קטנה - זו תבת נח. ואנשים בה מעט - אלו אשתו ובניו ונשי בניו, וחיות ועופות ובהמות. ובא אליך מלך גדול וסבב אותה - זה יצר הרע. ומצא בה איש מספן וחכם - זה נח. ומלט הוא את העיר העיר בחכמתו.

סתרי תורה:

### סתרי תורה

סעודות השבת, בכל אותם ההמונים העליונים. ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה'. היום לא תמצא אהו בשדה. שלש פעמים היום, כחשבון שלש סעודות, שנקראו ענג. ומהו ענג? זהו שפתוב (ישעיה נח) וקראת לשבת ענג. (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. ובחשבון שלש גליות שאמר משה כנגדן אהי"ה אהי"ה אהי"ה שלש פעמים.

אני אהיה עמכם בגלות הראשונה, זהו שאמרו, גלו למצרים - שכינה עמהם. ואני אהיה עמכם בגלות השנייה, זהו שאמרו, גלו לבבל - שכינה עמהם. ואני אהיה עמכם בגלות השלישית, זהו שאמרו, גלו ליון - שכינה עמהם. אהיה רביעי לא גלה להם, אלא (ישעיה ס) אני ה' בעתה אחישנה. זכו - אחישנה.

כל אבר ואבר דיליה יתמלי מן רוח רעה, ומכל מלין ומרעין בישין דעלמא.

אמר ינוקא, תלת תיבין אינון, דחסרין מן קרית שמע, מן רמ"ח תיבין, ובמה אשתלימו. אמר, אנה שמענא מאבא, עם ה' אלהיכם אמת.

פתח סבא דינוקא ואמר, (קהלת ט יד) עיר קטנה ואנשים בה מעט וגו', ומצא בה ילד מספן חכם וגו'. תא חזי, עיר קטנה, דא תיבת נח. ואנשים בה מעט, אלו אשתו ובניו ונשי בניו, וחיות ועופות ובהמות. ובא אליה מלך גדול וסבב אותה, זה יצר הרע. ומצא בה איש מספן וחכם, דא נח. ומלט הוא את העיר בחכמתו.

סעודתי דשבת בכל אינון אוכלוסין עילאין.

(שמות טז כה) ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום ליהוה. היום לא תמצא אהו בשדה. תלת זמנין היום, פחושבון תלת סעודתי, דאתקריאו ענג. ומהו ענג. הדא הוא דכתיב, (ישעיה נח יג) וקראת לשבת ענג. (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. ובחושבון תלת גליות, שאמר משה כנגדן אהי"ה אהי"ה אהי"ה שלש זמנין.

אנה אהיה עמכון בגלותא קדמאה, הדא הוא דאמרו, גלו למצרים שכינה עמהם. ואנה אהיה עמכון בגלותא תניינא, הדא הוא דאמרו, גלו לבבל שכינה עמהם. ואנה אהיה עמכון בגלותא תליתאה, הדא הוא דאמרו, גלו ליון שכינה עמהם. אהיה רביעאה לא גילה להון, אלא (ישעיה ס כב) אני ה' בעתה אחישנה. זכו אחישנה, לא זכו בעתה.



(אמר רבי פנחס, רצה הקדוש ברוך הוא לנסות את ישראל וכו').  
**הא חזי, אם ישיבו לא נשארו בגלות יום אחד  
 שלם. אמר ליה בחשאי, מהו יום אחד,  
 זהו שאמר (בראשית כט ז) הן עוד היום גדול לא  
 עת האסף המקנה וגו'. אם תבו בתיובתא,  
 יצאו לזמן היום שאמר הנביא. ואם לאו לא  
 עת האסף המקנה, השקו הצאן ולכו רעו.  
 בספרא דרב המנונא סבא, אם לא תבו  
 בתיובתא, לא יפקון עד דישתלים שמא  
 דקודשא בריך הוא יהו"ה.**

לא זכו - בעתה.  
**(אמר רבי פנחס, רצה הקדוש  
 ברוך הוא לנסות את ישראל  
 וכו').**  
 בא וראה, אם ישובו, לא נשארו  
 בגלות יום אחד שלם. אמר לו  
 בחשאי, מהו יום אחד? זהו  
 שאמר (בראשית כט ז) הן עוד היום  
 גדול לא עת האסף המקנה וגו'.  
 אם שבו בתשובה, יצאו לזמן  
 היום שאמר הנביא. ואם לא עת  
 האסף המקנה, השקו הצאן ולכו  
 רעו. בספרו של רב המנונא סבא,  
 אם לא שבו בתשובה, לא יצאו  
 עד שישתלם שמו של הקדוש  
 ברוך הוא יהו"ה.

**דבר אחר, ישראל נמשלו ליונה, והכנפים  
 למצות, כמו בשעה שהיונה יש לה  
 כנפים, והכנפים שלימים, לא יש עוף בעולם  
 שיקחה. כן ישראל, בשעה שהם שלמים  
 במצות, לא יש בכל העולם מי שיוכל להם.  
 כמו שהיא כתוב בפרשת בלעם (במדבר כג ח) מה  
 אקב לא קבה אל ומה אזעם לא זעם ה'. ואחר  
 כן זנו אחרי אלהיהם, ויחר אף ה' בהם.  
 ועל דא (במדבר טו לט) ולא תתורו אחרי לבבכם  
 ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם.  
 ומהו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. זהו  
 (ו ה) רק רע כל היום, וזהו רע רע יאמר  
 וגו'.**

דבר אחר, ישראל נמשלו ליונה,  
 והכנפים למצוות. כמו בשעה  
 שהיונה יש לה כנפים והכנפים  
 שלימים, לא יש עוף בעולם  
 שיקחה - כן ישראל, בשעה שהם  
 שלמים במצוות, לא יש בכל  
 העולם מי שיוכל להם. כמו  
 שהיא כתוב בפרשת בלעם (במדבר  
 כג ח) מה אקב לא קבה אל ומה  
 אזעם לא זעם ה'. ואחר כן זנו  
 אחרי אלהיהם, ויחר אף ה' בהם.  
 ועל זה (במדבר טו) ולא תתורו אחרי  
 לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם  
 זנים אחריהם. ומהו אחרי  
 לבבכם ואחרי עיניכם? זהו  
 (בראשית ו) רק רע כל היום, וזהו  
 (משלי ב) רע רע יאמר וגו'.

**ועל דא (שמות לג כג) וראית את אהורי. הדא הוא  
 דכתיב, (איכה ב ג) השיב אהור ימינו. וכתיב  
 (דברים לב כ) אסתירה פני מהם אראה מה אחרייתם  
 וגו'. ועל דא בשעה שישאל היו בלב שלם  
 לפני ה', מה היתה. (דברים ה ד) פנים בפנים דבר  
 ה'. (ואם לאו, בספרא דאחוריים). וזהו העריות. הדא  
 הוא דכתיב, (ויקרא יח ז) ערות אביך וערות אמך  
 לא תגלה.**

ועל זה (שמות לג) וראית את אחרי.  
 זהו שכתוב (איכה ב) השיב אהור  
 ימינו. וכתוב (דברים לב) אסתירה  
 פני מהם אראה מה אחרייתם וגו'.  
 ועל זה בשעה שישאל היו בלב  
 שלם לפני ה', מה היתה? (דברים ה)  
 פנים בפנים דבר ה'. (ואם לא - בצד  
 האחוריים) וזה העריות. זהו שכתוב  
 (ויקרא יח) ערות אביך וערות אמך  
 לא תגלה.

**ויש אהור מן קדושה. הדא הוא דכתיב, (הושע  
 יא י) אחר"י ה' ילכו פאריה ישאג. ואתקרי**

ויש אהור מן קדושה. זהו שכתוב

(הושע יא) אַחַר־י ה' יִלְכוּ כְּאַרְיֵה  
 יִשְׂאָג. וְנִקְרָא פָּנִים כְּלָפֵי מִטָּה,  
 וְאַחֹר כְּלָפֵי מַעְלָה. וְנִקְרָא חֵל  
 כְּלָפֵי מַעְלָה, וְקֹדֶשׁ כְּלָפֵי מִטָּה.  
 וְזֶה בִקְשׁ מִשֶּׁה לִידַע, זֶה שְׁהִיָּה  
 פָּנִים לְגַבֵּי מַעְלָה, וְאָמַר לוֹ, (שְׁמוֹת  
 לג) כִּי לֹא יֵרָאֵי הָאָדָם וְחֵי. וְאַחַר  
 כִּף בִקְשׁ שְׁיִתֵּן נִשְׁמָה לְיִשְׂרָאֵל מִן  
 הַפָּנִים שֶׁהֵם לְמִטָּה, וְנִקְרָאוּ  
 אַחֲזֹרִים לְגַבֵּי מַעְלָה. וְאָמַר לוֹ  
 וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי. אַתָּה תִרְאֶה וְהֵם  
 לֹא יֵרָאוּ. הָרִי תִבִּין שְׁהִיָּה לְגַבֵּי  
 אַחֹר, וְלְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל פָּנִים. וְעַל  
 זֶה אָמַר לֹא יֵרָאוּ, וְלֹא אָמַר לֹא  
 תִרְאֶה.

בֹּא וְרֵאָה, בְּחֻטָּא אָדָם הִרְאִישׁוֹן  
 אֲבָדוֹ הַפָּנִים הָעֲלִיּוֹנִים, וּבְחֻטָּא  
 הָעֲגָל הַפָּנִים הַתַּחְתּוֹנִים,  
 שְׁנִקְרָאִים אַחֹר כְּלָפֵי מַעְלָה.  
 וּבְכָל גְלוֹת וּגְלוֹת אֲבָדוֹ. וְהוּא  
 סוֹד גְּדוּל, וְכָל זֶה נִרְמַז בְּשֵׁם  
 יְהו"ה. י' - פָּנִים עֲלִיּוֹנִים. ה' -  
 אַחֹר לְגַבֵּי י', וּפְנִים לְגַבֵּי ו'. ו'  
 אַחֹר לְגַבֵּי ה' הָעֲלִיּוֹנָה, וּפְנִים  
 לְגַבֵּי ה' הַתַּחְתּוֹנָה. ה' אַחֹר לְגַבֵּי  
 ו', וּפְנִים לְגַבֵּי הַסּוֹד שְׁלֹמֹמֶטָה.  
 וּבְהוֹ יְהו"ה, שְׁנִקְרָא אַחֹר לְגַבֵּי  
 יְהו"ה שְׁלֹמֹמֶטָה, וְזֶה הַמְּבַדִּיל  
 בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים.  
 יְהו"ה שְׁלֹמֹמֶטָה - אָדָם הָעֲלִיּוֹן.  
 יְהו"ה שְׁלֹמֹמֶטָה - אָדָם שְׁנִי. וְיֵשׁ  
 אָדָם שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי, שְׁנִקְרָא אַחֹר  
 לְגַבֵּי הַשֵּׁם הַשְּׁנִי, וְהַשֵּׁם הַשְּׁנִי  
 הוּא פָּנִים לְגַבֵּי זֶה. וְזֶה הַמְּבַדִּיל  
 בֵּין קֹדֶשׁ לְחֵל. וְהֵם שְׁלֹשׁ  
 בְּחֻשְׁבוֹן אֱהִיָּה אֱהִיָּה אֱהִיָּה  
 שְׁלֹשׁ פְּעָמִים.

דְּבַר אַחַר, (שְׁמוֹת טו) וַיֹּאמֶר ה'  
 אֲכַלְהוּ הַיּוֹם כִּי שִׁבַּת הַיּוֹם לַה'  
 הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֶהוּ בְּשֻׁדָּה. הַפְּסוּקָה  
 הַזֶּה פִּרְשֶׁהוּ הַחֲבָרִים, תַּחַת  
 כְּפִתוֹר הָעֲלִיּוֹן, הַכְּפִתוֹר שְׁמִמָּנָה  
 בְּכ"ב הָאוֹתִיּוֹת. בְּטַבְעַת

פָּנִים לְגַבֵּי מִטָּה, וְאַחֹר לְגַבֵּי מַעְלָה. וְאַתְקַרֵּי  
 חוֹל לְגַבֵּי מַעְלָה, וְקוֹדֶשׁ לְגַבֵּי מִטָּה.

וְזֶה בִקְשׁ מִשֶּׁה לִידַע, זֶה שְׁהִיָּה פָּנִים לְגַבֵּי  
 מַעְלָה. וְאָמַר לִיה, (שְׁמוֹת לג כ) כִּי לֹא יֵרָאֵי  
 הָאָדָם וְחֵי. וְאַחַר כִּף בִקְשׁ שְׁיִתֵּן נִשְׁמָה  
 לְיִשְׂרָאֵל מִן הַפָּנִים שֶׁהֵם לְמִטָּה, וְנִקְרָאוּ  
 אַחֲזֹרִים לְגַבֵּי מַעְלָה. וְאָמַר לִיה, (שֵׁם כג) וְרֵאִיתָ  
 אֶת אַחֲזֹרֵי. אַתָּה תִרְאֶה וְהֵם לֹא יֵרָאוּ. הָרִי  
 תִבִּין שְׁהִיָּה לְגַבֵּי אַחֹר, וְלְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל פָּנִים.  
 וְעַל זֶה אָמַר לֹא יֵרָאוּ, וְלֹא אָמַר לֹא תִרְאֶה.  
 הֵא חֲזִי, בְּחֻבָּא דְאָדָם קֹדְמָאָה, אֲבָדוֹ הַפָּנִים  
 עֵילְאִין. וּבְחֻבָּא דְעֲגָל, פָּנִים תַּתְאִין,  
 דְאַתְקַרֵּי אַחֹר לְגַבֵּי עֵילְא. וּבְכָל גְלוֹת וּגְלוֹת  
 אֲבָדוֹ. וְאִיהוּ רְזָא רְבֻכָּא, וְכָל דָּא נִרְמַז בְּשֵׁם  
 יְהו"ה. י', פָּנִים עֵילְאִין. ה', אַחֹר לְגַבֵּי י',  
 וּפְנִים לְגַבֵּי ו'. ו', אַחֹר לְגַבֵּי ה' עֵילְאָה,  
 וּפְנִים לְגַבֵּי ה' תַּתְאָה. ה', אַחֹר לְגַבֵּי ו',  
 וּפְנִים לְגַבֵּי רְזָא דְלַתְתָּא.

וּמֵאֵי אִיהוּ יְהו"ה, דְאַתְקַרֵּי אַחֹר לְגַבֵּי יְהו"ה  
 דְלְעֵילְא, וְדָא הַמְּבַדִּיל (דף נט ע"ב) בֵּין  
 הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים. יְהו"ה דְלְעֵילְא,  
 אָדָם עֵילְאָה. יְהו"ה דְלַתְתָּא, אָדָם תַּנְיִנָּא.  
 וְאִית אָדָם דְאִיהוּ תְלִיתָאָה, דְאַקְרִי אַחֹר, לְגַבֵּי  
 שְׁמָא תַנְיִנָּא. וְשְׁמָא תַנְיִנָּא אִיהוּ פָּנִים לְגַבֵּי  
 דָּא. וְדָא הוּא הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל. וְאִינוֹן  
 תְּלַת, בְּחוֹשְׁבוֹן אֱהִיָּה אֱהִיָּה אֱהִיָּה תְּלַת  
 זְמַנִּין.

דְּבַר אַחַר וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲכַלְהוּ הַיּוֹם כִּי שִׁבַּת  
 הַיּוֹם לַה' הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֶהוּ בְּשֻׁדָּה.  
 הַאי קָרָא אוֹקְמוּיָה חֲבָרִיא, תַּחֲזוֹת כְּפִתוֹר  
 עֵילְאָה, כְּפִתוֹר דִּי מְמַנָּא בְּעֵשְׂרִין וּתְרִין אַתְוּוֹן.  
 בְּעֵיזְקָא דְלְעֵילְא, לְקַטִּין תְּרִין סְטְרִין, חַד

עִזְקָא. וְהָיָא עִזְקָא אִיהוּ בְּרִיבּוּעָא לְאַרְבַּע  
סְטָרֵי עֲלָמָא.

אַחֲרֵינָן הָאֵי עִזְקָא מֵהָאֵי סְטָרָא וּמֵהָאֵי סְטָרָא,  
דָּא לְיַמִּינָא, וְדָא לְשְׂמָאלָא. הָהוּא  
דְיַמִּינָא סְלָקָא בְּרִישָׁא, וְכַד אִיהוּ זְקָפָא, נָטִיל  
עַמִּיָּה שְׂתֵּי מָאָה אֶלְף גּוּבְרִין גּוּבְרִין, אַחֲרֵינָן  
סְיִפִּין עַל יַרְכִּין. הֵדָּא הוּא דְכֹתִיב, (שְׁמוֹת יב לו')  
כָּשָׁשׁ מֵאוֹת אֶלְף רַגְלֵי הַגְּבָרִים לְבַד מֶטֶף.  
וְהָהוּא דְשְׂמָאלָא סְלָקָא לְבַתֵּר בֵּין, וְכַד אִיהוּ  
זְקָפָא, נָטִיל עַמִּיָּה שְׂתֵּי מָאָה אֶלְף מְאָרִי  
דְגַדְפִּין, אַנְפִּין דְרַחְמֵי. וּמִתְחַלְפִּין דְיַמִּינָא  
בְּשְׂמָאלָא, וְדְשְׂמָאלָא בְיַמִּינָא.

זְקָפָאן לְעִילָא, עַד דְמֵאטוּ לְחַד כְּהֵנָּא, דְגַלִּי  
מִיּוֹמָא דְאַתְבָּרֵי עֲלָמָא. כַּד מָטוּ תַמְזָן,  
נִפְיָק הָהוּא כְּהֵנָּא רַבָּא, וְקָא מְבַרְךְ לְהָהוּא  
כְּפַתּוּר. כִּיּוֹן דְקָא מְתַבְּרָא מִתַּמְזָן, מַגּוּ עֵתִיקָא  
סָבָא דְסָבִין סִיבְתָא דְכָל סִיבְתִין, נִפְיָק טַלָּא  
דְבְדוּלְחָא, וְנִגִּיד לְהָהוּא רֵאשׁ דְכְּהֵנָּא, וְאִיהוּ  
אִמְלִי לְהָאֵי כְּפַתּוּר, כִּיּוֹן דְאַתְמַלְיָא, אַתְמַלְיָא  
בְּשִׂית סְטָרִין, לְשִׂית יוֹמִין דְשַׁבְּתָא.

כַּד נַחֲתֵי מִסְטָרָא דְשְׂמָאלָא, וְאַקְרִישׁ לְהָהוּא  
בְּדוּלְחָא, וְאַתְעֵבִיד כְּגוּוֹנָא דְבְדוּלְחָא  
דְאַבְן טָבָא. וְכִלְהוּ אוּכְלוּסִין אַתְזִנּוּ מִנְיָה בְּכָל  
יוֹמָא, וּמִנְהוֹן בְּלִילִיא. אֵינּוּן דְיַמְמָא אַכְלִי  
בְּגוּוֹנָא חַד, וְאֵינּוּן דְלִילִיא אַכְלִי בְּגוּוֹנָא  
אַחְרָא. אֵינּוּן דְלִילִיא אַקְרוּן מִתְבָּרֵי טוּרִין  
וְטַנְרִין, אֵלִין לְקָטִין מִפְּלַגּוֹת דְלִילִיא עַד  
דִּיתְתַקְףָּ שְׂמֵשׂא, כִּיּוֹן דְאַתָּא שְׂמֵשׂא לָא לְקָטֵי.  
אֵינּוּן דְיַמְמָא, אַקְרוּן יְלִידֵי בֵּיתָא, טְמִירֵי  
הֵיכְלָא. לָא לְקָטֵי אֵלָא בְּצַפְרָא. כִּיּוֹן דְאַתִּי  
צַפְרָא, לְקָטֵי כָּל חַד וְחַד כְּדָקָא חֲזִי לִיהָ.  
אַחְרַנִּין אִית דְלְקָטֵי לְעֵידָן רַמְשָׁא, וְכָל חַד  
וְחַד כְּדָקָא חֲזִי לִיהָ.

שְׁלַמְעֵלָה לּוֹקְטִים שְׁנֵי צְדָדִים,  
אַחַת טַבְעַת. וְאוֹתָהּ הַטַּבְעַת הִיא  
בְּרַבּוּעַ לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם.  
אוֹחוּיִם הַטַּבְעַת הַזֶּה מֵהַצֵּד הַזֶּה  
וּמֵהַצֵּד הַזֶּה, זֶה לְיַמִּין וְזֶה  
לְשְׂמָאל. אוֹתוֹ שֶׁל הַיַּמִּין עוֹלָה  
בְּרֵאשׁ, וּכְשֶׁהוּא זוֹקֵף, נוֹטֵל עִמּוֹ  
שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלְף גְּבָרִים גְּבוּרִים,  
אַחוּזֵי תְּרַבּוֹת עַל הַיַּרְכִּים. זֶהוּ  
שְׁכַתּוֹב (שְׁמוֹת יב) כָּשָׁשׁ מֵאוֹת אֶלְף  
רַגְלֵי הַגְּבָרִים לְבַד מֶטֶף. וְאוֹתוֹ  
שֶׁל הַשְּׂמָאל עוֹלָה אַחַר כֶּף,  
וּכְשֶׁהוּא זוֹקֵף, נוֹטֵל עִמּוֹ שֵׁשׁ  
מֵאוֹת אֶלְף בְּעֲלֵי כְּנָפַיִם, פְּנֵי  
הַרְחָמִים. וּמִתְחַלְפִים שֶׁל הַיַּמִּין  
בְּשְׂמָאל, וְשֶׁל הַשְּׂמָאל בְּיַמִּין.  
זוֹקְפִים לְמַעְלָה, עַד שְׁמַגִּיעִים  
לְכַהֵן אֶחָד, שְׂגִלָּה מִיּוֹם שְׁנַבְרָא  
הָעוֹלָם. כָּשָׁמַגִּיעִים לְשָׁם, יוֹצֵא  
אוֹתוֹ הַכַּהֵן הַגָּדוֹל וּמְבַרְךְ אֶת  
הַכְּפַתּוּר הַהוּא. כִּיּוֹן שְׁמַתְבָּרְךְ  
מִשָּׁם מִתּוֹךְ הָעֵתִיק הַסָּבָא שֶׁל  
הַסָּבִים, סַבַּת כָּל הַסַּבּוֹת, יוֹצֵא  
טַל שֶׁל בְּדִלְחָ, וּמִשְׁפִּיעַ לְרֵאשׁ  
הַהוּא שֶׁל הַכַּהֵן, וְהוּא מְמַלָּא אֶת  
הַכְּפַתּוּר הַזֶּה. כִּיּוֹן שְׁמַתְמַלָּא,  
מִתְמַלָּא בְּשֵׁשׁ צְדָדִים, לְשֵׁשׁ  
יְמֵי הַשַּׁבָּת.

כְּשִׁירָד מֵצַד הַשְּׂמָאל וְהַקְרִישׁ  
אוֹתוֹ הַבְּדִלְחָ, נַעֲשֶׂה כְּמוֹ הַבְּדִלְחָ  
שֶׁל אֶבֶן טוֹבָה, וְכָל הַהִמּוֹנִים  
נִדְוָנוּ מִמֶּנּוּ בְּכָל יוֹם, וּמֵהֶם  
בְּלִילָה. אוֹתָם שֶׁל הַיּוֹם אוּכְלִים  
בְּגוּוֹן אֶחָד, וְאוֹתָם שֶׁל הַלַּיְלָה  
אוּכְלִים בְּגוּוֹן אַחֵר. אוֹתָם שֶׁל  
הַלַּיְלָה נִקְרָאִים מְשַׁבְּרֵי הָרִים  
וּסְלַעִים. אֵלֶּי לּוֹקְטִים מִחֲצוֹת  
הַלַּיְלָה עַד שְׁמַתְחִזֵּק הַשְּׂמֵשׁ. כִּיּוֹן  
שָׁבָא הַשְּׂמֵשׁ, אֵין לּוֹקְטִים. אוֹתָם  
שֶׁל הַיּוֹם נִקְרָאִים יְלִידֵי הַבַּיִת,  
שְׁמוּרֵי הַהֵיכָל. אֵין לּוֹקְטִים אֵלָּא  
בְּבִקְרָא. כִּיּוֹן שָׁבָא הַבִּקְרָא, לּוֹקְטִים  
כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ. אַחֲרַיִם  
יֵשׁ שְׁלוֹקְטִים לְעַת עָרְב, וְכָל אֶחָד  
וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ.

אוֹתָם שֶׁל הַלֵּילָה כְּתוּב עֲלֵיהֶם  
(שמות טו) וּבִבְקָר הֵימָּה שִׁכְבַת הַטֵּל.  
אֵלוּ הֵם הַמְזִילִים הַטֵּל שֶׁל הַמֶּן  
לַתְּחֻנָּנִים, מִהַחֲלֹק שֶׁלָּהֶם. לִמֶן  
הַזֶּה לֹא הָיָה גִּוּן, וְלֹא נִקְרָשׁ.  
אוֹתָם שֶׁל הַבְּקָר כְּתוּב עֲלֵיהֶם  
(קהלת יא) בְּבִקְר זָרַע אֶת זָרְעֶךָ.  
אֵלוּ הָיוּ מְזִילִים טֵל שֶׁל הַמֶּן  
לַתְּחֻנָּנִים, וְנוֹתְנִים גִּוּן לְאוֹתוֹ  
הַמֶּן וּמִתִּיקוֹת וּדְבָשׁ.

אוֹתָם שֶׁל הָעֶרֶב כְּתוּב עֲלֵיהֶם  
(שמות טז) עֶרֶב וַיִּדְעָתֶם. וְאוֹתָם שֶׁל  
הַלֵּילָה הָיוּ מְזִילִים בְּפַעַם אַחַת  
מִהֶצֶד שֶׁל אֵלוּ. מִי שֶׁהִשְׁאִיר  
מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר, כְּתוּב (שם) וַיָּרֶם  
תּוֹלְעִים וַיִּבְאֵשׁ.

שְׁרֵשֶׁה צְדָדִים חֲקוּקִים כָּאֵן, כְּנֹגֵד  
שֶׁלֶשׁ הַיּוֹ"ם הַיּוֹ"ם הַיּוֹ"ם. שֶׁלֶשׁ  
הַהֵי"ן ה' ה' ה', וְלִכְל הַהֵי"ן  
שֶׁלֶשׁ שֶׁלֶשׁ אוֹתִיּוֹת, וְנִעְשׂוּ שְׁתֵּים  
עֶשְׂרֵה, כְּחֻשְׁבוֹן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה  
שְׁעוֹת הַיּוֹם, וְכֻלָּם אֶחָד, וְכֻלָּם  
יּוֹם. שֶׁלֶשׁ שְׁבֻתוֹת הֵן, כְּלֵן יּוֹם  
אֶחָד: הַשְּׁבֻת שֶׁל הַלֵּילָה, הַשְּׁבֻת  
שֶׁל הַיּוֹם, וְהַשְּׁבֻת שֶׁל הָעֶרֶב.  
כְּנֹגֵדן שֶׁלֶשׁ סְעוּדוֹת: סְעוּדַת  
הַלֵּילָה, סְעוּדַת הַיּוֹם, וְסְעוּדַת  
הָעֶרֶב.

סְעוּדַת הַלֵּילָה, בְּטָרֵם הַתְּקַדֵּשׁ  
הַיּוֹם, מִתְּתַקְנִים הָאוֹכְלוֹסִים כָּלֶם  
שֶׁלֶשֶׁה קְשָׁרִים, נִכְנָסִים לְתוֹךְ  
נְהָרוֹת אֶפְרָסִמוֹן, רוֹחֲצִים בְּאוֹצֵר  
שֶׁל שׁוֹשְׁנִים חֲקוּקוֹת, מַעְבְּרִים  
בְּנֵהר דִּינּוּר, וְעוֹלִים מִשָּׁם  
בְּקִימָה. כִּיּוֹן שְׁעוֹלִים לְצַד הַלְּבָן,  
רוֹחֲצוֹת אוֹתָן הַשׁוֹשְׁנִים, מִעִידוֹת  
עֲדוֹת שֶׁל שְׁבֻת בְּרֵאשִׁית. כָּל אֵלוּ  
שֶׁל הַלֵּילָה קְדוּשִׁים. לְצַד אֶחָד,  
לְשֵׁשׁ לְשֵׁשׁ צְדָדִים.

כְּשֶׁצָּרִיךְ לְהַתְּקַדֵּשׁ הַיּוֹם, קוֹל  
שׁוֹפָר נִמְשָׁךְ מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה,  
וְאוֹתוֹ הַקּוֹל, הַחֲלֹק שֶׁל עַם  
יִשְׂרָאֵל הוּא, מִשׁוּם שְׁאֵין קְדוּשָׁה,  
רַק כְּשֶׁנִּשְׁמַע אוֹתוֹ הַקּוֹל, וְאֵז  
יְדוּעַ שֶׁהַתְּקַדֵּשׁ הַיּוֹם.

אֵינּוֹן דְּלִילָיָא, עֲלֵייהוּ כְּתִיב (שם טז יג) וּבִבְקָר  
הֵימָּה שִׁכְבַת הַטֵּל. אֵלֶיךָ אֵינּוֹן נְזִילֵי טֵלָא  
דְּמָנָא לְתַתָּאי, מְחוּלְקָא דִּילְהוֹן. הַאי מָנָא לֹא  
הָוָה לֵיה גִּוּוֹן, וְלֹא אֲגִלִּיד. אֵינּוֹן דְּצַפְרָא,  
עֲלֵייהוּ כְּתִיב (קהלת יא ו) בְּבִקְר זָרַע אֶת זָרְעֶךָ.  
אֵלֶיךָ הָוּוּ נְזִילֵי טֵלָא דְּמָנָא לְתַתָּאי, וַיְהִי גִוּוֹן  
לְהָוָה מָנָא, וּמִתְקָא וְדוּבְשָׂא.

אֵינּוֹן דְּרַמְשָׂא, עֲלֵייהוּ כְּתִיב (שמות טז ו) עֶרֶב  
וַיִּדְעָתֶם. וְאֵינּוֹן דְּלִילָיָא, הָוּוּ נְזִילֵי  
בְּזִמְנָא חָדָא מְסֻטְרָא דְּאֵלֶיךָ. מָאן דְּאִשְׁאֵר מְנִיָּה  
עַד צַפְרָא, כְּתִיב, (שם ז) וַיָּרֶם תּוֹלְעִים וַיִּבְאֵשׁ.  
תִּלְתָּ סְטָרִין גְּלִיפִין הָכָא, לְקַבִּיל תִּלְתָּ, הַיּוֹ"ם  
הַיּוֹ"ם הַיּוֹ"ם. תִּלְתָּ הַהֵי"ן, ה' ה' ה',  
וְלִכְלָהוּ הַהֵי"ן, תִּלְתָּ תִּלְתָּ אַתְּוּוֹן, וְאַתְּעִבִידוּ  
תְּרִין עֶשֶׂר, כְּחוּשְׁבּוֹן תְּרִי עֶשֶׂר שְׁעֵתֵי דִימָמָא,  
וְכֻלְהוּ חַד, וְכֻלְהוּ יּוֹם. תִּלְתָּ שְׁבֻתֵי אֵינּוֹן,  
כְּלָהוֹן יּוֹמָא חַד, שְׁבֻתָא דְּלִילָיָא, שְׁבֻתָא  
דִימָמָא, שְׁבֻתָא דְּרַמְשָׂא. לְקַבִּלְהוֹן תִּלְתָּ  
סְעוּדַתִּי, סְעוּדַתָא דְּלִילָיָא, סְעוּדַתָא דִימָמָא,  
סְעוּדַתָא דְּרַמְשָׂא.

סְעוּדַתָא דְּלִילָיָא, עַד לֹא אַתְּקַדֵּשׁ יּוֹמָא,  
מִתְּתַקְנֵי אוֹכְלוֹסִין כְּלָהוּ תִּלְתָּ  
קְשִׁירִין, עֲאֵלֶיךָ גּוֹ נְהָרֵי דְּאֶפְרָסִמוֹנָא, אַתְּסַחֲיִין  
בְּתַסִּירוֹ דְּוּרְדֵי גְּלִיפִין, מִתְּעַבְּרִין גּוֹ נְהָר דִּינּוּר,  
וְסֻלְקִין מִתְּמִין בְּקוּמֵי. כִּיּוֹן דְּסֻלְקִין לְסֻטְר  
חַוּוּרָא, אַתְּסַחֲיִין אֵינּוֹן וּוְרִדִין. סְהָדוּ סְהָדִין  
דְּשְׁבֻת בְּרֵאשִׁית. כְּלָהוֹן דְּלִילָיָא קְדִישִׁין.  
לְסֻטְר חַד לְשִׁית שִׁית סְטָרִין.

כִּד בְּעָא יּוֹמָא לְאַתְּקַדֵּשׁ, קֵל שׁוֹפְרָא אַתְּנַגִּיד  
מִלְּעִילָא לְתַתָּא, וְהָוָה קֵלָא חוּלְקָא דְּעַמָּא  
דִּישְׂרָאֵל אִיהוּ. בְּגִין דְּלִית קְדוּשָׂא בְּרַד  
אַשְׁתַּמַּע הָוָה קֵלָא. וּכְדִין יְדִיעַ דְּאַתְּקַדֵּשׁ  
יּוֹמָא.

סַנְדְּרָפוֹן נִזְרָא פְּרִישָׁא, אֲתַעְטָרָא בְּעֵטְרוֹי  
גְּלִיפִין, רְשִׁימָאן בְּאַתְוּוֹן דְּאֶקְרִי  
גְּלַגּוּלָא דְּחַד וְתַרְיִן וְתַלְתָּ אַרְבַּע וְחַמֵּשׁ וְשִׁית,  
וְאִינוּן אַתְוּוֹן אִי"ק בְּכ"ר גַּל"ש דַּמ"ת הַנ"ךְ  
גַּל"ש דַּמ"ת הַנ"ךְ וְכו'.

וְאִזְ בּוּא"ל, גְּדוּל הַרּוּפָאִים  
שְׁנַקְרָא רְפָאֵל, (במדבר יב) אַל נָא  
רְפָא נָא, הַבְּקִשָּׁה שְׁאֲמַר הַנְּאֻמָּן  
שֶׁל אֲדוֹנִי, וּבְמִקּוּם הַזֶּה רְפָא אֶת  
מַרְיָם. נ"א נ"א הוּא בּוּא"ל,  
בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת שֶׁל אֶל"ף  
דְּל"ת נוּ"ן יו"ד. בִּי"ת וְאִוּוּ אֶל"ף  
לְמ"ד, זֶהוּ בּוּא"ל. גְּדוּל  
הַרּוּפָאִים הַזֶּה מְרַפָּא אֶת כָּל  
הָאוּכְלוּסִים, וּמַעֲבִיר מֵהֶם אֶת זֵיו  
הַחֹשֶׁף, שְׁשָׂאָר הַיָּמִים הֵיוּ  
מְקַרְבִּים לָהֶם.

בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה מִתְעוֹרְרוֹת שְׁתֵּי  
רוּחוֹת עֲלִיּוֹנוֹת, אַחַת מִצַּד הָאֵזֶר,  
וְאַחַת מִצַּד הַחֹשֶׁף, וְהֵם מִיכָא"ל  
גְּבַרְיָא"ל, מְחַקְקִים לְשֵׁשִׁים רַבּוּא  
אוּכְלוּסִים, שְׁשׁוּלְטִים בְּאוֹתוֹ  
הַלְּיָלָה, וְנוֹעְדִים אֶחָד לִימִין  
לְאֶחָד לְשִׁמְאֵל, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד  
שְׁלַחְנוֹת מִתְקַנִּים, אַחַר שְׁנַרְיָאִים  
כָּל הַשְּׁלַחְנוֹת לְמִטָּה בְּהִיכַל יְרוּעָה.  
כִּי הָאוּכְלוּסִים שְׁלַמְעֵלָה יֵשׁ  
לָהֶם מְקוּמוֹת נַפְרָדִים בְּלִילָה  
הַזֶּה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד נִכְבָּד וְגְדוּל  
בְּמִקּוּמוֹ עַל כָּל שְׂאָר הַצְּבָאוֹת  
שֶׁלוֹ, וְאוֹתָם הַצְּבָאוֹת מְמַנִּים  
פַּחַת יְדוֹ. מְאוֹתָם הַצְּבָאוֹת  
נַפְרָדִים שְׁנֵי עֲלִיּוֹנִים שְׁפָהֶם,  
וְנוֹטְלִים שְׁלַחַן אֶחָד מִימִין וְאֶחָד  
מִשְׁמָאל, וְכָל שְׁלַחַן שְׁלֹא נִקְרַב  
בֵּין שְׁנֵי אֵלֶּה, אִינוּ שְׁלַחַן שְׁבֵת,  
וְאִינוּ שְׁלַחַן שְׁלַפְנֵי הַמֶּלֶךְ.  
הַקְּדוּשׁ.

וּבְשִׂאשָׁה וּבְעֵלָה בְּשִׁמְחָה, אִזְ  
אוֹתוֹ שְׁלַחַן מִתְעַטֵּר. כְּשֶׁנִּקְרַב  
אוֹתוֹ הַשְּׁלַחַן בְּשִׂשָׁה לַחֲמִים שֶׁל  
אוֹתוֹ הֵמָּן בְּאוֹתוֹ הַצַּד, וְשִׂשָׁה  
זֶהוּ הַשְּׁלַחַן שְׁמִתְעַטֵּר בְּעֵטְרוֹתָיו.

כִּי רַב אַסּוּוֹן דְּאֶקְרִי רְפָאֵל, (במדבר יב  
א) אַל נָא רְפָא נָא, בְּעוֹתָא דְקָאֲמַר  
מְהִימְנָא דְמַאֲרוּי, וְאַתְרָא דָּא אֲסִי לְמַרְיָם. נ"א  
נ"א הוּא בּוּא"ל, בְּאַתְוּוֹן רְשִׁימָאן דְּאֶל"ף  
דְּל"ת נוּ"ן יו"ד. בִּי"ת וְאִוּוּ אֶל"ף לְמ"ד,  
דָּא הוּא בּוּא"ל. הַאי רַב אַסּוּוֹן אֲסִי לְכַלְהוֹ  
אוּכְלוּסִי, וּמַעֲבִיר מִנִּייהוּ זֵיוָא דְּחֹשֶׁף, דְּהַהוּ  
מְקַרְבָּא גְּבִייהוּ שְׂאָר יוּמֵי.

בְּהַהוּא שְׁעֵתָא מִתְעַרֵּי תְרִין רוּחִין עֵילְאִין, חַד  
מִסְטָרָא דְאֵזֶר וְחַד מִסְטָרָא דְחֹשֶׁף.  
וְאִינוּן מִיכָאֵל גְּבַרְיָא"ל, מִתְגַּלְפָּאן לְשְׁתֵּין  
רַבּוּא אוּכְלוּסִין, דְּשְׁלַטָּן בְּהַהוּא לִילְיָא.  
וְאַתְעַתְדָּן חַד לְיַמִּינָא וְחַד לְשְׁמָאלָא, לְכָל חַד  
וְחַד פְּתוּרֵי אַתְתַּקְנָן. בְּתַר דְּאַתְחַזִּינוּן כָּל פְּתוּרֵי  
דְּלַתְתָּא בְּהִיכְלָא יְדִיעָא.

כִּי אוּכְלוּסִין דְּלַעֲיָלָא, אִית לוֹן דּוּכְתִין פְּרִישָׁן  
בְּהַאי לִילְיָא. וְכָל חַד רַב וּיְקִירָא בְּדוּכְתִיָּה,  
עַל כָּל שְׂאָר חִילוּי, וְאִינוּן חִיילִין מְמַנֵּן תַּחוֹת  
יְדוּי. מְאִינוּן חִילוּי, מִתְפָּרְשָׁן תְרִין עֵילְאִין דִּי  
כְּהוּ, וְנוֹטְלֵי פְתוּרָא חַד מִיַּמִּינָא וְחַד מִשְׁמָאלָא,  
וְכָל פְתוּרָא דְלָא אַתְקַרַב בֵּין תְרִין אֵלִין, לָאוּ  
אִיהוּ פְתוּרָא דְשְׁבֵתָא, וְלָאוּ אִיהוּ פְתוּרָא דְקַמֵּי  
מְלַכָּא קְדִישָׁא.

וְכַד אִינוּן אַתְתָּא וּבְעֵלָה בְּחַדוּוּהַ, פְּרִין הַהוּא  
פְתוּרָא מִתְעַטָּרָא. כִּד אַתְקַרִּיב הַהוּא  
פְתוּרָא, בְּשִׁית נְהִמֵי דְהַהוּא מְנָא בְּהַהוּא  
סְטָרָא. וְשִׁית נְהִמֵי דְהַהוּא מְנָא בְּהַאי סְטָרָא.  
דָּא אִיהוּ פְתוּרָא דְמִתְעַטָּרָא בְּעֵטְרוֹי.

לַחֲמִים שֶׁל אוֹתוֹ הֵמָּן בְּצַד הַזֶּה -

אינון תרין דנטלין פתורא, אצטריכו לנטרא  
פתורא, דלא יתערבו נהמי שית דהאי  
סטרא, ושית דהאי סטרא. כיון דהאי פתורא,  
אתקריב קמי ההוא רב ועילאה מינייהו, כדין  
נטיל חד מהאי סטרא, וחד מהאי סטרא, וקא  
מברכא עלייהו. כל חד אמר לאוכלוסיו, (יחזקאל  
מא כב) זה השולחן אשר לפני ה'. הכין ז"ה  
תרין עשר.

על כל פתורא ופתורא, אתמנן תלת סרכין,  
ורוחא עילאה עלייהו, וההוא רוחא חדי  
בההוא חדוה, והוא אוריאל. ועם כל  
אוכלוסין (דף ט ע"א) דיליה אזיל, על כל אינון  
פתורין.

ושתין ממנן, טעמין טעמא על כל חד וחד,  
ואומר המוציא, ומברך להקדוש ברוך  
הוא. ומאן דטעים בתיאובתא, הכי איתוסף  
חילא בתיאובתא עילאה. ההוא רוחא דקא  
שלטא עלייהו, (שתין אוכלוסין דקא מסדרן פתורין בההוא ליליא  
ההוא רוחא דקא שלטא עלייהו. בנ"א ל"ג) שפלקא נהירו  
בחדוה.

והא חזי, פדוגמא דאינון מלאכים, דאינון  
שדין יהודאין, דאכלין בדוגמא דבר נש.  
כך אית אתרנין עילאה לעילא לעילא, ואינון  
אכלין ושתין מאור דשכינתא דאינון נהנין.  
ודא הוא דאמרו, צדיקים יושבין ועטרותיהם  
בראשיהן, ונהנין מאור השכינה. ודא האכילה  
ודאית.

חד את נהיר לעילא לעילא, ואיהי את י'. האי  
את נהיר, ואנהיר כל אוכלוסין, ואיהי לא  
ידיע, ולא אתגלגליא. תחות האי, אתנהרן חמש  
אתוון, ופרישן על כלהו אוכלוסין, ואינון  
אלהי"ם. אתגלגלא את א', ושריאי על  
אוכלסא חד. וכן כולם.

אותם השנים שנוטלים את  
השלחן, צריכים לשמר את  
השלחן, שלא יתערבו ששת  
הלחמים של הצד הזה ושש של  
הצד הזה. כיון שהשלחן הזה  
נקרב לפני אותו גדול ועליון  
מהם, אז נוטל אחד מצד זה ואחד  
מצד זה, ומברך עליהם. כל אחד  
אומר לאוכלוסיו, (יחזקאל מא) זה  
השלחן אשר לפני ה'. הכין ז"ה  
שנים עשר.

על כל שלחן ושלחן התמנו  
שלשה שרים, ורוח עליונה  
עליהם, ואותה הרוח שמחה  
באותה שמחה, והוא אוריאל.  
והולך עם כל אוכלוסיו, על כל  
אותם השלחנות.

ששים ממנים טועמים טעם של  
כל אחד ואחד, ואומר המוציא,  
ומברך את הקדוש ברוך הוא. ומי  
שטועם בתאוה, כך נוסף כח  
בתשוקה שלמעלה. אותה הרוח  
השולטת עליהם, (ששים אוכלוסים  
שבשמסדרים שלחנות באותו לילה, אותה הרוח  
ששולטת עליהם) שמעלה את האור  
בשמחה.

ובא ראה, כדגמת אותם  
המלאכים, שהם שדים יהודים,  
שאוכלים בדגמתו של בן אדם,  
כך יש אחרים עליונה למעלה  
למעלה, והם אוכלים ושותים  
מאור השכינה שהם נהנים. וזהו  
שאמרו צדיקים יושבים  
ועטרותיהם בראשיהם ונהנים  
מאור השכינה, וזו האכילה  
הנדאית.

אות אחת מאירה למעלה  
למעלה, והיא האות י'. האות הזו  
מאירה, ומאירה כל האוכלוסים,  
והיא אינה ידועה, ולא התגלגלה.  
פחת זו מאירות חמש אותיות,  
ופרושות על כל האוכלוסים, והם  
אלהי"ם. מתגלגלת האות א'  
ושורה על כל מחנה אחד, וכן  
כלם.

ובא ראה, ביום הזה של השבת צריך האדם לשמח ביום ובלילה, וצריך להתקין שלחן, ויעשה שמחה לעליונים ולתחתונים.

ובא ראה, כשפא אדם מבית הפנסת, הולכים עמו מלאכים קדושים מצד זה, ומלאכים מצד זה, והשכינה על כלם, כאם על הבנים. ובשעה הזו (תהלים צא) יפל מצדך אלף ורבבה מימינך וגו', רק בעיניך תביט וגו', כי אתה ה' מחסי וגו', לא תאנה רעה אליך רעה וגו'.

כ"ל זה, אם האיש יפנס לביתו בשמחה ויקבל אורחים בשמחה. וכשפאה השכינה והמלאכים, ויראו גר מאיר ושלחן מתקן, ואיש ואשתו בשמחה - בשעה הזו אומרת השכינה: זה שלי הוא! (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר.

ואם לא - השכינה הולכת, ועמה המלאכים, ויבא יצר הרע עם צבאותיו, ומתחברים עמם, ויאמר: זה שלי הוא, ומהצבאות שלי! ומיד שורה עליו ומטמאתו, ויסתלק י"ה מן איש ואשה, וישאר אש עם אש. ומאכלו טמא. ועל זה (משלי כג) ואל תתאו למטעמותיו של רע עין. ודאי ששלחנו היא מלאה קי"א צו"א"ה. ואין צו"א אלא יצר הרע, שהוא טמא.

ועל זה הפא לטהר מסייעים אותו. פא לטמא פותחים לו. ובא תראה, מלאכים קדושים ומלאכים טמאים הולכים עם אדם בכל מקום שהולך. אם אדם הוא צדיק, מתחברים לו מלאכים קדושים, וישמרו אותו בכל מקום שהולך. והו שפתיב (תהלים צא) כי מלאכיו צוה לך לשמרך בכל דרכיך.

ותא חזי, ביומא דא דשבתא, פעי בר נש למחדי ביממא ובלייליא, ובעי לתקנא פתורא, ויעביד חידו לעילאין ותפאין.

ותא חזי, פד אתי בר נש מבי פנישתא, יהכוון עמיה מלאכין קדישין מהאי גיסא, ומלאכין מהאי גיסא, ושכינתא על בלהון, פאימא על בנין. ובהאי שעתא, (תהלים צא ז-י) יפל מצדך אלף ורבבה מימינך וגו', רק בעיניך תביט וגו', כי אתה ה' מחסי וגו', לא תאנה רעה וגו'.

כ"ל דא, אם איניש יעול לביתיה בחדווא, ויקבל אושפיזין בחדווא. וכד אתי שכינתא ומלאכין, ויחזו שרגא נהרא, ופתורא מתתקנא, ואיניש ואיתתיה בחדוה, בהאי שעתא שכינתא אמרת, זה שלי הוא, (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. (דף ט ע"א).

ואם לאו, שכינתא אזלת, ומלאכין עמה, וייתי יצר הרע עם חיליה, ואתחברו עמהון, ויאמר זה שלי הוא, ומן חיילין דילי. ומיד שורה עליו ומטמאתו, ויסתלק י"ה, מן איש ואשה, וישתאר אשא עם אשא. ומאכלו טמא. ועל דא, (משלי כג ו) ואל תתאו למטעמותיו של רע עין. ודאי פתורא דיליה היא מלאה קי"א צו"א"ה. ואין צו"א, אלא יצר הרע, שהוא טמא.

ועל דא הפא ליטהר מסייעין אותו. פא לטמא פתחין לו. ותא חזי, מלאכין קדישין ומלאכין מסאבין, אזלין עם בר נש בכל אתר דאזיל. אם בר נש זפאה הוא, אזדווגו ליה מלאכין קדישין, וינטרון ליה בכל אתרא דאזיל, הדא הוא דכתיב, (תהלים צא יא) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך.

ואם לא - יסתלקו ממנו המלאכים הקדושים, וישלטו עליו מלאכים טמאים, ומנהיגים אותו לגיהנם. ובאותה שעה, (ישעיה ג) קראתי ואין עונה, בשעת דחקו. ובשעה ששולטת עליו רוח הטמאה, או מחלות, או שולטים עליו אמות העולם, (איכה א) סכתה בענן לך מעבור תפלה. וגם תפלתו תועבה.

דבר אחר, אשרי משפיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה', (ישעיה כז) או יחזק במעזי יעשה שלום לי או יחזק במעזי יעשה שלום לי. בא וראה, דל נקרא אדם שאין לו משלו כלום, ולא שואל פרוטה משום אדם, והוא נסתר, שלא מגלה דחקו לשום אדם. ובשעת דחקו, הוא יעשה מריבה כלפי מעלה, ואומר: יותר רשע אני מפל שאר האנשים של העולם. לאיש אחד עשר רב, ביתו מלא מזון, מקסוף, ולי אין שום פרוטה בעולם, ואין לי לחם לאכל ובגד ללבש. עד שיחטא לפני הקדוש ברון הוא. וכל איש שיחזק במעזו ויתן לו צדקה, יעשה שלום לי, שלום יעשה לי.

ובא ראה, כל איש שהוא דל וחוטא לפני הקדוש ברון הוא, לא מחשיב לו הקדוש ברון הוא חטא, משום שאינו בדעתו. ומנין לנו? מאיוב. בשעה שאמר הקדוש ברון הוא לשטן (איוב א) מאין תבא כו', (איוב ב) השמת לבך אל עבדי איוב, אמר לו השטן לקדוש ברון הוא: יש אדם בעולם שנותן לו אדונו כסף וזהב ומרגליות וכל טוב העולם, ויהיה רע?

אמר לו: הנה כל אשר לו בידך, רק אליו אל תשלח ידך. נתן אותו בידו, והרג את בנו, ולא נשאר בידו כלום. אחר כך חזר ואמר:

ואם לאו, יסתלקון מניה מלאכין קדישין, וישלטון עליה מלאכין מסאבין, ונאניהגו ליה לגיהנם. ובהאי שעתא, (ישעיה ג) קראתי ואין עונה בשעת דחקו. ובשעתא דשליט עליה רוח מסאבא, או מרעין, או שלטין עליה אומות העולם, (איכה ג) סכתה בענן לך מעבור תפלה. (משלי כח ט) וגם תפלתו תועבה. דבר אחר (תהלים מא ב) אשרי משפיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה', (ישעיה כז ה) או יחזק במעזי יעשה שלום לי יעשה שלום לי. תא חזי, דל אתקרי, גברא דלית ליה מדיליה פלום, ולא שאיל פרוטה משום גברא, ואיהו נסתר, דלא גלי דוחקא דיליה לשום גברא. ובשעת דוחקא דיליה, הוא יעשה מריבה כלפי מעלה, ואמר, יותר חייבא אנא מפל שאר גוברין דעלמא, לגברא חד עותרא סגיי, ביתא דיליה מלייא מן דהבא, מן כספא, ולא אית לי שום פרוטה בעולם, ולא אית לי לחם לאכל ובגד ללבש, עד דיחוב קמי קודשא ברין הוא. וכל איניש דיחזק במעזו, ויהיב ליה צדקה, יעשה שלום לי שלום יעשה לי.

והא חזי, פל איניש דאיהו דל וחב קמי קודשא ברין הוא, לא חשיב ליה קודשא ברין הוא חובה, בגין דלאו איהו בדעתיה. ומנא לון, מאיוב, בשעתא דאמר קודשא ברין הוא לשטן (איוב ב ג) מאין תבא וכו', השמת לבך אל עבדי איוב. אמר ליה השטן לקודשא ברין הוא, אית בר נש בעלמא, דיהיב ליה מאריה כספא ודהבא ומרגליות וכל טובא דעלמא, ויהא ביש.

אמר ליה, (שם א יב) הנה כל אשר לו בידך רק אליו אל תשלח ידך. יהב ליה בידוי, וקטיל בנוי, ולא נשאר בידוי כלום. לבתר



הדר ואמר, (שם ב ה) וגע אל עצמו ואל בשרו. עד דקודשא בריך הוא אמר ליה, (שם ו) הנו בידך אך את נפשו שמר. באותה שעה יצא איוב מדעתו, ואמר כך: (שם י) הטוב לך פי תעשק! הטוב זה העשק שתעשה לי? אבי ואמי עשו הגוף, ואתה התחברת עמם בשתפות, ונתת בי נפש ונשמה. הנפש היא שלך, אמרת אך את נפשו שמר, והגוף שעשו לי אבי ואמי, אמרת עשה בו כל מה שתראה - וכי הוא טוב זה העשק שתעשה לי?!

דבר אחר, (תהלים מא) אשרי משכיל אל דל. מה זה דל? אדם שימות בלא בנים. יצאה נשמתו ממנו, בשעת פטירתו מן העולם ראה מה אמר עליו הפסוק - (משלי א) יד ליד לא ינקה רע. ואם נשאר לו בן בעולם, אם יחזיק בו אחד וילמדנו תורה - יעשה שלום לי, וביום רעה ימלטהו ה'.

ובא ראה, אם אחד הלך לבין הרי אררט, הוא ושנים עמו, וראה גמות ובקעים של אש, ועשן יוצא מהגמות, ושמע איש אחד שאומר וי! וי! - אמר, ודאי מקום אחד ממקומות הגיהנם קאן.

נרדם וראה בחלומו איש אחד, ונדיש זה של קוצים על כתפיו, ושני ממנים מהגיהנם מכניסים אש תחת הגדיש של הקוצים, ונשרף, והיה צועק. והיו אומרים לו שני מלאכים קדושים, שלוחים מהשופט של מעלה שדן אותו: אתה עזבת את הקדוש ברוך הוא ואת מלאכיו, שהיו שומרים אותך בעולם הזה ובעולם הבא, ואתה עשית הרצון של הקוצים, שהם הרשעים, שהם מצדו של סמא"ל ונחש - הקוצים ישרפו אותך.

הדר ואמר, (שם ב ה) וגע אל עצמו ואל בשרו. עד דקודשא בריך הוא אמר ליה, (שם ו) הנו בידך אך את נפשו שמר.

בהיה שעתא נפק איוב מדעתיה, ואמר הכי, (שם י א) הטוב לך פי תעשק. הטוב זה העושק שתעשה לי. אבי ואמי עשו הגוף, ואתה התחברת עמם בשותפות, ונתת בי נפש ונשמה. הנפש שהוא שלך, אמרת אך את נפשו שמר, והגוף שעשו לי אבי ואמי, אמרת עשה בו כל מה שתראה, וכי הוא טוב זה העושק שתעשה לי.

דבר אחר אשרי משכיל אל דל, מהו דל. אדם שימות בלא בנים. יצאה נשמתו ממנו, בשעת פטירתו מן העולם, ראה מה אמר עליו הפסוק, (משלי יא כא) יד ליד לא ינקה רע. ואם נשאר לו בן בעולם, אם יחזיק בו, וילמדנו תורה, יעשה שלום לי. וביום רעה ימלטהו ה'.

והא חזי, גברא חד אזיל לבי טורי קרדונוי, הוא ותרינ עמיה, וחקא גומין בקיעין דאשא, ותננא נפיק מן גומין. ושמע גברא חד דאמר ווי ווי. אמר, ודאי אתר חד מן דוכתי דגיהנם הכא.

אדמוך וחקא בחלמיה לאינש חד, והדא גדישא מן קוצין על כתפוי, ותרינ ממונין מן גיהנם עאלין נורא תחות גדישא דמן קוצין, ואיתוקד. והוה צעיק. והוה אמרין ליה תרינ מלאכין קדישין, שליחין מן השופט דלעילא דדן ליה, את שבת לקודשא בריך הוא ולמלאכין דיליה, דהוה נטרין לך בעלמא דין ובעלמא דאתי, ואת עבדת רעווא דקוצין, דאינון רשעים, דאינון מסטרא דסמא"ל ונחש. הקוצין ישרפו אותך.

אָמַר לוֹ אוֹתוֹ יְהוּדֵי לְאוֹתוֹ הַרְשַׁע  
שֶׁל הַגִּיְהֻנִּים: מִי אַתָּה? אָמַר:  
יְהוּדֵי רֶשַׁע אָנִי, וְהַמְמַנִּים שֶׁל  
הַגִּיְהֻנִּים לֹא מְזַכְּרִים אֶת שְׁמִי,  
וְשָׁלֹש פְּעָמִים דְּנִים אוֹתִי בַיּוֹם,  
וּפְעָמִים בְּלַיְלָה. אָמַר לוֹ: אֶת שֵׁם  
מְקוֹמְךָ יִדְעֶתָ? אָמַר לוֹ: הַגְּלִיל  
הָעֲלִיוֹן. - וְהִשְׁאַרְתָּ בֶן בְּעוֹלָם?  
אָמַר: תִּינּוֹק הַשְּׂאֲרָתִי, וְאָנִי הֵייתִי  
קֶצֶב, וּמִהֲרַעוֹת הַרְבּוֹת שֶׁעָשִׂיתִי  
בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ דְנִים אוֹתִי מִפִּי,  
וּמִגְּלִי וּמִזִּידִי. וְהַמְּלֶאֶךְ שֶׁהוּא  
מְמַנֶּה עַל הַקְּבָרוֹת אוֹמֵר לִי  
בְּשִׁעָה שְׂדֵנִים אוֹתִי: אוֹי לְמִי  
שֶׁנִּשְׁבַּע לְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה, וְנִשְׁבַּע  
עַל שְׁקָר! אוֹי לְקַרְקַפְתָּ שֶׁלֹּא  
הַנִּיחָה תִּפְלִין מְעוֹלָם! וְאוֹי  
לְיָדַי שֶׁשָּׁמְשׁוּ בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם!  
וְאוֹי לְרוּגְלַי שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים  
בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם!

בְּשִׁעָה שֶׁהָיוּ מַלְקִין אוֹתִי מְרֻדוֹת,  
מְרֻדוֹת, אֲמַרְתִּי כָּל מָה שֶׁעָשִׂיתִי.  
וּבָאָה נִשְׁמָתִי, וְהַמְּלֶאֶךְ שֶׁהִיא  
מְמַנֶּה עַל נִשְׁמָתִי, וְנִתְּנוּ כְּתָב אֶחָד  
מִכָּל מָה שֶׁעָשִׂיתִי. וְנִשְׁמָתִי  
עָשְׂתָה עֲדוּת עִם הַמְּלֶאֶךְ, וְאָמְרוּ:  
(דְּבָרִים יז) עַל פִּי שָׁנִים עָדִים אוֹ  
שְׁלֹשָׁה עָדִים יוֹמַת הַמֶּת. וְעַל זֶה  
(מִיכָה ז) מִשְׁכַּבְתָּ חֵיקֶךָ שֶׁמֶר פִּתְחֵי  
פִּיךָ. וּמִי הוּא? זֶה הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא  
מְעִידָה עַל אָדָם בְּשִׁעָת מִיתוֹ.  
הַתְּעוֹרֵר מִשְׁנֵתוֹ אוֹתוֹ אִישׁ, הַלֶּךְ  
לְגִלְלֵי הָעֲלִיוֹן, וְאָמַר לְאִישׁ אֶחָד:  
רְאִיתָ תִּינּוֹק שֶׁהוּא בֶן שָׁל קֶצֶב,  
שָׁמַת בְּזִמְן פְּלוֹנִי? אָמַר לוֹ:  
הַתִּינּוֹק הַזֶּה שְׂאֵתָה שׂוֹאֵל עָלַי,  
הוּא הוֹלֵךְ לְבֵית הַמְּטַבְּחִים, וְהוּא  
רֶשַׁע כְּמוֹ אָבִיו. כֶּף וְכַף יִהְיֶה לוֹ,  
וּלְאָבִיו, וְלַמִּינִיקָתָה שְׁהִינִיקָה אוֹתוֹ.  
הַלֶּךְ לְבֵית מִדְּרָשׁ אֶחָד, שָׁמַע  
תִּינּוֹק שֶׁהִיא אוֹמֵר, (מְשָׁלִי ב) אִם  
תִּבְקָשְׁנָה כַּכֶּסֶף וְגו'.

הַלֶּךְ לְבֵית הַמְּטַבְּחִים, וְרָאָה  
תִּינּוֹק שֶׁהִיא מִשְׁחַק עִם הַנְּעָרִים

אָמַר לִיָּה הַהוּא יוֹדָאֵי לְהַהוּא חֵיקָבָה דְּגִיְהֻנִים,  
מֵאֵן אַנְתָּ. אָמַר יוֹדָאֵי חֵיקָבָה אַנְא,  
וּמְמוֹנִין דְּגִיְהֻנִים לֹא מְדַכְרִין לִי שְׁמִי. וְתִלַּת  
זְמַנִּין דִּינִינִין לִי בְּיוֹמָא, וְתַרִּין בְּלַיְלָא. אָמַר  
לִיָּה שְׁמָא דְּדוּכְתָךְ יִדְעִיתָ. אָמַר לִיָּה, גְּלִילָא  
עִילָאָה. אָמַר לִיָּה וְשַׁבְתָּתָּ בַר בְּעֶלְמָא.

אָמַר יְנוּקָא שְׁבַקְנָא. וְאַנְא קֶצֶבָא הַיּוֹנָא. וּמִן  
בִּישׁוּן (דף ט ע"ב) סְגִיאִין דְּעַבְדִּינָא  
בְּקַדְמִיתָא, הוּוּ דִּינִינִין לִי מִפִּי, וּמִרְגְּלִי, וּמִזִּידִי.  
וּמִלְּאָךְ שֶׁהוּא מְמוֹנֶה עַל הַקְּבָרוֹת, אָמַר לִי  
בְּשִׁעָתָא דִּינִינִין לִי, אוֹי לְמִי שֶׁנִּשְׁבַּע לְקַיֵּם  
אֶת הַתּוֹרָה, וְנִשְׁבַּע עַל שְׁקָר. וְוִי לְקַרְקַפְתָּ  
דְּלֹא מְנַחָא תִּפְלִין מְעוֹלָם. וְאוֹי לְיָדַי  
שֶׁשָּׁמְשׁוּ בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם. וְאוֹי לְרוּגְלַי שֶׁהָיוּ  
הוֹלְכִים בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם.

בְּשִׁעָתָא שֶׁהָיוּ מַלְקִין אוֹתִי מְרֻדוֹת,  
אֲמַרְתִּי כָּל מָה שֶׁעָשִׂיתִי. וּבָאָה  
נִשְׁמָתִי, וְהַמְּלֶאֶךְ שֶׁהִיא מְמוֹנֶה עַל נִשְׁמָתִי,  
וּפִתְּבוּ כְּתָב אֶחָד מִכָּל מָה שֶׁעָשִׂיתִי. וְנִשְׁמָתִי  
עָשְׂתָה עֲדוּת עִם הַמְּלֶאֶךְ, וְאָמְרוּ (דְּבָרִים יז) עַל  
פִּי שָׁנִים עָדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עָדִים יוֹמַת הַמֶּת.  
וְעַל דָּא (מִיכָה ז) מִשְׁכַּבְתָּ חֵיקֶךָ שֶׁמֶר פִּתְחֵי פִּיךָ.  
וּמֵאֵן אִיהִי. דָּא נִשְׁמָתָא, דְּהִיא מְעִידָה עַל בַּר  
נִשׁ בְּשִׁעָת מִיתוֹ.

אִיתְעַר מְשִׁינְתִּיהָ הַהוּא גְּבָרָא, אָזִיל לְגִלְלֵא  
עִילָאָה, וְאָמַר לְגְּבָרָא חַד, חֲזִיתָא  
לִינוּקָא דְּאִיהוּ בֶן קֶצֶבָא, דְּמִית בְּזִמְן פְּלוֹנִי.  
אָמַר לִיָּה יְנוּקָא דָּא דָּאֵת שְׂאִיל עָלִיהָ, אִיהוּ  
אָזִיל בְּבִי מְטַבְּחָא, וְאִיהוּ רֶשַׁע כְּאָבוּהִי, כֶּף  
וְכַף יִהְיֶה לִיָּה, וְלְאָבוּהָ, וְלַמִּינִיקָתָא דִּינִיקָא  
לִיָּה. אָזִיל לְמִדְּרָשָׁא חַד, שָׁמַע לִינוּקָא דְּהָהוּ  
אָמַר, (מְשָׁלִי ב ד) אִם תִּבְקָשְׁנָה כַּכֶּסֶף וְגו'.

אָזִר לְבִי מְטַבְּחָא, וְחֲזָא לִינוּקָא דְּהָהוּ מִשְׁחַק

בבית המטבחים. אמר לו: בני, לך עמי. והלך עמו, והלביש אותו, ונתן אותו לרב אחד שהיה מלמד אותו תורה, עד שגדל התינוק וקרא. ועשה אותו שיאמר הפטרה בבית הכנסת, ועשה אותו שיתפלל. עד שקרא ושנה והתחכם יותר, עד שקראו לו רבי.

אורו האיש המת שהוא אבי הילד, שהיו דנים אותו, בא בחלום לחכם זה ואמר לו: רבי, כמו שנחמת אותי, ינחם אותך הקדוש ברוך הוא. בשעה שאמר בני ההפטרה בקהל, הפקיעו אותי מן הדין. בשעה שעבר לתפלה ואמר קדיש, קרעו לי גזר הדין מכל וכל. ובשעה שהתחכם, נתנו לי חלק בגן עדן, וזהו החלק שאומרים חלק לעולם הבא, החלק שיש לכל צדיק וצדיק בפני עצמו, והכניסו אותי עם הצדיקים לישיבה שלהם.

ובשעה שהתחכם יותר, וקראו לו רבי, עטרו אותי בכתר שהצדיקים מתעטרים בו, ונתנו לי אכילה ושתייה מאתו תענוג שנהנים מזיו השכינה. וזהו שאומרים, צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה. וכל איש שנהנה מזיו השכינה, כאלו אכל ושתה. ובשבילך, רבי, זכיתי לכל הכבוד הזה. אשרי חלקך, שבשביל זה יש לך חלק יותר עליון בעולם הזה ובעולם הבא. ואשריו מי שיזכה שישאיר בן בעולם.

ענין י"ח אלף עולמות

רבי שמעון אומר, עד שלא באה הקדוש ברוך הוא את עולמו, היה הוא ושמו נסתר בתוכו. עלה ברצון לברא את העולם, פיון שעלה ברצון, הקיף נקדה

עם הנערים בבי מטבחיא, אמר ליה, רבי, זיל עמי, ואזל עמיה, ואלביש יתיה, ויהב ליה לרב חד דהיה אוליף ליה אורייתא, עד דרבא רביא וקרא. ועבד ליה, דיימר הפטרה בבית הכנסת, ועבד ליה דיתפלל. עד דקרא ושנה ואתחכם יותר, עד דקרו ליה רבי.

ההוא בר נש מית דהוא אבוהי דינוקא, דהווי דיינין ליה, אתא בחלמא לחכם דא ואמר ליה, רבי, פמה דנחמת לי, ינחם לך קודשא בריך הוא. בשעתא דאמר בני ההפטרה בקהל, אפקעי לי מן דינא. בשעתא דעבר לתפלה, ואמר קדיש, קרעו לי גזר דין מכל וכל. ובשעתא דאתחכם, יהבו לי חולקא בגנתא דעדן, ודא הוא חלק, דאמרי חלק לעולם הבא, חלק שיש לכל צדיק וצדיק בפני עצמו, ועאלו לי עם הצדיקים בישיבה דילהון.

ובשעתא דאתחכם יותר, וקרו ליה רבי, אעטרו לי בכתרא, דצדיקיא מתעטרין ביה. ויהבו לי אכילה ושתייה, מההוא תענוג שנהנין מזיו השכינה. ודא הוא דאמרי, צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה. וכל גברא דנהנה מזיו השכינה, כאלו אכל ושתה. ובשבילך רבי, זכינא לכל האי יקר. זכאה חולקך, שבשביל דא אית לך חולקא עילאה יתיר, בעלמא דין, ובעלמא דאתי. וזכאה איהו, מאן דזכי דישובוק ברא בעלמא.

ענין י"ח אלף עולמות:

רבי שמעון אומר, עד שלא ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, היה הוא ושמייה סתים בגויה. סליק ברעותא למברי עלמא, פיון דסליק ברעותא, אסחר נקודה דסתים, ואסחר

תְּחוּמֵיהָ בְּהִיכָלֶיהָ. וּפְשִׁיט פְּשִׁיטוֹ לְתַלְתָּ  
סְטָרִין וְלֹא יִתִּיר.

מִגּוֹ דְנִקּוּדָה דָּא, נִפְקוּ בְּחֵדָא תְּלַת נְקוּדִין,  
וְאִתְיִישְׁרוּ תְרִין בְּחֵד גְּוּוֹנָא, וְחֵד לְתַתָּא.  
וְאִיהִי נְקוּדָה דְאַפִּיק אֶלְיִן תְּלַת, עָאֵל וְאַתְטַמַּר  
בְּאַמְצָעֵיתָא, וְעַד דְּלֹא עָאֵל, סְלִיק וְאִיגְנִיזוּ.  
בְּשַׁעֲתָא דְנִפְקוּ אֶלְיִן תְּלַת נְקוּדִין, וְדִלִּיגוּ  
מִגְּוֵוָה, נִפְק מִגּוֹ סְתִימָא דְסְתִימִים, חֵד  
בּוּצִינָא יְדִיעַ וְלֹא יְדִיעַ, טְמִיר וְלֹא טְמִיר,  
וּמְדִיד מִשְׁחָתָא סְתִימָא, מִנְקוּדָא דָּא לְנְקוּדָא  
דָּא. וְאַתְפְּשְׁטוּ נְקוּדִין גּוֹ חֵילָא דְבוּצִינָא,  
וּמְדִיד אֶלְף עֲלָמִין סְתִימִין, דְעֵין לֹא רְאָתָה,  
מִן דָּא נְקוּדָה לְדָא נְקוּדָה. וְאַתְאַחֲדוּ תְרִין  
נְקוּדִין בְּחֵדָא. וּבֵין נְקוּדָה לְנְקוּדָה, אֶלְף  
עֲלָמִין. מְדִיד אֶלְף מִגּוֹ נְקוּדָה תְּנִינָא, עַד  
נְקוּדָה דְלְתַתָּא, וְעַבְד מִשְׁחָתָא בְּפְשִׁיטוֹ דְאֶלְף  
עֲלָמִין אַחֲרָנִין. וְכִלְהוּ עֲלָמִין סְתִימִין.

וְאַרְיִין, אֵינוֹן תְּרִין אֶלְפִין שְׁנַיִן דְקִימָא  
אוּרִייתָא, עַד לָא אַבְרִי עֲלָמָא. כְּדִין  
עָאֵל אוּרִייתָא, נְקוּדָה סְתִימָא בְּאַמְצָעֵיתָא,  
וְאַשְׁלִים לְהֵאֵי סְטָרָא, וְלֵהֵאֵי סְטָרָא.  
וְאַשְׁתַּפְּחוּ לְהֵאֵי סְטָרָא תְּלַת נְקוּדִין, וְלֵהֵאֵי  
סְטָרָא תְּלַת נְקוּדִין.

בֵּינָן דְאַתְעֵבִיד דָּא, אִתְפְּשְׁטוּ נְקוּדִין מְהֵאֵי  
נְקוּדָה לְהֵאֵי נְקוּדָה אַחֲרָא, נְהוּרָא  
דְנְהִיר, וְאַתְלַבֵּשׁ נְקוּדָה דָּא בְּנְקוּדָא דָּא. דְלִיג  
מְהֵאֵי נְקוּדָא אַחֲרָא סְתִימָא, נְקוּדָא (נ"א נְהוּרָא)  
אַחֲרָא, וְאַתְלַבֵּשׁ דָּא בְּדָא.

נְקוּדָה סְתִימָא דְבְרָא כְּלָא, בְּטַשׁ, וּבְגִין דְקִימָא  
בְּאַמְצָעֵיתָא, אִפִּיק נְקוּדָה (נְהוּרָא) אַחֲרָא,  
עֲמוּדָא דְקִימָא בְּאַמְצָעֵיתָא בֵּין אֵינוֹן נְקוּדִין  
דְנִפְקוּ, דְאֵינוֹן לְבוּשִׁין לְהַיְי סְתִימִין.

עַד הֵכָא תְרִין נְקוּדִין סְתִימִין, דְאַתְפְּשְׁטוּ

הַסְתוּמָה, וְהִקִּיף תְּחוּמָה בְּהִיכְלוֹ,  
וּפְשִׁט הַתְּפִשְׁטוֹת לְשִׁלְשָׁה צְדָדִים  
וְלֹא יוֹתֵר.

מִתּוֹךְ הַנְּקֵדָה הַזֶּה יֵצְאוּ כְּאֶחָד  
שְׁלֹשׁ נְקֵדוֹת, וְהִתְיַשְׁרוּ שְׁתֵּים  
בְּגוֹן אֶחָד, וְאֶחָד לְמִטָּה. וְהִיא  
הַנְּקֵדָה שְׁמוּצִיָּאָה שְׁלֹשֶׁת אֵלוֹ,  
הִיא נְכִסֵּת וְנִטְמָנֶת בְּאַמְצָע,  
וְטָרַם נְכִסְסָה, עוֹלָה וְנִגְנָנֶת.

בְּשַׁעֲרָה שְׁיֵצְאוּ שְׁלֹשׁ הַנְּקֵדוֹת  
הַלְלוּ וְדִלְגוּ מִתּוֹכָהּ, יֵצֵא מִתּוֹךְ  
הַסְתֵּר הַנְּסֵתֵר מְאֹר אֶחָד, יְדוּעַ  
וְלֹא יְדוּעַ, טְמוֹן וְלֹא טְמוֹן, וּמְדַד  
מְדָה נְסֵתֵרֶת מִהַנְּקֵדָה הַזֶּה לְנְקֵדָה  
הַזֶּה. וְנִתְפְּשְׁטוּ אֵלוֹ הַנְּקֵדוֹת מִכַּח  
הַנֵּר הַחֲזוֹק, וּמוֹדֵד אֶלְף עוֹלָמוֹת  
סְתוּמִים שְׁעִין לֹא רְאָתָה מִנְקֵדָה  
זוֹ לְנְקֵדָה זוֹ. וְנִאֲחִזּוּ שְׁתֵּי הַנְּקֵדוֹת  
כְּאֶחָד. וּבֵין נְקֵדָה לְנְקֵדָה אֶלְף  
עוֹלָמוֹת. מוֹדֵד אֶחָד מִתּוֹךְ הַנְּקֵדָה  
הַשְּׁנִיָּה, עַד הַנְּקֵדָה שְׁלִמְטָה,  
וְעֵשָׂה מְדִידָה בְּפְשִׁיטוֹת שֶׁל אֶלְף  
עוֹלָמוֹת אַחֲרִים. וְכֹל הָעוֹלָמוֹת  
נְסֵתֵרִים.

וְאַלְוֵי הַסֵּם אֶלְפִים הַשְּׁנַיִם שְׁעֵמְדָה  
תּוֹרָה טָרַם נְבָרָא הָעוֹלָם. וְאָז  
נְכִסְסָה הַתּוֹרָה, שְׁהִיא הַנְּקֵדָה  
הַנְּסֵתֵרֶת בְּאַמְצָע, וּמְשַׁלְמָה אֶת  
הַצֵּד הַזֶּה וְאֶת הַצֵּד הַזֶּה. וְנִמְצְאוּ  
לְצַד הַזֶּה שְׁלֹשׁ נְקֵדוֹת, וְלְצַד הַזֶּה  
שְׁלֹשׁ נְקֵדוֹת.

בֵּינָן שְׁנֵי נְעֻשָׁה, הַתְּפִשְׁטוּ  
הַנְּקֵדוֹת מִהַנְּקֵדָה הַזֶּה לְנְקֵדָה  
אַחֲרָתָא, הַמְּאִיר, וְהַתְּלַבֵּשָׁה  
הַנְּקֵדָה הַזֶּה בְּנְקֵדָה הַזֶּה. דְלִג  
מִנְקֵדָה אַחֲרָתָא הַנְּסֵתֵרֶת, נְקֵדָה  
(אוּר) אַחֲרָתָא, וְהַתְּלַבֵּשׁוּ זֶה בְּזֶה.

הַנְּקֵדָה הַנְּסֵתֵרֶת שְׁבָרָה הַכֹּל,  
הַכְּתָה, וּמְשׁוּם שְׁעוּמְדָת בְּאַמְצָע,  
הוּצִיָּאָה נְקֵדָה (אוּר) אַחֲרָתָא, הָעֲמוּד  
שְׁעוּמֵד בְּאַמְצָע בֵּין אוֹתָן  
הַנְּקֵדוֹת שְׁיֵצְאוּ, שְׁהֵם לְבוּשִׁים  
לְנִסְתֵּרִים הַלְלוּ.

עַד כַּאן שְׁתֵּי נְקֵדוֹת נְסֵתֵרֹת

שהתפשטו ונבכרו מתוך נקדה נסתרת, עשו את האמנות הזו בנקדה הנסתרת ההיא. אותה הנקדה שלמטה, שסוכבת בין (שנאחות על) אותם השנים, הוציאה כמו הנקדה שלמעלה שתי נקדות למטה, ומאותן הנקדות הלבושים שאמרנו.

ואותה הנקדה, העקר של הכל, הוציאה ודלגה ממנה נקדה אחרת, שעומדת באמצע, בין שתי הנקדות הללו שלמטה.

עד כאן אותן הנקדות הלבושים לנקדות העליונות כראוי. והם שש נקדות שיוצאות מתוך שלש נקדות נסתרות, שהם שש בנקדה שהיא העקר של הכל, שמשלימה לכל צד.

אלו הנקדות, הלבושים, שהם שש, כל אחת הוציאה שנים, והיא נכנסת באמצע, ומתלבשת בשתי הנקדות הללו, ונעשו לבושים לנקדה הזו שיצאו משם. ואף על גב שאמרנו שהם שש - ארבע נקדות מהם היו שהוציאו כל אחת ואחת שתי נקדות להתפסות ולהתלבש בהם, ונעשו שמונה נקדות, שהם לבושים לארבע נקדות, הלבושים לאותם העליונים הנסתרים. עד כאן הנקדות של הציור של העולם העליון.

בין שהצטיירו הנקדות, יצא מאור, ונעשה מדידה, ומדד אלה בין נקדה לנקדה. ובין כל נקדה ונקדה נמצאו מדידה ומדה של המאור. בנקדות הללו מתפשטים שמונת אלפים עולמות. שמונה נקדות שאחוזות בהם אלו המדות, נקראים שמונת אלפים עולמות גנוזים. נמצאו המדות בהתגלות, ונקדות בהתפסות - ששה עשר אלה עולמות.

וכמשש הנקדות הלבושים הללו,

ואיברו מגו נקודה סתימא, עבדו אומנות דא, בההיא נקודה סתימא. ההוא נקודה דלתתא, דאסחר בין (נ"א דאתאחד על) אינון תרין, אפיק פנקודא דלעילא, תרין נקודין לתתא. ומאינון נקודין לבושין דקא אמרן.

וההיא נקודה עיקרא דכלא, אפיק ודליג מגיה נקודה אחרא, דקיימא באמצעיתא, בין תרין נקודין אלין דלתתא.

עד הכא, אינון נקודין לבושין לנקודין עילאין כדקא חזי. ואינון שית נקודין, דנפקו מגו תלת נקודין סתימין, דאינון שית בנקודא עיקרא דכלא, דאשלים לכל סטר.

אלין נקודין לבושין, דאינון שית, כל חד אפיק תרין, ואיהו עאל באמצעיתא, ואתלבש בתרין נקודין אלין, ואתעבידו לבושין להאי נקודה דנפקו מתמן.

ואף על גב דאמרן דאינון שית, ארבע נקודין מנייהו הוו, דאפיקו כל חד וחד תרין נקודין, לאתפסאה ולאחלבשא בהו, ואתעבידו תמנייא נקודין, דאינון לבושין לארבע נקודין. לבושין לאינון עילאין סתימין. עד הכא נקודין דציורא דעלמא עילאה.

בין דאצטיירו נקודין, נפק בוצינא, ועבד משחתא, ומדיד אלה בין נקודא לנקודא.

ובין כל נקודא ונקודא אשתפחו, מדידו ומשחתא דבוצינא. באלין נקודין תמנייא אלה עלמין מתפשטין. תמנייא נקודין דאתאחדן בהו אלין משחתי, אקרוין תמנייא אלה עלמין גניזין, אשתפחו משחתי באתגלייא, ונקודי דאתפסיין, שיתסר אלה (דד טא ע"א) עלמין.

ומן שית נקודין לבושין אלין, אשתפחו תרין דאינון באמצעיתא דנקודין, על כל חד

אֶלֶף עֲלָמִין, אֲשֶׁתִּפְּחוּ תִמְנִיסֶר אֶלֶף עֲלָמִין,  
דְּאֲזִיל בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל יוֹמָא. וְכָל  
עֲלָמָא וְעֲלָמָא גְנִיזוּ וְסִתִּים מִן דָּא. וְעַל פְּלֵהוּ  
כְּתִיב (קהלת ה י) כִּי גִבְהַ מֵעַל גִּבְהַ שְׁמֵר וּגְבַהִים  
עֲלֵיהֶם. וּכְתִיב (ישעיה סד ג) עֵינַי לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים  
זוֹלָתָךְ.

נִמְצְאִים שְׁנַיִם שָׁהִם בְּאֲמָצַע  
הַנְּקֻדוֹת, עַל כָּל אֶחָד אֶלֶף  
עוֹלְמוֹת. נִמְצְאוּ שְׁמוֹנֵה עָשָׂר  
אֶלֶף עוֹלְמוֹת שְׁהוֹלֵךְ בְּהֵם  
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹם. וְכָל  
עוֹלָם וְעוֹלָם גְּנוּזוּ וְנִסְתָּר מִזֵּה. וְעַל  
כָּלֵם כְּתוּב (קהלת ה) כִּי גִבְהַ מֵעַל  
גִּבְהַ שְׁמֵר וּגְבַהִים עֲלֵיהֶם. וּכְתוּב  
(ישעיה סד) עֵינַי לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים  
זוֹלָתָךְ.

פְּרִשְׁת בְּהַר

פְּרִשְׁת בְּהַר

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח (משלי ח כא) לְהַנְחִיל אֶהְבִּי יֵשׁ  
וְאֶצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא. מֵאִי אֶהְבִּי, דָּא  
אֲבָרְהֵם, דְּאֲתָמַר בֵּיה (ישעיה מא ח) זֶרַע אֲבָרְהֵם  
אֶהְבִּי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲבָא אֲבָא, וְהָא  
יִשְׁמַעְיָאֵל וּבְנֵי קִטּוּרָה מְנִיָּה קָא אֲתִיָּין.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח, (משלי ח) לְהַנְחִיל  
אֶהְבִּי יֵשׁ וְאֶצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא. מִי  
אוֹהֲבֵי? זֶה אֲבָרְהֵם, שְׁנֹאמַר בּוּ  
(ישעיה מא) זֶרַע אֲבָרְהֵם אֶהְבִּי. אָמַר  
רַבִּי אֶלְעָזָר: אֲבָא אֲבָא, וְהָרִי  
יִשְׁמַעְיָאֵל וּבְנֵי קִטּוּרָה מְנִיָּה הֵם  
בָּאִים?

בְּהַרְיָא שְׁעֵתָא תְּמַה רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲדִהְכִי אֲתָא  
אֶלְיָהוּ. אָמַר לִיה, בּוּצִינָא קְדִישָׁא  
שְׂרָגָא עֵילָאָה, שְׁפִיר קָאמַר ר' אֶלְעָזָר, דְּלִית  
אֶהְבִּי אֶלָּא זֶרַעָא דִּיעֶקֶב. דְּכְתִיב (מלאכי א ב) וְאֶהֱבֶה  
אֶת יַעֲקֹב. בְּדַח ר' שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקִיָּה לְר' אֶלְעָזָר  
עַל רִישִׁיָּה, אָמַר לִיה, (משלי כג טו) בְּנִי, אִם חָכָם  
לְבָד יִשְׁמַח לְבִי גַם אֲנִי. קוּם בְּרִי וְיִתְגַּלִּי רְזָא  
דְּהָאֵי קָרָא, אֲזִדְעֻזַּע, וְקָם עַל רַגְלוּי.

בְּאוֹרְהָ שְׁעָה תְּמַה רַבִּי שְׁמַעוֹן.  
בִּינְתִים בָּא אֶלְיָהוּ. אָמַר לוֹ:  
הַמְּנוּרָה הַקְדוּשָׁה, הַיָּר הַעֲלִיּוֹן,  
יָפֵה אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׂאִין אֶהְבִּי  
אֶלָּא זֶרַעוּ שֶׁל יַעֲקֹב, שְׁכַתוּב  
(מלאכי א) וְאֶהֱבֶה אֶת יַעֲקֹב. צַחֲקֵי רַבִּי  
שְׁמַעוֹן, וּנְשָׁק אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר עַל  
רִאשׁוֹ. אָמַר לוֹ: (משלי כג) בְּנִי, אִם  
חָכָם לְבָד יִשְׁמַח לְבִי גַם אֲנִי. קוּם  
בְּנִי, וְיִתְגַּלֵּה סוּד הַפְּסוּק הַזֶּה.  
הַזְדַּעְזַע, וְקָם עַל רַגְלֵי.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לְהַנְחִיל אֶהְבִּי יֵשׁ, מֵאִי  
יֵשׁ, דָּא רְזָא דִּיּוֹבֵל וּשְׁמַטָּה, דְּלֹא מְסַר  
יְתֵהוּן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשָׂאָר עַמִּין, אֶלָּא  
לְעַמָּא קְדִישָׁא. וּבְשַׁעֲתָא דִּישְׂרָאֵל נְטָרִין שְׁתָּא  
דְּשְׁמַטָּה כְּדָקָא יָאוּת, נִשְׁמַתְהוּן דְּצַדִּיקָיָא  
מִשְׁתַּעֲשָׁעֵן בְּגִנְתָּא דְּעַדָן, וְאֲתֵהֱדְרוּ חֲדַתִּין.  
וְעֲלִיָּיהוּ אֲתָמַר, (ישעיה מ לא) וְקוּי ה' יַחֲלִיפוּ כַח.  
וְתוּ, פְּלֵהוּ נִשְׁמַתִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טְבִיל  
לוּן בְּנֵהֲרָא דְּחַמְשִׁין, דְּכַגְנִתָּא דְּעַדָן  
דְּלַעֲיָלָא, וְאֲתִקְרִי נְהַר דִּינּוּר.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לְהַנְחִיל אֶהְבִּי  
יֵשׁ, מֵה זֶה יֵשׁ? זֶהוּ סוּד יוֹבֵל  
וּשְׁמַטָּה, שְׁלֹא מְסַר אוֹתָם הַקְדוּשׁ  
בְּרוּךְ הוּא לְשָׂאָר הַעַמִּים, אֶלָּא  
לְעַם הַקְדוּשׁ. וּבְשַׁעֲתָא דִּישְׂרָאֵל  
שׁוּמְרִים אֶת שְׁנַת הַשְּׁמַטָּה כְּפְרָאוּי,  
נִשְׁמַתוּ הַצְּדִיקִים מִשְׁתַּעֲשָׁעוֹת  
בְּגִן הַעַדָן, וְחֲזָרוּ חֲדַשׁוֹת.  
וְעֲלֵיהֶם נֹאמַר (ישעיה מ) וְקוּי ה'  
יַחֲלִיפוּ כַח.

וְעוֹד, אֶת כָּל הַנְּשַׁמֹּת הַקְדוּשׁ  
בְּרוּךְ הוּא מְטְבִיל אוֹתָן בְּנְהַר  
הַחַמְשִׁים שְׁבַגְן הַעַדָן שְׁלַמְעֵלָה,  
וְנִקְרָא נְהַר דִּינּוּר.

ובסוד השמטה והיובל קבל הקדוש ברוך הוא את תפלת שרה ורבה רחל ולאה וזלפה ובלהה. שהרי כלן נרשמו בה"א ה"א, שהיא שמטה ויובל.

ומשום שראתה רחל ששמטה ויובל נרמזו בשם לאה, והיא אין לה הרשם של ה"א, מיד אמרה (בראשית ל) הנה אמת בלהה, שיש לה שנים. סופו של היובל בראש השם לאה, ובסוף השם של רחל.

וכי בכל עת יכול אדם לעשות צדקה? אם כן, שתיים עשרה שעות ביום מי יכול? אלא כן למדנו, מי שעושה צדקה, עושה בכל עת. מה זה בכל עת? כמו שנקרא (ויקרא טו) ואל יבא בכל עת אל הקדש, ופרשוה.

ואל תאמר בכנסת ישראל לבדה, שהיא עת רצון הקדוש של צדיק, אלא אפלו בכל עת שלמטה מרבה עליהם צדקה, ומתעוררת צדקה בכלם, בעליונים ובמתחוננים. ומשום כן ישים אדם לבו ורצונו, וידבק בקדוש ברוך הוא.

ביון שהגיעו לפני רבי שמעון, ספרו לו המעשה. אמר, ומה זה לבדו? אלא כל מי שאוחז בעץ החיים, ינצל בעולם הזה, ואפלו מן המות של העולם משאר בני אדם, כל שפן ממות אחר.

אמר רבי שמעון, בכלם מעוררת צדקה את עץ החיים, וזהו המקום של המזון לכל העולם. תלמידי חכמים מה מעשיהם? שהרי הם אחוזים בצדקה, וכל העולם נזונים בזכותם, בהם ממש, והם לא יכולים להזון בהם ממש, משום שמשפתלים בתורה, ומי שמשפתל בתורה, משתדל בעץ החיים שכל בני העולם נזונים ממנו. נמצא

וברוא דשמטה ויובל, קבל קודשא בריך הוא צלותא, דשרה רבקה רחל ולאה וזלפה ובלהה. דהא כולהו אתרשימו בה"א. דה"א, היא שמטה ויובל.

ובגין דחזת רחל דאתרמיז שמטה ויובל בשמא דלאה, והיא לית לה רשימו דה"א, מיד אמרה (בראשית ל א) הנה אמת בלהה דאית בה תרי. סופיה דיוב"ל, ברישא דשמא דלאה, ובסיפא דשמא דרחל.

וכי בכל עת יכול בר נש למעבד צדקה, אי הכי תריסר שעתי ביממא מאן יכיל. אלא הכי אוליפנא, מאן דעביד צדקה, בכל עת עביד. מאי בכל עת, כמה דאת אמר (ויקרא טו ב) ואל יבא בכל עת אל הקדש, ואוקמוה.

ולא תימא בכנסת ישראל בלחודוי, דאיהי עת רעווא קדישא דצדיק, אלא אפילו בכל עת דלתתא, אסגי צדקה עלייהו, ואתער צדקה בכולהו בעילאי ובתתאי. ובגין כן ישוי בר נש לביה ורעותיה, וידבק ביה בקודשא בריך הוא.

ביון דמטו קמיה דרבי שמעון, סחו ליה עובדא. אמר, ומה דא בלחודוי, אלא כל מאן דאחיד באילנא דחיי, ישתייב בהאי עלמא, ואפילו מן מותא דעלמא משאר בני נשא, כל שפן ממותא אחרא.

אמר רבי שמעון, בכולהו איתער צדקה אילנא דחיי. והאי איהו אתר דמזונא לכולי עלמא. תלמידי חכמים מאי עבידתיהו, דהא אינון בצדקה אחידן, וכל בני עלמא בזכותיהו נזונין בהו ממש, ואינון לא יכלין לאתזן בהו ממש. בגין דאשתדלי באורייתא, ומאן דאשתדל באורייתא, אשתדל באילנא דחיי דכל בני עלמא נזונין מניה. אשתכח

שְׁתַּלְמִידֵי חֻכְמִים מְעוֹרְרִים מְזוֹן  
לְעוֹלָם וְשָׁלוֹם. אִם לְכָל בְּנֵי  
הָעוֹלָם מְעוֹרְרִים מְזוֹן, לְמָה לָּהֶם  
לֹא מְעוֹרְרִים?

אָלֵא תַלְמִיד חֻכֵּם הוּא מִמֶּשׁ עֵץ  
הַחַיִּים, וְעֵץ הַחַיִּים לֹא נִזְוֵן אֶלֶּא  
מִן הָעוֹלָם הַבָּא, וְהָעוֹלָם הַבָּא  
לֹא נִמְצָא בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֶלֶּא אַחֵר  
שֶׁנִּכְנָס לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְאִזּוֹ נִזְוֵן  
בוֹ, וְנִטְעַם שְׂרָשׁוֹ עָלָיו.

כַּעַת אוֹכְלִים מִפְּרֵי עֵץ הַחַיִּים,  
וּמִי הוּא? אוֹתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁנִּמְצָא  
אֶצֶל הָעֵנִי, וְהוּא נִקְרָא (בְּרֵאשִׁית א)  
פְּרֵי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֵּן. וְעַל כֵּן  
אוֹכְלִים מֵאוֹתוֹ הַפְּרֵי בְּעוֹלָם הַזֶּה.  
וְעַד זֶה שְׁנִינּוּ, הֵם נִזְוֵנִים בְּזוֹרֵעַ.  
מִה זֶה זְרוּעַ? גְּבוּרָה. וְהֵם מְזַמְּנִים  
לְעוֹלָם הַבָּא. שֶׁמְזוֹן הָעוֹלָם הַבָּא  
אֵינוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֶלֶּא צִמְצוּם  
קָטָן, שֶׁכַּחוּ נִמְצָא בְּמִתִּיקוֹת  
הַתּוֹרָה. וְאֵת זֶה הֵם טוֹעֲמִים עַל  
אוֹתוֹ פְּרֵי שֶׁל הָאֵילָן הַתַּחְתּוֹן,  
וְזוֹהִי הַשְּׂמִחָה וְהַמְּזוֹן שֶׁלָּהֶם.

בֵּינָן שְׁעוֹבְרִים מִן הָעוֹלָם הַזֶּה,  
כַּמָּה נְחָלִים עֲלִיּוֹנִים שֶׁל הָעוֹלָם  
הַבָּא סוֹבְבִים אֶת מְקוֹמָם,  
וְיִשְׁתַּרְשׁוּ בוֹ, וְיִעֲלוּ לְמַעְלָה  
לְמַעְלָה, אִזּוֹ (יִשְׁעִיה סד) עֵין רֵאֲתָה  
אֱלֹהִים זוֹלַתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחְפָּה לּוֹ.  
מִי יַעֲשֶׂה? זֶה הַיּוֹבֵל, אוֹתוֹ  
שֶׁנִּקְרָא הָעוֹלָם הַבָּא. לְמַחְפָּה לוֹ,  
וְדַאי שְׁלֹא רוֹצִים מְזוֹן בְּעוֹלָם  
הַזֶּה, עַד שֶׁיִּתְקַנּוּ אֶת מְזוֹנָם וְזֶה  
מְזוֹנָם בְּעוֹלָם הַבָּא. וְעַל כֵּן  
צְדִיקִים הֵם כֻּלָּם, שֶׁעֲלִיהֶם כְּתוּב  
עֵין לֹא רֵאֲתָה אֱלֹהִים זוֹלַתְךָ  
יַעֲשֶׂה לְמַחְפָּה לוֹ.

**פְּרֻשַׁת נֶשֶׁא**

בֹּא וּרְאֵה, בֵּינָן שְׁבִנֵי אָדָם נִשְׁלָמוּ  
אִיבְרִיו, בְּאוֹתוֹ זְמַן הַתַּתְּקָן כֹּל  
אִיבְר פְּרָאוֹי. כְּמוֹ כֵּן, בֵּינָן

הָא חֲזִי, בֵּינָן דְּבִר נֶשׂ אֲשֶׁתְּלִימוֹ שִׁיפּוֹי, בְּהָהוּא זִימְנָא אֲתַתְּקָן כֹּל שִׁיפָא

פְּרֻשַׁת נֶשֶׁא

דְּתַלְמִידֵי חֻכְמִים מְתַעְרֵי מְזוֹנֵי לְעֵלְמָא  
וְשִׁלְמָא. אִי לְכָל בְּנֵי עֵלְמָא מְתַעְרֵי מְזוֹנָא, לוֹן  
אִמְאֵי לֹא מְתַעְרֵי.

אָלֵא, תַלְמִיד חֻכֵּם הוּא אֵילָנָא דְחַיֵּי מִמֶּשׁ,  
וְאֵילָנָא דְחַיֵּי לֹא מִתְּזוֹן, אֶלֶּא מִן הָעוֹלָם  
הַבָּא, וְהָעוֹלָם הַבָּא לֹא אֲשַׁתְּפַח בְּהַאי עֵלְמָא.  
אֶלֶּא בְּתַר דְּעָאֵל לְהָהוּא עֵלְמָא, כְּדִין אֲתַזְן  
בֵּיהּ, וְאֲתַנְטַעֵן שְׂרָשׁוֹ עָלָיו.

הַשְּׂתָא אֶכְלִי מֵאִיבָא דְאֵילָנָא דְחַיֵּי. וּמֵאֵן  
אִיהוּ, הָהוּא אֲתַר דְאֲשַׁתְּפַח לְגַבֵּי  
מִסְפִּינָא, וְאִיהוּ אֶקְרִי (בְּרֵאשִׁית ג) פְּרֵי הָעֵץ אֲשֶׁר  
בְּתוֹךְ הַגֵּן. וְעַל דָּא אֶכְלִי מֵהָהוּא פְּרֵי בְּהַאי  
עֵלְמָא.

וְעַד דָּא תְּנִינָן, הֵם נִיזְוֵנִין בְּזוֹרֵעַ. מֵאִי זְרוּעַ.  
גְּבוּרָה. וְאֵינוֹן זְמִינִין לְעוֹלָם הַבָּא.  
דְּמְזוֹנָא דְּעוֹלָם הַבָּא לָאו אִיהוּ בְּהַאי עֵלְמָא,  
אֶלֶּא צִמְצוּמָא זְעִירָא, דְּחִילָא דִּילֵיהּ אֲשַׁתְּפַח  
בְּמִתִּיקוֹ דְּאוּרִייתָא. וְדָא טַעֲמִי עַל הָהוּא אִיבָא  
דְּאֵילָנָא תַתְּאָה, וְדָא הוּא חֲדוּוֹתָא וּמְזוֹנָא  
דִּילָהוֹן.

בֵּינָן דְּעִבְרִין מֵהַאי עֵלְמָא, כַּמָּה נְחָלִין עֵילְאִין  
דְּעוֹלָם הַבָּא, סְחָרִין לְדוּכְתִייהוּ,  
וְיִשְׁתַּרְשׁוּן בֵּיהּ, וְיִסְתַּלְקוּן לְעֵילָא לְעֵילָא, כְּדִין  
(יִשְׁעִיה סד) עֵין לֹא רֵאֲתָה אֱלֹהִים זוֹלַתְךָ יַעֲשֶׂה  
לְמַחְפָּה לוֹ. מֵאֵן יַעֲשֶׂה. דָּא יוֹבֵלָא, הָהוּא  
דְּאֶקְרִי הָעוֹלָם הַבָּא. לְמַחְפָּה לוֹ, וְדַאי דְלֹא  
בְּעֵיִן מְזוֹנָא בְּעֵלְמָא דָּא, עַד דִּיתַתְּקַנּוּ לְמְזוֹנָא  
דִּילָהוֹן וְהַאי מְזוֹנָא דִּילָהוֹן בְּעוֹלָם הַבָּא. וְעַל  
דָּא זְפִאִין אֵינוֹן בְּכוּלָא, דְּעֲלִייהוּ פְּתִיב עֵין לֹא  
רֵאֲתָה אֱלֹהִים זוֹלַתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחְפָּה לוֹ.



ששכינה מקדימה לבית הכנסת, צריכים להמצא שם עשרה יחד, וישתלם מה שישתלם, אחר שיתקן הכל. ובמה הוא התקון של הכל? כמו שנאמר (משלי יד) ברב עם הדרת מלך, ועל פן העם שפא אחר כך, פלם תקון הגוף. וכשפאה השכינה ומקדימה, ובני אדם לא באים יחד פראוי, הקדוש ברנף הוא קורא (ישעיה ג) מדוע באתי ואין איש. מה זה ואין איש? שלא מתקנים האיברים, ולא משתלם. אין איש ודאי, ומשום זה ואין איש דוקא. ובא ראה, בפעשה שהגוף נשלם למטה, הקדשה העליונה באה ונכנסת בגוף הזה, ונעשה התחתון כמו העליון ממש. ואז פלם צריכים שלא יפתחו פה בדברי העולם, משום שהרי עומדים ישראל בשלמות עליונה, ומתקדשים בקדשה עליונה. אשרי חלקם!

וידבר ה' כו', (במדבר ו) פה תברכו. בא וראה, פיון שש"ץ סים תפלתו ובא לברך ברכת פהנים, צריך ודאי לכונן ברצון הלב לברך את העם הקדוש. שפמעשה ובדבור קושר את קשר היחוד, וימצא שעל ידו מתברכים עליונים ותחתונים.

ואז צריך לו הש"ץ לומר יברך ה' - כלפי ההיכל, וישמרך - להסתפל לצד ימינו, להמשיך חוט של חסד על העם הקדוש בראשונה. ואחר כך יאמר יאר ה' כלפי ההיכל. פניו אליך ויחנך, ויסתפל לצד שמאלו, ליחד בימין, משום שמקור הברכה הוא מצד הימין. ואז כל הצד של שמאל מסתלק, ואין נזק פלל.

לסטרוא דשמאלא דיליה, ליניחדא בימינא. בגין דמקורא דברכתא מסטרוא דימינא הוא. וכדין פל סטרוא דשמאלא אסתלק, ולא הויא נזקא פלל.

פדקא יאות. פגוונא דא, פיון דשכינתא אקדימת לבי פנישתא, פעיין עשרה דישתפחון תמן פחדא, וישתלים מה דישתלים, לבתר דיתתקן פלא. ובמה הוא תיקונא דכלא, פמה דאת אמר, (משלי יד כח) ברב עם הדרת מלך, ועל דא עמא דאתיא לבתר פן, פלהו תיקונא דגופא.

וכר אתת ואקדימת שכינתא, ובני נשא לא אתיין פחדא פדקא יאות, קודשא בריך הוא קארי, (ישעיה נב) מדוע באתי ואין איש. מאי ואין איש. דלא מתתקני שייפי, ולא אשתלים, אין איש ודאי, ובגין דא (דף סא ע"ב) ואין איש דייקא.

ותא חזי, בפשעתא דגופא אשתלים לתתא, קדושה עילאה אתיא, ועאל בהאי גופא, ואתעביד תתאה פגוונא דלעילא ממש. וכדין פלהו פעיין דלא יפתחון פומא במילי דעלמא, בגין דהא קיימי ישראל בשלימו עילאה, ומתקדשי בקדושה עילאה. זפאה חולקהון.

וידבר ה' וכו', פה תברכו. תא חזי, פיון דשליח ציבור סיים צלותיה, ואתא לברכא ברכתא דכהני, אצטריך ודאי לכוונא ברעותא דלבא, לברכא ליה לעמא קדישא. די פעובדא ובמילולא, קשיר קשורא דייחודא. וישתפח דעל ידיה מתברכין עילאין ותתאין.

וכדין פעי ליה שליח ציבור למימר, יברך ה' כלפי ההיכל. וישמרך, לאסתפל לסטרוא דימינא דיליה, לאמשכא חוטא דחסד על עמא קדישא בקדמיתא. ולבתר יאמר יאר ה', כלפי ההיכל. פניו אליך ויחנך, ויסתפל

לסטרוא דשמאלא דיליה, ליניחדא בימינא. בגין דמקורא דברכתא מסטרוא דימינא הוא. וכדין פל סטרוא דשמאלא אסתלק, ולא הויא נזקא פלל.

וְאָז, יֵשׂא ה' פְּנֵיו אֵלַיךְ וַיִּשֶׁם לְךָ שְׁלוֹם, וְזוֹהִי תַפְלָה שְׁלֵמָה.

אוֹי לוֹ לְמִי שֶׁבָּא לְפָתוֹת אֶת אֲדוֹנוֹ בְּלֵב רְחוּק וְלֹא בְרָצוֹן שָׁלֵם, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (תהלים עח) וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יִכְזְבוּ לוֹ וְלִבָּם לֹא נָכוֹן עִמּוֹ. וְזֶהוּ שְׁלִיחַ הַצְּבוּר, שֶׁיִּתְבּוֹנֵן בְּרֵאשׁוֹנָה בְּצַד שְׂמָאלוֹ, כְּדִי שֶׁיִּתְעוֹרֵר צַד הַדִּין בְּרֵאשׁוֹנָה, וְעַל דָּוִד יֵשׁ פְּרוּד וְלֹא קָשׁוּר.

שְׁתִּיחוּד שֶׁל תַּפְלָה וּבִרְכָה תְלוּי בַדְּבוּר וּבְדִבְרֵי הַפֶּה, וְהַפֶּל תְלוּי בְּעֵקֶר הַמַּעֲשֶׂה. וְיָמִי שֶׁלֹּא מִפִּיר אֶת עֵקֶר הַמַּעֲשֶׂה, אֵין עֲבוֹדָתוֹ עֲבוֹדָה. וְאִם פּוֹגֵם הַמַּעֲשֶׂה בַדְּבוּר, לֹא נִמְצָא מְקוֹם לְהַשְׁרוֹת בּוֹ בְּרִכָּה, וְאֵין תַּפְלָתוֹ תַּפְלָה, וְנִפְגָּם אוֹתוֹ הָאִישׁ לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה. אוֹי לְאוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁפּוֹגֵם תַּפְלָתוֹ, עֲבוֹדַת רִבּוֹנוֹ. עֲלֵיו כְּתוּב (ישעיה א) כִּי תִבְאוּ לְרֵאוֹת כּוֹ', רְמַס חֲצָרֵי לֹא תוֹסִיפוּ הִבִּיא וְגו', לֹא אוֹכַל אֲנִי וְעֲצָרָה.

### פְּרִשְׁת חֻקַּת

וַיִּסְעוּ מֵהַר הַהָר דְּרָךְ יָם סוּף (במדבר כא). הָרֵי הַעִירוּ הַחֲבָרִים, שֶׁנִּסְעוּ מִלְּמַד תַּלְמוּד, שֶׁנִּקְרָא הַר הַהָר. לְמָה נִקְרָא הַר הַהָר? מִשּׁוּם שֶׁמִּשָּׁם יוֹצֵאת הוֹרָאָה לְעוֹלָם, שֶׁכְּתוּב (שמות כד) אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם, וְזוֹהִי תוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. אֲבָרָ בֵּא וְרָאָה, סוּד הַחֻכְמָה יֵשׁ כְּאֵן. הַמְּקוֹם נִקְרָא הַר הַהָר, דְּרָךְ הוּא לַיָּם סוּף, סוּף הַדְּרָגוֹת, שֶׁהִיָּתָה מְנַהֵגָה לְפָנֵיהֶם בְּמַדְבָּר וּמְלַמֶּדֶת אוֹתָם דְּרָכֵי הַחַיִּים, מִשּׁוּם שֶׁהִיא הַדְּרָךְ לְהַפְגִּס לְעוֹלָם הַבָּא.

בְּגִין דְּאִיהִי אוֹרְחָא, לְמִיעַל לְעֵלְמָא דְאַתִּי.

וְכַדִּין, יֵשׂא ה' פְּנֵיו אֵלַיךְ וַיִּשֶׁם לְךָ שְׁלוֹם, וְדָא הוּא צְלוֹתָא שְׁלִים.

וְזִי לִיָּה, לְמֵאֵן דְּאַתָּא לְמַפְתִּי לְמֵאֲרִיָּה, בְּלִבָּא רְחִיקָא, וְלֹא בְרַעוּתָא שְׁלִימָתָא, כְּמָה דְאַתָּא אָמַר, (תהלים עח לו) וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יִכְזְבוּ לוֹ וְלִבָּם לֹא נָכוֹן עִמּוֹ. וְדָא הוּא שְׁלִיחָא דְצִיבוּרָא, דִּי־סִתְפַּל בְּקַדְמֵיתָא בְּסִטְרָא דְשְׂמָאלָא דִּילִיָּה, בְּגִין דִּיתְעוֹרֵר סִטְרָא דְדִינָא בְּקַדְמֵיתָא, וְעַל יְדֵיהּ הוּי פִּירוּדָא, וְלֹא קִישׁוּרָא.

דִּיחֻזְרָא דְצְלוֹתָא וּבְרִכְתָּא, תְלוּיָא בְּדִיבוּרָא וּבְמִילוּלָא דְפוּמָא, וְכוּלָּא תְלוּיָא בְּעִיקְרָא דְעוּבְדָא. וּמֵאֵן דְלֹא יָדַע עִיקְרָא דְעוּבְדָא, לָאוּ עֲבִידְתִּיהּ עֲבוּדָה. וְאִי פְגָמִים עוּבְדָא מִילוּלָא, לָא אֲשַׁכַּח אֶתְרֵי לְשִׁרְיָא בֵּיהּ בְּרִכְתָּא. וְלָאוּ אִיהוּ צְלוֹתִיהּ צְלוֹתָא. וְאֶתְפְּגָמִים הֵהוּא בְּרֵשׁ לְעִילָא וְתַתָּא. וְזִי לְהֵהוּא בְּרֵשׁ דְּפְגָמִים צְלוֹתִיהּ פּוּלְחָנָא דְמֵאֲרִיָּה. עֲלִיָּה כְּתוּב, (ישעיה א יב-טו) כִּי תִבְאוּ לְרֵאוֹת כּוֹ', רְמַס חֲצָרֵי לֹא תוֹסִיפוּ הִבִּיא וְגו', לֹא אוֹכַל אֲנִי וְעֲצָרָה.

### פְּרִשְׁת חֻקַּת

וַיִּסְעוּ מֵהַר הַהָר דְּרָךְ יָם סוּף. הָא אֲתַעְרוּ חֲבָרִיָּא, דְנִטְלוּ מִלְּאוּלְפָּא תַלְמוּדָא, דְאַקְרִי הַר הַהָר. אֲמַאי אִקְרִי הַר הַהָר, בְּגִין דְמִתְמָן נִפִּיק הוֹרָאָה לְעֵלְמָא. דְכְּתוּב (שמות כד יב) אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם, וְדָא אִיהִי תוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

אֲבָרָ תָּא חֲזִי, רְזָא דְחֻכְמָתָא אִית הַכָּא. הֵאִי אֲתָרָא דְאַקְרִי הַר הַהָר, אוֹרְחָא הוּא לְיָמָא דְסוּף, סוּפָא דְדְרָגִין, דְהוֹת מְדַבְּרָא קְדָמִיהוֹן בְּמַדְבָּרָא, וּמֵאֵלְפָּא לְהוֹן אוֹרְחִין דְחַיִּין, בְּגִין דְּאִיהִי אוֹרְחָא, לְמִיעַל לְעֵלְמָא דְאַתִּי.

והם נסעו מאחריה ומדרכה, והלכו אחר דרך הנחש העקלתון, ששולט בארץ אדום, ואז (במדבר כא) ותקצר נפש העם בדרך, משום שטעו מדרך החיים. אז, (סו) וידבר העם באלהים ובמשה. בכל הם התרעמו - בתורה שבעל פה ובתורה שבכתב. כי אין לחם - זו תורה שבעל פה. ואין מים - זו תורה שבכתב, והוא לחם הקלקל, שקל היה בעיניהם דבר התורה שבעל פה.

בא וראה, אהרן ימינו של המלך, הסתלק, והסתלקו שבעה העננים מהם, אז חזרו לאחריהם שבע דרגות, כשנסעו מבאר המים הנובעים הזו, שהיתה מנסכת לקבל על מלכות שמים. שהרי בראשונה היו עולים באותן דרגות ממטה למעלה. אחר כך חזרו לאחריהם, ונדבקו בנחש העקלתון ששט בינם, שהרי יצאו מהרשות העליונה באותן שבע דרגות שחטאו בהן, והסתלקו מהן. ואז היתה לו רשות לנחש הפתחון לשלט בהם, והוא (שם יא) עמלק יושב בארץ הנגב, אם לא שחזרו בתשובה ונדבקו בקול יעקב, ואז שלטו באותו הנחש, ונמסר בידיהם.

ואחר כך חזרו לסרחונם, וחטאו במקום של תורה ומצוות, וחזרו לאחור שבע דרגות. אז התעורר הנחש העליון לשלט עליהם, שכתוב (שם כא) וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים. מה זה שרפים? כמו שנאמר (ישעיהו י) שרפים עמדים ממעל לו. שנים היו, וחזרו להיות אחד, תנינם כתוב חסר.

וכמה נחשים יצאו מאותו הנחש העליון והתחברו בהם. אז חזרו בתשובה שלמה ונדבקו בצד הרחמים, להוריד רחמים, לבשם

ואינון נטלו מבתרה ומאורחה, ואזלון בתר ארע חוץ עקימא, דשליט בארץ אדום, פדין ותקצר נפש העם בדרך, בגין דטעו מארעא דחיי. פדין, וידבר העם באלהים ובמשה. בכלא איתרעמו, בתורה שבעל פה, ובתורה שבכתב. פי אין לחם, דא תורה שבעל פה. ואין מים, דא תורה שבכתב, והוא לחם הקלקל, דקלילא הוה בעיניהון מלתא דאורייתא דבעל פה.

הא חזי, אהרן ימינא דמלפא, אסתלק, ואסתלקו שבעה עננים מנהון, פדין אתחזרו לבתריהון שבע דרגין. פד נטלו מהאי בירא דמיין נבעין, דהוה מנסכא עלייהו לקבלא עול מלכותא דשמיא. דהא בקדמיתא הו סלקין באינון דרגין מתתא לעילא. לבתר, אתחזרו לאחוריהון, ואתדבקו בחוץ עקימא, דשאט בימא, דהא נפקו מרשותא עילאה, באינון שבעה דרגין דחבו בהון, ואסתלקו מנהון. פדין הוה ליה רשותא לחוץ תתאה לשלטא בהו, ואיהו, עמלק יושב בארץ הנגב. אי לאו דאהדרו בתיובתא, ואתדבקו בקול יעקב, וכדין שליטו בהוה חוץ ואתמסר בידייהו.

ולבתר אתהדרו לסורחנייהו, וחבו באתרא דתורה ומצוה, ואתהדרו לאחורא שבע דרגין. פדין איתער חוץ עילאה לשלטאה עלייהו, דכתיב, וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים. מאי שרפים. כמה דאת אמר (ישעיהו ג) שרפים עומדים ממעל לו. תרי הו, חד אתחזרו, תנינם כתיב חסר.

וכמה נחשים נפקו מהוה חוץ עילאה, ואזדווגו בהו. פדין אהדרו בתיובתא שלימתא, ואתדבקו בסטרא דרחמי, לנחתא

את העולם, והוסר הנחש, והתבשמו כל העולמות.

בא וראה, כשחטאו, כתוב וידבר העם באלהים ובמשה. כשחזרו בתשובה, כתוב (במדבר כא) פי דברנו בה' וכו'. אלא רצו להחזיר המים מהמקור העליון למקומם, מתורה שבכתב לתורה שבפעל פה, ונדבקו במקום עליון שבו הפל תלוי לבשם את המקום, ולהשפיע מים עליונים למקום ששורה עליהם, משום כך פי דברנו בה' וכו'.

בא וראה, כשאדם חוטא במקום הדין, פאלו חטא במקום הדין העליון. כל שפן פאן, שפכל הם חטאו, באלהים ובמשה. ומה הטעם בא עליהם הנחש? משום שהם נחשו ואמרו, אם לא יבא עלינו הדין - אין לנו להשתדל בתורה, ואם יבא - נשתדל בה. עשה לך שרף (שם), כמו שנאמר (ישעיהו ו) שרפים עמדים. משום שפיון ששבו בתשובה עליונה, הרי הם בהיכלי, כמו שרפים עליונים שמשמשים לפני. ושם אתו על נס, להגביה אותם למעלה, שפניק אותם מקום מזבח העליון בכנפיה להצילם מהנחש, כמו שנאמר (שמות יז) ויקרא שמו ה' נסי, ולכן ושם אתו על נס ודאי.

בא וראה, (בראשית כב) והאלהים נסה את אברהם, שהרים את דגלו על הכל. אף פאן הרים את דגלם על הכל. ומה הטעם עשה אותו מנחשת? משום שנחשת במקום החיים תלויה, המקום שיעקב שרוי שם. משום כך וחי, וחי ודאי.

ובא ראה פמה הוא עליון כח התשובה על הכל, משום שפשאדם שב לפני רבונו, אז מתמלאת באר מים חיים,

רחמי, לבסמא עלמא, ואתעדי חוּיָא, ואתבסמו פלהו עלמין.

הא חזי, פד חבו, פתיב, וידבר העם באלהים ובמשה. פד אהדרו בתיובתא פתיב פי דברנו בה' וכו'. אלא בעו לאהדרא מיא ממקורא עילאה לאתרייהו, מתורה שבכתב לתורה שבפעל פה, ואתדבקו באתרא עילאה, דביה תלייא כולא לבסמא אתרא, ולאנגדא מיין עילאין לאתרא דשרייא עלייהו, בגין כך פי דברנו בה' וכו'.

הא חזי, פד פר נש חב באתרא דדינא, פאלו חב באתרא דדינא עילאה. כל שפן הכא, דבכולא חבו, באלהים ובמשה. ומאי טעמא אתא עלייהו נחש. בגין דאינון נחישו, ואמרו, אי לא ייתי עלייהו דינא, לית לון לאשתדלא באורייתא, ואי אתי נשתדל בה.

עשה לך שרף (דף טב ע"א), פמה דאת אמר שרפים עומדים. בגין דכיון דתבו בתיובתא עילאה, הא אינון בהיכלי, פשרפים עילאין דמשמשים קדמי. ושם אותו על נס, לאגבהא לון לעילא, דחפיא לון אתר דמדבחה עילאה בגדפהא לשזבותהון מחויא. פמה דאת אמר, (שמות יז ב) ויקרא שמו ה' נסי, ועל דא ושם אותו על נס ודאי.

הא חזי, (בראשית כב א) והאלהים נסה את אברהם, דארים דגליה על כלא. אוף הכא ארים דגלא דילהון על כולא. ומאי טעמא עבדיה מנחשת. בגין דנחשת באתרא דחיים תלייא, אתרא דיעקב שרי תפון, בגין כך וחי, וחי ודאי.

והא חזי, פמה היא עילאה חילא דתיובתא על כלא. בגין דכד פר נש תב קמי מאריה, פדין באר מים חיים אתמלי, ונפקין

ויוצאים מעינותיה לכל הצדדים, ומשפיע לכל שבט ושבט, בשנים עשר שערים, להשקות חיות קטנות עם גדולות.

בששבו ישראל בתשובה, אזי אמרו שירה. ואותן שבע הדרגות ששבו מאחריהן, החזירו אותן בשירה שלהם, והעלו את הבאר העליונה למעלה, שנפרד הנחש מן העולם. זהו שכתוב (במדבר כא) אז ישיר ישראל וגו', עלי באר ענו לה, שעולה למעלה למעלה, ומתחברת האם התחתונה בפעליונה.

זהו שכתוב (שם) באר חפרוה שרים - זהו האב והאם שהולידו אותה. פרוה נדיבי העם - אלו האבות. מי פרוה? כמו שנאמר (הושע א) ואפרה לי בחמשה עשר פסף. אלו האבות. וזרע ישראל שהתחברו עמה, בט"ו בניסן, והתעוררה יד רמה, שנקראת פסף, ימין המלך עליהם.

במחוקק במשענותם (במדבר כא) - על יד משה, שהוא מחוקק, התחברה עם שנים עשר שבטים, שהם בנייה ששורים סביבה. מה זה במשענותם? בא וראה, כשישראל משתדלים בתורה, שנתנה על יד המחוקק, אז תומכים בשכינה אותם שנים עשר עמודים שלמעלה, ועל זה במשענותם, שהיא נשענת עליהם.

ובא ראה, שנים עשר שערים יש לבאר הקדושה הזו, הקריה הקדושה, שנקראת ירושלים. ומאותם השערים יוצאות לעולם שתיים עשרה מתנות עליונות: טובה ושמחה, ברכה ושלוש, עזרה, פפירה, תורה, חכמה, וחיים ורצון ועשר וכבוד. וכל שבט ושבט ינקו לו מתנה עליונה.

מבועזי לכל סטריין, ולכל שבטא ושבטא נגיד ליה בתרי עשר תרעי, לאשקאה חיון זעירן עם רברבן.

ישראל פד תבו בתיובתא, פדין אמרו שירתא. ואינון שבע דרגין דתבו מבתריהון, אהדרו לון בשירתא דילהון, וסליקו בירא עילאה לעילא, דאתפרש חויה מעלמא. הדא הוא דכתיב, אז ישיר ישראל וגו', עלי באר ענו לה, דסלקא לעילא לעילא, ואתחברא אימא תתאה בעילאה.

הדא הוא דכתיב, באר חפרוה שרים, דא אבא ואמא, דאולידו לה. פרוה נדיבי העם, אלין אבהן. מאי פרוה, כמה דאת אמר (הושע א) ואפרה לי בחמשה עשר פסף. אלין אבהן. וזרעא דישראל דאתחברו בה, בט"ו בניסן, ואתערא יד רמה דאקרי פסף, ימינא דמלכא עלייהו.

במחוקק במשענותם, על ידא דמשה, דאיהו מחוקק, ואתחברא בתרי עשר שבטין, דאינון בנין דילה דשראן סחרנהא. מאי במשענותם, תא חזי, פד ישראל משתדלין באורייתא, דאתייהבת על ידא דמחוקק, פדין סמכין לה לשכינתא אינון תריסר סמכין דלעילא, ועל דא במשענותם, דאיהי נשענת עלייהו.

ותא חזי, תריסר תרעין אית לה להאי בירא קדישא, קרתא קדישא, דאקרי ירושלים. ומן אינון תרעין נפקין לעלמא תריסר מתנן עילאין: טובה. ושמחה. ברכה. ושלוש. עזרה. פפירה. תורה. חכמה. וחיים. ורצון. ועושר. וכבוד. וכל שבטא ושבטא, יניקו מתנה עילאה ליה.

וְהוּוּ שְׁכֵתוּב (שם) וּמְדַבֵּר מִתְּנָה. מֵאֵי  
מַה זֶה מְדַבֵּר? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר  
ד) וּמְדַבְּרֶיךָ נְאוּה. מֵאוֹתוֹ הַמְדַבֵּר  
בָּאָה לָהֶם מִתְּנָה עֲלֵיוֹנָה, בְּזִמְנָן  
הַזֶּה כְּשֵׁאִינִים פּוֹרְשִׁים מִלְתַּמְּךָ  
בַּה.

וְעַל זֶה הַעִירוּ הַחֲבָרִים,  
שְׁכַשְׁאָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה, נִדְבַק  
בְּשִׁכְיִנָּה. שְׁהָרִי טָרַם שֶׁנֹּשֵׂא, אֵין  
שׁוֹרָה עֲלָיו, שְׁאֵין שְׁכִינָה שׁוֹרָה  
עַל מְקוֹם פְּגוּם, וּכְשֵׁאִינָה שׁוֹרָה  
עֲלָיו, הִיא מוֹנַעַת מִמֶּנּוּ שְׁתִּים  
עֲשָׂרָה מִתְּנוֹת עֲלֵיוֹנוֹת.

וְעַל זֶה הַעִירוּ הַחֲבָרִים, כִּל  
הַשְּׂרׁוּי בְּלֹא אִשָּׁה, שְׂרׁוּי בְּלֹא  
טוֹבָה. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) לֹא  
טוֹב הִיּוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ. בְּלֹא  
שְׂמֻחָה - שְׁכֵתוּב (דברים יד) וְשְׂמֻחָת  
אִתָּה וּבִיתְךָ. בְּלֹא בְרָכָה - שְׁכֵתוּב  
(יחזקאל מד) לְהַנִּיחַ בְּרָכָה אֶל בֵּיתְךָ.  
בְּלֹא שְׁלוֹם - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ה)  
וַיִּדְעַת כִּי שְׁלוֹם אֶהְלֶךְ. בְּלֹא עֲזָרָה  
- שְׁכֵתוּב (בראשית ב) אֶעֱשֶׂה לוֹ עֲזָר  
כְּנַגְדּוֹ. בְּלֹא כְפָרָה - שְׁכֵתוּב (ויקרא  
טז) וְכִפֹּר בְּעֶדּוֹ וּבְעֶד בֵּיתוֹ. בְּלֹא  
תוֹרָה - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ו) הָאֵם  
אֵין עֲזָרָתִי בִי וְתִשְׁיָה נִדְחָה מִמֶּנִּי.  
בְּלֹא חֲכָמָה - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי  
יד) חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה.  
בְּלֹא חַיִּים - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ט)  
רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אֶהְבֵּת.  
בְּלֹא רְצוֹן - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יח)  
מִצָּא אִשָּׁה מִצָּא טוֹב וַיִּפַּק רְצוֹן  
מֶה'. בְּלֹא עֲשֶׂר - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם  
לא) בְּטַח בַּה לֵב בַּעֲלָה וְשָׁלַל לֹא  
יִחְסֹר. בְּלֹא כְבוֹד - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר  
(שם לא) אִשֶּׁת חַן תִּתְמַךְ כְּבוֹד.

מִשׁוּם שֶׁהָאִשֶּׁת חֵיל הִזּוּ נִקְרָאת  
יְרֵאת ה', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יט)  
יְרֵאת ה' טְהוֹרָה, וּכְשֶׁנֹּשֵׂא הָאִישׁ,  
כֹּל שָׁנִים עֲשָׂר הַשְּׁעָרִים נִפְתָּחִים,  
לְהוֹסִיף בְּרָכוֹת עַל רֵאשׁוֹ, כְּדִי  
שִׁיֵּשֵׁב בְּסִתֵּר הַגְּבִירָה, וַיִּשְׁתַּלֵּם  
כְּמוֹ שֶׁלְמַעֲלָה.

הִרְאָ הוּא דְכָתִיב, (שה"ש ד ג) וּמְדַבֵּר מִתְּנָה. מֵאֵי  
מְדַבֵּר. כְּמָה דְאִתְּ אָמַר, וּמְדַבְּרֶיךָ נְאוּה.  
מֵהֵוּא מְדַבֵּר אֲתִיִּין לִוְן מִתְּנָה עֲלֵילָאָה. בְּהֵאֵי  
זְמַנָּא כַּד אֵינוֹן לֹא מִתְּפַרְשָׁן מִלְאֲסַמְכָא לָה.  
וְעַל דָּא אֲתַעְרוּ חֲבָרִיִּיא, דְכַד בַּר נֶשׁ נְסִיב  
אִיתְתָּא, אֲתַדְבַּק בְּשִׁכְיִנְתָּא. דְהָא עַד לֹא  
אֲנַסִּיב, לֹא שְׂרִיא עֲלֵיָה. דְלִית שְׁכִינְתָּא שְׂרִיא  
עַל אֲתָרָא פְּגִימָא. וְכַד לֹא שְׂרִיא עֲלֵיָה, אִיהֵי  
אֲתַמְנַעוּ מִנִּיהַ תְּרִיסַר מִתְּנָן עֲלֵילָאֵין.

וְעַל דָּא אִיתַעְרוּ חֲבָרִיִּיא, כִּל הַשְּׂרׁוּי בְּלֹא אִשָּׁה,  
שְׂרׁוּי בְּלֹא טוֹבָה. כְּמָה דְאִתְּ אָמַר, (בראשית  
ב יח) לֹא טוֹב הִיּוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ. בְּלֹא שְׂמֻחָה,  
דְכָתִיב (דברים יד כו) וְשְׂמֻחָתָא אִתָּה וּבִיתְךָ. בְּלֹא  
בְרָכָה, דְכָתִיב (יחזקאל מד ל) לְהַנִּיחַ בְּרָכָה אֶל בֵּיתְךָ.  
בְּלֹא שְׁלוֹם, כְּמָה דְאִתְּ אָמַר (איוב ה כד) וַיִּדְעַת כִּי  
שְׁלוֹם אֶהְלֶךְ. בְּלֹא עֲזָרָה, דְכָתִיב (בראשית ב יח)  
אֶעֱשֶׂה לוֹ עֲזָר כְּנַגְדּוֹ. בְּלֹא כְפָרָה, דְכָתִיב (ויקרא  
טז י) וְכִפֹּר בְּעֶדּוֹ וּבְעֶד בֵּיתוֹ. בְּלֹא תוֹרָה, כְּמָה  
דְאִתְּ אָמַר (איוב ו יג) הָאֵם אֵין עֲזָרָתִי בִי וְתִשְׁיָה  
נִדְחָה מִמֶּנִּי. בְּלֹא חֲכָמָה, כְּמָה דְאִתְּ אָמַר (משלי  
יד א) חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה. בְּלֹא חַיִּים, כְּמָה  
דְאִתְּ אָמַר (קהלת ט כב) רְאֵה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר  
אֶהְבֵּת. בְּלֹא רְצוֹן, כְּמָה דְאִתְּ אָמַר מִצָּא אִשָּׁה  
מִצָּא טוֹב וַיִּפַּק רְצוֹן מֶה'. בְּלֹא עֲשֶׂר, כְּמָה  
דְאִתְּ אָמַר (משלי לא יא) בְּטַח בַּה לֵב בַּעֲלָה וְשָׁלַל  
לֹא יִחְסֹר. בְּלֹא כְבוֹד, כְּמָה דְאִתְּ אָמַר (שם יא טז)  
אִשֶּׁת חַן תִּתְמַךְ כְּבוֹד.

בְּגִין דְהֵאֵי אִשֶּׁת חֵיל, יְרֵאת ה' אֲקָרִי. כְּמָה  
דְאִתְּ אָמַר, (תהלים יט י) יְרֵאת ה' טְהוֹרָה. וְכַד  
אֲנַסִּיב בַּר נֶשׁ, כְּלָהוּ תְרִיסַר תְּרַעִין אֲתַפְתָּחִין,  
לְאוֹסְפָא בְּרַכָּאן עַל רִישִׁיָּה. בְּגִין דִּיתִיב בְּסִתְרָא  
דְמִטְרוֹנִיתָא, וְאִשְׁתָּלִים כְּגוֹנָא דְלַעֲיִלָא.

וְעַל דָּא, וּמַמְדָּבֵר מַתְנָה, וּמַמְתַּנָּה נַחֲלִיא"ל.  
נַחֲלִין דָּאל נַגְדִין עֲלִיה. וּמַנְחֲלִיאֵל בְּמוֹת.  
מַאי בְּמוֹת, אִסְתְּלָקוֹת, דְּאִסְתְּלִיק וּיְתִיב בְּרוּמֵי  
עֲלָמָא, וְאִשְׁתַּדַּל בְּמַלִּין עֵילְאִין דְּאוּרֵייתָא.

וּמַבְּמוֹת הַגֵּיא, אוֹקְמוּהָ. אָבַל תָּא חֲזִי, כַּד בַּר  
נָשׁ אֲתַדְבֵּק בְּאוּרֵייתָא, וּיְתִיב בְּרוּמֵי  
עֲלָמָא, אִיבְעֵי לִיה לְאַשְׁפְּלָא גְרַמִּיה, בְּגִין  
דְּיִצְרָא בִישָׂא קְטִיגוּרָא דְמַקְטָרְג עֲלוּי, לָא  
יִשְׁלוּט עֲלוּי לְאַסְטָאָה לִיה. וְעַל דָּא, וּמַבְּמוֹת  
הַגֵּיא, אִיבְעֵי לִיה לְמַעַבְד כְּגֵיא בְּגִין דִּיתְפָּרַשׁ  
מִנִּיה הֵהוּא דִּיתִיב בְּשֶׁדָּה מוֹאֵב, וְדַאי, יִצְרָא  
בִישָׂא דְאַקְרִי לוּט, וְשִׂרְיָא בְּמוֹאֵב, בְּגִין  
דְּאֲתַדְבֵּקוּתִיה בְּקַדְמִיתָא לְאַפְקָא פִּירָא  
דְּעוּבְדוּי בִישִׁין בְּעֲלָמָא, בְּמוֹאֵב הוּוה, כְּמָה  
דָּאֲתָא אָמַר, (בראשית יט לו) וַתֵּלֶד הַבְּכִירָה בֶן וַתִּקְרָא  
שְׁמוֹ מוֹאֵב.

וְאִי בַר נָשׁ אֲתַפְּרַשׁ מִנִּיה, סְלִיק לְמַהוּי רֵאשׁ,  
וּלְמַשְׁרֵי בַפְּסָגָה. מַאי פְּסָגָה, כְּמָה דָּאֲתָא  
אָמַר (תהלים מח יד) פִּסְגוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ. וְנִשְׁקָפָה.  
דְּאִסְתְּכַלּוּתָא דְלַעִילָא בִיה. כְּמָה דָּאֲתָא אָמַר עַל  
פְּנֵי הַיְשִׁימוֹן, דָּא עֲלָמָא דָּאֲתִי, דְּאַקְרִי יִשִׁימוֹן,  
דְּאִסְתְּכַלּ בָּהּ בְּהַאי פְּסָגָה, קְרַתָּא קְדִישָׂא  
יְרוּשָׁלַיִם.

דְּבַר אַחַר, כַּד יִשְׂרָאֵל אֶהְדְּרוּ בְּתִיּוּבְתָא,  
וּסְלִיקוּ לְבִירָא לְעֵילָא, אֲתִייהִיבַת לוֹן  
בְּמַתְנָה. וְכַד תְּבוּ לְאוּרַח בִישָׂא, כְּדִין וּמַבְּמוֹת  
הַגֵּיא. כְּמָה דָּאֲתָא אָמַר (דברים ג כט) וַיֵּשֶׁב בְּגֵיא מוֹל  
בֵּית פְּעוּר. עַל הַהוּא חוּבָה, יְתָבוּ לְתַתָּא בְּגֵיא.  
אֲשֶׁר בְּשֶׁדָּה מוֹאֵב, בְּגִין דְּסִטְרָא דְמוֹאֵב גְּרִים  
לוֹן.

וְלְבַתָּר דְּקַבִּילוּ עוֹנֵשִׁיהוּ, סְלִיקוּ לְרִישָׂא,  
וְאַרִימוּ דְגַלְיָהוֹן עַל כְּלָא. כְּמָה דָּאֲתָא  
אָמַר (במדבר כה יט) וַיְהִי אַחֲרֵי הַמַּגֵּפָה וְכוּ', (שם כו

וְעַל זֶה (במדבר כא) וּמַמְדָּבֵר מַתְנָה,  
וּמַמְתַּנָּה נַחֲלִיא"ל. הַנְּחָלִים שֶׁל  
אֵל שׁוֹפְעִים עֲלָיו. וּמַנְחֲלִיאֵל  
בְּמוֹת. מַה זֶה בְּמוֹת? הַסְתְּלָקוֹת,  
שֶׁהִסְתְּלַק וַיֵּשֶׁב בְּרוּמֵי הָעוֹלָם,  
וְהִשְׁתַּדַּל בְּדְכָרִים עֲלִיוֹנִים שֶׁל  
הַתּוֹרָה.

וּמַבְּמוֹת הַגֵּיא, פְּרִשׁוּהָ. אָבַל בַּא  
רְאָה, כְּשֶׁאֲדָם נִדְבֵּק בַּתּוֹרָה  
וַיֵּוֹשֶׁב בְּרוּמֵי הָעוֹלָם, צְרִיף לוֹ  
לְהִשְׁפִּיל אֶת עַצְמוֹ, כְּדִי שִׁיַּצֵּר  
הָרַע, הַקְּטָגוֹר שֶׁמַּקְטָרְג עֲלָיו, לָא  
יִשְׁלֹט עֲלָיו לְהִסִּיטוֹ. וְעַל זֶה  
וּמַבְּמוֹת הַגֵּיא - צְרִיף לוֹ לַעֲשׂוֹת  
כְּמוֹ גֵיא, כְּדִי שִׁפְרֹד מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ  
שִׁיּוֹשֵׁב בְּשֶׁדָּה מוֹאֵב, וְדַאי, הִיַּצֵּר  
הָרַע שֶׁנִּקְרָא לוֹט, וְשִׂרְיָא בְּמוֹאֵב,  
בְּשִׁבִיל שֶׁהִתְדַבְּקוֹת שֶׁלוֹ  
בְּרֵאשׁוֹנָה לְהוֹצִיא אֶת פְּרִי  
הַמַּעֲשִׂים הָרְעִים בְּעוֹלָם הִזֵּה  
בְּמוֹאֵב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יט)  
וַתֵּלֶד הַבְּכִירָה בֶן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ  
מוֹאֵב.

וְאִם אָדָם נִפְרַד מִמֶּנּוּ, הוּא עוֹלָה  
לְהִיּוֹת רֵאשׁ, וְלִשְׂרוֹת בַּפְּסָגָה. מַה  
זֶה פְּסָגָה? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים מח)  
פִּסְגוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ. וְנִשְׁקָפָה (במדבר  
כא) - שֶׁהִסְתְּכַלּוֹת שֶׁלְמַעְלָה בּוּ.  
עַל פְּנֵי הַיְשִׁימוֹן - זֶה הָעוֹלָם הַבָּא,  
שֶׁנִּקְרָא יִשִׁימוֹן, שֶׁמַּסְתַּכַּל בַּפְּסָגָה  
הַזֹּאת, הַקְּרִיָּה הַקְּדוּשָׁה יְרוּשָׁלַיִם.  
דְּבַר אַחַר, כְּשִׁיִּשְׂרָאֵל חָזְרוּ  
בְּתִיּוּבָה וְהִעֲלוּ אֶת הַבָּאָר  
לְמַעְלָה, נִתְּנָה לָהֶם בְּמַתְנָה,  
וּכְשֶׁשָׁבוּ לְדְרֹךְ רַעָה, אָז וּמַבְּמוֹת  
הַגֵּיא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים א) וַיֵּשֶׁב  
בְּגֵיא מוֹל בֵּית פְּעוּר. עַל אוֹתוֹ  
הַחֲטָא יִשְׁבוּ לְמִטָּה בְּגֵיא. אֲשֶׁר  
בְּשֶׁדָּה מוֹאֵב - מִשׁוֹם שֶׁהִצִּיד שֶׁל  
מוֹאֵב גָּרַם לָהֶם.

וְאַחַר שֶׁקָּבְלוּ אֶת עֲנֹשָׁם, עָלוּ  
לְרֵאשׁ, וְהִרִימוּ דְגַלְיָהֶם עַל הַפֶּל,  
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כה) וַיְהִי אַחֲרֵי  
הַמַּגֵּפָה וְכוּ', שָׂאוּ אֶת רֵאשׁ.

ב) שאו את ראש. לארמא דגליהון על פלא. תא חזי, האי בירא מנחה אקרי, כמה דאת אמר (בראשית מג יא) והורידו לאיש מנחה. תחברון מנחה בבבצלה, דגרמתון דיסתלק מינה, פד נחתו ההוא צדיק למצרים. ורא היא תורה שבעל פה, ואקרי באר, דכתיב (דברים א ה) הואיל משה באר. ואית בה שית סדרין. בגין כן שית דרגין יסתליק, מאן דיתעסק בה.

להרים דגלם על הכל. בא וראה, הבאר הזו נקראת מנחה, כמו שנאמר (בראשית מג) והורידו לאיש מנחה. תחברון מנחה לבעלה, שגרתם שיסתלק ממנה, כשהורידו את הצדיק ההוא למצרים. וזוהי תורה שבעל פה, ונקראת באר, שכתוב (דברים א) הואיל משה באר. ויש בה ששה סדרים. משום כן תעלה שש דרגות מי שיתעסק בה.

הרא הוא דכתיב, וממדבר מתנה. מאי מדבר, כמה דאת אמר (שה"ש ד ג) ומדברך נאנה. מתנה, גרים לצדיק, דיהיב ליה מתנה. וממתנה נחליאל, אלין נחלין עילאין, נצח והוד. ומנחליאל במות, דא אסתלקותא לאתרא דמלכא שארי. ומבמות הגיא אשר בשדה מואב, דא יצחק, דיתיב בההוא שדה. דכתיב (בראשית כד סג) ויצא יצחק לשוח בשדה. ומההוא שדה איתער עליהון דינא, עד דיתבו בגיא. ראש הפסגה, דא אברהם, רישא דעלמא.

זהו שכתוב וממדבר מתנה. מה זה מדבר? כמו שנאמר ומדברך נאנה. מתנה, גורם לצדיק שנותן לו מתנה. וממתנה נחליאל - אלו הנחלים העליונים, נצח והוד. ומנחליאל במות - זו ההסתלקות למקום שהמלך שורה. ומבמות הגיא אשר בשדה מואב - זה יצחק שישב באותו שדה, שכתוב (בראשית כד) ויצא יצחק לשוח בשדה. ומאותו שדה התעורר עליהם הדין, עד שישבו בגיא. ראש הפסגה - זה אברהם, הראש של כלם.

ותא חזי, פד נחת יוסף למצרים, חזא (דף טו ע"ב) יעקב בחכמה, ורמז לון דיתתון תמן למנחה, דתהוי מגינה עליהון בגלותא. ובהאי מנחה, שית סטרין פלילין. מעט צרי ומעט דבש.

ובא ראה, כשירד יוסף למצרים, ראה יעקב בחכמה, ורמז להם שיורידו לשם המנחה, שתהיה מגנה עליהם בגלות. ובמנחה הזו ששה צדדים כלולים. מעט צרי ומעט דבש.

מאי טעמא מעט מעט. תא חזי, פד בני נשא לא אתפשרון עובדיהון לעילא, כדין סטרא דימינא אתרפויא, ושליט שמאלא, ועל דא מעט צרי ומעט דבש, (דאתמר) דא תמר, דאסתלק דכורא מן נוקבא, וכדין מעט דבש. נכאת, כמה דאת אמר (מ"ב ב יג) ויראם את כל בית נכתה. ולט בטנים ושקדים, הא שיתא דרגין הקא, דכלילין בהאי מנחה.

מה הטעם מעט מעט? בא וראה, כשבני אדם אין מעשיהם פשרים למעלה, אז צד הימין מתרפה, ושולט השמאל, ועל זה (בראשית מג) מעט צרי ומעט דבש, זה תמר, שמסתלק הזכר מהנוקבה, ואז מעט מעט. נכאת, כמו שנאמר (מ"ב ב) ויראם את כל בית נכתה. (בראשית מג) ולט בטנים ושקדים - הרי שש דרגות כאן שכלולות במנחה הזו.



ועם כל דא אף על גב דנחמא, מעט צרי אתי משום דיתבא בגלותא. וכד תעבדון האי מנחה, פדין (בראשית מג יד) ואל שדי יתן לכם רחמים. אל: דא אברהם. שדי: דא יצחק. יתן לכם רחמים: דא יעקב. לפני האיש: דא יוסף. כל אלין דרגין יתחברו. ואני פאשר שכלתי שכלתי. שכלתי במקדש ראשון. שכלתי במקדש שני. לא אשפל עוד. וכל זה בחטא אותו צדיק שהורידו למצרים.

ובא ראה, שמים עשרה שנים ישב הצדיק ההוא בבית האסורים. משום כך שנים עשר שבטים בגלות אדום, בשביל מאה ברכות שמנעו מכל יום. ושנה אחת לחוד ישב בבית פוטיפר, שפתיב (בראשית לט) ויהי ברפת ה' בכל אשר יש לו בבית ובשדה. בבית - זו חצי שנה שקר יורד לעולם. ובשדה - זו חצי שנה שאדם יושב בעבודתו בשדה. נשאר שמים עשרה שנים שישב בבור ההוא. אז הקדוש ברוך הוא עורר עליהם הבור של אותו הנחש, גלות עשו. ועל זה והורידו לאיש מנחה. ובסוף הגלות, משום שהם נתנו מנחה, התקיים בהם (ישעיה סו) והביאו את כל אחיכם מפל הגוים מנחה לה'.

ובא ראה, המנחה הזו נקראת ארץ קדושה, ומשתפחת בשבעה פרות עליונים שיש בה, כשהיא בהתחברות למעלה. ועל כן צוה אותם הקדוש ברוך הוא, כשיכנסו לארץ הקדושה, שיחברו אשה עם בעלה.

זהו שפתיב (דברים כו) ולקחת מראשית כל פרי האדמה. אדם - זה יעקב. כשמתחברת בו האם נותן פרי, ונקרא בשלמות אדם"ה.

ועם כל דא אף על גב דנחמא, מעט צרי אתי משום דיתבא בגלותא. וכד תעבדון האי מנחה, פדין (בראשית מג יד) ואל שדי יתן לכם רחמים. אל: דא אברהם. שדי: דא יצחק. יתן לכם רחמים: דא יעקב. לפני האיש: דא יוסף. כל אלין דרגין יתחברו. ואני פאשר שכלתי שכלתי. שכלתי במקדש ראשון. שכלתי במקדש שני. לא אשפל עוד. וכל דא פחובא דההוא זפאה, דנחמא למצרים.

ותא חזי, תריסר שנין יתיב ההוא צדיק בבית האסורים. בגין כך תריסר שבטין בגלותא דאדום. בגין מאה ברכאן דמנעו מפל יומא. ושתא חדא לחוד יתיב בבית פוטיפר. דכתיב, (בראשית לט ה) ויהי ברפת ה' בכל אשר יש לו בבית ובשדה. בבית, דא פלגות שתא דקרירו נחית לעלמא. ובשדה, דא פלגות שתא דבר נש יתיב בעובדוי בחקלא. ושתארו תריסר שנין דיתייב בההוא בור. פדין קודשא בריך הוא אתער עליהון בור דההוא נחש, גלותא דעשו. ועל דא והורידו לאיש מנחה, ובסוף גלותא, בגין דאינון יהבו מנחה, אתקיים בהו (ישעיה סו כ) והביאו את כל אחיכם מפל הגוים מנחה לה'.

ותא חזי, האי מנחה ארעא קדישא אתקריית, ואשתפחת בשבעה פירין עילאין דאית בה, פד איהי פאתחברותא לעילא. ועל דא פקיד לון קודשא בריך הוא, פד ייעלון לארעא קדישא, דיתחברון אתתא בבעלה.

הדא הוא דכתיב, (דברים כו ב) ולקחת מראשית כל פרי האדמה. אדם, דא יעקב, פד אתחבר ביה אימא עילאה, דאתקריא ה', ואעטרת ליה, פדין יהיב פרי ההוא אילנא רברבא, ואיקרי בשלימו אדם"ה.

העליונה, שנקראת ה', ומעטרת אותו, אז אותו העץ הגדול

וְשִׁמְתָּ בְטָנָא - זוּ הַגְּבִירָה, שְׂבָא  
 לָהּ אוֹר מִמֶּנּוּ, וְשֵׁם בַּהּ אוֹר עֲלִיּוֹן  
 שְׂבָא לוֹ מִהֲרַאשִׁית. וְאָז, וְהִלְכְתָּ  
 אֶל הַמְּקוֹם. וּמִי הוּא פְּרִי הָאָדָם  
 שְׁלֹמְעֵלָה? זֶה יוֹסֵף, שְׁנִקְרָא  
 צְדִיק, פְּרִי מֵאוֹתוֹ עֵץ הַחַיִּים.  
 וְאוֹתוֹ הַפְּרִי תַחֲבֵר בְּטָנָא. וְאִם  
 לֹא תִלְךָ עִם הַפְּרִי הַזֶּה, הַשְּׁמֵר  
 מִלְּלַכְתָּ לְאוֹתוֹ הַמְּקוֹם, שְׂלֹא  
 תִשְׂרֹף אוֹתָךְ בְּשִׁלְהוֹבְכָהּ.  
 כִּךְ אָמַר יַעֲקֹב לְבָנָיו, הַשְּׁמֵרוּ  
 מִלְּרַדַּת לְמִצְרַיִם אִם לֹא תוֹרִידוּ  
 לְאִישׁ אֶת הַמְּנַחָה הַהִיא.  
 וּכְשֶׁתִּרְדוּ, תַתְּפִיֶסוּ כְּאֶחָד, וְכֹל  
 הָעוֹלָם בְּשִׁמְחָה.

וּבֹא רְאֵה מֶה פְּתוּב, (בראשית מג)  
 וַיְכִינּוּ אֶת הַמְּנַחָה עַד בֹּא יוֹסֵף.  
 שֶׁהַמְּנַחָה הַזֹּאת הִתְתַּקְּנָה בְּשָׁנִים  
 עֶשֶׂר הָעֲמוּדִים שְׁלֵה, עַד שְׂבָא  
 בַּעֲלָה לְהַתְּחַבֵּר עִמָּהּ בְּצַהֲרִים.  
 וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן הֵם יֹאכְלוּ שֵׁם לַחֵם,  
 וְסֵם הַחַיִּים יִתְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם.

פִּתְחָ וְאָמַר, (תהלים י) קוֹמָה ה' אֵל  
 נִשְׂא יָדָךְ. לְהַגְבִּיר אֶת הַיָּמִין עַל  
 הַכֹּל, כְּמוֹ שְׁנִאָמַר (שמות ו) וְנִשְׂאתִי  
 אֶת יָדִי. וְזוֹ הַיָּמִין הָעֲלִיּוֹנָה,  
 שְׁנִקְרָאת אֵל, שֶׁהִרְיָמָה דְגָלָה  
 לְמַעְלָה. וְעַל זֶה (דברים כו) וּבָאֵת  
 אֶל הַכֹּהֵן, וְזֶהוּ צֵד הַיָּמִין  
 שֶׁהִתְעוֹרֵר בְּעוֹלָם, וְהוּא יִקְבֹּל  
 מִמֶּךָ אוֹתָהּ הַמְּנַחָה, וְיִקְבֹּל אוֹתָהּ  
 בְּיָמִין.

וְעַל זֶה פְּתוּב (דוד"א כט) לָךְ ה'  
 הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה. מֶה הַטַּעַם?  
 מִשּׁוּם שֶׁכְּתוּב כִּי כֹל בְּשָׁמַיִם.  
 וְהַתְּחַבֵּר בְּאַרְצָן רֵאשִׁית הַפְּרִי  
 הַזֶּה, וְכֹל הַפְּתָרִים.

וְעַל זֶה פְּתוּב (תהלים קלד) שְׂאוּ  
 יְדֵיכֶם קִדְשׁ. קִבְּלוּ אוֹתָהּ מְנַחָה  
 שְׁנִקְרָאת יְדֵיכֶם שֶׁל הַיָּמִין, וְתִשְׂאוּ  
 אוֹתָהּ לְמְקוֹם שְׁנִקְרָא קִדְשׁ,  
 שֶׁהֵינּוּ שְׂבֵת, תִּשְׂאוּ אוֹתָהּ לָהּ.  
 וְאִזּוֹ וּבְרַכּוּ אֶת ה', וְהִיא מִתְּבָרְכַת  
 הָעֲלִיּוֹן, שְׁנִקְרָא חֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה

וְשִׁמְתָּ בְטָנָא, דָּא מְטְרוֹנִיתָא, דְּאֵתִי לָהּ נְהִירוֹ  
 מִנִּיהּ, וְשׁוּי בַּהּ נְהִירוֹ עֵילָאָה דְּאֵתִי לִיהּ  
 מִרַאשִׁית. וּכְדִין, וְהִלְכְתָּ אֶל הַמְּקוֹם. וּמֵאֵן  
 הוּא פְּרִי דְּאָדָם דְּעֵילָא, דָּא יוֹסֵף, דְּאִקְרִי צְדִיק,  
 פְּרִי מִהֵוּא עֵץ חַיִּים. וְהֵוּא פְּרִי תַחֲבֵר בְּטָנָא.  
 וְאִי לֹא תִיזֵל עִם הָאִי פְּרִי, אִסְתַּמְרוּ מִלְּמִיזֵל  
 לְהֵוּא אַתְרָא, דְּלֹא תוֹקִיד לָךְ בְּשִׁלְהוֹבְכָהּ.  
 כִּךְ אָמַר יַעֲקֹב לְבָנָיו, אִסְתַּמְרוּ מִלְּמִיחַת  
 לְמִצְרַיִם, אִי לֹא תַחֲתוֹן לְאִישׁ הֵוּא  
 מְנַחָה. וְכֹד תַחֲתוֹן, תַתְּפִיֶסוּן פְּחֻדָא, וְכֹל  
 עֲלִמָא פְּחֻדָּה.

וְתֵא חֲזִי, מֶה פְּתִיב, וַיְכִינּוּ אֶת הַמְּנַחָה עַד בֹּא  
 יוֹסֵף. דְּהֵאִי מְנַחָה אַתְתַּקְּנַת בְּתַרְיִסָר  
 סְמִכִין דִּילָהּ, עַד דְּאַתָּא בַּעֲלָה לְאַתְחַבְרָא בַּהּ  
 בְּצַהֲרִים. וּבַהֵוּא זְמַנָּא אֵינּוּן יִכְלוּן לְחַמָּא  
 תַמָּן, וְסַמָּא דְחַיִּי אַתְעַר עֲלֵיהוּ.

פִּתְחָ וְאָמַר, (תהלים י) קוֹמָה ה' אֵל נִשְׂא יָדָךְ.  
 לְאַגְבְּרָא יְמִינָא עַל כָּלָא. פְּמָה דְּאַתָּא אָמַר,  
 נִשְׂאֵתִי אֶת יָדִי. וְדָא יְמִינָא עֵילָאָה,  
 דְּאִקְרִי אֵל, דְּאַרְיַמַת דְּגָלָא לְעֵילָא. וְעַל דָּא,  
 (דברים כו ג) וּבָאֵת אֶל הַכֹּהֵן, וְדָא סְטְרָא דִּימִינָא,  
 דְּאַתְעַר בְּעֲלִמָא, וְהוּא יִקְבֹּל מִינָךְ הֵוּא מְנַחָה,  
 וְיִקְבֹּל לָהּ בְּיָמִינָא.

וְעַל דָּא פְּתִיב, (דוד"א כט יא) לָךְ ה' הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה.  
 מֶה טַעַם, מִשּׁוּם דְּכְתִיב כִּי כֹל בְּשָׁמַיִם.  
 וְאַתְחַבֵּר בְּאַרְצָן הָאִי רֵאשִׁית פְּרִי, וְכֹל בְּתַרְיִין.  
 וְעַל דָּא פְּתִיב, (תהלים קלד ב) שְׂאוּ יְדֵיכֶם קִדְשׁ,  
 קִבְּלוּ לְהֵוּא מְנַחָה דְּאִקְרִי יְדֵיכֶם  
 דִּימִינָא, וְתִשְׂאוּ יָתָה לְאַתְרָא דְּאִקְרִי קִדְשׁ,  
 דְּהֵינּוּ שְׂבֵת, תִּשְׂאוּ יָתָה לִיהּ. וּכְדִין וּבְרַכּוּ אֶת  
 ה', וְאַיְהִי אַתְּבָרְכַת מִכָּלָא, עַל יְדוּי דְּכַהֲנָא  
 דְּאַתְלַבֵּשׁ בְּבַד, דְּאַיְהוּ עֲנַפָּא דְּאִילָנָא עֵילָאָה,  
 מִן הַכֹּל עַל יְדֵי הַכֹּהֵן שֶׁהִתְלַבֵּשׁ בְּבַד, שֶׁהוּא עֲנַף הָאִילָן

שֶׁהַתְּלַבֵּשׁ בּוֹ. וּמֵאוֹתוֹ הַעוֹף יוֹצְאוֹת כָּל הַבְּרֻכּוֹת לְעוֹלָם. וְחֻשְׁבוֹן הַכֶּהֵן הַזֶּה שִׁבְעִים וְחֻמֵּשׁ. שִׁבְעִים וְשֵׁשׁ, כְּנֶגֶד שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם צְדָדִים, רְשׁוּמִים בְּצַד הַחֶסֶד. וּשְׁלֹשָׁה שְׁנֵי־אָרוּ כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת שֶׁהַתְּלַבֵּשׁ בָּהֶן. וְלֹא צָרִיךְ הַכֶּהֵן לְהַפְסִיק בֵּין אוֹתוֹ הַלְבוּשׁ הָעֲלִיּוֹן שֶׁהַתְּלַבֵּשׁ בּוֹ, שֶׁלֹּא לְהִרְאוֹת פְּרוּד בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן. וְאִז מִתְּבָרְכִים עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים עַל יָדוֹ.

וְכֹא רָאָה, אֲלֵמְלָא אוֹתָהּ הַמְנַחָה שֶׁיִּרְדֶּה עִמָּהּ וּמִבְקֻשֶׁת עֲלֵיהֶם רְחֻמִּים, לֹא יֵצְאוּ מִשָּׁם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת ב) וְתַעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבוּדָה. הָאֱלֹהִים - זֶה הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה. מִן הָעֲבוּדָה - זֶה מְנַחָה, שֶׁהִיא עֲבוּדָה, וְהִיא מִתְפַּלֵּלַת עַל בְּנֵיהָ, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר (תְּהִלִּים ט) וְאֲנִי תְּפִלָּה. וְנִקְרְאוֹת עֲבוּדָה, מִשׁוּם שֶׁהִיא גֵן עֵדֵן, וְצָרִיךְ לְעַבֵּד אוֹתָהּ.

וְהִיא קִיּוּם הָעוֹלָם. וְעַל זֶה הֵעִירוּ הַחֲבָרִים, עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד: עַל הַתּוֹרָה - זֶה יַעֲקֹב, עַל הָעֲבוּדָה - זֶה תּוֹרָה שֶׁבַע־פָּה, וְעַל גְּמִילוֹת חֲסָדִים - זֶה אַבְרָהָם. דְּבַר אַחַר, עֲבוּדָה - זֶה יִצְחָק, וְהַכֵּל אַחֵר.

וּבְשִׁמְתוֹעוֹרֵר הַכֶּהֵן הַזֶּה לְעֲבוּדָה הַזֶּה, אִזֵּי יוֹרֵד לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם לָאָרֶץ הַזֶּה, וְזֶה הַלָּחֶם שֶׁהַתְּעַלָּה לְמַעְלָה, וְהַמְזוּן בְּמִזְלֵ תְלוּיִים. וּמִטַּל הַיּוֹרֵד בְּשִׁבְתָּ נֹתֵן מְזוֹנוֹת, כִּיּוֹן שֶׁהִיא הַקִּיּוּם שֶׁל מַעְלָה, מִשׁוּם שֶׁהוּא הָעוֹלָם הַבָּא, וְהָעוֹלָם הַבָּא מוֹצִיא אוֹר לְמַעְלָה. וְעַל זֶה, (שִׁם) הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֵהוּ בַשָּׂדֶה, מִשׁוּם שֶׁהַיּוֹם הַזֶּה מִקְבֵּלֶת הַשָּׂדֶה הַזֶּה הַשָּׂקָאָה לְעֲצָמָהּ, אֲבָל לְעוֹלָם הַבָּא

דְּאֶקְרִי חֲקָמָה עֵילָאָה דְּאֶתְלַבֵּשֶׁת בֵּיהּ. וּמַהֲהוּא עֲנַפָּא, נַפְקִין כָּל בְּרַכָּאן בְּעֵלְמָא.

וְחוֹשְׁבָנָא דְהֵאִי כְּהֵן שִׁבְעִין וְחֻמֵּשׁ. שִׁבְעִין וְתַרְיֵן, לְקַבִּיל שִׁבְעִין וְתַרְיֵן סְטָרִין, רְשִׁימִין בְּסִטְרָא דְחֶסֶד. וְתַלְתָּא דְאִישְׁתְּאָרוּ, לְקַבִּיל תַּלְתָּא דְרֵגִין עֵילָאִין, דְּאֶתְלַבֵּשׁ בְּהוּן. וְלֹא בְעֵי כְּהֵנָּא לְמִיפְסַק, בֵּין הוּא לְבוּשׁ עֵילָאָה דְּאֶתְלַבֵּשׁ בֵּיהּ, דְּלֹא לְאַחְזָאָה פְּרוּדָא בְּאַתְרָא עֵילָאָה. וְכַדִּין אֶתְבְּרַכֵּן עֵילָאִין וְתַתְּאִין עַל יְדֵיהּ.

וְתָא חֲזִי, אֲלֵמְלָא הוּא מְנַחָה דְנִחְתָּא עִמָּהוּן, וּבְעֵינָת עֲלֵיהוּן רְחֻמִּין, לֹא נַפְקִי מִתְּמִין. הַדָּא הוּא דְכִתְיֹב, (שְׁמוֹת ב כג) וְתַעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבוּדָה. הָאֱלֹהִים: דָּא אִימָא עֵילָאָה. מִן הָעֲבוּדָה: דָּא מְנַחָה, דְּאִיהִי עֲבוּדָה וְאִיהִי מְצַלָּאָה עַל בְּנֵיהָ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תְּהִלִּים קט ד) וְאֲנִי תְּפִלָּה. וְאֶקְרִי עֲבוּדָה, בְּגִין דְּהִיא גֵן עֵדֵן, וְאַצְטְרִיף לְמַפְלָחָה.

וְאִיהִי קִיּוּמָא דְעֵלְמָא. וְעַל דָּא אִיתְעָרוּ חֲבָרִיָּיא, עַל תַּלְתַּת מְלִין עֵלְמָא מִתְקַיִים, עַל הַתּוֹרָה, דָּא יַעֲקֹב. עַל הָעֲבוּדָה, דָּא תּוֹרָה שֶׁבַע־פָּה. וְעַל גְּמִילוֹת חֲסָדִים, דָּא אַבְרָהָם. דְּבַר אַחֵר, עֲבוּדָה, דָּא יִצְחָק, וְכוּלָּא חַד.

וְכַד אִיתְעָר הָאִי כְּהֵן, לְהֵאִי עֲבוּדָה, כְּדִין נַחִית לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם לְהֵאִי אָרֶץ, וְזֶה לְיִתְבָּהָא. וּמֵאִי לָחֶם. דָּא לָחֶם, דְּאֶסְתַּלַּק לְעֵילָא, וּמְזוּגֵי בְּמִזְלָא תְלוּיִין. וּמִטְלָא דְנַחִית בְּשִׁבְתָּ יְהִיב מְזוּגֵי. כִּיּוֹן דְּאִיהִי קִיּוּמָא דְלְעֵילָא. בְּגִין דְּהוּא עֵלְמָא דְאַתִּי, וְעֵלְמָא דְאַתִּי אֶפִּיק נְהִירוֹ לְעֵילָא.

וְעַל דָּא, (שְׁמוֹת טז כה) הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֵהוּ בַשָּׂדֶה, בְּגִין דְּהֵאִי יוֹמָא, קַבִּילַת הָאִי שָׂדֶה, שְׁקִיּוֹ לְגַרְמָהּ. אֲבָל לְעֵלְמָא דְאַתִּי, תִּשְׁכַּחוּן הוּא

תמצאו את אותו יום טוב, זהו שְׁדָה, שְׁמַאיר בְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ.

ובא ראה, השֶׁבֶת הזו נקראת כ"ל, משום שיש בה חמשים שְׁעָרִים נפתחים, והתעורר. וכשֶׁהִפְלָה הָזֶה מֵתְעוֹרֵר לִפְלֵה, אֲזִי הָאֵם הָעֵלְיוֹנָה מְלַבֶּשֶׁת אוֹתוֹ גְּבוּרוֹת עֲלִיוֹנוֹת, ומתעוררים רחמים בעולמות, והתקון העליון מתתקן.

והוא אותו האפריון. ועל זה כתוב (שיר א) אפריון עשה לו המלך שלמה. אלו תקוני העולם. עמודיו עשה כסף - זה אברהם. רפידתו זהב - זה יצחק. מרפכו ארגמן - זה יעקב, כולל שני הצדדים, שרוכב על הפסא, שנקרא אהבה קטנה.

דבר אחר, תוכו רצוף אהבה - זו אהבה רבה, שהיא פנימית. מבנות ירושלים, כשהתקינו את המנחה הזו, שְׁמַאיר לָהּ הַשֶּׁמֶשׁ. ועל זה (בראשית מג) ויכינו את המנחה, אז וישא משאת, חלק להם חלקם. ומאיהו מקום נתן להם? מאת פניו, זהו הפסא, שמוזן הכל בו.

והרב משאת בנימן (שם). מה הטעם? משום ששכינה בחלקו. ממשאת כלם חמש ידות - בא וראה, ה' האחרונה הזו נקראת פלה, כשמחבר עמה כל, ואין מתישבות אלא בחלקו של בנימין. ועל זה חמש ידות הוא קבל, כשקבל את ה' הזו, שנקראת מנחה, בחלקו. וכל חמשים הברכות שבאות מפל לפלה הזו, קבל בנימין. מה הטעם? משום שהוא הקטן מכלם.

משאת כל השבטים עשרה, משאת בנימין התגדלה ה' פעמים עשרה. הרי חמשים. והכל בשביל ה' הזו ששורה

יומא טבא, דא הוא שְׁדָה, דְּנִהִיר בְּנִהִירוֹ דְשִׁמְשָׁא.

וְהָא חֲזִי, הָאִי שֶׁבֶת כ"ל אִיקָרִי. בְּגִין דְּחִמְשִׁין תְּרַעִין בֵּיה אַתְּתַחֲוֹן וְאִיתְעַר. וְכֵד הָאִי כֹל אַתְעַר לְכֹלָה, כְּדִין אִימָא עֵילָאָה אֲלִבִּישַׁת לִיָּה גְבוּרָן עֵילָאִין, וְאִיתְעַרו רַחֲמִין בְּעֵלְמִין, וְתִיקוּנָא עֵילָאָה אַתְתַּקֵּן.

וְהוּא, הֵהוּא אֲפִרְיוֹן. וְעַל דָּא כְּתִיב (שה"ש ג ט) אֲפִרְיוֹן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה. דָּא תִיקוּנִין דְּעֵלְמָא. (שם ט) עֲמוּדָיו עָשָׂה כֶּסֶף, דָּא אֲבָרָהִם. רְפִידָתוֹ זָהָב, דָּא יִצְחָק. מְרַפְכוֹ אֲרָגְמָן, דָּא יַעֲקֹב, כְּלִיל תְּרִין סְטָרִין. דְּרַכִּיב עַל כּוֹרְסֵיָא, דְּאִקָּרִי אַהֲבָה זֹוטָא.

דְּבַר אַחַר, תּוֹכוֹ רְצוּף אַהֲבָה, דָּא אַהֲבָה רַבָּה, דְּאִיָּהּ פְּנִימָאָה. מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, כְּדִ אַתְקִינוּ לָהּ אִי מְנַחָה, דְּאִנְהִיר לָהּ שִׁמְשָׁא.

וְעַל דָּא וַיְכִינוּ אֶת הַמְּנַחָה, כְּדִין (דף סג ע"א) (בראשית מג לד) וַיִּשָּׂא מִשָּׂאת, פְּלִיג לֹון חוֹלְקָהוּן. וַיִּמָּן אַתְר יְהִיב לֹון, מֵאֵת פְּנִיו, (דא) הָאִי כּוֹרְסֵיָא, דְּמִזְוּנָא דְּכוּלָּא בֵּיה.

וְהַרְבַּ מִשָּׂאת בְּנִימָן, מֵאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּשְׁכִינְתָּא בְּחוֹלְקִיָּהּ. מִמִּשָּׂאת כֹּלִם חֲמֵשׁ יְדוֹת, תָּא חֲזִי, הָאִי ה' בְּתִרְאָה, אִקָּרִי כֹלָה, כְּדִ אַתְחַבֵּר כ"ל עִמָּה, וְלֹא אַתְיִישְׁבוּ אֲלָא בְּחוֹלְקָא דְּבְנִימִין. וְעַל דָּא חֲמֵשׁ יְדוֹת קָבִיל, כְּדִ קָבִיל הָאִי ה' דְּאִקָּרִי מְנַחָה בְּחוֹלְקִיָּהּ. וְכֹל חֲמֵשִׁין בְּרַכָּאן, דְּאִתְיִין מִכ"ל לְהָאִי כֹלָה, קָבִיל בְּנִימִין. מֵאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִיָּהּ זְעִירָא דְּכֹלָהּ.

מִשָּׂאת כֹּלָהּ שְׁבִטִין עֶשְׂרֵה, מִשָּׂאת בְּנִימִין, אַתְרַבִּי, חֲמֵשׁ זְמַנִּין עֶשְׂרֵה. הָא חֲמֵשִׁין. וְכוּלָּא בְּגִין הָאִי ה' דְּשְׂרִיָּא בְּחוֹלְקִיָּהּ. מֵאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִיָּהּ זְעִירָא, וְאִיָּהּ זְעִיר,

בְּחֶלְקוֹ. מַה הַטָּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהִיא  
קִטְנָה וְהוּא קָטָן, הַתְּרַצְתָּהּ בּוֹ  
לְשֵׁים מְדוּרָה עִמּוֹ.

וְעַל זֶה כְּתוּב (שיר א) הִבִּיאֲנִי הַמְּלֶךְ  
חֲדָרָיו, זֶה בְּנִימִין, שֶׁהַכְּנִיס אֹתוֹ  
יוֹסֵף לְחֲדָרוֹ. נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה,  
הִיָּה צָרִיף לְהִיּוֹת אַגְיֵלָה, לָמָּה זֶה  
נְגִילָה? שֶׁפֶלֶם הַכְּנִיסִם בְּשִׁבְלֹו  
שֶׁל בְּנִימִין. בָּךְ, מַה זֶה בָּךְ? זֶה  
כָּלֵל שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁהַתְּקִים  
כִּשְׁשֹׁמֵר אֹת בְּרִית קֹדֶשׁ. נִזְכְּרָה  
דוֹרְיָךְ מִיִּזְן, שֶׁכְּתוּב (בראשית מג)

וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ.

וְעַל זֶה כְּתוּב (שם) מִשְׁכְּנֵי אַחֲרֶיךָ  
נְרוּצָה, שֶׁמִּשְׁפָּךְ אֶת אָחִיו לְשֵׁם,  
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יא) בְּחֶבְלֵי אָדָם  
אֲמַשְׁכֶּם בְּעֵבֶתוֹת אֶהְבֶּה. זֹו  
הַאֲהָבָה שֶׁיִּרְדֶּה עִמָּם לְדוֹר שָׁם,  
וְשִׁמְחוּ שָׁם בַּמְּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן,  
שֶׁהַתְּחַבֵּר עִם יוֹסֵף שָׁם, מִשּׁוֹם  
שֶׁשֹּׁמֵר בְּרִית קֹדֶשׁ שֶׁנִּתְּנָה  
לְשִׁמּוֹנָה יָמִים.

וְעַל זֶה כְּתוּב (שיר א) מִיִּשְׁרָיִם  
אֶהְבּוּךָ. מַה זֶה מִיִּשְׁרָיִם? כְּמוֹ  
שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צט) אֶתָּה כּוֹנֵנֵת  
מִיִּשְׁרָיִם. וְמִי הֵם? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר  
(שם) מִשְׁפָּט וַצְּדָקָה. אֵלֶּה נִקְרָאִים  
מִיִּשְׁרָיִם וְדַאי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים  
לב) צְדִיק וְיֹשֵׁר הוּא. וְנִכְלָל הַזְּכָר  
עִם הַנְּקֵבָה, הַמִּשְׁפָּט נִכְלָל בְּצְדָקָה,  
וַצְּדָקָה מִתְּעוֹרְרֵת בְּכָל הַעוֹלָמוֹת,  
וְעַל זֶה מִיִּשְׁרָיִם אֶהְבּוּךָ וְדַאי.

וַיִּשְׂרָאֵל אֶהֱבֶה אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו  
(בראשית לו). יִשְׂרָאֵל הִיָּה צָרִיף  
לְהִיּוֹת, מַה זֶה וְיִשְׂרָאֵל? לְהַכְלִיל  
עִמּוֹ שְׁכִינָה, שֶׁאֲהָבָה אֶת יוֹסֵף.  
כְּמוֹ כֵן שְׁנִינוּ וְה' - הוּא וּבֵית  
דֵינּוּ.

וְכֵר הַשְּׁבָטִים הוֹדוּ לוֹ עַל שֶׁנֶּאֱהָב  
מֵאֵב וְאָם, וּבְרַכּוּ אֹתוֹ בְּרֶפֶת  
עוֹלָמִים כָּלֵם, שֶׁיִּתְיַשֵּׁב בְּמִקְוָמוֹ  
כְּרִאוּי.

וּבְמִנְיַן לִנּוֹ שֶׁאֲפִלוּ אָחִיו אֶהְבּוּ  
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א) עֲמַד עַל שְׁנֵי

אֲתַרְעִיאת בֵּיה, לְשׁוּאַה מְדוּרָה עִמִּיה.  
וְעַל דָּא כְּתִיב, (שה"ש א ד) הִבִּיאֲנִי הַמְּלֶךְ חֲדָרָיו,  
דָּא בְּנִימִין, דְּאֶעִיל לִיה יוֹסֵף בְּאִדְרִיה.  
נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה, אַגְיֵלָה מִבְּעֵי לִיה, מֵאִי נְגִילָה.  
דְּכֻלְהוּ אֶעִיל לוֹן בְּגִינְיָה דְּבְנִימִין. בָּךְ, מֵאִי  
בָּךְ. דָּא כָּלֵל דָּא וְרִיבְיָתָא, דְּאֲתַקְיִים כַּד נָטִיר  
אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ. נִזְכְּרָה דוֹרְיָךְ מִיִּזְן, דְּכְתִיב  
וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ.

וְעַל דָּא כְּתִיב, מִשְׁכְּנֵי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה, דְּמִשְׁיָךְ  
לוֹן לְאַחֵי תַּמָּן. כְּמָה דְּאֲתָ אָמַר, (הושע יא  
ד) בְּחֶבְלֵי אָדָם אֲמַשְׁכֶּם בְּעֵבֶתוֹת אֶהְבֶּה, דָּא  
אֶהְבֶּה דְּנִחְתָא עִמְהוֹן לְדִיִּירָא תַּמָּן, וְחֲדוּ תַּמָּן  
בְּמִלְפָּא עֵילְאַה, דְּאֲתַחְבֵּר עִם יוֹסֵף תַּמָּן, בְּגִין  
דְּנָטִיר בְּרִית קֹדֶשׁ דְּאֲתִיְהִיב לְתַמְנִיא יוֹמִין.

וְעַל דָּא כְּתִיב, מִיִּשְׁרָיִם אֶהְבּוּךָ. מֵאִי מִיִּשְׁרָיִם,  
כְּמָה דְּאֲתָ אָמַר (תהלים צט ד) אֶתָּה כּוֹנֵנֵת  
מִיִּשְׁרָיִם. וּמֵאֵן אֵינּוֹן, כְּמָה דְּאֲתָ אָמַר, מִשְׁפָּט  
וַצְּדָקָה. אֵלִין אִיקְרוּן מִיִּשְׁרָיִם וְדַאי. כְּמָה דְּאֲתָ  
אָמַר, (דברים לב ד) צְדִיק וְיֹשֵׁר הוּא. וְאֲתַכְּלִיל  
דְּכוּרָא עִם נּוֹקְבָא, מִשְׁפָּט אֲתַכְּלִיל בְּצְדָקָה,  
וַצְּדָקָה אִיתְעַרַת בְּעֵלְמִין כְּלָהוּ. וְעַל דָּא  
מִיִּשְׁרָיִם אֶהְבּוּךָ וְדַאי.

וַיִּשְׂרָאֵל אֶהֱבֶה אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו.  
(בראשית לו ג)  
יִשְׂרָאֵל מִבְּעֵי לִיה, מֵאִי וְיִשְׂרָאֵל.  
לְאַכְלִילָא עִמִּיה שְׁכִינְתָא, דְּרַחֲמִיא לִיה לְיוֹסֵף.  
כְּגוֹנוֹנָא דָּא תְּנִינָן וְה', הוּא וּבֵית דֵינּוּ.

וּבְרַחֲמוֹ שְׁבָטִין אֹדוּ לִיה, עַל דְּאֲתַרְחִים מֵאֲבָא  
וְאִימָא. וּבְרִיכוּ לִיה בְּרֶפֶת עֵלְמִין כְּלָהוּ,  
לְאַתֵּיִשְׁבָא בְּדוּכְתִיָּה כְּדָקָא חֲזִי.

וּבְמִנְיַן לָן דְּאֲפִילוּ אַחֵי רַחֲמֵי לִיה. דְּכְתִיב  
(שה"ש א ג) עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֶהְבּוּךָ. מֵאִי  
עֲלָמוֹת כְּמָה דְּאֲתָ אָמַר (מ"א ז כה) עֲמַד עַל שְׁנֵי

אוֹתוֹ? שְׁכְּתוּב (שיר א) עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֶהְבּוּךָ. מַה זֶה עֲלָמוֹת?

עֶשֶׂר בָּקָר. וְאֵינּוֹן בְּעֶלְמָא דְנוֹקְבָא, וְאֵינּוֹן  
וְהֵם נִקְרְאִים עֲלָמוֹת.

אֲחֵר שֶׁהִסְתַּלַּק יוֹסֵף לְמַעַלָּה, מֵה  
כְּתוּב? (שיר א) שְׁחֹרָה אֲנִי וְנֹאדָה,  
מִשׁוּם שֶׁהִתְחַזְּקָה עֲלֵיהֶם הַגְּלוּת,  
וְעַם כָּל זֶה - וְנֹאדָה, שְׁלֵא הִתְעַרְבוּ  
בָּהֶם. כְּאֵהְלִי קָדָר, וְנִשְׁחַרְתִּי  
בִּינֵיהֶם, שְׁגִזְרוּ עָלַי כַּמָּה גִזְרוֹת  
רַעוֹת, וְעַם כָּל זֶה אֲנִי הִיא  
פִּירִיעוֹת שְׁלֵמָה, בְּמַעֲשִׂים  
טוֹבִים, מִשׁוּם שֶׁשְׁכַּטִּי יָהּ נִכְנָסוּ,  
וְשַׁכְטִי יָהּ יִצְאוּ.

אֲלֵ תִרְאֵנִי שְׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת (שם),  
מִשׁוּם שֶׁהִשְׁמַשׁ הִסְתַּלַּק. וְכָל זֶה  
בְּנֵי אֲמִי גִרְמוּ. מִי הֵם בְּנֵי אֲמִי?  
אֵלּוּ בְּנֵי יַעֲקֹב, שֶׁמְכָרוּ כָּאֵן אֶת  
יוֹסֵף, וְהֵם גִּרְמוּ לִי וְלִשְׁכִּינָה  
שֶׁגִּלְתָּה עִמִּי כָּאֵן.

עַל זֶה אָמַר (שמות ב) וַיֹּאנְחוּ בְּנֵי  
יִשְׂרָאֵל. כִּשְׂרָאוּ עֲבוּדָה קָשָׁה, עַד  
שֶׁהָיָה זוֹכֵר לָהֶם הַבְּרִית הָעֲלִיּוֹן,  
וְהִתְעוֹרְרָה בְּרַחֲמִים עַל בְּנֵיהֶ  
הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם)  
וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹהִים. זו  
הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה, שֶׁכָּל הַחֲרוֹת  
בְּיָדֶיהָ, וּפְתַחָה לָהֶם פְּתָחִים  
עֲלִיּוֹנִים, חֲמָשִׁים שְׁעָרִים,  
וְהוֹצִיָּאה אוֹתָם מִשָּׁם, וְהִתְמַלְּאָה  
הָאֵם הַתְּחַתּוֹנָה רַחֲמִים עֲלֵיהֶם.  
וּמִשָּׁה יִצְאָ לְעוֹלָם מִמְּנָה אָבִיו  
לְרַעוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל בְּתוֹרָה.

בֹּא וּרְאֵה, דְּוֹד רְמֵז לּוֹ אֶת  
הַתְּשׁוּבָתָה הַזֹּאת שֶׁל שִׁיר הַשִּׁירִים  
קִדְשׁ קִדְשִׁים עַל יַד בְּנֵי קִרְחָה, אֲלֵא  
שְׁלֵא הִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁנֶּאֱמַר. מִשׁוּם  
כִּךְ כְּתוּב (תהלים מה) לְמִנְצַחַת עַל  
שׁוֹשָׁנִים לְבְנֵי קִרְחָה מִשְׁכִּיל שִׁיר  
יְדִידָת. עַל שׁוֹשָׁנִים - אֵלּוּ נִשְׁיָקוֹת  
פִּיהוּ, שְׁנִקְרְאוֹת שְׁפָתוֹתָיו  
שׁוֹשָׁנִים.

דְּבַר אַחֵר, שׁוֹשָׁנִים אֵלּוּ שֵׁשׁ  
שָׁנִים שֶׁהִתְחַבְּרוּ בְּשׁוֹשָׁנָה  
הָאֲדָמָה הַזֹּאת, שֶׁהִיא הַשְּׁבִיעִית שֶׁל  
הַכֹּל. מִשְׁכִּיל - זֶה שֶׁפַּע שֶׁל

עֶשֶׂר בָּקָר. וְאֵינּוֹן בְּעֶלְמָא דְנוֹקְבָא, וְאֵינּוֹן  
אֵיקְרוּן עֲלָמוֹת.

בְּתַר דְּאִסְתַּלִּיק יוֹסֵף לְעִילָא, מֵה כְּתִיב, (שה"ש  
א ה) שְׁחֹרָה אֲנִי וְנֹאדָה, בְּגִין דְּאִתְתַּקִּיף  
גְּלוּתָא עֲלֵיהּ. וְעַם כָּל דָּא וְנֹאדָה, דְּלֵא  
אִתְעַרְבֵי בְּהוּ. כְּאֵהְלִי קָדָר, אִתְקַדְרִית בִּינֵיהּ,  
דְּגִזְרוּ עָלַי כַּמָּה גִזְרִין בִּישִׁין, וְעַם כָּל דָּא אֲנָא  
אִיהִי פִירִיעוֹת שְׁלֵמָה, בְּעוֹבְדִין טְבִין. בְּגִין  
דְּשַׁכְטִי יָהּ עָאֵלוּ, וְשַׁכְטִי יָהּ נִפְקוּ.

אֲלֵ תִרְאֵנִי שְׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת, בְּגִין דְּשִׁמְשָׁא  
אִסְתַּלִּיק. וְכָל דָּא בְּנֵי אֲמִי גִרְמוּ. מֵאֵן בְּנֵי  
אֲמִי. דָּא בְּנוֹי דְּיַעֲקֹב, דְּזַבְּנוּ לְיוֹסֵף הֶבְא.  
וְאֵינּוֹן גִּרְמוּ לִי וְלִשְׁכִּינָתָא דְּאִתְגַּלְיָא עִמִּי  
הֶבְא.

עַל דָּא אָמְרוּ וַיֹּאנְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כִּד חֲמוּ  
פּוֹלְחָנָא קְשִׁיָּא, עַד דִּהִיא דְּכִירַת לְהוֹן  
קְיִימָא עִילָאָה וְאִתְעַרַת בְּרַחֲמִין עַל בְּנֵיהָ,  
אֵימָא עִילָאָה. הֵדָּא הוּא דְּכְתִיב, (שמות ב כג) וַתַּעַל  
שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹהִים, דָּא אֵימָא עִילָאָה, דְּכָל  
חִירוֹ בִּידְהָא, וּפְתַחָה לוֹן פְּתַחִין עִילָאִין,  
חֲמָשִׁין תְּרַעִין, וְאִפִּיקַת לוֹן מִתְּמָן. וְאִתְמַלְיָא  
אֵימָא תְּתָאָה רַחֲמִין עֲלֵיהּ. וּמִשָּׁה נִפְק  
לְעֶלְמָא, מִמְּנָא אֲבוּי רְעִי לְיִשְׂרָאֵל בְּאוּרִייתָא.

הָא חֲזִי, דְּוֹד רְמֵז לִיהָ לְהָאֵי תוֹשְׁבַחְתָּא דְּשִׁיר  
הַשִּׁירִים קוֹדֵשׁ קוֹדֵשׁ שִׁירֵי, עַל יַד בְּנֵי  
קִרְחָה, אֲלֵא דְּלֵא מִטָּא זְמַנָּא דִּיתְאַמְר. בְּגִין כִּךְ  
כְּתִיב, (תהלים מה) לְמִנְצַחַת עַל שׁוֹשָׁנִים לְבְנֵי קִרְחָה  
מִשְׁכִּיל שִׁיר יְדִידָת. עַל שׁוֹשָׁנִים, אֲלִין (שה"ש א  
ב) נִשְׁיָקוֹת פִּיהוּ, דְּאֵיקְרוּן שְׁפָתוֹתָיו שׁוֹשָׁנִים.

דְּבַר אַחֵר, שׁוֹשָׁנִים, אֲלִין שִׁית שְׁנִין,  
דְּאִתְחַבְּרוּן בְּהָאֵי שׁוֹשָׁנָה סוּמְקָא,  
דְּאִיהִי שְׁבִיעָאָה דְּכֵלָּא. מִשְׁכִּיל, דָּא נְגִידוּ  
דְּעִתִּיקָא קְדִישָׁא, דְּנְגִיד לוֹן בְּהָאֵי שְׁעָתָא,

הַעֲתִיק הַקָּדוֹשׁ שֶׁמְשַׁפֵּעַ לָהֶם בַּשָּׁעָה הַזֹּה, שִׁיּוֹשְׁבִים יַחַד וְלֹא נִפְרָדִים, מִשּׁוֹם אוֹתָם נִשְׁקוּת בְּדַבְּרוֹת הַרוּחַ, וְלֹא נִפְרָדִים.

שִׁיר יְדִידָת - רִמְזוּ לְשִׁירָה הַזֹּה, שֶׁנִּקְרָאת שִׁיר כְּפוּל. כָּאֵן שִׁיר הַשִּׁירִים, וְכֵן שִׁיר יְדִידָת, וְהַפֶּל אֶחָד. הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכִנְסָת יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים דּוּדִים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שִׁיר הַ) שְׁתוּ וּשְׁכְרוּ דוּדִים. מִשּׁוֹם כֶּן שִׁיר יְדִידָת, שֶׁהֵם דּוּדִים. זֶה מִשְׁבַּח אֵת זֶה, וְזֶה מִשְׁבַּח אֵת זֶה. וְכִמוֹ שֶׁשֵּׁם כְּנִסָּת יִשְׂרָאֵל הַתְּחִלָּה הִתְשַׁבַּח, שֶׁכֶּן רְאוּי, שֶׁכְּתוּב יִשְׁקֵנִי, אֵף כָּאֵן הִיא הַתְּחִלָּה לְשַׁבַּח אֵת הַמֶּלֶךְ.

רַחֵשׁ לְבִי דְבַר טוֹב (תהלים מה).  
רַחֵשׁ לְבִי - זוֹ הַחֲזִיָּה שְׂרוּחַשֵׁת בְּלִילָה, שֶׁנִּקְרָאת לְבִי. דְבַר טוֹב - שְׁעוּלָה בְּרִצּוֹנָה שֶׁהַמֶּלֶךְ יִתְחַבֵּר עִמָּה, שֶׁנִּקְרָא טוֹב.

דְבַר אַחֵר, מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְגַלוֹת, אָמַר רַחֵשׁ, מִשּׁוֹם שֶׁמְרַחֵשֶׁה לוֹ אֵת הַדְּבַר הַזֶּה בְּלִבּוֹ, וְאִפְלוּ בְּשִׁפְתוֹתָיו לֹא נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְרַחֵשׁ, אֲלֵא בְּלִבּוֹ.

דְבַר אַחֵר, מָה הַטַּעַם רַחֵשׁ לְבִי? מִשּׁוֹם שֶׁדְּבוּר בְּלֹא קוֹל לֹא יְכוּל לְדַבֵּר, וְהַלְבִּי הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא דְבוּר, עַד כָּאֵן לֹא נִשְׁלְמָה, עַד שֶׁבֵּא שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ וּבָנָה לָהּ בֵּית, וְהַלְבְּנָה נִשְׁלְמָה בְּגִדְל יֵתֵר עַל הַפֶּל, מִשּׁוֹם שֶׁהִתְחַבֵּר עִמָּה הַקוֹל.

וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה נִתְּנָה רְשׁוּת לְדַבֵּר, שֶׁהָרִי נִשְׁלְמָה בְּקוֹל. וְיִשְׁבַּח בְּשִׁלְמוֹת עִם הַמֶּלֶךְ, מִשּׁוֹם שֶׁהוֹצִיאָה בֶּן חָכֶם לְעוֹלָם, וְהִתְקִינָה בֵּית לְמֶלֶךְ. אִזּוֹ הַמֶּלֶךְ שָׁם מְדוּרָה עִמָּה, וְהִתְחִילָה לְדַבֵּר, וְאָמְרָה יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ.

אָבֵר כְּעַת בְּיָמֵי דָוִד, עַד אִזּוֹ לֹא יִשְׁבַּח בְּשִׁלְמוֹת. מִשּׁוֹם כֶּן רַחֵשׁ לְבִי וְדַאי הַדְּבַר הַטוֹב הַהוּא. כְּעַת

יְדִתְבִי יַחַד וְלֹא מִתְפָּרְשִׁין. בְּגִין אֵינּוֹן נִשְׁקִין בְּדַבְּיָקוּתָא דְרוּחָא, וְלֹא מִתְפָּרְשִׁין.

שִׁיר יְדִידָת, רִמְזוּ לְהַאי שִׁירָתָא, דְאֶקְרִי שִׁיר כְּפוּל. הֵכָא שִׁיר הַשִּׁירִים, וְהֵכָא שִׁיר יְדִידָת, וְכוּלָא חַד. קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְכִנְסָת יִשְׂרָאֵל, אִיקְרוּן דוּדִים. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (ש"ה ש"ה) שְׁתוּ וּשְׁכְרוּ דוּדִים. בְּגִין כֶּן שִׁיר יְדִידָת, דְאֵינּוֹן דוּדִים, דָּא מִשְׁבַּחָא לְדָא, וְדָא מִשְׁבַּחָא לְדָא. וְכִמָּא דְהֵתָם, כְּנִסָּת יִשְׂרָאֵל שְׂרִיאַת בְּתוֹשְׁבַחָתָא, דְהֵכִי אֶתְחַזִּי, דְכְּתִיב יִשְׁקֵנִי. אוּף הֵכָא, הִיא שְׂרִיאַת לְשַׁבַּחָא לְמֶלֶךְ.

רַחֵשׁ לְבִי דְבַר טוֹב. רַחֵשׁ לְבִי, דָּא חֲזִיָּתָא, דְרַחֵשׁ בְּלִילָיָא, דְאֶקְרִי לְבִי. דְבַר טוֹב, דְסֻלְיָקָת בְּרַעוּתָהּ דִּיתְחַבֵּר מִלְּפָא עִמָּה, דְאֶקְרִי טוֹב.

דְבַר אַחֵר, בְּגִין דְלֹא אֶתִּיְהִיב לִיה רְשׁוּ לְגַלְאָה, אָמַר רַחֵשׁ בְּגִין דְמִרְחַשָּׁא לִיה הִיא מְלָה בְּלִבִּיהּ, וְאִפְלוּ בְּשִׁפְוֹתֶיהָ לֹא אֶתִּיְהִיב לִיה רְשׁוּ לְרַחֵשָׁא, אֲלֵא בְּלִבִּיהּ.

דְבַר אַחֵר, מֵאִי טַעַמָא רַחֵשׁ לְבִי. בְּגִין דְדְּבוּר בְּלֹא קוֹל, לֹא יְכִיל לְמַלְלָא. וְהִיא לְבִי דְאֶקְרִי דְבוּר, עַד הַשְּׁתָא לֹא אֶשְׁתַּלִּימַת, עַד דְאֶתָּא שְׁלֵמָה מִלְּפָא, וּבָנָא לָהּ בֵּיתָא, וְאֶשְׁתַּלִּימַת סִיְהָרָא בְּרַבּוּ יֵתֵר עַל כּוּלָא. בְּגִין דְקוֹל אֶתְחַבֵּר עִמָּה.

וְהִיא שְׁעָתָא, אֶתִּיְהִיב רְשׁוּ לְמַלְלָא, דְהָא אֶשְׁתַּלִּימַת בְּקָלָא. וְיִתְבָּא בְּשִׁלְיָמוּ עִם מִלְּפָא. בְּגִין דְאֶפִּיקַת בְּרָא חֲפִימָא לְעֵלְמָא, וְאֶתְקִינַת בֵּיתָא לְמִלְּפָא. כְּדִין מִלְּפָא שְׁוִי מְדוּרָיָה עִמָּה, וְשִׁרָאֵת לְמַלְלָא, וְאָמְרַת יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ.

אָבֵר הַשְּׁתָא בְּיוֹמֵי דָּוִד, עַד כְּדִין לֹא יִתְבָּא בְּאֶשְׁתַּלְמוּתָא, בְּגִין כֶּן רַחֵשׁ לְבִי וְדַאי

טוב, ולא טובים. כִּינן שֶהתחבר עֲמָה קול, אֲז ודאי טובים בכל. הצדיק נקרא טוב, שֶפְתּוֹב (ישעיה א) אֲמָרו צְדִיק כִּי טוֹב. אֲף היא נקראת טובה, (קהלת ז) טובה חכמה. וכשנֶקְרָבו, התחברו כֶּאֱחָד בְּאוֹתָן נְשִׁיקוֹת, אֲז (שיר א) כִּי טוֹבִים הִדִּיף מִיָּן, הֵם דוֹדִים שְׁנִיהֶם כֶּאֱחָד.

כֶּאֱן דוֹדִים, וְכֶאֱן יְדִידָת. וּמְתִי הֵם טוֹבִים? מִיָּן, כְּשֶׁנֶּשְׁקִים מִמֶּנּוּ שֶׁל הִיָּן הַמְשֻׁמֵּר הַהוּא. וְעַל זֶה כְּתוֹב (שם ה) שְׁתוּ וּשְׁכְרוּ דוֹדִים. שְׁהִרִי הַנְּטִיעוֹת צְרִיכוֹת הַשְּׁקָא מִן הַנְּהַר הַעֲמֵק, הָאֵם הַעֲלִינָה, שֶׁהיא הַשְּׁקָתָה אוֹתָם בְּראשׁוֹנָה מִהִיָּן הַהוּא.

זֶהוּ שְׁכְּתוֹב (שם ב) שְׁמֵאלוּ תַחַת לְראשִׁי, וְאַחַר כֶּף לְרִיחַ שְׁמִנִּיף טוֹבִים. זֶהוּ שְׁכְּתוֹב וַיִּמְיֵנוּ תַחַתְּכֶנִּי. וְזֶהוּ הַשְּׁמֵן הַטוֹב, שֶׁשׁוֹפֵעַ לוֹ מֵהָאֵם.

זֶהוּ שְׁכְּתוֹב (תהלים קלג ב) כְּשֶׁשְׁמֵן הַטוֹב עַל הָראשׁ יוֹרֵד עַל הַזָּקֵן זָקֵן אֶהְרֵן. זֶה הַכֶּהֵן הַגְּדוֹל לְמַעְלָה, מִיָּן הַמְּלָךְ, כֶּהֵן לְעוֹלָם. וְכֶשְׁמִיעַ אוֹתוֹ הַשְּׁמֵן לִזְקֵן שֶׁל אֶהְרֵן, אֲז וְדַאי נִקְרָאִים שְׁמִנִּיף, מִצֵּד הָאֵם וּמִצֵּד שֶׁל אֶבְרָהִם, וְאֲז שְׁמִנִּיף טוֹבִים.

מָה הַטַּעַם שׁוֹפֵעַ אוֹתוֹ הַשְּׁמֵן הַטוֹב שֶׁל אֶבְרָהִם? מִשׁוּם שֶׁפֶשֶׁט הַיָּמִין לְהַאִיר לְלִבְנָה, וְעַל זֶה כְּתוֹב (שם) הִנֵּה מָה טוֹב וּמָה נְעִים שְׁבַת אַחִים גַּם יַחַד. מָה טוֹב - זֶה הָאוֹר הָראשׁוֹן, יוֹם הָראשׁוֹן, שְׁכְּתוֹב (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וּמָה נְעִים - זֶה נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל. הַיּוֹם הַרְבִּיעִי, הַלְּבָנָה.

וְבֵא רָאָה, כְּמוֹ שֶׁהָאוֹר שְׁנַבְרָא בַיּוֹם הָראשׁוֹן נִתֵּן שְׁלֵמוֹת, וְשֶׁפַע מִמֶּנּוּ אוֹר לְאוֹר שֶׁהַעוֹלָם הַזֶּה מִתְנַהֵג בּוֹ - אֲף אֶבְרָהִם, הָאוֹר

הַהוּא דְּבַר טוֹב. הַשְּׁתָא טוֹב, וְלֹא טוֹבִים. כִּינן דְּאֶתְחַבֵּר קוֹל עֲמָה, כִּדִּין טוֹבִים וְדַאי כְּכוֹלָא. צְדִיק טוֹב אֶקְרִי, דְּכְתִיב, (ישעיה ג) אֲמָרו צְדִיק כִּי טוֹב. אוֹף אִיהִי אֶתְקַרִיאת טוֹבָה, (קהלת ז א) טוֹבָה חֲכָמָה. וְכֵד אִיתְקַרִיבוּ וְאֶתְחַבְרוּ כְּחָד בְּאִינוֹן נְשִׁיקוֹן, כִּדִּין כִּי טוֹבִים דוֹדִיף מִיָּן טוֹבִים וְדַאי, אִינוֹן דוֹדִים תְּרוּוּיָהוּ כְּחָד.

הֶכָא דוֹדִים, וְהֶכָא יְדִידָת. וְאִימְתִי אִינוֹן טוֹבִים. מִיָּן. כִּד אֲשַׁתְּקִיין מְנִיה דֶּההוּא יִין דְּמִנְטְרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, שְׁתוּ וּשְׁכְרוּ דוֹדִים. דָּהָא נְטִיעַן שְׁקִיו בְּעִיין מְנִהְרָא עֲמִיקָא, אִימָא (דף טג ע"ב) עֵילָאָה, דְּאִיהִי אֲשַׁקִיאת לוֹן בְּקַדְמִיתָא מֵהַהוּא יִין.

הֶרָא הוּא דְּכְתִיב, (שם ב ה) שְׁמֵאלוּ תַחַת לְראשִׁי, וּלְבַתֵּר לְרִיחַ שְׁמִנִּיף טוֹבִים, הֶרָא הוּא דְּכְתִיב, וַיִּמְיֵנוּ תַחַתְּכֶנִּי. וְדָא הוּא מְשַׁחַא טָבָא, דְּנִגִיד לִיה מֵאִימָא.

הֶרָא הוּא דְּכְתִיב, (תהלים קלג ב) כְּשֶׁשְׁמֵן הַטוֹב עַל הָראשׁ יוֹרֵד עַל הַזָּקֵן זָקֵן אֶהְרֵן. דָּא כְּהֵנָּא רַבָּא לְעֵילָא, יִמְיֵנָא דְּמִלְכָא, כֶּהֵן לְעוֹלָם. וְכֵד מְטָא הַהוּא מְשַׁחַא אֶל דִּיקְנִיָּה דְּאֶהְרֵן, כִּדִּין שְׁמִנִּיף וְדַאי אִיקְרוּן, מִסְטְרָא דְּאִימָא וּמִסְטְרָא דְּאֶבְרָהִם, וְכִדִּין שְׁמִנִּיף טוֹבִים.

מֵאִי טַעֲמָא נִגִיד הַהוּא מְשַׁחַא טָבָא לְאֶבְרָהִם. מִשׁוּם דְּפֶשֶׁיט יִמְיֵנָא, לְאֶנְהָרָא לְסִיְהָרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שם א) הִנֵּה מָה טוֹב וּמָה נְעִים שְׁבַת אַחִים גַּם יַחַד. מָה טוֹב, דָּא נְהוֹרָא קְדָמָאָה. יוֹמָא קְדָמָאָה דְּכְתִיב (בראשית א ד) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וּמָה נְעִים, דָּא נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל. יוֹמָא רְבִיעָאָה, סִיְהָרָא.

וְהָא חֲזִי, כְּמָה דְּנְהוֹרָא דְּאֶתְבְּרִי בְּיוֹמָא קְדָמָאָה, יְהִיב שְׁלִימוֹ, וְנִגִיד מְנִיה נְהִירוֹ, לְנְהוֹרָא דְּהָאִי עֲלָמָא אֶתְנַהֵיג בִּיה. אוֹף



הראשון נתן אור לפת הזו של המלך, היום הרביעי, שעל ידה מתנהג העולם הזה. ועל פן חוט של חסד משופך עליו, להאיר מאורו. וכאשר מתחברת עמו ויושבת לימין, הוא מתגדל בכל. ובה ראה, כשפא אברהם לעולם, מה פתוב בו? (בראשית יב) ואגדלה

שמך. מה היא? שהוסיף בו ה"א. והמקום הזה, בו התגדל הקדוש ברנך הוא. זהו שפתוב (תהלים מח) גדול ה' ומהלל מאד בעיר אלהינו. כאשר הקריה הזו הקדושה, שנקראת ה' תחתונה, אהבה קטנה מתדבקת בו, ושורה בתוכה, אז שמך יתגדל על הכל. ובה ראה, פתוב (שם קמה) צדיק ה' בכל דרכיו. משום שבדרכה הזו נותן פים דרך. וחסיד בכל מעשיו, באותה הדרכה, ימין המלך נעשית בעולם. ועל פן אברהם בימין הזה עשה אותו ברנה חדשה, והתחדש מזלו להוליד, והתגדל על הכל. ועל זה (בראשית כד) וה' ברך את אברהם בפ"ל, בפ"ל הזו, פת המלך שנתנה לו.

ומהי הברכה? השמן הטוב שיורד על ראשו. זהו שפתוב (תהלים קלב) מה טוב ומה נעים. ודאי. כשמן הטוב, השמן שורה בו ברכה, שהמקום גורם. ועל זה, וה' ברך את אדני מאד. ויגדל, כמו שפתוב (בראשית יב) ואגדלה. שמך, כמו שפתוב (שיר א) שמן תורק שמך.

בה וראה, כשהקדוש ברנך הוא עתיד להרים ימינו על הכל בימות המשיח, כשמן הטוב הזה, מה פתוב? (עמוס ט) ביום ההוא אקים את ספת דויד הנפלת. היום ההוא איננו יודעים מי הוא! אלא זה היום הראשון, הימין של אברהם שעתידי לעורר

הכי אברהם, נהורא קדמא, יהיב נהירו להאי ברפא דמלפא, יומא רביעא, דעל ידה אתנהיג האי עלמא. ועל דא חוט של חסד משופך עליה, לאנהרא מן נהוריה. וכד אתחברת עמיה ויתבא לימינא, אתגדל איהו בכלא.

ותא חזי, אברהם פד אתא לעלמא, מה פתיב ביה, (שם יב ב) ואגדלה שמך. מאי היא, דאוסף ביה ה"א. והאי אתרא, ביה אתגדל קודשא ברנך הוא. הדא הוא דכתיב, (תהלים מח) גדול ה' ומהלל מאד בעיר אלהינו. אימתי איהו גדול פד האי קרפא קדישא, דאקרי ה' תתאה, אהבה זוטא אתדפקת ביה, ושרי בגווה, שמייה יתגדל על כולא.

ותא חזי, פתיב (שם קמה יז) צדיק ה' בכל דרכיו. בגין דבהאי דרגא יהיב פים דרך. וחסיד בכל מעשיו, בההוא דרגא, ימינא דמלפא אתעביד בעלמא. ועל דא, אברהם בהאי ימינא, עביד ליה ברנה חדשה, ואתחדש מזלא דיליה לאולדא, ואתגדל על כולא. ועל דא, (בראשית כד א) וי"י ברך את אברהם בפ"ל בהאי בפ"ל, ברפא דמלפא דאתיהיבת ליה.

ומאי ברכתא. משחא טבא דנחית על ראשיה. הדא הוא דכתיב, (תהלים קלב א) מה טוב ומה נעים. ודאי. כשמן הטוב, שמן שרייא ביה ברכתא, דאתרא גרים. ועל דא, (בראשית כד לה) וה' ברך את אדוני מאד, ויגדל כמא דכתיב, (שם יב ב) ואגדלה. שמך, כמא דכתיב, (שה"ש א ג) שמן תורק שמך.

תא חזי, פד קודשא ברנך הוא זמין לארמא ימיניה על כולא, ביומי דמשיחא, בהאי משחא טבא. מאי פתיב. (עמוס ט יא) ביום ההוא אקים את ספת דויד הנפלת. האי יום ההוא

לֹא יִדְעָנָא מֵאֵן הוּא. אֵלָא דָא יוֹמָא קִדְמָאָה,  
יְמִינָא דְאַבְרָהָם, דְזִמִּין לְאַתְעָרָא לְאַקְמָא לָהּ  
מֵעֶפְרָא.

וְעַד דָּא בְיוֹם הַהוּא, יוֹמָא קִדְמָאָה דְכָלְא.  
נְאוּם ה', דָּא אַבְרָהָם, דְאַתְמַר עֲלוּי נְאוּם  
ה' מְקַמֵּי פּוּלָא. דְכְתִיב, (בראשית כב טז) בִּי נִשְׁבַּעְתִּי  
נְאֻם ה'. וְהִכָּא אֲתִרְמִיז שְׂמָא דְעֵתִיקָא, דְאוּמִי  
בִּיה זְעִיר אֲנַפִּין לְאַבְרָהָם. וְעַל דָּא הוּא יוֹמָא,  
לֹא יוֹם וְלֹא לִילָה אֶקְרִי, דְבַעֲתִיקָא תִּלְיָא,  
דְבַעֲי לְאוּקִיר דִּיקְנִיָּה. בְּהוּא יוֹמָא אֶקִּים אֶת  
סַפְת דְּוִיד הַנּוֹפֵלֵת.

מֹשֶׁה, חֵמָא כָּל אֵינוּן עֲקֵתִין דְזִמִּינִין לְמִיתִי  
לְעֵלְמָא, כִּד הָאֵי סַפְתָּה נּוֹפֵלֵת. דְכְתִיב,  
(ויקרא כו כד-כח) וְהִפִּיתִי אֶתְכֶם גַּם אֲנִי, אֶף אֲנָא  
עִמְכוּן בְּגִלוּתָא. וְכִד אֲשַׁתְּלִימוּ אֵינוּן חוּבִין  
מֵאֵי כְתִיב, (שם יב) וְאֶף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר  
וְהָאֶרֶץ אֶזְכֹּר. סַמָּךְ אֶרְעָא קִדִּישָׁא, סוֹפְת דְּוִיד,  
לְאַבְרָהָם, לְאַקְמָא לָהּ בְּיְמִינָא, וְתִיתִיב  
בְּשַׁלְיָמוּ.

מֵאֵן בְּרִיתִי. דָּא אַבְרָהָם. דְכְתִיב, (בראשית י"ד) הִנֵּה  
בְּרִיתִי אִתְּךָ וְהִיֵּית לְאַב הַמּוֹן גּוֹיִם. וְכִד  
הָאֵי בְרִית דְאִיהִי ה' עִמָּךְ, תִּשְׁתַּלֵּים בְּכוּלָא.  
וְעַל דָּא אִיתְעָרוּ חֲבַרְיָא, מֵאֵן דְקָרִי לִיה  
אַבְרָם, פְּגִים אֲתֵרָא דְאֶקְרִי עֵשָׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה.  
כְּגִין דְבַהֲאֵי ה', אֲשַׁתְּלִים בְּמַהִימְנוּתָא.

וְכִד תִּסְתַּלֵּיק ה' בְּיְמִינָא דְאִימָא, בְּרֵתָא תְקַבֵּל  
מֵאִימָא עֵילָאָה, הוּא טוּבָה דְלֹא אֲתַפְסֵק  
לְעֵלְמִין, וְכִדִּין עֲבַדַת נּוֹקְמִין לְשַׁאֲר עִמִּין. וְעַל  
דָּא כְתִיב, (דניאל ב מ"ה) דִּי מִטּוּרָא אֲתַגְזַרְת אֶבְנִין דִּי  
לֹא בִידִין. מִטּוּרָא: דָּא אַבְרָהָם, טוּרָא עֵילָאָה.  
אֲתַגְזַרְת אֶבְנִין. דָּא אִיהוּ אֶבְנִין אַחַת, דְעֵלָה שְׂבַעָה  
עֵינִין. וְעֲבַדַת דִּינִין כְּכִלְהוּ דְהִדִּיקוּ בְּנֵהָא בִּין  
רְגִלִין, הִדִּיקַת לוּן בְּכוּלָא. וְכְתִיב (שם ל"ה) הוֹת לְטוּר רַב וּמְלֵאת כָּל אֶרְעָא,

לְהַקִּימָה מְהַעֲפֹר.  
וְעַד זֶה בְיוֹם הַהוּא, הַיּוֹם הַרְאִשׁוֹן  
שֶׁל הַכּל. נְאֻם ה' - זֶה אַבְרָהָם,  
שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו נְאֻם ה' מִלְּפָנַי הַכּל,  
שְׂכָתוֹב (בראשית כב) בִּי נִשְׁבַּעְתִּי  
נְאֻם ה'. וְכֵאֵן נִרְמַז הַשֵּׁם שֶׁל  
הַעֲתִיק, שֶׁנִּשְׁבַּע בּוֹ הַזְעִיר אֲנַפִּין  
לְאַבְרָהָם. וְעַל זֶה אוֹתוֹ הַיּוֹם (זכריה  
י"ד) נִקְרָא לֹא יוֹם וְלֹא לִילָה.  
שְׂבַעֲתִיק תְּלוּי, שְׂצָרִיךְ לְהוֹקִיר  
זְקִנּוֹ. בְיוֹם הַהוּא (עמוס ט) אֶקִּים  
אֶת סַפְת דְּוִיד הַנּוֹפֵלֵת.

מֹשֶׁה רָאָה אֶת כָּל אוֹתוֹן הַצְּרוֹת  
שְׂעִתִּידוֹת לְבֵא לְעוֹלָם, כְּשֶׁהִסְכָּה  
הַזֶּה נּוֹפֵלֵת, שְׂכָתוֹב (ויקרא כו)  
וְהִפִּיתִי אֶתְכֶם גַּם אֲנִי, אֶף אֲנִי  
עִמְכֶם בְּגִלוּת. וְכִשְׁנִשְׁלְמוּ אוֹתָם  
חֲטָאִים, מַה כְּתוּב? (שם) וְאֶף אֶת  
בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאֶרֶץ  
אֶזְכֹּר. סַמָּךְ אֶת הָאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה,  
סַפְת דְּוִיד, לְאַבְרָהָם, לְהַקִּימָה  
בְּיְמִין, וְשִׁתְּשׁוּב בְּשַׁלְמוֹת.

מִי הִיא בְרִיתִי? זֶה אַבְרָהָם,  
שְׂכָתוֹב (בראשית י"ז) הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ  
וְהִיֵּית לְאַב הַמּוֹן גּוֹיִם.  
וְכִשְׁהַבְרִית הַזֶּה, שְׁהִיא ה' עִמָּךְ,  
תִּשְׁתַּלֵּם בְּכָל. וְעַל זֶה הַעֲרִירוּ  
הַחֲבָרִים, מִי שְׁקוּרָא לוֹ אַבְרָם,  
פּוֹגֵם הַמְקוּם שֶׁנִּקְרָא עֵשָׂה וְלֹא  
תַעֲשֶׂה, מִשּׁוּם שְׂבַח הַזֶּה הַשְׁתַּלֵּם  
בְּאִמוּנָה.

וְכִשְׁתַּתְּלֵק ה' בְּיְמִין שֶׁל הָאֵם,  
הַפֶּת תְּקַבֵּל מֵהָאֵם הַעֲלִיּוֹנָה  
אוֹתָהּ הַטּוּבָה שֶׁלֹּא תִפְסֵק  
לְעוֹלָמִים, וְאִזּוּ עוֹשֶׂה נְקֻמוֹת  
לְשַׁאֲר הַעֲמִים. וְעַל זֶה כְּתוּב (דניאל  
ב) שְׂמַהֲרָה נְגִזְרַת אֶבְנִין שֶׁלֹּא  
בְּיָדִים. מַהֲרָה - זֶה אַבְרָהָם, הַהַר  
הַעֲלִיּוֹן. נְגִזְרַת אֶבְנִין - זוֹהִי אֶבְנִין  
אַחַת שְׂעִלְיָה שְׂבַעָה עֵינִים.  
וְעוֹשֶׂה דִינִים בְּכָל אֵלוּ שְׁהִדְקוּ  
אֶת בְּנֵיהּ בִּין הַרְגָלִים, הַדְּקָה

הוֹת לְטוּר רַב וּמְלֵאת כָּל אֶרְעָא,

בְּגִין דְּאֵתְדִבְקַת בְּיַמִּינָא, (ישעיה ל כו) אֹרֵר הַלְבָנָה  
כְּאוֹר הַחֲמָה.

וְהָא חֲזִי, בְּקִדְמִיתָא פִּד אֲתָא אַבְרָהָם לְעֶלְמָא,  
אֲתַנְהִירַת סִיְהָרָא. וְשֵׂרָאֵת לְאַנְהָרָא, עַד  
דְּאַשְׁתְּלִימַת בְּדִרְגָהָא, בְּיוֹמוֹי דְשְׁלָמָה,  
דְּאֲתַגְדֵּל עַל כְּלָא. דְּכָתִיב, (מ"א א מז) וַיִּגְדֵּל אֶת  
כְּסָאוֹ מִכְּסֵּאָךְ. וְעַל דָּא, (הושע ג ב) וְאַכְרָה לִי  
בַחֲמֹשֶׁה עֶשְׂרֵי כֶסֶף, אִינוּן חֲמֹשֶׁה עֶשְׂרֵי זַפְאִין  
עַד שְׁלָמָה. וְעַל דָּא עַל יְדוֹ אֲתִיְהִיבַת הָאִי  
תּוֹשְׁבַחְתָּא עֵילָאָה, בְּגִין דְּיִתְגַּדֵּל בָּהּ. אֲבָל דְּדוּד  
בְּלַחֲשׁוֹ אֲתֵאֲמֹר, וְלֹא אֲתִיְהִיב לִיָּה רִשׁוֹ  
לְגַלְאָה.

אוֹמַר אֲנִי מַעֲשֵׂי לְמַלְךְ, לְאַתְעֵרָא מְלֶךְ עֵילָאָה.  
וּמֵאִי אִינוּן מַעֲשֵׂי, מֵאֵן דְּלֹא תְּלִי בִּיהַ  
עוֹבְדָא מֵאִי עֵבִיד, דְּהָא מַעֲשֵׂה לְעֵילָא תְּלִי.  
אֵלָא, מֵאִי מַעֲשֵׂי אֵלִין אִינוּן לְשׁוֹנֵי עֵט סוֹפֵר  
מְהִיר. בְּגִין דְּשִׁבְחַת בְּפִלְגּוֹ לִילְיָא לְמַלְכָּא  
עֵילָאָה. שִׁיר יְדִידַת, כְּמָה דְּאֲתָּ אֲמַר שִׁיר  
הַשִּׁירִים, דְּשִׁבְחַת מְטְרוֹנִיתָא לְמַלְכָּא, אוֹף  
הָכָא מְטְרוֹנִיתָא שִׁבְחַת לִיָּה.

יְפִיפִיתָּ מִבְּנֵי אָדָם, הָא אוֹקְמוּהָ חֲבַרְיָא  
בְּאַבְרָהָם. נְתִיפִיתָּ בְּעֵלְיוֹנִים, (בראשית טו  
א) אֲנֹכִי מִגֵּן לָךְ. נְתִיפִיתָּ בְּתַחְתּוֹנִים, (שם כג ו) נְשִׂיא  
אֱלֹהִים אַתָּה. לְכֹךְ יְפִיפִיתָּ, תְּרִין תּוֹשְׁבַחְתָּן  
כְּלִילָן. הוֹצֵק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ, (שם יח לא) הִנֵּה נָא  
הוֹאֲלֹתִי. עַל פִּן בְּרַכְךָ אֱלֹהִים לְעוֹלָם, (שם כד א)  
וְה' בִּרְךָ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל.

אֲבָרְתָא חֲזִי, הָאִי קָרָא, רְזָא עֵילָאָה אִיתָּ בִּיהַ.  
לְקַבִּיל מַלְכָּא עֵילָאָה, אֲמַרִיתָּ לִיָּה יְפִיפִיתָּ  
לְעֵילָא בְּמִשְׁרִיזֵין עֵילָאִין, דְּאִינוּן מְשַׁבְּחֵין קַמְךָ.  
וּלְתַתָּא, בְּאִינוּן זַפְאֵי קְשׁוּט, דְּקִימִין בְּפִלְגּוֹת  
לִילְיָא. הוֹצֵק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ, בְּשַׁעֲתָא דְּאֲתָּ  
קָרִי וּמְקִישׁ לְתַרְעֵ הֵיכְלִי, (שה"ש ה ב) פְּתַחֲחִי לִי

אוֹתָם בְּכָל. וְכָתוּב (שם) הִיְתָה לְהַר  
גְּדוֹל וּמְלֹאָה אֶת כָּל הָאָרֶץ, מִשּׁוּם  
שְׁנֵדְבָקָה בְּיַמִּין, (ישעיה ל) אוֹר  
הַלְבָנָה כְּאוֹר הַחֲמָה.

וּבֵא רְאָה, בְּרֵאשׁוּנָה כְּשִׁבָא  
אַבְרָהָם לְעוֹלָם, הוֹאֲרָה הַלְבָנָה.  
וְהִתְחִילָה לְהָאִיר, עַד שֶׁהִשְׁתַּלְמָה  
בְּדִרְגָתָהּ בְּיַמֵּי שְׁלָמָה, שֶׁהִתְגַּדֵּל  
עַל הַכֹּל, שְׁכָתוּב (מ"א א) וַיִּגְדֵּל אֶת  
כְּסָאוֹ מִכְּסֵּאָךְ. וְעַל זֶה (הושע א  
ו) וְאַכְרָה לִי בַחֲמֹשֶׁה עֶשְׂרֵי כֶסֶף,  
אוֹתָם הַחֲמֹשֶׁה עֶשְׂרֵי צְדִיקִים שְׁעַד  
שְׁלָמָה. וְעַל זֶה עַל יְדוֹ נִתְּנָה  
הַתְּשֻׁבָחַת הָעֵלְיוֹנָה הַזֹּאת, כְּדִי  
שִׁתְּגַדֵּל בָּהּ. אֲבָל דְּדוּד נֹאֲמַר  
בְּלַחֲשׁוֹ, וְלֹא נִתְּנָה לוֹ רְשׁוֹת  
לְגַלוּת.

אֲמַר אֲנִי מַעֲשֵׂי לְמַלְךְ (תהלים מו),  
לְעוֹרַר אֶת הַמְּלֶךְ הָעֵלְיוֹן. וּמֵי הֵם  
מַעֲשֵׂי? מִי שְׁלֹא תְּלוּי בּוֹ מַעֲשֵׂה,  
מָה עוֹשֶׂה? שֶׁהָרִי הַמַּעֲשֵׂה תְּלוּי  
לְמַעַלָּה! אֵלָא מִי הֵם מַעֲשֵׂי? אֵלוֹ  
הֵם (שם) לְשׁוֹנֵי עֵט סוֹפֵר מְהִיר.  
מִשּׁוּם שֶׁמְשַׁבְּחַת בְּחִצּוֹת הַלֵּילָה  
לְמַלְךְ הָעֵלְיוֹן. שִׁיר יְדִידַת, כְּמוֹ  
שֶׁנֹּאֲמַר שִׁיר הַשִּׁירִים. שֶׁמְשַׁבְּחַת  
הַגְּבִירָה אֶת הַמְּלֶךְ. אֵף כֵּאֵן  
הַגְּבִירָה מְשַׁבְּחַת אוֹתוֹ.

יְפִיפִיתָּ מִבְּנֵי אָדָם (שם), הָרִי  
פְּרִשׁוּהָ הַחֲבָרִים בְּאַבְרָהָם:  
נְתִיפִיתָּ בְּעֵלְיוֹנִים - (בראשית טו  
א) אֲנֹכִי מִגֵּן לָךְ. נְתִיפִיתָּ בְּתַחְתּוֹנִים  
(שם כג ו) נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה. לְכֹךְ  
יְפִיפִיתָּ, שְׁתִּי תְּשַׁבְּחוֹת כְּלוּלוֹת.  
הוֹצֵק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ - (שם יח לא) הִנֵּה  
נָא הוֹאֲלֹתִי. עַל פִּן בְּרַכְךָ אֱלֹהִים  
לְעוֹלָם - (שם כד א) וְה' בִּרְךָ אֶת  
אַבְרָהָם בְּכָל.

אֲבָרְ בֵּא וְרְאָה, הַפְּסוּק הַזֶּה יֵשׁ  
בּוֹ סוּד עֵלְיוֹן, כְּנִגְדֵּי הַמְּלֶךְ  
הָעֵלְיוֹן. אֲמַרְתִּי לוֹ, יְפִיפִיתָּ  
לְמַעַלָּה בְּמַחְנוֹת הָעֵלְיוֹנִים,  
שֶׁמְשַׁבְּחִים לְפָנֶיךָ. וְלִמְטָה  
בְּאוֹתָם צְדִיקֵי אֲמַת שְׁעוֹמְדִים

אחותי. על פן ברכך אלהים. אימא עילאה  
אעטרא לך בעטרין עילאין. לעולם, בגין  
ההוא עולם בתראה, ובגינה קאמר, דאיהו  
אנהיר לה.

דבר אחר. לעולם, דא ימינא לעילא. דכתיב,  
(תהלים קי ד) אפה כהן לעולם. וכל ברכאן  
ומשחא טבא שריין ביה, ואוקימנא ליה. ועל  
דא פתיב על פן, פד האי פן אתחברת לעילא.  
אבל בזימנא דאתרחקא מניה האי עולם, (דף  
טו ע"א) מאי פתיב (ירמיה כה ל) שאג ישאג על נוהו,  
דא מטרוניתא, בגין דאתמנעו מניה ברכאן,  
דלא שריין ביה, אלא פד האי נוהו אתחברת  
ביה. והדא הוא דכתיב, שאג ישאג על נוהו.  
לקביל דא פתיב, פי טובים דודיך מיין לריח  
שמניך טובים, מאי טעמא, בגין דברכך  
אלהים לעולם.

משכני אחריך נרוצה, לקבל דא פתיב, חגור  
חרבך על ירך גבור. דא (ישעיה לד ו) חרב  
לה' מלאה דם. לאתפרעא מחייביא, דגרמין  
לה פרודא מלעילא. קרביית יתה לגבך לרחמא  
עלמא, ותתבסמון פחדא.

וכד אתקריבת ביה, אתלבש בהוד והדר. הדא  
הוא דכתיב, (תהלים קד ב) הוד והדר לבשת.  
ומאי טעמא, בגין דההיא שעתא אתגדל בגין  
דאתחבר בעיר אלהינו. ועל דא כתיב, גדלת  
מאד הוד והדר לבשת. באינון לבושין דיקר,  
דפרשת עליה אימא עילאה. בגין כך (בראשית לו  
ט) הדר ושם עירו פעו, אימתי, פד אתחברת  
ביה מהיטבאל בת מטרה. ועל דא הודך והדרך  
ודאי. פגוונא דא, נגילה ונשמחה בך נזפירה  
דודיך מיין, נגידו דאימא, דאשקי לך ולכלא.  
ודא הוי הודך והדרך ודאי.

ונשמחה בך נזפירה דדיך מיין. השפע של האם שמשקה אותך ואת הכל, וזה הוא הודך והדרך  
ודאי.

בחצות הלילה. הוצק חן  
בשפתותיך, בשעה שאתה קורא  
ומקיש בשערי היכלי (שיר ה) פתחי  
לי אחותי - (תהלים מה) על פן ברכך  
אלהים. האם העליונה מעטרת  
אותך בעטרות עליונות. לעולם,  
משום אותו העולם האחרון,  
ובשבילה אמר שהוא מאיר לה.  
דבר אחר לעולם, זו ימין למעלה  
שפתוב (תהלים קי) אפה כהן לעולם.  
וכל הברכות והשמן הטוב שורים  
בו, ובארנו אותו. ועל זה כתוב  
על פן, כשהפך הזה מתחברת  
למעלה. אבל בזמן שמתרחקת  
ממנו זה העולם, מה כתוב? שאג  
ישאג על נוהו, זו הגבירה, משום  
שנמנעו ממנו ברכות, שלא  
שורים בו, אלא כאשר נוהו הזו  
מתחברת עמו. וזהו שכתוב (ירמיה  
כה) שאג ישאג על נוהו? כנגד זה  
כתוב (שיר א) פי טובים דודיך מיין  
לריח שמניך טובים. מה הטעם?  
משום שברכך אלהים לעולם.

משכני אחריך נרוצה (שם), כנגד  
זה כתוב (תהלים מה) חגור חרבך על  
ירך גבור. זו (ישעיה לד) חרב לה'  
מלאה דם, להפרע מן הרשעים,  
שגורמים לה פרווד מלמעלה.  
קרבת אותה אליך לרחם על  
העולם, ותתבשמו כאחד.  
וכשמתקרבת עמו, מתלבש  
בהוד והדר. זהו שכתוב (תהלים קד)  
הוד והדר לבשת. ומה הטעם?  
משום שאותה שעה התגדל  
משום שהתחבר בעיר אלהינו.  
ועל זה כתוב (שם) גדלת מאד הוד  
והדר לבשת, באותם לבושים של  
כבוד, שפרשה עליו האם  
העליונה. משום כך (בראשית לו)  
הדר ושם עירו פעו. מתי?  
כשמתחברת עמו מהיטבאל בת  
מטרה. ועל זה, הודך והדרך  
ודאי. כמו כן (שיר א) נגילה

ונשמחה בך נזפירה דדיך מיין. השפע של האם שמשקה אותך ואת הכל, וזה הוא הודך והדרך  
ודאי.

והדרך צלח רכב על דבר אמת ועונה צדק, לקביל דא, שחורה אני ונאווה. בקדמיתא פד אתקריאת חרב למידן עלמא, איתקרי שחורה ודאי. והשתא פד אתקריבת לעילא בעונה, אתקרי נאווה. נאווה ודאי בכלא. בנות ירושלים, אינון תריסר חיון עילאין רברבן דאקרון הכי, וכלהו בשלימו. על דהוו עד השתא בגלותא פאהלי קדר, אתהדרו אינון השתא פיריעות שלמה ודאי.

והדרך צלח רכב על דבר אמת ועונה צדק (תהלים מח), כנגד זה שחורה אני ונאווה. בראשונה, פשנקראת חרב לדון את העולם, נקראת ודאי שחורה. וכעת, פשנקרכת למעלה בעונה, נקראת נאווה. נאווה ודאי בכל. בנות ירושלים - אלו שתים עשרה חיות עליונות גדולות שנקראות כן, וכלן בשלמות. על שהיו כעת בגלות פאהלי קדר, חזרו הן כעת פיריעות שלמה ודאי.

ותא חזי, פיון דההיא חרבא אסתחרת מדין דההו בה, דאכשרו בני עלמא עובדיהו. אתעבידת דבר, דבר אמת, ואתחפרת באמת. ואמת בעונה. וכדין צדק בכלא וכולא חד.

ובא ראה, פיון שהחרב ההיא החזרה מהדין שהיה בה, שהכשירו בני העולם את מעשיהם, נעשתה דבר, דבר אמת, והתחפרה עם אמת. ואמת בעונה. ואזי צדק בכל, והכל אחד.

סופא ברישא דבר אמת. אמת ברישא, דכתיב (תהלים קיט קס) ראש דברך אמת. רישא דההוא דאקרי דברך, סיפא דדרגין, אמת אקרי. רישא בסופא, עונה צדק בלא פירודא, אתפלילו ואתחפרו בכלא. עונה רישא, צדק סופא, (משלי כב ד) עקב עונה יראת ה'.

הסוף בראש דבר אמת. אמת בראש, שפתוב (תהלים קיט) ראש דברך אמת. הראש של אותו שנקרא דברך, סוף הדרגות, נקרא אמת. הראש בסוף, עונה צדק בלא פרוד, נכללו והתחפרו בכל. עונה הראש, צדק הסוף, (משלי כב) עקב עונה יראת ה'.

ותורך נוראות ימינה, דא יעקב, דנטיל תרין חולקין בגין דאתדבק בימינא לעלמין, דכתיב (בראשית ל לו) מחשף הלבן אשר על המקלות.

ותורך נוראות ימינה (תהלים מח) - זה יעקב, שנטל שני חלקים, משום שנדבק בימין לעולמים, שפתוב (בראשית ל) מחשף הלבן אשר על המקלות.

ובההיא שעתא, כולא אתהדר פיריעות שלמה. בגין דסטרא דימינא איתער בעלמא, וידא ימינא פשוטה לקבל לדתיבין בתיובתא. דהא עד השתא אתקדרו בחובביהו פאהלי קדר, והשתא דהדרין בתיובתא אינון פיריעות שלמה, בגין דאברהם איתער בעלמא, ימינא דמלפא.

ובשעה ההיא הכל החזר פיריעות שלמה, משום שצד הימין התעורר בעולם, ויד הימין פשוטה לקבל את השבים בתשובה. שהרי עד עתה התקדרו בחטאייהם פאהלי קדר, וכעת שחוזרים בתשובה, הם פיריעות שלמה, משום שאברהם התעורר בעולם, ימינו של המלך.

חציף שנונים, אוקמוה על אברהם, פד רדף בתר פל אינון מלכין בליליא, פד אתפלגו רחמין מדינא, וקטל אינון מלכין.

חציף שנונים, פרשוה על אברהם, פשרדף אחר כל אותם המלכים בלילה, פשנחלקו

הרחמים מן הדין, והרג אותם המלכים. זהו שכתוב (ישעיה מא) פקש נדף קשתו ירדפם יעבור שלום, וכלם נפלו בידיו.

אבל בא וראה את סוד הדבר. חציף שנונים - אלו חצים ואבני בליסטראות. שדנה את העולמות באותם כלי הקרב שהמלך הפקיד בידי הגבירה. ואותם חצים של הקדוש ברוך הוא, ודאי שנונים בכל, מצדו של היום השני, צדו של יצחק, משום שממנו יוצא דין לרשעים לדון אותם.

ועל זה (תהלים מה) עמים תחתיף יפלו בל"ב. ומי הדרגה שמפילה אותם? הדרגה שנקראת ל"ב, שהתמנתה על מעשי העולם, ודנה אותם על שהם אויבי המלך.

בגדר זה (שיר א) אל תראני שאני שחרחרת. מה הטעם? משום שהתלבשתי בדין לדון את העולם. ואומרת לבניה שקרבים אליה בתוך הבית, אל תראני. ודאי, אם השתדלתם בתורה שנתתי לכם, לא תפחדו. ואם לא תשתדלו, תגרמו לי שבני אמי נחרו בי, לשמר את אמות העולם בשבילכם שתתפזרו שם. ועל זה העירו, אם נגזר הדין על ישראל, הקדוש ברוך הוא מוריד אותו על שאר האמות, כשחוזרים ישראל בתשובה. ואם לא חוזרים, יורדים בין שאר האמות, ואוכלים אותם עצם ובשר.

דבר אחר (תהלים מה) בלב אויבי המלך - זה אברהם, שהתמנה מלך על העולם, וכל האמות הספימו עליו להיות מלך עליהם, בעמק שוה. וכל שונאיו, הלילה הרג אותם.

דבר אחר חציף שנונים - שהם עתידים לעשות דין. עמים תחתיף יפלו - אלו שבאו מצד שאר העמים, תחתיף יפלו, צד הנחש.

הדא הוא דכתיב, (ישעיה מא ב) פקש נדף קשתו ירדפם יעבור שלום. ונפלו פלהו בידיה.

אבל תא חזי, רזא דמלה. חציף שנונים, אלין חצים ואבני בליסטראות. דדנת עלמין, באינון מאני קרבא, דמלפא דאפקיד בידי דמטרוניתא. ואינון חצים דקודשא בריה הוא, שנונים ודאי בכלא, מסטרא דיומא תנינא, סטרא דיצחק, בגין דמניה נפק דינא לחייביא למידן יתהון.

ועל דא עמים תחתיף יפלו בל"ב. ומאן הוא דרגא דאפיל לון, דרגא דאקרי ל"ב, דאתמנא על עובדין דעלמא, ודנת לון על דאינון אויבי המלך.

דקביר דא אל תראוני שאני שחרחרת. מאי טעמא, בגין דאתלבשנא בדינא למידן עלמא. ואמרת לבנהא דקריבין לה גו ביתא, אל תראוני. ודאי, אי אשתדלתון באורייתא דיהבית לכון, לא תדחלו. ואי לא תשתדלתון, תגרמון לי, דבני אמי נחרו בי, למיטר לאומין דעלמא בגיניכון דתתבדרון תמן. ועל דא איתערו, אי דינא איתגזר על ישראל, קודשא בריה הוא נחית ליה על שאר אומין, פד הדרן ישראל בתיובתא. ואי לא הדרן, נחתין בין שאר אומין, ואכלין לון גרמא ובשרא.

דבר אחר, בלב אויבי המלך, דא אברהם, דאתמנא מלפא על עלמא, וכל אומין אסתפמו עלוי למהוי מלפא עליהון, בעמק שוה. וכל שונאוי ליליא קטילת לון.

דבר אחר חציף שנונים, דאינון זמינין למיעבד דינא. עמים תחתיף יפלו, אלין דאתו מסטרא דשאר עמין, תחתיף יפלו, סטרא דנחש, פד ההוא שלהובא דסטרא עתידים לעשות דין. עמים תחתיף יפלו - אלו שבאו מצד שאר העמים, תחתיף יפלו, צד הנחש.

כְּשֹׂאוֹתֶיהָ הַשְּׁלֵחַתָּה שֶׁל צַד צְפוּן  
הַתְּעוֹרְרָה עָלָיו, הוּא נוֹפֵל בְּעֵמֶק  
הַיָּם הַעֲלִיּוֹן, וְנִשְׁבֵּר כְּחוֹ.  
וְכִשְׂכַחוּ נִשְׁבֵּר, הַכַּחַשׁ שֶׁל שְׂאֵר  
הָעַמִּים נִשְׁבֵּר, מִשּׁוּם שֶׁהֵם אוֹיְבֵי  
הַמֶּלֶךְ. מִי הַמֶּלֶךְ? זֶה יִשְׂרָאֵל,  
הַמֶּלֶךְ בֶּפֶל.

כִּסְאֵךְ אֱלֹהִים עוֹלָם וָעֶד (שם) -  
עָלֶיךָ אָמַר כֶּךָ, כִּאֲשֶׁר  
שֶׁהַתְּעוֹרְרָה לְבַעֲלָהּ, וְאוֹמֶרֶת  
אֶשְׁתָּךְ רוֹצֵה לְהַתְּחַבֵּר עִמָּךְ.  
שְׁהִי אוֹתָם הַרְשָׁעִים שֶׁהַפְּרִידוֹ  
אֶת זְוִיגָנּוּ אָבְדוּ מִן הָעוֹלָם,  
וְעִשִׂיתִי בָהֶם דִּין. וְכַעַת רוֹצֵה  
שֶׁיִּתְחַבֵּר הָעוֹלָם הָאֲחֵרוֹן עִם  
הַמְּקוֹם שֶׁנִּקְרָא וָעֶד, מִשּׁוּם  
שֶׁשְׂבֻט מִיִּשְׂרָאֵל שְׂבֻט מְלֻכּוֹתְךָ,  
שְׂאוֹתוֹ הַדִּין שֶׁעָשָׂה כִּסְאֵךְ  
בְּרִשְׁעֵי הָעוֹלָם, הוּא דִין אָמֵת,  
שִׂוִּצָא מִמְּקוֹם שֶׁנִּקְרָא יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ  
שֶׁנִּקְרָא (דְּבָרִים ל"ב) צְדִיק וְיִשְׂרָאֵל הוּא.  
וְהַכִּסֵּא נִקְרָא יִשְׂרָאֵל, וְעַל זֶה שִׂוִּצָא  
מִמֶּנּוּ שְׂבֻט מִיִּשְׂרָאֵל זֶה נִקְרָא.

דְּבַר אַחַר שְׂבֻט מִיִּשְׂרָאֵל, דָּא מְלֻכָּא מְשִׁיחָא,  
דְּאִיקְרִי שְׂבֻט לְאוֹכְחָא חֵיִיבֵי עֲלָמָא.  
הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית מ"ט י) לֹא יָסוּר שְׂבֻט  
מִיַּהוּדָה וְכְּתִיב (בְּמִדְבָר כ"ד י"ז) וְקָם שְׂבֻט מִיִּשְׂרָאֵל.  
מִיִּשְׂרָאֵל (יִשְׁעִיָּה י"א ד), וְהוֹכִיחַ בְּמִיִּשְׂרָאֵל לְעַנּוּי אֶרֶץ.  
שְׂבֻט מְלֻכּוֹתְךָ, עַל דָּא כְּתִיב, וְקָם שְׂבֻט  
מִיִּשְׂרָאֵל לְאַתְעָרָא בְּעֲלָמָא. מֵאֵי טַעְמָא, דְּהָא  
אֶפִּיקַת לָךְ בְּרַא טְבָא חֲפִימָא לְעֲלָמָא. וְהָאֵי  
שְׂבֻחָא מְשַׁבַּחַת מְטְרוֹנִיתָא לְמֻלְכָּא לְאַרְמָא  
רִישָׁא דִישְׂרָאֵל עַל כּוּלָּא. לֹא יָסוּר שְׂבֻט, בְּגִין  
דְּכְּתִיב (תְּהִלִּים פ"ט ל"ז) כִּסְאוֹ כְּשֶׁמֶשׁ נִגְדִי.

אֶהְבֶּתְ צְדָקָה, בְּגִין דְּהָאֵי צְדָקָה, אֶהְבֶּת דִּינְךָ,  
הִיא אֶהְבֶּת זוּטָא. דְּבִאֲתַחְבְּרוּתָהּ  
לְעִילָא אִיתְעַבְדָּא רְבֻרְבָּא. וְאוֹף אִיהוּ נְמִי  
בְּאֲתַחְבְּרוּתֶיהָ עֲמָה, אִיהוּ גְדוּל. הָדָא הוּא  
דְּכְּתִיב, (שֵׁם מ"ח ב) גְּדוּל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד  
בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ. וְעַל (דָּף ט"ד ע"ב) דָּא מְשַׁכָּא

דְּצְפוּן אִיתְעָר עָלֶיהָ, אִיהוּ נְפִיל בְּעֵמֶק יַמָּא  
עִילָאָה, וְאַתְבַּר חִילִיָּהּ. וְכַד חִילִיָּהּ אַתְבַּר,  
חִילָא דְשְׂאֵר עַמִּין אַתְבַּר, בְּגִין דְּאִינוּן אוֹיְבֵי  
הַמֶּלֶךְ. מֵאֵי מֶלֶךְ, דָּא יִשְׂרָאֵל, מְלֻכָּא בְּכוּלָּא.  
כִּסְאֵךְ אֱלֹהִים עוֹלָם וָעֶד, עָלָה קָאֵמַר הַכִּי,  
כְּאֲתָתָא דְּאִיתְעָרָא לְבַעֲלָהּ, וְאַמְרַת  
אִינְתְּתָךְ בְּעִיָּא לְאַתְחַבְּרָא בְּךָ, דְּהָא אִינוּן  
חֵיִיבִין דְּאַפְרִידוּ זְוִיגָא דִּילָן, אַתְאָבִידוּ  
מִעֲלָמָא, וְעַבִּידַת בְּהוּ דִּינָא. וְהַשְׁתָּא בְּעִינָא,  
דִּיתְחַבֵּר עוֹלָם בְּתַרְאָה, בְּאַתְרָא דְּאִיקְרִי וָעֶד.  
בְּגִין דְּשְׂבֻט מִיִּשְׂרָאֵל שְׂבֻט מְלֻכּוֹתְךָ, דְּהוּא  
דִּינָא דְּעַבְדַּת כִּסְאֵךְ בְּחֵיִיבֵי עֲלָמָא, דִּינָא  
דְּקָשׁוּט הוּא, דְּנִפְיָא מְאַתְרָא דְּאַקְרִי יִשְׂרָאֵל. כְּמָה  
דְּאַתְאָמַר, (דְּבָרִים ל"ב ד) צְדִיק וְיִשְׂרָאֵל הוּא. וְכוּרְסִיָּא  
אַקְרִי יִשְׂרָאֵל, וְעַל דָּא דְּנִפְיָא מִיַּנְיָה שְׂבֻט מִיִּשְׂרָאֵל  
אִיקְרִי.

דְּבַר אַחַר שְׂבֻט מִיִּשְׂרָאֵל, דָּא מְלֻכָּא מְשִׁיחָא,  
דְּאִיקְרִי שְׂבֻט לְאוֹכְחָא חֵיִיבֵי עֲלָמָא.  
הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית מ"ט י) לֹא יָסוּר שְׂבֻט  
מִיַּהוּדָה וְכְּתִיב (בְּמִדְבָר כ"ד י"ז) וְקָם שְׂבֻט מִיִּשְׂרָאֵל.  
מִיִּשְׂרָאֵל (יִשְׁעִיָּה י"א ד), וְהוֹכִיחַ בְּמִיִּשְׂרָאֵל לְעַנּוּי אֶרֶץ.  
שְׂבֻט מְלֻכּוֹתְךָ, עַל דָּא כְּתִיב, וְקָם שְׂבֻט  
מִיִּשְׂרָאֵל לְאַתְעָרָא בְּעֲלָמָא. מֵאֵי טַעְמָא, דְּהָא  
אֶפִּיקַת לָךְ בְּרַא טְבָא חֲפִימָא לְעֲלָמָא. וְהָאֵי  
שְׂבֻחָא מְשַׁבַּחַת מְטְרוֹנִיתָא לְמֻלְכָּא לְאַרְמָא  
רִישָׁא דִישְׂרָאֵל עַל כּוּלָּא. לֹא יָסוּר שְׂבֻט, בְּגִין  
דְּכְּתִיב (תְּהִלִּים פ"ט ל"ז) כִּסְאוֹ כְּשֶׁמֶשׁ נִגְדִי.

אֶהְבֶּתְ צְדָקָה, בְּגִין דְּהָאֵי צְדָקָה, אֶהְבֶּת דִּינְךָ,  
הִיא אֶהְבֶּת זוּטָא. דְּבִאֲתַחְבְּרוּתָהּ  
לְעִילָא אִיתְעַבְדָּא רְבֻרְבָּא. וְאוֹף אִיהוּ נְמִי  
בְּאֲתַחְבְּרוּתֶיהָ עֲמָה, אִיהוּ גְדוּל. הָדָא הוּא  
דְּכְּתִיב, (שֵׁם מ"ח ב) גְּדוּל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד  
בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ. וְעַל (דָּף ט"ד ע"ב) דָּא מְשַׁכָּא

מאד בעיר אלהינו. ועל זה מושכת אותו הגבירה בדברי האהבה הללו.

בגנר זה - (שיר א) הגידה לי שאהבה נפשי. אמה שכל אהבת נפשי בך. אם לא תתחבר עמי, איך תרעה את העולם? איך תזון את נפשך מהעמק העליון, אותך ואת האחרים? שהרי אין שורות הברכות שלמעלה אלא במקום של זכר ונקבה.

שלקמה אהיה פלטיה (שם). איך אהיה בבושה, פשתובעים ממני מזון בני האבות, שהם עדרי חבריך, עדר ה' ממש. בגין כך אהבת צדק - זה הפסא שלך. ותשנא רשע - זה צד השפחה, שכל דבריה בחובה, ועומדת לחיב על העולם.

דבר אחר, אף על גב שהכל אחד - אהבת צדק, אלו ישראל שאחוזים בצדק הנה, והיא חלקם, שפתיב (מלאכי א) אהבתי אתכם וכו', ואהב את יעקב. לרבות הדרגה של צדק, שאוחז בה בשעה שנקרא יעקב. ותשנא רשע - זה עשו, שכל מעשיו בחובה, וצדו של רשע, נחש עקלתון. זהו שפתיב (שם) ואת עשו שנאתי.

על פן משחך אלהים אלהיך שמן ששון (תהלים מה) - זה השמן הטוב ששופע על ראשך מהצד העליון, שנקרא בך. מה זה על פן? משום שאהבת צדק.

זהו שפתיב (שם קלא) הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. שבת אחים - התחברות של אח בצדק. גם - לרבות את ישראל. משום כך אמרה לו: איכה תרעה - לעצמך, איכה תרביץ - אותם העדרים הקדושים של יעקב. מחברך - אלו האבות העליונים, שהתחברו עמך בראשונה.

ליה מטרוניתא, במלין אלין דרחימו. לקבר דא, הגידה לי שאהבה נפשי. אנת, דכל רחימו דנפשאי בך, אי לא תתחבר בי, איכה תרעה עלמא, איך תזון נפשך מעומקא עילאה, לך, ולאחריני, דהא ברכאן דלעילא לא שריין, אלא באתרא דדכר ונוקבא.

שלקמה אהיה פעטיה. איכדין אהא בכסופא, כד תבעין מיני מזונא בני אבהן, דאינון עדרי חבריך, עדר ה' ממש. בגין כך אהבת צדק, דא פורסייא דילך. ותשנא רשע, דא סטרא דשפחה, דכל מילהא בחיובא, וקיימא לחיובא על עלמא.

דבר אחר, אף על גב דכלא חד, אהבת צדק, אלין ישראל דאחידן בהאי צדק, ואיהי חולקהון, דכתיב (מלאכי א ב) אהבתי אתכם וכו', ואהב את יעקב. לאסגאה דרגא דצדק, דאחיד בה בשעתא דאיקרי יעקב. ותשנא רשע, דא עשו, דכל עובדוי בחיובא, וסטרא דיליה סטרא דרשע, חויא עקימא. הדיא הוא דכתיב, (שם ג) ואת עשו שנאתי.

על פן משחך אלהים אלהיך שמן ששון, דא משחא טבא, דנגיד על רישך מסטרא עילאה, דאקרי הכי. מאי על פן. בגין דאהבת צדק.

הדיא הוא דכתיב, (תהלים קלא א) הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. שבת אחים, אתחברותא דאח בצדק. גם, לאסגאה לישראל. בגין כך אמרת ליה, איכה תרעה לגרמך. איכה תרביץ, אינון עדרין קדישיין דיעקב. מחברך, אלין אבהן עילאין, דאתחברו בך בקדמיתא.



דָּבַר אַחַר, יִשְׂרָאֵל דְּאִינוּן אַחִים וְרַעִים לִיהּ, נְגַדִין לְהַאי שְׁמֵן שְׁשׁוֹן עַל רִישִׁיהּ, בְּצִלוֹתְהוּן. שְׁמֵן שְׁשׁוֹן, אֵלִין תְּרִיסַר נְהַרִי אֶפְרַסְמוֹנָא דְכֵיָא, דְנִהַרִין בַּהּ. וְכַדִּין חֲדָוּהּ בְּעֵלְמִין, רְצוֹן בְּעֵלְמִין, וְרוּגְזָא אֶסְתַּלַּק מְעֵלְמָא.

מַר וְאַהֲלוֹת, מַר: דָּא אַבְרָהָם, דְאֶקְרִי הַר הַמֶּר. וְאַהֲלוֹת: דָּא יַעֲקֹב. קְצִיעוֹת: דָּא יֶצְחָק. כָּל בְּגִדוֹתֶיהּ: בְּאֵלִין תְּלַת גְּוֹוִינִין, חִיוּו"ר וְסוּמ"ק וְיָרוּ"ק, אֲשֶׁתְּלִימוֹ אִינוּן לְבוּשֵׁי דְאַרְגֻּוֹנָא.

מִן הֵיכְלֵי שָׁן, אֵלִין שְׁבַעָה הֵיכְלִין עֵילְאִין, דְנִשְׁמַתְהוּן דְצַדִּיקֵיָא חֲדָאן בְּהוּ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְכַדִּין חֲדָוּהּ קַמֵּיהּ. וְאַמַּאי אֵיקְרוּן הֵיכְלֵי שָׁן, בְּגִין דְזָכוּ בְּאוֹרֵיָתָא, וְאַתְתַּקְפ"ו בַּהּ, זָכוּ לְהַאי ש"ן.

מְנֵי שְׁמַחוּף, בְּמַאי עֲסָקִין אִינוּן נִשְׁמַתִּין. אִינוּן עֲסָקִין בְּתַשְׁבְּחָאן דִּידֵי קַמְף. וְכַדִּין חֲדָוּהּ קַמְף אֲשֶׁתְּלִימַת, דְלִית חֲדָוּהּ קַמֵּיהּ מִכָּל רְתִיכִין דִּילֵיהּ, כְּחֲדָוּהּ דְנִשְׁמַתְהוּן דְצַדִּיקֵיָא דְאִינוּן קְרִיבִין לִיהּ.

דָּבַר אַחַר, מְנֵי שְׁמַחוּף, וְדַאי דְלִית חֲדָוּהּ קַמֵּיהּ, כְּזִמְנָא דְעֶבֶד שְׁלֵמָה שִׁיר הַשִּׁירִים. וְשִׁבַּח תוֹשְׁבְּחָאן דְמְטְרוֹנִיתָא לְמַלְכָּא.

וְמַאי אָמְרִין. בְּנוֹת מְלָכִים בִּיקְרוּתֶיהּ. בְּנוֹת מְלָכִים: אֵלִין נִשְׁמַתִּין קְדִישִׁין, דְאֶקְרוּן וְדַאי בְּנוֹת מְלָכִים, דְהָא מְזוּוּגָא דְמַלְכָּא וּמְטְרוֹנִיתָא הוּוּ אִינוּן. בִּיקְרוּתֶיהּ: דָּא גֵן עֲדָן, דִּיקִיר מִכָּל מַה דְבִרָא קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּהַאי עֲלְמָא דְאִינוּן נְטִיעֵן דִּידוּי.

מַר וְאַהֲלוֹת (שם מא), מַר - זֶה אַבְרָהָם, שְׁנֵקְרָא הַר הַמֶּר. וְאַהֲלוֹת - זֶה יַעֲקֹב. קְצִיעוֹת - זֶה יֶצְחָק. כָּל בְּגִדוֹתֶיהּ - בְּשִׁלְשֵׁת הַצְּבָעִים הַלְלוּ, לְכֹ"ן אֲדוּ"ם וְיָרוּ"ק, הַשְּׁתַּלְמוּ אוֹתָם לְבוּשֵׁי הָאַרְגָּמָן.

מִן הֵיכְלֵי שָׁן (שם סו) - אֵלֵינוּ שְׁבַעָה הֵיכְלוֹת עֲלִיוּנִים, שְׁנֵשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים שְׁמֵחוֹת בָּהֶם לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵז שְׁמַחָה לְפָנָיו. וְלָמָּה נִקְרְאוּ הֵיכְלֵי שָׁן? מִשּׁוּם שֶׁזָּכוּ בְּתוֹרָה וְהִתְחַזְּקוּ בָּהּ, זָכוּ לְש"ן הַזֶּה.

מְנֵי שְׁמַחוּף (שם סו), בְּמַה עוֹסְקוֹת הַנְּשִׁמוֹת הַלְלוּ? הֵן עוֹסְקוֹת בְּתַשְׁבְּחוֹת שְׁלֵי לְפָנֶיהּ, וְאֵז מְשַׁלְּמַת הַשְּׁמַחָה לְפָנֶיהּ, שְׂאִין שְׁמַחָה לְפָנָיו מִכָּל מְרַכְּבוֹתָיו, כְּשִׁמַּחַת נִשְׁמוֹתָם שֶׁל הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם קְרוֹבִים לוֹ.

דָּבַר אַחַר מְנֵי שְׁמַחוּף, וְדַאי שְׁלֵמָה שִׁיר הַשִּׁירִים, כְּזִמְנָא דְעֶבֶד שְׁלֵמָה שִׁיר הַשִּׁירִים. וְשִׁבַּח אֶת תְּשׁוּבַת הַגְּבִירָה אֶל הַמֶּלֶךְ.

וְמַה אוֹמְרִים? בְּנוֹת מְלָכִים בִּיקְרוּתֶיהּ. בְּנוֹת מְלָכִים: אֵלִין נִשְׁמַתִּין קְדִישִׁין, דְאֶקְרוּן וְדַאי בְּנוֹת מְלָכִים, דְהָא מְזוּוּגָא דְמַלְכָּא וּמְטְרוֹנִיתָא הוּוּ אִינוּן. בִּיקְרוּתֶיהּ: דָּא גֵן עֲדָן, דִּיקִיר מִכָּל מַה דְבִרָא קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּהַאי עֲלְמָא דְאִינוּן נְטִיעֵן דִּידוּי.

נְצַבְּהָ שְׁגַל לִימִינֶיהּ, כְּמַה דְאֶתְ אָמַר, (שם קי א) נְאֻם ה' לְאֲדָנִי שִׁב לִימִינִי. בְּגִין כֶּף

לימיני. משום כך לְמַטָּה, נִדְבָקָה  
בְּאַבְרָהָם, וּמְשֹׁם כִּף נִקְרָא  
אַבְרָהָם אֱהָבִי, שְׁנִדְבָקָה בּוֹ  
אַהֲבָתִי וְהוֹדִיעַ אֶת דִּינִי לְעוֹלָם,  
וּבְשִׁבְלָה זָכָה לְבֹן, שְׁהָרִי ה"א  
נוֹסְפָה עָלָיו מִקְדָּם לְכֹן.

בְּכַתָּם אוֹפִיר (שם מדה), כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר  
(ישעיה יג) וְאָדָם מִכַּתָּם אוֹפִיר. וּמִתִּי  
הִיא בְּכַתָּם אוֹפִיר? כְּשִׁמְדוֹנָת  
עִם הַפֶּלֶךְ, כְּשִׁיּוֹרֵד הַפֶּתֶר  
בְּדִלּוּגִים, שְׁמֵאִיר מִצַּד הָאֵם  
הַעֲלִיּוֹנָה, וְשׁוֹרָה עַל רֹאשׁ  
הַגְּבִירָה. וְאִז (שם מד) כַּתְּפָאֲרַת  
אָדָם לְשִׁבְתָּ בֵּית. שְׁהָרִי הַבֵּית שֶׁל  
הָעוֹלָם הִנֵּה מִתְנַהֵג עַל יָדָה.

מְשֹׁם כִּף אֲמָרָה לוֹ, אִם לֹא  
תִתְחַבֵּר עִמִּי, אִיךְ אֶהְיֶה בְּצַמְאוֹן  
עַל אוֹתָם עֲדָרִים קְדוּשִׁים  
שְׁסֻמוּכִים עַל שְׁלַחְנִי? זֶהוּ  
שְׁכַתּוֹב (שיר א) שְׁלֵמָה אֶהְיֶה  
כְּעֻטָּה עַל עֲדָרֵי חֲבֵרֶיךָ.

מִדָּה מְשִׁיב לָהּ הַקְּדוּשׁ כְּרוּף הוּא?  
(תהלים מדה) שְׁמְעֵי בַת וְרָאִי. כִּנְגֵד  
זֶה, (שיר א) אִם לֹא תִדְעֵי לָךְ הִיפָּה  
בְּנָשִׁים צְאִי לָךְ בְּעַקְבֵי הַצֹּאן וְרַעֲי  
אֶת גְּדִיתֶיךָ. אָמַר לָהּ הַקְּדוּשׁ  
כְּרוּף הוּא: הִנֵּה לָךְ עֲצָה עֲלִיּוֹנָה,  
צְאִי לָךְ בְּעַקְבֵי הַצֹּאן - אֱלוֹ  
הַצְּדִיקִים הַשְּׁלָמִים שֶׁהַתְּעַטְרָת  
בָּהֶם לְפָנַי, וְרַעֲי אֶת גְּדִיתֶיךָ -  
אוֹתָם שְׁנַמְשְׁכִים אַחֲרֶיךָ.

וְאוֹתָם רְשָׁעֵי הַדּוֹר יִתְמַשְׁכְּנוּ  
בְּחֻטְאֵיהֶם, אֲלֵקָה אוֹתָם  
בְּרִצּוּעָה, וְלֹא יוֹסִיפוּ לְחַטָּא.  
וְתִשְׁמְרֵי בְּנִיךְ שֶׁהוֹלְכִים אַחֲרֶיךָ,  
שֶׁלֹּא יִתְמַשְׁכְּנוּ עֲלֵיהֶם, וְהַכֹּל  
בְּדִין וְאִמְתָּ. מָה הַטַּעַם? שְׁכַל  
הַנְּשָׂמוֹת הֵן לְפָנַי, וְעַל זֶה (יחזקאל  
יח) בֶּן לֹא יִשָּׂא בְּעוֹן הָאָב וְאָב לֹא  
יִשָּׂא בְּעוֹן הַבֶּן.

כְּמוֹ זֶה, שְׁמְעֵי בַת וְרָאִי. שְׁמְעֵי,  
שְׁכַף תְּלוּיָה הַשְּׁמִיעָה, כְּשִׁישְׂרָאֵל  
חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה לְפָנַי - שְׁמְעֵי,  
כִּדְךָ לְהִנְהִיג אֶת הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן.

לְתַמָּא, בְּאַבְרָהָם אֲתִדְבַקְתָּ, וּבְגִין כִּף אִיקְרִי  
אַבְרָהָם אוֹהֲבִי, דְּאֲתִדְבַקְתָּ בֵּיה אֶהְבֵּה דִּילִי.  
וְאוֹדַע דִּינִי לְעֵלְמָא, וּבְגִינָה זָכָה לְבֹן, דְּהָא  
ה"א אִיתּוֹסְפַת עָלָיו מִקְדָּמַת דְּנָא.

בְּכַתָּם אוֹפִיר, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (ישעיה יג יב) וְאָדָם  
מִכַּתָּם אוֹפִיר, וְאִימְתִי הוּא בְּכַתָּם  
אוֹפִיר. כִּד אֲזִדְוּוּגָא בְּמִלְפָא, כִּד נַחֲתִית כְּתָרָא  
בְּדִלּוּגִין, דְּאֲנַהִיר מְסֻטָּרָא דְּאִימָא עֵילְאָה,  
וְשִׁרְיָא עַל רִישָׁא דְּמִטְרוּנִיתָא, וּכְדִין (שם מג יד)  
תְּפָאֲרַת אָדָם לְשִׁבְתָּ בֵּית. דְּהָא בֵּיתָא דְּהָאִי  
עֵלְמָא, עַל יָדָה אֲתִנְהִיגַת.

בְּגִין כִּף אֲמָרָה לִיָּה, אִם לֹא תִתְחַבֵּר בִּי, אַכְדִּין  
אַהֲוִי בְּצַחוּתָא עַל אֵינוֹן עֲדָרִין קְדִישִׁין,  
דְּסֻמְכִין עַל פְּתוּרִי. הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב, שְׁלֵמָה  
אַהֲיָה כְּעוֹטָה עַל עֲדָרֵי חֲבֵרֶיךָ.

קוֹדֶשָׁא כְּרִיף הוּא מָה אֲתִיב לָהּ, שְׁמְעֵי בַת  
וְרָאִי. לְקַבִּיל דָּא, אִם לֹא תִדְעֵי לָךְ  
הִיפָּה בְּנָשִׁים צְאִי לָךְ בְּעַקְבֵי הַצֹּאן וְרַעֲי אֶת  
גְּדִיתֶיךָ. אָמַר לָהּ קוֹדֶשָׁא כְּרִיף הוּא, הָא עֵיטָא  
עֵילְאָה לָךְ, צְאִי לָךְ בְּעַקְבֵי הַצֹּאן, אֲלִין זְכָאִין  
שְׁלִימִין דְּאֲתִעְטְרַת בְּהוּ קְדָמִי, וְרַעֲי אֶת  
גְּדִיתֶיךָ אֵינוֹן דְּאֲתִמְשְׁכִין אַבְתְּרֶךָ.

וְאֵינוֹן חֵיבֵי דְרָא, יִתְמַשְׁכְּנוֹן בְּחוּבֵייהוּ, וְאֲלֵקִי  
יִתְהוֹן בְּרִצּוּעָא, וְלֹא יוֹסְפוֹן לְמַחְטִי.

וְתִטְרֵי בְּנִיךָ דְּאֲזִלִין אַבְתְּרֶיךָ, דְּלֹא יִתְמַשְׁכְּנוֹן  
עֲלֵיהוֹן, וְכוּלָא בְּדִינָא דְקָשׁוּט. מֵאִי טַעְמָא.  
דְּכָל הַנְּשָׂמוֹת קְדָמִי אֵינוֹן, וְעַל דָּא (יחזקאל יח כ)  
בֶּן לֹא יִשָּׂא בְּעוֹן הָאָב וְאָב לֹא יִשָּׂא בְּעוֹן הַבֶּן.  
בְּגוֹזָנָא דָּא שְׁמְעֵי בַת וְרָאִי. שְׁמְעֵי, דְּכָךְ תְּלִיָא  
שְׁמִיעָה, כִּד יִשְׂרָאֵל אֶהְדָּרִין בְּתִיּוּבְתָא

קָמָאִי, שְׁמְעֵי, אָעִיל צְלוּתְהוֹן קְדָמִי, דְּפִתְחָא  
דְּכֹלָא כִּף הוּא, כּוּלָא מְסֻרִית בִּידְךָ לְאַנְהִיגָא  
הַכְּנִיסִי תְּפִלוֹתֶיךָ לְפָנַי, שֶׁהַפֶּתַח שֶׁל הַכֹּל הוּא כִּף, הַכֹּל מְסֻרִיתִי

ועל פן שמעי בת וראי, משום שאת המראה של הכל, את נקראת באר לחי וראי. משום כך יש לה לעיין כל יום במעשי העולם, לתת לאדם פפי מעשי. בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, הפקיד את היכלו ביד הגבירה לעיין על העולם, וכשבני העולם צדיקים, נוספת שמחה למעלה.

והט"ו אָזְנָה (תהלים מה), כנגד תפלות הכל. וכן עשתה אף היא מפל התפלות, לקרב עטרה לצדיק. משום שהרי כל התפלות הן לקרב העטרה לצדיק.

ושבחי עמך (שם), שפשבני לא הולכים בדרך ישרה, יש לה להביא עליהם מכות, כמו שנאמר (ויקרא כו) והפיתי אתכם גם אני שבע. ועל פן ושבחי עמך, עשי אותם כאלו הם שכוחים מן העולם, עד שישוּבו בתשובה לפני. ובית אביך, שהוא אברהם, שהיא בתו, ושמה בכל.

ויתאו המלך יפנה (תהלים מה) - זה המלך העליון שאוהב לדבק בך ולהודו עמך זווה עולמים. ומתי? בשעה שכל בני היכל המלך צדיקים, בשעה שיסרת אותם והנהגת אותם לרצון המלך. זהו שפתיב (משלי לא) משא אשר יסרתו אמו. וזו בת שבע אם שלמה, שהנהיגה אותו לרצון המלך.

כי הוא אֲדִנְיָה (תהלים מה) - כל כחך הוא ממנו. אין הלבנה מאירה אלא מן השמש. שמה אדנ"י, סימן לוקחת מבית המלך. א' מראש הכל להתנהג בה, וי' הראש של השם הקדוש, החכמה העליונה.

והשתחוי לו (שם), כמו שנאמר (מ"א א) ותקד בת שבע. ואז המלך עושה כל רצונה. וישראל

עלמא תתאה. ועל דא שמעי בת וראי, בגין דאת חיזו דכולא, את אתקריאת באר לחי וראי. בגין כך אית לה לעיינא כל יומא בעובדיהון דעלמא, למיהב לבר נש כפי עובדוי.

הא חזי, בד ברא קודשא בריך הוא עלמא, מני היכליה בידא דמטרוניתא לעיינא על עלמא. וכד בני עלמא זפאין, חדרה אתוסיף לעילא.

והט"ו אָזְנָה, לקבל צלותא דכולא. וכן עבדת אוף איהי מפל צלותין, לקרבא עטרה לצדיק. בגין דהא כל צלותין, לקרבא עטרה לצדיק הוא.

ושבחי עמך, דכד בני לא אזלין באורח מישר, אית לה לאייתאה עליהון מחאן. כמה דאת אמר, (ויקרא כו כד) והפיתי אתכם גם אני שבע. ועל דא ושבחי עמך, עביד יתהון כאלו הם שכוחין מעלמא, עד דיתובון בתיובתא קמאי. ובית אביך, דא אברהם, דאיהי ברתיה, ובכל שמה.

ויתאו המלך יפנה, דא מלפא עילאה, דרחים לאתדבקא בך, ולאזדווג בך זווה עלמין. אימת, בשעתא דכל בני היכלא דמלפא זפאין. בשעתא דיסרת לון, ודברת לון לרעותא דמלפא. הדא הוא דכתיב, (משלי לא א) משא אשר יסרתו אמו. ודא בת שבע אם שלמה, דדברת ליה לרעותא דמלפא.

כי הוא אֲדִנְיָה, כל חילא דידך (דף סה ע"א) מניה הוא. סיהרא לא אתנהירת אלא משמשא. שמה דילה אדנ"י, סימנא נקטת מבי מלפא. א' מרישא דכולא לאתנהגא בה. וי' רישא דשמא קדישא, חכמה עילאה.

והשתחוי לו, כמה דאת אמר (מ"א א א) ותקד בת

מתגברים למעלה למעלה, ומדורג עם המלך ועם הגבירה. ואז שאר העמים נכנעים תחתיהם, וכלם חוזרים לעבד אותם, משום שהם בני המלך. משום כך (תהלים מה) ובת צר במנחה פניך יחלו עשירי עם.

בנגד זה, (שיר א) לססתי ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי. שהקדוש ברוך הוא נתן בלבו להפגס אחריהם לים, כדי שישבעו ישראל מממונה שהובילו לשם עמם. והכל נטלו ישראל בים שכר אותה העבודה שעבדו עמם.

כמו כן לעתיד לבא, ובת צר - זה צדו של עשו ושארו העמים שהציקו לישראל, ועד עתה היו מציקים להם בחדושיהם, כמו שנאמר (ישעיה נט) כי יבוא כנהר צר רוח ה' נססה בו.

אז ישראל יחזרו בתשובה שלמה לפני הקדוש ברוך הוא, שנגררה באותם צרות רבות שבאות עליהם כמי שגשפכז זכרונם למעלה. וכשם חוזרים בתשובה בלב שלם, ככתוב (דברים ד) בצר לך ומצאוך וגו', ושבת עד ה' אלהיך. וישוב המלך לבית הגבירה לפיסה. ועל זה (ישעיה נט) ובא לציון גואל, זה המלך שבא לבית הגבירה. משום שביתה כלם שלמים לפניך, בא להקיימה מהעפר.

במנחה פניך יחלו עשירי עם, משום שאת (תהלים מה) כבודך בת מלך פנימה. ומהו כבודך? כבוד ה'. וזו הבת מאותו המלך שהיא פנימה ודאי. וזו האם העליונה, שהיא הפנים של הכל, והיא מעוררת חרות ומנוחה על בנייה.

ודאי ודאי אימהי פנימה דכלא, ואימהי איתערת חירו ונייחה

שבע. וכדין מלפא עביד כל רעותה. וישאל מתגברין לעילא לעילא. ומדורייהו עם מלפא ועם מטרוניתא.

בדין שאר עמין אתפפיין תחותיהו, וכלהו אתהדרון לעבדין לון, בגין דאינון בני מלפא. בגין כך ובת צור במנחה פניך יחלו עשירי עם.

לקביר דא, לססתי ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי. דקודשא בריך הוא יהיב בלפיה למיעל בתרייהו לימא, בגין דישבעון ישראל מממוניהון, דאובילו עמהון תמן. וכולא נטלו ישראל בימא, אגרא דההוא עבידתא דעבדו עמהון.

בגוונא דא לזמנא דאתא, ובת צור, דא סטרא דעשו ושארו עמין דאעקו לישראל, ועד השתא הוו אעקין לון בחובייהו. כמה דאת אמר, (ישעיה נט יט) כי יבוא כנהר צר רוח ה' נססה בו.

בדין ישראל יהדרון בתיובתא שלימתא קמי קודשא בריך הוא, דאתחזי באינון עקתינ סגיאין דאתיין עלייהו, כמאן דאשתכח דוכרניהון לעילא. וכד אינון הדרן בתיובתא בלפא שלימא, בגוונא דכתיב (דברים ד) בצר לך ומצאוך וגו', ושבת עד ה' אלהיך. וישוב מלפא לבי מטרוניתא לפייסא לה. ועל דא (ישעיה נט כ) ובא לציון גואל, דא מלפא דאתי לבי מטרוניתא. בגין דביתה פלהו שלמין קמה, אתי לאקמא לה מעפרא.

במנחה פניך יחלו עשירי עם, בגין דאת כבודך בת מלך פנימה. ומאי כבודך.

כבוד ה'. ודא בת מההוא מלך דאימהי פנימה ודאי. ודא אימא עילאה, דאימהי פנימה דכלא, על בנאה.

ממשפצות זֶהב לְבוּשָׁה, לְקָבִיל דָּא אָמַר  
שְׁלֵמָה, נָאוּוּ לְחַיִּיךָ בַּתּוֹרִים  
צְוֹאֲרֵךְ בַּחֲרוּזִים. לְחַיִּיךָ תְרִין. לְזִמְנָא הֵהוּא,  
וּלְזִמְנָא דְאַתִּי. בַּתּוֹרִים תְרִין תּוֹרִים וּדְאִי. בְּגִין  
דְּבִיּוּמָא דְמַשִּׁיחָא תַתְּחַדֵּשׁ דַּעְתָּא בְּעֵלְמָא,  
וְתַתְּנֵהִיר אֲוִרֵייתָא קִמְי פּוּלָא. בְּגִין דְּכַתִּיב,  
(ירמיה לא לג) כִּי כוּלָם יִדְעוּ אוֹתִי לְמַקְטָנָם וְעַד  
גְּדוּלָם. וְעַל דָּא, מִמְּשַׁבְּצוֹת זֶהב לְבוּשָׁה, דָּא  
סִיטְרָא דְצַפּוֹן, דְּאֵתְלִבִּישַׁת בְּהָ לְמַעַבְד  
נוֹקְמִין, בְּאִינוּן דְּאֵעְקִין לְבַנְהָא. וְעַל דָּא קְרִינֵן  
לִיה מְלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, וְדוּד וּדְאִי הוּא. וּכְדִין  
אֵיתַעַר בְּעֵלְמָא.

מִמְּשַׁבְּצוֹת זֶהב לְבוּשָׁה (שם), כְּנָגֵד  
זֶה אָמַר שְׁלֵמָה (שיר א) נָאוּוּ לְחַיִּיךָ  
בַּתּוֹרִים צְוֹאֲרֵךְ בַּחֲרוּזִים. לְחַיִּיךָ -  
פְּעַמִּים, לְזִמְן הֵהוּא וְלַעֲתִיד לְבָא.  
בַּתּוֹרִים - שְׁנֵי תּוֹרִים וּדְאִי. מִשּׁוּם  
שְׁבִימֵי הַמְּשִׁיחַ תַתְּחַדֵּשׁ דַּעַת  
בְּעוֹלָם, וְתוֹאֲרַת הַתּוֹרָה לְפָנֵי הַכֹּל,  
מִשּׁוּם שְׁכַתּוּב (ירמיה לא) כִּי כוּלָם  
יִדְעוּ אוֹתִי לְמַקְטָנָם וְעַד גְּדוּלָם.  
וְעַל זֶה מִמְּשַׁבְּצוֹת זֶהב לְבוּשָׁה,  
זֶה צַד הַצַּפּוֹן, שֶׁהֵתְלַבְּשָׁה בּו  
לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת בְּאוֹתָם שֶׁהִצִּיקוּ  
לְבָנֶיהָ. וְעַל זֶה קוֹרְאִים לוֹ מְלֶךְ  
הַמְּשִׁיחַ, וְדוּד וּדְאִי הוּא. וְאֵז  
מִתְעוֹרֵר בְּעוֹלָם.

מַה כְּתִיב לְעִיל. (תהלים מד כו) כִּי שָׁחָה לְעַפְרָא נַפְשָׁנוּ  
וְכוּ' קוּמָה עֲזַרְתָּה לָנוּ. מֵאִי קוּמָה. בְּגִין  
דְּעַד הַשְׁתָּא אִיהִי נּוֹפְלַת, הַשְׁתָּא קוּמָה עֲזַרְתָּה  
לָנוּ, דְּאֵתְדַבֵּק מְלַכָּא בְּמִטְרוּנֵיתָא. וּפְדָנוּ לְמַעַן  
חֲסִדְךָ. דָּא אַבְרָהָם, יְמִינָא, דְּלֹא תַהֲוִי  
לְאַחֲוֹרָא. דְּבְגִין כְּךָ אָמַר, (שם טו) הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ  
וְעַנְנִי. בְּגִין כְּךָ, מִמְּשַׁבְּצוֹת זֶהב לְבוּשָׁה.

מַה כְּתוּב לְמַעְלָה? (תהלים מד) כִּי  
שָׁחָה לְעַפְרָא נַפְשָׁנוּ כו', קוּמָה  
עֲזַרְתָּה לָנוּ. מַה זֶה קוּמָה? מִשּׁוּם  
שְׁעַד עֲתָה הִיא נּוֹפְלַת. כְּעַת קוּמָה  
עֲזַרְתָּה לָנוּ, שְׁנַדְבֵק הַמְּלֶךְ עִם  
הַגְּבִירָה. וּפְדָנוּ לְמַעַן חֲסִדְךָ - זֶה  
אַבְרָהָם, הַיְמִין, שְׁלֹא תַהֲוִי  
לְאַחֲוֹר. שְׁמִשּׁוּם כְּךָ אָמַר (תהלים י)  
הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וְעַנְנִי. מִשּׁוּם כְּךָ,  
מִמְּשַׁבְּצוֹת זֶהב לְבוּשָׁה.

רְקֻמוֹת: אֵלִין לְבוּשֵׁין דִּיקָר, דְּאִינוּן מְרוּקְמִין  
לְמַקְדָּשָׁא. וְכֹל מְנוּי דְזִמְיִן קוּדְשָׁא  
כְּרִיךְ הוּא לְמַלְבֵּשׁ, לְמִיָּהב נּוֹקְמָתָא בְּאֲדוּם.  
תּוּבַל לְמֶלֶךְ, דָּא פְלָה אֵלְבִישַׁת לִיה. מֵאֵן גְּרַם  
כָּל דָּא. בְּגִין דִּישְׂרָאֵל לֹא אֵתְעַרְבוּ בְּסִטְרָא  
דְּעֵשׂוּ, כָּל אִינוּן זְמִינִין לְמַחְמֵי בִיקְרָא דְצִיּוֹן.  
לְקָבִיל דָּא תּוֹרֵי זֶהב נַעֲשָׂה לָךְ. תּוֹרֵי, תְרִין.  
רְמֵז לְאוֹרֵייתָא דְאַתִּיָּהִיב בִּימֵי פְרַעֲהָ.

רְקֻמוֹת - אֵלוּ לְבוּשֵׁי כְבוֹד,  
שֶׁהֵם רְקוּמִים לְמַקְדָּשׁ. וְכֹל  
הַכְּנָדִים שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא  
לְלַבֵּשׁ, לְתַת נְקָמָה בְּאֲדוּם. תּוּבַל  
לְמֶלֶךְ - זֶה הַכֹּלֵה הַמְּלַבִּישָׁה אוֹתוֹ.  
מִי גְרַם כָּל זֶה? מִשּׁוּם שִׁישְׂרָאֵל  
לֹא הִתְעַרְבוּ בְּצַד שֶׁל עֵשׂוּ, כָּל  
אֵלוּ עֲתִידִים לְרֹאוֹת בְּכַבוֹד שֶׁל  
צִיּוֹן.

וְרֵמֵז לְדַעְתָּא דְתַתְּחַדֵּשׁ בְּיוֹמוֹי דְמַשִּׁיחָא. עִם  
נְקוּדוֹת הַפְּסָף. הֵתָם, (הושע ג ב) בַּחֲמֹשֶׁה עֶשֶׂר  
פְּסָף. וְהֵכָא, (ש"ש ח ט) אִם חוּמָה הִיא נְבִנָה עֲלֶיהָ  
טִירַת פְּסָף, וּדְאִי מְסִטְרָא דְאַבְרָהָם אֵתִיָּא לוֹן  
הֵאִי. הֵדָא הוּא דְכַתִּיב, (ויקרא כו מב) וְאֵף אֵת  
בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזַכּוֹר וְהָאֲרִץ אֲזַכּוֹר.

כְּנָגֵד זֶה, תּוֹרֵי זֶהב נַעֲשָׂה לָךְ.  
תּוֹרֵי - שְׁנַיִם. רְמֵז לְתוֹרָה שְׁנַתְּנָה  
בִּימֵי פְרַעֲהָ, וְרְמֵז לְדַעַת  
שְׁתַתְּחַדֵּשׁ בִּימוֹת הַמְּשִׁיחַ. עִם  
נְקוּדוֹת הַפְּסָף - שֵׁם (הושע א)  
בַּחֲמֹשֶׁה עֶשֶׂר פְּסָף, וְכֹאֵן (שיר ח)  
אִם חוּמָה הִיא נְבִנָה עֲלֶיהָ טִירַת  
פְּסָף. וּדְאִי שְׁמַצַּד שֶׁל אַבְרָהָם  
בָּאָה זֶה לְהֵם. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (ויקרא כו)  
וְאֵף אֵת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזַכּוֹר  
וְהָאֲרִץ אֲזַכּוֹר.

תּוֹבֵלְנָה בְּשִׂמְחֹת וְגִיל, תְּרִין חֲדָוּן, לְעִילָא  
וּלְתַתָּא. לְעִילָא, דְּשָׂמָא קִדִּישָׁא  
וְכוֹרְסִיָּא אֲשַׁתְּלִים, כַּד אֲתַאבִּיד יוֹדֵעַ צִיד  
מִעֲלָמָא, וְדוֹכְרֵנִיה לְעֲלָמִין לָא אִידְכֵר. לְתַתָּא,  
יִשְׂרָאֵל בְּנוֹי דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, בְּרַחֲמִין  
עִילָאִין אָרִים דְּגַלְיָהוּן עַל פּוֹלָא. וְעַל דָּא  
מוֹבָאוֹת לָךְ. כְּמָה דָּאֲתָ אָמַר, (ישעיה סו כ) וְהִבִּיאוּ  
אֶת כָּל אַחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לָּהּ. וְעַל  
דָּא כְּתִיב תְּבַאֲנֶיה בְּהִיכַל מְלָךְ.

תַּחַת אַבוּתֵיךְ יִהְיוּ בְּנֵיךְ. אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא  
בְּרִיךְ הוּא לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, תַּחַת אַבוּתֵיךְ,  
אֵינּוּן אֲבָהֶן עִילָאִין, דְּאֹדִיעוּ לָךְ בְּעֲלָמָא,  
וְאֲתַקִּינוּ לָךְ, עַל פּוֹלָא יִהְיוּ בְּנֵיךְ. תְּשִׁיתִמוּ  
לְשָׂרִים, דְּאֵינּוּן אֲבָהֶן עִילָאִין, דְּכְתִיב בְּהוּ (במדבר  
כא יח) בְּאֵר חֲפְרוּהָ שָׂרִים, דְּאֲתַקִּינוּ לָהּ בְּכוֹלָא  
וְכוֹלָא לְהֵאֵי בְּאֵר. כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל אֲתַקְרִי.

דְּכָר אַחַר, תַּחַת אַבוּתֵיךְ יִהְיוּ בְּנֵיךְ. דְּכַלְהוּ  
בְּרַחֲמֵי, כְּאֵינּוּן דְּרָא דְּמַדְבְּרָא, כְּאֵינּוּן  
דְּאִיקְרוּן דוֹר דְּעָה. יִהְיוּ בְּנֵיךְ, דְּכַלְהוּ בְּרַחֲמֵי  
יִתְגַבְּרוּן עַל אוֹרֵייתָא. לְקַבֵּל דָּא כְּתִיב, עַד  
שְׁהַמְלִךְ בְּמִסְבּוֹ נִרְדִּי נִתַּן רִיחוֹ. דְּאֲקִדִּימוּ  
עֲשִׂיהָ לְשִׁמְיָעָה. אוּף הֵכָא בְּנֵיךְ יִשְׁתַּלְמוּן  
כְּפוּתְהוּן.

אֲזַכִּירָהּ שְׂמֵךְ בְּכָל דוֹר וְדוֹר. מְדָרָא עִילָאָה,  
דְּתַלְיָא בֵּיה דְּרוֹר וְחִירוֹ לְכָלָא.  
בְּזַמְנָא דְּהֵהוּא שׁוּפֵר גְּדוּל, יִפִּיק פּוֹלָא לְחִירוֹ,  
כְּדִין עַמִּים יְהוּדוּף לְעוֹלָם וְעַד, דְּלָא יִתְפָּרַשׁ  
עוֹלָם מוֹעֵד, וְוַעֲד מְעוֹלָם. לְקַבֵּיל דָּא, צְרוּר  
הַמּוֹר דוּדֵי לִי בֵּין שְׂדֵי יִלִּין.

עַד הֵכָא אֲתִיְהֵב לִיה רְשׁוֹ לְגַלְאָה. אֲתָא  
שְׁלֵמָה, וְאֲשַׁתְּלִים בְּכָלָא, וְאֲשַׁלִּים כָּלָא,  
וְאֲכִלִּיל בְּהִנְהוּ תוֹשְׁבְחָן חֲכָמָתָא עִילָאָה,  
כִּיּוֹמָא דְּכָל עֲלָמִין, דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

תּוֹבֵלְנָה בְּשִׂמְחֹת וְגִיל (תהלים מה)  
- שְׂתִי שִׂמְחֹת, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.  
לְמַעְלָה - שְׁהֶשֶׁם הַקְּדוֹשׁ וְהַכְּסָא  
נְשַׁלְמִים, כְּשִׂיאֲכֵד יוֹדֵעַ צִיד מִן  
הָעוֹלָם וְזַכְרוֹנוֹ לָא יִזְכֵר  
לְעוֹלָמִים. לְמַטָּה - יִשְׂרָאֵל בְּנֵי  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּרַחֲמִים  
עֲלִיוֹנִים מְרִים דְּגִלְם עַל הַכֹּל. וְעַל  
זֶה מוֹבָאוֹת לָךְ, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (ישעיה  
סו) וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל אַחֵיכֶם מִן  
הַגּוֹיִם מִנְחָה לָּהּ. וְעַל זֶה כְּתוּב  
תְּבַאֲנֶיה בְּהִיכַל מְלָךְ.

תַּחַת אַבְתֵּיךְ יִהְיוּ בְּנֵיךְ (תהלים מה).  
אָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכַנְסַת  
יִשְׂרָאֵל: תַּחַת אַבְתֵּיךְ, אוֹתָם  
הָאֲבוֹת הָעֲלִיוֹנִים שְׁהוֹדִיעוּ אוֹתָךְ  
בְּעוֹלָם וְתַקְנוּ אוֹתָךְ - עַל הַכֹּל  
יִהְיוּ בְּנֵיךְ. תְּשִׁיתִמוּ לְשָׂרִים, אֶת  
אוֹתָם הָאֲבוֹת הָעֲלִיוֹנִים, שְׁכַתוּב  
בְּהֵם (במדבר כא) בְּאֵר חֲפְרוּהָ שָׂרִים,  
שְׁתַּקְנוּ אוֹתָךְ בְּכָל, וְהַכֹּל לְבְּאֵר  
הַזֶּה. כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל נְקִרָתָא.

דְּכָר אַחַר, (תהלים מה) תַּחַת אַבְתֵּיךְ  
יִהְיוּ בְּנֵיךְ - שְׁכַלְם בְּאַהֲבָה,  
כְּאוֹתָם דוֹר הַמְּדַבֵּר, כְּאוֹתָם  
שְׁנַקְרָאִים דוֹר דְּעָה. יִהְיוּ בְּנֵיךְ -  
שְׁכַלְם בְּאַהֲבָה יִתְגַבְּרוּן עַל  
הַתּוֹרָה. כְּנִגְדַּד זֶה כְּתוּב (שיר א) עַד  
שְׁהַמְלִךְ בְּמִסְבּוֹ נִרְדִּי נִתַּן רִיחוֹ.  
שְׁהַקְדִּימוּ עֲשִׂיהָ לְשִׁמְיָעָה, אִף  
כְּאֵן בְּנֵיךְ יִשְׁתַּלְמוּן כְּמוֹתָם.

אֲזַכִּירָהּ שְׂמֵךְ בְּכָל דוֹר וְדוֹר (תהלים  
מה), מְהִדוֹר הָעֲלִיוֹן, שְׁהַדְּרוֹר  
וְהַחֲרוֹת תְּלוּיִים בּוֹ לְכָל. בְּזַמֵּן  
שְׁהַשׁוּפֵר הַגְּדוּל הֵהוּא יוֹצִיא הַכֹּל  
לְחִירוֹת, אֲזִי עַמִּים יְהוּדוּף לְעוֹלָם  
וְעַד, שְׁלָא יִפְרַד עוֹלָם מוֹעֵד, וְוַעֲד  
מְעוֹלָם. כְּנִגְדַּד זֶה, צְרוּר הַמּוֹר דוּדֵי  
לִי בֵּין שְׂדֵי יִלִּין.

עַד כְּאֵן נִתְּנָה לוֹ רְשׁוֹת לְגַלוּת.  
כְּאֵ שְׁלֵמָה וְהַשְׁתַּלְם בְּכָל,  
וְהַשְׁלִים הַכֹּל, וְהַכְּלִיל כְּאוֹתָן  
הַתְּשַׁבְּחוּת חֲכָמָה עֲלִיוֹנָה, הַקִּיּוּם  
שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, שְׁעַתִּיד הַקְּדוֹשׁ

לְגַלְאָה לָהּ לְבָנוּי, בְּזִמְנָא דִּיתְעַר דְּעִתָּא  
בְּעִלְמָא. דְּכָל חַד וְחַד מִיִּשְׂרָאֵל יִדְבִּיק  
אֲדָבְקוּתָא בְּחֻכְמָתָא עֵילְאָה, רְזָא דְשִׂמְא  
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְדָא אִיהוּ טִיבוּ, דְּלִית  
לִיהּ פְּסִיקוּ פְּלִל, לְעֵלַם וּלְעֵלְמֵי עֵלְמִין. (ד' טו סה  
(ב"ג)

ברוך הוא לגלותה לבניו בזמן  
שתתעורר הדעת בעולם. כשכל  
אחד ואחד מישראל ישיג דבקות  
בחכמה העליונה, סוד שמו של  
הקדוש ברוך הוא, וזהו הטוב  
שאין לו הפסקה כלל, לעולם  
ולעולמי עולמים.

פְּרַשְׁת בְּרִיךְ

פְּרַשְׁת בְּלֻק

אָמוּנָה אוּמָן, תְּרִי דְאִינוּן חַד. חַד גְּן, וְחַד  
נְהַר. דָּא נְפִיק מְעַדָן, וְדָא אִיתְשַׁקִּי  
מְנִיָּה. הָא הֲכָא פֿל רְזָא סְתִימָא דְמַהִימְנוּתָא.  
וְאוּלִּיפְנָא, הָאִי מֵאן דְּאִיתְעַר בְּלִילְיָא, בְּשַׁעֲתָא  
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל בְּגִנְתָּא,  
לְאַשְׁתַּעֲשַׁעַא בְּצַדִּיקֵי, בְּעֵי לְמִימַר פְּסוּקָא  
דָּא, בְּרַעוּתָא דְלָבָא, וּלְכוּוּנָא רַעוּתָא בִּיָּה. (ישעיה  
כה א) ה' אֱלֹהֵי אֲתָה אַרְוִמְמָךְ אוֹדָה שְׁמָךְ פִּי  
עֲשִׂית פֿלָא עֲצוֹת מְרַחֵק אָמוּנָה אֶמָן. וּבְתַר  
בֵּן יֹאמֵר, (תהלים קלט יד) אוֹדָךְ עַל פִּי נוֹרְאוֹת נְפִלִיתִי  
נְפִלָאִים מְעַשִּׂיךְ וְנִפְשִׁי יִדְעַת מְאֹד. לְבַתֵּר,  
(בראשית ב' י) וְנִהַר יוֹצֵא מְעַדָן וְגו'. וְהֵינּוּ שְׂבָחָא  
דְּחֻסִּידֵי קְדָמָי, כִּד מִתְעַרוּ בְּפִלְגוֹת לִילְיָא.  
וּלְבַתֵּר מְסַדְרֵי שְׂבַחֵיהוּ, וְלַעָאן בְּאוּרִייתָא.  
שַׁעֲשׂוּעָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵאִי הִיא. אֶלָּא,  
כֿל צַדִּיקֵי קִימִין בְּדִיוֹקְנֵיהוּ,  
וּמִתְלַבְּשִׁין בְּגִנְתָּא דְּעַדָן, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא,  
וְאִתְסַחָן בְּטִלָּא, דְּזִמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא  
לְאַחֲרָא מִיתִיָּא. וְעָאלִין פְּלָהוּ לְגַבֵּי מְשִׁיחַ,  
וְשָׂאֲלִין מַה דְּשָׂאֲלִין, וְהָא אִיתְעַרוּ חֻבְרֵיָּא.  
לְבַתֵּר מִתְפַּנְשִׁין, וּמִשְׁתַּדְּלִין פְּלָהוּ בְּדַעֲתָא  
עֵילְאָה, בְּכָלְהוּ מְתִיבְתִי דְּתַמָּן.  
וְעֵלְיָהוּ פְּמָה מְמָנָן. וּמִתְחַדְּשִׁין תַּמָּן כְּמָה  
חִידוּשִׁין בְּאוּרִייתָא. לְבַתֵּר נְפָקִי פְּלָהוּ, וְחֻמָּאן,  
כִּד אֲתִי אֲלִיָּהוּ לְגַבֵּי אֲבָהָן. אִיהוּ נְפָק, וְאִינְהוּ

אָמוּנָה אֶמָן (ישעיה כה), שְׁנַיִם שְׁהֵם  
אֶחָד. אֶחָד גְּן, וְאֶחָד נְהַר. זֶה יוֹצֵא  
מְעַדָן, וְזֶה מְשַׁקֵּה מְמָנוּ. הִנֵּה כָּאן  
כֿל הַסּוּד הַנִּסְתָּר שֶׁל הָאָמוּנָה.  
וְלְמַדְנָהּ, זֶה מִי שֶׁמִּתְעוֹרֵר בְּלִילְיָה,  
בְּשַׁעֲתָא שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס  
לְגִן לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִם הַצַּדִּיקִים,  
צְרִיף לומר פְּסוּקָא זֶה בְּרַצוֹן הַלָּב,  
וּלְכוּן בּוּ בְּרַצוֹן: ה' אֱלֹהֵי אֲתָה  
אַרְוִמְמָךְ אוֹדָה שְׁמָךְ כִּי עֲשִׂית  
פֿלָא עֲצוֹת מְרַחֵק אָמוּנָה אֶמָן.  
וְאַחַר כֵּן יֹאמֵר, (תהלים קלט) אוֹדָךְ  
עַל פִּי נוֹרְאוֹת נְפִלִיתִי נְפִלָאִים  
מְעַשִּׂיךְ וְנִפְשִׁי יִדְעַת מְאֹד. אַחַר  
כֵּן, וְנִהַר יוֹצֵא מְעַדָן וְגו'. וְהֵינּוּ  
הַשְּׂבַח שֶׁל הַחֻסִּידִים הָרִאשׁוֹנִים  
כְּשֶׁמִּתְעוֹרְרִים בְּחֻצוֹת הַלִּילְיָה,  
וְאַחַר כֵּן מְסַדְרִים שְׂבַחֵיהֶם  
וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה.  
מַה הוּא שַׁעֲשׂוּעוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא? אֶלָּא כֿל הַצַּדִּיקִים  
עוֹמְדִים בְּדִיוֹקְנֵיהֶם, וּמִתְלַבְּשִׁים  
בְּגִן עַדָן, בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְרוֹחֲצִים  
בְּטַל שְׁבוּ עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא  
לְהַחֲיוֹת מֵתִים, וְכֹלֵם נִכְנָסִים אֶל  
הַמְּשִׁיחַ, וְשׂוֹאֲלִים מַה  
שְׂשׂוֹאֲלִים, וְהָרִי הַעִירוּ הַחֻבְרֵים.  
אַחַר כֵּן מִתְפַּנְסִים, וּמִתְעַסְקִים  
כֿלֵם בְּדַעֲתָא הַעֲלִיּוֹנָה, בְּכָל  
הַיְשִׁיבוֹת שֶׁל שָׁם. וְעֵלְיָהֶם כְּמָה  
מְמָנִים. וּמִתְחַדְּשִׁים שָׁם כְּמָה  
חִידוּשִׁים בַּתּוֹרָה. אַחַר כֵּן יוֹצֵאִים  
כֿלֵם, וְרוֹאִים כְּשֶׁבָּא אֲלֵיהֶם אֶל  
הָאֲבוֹת. הוּא יוֹצֵא - וְהֵם נִכְנָסִים  
וְעוֹמְדִים לְפָנֵי הָאֲבוֹת, וְשִׂמְחִים

בָּהֶם בַּכֶּמֶה בָּנִים קְדוּשִׁים  
שְׂסָבִיבָם, וְכֻלָּם שְׂמַחִים.

בְּשִׁנְכֵנָם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא  
בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, כָּלֵם עוֹמְדִים  
מִתְקַנְיִם בְּרֹאיוֹ, וְכֹל הַהִשְׁתַּדְּלוֹת  
שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם בַּחֲדוּשֵׁי  
תוֹרָה. וְתִשׁוּקְתוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ  
הוּא בְּאוֹתָם הַצְּדִיקִים, שֶׁחֲדָשׁוּ  
בָּה דְבָרִים. וְהִשְׁתַּעֲשְׂעוּ בָהֶם,  
וְהִשְׁתַּעֲשַׂע בְּאוֹתָם דְבָרִים. וְכֵן  
בְּכֹל צְדִיק וְצְדִיק.

אֲחֵר כֶּף כָּלֵם מִתְתַקְנִים זָכָר  
וְנִקְבָּה. וְאַחֵר שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא  
הַרִיחַ וְהִשְׁתַּעֲשַׂע בָּהֶם, וּבְכֹל  
הַסּוּדוֹת הִלְלוּ שֶׁל הַחֲכֵמָה  
שְׁלָהֶם, מִתְגַּלֶּה עֲלֵיהֶם, וְהֵם  
רוֹאִים אֶת אוֹתוֹ נֹעַם ה'. אֲזַי כָּלֵם  
שְׂמַחִים בְּשִׂמְחָה רַבָּה, עַד  
שִׂמְתַּפְּשָׁטִים הַזֵּיו וְהָאוֹר שְׁלָהֶם.  
וּמֵאוֹתָהּ הַמְּשַׁכָּה שֶׁל זֵיו וְאוֹר שֶׁל  
הַשְּׂמִיחָה שְׁלָהֶם, עוֹשִׂים פְּרוֹת  
וְתוֹלְדוֹת לְעוֹלָם הַזֶּה, וְאוֹתוֹ  
הַפְּרִי נִכְנָס תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׂכִינָה  
עַד הַזְּמַן שֶׁצָּרִיךְ.

וְכֵן מִשְׁתַּעֲשַׂע בְּכֹל צְדִיק וְצְדִיק,  
וְאוֹמֵר: אֲשֶׁרֵי הַמְּלֶךְ שֶׁהַבְּנִים  
הִלְלוּ נִבְחָרוּ לְחַלְקוֹ וְגוֹרְלוֹ. וְקוֹל  
מִתְעוֹרֵר מֵאֲמֻצֵּעַ הַגֵּן שֶׁל הַרְקִיעַ,  
וְקוֹרָא בְּקוֹל חֲזָק וְאוֹמֵר, (שם קלז)  
זָכַר ה' לְבִנְיָ אָדָם אֶת יוֹם  
יְרוּשָׁלַם הָאֲמָרִים עָרוֹ עָרוֹ עַד  
הַיְסוּד בָּהּ. וְאֲזַי הִילְלוֹת וְהִצְעָקוֹת  
שָׁלוֹ. וְכֹל הַצְּדִיקִים שֶׁשָּׂם  
מִתְעוֹרְרִים בְּבִכְיָה.

וְקוֹר מִתְעוֹרֵר בְּאֲמֻצֵּעַ הַגֵּן שֶׁל  
הַרְקִיעַ, שְׁנִשְׁמַע בְּשִׁלֵּשׁ מְאוֹת  
וְתִשְׁעִים רְקִיעִים, מִשּׁוֹם שֶׁאֵין  
שְׂמִיחָה וְשִׁעֲשׂוּעַ לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ  
הוּא אֲלָא בְּשַׁעֲהַ שְׁעוֹמֵד עִם  
הַצְּדִיקִים שֶׁשָּׂם. וּמִשּׁוֹם כֶּף נִשְׁבַּע  
וְאוֹמֵר, (שם) אִם אֲשַׁכַּחְךָ יְרוּשָׁלַם  
תִּשְׁכַּח יְמִינִי תִדְבַּק וְגו', אִם לֹא  
אֲעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמִיחָתִי. בְּכֹל אֲתֵר דְּאִית

עֲאֵלִין וְקִיִּימִין קָמִי אַבְהֵן, וְחָדוּ בָּהוּ, בַּכֶּמֶה  
בָּנִין קְדִישִׁין דִּי בְּסַחְרֵנִייהוּ, וְחָדָאן כְּלָהוּ.

וְכַד עֵייל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּפִלְגוֹ לַיְלָא,  
כְּלָהוּ קִיִּימִין מִתְתַקְנִין כְּדָקָא יְאוֹת, וְכֹל  
אֲשִׁתְּדִלוֹתָא בְּמָה דְּאֲשִׁתְּדִלוּ כָּל הַהוּא יוֹמָא  
בַּחֲדוּשֵׁי אוֹרִייתָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא  
תִּיאובְתִּיהַ בְּאִינוֹן צְדִיקִיָּא, דְּחֲדִישׁוּ בָּה מְלִין.  
וְאֲשִׁתַּעֲשַׂע בָּהוּ, וְאֲשִׁתַּעֲשַׂע בְּאֵלִין מְלִין. וְכֹל  
בְּכֹל צְדִיקָא וְצְדִיקָא.

לְבָתֵר, כְּלָהוּ מִתְתַקְנִין דְּכַר וְנוֹקְבָא. וְקוּדְשָׁא  
בְּרִיךְ הוּא בְּתֵר דְּאֵרַח וְאֲשִׁתַּעֲשַׂע בָּהוּ,  
וּבְכֹל אֵלִין רְזִין דְּחֲכֵמָתָא דִּילְהוֹן, אֲתַגְּלִי  
עֲלֵייהוּ, וְאִינוֹן חֲמָאן בְּהַהוּא נוֹעַם ה'. כְּדִין  
כְּלָהוּ חָדָאן בְּחֲדוּוה סְגִיָּא, עַד דְּמִתְפְּשָׁטִי  
זֵיוָא וְנַהוּרָא דִּילְהוֹן. וּמַהֵהוּא מְשִׁיכוּ דְזֵיוָא  
וְנַהוּרָא דְּחֲדוּהַ דִּילְהוֹן, עַבְדִּין פִּירִין וְאִיבִין  
לְעֵלְמָא דָּא, וְהַהוּא אִיבָא עָאל תַּחוֹת גְּדַפּוּי  
דְּשְׂכִינְתָא, עַד זִימְנָא דְּאֲצֻטְרִיךְ.

וְכַד מִשְׁתַּעֲשַׂע בְּכֹל צְדִיק וְצְדִיק, וְאָמַר, זַכָּאָה  
מְלַכָּא דְּבִנְיָן אֵלִין אֲתַבְּרֵרוּ לְחוֹלְקֵיהַ  
וְעַדְבֵיהַ. וְקָלָא אִיתְעַר, מֵאֲמֻצֵּעוֹת גִּינְתָא  
דְּרַקִיעַ, וְקוֹרָא בְּקַל תְּקִיף וְאָמַר, (תהלים קלז ו) זָכַר  
ה' לְבִנְיָ אָדָם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַם הָאוֹמְרִים עָרוֹ  
עָרוֹ עַד הַיְסוּד בָּהּ. כְּדִין עֲרֻטִידוֹ וְקַרְקוֹרָא  
דִּילְיָהּ. וְכֹל צְדִיקִיָּא דְּתַמֵּן אֲתַעֲרוּ בְּבִכְיָה.

וְקָלָא אִיתְעַר מֵאֲמֻצֵּעוֹת גִּנְתָא דְּרַקִיעַא,  
דְּאֲשִׁתַּמַּע בְּתַלְתַּת מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין.  
בְּגִין דְּלִית חֲדוּהַ וְשִׁעֲשׂוּעָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ  
הוּא, אֲלָא בְּשַׁעֲתָא דְּקָאִים בְּהַדִּי צְדִיקִיָּא  
דְּתַמֵּן. וּבְגִין דָּא אוֹמֵי וְאָמַר, (שם ו) אִם אֲשַׁכַּחְךָ  
יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי תִדְבַּק וְגו', אִם לֹא אֲעֲלֶה  
אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמִיחָתִי. בְּכֹל אֲתֵר דְּאִית



שמחתי. בכל מקום שיש שמחה לקדוש ברוך הוא, קול זה יוצא וקורא.

אז יוצא משם, ועולה ומכה ברקיעים, ושואג שאגות, עד שכל צבאות השמים כלם בערבוביה. אז נושבת רוח ומכה בעלים של אותו העץ הגדול, וכל הענפים שלו מכים זה בזה. וקול מתעורר מתוך נוף העץ וקורא, (שם קה) זכר לעולם בריתו דבר צוה לאלף דור אשר פרת את אברהם ושבועתו לישחק. פיון שקול זה מתעורר, שומע אברהם הזקן ומתעורר, ואז הוא רצון המלך, ומתנחם עמו.

בשעה ההיא מתעוררת רוח אחת מצד דרום, וכל הרצון והשמחה והרפואה מתעוררים בעולם. ואז עולה הבקר, ועת רצון נמצאת, ונחת היא לכל אסירי המלך שהם בבית חלים. אשרי העם שיכולים לדעת מהסודות הטמירים, הנסתרים של המלך הקדוש.

אמר רבי אבא, יום אחד היינו הולכים במדבר, אני ורבי יהודה שמן עפו עמי, ונכנסנו למערה אחת, ומצאנו שם ספר עתיק אחד מהימים הראשונים. פתחנו אותו, ומצאנו שהיה כתוב בראש דבריו, (ישעיה מב) הראשונות הנה באו וחדשות אני מגיד. ובאר הפסוק בנשמות הצדיקים, מיום שעלה ברצון המחשבה לברא את העולם.

שפרם שנברא העולם, כל רוחות הצדיקים היו גנוזים במחשבה לפניו, כל אחד ואחד בדמותו. פיון שציר העולם, כלם התגלו, ועומדים בדיוקניהם לפניו, שם ברומי הרקיעים (מרומים). אחר כך נתן אותם באוצר אחד בגן העדן שלמעלה. והאוצר ההוא אינו מלא לעולמים, ותמיד קורא:

חדוה לקודשא בריך הוא, קלא דא נפיק וקארי.

בדין נפיק מתמן, וסליק ובטש ברקיעין, ושאיג שאוגין, עד דכל חילי שמייא פלהו בערבוביא. (ג"א בערמורא) כדין נשבא רוחא, ובטש בטרפין דההוא אילנא רברבא, וכל ענפין דיליה בטשין דא בדא. וקלא איתער מגו נופא דאילנא וקרי, (שם קה ח-ט) זכר לעולם בריתו דבר צוה לאלף דור אשר פרת את אברהם ושבועתו לישחק. פיון דקלא דא אתער, שמע אברהם סבא ואיתער, כדין איהו רעווא למלפא, ואתנחם בהדיה.

בהויה שעתא, איתער רוחא חדא מסטרא בדרום, וכל רעו וחדוותא ואסוותא איתער בעלמא. וכדין סליק צפרא, ורעווא אשתכח, ונניחא איהו לכל אסירי מלפא דאינון בבי מרעיהו. זפאה עמא, דיכלין למנדע מרזין טמירין, סתימין דמלפא קדישא. אמר רבי אבא, יומא חדא הוינא אזלי במדברא, אנא ורבי יהודה דמן עכו בהדי, ואעילנא במערתא חדא, ואשפחנא תמן ספרא חדא עתיקא מיומין קדמאין. אפתחנא ליה, ואשפחנא דהוה פתיב בריש מלוי, (ישעיה

מב ט) הראשונות הנה באו וחדשות אני מגיד. ואוקים קרא בנשמתהון דצדיקיא, מן יומא דסליק ברעותא דמחשבה למברי עלמא. רעד לא אתברי עלמא, כל רוחין דצדיקיא הוו גניזין במחשבה קמיה, כל חד וחד בדיוקניה. פיון דצייר עלמא, אתגלויין פלהו, וקיימי בדיוקניהו קמיה, תמן ברומי רקיעין (ג"א מרומים). לבתר יהיב לון באוצר חד, בגנתא דעדן לעילא. וההוא אוצר לא מלייא לעלמין, ותדיר קרי, הראשונות הנה באו וחדשות אני

הראשנות הנה באו וחדשות אני מגיד. מה זה אני מגיד? אלא כלם בשמות, ואין תשוקה וכסוף לאותו האוצר אלא להריק בו נשמות.

כמו שהגיהנם אין לו תשוקה וכסוף אלא לקבל בו נשמות להטהר שם, וכל הימים קורא הב. מה זה הב הב? אלא אשרף אשרף.

ואותו האוצר שומר כל אותן הנשמות, עד הזמן שמלביש אותן, ויורדות לעולם הזה. ומתוך חטאו של אדם הראשון, שהחשיף את העולם, והמשיף הצד האחר הרע לעולם, הצטרכו להתלבש אותן הנשמות בלבוש הזה, שהרי לבוש אחר עתיד הקדוש ברוך הוא להלביש את אותן הנשמות. והיה אומר באותו הספר עד כאן. שתקו. וראיתי מכאן והלאה דברים מתוקים שאין מכרים.

ואחר כך ראיתי אותם בחלום, ואמר לי שתק, ואל תגלה אלא לסלע הקזק. וכך עשיתי. ומצאתי בו, ואם תאמר, לבוש אחר עתיד הקדוש ברוך הוא להלביש אותן הנשמות לעולם הבא, אם כן, המתים שהחיה יחזקאל, למה לא עשה להם אותו הלבוש?

א"א משום שטרם הגיע הזמן להעביר בעולם אותו האויר הנזף שעושה לבושים, ומשום כך לא הלביש אותם, אלא כמו שהיו. וכך יהיה לתחית המתים, רק שהזקמה שילראשונה לא מצויה שם.

ובשארם יוצא מן העולם הזה, כלם, בין צדיקים, ובין חסידים ותמימים, ותיבים ורשעים, כלם עוברים בדרך הזו לראות אותו, את אדם הראשון, לכל בני העולם. ושם נוטלים דרך או לגן עדן או לגיהנם.

מגיד. מאי אני מגיד. אלא פלהו בשמחן ולית תאובתא וכיסופא לההוא אוצר, אלא לארקא ביה נשמתיך.

במה דגיהנם, לית ליה תאובתא וכיסופא, אלא לקבלא נשמתיך ביה לאתדכאה, תמן, וכל יומי קרי, הב הב. מאי הב הב, אלא אוקיד אוקיד.

וההוא אוצר נטיר כל אינון נשמתיך, עד זימנא דאלביש לון, ונחתו להאי עלמא. ומגו חובא דאדם קדמאה, דאחשיף עלמא, ואמשיף סטרא אחרא בישא לעלמא, אצטריכו לאתלבשא אינון נשמתיך. בלבושא דא, דהא לבושא אחרא זמין קודשא בריך הוא בעא לאלבשא לאינון נשמתיך. והיה אמר בההוא ספרא, עד הכא, שתיקו. וחמינא מפאן והלאה, מלין מתיקן דלא אשתמודעאן.

ולבתר חמינא לון בחלמא. ואמרו לי שתוק, ולא תגלי אלא לטינרא תקיפא, וכך עבידנא. ואשפחנא ביה, ואיתימא, לבושא אחרא זמין קודשא בריך הוא לאלבשא לאילין נשמתיך לעלמא (לובנא) דאתי, אם כן מיתא דאחיא יחזקאל, מאי טעמא לא עבד לון ההוא לבושא.

א"א, בגין (דף טו ע"א) דלא מטא זמנא, לאעברא בעלמא ההוא אוירא דכייא, דעביד לבושין. ובגין כך לא אלביש לון, אלא כמה דהו. וכך יהא לתחית המתים, בר דזוהמא דקדמיתא לא אשתפחת תמן.

וכר בר נש נפיק מהאי עלמא, פלהו, בין צדיקים, בין חסידים ותמימין, ותיביין ורשעים, פלהו עברין באורחא דא למיחמי ליה לאדם קדמאה, לכל בני עלמא. ותמן נטלי אורחא, או לגן עדן, או לגיהנם.

כָּרְ אִינוּן דְּאוֹרְחֵיהּוּ לְגֵן עֵדֶן, מִתְקַרְבִּין לְגַבֵּי חוֹמָה דְלִבְר, מְאִינוּן תְּלַת חוֹמוֹת דְתַמָּן. פְּדִין נֶפֶק חַד מִמָּנָא, וְאַתְעַר קַמֵּיהּוּ וְקֹאֲרִי וְאָמַר, זַפְאִין אַתּוּן צְדִיקָיָא בְּעַלְמִין פְּלַהּוּ. וְהָהוּא מִמָּנָא יַעֲזִיא "ל שְׁמִיהּ. אוֹלִיף לֹוּן אוֹרְחָא, וְאִזְלִין קַמֵּיהּ, עַד פִּרְעָא חֲדָא דְגִיהֲנַם, וְהָאִי מִמָּנָא קָרִי בְּחִילָא, צַנוּן תְּנָנָא צַנוּן יְקִידְתָּא. בְּהֵיא שְׁעַתָּא, בְּבַהִילוּ מְצַנְנִן לֵיהּ, וְעֹאֲלִין פְּלַהּוּ וְטְבָלִין וְעַבְרִין. וְכֻלְהוּ חֵיִיבָא, אַתְמַסְרִין בִּידָא דְדוּמָה, וְאַעְלִין בְּגִיהֲנַם, וְכָל אִינוּן זַפְאִין לָא אַתְמַסְרִין בִּידוּי, אֶלָּא בִּידוּי דְהָהוּא מִמָּנָא.

בֵּינן דְטְבָלִין וְעַבְרִין, הָהוּא מִמָּנָא אִזְלִיל קַמֵּיהּוּ, עַד דְמָטוּן לְשׁוּר חוֹמָה דְגִינְתָּא דְעֵדֶן. וְהָהוּא מִמָּנָא קֹאֲרִי לְפִתְחָא וְאָמַר, <sup>(ישעיה</sup> פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֵא גוֹי צְדִיק שׁוֹמֵר אֱמֻנִים. <sup>כח ב)</sup> פְּדִין פִּתְחִין פִּתְחָא, וְאַעִיל לֹוּן לְגָאוּ, וְכֵן לְכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא.

בֵּינן שְׁטוּבְלִים וְעוֹבְרִים, אוֹתוּ הַמְּנָה הוֹלֵף לְפָנֵיהֶם, עַד שְׁמַגִּיעִים לְגֵדֵר חוֹמַת גֵּן הָעֵדֶן. וְאוֹתוּ הַמְּנָה קוֹרָא לְפִתְחָא וְאָמַר: (שם כו) פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֵא גוֹי צְדִיק שׁוֹמֵר אֱמֻנִים. אִזְ פּוֹתְחִים פִּתְחָא, וּמְכַנְּסִי אוֹתָם לְפָנִים, וְכֵן לְכָל פִּתְחָא וּפִתְחָא. בֵּינן שְׁנַכְנְסוּ לְפָנִים, לְמַקַּם שְׁצַדִּיקִים אַחֲרִים עוֹמְדִים, כְּמָה חֲדוּהָ עַל חֲדוּהָ, וְכְמָה שְׂמַחָה עַל שְׂמַחָה עַל הַצְּדִיקִים, וְכָל בְּנֵי הַיְשִׁיבוֹת שְׂמַחִים. לְסוּף שְׁלִשָּׁה יָמִים שְׁנַטְמְנוּ בְּהִיכְלוֹת יְדוּעִים, יוֹצְאִים, וְהָאוּרִים נוֹשְׁבִים, וְכָל מְצַטְטִירִים בְּדִיוֹקְנֵיהֶם. מִכָּאן וְהִלָּאָה יוֹרְשִׁים אַחְזוֹת נַחְלָה כְּרֹאוּי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

בֵּינן דְעֹאֲלוּ לְגָאוּ, לְאַתֵּר דְצְדִיקָיָא אַחֲרֵנִין קְיִימִין, כְּמָה חֲדוּהָ עַל חֲדוּהָ, וְכְמָה חִידוּ עַל חִידוּ עַל צְדִיקָא, וְכָל בְּנֵי מְתִיבְתָּא חֲדָאן. לְסוּף תְּלַתָּא יוֹמִין, דְאַתְטַמְרִין בְּהַכְּלִין יְדִיעָאן, נְפָקִין, וְאוּרִין נְשַׁבִּין, וּמְצַטְטִירִין פְּלַהּוּ בְּדִיוֹקְנֵיהּוּ. וּמִכָּאן לְהִלָּאָה, יִרְתִּי אַחְסַנְתָּ יְרוּתָא, כְּדָקָא חֲזִי לְכָל חַד וְחַד.

הַמְּרָאָה שְׁנַרְאָה בְּגֵן עֵדֶן מִמְּרָאָה כְּבוֹד דְמוֹת פֶּל דְהִיוֹקְנָאוֹת, וְהַגְּוֹן שֶׁל כָּל הַגְּוֹנִים שֶׁל הַמְּלָךְ הַקְּדוֹשׁ, לֹא מִתְגַּלָּה בְּהִיכָל וְלֹא בְּמִקְוֹם אֶחָד, אֶלָּא נִפְתַּח רְקִיעַ מְרָקַם עַל גַּבֵּי הַגֵּן לְאַרְבַּעָה צְדָדִים, וּמִתְמַלָּא מִזִּיו הַכְּבוֹד הַקְּדוֹשׁ, וְנִרְאִים שָׁם, וּמְאִירִים כָּל הַצְּדִיקִים. מִי רָאָה הַשְּׂמַחָה הַזֹּאת וְהַתְּשׁוּקָה הַזֹּאת שֶׁל אוֹתוֹ נֶעַם ה'.

חִיוּוּא דְאַתְחִזִּיא בְּגֵן עֵדֶן, מַחִיזוּ יְקִירָא דִּיוֹקְנָא דְכָל דִּיוֹקְנִין, וְגִוּוֹן דְכָל גְּוֹוִינִין, דְמִלְכָּא קְדִישָׁא, לָא אַתְגְּלִי בְּהִיכְלָא, וְלֹא בְּאַתֵּר חַד, אֶלָּא אַתְפִּתַּח רְקִיעָא מְרָקְמָא עַל גַּבֵּי גִנְתָּא, לְאַרְבַּע סְטֵרִין, וְאַתְמַלִּיא מְזִיּוּא יְקִירָא קְדִישָׁא, וְאַתְחִזּוּ תַּמָּן, וְאַתְנַהֲרוּן פְּלַהּוּ צְדִיקָיָא. מֵאֵן חֲמָא חֲדוּוּא דָּא, וְכִסּוּפָא דָּא, דְהָהוּא נוֹעַם ה'.

עד כאן היה לי רשות באתו ספר. כשהסתובבתי לראות יותר, פרח מדי ולא ראיתי, ונשאיתי עצוב וכיתי. ישנתי שם באותה המערה, וראיתי אותו לבוש הבדים. אמר לי: רבי, מה לך לבכות? אל תתעצב. ממי שהיה הספר הוא, פרח אליו, ונטלו. וטרם יצא מן העולם הזה, גנז אותו באותה המערה במדבר הזה, ועכשו שהתגלה לחיים, פרח באויר ונטלו.

מכאן והלאה, לך לך לדרך. ומאותו יום עד כאן לא התגלה לי, ולא זכיתי לשמע ממי הוא. וככל פעם שאני נזכר, אני נשאר עצוב. אמר רבי אלעזר, אולי הקדוש ברוך הוא רוצה בכבודו שלא יתגלה בעולם.

בעוד שהיו יושבים ועוסקים בדברים הנכבדים והעליונים הללו, האיר היום. קמו והלכו. אמר רבי אלעזר, כעת עת רצון לפני המלך, נאמר דברי תורה ונתעסק בה, ונשתתף עם השכינה.

לאמר הנה עם יצא ממצרים (במדבר כב). אם תאמר, שהרי צריך לטל השמות והיוחסין שלהם - לא צריך, אלא דרך כלל, שכתוב הנה עם יצא ממצרים. מה הטעם? משום שקף קורא להם פטרונם כמה פעמים, ועל זה לא תטעה, שכתוב (שמות ה) שלח את עמי, בכל זמן.

ועוד, כשנטלה עצה עליהם עם פרעה, בלשון זו יכלו להם, שכתוב (שם א) הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו. אף כאן שכתוב הנה עם יצ"א ממצרים, שלא הוציא אותם אחר, אלא הוא מעצמו יצא משם, ומשום כן תוכל להרע להם.

כך תיכול לאבאשא לון.

עד כאן היה לי רשו למחמי בה הוא ספרא. אדמקיפנא למיחמי יתיר, פרח מן ידי, ולא חמינא ליה, ואשתארנא עצוב, וככינא. דמיכנא תמן בה הוא מערתא, וחמינא ליה לה הוא דלביש מדא, אמר ליה, רבי, מה לך למכפי, לא תתעצב. ממאן דההה הוא ספרא, פרח לגביה, ונטליה. ועד דלא נפק מהאי עלמא, גניז ליה בה הוא מערתא דמדברא דא, והשתא דהה מתגלי לחייא, פרח באוירא ונטליה.

מכאן ולהלאה, זיל לך לאורחך. ומה הוא יומא עד הקא. לא אתגלי לי, ולא זכינא למשמע ממאן הוא. ובכל זמנא דאנא דכינא, אשתארנא עצוב. אמר רבי אלעזר דילמא קודשא בריך הוא בעי ביקריה, דלא יתגלי בעלמא.

עד דהו יתבי ולעאן במלין יקירין ועילאין אלין, נהר ימא. קמו ואזלו, אמר רבי אלעזר, השתא עידן רעווא הוא קמי מלפא, נימא מילי דאורייתא, ונתעסק בה, ונשתתף בשכינתא.

לאמר הנה עם יצא ממצרים. אי תימא, דהא צריך לנטלא פיפוסין ויוחסין דילהון, לא אצטריך, אלא אורח כלל. דכתיב (שם א ט) הנה עם יצא ממצרים. מאי טעמא. משום דהכי קארי לון פטרונא דילהון כמה זימנין, ועל דא לא תטעה, דכתיב שלח את עמי בכל זמנא.

ועוד, כד אתנטלית עיטא עליהו עם פרעה, בלישנא דא יכלי להו, דכתיב הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו. אוף השתא דכתיב, הנה עם יצ"א ממצרים, דלא אפיק לון אתרא, אלא איהו מגרמיה נפק, ובגין

הִנֵּה כֶּסֶה אֶת עֵינַי הָאָרֶץ (במדבר כב), יֵשׁ אוֹמְרִים, סִיחוֹן וְעוֹג, שֶׁהָרְגוּ אוֹתָם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיוּ עֵינַי הָאָרֶץ. אֲלָא כִּשְׁהִיבֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲרַבָּה עַל אָרֶץ מִצְרַיִם, מַה פְּתוּב? (שמות י') וַיִּכַּס אֶת עֵינַי כָּל הָאָרֶץ וּתְחַשֵּׁף הָאָרֶץ. לְמַה? מִשּׁוֹם שֶׁכָּל הַמְּכַשְּׁפִים וְהַקּוֹסְמִים שֶׁל הָעוֹלָם לֹא יִכְלוּ לַעֲשׂוֹת כְּשָׁפִים, אֲלָא דְבַר אֶחָד בְּדַרְגָּה אַחַת, בְּפַעַם אַחַת. וְלַעַם הַזֶּה הִבִּיא אֲרַבָּה, מְבַלְבֵּל מִכֶּמֶה מִיָּנִים מְבַלְבְּלִים אֵלָיו בְּאֵלָיו, עַד דִּלְא שְׁלֵא יִכְלוּ כָּל הַמְּכַשְּׁפִים וְכָל הַקּוֹסְמִים לַעֲמֹד לְפָנֵיהֶם. וְזֶהוּ וַיִּכַּס אֶת עֵינַי כָּל הָאָרֶץ. וְכֵאן פְּתוּב, הִנֵּה כֶּסֶה אֶת עֵינַי הָאָרֶץ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בֵּא וּרְאֵה, בְּלֶק וּבְלַעַם וּבְלַעַם לֹא הָיוּ בְּעוֹלָם מְכַשְּׁפִים וְקוֹסְמִים כְּמוֹתָם. בְּלַעַם, כַּחוֹ וְתַקְפּוּ הֵיךְ בְּפֶה וּבְעֵינַיִם. בְּלֶק, כַּחוֹ וְתַקְפּוּ בְּמַעֲשֵׂה הַיָּדִים. וְזֶה הַצְּטֻרָף אֶת זֶה. שֶׁהָרִי כָּל מִנֵּי כְּשָׁפִים שֶׁל הָעוֹלָם בְּפֶה וּמַעֲשֵׂה הָיוּ, וּבָהֶם תְּלוּיִים. לְבְלַעַם הָיָה לוֹ לְשׁוֹן, וְלֹא יָדִים. לְבְּלֶק הָיוּ לוֹ יָדִים, וְלֹא לְשׁוֹן.

הֲלָכוּ הַחֲבָרִים, וְהִשְׁמַשׁ הֵיחָה מְאֹד חֲזָקָה. רְאוּ אוֹתוֹ שְׂדֵה בִּיפֵי שֶׁל עֲשׂוֹבִים, וּמִים יוֹצְאִים לְכָל צֶדֶד, וְעֲצִים שֶׁל שְׂדֵה רְבִים. יִשְׁבוּ שָׁם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כֶּמֶה נָאָה מְקוֹם זֶה לְנוּחַ בּוֹ.

בְּעוֹד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, הִנֵּה נִחַשׁ גָּדֵל בָּא, בְּחֻזֵּק הַשְּׁמַשׁ. עֶבֶר לְפָנֵיהֶם. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר: נִחַשׁ נִחַשׁ, סֵטָה לָךְ מִדְּרָכָךְ, שֶׁהָרִי אוֹתוֹ הָאִישׁ שָׁב וְהִתְנַחֵם עַל מַה שֶׁעָשָׂה, וְלֹא יוֹסִיף לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ דְּבַר. תִּמְהוּ הַחֲבָרִים. אָמַר רַבִּי אַבָּא: מַה זֶה? אָמַר לָהֶם: שְׁתַּקּוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: נִחַשׁ נִחַשׁ, אָמַר שֶׁלְחֻשׁוֹ לָךְ מִשְׁמַיִם, הִתְנַחֵם אוֹתוֹ הָאִישׁ, וְשָׁם בְּרִצּוֹנוֹ שְׁלֵא

הִנֵּה כֶּסֶה אֶת עֵינַי הָאָרֶץ, אֵיךְ דְּאָמְרִי, סִיחוֹן וְעוֹג, דְּקַטְלֵי לוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּהָיוּ עֵינַי דְּאֲרַעָא. אֲלָא פִּד אֵייתִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲרַבָּה עַל אֲרַעָא דְּמִצְרַיִם, מַה פְּתִיב, (שם יג טו) וַיִּכַּס אֶת עֵינַי כָּל הָאָרֶץ וּתְחַשֵּׁף הָאָרֶץ. אֲמַאי, בְּגִין דְּכָל חֲרָשִׁין וְקוֹסְמִין דְּעֵלְמָא, לֹא יִכְלִין לְמַעַבְדַּד חֲרָשִׁין, אֲלָא מְלַח חֲדָא, בְּדַרְגָּא חֲדָא, בְּזַמְנָא חֲדָא. וְלַעֲמָא דָּא אֵייתִי אֲרַבָּה, מְבַלְבֵּל בְּכֶמֶה זִינֵי מְבַלְבְּלִים אֵלָיו בְּאֵלָיו, עַד דִּלְא יִכְלוּ כָּל חֲרָשִׁין וְכָל קוֹסְמִין, לְמִיקָם קַמֵּיהוּ. וְדָא הוּא וַיִּכַּס אֶת עֵינַי כָּל הָאָרֶץ. וְהִכָּא פְּתִיב, הִנֵּה כֶּסֶה אֶת עֵינַי הָאָרֶץ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, בֵּא וּרְאֵה, בְּלֶק וּבְלַעַם לֹא הָיוּ בְּעֵלְמָא חֲרָשִׁין וְקוֹסְמִין כְּפּוֹתֵיהוּ. בְּלַעַם, חִילִיָּה וְתוֹקְפִיה הָוּה בְּפּוּמָא וּבְעֵינַיִן. בְּלֶק, חִילִיָּה וְתוֹקְפִיה בְּעוֹבְדָא דִּינִין. וְדָא אֶצְטְרִיךְ לְדָא. דְּהָא כָּל זִינֵי חֲרָשִׁין דְּעֵלְמָא בְּפּוּמָא וְעוֹבְדָא הָוּ, וּבְהוּ תְלִינִין. בְּלַעַם הָוּ לִיָּה לִישָׁן, וְלֹא יָדִין. בְּלֶק הָוּה לִיָּה יָדִין וְלֹא לִישָׁן.

אֲזַלְוּ חֲבָרִיָּא, וְשִׁמְשָׁא הָוּה תַּקִּיף לְחֲדָא, חֲמוּ הָהוּא בִּי חֲקַל בְּשִׁפְרוֹ דְּעֲשָׁבִין, וּמִיִּין נִפְקִין לְכָל סֵטֵר, וְאֵילָנֵי חֲקֵלָא סְגִיאִין, יִתְבִּי תַמָּן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כֶּמֶה יָאוֹת אֶתֵר דָּא לְנִיחָא בֵּיהּ.

אֲדַהּוּ יִתְבִּי, הָא חִיוּא רְבִרְבָּא אֲתִי, בְּתוֹקְפָא דְּשִׁמְשָׁא, אַעֲבַר קַמֵּיהוּ. אָמַר לִיָּה ר' אֶלְעָזָר, חִיוּא חִיוּא, סֵטִי לָךְ מְאֹרְחָךְ, דְּהָא הָהוּא גְבֻרָא תַב, וְאַתְנַחֵם עַל מַה דְּעַבְד, וְלֹא יוֹסִיף לְמִיעַבְדַּד הָהוּא מְלַח. תְּוֹהוּ חֲבָרִיָּא, אָמַר רַבִּי אַבָּא, מַאי הָאִי. אָמַר לוֹן שְׁתִּיקוּ. אָמַר ר' אֶלְעָזָר, חִיוּא חִיוּא, לְבַתֵּר דְּלַחִישׁוֹ לָךְ מִן שְׁמַיָּא, אֲתַנַּחֵם הָהוּא גְבֻרָא, וְשׁוּי

ברעותיה, דלא יתוב להאי חובא לעלמין, סטי  
לך מאורחך. קם חיויא בקיומיה, ולא נטיל  
הכא והכא. תב כמלקדמין, ואמר ליה, חיויא  
חיויא, ידענא מה את בעי, תוב מאורחך, דהא  
גוי חייבא אתי, דעביד ביש (דף טו ע"ב) לחד  
יודאי, והא הוא נאים במערפתא דילך, זיל  
וקטליה. מיד אהדר ההוא חיויא, ודלג  
דילוגין קמזיהו.

אמר ר' אלעזר, חבריאי, אי לא הוינא הכא,  
כמה בישין הוה עביד ההוא חיויא. דהא  
בר נש חד יודאי, עבד עובדא דחובה, ועד  
דלא תב בתיובתא, לחישו ליה להאי חיויא,  
לקטלא ליה. ואמלך ההוא בר נש בין כף ובין  
כף, ואתנחם מחוביה, ואמר דלא יתוב לעלמין  
להאי חטאה, ועל דא אשתיזיב מן דינא.

אמרו חבריאי לרבי אלעזר, כמה ידעת. אמר  
לון, סימנא יהב לי אבא ואנא  
אשתמודענא ביה. אמר ליה, תינח חיויא,  
דאשתמודעת ביה. ההוא דאתנחם ותב  
מחוביה, כמה ידעת. אמר לון, כד הוה אזיל  
ההוא חיויא, קשקשוי הוה סלקין, וזנביה  
זקיף, ואיהו דאזל בבחילו. רוחא אחרא הוה  
אזיל לקבליה, והוה קארי קמיה, תוב  
מאורחך, דהא תב מחוביה ואתנחם ההוא בר  
נש. וההוא חיויא בישא לא הוה אצית, עד  
דיתנון ליה כופר באתריה דההוא בר נש  
דאתחייב קטילא ותב מאורחיה ואתנחם. דכף  
אורחוי דחיויא עילא ותפא, פיון דאתיהיב  
ליה רשו, לא תב, עד דאשלים ההוא דינא  
בישא דאתיהיב ליה רשו למעבד, או דיתנון  
ליה באתריה חייבא אחרא בכופרא, דהא  
ברינקניא לא יפוק, פיון דאתיהיב ליה רשו.  
אמרו ליה, תינח כל דא, ההוא גוי דאמר

לשוב לחטא הזה לעולמים, סטה  
לך מדרךך! קם הנחש בקיומו,  
ולא נסע לכאן ולכאן. שב כמו  
מקדם, ואמר לו: נחש נחש,  
ידעתי מה שאפתה רוצה. שוב  
מדרךך, שהרי גוי רשע בא,  
שעשה רע ליהודי אחר, והנה  
הוא ישן במערפתך. לך והרג  
אותו! מיד חזר אותו הנחש,  
ודלג דלוגים לפניו.

אמר רבי אלעזר: חברים, אם לא  
הייתי כאן, כמה רעות היה עושה  
אותו נחש, שהרי איש אחד יהודי  
עשה מעשה של חטא, וטרם שב  
בתשובה, לחשו לנחש הזה להרג  
אותו, ונמלך אותו האיש בין כף  
ובין כף, והתנחם מחטאו, ואמר  
שלא ישוב לעולמים לחטא הזה,  
ועל זה נצל מן הדין.

אמרו החברים לרבי אלעזר:  
כמה ידעת? אמר להם: סימן נתן  
לי אבא, ואני מכיר בו. אמרו לו:  
מילא הנחש שהפרת בו, אותו  
שהתנחם ושב מחטאו כמה  
ידעת? אמר להם: כשניה הולך  
אותו נחש, קשקשוי היו עולים  
וזנבו זקיף, והוא שהלך בבחילה.  
רוח אחר היה הולך פנגדו, והיה  
קורא לפניו: שוב מדרךך, שהרי  
אותו האיש שב מחטאו והתנחם.  
ואותו הנחש הרע לא היה  
מקשיב, עד שיתנו לו כפר  
במקום אותו איש שהתחייב  
הריגה, ושב מדרךכו והתנחם.  
שכף דרך הנחש למעלה ולמטה  
- פיון שנתנה לו רשות, לא שב,  
עד שמשלים אותו הדין הרע  
שנתנה לו רשות לעשות, או  
שיתנו לו במקומו רשע אחר  
ככפר, שהרי לא יצא ריקם, פיון  
שנתנה לו רשות.

אמר לו: מילא כל זה, אותו גוי  
שאמר שנתן לו כפר כמה

ידעת? אמר להם: כיון שדברת  
לנחש, אותו הרוח שהיה הולך  
כנגדו ולחש לו שישוב לדרך,ו,  
שהרי התנחם אותו האיש, הוא  
דלג על אזני ואמר לי.

תמהו החברים. אמר רבי אלעזר:  
חברים, גלף ונראה, שהרי הנחש  
כבר עשה את מה שעשה. קמו  
וקרבו לסלע אחד באותו השדה.  
מצאו אותו הגוי מת, ואותו  
הנחש פרוץ על עקבו, ולא היה  
נבדל ממנו. לאחר נפרד מעקבו,  
ועלה על גרונו, ונכרך שם. ומשם  
ירד על עקבו, ולא היה נפרד  
ממנו.

מצאו לו ארנק אחד מלא דינרים,  
שגזל ליהודי אחד בדרך והכה  
אותו. נטל רבי אלעזר את הארנק,  
ואמר: פרוץ הרחמן, שפכל הוא  
עושה שליחות. שבו לאותו  
המקום שהיו.

פתח רבי אלעזר ואמר, (ישעיה מג)  
מאשר יקרת בעיני נכבדת ואני  
אהבתיך ואתן אדם תחתיך  
ולאמים תחת נפשך. מאשר  
יקרת? יקר היה צריך להיות,  
וכך צריך: מאשר אתה יקר  
בעיני. מה זה יקרת? מפלל שהוא  
מעצמו התכבד. כך הוא ודאי,  
שכל אדם שהוא בחובה לפני  
הקדוש ברוך הוא, בראשונה הוא  
מזלזל. והוא תועבה לפני הקדוש  
ברוך הוא, ואחר שנמלך ושב  
מחטאו, פעת הוא התכבד  
מעצמו, והקדוש ברוך הוא קורא  
עליו ואומר, מאשר יקרת - אתה  
מעצמך יקרת.

בעיני נכבדת ואני אהבתיך,  
שהרי אין אהבה לקדוש ברוך  
הוא עם אדם בעולם, אלא למי  
ששב מחטאו, ועל זה ואני  
אהבתיך. אבל מה אעשה, שהרי

דאתייהיב ליה כופרא במה ידעת. אמר לון,  
כיון דמלילת לחיויא, ההוא רוחא דהוה אזיל  
לקבליה, ולחיש ליה דיתיב לאורחיה דהא  
אתנחם ההוא בר נש, הוא דליג על אודני,  
ואמר לי.

תוהו חבריאי, אמר ר' אלעזר, חבריאי, נהף  
ונחמי, דהא חיויא כבר עבד מה דעבד.  
קמו וקריבו לגבי חד טינרא בההוא בי חקל,  
אשפחו לההוא גוי דמת, וההוא נחש פרוץ  
על עקביה, ולא הוה אבדיל מניה. לבתר  
אתפרש מעקביה, וסליק על גרוניה, ואכריף  
תמן. ומתמן נחית על עקביה, ולא הוה  
מתפרשא מניה.

אשפחו ליה ארנקי חד מלייא דינרין, דגזל  
לחד יודאי באורחא, ומחא ליה. נטל  
רבי אלעזר את הארנקי, ואמר, בריך רחמנא,  
דבכולא עביד שליחותא. תבו לההוא אתר  
דהו.

פתח רבי אלעזר ואמר, (ישעיה מג ד) מאשר יקרת  
בעיני נכבדת ואני אהבתיך ואתן אדם  
תחתיך ולאמים תחת נפשך. מאשר יקרת, יקר  
מבעי ליה, והכי אצטריך, מאשר אתה יקר  
בעיני, מהו יקרת, מפלל דאיהו מגרמיה  
אתיקר. אלא הכי הוא ודאי, דכל בר נש דאיהו  
בחיובא קמי קודשא בריך הוא, בקדמיתא  
הוא מזלזלא. ותועבה איהו קמי קודשא בריך  
הוא, ובתר דאמלך ותב מחוביה, השתא  
אתיקר איהו מגרמיה, וקודשא בריך הוא  
קארי עליה ואמר, מאשר יקרת, את מגרמך  
יקרת.

בעיני נכבדת ואני אהבתיך, דהא לית רחימו  
לקודשא בריך הוא בהדי בר נש  
בעלמא, אלא למאן דתב מחוביה, ועל דא ואני

אהבתיך. אבל מה אעביד,

נתת רשות לנחש להזיק. זוהי עצה - ואתן אדם תחתיך. האדם שנתן הקדוש ברוך הוא כפר תחתי? אותו האדם שבא מהעם של הצד הרע, שאותו הנחש יאכל משלו, שפתיב ואתן אדם, אל תקרי אדם אלא אדם. ולאמים, זה הוא (בראשית כה) ולאם מלאם יאמץ, וזה זרעו של עשו שנתן תחת נפשו.

בעוד שהיו יושבים, הגה אותו היהודי שגזל אותו הגוי ההוא, שהרג אותו הנחש, בא מהדרך ועיף. ומתוך חזק השמש נכנס לאותו שדה וישב תחת עץ אחד, והוא מתרעם לקדוש ברוך הוא ומצדיק עליו הדין, ואומר: רבון העולם, גלוי וידוע קמך, דאנא לא חיישנא עלי, ועל גופאי, ועל ממוני כלום, דהא בדינא אתעביד כל מה שנעשה, אבל אב ואם זקנים יש לי, שאין לי במה אפרנס אותם, ועל זה חששתי. ועוד על כל זה - צרור אחד של דינרים שהיה באותו הארנק, של עני אחד לעשות חפה לבתו העניה, מה יעשה? רבון העולם, על זה כואבני בלבי יותר.

בכה ואמר, (תהלים יט) משפטי ה' אמת צדקו יחדו. דיניו של רבון העולם הם אמת. למה הם אמת, משום שצדקו יחדו? שהרי בשעת הדין, כשהקדוש ברוך הוא רוצה לעשות דין, כמה בעלי מגנים עומדים מצד זה ומצד זה, ונלחמים אלו באלו, ומצדיקים אלו באלו. פיון שהצדיקו אלו באלו והסכימו יחד, אזי משפטי ה' אמת צדקו יחדו. אימתי צדקו יחדו? כשמצדיקים כל בני הדין שלמעלה. ואני, רבון העולם, על זה אני בוכה, ולא על שלי!

דְּהָא יְהִיבַת רְשׁוֹ לְחֻזָּא לְנִזְקָא. דָּא הוּא עֵיטָא, וְאַתָּן אָדָם תַּחְתִּיךָ. מֵאִי אִיהוּ אָדָם דִּיהִב קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא כּוּפֵר תַּחֲוֵיתִיה. הֵהוּא אָדָם דְּאִתִּי מֵעֵמָא דְסִטְרָא בִישָׁא, דִּיהוּא חִיזָּא מְדִילִיה יִיכּוּל. דִּכְתִּיב וְאַתָּן אָדָם, אֵל תִּקְרִי אָדָם, אֵלָא אָדוּם. וְלֹאֲמִים, דָּא הוּא (בראשית כה כב) וְלֹאֲם מְלֹאִם יֶאֱמָץ, וְדָא זֶרְעָא דְעֵשׂוֹ, דִּיהִיב תַּחַת נַפְשִׁיהּ.

אֲדַהּוּ יִתְבִּי, הָא הֵהוּא יוּדָאי, דְּגִזַּל לִיה הֵהוּא גּוֹי, דְּקִטְלִיה חֻזָּא, אִתִּי מְאוּרְחָא וְלֹאִי. וּמִגּוֹ תּוּקְפָא דְשִׁמְשָׁא, עֵאל בְּהֵהוּא חֲקֵל, וִיתִיב תַּחֲוֵת אֵילָנָא חַד, וְהוּהוּ מִתְרַעֵם לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וּמְצַדִּיק עֲלֵיהּ דִּינָא, וְאָמַר, מְאִרִי דְעֵלְמָא, גְּלוּי וְיָדוּעַ קִמְךָ, דְּאָנָא לָא חִיִּישְׁנָא עֲלִי, וְעַל גּוּפָאִי, וְעַל מְמוּנֵי כְּלוּם, דְּהָא בְּדִינָא אֲתַעְבִּיד כָּל מַה דְּאֲתַעְבִּיד. אֲבָל אֲבָא וְאֲמָא סְבִין אִית לִי, דְּלִית לִי בְּמַה דְּאֲפְרִינְס לּוֹן, וְעַל דָּא חִיִּישְׁנָא.

וְתוּ, עַל כָּל דָּא, צְרוּרָא חָדָא דְּדִינָרִין דִּיהוּהוּ בְּהֵהוּא אֲרִנְקָא, דְּחַד מְסַכִּינָא לְמַעְבַּד חוּפָּה לְבִרְתִּיהּ עֲנִיָּא, מַה יַעְבִּיד. מְאִרִיהּ דְּעֵלְמָא, עַל דָּא פְּאִיבָנָא בְּלִבָּי יִתִּיר.

בְּכַה וְאָמַר, (תהלים יט י) מְשַׁפְּטֵי ה' אָמַת צְדָקוּ יַחְדוּ. דִּינִין דְּמְאִרִי עֵלְמָא קְשׁוּט אֵינּוּן. אֲמָאי אֵינּוּן קְשׁוּט. בְּגִין דְּצְדָקוּ יַחְדוּ. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא, דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּעֵי לְמַעְבַּד דִּינָא, כְּמַה מְאִרִי תְרִיסִין קְיִימִין מְהֵאי סִטְר וּמְהֵאי סִטְר וּמְגִיחִין אֵלִין בְּאֵלִין, וּמְצַדִּיקִין אֵלִין בְּאֵלִין. פִּיּוֹן דְּצְדָקוּ אֵלִין בְּאֵלִין וְאֲסִתְפְּמוּ כַּחְדָּא, כְּדִין מְשַׁפְּטֵי ה' אָמַת צְדָקוּ יַחְדוּ. אִימְתֵי צְדָקוּ יַחְדוּ, כַּד מְצַדִּיקִין כָּל בְּנֵי דִינָא דְלַעֲלָא. וְאָנָּא מְאִרִי דְּעֵלְמָא, עַל דָּא אָנָּא כְּכִינָא, וְלֹא עַל דִּינֵי.



שָׁמַע רַבִּי אֶלְעָזָר וְחֲבֵרַיִא, וְקָמוּ לְגַבִּיָּה, חָמוּ יְתִיָּה דִּהְוָה יְתִיב תַּחוֹת הַהוּא אֵילָנָא. וְאֵתְקִיפוּ בֵּיהּ, וְנִטְלוּ יְתִיָּה לְגַבִּיָּהוּן, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לֹא תִדְחַל זַכָּאָה קְשׁוּט, דְּאִי לָאוּ זַכָּאָה אֲנִתְּ, לָא יִרְחִישׁ לָךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִיסָא רַבְרָבָא כְּמָה דְעֵבֵד. וּבְקִדְמִיתָא טוּל אַרְנַקִּי דְדִינְרִין דִּילָךְ, וְתַחְמִי מַה דְעֵבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינְךָ.

אֲזַל בְּהַדְיָהוּ, וְחָמָא הַהוּא גּוֹי מַת, וְחֻיָּא הָוָה עֵבֵד בֵּיהּ נוֹקְמִין. וְהָוָה פְּרִיךָ עַל קְדְלוֹי פְּדַבְקְדַּמִּיתָא. אֲשַׁתַּטַּח הַהוּא יוּדָאי בְּעַפְרָא, וְאוּדִי וְשַׁבַּח לְמַאֲרִיָּה דְעַלְמָא. וְקָם וּנְשַׁק יְדוּי דְרַבִּי אֶלְעָזָר וְחֲבֵרַיִא, אָמַר לוֹן, הַשְׁתָּא יְדַעְנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲרַחִישׁ נִיסָא זָה בְּגַלְלִכֶּם.

אָבְרָ רַבְנָן, עַל הָאֵב וְהָאֵם הַזְקֵנִים שִׁישׁ לִי אֲנִי בּוֹכָה, וְעַל עֲנִי אַחַד שְׁנַתָּן לִי צָרוּר זָה. פְּתַח הָאֲרַנְקָ, וְהִרְאָה לְהֶם אֶת הַצָּרוּר, וְכֵן הִרְאָה לְהֶם מַכָּה שְׁעֵשָׂה לוֹ אוֹתוֹ הַגּוֹי. הַתְּפַלֵּל עָלָיו רַבִּי אֶלְעָזָר, וְנִרְפָּא.

קָרְבוּ לְאוֹתוֹ הַגּוֹי כְּמוֹ מִקְדָּם, וְרָאוּ אוֹתוֹ הַנְּחַשׁ שְׁהִיָּה עוֹשֶׂה בּוֹ נְקָמוֹת כְּבִרְאֵשׁוֹנָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: נַחֵשׁ נַחֵשׁ, כֹּל מַה שְׁעֵשִׂית - נָאָה עֲשִׂית, וְעוֹד, שְׁהִרְאִיתָ כְּתָף וּגְבוּרְתָךְ בּוֹ וְעֲשִׂית נְקָמוֹת רַבּוֹת, וְהִרְי רְאִינוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, וְהִרְאִיתָ כֹּל מַה שְׁעֵשִׂית. מִכָּאֵן וְהִלָּאָה לָךְ וְהַתְּחַבָּא בְּמַעְרַתְךָ, וּגּוֹזְרִנִּי עָלֶיךָ, שְׁלֹא תִזְיַק לְבָרִיָּה בְּעוֹלָם. נִפְרַד אוֹתוֹ הַנְּחַשׁ, וְכַפְּךָ רָאֵשׁוּ וְהִלְךְ לוֹ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְאוֹתוֹ הַיְהוּדִי: טַל אֶת תְּכַשִּׁיט שׁוֹנָאָךְ, שְׁהִרִי פִיס דִּינְרִים שֶׁל זָהָב יֵשׁ לוֹ אֶצְלוֹ, וְעֹזֵב לוֹ אֶת בְּגָדָיו, וְאֵל תַּטַּל מִשְׁלוֹ כְּלוּם. וְלָךְ לְאִישׁ שְׁבַמְקוּם פְּלוּנִי, וְתַמְצָא שְׁמַתָּה אֲשֶׁתוֹ. לָךְ אֵלָיו,

שָׁמַע רַבִּי אֶלְעָזָר וְחֲבֵרַיִא, וְקָמוּ לְגַבִּיָּה, חָמוּ יְתִיָּה דִּהְוָה יְתִיב תַּחוֹת הַהוּא אֵילָנָא. וְאֵתְקִיפוּ בֵּיהּ, וְנִטְלוּ יְתִיָּה לְגַבִּיָּהוּן, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לֹא תִדְחַל זַכָּאָה קְשׁוּט, דְּאִי לָאוּ זַכָּאָה אֲנִתְּ, לָא יִרְחִישׁ לָךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִיסָא רַבְרָבָא כְּמָה דְעֵבֵד. וּבְקִדְמִיתָא טוּל אַרְנַקִּי דְדִינְרִין דִּילָךְ, וְתַחְמִי מַה דְעֵבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינְךָ.

אֲזַל בְּהַדְיָהוּ, וְחָמָא הַהוּא גּוֹי מַת, וְחֻיָּא הָוָה עֵבֵד בֵּיהּ נוֹקְמִין. וְהָוָה פְּרִיךָ עַל קְדְלוֹי פְּדַבְקְדַּמִּיתָא. אֲשַׁתַּטַּח הַהוּא יוּדָאי בְּעַפְרָא, וְאוּדִי וְשַׁבַּח לְמַאֲרִיָּה דְעַלְמָא. וְקָם וּנְשַׁק יְדוּי דְרַבִּי אֶלְעָזָר וְחֲבֵרַיִא, אָמַר לוֹן, הַשְׁתָּא יְדַעְנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲרַחִישׁ נִיסָא זָה בְּגִינְיָכוּ.

אָבְרָ רַבְנָן, עַל אַבָּא וְאִמָּא סְבִין דְאִית לִי כְּכִינָא, וְעַל חַד מִסְפִּינָא דִּיהֵב לִי צָרוּרָא דָא. פְּתַח הָאֲרַנְקִי, וְאֲחִמִּי לוֹן הַצָּרוּרָא, וְכֵן אֲחִמִּי לוֹן מַחָאָה, דְעֵבֵד לִיָּה הַהוּא גּוֹי. צִלִּי עָלֶיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר, וְאִיתְּסִי.

קָרְיָבוּ לְגַבִּי הַהוּא גּוֹי כְּמִלְקְדַּמִּין, וְחָמוּ הַהוּא חֻיָּא דִּהְוָה עֵבֵד בֵּיהּ נוֹקְמִין פְּדַבְקְדַּמִּיתָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, חֻיָּא חֻיָּא, כֹּל מַה דְעֵבַדְתָּ, יָאוּת עֵבַדְתָּ. וְתוּ דְאֲחִמִּית חִילְךָ וּגְבוּרְתְּךָ בֵּיהּ. וְעֵבַדְתָּ נוֹקְמִין סְגִיָּאִין. וְהָא חֲמִינָן תַּלְת זְמַנִּין, וְאֲחִמִּית כֹּל מַה דְעֵבַדְתָּ. מִכָּאֵן וְהִלָּאָה, זִיל וְאֲתַטְמַר בְּמַעְרַתְךָ, וּגּוֹזְרִנָּא עָלֶךָ, דְלֹא תִנְזִיק לְבָרִיָּיתָא בְּעַלְמָא. אֲתַפְּרֵשׁ הַהוּא חֻיָּא, וְכַפִּיךָ רִישִׁיָּה, וְאֲזַל לִיָּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְהַהוּא יוּדָאי, טוּל עֲדָאָה דְשׁוֹנָאָךְ, דְהָא פִּיסָא דְדִינְרִין (דף סו ע"א) דְדַהֲבָא אִית לִיָּה לְגַבִּיָּה. וְשְׂבוּק לִיָּה מְאֻנִּי,

ותן לו פיס הדינרים הזה, משום שלאותו האיש יש בן אחד, ושמו שמעון, והיה הולך עם סחורה על הים, והם בספינה, ובנו של הגוי הזה גנב לו אותו הפיס, ונתן אותו לאותו רשע. ואמר לאותו היהודי, שיעלה כים זה לבנו, שבקרוב יבא אליו, ויודה לקדוש ברוך הוא שהחזיר האבדה לבעליה. וכך עשה. נטל הפיס, והשתחוה לפני רבי אלעזר, ונשק ידו. תמהו החברים.

אמר רבי אבא: בכל הדרך הזו יש תמיהה בכל מה שראינו כן, וכעת היא תמיהה על תמיהה, מה זה? אמר לו: דבר אינו בסמך, ולא בחכמה, אלא שרוחי מסתפל, ואני ראיתי כאלו בעין ראיתי. תמהו כל החברים. וכלם הלכו, ואותו היהודי עמם, עד שהגיעו לחמיו. פיון שהגיעו לשם, מצאו את חמיו שהיה יושב על גבי מטתו ועוסק בתורה. ברוך ברכה רבי אלעזר, וברכו החברים, והוא שמח עמם.

פתח ואמר, (ירמיה יז) רפאני ה' וארפא וגו'. פיון שאמר רפאני, מהו וארפא? פיון שאמר הושיעני, מהו ואושעה? פיון שהרופא מרפא, מי הוא שיכה? אלא כל רפואה שבעולם ביד הקדוש ברוך הוא, אבל יש מהם על ידי שליח, ויש מהם שלא נמסרו ביד שליח. ואותם שנמסרו ביד שליח הם רפואה, אבל לפעמים חוזרים. אבל אותם שהקדוש ברוך הוא מרפא, אותה המחלה לא חוזרת לעולמים, ועל זה רפואתו היא רפואה, שאין בה מחלה כלל. ומשום כן, רפאני ה' וארפא, ודאי, בלי קטרוג כלל. וכעת, חברים, הקדוש ברוך הוא

ולא תטול מדיליה כלום. וזיל לגבי גברא דדוך פלן, ותשפח דמיתת אתתיה, זיל לגביה, והב ליה פיסא דדינרין דא, בגין דההוא גברא אית ליה פרא חדא, ושמעון שמייה, וההו אזיל בסחורתא על ימא, ואינון בארבא, ובכריה דהאי גוי גנב ליה לההוא פיסא, ויהב ליה לההוא רשע. ואימא לההוא יודאי, דיסלק פיסא דא לכריה, דלעגל ייתי לגביה, ויודי לקודשא בריך הוא, דאחזר אבידתא למאריה. וכך עביד, נטל פיסא, ואסגיד לקמיה דרבי אלעזר, ונשק ידוי, תוהו חבריאי.

אמר רבי אבא, בכל ארחא דא, אית תוהו, בכל מה דחמינן כן, והשתא איהו תוהא על תוהא. מהו דין. אמר ליה, מלה דא לאו בסימנא איהו, ולא בחכמתא, אלא רוחא דילי אסתפל, ואנא חמינא, כאלו בעינא חמינא. תוהו פלהו חבריאי. ואזלו פלהו, וההוא יודאי בהדייהו. עד דמטו לגבי חמוי. פיון דמטו תמן, אשפחוהו לחמוי דהוי יתיב על גבי ערסוי ולעי באורייתא, בריך ברכתא רבי אלעזר, וברכו חבריאי, ואיהו חדי בהדייהו.

פתח ואמר, (ירמיה יז) רפאני ה' וארפא וכו', פיון דאמר רפאני, מהו וארפא. פיון דאמר הושיעני, מהו ואושעה. פיון דאסיא מסי, מאן הוא דמחי.

אלא כל אסוותא דעלמא, בידי דקודשא בריך הוא. אבל אית מנהון, על ידי דשליחא. ואית מנהון, דלא אתמסרו בידי דשליחא. ואינון דאתמסרו בידי דשליחא, אסוותא אינון, אבל לזמנא מתהדיין. אבל אינון דקודשא בריך הוא מסי, ההוא מרעא לא אתהדר לעלמין. ועל דא, אסוותא דיליה, איהי

אסוותא, דלית בה מרעא

נתן לי רפואה, ועשק לי וערב לי.  
ספרו לו כל אותו המעשה. תמה  
ובכה ושמת. ואמר: חברים,  
נדרתי שאלף אליו ואתחבר עמו,  
ונודה ונשבח לרבון העולם.  
שמח עמם.

אמרו לו: במה היית מתעסק?  
אמר להם: הייתי מתעסק  
בפרשת בלק, וראיתי שחכמתו  
היתה חזקה ויותר מחכמתו של  
בלעם. חכמת בלעם פעם אחת -  
וחכמת בלק בכל זמן. אבל כל  
המפתחות היו בידי בלעם, משום  
שהוא היה משלים בפה. בלק  
היה יודע לעשות בשפתיו, ולא  
ידע להשלים בפה.

פתח ואמר, (שם מו) ואתה אל תירא  
עבדי יעקב כו'. הפסוק הזה  
פרשוהו. אבל אל תירא עבדי  
יעקב - מהכשפים של בלעם. ואל  
תחת - מהקסמים של בלק.

בא וראה איך היו שניהם זה עם  
זה בעצה רעה כנגד ישראל. אמר  
בלעם: יעקב הזה בבית לכן אבי  
אבא, ונחש נחשים כנגדו, ויכל  
לו. אני אסדר נחשים כנגדו. אמר  
בלק: ואני אסדר קסמים לשם  
שנקרא ישראל.

בשעה ההיא יצאה רוח אחת  
מצדו של יוסף מתוך ענפי  
האילן, ונשבה באותם נחשים  
ובטלה אותם. והינו שאמר יוסף,  
(בראשית מד) פי נחש ונחש איש  
אשר פמני. מה זה איש אשר  
פמני? בשבילי יש איש שיבטל  
הנחשים לבניכם. בשבילי הוא  
למעלה, והינו איש אשר פמני.  
פמוני יש איש למעלה, יצא  
(שמדצ"א) רוח אחרת מתוך העץ  
שלמטה, ונשב באותו הקסם  
ובטל אותו.

אמר לו: במה היית מתעסק. אמר לון,  
הוינא משתדל בפרשת בלק, וחמינא,  
דחכמתא דיליה, הוה תקיף ויתיר מחכמתא  
דבלעם. חכמתא דבלעם רגעא חדא, חכמתא  
דבלק בכל זמנא. אבל מפתחן דכלהו, בידוי  
דבלעם הו. בגין דאיהו הוה אשלים בפומא.  
בלק הוה ידע למעבר חרשוי, ולא ידע  
לאשלא בפומא.

בלק. ובגין כך, רפאני ה' וארפא, ודאי, בלא  
קטרוגא בלא. והשתא חבריאי, קודשא בריך  
הוא יהיב לי אסוותא, ועשק לי וערב לי.  
סחו ליה כל ההוא עובדא, תווה, ובכה וחדוי.  
ואמר, חבריאי, נדרנא, דאיהו לגביה,  
ואתחבר בהדיה, ונודה ונשבח למארי עלמא.  
חדוי בהדייהו.

פתח ואמר, (שם מו כח) ואתה אל תירא עבדי יעקב  
וכו'. האי קרא אוקמוה. אבל אל תירא  
עבדי יעקב, מחרשי דבלעם. ואל תחת,  
מקסמוי דבלק.

הא חזי, היאך הו תרווייהו דא ברא בעיטא  
בישא לקביל ישראל. אמר בלעם, יעקב  
בביתא דלכן אבי אפא הוה, ונחש נחשין  
לקבליה, ויכיל ליה. אנא אסדר נחשין  
לקבליה. אמר בלק, ואנא אסדר קוסמין  
לשמא דאיקרי ישראל.

בההיא שעתא, נפק רוחא חדא מסטרא  
דיוסף, מגו ענפי אילנא, ונשיב  
באינון נחשין, ובטיל לון. והינו דאמר יוסף,  
(בראשית מד טו) פי נחש ונחש איש אשר פמוני.  
מאי איש אשר פמוני. בגיני אית איש דנחשים  
יבטל לבניכו. בגיני איהו לעילא, והינו איש  
אשר פמוני. פמוני אית איש לעילא, נפק (ראפ"ק) רוחא אחרא, מגו אילנא  
דלתתא, ונשיב בההוא קסם, ובטיל ליה.

וְהִינֵנוּ (משלי טו) קָסָם עַל שְׁפָתַי מִלֶּךְ.  
מִי הַמֶּלֶךְ? זֶה הַעֵץ שֶׁלְמַטָּה. אֲזִי  
הַשֵּׁיב בִּלְעָם וְאָמַר, (במדבר כג) כִּי  
לֹא נַחֵשׁ בַּיַּעֲקֹב וְלֹא קָסָם  
בְּיִשְׂרָאֵל. וְשִׁנְיָהֶם הָיוּ מִשְׁנֵי  
הַצְּדָדִים הַלְלוּ.

כִּי אַתָּה אָנִי. לֹא הָיוּ יָמִים מִיּוֹם  
שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם שֶׁהַצְּטָרֵף לְהִיּוֹת  
כֶּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם יִשְׂרָאֵל,  
כְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁרָצָה בִּלְעָם לְכַלּוֹת  
אֶת שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם. וְעַל  
זֶה אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: בִּלְעָם  
רָצָה לְהַשְׁמִידְכֶם מִן הָעוֹלָם, אֲבָל  
אָנִי לֹא אֶעֱשֶׂה כֶּף, אֲלֵא (ירמיהו מו)  
כִּי אֶעֱשֶׂה כְּלָה בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר  
הִדְחַתִּיךָ שָׁמָּה וְאַתָּה לֹא אֶעֱשֶׂה  
כְּלָה.

שְׂאֵרֵי יְבָאוּ כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם, לֹא  
יְכוּלִים לְהַשְׁמִידְכֶם מִן הָעוֹלָם.  
בָּא לְבֶן בְּרֵאשׁוֹנָה וְרָצָה לַעֲקֹר  
אֶת יַעֲקֹב לְבַדּוֹ מִן הָעוֹלָם - בָּא  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהִגִּין עָלָיו,  
שְׁכָתוֹב (בראשית לא) הַשְּׁמֹר לְךָ פֶּן  
תִּדְבַר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע. בָּא  
פְּרַעַה וְרָצָה לְהַשְׁמִידֵם מִן הָעוֹלָם  
- בָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהִגִּין  
עָלֵיהֶם, שְׁכָתוֹב (שמות א) וְכֹאֲשֶׁר  
יַעֲנֶנּוּ אֹתוֹ וְגו'. בָּא הֶמֶן וְרָצָה  
לְהַשְׁמִידֵם מִן הָעוֹלָם - בָּא  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַשֵּׁיב הַכֹּל  
עַל רֵאשׁוֹ. וְכֵן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תְּמִיד הִגִּין עַל  
יִשְׂרָאֵל.

וְיִשְׂרָאֵל אֹמְרִים, (איכה ג) חֲסָדֵי ה'  
כִּי לֹא תִמְנֶנּוּ. כִּי לֹא תִמּוּ הִיָּה צָרִיף  
לְהִיּוֹת. אֲלֵא חֲסָדֵי ה' בְּכָל דּוֹר  
וָדוֹר הָיוּ בִסְעָדְנּוּ כִּי לֹא תִמְנֶנּוּ,  
שְׁלֵא הַשְׁמִדְנּוּ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם  
שֶׁלֹּא נִמְנְעוּ רַחֲמָיו מֵעַמּוֹנוּ,  
שְׁכָתוֹב (שם) כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו.

בָּא וְרֵאָה מַה פְּתוּב בְּרֵאשׁוֹנָה,  
(במדבר כב) וַיִּשְׁלַח מִלְּאָכִים אֶל  
בִּלְעָם, וְאַחַר כֶּף וַיִּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב  
וְזִקְנֵי מִדְּבָר. הִיָּה לוֹ לֹמַר וַיִּלְכוּ

וְהִינֵנוּ (משלי טו) קָסָם עַל שְׁפָתַי מִלֶּךְ. מִאֵן מִלֶּךְ,  
דָּא אִילְנָא דְלַתְתָּא. כְּדִין אָתִיב בִּלְעָם  
וְאָמַר, כִּי לֹא נַחֵשׁ בַּיַּעֲקֹב וְלֹא קָסָם בְּיִשְׂרָאֵל.  
וְתַרְוִייהוּ הוּוּ מִתְרִין סְטָרִין אֵלֶיךָ.

כִּי אַתָּה אָנִי. לֹא הוּוּ יוֹמִין מִן יוֹמָא דְאַתְבְּרִי  
עָלְמָא, דְאַצְטְרִיף הָכִי לְמַהוּי קוּדְשָׁא בְרִיף  
הוּא בְּהַדְיִיהוּ דְיִשְׂרָאֵל, כְּהוּא זִימְנָא, דְבַעָא  
בִּלְעָם לְשִׁיצָאָה לְשִׁנְאִיהוּן דְיִשְׂרָאֵל מֵעָלְמָא.  
וְעַל דָּא אָמַר קוּדְשָׁא בְרִיף הוּא, בִּלְעָם בַּעָא  
לְשִׁיצָאָה לְכוּ מֵעָלְמָא, אֲבָל אָנָא לֹא אֶעֱבִיד  
הָכִי, אֲלֵא כִּי אֶעֱשֶׂה כְּלָה בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר  
הִדְחַתִּיךָ שָׁמָּה וְאַתָּה לֹא אֶעֱשֶׂה כְּלָה.

דְּאֵלֵּוּ יִיתוֹן כָּל עַמִּין דְּעָלְמָא, לֹא יְכַלִּין  
לְשִׁיצָאָה לְכוּן מֵעָלְמָא. אַתָּא לְבֶן  
בְּקַדְמִיתָא, וּבַעָא לְאַעֲקָרָא לִיָּה לַיַּעֲקֹב  
בְּלַחֲדוּדֵי מֵעָלְמָא, אַתָּא קוּדְשָׁא בְרִיף הוּא,  
וְאַגִּין עָלֵיהּ. דְכְּתִיב, (בראשית לא כד) הַשְּׁמֹר לְךָ פֶּן  
תִּדְבַר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע. אַתָּא פְּרַעַה,  
וּבַעָא לְשִׁיצָאָה לּוֹן מֵעָלְמָא, אַתָּא קוּדְשָׁא  
בְרִיף הוּא וְאַגִּין עָלֵיהוּן, דְכְּתִיב, (שמות א יב)  
וְכֹאֲשֶׁר יַעֲנֶנּוּ אֹתוֹ וְגו'. אַתָּא הֶמֶן וּבַעָא  
לְשִׁיצָאָה לּוֹן מֵעָלְמָא, אַתָּא קוּדְשָׁא בְרִיף הוּא  
וְאַתִּיב כּוּלָא עַל רִישִׁיהּ. וְכֵן בְּכָל דְרָא וְדָרָא,  
קוּדְשָׁא בְרִיף הוּא אִגִּין עָלֵיהוּ דְיִשְׂרָאֵל תְּדִיר.  
וְיִשְׂרָאֵל אֹמְרִי, (איכה ג כב) חֲסָדֵי ה' כִּי לֹא תִמְנֶנּוּ.  
כִּי לֹא תִמּוּ מִבְּעֵי לִיָּה. אֲלֵא חֲסָדֵי  
ה', בְּכָל דְרָא וְדָרָא הוּוּ בִסְעָדֵן. כִּי לֹא תִמְנֶנּוּ,  
דְלֵא אֲשִׁיזִינָא. מֵאֵי טַעְמָא, מִשּׁוּם דְלֵא  
אַתְמַנְעוּ רַחֲמוּי מִינֵן. דְכְּתִיב, כִּי לֹא כָלוּ  
רַחֲמָיו.

תָּא חֲזִי, מַה פְּתִיב בְּקַדְמִיתָא, וַיִּשְׁלַח מִלְּאָכִים  
אֶל בִּלְעָם. וּלְכַתֵּר וַיִּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי  
מִדְּבָר, הָוּה לִיָּה לְמִימַר וַיִּלְכוּ הַמִּלְּאָכִים, מֵאֵי

המלאכים, מה הטעם שנה הדבר ממה שאמר בראשונה?  
א"ל, אותו בלק הרשע היה חכם בכל הדרגות שלמעלה, אותן שקושרות קשרים לעשות בהן כשפים וקסמים, וכל אותן דרגות יותר עליונות מהם, שבהן כופים את הדרגות המתחונות.

אמר לו, בכל פעם שאנו מכשפים וקוסמים ומנחשים, יש לנו דרגות ומלאכים ידועים, ונדועים למכשפים ולקוסמים, אבל מפאן והלאה יש לך לעין במקום אחר עליון.

כתב לו שמות אחרים באותן דרגות קדושות. וכך דרכי הקוסמים והמכשפים, שיודעים אותן דרגות שאותו קסם שורה בהם, ועושים כשפיהם, ומשביעים אותן בדרגות אחרות עליונות מהם, ועושים מה שעושים.

ש"ח לו כן: העם הזה, אין הקשר שלהם כשאר עמי העולם, אבל הקשר שלהם במקום אחר עליון, נקשר מעל לכל הדרגות. כתב ושלח לו ההשתלשלות והאבהות של שנים עשר ניצוצות, שסוככים גלגלי המרפכה של הכסא הקדוש, ואמר לו: אם תסתפל באלו, תסתפל באלו, משום שהשנים עשר הללו נקשרים בשנים עשר שבטים. ואם באלה תעשה כשפים, בדיוקן שלהם למטה, שהם שנים עשר שבטים ושנים עשר דגלים פרושים, נוכל להם, ונלחם בהם בקרב, ונצקור אותם מן העולם.

והינו וישלח מלאכים, מלאכים ודאי. וקסמים בידם - השתלשלות של מלאכים קדושים היו מביאים בידיהם. והוא לא ידע שכל הדרגות

טעמא קא שני מלה ממאי דקאמר בקדמיתא. אלא ההוא רשע דבלק, חפים הוה בכל דרגין דלעילא, אינון דקשרין קשרין, למעבד בהו חרשין וקוסמין. וכל אינון דרגין עילאין מינייהו, דבהו בפייז לדרגין תתאין.

אמר ליה, בכל זמנא דאנן חרשין וקוסמין ונחשין, אית לן דרגין ומלאכים ידיעין, ואשתמודען לגבי חרשין וקוסמין, אבל מפאן ולהלאה, אית לך לעיינא באתר אחרא עילאה. כתב ליה שמהן אחרנין, באינון דרגין קדישין. והכי אורחייהו דקוסמין וחרשין, דידיעי אינון דרגין דההוא קסם שרייא בהו, ועבדין חרשייהו, ואומי להון בדרגין אחרנין עילאין מינייהו, ועבדי מה דעבדי.

שלח ליה הכי. עמא דא, לאו קשרא דילהון כשאר עמין דעלמא, אבל קשרא דילהון באתר אחרא עילאה, מתקשרא. לעילא מפל דרגין.

כתב ושלח ליה, פיפוסא ופטרונא דתריסר נצוצין, דסחרן גלגלי רתיכא דכורסייא קדישא, ואמר ליה, אי תסתפל בהני, בהני תסתפל, בגין דהני תריסר מתקשרן בתריסר שבטים. ואי בהני תעביד חרשין, בדיוקנא דילהון לתתא, דאינון תריסר שבטים, ותריסר דגלין פרישן, ניכול (ד' טו ע"ב) לון, וניגח בהון קרבא, ונצקור לון מעלמא.

והיינו וישלח מלאכים, מלאכים ודאי. וקסמים בידם, פיפוסים דמלאכין קדישין, הוו אתנין בידייהו. ואיהו לא ידע, דכל דרגין עילאין, בידי דקודשא ברין הוא אינון. מה חשיב בלק. חשיב, דעמא דישראל אתמסרו למלאכין, כשאר עמין דעלמא. ועל

העליונות הן בידי הקדוש ברוך הוא. מה חשב בלק? חשב שעם ישראל נמסרו למלאכים כשאר העמים של העולם, ועל כן כתב שמות של שנים עשר המלאכים הללו ושלח לו, והיגו וישלח מלאכים.

אמר לו: בא וראה, כל הדרגות שקושרות קשרים לשבר את העם הזה, הן מצד הצפון, ומצד הצפון צתידות לפל. שלטון המכשפים שלגו הם מצד הצפון. עכשו נוכל להלחם בהם בקרב, שהרי שנים עשר הללו שהם קשורים בהם, מצד הצפון מתחילים להמנות.

והוא"ל ומשמאל מתחיל התקף שלהם, נחלש ונשבר, משום שכל תקפם הוא לאותו הצד. מהו? שכתוב (מ"א ז) עמד על שני עשר בקר שלשה פנים צפונה. מצפון מתחיל למנות. אמר, הנה התקף שלגו הוא מצפון, והם ארבעים חסר אחת דרגות, חזקים מפרזל ונחשת. ותחפיהם אין להם חשבון, ועל כן נוכל לערוך בהם קרב ולהתגרות בהם.

והקדוש ברוך הוא לא עשה כף, שלא השאיר אותם למלאכים ולא לצבאות השמים, אלא לקדוש ברוך הוא לבדו. וכל אלו הגדולים והשליטים חלק אותם על כל שאר העמים. וכשבאו ישראל, נטל אותם הוא לבדו, והנחיל אותם בתקף נוף האילן, ולא השאיר אותם למלאכים, ולא ביד ממנה וגדולי העולם, שכתוב (דברים לב) בהנחל עליון גוים וגו'. ואלו שנים עשר תחומים, מתחמים בארבעת צדדי העולם, אחר שפזר ענפים ועלים, נטל את ישראל והנחיל אותם בתקף נוף האילן, שכתוב (שם) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

דא פתב שמהן דאלין מלאכים תריסר, ושלח ליה, והיינו וישלח מלאכים.

אמר ליה תא חזי, פל דרגין דאינון מקשרין קשרין, לתברא עמא דא, מסטרא דצפון אינון. ומסטרא דצפון זמינין למנפל. שולטנו דתשרין דילן, מסטרא דצפון אינון. השתא ניכול לאגהא בהון קרבא, דהא תריסר אלין דאינון מתקשראן בהו, מסטרא דצפון שריין למימיני.

והוא"ל ומשמאלא שריין תוקפא דילהון, אתחלש ואתבר, בגין דכל תוקפא דילהון לההוא סטרא איהו. מהו, דכתיב, (מ"א ז) עומד על שני עשר בקר שלשה פונים צפונה. מצפון שארי למימיני. אמר, הא תוקפא דילן מצפון איהו, ואינון ארבעין חסר חד דרגין, תקיפין מפרזלא ונחשא. ותחותיהו לית לון חושבנא. ועל דא ניכול לאגהא בהון קרבא, ולאיתגרי בהו.

וקודשא בריה הוא לא עביד הכי, דלא שביק לון למלאכין, ולא לחילי שמייא, אלא לקודשא בריה הוא בלחודוי. וכל אלין רברבין ושולטנין, פלג על כל שאר עמין. וכד אתו ישראל, נטיל לון איהו בלחודוי, ואחסין לון בתוקפא דנופא דאילנא, ולא שביק לון בידא דמלאכין, ולא בידא דממנא ורברבין דעלמא. דכתיב, (דברים לב ח) בהנחל עליון גוים וגו'. ואלין תריסר תחומין, מתתחמן בארבע סטרי עלמא, לבתר דבדר ענפין וטרפין, נטל לישראל ואחסין לון בתוקפא דנופא דאילנא. דכתיב, (שם ט) פי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

אותם בתקף נוף האילן, שכתוב (שם) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

אמר רבי אלעזר: פמה יפה ונאה זה שאמרת, אשרי דרכנו, שכמה דברים עליונים קדושים הורחנו אותם וראיתי. ואותו יהודי היה שם לפניהם. אמר להם: חכמים, כל הדברים הללו כמה טובים, ודברים עליונים קדושים הם. מה זה שכתוב אחריו (שם) ימצאהו בארץ מדבר וכו'?

אמר לו: אם ידעת בו דבר - אמר, שהרי הדבר הזה פשוטו באברהם, שמצא אותו הקדוש ברוך הוא בארץ שעובדים עבודה זרה, ואין מפירים את אמונת הקדוש ברוך הוא, אלא כלם היו טועים אחר עבודה זרה, וקם אברהם, והפריח ביניהם ענף אחד שלם לפני רבון העולם, ומצא אותו שם.

מה עשה הקדוש ברוך הוא? נטל את אותו הענף, ונטע אותו והשקה אותו, והשתדל עליו, ועקר אותו משם, ושתל אותו בארץ אחרת, שכתוב (בראשית יב) לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך. ועשה ממנו עם קדוש, וזו המציאה שמצא הקדוש ברוך הוא בארץ שלא האמינו בקדוש ברוך הוא ולא ידעו מי הוא.

אמר אותו יהודי: ודאי יפה הוא, והכל נאה. אבל יש לשאל, אם אברהם היה דיוקן (דוגמה עליונה בלה היא דמות, וצריכה להיות דמות, שהרי אברהם במקום הזה, וצא, ואברהם למשה כך צריך) שהצטרף, ועוד, שהרי הכתוב לא מוכיח על אברהם כלל, ולא הזכיר את אברהם, ולא את יצחק, אלא את יעקב לבדו, שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, וכתוב אחריו ימצאהו.

אמר רבי אלעזר: עם כל זה לא קשה כאן, שהרי אברהם מצאנו שיצא מתוך עובדי עבודה זרה,

אמר רבי אלעזר, פמה יאות ושפיר האי דאמרת, זפאה אורחא דילן, דכמה מלין עילאין קדישין רוחנא לון וחסמינא. וההוא יודאי הוה תמן לקמייהו. אמר לון, רבנן, כל מלין אלין, כמה טבאן, ומלין עילאין קדישין גינהו. מהו דכתיב, בתריה, (שם) ימצאהו בארץ מדבר וכו'.

אמר ליה, אי ידעת ביה מלה, אימא. דהא מלה דא אוקמוה באברהם, דאשפח ליה קודשא בריה הוא בארעא דפלחי עבודה זרה, ולא הווי ידעי במהימנותא דקודשא בריה הוא, אלא פלהו הווי טעאן בטר עבודה זרה, וקם אברהם, ופרח ביניהו ענפא חדא שלים, קדם מארי דעלמא, ואשפח ליה תמן.

מה עבד קודשא בריה הוא, נטל ליה ליהוה ענפא, ונטע ליה, ואשקי ליה, ואשתדל עליה, ואעקר ליה מתמן, ואשתיל ליה בארעא אחרא. דכתיב, (בראשית יב א) לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך. ועבד מניה עמא קדישא, ודא היא מציאה דאשפח קודשא בריה הוא בארעא, דלא מהימנא ביה בקודשא בריה הוא, ולא ידעי מאן איהו.

אמר ההוא יודאי, ודאי שפיר הוא, ויאות פלא. אבל אית לשאלה, אי אברהם הוה

דיוקנא (דגא עילאה בולה הוא דיוקנא ואיצטריך למהו דיוקנא דהא אברהם מאתר הוה ונפק ואברהם לתתא הכי איצטריך) דאצטריך. ותו דהא קרא לא אוכח על אברהם כלל, ולא אדפר לאברהם, ולא ליצחק, אלא ליעקב בלחודווי. דכתיב, פי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, וכתיב בתריה ימצאהו.

אמר רבי אלעזר, עם כל זה לא קשיא הקא, דהא אברהם אשפחן דנפק מגו פלחי עבודה זרה. והקא אף על גב דיעקב אדפר,

וכאן - אף על גב שיעקב נזכר, הוא מדבר על אברהם, ואין כלל קשיה בדבר. אבל אם ידעת דבר או חידוש - אמר.

פתח אותו יהודי ואמר, (בראשית א) והארץ היתה תהו ובהו - מי הארץ? אותה הנודעת למעלה ומטה. היתה תהו, מה זה תהו? זה קו ירק שמקיף את כל העולם, ונקרא קו תהו, שכתוב (ישעיה לז) ונטה עליה קו תהו ואבני בהו. כמו ששנינו, אבנים מפלמות שמשקעות בתוך התהומות, ומתם יוצאים מים.

עכשו יש לדעת, תהו, שהוא קו ירק, מהו קו ירק? אלא מצאנו בספר הרופא קירטינא, ויודן של קסרי שמו, וקוראים את שמו הרופא קירטינא, משום שהוא גדול כל הרופאים ונכבד בכחמה. וכך בלשון פרסי קוראים לאדם נכבד קוראים לו קירטינא, גדול ונכבד בכחמה. והנה אומר, והארץ היתה תהו, מה זה תהו? הוא קו ירק שמקיף כל העולם, ומי הוא? קלפת האגוז, וזוהי הקלפה החיצונה, שהיא ירקה.

לפנים ממנו - בהו. אותן אבנים מפלמות שמהן יוצאים מים. מתהו נמשך עור וכשר. מן בהו נמשכות העצמות.

לפנים ממנו - וחשף. זו החשכה שנמשך ממנו העם של עשו. ואם תאמר מן תהו - כך זה ודאי, שהרי מהחשף תלוי תהו. אלא אותם אבנים מפלמות נכנסו באמצע, שממנו נמשכות העצמות, כמו שנאמר. והחשף משיכה דקה, שממנה נמשך עשו.

ורוח אלהים - זה מוח האגוז, שמשם נמשך יעקב השלם, כמו האגוז הנה, שכתוב (יחזקאל א) והנה רוח סערה באה מן הצפון, כנגד התהו. לפנים ממנו - ענן

הוא קאי על אברהם, ולית פירוכא כלל במלה. אבל אי ידעת מילה או חידושא, אימא.

פתח ההוא יודאי ואמר, (שם א ב) והארץ היתה תהו ובהו, מאן ארץ. ההיא דאשתמודעא עילא ותתא. היתה תהו, מאי תהו, דא קו ירוק, דאקיף כל עלמא. ואיקרי קו תהו, דכתיב, (ישעיה לז) ונטה עליה קו תהו ואבני בהו. כמה דתנינן, אבנין מפולמות דמשתקעין גו תהומי, ומנהון נפקין מיין.

השתא אית למנדע, תהו דאיהו קו ירוק, מאי הוא קו ירוק, אלא אשפחן בספרא דאסייא קרטינא, ויודן דקסרי שמייה, וקראן שמייה קרטינא אסייא, בגין דאיהו רב על כל אסיין, ויקירא בחכמתא. והכי בלשון פרסי, לבר נש יקירא, קראן ליה קרטינא. רב ויקירא בחכמתא. והנה אמר, והארץ היתה תהו, מאי תהו. איהו קו ירוק, דאסחר כל עלמא. ומאן איהו, קליפה דאגוזא. ודא איהו קליפה דלבר, דאיהו ירוק.

לגו מניה, בהו. אינון אבנין מפולמות דמנהון נפקי מייא. מן תהו אתמשיף עור וכשר. מן בהו אתמשכו גרמי.

לגו מניה וחשף. דא חשיכו דאתמשף מניה עמא דעשו. ואיתימא מן תהו. הכי הוא ודאי, דהא חשף מניה תלייא תהו. אלא אינון אבנין מפולמות, עאלו באמצעיתא, דמניה אתמשכן גרמין, כמא דאיתמר. וחשף משיכו דקיק, דמניה אתמשף עשו.

ורוח אלהים, דא מוחא דאגוזא, דמתמן איתמשף יעקב שלימא, כגוונא דאגוזא

דא, (כגוונא דא רוא) דכתיב, (יחזקאל א ד) והנה רוח סערה באה מן הצפון, לקבליה דתהו. לגו



גְּדוֹל, כְּנֶגֶד הַבְּהוּ. לַפָּנִים מִמֶּנּוּ -  
וְאֵשׁ מִתְּלַקְחָת, כְּנֶגֶד הַחֹשֶׁךְ.  
לַפָּנִים מִמֶּנּוּ - וְנִגְהָ לֹו סָבִיב, כְּנֶגֶד  
שֶׁל רוּחַ אֱלֹהִים.

וּמִתּוֹכָה כְּעֵין הַחֹשֶׁמֶל - לַפָּנִים  
מִהַכֵּל, שְׁכָנְגָדוּ מִרְחַפֶּת עַל פְּנֵי  
הַמַּיִם. זֶו רוּחַ הָאֵם הַעֲלִיּוֹנָה  
שֶׁמִּרְחַפֶּת עַל הַכֵּל. וַיַּעֲקֹב הַשְּׁלֹם  
הוּא וַדָּאֵי מִחַ הָאָגוּז, וְהַקְדוּשׁ  
כְּרוּף הוּא יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר  
וַדָּאֵי. אַחַר כֵּף עֲשֵׂה הַקְדוּשׁ כְּרוּף  
הוּא אֵת כָּל אוֹתוֹן הַקְּלָפוֹת שֶׁלָּהֶם,  
שְׁכֵלֶם יִהְיוּ מִשְׁעַבְדִּים לֹו.

אֲרָאֵנוּ וְלֹא עֲתָה אֲשׁוּרְנוּ וְלֹא  
קְרוּב דְרָף כּוֹכֵב מִיַּעֲקֹב וְקָם שְׁבֹט  
מִיִּשְׂרָאֵל יְגוֹ' (במדבר כד). אֲרָאֵנוּ -  
אֵת הַגְּאֻלָּה הַזֶּה, שֶׁהִיא רְבִיעֵית.  
וְלֹא עֲתָה - אֲלֹא לְסוּף הַיָּמִים.  
שֶׁשָּׂה יָמִים הָיוּ בַּעוֹלָם. בַּיּוֹם  
הַרְבִּיעִי רָאִינוּ, שֶׁהָאוֹרוֹת שֶׁהָיוּ  
בוֹ, מִסְתַּלְקִים וְדוֹעֵכִים. הַשֶּׁמֶשׁ  
וְהַלְבָנָה וְהַכּוֹכָבִים וְהַמַּזְלוֹת  
נִגְנְזוּ בוֹ. אֵלּוּ הַתְּהוֹוּ בְּמַעֲשֵׂה  
כְּרִיאִית, וְבוֹ הַסְתַּלְקוּ בַּיּוֹם שֶׁל  
הָאֵלֶף הַרְבִּיעִי.

כְּבָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר: אוֹי  
שֶׁהַגְּלוּת נִמְשַׁכֶּת, וּמִי יִכּוֹל לְסַבֵּל  
אוֹתָהּ. אָמַר לוֹ: אֵי רַבִּי, אֵי רַבִּי,  
אֵלּוּ הָיִית יוֹדַע כִּמָּה כְּהִלָּה  
וּבְלִבּוֹל עֲשֵׂה הַקְדוּשׁ כְּרוּף הוּא  
בְּכָל הַרְקִיעִים בְּשַׁעַת שְׁגוֹר וּמְסַר  
אוֹתָם לְיִשְׂרָאֵל בְּיַד אוֹתָהּ  
הַשִּׁפְחָה, וְלֹא שֶׁתַּעֲבֹד תַּחַת הַיָּד  
שֶׁל אָדָם.

בְּשַׁעַת שֶׁהָיוּ כּוֹתְבִים פְּסָקִים  
בְּרַקִּיעַ, טָרַם נִחְתָּמוּ בְּחוֹתְמַת  
בְּחוֹתֵם הַמֶּלֶךְ, קָרָא הַקְדוּשׁ כְּרוּף  
הוּא לְכָל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם, וְקָרָא  
לְגַבְרִיאֵל, שֶׁקִּסַּת הַסּוּפֵר בְּמִתְנִיּוֹ,  
וְאָמַר לוֹ: עַכְב אֵת הַפְּסָקִים  
שֶׁטָרַם נִחְתָּמוּ, וְאִכְפָּה עַל בְּנֵי,  
וְאֲעֲשֵׂה לָהֶם מִסְפָּד וְאִבֵּל.  
בְּשִׁבוּעָה עֲלֵיכֶם, כָּל צְבָאוֹת  
הַשָּׁמַיִם, שֶׁתַּעֲזְבוּ אוֹתִי וְלֹא

מִנִּיה עֵנָן גְּדוֹל, לְקַבְּלִיהָ דְּבַהוּ. לְגוֹ מִנִּיה וְאֵשׁ  
מִתְּלַקְחָת, לְקַבְּלִיהָ דְּחֹשֶׁךְ. לְגוֹ מִנִּיה וְנִגְהָ לֹו  
סָבִיב, לְקַבְּלִיהָ דְּרוּחַ אֱלֹהִים.

וּמִתּוֹכָה כְּעֵין הַחֹשֶׁמֶל, לְגוֹ מִכְּלָא. דְּלְקַבְּלִיהָ,  
מִרְחַפֶּת עַל פְּנֵי הַמַּיִם. דָּא רוּחַ  
דְּאִימָא עֵילָאָה, דְּקָא מִרְחַפָּא עַל כְּלָא. וַיַּעֲקֹב  
שְׁלִימָא, אִיהוּ וַדָּאֵי מוֹחָא דְּאָגוּזָא. וְהַקְדוּשׁ  
כְּרוּף הוּא יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וַדָּאֵי. לְבַתֵּר  
עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְכָל אֵינוֹן קְלִיפִין  
דְּלַהוֹן, דִּיהוֹן פְּלַהוֹן מִשְׁתַּעֲבָדִין לִיהָ.

אֲרָאֵנוּ וְלֹא עֲתָה אֲשׁוּרְנוּ וְלֹא קְרוּב דְרָף כּוֹכֵב  
מִיַּעֲקֹב וְקָם שְׁבֹט מִיִּשְׂרָאֵל וְגוֹ'.  
אֲרָאֵנוּ, לְמַלְאָה דְּפּוֹרְקָנָא דָּא, דְּאִיהוּ רְבִיעֵאָה.  
וְלֹא עֲתָה, אֲלֹא לְסוּף יוֹמֵיָא.

שִׁית יוֹמִין הָווּ בְּעֵלְמָא, בְּיוֹמָא רְבִיעֵאָה  
חֲמִינָא, דְּנַהוּרִין דְּהוּוּ בֵּיה, מִסְתַּלְקִי  
וּמִתְדַעְכִּי. שְׁמִשָּׁא וְסִיְהָרָא וְכוֹכְבֵיָא וּמַזְלוֹי  
אֲתַגְנִיזוּ בֵּיה. הַנִּי אֲתַהוּוּ בַּעוֹבְדָא דְּכְרִיאִית,  
וּבֵיה אֲסַתְלָקוּ בְּיוֹמָא דְּאֵלֶף רְבִיעֵאָה.

כְּבָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, וְוִי דְּגְלוּתָא אֲתַמְשֶׁף,  
וּמֵאֵן יִכִּיל לְמַסְבֵּל לִיהָ. (דף טז ע"א) אָמַר  
לִיהָ, אֵי רַבִּי אֵי רַבִּי, אֵלּוּ הָיִית יוֹדַע כִּמָּה  
עֲרִטוּרָא וּבְלִבּוֹלָא, עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא  
בְּכָלֵהוּ רְקִיעִין, בְּשַׁעַתָּא דְּגִזּוּר וּמְסַר לֹוֹן  
לְיִשְׂרָאֵל בְּיַד דְּהִיָּא שִׁפְחָה, וְלֹא שֶׁתַּעֲבָדָא  
תַּחַת יָדָא דְּאָדָם.

בְּשַׁעַתָּא דְּהוּוּ כְּתִבִי פִתְקִין בְּרַקִּיעָא, עַד דְּלָא  
אֲחִתִּימוּ, בְּגוֹשְׁפִנְקָא דְּחִוְתָּמָא  
דְּמִלְפָּא, קָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְכָל חִילֵי  
שְׁמֵיָא, וְקָרָא לְגַבְרִיאֵל דְּקִסַּת הַסּוּפֵר בְּחִרְצוּי,  
וְאָמַר לִיהָ, אֵי עַכְב פִּתְקִין עַד דְּלָא אֲחִתִּימוּ,  
וְאִכְפָּה עַל בְּנֵי, וְאֲעֲבִיד לְהוֹן מִסְפָּדָא וְאִבֵּלָא.  
בְּאוֹמָאָה עֲלֵיכֶוּ, כָּל חִילָא דְּשְׁמֵיָא, דְּתַשְׁבְּקוֹן

תתחזקו לנחמני, כמו שנאמר  
(ישעיה כב) על כן אמרתי שְׁעוּ מני  
אמרר בבכי אל תאיצו לנחמני  
על שד בת עמי.

בעט בעיטות ברקיע של ערכות,  
ועשה בו בקיעים וחלונות  
פתוחים. פתח ואמר: בני, בני  
אהובי מעי, גדלתי אתכם  
ולקחתי אתכם כמו אב שנוטל  
את בנו, למדתי אתכם את יראתי,  
השלטתי אתכם על כל אמות  
העולם. חטאתם לפני בכמה  
חטאים, עברתי עליכם, משום  
שפנים נכבדים אהובים הייתם  
לפני.

בני בני, אקרא לארבעת צדדי  
העולם, ואשביע אותם עליכם.  
מזרח מזרח, בשבועה עליך, אם  
בני יתפזרו בינך, שתסתפל בתאר  
ובדיוקן שלהם איך השתנו  
והשחרו בענויים שעושים להם  
בתוךך, ותכפה ותספד עליהם  
ותשמר אותם.

בני בני, כשהייתם בביתי, בחיק  
אמכם, בעדוניהם ובענוניהם, לא  
השגחתם עלי. בני בני, מה  
אעשה לכם, גזרה גזרתי  
בשבועה, אלא אני ואתם נגלה.  
משה, הרועה הנאמן, איך לא  
תשגיח על בני, הצאן הקדוש  
שמסרתי בידך? מזרח מזרח,  
התעורר אל משה, ותכפו ותספדו  
על בני. אבל ומספד השמיעו  
פאחד, עד שאני אשמע ואדאב  
עמכם.

בני בני, אהובי נפשי, איך תלכו  
בשלשלאות חזקות, ידיכם  
מהדקים לאחור. בנים שגדלו  
בעדוניהם, בנים שהיו יקרים מפז  
וספירים. בני בני, חסידים  
קדושים, איך תפלו בידי נכרים,  
שאין מרחמים כלל. הבשר  
הקדוש של גופכם נזרק ונתחלל  
המלכות שלו. והיגו מה שפתיב

לי, ולא תתקפון לנחמא לי. כמה דאת אמר,  
(ישעיה כב ד) על כן אמרתי שְׁעוּ מני אמרר בבכי  
אל תאיצו לנחמני על שד בת עמי.

בעט בעיטין ברקיעא דערבות, ועבד ביה  
בקועין וחלונין פתיחין. פתח ואמר,  
בני, בני רחימו דמעיי, רביתי לכוון, ונטלית  
לכוון, פאפא דנטיל לבריה, אוליפנא לכו  
דחלתי, אשלתית לכו על כל אומין דעלמא.  
חבתון קמאי בכמה חובין, עברנא עליכו,  
בגין דבנין יקירין רחימין הויתון קמאי.

בני בני, אקרא לארבע סטרין דעלמא,  
ואומינא להו עליכו. מזרח מזרח,  
באומאה עלך, אי בני יתפזרון בינך, דתסתפל  
בתוארא ודיוקנא דילהון, היך אשתני  
ואשתחר בענויין דיעבדון לון בגווד, ותכפה  
ותספד עליהון ותנטר לון.

בני בני, כד הויתון בביתאי, בתוקפא דאמכון,  
בעידוניהם בעינוגין, לא אשגחתון עלי. בני  
בני, מה אעביד לכוון, גזירא גזירנא באומאה,  
אלא אנא ואתון נגלי.

משה רעיית מהימנא, איך לא תשגח על בני,  
ענא קדישא דמסרית בידך. מזרח מזרח,  
אתערי לגבי משה, ותכפון ותספדון על בני,  
אבלא ומספדא אשמעו פחדא, עד דאנא  
אשמע ואתרוי עמכון.

בני בני, רחימין דנפשאי, היך תהכון  
בשלשלאין תקיפין, ידכון מהדקון  
לאחורא. בנין דאתרביאו בעידוניהם, בנין דהוו  
יקירין מפז וספירין. בני בני, חסידין קדישין,  
היך תפלוין בידי נוכראין, דלא רחמין כלל.  
בשרא קדישא דגופיכון, איתרמי ואתחלל  
בשוקים וברחובות. בני בני, ווי עליכון ועלי.

בשוקים וברחובות. בני בני, וי עליכם ועלי. אז קרע לבוש

פְּדִין בַּזַּע פּוּרְפִירָא דִּילִיָּהּ. וְהֵינּוּ דְכָתִיב, (איכה ב טז) **בַּזַּע אָמַרְתּוּ.**

דְרוֹם דְרוֹם, בְּאוֹמָאָה עֲלֶיךָ, כַּד יִתְבַּדְרוּן בְּנֵי בְּגוּוּף, דְתַסְתַּפֵּל בְּהוּ הֵיךְ מִשְׁחָרָא דִּיוֹקְנִיָּהוּן, וְיִמְיָנְהוּן תְּבִירִין בִּינֵי עַמְמָא. דְרוֹם דְרוֹם, בְּאוֹמָאָה עֲלֶיךָ, אֲתַעַר לְגַבֵּי אַבְרָהָם רַחֲמָאֵי, וְאִמָּא לִיָּהּ אֵיךְ נָפְלוּ בְנוֹי, וְאֲתַבְּדְרוּ בֵּין שְׁנֵאֵי הוּן, וְתַבְּפוּן וְתַסְפְּדוּן עֲלֵיהוּן. דְרוֹם דְרוֹם, בְּאוֹמָאָה עֲלֶיךָ, דְתַנְטֵר בְּנֵי רַחֲמֵי דְנַפְשָׁאֵי, כַּד יִתְבַּדְרוּן בְּגוּוּף.

צְפוֹן צְפוֹן, אֲתַעַר בְּקוּל בְּכִיָּה וּמַסְפַּד וְאַבְלָא וְיִגוֹנָא לְגַבֵּי בְנֵי. וְאִמָּא לִיָּהּ לְעַקִּידָא דְמַדְבַּחֵי, הֵיךְ אֲזַלִּין בְּנוֹי, וְהֵיךְ נָפְלוּן בְּחַרְבָּא. לֹא תִימְרוּן דָּא, וְלֹא תְהוֹדְעוּן דָּא לְיַעֲקֹב אַבּוּהוּן. דָּלָא יְהַפֵּךְ עַלְמָא בְּרִיגָעָא.

מַעְרַב מַעְרַב, אֲתַעַר לְגַבֵּי נְאֻקַּת חֲלָלִין, וְקַרְבִּין תְּקִיפִין דְבְנֵי. אִיתַעַר לְגַבֵּי רַחֲמָתִי יוֹנָתִי תַמְתִּי, הֵיךְ אֲזַלִּין בְּנֵהָא. וְהֵיךְ מִתְבַּדְרִין בְּכַמָּה סְטָרִין.

אַחַתִּי בְרַתִּי רַעֲיִיתִי רַעֲיִיא דִּילִי, רַחֲמָתָא דְנַפְשָׁאֵי, מַה נַּעֲבִיד מִן בְּנָא מַה יַעֲבִדוּן אִינוּן. אַבְל רַחֲמָתִי אַחַתִּי, אִמָּא לָךְ, אִי בְרַעוּ סְלָקָא עֲלֶיךָ, אֲנָת מְרוּבַעַת, וְגַדְפִין דִּילָךְ פְּרִישָׁן לְאַרְבַּע סְטָרִין, בְּאוֹמָאָה עֲלֶיךָ בְּרַתִּי יַחֲדַתִּי, דְתַהֲךְ בְּהַדִּיָּהּ, וְלֹא תִשְׁבּוּק לּוֹן, וְתַחֲפִי עֲלֵיָּהּ בְּאַרְבַּע סְטָרִין דְעַלְמָא. וְאִי לֹא, יִתְאַבְדוּן מְעַלְמָא.

מַה אִמָּא לָךְ ר', בְּהֵיא שַׁעְתָּא דְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל שְׁמַעַת דָּא, אַרְיַמַת קָלָא, וְאַזְדַּעְזְעוּ תַמְנִיסַר אֶלְף עֲלָמִין, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּהַדָּה. וְכַדִּין (יִרְמִיָּה לֹא יֵד) קוּל בְּרַמָּה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רַחֵל מְבַפָּה עַל בְּנֵיָּהּ. וְקוּדְשָׁא

בַּזַּע אָמַרְתּוּ. דְרוֹם דְרוֹם, בְּשַׁבּוּעָה עֲלֶיךָ, כְּשִׁיתְּפָזְרוּ בְנֵי בְתוּכָךְ, שְׁתַּסְתַּפֵּל בְּהֵם אֵיךְ מִשְׁחָר דִּיוֹקְנָם, וְיִמְיָנָם שְׁבּוּרָה בֵּין הַעֲמִים. דְרוֹם דְרוֹם, בְּשַׁבּוּעָה עֲלֶיךָ, הַתַּעוֹרֵר לְאַבְרָהָם אַהוּבִי, וְאָמַר לוֹ אֵיךְ נָפְלוּ בְנֵי וְהַתְּפָזְרוּ בֵּין שְׁנֵאֵיָּהֶם, וְתַבְּכוּ וְתַסְפְּדוּ עֲלֵיהֶם. דְרוֹם דְרוֹם, בְּשַׁבּוּעָה עֲלֶיךָ, שְׁתַּשְׁמַר בְּנֵי אַהוּבִי נַפְשִׁי, כְּשִׁיתְּפָזְרוּ בְתוּכָךְ.

צְפוֹן צְפוֹן, הַתַּעוֹרֵר בְּקוּל בְּכִיָּה וּמַסְפַּד וְאַבְל וְיִגוֹן אֶל בְּנֵי, וְאָמַר אֶל הָעַקִּידָא שֶׁל מְזַבְחֵי אֵיךְ הוֹלְכִים בְּנוֹי וְאֵיךְ נָפְלוּ בְחַרְבִּי. אֶל תֵּאמְרוּ זֶה וְאֶל תוֹדִיעוּ זֶה לְיַעֲקֹב אַבִּיָּהֶם, שְׁלֹא יִתְהַפֵּךְ הָעוֹלָם בְּרִגְעָא.

מַעְרַב מַעְרַב, הַתַּעוֹרֵר לְנְאֻקַּת הַחֲלָלִים וְהַמְלַחְמוֹת הַחֲזוּקוֹת שֶׁל בְּנֵי הַתַּעוֹרֵר אֶל אַהוּבֵי יוֹנָתִי תַמְתִּי, אֵיךְ הוֹלְכִים בְּנֵיָּהּ, וְאֵיךְ מִתְּפָזְרִים בְּכַמָּה צְדָדִים.

אַחֻרַי בְּתֵי רַעֲיָתִי, הַרְוַעָה שְׁלִי, אַהוּבַת נַפְשִׁי, מַה נַּעֲשֶׂה מִבְּנֵינּוּ, מַה הֵם יַעֲשׂוּ? אַבְל אַהוּבֵי אַחֻרַי, אִמַּר לָךְ, אִם בְּרַצוֹן עוֹלָה עֲלֶיךָ, אֲת מְרַבַּעַת, וְהַכְּנַפִּים שְׁלָךְ פְּרוּשׁוֹת לְאַרְבַּעַת צְדָדִים. בְּשַׁבּוּעָה עֲלֶיךָ, בְּתֵי יַחֲדַתִּי, שְׁתַּלְכִי עִמָּהֶם וְלֹא תַעֲזָבִי אוֹתָם, וְתַכְּסִי עֲלֵיהֶם בְּאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם. וְאִם לֹא, יֵאבְדוּ מִן הָעוֹלָם.

מַה אִמַּר לָךְ, רַבִּי. בְּאוֹתָהּ שַׁעָה שְׁכַנְסַת יִשְׂרָאֵל שׁוֹמַעַת אֶת זֶה, מְרִימָה קוּל, וּמְזַדְעָזְעִים שְׁמוֹנָה עָשָׂר אֶלְף עוֹלָמוֹת, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמָּה. וְאַז (יִרְמִיָּה לֹא) קוּל בְּרַמָּה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רַחֵל מְבַפָּה עַל בְּנֵיָּהּ. וְאַז הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, (יִשְׁעִיָּה כב) וַיִּקְרָא אֲדָנִי יְהוָה

צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא לְבַכֵּי  
וּלְמַסְפָּד.

מִי רָאָה אֶת הַבְּהֵלָה בְּכָל  
הַרְקִיעִים? מִי רָאָה הַבְּלָבוּל  
וְהַמַּסְפָּד שָׁשׁ, עַד שְׁכַל צְבָאוֹת  
הַשָּׁמַיִם חָשְׁבוּ שִׁיתַּפְּכוּ כָּל  
הָעוֹלָמוֹת?

אָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא  
לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל: בְּתֵי יַחֲדָתֵי שְׁלִי,  
תִּלְכִי לְכַסּוֹת עֲלֵיהֶם וְלְדוֹר עִם  
בְּנֵינוּ. אָמְרָה לוֹ: רַבּוֹן הָעוֹלָם,  
לֹא אֵלֶּךָ! אַחַר שְׂרַבִּית אוֹתָם  
וְתַקַּנְתָּ אוֹתָם וּגְדַלְתָּ אוֹתָם, אֲהִיָּה  
רוֹאֶה לְשׁוֹנְאֵיהֶם שְׁאוּכְלִים  
אוֹתָם, וְתִשְׁפַח אוֹתָם שָׁם! אֲזִ  
נִשְׁפַּע לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא  
לְהַקִּימָהּ וּלְגַאֵל אֶת יִשְׂרָאֵל  
וּלְהוֹצִיאָם מִן הַגְּלוּת, כְּמוֹ  
שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמִיָּה ל"א) כֹּה אָמַר ה' מְנַעֵי  
קוֹלְךָ מִבְּכֵי וְגו', וַיֵּשׁ תַּקְוָה  
לְאַחֲרִיתֶךָ כֹּי, וְשָׁבוּ בָנִים  
לְגִבּוֹלָם.

וְעַל זֶה יֵצְאָה מִלְּפָנָיו. בֵּינוֹן  
שִׁיֵּצְאָה מִלְּפָנָיו, פֶּתַח הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא עַל כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם,  
וְאָמַר אֵיכָה יוֹעַם זָהָב. וְכָל אוֹתָהּ  
הַקִּינָה שֶׁל אֶלְפָּא בֵּיתָא, הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ אָמַר אוֹתָהּ, אַחַר  
כֵּן קָשַׁר אֶהְבֵּה בְּקִינָה הַהִיא  
וְחִתְּמוּ הַפְּתָקִים.

וְכַעַת נַחְזֹר לְפָרְשָׁה, שְׁוֹדָאֵי  
הַגְּלוּת נִמְשַׁכְתָּ. (בַּמְדַּבֵּר כ"ד) אָרְאֲנוּ  
וְלֹא עָתָה. לְמִי אָמַר אָרְאֲנוּ?  
לְאוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו כִּי אֵינְנוּ,  
כְּשִׁיבָא לְפָקֵד אֶת הָאֵילָת. וְלֹא  
עָתָה - וְלֹא לְזִמְן קְרוּב. אֲשׁוּרְנוּ  
וְלֹא קְרוּב - הַסְּתַפְּלָתֵי בּוֹ, אֲבָל  
לֹא כַּעַת, אֲלֵא לְזִמְן רַחוּק.

דְּרַךְ כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב. רַבִּי רַבִּי, כְּמָה  
נִסְתָּרוֹת כְּלוּלִים כָּאֵן. פֶּתַח וְאָמַר,  
(בְּרַאשִׁית ב) וַיִּפֹּל ה' אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה  
עַל הָאָדָם וַיִּישָׁן. כְּשִׁפְרָא הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הַרְאֵשׁוֹן, כְּרָא  
אוֹתוֹ דּוּ פְרָצוּפִים, וְהָיוּ מְחַבְּרִים

בְּרִיךְ הוּא בְּדִין, (יִשְׁעִיָּה כ"ב) וַיִּקְרָא אֲדָנִי יְהוָה  
צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא לְבַכֵּי וּלְמַסְפָּד.

מֵאֵן חֲמָא עֲרִטוּרָא בְּכַלְהוּ רְקִיעֵין. מֵאֵן חֲמָא  
בְּלָבוּלָא וּמַסְפִּידָא דְתַמָּן. עַד דְּכָל חַיִּילֵי  
שְׁמַיָּיא חָשִׁיבוּ, דְּכָל עַלְמִין יִתְהַפְּכוּן.

אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל,  
בְּרַתִּי יַחֲדָתֵי דִילִי, תַּהֲךְ לְחַפְּיָיא  
עֲלֵייהוּ, וּלְדִיירָא עִם בְּנָנָן. אָמְרָה לִיָּה, מֵאֲרִי  
דְעֶלְמָא, לֹא אִיְהָךְ. בְּתַר דְרַבִּית לֹוֹן, וְתַקִּינִית  
לֹוֹן, וּגְדִילִית לֹוֹן. אֲהִי חֲמִית לְשׁוֹנְאֵיהוֹן דְּאֲכָלִי  
לֹוֹן, וְתִינְשֵׁי לְנָא תַמָּן. בְּדִין אוּמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ  
הוּא לָהּ, לְאַקְמָא לָהּ, וּלְמַפְרַק לֹוֹן לְיִשְׂרָאֵל,  
וְלְאַפְקָא לֹוֹן מְגִלוּתָא. כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (יִרְמִיָּה  
ל"א) כֹּה אָמַר ה' מְנַעֵי קוֹלְךָ מִבְּכֵי וְגו', וַיֵּשׁ  
תַּקְוָה לְאַחֲרִיתֶךָ וְכו', וְשָׁבוּ בָנִים לְגִבּוֹלָם.

וְעַל דָּא נְפַקְתָּ מִקְמִיָּה. בֵּינוֹן דְנִפְקַת מִקְמִיָּה,  
פֶּתַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כָּל חַיִּילֵי  
שְׁמַיָּיא וְאָמַר (אֵיכָה ד' א) אֵיכָה יוֹעַם זָהָב, וְכָל  
הַהוּא קִינָה דְאַלְפָּא בֵּיתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא  
בְּלַחֲדוּדֵי אָמַר לָהּ, לְבַתֵּר קָשַׁר רַחֲמִין בְּהַהוּא  
אַלְיָיא וְחִתְּמוּ פֶתְקִין.

וְהַשְׁתָּא אֶהְדַּרְנָא לְפָרְשָׁתָא, דְּוִדָּאֵי גְלוּתָא  
אַתְמִשְׁךְ. אָרְאֲנוּ וְלֹא עָתָה, לְמֵאֵן  
קָאֵמַר אָרְאֲנוּ. לַהֲהוּא דְאִיתְמַר עָלָיו כִּי אֵינְנוּ.  
כַּד יִיתֵי לְפָקֵדָא לְאַיִלְתָּא. וְלֹא עָתָה, וְלֹא  
לְזִמְן קְרוּב. אֲשׁוּרְנוּ וְלֹא קְרוּב, אֶסְתַּפְּלָנָא בֵּיָה,  
אֲבָל לְאוּ כַּעַת, אֲלֵא לְזִמְן רַחוּק.

דְּרַךְ כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב, רַבִּי רַבִּי, כְּמָה רְזִין סְתִימִין  
כְּלִילָן הָכָא. פֶּתַח וְאָמַר, (בְּרַאשִׁית ב' כ"א) וַיִּפֹּל  
ה' אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל הָאָדָם וַיִּישָׁן. כַּד בְּרָא  
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם קְדִמָּאָה, דּוּ פְרָצוּפִין  
בְּרָאוּ, וְהוּוּ מִתְחַבְּרָן בְּחִדָּא בְּלֹא פִירוּדָא. מֵאִי  
טַעְמָא. בְּגִין דְכִתִּיב, (שִׁם ה' ב) זָכַר וּנְקָבָה בְּרָאִם,

יחד בלי פרווד, מה הטעם? משום שכתוב (שם ה) זכר וינקבה בראם, בלי פרווד, ולא כתוב בראו, אלא בראם.

בין שנבראו, היו יחד זה עם זה בשוה. מה עשה לו הקדוש ברוך הוא? נסר אותו נסירה, ונטל ממנו את הנקבה, והתקין אותה בכמה תקונים, וקשט אותה בכמה קשטים, והלביש אותה בכמה לבושים.

באיזה מקום? בגן עדן התקין אותה. כמה קשטים קשט אותה? שבעים. והם שבעים פנים לתורה. כמה תקונים תקן לה? שלשה עשר תקונים. הם שלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן. כמה לבושים הלביש אותה? ששה לבושים. והם ששה סדרי משנה, בשש פנים.

כך התקונים הללו, וכל הקשטים הללו, וכל הלבושים הללו, עשה לה הקדוש ברוך הוא שם בגן עדן, ואחר כך (בראשית ב) ויביאה אל האדם. ואדם היכן היה? במקום הנקדה של ציון, ששם בית המקדש. ומשם נטל אותם והכניסם לגן עדן, וברך אותם ברפת חתנים.

וזה סוד (במדבר כד) דרף פוכב מיעקב. דרף וקשט ותקן אותו הפוכב שנטל מיעקב. שמשום כך, בשבילה יתגלה מי שיתגלה. משום שעל זה היה בא אליה, ונמשך ממעלה למטה. וקם שבט מישראל - זה עץ החיים. וקם, כמו שנאמר (שם ו) והקמתי את בריתי.

וכשזה יהיה - ומחץ פאתי מואב וגו'. כל אותם הצדדים שנאחזים בעץ התחתון, יעברו ויוסרו ממנו. ואז, (שם ב) ויאמר האדם זאת הפעם. זה זמן העדונים והענוגים להשתעשע יחד, ולא כשאר הפעמים שהצד הרע נאחז בינינו. אבל כעת אין בלבול של הצד האחר עמנו, אלא עצם

בלא פירוודא, ולא כתיב בראו, אלא בראם. בין דאתבריו, הוּוּ פחדא דא עם דא, בשיקולא. מה עבד ליה קודשא בריה הוא. נסר ליה נסירו, ונטל לנוקבא מניה, ואתקין לה בכמה תיקונים, וקשטה בכמה קישוטין, ואלביש לה בכמה לבושין.

בגן אתר, בגנתא דעדן אתקין לה. כמה קישוטין קשט לה. שבעין. ואינון שבעים פנים דאורייתא. כמה תיקונים תקין לה. תליסר תיקונים. אינון תליסר מכילין, דאורייתא נדרשת בהו. כמה לבושין אלביש לה. שית לבושין. ואינון שית סדרי משנה, בשית אנפין.

כך הני תיקונים, וכל הני קישוטין, וכל הני לבושין, עבד לה קודשא בריה הוא תמן בגנתא דעדן, ולבתר (שם ב כב) ויביאה אל האדם. ואדם היכן הוה. באתר דנקודה דציון, דבי מקדשא תמן. (דף סח ע"ב) ומתמן נטיל לון, ואעיל לון בגנתא דעדן, ובריה לון ברפת חתנים.

ורזא דא, דרף פוכב מיעקב. דרף וקשט ותקין ההוא פוכב, דאתנטייל מיעקב. דבגין כך, בגינה יתגלי, מאן דיתגלי. בגין דעל דא הוה אתי לגבה, ואתמשך מעילא לתתא. וקם שבט מישראל, דא אילנא דחיי. וקם: כמא דאת אמר, (שם ו יח) והקמתי את בריתי.

וכר יהא דא, ומחץ פאתי מואב וגו'. כל אינון סטרין דאתאחדן באילנא תתאה, יתעברון ויתעדון מניה. כדין, (שם ב כג) ויאמר האדם זאת הפעם. דא זמנא דעדונים וענוגין, לאשתעשעא פחדא ולא כשאר זמנין דסטרא בישא אתאחדת ביננא. אבל השתא לית

ממנו. ואז, (שם ב) ויאמר האדם זאת הפעם. זה זמן העדונים והענוגים להשתעשע יחד, ולא כשאר הפעמים שהצד הרע נאחז בינינו. אבל כעת אין בלבול של הצד האחר עמנו, אלא עצם

מעצמי, ולא שתוף אחר של רע. עצם מעצמי - אור האספקלריה המאירה ממש. ובשר מבשרי - מלבוש מאותו מלבוש שהתלבש בו האור העליון שלי. לזאת יקרא אשה - בשלטון עליון על כל העולם, שלא תסור לעולם. אז (דניאל ב) תדק ותסף כל אלו המלכיות, והיא תקום לעולמים. אראנו ולא עתה - הראיה הזו שאני רואה, עתיד אני לראותו ולהתקרב יחד. ולא עתה - בגלותי בכל, באותו הבית שבנו עולי גולה. אשורנו - אני עתיד להסתפל בו פנים בפנים. ולא קרוב - אלא באותו הבית האחרון. שבין זה ובין זה לא היה נחת, ולא קרבה ואחדות פראוי.

אי רבי אי רבי, כמה קשה הדבר, כמה ארוך הזמן, כמה צרות על צרות מזמנים לשונאיהם של ישראל בגלות, וכמה חיות ישלטו, וכמה ישאגו לטרף טרף של ישראל בכל זמן וזמן עד סוף הימים.

לסוף הימים, כפי שעה של יום, בזמן שזורח השמש, מהיום הששי, בשעה שיזדמנו לפי מגן השנים של יובל ושמיטה יחד, שהוא רע"ד מהיום הששי. עתיד קול אחד להתעורר מרום רומי הרקיעים, קול עצוב במרירות, מה שלא היה כף מיום שנבראו העולמות.

והקול הזה יהיה דק, בחשאי, במרירות ועצבות, יורד ועולה, עולה ויורד, וכן אומר: אילת אהבים היית לי מימים הראשונים ונשפחת ממני. אהבות קימות היו לי עמה. אני נזכר שחזתם דיוקנה היה חתום על לבי, והיה חתום על זרועי, והיתה חזקה בתוכי אהבתה,

ערבוביא דסטרא אחרא עמנא, אלא עצם מעצמי, ולא שיתופא אחרא דביש.

עצם מעצמי, נהירו דאספקלרייא דנהרא ממש. ובשר מבשרי, מלבושא מההוא מלבושא דאתלבש ביה נהורא עילאה דילי. לזאת יקרא אשה, בשלטנותא עילאה על כל עלמא, דלא תעדי לעלם. כדין תדיק ותסיף כל מלכותא והיא תקום לעלמא.

אראנו ולא עתה, ראייה דא דאנא חמינא, זמינא למחמי ליה, ולא תקרבא כחדא.

ולא עתה, בגלותא דבבל, בההוא ביתא דכנו עולי גולה. אשורנו, אנא זמינא לאסתפלא ביה אנפין באנפין. ולא קרוב, אלא בההוא ביתא בתרייתא. דבין בהאי ובין בהאי, לא הוה נייחא, ולא קורבא ואחדותא פדקא יאות.

אי רבי אי רבי, כמה קשיא מלה, כמה אריך זימנא, כמה עאקו על עאקו, זמינין לשנאיהון דישראל בגלותא, וכמה ישלטון חיותא, וכמה ישאגון למיטרף טרפין דישראל, בכל זמנא וזמנא עד סוף יומיא.

לסוף יומיא, כפום שעטא דיומא, בעידן די זרח שמשא, מן יומא שתיתאה, בשעטא דיזדמנון לפום מגן שנין, דיובל ושמיטה כחדא, דאיהו רע"ד (נ"ל שפ"ד) מן יומא שתיתאה. זמינא קלא חדא לאתערא מרום רומי רקיעין, קלא עצוב במרירו, מה דלא הוה הכי מן יומא דאתברון עלמין.

והחוא קלא יהוי דקיק, בחשאי, במרירו, ועציבו, נחית וסליק, סליק ונחית, וכן

אמר, אילת רחימין הות לי מן יומין קדמאין, ואתנשיאת מינאי. רחומין קיימין הוי לי בהדה, אדפרנא דחותמא דדיוקנה הוה חתים על לבי, והוה חתים על דרועאי, והוה תקיף

וְרַשְׁפֵּי שְׁלֹהֲבָתָהּ בּוֹעֲרִים בְּתוֹכָהּ. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה צוֹעֵק שְׁלֹשׁ צְעָקוֹת זו אַחַר זו, וְיִזְדַּעְזְעוּ הַרְקִיעִים, וְיִזְדַּעְזְעוּ כָּל הָעוֹלָמִים, עַד שִׁישְׁמְעוּ שְׁלֹשָׁה קוֹלוֹת לְתוֹךְ דָּג הַתַּנִּין, וְיִבְרַח אַרְבַּע מֵאוֹת אֶלֶף פָּרְסוֹת לְתוֹךְ דָּג אֶחָד שֶׁל הַיָּם. וְשֵׁם יוֹשִׁיט מְצוּדוֹת וַיִּפְרֹשׁ רִשְׁתוֹת, וַיִּמְשֹׁךְ אוֹתוֹ מִן הַיָּם, וַיִּכְנִיס אוֹתוֹ לְתוֹךְ יְשִׁיבַת הַרְקִיעַ, וַיִּירָאוּ מִמֶּנּוּ כָּל אוֹתֵן הַקְּשִׁיּוֹת וְכָל אוֹתֵן הַמַּחְלוֹקוֹת שֶׁהִקְשׂוּ שָׁם, וַיִּהְיֶה תְּפוּס שָׁם מֵאָה וַחֲמִשִּׁים יוֹם.

וְאוֹתוֹ זְמַן יִכְנֹס הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם, וְכָל בְּנֵי יְשִׁיבְתוֹ, וְהוּא מַעַל כָּלֵם, וּמְכַיָּאִים לִפְנֵי אוֹתוֹ תַּנִּין, וַיִּקְשֹׁר שְׁלֹשָׁה קָשְׂרִים בְּצוּאָרוֹ, וַיִּטְלוּ אוֹתָם שְׁלֹשֶׁת הָאוֹהֲבִים, וַיִּחְזִירוּהוּ לְמָקוֹם שֶׁהָיָה תְּפוּס שָׁם. וְאוֹתָם הָאוֹהֲבִים יִכְנֹסוּ לְהִיכָל אֶחָד שֶׁנִּקְרָא אֶהְבָּה, וַיִּהְיוּ גְנוּזִים שָׁם.

וְנִשְׁבַּע לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְכָל אוֹתָם הַצְּבָאוֹת, וְלִשְׁפֵי הַיְשִׁיבוֹת, לְלַכֵּת כָּלֵם וְלִשְׁמַע אֶת קוֹל הָאֶהְבָּה, שֶׁהוּא מֵתְאוּבָה לִשְׁמַע קוֹלָהּ עִמָּם. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה יִתְעוֹרְרוּ עַל הָעַם הַקְּדוֹשׁ צְרוּת אֱלוֹהֵי עַל אֱלוֹהֵי בְּדַחַק רַב, וְהֵם צוֹעֲקִים צְעָקָה אַחַר צְעָקָה, דְּמַעוֹת אַחַר דְּמַעוֹת, וַיִּעוֹרְרוּ אוֹתָהּ, וְהִיא מִשְׁמִיעָה קוֹל עַל בְּנֵיהָ.

וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קוֹרָא וְאוֹמֵר: זוֹהִי אֵילָתִי, חֲבִירָתִי, יוֹנָתִי, שְׁלֵמָתִי הַיּוֹשֵׁבֶת בְּגַנְיִם, שְׁלֵא הִיְתָה יוֹשֵׁבֶת אֶלָּא בְּסִתְרָה הַמְּדַרְגָּה הַפְּנִימִית, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים מא) כָּל כְּבוֹדָהּ בַּת מְלֶךְ פְּנִימָה. וְכַעַת בְּגַנְיִם, בְּחֻצְפָּה, כְּאִם שֶׁהִלְכָה אַחַר בְּנֵה בְּשׁוּקִים וּבְרַחֲבוֹת הַקְּרִיָּה מִפְּסֵד שְׁלֵא יִזְקִיּוּ לוֹ.

בְּגוּוֹי רַחֲמֵי דִּילָהּ, וְרַשְׁפֵּי שְׁלֹהֲבָתָהּ מוֹקְדִין בְּגוּוֹאֵי.

בְּהוּא שְׁעֵתָא גְּעֵי תְּלַת גּוּוֹעִין, דָּא בְּתַר דָּא, וַיִּזְדַּעְזְעוּן רְקִיעִין, וַיִּזְדַּעְזְעוּן עַלְמִין כְּלָהוּ, עַד דִּישְׁתַּמְעוּ קְלִין תְּלַת, לְגוּ נּוּנָא תַּנִּינָא, וַיַּעְרוֹק אַרְבַּע מֵאָה אֶלֶף פָּרְסֵי גּוּ נּוּנָא חַד דִּימָא. וְתַמָּן יוֹשִׁיט מְצוּדִין וַיִּפְרִישׁ רִשְׁתִּין, וַיִּמְשִׁיךְ לִיה מִן יַמָּא, וַיַּעֲיֵל לִיה גּוּ מְתִיבְתָא דְרְקִיעַ, וַיַּחֲמוּן מַנִּיהַּ כָּל אֵינּוּן קוֹשִׁין וְכָל אֵינּוּן פְּלוּגְתִין דְּאֶקְשֵׁי תַמָּן. וַיְהִי תַפְּסִי תַמָּן מֵאָה וַחֲמִשִּׁין יוֹמִין.

וְהוּא זְמַנָּא, יִכְנֹשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל חַיִּילֵי שְׁמַיָּא, וְכָל בְּנֵי מְתִיבְתָא דִּילִיהּ, וְהוּא לְעִילָא מְכַלְהוּ, וְאֵייתוּן קַמִּיהּ הוּא תַּנִּינָא, וַיִּקְשׁוּר תְּלַת קְשָׂרִין בְּקוּדְלִיהּ, וַיִּטְלוּ אֵינּוּן תְּלַת רַחֲמִין, וַיִּהְדְּרוּן לִיה לְאַתְרַ דְּהוּא תַפְּסִי תַמָּן. וְאֵינּוּן רַחֲמִין יַיַעֲלוּ בְּהִיכְלָא חֲדָא דְּאִיקְרֵי אֶהְבָּה, וַיְהוּן גְּנִיזִין תַמָּן.

וְאוֹמֵי לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְכָל אֵינּוּן חַיִּילִין, וְלִתְרֵי מְתִיבְתֵי, לְמַהֲךְ כְּלָהוּ, וְלִמְשַׁמַּע קְלָא דְרַחֲמֵימוֹתָא, דְּאִיהוּ תְּאִיב לְמְשַׁמַּע קְלָה בְּהַדִּייהוּ. בְּהֵיא שְׁעֵתָא יִתְעַר עַל עַמָּא קְדִישָׁא עֶאקִין, אֶלִין עַל אֶלִין, בְּדַחִיקוֹ סְגִי, וְאֵינּוּן צְוּוּחִין צְוּוּחָה בְּתַר צְוּוּחָה, דְּמַעִין בְּתַר דְּמַעִין, וַיִּתְעַרוּן לָהּ. אִיהִי אֲשַׁמַּעַת קְלָא עַל בְּנֵהָ.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קֹאֲרֵי וְאָמַר, דָּא הִיא אֵילָתִי, חֲבִירָתִי, יוֹנָתִי, שְׁלֵימָתִי הַיּוֹשֵׁבֶת בְּגַנְיִם, דְּלָא הוּת יִתְבָּא אֶלָּא בְּסִתְרָה הַמְּדַרְגָּה פְּנִימָה, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (תהלים מה יד) כָּל כְּבוֹדָהּ בַּת מְלֶךְ פְּנִימָה, וְהִשְׁתָּא בְּגַנְיִם, בְּחֻצְיָהּ, כְּאִימָא דְּאֶזְלָא בְּתַר בְּרָהּ, בְּשׁוּוֹקִים וּבְכַפּוֹתֵי קְרַתָּא, מְדַחֲלִילוּ דְּלָא יִבְאִישׁוּן לִיה.

אֵינִי חֲבֵרְתִי חֲמִי, הָא חֲבֵרְיָא פְּלֵהוּ דְתַרְי  
מְתִיבְתִי הָכָא. חֲבֵרִים דְּאִינוּן מְתִיבְתִי,  
מְקַשְׁיבִים לְקוּלְךָ הַשְּׁמִיעֵנִי, דְּתִיאוּבְתִי לְמִשְׁמַע  
לְקוּלְךָ.

בְּמָה זְמַנִּין אִיהוּ דְּלֵא שְׁמַעְנָא לְקוּלְךָ, וְלֵא  
יְדַעְנָא לָךְ. פְּדִין פֶּלַעְלָמָא בְּעַרְבוּבְיָא,  
עַמִּין בְּעַמִּין אֹמִין בְּאֹמִין. וּמֵאן דְּלֵא אֶתְחַזִּי  
לְמַלְפָּא, יִיתוּן לִיה לְמִשְׁלֵט. וַיִּיתוּן עֲמִיה עַמִּין  
נוֹכְרָאִין, וְלִישְׁנִין אֹחֲרָנִין, דְּלֵא יִשְׁתְּמוּדְעִין  
דִּינָא, וְלֵא נִימוּסֵי מַלְכוּתָא. וְכַמְּה קְרַבִּין  
יִחְשְׁבוּן לְמַעְבַּד.

וְכַגּוּ שְׁפָה רַפְיָא, וּמַמְלָל רַפְיָה, יַעֲבִיד  
פְּרַעוּתִיה, וְיִשְׁלוּט. וַיִּחְשׁוּב פְּמָה  
מַחְשְׁבִין לְאַבְרָם. וְעַל עַמָּא יַחֲדָא יַעֲבִיד  
נִימוּסִין בִּישִׁין. פְּדִין יְהֵא עֲאֶקוּ עַל עֲאֶקוּ, עַל  
הַהוּא עַמָּא יַחֲדָא. בִּיה זִימְנָא יִתְתַּקֵּף קוּדְשָׁא  
בְּרִיךְ הוּא, וַיִּפְיִס לְאַיִלְתִּיה בְּכַמְּה פִּיּוּסִין,  
וַיִּתְקִיף בֵּה, וַיִּקִּים לָהּ מַעֲפָרָא, אִיהוּ וְלֵא  
אַחֲרָא. וַתְּרִי מְתִיבְתִי יִשְׁתְּאַרוּן בִּהְדָּה.

תִּלְת מַלְכִין יִשְׁתְּאַרוּן, וַיִּתְעַרוּן בְּתִלְת סְטָרִין  
דְּעַלְמָא, עַל עַמָּא דָּא. וְהַהוּא מַלְפָּא  
דְּהוּה שְׁלִיט בְּפּוּם רַפְיָה, יִשְׁלוּט בְּרַגְזוּ סְגִיא,  
וְנִס וְתוֹקְפָא עַל עַמָּא קְדִישָׁא.

וּבִירְחָא תְּלִיתָאִי, בְּאַרְבַּע לִירְחָא, בְּתַשַּׁע שַׁעֲתִי  
וּפְלַגָּא, יִהְיוּן פֶּלַעְלָמָא מְתִיבְתִי בִּהְדָּה  
דְּאַיִלְתָּא, לְגוּ קְבֵרִיה דְּרַעֲיָא, מְהִימְנָא דְּבֵיתָא,  
וְתִיב תִּלְת קְלִין עֲלִיה. בְּשַׁעֲתָא דְּשַׁמְשָׁא  
יִתְפַּגֵּישׁ מַעֲלָמָא, וְקְבֵרִיה יִתְפַּתַּח, וַיִּבְעוּן בְּגִי  
מְתִיבְתִי לְעֲאֶלָא לְתַמְזוּן, וְלֵא יִתְיַיְבֵב לִוְן  
רְשׁוּתָא, וַיִּסְתַּלְקוּן פְּלֵהוּ לְאַתְרֵיהוּ. וְהִיא  
תִיעוּל, וּמַגְוִוִיה יְפּוּק מַה דִּיפּוּק. וְתִשְׁכַּח  
לְמִשָּׁה יְתִיב וְלַעֲי, וּבוֹצִינָא דְּלִיק קַמִּיה, וְכַמְּה  
רִיחִין וּבוֹסְמִין סַחְרָנִיה.

בְּמָה פְּעַמִּים שְׁלֵא שְׁמַעְתִּי אֶת  
קוּלְךָ וְלֵא יְדַעְתִּי אוֹתְךָ, אֲז הָיָה  
פֶּלַעְלָמָא בְּעַרְבוּבְיָה, עַמִּים  
בְּעַמִּים, אַמּוּת בְּאַמּוּת. וּמִי שְׁלֵא  
נִרְאָה לְמַלְךָ, וַיִּבְיָאוּ אוֹתוֹ לְשֵׁלֵט.  
וַיִּבְיָאוּ עֲמוֹ עַמִּים זָרִים,  
וְלִשְׁנוֹת אַחֲרִים, שְׁלֵא מְפִירִים  
הִדִּין וְלֵא נִימוּסֵי הַמְּלָכוּת. וְכַמְּה  
קְרַבּוֹת יִחְשְׁבוּ לְעֲשׂוֹת.

וְתוֹךְ שְׁפָה רַפְּה וְדַבּוּר רַף יַעֲשֶׂה  
כְּרַצוּנוֹ וְיִשְׁלֵט. וַיִּחְשַׁב כְּמָה  
מַחְשְׁבוֹת לְהַרְעֵ. וְעַל הָעַם  
הַיְחִיד יַעֲשֶׂה נְהִיגִים רַעִים. אֲז  
תְּהִי צָרָה עַל צָרָה עַל אוֹתוֹ  
הָעַם הַיְחִידִי. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן  
יִתְחַזֵּק הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וַיִּפְיִס  
אֶת אֵילָתוֹ בְּכַמְּה פִּיּוּסִים,  
וַיִּחְזִיק בֵּה, וַיִּקְיַם מִן הַעֲפָר,  
הוּא וְלֵא אַחֲרָ. וְשַׁתִּי יִשְׁיבּוֹת  
יִשְׁאַרוּ עִמָּה.

שְׁלֵשָׁה מַלְכִים יִשְׁאַרוּ, וַיִּתְעַרוּרוּ  
בְּשִׁלְשָׁה צְדָדֵי הָעוֹלָם עַל הָעַם  
הַזֶּה. וְאוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ שֶׁהִיָּה שׁוֹלֵט  
בְּפָה רַף, יִשְׁלֵט בְּרַגְזוּ רַב וְזַעַף  
וְתַקֵּף עַל הָעַם הַקְּדוּשׁ.

וּבַחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי, בְּאַרְבַּעַה  
לְחָדָשׁ, בְּתַשַּׁע שַׁעֲוֹת וְחֲצִי, יִלְכוּ  
פֶּלַעְלָמָא בְּגִי הַיְשִׁיבָה עִם הָאֵילָת לְתוֹךְ  
קְבֵר הַרוּעָה, נְאֻמָּן בֵּיתָא, וְתַמְזוּן  
עֲלִיו שְׁלֵשָׁה קוּלוֹת. בְּשַׁעֲתָא  
שֶׁהַשְּׁמֶשׁ יִתְפַּנֵּס מִן הָעוֹלָם,  
וְקַבְרוֹ יִפְתַּח, וַיִּרְצוּ בְּגִי הַיְשִׁיבָה  
לְהַפְּנֵס לְשָׁם, וְלֵא תַנְתָּן לְהֵם  
רְשׁוּת, וַיַּעֲלוּ כֻלָּם לְמַקְוָם.  
וְהִיא תְּפַנֵּס, וּמִתּוֹכוֹ יֵצֵא מַה  
שִׁיֵּצֵא. וְתַמְצָא אֶת מִשָּׁה יוֹשֵׁב  
וְעוֹסֵק, וְגַר דּוֹלֵק לְפָנָיו, וְכַמְּה  
רִיחִוֹת וּבְשָׁמִים סְבִיבוּ.



בִּינן דְּחָאמֵי לָהּ דְּעֵאלֵת, יְקוּם, וְיִתְחַבְרוּן  
 פְּחָדָא דָּא עִם דָּא, וְקִלְיָא יִתְעָרוּן בְּרוּם  
 רוּמֵי רְקִיעִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִשְׁמַע, וְיִיעוּל  
 לְגוּ הֵיכְלָא דְאַהֲבָה, וְיִטוּל מִתַּמָּן תְּלַת רַחֲמִין,  
 וְיִפְתַּח לוֹן מְעֵרְתֵיהּ. כְּדִין יִתְעַר מְשִׁיחַ בְּהֵוּא  
 (דף סט ע"א) לִילְיָא, וְיִשְׁתַּפַּח תַּמָּן בְּהַדְיָהוּ,  
 וְיִהְיֶה רְזִין דְּאוּרִייתָא, בְּכָל הַהוּא לִילְיָא,  
 בְּמְעֵרְתָא דְמִשָּׁה.

וְכַד סְלִיק עֲמוּדָא דְצַפְרָא, יִתְגַּנִּיז מְשִׁיחַ  
 וְיִשְׁתַּאֲרוּן מִשָּׁה וְשְׂכִינְתָא בְּהֵוּא יוּמָא,  
 כְּיוּמָא דְשַׁבּוּעוֹת. וְסִלְקָא שְׂכִינְתָא עַל הַהוּא  
 טוּרָא, וְתִשְׁתַּמַּע תְּלַת קָלִין, חַד לְקַבִּיל  
 אַבְרָהָם, וְחַד לְקַבִּיל יִצְחָק, וְחַד לְקַבִּיל מִשָּׁה  
 וְיַעֲקֹב. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה מ ט) עַל הַר גְּבוּהָ  
 עָלֵי לָךְ מִבְּשָׂרְתָא צִיּוֹן הָרִימִי בַּפֶּה קוֹלְךָ וּגּוֹ'  
 הָרִימִי אֶל תִּירָאֵי אֲמָרִי וְכוּ'.

הָרִימִי, הָרִימִי, דָּא תְּרוּעָה וְתַקִּיעָה וְתְרוּעָה  
 פְּחָדָא. הָרִימִי הָא תְּרוּעָה. הָרִימִי אֶל  
 תִּירָאֵי, תַקִּיעָה. אֲמָרִי, הָא תְּרוּעָה תַקִּיעָה  
 וְתְרוּעָה פְּחָדָא. וְדָא אִיקְרָא שׁוֹפֵר תְּרוּעָה.  
 שׁוֹפֵר מֵהֵוּא תְּרוּעָה דְלַעִילָא.

שׁוֹפֵר זְעִירָא, בְּגִין דְּאִית אַחְרָא דְאַקְרִי שׁוֹפֵר  
 גְּדוֹל. שׁוֹפֵר זְעִירָא דָּא, אַקְרִי שׁוֹפֵר  
 הוֹלֵךְ גּוֹ תְּנוּעָה דְּבוּצִינָא, הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב,  
 (שמות יט יט) וַיְהִי קוֹל הַשׁוֹפֵר הוֹלֵךְ. בְּגִין דְּאַחְרָא  
 אִיהוּ שׁוֹפֵר גְּנִיז וְטָמִיר, וְלֹא הוֹלֵךְ. אֲבָל דָּא  
 זְעִירָא, אִיהוּ לְהֵכָא כְּיוּמָא דְשַׁבּוּעוֹת, וְהֵאֵי  
 אִיהוּ דְּאִיתְעַר כְּיוּמָא דְּאוּרִייתָא, כְּיוּמָא  
 דְּשַׁבּוּעוֹת.

בְּאַתְעָרוּ דְּהֵאֵי שׁוֹפֵר, דְּאִיתְעַר בְּתְרוּעָה  
 וְתַקִּיעָה וְתְרוּעָה, יִתְעָרוּן אַבְהֵן מִגּוֹ  
 מְעֵרְתָא, וְיִסְתַּלְקוּן בְּרוּחָא, וְיִיתוּן לְגַבְהָ.  
 וּמֵהֵוּא קָלָא, כְּמָה חֲיִיבִין בְּאַרְעָא קְדִישָׁא

כְּיוּן שְׂרוּאָה אוֹתָהּ נִכְנַסְתָּ, יְקוּם  
 וְיִתְחַבְרוּ יַחַד זֶה עִם זֶה, וְקוֹלוֹת  
 יִתְעוֹרְרוּ בְּרוּם רוּמֵי הָרְקִיעִים,  
 וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁמַע, וְיִכְנַס  
 לְתוֹךְ הֵיכַל הָאַהֲבָה, וְיִטַּל מִשָּׁם  
 שְׁלֵשָׁה אוֹהֲבִים, וְיִפְתַּח לְהֵם  
 מְעֵרְתוֹ. אַזְ יִתְעוֹרֵר הַמְּשִׁיחַ  
 בְּלִילָה הַהוּא וְיִמְצֵא שָׁם עַמָּם,  
 וְיִחְזְרוּ עַל סוּדוֹת הַתּוֹרָה בְּכָל  
 אוֹתוֹ הַלִּילָה בְּמְעֵרַת מִשָּׁה.

וּבְשַׁעֲרֵיהּ עֲמוּד הַבְּקָר, יִגְזוּ  
 הַמְּשִׁיחַ, וְיִשְׁאָרוּ מִשָּׁה וְשְׂכִינָה  
 כְּיוּם הַהוּא, כְּיוּם הַשַּׁבּוּעוֹת.  
 וְעוֹלָה הַשְּׂכִינָה עַל אוֹתוֹ הָהָר,  
 וְתִשְׁמִיעַ שְׁלֵשָׁה קוֹלוֹת, אֶחָד  
 כְּגַנְדֵּי אַבְרָהָם וְאֶחָד כְּגַנְדֵּי יִצְחָק,  
 וְאֶחָד כְּגַנְדֵּי מִשָּׁה וְיַעֲקֹב. זֶהוּ  
 שְׂפָתוֹב (ישעיה מ) עַל הַר גְּבוּהָ עָלֵי  
 לָךְ מִבְּשָׂרְתָא צִיּוֹן הָרִימִי בַּפֶּה  
 קוֹלְךָ וּגּוֹ', הָרִימִי אֶל תִּירָאֵי אֲמָרִי  
 וְכוּ'.

הָרִימִי, הָרִימִי - זֶה תְּרוּעָה  
 וְתַקִּיעָה וְתְרוּעָה כְּאַחַת. הָרִימִי -  
 זֶה תְּרוּעָה. הָרִימִי אֶל תִּירָאֵי -  
 תַקִּיעָה. אֲמָרִי - הֵנָּה תְּרוּעָה  
 תַקִּיעָה וְתְרוּעָה כְּאַחַת. וְזֶה נִקְרָא  
 שׁוֹפֵר תְּרוּעָה, שׁוֹפֵר מֵאוֹתָהּ  
 הַתְּרוּעָה שְׁלַמְעֵלָה.

שׁוֹפֵר קָטָן, מִשּׁוּם שֵׁישׁ אַחַר  
 שְׁנִקְרָא שׁוֹפֵר גְּדוֹל. שׁוֹפֵר קָטָן  
 זֶה נִקְרָא שׁוֹפֵר הוֹלֵךְ תּוֹךְ תְּנוּעַת  
 הַמָּאוֹר. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שמות יט) וַיְהִי  
 קוֹל הַשׁוֹפֵר הוֹלֵךְ. מִשּׁוּם שֵׁישׁ אַחַר  
 הוּא שׁוֹפֵר גְּנִיז וְטָמִיר, וְלֹא הוֹלֵךְ.  
 אֲבָל זֶה הַקָּטָן, הוּא כְּאַן כְּיוּם  
 הַשַּׁבּוּעוֹת, וְזֶהוּ שְׂמֵתְעוֹרֵר כְּיוּם  
 שֶׁל הַתּוֹרָה, כְּיוּם הַשַּׁבּוּעוֹת.

בְּהַתְעוֹרְרוֹת הַשׁוֹפֵר הַזֶּה,  
 שְׂמֵתְעוֹרֵר בְּתְרוּעָה וְתַקִּיעָה  
 וְתְרוּעָה, יִתְעוֹרְרוּ הָאַבוֹת מִתּוֹךְ  
 הַמְּעֵרָה, וְיִתְעָלוּ כְּרוּחַ, וְיִבְאוּ  
 אֵלֶיהָ. וּמֵאוֹתוֹ הַקּוֹל כְּמָה רְשָׁעִים  
 בְּאַרְץ הַקְדוּשָׁה יְמוֹתוֹ, וְיִסְתַּלְקוּ  
 מִן הָעוֹלָם. בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם עוֹלוֹת

התפללות של ישראל בכל מקום, שהם לפני המלך הקדוש. והאבות יבאו יחד, ויהיו באותו הדר. ומשה עולה עמם, ושם יסתכל באבות, והם בו, וכלם יכנסו למערת משה. והמשיח יתעורר אליהם, ויתחברו כלם ביום הזה.

וביום הזה יתעוררו עשרה שבטים לערך מלחמות לארבעת צדדי העולם, יחד עם המשיח שנמשח עליהם, ויקבל משיחה על יד פהן צדק אחד, ושבעה רועים נאמנים עמו.

והמשיח הזה הוא משבט אפרים, ומזרעו של ירבעם בן נבט היה בנו של אביה, שמת בעלומיה, והיום שהוא שמת, נולד לו בן, ונטל מבית ירבעם למדבר. ולשם נטלוהו מאה ושבעים גבורים, כלם צדיקים משבט אפרים, שלא נמצאו בחטא ירבעם.

ומבנו הזה אביה יצא המשיח הזה. ועל זה כתוב (מ"א יד) וספדו לו כל ישראל וקברו אותו. נסתמה הנבואה הזו לשעתה, ונבואה לעתיד - (סו) כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר יען נמצא בו דבר טוב אל ה' אלהי ישראל בבית ירבעם. זה המשיח הזה, שהוא דבר טוב אל ה'.

בין שידעו האבות שצוה הקדוש ברוך הוא את אילתו ואת עמו, פמה שמחה על שמחה ביום הזה. בארץ הצפון מלכות תימן, פמה צרות על צרות יתעוררו ביום הזה על עם ישראל, ותתקבל תפלתם ברצון. ובערב היום הזה תחזור שכניה לתוף ביתה, ומשיח למקומו, והאבות לתוף המערה שלהם.

השכינה תלך ותחזור למשה שבעים ימים. לסוף שבעים ימים עולה נאקת בני ישראל לפני המלך הקדוש, שיהיו מציקים

ימותו, ויסתלקון מעלמא. בההוא יומא, סלקין צלותין דישראל בכל אתר, דאינון קמי מלכא קדישא. ואבהן ייתון פחדא, ויהון בההוא טורא. ומשה סליק בהדיהו. ותמן יסתכל באבהן, ואינון ביה. וייעלון פלהו גו מערתא דמשה. ומשיח יתער לגבייהו, ויתחברון פלהון בהאי יומא.

ובהאי יומא, יתערון עשר שבטין, לאגחא קרבין לארבע סטרין דעלמא, בהדי משיחא דאתמשח עליהו, ויקבל משיחו על ידא דחד פהן צדק, ושבעה רועים מהימן עמיה.

ומשיחא דא משבטא דאפרים הוא, ומזרעא דירבעם בן נבט הוי בריה דאביה, דבעולימוי מת, וההוא יומא דמת, אתייליד ליה בר, ואתנטיל מבי ירבעם למדברא. ולתמן נטלו מאה ושבעין גברין, פלהו זפאין משבטא דאפרים, דלא אשתפחו בחובא דירבעם.

ומהאי בריה דאביה, נפיק האי משיחא. ועל דא פתיב, (מ"א יד יג) וספדו לו כל ישראל וקברו אותו. סתים האי נבואה לשעתא, ונבואה לעתיד, כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר יען נמצא בו דבר טוב אל ה' אלהי ישראל בבית ירבעם. דא האי משיחא, דאיהו דבר טוב אל ה'.

בין דינדעון אבהן, דפקיד קודשא בריה הוא לאיילתיה ולעמיה, פמה חידו על חידו בהאי יומא. בארעא דצפון מלכותא דתימן, פמה עאקו על עאקו יתערון בהאי יומא על עמא דישראל, ותתקבל צלותהון ברעווא. ובפנייא דהאי יומא, תהדר שכינתא לגו ביתא, ומשיח לאתריה, ואבהן לגו מערתא דילהון. שכינתא תהך ותהדר לגבי משה, שבעין יומין. לסוף שבעין יומין, סליק נאקו דישראל

לָהֶם בְּכָל צְדָדֵי הָעוֹלָם. וּכְנֹסֶת אַחַת לְצַד דְרוֹם תֵּאבֹד וּתְחַרֵּב, וּחֲמִשָּׁה צְדִיקֵי אֲמֶת יִהְיֶה בֵּינֵיהֶם.

וְאִז, לְסוֹף שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם יָמִים שִׁיִּהְרְגוּ אֶת הַכְּנֹסֶת הַזֹּאת, יִלְבַּשׁ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קִנְיָה לְאוֹתוֹ שׁוֹפֵר קָטָן, וְאוֹתוֹ מְשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם יִפְרֹשׁ פְּרִישָׁה כְּמוֹ שׁוֹר אֶחָד שֶׁקָּרְנוֹ עוֹלִים כְּקָרְנֵי רֹאם. וְאוֹתוֹ שׁוֹפֵר קָטָן יִתְקַע תְּרוּעָה תְּקִיעָה וּתְרוּעָה, שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּרֹאשׁ הַהָר כְּמוֹ מִקְדָּם, אִז נֹסְעִים הַדְּגָלִים שֶׁל אוֹתוֹ הַמְּשִׁיחַ, וְיַפְלֵ רֵעַשׁ עַל הָעוֹלָם בְּאוֹתָם קוֹלוֹת הַשׁוֹפֵר. וְכָל אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם יִשְׁמְעוּ וְיִרְאוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יח) כָּל יֹשְׁבֵי תֵבֵל וְשֹׁכְנֵי אֶרֶץ כְּנָעַן גַּם הָרִים תִּרְאוּ וְכַתְּקַע שׁוֹפֵר תִּשְׁמְעוּ.

וְאִז יִתְבַּעְרוּ הַגְּלוּלִים מִהָאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, וְשִׁלְשָׁה קְרָבוֹת יַעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִם הַמְּשִׁיחַ הַזֶּה, וְהֵם יִבְאוּ וְיִשְׁתַּחֲוּוּ לְרֵבּוּן הָעוֹלָם בְּהַר הַקְּדוֹשׁ בִּירוּשָׁלַיִם. וְאֵלּוּ הַקְּרָבוֹת יִהְיוּ בְּאֶלֶף הַשָּׁשִׁי.

וּבַחֲדָשׁ חֲשׁוֹן יִפְלוּ שׁוֹנְאֵיהֶם, וְיַעֲבְרוּ כָּל אוֹתָם גְּלוּלִים שִׁיִּשְׁאָרוּ בְּאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה. וּמִשָּׁם יֵלְכוּ וְיַעֲזְרוּ קְרָבוֹת עַל הָעוֹלָם. וּבַעֲוֹד שָׁהֶם יַעֲרֹכוּ קְרָבוֹת עִם כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְיִתְפָּסוּ בְּנֵי אָדָם עַל הָאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, וְיִתְפָּסוּ אוֹתָהּ, וְיִשְׁלְטוּ עָלֶיהָ שְׁנַיִם עָשָׂר יָרְחִים. רְסוּף שְׁנַיִם עָשָׂר יָרְחִים יִתְגַּעַשׁ וְיִרְעַשׁ כָּל הָעוֹלָם. וּבֵין הַזְּמַנִּים הַלְלוּ הַשְּׂכִינָה תְּלָף וּתְחַזֵּר לְגַבֵּי הַמְּעָרָה שֶׁל מִשָּׁה. יִטְמֵן הַמְּלָךְ הַמְּשִׁיחַ תִּשְׁעָה חֲדָשִׁים, כִּיִּרְחִי הַיּוֹלְדֵת. וְאוֹתָם תִּשְׁעָה יָרְחִים, כְּמָה צִירִים וְחֲבָלִים יִטַּל עַל עֲצָמוֹ. וּבִיָּנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִגְדִּיל צִירוֹ, וְיִכְנָס לְתוֹף הַשְּׂבִילִים שֶׁל

לְקַמֵּי מַלְכָּא קְדִישָׁא, דִּיהוֹן מְעִיקִין לוֹן בְּכָל סְטָרִין דְּעֵלְמָא. וּכְנִישְׁתָּא חָדָא לְצַד דְרוֹמָא יִתְאַבֵּיד וְיִתְחַרֵּב. וּחֲמִשָּׁה זְפָאֵי קָשׁוּט יִתְקַטְלוּן בֵּינֵיהוּ.

בְּדִין לְסוֹף תְּלָתִין וּתְרִין יוֹמִין דִּיקְטָלוּן לְכְנִישְׁתָּא הַזֹּאת, יִלְבַּשׁ קוֹדֶשָׁא בְּרִיף הוּא קִנְיָה לְהַהוּא שׁוֹפֵר זְעִירָא. וְהַהוּא מְשִׁיחַ בְּרִיָּה דְאֶפְרַיִם יִפְרֹשׁ פְּרִישָׁא כְּחַד תּוֹר דְּקָרְנוֹי סְלָקִין כְּקָרְנוֹי דְרֹאם.

וְהַהוּא שׁוֹפֵר זְעִירָא, יִתְקַע תְּרוּעָה תְּקִיעָה וּתְרוּעָה, תְּלָת זְמַנִּין בְּרִישׁ טוֹרָא כְּמִלְקָדְמִין, בְּדִין נְטָלִין דְּגָלִין דְּהַהוּא מְשִׁיחַ, וְיַפְּוֹל רֵעַשָׁא עַל עֵלְמָא, בְּאִינוֹן קָלִין דְשׁוֹפְרָא. וְכָל אִינוֹן בְּנֵי עֵלְמָא יִשְׁמְעוּן וְיַחֲמוּן. כְּמָה דְאָתָּא אֶמַר, (ישעיה יח א) כָּל יֹשְׁבֵי תֵבֵל וְשֹׁכְנֵי אֶרֶץ כְּנָעַן גַּם הָרִים תִּרְאוּ וְכַתְּקַע שׁוֹפֵר תִּשְׁמְעוּ.

וּבְדִין יִתְבַּעְרוּן גְּלוּלִין מִן אֶרְעָא קְדִישָׁא. וְתִלְתַּת קְרָבִין יַעֲבְדוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַדֵּי מְשִׁיחַ דָּא. וְאִינוֹן יִיתִין וְיִסְגְּדוּן לְמֵאֲרֵי עֵלְמָא בְּטוֹרָא דְקוֹדֶשָׁא בִירוּשָׁלַיִם. וְאִילִין קְרָבִין יִהוּן בְּאֶלֶף שְׁתִּיתָּאָה.

וּבִירְחָא דְבוּל, יַפְּוֹלוּ שְׁנֵאִיהוֹן, וְיִתְעַבְרוּן כָּל אִינוֹן גְּלוּלִין דִּישְׁתַּאֲרוּן בְּאֶרְעָא קְדִישָׁא. וּמִתְמָן יִהְכוּן וְיִתְעַרוּן קְרָבִין עַל עֵלְמָא. וּבַעֲוֹד דְאִינוֹן יִגִּיחוּן קְרָבִין עִם כָּל בְּנֵי עֵלְמָא, וְיִתְפָּסוּן בְּנוֹי דְאָדָם עַל אֶרְעָא קְדִישָׁא, וְיִתְפָּסוּן לָהּ, וְיִשְׁלְטוּן עָלֶיהָ תְּרִיסַר יָרְחִי.

רְסוּף תְּרִיסַר יָרְחִין, יִתְגַּעַשׁ וְיִרְעַשׁ כָּל עֵלְמָא. וּבֵין זְמַנִּין אֵלִין, דְשְׂכִינְתָּא תַּהֵךְ וְתַהֲדַר לְגַבֵּי מְעָרְתָּא דְמִשָּׁה, יִתְטַמֵּר מַלְכָּא מְשִׁיחָא תִשְׁעָה יָרְחִין, כִּיִּרְחִין דִּיּוֹלְדָהּ, וְאִינוֹן תִּשְׁעָה יָרְחִין, כְּמָה צִירִין וְחֲבָלִים יִטוּל עַל גְּרַמְיָהּ.

וּבֵין כַּף קוֹדֶשָׁא בְּרִיף הוּא יִסְגֵי צִעְרִיָּה, וְיַעֲלוּ לְגוֹ שְׂבִילִין דְאֵילָנָא חָדָא,

אילן אחד, שיש לו אילן קדוש גדול ותקיף. ושם בשבעים ענפים יטל המדות של האלכסונים, ויטל את שבעים הממנים שמקיפים את שבעים ענפי האילן, תוף אותם האוכלוסים מדות האלכסונים, וימצאו אסורים במשקל אחד של מדה וחצי. אז יוריד אותם מכל ענף וענף.

ובמה ענפים קטנים ושל א קטנים לשברו בהורדתם משם, משום שגאוזים תוף הענפים, ובהורדתם לשברו. ואז פמה גדולים מהעם הקדוש לשברו בין רגלי שאר העמים. וכל אותם הממנים יעבירו אותם בתוף נהר דינור, ויעברו משלטונם.

ובין כך יהיו למשיח צירים וחקלים פיולדה. ועל הזמן ההוא פתוב, (תהלים ב) יענף ה' ביום צרה. שאותם תשעה פסוקים, פירחי היולדה. ושבעים תבות, שהרי לשבעים שנים באלה הששי יוליד וישלט על כל העולם. ומשום כך באותם תשעה ירחים יראו בכל לילה, מחצות ואילה, רכב אש וסוסי אש מחוץ לרקיע, עורכים קרבות אלו באלו, עד שיאיר הבקר.

אחר שיעברו אותם תשעה ירחים, אז הקדוש ברוך הוא יעיר את המשיח הזה, ויוציא אותו מגן העדן. והיום ההוא שיצא, יודעזע כל העולם, שיחשבו כל בני העולם שימותו.

וער היום ההוא פתוב, (ישעיה ב) ובאו במערות צרים ובמחלות עפר מפני פחד ה'. זו השכינה, שתרומם מאותו זמן ואילה, ומשיח עמה. ומהדר גאווה - זה משיח - בקומו לערץ הארץ. אז (שם יא) ואסף נדחי ישראל ונפצות יהודה יקבץ וגו'. זה בששים שנה של האלה הששי, וילכו אחר שעשה להם הקדוש ברוך הוא פמה נסים.

דאית ליה אילנא קדישא רברבא ותקיף. ותמן בשבעין ענפין, יטול מכילן דאלכסונין, ויטול לשבעין ממנן, דסחראן לשבעין ענפין דאילנא, גו אינון אוכלוסין מכילן אלכסונין, וישתפחון אסורין חד תקלא דמכילא ופלגו. פדין יחית לון מפל ענפא וענפא.

ובמה ענפין זעירין ודלא זעירין יתברון במיחתהון מתמן, בגין דאתאחדאן גו ענפין, ובמיחתהון יתברו. פדין פמה סגיאיין מעמא קדישא יתברון בין רגלין דשאר עמין. וכל אינון ממנן, יעברון לון גו נהר דינור, ויתעברון משולטניהון.

ובין כך משיח צירין וחקלין יהון ליה פיולדה. ועל ההוא זמנא פתיב, (תהלים כב) יענף ה' ביום צרה. דאינון תשע פסוקים פירחין דיולדה. ושבעין תיבין, דהא לשבעין שנין באלה שתיתאה, יוליד וישלוט על כל עלמא. ובגין כך באינון תשעה ירחין, יתחזון בכל ליליא, מפלגו ואילה, רכב אש וסוסי אש לבר מרקיעא, מגיחו קרבין אלין באלין, עד דינהר צפרא.

לבתר דאינון תשעה ירחין יעברון, פדין קודשא בריה הוא יתער למשיח דא, ויפיק ליה מגנתא דעדן. וההוא יומא דיפוק, יודעזע כל עלמא, דיחשבו כל בני עלמא דימותון.

ועל ההוא יומא פתיב, (ישעיה ב יט) ובאו במערות צורים ובמחילות עפר מפני פחד ה'. דא שכינתא, דתירום מההוא זימנא (דף טו ע"ב) ואילה, ומשיח בהדה. ומהדר גאווה, דא משיח. בקומו לערץ הארץ. פדין (שם יא יב) ואסף נדחי ישראל ונפצות יהודה יקבץ וגו'. דא בשתיין שנין דאלף שתיתאה, ויהכון לבתר דיעביד לון קודשא בריה הוא פמה נסין. (חסר כאן תשלום הענין).